MECLİS'LERDE 1 MAYIS TARTIŞMALARI

petrol-iş
Türkiye Petrol Kimya Lastik İşçileri Sendikası

Petrol-İş Yayını: 111

Türkiye Petrol Kimya Lastik İşçileri Sendikası
Altunizade Mah. Kuşbakışı Caddesi No: 23
34662 Altunizade - Üsküdar - İstanbul
Tel: 0216 474 98 7 (Pbx)
Faks: 0216 474 98 67
e-posta: merkez@petrol-is.org.tr

Grafik Tasarım - Sayfa Düzeni
Akademi Matbaacılık
İletişim Hizmetleri San. ve Tic. Ltd. Şti.

Baskı:
Akademi Matbaacılık
İletişim Hizmetleri San. ve Tic. Ltd. Şti.
Yeşilce Mh. Aytekin Sk. No: 38
4. Levent-İstanbul
0212 270 78 78 (pbx)

Baskı Tarihi: Temmuz 2009

Petrol-İş Dergisi'nin ekidir.

İ Ç İ N D E K İ L E R

Önsöz..... 13

Başlangıcından Bugüne
Dünyada ve Ülkemizde 1 Mayıs
Erhan Kaplan 17

T. B. M. M.
27 Mayıs 1935
Ulusal bayram ve genel tatiller hakkında kanun lâyihası ve Dâhiliye Encümeni mazbatası 33

T. B.M.M.
20 Temmuz 1951
Erzurum Milletvekili Emrullah Nutku ile İzmir Milletvekili Necdet İncekara'nın, Ulusal Bayram ve Genel Tatiller hakkındaki kanunun 2nci maddesinin değiştirilmesine ve aynı maddeye bir fıkra eklenmesine dair kanun teklifleri ve İçişleri Komisyonu raporu 43

MİLLÎ BİRLİK KOMİTESİ
4 Ekim 1960
2739 sayılı Ulusal bayram ve genel tatiller hakkındaki Kanunun 2'nci maddesinin (C) fıkrasının tasdikine dair geçici kanun tasarısı ve Güvenlik Komisyonu raporu 51

MİLLET MECLİSİ
10 Haziran 1975
Uşak eski Milletvekili Fahri Uğrasızoğlu'nun, 27.5.1935 tarih ve 2739 sayılı Ulusal Bayram ve Genel Tatiller hakkındaki Kanunun 2'nci maddesinin (D) ve (E) fıkralarının değiştirilmesine dair Kanun teklifi hakkında Cumhuriyet Senatosu Başkanlığı tezkeresi ve İçişleri Komisyonu raporu ve Millet Meclisi metni 55

MİLLET MECLİSİ
17 Mart 1976
Manisa Milletvekili M. Gündüz Sevilgen'in, 2739 sayılı Ulusal Bayram ve Genel Tatiller Hakkındaki Kanunun 2 nci maddesinin değiştirilmesi ve ek maddesinin kaldırılması hakkındaki kanun teklifinin doğrudan doğruya gündeme alınmasına dair önergesi 69

MİLLET MECLİSİ
11 Mayıs 1976
Tokat Milletvekili Feyzullah Değerli ve 12 arkadaşının, DİSK'in Taksim Meydanında yaptığı mitingde kullanılan sloganların yasa dışı olup olmadığını saptamak amacıyle Anayasanın 88 nci, Millet Meclisi İçtüzüğünün 102 ve 103 ncü maddeleri uyarınca bir Meclis Araştırması açılmasına ilişkin önergesi. 73

MİLLET MECLİSİ
7 Mayıs 1976
(10/103) NUMARALI MECLİS ARAŞTIRMASI
ÖNERGESİNİN TAM METNİ 81

CUMHURİYET SENATOSU
2 Ağustos 1977
Cumhurbaşkanınca S. Ü. Hüsamettin Çelebi'nin, 1 Mayıs tarihinde İstanbul - Taksim Cumhuriyet alanında meydana gelen olaylara dair Senato Araştırması isteyen önergesi 85

CUMHURİYET SENATOSU
11 Mayıs 1978
İstanbul Üyesi Mehmet Feyyat'ın, 1 Mayıs 1978 tarihinde DİSK tarafından İstanbul Meydanında tertiplenen mitinge dair gündem dışı demeci 91

MİLLET MECLİSİ
24 Mayıs 1978
Konya Milletvekili Necmettin Erbakan ve 14 arkadaşının, Taksim Alanında yapılan 1 Mayıs gösterileri konusunda Anayasanın 88. Millet Meclisi İçtüzüğünün 102 ve 103. maddeleri uyarınca bir Meclis Araştırması açılmasına ilişkin önergesi 99

MİLLET MECLİSİ
27 Aralık 1978
Tokat Milletvekili Faruk Demirtola ve 10 arkadaşının, 1 Mayısta Taksim Alanında yapılan gösteriler konusunda, Anayasanın 88. Millet Meclisi İçtüzüğünün 100 ve 101. maddeleri uyarınca bir Genel Görüşme açılmasına ilişkin önergesi 101

MİLLET MECLİSİ
24 Ocak 1979
Tokat Milletvekili Faruk Demirtola ve 10 arkadaşının, 1 Mayıs'ta Taksim

Alanında yapılan gösteriler konusunda, Anayasanın 88. Millet Meclisi İçtüzüğünün 100 ve 101. maddeleri uyarınca bir genel görüşme açılmasına ilişkin önergesi 125

MİLLET MECLİSİ
31 Ocak 1979
Konya Milletvekili Necmettin Erbakan ve 14 arkadaşının, Taksim Alanında yapılan 1 Mayıs gösterileri konusunda Anayasanın 88. Millet Meclisi içtüzüğünün 102 ve 103. maddeleri uyarınca bir Meclis Araştırması açılmasına ilişkin önergesi 147

CUMHURİYET SENATOSU
10 Mayıs 1979
Eskişehir Üyesi Ömer Ucuzal'ın 1 Mayıs 1979 olaylarına dair gündem dışı demeci 179

MİLLİ GÜVENLİK KONSEYİ
17 Mart 1981
Ulusal Bayram ve Genel Tatiller Hakkında Kanun Teklifi ve İhtisas Komisyonu Raporu 189

T. B. M. M.
3 Mayıs 1988
İstanbul Milletvekili Ali Tanrıyar'ın, 1 Mayıs 1988 günü meydana gelen öğrenci hareketleri ve çeşitli eylemlere ilişkin gündem dışı konuşması..... 207

T. B. M. M.
12 Ocak 1989
Malatya Milletvekili İbrahim Aksoy ve 20 Arkadaşının, 2429 Sayılı Ulusal Bayram ve Genel Tatiller Hakkındaki Kanunun 2. Maddesinin (A) Bendine Bir Fıkra Eklenmesine Dair Kanun Teklifi ve İçişleri Komisyonu Raporu.....213

T. B. M. M.
26 Nisan 1989
Ankara Milletvekili İbrahim Tez'in, 1 Mayıs kutlamalarına ilişkin gündem dışı konuşması ve İçişleri Bakanı Abdülkadir Aksu'nun cevabı 217

T. B. M. M.
2 Mayıs 1989
Konya Milletvekili Vefa Tanır'ın, 1 Mayıs 1989 Pazartesi günü İstanbul'da meydana gelen olaylara ilişkin gündem dışı konuşması..... 223

T. B. M. M.
1 Haziran 1989
İstanbul Milletvekili Hasan Fehmi Güneş ve 50 arkadaşının, 1 Mayıs'ın "Çalışanlar Günü " olarak değerlendirilmesi için sendikalarca yapılan başvurulara karşı tahrik edici beyanlarda bulunduğu, 1 Mayıs 1989 tarihinde meydana gelebilecek olayları önlemek amacıyla önceden gerekli tedbirleri almadığı ve olayların önlenmesi için güvenlik güçlerince çağdışı yöntemler uygulanmasına göz yumduğu ve bu eylemlerin Türk Ceza Kanununun 228, 230 ve 240 inci maddelerine uyduğu iddialarıyla İçişleri Bakanı Abdülkadir Aksu hakkında Meclis soruşturması açılmasına ilişkin önergesi 255

T. B. M. M.
1 Mayıs 1990
İçel Milletvekili Etem Cankurtaran'ın, 1 Mayıs kutlamalarına ilişkin gündem dışı konuşması ve Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı İmren Aykut'un cevabı 291

T. B. M. M.
1 Mayıs 1991
İçel Milletvekili Etem Cankurtaran'ın, 1 Mayıs gününün çalışma hayatı yönünden anlamına ve ülkemizdeki uygulamalarına ilişkin gündem dışı konuşması ve İçişleri Bakanı Abdülkadir Aksu'nun cevabı 299

T.B.M.M.
10 Mart 1993
İstanbul Milletvekili Ercan Karakaş'in, 2429 Sayılı Ulusal Bayram ve Genel Tatiller Hakkındaki Kanunun 2. Maddesinin A) Bendinin Değiştirilmesi Hakkında Kanun Teklifi ve içişleri Komisyonu Raporu 305

T. B. M. M.
1993
İstanbul Milletvekili Ercan Karakaş'ın, 2429 Sayılı Ulusal Bayram ve Genel Tatiller Hakkındaki Kanunun 2. Maddesinin (A) Bendinin Değiştirilmesi Hakkında Kanun Teklifi ve İçişleri Komisyonu Raporu..... 313

T.B.M.M.
7 Mayıs 1996
İçişleri Bakanı Ülkü Güney'in, İstanbul Kadıköy'de meydana gelen 1 Mayıs olaylarına ilişkin gündem dışı açıklaması ve CHP Ankara Milletvekili Önder Sav, DSP İstanbul Milletvekili M. Cevdet Selvi, ANAP Ankara Milletvekili Nejat Arseven, DYP Muş Milletvekili Necmettin Dede ve RP İstanbul Milletvekili Mehmet Ali Şahin'in grupları adına konuşmaları..319

T. B.M.M.
14 Mayıs 1996
Kocaeli Milletvekili Şevket Kazan ve 15 arkadaşının, İstanbul Kadıköy'de 1 Mayıs günü meydana gelen olaylarda gerekli tedbirlerin alınmadığı iddialarını araştırmak amacıyla Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi 343

T. B. M. M.
18 Mart 1997
Kocaeli Milletvekili Şevket Kazan ve 15 Arkadaşının, İstanbul Kadıköy'de 1 Mayıs Günü Meydana Gelen Olaylarda Gerekli Tedbirlerin Alınmadığı iddialarını Araştırmak Amacıyla Anayasanın 98 inci, İçtüzüğün 104 ve 105 inci Maddeleri Uyarınca Bir Meclis Araştırması Açılmasına İlişkin Önergesi ve (10/67) Esas Numaralı Meclis Araştırması Komisyonu Raporu 381

TBMM
30 Nisan 1997
Ankara Milletvekili Yılmaz Ateş'in, 1 Mayıs işçi bayramına ilişkin gündemdışı konuşması ve Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı Necati Çelik'in cevabı 495
T. B. M. M.
1 Mayıs 2002
Oturum Başkanı TBMM Başkanvekili Mustafa Murat Sökmenoğlu'nun, 1 Mayıs Uluslararası İşçi Bayramı nedeniyle konuşması 501

Kocaeli Milletvekili İzzet Çetin ve 44 milletvekilinin verdikleri Ulusal Bayram ve Genel Tatiller Hakkında Kanuna bir madde eklenmesine dair teklifleri ve gerekçesi 511

T.B.M.M.
1 Mayıs 2003
- Tokat Milletvekili Feramus Şahin'in 1 Mayıs işçilerin birlik ve dayanışma gününe ilişkin gündemdışı konuşması
- Çorum Milletvekili Agah Kafkas'ın 1 Mayıs işçilerin birlik ve dayanışma gününe ilişkin gündemdışı konuşması 515

T.B.M.M.
29 Nisan 2004
Kocaeli Milletvekili İzzet Çetin'in, 1 Mayıs işçi bayramı kutlamalarına ilişkin gündem dışı konuşması ve Adalet Bakanı Cemil Çiçek'in cevabı.... 523

T.B.M.M.
1 Şubat 2005 Salı
Bursa Milletvekili Ertuğrul Yalçınbayır'ın, Ulusal Bayram ve Genel Tatiller Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun Teklifinin (2/232) doğrudan gündeme alınmasına ilişkin önergesi 531

T.B.M.M.
4 Mayıs 2005
Denizli Milletvekili Mustafa Gazalcı ve 33 milletvekilinin 1 Mayıs 1977 tarihinde İstanbul Taksim'de yaşanan olayların araştırılması amacıyla Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi 537

T.B.M.M.
2 Mayıs 2006
Kocaeli Milletvekili İzzet Çetin'in, dünya işçilerinin birlik, dayanışma ve mücadele günü olan 1 Mayıs İşçi Bayramına ilişkin gündemdışı konuşması 543

Diyarbakır Milletvekili Akın Birdal ve 22 milletvekilinin verdikleri 2429 Sayılı Ulusal Bayram ve Genel Tatiller Hakkında Kanunun 2inci maddesinin (A) Bendinin değiştirilmesine dair kanun teklifi ile gerekçesi 546

Çorum Milletvekili Agah Kafkas'ın 2429 Sayılı Ulusal Bayram ve Genel Tatiller Hakkında Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi ve Gerekçesi..... 548

T.B.M.M.
29 Nisan 2008
İstanbul Milletvekili Ayşe Jale Ağırbaş'ın, 1 Mayıs İşçi Bayramı'na ilişkin gündem dışı konuşması ve Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı Faruk Çelik'in cevabı 551

T.B.M.M.
06 Mayıs 2008
Manisa Milletvekili Şahin Mengü'nün 1 Mayıs'ta İstanbul'da meydana gelen olaylara ilişkin gündem dışı konuşması ve İçişleri Bakanı Beşir Atalay'ın cevabı 557

T.B.M.M.
08 Mayıs 2008
Cumhuriyet Halk Partisi Grubu Adına Grup Başkan Vekilleri Ankara Milletvekili Hakkı Suha Okay, İstanbul Milletvekili Kemal Kılıçdaroğlu ve

İzmir Milletvekili K. Kemal Anadol'un, 1 Mayıs kutlamalarının Taksim'de yapılmasını engelleyerek toplantı ve gösteri yürüyüşü hakkını ihlal ettiği, güvenlik güçlerini orantısız güç kullanmaya teşvik ettiği, bu tutumuyla toplumsal barışı tehlikeye atarak şiddet görüntülerinin ortaya çıkmasına neden olduğu iddiasıyla Başbakan Recep Tayyip Erdoğan hakkında gensoru açılmasına ilişkin önergesi 573

T.B.M.M.
13 Mayıs 2008

Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına Grup Başkan Vekilleri, Ankara Milletvekili Hakkı Suha Okay, İstanbul Milletvekili Kemal Kılıçdaroğlu ve İzmir Milletvekili Kemal Anadol'un, 1 Mayıs kutlamalarının Taksim'de yapılmasını engelleyerek toplantı ve gösteri yürüyüşü hakkını ihlal ettiği, güvenlik güçlerini orantısız güç kullanmaya teşvik ettiği, bu tutumuyla toplumsal barışı tehlikeye atarak şiddet görüntülerinin ortaya çıkmasına neden olduğu iddiasıyla Başbakan Recep Tayyip Erdoğan hakkında Anayasanın 99. İçtüzüğün 106. maddeleri uyarınca bir gensoru açılmasına ilişkin (11/2) esas numaralı Gensoru Önergesinin gündeme alınıp alınmayacağı hususundaki görüşmeler 577

T.B.M.M.
22 Nisan 2009

Ulusal Bayram ve Genel Tatiller Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Tasarısı ile Kırklareli Milletvekili Tansel Barış'ın; Çorum Milletvekili Agah Kafkas'ın; İstanbul Milletvekili Ufuk Uras'ın; Diyarbakır Milletvekili Akın Birdal ve 14 Milletvekilinin; İzmir Milletvekili Bülent Baratalı ve 16 Milletvekilinin; İstanbul Milletvekili Mustafa Özyürek'in; İstanbul Milletvekili Ayşe Jale Ağırbaş'ın; Bilecik Milletvekili Yaşar Tüzün'ün Benzer Mahiyetteki Kanun Teklifleri ve İçişleri Komisyonu Raporu 637

EK:
İzmir İktisat Kongresi'ne sunulan Amele Grubunun Teklifi..... 735

ÖNSÖZ

İşçi sınıfı için mücadele eden, onlar adına onlarla birlikte söz söyleyen, onlar adına onlarla birlikte toplu sözleşmeler yapan tüm sendikacılar ve işçi dostları için 1 Mayısların önemi tartışılmaz. Ülkemizde uzun yıllar boyunca yasaklarla anılan, engellenmeye çalışılan bu en güzel gün artık yasal anlamda da özgür. 12 Eylül cuntasının işçilerden gasp ettiği 1 Mayıs'ta tatil hakkı, sendikalı veya sendikasız yüz binlerce emekçinin yıllar süren inatçı, kararlı ve tavizsiz tutumları sayesinde 2009 yılında yeniden elde edildi. 1 Mayıs, bundan sonra ülkemiz emekçileri tarafından "Emek ve Dayanışma Günü" adıyla kutlanacak.

Dünya ve Türkiye işçi sınıfının yüzyılı aşkın bir süredir emeğin birlik, mücadele ve dayanışma günü olarak kutladığı bu en küresel günün resmen tatil olması ve ücretli izin günü sayılmasını sevinçle karşıladık. Sendikamız Petrol-İş bu durumu yıllar öncesinden öngörmüş ve kendi çalışanlarından başlayarak bu hakkı tüm üyelerine yaygınlaştırmak üzere kararlar almıştı. Petrol-İş, bunun ön hazırlığı olarak da sendikanın 2007 Genel Kurulu'na katılan tüm delegelerin oybirliği ile her 1 Mayıs'ı kendi çalışanları için ücretli izin günü ilan etmişti.

Bu topraklarda, daha Cumhuriyet ilan edilmeden önce bile işçiler 1 Mayıs'ı çalışanlar arasında hiçbir ayrım gözetmeksizin alanlarda kutlamışlar ve bu günün uluslararası olma özelliğini o zamandan beri desteklemişlerdir. Bu gün, diğer tüm bayram ve mitinglerden farklı olarak, tüm dünya işçilerinin ortaklaşa kutladıkları tek gündür. Tüm dünya işçileri de 1 Mayıs'ların doğuşuna vesile olan talepleri bu gün yapılan kutlamalarda aynı kararlılıkla dile getirmişlerdir: Daha kısa çalışma günü; eşit, kardeşçe ve özgürce yaşayabilmek; kalıcı bir iş-güvencesine sahip olmak; hayatını hastalıkta, sakatlıkta, emeklilikte de aynı

standartlarda devam ettirebilmek; çocuklarına iyi bir gelecek bırakabilmek; başını sokacak bir ev sahibi olabilmek; milli gelirden adil bir pay alabilmek ve benzeri en insani talepler.

İşte, 1 Mayıslar, bu kadar teknolojik gelişmeye rağmen, uygarlıktaki ve üretimdeki bu denli ilerlemeye rağmen işçilere hâlâ tanınmayan bu sosyal hakların tüm dünya emekçileri tarafından ortaklaşa talep edildiği gün olduğu için küresel ve uluslararasıdır.

Sendikamız, elinizde tuttuğunuz bu kitapla, çok farklı kesimler tarafından yürütülen "1 Mayıs'a özgürlük" mücadelesinin Cumhuriyet'in kuruluşundan bu yana oluşturulan çeşitli yasama organlarında nasıl tartışıldığını vermeyi amaçlamıştır. Daha Meclis'imizin kuruluş günlerinden başlayararak, milletimizin vekilleri arasında da, sonraki dönemlerdeki tabii senatörler arasında da 1 Mayıs'a dair lehte ve aleyhte konuşmalar yapıldığını biliyoruz. Tüm Meclis'lerde emekten yana partiler, milletvekilleri ve senatörler olduğu gibi, bu günün kutlanmasını olumsuz değerlendiren partiler, milletvekilleri ve senatörler de vardı; halen de varlar.

Emekten yana partiler arasında yer alan Türkiye İşçi Partisi, (TİP) 1 Mayıs konusunda ilginç bir örnek olabilir. TİP 1961 yılında kuruldu. 1965 seçimlerinde Meclis'te 15 milletvekili ile, 1969 seçimlerinde ise 2 milletvekili ile temsil edildi. TİP üyeleri ve milletvekilleri gerek parlamento içinde, gerekse parlamento dışında işçileri, emekçileri doğrudan ilgilendiren pek çok soruna değindiler; sorunların çözümü için öncülük ettiler. Buna rağmen, TİP milletvekillerinin hiçbirinin parlamentoda bulundukları dönem içinde gündemli veya gündem dışı söz alarak 1 Mayıs'a dair hiçbir konuşma yapmadıklarını da bu araştırma vesilesiyle, bir ayrıntı olarak öğrenmiş olduk.

Sendikamız, bu sayılan nedenlerle, işçi sınıfımızı bu denli yakından ilgilendiren 1 Mayıs'ın daha somut bilgilere dayalı ele alınmasını istemiştir. Sendikamızın eski genel başkanlarından Sn. **Cevdet Selvi**'nin bu doğrultudaki önerileri bize yol gösterici oldu. Sn. Selvi, 1978 ila 1987 arasında Petrol-İş genel başkanlığı yapmış, SHP milletvekili seçildikten sonra uzun süre genel sekreterlik ve genel başkan yardımcılığını sürdürmüş, bir dönem içinde yer aldığı DSP'nin ardından 1998 yılından beri de CHP genel başkan yardımcılığı görevine devam eden bir "işçi kökenli milletvekilidir". Bugün halen TBMM'de CHP'den Kocaeli milletvekili olarak görev yapmaktadır.

Bu yayında, yasama organı olarak işlev gören tüm Meclis'lerdeki konuşma ve tartışmaları verdik. TBMM Tutanak Dergisinde yer alan 1 Mayıs'a dair milletvekillerinin lehte ve aleyhte konuşmalarını; 27 Mayıs 1960 Milli Birlik Komitesi toplantılarını; 1960 ila 1980 arasında mevcut olan Cumhuriyet Senatosu araştırmalarını; 1 Mayıs için verilen önergeleri; olaylı geçen kutlamaların ardından muhalefetin ve iktidar partisinin konuya yaklaşımlarını ve ilgili gensoru önergelerine dair konuşmaları; 12 Eylül 1980'de iktidara el koyan

Milli Güvenlik Konseyi tutanaklarını; 1 Mayıs gününün tatil olması için verilen teklifleri ve tekliflere karşı konuşmaları 1935 yılından başlayarak 2009 yılına kadar kitaba aldık.

Kitabımızın yayına hazırlandığı dönemde 1 Mayıs, TBMM tarafından "Emek ve Dayanışma Günü" adıyla ücretli izin günü olarak ilan edildi. Yine ilginç bir ayrıntı olarak, daha önce 1 Mayıs'ın tatil edilmesine dair karşı görüşte olanlar dahil, hiçbir milletvekilinin ve partinin aleyhte konuşmadığı bu son dönem tartışmaları da kitabımıza alarak, 1 Mayıs'ın yasaklandığı günden yeniden işçilerin ücretli izin günü hakkı elde ettiği güne kadarki tüm tartışmaları topluca verebilme imkânı doğmuş oldu.

Tartışmaların ve lehte/aleyhte konuşmaların yanı sıra, elinizde yayının 1 Mayıs'a dair bütünlüklü bir yapıt olması açısından da, 1 Mayıs'ın doğuşuna ve ülkemizde kutlanmasına dair Eğitim Uzmanımız Sn. **Erhan Kaplan**'ın yaptığı bir araştırmayı kitabın başına koymayı uygun bulduk.

Son olarak, tarihi belge niteliği taşıyan, 1923 yılında yapılan İzmir İktisat Kongresi'ne Amele Grubu tarafından sunulan teklifleri ek olarak verdik.

Bu eserin ortaya çıkmasında, incelenmesinde ve derlenmesinde emeği geçen bütün uzmanlara, araştırmacılara ve işçi dostlarına bu vesileyle teşekkür ediyoruz.

Bu kitabımızın sosyal bilimler alanında çalışan araştırmacılara, bilimsel bir mücadele yürütmek isteyen sendikacılara, dünkü Türkiye'de neler olduğunu merak edenlere ve sendikalı, sendikasız her yaştan, kadın erkek bütün işçilere yararlı olmasını diliyoruz.

Petrol-İş Sendikası
Merkez Yönetim Kurulu

BAŞLANGICINDAN BUGÜNE DÜNYADA VE ÜLKEMİZDE 1 MAYIS

Erhan Kaplan
Sendikal Eğitim Uzmanı
Petrol-İş

[Nisan 2007'de yazılan ve çeşitli yayın organlarında yayınlanan makalenin güncellenen ve kısmen değiştirilen halidir.]

Yüz yılı aşkın zamandır kutlanan, çalışanların en "küresel" bayramı 1 Mayıs'ın, 2009 yılında ülkemiz için farklı bir anlamı oldu. Elbette ki 1 Mayıs Türkiye'nin dört bir yanında yine büyük bir coşkuyla geçirildi. Ama, bu yıl, işçi sınıfının daha farklı bir coşkusu vardı. İşçi sınıfımız ve tüm emekçiler, kendilerinden 29 yıl önce gasp edilen ücretli izin günü haklarını yeniden aldılar. Bu nedenle Türkiye emekçileri 1 Mayıs'ı bu yıl çok daha görkemli kutladılar. 1 Mayıs, artık resmen "Emek ve Dayanışma Günü" olarak, ücretli izin hakkımız kaybolmadan kutlanacak. Biz de bu vesile ile, 1 Mayıs'ın bir çiçek böcek günü olmadığını, işçilerin mücadelesinin ayrılmaz bir parçası olduğunu asla unutturmayan, her yıl bir şekilde alanlarda kutlayan, bu uğurda her bedele katlanan ve sonuçta yeniden ücretli izin hakkını elde etmeyi başaran tüm emekçilere teşekkürlerimizi sunuyoruz.

1 Mayıs'ın anılmasına ve kutlanmasına vesile olan haklar, kapitalist ülkelerin bile çoğunda artık yerleşik hale geldiği için, kimi ülkelerde sadece bir avuç insanın, kimi ülkelerde ise milyonların sokaklara çıkıp neşeyle kutladığı bir gündür. Kimi yerlerde eğlenceler düzenlenir, festivaller yapılır. Kimilerinde ise barikatlar kurulur. Kimi ülkelerde tüm sendikalar ve partiler aynı yerde toplanır, kimilerinde ise her parti, her sendika sadece kendi yandaşlarıyla kutlamayı tercih eder. Kimileri ise, böylesi şenlik, festival, kutlama, yürüyüş, mücadele günü gibi etkinliklerle hiç ilgileri olmadığını söylerler. Bu saydıklarımızın yaşandığı ülkelerin ortak noktasını ise, 1 Mayıs gününün çok uzun yıllardır "resmi tatil" olarak belirlenmesi oluşturur.

Ne var ki, her ülkede her zaman "işçi sınıfının birlik, mücadele ve dayanışma günü" 1 Mayıs, bir bayram havasında geçmiyor. Hâlâ kutlamalardan korkan, emeğiyle geçinenlerin ortaklaşa yapacağı etkinlikleri engellemeye çalışan ülkeler var. Sermaye sınıfının tüm gösterilerine alabildiğine açılan meydanlar ve salonlar, işçilerin ve sendikaların taleplerine kapatılmak isteniyor. Bırakın resmî tatil olmayı, yani işçi, işsiz, ev kadını gibi tüm çalışanları kapsamasını, bu hakkı hâlâ toplu sözleşmelerle bile elde edememiş ülkeler var. Bunun yanısıra, sadece resmî tatil olmasına karşı çıkılmakla kalınmıyor, kimi ülkelerde gösteriler düzenlenmesine bile karşı çıkıldığını görmekteyiz.

1 Mayıs mücadelesi, işçilerin bir sınıf olarak doğuşundan bu yana geçen yüzyıllar içinde, sömürüye karşı yürütülen mücadelenin ayrılmaz bir parçasıdır. 1 Mayıs'ı doğuran taleplerin, yani daha az çalışma talebinin ortaya çıkışı, çalışanların en ayırt edici siyasal özelliklerinden biridir. Bu nedenle de, 1 Mayıs mücadelesinin başarıya ulaşması, emeğiyle geçinen herkesin yararına olmuştur. Bu herkes kategorisine, işçi sınıfı düşüncesine en uzak olan kesimler bile dahildir.

Biz bu araştırma yazımızda, 1 Mayıs değerlendirmesini birbirinden bağımsız iki ayrı bölüm halinde ele alacağız. Birinci bölümde 1 Mayıs'ın nasıl doğduğunu, hangi taleplerle şekillendiğini, hangi uluslararası kuruluşlar aracılığıyla

dünya işçi sınıfının ana gündemi haline dönüştüğünü aktarmaya çalışacağız. Yazımızın ikinci bölümünde ise, 20. yüzyılın ilk yıllarından başlayarak 2009 yılına kadar Türkiye'deki 1 Mayıs kutlamalarının özet olarak seyrini inceleyeceğiz.

Gün doğumundan gün batımına değil, daha kısa iş günü için mücadele

1 Mayıs'ın doğuşu, işçilerin daha az çalışmak istemeleriyle, yani daha kısa işgünü mücadelesiyle ayrılmaz biçimde bağlıdır. Bilindiği gibi, işçilerin daha kısa süreler çalışma talepleri neredeyse fabrika sisteminin doğuşu kadar eskidir. Aslında, tahmin edilebileceği gibi, çalışanların ilk direnişleri pek çok ülkede doğal olarak "daha fazla ücret" talebiyle yapıldı. Fakat, daha kısa çalışma saatleri ve örgütlenme hakkı mücadelesi de işçilerin patronlardan elde etmeyi istedikleri haklar arasında daima en başta yer alıyordu. Sömürünün en acımasız biçimleriyle karşılaşıldıkça ve çalışma süresi neredeyse günün bütün kısmını kaplamaya başladıkça, ücret talebinden daha çok, çalışma saatlerinin makul düzeylere düşürülmesine yoğunlaşıldığını görmekteyiz.

1800'lü yıllar boyunca çalışma saati "*gün ışığı*" esasına göre belirleniyordu. Yani, yazları on sekiz saati bulan, kışları ise on beş saatten az olmayan bir işgünü vardı. Sabahları güneşin doğuşuyla başlayan, akşamları ise güneş batmadan sona ermeyen bir mesai şekli çok yaygındı. Hatta, işe girerken işçilere imzalatılan sözleşmelerde, günde ondokuz yirmi saat çalışılacağı belirtiliyordu.

Batılı ülkelerde 1830'lu ve 40'lı yıllarda işçi örgütleri genel olarak çalışma saatlerinin on saate düşürülmesi talebini ileri sürdüler. Tabii, o yıllarda hâlâ eski kölelik günlerindeki gibi, günün on sekiz, yirmi saati çalışılıyordu. Bu nedenle, sekiz saatlik işgünü talebi kapitalizmin geliştiği her yerde yükseliyordu. "*Sekiz saat çalışma, sekiz saat sosyal hayat, sekiz saat dinlenme ve uyku*" sloganı diğer ülkelerdekiler gibi, Avustralya işçilerinin de kullandığı bir talebe dönüşmüştü. Avustralya işçileri günlük 8 saat çalışma hakkını 1856 yılında aldılar.

Tek tek sendikaların veya işçi birliklerinin talebi olmasının ötesinde, doğrudan 1 Mayıs'ın doğmasını sağlayan "8 Saat Hareketi" 1884 yılında ABD'de yığınsal bir hareket olarak başladı. Ancak, bundan bir nesil önce, 1866 yılının Ağustos ayında, tam adı Uluslararası Emekçiler Birliği olan ve kısaca Birinci Enternasyonal olarak bilinen örgütten etkilenen Ulusal Emek Birliği, kuruluş kongresinde "*Bu ülkenin işçilerini kapitalist kölelikten kurtarmak için günümüzde atılması gereken birincil ve en önemli adım, Amerika'nın bütün eyaletlerinde normal iş gününün 8 saat olarak belirlenmesidir*" kararı alındı. Ayrıca, aynı bildirgede, işçilerin bu amaçla bağımsız politik mücadele yürütmesinin de gerek şart olduğu belirtildi. Aynı yılın Eylül ayında ise, çoğunlukla komünistlerden ve anarşistlerden oluşan Birinci Enternasyonalin Cenevre Kongre'si kararlarında, aynı talep "*günlük yasal çalışma sınırı 8 saati aşamaz*" şeklinde yer aldı.

Bu arada, Amerikan Emek Federasyonunun (AFL), 7 Ekim 1884 tarihinde Şikago'da yaptığı dördüncü kongresinde, "*ABD ve Kanada Sendikalar Federasyonu, sekiz saatin 1 Mayıs 1886 tarihinden başlamak üzere günlük yasal çalışma süresi olarak belirlenmesini karar altına almıştır; ve biz tüm üye emek örgütlerine, kendi yetki alanları dahilinde, sendika iç tüzüklerini bu tarihe kadar bu karara uygun hale getirmelerini tavsiye ederiz*" şeklinde bir karar çıkartıldı. Bu örgütün çatısı altında bulunan örgütler ana yapıya gevşek bir şekilde bağlı olduğu için, Federasyon, 1 Mayıs 1886 tarihinde üye sendikaları greve zorlamak için kendi iç tüzüklerinde değişiklik yapmalarını istiyordu.

Kısacası, 1 Mayıs, işçilerin 8 saatlik mücadele günü olarak ilk kez bu kongrede karar altına alındı. Her ne kadar bu kongrede " *sekiz saatin 1 Mayıs 1886 tarihinden başlamak üzere günlük yasal çalışma süresi olarak belirlenmesi*" kararlaştırıldıysa da bunun ne şekilde eyalet yasalarına geçirileceği kesin olarak belirlenmemişti. Geçen zamanda, önce sendika tüzüklerinde yapılan bu değişikliklerin daha sonra grevler, direnişler ve gösterilerle uygulamaya geçirilebileceği konusunda bir ortak fikir oluştu.

AFL'nin 8 saatlik iş günü için mücadele kararı aldığı kongresinden iki yıl sonra, alınan kararda kesinleştirilen 1 Mayıs 1886 tarihinde onlarca kentte greve çıkıldı. En yaygını Şikago'da olmak üzere, yüz binlerce örgütsüz ve vasıfsız işçiyi de kapsayarak iş bırakıldı ve meydanlarda gösteriler yapıldı. Şikago, bu tarihte militan bir emek hareketine sahipti. Şikago'da yapılan grevler ve gösteriler, aynen diğer kentlerdeki gibi başarıya ulaştı. Sekiz saatin kabul edilmediği yerlerde bile, çalışma süreleri azaltıldı.

Bu arada, işçi sınıfının tarihinde sendika önderleri açısından önemi çok büyük bir olayı anlatmadan geçmeyelim.

3 Mayıs 1886'da grevdeki Şikago kentinde bulunan Mc Cormick fabrikasına polisin vahşice saldırarak altı işçiyi öldürmesini ve onlarcasını yaralamasını protesto etmek üzere, işçiler 4 Mayıs'ta Şikago Saman Pazarında bir protesto düzenlediler. Ancak, bu barışçı gösteriye polisin bir kez daha saldırması sonucunda kargaşa çıktı. Bu esnada, nereden geldiği bilinmeyen bir bomba kalabalığın ortasına atıldı ve yedi polisle dört işçinin ölmesine yol açtı. Bu olayın ardından düzmece bir mahkeme sonucu Parsons, Spies, Fischer ve Engel adlı dört işçi lideri idam edildi. Onlarcası tutuklandı ve hapse atıldı. Hiçbir şekilde işçilerin sorumluluğunda olmayan bu provokasyonu kullanan dönemin sermaye güçleri, "biraz fazla talepte bulunan" emekçilerden bu şekilde hesap sormuş oldular.

Ancak, işçi önderlerinin asılması, yüz binlerce işçinin politik taleplerle başlattığı 8 saat hareketine son vermedi. Aksine, her yıl artık geleneksel hale gelerek 1 Mayıslarda grevler ve direnişler artarak devam etti. Her geçen yıl bir öncekinden daha fazla işçi gösterilere ve grevlere katıldı. Amerikan Emek Federasyonu, 1889 yılından başlayarak her 1 Mayıs'ta 8 saatlik işgünü müca-

delesi için grevler yapılmasını kararlaştırdı. Bu karar, doğuşundan itibaren daha kısa çalışma hedefiyle bütünleşen 1 Mayıs gününün emeğin sermayeye karşı yürüttüğü mücadelenin simgesi olmasını sağladı.

Amerika Birleşik Devletleri'nde işçi sınıfı tarafından yürütülen mücadelenin ardından, yeniden Avrupa'ya gelecek olursak, orada da aynı yıllarda yeniden işçi sınıfı içinde hareketliliklerin başladığını görmekteyiz. 1864 yılında kurulan Birinci Enternasyonal, bilindiği gibi birkaç yılın ardından dağılmıştı. Daha sonra, Paris'te, Bastil Hapishanesinin yıkılıp Fransız İhtilali'nin başladığı tarihin yüzüncü yıldönümüne denk gelen 14 Temmuz 1889 tarihinde Paris'te toplanan Uluslararası Sosyalist Kongrede bir araya gelen çoğunluğu Marksist eğilimli sosyalist ve işçi partileri tarafından, Enternasyonal yeniden kuruldu. Sonradan İkinci Enternasyonal adını alan bu Birlik, her yılın 1 Mayıs gününü "*kendi siyasi partilerinde veya sendikalarında örgütlü bulunan dünya işçilerinin, 8 saatlik işgünü için mücadele edecekleri gün*" olarak belirledi. Bu tarihte her ülkede sendikalar biçimini ve koşullarını kendileri belirleyerek grevler, gösteriler ve direnişler yapacaklardı. Böylece, 8 saat talebi ve 1 Mayıs gösterileri uluslararası işçi örgütleri tarafından da benimsenmiş oldu ve bu talep ilk kez bu denli uluslararası hale gelmiş oldu.

Şimdiye kadar yazdıklarımızı birkaç maddede özetlemeye çalışalım:

- Kapitalizmin yeni geliştiği dönemlerde işçiler "gün ışığı" esasına göre çalışıyordu. Hava aydınlanınca işe başlıyor, karanlık çökmeden işi bırakamıyorlardı.

- İşçilerin toplu olarak fabrika, atölye tarzı imalathanelerde çalışmaya başladıkları ilk dönemlerden beri en önemli talebi daha kısa çalışma süreleriydi.

- Avustralya işçileri, günde on sekiz yirmi saat çalışmaktan bıkmış ve "*sekiz saat çalışma, sekiz saat sosyal hayat, sekiz saat dinlenme ve uyku"* sloganıyla gösteriler yapmaya başlamışlardı.

- Birinci Enternasyonalin 1866 yılında Cenevre'de yapılan Kongresinde, "tüm işçiler için yasal çalışma süresi günde sekiz saati aşamaz" kararı alındı.

- Amerikan Emek Federasyonu, 1884 yılında yaptığı kongrede, sekiz saatlik çalışma süresi için yığınsal mücadele yürütme kararına vardı.

- Amerika'nın her yerinde, farklı siyasal anlayışlara sahip işçiler bir araya gelerek Sekiz Saat Hareketi adıyla bir cephe kurdular.

- 1 Mayıs 1886 tarihinde, sekiz saatlik işgünü talebini hayata geçirmek üzere başta Şikago olmak üzere ABD'nin pek çok ülkesinde grevler yapıldı, örgütlü, örgütsüz, vasıflı vasıfsız on binlerce işçi iş bıraktı.

- 4 Mayıs 1886 tarihinde Şikago Saman Pazarında yapılan gösteriye polis saldırdı. Bu sırada kim tarafından atıldığı belli olmayan bir bomba bazı polis ve işçilerin ölümüne yol açtı. Bunu bahane eden hükümet dört işçi önderini düzmece bir mahkeme sonunda idam etti.

- ABD sendikaları 1889 yılında her 1 Mayıs'ın *8 Saatlik İş Günü* talebini hayata geçirmek için grev ve gösteri günü olmasını kararlaştırdılar.

- 1889 yılında Paris'te toplanan İkinci Enternasyonal 1 Mayıs'ı tüm dünyada işçilerin haklarını almak üzere grev ve eylem yapacakları gün olarak belirledi. Bu kararla 1 Mayıs ilk kez uluslararası hale geldi.

ÜLKEMİZDE 1 MAYISLAR

Osmanlı döneminden başlayarak bizim topraklarımızda da Avrupa ile Amerika'da filizlenen ve işçi sınıfı içinde güçlenen fikri akımlardan etkilenen örgütler kurulmuştu*. Eldeki kayıtlara göre ilk grev olarak da Haliç tersane işçilerinin 1872 tarihinde yaptıkları grev gösterilir. Yine aynı dönemlerde, Abdülhamit yönetimine karşı kurulan örgütlerin bir kısmı 1889 yılında kurulan İttihad-ı Osmani Cemiyeti gibi yüksek askerî ve mülki bürokratlardan oluşuyordu.

1895 yılında Paris'te gizli olarak kurulan Osmanlı Amele Cemiyeti ise, o dönemde büyük acılar çeken emekçilerin dertlerine ortak olmak amacıyla, işçicilik fikirlerinden etkilenen aydınlar tarafından oluşturulmuştu.

Kimisi geniş çevreleri etkileyen kimisi ise dar kalan bu işçi örgütlenmeleri, İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin 24 Temmuz 1908 tarihinde iktidara geçmesinden sonra hızla açığa çıktılar. Sendikalar kuruldu, ilk kez yaygın grevler yapılmaya başlandı. İkinci Meşrutiyetin ilan edilmesinden bir iki hafta sonra Sofya, Selanik, Ereğli, Adana gibi büyük kentlerde yüzlerce grev ve iş bırakma yaşandı. 13 Ağustos-15 Eylül arasındaki bir ayda, kayıtlara geçen yüzlerce direnişin ardından, 25 Eylül'de sendika ve grev yasağı tekrar kondu.

İttihat ve Terakki döneminin Birinci Dünya Savaşı'na kadar geçen döneminde Üsküp'te, Selanik'te, İstanbul'da dünya işçileriyle aynı zamanda 1 Mayıs gösterileri yapıldığı bilinmektedir. Türkiyeli işçilerin de talepleri dünyanın diğer bölgelerindekiyle aynı idi: Kanunlarca güvence altına alınmış daha az çalışma süresi, seçme seçilme hakkı, sendika kurma hakkı, grev yapabilme hakkı.

Osmanlı İmparatorluğu döneminde, -bilinen- ilk 1 Mayıs kutlaması, 1909 yılında Üsküp ve Selanik kentlerinde yapıldı. 1910 yılındaki 1 Mayıs, Selanik'te Selanik Sosyalist İşçi Federasyonu ve Bulgar Sosyalist Grubu tarafından kutlandı. 1911'de ise, Üsküp, Selanik, İstanbul ve Edirne'de kutlandı. Selanik'teki kutlamalara 14'ten fazla sendika, Yahudi, Bulgar, Yunan ve Türk işçiler katıldı. Yük arabası sürücüleri, mavnacılar, liman ve yükleme boşaltma işçileri iş bı-

---

* Araştırmamızın ilk versiyonunda, bilinen ilk işçi örgütü olarak Amele Perver Cemiyeti'nin adı vardı. Bu Cemiyet'in adı pek çok "güvenilir" kaynakta geçmekte. Ancak, yakın dönemde yapılan araştırmalar, bu Cemiyet'in işçilikle ilgisi olmadığını kanıtladı. Sözkonusu bu yaygın hatanın, 1951 yılında Ankara'da Lütfü Erişçi tarafından yayınlanan *Türkiye'de İşçi Sınıfının Tarihi* adlı kitaba dayandığı anlaşıldı. Dolayısıyla, bu Cemiyet'in, "Amele Perver" değil, "Amelperver" adıyla Türk, Rum ve diğer azınlıklar tarafından kurulan ve işçi sınıfı ile hiçbir ilgisi bulunmayan bir hayırsever cemiyetinden başka bir şey olmadığı kayıtlara geçmelidir.

raktılar. Mitinge 2000'den fazla kişi katıldı ve 4 dilde konuşmalar yapıldı. 1912 yılında İstanbul ve Selanik'te gösteriler yapıldı. İstanbul'daki işçi dernekleri toplantılarını Pangaltı'daki Belvü bahçesinde yaptılar. Selanik'te ise, bir parkta toplanmak isteyen göstericiler dağıtıldı. 1913 yılından itibaren 1 Mayıs'lar yasaklanmaya ve engellenmeye başlandı.

1914-18 arası savaş döneminde sıkıyönetim olduğu için kayıtlarda grevler ve gösteriler bulunmuyor. Daha sonra, kimisi işgal kuvvetlerine rağmen olmak üzere, İstanbul'da ve Ankara'da grevler, gösteriler yapıldı.

Cumhuriyetin ilanından sonra da 1 Mayısların kutlanmasında Hükümet tarafından zorluklar çıkartıldı. 1925 yılında Şeyh Sait isyanı gerekçe gösterildi ve tüm örgütlenmeleri, grevleri, gösterileri yasaklayan Takrir-i Sükûn (Sessizliğin Sağlanması) kanunu çıkartıldı. Cumhuriyetin emekçiler üzerindeki bu yasağından sonra, tam elli yıl boyunca 1 Mayısı kutlamayı amaçlayan yasal ***hiçbir*** toplantıya veya gösteriye izin verilmedi. Bunun tek istisnası, İstanbul Amele Teali Cemiyeti'nin 1927 yılı 1 Mayıs'ı için alabildiği "kamu taşıtlarının işlememesine yol açmamak şartıyla" kutlama izni oldu. Cemiyetin merkezinde bayramlaşılıp Kağıthane'de eğlenmeye gidildi. Ancak, yine de kutlamalara katılan bazı işçiler cezalandırıldı ve kimileri işten çıkartıldı.

Buna rağmen, 1 Mayıs 1935 yılında çıkarılan Ulusal Bayram ve Genel Tatiller Hakkındaki Kanun ile "Bahar Bayramı" olarak kabul edildi. Ancak bu tatil gününün diğer genel tatil günlerinden bir farkı vardı; izin kullananlara ücret ödenmeyecekti. Daha sonra çıkartılan kanunlarla, genel tatil günü olan 1 Mayıs'ta önce 1951 yılında yarım günlük ücret ödenmesi, sonradan 1956 yılında ise tam gün ücret ödenmesi kabul edildi.

Ülkemizde, gizlice yapılan pullamalar, duvar yazıları, kimi işyerlerinde yapılan toplantılar vs. dışında yasal olarak 1 Mayıs'ın kutlanması için 1975 yılının beklenmesi gerekti. O yıl, İstanbul'da Tepebaşı'nda bir düğün salonunda DİSK tarafından 1 Mayıs kutlandı. Böylece, yüzlerce işyerinden gelen işçilerin yaptığı bu mütevazı kutlama, elli yıllık bir yasağı da ortadan kaldırmış oldu.

1976 yılında, sosyalist sendika önderleri İbrahim Güzelce'nin ve Kemal Türkler'in büyük kişisel gayretleri sonucunda ilk kez yığınsal olarak 1 Mayıs mitingi yapıldı. Bu mitingin organizasyonunda o dönemdeki TKP kadroları ile öncü işçiler çok büyük görevler üstlendi. İstanbul'da Taksim meydanında yapılan mitinge ülkenin dört bir yanından onbinlerce işçi, emekçi, aydın katıldı. Bu mitingde kortejler Taksim'e Beşiktaş yönünden girdiler. Bu miting sayesinde, Türkiye Cumhuriyeti boyunca bizlere hükmeden bütün iktidarların yarım yüzyıl boyunca işçilere koyduğu yasak, bir önceki yıl nasıl salonda kutlanarak ortadan kaldırıldı ise, bu kez alanlarda böylesine yığınsal şekilde kutlanarak geri dönülmez biçimde kırılmış oldu.

1977 yılında ise yüz binlerce işçinin katılımıyla Türkiye tarihinin en görkemli mitingi yapıldı. DİSK yöneticileri, yaptıkları hesapta mitinge beş yüz bin

kişinin katıldığını belirttiler. Katılımın o denli yığınsal olacağı önceden tahmin edilmişti, bu nedenle iki ayrı güzergâh belirlenmişti. Bir kesim Beşiktaş'tan, diğerleri Saraçhane tarafından Taksim'e girdiler. Hatta, miting kalabalıktan dolayı ilan edilen saatte başlayamadı; DİSK genel başkanı Kemal Türkler'in kürsüden konuşması öğleden sonra saat 4'ü buldu.

Kemal Türkler'in konuşmasının sonlarına doğru, Taksim meydanındaki en yüksek bina olan o zamanki adıyla İntercontinental Oteli'nden (bugünkü adı The Marmara) yüzbinlerce insanın üstüne ateş açıldı. Çıkan izdihamda ne yazık ki 34 işçimiz hayatını kaybetti. Hastaneye kaldırılan yaralılar arasından 2 kişinin daha hayatını kaybetmesiyle 1 Mayıs 1977 şehitlerinin sayısı 36'yı buldu. (*Kimi kaynaklar bu rakamı 37 olarak vermektedir.*)

Bu olayın failleri hâlâ meçhul. Kimlerin hangi görevde olduğu bilinmesine, oteldeki hangi odaların kimler tarafından kullanıldığının belirlenmesine, polis telsizlerinden geçen konuşmaların kaydının tutulmasına rağmen, hiçbir sorumlu yakalanmadı. Geçen otuz yıl boyunca soruşturma açılması talebi hep reddedildi. Emekçilerin bayramını kana bulayanlar aranmadı. Ülkemizi bir parça bile tanıyanlar bilir ki, bu türden eylemlerin failleri meçhul kaldığında, bu tipik bir kontrgerilla eylemidir.

Dürüst, namuslu milletvekillerinin olayların faillerinin açığa çıkması için verdikleri soruşturma önergelerinin gereği ne yazık ki yapılmadı.

Olayın gerçek failleri yerine, sendikacılar soruşturuldu; aralarında miting tertip komitesindeki DİSK yöneticilerinin de bulunduğu bir kısmı sırf asıl failleri perdeleme adına gözaltına alındı ve tutuklandı. Daha sonra hepsi de serbest bırakıldı. Ancak, katliamın sorumlularının ele geçirilmesine dair bilinçli olarak bugüne dek hiçbir işlem gerçekleştirilmedi.

Sıradan bir yurttaşın kafasında 1 Mayıs'ın "olaylarla", "korkuyla" özdeşleşmesi bundan sonra gerçekleşti. Egemenler bilinçli olarak bu korkuyu beslediler, halkın, emeğiyle geçinen insanların alanlara çıkarak hak talebinde bulunmasını engellemeye çalıştılar. Her insanın aklına, "mitinge gidersem başıma bir şey gelir mi" sorusunun düşmesini istediler. Katliamın faillerinin bilerek yakalanmamasını başka türlü açıklamak mümkün değildir.

Ancak, tüm bu korkuyu besleyen propagandalara rağmen, 1978 1 Mayıs'ında, işçiler yine aynı kalabalık ve coşkuyla Taksim'e geldiler. Bu kez, diğer taleplerinin yanı sıra, 1977 katliamının sorumlularının bulunmasını da istediler. Halkı yıldırma politikasına karşı verilebilecek en sağlam cevabın, aynı kararlılıkla, aynı yığınsallıkla talepte bulunmak olduğu bir kez daha görüldü. 1978 1 Mayısında alanın dört bir yanında politik talepler içeren pankartlar açıldı.

1979 yılında, İstanbul'da sıkıyönetim ilan edildiği için merkezî kutlamalar İzmir'e alındı. Türkiye İşçi Partisi yöneticileri ise, bu yasağa karşı İstanbul'da alana çıkma kararı aldılar; ancak başta Behice Boran olmak üzere yüzün üze-

rinde TİP üyesi göz altına alındılar.

1980 yılında ise en büyüğü Mersin'de olmak üzere ülkenin çeşitli yerlerinde yapıldı.

12 Eylül 1980 faşist askeri darbesi, sadece 1 Mayıs kutlamalarını yasaklamakla kalmadı, bu günün tatil olmasını da engelledi ve 1 Mayıs günü tatil olmaktan çıkartıldı.

12 Eylül'den sonra

Darbeden sonra demokratik her etkinlik yasaklandı. DİSK üyesi sendikalar topluca kapatıldı; Türk-İş'e bağlı Petrol-İş gibi kimi sendikalar ise geçici sürelerle kapatıldı. Partiler, dernekler, gösteriler, grevler, direnişler yasaklandı. Buna rağmen her 1 Mayıs'ta gizlice de olsa bayram kutlandı. Bazen üst geçitlere asılan pankartlarla, bazen duvarlara geceden yazılan sloganlarla, kimi zaman kentlerin merkezî yerlerinde dağıtılan bildirilerle, çoğu zaman işyerlerinde işçilerin kendi aralarında yaptıkları toplantılarla 1 Mayıs kutlanmaya devam etti.

Ancak, tekrardan ilk yasal etkinlikler, İstanbul ve Ankara gibi büyük kentlerde, 1985 yılından başlayarak kapalı salon toplantıları şeklinde ve faşist yasalardan dolayı resmen "1 Mayıs Kutlaması" adı verilemeden yapıldı.

12 Eylül sonrasının ilk yasal 1 Mayıs mitingi girişimi 1988 yılında gerçekleştirildi. Türk-İş üyesi Kristal-İş, Petrol-İş, Tümtis, Deri-İş sendikaları ile bağımsız BANKS ve Otomobil-İş sendikaları kurdukları tertip komitesi ile İstanbul Valiliğine başvurarak 1 Mayıs'ı yasal olarak kutlamak istediler. Ancak Valilik 1 Mayıs'ın yasal olarak kutlanmasına izin vermedi. Buna rağmen 1 Mayıs günü Taksim'e çıkmak isteyen sendikacılar polisin saldırısıyla karşılaştı. 81 işçi, temsilci ve sendikacı gözaltına alındı ve bunlardan bir kısmı tutuklandı.

1989 yılında bir kez daha yasal olarak kutlama girişiminde bulunuldu. Türk-İş üyesi Kristal-İş, Petrol-İş, Tümtis, Deri-İş, Basın-İş ile bağımsız Otomobil-İş, BANKS ve Laspetkim-İş sendikalarının 1 Mayıs'ı kutlama isteği, kutlamanın önünde herhangi bir engel bulunmamasına rağmen yasaklandı. Mecidiyeköy ve Çağlayan'da gösteri yapmak isteyen işçiler ve sendikacılar gözaltına alındı ve uzun süre gözaltında tutuldu.

Aynı yıl, Taksim'in simgesel öneminden dolayı 1 Mayıs'ta Taksim meydanına yürümek isteyen gruplar polisin çok sert bir saldırısıyla karşılaştı. Bir trafik polisinin hedef gözeterek açtığı ateş sonucu Mehmet Akif Dalcı adında 17 yaşında genç bir işçi hayatını kaybetti.

1990'da 1 Mayıs yasağına rağmen, 1 Mayıs'ı korku ve şiddet günü gibi göstermek isteyenlere inat fabrikalarda, işyerlerinde yüz binlerce işçi birlik ve dayanışma ruhuyla bayramı kutladı. Fabrikalarda 1 Mayıs bildirileri okundu, türküler söylenip halaylar çekilerek 1 Mayıs kutlandı. Bu arada yine 1 Mayıs'ı Taksim'e çıkarak kutlamak isteyen grubun üzerine açılan ateş sonrasında hemşire bir genç kız, Gülay Beceren felç oldu.

1991 yılında 1 Mayıs yine fabrikalarda kutlandı. 1989 yılından başlayarak 1 Mayıs'a ilişkin tutumunu değiştiren Türk-İş Genel Merkezi de hem genel merkezinde hem de çeşitli il temsilciliklerinde düzenlediği kapalı salon toplantıları ile 1 Mayıs'ı kutladı.

1992 1 Mayıs'ında Türk-İş, Hak-İş ve yasakları kaldırılan DİSK Ankara'da salon toplantısı yaparak ortak bir kutlama gerçekleştirdi. Üç konfederasyonun ortak açıklaması işyerlerinde okundu. Aynı yıl 12 Eylül'den sonra ilk yasal 1 Mayıs mitingi İstanbul Gaziosmanpaşa Meydanı'nda Sosyalist Parti tarafından düzenlendi.

1993 yılında işçiler yeniden meydanlarda 1 Mayıs'ı kutlamaya başladılar. Türk-İş 1 Mayıs'ı İstanbul'da Abide-i Hürriyet Meydanında düzenlenen bir mitingle kutladı. Türk-İş genel merkez olarak tarihinde ilk kez 1 Mayıs'ı alanlarda kutlamış oldu. DİSK ise aynı gün İstanbul Pendik Meydanı'nda düzenlediği mitingle 1 Mayıs'ı kutladı.

1994 1 Mayıs'ı ortak kutlamanın yapıldığı, emekçilerin taleplerinin hep bir ağızdan ve birlikte haykırıldığı bir yıl oldu. O zamanlar oluşturulan Demokrasi Platformu içinde yer alan Türk-İş, DİSK, Hak-İş ve daha sonra KESK'i kuracak olan Kamu Çalışanları Sendikaları Platformu İstanbul'da Abide-i Hürriyet Meydanında ortak bir mitingle 1 Mayıs'ı kutladı.

1995 yılında da 1 Mayıs, Demokrasi Platformu tarafından ortak bir biçimde kutlandı. Ancak bu kez Hak-İş bu ortak kutlamanın içinde yer almadı, ayrı kutladı. Demokrasi Platformu tarafından organize edilen ortak mitingler İstanbul, İzmir, Mersin, Adana ve Ankara'da yapıldı.

1996 yılında son dönemin en yığınsal 1 Mayıs'ı yapıldı. Yine yüz binlerce insan 1 Mayıs'ı kutlamak üzere alanlara, İstanbul'da Kadıköy meydanına geldi. Türk-İş, DİSK, Hak-İş ve KESK tarafından düzenlenen mitingin yürüyüşü daha başlamadan arama noktalarında çıkan bir arbedede polis silah kullandı ve Dursun Odabaş, Hasan Albayrak ve Yalçın Levent adlarındaki üç işçi öldürüldü. Daha sabahın erken saatlerinde polisin yaptıkları, sonraki olayların da tetikleyicisi oldu. Medya, her zamanki gibi, yüz binlerin disiplin içinde birlik, mücadele, dayanışma bayramını kutlamasını değil de, birkaç kişinin, öldürülen arkadaşlarının yarattığı derin öfke ile kırdığı camları göstermeyi tercih etti. Bu provokasyondan sonra, iktidar Kadıköy'ü yasal miting alanı listesinden çıkarttı; Kadıköy, aşağıda anlatacağımız şekilde, yıllar sonra işçilerin mitingler için Taksim meydanında ısrarcı olması üzerine bir sus payı olarak tekrardan miting alanı olarak ilan edildi.

1996 yılında yaşanan, siyasal iktidarın 1 Mayıs'ın meşrulaştırılmasını ve kitleselleşmesini gölgelemeye dönük kışkırtmalarına rağmen 1997 1 Mayıs'ında işçiler yine alanlardaydı. İstanbul, Ankara, Adana, Mersin, İzmir, Antalya, Denizli ve Uşak'ta yürüyüş ve miting düzenlendi. Bu yılki 1 Mayıs kutlamalarını Türk-İş, DİSK ve KESK birlikte organize ettiler. Merkezi miting

İstanbul'da Çağlayan Meydanı'nda yapıldı.

1998 1 Mayıs'ı "Şimdi Demokrasi Zamanıdır" temel sloganı ile ifade edilen, demokrasi ve özgürlük talebinin, güvenli bir gelecek isteğinin dile getirildiği mitinglere sahne oldu.12 Eylül sonrasında ilk kez bu yıl 1 Mayıs yaygın biçimde kutlandı. Türk-İş, Hak-İş, DİSK ve KESK tarafından İstanbul, Ankara, İzmir, Mersin, Adana, Çanakkale, Diyarbakır, Malatya, Gaziantep ve Samsun başta olmak üzere pek çok ilde ve ilçede 1 Mayıs kutlandı.

1999 1 Mayıs'ı işçi konfederasyonları ve çeşitli toplumsal muhalefet örgütlerinden 15 örgütün bir araya gelmesiyle oluşturulan Emek Platformu tarafından kutlandı. İstanbul, Ankara, İzmir, Mersin, Adana, Kocaeli, Lüleburgaz, Gebze, Eskişehir, İskenderun, Kayseri, Trabzon, Silifke ve Divriği'de mitingler yapıldı. 1999 1 Mayıs'ında dikkat çeken nokta büyük kentlerin yanı sıra emekçilerin yoğun olarak bulunduğu ilçe merkezlerinde de 1 Mayıs mitinglerinin düzenlenmiş olmasıydı.

2000 yılında Türkiye'de 1 Mayıs'ı kutlamak üzere bir araya gelen Türk-İş, Hak-İş, DİSK ve KESK "Küresel saldırıya karşı güç birliği" sloganını temel aldılar. İstanbul, Ankara, İzmir, Samsun, Gaziantep, Diyarbakır, Mersin, Malatya, Tunceli'de düzenlenen mitinglerde çalışanlar sosyal devletin korunmasını istediler ve iş güvencesi talep ettiler.

2001 yılında İstanbul kutlamaları üç işçi konfederasyonu ve KESK ile ortak düzenlendi. Miting Çağlayan'da yapıldı. Ülkenin pek çok kentinde yine kutlamalar yapıldı.

2002 1 Mayıs'ını bir çok emek örgütü, İstanbul'da Çağlayan meydanında kutladı.

2003 yılında aynı şekilde, 1 Mayıs yine Çağlayan'da yapıldı.

2004 yılında DİSK ve Türk-İş kutlamaları Taksim'de yapmak üzere valiliğe başvurdu, ancak valilik izin vermedi. Bunun üzerine Türk-İş Çağlayan için başvurdu ve mitingi orada yaptı. DİSK, KESK ve pek çok emek örgütü, Taksim'de ısrar edince, valilik ara formül olarak 1 Mayıs mitinginin Saraçhane'de toplanılarak Yenikapı'ya yürünülmesi şeklinde yapılmasına izin vermek zorunda kaldı. Yasal izin başvurusunda bulunmadan Saraçhane'de kutlanan bu mitingin yararı, yukarıda değindiğimiz gibi 1996'dan sonra yasaklanan Kadıköy'ün tekrar mitinglere açılması oldu.

2005 ve 2006 yıllarındaki mitingler Kadıköy meydanında yapıldı.

2007 yılında, İstanbul 1 Mayıs mitingi için iki ayrı kutlama kararı bulunuyordu. DİSK, TMMOB, KESK, Tabibler Odası Taksim meydanını istiyordu. Türk-İş ise bu örgütlerden ayrıldı; Kadıköy'de kutlama kararı verdi ve kutladı. Taksim'de kutlama yapmak isteyen işçileri ve işçi önderlerini emniyet kuvvetleri çok aşırı şiddet ve zor kullanarak dağıttı. Polisin aldığı olağanüstü tedbirler yüzünden sadece bir meydanla sınırlı kalacak bir kutlama, tüm kente yayıldı. Sabahın erken saatlerinden akşama kadar vapur, otobüs, tren gibi toplu taşıma

araçlarının seferleri durduruldu. Tüm çalışanlar mağdur edildi. Adeta kentte sıkıyönetim ilan edildi. Barışçıl bir gösteri için bir araya gelen işçilerin ve halkın üzerine kilolarca gaz bombası atıldı. Ancak, yine de, sendikaların Taksim meydanına çıkması engellenemedi ve 1 Mayıs 1977'nin otuzuncu yıldönümünde emekçiler yine Taksim'de bayramlarını kutladılar.

2008 yılındaki 1 Mayıs, ne yazık ki AKP iktidarının emekçi düşmanı provokasyonları ile hatırlanacak. Bu yıl konfederasyonların tümü 1 Mayıs'ın Taksim'de kutlanması için çağrıda bulundular. Türk-İş, DİSK, KESK ve TMMOB ile pekçok siyasi örgüt, kutlamaların Taksim'de yapılması için Valiliğe başvurdular. Bu amaçla, gerek bakanlar düzeyinde, gerekse de Başbakan düzeyinde defalarca görüşmeler yapıldı. Ancak, daha birkaç hafta polislerin, ondan önce futbol seyircilerinin, o arada defalarca hayvan hakları vs. yürüyüşlerinin yapıldığı güzergâhların işçiler tarafından da kullanılması talebi, bizzat Başbakan'ın emriyle Valilik tarafından yasaklandı. Türk-İş yönetimi bu durum karşısında bölündü. Türk-İş merkez yönetiminde yer alan TekGıda-İş ile Belediye-İş Taksim'e çıkma kararlarından vazgeçmediler. Diğerleri ise (Demiryol-İş, Türk Metal-İş ve Tes-İş) Taksim alanı çağrılarından geri adım attılar.

Halbuki 2008 yılı ayrı yapılan kutlamaların birleşebilmesi için uygun bir zemin taşıyordu. O yıl, Türk-İş içindeki muhalif sendikacıların gayretleriyle "kutlamaların ya ortak yapılması veya ortaklaşılamadığı durumlarda da Türk-İş'in İstanbul için ayrı bir alan başvurusunda bulunmaması" kararı alınmıştı. Çünkü bir önceki yıl Türk-İş'in İstanbul'da ayrı bir alan başvurusu yapması Valiliğin Taksim'de ısrar edenlere dönük çabasını meşrulaştırmıştı. Bu kez aynı hata tekrarlanmadı.

1 Mayıs 2008 İstanbul mitinginin Taksim'de yapılması yasaklanınca, sendikalar kitlesel bir basın açıklaması veya kitlesel çelenk bırakma formülünü ortaya attılar. Fakat, emniyet güçleri, yasada yeri olmamasına rağmen, büyük bir hukuksuzlukla, tüm alanı önce demir çitlerle kapattı, ikiden fazla kişinin yan yana yürümesini yasakladı ve alan civarına işleri dolayısıyla gelenleri bile engelledi. Ardından gün boyunca, toplanan her grubun üzerine su sıkıldı, biber gazı atıldı. Hatta hastanelerin acil servisleri bile bu terörden nasibini aldı.

Sonuç olarak, Taksim meydanını yasaklayarak 1 Mayısı kutlatmama kararlığındaki siyasi iktidar, bu şekilde İstanbul'un her yerinin kutlama alanına dönüşmesini seyretmek mecburiyetinde kaldı. 2008 yılının 1 Mayıs kutlamalarından ise akılda, iktidarın kendi meydanını sanki düşmanlar gelecekmiş gibi işgal etmesinden ve polisin her önüne gelene düşmanmış gibi gaz bombası atmasından başka bir şey kalmadı.

2009 yılındaki kutlamalar yine sendikalar arasında bölünmeye yol açtı. Türk-İş üyesi sendikalarla birkaç parti ve örgüt Kadıköy'de kutlama kararı aldılar. DİSK, KESK, TMMOB, TTB ve yetmişe yakın demokratik kitle örgütü, dergi ve parti ise 1 Mayıs'ı Taksim'de kutlamak niyetlerini açıkladılar. Bu yılki

1 Mayıs, Valiliğin katılımcıların sayısı için getirmeye çalıştığı kısıtlamaya bulduğu "makul sayı" terimiyle hatırlanacak.

Türk-İş, ilk yaptığı açıklamada Taksim'e başvuracağını, "eğer Taksim başvurusu kabul edilmez ise" o zaman yine İstanbul'da bir başka meydanda kutlayacağını açıkladı. Doğal olarak da Taksim kabul edilmedi. Bu gelişmenin ardından Hak-İş, sadece temsilci ve yöneticilerden oluşacak "makul sayıda" insanla Taksim'de kutlama yapmak üzere Valiliğe başvurdu ve kabul edildi. Türk-İş de Kadıköy mitingi öncesi, geleneksel olarak yaptığı gibi, çelenk bırakmak amacıyla Taksim'e geleceğini bildirdi. Her iki başvuru da Valilik tarafından onaylandı.

DİSK, KESK ve diğer örgütlerin yürüyüşü ise emniyetin yoğun saldırıları altında geçti. DİSK genel merkezinden başlayan korteje katılmak isteyen işçiler, işsizler, öğrenciler ve dergi çevreleri sürekli olarak gaz ve su saldırılarına maruz kaldılar. Emniyet güçlerinin katılımı azaltmak amacıyla yaptıkları saldırılara rağmen, binlerce kişi Taksim'e çıktı ve şekilsel olarak bir mitingte amaçlanların tümünü yerine getirdi. Böylece, egemenler tarafından yıllardır gündeme getirilen "Taksim tabusu" yıkılmış oldu.

Tüm kapitalist şirketlerin tanıtımına, polis gününe, maç kutlamalarına, yılbaşı eğlencelerine açılan, ancak sadece işçi ve emekçilere kapanan Taksim Meydanı, 2009 yılında işçilere de açılmış oldu. Bu 1 Mayıs'ta Taksim Meydanının açılması ve sabah 9.30'da başlayan yürüyüşle birlikte toplam dört saat süren bir mitingin yapılması, alan tartışmalarındaki tüm bahaneleri geçersiz hale getirmiştir. Bu durum, mitingin en büyük kazanımlarından birisi olarak sayılabilir. Ayrıca, Valilik ve Emniyet kanadının ısrarla öne sürdükleri, "sadece sendikalardan oluşan bir kortej ve gösterici talebi" de reddedilmiş oldu. Bu şekilde, 1 Mayısların yalnızca sendikaların ve sendikaya üye bir kesimin değil, sendikalı veya sendikasız, emekli veya çalışan tüm işçilerin kutlama günü olduğu da bir kez daha kanıtlandı.

2009 yılındaki 1 Mayıs'ın gözden kaçırılmaması gereken bir sonucunu daha belirtmez isek, eksik bir değerlendirme yapmış oluruz. Bu yıl yapılan 1 Mayıs, kitlesellik ve yaygınlık açısından bugüne dek olmadığı kadar geniş çevreleri içine alarak kutlandı. Birçok küçük ilçede, hatta beldelerde ilk kez 1 Mayıs kutlandı. Dolayısıyla, katılan insan sayısı ve gösteri yapılan alan sayısı açısından 2009 1 Mayısını öncekilerden ayırmanın mümkün olduğunu tespit edebiliriz.

Bundan sonraki 1 Mayıs'ların, işçilerin tüm alanları özgürce doldurduğu, ortak bir mücadele günü niteliğine uygun bir şekilde kutlanması bizim de dileğimizdir.

En küresel bayram

1 Mayıslar tüm dünyada işçilerin, emekçilerin, geçimini çalışarak sağlayanların renk, dil, din, ırk, cinsiyet ayrımı gözetmeksizin kutladığı bir bayramdır. 1 Mayısın doğuşunda işçilerin sermayeye tüm hayatlarını vermeme mücadelesi vardır. İşçiler, sosyal bir varlık olarak yaşamak istemişler, "gün doğumundan gün batımına" çalışmayı reddetmişlerdir.

Kapitalizmin yeniden yapılandığı, tüm sermaye sözcülerinin sürekli olarak "küreselleşme"den bahsettiği bir dönemdeyiz. Yeryüzünde mevcut iki tür küreselleşmeden birisi kapitalistlerin mallarını ve paralarını istedikleri ülkeye, istedikleri zaman, istedikleri kadar taşıyabilmeleri anlamına geliyor.

İkinci tür küreselleşme ise, gerçek anlamda ulussuz, gerçek anlamda dost, gerçek anlamda birbirinin kardeşi bir sınıfın, işçi sınıfının enternasyonalizmi anlamındadır. Hayatı yaratan emekçiler, sermayeden almak istedikleri en önemli taleplerini hep 1 Mayıs'ta haykırmışlardır. Bu nedenle dünyanın pek çok ülkesinde 1 Mayıs resmen tatil ilan edilmiştir.

Emekçilerin dünkü talepleri daha kısa süre çalışmak, kalıcı bir işgüvencesine sahip olmak, hastalandığı, sakatlandığı, emekli olduğu zaman sağlam günlerindeki gibi hayatını devam ettirmek, çocuklarına iyi bir gelecek bırakmak, eğitimlerini gerçekleştirmek, başını sokacak bir ev sahibi olmak, ele güne muhtaç olmadan yaşamak, milli geliri eşit bir şekilde paylaşmaktı.

Bugün, bu taleplerin hangisinin geçersizliğinden bahsedebiliriz?

Tüm insanlığa yetecek birikimlerin, birkaç yüz özel şirkete verildiği dönemdeyiz. Böylesine acımasız bir sömürü düzeninin tüm çalışanlara kader diye dayatıldığı bir çağdayız. Geçmiş yüzyıllardaki kazanımlarımızın artık unutulması gerektiğini iddia ediyorlar. Yeni dönemde sermayenin sınırsız kâr hırsını engelleyecek her düzenlemenin "çağdışı" olduğu propagandası yapılıyor.

Ama, işçiler, emeğiyle geçinenler, beyaz yakalısı, mavi yakalısı dünyanın en ücra köşesinde bile, daha fazla hak elde etmek için alanlara çıkmakta, hayatı talep etmekte ısrarcılar. Milli gelir sürekli artarken, işçinin cebine giren paranın azalmasını, ne kadar süslenirse süslensin, hiçbir iktisatçı anlatamıyor. Bu sermaye sisteminin parıltılı yaldızlarının altında yatan sömürü çarkını kimse gizleyemiyor artık.

Her 1 Mayıs, 1886 yılından beri, emekçilerin çok "mütevazı" davranarak dünyayı istedikleri bir gün olmaya devam edecek.

Kaynaklar:
Türkiye Sendikacılık Tarihi, Kemal Sülker, Tüstav yay., 2004
Türkiye'de Grev Hakkı ve Grevler, Kemal Sülker, Gözlem yay., 1976
The History of May Day, Alexander Trachtenberg, International Pamphlets, 1932
Gelenekten Geleceğe 1 Mayıs, Aziz Çelik-Zafer Aydın, Kristal-iş yay., 2007
Türkiye Sendikacılık Ansiklopedisi, Kültür Bakanlığı ve Tarih Vakfı ortak yay., 1998
http://www.mayday.org.uk
http://www.dol.gov

T. B. M. M.
ZABIT CERİDESİ

Otuz birinci inikad
27 - V- 1935 Pazartesi

17 - Ulusal bayram ve genel tatiller hakkında kanun lâyihası ve Dâhiliye encümeni mazbatası(1/184)

HAKKI KILIÇ (Muş) — Arkadaşlar, Yüksek Katına sunulan yerinde lâyihalardan biri de budur. Şimdiye kadar bu mesele halledilmeliydi. Sebeplerini anlatmadan evvel bir iki nokta hakkında nazarı dikkatinizi celbetmek isterim. Yazılışta kelimeler encümence Hükümetin getirdiğinden başka yazılmış, yani Türkçeye çevrilmiş. Bazı yerlerde de Hükümetin Türkçe yazdığını encümen Arapça yapmıştır.

Nihayet Türklüğe doğru gidiyoruz, Türkçeyi yaratıyoruz. Böyle karışıklıkların, mühim olmamakla beraber tekrarı doğru değildir.

İkinci mesele; bu tatil günlerinde Devlet dairelerinin açık mı, kapalı mı kalacakları yazılı değildir. Yahut ben görmedim (Kanun var sesleri). Dinlerce üç tatil günü tanınmıştır, cuma, cumartesi, pazar. Bunlar istirahat günleridir. Bu istirahat günü ilk defa olmak üzere Tevrat'ta konulmuştur. Orada denilmiştir ki altı gün çalış yedinci günü istirahat et. Yahudi Cumartesiye gelen yedinci günü istirahat etmiş. Hıristiyanlık Yahudilerin aksi olsun diye bu günü pazara getirmiş. Müslümanlar da Cumaya çevirmişler.

Arkadaşlar, günlerin adları gökten inmiş ve bir kısmı mukaddes tanınmış değildir. Her şeyin adını veren insanlar günlerin de adlarını kendileri vermişlerdir. Lâyihada teklif edildiği gibi bunun esası doğrudan doğruya ekonomiktir.

Hakikaten biz, Cumhuriyetin ilanı ile tamamen garp medeniyetine doğru yürümekte olduğumuz bir sırada artık Şarka bağlı kalamayız, Bilâkis köhne kanunların hiç bir hükümleri bizim üzerimizde müessir olamaz. Onun için mad-

dede, Hükümetin de izahat vermiş olduğu veçhile, doğrudan doğruya açık bir şekilde ifade edildiği için artık bunun üzerinde durulmağa değmez. Binaenaleyh kanunun olduğu gibi kabulünün çok doğru olduğuna kaniim.

BERÇ TÜRKER (Afyonkarahisar) — Hafta tatili meselesi ta (Biblique) zamanlardan kalma bir meseledir. Eski kitaplar diyor ki, Allah bu dünyayı inşa etmek için altı gün çalışmış ve yedinci günü istirahat etmiş. Bu mesele bence dinî değil, sıhhî bir meseledir. Maalesef o vakitler din işlerini kendi menfaati şahsiyelerine göre kurmak için çalışan ruhaniler zümresi beşeriyeti birbirinden ayırmak için kimi Cumayı, kimi Cumartesini ve kimi de Pazarı mukaddes bir gün diyerek milletler nezdinde teşebbüslerde bulunmuşlar ve muvaffak olmuşlar.

Sonra aklıselim ashabı ve iş adamları dünyanın hemen hemen her tarafında müttefikan pazarı istirahat ve tatil günü olarak tespit ve kabul etmişlerdir.

RASIH KAPLAN (Antalya) — Salıyı neden almamışlar da pazarı kabul etmişler.

BERÇ TÜRKER (Devamla) — Biz Cumhuriyetin teessüsünden beri Avrupalı büyük Devletler sırasına girdik. İktisadî ve ticarî ve malî işlerimize bir hız verdik. Binaenaleyh biz de ekseriyetin kabul ettiği tatil gününü kabul etmeye mecburuz.

Şimdiki vaziyette işler mucibi teahhur oluyor, karışıyor. Bunun için haftanın her günü Allahın günüdür, hiç bir fark yoktur. Yalnız söylediğim gibi hangi gün işimize geliyorsa ve hangi günü dünya ekseriyeti kabul etmişse o günü kabul edelim ve daima olduğu gibi Türkün yüksek seviyesini ve terakki arzusunu dünyaya bildirelim.

AHMED İHSAN TOKGÖZ (Ordu) — Ulusumuz batıl fikir denilen şeylerden uzaktır. Sizin içinizde eskiyi tahattur edenler vardır. 1908 senesi gelinceye kadar Türkiye'nin bütün gümrükleri pazar günü kapalı idi. Bundan başka Düyunu umumiye ve bankalar da tatil yapardı. Devair memurları da ekseriya pazar günleri devam etmezlerdi. standardizasyon denilen şey, çalışma ilminde ve ekonomide faydalı bir şeydir.

Bu kanunla tatilin pazara dönmesini alkışlamaktan başka bir şey demeyeceğim. Milletimiz taassup devrelerinden uzak olduğu için buna bir şey demez. En güzel yoldur ve 30 sene evvel bütün gümrükler ve hatta kara gümrükleri bile pazar günleri kapanırdı.

İÇ BAKANI ŞÜKRÜ KAYA (Muğla) — Bu kanun doğrudan doğruya sosyal ve siyasal bir kanundur ve Uhudu Atika ve cedide ile münasebeti yoktur.

Doğrudan doğruya milletimizin menfaatine taallûk eden ve birbirini takip eden ve devrimle münasebeti olan kanunlardan biridir. Bu kanunda Uhudu Atika ve cedide ile mukayyet olmadık.

HAKKI UNGAN (Van) — Bu kanun neşri tarihinden muteberdir. Memleketin her tarafında nasıl tatbik edilecek?

İÇ BAKANI ŞÜKRÜ KAYA (Muğla) — Diğer kanunlar nasıl tatbik ediliyorsa bu da öyle. Veyahut bir tarih koyabilirsiniz. En mühim kanunlar dahi neşri tarihinden muteberdir.

HAKKI UNGAN (Van) — Neşir zamanı olursa Ankara'da Hükümet açık bulunurken Hakkâri'de kapalı bulunur. Bu nasıl olacak?

BAŞKAN — Maddelere geçilmesini kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Ulusal bayram ve genel tatiller hakkında kanun;

MADDE 1 — Ulusal bayram yalnız Cumhuriyetin ilân edildiği 29 ilk teşrin günüdür. Türkiye'nin içinde ve dışında Devlet adına yalnız o gün tören yapılır. Bayram 28 ilk teşrin öğleden sonra başlamak üzere 29 ve 30' uncu günleri devam eder.

BAŞKAN — Mütalaa var mı? Maddeyi kabul edenler... Etmeyenler

Kabul edilmiştir.

MADDE 2 — İş bu ulusal bayram töreninin ne şekilde yapılacağı icra Vekilleri kurulunca gösterilir.

REFİK İNCE (Manisa) — Dâhiliye encümeni arkadaşlarımızdan rica ediyorum bu doğrudan doğruya nizamname meselesidir. İcra Vekilleri Heyeti bir kanunu tatbik etmek için daima nizamname yapmak salâhiyetindedirler. Binaenaleyh bu maddeye lüzum yoktur. Tayyı muvafıktır.

DÂHİLİYE En. M. M. ŞÜKRÜ YAŞIN (Çanakkale) — Encümen de muvafık görür.

İÇ BAKANI ŞÜKRÜ KAYA — Kalkmasında, hiç bir mahzur yoktur.

BAŞKAN — Hükümet, arkadaşımızın teklifine muvafakat ediyor. Binaenaleyh ikinci maddenin kalkması teklifini reye koyuyorum.

Kabul edenler. . . Etmeyenler. . . Kabul edilmiştir.

Şimdi üçüncü madde ikinci madde olacak.

MADDE 2 — Genel tatil günleri şunlardır:

A - Zafer Bayramı; istiklâl savaşında son zaferin kazanıldığı 30 Ağustos günü (bu gün Millî Müdafaa vekilliği tarafından hazırlanacak programa göre süel tören yapılır).

B - Ulusal egemenlik bayramı; 22 Nisan öğleden sonra ve 23 Nisan günü,

C - Bahar bayramı; Mayısın birinci günü,

D - Seker bayramı; üç gün,

E - Kurban bayramı; dört gün,

F - Yılbaşı günü; her yıl birinci kânunun 31 nci günü öğleden sonra ve ikinci kânunun birinci günü.

Bu maddede yazılı tatil günlerinde ve birinci maddede yazılı ulusal bayramın 28 ve 30 ilk teşrin günlerinde hususî yerlerin kapanması mecburî değildir.

BAKTERİYOLOG REFİK GÜRAN (Bursa) — Burada 29 da olacak. Yalnız 28 ve 30 var.

BAŞKAN — Zaten 29 da mecburidir.

HACİM KEZER (Balıkesir) — Arkadaşlar, kanun güzel, yalnız üç gün şeker bayramı, dört gün de kurban bayramı için tatil çoktur. Birer gün kâfidir.

SIRRI İÇÖZ (Yozgat) — İktisadî mülâhaza iledir. Çünkü şekerciler ve diğer esnafın menfaati vardır.

TARIK US (Giresun) — Mayısın birinci günü bir tatil günü olarak kabul ediliyor. Komisyon buna (Bahar bayramı) adını vermiştir. Anlamak istiyorum. Bunun esbabı mucibesi nedir, başka bir ad bulamazlar mı idi?

DÂHİLİYE VEKİLİ ŞÜKRÜ KAYA (Muğla) — Memleketimizde tatil günlerimiz azdır. Çalışkan bir milletin istirahat hakkıdır. Bu sıhhî ve içtimaî bir meseledir. Vaktiyle tatil günlerinde dahi biz istirahatı bilmezdik. Onun için camianın uzun senelerden beri alışkın olduğu bu tatil günlerini çok görmeyelim.

TARIK US (Giresun) — Çok görmüyorum. Bahar bayramı diyorsunuz.

DÂHİLİYE VEKİLİ ŞÜKRÜ KAYA (Devamla) — Bahar bayramı niçin diyoruz. Bunu soruyorlar. Mayıs baharın gelişidir. Memleketimiz çiftçidir. Bu ayda her taraf yeşillenir ve her tarafta ziraî faaliyet artar. Siz ister Mayıs bayramı deyiniz, ister bahar bayramı deyiniz.

BAKTERİYOLOK REFİK GÜR AN (Bursa) — 29 ilâve edildi mi?

BAŞKAN — İlâve edilmedi. Aslı da böyledir.

DÂHİLİYE ENCÜMENİ M. M. ŞÜKRÜ YAŞIN (Çanakkale) — Bay Refik, zannederim, 29 birinci teşrinin neden zikredilmediğini sormak istiyorlar. 29 birinci teşrin günü, Cumhuriyet bayramı olması dolayısı ile geçen sene kabul buyurduğunuz bir kanunun neticesinde hafta tatiline tâbi tutulmuştur. O gün tabiatı ile bütün müesseseler kapalıdır. O noktadan burada zikredilmemiştir.

BAKTERİYOLOK REFİK GÜRAN (Bursa) — Fakat buradaki ibareden bu mana çıkmıyor (Çıkıyor sesleri).

BAŞKAN — Madde hakkında bir takrir var, okutuyorum.
Yüksek Başkanlığa
Şeker ve kurban bayramları için ikişer gün tatili teklif ederim.
Balıkesir
Hacim Kezer
(Red sesleri).

BAŞKAN — Takriri nazarı dikkate alanlar... Almayanlar... Takrir nazarı dikkate alınmamıştır.

Maddeyi aynen reye arz ediyorum. Kabul edenler. Etmeyenler... Madde aynen kabul edilmiştir;

MADDE 3 — Hafta tatili pazar günüdür. Bu tatil 35 saatten eksik olmamak üzere cumartesi günü saat 13'te başlar. Halkın yemesi, içmesi, giyinmesi gibi zarurî ihtiyaçlar ile alâkalı alış, veriş dükkân ve mağazaları hakkında cumartesi günü hafta tatili kanunu hükümleri tatbik edilmez.

BAŞKAN — Madde hakkında mütalaa var mı efendim? Reye arz ediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 4 — 25 Haziran 1325 tarihli, 23 Nisan 1337 tarih ve 112 numaralı, 24 ilk teşrin 1339 tarih ve 367 numaralı, 9 Nisan 1341 tarih ve 638 numaralı, 1 Nisan 1926 tarih ve 795 numaralı, kanunlarla 2'nci kânun 1340 tarih ve 394 numaralı hafta tatili kanununun birinci maddesinin son fıkrası kaldırılmıştır.

BAŞKAN — Mütalaa var mı? Maddeyi kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 5 — Bu kanunun hükümleri neşri tarihinden muteberdir.

BAŞKAN — Maddeyi kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 6 — Bu kanun hükümlerini İcra Vekilleri Heyeti yerine getirir.

BAŞKAN — Maddeyi kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Kanunun heyeti umumiyesini kabul edenler... Etmeyenler... Kanunun heyeti umumiyesi kabul edilmiştir.

S.Sayısı : 130
Ulusal bayram ve genel tatiller hakkında kanun lâyihası ve Dâhiliye encümeni mazbatası (I /184)

T. C.
Başvekâlet, 13 - V - 1935
Muamelât Müdürlüğü
Sayı: 6/1433

Büyük Millet Meclisi Yüksek Reisliğine

Ulusal bayram ve genel tatiller hakkında Dâhiliye vekilliğince hazırlanan ve îcra Vekilleri Heyetince 6 – V - 1935' te Yüksek Meclise arzı kararlaştırılan kanun lâyihası esbabı mucibesiyle birlikte sunulmuştur,

Başvekil
İ. İnönü

Mucib sebebler;

İleri memleketlerden her biri kendisi için ulusal bayram olmak üzere tek bir gün kabul etmiş ve yalnız o gün gerek memleket içinde ve gerek yad ellerdeki sefarethane ve şehbender hanelerinde ulusal tören yapmakta bulunmuşlardır.

Bütün Türk vatandaşlarının müştereken en derin sevinç heyecanı duydukları gün şüphesizdir ki Cumhuriyetin ilân edildiği gündür.

Çünkü Türk milleti benliğine o gün kavuşmuş ve Türkiye'nin terakki ve yükselme devri o gün başlamıştır. Hususî düşüncesi ve akidesi ne olursa olsun her vatandaşın beraberce bayram ettikleri ulusal gün o gündür. Onun için kanunun maddesi ile yalnız 29 birinci teşrin günü ulusal bayram günü olmak üzere kabul edilmiştir.

İkinci madde; bu bayramın ne yolda kutlulanacağını göstermek üzere yazılmıştır.

Haftada bir gün dinlenme kâfi gelmediğinden her ulus kendi anane ve teamüllerine göre türlü dinlenme günleri kabul etmişlerdir. Bizde de bazısı kanunlarla bazısı da teamüllerle yerleşmiş tatil günleri vardır. İşte 3'ncü madde ile bunlar da toplu bir surette gösterilmiştir. Filhakika istiklâl savaşında son zaferin kazanıldığı 30 Ağustos günü ile Büyük Millet Meclisinin açıldığı - Türk inkılâp tarihinde mühim bir merhale olan - 23 Nisan günü zaten özel kanunlarla tatil günü olarak kabul edildiği gibi, şeker bayramında üç ve kurban bayramında dörder gün öteden beri teamülen tatil günü olarak kabul edilmiştir.

Bunlardan başka bütün medenî milletler tarafından tatil günü olmak üzere kabul edilmiş olan birinci kânunun 31'nci ve ikinci kanunun birinci günleriyle, Mayısın birinci günü de tatil günleri arasına katılmıştır.

Dördüncü maddede pazar gününü hafta başı olarak kabul etmiş ve o günü genel tatil günü olarak saymıştır. Pazar günü arsıulusal bir tatil günüdür. Ekonomi bakımından yurdumuzun ilgili bulunduğu diğer memleketlerin kabul ettiği bu tatil gününden şimdiye kadar ayrılmakla filen bir gün kaybetmekle beraber birçok zararlar da görmekte idik. Meselâ perşembe günü akşamüzeri ecnebi memleketlere çekilen bir telgraf ancak cumartesi günü öğleden sonra mahalline varmakta ve cumartesi öğleden sonra ve pazar günü ora da tatil olduğundan ancak pazartesi günü muamele görmekte ve bu yüzden işler gecikmekte idi. Pazar günü bütün dünya piyasaları kapalı bulunduğundan ticaret ve iktisat bakımından bir iş görmek mümkün olmadığından memleketimizde de malî müesseseler kanun olmasına rağmen kapalı bulunmakta idiler.

Bu iş ve faaliyet esnasında günlerin değil hatta dakikaların bazen pek mühim kıymetleri vardır.

Onun için zaten her sahada verimli olarak çalışılması mümkün olmayan pazar gününü tatil günü olarak kabul eylemek ve bu suretle vakitten iktisat etmek lüzumlu ve zarurî görülmüş ve kanunun bu maddesi bu sebeple tanzim olunmuştur.

Beşinci madde ile de bu kanuna aykırı olan hükümler ortadan kaldırılmıştır.

Dâhiliye encümeni mazbatası

T. B. M. M.
Dâhiliye Encümeni, 23 -V -1935
Karar No. 10, Esas No. 1/184

Yüksek Başkanlığa;

Ulusal bayram ve genel tatiller hakkında Dâhiliye vekilliğince hazırlanan ve İcra Vekilleri Heyetince 6 - V -1935'te Yüksek Meclise arzı kararlaştırılan kanun lâyihasının esbabı mucibesiyle birlikte sunulduğunu bildiren Başvekâletin 13 Mayıs 1935 tarih ve 6/1433 sayılı tezkeresi bağlılarile beraber encümenimize verilmiş olmakla Dâhiliye vekilinin de bulunduğu 20-V-1935'teki toplantımızda okundu ve lâyiha üzerinde konuşuldu.

Bu hususta Hükümetin ileri sürdüğü mucip sebepleri yerinde gören encümenimiz lâyihanın üzerinde - esasa ilişmemek suretiyle - yaptığı ufak tefek değişikliklerle Umumî heyetin iyi görüşüne sunulmasına karar vermiştir.

Yüksek Başkanlığa takdim olunur.

Da. En. Reisi-Tekirdağ-*M.C. Uybadın*, **Kâtib-**Siirt-*M. Mayakon*, **Aza-**Urfa-*M. Dinçsoy*, **Aza-**Malatya-*Vasıf*, **Aza-**Tokat-*Y. Ergun*, **Reis V.-**Tekirdağ-*Faik*

Öztrak, **Aza-**Çoruh-*Âtıf*, **Aza-**Tokat-*G. Pekel*, **Aza-**Erzurum-*N. Elgün*, **Aza-**Zonguldak-R. *Vardar*, **M. M.-**Çanakkale-*Ş. Yaşın,* **Aza-**Urfa-*B. Günay,* **Aza-**Afyon-İ. *U. Aykurd,* **Aza-**Samsun-*Z. Durukan*, **Aza-**Çanakkale-*H. Ergeneli*

HÜKUMETİN TEKLİFİ

Ulusal bayram ve genel tatiller hakkında kanun lâyihası.

MADDE 1 — Ulusal bayram yalnız Cumhurluğun ilân edildiği 29 teşrinievvel günüdür. Türkiye'nin içinde ve dışında Devlet adına yapılacak ulusal bayram töreni yalnız o gün yapılır. Bayram 28 birinci teşrin öğleden sonra başlamak üzere 29, 30 günleri devam eder.

MADDE 2 — İşbu ulusal bayram töreninin ne şekilde yapılacağı İcra Vekilleri kurulunca gösterilir.

MADDE 3 — Genel tatil günleri aşağıda gösterilmiştir.

A - İstiklâl savaşında son zaferin kazanıldığı30 Ağustos günü. (Bu gün Millî Müdafaa Vekâleti tarafından yapılacak programa göre süel tören yapılır.)

B - Her sene birinci kânunun 31 inci günü öğleden sonra ve ikinci kânunun birinci günü.

C - 22 Nisan öğleden sonra ve 23 Nisan günü.

D - Mayısın birinci günü.

E - 3 gün şeker bayramı.

H - 4 gün kurban bayramı.

Bu maddede yazılı tatil günlerinde ve birinci maddede yazılı bayram günlerinden 28 ve 30 birinci teşrin günlerinde hususî yerlerin kapanması mecburî değildir.

MADDE 4 — Hafta pazar gününden başlar. Cumartesi saat on üçten başlamak üzere her haftanın birinci günü tatildir. Hafta tatili kanunundaki hükümler bu günler için tatbik olunur.

Halkın yemesi, içmesi giyinmesi gibi zarurî ihtiyaçlarla alâkalı alış, veriş dükkân ve mağazaları hakkında cumartesi günü hafta tatili kanunu cereyan etmez.

MADDE 5 — 25 Haziran 325 tarihli, 23 Nisan 337 tarih ve 112 numaralı, 24 teşrinievvel 339 tarihli ve 367 numaralı ve 9 nisan 341 tarih ve 638 numaralı, 1 nisan, 926 tarih ve 795 numaralı kanunlar ve 2 kânunusani 340 tarih ve 394 numaralı kanunun bu kanuna aykırı hükümleri kaldırılmıştır.

MADDE 6 — Bu kanun buyrukları neşri tarihinden yürür.

DAHİLİYE ENCÜMENİNİN DEĞİŞTİRİŞİ

Ulusal bayram ve genel tatiller hakkında kanun lâyihası.

MADDE 1 — Ulusal bayram yalnız Cumhuriyetin ilân edildiği 29 ilk teşrin günüdür. Türkiye'nin içinde ve dışında Devlet adına yalnız o gün tören yapılır. Bayram 28 ilk teşrin öğleden sonra başlamak üzere 29 ve 30 günleri devam eder.

MADDE 2 — Hükümetin teklifi onaylanmıştır.

MADDE 3 — Genel tatil günleri şunlardır:

A - Zafer bayramı; istiklâl savaşında son zaferin kazanıldığı 30 Ağustos günü (bu gün Millî Müdafaa Vekilliği tarafından hazırlanacak programa göre süel tören yapılır).

B - Ulusal egemenlik bayramı; 22 Nisan Öğleden sonra ve 23 Nisan günü,

C - Bahar bayramı; mayısın birinci günü,

D - Şeker bayramı; üç gün,

E - Kurban bayramı; dört gün,

P - Yılbaşı günü; her yıl birinci kânunun 31'nci günü öğleden sonra ve ikinci kânunun birinci günü.

Bu maddede yazılı tatil günlerinde ve birinci maddede yazılı ulusal bayramın 28 ve 30 ilk teşrin günlerinde hususî yerlerin kapanması mecburî değildir.

MADDE 4 — Hafta tatili pazar günüdür.

Bu tatil 35 saatten eksik olmamak üzere cumartesi günü saat 13'te başlar. Halkın yemesi, içmesi, giyinmesi gibi zarurî İhtiyaçları ile alâkalı alış, veriş dükkân ve mağazaları hakkında cumartesi günü hafta tatili kanunu hükümleri tatbik edilmez.

MADDE 5 — 25 Haziran 1325 tarihli, 23 Nisan 1337 tarih ve 112 numaralı, 24 ilk teşrin 1339 tarih ve 367 numaralı, 9 nisan 1341 tarih ve 638 numaralı, 1 nisan 1926 tarih ve 795 numaralı, kanunlarla 2 ikinci kânun 1340 tarih ve 394 numaralı hafta tatili kanununun birinci maddesinin sön fıkrası kaldırılmıştır.

MADDE 6 — Bu kanun hükümleri neşri tarihinden muteberdir.

MADDE 7 - Bu kanunun buyruklarını yerine getirmeğe icra Vekilleri memurdur.

***Başvekil** İ. İnönü,* **Dahiliye Vekili** *Ş. Kaya,*
Maarif Vekili *Z.A. Özmen*
Sıhhat ve İçtimai Muavenet Vekili *Dr. R. Saydam,*
Adliye Vekili *Ş. Saraçoğlu,*
Hariciye Vekili,
Nafıa Vekili *A. Çetinkaya,*
Gümrük ve İnhisarlar Vekili *A.R. Tarhan,*
Milli Müdafaa Vekili *K. Özalp,*
Maliye Vekili *F. Ağralı,*
İktisat Vekili *C. Bayar,*
Ziraat Vekili *M. Erkmen,*

6 - V - 1935

MADDE 7 — Bu kanun hükümlerini İcra Vekilleri Heyeti yerine getirir.

T. B. M. M.
TUTANAK DERGİSİ

Yüz ikinci Birleşim
20. VII. 1951 Cuma

Erzurum Milletvekili Emrullah Nutku ile İzmir Milletvekili Necdet İncekara'nın, Ulusal Bayram ve Genel Tatiller hakkındaki kanunun 2nci maddesinin değiştirilmesine ve aynı maddeye bir fıkra eklenmesine dair kanun teklifleri ve İçişleri Komisyonu raporu
(2/207, 208)

Erzurum Milletvekili Emrullah Nutku'nun, Ulusal Bayram ve Genel Tatiller hakkındaki Kanunun 2 nci maddesinin değiştirilmesine dair kanun teklifi (2/207)

Türkiye Büyük Millet Meclisi Yüksek Başkanlığına

Ulusal Bayram ve Genel Tatiller hakkındaki 2739 sayılı Kanunun ikinci maddesinin değiştirilmesi hakkındaki kanun tasarısı ile gerekçesi bağlı olarak sunulmuştur.

Büyük Millet Meclisinin tasvibine arz olunmasını dilerim.

Erzurum Milletvekili
Emrullah Nutku

GEREKÇE

14 Mayıs 1950 tarihli, siyasi hayatımızda hakiki mânası ile millet hâkimiyetinin tahakkuk ettiği ve iktidarın normal bir seçimle değişmesine fırsat veren mesut gündür.

Bu günün millî hayatımızda sayılı günlerden biri olması hasebiyle resmî tatil günü yapılarak halk tarafından yıldönümlerinin tesidi Türk âmme vicdanının arzuladığı bir olaydır.

Buna mukabil millî tarihimizle hiçbir ilgisi olmayan ve dünya milletlerinin bugün ıstırabını çektiği bir rejimin emellerine hizmet eden 1 Mayıs Amele Bayramının yurdumuzda Bahar Bayramı olarak resmî tatil günü kabul edilmesinin âmme vicdanında nahoş akisler hâsıl ettiği malûmdur.

Bu sebeple 1 Mayıs Bahar Bayramının kaldırılarak yerine 14 Mayıs gününün resmî tatil kabul edilmesi hakkında hazırladığım kanun tasarısını Büyük Meclisin yüksek tasvibine, arz ederim.

Erzurum Milletvekili
Emrullah Nutku

ERZURUM MİLLETVEKİLİ EMRULLAH NUTKU'NUN TEKLİFİ
Ulusal Bayram ve Genel Tatiller hakkındaki 2739 sayılı Kanunun 2 nci maddesinin değiştirilmesi hakkında kanun tasarısı.

MADDE 1. — 2739 sayılı Kanunun ikinci maddesinin «C» fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir:

C) Demokrasi Bayramı Mayısın 14'ncü günü.

MADDE 2. — Bu kanun yayınlandığı tarihte yürürlüğe girer.

MADDE 3. — Bu kanunu Bakanlar Kurulu yürütür.

İzmir Milletvekili Necdet İncekara'nın, Ulusal Bayram ve Genel Tatiller hakkındaki Kanunun2'nci maddesine bir fıkra eklenmesine dair kanun teklifi (2/208)

24. IV. 1951

B.M.Meclisi Yüksek Başkanlığına

Ulusal Bayram ve Genel Tatiller hakkındaki 2739 sayılı Kanunun 2'nci maddesine bir fıkra ilâve edilmesi hakkındaki kanun teklifimi gerekçesi ile birlikte sunar vaktin darlığı sebebiyle müstaceliyetle nazarı dikkate alınarak gereğinin yapılmasını en derin saygılarımla rica ederim.

İzmir Milletvekili
Necdet İncekara

GEREKÇE

14.V.1950 günü Türk Milleti Cumhuriyetin ilânından sonra siyasi tarihinin en büyük zaferini kazanmıştır. Bu suretle Cumhuriyetin ilânıyla kurulmuş olan rejim hakiki değer ve hüviyetini iktisap etmiş bulunmaktadır.

14 Mayıs tamamen Türk Milletinin kendi başarısı olduğundan milletçe kutlulanmaya değer tarihî bir gündür.

Tarihin seyri boyunca bütün Devlet şekillerini tatbik ve Devlet kurmakta büyük hüner sahibi olduğunu cihana tanıtmış olan Türk Milleti bu mevzuda

yoğrula, yoğrula nihayet en ideal şeklini bulmuş ve bunu en büyük muvaffakiyetle 14.V.1950 günü cihanın hayranlık ve takdirlerini çekecek şekilde mevkii tatbike koymuştur.

Artık bunun muhafaza ve idamesi milletimiz için bir zarurettir. Türk gençliğinin emanetine tevdi edilen Cumhuriyetin yanına Demokrasiyi de katmış bulunuyoruz. Demokrasiyi yaşayan genç nesillere ve gelecek nesillere anlatarak dimağlarda şuurlaşıp billurlaşmasını temin etmek icap eder.

Her sene 14 Mayısta bunu yapmak mümkün olacaktır.

14 Mayıs günü; milletin huzuruna konmuş, demokrasi mevzuunu işleyen bir yüksek kürsü hüviyeti taşıyacaktır.

Türk Milletinin aklıselimi siyasi partilerimizin her birinin tolerans ve vatanperverlikleri sayesinde büyük bir olgunlukla başarılmış bulunan 14.V.1950 muvaffakiyeti milletin, dolayısıyla bu partilerin müşterek zaferi olduğuna göre; partileri yan yana getirecek böyle bir bayram gününün Partiler arası münasebetlerin iyileşmesinde mühim rolü olacaktır, bu suretle partiler arası münasebetler milletçe arzu edilen şeklini alacak ve bu rejimin idamesini kendisine vazife edinecek olan Türk gençliğine güzel örnekler vermek için vesile teşkil edecektir.

14 Mayıs tarihi, Millî bayramlarımız arasına katabileceğimiz şerefli bir gündür.

İZMİR MİLLETVEKİLİ NECDET İNCEKARA 'NIN TEKLİFİ

MADDE I — 2739 sayılı Kanunun 2nci maddesine aşağıdaki fıkra ilâve edilmiştir.

H — Demokrasi Bayramı Mayısın 14'ncü günü.

MADDE II — Bu kanun hükmü neşri tarihinden muteberdir.

MADDE III — Bu kanunun hükmünü Bakanlar Kurulu yürütür.

İçişleri Komisyonu raporu
16. VII. 1951
T.B.M.M. İçişleri Komisyonu
Esas No. 2/207, 2/208, Karar No. 43

Yüksek Başkanlığa;

Erzurum Milletvekili Emrullah Nutku'nun Ulusal Bayram ve Genel Tatiller hakkındaki 2739 sayılı Kanunun ikinci maddesinin değiştirilmesini mütedair kanun teklifi ile İzmir Milletvekili Necdet İncekara'nın bahse konu kanunun ikinci maddesine bir fıkra ilâvesine müteallik kanun teklifleri Başkanlığın havalesi gereğince Komisyonumuzda teklif sahipleri ve Hükümet temsilcilerinin iştirakleriyle görüşüldü:

Her iki teklifin mevzu ve mahiyet itibariyle aynı gayeyi istihdaf etmekte bulundukları nazara alınarak birleştirilmesi ve tevhiden tetkikine karar verildi.

Teklif sahiplerinden Erzurum Milletvekili Emrullah Nutku, teklif eylediği kanunun gerekçesinde hulasaten; 14 Mayıs 1950 gününün siyasi hayatımızda millî hâkimiyetin hakiki mânasiyle tahakkuk ettiği ve iktidarın serbest bir seçimle değiştirilmesine fırsat verdiği mesut bir gün olması hasebiyle, yıl dönümlerinin resmî tatil günü yapılarak tesid olunmasını Türk amme vicdanının arzuladığını; buna mukabil millî tarihimiz ile hiçbir ilgisi olmayan ve dünya milletlerinin bugün ıstırabını çektiği bir rejimin emellerine hizmet eden - 1 Mayıs - amele bayramının yurdumuzda Bahar Bayramı olarak resmî tatil günü sayılmasını Türk amme vicdanının hoş karşılamadığını, bu itibarla - 1 Mayıs – Bayramının kaldırılarak yerine-14 Mayıs- gününün resmî tatil kabul edilmesi yolundaki isteğinin kanuniyet kesbetmesini talep etmekte.

İzmir Milletvekili Necdet İncekara ise; gerekçesinde hulasaten 14 Mayıs 1950 günü Türk Milletinin Cumhuriyet ilânından sonra siyasi tarihinin en büyük zaferini kazandığını, bu zafer milletçe kazanıldığı için bir bayram olarak kutlanmaya değer mahiyette bulunduğu gibi aynı zamanda bugünün müşterek bir bayram olarak kutlanmasının partiler arasındaki münasebetlerin iyileşmesinde mühim rol oynamak suretiyle, rejimin takviye ve taazzuvuna hizmet ederek Türk gençliğine iyi örnekler verileceğini ve bu bakımdan teklifinin kanuniyet kesbeylemesinde isabet bulunduğunu beyan etti.

Komisyonda yapılan müzakerelerde teklif sahipleri, yukarıya hulâsaten arz olunan mucip sebeplerini tekrar ederek tekliflerinin kabullerinde ısrar etmişlerdir.

Hükümet sözcüsü ise Yüksek Komisyonun görüş ve kararının Hükümetçe de kabul edileceğini beyan ile iktifa eylemiştir.

Uzun müzakereler ve münakaşalar neticesinde:

14 Mayıs 1950 seçimlerinin Türk millî ve siyasi tarihinde (Millet hâkimiyetinin tesisi) gibi hakikaten cemiyet hayatında çok mühim sayılmaya değer bir hâdisenin vukuuna sebep olduğu, topyekûn dünya milletlerinin gözleri önünde cereyan eden ve milletçe açık alın ile getirilen bu mücadelenin yine milletçe kazanıldığı ve mazisinin bir asırdan fazla bir zamanı içine alan büyük bir arzu ve isteğin mahsulü bulunduğu gibi noktai nazarlar üzerinde ittifaka varılabilmekle beraber, 14 Mayısın nihayet memlekette bir rejimin tasfiyesi olmayıp 29 Ekim 1923 tarihinde kurulan Cumhuriyet rejiminde bilâhare tahaddüs ve tahassül eyleyen bir sistemin ortadan kaldırılmasından ibaret bulunduğu bir vakıa ve bir hakikattır.

Milletçe dâhil olduğumuz çok partili yeni sistemimiz ise; henüz partili partisiz bütün Türk vatandaşlarının şuurlarında bu günün umuma şamil resmî bir tatil günü olarak kabul ve ilân olunmasını haklı gösterecek kadar bir maziye sahip bulunmamaktadır.

Bunun en yakın ve canlı misalini 14 Mayıs'ın galip ve mağlupları olarak ekseriyeti teşkil etmeseler dahi, partili vatandaşların mevcudiyetini göstermek teşkil eylediği gibi bu düşüncenin, bu günün bütün milletçe resmî bir tatil günü olarak

kabul edilmesi keyfiyetinin amme vicdan ve şuuruna bir dikte mahiyetinde telâkki olunması halinin kuvvetle melhuz ve muhtemel bulunması ile de sabittir.

Millî bayramların ve bu mahiyetteki resmî tatil günü olarak kabul edilecek bir günün, bütün milletin şuuruna nüfuz etmiş olması ve bütün milletçe böyle bir günün millî bayram veya tatil günü olarak kabul edilmiş bulunmasının şart olduğu muhakkaktır. Mevzubahis olan konunun böyle bir mahiyet arz etmediği, yukarıda zikredilen esbap ile müsellemdir.

Emrullah Nutku'nun, 1 Mayıs Bahar Bayramının kaldırılması hakkındaki kanun teklifinin ikinci kısmı da; 2739 sayılı Kanunun esbabı mucibe lâyihasında zikir ve beyan olunduğu üzere (dünya milletlerine iştirak etmiş olmak) kaydının bugün eskisinden daha katî bir zaruret ifade etmekte olduğu ve bizde Bahar Bayramı olarak kabul edilen ve kanuniyet kesbetmiş olan bu günün, mahdut da olsa amme efkârında bir gelenek halini aldığını ve diğer birçok milletlerce Amele Bayramı olarak adlandırılan, bugün, dünya milletlerinde olduğu gibi; bizde de içtimaî bünyenin mühim bir uzvunu teşkil eden bir sınıf ve teşekkülün ismine izafe edilmiş bulunduğu apaçık bir hakikattir.

Bugünü, beşeriyet ve medeniyetin en büyük düşmanı olan, komünizme mal etmede hiçbir suretle isabet olmasa gerek, memleketimizin iktisadi, içtimai ve harsi varlıkları karşısında böyle bir fikre yer vermenin, hakikatlerden uzaklaşmak olacağı aşikârdır.

Bu itibarla kanunen resmî bir tatil günü olarak kabul ve bir bayram, günü olarak da tesit olunması istenen 14 Mayısın milletçe topyekûn ve vatandaşların tamamına şamil bir halde amme vicdanına nakşolmuş ve nüfuz etmiş farz edilerek kabul olunmasının erken ve mevsimsiz olduğu kanaatine varan, komisyonumuz müzakere mevzuu olan tekliflerin, reddine karar verdi.

Havalesi gereğince Kamutaya arz edilmek üzere Yüksek Başkanlığa sunulur.

İçişleri Kom. Baş.	**Başkan V.**	**Sözcü**
Kırklareli	Bursa	Zonguldak
F. Üstün	*N. Yılmaz*	*A. Yurdabayrak*
Kâtip		
Amasya	Balıkesir	Elâzığ
K. Eren	ASY. *Başkan*	*A. Demirtaş*
Isparta	Kütahya	Niğde
K. Demiralay	*Y. Aysal*	*F. Ecer*
İmzada bulunmadı		
Ordu	Sivas	Van
P. Boztepe	*R. Öçten*	*T. Akın*

6 - GÖRÜŞÜLEN İŞLER

1. —Erzurum Milletvekili Emrullah Nutku İle İzmir Milletvekili Necdet İncekara'nın, Ulusal Bayram ve Genel Tatiller hakkındaki Kanunun ikinci maddesinin değiştirilmesine ve aynı maddeye bir fıkra eklenmesine dair kanun teklifleri ve İçişleri Komisyonu raporu (2/207,208) **[1]**

(Rapor okundu)

BAŞKAN — Rapor hakkında söz isteyen var mı?

EMRULLAH NUTKU (Erzurum) — Muhterem arkadaşlar; tasarımı, yek nazarda olabilir ki, yeni bir bayram ihdas edelim zihniyetiyle getirdim sanırsınız. Fakat maksat bu değildir.

Arkadaşlar; bu memleketin siyasi tarihinde ilk defa olarak serbest ve tek dereceli bir seçimle iktidarın birrıza değişmesi vâki olmuştur.

Bilirsiniz ki, bütün dünya milletleri bu hâdise karşısında hayranlığını ifade etmiş ve buna beyaz ihtilâl ismini vermişlerdir. O itibarla ben hepinizin, bütün arkadaşlarımızın içinde bulunduğu bu büyük günün manasını anlatmak için daha fazla söz söylemeye lüzum görmüyorum.

Ancak şunu arz etmek isterim ki, İçişleri Komisyonu, tetkik ettiği bu tasarı hakkında bazı mütalâalar serdetmiştir ve bu mütalâalar bence tamamen afakîdir, bunların realiteye hiçbir veçhile uygun olmadığını görüyorum.

14 Mayıs millî şuurda, millî vicdanda henüz tamamen yerleşmemiştir, diyorlar. Bunun için acaba komisyon bir plebisit mi yapmıştır?

Bunu iddia edebilmek için herhalde komisyonun bazı bilgileri bulunması icap ed er.

Arkadaşlar, 14 Mayıs'ta Demokrat Partinin iktidara gelmesi sebebiyle, eskiden bayram olmayan 14 Mayıs, bu memlekette ilk defa olarak bir iktidarın, kanuni surette değişmesini gösteren bir gün olmuştur. Bu gün, nasıl Demokrat Partiyi iktidara getirmiş ise, bu günün manasını anlamış olan muhalefetin de, böyle bir hâdisenin açtığı çığır ve vereceği kuvvetle yarın yeniden iktidara gelmesini mümkün kılmıştır.

Yani bugün bu memlekette serbest bir seçimle iktidar değişmesinin mümkün olduğunu göstermiştir.

Arkadaşlar, ben şunu arz edeyim, 29 Teşrinievvel Cumhuriyet Bayramımız bu memleketin siyasi hayatında ne kadar büyük bir mevcudiyet ise, bu mevcudiyetin fiilî tezahürü hakiki millî hâkimiyetin tezahürü olan 14 Mayıs da hiçbir zaman 29 Teşrinievvel gününden az kıymette bir gün değildir.

Kaldı ki muhterem arkadaşlar; ben bu günün tatil günü yapılması vesilesi ile bizim resmî tatil günlerimizin içinde 1 Mayıs Bahar Bayramının, hiçbir manası bulunmayan, hiçbir mana veremeyeceğimiz bu tatil gününün de ilgasını istihdaf ediyorum!

Arkadaşlar; 1 Mayıs'ın tatil günü olması hakkındaki Kanunun esbabı mucibe lâyihasını okursanız burada bir tek cümleden şunu kolaylıkla anlarsınız: Yılbaşı olan 31 Aralık ve 1 Ocak günleri ile bahara başlangıç- sayılan 1 Mayıs'ın, bütün dünya milletlerince bayram olarak kabul edilmesi hasebile, bizde de bayram olarak kabulü derpiş edilmiştir.

1 Mayıs günü, bayram olarak kabul edildiği zamanki dünya vaziyetini, o zamanki zihniyet ve düşünceyi göz önüne alırsanız, 1 Mayıs'ın, tamamen ameleleri sevindirmek üzere Köminformun ihdas ettiği, bir bayram olduğu meydana çıkar. Fakat bütün dünya milletleri o zaman, Kominformun, dünyanın başına bir belâ kesileceğini düşünecek bir durumda değildi.

Onu bir samimi sosyalist hareketi diye kabul ettiler, hatta memleketlerinde Komünist Partilerinin teşekkülüne bile meydan verdiler.

Ama bugün durum o durum değildir; bugün artık bütün dünyada 1 Mayıs Bayramı bütün dünyanın ruhunu açan ve ona sevinç veren bir millî bayram durumunda değildir. Dikkat ederseniz, hepiniz bilirsiniz, 1 Mayıs bayramlarında her millet, her Devlet polislerini seferber edip amelelerin anarşik bir durum yaratmamalarında dikkat etmektedir. Memleketimiz için böyle bir bayramı gerçek bir bayram olarak tasavvur eder misiniz? Bir bayram bütün milletin şuuru ile istediği sevinçli bir gün olmalıdır.

Gelelim bizim memleketimize; bizim memleketimizde bir sınıf için bayram kabul etmenin ne ananesi ve ne de âdeti vardır. Biz sınıfsız bir milletiz. Bir sınıfın bayramını, Bahar Bayramı diye kabul ettirmenin hiç mânası yoktur.

Eğer bir Bahar Bayramı lâzım olsaydı, bu memleketin ananelerinde böyle bayram olacak günler vardır. Nitekim biz onların günlerini de biliriz. Mademki bir Bahar Bayramı lâzımdır, bu 1 Mayıs değil, 14 Mayıs olmalıdır arkadaşlar.

Teklifimin reddedilmesinin esbabı mucibesini çok zayıf buldum. Bunu komisyondaki arkadaşlarımın esaslı surette incelemediklerine kaniim.

Onun için bunun Meclisçe bir karar altına alınmasını rica ederim. (Soldan, reye koyun sesleri, ret sesleri).

BAŞKAN — Rıfat Sivişoğlu söz almıştır efendim.

RİFAT SİVİŞ0ĞLU (Zonguldak) — Muhterem arkadaşlarım; Emrullah Nutku arkadaşımız 1 Mayıs bayramının ilgasıyla onun yerine 14 Mayıs bayramının ihdasını teklif ediyorlar ki, bu teklif zaten çok olan bayramlara bir bayram daha ilâve etmektedir. Necdet Beyin teklifi, doğrudan doğruya eski kanuna bir ek mahiyette olduğu için mevcut bayramlara bir daha ilâve ediyor.

Bir kere 14 Mayıs bu millete haklı olan bir seçim kazandırmış ve iktidara getirmiş bulunuyor.

Esasen Cumhuriyet mefhumuna dâhil olan ve daha evvel gasbedilmiş bulunan hürriyetini bu millet geriye almışsa, bir bayram yapmaya hak kazanmış değildir, ancak karşı tarafı masum yapmak durumuna düşürmüş olabilir.

Muhterem arkadaşlarım; Zafer Bayramı, Spor Bayramı, şu bayramı bu bayramı gibi senenin hemen yarısını tatille geçirmeye ramak kalan çok bayramlar içinde bulunuyoruz. Bu çok bayramlara bir de 14 Mayıs Bayramını ilâve etmek hiç de doğru olmasa gerektir. Bunun için bu teklifin reddini ve Komisyon raporunun kabulünü arz ve istirham ediyorum.

BAŞKAN — Abdurrahman Boyacıgiller.

ABDURRAHMAN BOYACIGİLLER (Zonguldak) — Muhterem arkadaşlar, ben arkadaşımın teklifi aleyhinde konuşacağım. Bizim geçirmiş olduğumuz en büyük inkılâp, rejimimize esaslı bir fark ve temyiz hassası veren ve cemiyetimizi modern bir hale sokan inkılâp, Atatürk'ün kurmuş olduğu Cumhuriyettir.

Cumhuriyetin ilanı ve medlulü bin netice Demokrasiyi de ihtiva etmektedir. Bizim Anayasamızın tetkikinden de anlaşılacağı üzere, kurduğumuz cemiyet ve kurduğumuz Cumhuriyet rejimi esasen demokratik bir rejimdir. Türk vatandaşlarına tanınmış olan hak ve hürriyetler ve Anayasanın bir bölümünde belirtilmiş olan insan hakları vatandaş hakları, bizim memleketimizde kurulması istihdaf edilen Cumhuriyetin, demokratik bir cumhuriyet olduğunu esasen göstermiştir.

Esasen Anayasaya girmiş bulunan vatandaş hak ve hürriyetlerinin 14 Mayıs'ta tahakkuku ancak Demokrat Partinin iktidara gelmesini intaç eden hakiki bir seçimin neticesinden başka bir şey değildir. Millet büyük bir inkılâp yapmıştır. Bunun ismi 14 Mayıs inkılâbı olarak ifade edilemez. Bunun, Cumhuriyet rejiminin 14 Mayıs'ta hakiki şekilde tatbik edilmeye başlamasından başka bir ifadesi yoktur. Esasen çok olan bayramlara bir bayram daha ilâve ederek onları daha ziyade çoğaltmaya lüzum yoktur.

Ezcümle Amerika'da hafta tatilini pazartesine almak suretiyle iş hayatının çoğalmasını ve yorgun kimselerin daha çok istirahat etmesini sağlayacak tedbirler alınmaktadır. Dünya bu yola doğru giderken biz yeni yeni bayramlar ihdas ederek iş hayatına zarar vermekte olduğumuzun farkında değil miyiz? Yarın da büyük işler görebilir ve bir bayram daha ihdas etmek lüzumunu hissedebiliriz. Evvelce birçok bayramların kabul edilmiş olması, yeni bir bayram kabul edilmesi için bir mâna ifade etmez.

Bunlardan Bahar Bayramını kaldırabiliriz, bunun hiçbir tesiri olmaz. Bu bakımdan bu kanun teklifinin reddini Yüksek Meclisten istirham ediyorum. Arkadaşlarım da buna darılmasınlar ve gücenmesinler.

BAŞKAN — Efendim, başka söz isteyen yoktur. İçişleri Komisyonunun, kanun teklifinin reddini taammun eden raporunu oyunuza arz ediyorum.

Kabul edenler... Etmeyenler...

Rapor kabul edilmiş ve teklifler reddedilmiştir.

T.C.
MİLLÎ BİRLİK KOMİTESİ
GENEL KURUL
TOPLANTI

On altıncı Birleşim
4.10.1960 Salı

2739 sayılı Ulusal bayram ve genel tatiller hakkındaki Kanunun 2'nci maddesinin (C) fıkrasının tasdikine dair geçici kanun tasarısı ve Güvenlik Komisyonu raporu (1/37)

12.7.1960
T.C. Başbakanlık Kanunlar ve Kararlar Tetkik Dairesi
Sayı: 71 -1172/1585

Millî Birlik Komitesi Başkanlığına

Bakanlar Kurulunca 11.7.1960 tarihinde kararlaştırılan «2739» sayılı Ulusal bayram ve genel tatiller hakkındaki Kanununun 2'nci maddesinin (C) fıkrasının tadiline dair geçici kanun tasarısı gerekçesi ile birlikte ilişik olarak sunulmuştur.

Gereğinin ifasını arz ve rica ederim.

Devlet Başkanı ve Başbakan
Org. *Cemal Gürsel*

GEREKÇE

Anayasa ile teminat altına konulmuş hak ve hürriyetleri keyfi kanunlar ve hukuk dışı kararlarla çiğnemek suretiyle milletimizi kendi şahsi irade ve arzularına zorla boyun eğdirmek yoluna sapan ve seçimle iş başına geldiğini unutarak, yetkileri dışına çıkan meşruiyetini kaybetmiş Demokrat Parti iktida-

rının her türlü şiddet hareketlerine karşı vatan sevgisi ile dolu göğüslerini geren münevver Türk gençliğinin ve onun bu haklı davasını destekleyerek 27 Mayıs 1960 günü milleti kurtarıp memlekette huzur, sükûn ve kardeşlik havasını iade ve Millî Birliği tesis eden Şanlı Ordumuzun bu asil ve olgun hareketlerini her yıl, 19 Mayıs Gençlik Bayramını yani Atatürk'ün inkılâp hareketlerinin başlangıcı gününü takip eden hafta içinde 27 Mayıs'ta Milletçe kutlulamak ve bu eşsiz olayı yeni nesillere devretmek; bundan sonra da millet hak ve hürriyetlerine tecavüze yelteneceklere akibetlerini hatırlatmak maksadı ile ve bu suretle sakıt ve sabık iktidarın aldığı hürriyeti yok, edici tedbirlerle 1 Mayıs 1960 gününü karartarak zulüm günü haline getirmiş olması dolayısıyla bugünü kurtuluşa götüren 27 Mayısın taşıdığı millî değer karşısında, 2739 sayılı Ulusal bayramlar ve genel tatiller Kanununun 2'nci maddesinin (C) fıkrasındaki Bahar Bayramı kaldırılarak yerine 27 Mayıs «Millî Birlik ve Hürriyet Bayramı» fıkrasının konması uygun görülmüş ve bu maksatla ilişik geçici kanun tasarısı hazırlanmıştır.

Güvenlik Komisyonu raporu
19.9.1960

T.C. Millî Birlik Komitesi Güvenlik Komisyonu
Esas No. 1/37, Karar No. 45

Yüksek Başkanlığa

2739 sayılı Ulusal bayram ve genel tatiller hakkındaki Kanununun 2'nci maddesinin (C) fıkrasının tadiline dair olan geçici kanun tasarısı, ilgili bakanlık temsilcilerinin iştirakiyle komisyonumuzda görüşüldü.

Münevver Türk gençliğinin haklı davasını benimseyerek milleti, sakıt ve sabık iktidarın menfur idaresinden kurtaran Kahraman Ordumuz yurdumuza huzur, sükûn ve kardeşlik havasını iade etmiş ve böylece inkılâbın yapıldığı 27 Mayıs 1960 günü milletimiz için gayet haklı olarak ulusal bir bayram haline gelmiş bulunmaktadır.

Ancak; Mayıs ayında 1 Mayıs Bahar Bayramı ile 19 Mayıs Gençlik ve Spor Bayramı da vardır. Bu bayramların ihdas sebepleri malûm bulunmaktadır. Bilhassa 1 Mayıs dünya devletlerinde İşçi Bayramı olarak kabul edilmiş bulunması ve bugün memleketimizde de işçiye tanınma yoluna gidilen hak ve hürriyetler dolayısıyla bu bayramın kaldırılması mahzurlu mütalâa edilmiştir.

27 Mayısın «Millî Birlik ve Hürriyet Bayramı» olarak ihdası ise; millet ve ordu beraberliğinin bir sembolü mahiyetinde telâkki edilmesi dolayısıyla en az diğer ulusal bayramlar kadar özellik taşımaktadır. Bu bakımdan 27 Mayıs'ın, 1 Mayıs ile birleştirilmek suretiyle değil, en ulvî bir bayram olarak ayrı bir gün halinde kutlanması daha uygun mütalâa edilerek kanunun metnine bir ayrı (G)

fıkrası (Millî Birlik ve Hürriyet Bayramı Mayısın 27'nci günü) şeklinde ilâve olunmuştur.

Ancak, 491 sayılı Kanunu tadil eden 1 sayılı Kanunla, mevzuatımıza girmiş bulunan (Geçicilik) vasfı sonradan neşredilen 55 sayılı Kanunla kaldırılmış olduğu için, tasarı metni başlığındaki (Geçici) ibaresi çıkarılmış, başlık ve 1'nci madde, izah edilen şekle uygun tarzda yeniden tanzim edilmiş 2 ve 3'ncü maddeler tasarıda olduğu gibi bırakılmış ve tasarı bu değişiklikle kabul olunmuştur.

Millî Birlik Komitesine arz edilmek üzere Yüksek Başkanlığa sunulur.

Başkan-*Özdilek Fahri*
Üye-*Ataklı Mucip*
Başkanvekili-*Yurdakuler Muzaffer*
Üye-*Kabibay Orhan*
Üye-*Köseoğlu Münir*
Sözcü-*Er Ahmet*
Üye-*Kaplan Kadri*
Üye-*Madanoğlu Cemal*
Kâtip-Muhalifim-*Akkoyunlu Fazıl*
Üye-*Karaman Suphi*
Üye-*Ulay Sıtkı*

HÜKÜMETİN TEKLİFİ

2739 sayılı Ulusal bayram ve genel tatiller hakkındaki Kanunun 2'nci maddesinin (C) fıkrasının tadiline dair geçici kanun tasarısı.

MADDE 1. — 27 Mayıs 1935 tarihli ve 2739 sayılı Ulusal bayram ve genel tatiller hakkındaki Kanunun 2'nci maddesinin (C) fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir:

C) Millî Birlik ve Hürriyet Bayramı; Mayısın 27'nci günü.

MADDE 2. - Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3. - Bu kanunu Bakanlar Kurulu yürütür.

11 1960

Devlet Başkanı ve Başbakan -*C. Gürsel*
Devlet Bakanı-*Ş. İnam*
Millî Savunma Bakanı-*F. Özdilek*
Dışişleri Bakanı-*S. Sarper*
Millî Eğitim Bakanı-*F. Yavuz*
Ticaret Bakanı-*C. İren*
Tarım Bakanı-F. *Üstün*
Çalışma Bakanı-*C. Talaş*
Ba. Ya. ve Tu. Bakanı-*Z. Tarhan*
Adalet Bakanı-*A. P. Gözübüyük*
İçişleri Bakanı-*M.T. Kızıloğlu*

Maliye Bakanı-*E. Alican*
Bayındırlık Bakanı-*D. Koper*
Güm. ve Tekel Bakanı-*F. Aşkın*
Ulaştırma Bakanı-*S. Ulay*
Sanayi Bakanı-*M. Uluer*
imar ve İskân Bakanı-*O. Kubat*

GÜVENLİK KOMİSYONUNUN DEĞİŞTİRİŞİ

2739 sayılı Ulusal bayram ve genel tatiller hakkındaki Kanunun 2' nci maddesine (G) fıkrası eklenmesine dair Kanun.

MADDE 1. — 2739 sayılı Kanunun 2'nci maddesine aşağıdaki (G) fıkrası eklenmiştir:

G) Millî Birlik ve Hürriyet Bayramı; Mayısın 27'nci günü.

MADDE 2. — Tasarının 2'nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 3. — Tasarının 3'ncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

MİLLET MECLİSİ
TUTANAK DERGİSİ

86 ncı Birleşim
10.6.1975 Salı

4. — Uşak eski Milletvekili Fahri Uğrasızoğlu'nun, 27.5.1935 tarih ve 2739 sayılı Ulusal Bayram ve Genel Tatiller hakkındaki Kanunun 2'nci maddesinin (D) ve (E) fıkralarının değiştirilmesine dair Kanun teklifi hakkında Cumhuriyet Senatosu Başkanlığı tezkeresi ve İçişleri Komisyonu raporu ve Millet Meclisi metni (M. Meclisi : 2/1; C. Senatosu: 2/217) (M. Meclisi S. Sayısı : 78; C. Senatosu S. Sayısı : 953 ve 953'e ek). (1)

BAŞKAN — Sayın milletvekilleri; 3'ncü sırada, Uşak eski Milletvekili Fahri Uğrasızoğlu'nun, 27.5.1935 tarih ve 2739 sayılı Ulusal Bayram ve Genel Tatiller hakkındaki Kanunun 2'nci maddesinin (D) ve (E) fıkralarının değiştirilmesine dair Kanun teklifi hakkında, Cumhuriyet Senatosu Başkanlığı tezkeresi ve içişleri Komisyonu raporu ve Millet Meclisi metninin müzakerelerine geçiyoruz.

Bu konu ile ilgili Hükümet? Yok. Değerli arkadaşlarım; daha evvel de Hükümeti bir kez aramışız. Olmadığı için teklif ertelenmiş. Bu nedenle teklifin görüşülmesine devam edeceğiz efendim.

Sayın Baloğlu?

İÇİŞLERİ KOMİSYONU BAŞKANI HİKMET BALOĞLU (İçel) — Burada efendim.

BAŞKAN — Komisyon Başkanı olarak mahsus yerinizi alın efendim.

İÇİŞLERİ KOMİSYONU BAŞKANI HİKMET BALOĞLU (İçel) — Sayın Başkan, ben muhalif olduğum için bulunmuyorum. Sözcünün bulunması lâzım.

BAŞKAN — Muhalefet ettiğiniz için temsil etmiyorsunuz. Başkanvekili Sayın Nurettin Yılmaz? Yok.

Sözcü Sayın Şener Battal?

İÇİŞLERİ KOMİSYONU SÖZCÜSÜ ŞENER BATTAL (Konya) — Buradayım Sayın Başkan.

BAŞKAN — Komisyonu temsil edecek misiniz efendim?

İÇİŞLERİ KOMİSYONU SÖZCÜSÜ ŞENER BATTAL (Konya) — Evet efendim.

BAŞKAN — Buyurun efendim. Değerli arkadaşlarım; bu konuya ilişkin, Millet Meclisince kabul edilen kanun teklifinin tümü Cumhuriyet Senatosunca reddedilmiş; Millet Meclisi İçişleri Komisyonu ise, redde dair bu kararın benimsenmemesini kararlaştırmıştır. Komisyonun raporunu bilgilerinize sunacağım. Raporu okutuyorum efendim.

İçişleri Komisyonunun 4'ncü dönemde verdiği rapor: (İçişleri Komisyonu raporu okundu).

BAŞKAN — Raporun tümü üzerinde Millî Selâmet Partisi Grubu adına Sayın Cemal Cebeci, buyurun.

M.S.P. GRUBU ADINA CEMAL CEBECİ (Kayseri) — Muhterem Başkan, Büyük Meclisin muhterem üyeleri;

2739 sayılı Ulusal Bayram ve Genel Tatiller hakkındaki Kanunun 2'nci maddesinin (D) ve (E) fıkralarının değiştirilmesine dair Kanun teklifi üzerinde Millî Selâmet Partisi Grubunun görüşlerini arz etmek üzere huzurlarınızdayım.

Muhterem Başkan, muhterem üyeler; takdir buyrulacağı üzere bir topluluğun millet vasfını iktisap etmesinin en önemli unsurlarından biri de kültürüne sahip, geleneklerine bağlı bulunmasıdır. Kültürün tekevvününde dinin müstesna bir yeri olduğu malumlarıdır. Yüce milletimizin millî hasletleri ile dinî vecibeleri birbirleriyle öyle ahenkli bir sentez meydana getirmiştir ki; bu mesut bileşim ile kahraman, kahraman olduğu kadar da âlicenap Türk milleti büyüklüğünü, manevî değerlerinin üstünlüğünü dünya tarihine tescil etmiştir.

Bu görüşle konuya girerken, milletimizin manevî değerlerine en azından saygılı olmamız gerektiğini ve bu saygının tabii neticesi olarak da dinî vecibelerini yerine getirmek isteyen milletimize yardımla mükellef bulunduğumuza işaret etmek isteriz.

Muhterem Başkan, muhterem üyeler; 2739 sayılı Kanunun dinî bayramlarla ilgili hükümleri, bugüne kadar idarecileri olduğu kadar memurları da huzursuz etmiştir. Hepinizin bildiği gibi; kanun hükmünün açıklığına rağmen, Ramazan ve Kurban bayramları, arife günleri öğleden sonra memurlarımız gerek bayram hazırlığı için alış veriş, gerekse dinî ve içtimaî bazı vecibeleri yerine getirmek üzere amirlerinden izin isterler. Konunun önemini takdir eden idarecilerden bir kısmı - yetkisinin sınırını aşarak - izin vermek suretiyle dairenin boşalmasına sebebiyet verirken, bir kısmı da - kanun icabı olarak – memurlara tam mesai yaptırmak suretiyle istenmeyen kişi durumuna düşerler.

Teklifin kanunlaşması halinde bu çelişkili duruma son verilecek, memur - amir münasebetleri daha normal şartlar altında yürütülecek, kanunun emredici hükümlerine rağmen istisnaî muamele yapılması önlenmiş olacaktır.

Bu kanun teklifine Millî Selâmet Partisi Grubu olarak, müspet oy kullanacağımızı saygıyla arz ederim.

(M. S. P. sıralarından alkışlar.)

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Cebeci. Başka söz isteyen sayın üye? Tümü üzerinde kişisel olarak buyurun Sayın Baloğlu.

HİKMET BALOĞLU (İçel) — Sayın Başkan, kıymetli milletvekili arkadaşlarım; Uşak eski Milletvekili Fahri Uğrasızoğlu arkadaşımızın, Ulusal Bayram ve Genel Tatiller hakkındaki 2739 sayılı Kanunu değiştiren teklifi üzerinde, Komisyonumuzda yapılan müzakerelerde, Komisyon Başkanı olarak muhalefetimi ve kişisel görüşlerimi arz edeceğim.

Arkadaşlarım, Devlet Personel Dairesinde bulunduğumuz sırada da genel tatiller üzerinde bir araştırma yapmış ve dünyada tatil günleri itibariyle en fazla tatil gününe sahip bir ulus olduğumuzu – üzülerek belirteyim - tespit etmiştik.

Arz edeyim: Yılbaşı tatil, 23 Nisan tatil, 1 Mayıs tatil, 19 Mayıs tatil, 27 Mayıs tatil, 30 Ağustos tatil, 29 Ekim Cumhuriyet Bayramı tatil. Kimisi bir gün, kimisi bir buçuk gün, kimisi iki buçuk gün olmak üzere resmî tatillerimiz; Kurban ve Ramazan Bayramlarımızdan üç ve dört gün de ilâve ederseniz 17 günü tutmaktadır.

Buna son yıl, Personel Kanununda yaptığımız bir değişiklikle cumartesiyi de tam gün yaparak 104 günü - 52 hafta ikişer günden 104 gün - ilâve edersek, yılın 122 gününü tatil olarak kabul etmiş bulunuyoruz.

Üstelik bunların dışında memleketimizde, festivaller, kurtuluş bayramları, 15 Mayıs Hava Şehitleri ihtifali gibi günleri de eklersek; arkadaşlar, öyle bir hale düşüyoruz ki, vatandaş devlet kapısına geldiğinde kapıyı, bir bayram tatili, bir genel tatil dolayısıyla kapalı bulur hale gelmiştir.

İLHAMI ERTEM (Edirne) — Cumartesi gününü kaldıralım.

HİKMET BALOĞLU (Devamla) — Katılırım beyefendi.

Arkadaşlar, bu suretle tatil günlerinin son derece fazla olduğu ve bilhassa çeşitli program ve plan devresine girdiğimiz iddialarını gerine gerine ortaya attığımız bu dönemde; geri kalmışlığımızı her dönemde söylediğimiz bir günde kalkıyoruz, arife günlerini de tatil yapmak suretiyle, bunu tatiller arasına sokup, yarımşar gün daha katma düşüncesindeyiz.

Arkadaşımızın, dinden imandan bahsederek böyle bir tatili getirmesini Yüce Meclisin laiklik anlayışına uygun görmüyorum. Biz üç gün Ramazan, dört gün Kurban Bayramını yıllardan beri teamül olarak kabul etmişiz. Bunun üzerine yarım gün, ben gelirim - iddia üzerine - bir gün, siz gelirsiniz iki gün bir artırmaya çıkar.

Arkadaşlar; kaybettiğimiz gün, devlette çalışma hayatının kaybolduğu günlerdir. Daireler kapalı, işyerleri kapalı, iş görülmüyor, işler yürümüyor, ondan sonra da seçmenlerinizin «Devlet dairelerinde işler görülmüyor» yakınması ile karşılaşıyorsunuz.

Bu nedenle, bugün yılın üçte birini geçen bir tatil dönemi içerisinde ben, yeniden yarımşar gün tatil verilmesini; arife günlerinin, hiçbir dinsel kaygı ve karşılık ile ve muhalefet düşüncem olmaksızın, sadece bir devlet adamı olarak, sadece vatanıma hizmet eden insanları işbaşında, vazifesinin başında görmek isteyen bir kişi olarak karşıyım. Rağbet etmemenizi saygılarımla arz ederim.

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Baloğlu. Şimdi kişisel olarak önce Sayın Abbas, ondan sonra Sayın Demir, Sayın Keskin, Sayın Komisyon ve Sayın Acar söz istemektedirler. Buyurun Sayın Abbas.

HÜSEYİN ABBAS (Tokat) — Sayın Başkan, muhterem arkadaşlarım;

Görüşülmekte olan, tatil günleriyle ilgili kanun teklifi senede iki defa gelen Ramazan ve Kurban Bayramlarının arife günlerinde, vatandaşların bayram hazırlıklarını rahatlık içinde yapabilmelerini ve gurbette olanların, bu mutlu günleri yakınlarının memleketinde, hemşerileri arasında geçirmelerine imkân hazırlamak düşüncesiyle getirilmiş bir tekliftir.

Değerli arkadaşlarım, esasen Ramazan ve Kurban bayramlarının arife günlerinde bayram hazırlığı için, aşağı yukarı bütün dairelerde idareciler nöbetçi memurlar bırakmak suretiyle, bu kutsal günlerin şerefiyle mütenasip olarak her vatandaşın bayram hazırlığını yapması için izin vermektedirler.

Muhterem arkadaşımız Sayın Baloğlu, - birçok bayram ve tatil dolayısıyla - dünyada en çok tatil yapan bir ülke olduğumuzu beyan ettiler. Biz de aynı kanaatteyiz.

Değerli arkadaşlarım, şimdiye kadar resmî dairelerde hafta tatili 1 gün iken, yeni Personel Kanununun yürürlüğe girmesiyle, buna Cumartesi günleri de ilâve edilerek, senede 52 gün daha eklenmiştir. Ayrıca, gerek millî ve gerekse

dinî bayramların bazen iki tatil arasına rastlaması sebebiyle tatil günlerimizin 1 hafta veya 10-12 güne yükseldiği zamanları dahi bir senelik uygulamamızda gördük.

Hakikaten, her milletten daha çok kalkınmaya ihtiyacımız olduğu için, zamanı daha çok değerlendirmeye mecbur olan bir milletiz. Haftada 1 gün Cuma tatili için senede 50 küsur günün heba edilmesine göz yumulmamışken, bizimle hiç alâkası olmayan ve «1 Mayıs Bahar Bayramı» adı altında ve aslında yalnız Sovyet Rusya'nın uyguladığı bayram günü ve yine her yıl, bizimle ne millî ve ne de dinî hiçbir alâkası olmayan yılbaşı tatilleri dolayısıyla birçok günler heba edilirken; iki kutsal bayramın yarımşar günlük arife günleri konusunda, burada muhterem Baloğlu arkadaşımızın, dinden imandan bahsederek, «laiklik ihlâl ediliyor» diye yaptığı konuşmasını ve bunu bu şekilde tavsif etmesini ben kendilerine lâyık göremedim.

HİKMET BALOĞLU (İçel) — Ben gördüm.

HÜSEYİN ABBAS (Devamla) — Değerli arkadaşlarım, laiklik, dinsizlik değildir; bilâkis, inanç hürriyetine saygıdır. Binaenaleyh, Ramazan ve Kurban Bayramlarının arife gününe mahsus yarım gün tatil teklifi de, bu kutsal günlere bir saygının ifadesidir.

Değerli arkadaşlarım, bunu daha fazla, şu veya bu tarafa çekmenin manası yok. Aslında bu, temsil ettiğimiz yüce milletimizi, memur olsun olmasın herkesi memnun edecek bir arzudur. Senede bu iki yarım günün meydana getirdiği bir gün tasarrufunu hakikaten memleket için lüzumlu görüyorsak, bu Yüce Meclis, senede en az 100 gün tatil tasarrufu yapacak yetkidedir, salâhiyettedir. Gelin, hakikaten samimî isek, bu birçok tatilleri kaldırmak suretiyle, memleketin kalkınması için zaman ihdas edelim. Mevcut zamanı değerlendirelim. Binaenaleyh, bu yarım günü bu kadar büyütmeyelim.

Bu açıklamalarım neticesi, tasarıya Yüce Meclisin müspet oy vereceği mülâhazasıyla hepinize saygılar sunarım, teşekkür ederim. (A. P. ve M. S. P. Sıralarından alkışlar).

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Abbas. Komisyon adına Sayın Battal, buyurun efendim.

İÇİŞLERİ KOMİSYONU SÖZCÜSÜ ŞENER BATTAL (Konya) — Muhterem Başkan, muhterem milletvekilleri;

Komisyonumuzun raporu üzerinde söz alan bütün arkadaşlarımıza teşekkürlerimi arz ediyorum. Meseleyi tartışırken, metne daha sadık kalarak tartışmakta fayda görüyorum.

Sayın Baloğlu'nun sözlerini ben; «Bu meseleyi dinî izah tarzıyla değil içti-

maî izah tarzıyla ele aldım. Dine, imana ben de hürmetkarım» şeklinde anlıyorum ve kendilerini de bu ölçü içinde tanıyorum.

Muhterem arkadaşlarım esasen Kurban Bayramı ve Şeker Bayramı resmî takvime girmiş bayram günleridir.

YÜKSEL ÇAKMUR (İzmir) — Ramazan Bayramı.

İÇİŞLERİ KOMİSYONU SÖZCÜSÜ ŞENER BATTAL (Devamla) — Sayın Çakmur, çok sataşıyorsunuz. Şurada iki çift söz edeceğiz. Yapmayın, ciddî çalışalım.

BAŞKAN — Efendim, rica ediyorum.

İÇİŞLERİ KOMİSYONU SÖZCÜSÜ ŞENER BATTAL (Devamla) — Şeker Bayramı, Ramazan Bayramı fark etmez; sürçü lisan...

Ramazan Bayramı ve Kurban Bayramı resmî takvime girmiş resmî tatil günleridir. Bu bakımdan, tartışma, bu günlere mütedair değildir. Onun için, laiklik tartışması şu anda mevzuumuza ait olmayan bir tartışmadır. Onun için arkadaşlarımız bu tartışmayı laiklik tartışması değil de, içtimaî zaruret bakımından incelemek durumundadırlar. Laiklik tartışmasını getirirlerse, o zaman, «Bu tatil günleri ne arıyor?» gibi bir mana çıkar ki, o da yanlışlık olur.

Muhterem arkadaşlarım, bayram günleri, milletimizin kardeşçe kaynaşmasının, birbirlerine ısınmasının temin edildiği, 40 milyon insanın birbirlerini sevmesine vesile olan günlerdir. Bu günlerin en iyi şekilde kutlanması, 40 milyon insanın böyle günlerde birbirinin kardeşi olduğunu hissetmesi son derece faydalı bir hadisedir. Onun için, bayram günlerini böylesine kıymetlendirmekte zaruret vardır. İçtimaî zaruret bu bakımdan da karşımıza çıkmaktadır.

Bayram gününde milletvekili arkadaşımızın bir memurun evine misafir olduğunda, onun şeker alamamasını, çocuğuna elbise alamamasını görüp de üzülmesini elbette siz de arzu etmezsiniz. O halde, memurlarımız, çalışanlar, arife günü, yarım gün bu ihtiyaçlarını, bu alışverişlerini yapmak üzere imkân elde etmiş olacaklardır. Bu bakımdan, komisyonumuz içtimaî zaruret olarak, bu bayramlar arife günlerinin tatil olmasını memnuniyetle karşılamaktadır.

Dünyada en çok tatil yapan millet olduğumuz söyleniyor.

Muhterem arkadaşlarım, tatil günlerinin çok olduğu hususunda kanaat izhar ediliyor. Bu hususta samimî görüşler varsa, topyekûn bu tatil günlerini alırız, Mecliste inceleriz, ona göre bir durum düşünürüz. Ama biz inanıyoruz ki, millî ve dinî günler bu millet için son derece önemlidir; 23 Nisan, 19 Mayıs, 27 Mayıs, 30 Ağustos, 29 Ekim, Kurban Bayramı, Ramazan Bayramı, bunlar milletimizin son derece önem verdiği günlerdir, bu tatil günlerinden hasfetmek elbette mümkün değildir. Onun için, bana, «Çok tatil yapıyoruz» şeklindeki kanaatin tartışması ayrı, içtimaî zarureti ele almak ayrı gibi geliyor.

Muhterem arkadaşlarımızın, bizim Komisyonumuzun, Senatodan gelen bu metni benimsemek hususundaki görüşüne katılmalarını temenni ediyoruz.

Saygılarımı sunarım.

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Battal. Adalet Partisi Grubu adına Sayın İhsan Toksarı, buyurun efendim.

A.P. GRUBU ADINA İHSAN TOKSARI (İstanbul) — Sayın Başkan, kıymetli arkadaşlarım; Şunu bir gerçek, realite olarak her şeyin münakaşasından önce kabul etmek lâzım... (C.H.P. sıralarından, «Gülüşmeler») İster gülseniz, ister verseniz, ister vermeseniz, realite şudur: Dinî bayram günlerinden bir gün önce mutlaka yarım mesai yapılmaktadır. O gün öğleden sonra, isteseniz de istemeseniz de, hiç bir memuru yerinde tutamıyorsunuz.

RAUF KANDEMİR (Ankara) — O zaman sabahtan başlasın.

İHSAN TOKSARI (Devamla) — Meşruiyet kazanmasının teamülü budur ve bu da yapılmaktadır. Binaenaleyh, biz istiyoruz ki, idare amirlerini zor duruma düşürmeyelim; bunun laiklikle hiçbir alâkası yoktur. Dinî bayram olmasına rağmen, resmî tatil olarak, Ramazan Bayramı için üç gün, Kurban Bayramı için de dört gün olarak kabul edilmiştir. Ancak, millî bayramlarımızla, dinî bayramlarımız arasında bir fark var; millî bayramlarımızda herkes dükkânını kapatır, işini bırakabilir; fakat dinî bayramlarda mutlaka eş dost birbirini görecektir, yeni yeni elbiseler alacaktır, şeker alacaktır, birtakım hazırlık yapacaktır. Halk Partili memur da olsun, başka partili memur da olsun, mutlaka, dinî bayram günlerinin arifesi öğleden sonra bu hazırlıklarını yapmak için dairelerinden ayrılanlar mevcuttur. Biz de şimdi burada buna bir meşruiyet kazandırmak istiyoruz.

Bunu bir polemik mevzuu, bir dinî konu yapmanın manası yok, büyütmenin de anlamı yok. Sadece, realiteye inmenizi ve idare âmirlerini zor durumdan kurtarmanızı, milyonlarca memuru sevindirmenizi istiyoruz.

Hepinizi saygıyla selamlıyorum. (A.P. ve M.S.P. sıralarından, alkışlar.)

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Toksarı. Kişisel olarak, sayın Ünat Demir, buyurunuz efendim.

ÜNAT DEMIR (Muğla) — Sayın Başkan, değerli arkadaşlarım; Bu kürsülerde dinî bir konu mevzuubahis edildiği zaman, bazı siyasî partilere mensup, özellikle Cumhuriyet Halk Partisine mensup arkadaşlarımız hemen, lâiklik ilkesini, nerede ise, ceplerinde imiş gibi çıkarıp, bu kürsüye getirip koyarlar.

NECDET UĞUR (İstanbul) — Anayasada var, Anayasada.

ÜNAT DEMİR (Devamla) — Biz, şu meyilli bir görüşe sahip değiliz; liberal kafayı, gerçekçi kafayı taşıyoruz. Siz, bir sene önce, lâikliği tarihî yanılgı şeklinde, başka türlü telâfi etmeye çalışan; yani, Millî Selâmet ortaklığına göre başka türlü yapmaya çalışan, bir sene sonra, Millî Selâmet Partisi ile ortaklıktan ayrıldıktan sonra lâikliği dillerinin pelesengi haline getiren bir siyasî görüşe sahipsiniz. (A.P. ve M.S.P. sıralarından alkışlar.)

Biz, lâiklik ilkesini sizin anlayışınızdan daha iyi anlamış ve kavramış durumdayız. (C.H.P. sıralarından «Doğru, doğru,» sesleri).

Bunda bir defa bizimle teraziye giremezsiniz, bizimle ölçüye giremezsiniz.

BAŞKAN — Sayın Demir, konuya dönelim lütfen efendim.

ÜNAT DEMİR (Devamla) — Bu benim kişisel görüşümdür; bunu söylüyorum.

Sevgili arkadaşlarım; bir defa bu lâiklik prensibinde anlaşalım. Dünya kurulduğundan bu yana en iptidaî kavimler dahi, din mefhumuna önem vermişlerdir, bir inanç aramışlardır. Geçenlerde televizyon ekranlarında da seyrettiniz; Kremlin kapılarını sıkıştırdıkları zaman, kiliseyi ve ibadeti yasak eden Rus idarecileri dahi gevşek bıraktılar, paçaları tutuştuğu zaman. (A.P. sıralarından «Bravo» sesleri). Ama bu, Cem İpekçi, televizyonunun ekranı değil, tarafsız bir TRT yönetiminin ekranıydı; iki tarafını da yansıtıyordu. (A.P. ve M.S.P. sıralarından «Bravo» sesleri).

BAŞKAN — Sayın Demir, lütfedip konuya eğilseniz.

ÜNAT DEMİR (Devamla) — Şimdi, Türkiye'de bayramlar meselesine gelince, tatiller meselesine gelince... Yarım gün Cumartesi tatillerini kaldırınız; oradan 26 gün kazandıracağız Türk mesai hayatına, bu bir.

2 Muayyen aylarda ve günlerde yapılan bütün millî bayramları - bu bir görüştür, mutasavver tekliftir; inşallah ileride tasarı halinde de teklif edeceğim bunu - Cumhuriyet Bayramı mihrakına toplayarak 10 gün veya 15 gün gibi bir tatil yapalım. (Gürültüler) 50 gününü, 40 gününü götürüyorsunuz, 30 gününü götürüyorsunuz, hem de bu tatili yapan resmî görevli ve işçileri ortak ediyorsunuz. (Gürültüler.)

BAŞKAN— Efendim, sayın hatip görüşünü arz ediyor, istirham ediyorum efendim. Siz buyurun Sayın Demir.

ÜNAT DEMİR (Devamla) — Geliniz, millî bayramları Cumhuriyet Bay-

ramı mihrakında toplayalım. Hatta, daha açık sözlü bir lâf etmek istersem, âdeta davetiye ile kutlanmakta olan 27 Mayıs Bayramının tatilini de kaldıralım.

İLTER ÇUBUKÇU (Adana) — Komisyon öyle demiyor.

ÜNAT DEMİR (Devamla) — Bu, benim kişisel görüşüm; içten gelmeyen bir bayram kutlanmaz. (C.H.P. sıralarından gürültüler). Sevgili arkadaşlarım, müsaade buyurun, bitiriyorum sözlerimi.

REMZİ ÖZEN (İzmir) — Türkeş ne der o zaman düşündünüz mü?

BAŞKAN — Sayın Özen, efendim, fikrini ifade ediyor hatip.

ÜNAT DEMİR (Devamla) — Yılda iki defa yapılan, biri Ramazan, ikincisi Kurban Bayramımız olan bayramımızın... (C.H.P. sıralarından «Şeker Bayramı» sesleri).

Şeker veya Ramazan Bayramı kardeşim, bunda bir iptidaîlik yok. Ne diye kendinizi zorluyorsunuz, şekillerle, lâflarla neden kafanızı bocalıyorsunuz; inkâr edebilir misiniz bunu? Bu böyledir.

Bayramın bir gün öncesinden, hatta tam gün tatil yapılsa dahi ben taraftarım.

YÜKSEL ÇAKMUR (İzmir) — Hangi bayramların?

ÜNAT DEMİR (Devamla) — Dinî bayramların arifesi.

Bu bakımdan, dinî bayramların arifesinde tam gün tatil yapılmasını diliyor ve Yüce Heyetinize saygılar sunuyorum. (A.P. ve M.S.P. sıralarından alkışlar.)

ABDİ ÖZKÖK (Bolu) — Önergenizi getirin.

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Demir. Değerli arkadaşlarım, bu suretle teklifin tümü üzerindeki görüşmeler sona ermiş bulunmaktadır. Maddelere geçilmesi hususunda... («Madde yok, rapordur» sesleri)

Affedersiniz değerli arkadaşlarım, raporu Genel Kurulun onayına sunacağım; kabul edildiğinde, Millet Meclisinin metni kanunlaşmış olacak, reddedildiğinde tasarı düşmüş olacaktır.

Raporu Yüce Heyetin onayına sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Rapor kabul edilmiştir.

(A.P., M.S.P., C.G.P. ve D.P. sıralarından alkışlar).

Millet Meclisinin metni bu suretle kanunlaşmış bulunmaktadır.

Dönem : 4 , Toplantı : 1

MİLLET MECLİSİ, S. Sayısı : 78

Uşak Eski Milletvekili Fahri Uğrasızoglu'nun, 27.5.1 9 3 5 Tarih ve 2739 Sayılı Ulusal Bayram ve Genel Tatiller Hakkındaki Kanunun 2' nci Maddesinin (D) ve (E) Fıkralarının Değiştirilmesine Dair Kanun Teklifi Hakkında Cumhuriyet Senatosu Başkanlığı Tezkeresi ve İçişleri Komisyonu Raporları ve Millet Meclisi Metni

(M. Meclisi : 2 / 1 ; C. Senatosu : 2/217)

Cumhuriyet Senatosu Genel Sekreterliği
Kanunlar Müdürlüğü, 8.12.1967
Sayı: 8034 - 2/217

MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

İlgi: 5.6.1967 gün ve 7544 sayılı yazınız:

27.5.1935 tarih ve 2739 sayılı Ulusal Bayram Ve Genel Tatiller hakkımdaki Kanunun 2'nci maddesinin (D) ve (E) fıkralarının değiştirilmesine dair kanun teklifinin Millet Meclisince kabul olunan metni, Cumhuriyet Senatosu Genel Kurulunun 5.12.1967 tarihi 9'ncu bileşiminde işarî oyla reddedilmiş, dosya ilişikte gönderilmiştir.

Gereğini rica ederim. Saygılarımla.

İbrahim, Şevki Atasağun

Cumhuriyet Senatosu Başkanı

İçişleri Komisyonu raporu

Millet Meclisi İçişleri Komisyonu, 28.12.1966
Esas No: 2/258, Karar No: 12

Yüksek Başkanlığa

Uşak Milletvekili Fahri Uğrasızoğlu'nun 27.5.1935 tarihli ve 2739 sayılı Ulusal Bayram ve Genel Tatiller hakkındaki Kanunun 2'nci maddecinin. (D) ve (E) fıkralarının değiştirilmesine dair olan kanun teklifi, teklif sahibi ve ilgili Bakanlık temsilcilerinin iştirakiyle komisyonumuzda görüşüldü:

Tümü üzerinde cereyan, eden müzakereler sonunda, gerekçede tafsilen belirtilen hususlar komisyonumuzca da yerinde görülerek teklif aynen kabul edilmiştir.

Genel Kurula arz edilmek üzere Yüksek Başkanlığa sunulur.

Komisyon Başkanı-Sakarya-*K. Eroğan*

SÖZCÜ-Ankara-*K. Yılmaz*, Balıkesir-*İ. Aytaç*, Eskişehir-*§. Asbuzoğlu*, İçel-*M. Arıkan*, Mardin-F. Uluç-İmzada bulunamadı, Muş-*K. Özsrıyıldız*, Ordu-Muhalifim-*R. Ayhar*, Samsun-*M. Gedik*, Trabzon-Muhalifim-H. *Orhon*

Millet Meclisi İçişleri Komisyonunun
C. Senatosundan döndükten sonra verdiği, ikinci rapor.

İçişleri Komisyonu Raporu
Millet Meclisi İçişleri Komisyonu, 3.4.1968
Esas No: 2/258, Karar No: 24

Yüksek Başkanlığa

Evvelce komisyonumuzda görüşülüp, müspet olarak 28.12.1966 tarih ve 12 karar sayısıyla, Genel Kurula intikal eden ve Millet Meclisi Genel Kurulunun 1.6.1967 tarihli 111'nci Birleşiminde kabul edilerek 5.6.1967 tarihinde Cumhuriyet Senatosu Başkanlığına sevk olunan «Uşak Milletvekili Fahri Uğrasızoğlu'nun, 27.5.1935 tarih ve 2739 sayılı Ulusal Bayram ve Genel Tatiller hakkındaki Kanunun 2'nci maddesinin (D) ve (E) fıkralarının değiştirilmesine dair olan kanun teklifinin, Cumhuriyet Senatosu Genel Kurulunun 5.12.1967 tarihli 9'ncu Birleşiminde reddi neticesi komisyonumuza tekrar havale buyrulan mezkûr kanun teklifi, teklif sahibinin iştirakiyle komisyonumuzda yeniden görüşüldü.

Tümü üzerinde cereyan eden görüşmeler neticesinde; komisyonumuzun, teklifin aynen kabulüne dair olan ve tarih numarası yukarıda yazılı bulunan raporumuzda tespit edilen görüşte ısrar edilmesine ve C. Senatosunun redde dair olan kararının benimsenmemesine karar verildi.

Genel Kurula ara edilmek üzere Yüksek Başkanlığa sunulur.

Başkan-Sakarya-*K. Eroğan*, Adıyaman-*A. Turanlı*, Kars-*T. Göle*, Tokat-*Saraç*, Başkanvekili-Samsun-*M. Gedik*, Ankara-*Z. Pehlivanlı*, Kastamonu-A.Ş. *Bohça*

Trabzon-Senatonun kararına uyulmasının yerinde olduğu kanaatindeyim.
Bu maksatla muhalifim-H. Orhon
Bu rapor sözcüsü-Kâtip-Kars-G. N. Koç
Eskişehir-Senatonun kararı yerindedir. Teklifin reddi lâzımdır-Ş. Asbuzoğlu
Ordu-Muhalifim-Söz hakkım mahfuzdur-R. Aylar, Hatay-Ş. Mursaloğlu

Millet Meclisi İçişleri Komisyonunun 1969 yılımda tekabbül için verdiği 3'ncü rapor

İçişleri Komisyonu raporu
Millet Meclisi İçişleri Komisyonu, 1.2.1969
Esas No: 2/258, Karar No: 6

Yüksek Başkanlığa

3'ncü toplantı yılında gündeminde bulunan, fakat Genel Kurulda görüşülemediğinden komisyonumuza iade olunan Uşak Milletvekili Fahri Uğrasızoğlu'nun, 27.5.1935 tarih ve 2739 saydı Ulusal Bayram ve Genel Tatiller hakkındaki Kanunun 2'nci maddesinin (D) ve (E) fıkralarının değiştirilmesine dair kanun teklifi hakkında komisyonumuzca evvelce tanzim edilen 3.4.1968 tarih ve 24 karar sayılı raporun aynen kabulüne karar verilmiştir.

Genel Kurulun tasviplerine arz edilmek üzere Yüksek Başkanlığa sunulur.

Başkan-Sakarya-K. Eroğan
Adıyaman-A. Turanlı
Konya-S. F. Önder
Başkanvekili-Samsun-M. Gedik
Diyarbakır-A. Ensarioğlu
Ordu-Muhalifim-B. Aybar-Sözcü
Ankara-M. K. Yılmaz
Eskişehir-Muhalifim-Ş. Asbuzoğlu
Trabzon-Muhalifim-H. Orhon

İçişleri Komisyonunun 4'ncü dönemde verdiği rapor
Millet Meclisi İçişleri Komisyonu, 18.6.1974
Esas No: 8/1, Karar No: *13*

Yüksek Başkanlığa

Evvelce Komisyonumuzda görüşülüp, müspet olarak 28.12.1966 tarih ve 12 karar sayısıyla, Genel Kurula intikal eden ve Millet Meclisi Genel Kurulunun 1.6.1967 tarihli 111'nci Birleşimde kabul edilerek 5.6.1967 tarihinde Cumhuriyet Senatosu Başkanlığına sevk olunan «Uşak eski Milletvekili Fahri Uğrasızoğlu'nun, 27.5.1935 tarih ve 27139 sayılı Ulusal Bayram ve Genel tatiller hakkındaki Kanunun 2'nci maddesinin (D) ve (E) fıkralarının değiştirilmesine dair olan kanun teklifinin, Cumhuriyet Senatosu Genel Kurulunun 5.2.1967 tarihli 9'ncu Birleşiminde reddi neticesi Komisyonumuza tekrar havale buyrulan kanun teklifi ilgili Bakanlık temsilcilerinin iştirakiyle Komisyonumuzda yeniden görüşüldü.

Tümü üzerinde yapılan görüşme sonunda, 27.5.1986 tarih ve 2739 sayılı

Kanunun 2'nci maddesinin tadiline mütedair kanun teklifinin gerekçesinde belirtilen hususlar yerinde görülerek, Komisyonun 28.12.1966/12, 3.4. 1968/24 ve 1.2.1969/6 tarih ve karar sayılı raporlarında tespit olunan görüşte, ısrar edilmesine ve C. Senatosunun redde dair kararının benimsenmemesine karar verildi.

Genel Kurula arz edilmek üzere Yüksek Başkanlığa sunulur.

Komisyon Başkanı-İçel-Muhalifim Söz hakkım saklıdır.-H. Baloğlu

Adana-A. Topaloğlu-İmzada bulunamadı.

Çorum-E. Elken-İmzada bulunamadı.

İçel-T. Göktepe

Kütahya-M. Ersoy

Başkan vekili-Mardin-N. Yılmaz

Afyon Karahisar-Ş. Yüzbaşıoğlu-İmzada bulunamadı.

Eskişehir-N. Önal

İstanbul-M. Kâzım Özeke

Malatya-A. Karaaslan

Sivas-İ. Karaçam-İmzada bulunamadı.

Sözcü-Konya-Ş. Battal

Ağrı-K. Şahin

Giresun-H. Vamık Tekin

Kastamonu-H. Öztürk

Mardin-Ş. Güneştan

Yozgat-Söz hakkım mahfuz.-M. Asri Ünsür

Kâtip-İzmir-R. Özen

Ankara-H. Akmumcu-İmzada bulunamadı.

Hakkâri-M. İlgin

Konya-İ. Büyükyaylacı

Niğde-M. Bıyık

MİLLET MECLİSİNİN KABUL ETTİĞİ METİN

27.5.1935 tarih ve 2739 sayılı Ulusal bayram ve Genel Tatiller hakkındaki Kanunun 2'nci maddesinin (D) ve (E) fıkralarının değiştirilmesine dair kanun teklifi.

MADDE 1. — 27.5.1935 tarih ve 2739 sayılı Ulusal bayram ve Genel tatiller hakkındaki Kanunun 2'nci maddesinin (D) ve (E) fıkraları aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Madde 2. — (D) — Şeker Bayramı; arife günü saat 13.00'te başlamak üzere üç buçuk gün.

(E) — Kurban Bayramı; arife günü saat 13.00'te başlamak üzere dört buçuk gün.

MADDE 2. — Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3. — Bu kanunu Bakanlar Kurulu yürütür.

Not: Bu metin Millet Meclisinin 1.6. 1967 tarihli 111'nci Birleşiminde kabul edilmiştir.

DÖNEM: 4, CİLT: 18, TOPLANTI: 3

MİLLET MECLİSİ TUTANAK DERGİSİ

77 nci Birleşim
17.3.1976 Çarşamba

B) TEZKERELER VE ÖNERGELER

2. — *Manisa Milletvekili M. Gündüz Sevilgen'in,2739 sayılı Ulusal Bayram ve Genel Tatiller Hakkındaki*

Kanunun 2 nci maddesinin değiştirilmesi ve ek maddesinin kaldırılması hakkındaki kanun teklifinin doğrudan doğruya gündeme alınmasına dair önergesi (1/302,4/132)

BAŞKAN — Bir önerge var, okutuyorum :

Millet Meclisi Yüksek Başkanlığına 2739 sayılı Ulusal Bayram ve Genel Tatiller hakkında kanunun 2 nci maddesinin değiştirilmesi ve ek maddesinin kaldırılması hakkındaki kanun teklifimiz 18 . 6 . 1975 tarihli gelen kâğıtlar listesinde 2/431 sayı ile İçişleri Komisyonuna havele buyurulmuştu. Bu güne kadar bir işlem yapılmadığından İçtüzüğün ilgili hükmü gereğince gündeme alınması hususunu emirlerinize arz ederim.

Saygılarımla.

Manisa Milletvekili

M. Gündüz Sevilgen

BAŞKAN — Önerge hakkında söz isteyen sayın üye var mı efendim?

İÇİŞLERİ KOMİSYONU BAŞKANI HİKMET BALOGLU (İçel) — Komisyon Başkanı olarak aleyhte söz istiyorum efendim.

GÜNDÜZ SEVİLGEN (Manisa) — Lehte söz istiyorum efendim.

BAŞKAN — Buyurun Sayın Baloğlu.

İÇİŞLERİ KOMİSYONU BAŞKANI HİKMET BALOĞLU (İçel) — Sayın Başkan, değerli milletvekilleri;

Manisa Milletvekili Sayın Gündüz Sevilgen'in 2739 sayılı Ulusal Bayram ve Genel Tatiller hakkındaki

Kanunun 2 nci maddesinin değiştirilmesi ve bir ek maddesinin kaldırılması hakkındaki kanun teklifi Komisyonumuzdadır. Teklif, birçok konuları ve yönleri kapsamakta ve Komisyonumuzda enine boyuna, özellikle ve önemle tartışılmasını gerektirmektedir. Komisyonumuzun elinde bugün 80'e yakın kanun tasarı ve teklifi bulunmakta ve bunlar içerisinde 1973'ten bu yana da gelmiş olanları vardır.

Elimizde çok önemli ve süratle çıkarılması gereken tasarı ve tekliflerin yanında, Sayın kanun teklifi sahibinin teklif ettiği metin son derece acele ve derhal çıkarılmasını gerektiren niteliği de taşımamaktadır.

Bu itibarla, konunun, Komisyonumuzda demin de arz ettiğim yönde derinliğine, genişliğine inceleyip, gerçek yönünü tespit ve faydalı bir tarzda Yüce Meclise getirilmesinde çeşitli zorunluluklar vardır. Bu itibarla, süratle gündeme alınmasını sakıncalı ve gereksiz görüyorum.

Arz ederim.

BAŞKAN — Teşekkür ederim sayın Baloğlu,
Sayın Gündüz Sevilgen, buyurun efendim.

ALİ NEJAT ÖLÇEN (İstanbul) — Sayın Başkanım, bugün soruşturma günüdür.

BAŞKAN — Bu, geri alma önergesidir. Tatbikatımızda var.

ALÎ NEJAT ÖLÇEN (İstanbul) — Usul hatası yapıyorsunuz Sayın Başkan.

M. GÜNDÜZ SEVİLGEN (Manisa) — Muhterem Başkan ve Sayın milletvekilleri; 2739 sayılı Kanun millî bayram ve genel tatilleri düzenleyen bir kanundur. Kanunun adından da anlaşılacağı üzere, bayramlar ancak millî karakter taşımalıdır. Filhakika, 2 nci maddenin değiştirilmesini istediğimiz, yeni şeklinde zikri geçen bayramların her birisi millî tarihimizdeki mühim bir güne isabet ettiklerinden bayram olarak kabul edilmişlerdir.

Halbuki, 1 Mayıstaki Bahar Bayramı ile Yılbaşının millî tarihimizle ve millî yaşayışımızla hiç bir ilgisi

olmadığı gibi, hatta birisi Hıristiyan dünya için, diğeri sosyalist ülkeler için değer taşımaktadır. Halbuki, nasıl ki bizim bir dinî bayramımızda veya millî bir günümüzde Hıristiyan batı dünyasının veya sosyalist ülkelerin bayram yapması düşünülemez, ise tıpkı bunun gibi elbette başkaları için değer taşıyan bir günde de milletimizin bayram yapması düşünülemez. Bilhassa, 1 Mayısın milletimiz

ve memleketimiz için hiç bir fevkalâdeliği yoktur. Bugün ne Türkiye'nin coğrafî bakımdan, ne iklim durumu itibariyle baharın başlangıcı sayılması mümkündür, ne de millî örfümüzle o günün bir önemi vardır olsa olsa tarih boyunca milletimizin baharla ilgili eğlenme ve dinlenme günü diye itibar ettiği, 6 Mayıs örfen bayram itibar edilebilir. Halbuki, millî bayramlarımızın çoğu Nisan ve Mayıs aylarına isabet ettiği cihetle milletimiz bahar eğlencesi ve dinlenme ihtiyacını o bayramlarda karşılayabilir. Onun için, 1 Mayısın bayram olarak kabulü doğru olamaz. Aynı mütalaalar yübaşı için de serdedilebilir. Bu bakımdan, bu iki günün bayram olamayacağı aşikârdır. Teklif edilen değişiklikte, 1 nci maddede bayramlar yeniden düzenlenmekte ve 1 Mayıs ile yılbaşı tatilleri çıkarılmaktadır.

Ayrıca, bir hususu daha belirtmek istiyorum. Dünyanın hiç bir yerinde bizdeki kadar çok sayıda bayram yoktur. Adetleri sekiz onu bulan bayramlara, bir de mahallî kurtuluş günlerini ve son zamanlarda bir hayli yaygınlaşan festivalleri falan da ilâve ederseniz tatillerin adedi artmaktadır. Neredeyse senenin yarısı tatillerle geçmektedir. Oysa, gelişme ve kalkınma çabamızı artırmamız ve muasır medeniyet seviyesinin üzerine çıkma yarışındaki başarımız, gün kaybetmeden çalışmamızı icap ettirmektedir.

Bugünkü halimiz tıpkı Bizans'ın son günlerine benzemektedir. Bizans'ın son günlerinde de bayramların adedi artmış, neredeyse her gün bayram haline gelmişti; millet zevk ve eğlenceye düşmüştü; akıbetleri malum.. Aynı akibete uğramamızı elbet isteyemeyiz ve buna sebep de olamayız. Bu maksadı da sağlayacak teklifimize itibar edeceğinizi umarız.

Teklifimizin 2 nci maddesi, 2739 sayılı Kanunun ek maddesini yürürlükten kaldırmaktadır. Bu ek madde, tatilleri takip eden yarım günlük mesainin de tatile ilâve edilmesini temin etmektedir. Bu ise tatillerin artmasına ve işgünü kaybımıza sebep olmaktadır. Esasen memurlar için Cumartesinin tatil edilmesi, bu ek maddeyi manasız bir hale de getirmiştir.

Bu sebeplerle önergemiz lehinde oy kullanılmasını ve teklifimizin müzakeresine imkân verilmesini Yüce Heyetten istirham ediyorum.

Burada şu hususa da temas etmek isterim: Sayın Komisyon Başkanının ifade ettiği gibi, meselenin, derinliğine ve genişliğine incelenecek bir yönünü de ben şahsen göremiyorum. «1 Mayıs» la «Yılbaşı»nın neresini derinliğine ve genişliğine inceleyecek sayın Komisyonumuz? Buna da mana veremiyorum.

Bu sebepten dolayı Yüce Heyetin teklifimize itibar göstermesini ve önergemize müspet rey kullanmasını diliyor, Meclisi ve muhterem Başkanımı derin saygılarımla selâmlıyorum. (M. S. P. Sıralarından alkışlar)

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Sevilgen.

Önergeyi oylarınıza arz ediyorum: Kabul edenler..

Etmeyenler.. Kabul edilmemiştir efendim.

DÖNEM: 4, CİLT: 19, TOPLANTI: 3

MİLLET MECLİSİ TUTANAK DERGİSİ

99 ncu Birleşim
11.5.1976 Salı

Ç) GENSORU, GENEL GÖRÜŞME VE MECLÎS ARAŞTIRMASI ÖNERGELERİ

3. — Tokat Milletvekili Feyzullah Değerli ve 12 arkadaşının, DİSK'in Taksim Meydanında yaptığı mitingde kullanılan sloganların yasa dışı olup olmadığını saptamak amacıyle Anayasanın 88 nci, Millet Meclisi İçtüzüğünün 102 ve 103 ncü maddeleri uyarınca bir Meclis Araştırması açılmasına ilişkin önergesi. (1)

BAŞKAN — Bir önerge daha vardır, onu da okutuyorum, 7.5.1976

Millet Meclisi Başkanlığına

Konu : DİSK'in Taksim meydanında yaptığı miting hakkında Meclis Araştırması açılmasına dair önergemiz özetidir.

Kanunî görevi işçinin iktisadî, sosyal ve kültürel yararlarını korumak ve geliştirmek olması gereken DİSK, kuruluş gayesinin dışına çıkıp, C. H. P. Ve aşırı sol kuruluşlar ile işbirliği halinde 1 Mayıs Bahar Bayramını istismar etmek suretiyle, Taksim meydanında, halk ihtilâli provasını yapmıştır.

Bu mitingin eylemi, ellerde taşınan dövizleri bir ağızdan bağırdan sloganları, kürsüde okunan vatan haini Nâzım Hikmet'in şiirleri ile İstiklâl Marşımızın yerine komünist manifestosunun okunması Ay Yıldızlı Türk Bayrağı yerine kızıl bayrak çekilmesi, bu hareketin işçi haklarını koruyan ve savunan bir miting değil, Türkiye'yi bir iç savaşa sokma hazırlığı olduğunu ortaya koymuştur.

Bütün bunların ifade ettiği mana iyi tetkik edildiği takdirde, bu mitingi tertip eden DİSK'in ve onu açıkça himaye eden her konuşmasında iş birliği yaptığını, DİSK'in bütün hareketlerinin yanında olduğunu söyleyen C. H. P. zihniyetinin Türkiye'yi en kısa zamanda bir komünist düzene sokmanın özlem ve iştiyakını taşıdığı açıkça görülmektedir.

Taksim'de konuşan DİKS Genel Başkanının beyan ve sözleri Anayasamıza ve Türk Ceza Kanununa göre suç unsurlarını ihtiva etmektedir. Millî Kıbrıs davamızdaki görüşlerinin ise, Yunan Komünist ve Kıbrıs Komünist AKEL Partisininki ile paralellik arz etmesi şayanı teessüsdür.

Kuruluş gayesi Türk İşçisinin sosyal haklarını sağlamak olan DİSK yöneticilerinin tertiplediği Taksim mitinginde, Türkiye açıkça kardeş kavgasına sürüklenerek kızıla boyanmak istenmiştir. Bu hareketle, Türk Devletini parçalamak, bir kaç devlet haline sokmak

suretiyle, Ülkemizi Ay Yıldızlı Bayrağımızdan, minarelerde okunan ezanımızdan, Milletimizi en tabiî ve insanî hakkı olan hürriyetinden, millî ve manevî değerlerinden ve nihayet, Milletin İktidarı olan hür demokratik cumhuriyet düzeninden mahrum etmek isteyen çarpık ve komünist zihniyet, gizlemeye çalıştığı çirkin çehresini bir kere daha göstermiştir. Suç niteliği taşıyan bu mitingle Tandoğan mitinginin 'benzer tarafları pek çoktur. C. H. P.'nin tertiplediği

Tandoğan mitinginde taşınan dövizler, çağrılan sloganlar ne ise, Taksim mitingindekilerin hedefi, kemmiiyet ve keyfiyet itibariyle hemen hemen aynıdır Tandoğan Mitinginde «**DİSKTE BİRLEŞELİM»** pankartları ne kadar çok idiyse, Taksim mitinginde de, «C. HL P.'de birleşelim» pankartları o kadar fazla idi. Yalnız marka değişikti, birinin adı C. H. P.'nin

barış mitingi namı altında Tandoğan'da tertiplediği görüntü itibarı ile kan ve savaş mitingi, diğerinin adı; DİSK'in tertiplediği Taksim meydanındaki «İşçi Bayramı» namı altında sosyalist düzen provası idi. Bununla da DİSK'in ve bu kabil toplantıların himaye, tahrik ve teşvikçilerinin, destekleyicilerinin, iştirakçilerinin, alkışlayanların, Cumhuriyet Halk Partisi olduğu kamuoyunda kuvvetlenen bir kanaat haline gelmektedir.

DİSK'in bu gibi yanlış tutum ve maksatlı davranışları, aslında sömürenlerle, çıkarcılarla her birinin gelirleri ayda 50 - 60 bin lirayı aşan, Türk işçisinin kanına sinek gibi yapışıp, çalıştırıp, onu bağırtıp «hakkını alacağım» dîye sokaklara dökenlerle işbirliği yaparak, işçiye hak yerine esaret, yoksula hizmet yerine sefalet, millete barış yerine savaş mitingleri tertiplemesi, tam 'bir şaşkınlığın ifadesidir.

Türkiye Cumhuriyeti Devleti, işçisine sosyal haklarını ne şekilde vereceğini, kanunlarla açıkça tespit etmiştir. Devlet, işçisine, gücü ve imkânları nispetinde, kanunlar çerçevesinde, lâyik olduğu daha büyük hakları verme gayreti içindedir. Hâl böyle iken,

DİSK, 1 Mayıs Bahar Bayramını istismar ederek, Taksim meydanını kızıl meydana çevirmek istemiştir. İşçi haklarını koruma bahanesiyle, komünist propagandası yapmış, Devletin hükmî şahsiyetine karşı suç işlemiştir.

Yukarıda arz edilen bütün bu sebeplerden dolayı, Anayasanın 88 ve Millet Meclisi İçtüzüğünün 102 ve 103 ncü maddeleri gereğince, ;bu olay hakkında Meclis Araştırması açılmasını saygı ile arz ederiz.

Tokat-Feyzullalh Değerli, Trabzon-Ömer Çakıroğlu, Konya-M. Oğuz Atalay, Bursa-Halil Karaatlı, Antalya-Remzi Yılmaz, Balıkesir-İlhan Aytekin, Bursa-Ali Elverdi, İstanbul-Cemal Süer, Kahramanmaraş-Halit Evliya, Kütahya-Cavit Erdemir, Çanakkale-Zekiye Gülsen, Uşak-Orhan Dengiz

BAŞKAN — Gündemdeki yerini alacak ve sırası geldiğinde görüşülecektir.

ALİ NEJAT ÖLÇEN (İstanbul) — Sayın Başkan, aslında 'böyle bir önergenin gündemde yerini almasından önce bir hususa dikkatinizi arz etmek istiyorum.

Herhangi bir sendikanın, DİSK veya MİSK olsun, herhangi bir yerdeki toplantısı veya mitingiyle ilgili hususatı Yüce Meclisin müzakere etmesi, orada nelerin konuşulduğuna dair Yüce Meclisin bilgi sahibi olması mümkün değildir. Zira... (A. P. Sıralarından gürültüler.) İzin verirseniz kürsüden arz edeyim efendim.

BAŞKAN — Bir dakika efendim, bir dakika... Hayır efendim.

Ne demek istiyorsunuz, kısaca rica edeceğim efendim.

ALİ NEJAT ÖLÇEN (İstanbul) — Bu bir parti faaliyeti değildir. Bu !bir siyasî partinin mitingi veya faaliyeti değildir; herhangi bir örgütün faaliyetidir. Herhangi bir parlamenter veya parti grupu, Millet Meclisini meşgul etmeden bilgi sahibi olur. Eğer o mitingde yasaya aykırı sözler söylenmişse veya eylemlerde bulunulmuş ise, yargı organları vardır, belli kurumlar o yargı organlarına başvururlar ve yargı organları kendi... (A. P. sıralarından gürültüler.)

BAŞKAN — Zaten kondu, sırası geldiği zaman bunu konuşacağız, bilhassa bunları konuşacağız.

ALİ NEJAT ÖLÇEN (İstanbul) — Bu hususta dikkatinize arz ediyorum efendim.

BAŞKAN — Buyurun Sayın Ertem.

İLHAMİ ERTEM (Edirne) — Sayın Ölçen'in ileri sürdüğü görüşler zapta geçtiği için, müsaade ederseniz ben de yerimden onun bu konuşmasına kısa bir cevap vereceğim. (C. H. P. sıralarından gürültüler.)

BAŞKAN — Bir dakikanızı rica edeceğim, bir dakika... (Gürültüler.)

İLHAMİ ERTEM (Edirne) — Sayın Başkan, zapta geçmiştir, yanlış bir...

BAŞKAN — Evet, zapta geçireceğim, biliyorum, bir dakikanızı rica edeceğim. (Gürültüler.)

İLHAMİ ERTEM (Edirne) — Müsaade edin, ben de görüşümü arz edeceğim.

BAŞKAN — Görüş arz etmiyoruz da... Yalnız, burada gündeme alınacak olan bir önerge var. Bu önerge gündeme alınacak ve sırası geldiğinde bu meseleler konuşulacak dedik.

Siz ne diyeceksiniz efendim?

İLHAMİ ERTEM (Edirne) — Sayın Başkan, bendeniz de kabul ediyorum...

BAŞKAN — Tamam efendim.

İLHAMİ ERTEM (Edirne) — Ama, gündeme alınacak bir mesele hakkında Sayın Ölçen'e yerinden konulma hakkı tanıdınız.

BAŞKAN — Hayır, konuşma değil, bize bir bilgi verdi. Siz ne diyorsunuz? «Siz ne diyorsunuz» diye soruyorum efendim?

Buyurun.

İLHAMİ ERTEM (Edirne) — Tamam efendim, ben de cevap arz ediyorum.

«Bu, araştırma konusu olamaz» dediler, ben de ona karşı, bu, araştırma konusu olur. Bu olay DİSK'in bir olayı değildir; bu, Türkiye için fevkalâde ehemmiyet arz eden, Türkiye'nin geleceğini tehlikeye sokan, en ağır şekilde anarşizmin, komünizmin hortladığı bir olaydır. Meclis bu olayı... (C. H. P. Sıralarından gürültüler.)

ALİ NEJAT ÖLÇEN (İstanbul) — Sayın Başkan, herhangi bir kurulu itham etmeye hakkı yoktur. (C. H. P. sıralarından gürültüler.)

İLHAMİ ERTEM (Edirne) — Herhalde arkadaşlarımız bunu kendi şemsiyeleri altına aldılar.

BAŞKAN — Efendim, gündeme alınıp sırası geldiğinde bunları teker teker konuşursunuz. Başka türlü bir söz vermiyorum efendim, rica edeceğim.

ALİ NEJAT ÖLÇEN (İstanbul) — Herhangi bir grupun herhangi bir örgütü...

BAŞKAN — Efendim, hiç kimseye söz vermeyeceğim, ancak gündemde sırası geldiğinde konuşulmak üzere söz vereceğim, rica ederim.

ALÎ NEJAT ÖLÇEN (İstanbul) — Sayın Başkan, herhangi bir grubun, herhanigıı bir örgütü, burada, araştırma yapmadan suçlamaya hakkı yoktur.

BAŞKAN — Fazla ısrar etmeyin rica ederim efendim. Bu mevzuda konuşmalar bitmiştir.

AHMET ŞENER (Trabzon) — Sayın Başkan, Tüzüğün 68 nci maddesini yanlış uyguluyorsunuz; Tüzüğün 68 nci maddesinin 2 nci fıkrasını yanlış uyguluyorsunuz.

Söz istiyorum Sayın Başkan.

BAŞKAN — Buyurun efendim.

AHMET ŞENER (Trabzon) — Sayın Başkan, muhterem arkadaşlarım; Burada hiç bir partiyi, hiç bir örgütü veya buna ait 'bir teşekkülü suçlamayacağım.

Ancak, Sayın Başkanlık, Türkiye Büyük Millet Meclisimin kalbul etmiş olduğu Tüzüğü elimize verdi ve biz de yetkiyle kendilerine tevdi ettik.

Hangi grupa mensup olursak olalım, bu Başkanlık Divanı, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı, hu Tüzüğe göre bizim haklarımızı korumaya (mecburdur. İçtüzüğün 68 nci maddesinin ikinci fıkrasını okuyorum

«Konuşma üslubu,

«'Başkanlığa gelen yazı ve önergelerde kaba ve yaralayıcı sözler varsa, Başkan, gereken düzeltmelerin yapılması (için, o yazı veya önergeyi sahibine geri verir»

Muhterem arkadaşlarım, ikim olursa, hangi partiden olursa olsun, rahatlıkla söylüyorum, ister mensubu 'bulunduğum parti olsun, ister başka bir parti olsun,

Sayın Başkanlığa hu konuda verilecek olan önergeler evvelâ hu süzgeçten geçer. Bu süzgeçten geçtikten sonra elbette buraya gelir, zapta geçilmek üzere bilgiye arz edilir, doğru; gündemdeki yerini alır. Sayın Başkanlığa soruyorum : 68 nci maddenin ikinci fıkrasına göre, bir grupu, şahısları Veya dernekleri, ne olursa olsun, suçlamaya hakkımız var mıdır? Suçlamaya hakkımız yoktur.

Sayın arkadaşlarını, ben hiç bir grupu suçlamıyorum. Taksim'de bir örgüt tarafından bir miting yapılıyor; savcılar orada, hukukçular orada, mahkemeler orada; alısın onları, istediği gibi tevkif etsin, muhakeme atisin; ama getirip 'buraya, bir grupa, köprü kurarak ona ta'n etmek hakkına sahip değildir Sayın Başkan. Bu, asla yapılmasını tasvip etmediğim bir husustur. Bir önerge geldiği zaman, burada siz okuyacak mısınız, zapta geçecek misiniz, gündem'e alacak mısınız?..

Haksızsınız Sayın Başkan, sizin, bu önergeyi buraya getirmemeniz lâzımdı. Arz ederim. (C. H. P. sıralarından alkışlar)

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Şener.

ALÎ NEJAT ÖLÇEN (İstanbul) — Sayın Başkan, izin verirseniz, tutumunuz hakkında söz istiyorum. Çünkü, Millet Meclisi normal yasama görevini yürütmekle zorunlu yüce bir kuruldur. Siz, Başkan olarak, hu kurulu yönetmekle görevli, tarafımızdan seçilmiş bir zaitsiniz. Oysaki, burada Yüce Meclisimiz kendi bünyesinde olmayan (bir kurumu yargılamaya doğru yönelmektedir.

İLHAMI ERTEM (Edirne) — Hayır, hayır.

ALİ NEJAT ÖLÇEN (İstanbul) — Bu nedenle, usul hakkında ve tutumunuz hakkında söz istiyorum.

BAŞKAN — Efendim, şimdi usul hakkında söz veremem. Ancak...

ALİ NEJAT ÖLÇEN (İstanbul) — Tutumunuz hakkında söz istiyorum sayın Başkan.

BAŞKAN — Tutumumuz, bu önergenin okutulmaması üzerinde miydi efendim?

ALİ NEJAT ÖLÇEN (İstanbul) — Evet efendim.

BAŞKAN — Okutulmaması lâzım geldiğini söylüyorsunuz.

Biz de, aksini savunuyoruz 'efendim. Bu mevzuda verilmiş önergenin konuşulup karara bağlanacağı yer 'burasıdır.

ALİ NEJAT ÖLÇEN (İstanbul) — Sayın Başkan, izin verirseniz tultumuuz bir başka noktada daha eleştirmek istiyorum. Bu eleştirimi kürsüden de yapabilirim; rica ediyorum efendim.

NADİR LÂTİF İSLÂM (Sakarya) — Her söz bir aksi seda doğuracaktır sayın Başkan.

BAŞKAN —Biliyorum efendim; başka kimseye söz vermiyorum.

Tutumunuz da, bir önergenin okutulup okutulmaması mevzuudur. Okuttuğumuz bir önerge... He;- hangi bir mevzu üzerinde Meclis araştırması, Meclis soruşturması açılabileceğine dair İçtüzüğümüzün amir hükmünü uyguladım. Bundan sonra da, bir başka türlü bir tutum içerisine giremeyeceğimi arz ederim.

ALİ NEJAT ÖLÇEN (İstanbul) — Sayın Başkan, izin verirseniz bir daki-

ka, bir saniye, buradan arz etmek istiyorum. Sayın İlhami Ertem, Adalet Partisi Grup Başkanvekili olarak, bir kuruluşu, bir sendikayı, rejimi tehlikeye düşürmek ve komünizmi hortlatmakla itham etmiştir. O sendika burada kendini savunma imkânına sahip değildir.

BAŞKAN — Efendim, bu tip münakaşalar, yeri geldiği zaman konuşulacak. Çok rica ederim, gündemimize devam etme imkânını verin efendim.

ALİ NEJAT ÖLÇEN (İstanbul) — Sayın Başkan, lütfen, hiç olmazsa burada konuşurken sözümü kesmeyiniz. İçtüzük gereğince, bir milletvekili buradan ifadei meram edebilir.

BAŞKAN — Efendim, kısa olmasını rica ettim. Sizin sözleriniz anlaşıldı efendim. Bu, daha evvelki beyanlarınızda da meydana çıkmıştı. Şimdi bu mevzuu kapatmış oluyoruz.

ALI NEJAT ÖLÇEN (İstanbul) — Sayın Başkanım, haksızlık ederek bu mevzuu kapatmış oluyorsunuz; arz ederim.

BAŞKAN — Efendim, bu mevzuları konuşacağız dedik.
Kanun tasarı ve tekliflerinin görüşmelerine geçiyoruz.

(10/103) NUMARALI MECLİS ARAŞTIRMASI ÖNERGESİNİN TAM METNİ

Millet Meclisi Başkanlığına 7.5.1976

Özü : DİSK'in Taksim Meydanında yaptığı miting hakkında Meclis Araştırması açılmasına dair önergemiz.

Kanunî görevi işçinin iktisadî, sosyal ve kültürel yararlarını korumak ve geliştirmek olması gereken DİSK, kuruluş gayesinin dışına çıkıp, C.H.P. ve aşın sol kuruluşlar ile işbirliği hailinde 1 Mayıs Bahar Bayramını istismar etmek suretiyle, Taksim Meydanında, halk ihtilâli provasını yapmıştır.

Taksim Meydanında yapılan toplantının gerçek mahiyeti, taşınan dövizlerden, kullanılan sloganlardan ve özellikle DİSK Başkanın konuşmasından açıkça ortaya çıkmıştır,

Bu mitingin eylemi, ellerde taşınan dövizleri, bir ağızdan bağrılan sloganları, kürsüde okunan vatan haini Nâzım Hikmet'in şiirleri ile İstiklâl Marşımızın yerine komünist manifestosunun okunması, Ay - yıldızlı Türk Bayrağı yerine kızıl bayrak çekilmesi, bu hareketin işçi haklarını koruyan ve savunan bir miting değil Türkiye'yi bir iç savaşa sokma hazırlığı olduğunu ortaya koymuştur.

Bütün bunların ifade ettiği mana iyi tetkik edildiği takdirde bu mitingi tertip eden DİSK'in ve onu açıkça himaye eden her konuşmasında işbirliği yaptığım DİSK'in bütün hareketlerinin yanında olduğunu söyleyen C. H. P. zihniyetinin Türkiye'yi en kısa zamanda bir komünist 4üzene sokmanın özlem ve iştiyakım taşıdığı. açıkça görülmektedir.

Taksim'de konuşan DİSK Genel Başkanının beyan ve sözleri Anayasamıza ve Türk Ceza Kanununa göre suç unsurlarını ihtiva etmektedir. Milî Kıbrıs davamızdaki görüşlerinin ise Yunan Komünist ve Kıbrıs Komünist AKEL Partisininki ile paralellik arz etmesi şayanı teessürdür^

Bu arada aynı meydanda Nâzım Hikmet'in «Hava Kurşun Gibi Ağır», «Tür-

kiye İşçi Sınıfına Selâm», «Güneşi İçenlerin Türküsü» ve «Kurtuluş Destanı» şiirleri okunmuştur. Ayrıca taşınan dövizler arasında «141, 142 nci Maddelere Hayır», «NATO, GENTO ve Üslere Hayır!», «Bütün Dünya Ülkelerinin İşçileri Birleşelim » gibi ifadeler bulunmuştur.

Ayrıca, Halkların özgürlüğü Kısıtlanamaz», «Savaşa DeVam», ifadelerini taşıyan dövizlerin, Anayasamızın dibacesinde ifadesini bulan «Bütün fertlerini kaderde, kıvançta ve tasada ortak, bölünmez bir bütün halinde milli şuur, millî karakter, millî ahlâk ve millî ülkü etrafında toplayan Türk milliyetçiliğine ve yine Türkiye Devleti ülkesi ve milletiyle bölünmez bir bütündür» diyen Türk Anayasasına ve Türk Ceza Kanununa aykırıdır. («Yaşasın Dünya.İşçilerinin Dayanışması» «Bütün Dünya İşçileri Sosyalizmde Birleşelim» ifadelerini ihtiva eden dövizler Kari Marks'ın komünist manifestosunun ifadeleridir.

Komünizm, Anayasamızca yasaklanmış bir devlet düzenidir, «Bu meydanda kızıl güneş doğacaktır» diye yazılı pankartlar, mitingi düzenleyen ve iştirak edenlerin niyetlerini tam olarak açığa çıkarmaktadır.

Yapılan yürüyüşlerde ve Taksim Meydanında :

— Bağımsız Türkiye,
— Dünya işçileri elele,
— Mahir Çayan, Deniz Gezmiş izindeyiz,
— Kahrolsun faşist ve gerici iktidar,
— Katil polis,
— Sosyalist Türkiye, diye tempo tutturularak masum insanlar bağırtılmışlardır.

Afişler ve duvarlara çizilen resimler ise, açıkça gidilmek istenen yolu, değiştirilmek istenen düzeni belirtmektedir. Bunlar : 3 ayrı elde orak, çekiç ve kızıl bayrak; kesilmiş insan başlarından yapılmış ve 2 elle tutulmuş bir dünya afişi.

İdam edilenlerin ve güvenlik kuvvetleriyle çarpışarak ölen, Türk Ordusunun şerefli mensuplarına «satılmış faşist uşaklar» diyen anarşistlerin resimleri ellerde taşınırken, «birimiz ölür, binimiz doğar» pankartlarıyla Türkiye'yi kanlı bir savaşa sürükleme tahriki içinde haykırmışlardır,

Kuruluş gayesi Türk işçisinin sosyal haklarını sağlamak olan DİSK yöneticilerinin tertiplediği Taksim mitinginde. Türkiye açıkça kardeş kavgasına sürüklenerek kızıla boyanmak istenmiştir. Bu hareketle, Türk Devletini parçalamak, bir kaç devlet haline sokmak suretiyle ülkemizi ay - yıldızlı Bayrağımızdan, minarelerde okunan ezanımızdan, milletimizi en tabiî ve insanî hakkı olan hürriyetinden, millî ve manevî değerlerinden ve nihayet milletin iktidarı olan hür Demokratik Cumhuriyet düzeninden mahrum etmek isteyen çarpık ve komünist zihniyet gizlemeye çalıştığı çirkin çehresini bir kere daha göstermiştir,

Böyle bir mitingin şeref misafiri olarak Rus Konsolosu Mikhail Orlev ve Çek Konsolosu Slaveç, İstanbul Belediye Başkanı Ahmet fsvan ve eşi, C. H. P. İstanbul İl Başkanı Aytekin Kotil ve C. H. P. Parlamenterlerinden Vahit Çalım,

Süleyman Genç, Metin Tüzün, Yılmaz Alparslan, İbrahim Akdoğan, Mehmet Dedeoğlu, Şükriye Tok, Doğan Öztunç, Solmaz Belül, Engin Unsal ve C. H.-'P. Gençlik Kolları Başkam'ile diğer birçok C, H. P.'liler'bulunmuştur.

Bahsettiğimiz dövizler, sosyalist Türkiye diye bağıran ağızlar, 'bu zevat tarafından hareketle alkışlanmışlardır. Bu mitingte taşınan her döviz, asılan her pankart ve söylenen her söz Türk Ceza Kanununa, Türk Milletinin karakter, ahlâk ve millî birlik, beraberlik ülküsüne karşı bir cürüm ve isyandır.

Baştanbaşa suç niteliğindedir. Türkiye Cumhuriyeti Devletinin şahsiyetine yöneltilmiş çirkin bir tecavüz dür.

Suç niteliği taşıyan bu mitingle Tandoğan mitinginin benzer tarafları pek çoktur. C. H. P.'nin tertiplediği. Tandoğan mitinginde taşınan dövizler, çağrılan sloganlar ne ise, ne ağırlık taşıyorsa, neyi hedef almışsa Taksim mitingindekilerin hedefi, maksadı, kemmiyet ve keyfiyet itibariyle hemen hemen aynıdır. Tandoğan mitinginde «DİSK'te birleşelim» pankartları ne kadar çok idiyse Taksim mitinginde de «C. H. P.*de birleşelim » pankartları o kadar fazla idi. Yalnız marka değişikti, birinin adı C. H. P.'nin barış mitingi namı altında Tandoğan'da tertiplediği görüntü itibariyle kan ve savaş mitingi, diğerinin adı DÎSK'in tertiplediği Taksim meydanındaki işçi bayramı namı altında sosyalist düzen provası idi. Bununla da DİSK'in ve bu kabil toplantıların himaye, tahrik ve teşvikçilerinin, destekleyicilerinin, iştirakçilerinin, alkışlayanların Cumhuriyet Halk Partisi olduğu kamuoyunda kuvvetlenen bir kanaat haline gelmektedir. Ne var ki bu miting, sağduyu sahibi Yüce Türk Milletinin ve hiç şüphesiz vatansever, bayrağına, namusuna, hürriyetine, ahlâk ve aile yapısına, sahip sadık olan Türk işçisinin gönlünde ve kafasında büyük bir nefret uyandırmış, alınter'ini, emek gücünü, sefalet edebiyatım yapanların Türkiye'yi işçisiyle, fukarasıyle nereye sürüklemek istedikileri anlaşılmıştır.

DİSK'in bu gibi yanlış tutum ve maksatlı davranışları, aslında sömürülenlerle, çıkarcılarla her birinin gelirleri ayda 50 - 60 bin lirayı aşan, Türk işçisinin kanına sinek gibi yapışıp, çalıştırıp, onu bağırtıp «hakkını alacağım»' diye sokaklara dökenlerle işbirliği yaparak, İşçiye hak yerine esaret, yoksula hizmet yerine sefalet, millete barış yerine savaş mitingleri tertiplemesi tam bir şaşkınlığın ifadesidir.

Meydanda haykırarak DİSK yöneticilerinin istediği komünist düzen, işçiye grev hakkı, toplu «özleşme ve sosyal güvenlik haklarını tanımayan bir düzendir. Komünist düzende, milliyet, maneviyat, aile, mülkiyet, hürriyet, ahlâk mefhumları yoktur. İşgal ettiği ülkelerde o milletin bütün geleneklerini, tarihî şan ve şereflerini silip götüren bir düzendir. Komünist düzende kimse derdini söyleyemez. Halinden şikâyet edemez. Benim tarlam, benim düşüncem, benim inancım, diyemez... İşte Yüce 'Türk Milleti böyle bar düzen içerisinde yaşatmaz ve yaşayamaz... 'Bu millet, tarihsiz, maneviyatsız, hürriyetsiz, Ay yıldızlı Bayraksız olamaz... Kıyamete kadar da olmayacaktır. Ezelden beri hür yaşamış bu millet, hürriyetini, milletini, vatanını kimseye teslim etmeyecektir.

Komünist düzende ve komünist bayramlarda, emekçi ve işçi sınıfı, komünist patronların önünde miting yapamaz, ancak başını eğerek merasim geçidi yapar..

Türkiye Cumhuriyeti Devleti, işçisine sosyal haklarını ne şekilde vereceğini kanunlarla açıkça tespit etmiştir. Devlet, işçisine, gücü ve imkânları nispetinde, kanunlar çerçevesinde, layik olduğu daha büyük hakları verme gayreti içindedir. Hal böyle iken, DİSK, 1 Mayıs Bahar Bayramını istismar ederek Taksim meydanını kızıl meydana çevirmek istemiştir. îşçi haklarını koruma bahanesiyle komünist propagandası yapmış, Devletin hükmî şahsiyetine karşı suç işlemiştir.

Yukarıda arz edilen bütün 'bu sebeplerden dolayı Anayasanın 88 nci ve Millet Meclisi İçtüzüğünün 102 ve 103 ncü maddeleri gereğince, bu olay hakkında Meclis Araştırması açılmasını saygı ile arz ederiz.

Tokat-*Feyzulîah Değerli*
İstanbul-*Cemal Süer*
Bursa-*Halil Karaatlı*
Çanakkale-*Zekiye Gülsen*
Bursa-*Ali Elverdi*
Konya-M. *Oğuz Atalay*
Kütahya-*Cavit Erdemir*
Balıkesir-*İlhan Ay tekin*
Trabzon-*Ömer Çakıroğlu*
Kahramanmaraş-*Halit Evliya*
Antalya-*Remzi Yılmaz*
Uşak-*Orhan Dengiz*
Ağrı-*Kerem Şahin*

CİLT: 33, TOPLANTI: 16

CUMHURİYET SENATOSU TUTANAK DERGİSİ

69 uncu Birleşim
2.8.1977 Salı

4. — Cumhurbaşkanınca S. Ü. Hüsamettin Çelebi'nin, 1 Mayıs tarihinde İstanbul - Taksim Cumhuriyet alanında meydana gelen olaylara dair Senato Araştırması isteyen önergesi. (10/68)

BAŞKAN — Bir Senato Araştırması önergesi vardır, okunacaktır. Ancak, Önerge uzun olduğu için Divan Üyesi arkadaşımızın oturarak okuması hususunu oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler..kabul edilmiştir.

Cumhuriyet Senatosu Sayın Başkanlığına

1.6.1935 tarih ve 2739 sayılı Kanuna göre, her yılın 1 Mayıs günü Bahar Bayramı ve resmî tatil günüdür.

Sosyalist ülkelerin tamamı, bazı batı demokrasileri ve yeni kurulan bazı devletler ise, aynı günü «İşçi Bayramı» olarak kutlamaktadır.

Kısa adı DİSK olan Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu Î976 ve 1977 yıllarının 1 Mayıs gününü «İşçi sınıfının birlik, mücadele, dayanışma günü > olarak kutlamayı âdet haline getirmiştir. Basından alınan ilgilere göre, bu kutlama törenlerine uluslararası

bazı işçi kuruluşları ve bazı sosyalist ülkelerin işçi kuruluşları temsilcilerle katılmaktadır.

II — DİSK'in 1 Mayıs 1977 günü İstanbul'da Taksim Cumhuriyet Alanı'nda düzenlediği yürüyüş ve mitinge, DİSK'e bağlı sendikalar yanında, Türk –İş'e'e bağlı bazı sendikalar ve sendikacılıkla ilgisi olmayan pek çok meslek kuruluşu da kalabalık temsilciler göndererek katılmışlardır. Kendileri için «Demokra-

tik kuruluşlar» ifadesini kullanan ve daha önce de pek çok ortak girişimlerde bulunan bu kuruluş1ar arasında, TÖB = DER, TÜTED, TÜSDER, İKD, İGD, DHKD ve TMMOB gibi kuruluşlar da yer almıştır.

III — Bu arada Türkiye İşçi Partisi (TİP), Sosyalist Devrim Partisi (SDP) ve Türkiye Sosyalist İşçi Partisi (TSİP) de» 1 Mayıs 1977 günümden önce yaptıkları açıklamalarda, yürüyüş ve mitinge katılacaklarını açıklamışlardır. Cumhuriyet Halk Partisi ise, Gene! Sekreter Yardımcısı Sayın Ali Topuz'un ağzı ile; «1 Mayısın düzenli ve görkemli kutlanması için CHP'lilerin de katkıda bulunacaklarını» kamuoyuna duyurmuştur. (30 Nisan 1977 tarih ve 18949 sayılı Cumhuriyet Gazetesi) Özetle, siyasal yelpazenin sol yönünde yer alan TİP, SDP. ve TSİP. yürüyüş ve mitinge tüzel kişilik olarak katılacaklarını açıklamışlar,

C. H. P. sözcüsü ise katkılarının partili yurttaşlarca gerçekleştirileceğini, parti tüzelkişiliğinin yürüyüş ve miting dışında kalacağını bildirmişlerdir.

Buna karşılık, siyasal yelpazenin sağında bulunan partilerden Adalet Partisi, Milliyetçi Hareket Partisi ve Cumhuriyetçi Güven Partisi, 1 Mayısın yasalarımıza göre sadece Bahar Bayramı olduğunu, «İşçi Bayramı » şeklinde kutlanmasının yasalarımıza aykırı düştüğünü, yürüyüş ve miting gününden önce resmî açıklamalarla savunmuşlardır. Bu partiler ayrıca, 1 Mayısı işçi bayramı olarak kutlamak isteyen sendikalar, meslekî kuruluşlar ve siyasal partileri, enternasyonalcilikten Moskova veya Pekin'e bağlı komünistliğe kadar değişen ifadelerle suçlamışlardır.

Ayrıca, Türk işçi hareketinin en büyük kesimi olan Türk - îş ve bunun yanında Milliyetçi işçi Sendikaları Konfederasyonu (MİSK), Türkiye'de 1 Mayısın değil, işçilerin geniş haklara kavuştukları gününün işçi bayramı olduğunu savunmuşlardır.

IV — DİSK ve DÎSK paralelindeki kuruluşlarca düzenlenen yürüyüş ve miting, 1 Mayıs 1977 tarihinde, İstanbul'da Taksim Cumhuriyet alanında yapılmış ve bilindiği gibi 32 yurttaşımızın ölümüne, bir polisimizin şehit oluşuna, pek çok yurttaşımızın da yaralanmalarına yol açan olaylarla yarıda kalmıştır.

Bu olaylar, gerek yurttaşlarımızın ölümleri ve yaralanmaları, gerek binlerce kişinin yurt ve ulus bütünlüğümüz aleyhinde açıkça eylemde bulunmaları, gerekse seçime gitmekte olan ülkemizin dışardan görünüşüyle Devletimiz ve demokrasimizin geleceği yönünden tereddütlere yol açmıştır.

Olayları yaratanlar için Günaydın Gazetesi «Mao'-cu vatan hainleri», Milliyet Gazetesi «Mao'cu grup veya Mao'cu kuruluşlar», Tercüman Gazetesi «Mao'-cular»; Cumhuriyet Gazetesi «Bazı kışkırtıcı unsurlar », Politika Gazetesi ise «Mao'cular ve çok sayıda kışkırtıcı ajanlar» ifadelerini kullanmışlardır. Değişik şekilde adlandırılan bu 10 -15 bin kişilik grup, resmî açıklamalarda ve gazete fotoğraflarında görüldüğü üzere, bölünmezlik güvencesini yurttaşların vicdanında, Anayasada ve Devlet kuvvetlerinin varlığında bulan yurdumuz ve ulusumuz için besledikleri hain emelleri açıkça ortaya koymak cüretini göste-

rebilmişlerdir.

Bu, konunun çok önemli ve üzerinde dikkatle durulacak bir yönüdür.

İkinci yön ise; kanlı olayı başlatan kişi veya örgütün açıklıkla tespitidir.

Bu noktada, ilk günlerdeki gazete haberlerinin büyük çoğunluğunda yer alan açıklık yanında, 1/2 Mayıs gecesi Hükümetçe yayınlanan resmî bildiride de, silâhlı, taşlı ve sopalı saldırının, «Başka bir solcu grup tarafından başlatıldığı» ifadesi vardır. Adalet ve İçişleri bakanlarının 3 Mayıs tarihli gazetelerde yayınlanan ortak ve resmî açıklamalarında da, saldırının DİSK ile yürüyüş ve mitingi düzenleyen öteki kuruluşlar dışındaki 15 bin kişilik başka bir sol gruptan geldiği teyit edilmektedir.

Bu resmî açıklamalara rağmen, Hükümet partileri ve onların yan kuruluşları, meydana gelen kanlı olaylar dolayısıyla DİKS ve aynı paraleldeki öteki kuruluşları suçlamaya devam ediyorlar.

Buna karşılık, İstanbul Belediye Başkanı ilk gün, ilk ateşin Belediye Sular İdaresinden açıldığını iddia etmiş, daha sonra verdiği demeçte, «Bu acı olayın son görgü tanığıyım, gerçeklerin aydınlığa çıkması için adlî makamlara tanıklık etmeye hazırım.» demiştir.

Bu demeç ve C. H. P. Genel Başkanı Sayın Ecevit'in; «Türk toplumunun demokratik gelişmesine ters düşenler, belli ki seçimler yaklaşırken tertiplerini yoğunlaştırmak niyetindedirler. İstanbul'daki olaylar hiç kuşkusuz tertiplerin bir parçasıdır.» demesini, DİSK ve DİSK'in paralelindeki kuruluşların Hükümeti ve Hükümetteki partilerle yan kuruluşlarını suçlamaları izlemiştir... Bu sulçamalar, olayların «CİA ve MC emrindeki Mao'cular ve faşistlerin» eseri olduğu, Hükümetin bazı gerçekleri sakladığı, İstanbul Valiliğinin önceden yeterli ve gerekli tedbirleri almadığı, polis ve jandarmanın olayı önleyici müdahaleyi yapmadığı, Sular İdaresi ve İntercontinantal Otelinden ateş açan bazı kimselerin yakalandıkları ve sonra serbest bırakıldıkları gibi noktalarda toplanmaktadır.

V — Bütün bu karşılıklı suçlamalar arasında gerçek suçluların bulunmaları ve cezalandırılmalarını bekleyen bir kamuoyu vardır. Milletimiz, karşılıklı suçlama kampanyasını, dikkatini dağıtmaya yönelik bir çaba şeklinde nitelendirmektedir.

Cumhuriyet Senatomuz bu çabalan boşa çıkartacak bir Senato Araştırması açmalıdır. Bu araştırmada şu soruların cevapları açıklıkla bulunmalıdır:

1. Yasalarımızda 1 Mayısın işçi sınıfının birlik, mücadele ve dayanışma günü olarak kutlanmasını engelleyen bir hüküm var mıdır?

2. DİSK, İstanbul Valiliğine 1 Mayıs 1977 toplantısı için verdiği dilekçede, yapılacak toplantının adını ve amacım nasıl bildirmiştir?

3. 1 Mayısın bahar bayramı dışında bir ad ve sınıfsal bir amaçla kutlanması yasalarımıza aykırı ise, DİSK'de yasalara aykırı bir bildirim yapmışsa, bu toplantıya hangi makamca ve niçin izin verilmiştir?

4. Toplantıya DİSK dışındaki sendikalardan hangileri katılmıştır? İşçi ku-

ruluşları dışında hangi meslekî kuruluşlar toplantıya pankart veya heyetlerle katılmışlardır?

5. Toplantıya hangi Devlet veya uluslararası işçi kuruluşlarından temsilciler gelmiştir?

6. Siyasî partilerimizin her birinin bu toplantı karşısındaki tutumları ne olmuştur?

7. İstanbul Belediye Başkanının belediyenin itfaiye araçları, ambulans, telsiz ve zabıta otomobillerini toplantı için görevlendirmesi yasalara uygun mudur? Belediyenin bu araçları Taksim Cumhuriyet Alanı'na açılan cadde ve sokakların başlarına yerleştirmesinin ezilerek ölüm olaylarının fazlalığına yol açtığı iddialarının gerçeklik derecesi nedir?

8. DİSK tarafından toplantının güvenliği için yeterli tedbir alınması amacıyle İstanbul Valiliğine başvurulmuş mudur?

Valiliğin aldığı tedbirler yeterli midir? İmkânlara göre alınması mümkün ve fakat ihmal edilmiş tedbirler var mıdır?

9. «Mao'cu vatan hainleri, Mao'cular, Mao'cu gruplar» gibi adlarla anıldığı görülen 10 -15 bin kişilik grupla, Öteki solcu gruplar arasındaki tartışma ve çatışmanın Taksim Cumhuriyet Alanı'na gelinirken yolda başladığı doğru mudur? Doğru ise, önleyici tedbirler neden alınmamıştır?

10. Saldırıyı yapan grupun Taksim Cumhuriyet Alanı'na geldiği sırada, kürsüde bulunan DİSK Genel Başkanının; «Bırakınız gelsinler» biçiminde bir anonsu olmuş mudur? Olmuş ise bu anonsu tespit eden bir ses kaydı var mıdır?

11. Toplantı bitiş saatinin 18 olarak bildirildiği, DİSK Genel Başkanının bu saatten 45 dakika sonra konuşmaya başladığı doğru mudur?

12. İstanbul Belediye Başkanının ilk ateşin Sular İdaresi üzerinden açıldığı yolundaki iddiası ile Taksim Cumhuriyet Alanındaki İntercontinan'cal Otelinden de topluluğa ateş açıldığı iddiaları gerçek midir?

Gerçek ise, bu ateşi açanlar CİA ve Hükümet paralelindeki ajan provakatörler midir, her hangi bir saldırı ihtimaline göre önceden tedbir alan DİSK görevlileri midir, yoksa «silâhlı, taşlı, sopalı saldırıyı başlatan «Vatan haini Mao'cu grupun» önceden bu yerlere yerleştirdiği anarşistler midir?

13. Saldın ve çatışma başladıktan sonra Emniyet ve Jandarma görevlilerinin tutumları ne olmuştur?

Toplum polislerinin aynı gece İstanbul Valisi ve Emniyet Müdürü aleyhinde gösteri yaptıkları, kendilerini istifaya çağırdıkları yolundaki haberler gerçeğe ne derece uygundur?

14. Olaylardan sonra nezarete alman kişilerin kimlikleri, meslekî veya diğer kuruluşlarla hukukî ilgileri, partilere üyelik durumları nedir? Bunlardan hangileri tutuklanmıştır?

15. Olayın daha önce yurdun çeşitli yerlerinde çıkarılan müessif saldırı

olaylarıyla kişisel ya da örgütsel bağlantısı bulunmakta mıdır?

16. Olayın seçimleri engellemeye yönelik tertiplerin devamı olduğu iddiası doğru mudur? Doğru ise tertibi yapan sol veya sağ hangi örgüt veya örgütlerdir?

17. Vatanın ve milletin bütünlüğüne yönelik Türkçü olmayan sloganları haykıran veya aynı nitelikteki pankartları taşıyanlar, kimler ve hangi örgüt mensuptandır?

18. İçişleri ve Adalet bakanlarının ortak bildirilerinde belirtildiği gibi, toplantı için kamu kuruluşlarının taşıtları kullanılmış mıdır? Kullanılmış ise, bu kuruluşlar ve sorumluları kimlerdir? Haklarında ne gibi işlemler yapılmıştır?

Bu kurum ve kişilerin araçları yasa dışı kullanma yanında toplantı için başka yardımları olmuş mudur? Olmuşsa ne gibi yardımlar söz konusudur?

19. DİSK'in 20 bin olduğu bildirilen görevlilerinin giydikleri özel elbiselerin Bulgaristan'dan getirildiği iddiası ciddî midir? İddia doru ise, gümrükten geçişi nasıl olmuştur?

20. Hükümetin olayın çıkışı gelişmesi ya da sanıkların bulunması aşamalarında, iktidar partileri gençlik kollarını kullanma, kolluk kuvvetlerini kullanmama veya ihmal şeklinde bir tutumu var mıdır?

VI — Anayasa ve Cumhuriyet Senatosu İçtüzüğünün ilgili maddeleri gereğince Senato Araştırması açılması için gerekli işlemlerin yapılmasını dilerim.

Saygılanmla.

Cumhurbaşkanınca S. Ü.

Hüsamettin Çelebi

BAŞKAN — Sayın üyeler, araştırma önergesiyle ilgili olarak İçtüzüğümüzün ilgili hükümleri tatbik edilecektir.

Çalışma süremiz bitmiş olduğu için 4 Ağustos 1977 Perşembe günü saat 15,00'te toplanmak üzere Birleşimi kapatıyorum.

Kapanma saati: 18,55

CİLT: 37, TOPLANTI: 17

CUMHURİYET SENATOSU TUTANAK DERGİSİ

56 ncı Birleşim
11.5.1978 Perşembe

5-İstanbul Üyesi Mehmet Feyyat'ın, 1 Mayıs 1978 tarihinde DİSK tarafından İstanbul Meydanında tertiplenen mitinge dair gündem dışı demeci.

BAŞKAN — İstanbul Senatörü Sayın Feyyat'ın, bir talebi var, okutuyorum.

Cumhuriyet Senatosu Sayın Başkanlığına

Türkiye Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu, (kısa adı DİSK) tarafından tertiplenen 1 Mayıs İşçi Bayramı Taksim Mitingine katılan ve durumu yerinde gören, izleyen parlamenterlerden biri olarak, bu konuda 11.5.1978 Perşembe günü gündem dışı konuşmak istiyorum.

Arz ederim.

İstanbul

Mehmet Feyyat

BAŞKAN — Buyurun Sayın Feyyat (AP sıralarından,«Ne konuşacak?» sesleri)

Herkes gibi konuşacak efendim. Bundan evvelkiler ne konuştu, o da konuşacak. Laf mı bu?

MEHMET FEYYAT (İstanbul) Rahatsız olanlar benden kahve içebilir dışarıda.

BAŞKAN — Rica ediyorum Sayın Feyyat, lütfen karşılıklı müdahaleye sebep olmayın.

ORHAN ÇALIŞ (Bolu) — Sayın Başkan, bu sözün, konuşmanın ne derece

ciddiyetten uzak olacağını takdir edemem; ama sizin makamınız ve size hitap sözünü takdirinize bırakıyorum.

MEHMET FEYYAT (Devamla) — Ben gelmeden evvel gayrı ciddileri duydum da onun için.

BAŞKAN — Sayın Feyyat, karşılıklı konuşma yok efendim, lütfen.

CAHİT DALOKAY (Elâzığ) — Başkanla konuşuyor, seninle değil.

ORHAN ÇALIŞ (Bolu) — Orada söylenen sözler bizden ziyade Başkanlığa aittir Sayın Başkan.

MEHMET FEYYAT (Devamla) — Estağfurullah; Başkana saygım sonsuzdur.
BAŞKAN — Buyurun Sayın Feyyat.

MEHMET FEYYAT (Davamla) — Değerli senatörler;
Benden evvel konuşan Sayın Demir Yüce arkadaşını, işçi hakları dolayısıyla, bu konumla yakından ilgili olduğu için, eleştiri de olsa tebrik ederim.
İkinci tebriklerimi Sayın Başkana arz ederim; benim baş sıralarda sıram olduğu halde, bir iktidar mensubu olmam dolayısıyla muhalefete yerimi verdi ve bu da gayet yerinde bir davranıştır, bu nedenle de kendilerini tebrik ederim. Evvelâ muhalefet dinlenir.

BAŞKAN — Sayın Feyyat, böyle bir düşünceyle değil. Şimdi sizden Sonra da muhalefetten sözü olan var.

MEHMET FEYYAT (Devamla) — Benim yorumum Sayın Başkan, size atfetmiyorum.

BAŞKAN — Ben, biraz konuları değişik vaziyette sıraladım.

MEHMET FEYYAT (Devamla) — Benim yorumum öyle, ben öyle uygun buluyorum.

BAŞKAN — Buyurun efendim

MEHMET FEYYAT (Devamla) — Paganlar, (Pagan, bilirsiniz, Gevaş'taki Pagan köyü değil) doğanın uyanışı ilkbaharda Mayıs ağacını şenliklerle tarlalara dikerlermiş. Bu şenlik için de en uygun tarihin 1 Mayıs olduğu kararlaştırılmış. Başka Paganlar kavmi yoksa bildiğim kadarıyla, Birmanya'nın en verimli

toprağına, vadisine ve yollar kavşağına sahip Başkent Pagan'ın sakinleri olsa gerek Pagan halkı.

1287'ye kadar devam eden Birmanya Krallığı Moğol istilasıyla son bulmuş ve burası da arkeolojik bakımdan çok önemli bir kenttir. İşte bundan 700 yıl önce Birmanyalı Paganlar ile bugünkü çağdaş uygarlığın geriye dönük temsilcileri, muhalefet papağanlarının aynı düşünceyi taşıdıkları nazara alınırsa, geçmişin Paganları, asrına göre normal, asrımızın muhalefet papağanları ise hiç de normal sayılmazlar. Zira asrımız medeniyet asrı, 20. asır olduğu halde, 7-8 asır öncesi Paganların inanışlarını papağan gibi tekrar edenlerin bu davranışı, yüzü gülmeyen emekçiler için güldürü konusu olabilir. Bilinçsiz komedyenlerin iktidar olması emekçilerin yüzünü asık kılarken, muhalefette olduklarında kahkaha artıracak kadar tulûatçı olacakları da doğaldır.

1884 tarihinde Chicago'da Trade-Union İşçi Birliği Kongresiyle iki yıl sonra; yani 1886 yılı 1 Mayıs'ında.

BAŞKAN — Bir dakika. Bir dakika, bir dakika. Sayın Feyyat.

MEHMET FEYYAT (Devamla) — Buyurunuz.

BAŞKAN — Sayın Tahtakılıç, şu taleple bunun münasebetini siz görmüyorsunuz her halde.

AHMET TAHTAKILIÇ (Uşak) — Bana böyle bir soru sormak hakkınız değil. Ben 32 senedir kürsü hürriyetini savunmuş bir insanım. Herkesi dinliyorum.

BAŞKAN — Ben de ona saygı gösteriyorum.

AHMET TAHTAKILIÇ (Uşak) — Maalesef sizi bile dinliyorum.

BAŞKAN — Evet, maalesef ben de sizi dinliyorum. Dinlemek mecburiyetinde kalıyorum.

AHMET TAHTAKILIÇ (Uşak) — Evet, siz mecbursunuz. Oraya oturmuşsunuz. Ben mecbur değilim. Ben hürriyet fikrinde dinliyorum, özgürlük fikrindenim.

BAŞKAN — Buyurunuz Sayın Feyyat.

MEHMET FEYYAT (Devamla) — 1886'nın 1 Mayıs'ında uygulanmak üzere normal işgününün sekiz saat olarak tespiti için bütün işçi örgütlerinin hazırlanması karar altına alınmıştı. Yine milletlerarası işçi örgütlerinin kardeşliği, daha doğrusu Dünya İşçi Kardeşliği Örgütünün 1889 Paris Kongresinde bütün

dünya işçilerinin aynı arzuda oldukları ve bu nedenle dayanışmanın gerektiği, dolayısıyla yılda bir gün, 1 Mayıs'ın ortak bayram olarak ilan edilmesi kararlaştırılmıştı.

Amerikalı sendikacıların teklifi ile 1 Mayıs tarihi tespit edildi. Amerikalı; Rusyalı değil... 1 Mayıs tespiti, yukarıda arz ettiğim gibi, 1886 tarihindeki işçi olaylarıyla ilgilidir. 1884'te alınan sekiz saatlik mesai kararını uygulamak için 1886 yılı 1 Mayıs'ına kadar Amerika Birleşik Devletler sendikalarının öncülüğü ile bütün işçiler direnişe geçtiler. Tüm Amerika Birleşik Devletleri'nde 5 bine yakın grev ilan edildiğinden, polis ile çıkan çatışmada bir işçi ölmüş, pek çok işçi de yaralanmıştı. En büyük çatışma Chicago'da oldu. Sonunda dört sendikacı idam edildi; şehit edildi.

Türkiye'de ise, ilk defa 1921 tarihinde Türkiye Sosyalist Fırkası İstanbul işçilerine aynı çağrında bulundu, Türkiye Sosyalist Fırkasının bu çağırışı ile Mayıs ayının ilk pazar gününün işçilerimizin bayramı olduğunu ve bunun kutlanmasının bir görev olduğu bildirilmişti.

1921'de İstanbul'daki bütün işçiler bayram yaparak Türkiye Sosyalist Fırkası Genel Merkezinde bayramlaştılar. Fırka Reisi Hüseyin Hilmi Bey ile üç delege mavi işçi gömleği ve kırmızı kravat ile zamanın sadrâzamını ziyaret etmişler ve hüsnü kabul görmüşler.

Gelelim Atatürk Dönemine:

Büyük Atatürk döneminde, bir yıl sonra; yani 1922'de Sovyetler Hükümeti ile Türkiye Büyük Millet Meclisi Hükümeti arasındaki yakın dostluk havası içerisinde Ankara'da 1 Mayıs işçi bayramı olarak kutlanmıştı. İzmir Mebusu Yunus Nadi ile Menteşe Mebusu Tevfik Rüştü ve Rus Sefaret mensuplarının katıldığı büyük bir tören verilmiştir. Bilâhare Cumhuriyetin ilanından sonra 25 Mayıs 1935 gün, 2739 sayılı Ulusal Bayram ve Genel Tatiller Hakkındaki Kanun ile 1 Mayıs Bayramı bahar bayramı olarak kabul edildi. Bu nedenle 1 Mayıs resmi Bahar Bayramı olarak terminolojide yer aldı.

Peki; «Bahar» yerine; «İşçi» İbaresinin konması ne değiştirir? İster bahar deyiniz, ister sonbahar. İsteseniz de istemeseniz de bu Bayram işçi bayramıdır, ama en geniş anlamı ile emekçi bayramıdır. Ölen ve idam edilen kahraman işçilerin matemi değil, geride kalanlarla günümüzdeki ve gelecekteki tüm emekçilerin, kendi sınıfının bilincine varma, kurtulma ve siyasal alanda hak, hakimiyetindeki yeri ve ağırlığını ispatlama bayramıdır. Öcaların, vurguncuların, hırsızların, anarşistlerin, katillerin sabote edemeyeceği, çalışma hayatının en kutsal ve barış havasını estirecek bir bayram olacaktır.

Bu yıl öyle oldu ve başarıya ulaştı bile. Ancak, başarıya ulaşan en büyük işçi örgütümüzün hiçbir suç işlemeye fırsat vermeden Taksim Meydanında bayramını kutlayabilmesi Cephe musibetinin geride kalmış olması ile mümkün oldu. Geçmiş hükümetler döneminde, işçiler tarafından, bütün toplu sözleşmelere «Bahar Bayramı» yerine. «İşçi Bayramı» ibaresini, kamu görevlilerinin attığı

imza ile tespit, teyit ve ikrar ettirmişlerdir ki, kanunda olmadığı halde Ve Sayın eski Başbakan Süleyman Demirel de imzalamıştır; hem de İşçilerden gelen bir baskı ile. Ama kanunda «Bahar Bayramı» diyor. Bu halde illegal imzayı niçin koyuyor? İmzamızı inkâr etmesek, daha doğru bir muhalefet etmiş oluruz.

Geçen yıl aynı Taksim Meydanında aynı şekilde hoşa gitmeyen ve suç olup olmadığı hâkim kararı ile belirlenecek olan slogan ve döviz yok muydu? Geçen yıl Başbakan Sayın Demirel değil miydi? 25 - 30 vatandaşın şehit olması cabadan; ama sağcı, ama solcu, kim olarsa olsun, bu gençler bizim gençlerimiz, benim nazarımda hepsi şehittir: çünkü sorumlusu Devlettir.

İki yıl önce öldürülen bir gencimizin ve tüm benzeri şehitlerin cenaze töreninde aynı slogan ve dövizler yok muydu?

Ben kalkıp, «O cenaze törenlerine katılan Sayın Adalet Partili, Sayın Cumhuriyet Halk Partili ve sorumlu Devlet görevlileriyle Sayın Demirel bu sloganları benimsemiştir.» dersem, müfteri olmaz mıyım? Hatta hatta ahmakça bir davranış olmaz mı?

O halde, DİSK'in mitingine tüm işçilerimize hürmeten katılan parlamenterlere «Bu sloganları benimsemiştir» diyenlere «papağanca, bilinçsizce ve ahmakça atfı kabahatta bulunmuşlardır.» dersem, haklı olmaz mıyım?

Değerli senatörler; Gördüğüm ve izlediğim kadarıyla önümdeki ve arkamdaki işçilerde, DİSK mensuplarında Türk bayrağı vardı, mitinge katılan diğer solcu kuruluşların pek çoğunda bayrak göremedim. Bunun da farkına otel terasından bakınca vardım. Hürriyet Gazetesi ile Milliyet Gazetesinden Necmi Onur ve Özer arkadaşıma da özel olarak dikkatimi celp ettiğini söyledim, onlar da benden intikal ettiler. Bütün Cumhuriyet Halk Partili arkadaşlarımın da aynı durumdan rahatsız oldukları izahtan varestedir. Fakat DİSK için bunu söyleyemezler. Zira Türk Bayrağı ve Atatürk'e çelenk gereği DİSK yöneticileri tarafından yerine getirilmiştir.

Muhterem Doğan Öz'ün cenazesinde dahi aynı slogan ve dövizler yok muydu? «Sayın Demirel, Sayın Ecevit bunu izlediler. Onlara, «Buna sahip çıktılar» demek ahlâksızlığın en sediri olmaz mı?

O halde, Taksim mitingine katılan bizler için polemik yapanlar aynı şekilde ahlâksızlık yapmış olmazlar mı? Ahlaksızlığın en denisine duçar olduğunu iddia edersem, haksız mıyım? Ahlaki redaet ve şenaatin dehlizlerine kapılmış olduklarını söylersem, yalan mı söylemiş olurum?

Papağanlar, doğanın uyanışını anlar eski Papağanlar gibi; ama aradan 700 sene geçti, devrimizin muhalefeti ile eski Papaganlar aynı Bahar Bayramı rehaveti içerisinde; fakat Türkiye'nin içerisinde bulunduğu çalkantıların bilincinden bihaber.

Değerli arkadaşlarım;

Sloganlar şöyle idi: «Türkiye Komünist Partisine özgürlük».

Türk Ceza Kanununun 141 ve 142. maddeleri hususunda Bütçe Karma Komisyonunda ve burada Adalet Bakanlığının Bütçesinin müzakeresi sırasında da

arz etmiştim; cebir unsuru aranmaktadır. Cebir unsuru olmadığı yerde Anayasamız demokratik sosyalizme açıktır ve bugünkü şartlar içerisinde kanuna gerek olmadan bir sosyalist parti kurulduğu gibi; zaten TKP'nin de doğrudan doğruya bir Türk Komünist Partisi mi veyahut ta sosyalist partisi mi, ne derseniz deyiniz, buna dönüşmesinde bir engel olmadığı benim şahsi kanaatimdir.

Sayın Toker, yıllar boyu yazar durur, işverenler bunu söyler, «Türkiye'de bir komünist partisi kurulsun» der. Rahmetli Gürsel Paşa daha 27 Mayısın birkaç gün sonrasında, «Türkiye'de bir komünist partisi kurulsun, herkes yerini bulsun» diye buyurmuşlardı.

Bunlar söylendiği zaman ses çıkmaz, fare deliğine girilir; ama bunu işçi söylediği zaman, kurmak isteyen bir DİSK mensubu söylediği zaman, (DİSK mensubu değil veyahut ta bir başka fraksiyon söylediği zaman) kapana kapılmış fare durumuna düşmenin gereği yoktur. Ciyak ciyak bağırmaya lüzum yok. Niçin Gürsel Paşaya bağırılmadı?

Değerli arkadaşlarım;

Bir fikir fikirdir, kim söylerse söylesin; İster Atatürk'ten, ister Sayın Hüseyin Nail Kübalı Hocamdan, ister bir vatandaştan, kimden sadır olursa olsun, tasvip görüyorsa tasvipkardır; tasvip görmüyorsa, tasvip görmüyor... Bir «Bursa Nutku» misâli var. Mahiyeti itibariyle suç teşkil ediyor mu, etmiyor mu; ona bakacağız. Atatürk söylemiş mi, söylememiş mi? Eğer suç teşkil ediyorsa, Atatürk söylememiştir; Atatürk, suç işleyen bir beyanda bulunmaz. Ama suç teşkil etmediği halde, «Atatürk'e aittir, değildir» diye söylemeye gerek yok. Bu, özgürlüğü kısıtlama kompleksinin ta kendisidir. Yıllar boyu demokrasi bu nedenle tehlikeye düşmüştür.

Değerli arkadaşlarım;

Sloganlardan bir tanesi şu idi: «Bölücülük». Geçen celse arz etmek istedim, gürültüler, gereksiz müdahaleler buna mani oldu. Türkiye'de, hangi rejim gelirse gelsin, bölücülük tahakkuk etmez. Muhal, gereksiz bir düşüncedir. Gençlerin ağzında, bazı çikolata devrimcilerinin ağzında «Kürdari azadi» kavramı Türk tabanı ile çelişir, kusulur, tutunmaz ve bunu bir tehlike sayanlar da saf politikacılardır. Ben bunu tehlike de görmem. Tehlike; mezhep kışkırtıcılığı dinseldir, duygusaldır. Alevi, Sünni'ye, Sünni, Alevi'ye iftira ederse, yekdiğerini Müslüman dışı ilan ederse, dinsel bir konudur, tahrike müsaittir, toplum kargaşalığı doğabilir.

İkincisi; gençler arasında sol, sağ ideolojisinin çatışma ve kan davasına dönüşmesidir. Kan davası sonucu gençler arasında ideoloji ile intikam duyguları, anarşiyi muhildir.

Üçüncüsü; artan işsizliktir. Artan işsizlik yüzünden yüz binlerce aydın gençler iş bulamamakta, kısa yoldan, ideolojik veyahut da çıkar uğruna banka soymak ve benzeri suçlar veyahut ta belki bir makama gelelim diye bir ihtilal arzusu, fantezi ihtilal arzusudur. Türkiye'de bütün bu çalkantılara sebep

olan bu üç hassas noktadır. Türkiye'de, hangi rejim gelirse gelsin, bölücülük söz konusu olmaz. Çünkü Türkiye'de bölücülerin temeli yurt dışındaki Ermeni örgütleridir. «Faşist Ermeniler» diyorum; Türkiye'deki Ermeniler bizim kadar vatanseverdir. Yurt dışındaki faşist Taşnak'lardır. Taşnak'ların tuzağına Doğu Anadolu halkı kolay kolay düşecek kadar saf görmeyelim ve bunu bir mesele de yapmayalım. Sayın Celâl Bayar, kalkıp da Dersim hadisesinden sonra bir Malatya hadisesine sebebiyet vermemeliydi. Sayın Süleyman Demirel'i takdir ederim; bu konuda milli birlik ve bütünlük içindedir, aynen Sayın Ecevit gibi. Türkiye'de ırk içeriği vermez Türkçülüğe, ırk içeriği vermez; «Bu memleketi seven herkes Türk' tür» der. Bu nedenle Sayın Süleyman Demirel, içinde bir belâ olarak Malatya'ya gitmiştir; Başbakanlığında Dersim'i kurşuna dizdiği gibi…

NİYAZİ UNSAL (Erzincan) — Yeter yahu, gündem dışı konuşur gibi konuş.

MEHMET FEYYAT (Devamla) — Değerli arkadaşlarım;
Şimdi üçüncü konu...

NİYAZİ UNSAL (Erzincan) — Daha üçüncü konuya yeni geldin; Allah, Allah...

MEHMET FEYYAT (Devamla) — ...Ernest Renan'ın Milliyetçilik kavramıdır.

NİYAZİ UNSAL (Erzincan) — Senin bu durumun başkalarına emsal olacak, Sayın Başkan, müdahale ediniz.

MEHMET FEYYAT (Devamla) — ...Ernest Renan'ın «Milliyetçilik» kavramı; «milliyetçilikte din ve dil tali unsurlardır» der. İsviçre'nin bünyesine göre izah eder. Bu, Türkiye'nin gerçekleri ile bağdaşmaz. Çünkü Türkiye'de; İtalyanca, Fransızca ve Almanca gibi üç tane ayrı medeni üniversal dil yoktur. Tek dil vardır; Türkçedir. Bu nedenle, Türkiye'de bölücülük muhaldir dil bakımından. Din birliği vardır, Türkiye'nin bütünlüğünde rolü vardır.

İşte, Türkiye'nin bu geçmişi; tarihi, hatıra birliği ve her ailede her yöreden bir gelin - damat olduğuna göre, ırkçılığın ötesinde akrabalık teessüs ettiğine göre, muhal olan bu düşüncenin, solcuları bertaraf etmek için bir tehlike olarak gösterenleri saf kişi olarak izah etmekteyim.

Değerli arkadaşlarım;

Türkiye'de sosyalist bir partinin kurulması hususundaki düşüncemin özeti şu idi: Türk Ceza Kanununun 141 ve 142. maddelerinin geçmişi hakkında kısaca izahatta bulunmak sureti ile bugünkü siyasi ve sosyal bunalımların ışığı altında bazı gerçeklerin su yüzüne çıkarılacağı inancındayım. 1946 - 1952 yılları arasında Sayın Celâl Bayar ile merhum Menderes ve arkadaşları bu maddeler

hakkında nasıl düşündü iseler, bugünkü sosyalist görüşü, özellikle 1 Mayıs'ta Taksim Meydanında toplanan bütün sol fraksiyon mensup kadroların aynı şeyi düşündükleri anlaşılacaktır.

Kısaca, Cumhuriyet Halk Partisinin solundaki fraksiyonlar ile 1946-1952 arasındaki Demokrat Partinin, 141–142. maddeler hususundaki endişesi aynı idi. Bu konuda yoldaş oldukları izahtan varestedir. 141–142. maddelerin tadilleri göz önünde bulundurulursa, Türkiye'de bir TKP'nin yasak olup olmadığı hususunda tartışma yasak ise, bunun legalleştirilmesi...

BAŞKAN — Sayın Feyyat, lütfen toplayınız. 25 dakika oldu konuşmanız.

MEHMET FEYYAT (Devamla) — ...Ve sonunda da yasak olsa dahi, bir yasak fiilin bertaraf edilmesi Anayasanın vermediği bir hakkın verilmesi hususundaki isteklerin suç olmadığını, Taksim Mitingini tenkit eden; af buyurun, bilinçsiz kimselere mantık ilacı olarak tavsiye eder, hepinizi saygıyla selamlarım.

DÖNEM: 5, CİLT: 6, TOPLANTI: 1

MİLLET MECLİSİ TUTANAK DERGİSİ

149 ncu Birleşim
24.5.1978 Çarşamba

B) GENSORU, GENEL GÖRÜŞME VE MECLİS ARAŞTIRMA ÖNERGELERİ

1. — Konya Milletvekili Necmettin Erbakan ve 14 arkadaşının, Taksim Alanında yapılan 1 Mayıs gösterileri konusunda Anayasanın 88. Millet Meclisi İçtüzüğünün 102 ve 103. maddeleri uyarınca bir Meclis Araştırması açılmasına ilişkin önergesi. (10/26)

BAŞKAN — Meclis araştırması önergeleri vardır, okutuyorum:

Millet Meclisi Başkanlığına

Özü: Meclis araştırması talebi hakkında.

Anayasamızın 88/2. maddesi ve Millet Meclisi İçtüzüğünün 102 ve 103. maddeleri gereğince:

1 Mayıs Bahar Bayramını proletarya «işçi» bayramı ilan ederek yapılan kanunsuzlukların tespiti için bu Meclis araştırması talebine zaruret hâsıl olmuştur.

Kanunlarımıza göre «Bahar Bayramı» olarak kutlanması icap eden 1 Mayıs 1978 günü, maalesef Türkiye'de «Proleter Bayramı» olarak kutlanmıştır. Vukuu muhtemel müessif hadiselerden çekindikleri için, vatandaşlarımız evlerine kapanmışlardır. Bu yüzden büyük şehirlerimiz nüfus sayımı günlerinin sokağa çıkma yasağı konulan günlerin, tenhalığı ve sessizliğine bürünmüştür.

İstanbul' da Taksim Meydanı'nda düzenlenen toplantıda ve toplantı için şehrin çeşitli semtlerinden yapılan yürüyüşlerde kanunlar açıkça ihlal edilmiş, vatan ve milletin bütünlüğünü bozan sloganlar yazılmış, söylenmiştir.

Bu kanunsuz davranışlar ve kanun İhlalleri o derece korkusuz ve pervasızca işlenmiştir ki vatandaşlarımızın pek çoğu gayri ihtiyari «Devlet nerede?» sualini sormuşlardır.

Devlet ve milletimizin geleceğini tehdit eden bu fiiller kadar endişe verici diğer bir tutum da, Cumhuriyet Halk Partisi Hükümetinin ve sorumluların, bu meseleler karşısındaki akıl almaz kayıtsız tutumlarıdır.

İstanbul anarşi ve kanunsuzluklara terk edilmiş, Güneydoğu Anadolu'daki bazı il ve ilçelerde aynı kanunsuz fiiller işlenmiş, Devletin güvenliğinden sorumlu kuruluşların karşısında, bölücü bez afişler günlerce asılı tutulabilmiştir.

Hal böyle iken sorumluların bir seyirci edasıyla «bu törende» kan dökülmemesi, memnuniyeti muciptir ve bu hal İstanbul halkına moral kazandırmıştır» diyebilmeleri cidden hazindir. Hakikatte CHP Hükümetinin aldığı tedbirlerin sonuca herhangi bir etkisi olmamıştır. 1 Mayıs «Proleter Bayramı», düzenleyicilerin hazırladıkları senaryoya göre aynen uygulanmıştır. Şayet daha müessif hadiseler cereyan etmemiş ise, bunun sebebi hükümetin aldığı tedbirler değil, senaryoda bu hadiselere yer verilmeyişidir.

Meseleye hangi yönünden bakarsak bakalım Cumhuriyet Halk Partisi Hükümetinin, aczini, beceriksizliğini, Türkiye'deki sol cereyanların her tonuna özel müsamaha ve muamelesinde görmekteyiz. Mesele milletimizin ve memleketimizin geleceği bakımından çok hayati bir önem ifade etmektedir.

Bütün siyasi partilerin, ister iktidarda ister muhalefette olsunlar, her tür parti mülahazalarının üzerine çıkarak bu meseleleri ciddiyetle ele almaları, her türlü bölücü cereyanların karşısına çıkmaları, aynı inancın, tarihin ve vatanın çocukları arasına nifak, fitne ve fesat tohumları eken iç ve dış düşman mihrakların hepsini el birliği ile ezmeleri icap eder.

Üzülerek ifade edelim ki CHP Hükümeti ve sorumlular bu tür hadiselerin vukuundan önce ve sonra, Anayasa ve diğer kanunların kendilerine yüklediği vazifeleri yerine getirmemişlerdir.

Milli Selâmet Partisi olarak, Milletimizin ve memleketimizin geleceği bakımından hayati önem atfettiğimiz bu meselelerin yeteri ciddiyetle incelenmesi ve lüzumlu tedbirlerin belirlenebilmesi için «Meclis Araştırması» yapılmasında zaruret görmekteyiz.

Gereğini saygılarımızla arz ederiz.

5.5.1978

Necmettin Erbakan- Konya, Oğuzhan Asiltürk- Ankara, Fehim Adak- Mardin, Yaşar Göçmen-Diyarbakır, Hasan Seyfihanoğlu- Kahramanmaraş, Abdülkadir Kaya- Siirt, Lütfi Göktaş-Trabzon, Süleyman Arif Emre- İstanbul, Tabir Büyükkörükçü- Konya, Hasan Aksay- Adana, Emin Seydagil- Muş, Hüseyin Erdal- Yozgat, Fehmi Cumalıoğlu- İstanbul, Abdülkerim Doğru- Kars, Abdülkadir Timurağaoğlu- Mardin

5.5.1978

BAŞKAN — Efendim Gündemdeki yerini alacak, sırası geldiğinde görüşülecektir.

DÖNEM: 5, CİLT: 8, TOPLANTI: 2

MİLLET MECLİSİ TUTANAK DERGİSİ

27 nci Birleşim
27.12.1978 Çarşamba

VI. — GENSORU, GENEL GÖRÜŞME VE MECLİS ARAŞTIRMASI
A) ÖNGÖRÜŞMELER
1. — Tokat Milletvekili Faruk Demirtola ve 10 arkadaşının, 1 Mayısta Taksim Alanında yapılan gösteriler konusunda, Anayasanın 88. Millet Meclisi İçtüzüğünün 100 ve 101. maddeleri uyarınca bir Genel Görüşme açılmasına ilişkin önergesi. (8/8)

BAŞKAN — Gündemimizin, «Genel Görüşme ve Meclis Araştırması» yapılmasına dair görüşmeler kısmına geçiyorum.

Gündemimizin Genel Görüşme ve Meclis Araştırması yapılmasına dair «Ön görüşmeler» kısmının 1. sırasında yer alan, 8/8 esas numaralı; Tokat Milletvekili Faruk Demirtola ve 10 arkadaşının, 1 Mayıs'ta Taksim Alanında yapılan gösteriler konusunda, Anayasanın 88. Millet Meclisi İçtüzüğünün 100 ve 101. maddeleri uyarınca bir Genel Görüşme açılmasına dair önergesi üzerindeki görüşmelere başlıyoruz.

Hükümet?

İÇİŞLERİ BAKANI İRFAN ÖZAYDINLI (Balıkesir) — Burada.

BAŞKAN — Burada.

Önergeyi tekrar okutuyorum:

Millet Meclisi Bakanlığına

1 Mayıs günü Taksim'de vuku bulan gösteriler her yönüyle mili birliğimizle ve TC Devletine karşı girişilmiş, Anayasayı ayaklar altına alan ve hükümetin

himaye ettiği bir hareket olmuştur.

Mitingin «olaysız» geçtiği, bunun bir «aşama» olduğu her ne kadar hükümet yetkililerince dile getirilmiş olsa da, bunun ismi tarihe Proletarya diktatörlüğünün ön provası olarak geçecektir.

Yurdu korumakla görevli olan Birinci Ordu 20.000 kişilik askeri güçle ancak devlet otoritesini kurabilmiştir. Bunun böyle olması hükümetin her yönü ile nasıl bir otorite zafiyeti ile malûl olduğunun ve sokağa teslim olmasının ta kendisidir.

O gün dükkânlar kepenklerini indirdi, milyonlarca İstanbullu şehri terk etti ve İstanbul sokağa resmen teslim edildi.

Hükümet bunca yurttaşı tedirgin etsin, normalin üstündeki emniyet kuvvetiyle yetinmeyerek 20.000 askeri bu işe tahsis etsin, sonra da miting olaysız geçmiştir diyebilsin.

Bu kadar kuvvetin sevk edilmesi dahi acı bir olaydır. Ama buna rağmen yukarıdaki sözleri söylemeye, kızarmayacak yüz, umursamaz vicdan gerekir.

Hükümet olarak Taksim Meydanı'nın, Kızıl Meydan gibi kullanılmasına göz yumacak, sonra da milletin ve Büyük Millet Meclisinin karşısına geçip bu bir aşamadır diyeceksiniz.

Yaşasın Rusya, Türkiye Komünist Partisi'ne özgürlük diye meydanlarda bağırılacak, sonra da Egemenlik Ulusundur diyeceksiniz.

Türk Bayrağı yerine kızıl bayraklar çekilecek, hükümet hâlâ özgürlük teranesinden bahsedecek.

İstiklâl Marşı yerine Sosyalist Enternasyonal Marşları söylenecek hâlâ Bakanlar Kurulu ayakta duracak ve olaya açıklık getirmeyecek ve milliyetçilikten bahsedecekler.

Türk büyüklerinin ve Atatürk'ün portrelerinin olmadığı bu mitingde Lenin'in, Engels'in, Türkiye'den toprak isteyen Stalin'in büyük boy portreleri bulunacak ve Hükümet hâlâ Atatürkçüyüz diye laf edecek. Bu portre ve panoların önünde 24 CHP milletvekili yürüyüşe katılacak.

Bu kadar çelişki içinde bulunan, bu denli uyuşmazlık içinde olan, bu Hükümetin basiretsiz tutumu memleketimizi bölmeye ve rejimi yıkmaya yönelik bu acı hareketlere göz yummasıdır.

Eğer 1 Mayıs günü ikinci bir devrimci işçi grubu bu topluluğun içine girme gayreti başarı kazansaydı o vakit büyük bir facia daha doğacaktı. Olay olmadı demekle iş bitmez. Olayların içinde gizli olan anarşik olayların ağırlığına ve niyetlerine bakmak gerekir. Bu niyetleri çok iyi sezmiş olmamaları acıdır. Bu milletin bütünlüğüne yönelik bu yürüyüş Kıbrıs harekâtında kullanılan kadar bir askeri güçle ancak önlenebilmiştir.

Yürüyüşçüler, anarşiyi gaye edinen topluluklar, yürüyüş bitince Aksaray'da yolları ve bazı vasıtaları gaz dökerek yakmışlar ve bunu engellemeye çalışan polislere ateş açmışlar ve sonunda bir polis memurumuzu şehit etmişlerdir.

Miting olaysız geçti diyenlerden İstanbul halkının neden şehri terk ettiğinin cevabını sormak gerekir.

Bu bakımdan 1 Mayıs olayları ile ilgili olarak Anayasanın 88. İçtüzüğün 100, 101. maddeleri gereğince bir Genel Görüşme açılmasını saygılarımızla arz ederiz.

11.5.1978,

Tokat	Faruk Demirtola
Konya	İhsan Kabadayı
Konya	Agâh Oktay Güner
Sivas	Ali Gürbüz
Niğde	Sadi Somuncuoğlu
Gaziantep	Cengiz Gökçek
Elâzığ	Mehmet Tahir Şaşmaz
Erzurum	Nevzat Kösoğlu
Çorum	Mehmet Irmak
Ankara	Necati Gültekin
Kayseri	Mehmet Doğan

BAŞKAN — İçtüzüğümüze göre Genel Görüşme açılıp açılmaması hususunda Hükümete, siyasi parti gruplarına ve önerge sahiplerinden birine sırasıyla söz verilecektir. Sırasında sözünü almayan grup veyahut da şahıs, söz hakkını kaybetmiş olacaktır, uygulamamız bu yöndedir, hatırlatmak isterim. Hükümet ve gruplara 20'şer dakika, önerge sahibine 10 dakika süre verilecektir.

Sayın Hükümet söz istiyor mu? Buyurunuz.

(CHP sıralarından alkışlar)

İÇİŞLERİ BAKANI İRFAN ÖZAYDINLI (Balıkesir) — Sayın Başkan, Millet Meclisinin değerli üyeleri; Tokat Milletvekili Sayın Faruk Demirtola ve 10 arkadaşı tarafından verilen, 1 Mayıs'ta Taksim alanında yapılan gösteriler konusunda, Genel Görüşme açılmasına ilişkin önergede yer alan hususlarla ilgili görüşlerimi sunmak üzere huzurunuzda bulunuyorum; hepinize saygılar sunarım.

1 Mayıs 1978 günü İstanbul'da yapılan toplantı ve gösterilerle ilgili bilgileri sunmadan önce, 1 Mayıs'ın tarihine ilişkin bazı noktaları hatırlatmakta yarar görüyorum.

Bilindiği üzere, 1866 yılında Amerika Birleşik Devletlerinin Baltimore Kentinde toplanan işçi kongresinde, 8 saatlik işgününün yasalaşması istenmiştir. Bu isteğin reddedilmesi üzerine, 8 saatlik işgünü için Amerika Birleşik Devletleri'nin birçok kentinde büyük miting ve gösteriler yapılmış, 3 Mayıs 1886 günü ise Chicago'da gösterici işçilerle polis arasında çıkan çatışmada bir işçi ölmüştür. Ertesi gün meydana gelen yeni olaylar ve polis karakoluna yapı-

lan saldırı hareketlerinden dolayı, 2 sendikacı ile bazı işçi liderleri tutuklanmıştır. Yapılan duruşmalar sonunda 4 işçi idam edilmiş, diğerleri de çeşitli hapis cezalarına mahkûm edilmiştir.

1889 yılı Temmuz ayında Paris'te yapılan bir toplantıda; 1 Mayıs gününün, tüm dünya işçilerinin birlik ve dayanışması için direniş günü olarak kutlanması kabul edilmiştir. Böylece, 1 Mayıs'a bu tarihten itibaren ideolojik bir içerik verilmiş bulunmaktadır.

Halen, bazı demokratik ve özellikle sosyalist ülkelerde 1 Mayıs «İşçi Birleşme, Dayanışma ve Mücadele Günü» olarak kutlanmaktadır.

Yurdumuzda ilk kez 1 Mayıs'ı kutlama eylemi, 1912 yılında İstanbul'da yapılmış, büyük bir işçi topluluğu 1 Mayıs gösterilerine katılmıştır. 1923 yılında İzmir'de toplanan İktisat Kongresi'nde, Türkiye'de 1 Mayıs günlerinin «Amele Bayramı» olarak kutlanması kabul edilmiş, ancak 1924 yılında 1 Mayıs gösterilenine izin verilmemiştir. 1 Haziran 1935 günlü ve 2739 sayılı Ulusal Bayram ve Genel Resmi Tatil Günleri Hakkındaki Kanun ile 1 Mayıs günü, Bahar Bayramı ve resmi tatil olarak kabul edilmiştir.

1976 yılına kadar 1 Mayıs günlerinde önemli gösteriler yapılmamış, ancak bildiri dağıtma, çeşitli yerlere afiş yapıştırma ve belli ibareleri yazma faaliyetleri sürdürülmüştür, 1976 yılında Türkiye Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu (DİSK) 1 Mayıs'ı «Dünya işçilerinin birlik, beraberlik ve dayanışma günü» olarak ilan etmiştir. Bu suretle, 1 Mayıs'ta yapılan faaliyetler öz ve biçim yönünden değişikliğe uğramıştır. Başka bir deyişle, 1 Mayıs kutlama faaliyetleri organize edilerek, büyük gösteriler haline sokulmuştur. Ayrıca, gösterilere işçi kuruluşlarıyla birlikte aynı görüşü benimseyen gençlik, memur ve meslek kuruluşlarının da katılmaları sağlanmıştır.

Bu arada ağırlık İstanbul'da olmak üzere, büyük illerimizde ve önemli il ve ilçelerde toplantı ve gösteriler düzenlenmesi, propaganda faaliyetlerinin de yürütülmesi organize edilmiştir.

1976 yılı Mayısında DİSK tarafından dünya işçilerinin birlik, beraberlik ve dayanışma gününü kutlamak amacıyla İstanbul'da düzenlenen toplantı ve gösteri yürüyüşüne 50 bin kişinin üzerinde vatandaşımızın katıldığı tahmin edilmektedir. 1976 yılındaki 1 Mayıs gösterileri, İstanbul'da katılan kişi ve kuruluşların sayısal olarak çokluğu, gösterilen pankart ve söylenen sloganların içeriği ve bütün yurtta yapılan toplantıların yaygınlığı, yürütülen propaganda ve faaliyetlerin yoğunluğu yönlerinden, 1 Mayıs günlerinin kutlanmasından beklenen amacın gerçekleşmesinde önemli bir dönüm noktası teşkil etmiştir.

1976 yılından itibaren 1 Mayıs'la ilgilenen DİSK 1977 1 Mayıs'ında da İstanbul'da yasal gerekleri yerine getirmek suretiyle toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenlemiştir. Bu kuruluşla birlikte bazı aşırı sol fraksiyonlar da mitinge katılmışlardır. Mitinge katılma, kişi olarak 80 binin üzerinde de bir düzeye çıkmıştır. Burada şu konuyu da tasrih etmek isterim, illegal olarak bilinen fraksiyonlardır bunlar.

Toplantının devamı sırasında saat 18.00 sularında DİSK'in o zamanki Genel Başkanı konuşmasını yaparken, çeşitli yollardan gelip birleşen kalabalık grubun miting alanına girdiği ve Intercontinental Hotel' in önlerine kadar ilerlediği görülmüştür.

Saat 19.00'u 5 geçe değişik yer ve yönlerden, değişik gruplarla bireysel de olsa, 1 - 2 kişi de olsa ateş açılmıştır. Miting alanına doldurulan büyük kalabalık tam bir paniğe kapılarak alandan çıkış yerlerine doğru kaçmaya başlamış, bunun sonucu olarak 1'i polis olmak üzere 34 yurttaşımız hayatını kaybetmiştir ve 146 kişi de çeşitli yerlerinden yaralanmıştır.

Bu olayla ilgili olarak güvenlik kuvvetlerince yakalanan 189 kişinin sorgulama işlemleri Cumhuriyet Savcılığınca yapılmış, bunlardan 89 sanık tutuklanmaları istenerek mahkemeye sevk edilmiş, 16'sı tutuklanmış, diğerleri hakkında serbest olarak yargılanmalarına karar verilmiştir. Halen olay sanıklarının tümü tutuksuz olarak yargılanmaktadır.

Bu arada miting tertipçilerinden Mehmet Karaca, Müşir Kaya, Can Polat ve Mehmet Ertürk haklarında 171 sayılı Yasaya aykırı hareket etmek suçundan dava açılmış ve bu dava da devam etmektedir.

1977 yılı 1 Mayıs toplantı ve gösterilerinde, 1 Mayıs'ın amacını aşan faaliyetler daha da genişletilmiş ve yoğunlaştırılmıştır. Burada da tekrar ediyorum, vurgulayarak belirtmek isterim; 1977 yılı 1 Mayıs'ında da Marks'ın, Engels'in, Lenin in, Stalin'in, Mustafa Suphi'nin, Nazım Hikmet' in, Deniz Gezmiş'in, Ulaş Bardakçı'nın, Mahir Çayan'ın ve Cihan Alptekin'in büyük boy resimleri ve biraz evvel söylediğim bazı illegal fraksiyonların da kendi sloganları rahat rahat 1977 yılı 1 Mayıs'ında da atılmış, söylenmiş ve resimler gösterilmiştir.

MUSTAFA KEMAL AYKURT (Denizli) — Sayın Bakan, siyasi parti de var mı?

İÇİŞLERİ BAKANI İRFAN ÖZAYDINLI (Devamla) — Bunları burada tekrar etmek istemiyorum; çünkü fazla propagandasını yapmak istemem; ancak atılan sloganlar, taşınan pankartlar 1977 yılında da söylenenlerden başkaları değildir.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; 1978 yılındaki gösteriler hakkında bilgi sunmadan önce, şu yasal hususu belirtmek isterim: Yasaya göre, 1 Mayıs günü, «Bahar Bayramı» olarak resmi tatil günüdür. Ancak, herhangi bir kuruluş tarafından 1 Mayıs'ın «işçi, birlik ve dayanışma günü» olarak kutlanmasında ve bu amaçla toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenlenmesinde de Anayasaya ve Toplantı ve Gösteri Yürüyüşü Hürriyeti hakkındaki yürürlükteki Kanuna aykırı bir durum bulunmamaktadır. Başka bir deyişle; 1 Mayıs gösterilerini, yasal yollardan engellemek yetki ve olanağı yoktur.

Toplantı ve Gösteri Yürüyüşü Hakkındaki 171 sayılı Yasa hükümlerine göre; toplantı, toplantının yapılmasından 48 saat önce, çalışma saatleri içinde,

toplantının yapılacağı yerin bağlı bulunduğu en büyük mülki amirliğe, tertip heyetinden en az üç üyenin imzalayacağı bir bildirim verilmesinden sonra yapılabilir. İdarenin, toplantının yapılmasına izin vermesi veya vermemesi hususu söz konusu değildir.

Özet olarak; kanuni süresi içinde bildirimi veren, toplantı ve gösteri yürüyüşü yapmaktadır. Meri kanunlarımız, yürürlükteki yasalarımız buna amirdir.

Sayın Başkan ve değerli üyeler; 1978 yılı 1 Mayıs gösterileri için tertip komitesi ve yöneticisi olarak DİSK Genel Sekreteri Fehmi Işıklar, Seramik Sendikası Başkanı Mustafa Aktulgalı ve Basın-İş Sendikası Başkanı Burhan Şahin imzalarıyla İstanbul Valiliği'ne, 6.2.1978 gün ve 978 sayılı bir bildirim verilmiştir. Bu bildirimde, 1 Mayıs 1978 günü saat 09.00'da Saraçhanebaşı ve Beşiktaş'tan birer kol halinde gösteri yürüyüşüne geçileceği, Taksim'de de açık yer toplantısı yapılacağı ve toplantının saat 19.30'da sona ereceği bildirilmiştir.

Hükümetimiz iktidara geldikten sonra, bu toplantı ve gösteri yürüyüşlerinin oldukça istismar edildiği göz önünde tutularak, bütün illerde toplantı yerleri ve güzergâhları değiştirilmiştir. Bunun neticesi olarak, bildirimde gösterilen Saraçhane - Taksim yolunun 171 sayılı Yasanın 4. maddesine göre, daha önce mülki amirlikçe tespit edilen ve men edilmiş olan yürüyüş yollarından olmadığı hususu, tertip komitesi üyelerine resmen duyurulmuştur. 1 Mayıs gösterilerinin yurdumuzda 1976'dan bu yana kitlesel bir duruma getirildiği de, bu toplantıda tekrar görülmüş bulunmaktadır.

Değerli milletvekilleri; DİSK, 1 Mayıs gösterilerinin hazırlıklarına üç ay önceden başlamıştır. DİSK'in karşısında olan aşırı bazı grupların ve bazı illegal örgüt ve unsurların birtakım eylemlerde bulunabilecekleri dikkate alınarak, alınması gereken bütün önlemler alınmıştır. Mitingle ilgili olarak alınan bütün önlemler ve şu ana hedeflerin gerçekleşmesi amaçlanmaktadır.

1.Toplantı ve gösteri yürüyüşünün idarece engellenmesine ve ertelenmesine yasal olarak imkân bulunmadığına göre, bu yasal hakkın olaysız olarak kullanılmasını sağlayıcı bir tutum izlenmiştir. Yasanın tanıdığı bir hakkın kullanılmasıyla ilgili önlemler yanında, kentin genel güvenliğine ilişkin önlemlerin İl İdaresi Kanununun 11. maddesine göre uygulanması sağlanmıştır. Bu da, askeri birliklerden yardım isteği şeklinde tezahür etmiştir.

2. Gösteri yürüyüşleri ve toplantının devam ettiği sürece gösteriye katılan örgütlerin kendi aralarındaki sürtüşmelerin veya dışarıdan gelecek kışkırtma ve saldırıların önlenmesi, olay çıktığı takdirde en kısa sürede ve etkin biçimde bastırılması planlanmış ve uygulanmıştır. Valilik düzeyinde, ilçe kaymakamları ve emniyet yetkililerinin katılımlarıyla yapılan toplantılarda alınacak önlemler bütün ayrıntılarıyla saptanmış, güvenlik kuvvetleriyle bastırılamayacak kadar büyük olaylar meydana geldiği takdirde askeri güçlerden yararlanma olanakları araştırılmış ve Garnizon Komutanlığıyla işbirliği sağlanmıştır.

Saygıdeğer milletvekilleri; 1 Mayıs mitingi, alınan önlemler ve görevli personelin en küçüğünden en büyüğüne kadar tam bir sorumluluk duygusu içinde çalışmasıyla olaysız geçmiştir. Şu hususu hemen belirtmek isterim ki, gösteriler olaysız geçmiştir derken, suç işlenmemiş demek istemiyorum. 1 Mayıs gösterilerinde bazı kişiler ve kuruluşlarca yasalara uygun düşmeyen eylem ve davranışlarda bulunulmuştur.Şöyle ki;

1. Türk Ceza Kanununun 125, 141, 142 ve 312. maddelerine aykırı düşebilecek hareketleri körükleyen pankart, fotoğraf ve sloganlar kullanılmıştır ve haklarında işlem yapılmıştır. 1 Mayıs günü İstanbul'da yapılan mitingde gösterilen pankart, slogan ve resimler 1977'lerdeki gösterilerden aykırılığı ne fazladır, ne de eksiktir. Diğeri ise, 171 sayılı Yasanın bazı maddelerine uyulmadığı için, bu konuda da haklarında yasal işlem yapılmıştır. 1630 sayılı Dernekler Yasasına aykırı faaliyette bulunanlar için de yasal işlemler hemen yapılmış bulunmaktadır.

Bütün bu yasalara aykırı olan ve suç niteliği görülen hususları saptayan tutanaklar, ses kayıt bantları, fotoğraflar, bildiriler, afişler ve ilgili kişi ve kuruluşlar hakkında düzenlenen işlemli evrak, gereği yapılmak üzere Cumhuriyet Savcılığına gönderilmiş bulunmaktadır.

Saygıdeğer üyeler; merak edenleriniz olursa, 1977 ve 1978'de çekilen tüm fotoğraflar-savcılığa verilenler de dâhil olmak üzere-Bakanlığımda dosyalar hallinde tanzim edilmiş bulunmaktadır. Görmek isteyenler Bakanlıkta ve burada da görebilirler.

Buraya kadar sunmaya çalıştığım bilgilerin ışığı altında, sonuç olarak şunları arz etmek isterim:

1 Mayıs gününün kutlanmasını ve toplantı ve gösteri yürüyüşleri düzenlenmesini engelleyecek yasal bir hüküm yoktur. Bu, anayasal bir haktır.

Bu nedenle idareye, zabıtaya ve adliyeye düşen görevler; toplantı ve gösteri yürüyüşü yapma hakkının yasalara uygun olarak kullanılmasını sağlamak, çıkabilecek olayları önleyici, işlenecek suçları tespit ve suçluları yakalayarak haklarında gerekeni yapıcı işlemlerden ibarettir. Bizim de yaptığımız budur.

Söylenecek söz bulunamayınca, Hükümetimizce böyle bir toplantının vatandaşın burnunu bile kanatmadan sükûnet içerisinde yapılmasını ve sonuçlandırılmasını sağlayıcı önlemleri ne pahasına olursa olsun eleştirerek, normal emniyet kuvvetleriyle yetinmeyerek askeri güçten yararlandığını ileri sürmeyi, ben şahsen mantıkla bağdaştıramıyorum.

Bir yandan toplantının olaysız geçtiğini, Hükümetin askeri güçten takviye alarak devlet otoritesini kurabildiğini kabul edip; öte yandan Hükümetin otorite zaafına düştüğünü ve sokağa teslim olduğunu söylemek gerçekten insafsızlık olur, mantıkla bağdaşmaz.

1977 yılı 1 Mayıs'ında meydana gelen facianın 1978'de de tekrarlanmasını aklı başında olan hiç kimse isteyemez. Bunda asla kuşkum yoktur. Ama

eleştirileri başka yöne çevirerek, bayraktan bahsederek, diğer yönlerde marşlarımızdan bahsederek bununla karıştırmayı, ben asla uygun görmüyorum, doğru bulmuyorum.

Burada şu gerçeği de göz önünde bulundurmak gerekir: 1977 yılı faciasından sonra, 1978'de yapılacak 1 Mayıs toplantısı için kamuoyu endişe içerisinde idi. 29 ve 30 Nisan günlerinin cumartesi ve pazara rastlaması, 1 Mayıs Pazartesi günüyle birlikte üç günlük bir dinlenme olanağı vermiştir. Bu nedenle «Bahar Bayramı» nın amacına uygun olarak halkın büyük çoğunluğunun kent dışında, kırlarda kutlanmasını istismar konusu yapmanın ve Taksim Alanında yapılan toplantıyı tümüyle buna bağlamanın da bir haksızlık olduğu inancındayım. Tarihi gelişimine ilişiklin bilgilerin ışığı altında 1 Mayıs gösterilerinin sistematik bir toplumsal olay haline getirilişi; bilindiği üzere, 1976 yılına rastlamaktadır. 1977 yılında büyük kanlı bir olayla sonuçlandı ve 34 ölü verildi. 1978 yılı 1 Mayıs'ını olaysız geçti, diye kınayanlar, hazmedemeyenler, o tarihlerde Hükümette değiller miydi? Neden bu büyük faciayı o zaman önleyemediler? Zamanında gerekli önlemleri alamadılar? Demek oluyor ki, Hükümette de olunsa, önlemler de alınsa bazı toplumsal olaylar, üzücü facia verici olaylar olabilmektedir. Sayın üyeler; 1 Mayıs 1978 günü alınması gerekli her türlü önlem alınmıştır. Yasalara göre suç sayılabilecek her davranış yakından izlenmiş, tutanaklar, ses kayıtları ve fotoğraflarla saptanarak gereği için yasal organlara verilmiştir. Bir yıl önceki kanlı facianın kamuoyunda yarattığı endişe ve korkunun yerine 1 Mayıs 1978'de, Devletin gücü ve otoritesinin varlığı gösterilmiştir. Hiçbir vatandaşın burnu kanamadan, kanattırılmadan yasal bir hak kullandırılmış, suç işleyenler adalete teslim edilmiştir. Takdir Yüce Meclisin olacaktır. Hepinize saygılar sunarım. (CHP sıralarından alkışlar) rım. (CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Bakan. Adalet Partisi Grubu adına Denizli Milletvekili Sayın Mustafa Kemal Aykurt, Buyurun efendim.

AHMET SAYIN (Burdur) — Sayın Başkan, Hükümet yerinde yok.

METİN TÜZÜN (İstanbul) —Sayın Başkan, Sayın Bakan yanımda oturuyor, işte efendim.

BAŞKAN — Hükümet burada efendim.

AHMET SAYIN (Burdur) — O halde kendisine ayrılan yerinde otursun efendim.

BAŞKAN — Tamam efendim, yerlerine geçecekler efendim.

AHMET SAYIN (Burdur) — Divan eksik Sayın Başkan, bu şekilde görüşmelere devam edilemez. 25 dakikadır Divan eksiktir.

BAŞKAN — Divandaki üye arkadaşımız parmağındaki yaranın pansuman edilmesi için geçici olarak ayrıldılar. Bu bakımdan haberim var. Sayın Divan şimdi tamamlanacaktır efendim.

Buyurun Sayın Aykurt.

AP GRUPU ADINA MUSTAFA KEMAL AYKURT (Denizli) — Sayın Başkan, sayın milletvekilleri;

1 Mayıs 1978 Taksim olayları için Sayın Faruk Demirtola ve arkadaşları tarafından verilen Genel Görüşme açılmasına dair önerge hakkında Adalet Partisi Grubunun görüşlerini arz etmek üzere huzurlarınıza geldim.

Genel Görüşme önergesi Millet Meclisine 11.5.1978 tarihinde verilmiştir; bundan tam 7 ay evvel, 1 Mayıs 1978'den, 27 Aralık 1978 tarihine kadar gelişen olayların her biri; 1 Mayıs faciası kadar büyüktür, elem vericidir. Daha dün, Elazığ ilimizde beş vatandaşımız öldürülmüş, yüzlerce kişi yaralanmıştır. Bundan birkaç gün önce Kahramanmaraş olayları hepimizin gözleri önündedir.

Sayın Bakan, bu önerge münasebetiyle biraz evvel yaptığı konuşmada son derece edebi bir üslup içerisinde hazırlanmış, tahmin ederim başkası hazırlamış, bir metni huzurlarınızda okudu. Gönül isterdi ki Sayın Bakan burada açıklama yaparken, 1 Mayıs İşçi Bayramı'nın tarihi gelişimini değil; «1 Mayıs 1978'de İstanbul'da ve başka illerde meydana gelen olayların sonucu ne olmuştur? Bu toplantılara katılan memurlar ve diğer teşekküller hakkında ne gibi işlem yapılmıştır? Hükümet tarafından ne gibi tedbir alınmıştır? Bunları açıklasaydı. Bundan bahsetmedi.

5442 sayılı Kanuna göre; valiler normal tedbirlerle güvenlik sağlanamayacağı kanaatine vardıkları zaman, ilave asker isteyebilirler ve olay vukua geldikten sonra askeri güç isteyebilir. 5442 sayılı Kanunun kapsamı bu.

Fakat görüyoruz ki, 1 Mayıs Taksim olaylarında-yanılmıyorsam-20 bin civarındaki asker toplantıdan evvel İstanbul'a yerleştirilmiştir. Bunun anlamı açıktır ve üzücüdür, İstanbul'da daha olaylar başlamadan evvel, Hükümet, Türk topraklarında serbestçe komünizm propagandası yapılabilmesi için Türk askerini komünistlere bekçilik yaptırmıştır. Bunun hesabı sorulmalıdır diyoruz.

ALTAN ÖYMEN (Ankara) — 1977'nin resimlerine bak, asker yoktu. (CHP sıralarından, «Bu kürsüden bu kadar boş konuşulmaz» sesleri.)

MUSTAFA KEMAL AYKURT (Devamla) — Bir defa daha söyleyeceğim:

Şimdi yine Sayın Bakan, üzülerek ifade ediyorum ki, «1 Mayıs'ta gösteriler olaysız geçmiştir» diyebilmiştir bu kürsüden, çok acıdır bu. «1 Mayıs'ta gösteriler olaysız geçmiştir» diyebilmiştir.

700 sene Moskof'la savaş vermiş, Türk Milletinin kanını akıtarak teslim aldığı bu topraklarda... (İstanbul Milletvekili Çağlayan Ege ile Burdur Milletvekili Ahmet Sayın arasında karşılıklı söz atmalar.)

BAŞKAN — Rica ediyorum, rica ediyorum. Sayın, Sayın Ege, ikinizden de rica ediyorum, hatibin konuşmasına imkân verin.

MUSTAFA BAŞOĞLU (Ankara) — Hanımefendi oturduğu yerde rahat dururs a, biz de rahat dururuz.

MUSTAFA KEMAL AYKURT (Devamla) — Değerli arkadaşlarım, 700 sene...

BAŞKAN — Her iki arkadaşımdan da rica ediyorum, Sayın Başoğlu, sizden de.

FAİK ÖZTÜRK (Elâzığ) — (AP sıralarına dönerek) Sizin kimseye bağırmaya, çağırmaya hakkınız var mı? Onun da sizin gibi konuşma hakkı var.

BAŞKAN — Rica ediyorum Sayın Öztürk, lütfen, lütfen. Buyurun sayın hatip.

MUSTAFA KEMAL AYKURT (Devamla) — 700 sene Moskof'la savaş vermiş Türk Milletinin kanını akıtarak, teslim aldığı bu topraklarda... (İstanbul Milletvekili Çağlayan Ege'nin AP sıralarına doğru anlaşılamayan müdahaleleri.)

BAŞKAN — Rica ediyorum, rica ediyorum Sayın Ege.

ÇAĞLAYAN EGE (İstanbul) — Sen kendi karına sahip ol.

BAHRİ DAĞDAŞ (Kars) — Sayın Başkan, edep dışı konuşuyor.

ETEM EZGÜ (Samsun) — Sen benim karımı ağzına almak için, onun kadar terbiyeli ol. Ben seni başka yerden de tanıyorum. (CHP ve AP sıralarından karşılıklı müdahaleler.)

BAŞKAN — Sayın Ezgü, Sayın Ezgü, birbirimize karşılıkla saygı gösterelim, çok rica ediyorum. Sayın Ege, lütfen...

ETEM EZGÜ (Samsun) — Hakaret ederse, hakaret ederim.

MUSTAFA BAŞOĞLU (Ankara) — Bir ailenin durumunu buraya getirmeye hakkı var mı hanımefendinin?

BAHRÎ DAĞDAŞ (Kars) — Otur yerine, otur yerine.

BAŞKAN — Lütfen, lütfen, bu konuların hiçbirini arkadaşlarımızın aslında burada ifade etmemelerini arzu ederiz; ama arkadaşlarım bu çizginin dışına çıkıyorlarsa, ikaz etmek durumuyla kendilerini, doğru şekilde harekete davet etmek mecburiyetindeyim; arkadaşlarım kusura bakmasınlar. Rica ederim arkadaşlarım, görüşmelerin huzurunu bozmadan devamına imkân veriniz, lütfen. Buyurun.

MUSTAFA KEMAL AYKURT (Devamla) — Değerli arkadaşlarım, Sayın Bakan bu kürsüde «1 Mayıs'ta gösteriler olaysız geçmiştir demiştir» dedim. 700 sene Moskof'la savaş vermiş Türk Milletinin kanını akıtarak sahip olduğu bu topraklarda, 1978 Türkiye'sinde Lenin'in, Marks'ın, Stalin' in resimlerinin gezdirilmesi olay kabul edilmiyor mu?

SÜLEYMAN SABRI ÖZNAL (Edirne) — Hepsi insan onların.

MUSTAFA KEMAL AYKURT (Devamla) — Başlı başına bunların her biri birer büyük olaydır.

Yine, 1978 Türkiye'sinde Taksim Meydanında bu topraklarda Atatürk'ün resminin bulunmaması bir olay kabul edilmiyor mu?

Yine, «Şu önlemleri aldık, bu önlemleri aldık» denildi. Hâlbuki görüyoruz, 1 Mayıs toplantılarını tertip edenler hakkında tahkikat açan Bakırköy Savcısı alelacele yerinden alınmış ve İnegöl'e sürülmüştür.

(Kocaeli Milletvekili Kenan Akman ve Sivas Milletvekili Ali Gürbüz'ün karşılıklı müdahaleleri ve Kocaeli Milletvekili Kenan Akman'ın MHP sıralarına doğru yürümesi.)

BAŞKAN — Sayın Akman, Sayın Akman rica ediyorum, Sayın Akman... (Başkanın tokmağı vurması.)

KENAN AKMAN (Kocaeli) — 1 Mayıs'ta laf söyleyecek adamın avradını s... (AP ve MHP sıralarından «Yuh» sesleri, şiddetli gürültüler.)

BAŞKAN — Sayın Akman, Sayın Akman. Sayın Kocal, oturunuz yerinize.

KENAN AKMAN (Kocaeli) — Edepsizliğin lüzumu yok. Ben 1 Mayıs'a katıldım. (Kocaeli Milletvekili Kenan Akman ve MHP milletvekilleri arasında karşılıklı itişmeler.)

BAŞKAN — Sayın Akman, beni dinler misiniz? (Gürültüler.)

Rica ediyorum, rica ediyorum; Sayın Irmak, rica ediyorum, oturunuz.

KENAN AKMAN (Kocaeli) — Ben 1 Mayıs'a katıldım; 1 Mayıs'a laf söyleyenin alnını karışlarım. (Gürültüler.)

BAŞKAN — Sayın Akman, Sayın Akman... Rica ediyorum Sayın Irmak. Arkadaşlar, lütfen oturunuz yerinize ve beni dinleyiniz.

KENAN AKMAN (Kocaeli) — Edepsizliğin lüzumu yok; ben katıldım 1 Mayıs'a... (Gürültüler.)

BAŞKAN — Bir dakika Sayın Akman, sizinle görüşüyorum, bana muhatapsınız? Lütfen...

BAHRÎ DAĞDAŞ (Kars) — Sayın Başkan, küfür etti.

BAŞKAN — Bir dakika efendim.

Sayın Akman, burada ifade ettiğiniz söz, Yüce Meclisin çatısı altına yakışmayacak sözdür. Lütfen özür dileyiniz ve bu söz söylenilmemiş olsun. Aksi takdirde, Millet Meclisinin manevi şahsiyetine de hakaret olan bu davranışınızdan dolayı sizi oturum dışı bırakacağım.

KENAN AKMAN (Kocaeli) — Müsaade eder misiniz? Öteden beri beni takip ediyorsanız, ben devamlı olarak sabırla dinliyorum. Oturdukları yerden durmadan laf atıyorlar, bu taraftan da laf atan arkadaşlarımız vardır. Konuşan hatip kardeşimize küfür ettiğime dair benim ağzımdan bir kelime çıkmamıştır. Eğer benim söz alıp da konuşmam gerekiyorsa buradan cevap vermem gerekir. Sabır, sabır, sabır; artık buramıza geldi. Her türlü şeyleri söylesinler, amacın dışına çıkmasınlar. Yani 77 senesinde…

BAŞKAN — Sayın Akman, anlaşıldı, rica ediyorum, bir dakika, beni dinleyiniz. Bu sabrınızı taşırma durumlarına benim müdahale etmem gerekir. Yetişebildiğimiz kadarı ile bu müdahaleyi zamanında yapıyoruz. Bir milletvekili olarak siz aynı şeyi düşünürseniz, diğer arkadaşımıza da aynı hakkı tanımak lazım gelirse, burada görüşme yapma imkânı maalesef olmaz. Bu bakımdan ben özür dilemenizi tekrarlıyorum. Dilemediğiniz takdirde sizi oturum dışı bırakıyorum.

ALTAN ÖYMEN (Ankara) — «Amacımı aştı» dedi Sayın. Başkan.

BAŞKAN — Sayın Akman, özür diliyor musunuz efendim?

SABRÎ ÖZTÜRK (Hatay) — Amacımı aştı dedi Sayın Başkan. Bu da bir nevi özür dilemektir.

BAŞKAN — Hayır efendim, ben anlıyorum, rica ediyorum Öztürk. Arkadaşımız da o olgunluğu gösterecektir. (Gürültüler.)

Sayın Akman, özür dilemiyorsanız sizi bir oturum, Oturum dışı bırakıyorum. (Gürültüler.)

Eğer hakkınızı korumak isterseniz.

KENAN AKMAN (Kocaeli) — Sayın Başkan, oya sunarsınız, oylamada kabul edilirse özür dilerim. (Gürültüler.)

BAŞKAN — Sayın Akman, elbette size, gerekiyorsa müdafaa hakkı da vereceğim, oylama da yapacağım efendim.

ALTAN ÖYMEN (Ankara) — Sayın Başkan, «amacımı aştı» dedi. Amacımı aştı demek de özür dilemektir.

BAŞKAN — Evet Sayın Aykurt siz devam ediniz, sizden sonra işlem yapacağım efendim.

MUSTAFA KEMAL AYKURT (Devamla) — Sayın Başkan, bir arkadaşımız «1 Mayıs hakkında laf edenin anasını avradını sinkaf ederim» dedi.

BAŞKAN — Rica ederim tekrarlamayın.

MUSTAFA KEMAL AYKURT (Devamla) — Bu üye hakkında muamele yapılıncaya kadar konuşmayacağım. Evvelemirde bu muamele yapılmalıdır. (AP sıralarından «Bravo» sesleri, alkışlar.)

Meclisin haysiyet ve şerefine uzanan bu muamele hakkında Sayın Başkanlığımız evvelemirde muamele yapmalıdır. Ben bu kürsüde 1 Mayıs üzerinde konuşuyorum. O itibarla küfür bana da teveccüh etmektedir.

BAŞKAN — Sayın Aykurt, hassasiyetinizde haklısınız. Elbette işlem yapabilmem için, arkadaşımın da müdafaasını aldıktan sonra, Genel Kurulun onayına sunacağım efendim.

ÖMER BARUTÇU (Zonguldak) — Sayın Başkan, burada saygısızların yeri yoktur. (Gürültüler.)

BAŞKAN — Efendim Tüzüğü okuyorum. Sayın Aykurt, sürenizi hesap ederek size yeniden konuşma hakkı vereceğim efendim.

MUSTAFA KEMAL AYKURT (Devamla) —Efendim, ben 1 Mayıs hak-

kında konuşuyorum. 1 Mayıs hakkında konuşanların burada anasına avradına küfür ediliyor, ben de buradayım Sayın Başkan. Yani bu ahval, benim kürsü hürriyetimi zedeler, kürsüde özgür değilim.

BAŞKAN — Tamam Sayın Aykurt, gereken muameleyi yapacağım.

MUSTAFA KEMAL AYKURT (Devamla) — Evvela muameleyi yapın.

BAŞKAN — Gereken muameleyi yapıp size söz vereceğim. Sayın Aykurt, siz yerinize buyurun efendim.

ESAT KIRATLIOĞLU (Nevşehir) — Sayın Başkan, usul hakkında söz rica ediyorum.

BAŞKAN — Ne bakımdan efendim?

ESAT KIRATLIOĞLU (Nevşehir) — Tutum ve davranışınız hakkında.

BAŞKAN— Evet, tutumum hakkında ne var, söyleyin.

ESAT KIRATLIOĞLU (Nevşehir) — Burada, Meclisin manevi şahsiyetine sinkaf edilmiştir. Eğer, Meclisin manevi şahsiyetine yapılan bu galiz küfür oylarla tasdik edilecek ise, biz bu Meclisin altında çalışmıyoruz ve oturumu terk edeceğiz.

BAŞKAN — Sayın Kıratlıoğlu, böyle bir işlem yapmadan, sizin de böyle bir hükme varmanızı doğru bulmuyorum. Ama ben Tüzük hükümlerine göre işlem yaptıktan sonra kanaatiniz sizin olacaktır efendim.

TURAN KOÇAL (İstanbul) — Sayın Başkan...
BAŞKAN — Buyurun... Bir dakika efendim. Sayın Aykurt, sizin süreniz...

MUSTAFA KEMAL AYKURT (Devamla) — Sayın Başkanım, bu kürsüde vaki olan, yalnız bana değil.

BAŞKAN — Süreniz 8 dakika olmuştur, 8 dakikanın üzerine devam ettireceğim efendim.

MUSTAFA KEMAL AYKURT (Devamla) —Sayın Başkan, yalnız benim şahsıma değil, Büyük Millet Meclisi'nin ve Başkanlığınızın manevi şahsiyetine de hakaret edilmiştir. Şu ahvalde... (CHP sıralarından gürültüler.) Müsaade buyurun efendim.

BAŞKAN — Sayın Aykurt, Sayın Aykurt...

MUSTAFA KEMAL AYKURT (Devamla) — Şu ahvalde, benim kürsüde...

BAŞKAN — Sayın Aykurt, beni dinleyiniz lütfen. Kestim sesinizi efendim, kestim sesinizi. Beni dinleyiniz, gene işlemi yapacak olan benim.

MUSTAFA KEMAL AYKURT (Devamla) —Dinliyorum, işlemi yapın, konuşmama devam edeceğim.

BAŞKAN — Siz buyurun yerinize, ben işlemi yapayım, ondan sonra Meclisin manevi şahsiyetine yapılan hakaret hakkında Tüzük hükümleri neyi gerektiriyorsa, ona göre işlem yapacağım.

MUSTAFA KEMAL AYKURT (Devamla) — Gerekli işlem yapıldıktan sonra ben konuşmama devam edeceğim.

BAŞKAN — Devam edeceksiniz tabii.

MUSTAFA KEMAL AYKURT (Devamla) —İşlem yaptıktan sonra devam edeceğim.

BAŞKAN — İşlem yapacağım efendim; buyurun.

MUSTAFA KEMAL AYKURT (Devamla) — Özgürlüğüm yok, bu kürsüde benim masuniyetim yok. Ben bu kürsüde konuşurken hakarete maruz kalırsam, ne konuşabilirim?

BAŞKAN — Sayın Aykurt, siz yerinize buyurun. Size, kaldığınız yerden devam ettireceğim ve sürenizi kullandıracağım efendim.

BAHRÎ DAĞDAŞ (Kars) — Anamıza, avradımıza küfrediyor. Olur mu böyle şey?

BAŞKAN — Rica ediyorum, rica ediyorum, rica ediyorum.

ALTAN ÖYMEN (Ankara) — Durmadan tahrik ediliyor ama.

AHMET SAYIN (Burdur) — Onun için küfür etmesi mi lazım?

BAŞKAN — 137. maddeyi okuyorum efendim:
Meclisten geçici olarak çıkarma cezası aşağıdaki hallerde verilir:

Aynı birleşim sırasında üç kere kınama cezasına uğramak;

Bir ay içinde beş kere kınama cezası almak;

Görüşmeler sırasında Cumhurbaşkanına, Cumhuriyet Senatosuna, Millet Meclisine, Cumhuriyet Senatosu Başkanına, Millet Meclisi Başkanına, Cumhuriyet Senatosu ve Millet Meclisi Başkanlık Divanlarına, Başkanlık görevini yerine getiren Başkan vekiline hakarette bulunmak, sövmek veya onları tehdit etmek yahut Türkiye Cumhuriyetine veya onun Anayasa düzenine sövmek;

Görüşmeler sırasında halkı veya Devlet kuvvetlerini yahut kamu organ, kuruluş ve görevlilerini kanun dışı hareketlere, ayaklanmaya veya Anayasa hükümlerini bozmaya teşvik ve tahrik etmek;

Türkiye Büyük Millet Meclisi bina, bahçe ve arsaları içine silahlı olarak girmek...» Bu şekilde devam ediyor.

HAYRETTİN UYSAL (Sakarya) — Sayın Başkan, arkadaşımız özür dileyecek efendim; kendisine bir soruverin.

BAŞKAN — Sayın arkadaşımıza bu konuda zaten imkân tanıdık. Dileğimiz bu Meclisteki söylenilen, bu Meclise yakışmayan sözlerin söylenilmemiş kabul edilmesidir. Elbette ki, içtüzük'te bu Meclisi bu yönde çalıştırmak için konulmuş hükümleri taşımaktadır. Arkadaşımıza bu hususta, özür dilemesi konusunda söz veriyorum. Buyursunlar efendim.

KENAN AKMAN (Kocaeli) — Efendim, benim sabrım taştı. Eğer ki Meclise hakaret etmişsem özür diliyorum. Yalnız aynı küfür eden arkadaşlar küfrünü geri alsınlar. Özür diliyorum.

BAŞKAN — Şimdi, sayın arkadaşımız özür diliyor.

AHMET SAYIN (Burdur) — Sayın Başkan, sadece size karşı...

BAŞKAN — Hayır, Yüce Meclise karşı özür diliyor. Yüce Meclise ve Başkanlığa karşı herhangi bir şey olmuşsa, özür diliyor.

AHMET SAYIN (Burdur) — Atıfta bulunsun. Şu cümleleri söylemedim desin. (CHP sıralarından gürültüler.)

BAŞKAN — Sayın Ahmet rica ediyoruz, bu hususlarda da Başkanlığın nasıl çalışacağını da lütfen kendisi takdir etsin. Çok rica edeceğim.

MEHMET IRMAK (Çorum) — Sayın Başkan, kelimeyi geri alsın.

BAŞKAN — Sayın Akman özür dilemiştir ve Başkanlık olarak da biz bu

işlemi yapmaya lüzum kalmadığı kanaatine varmışızdır. Teşekkür ederim efendim. Sayın Aykurt, buyurun efendim; kaldığınız yerden, devam ediniz. 8 dakikanızı kullandınız, 12 dakikanız daha var, tolerans tanıyacağım efendim.

ETEM EZGÜ (Samsun) — Sayın Başkan, o lafların zabıtlardan çıkarılmasını istiyoruz.

BAŞKAN — Söylenilmemiş kabul ediyoruz efendim. Zabıtlara bu şekilde geçecektir.

HÜSEYİN ERDAL (Yozgat) — O küfrü geri alsın.

BAŞKAN — Geri aldılar, özür dilediler efendim.

TURAN KOCAL (İstanbul) — O sözlerini geri alsın. Geri alınmadan halledilecekse, ben de küfür edeceğim. (Gürültüler.)

BAŞKAN — Rica ediyorum Sayın Kocal.

TURAN KOCAL (İstanbul) — Geri almadan iş halledilivorsa, ben de küfür edeceğim. Sözlerini geri alsın.

BAŞKAN — Rica ederim, bu çatının altındaki insanlara elbetteki özür dilemek yakışır.

HÜSEYİN ERDAL (Yozgat) — 1 Mayıs'tan söz edenlere küfür etmiştir, geri alsın.

BAŞKAN — Sayın Erdal, Sayın Erdal, rica ediyorum, özür dilemek geri almak demektir efendim. Lütfen efendim. Özür dilemiş ve mesele kapanmıştır. Buyurun efendim.

AP GRUBU ADINA MUSTAFA KEMAL AYKURT (Denizli)— Sayın Başkan, ben 2 dakika konuşmadım daha...

BAŞKAN — Sayın Aykurt, ben zaman tutuyorum, beş dakikayı çıkarttım zaten. Siz buyurun efendim.

MUSTAFA KEMAL AYKURT (Devamla) — Sayın milletvekilleri, tarihi boyunca hür yaşamış, istiklal ve hürriyeti uğrunda çok zor günlerde kanını ve canını seve seve veren Türk Milleti; haysiyetine, toprağına, hürriyetine düşkün büyük Türk Milleti, bugün bölünme ve parçalanma tehlikesiyle karşı karşıya bulunmaktadır.

Bu tehlike, bugün dünden daha ciddi, yarın bugünkünden daha büyüktür. Ecdadımız, bu vatanın her karış toprağını kanıyla sulayarak ve çok ağır bedeller ödeyerek bizlere teslim etmiştir.

MEHMET IRMAK (Çorum) — (Sıra kapaklarına vurarak) Sözünü geri alsın, böyle şey olmaz.

HÜSEYİN KALELİ (Konya) — Çıldırdın mı be adam?

SABRI ÖZTÜRK (Hatay) — Sayın Başkan, doktor olarak arkadaşımızın rahatsız olduğu kanısındayım, lütfen muayeneye gönderin. Ben doktorum, öyle görüyorum.

BAŞKAN — Rica ediyorum, rica ediyorum...

MEHMET IRMAK (Çorum) — Geri alsın, geri alsın.

BAŞKAN — Sayın Irmak, sizden de sükûnetinizi muhafaza etmenizi rica ediyorum.

MUSTAFA KEMAL AYKURT (Devamla) — Egemenlik hakkımıza, vatanımızın bütünlüğüne, Türk'ün haysiyet ve şerefine uzanan namert eller, tarihin her devrinde kırılmıştır. Milletimizi, Haçlı Seferlerine göğüs germiş, düveli muazzama ya karşı koymuş...

MEHMET IRMAK (Çorum) — (Sıra kapağına vurarak.) Geri alsın, kelime kelime geri alsın.

BAŞKAN — Sayın Irmak...

MUSTAFA KEMAL AYKURT (Devamla) —Sayın Başkan, devam edecek miyim?

HÜSEYİN KALELİ (Konya) — Sayın Başkan, arkadaşımızı doktora götürelim. Gerekli işlemi yapın.

BAŞKAN — Sayın Kaleli, çok rica ediyorum, ben yapıyorum, ben yapıyorum rica ediyorum. Eğer öyle doktora götürülmesi gerekirse, pek çok arkadaşımızı doktora sevk etmek lazım, kusura bakmayın.

MUSTAFA KEMAL AYKURT (Devamla) — Sayın Başkan devam edecek miyim?

MEHMET IRMAK (Çorum) — Sayın Başkan olmaz böyle şey, olmaz. Kelime kelime geri almalı.

BAŞKAN — Rica ediyorum, Sayın Irmak, sükûnetinizi muhafaza ediniz, lütfen. Buyurun.

MEHMET IRMAK (Çorum) — (Sıra kapağına vurarak) Olur mu Sayın Başkan?

MUSTAFA KEMAL AYKURT (Devamla) —Batının emperyalist güçlerine karşı mağlup olmamış, Türk Askeri her türlü imkânsızlıklar içerisinde karnında bir lokma ekmek dahi yokken, Milli Mücadelede zaferler kazanmış; Çanakkale'de, Sakarya'da ve Dumlupınar'da tarihe altın sayfalarla destanlar yazdırmıştır.

Dünyada devletleri devlet yapan, topraklarındaki kayıtsız şartsız egemenlik hakkına sahip olmaktır.

Bundan kısmen dahi vazgeçmek veya başka bir güçle paylaşmak, devlet için de, millet için de bir haysiyet ve şeref meselesidir.

Değerli arkadaşlarım, arz etmeye çalıştığım bu sözler, bu çatı altında bulunan herkes tarafından içtenlikle kabul edilmektedir.

Hepimiz bu vatanın çocukları olarak, milletimize ve devletimize hizmet edebilme yarışı ve heyecanı içindeyiz.

Ne hazindir ki, tarihi boyunca uğrunda böyle bir mücadele verilmiş bu vatan topraklarında bugün birtakım oyunlar oynanmaktadır. Sınırlarımızda yabancı güçler dövüşmekte, sınırlarımız içerisinde egemenlik hakkımıza tecavüzler vaki olmakta, Bayrağımız ve bağımsızlığımız bir avuç sorumsuz kişi tarafından elimizden alınmak istenmektedir.

Sayın milletvekilleri, bugün artık kimsenin inkâr ve tevil edemeyeceği kadar açık bir gerçek ortaya çıkmıştır ki, Devletimizin varlığına kastedenler, Türkiye'de Marksist, Leninist bir düzen kurmak isteyenlerdir. Cumhuriyetin her devrinde böyle bir ideolojinin cazibesine kapılanlar bulunmuştur. Ancak, Devletin top yekûn karşı koymasıyla bu tehlike bertaraf edilebilmiştir. Bugün en büyük endişemiz bu Hükümetin, bu tehlikeyi bilerek ya da bilmeyerek görmemezlikten gelmesidir.

Soruyoruz, Hükümet anarşiye teslim mi olmuştur, yoksa Hükümet anarşiyle beraber midir? Gerilere baktığımız zaman anarşistlerle beraber «Bu düzen bozuktur, bu düzen yıkılmalıdır» sloganlarını söyleyenlerin Cumhuriyet Halk Partisi olduğunu görüyoruz.

AYHAN ALTUĞ (İstanbul) — Düzen bozuktur, düzen bozuk olmasa sen buraya gelmezdin.

MUSTAFA KEMAL AYKURT (Devamla) —Bu sloganlarla gönüllerden ve iradelerden Anayasamızın değerleri ve siyasi tertiplerin yerine Marksist ve Leninist düzen ilkeleri ikame edilmeye çalışılmıştır. Bundan sonra amaca ulaşabilmek için Devletimizi içinden çökertmeye matuf eylemler başlatılmış ve bugünkü çıkmaz sokağın başına gelinmiştir.

Sevgili arkadaşlarım, 1 Mayıs 1978 tarihinde Türkiye'nin birçok bölgelerinde ve Taksim Meydanında Proletarya diktatörlüğünün gösterisi ve provası yapılmıştır. 1 Mayıs günü, başka yerlerde olduğu gibi, İstanbul halkı çoluğu ile çocuğu ile şehri terk etmişlerdir. 1 Mayıs günü esnaf can derdine düşmüş, dükkânlarının kepenklerini indirmiş, işyerlerini terk ederek, evlerinin kapılarını kilitleyerek İstanbul'dan kaçmışlardır.

Böylesine boşaltılmış İstanbul şehri bizzat bu Hükümet tarafından Komünist eylemcilere teslim edilmiştir. Bu gösterilerde Türkiye'ye ait, milliyetçiliğe ait hiçbir şey yoktur. Türk Bayrağı yerine, orak–çekiçli Moskof Bayrağı, Atatürk yerine Komünist şeflerin resimleri, İstiklal Marşı yerine Enternasyonal Marşı vardır. Bunlardan çok daha hazini,

SÜLEYMAN SABRI ÖZNAL (Edirne) — Gına geldi artık.

BAŞKAN — Sayın Öznal, çok müdahale ediyorsunuz. Rica ediyorum.

MUSTAFA KEMAL AYKURT (Devamla) — ...Bu kızıl bayrakların gölgesinde, «Yaşasın Rusya», «Türkiye Komünist Partisine özgürlük» diye haykıranların arasında Cumhuriyet Halk Partisinin eski ve yeni belediye başkanları ile 24 milletvekili vardır.

O gün Komünist provası yapan ve Taksim'i kızıla boyayan örgütleri Hükümet kınayamamıştır. Cumhuriyet Halk Partisi yönetimi bu gösterilere katılan milletvekillerine ve belediye başkanına karşı bugüne kadar bir işlem yapamamıştır.

Aksine, bu gösterilerin bir «aşama» olduğunu söyleyerek, bunlarla tam bir işbirliği içerisinde bulunduğunu ispat etmiştir.

Sayın milletvekilleri, bütün bu olaylar karşısında Hükümet, sanki bu Devletin hükümeti değilmiş gibi kayıtsızlık içerisindedir. Hükümet, ne olaylardan evvel, ne de olaylardan sonra hiçbir tedbir almadığına göre, acaba Hükümet, «Yıkılası düzen» dediği düzeni mi değiştirmektedir?

AYHAN ALTUĞ (İstanbul) — Yani 1977'deki gibi mi tedbir alsa idik?

MUSTAFA KEMAL AYKURT (Devamla) —Sınırlarımıza tecavüz vardır, Hükümet yoktur. Topraklarımızda yabancı güçler savaş vermektedir, Hükümet yoktur. Yurdumuzun her tarafında katliam vardır, yağma vardır, iç harp vardır, Hükümet yoktur.

Değerli milletvekilleri, bu Hükümet anarşinin kaynağına inemez. Çünkü, anarşinin kaynağında kendisi vardır. 1965 senesinden beri Cumhuriyet Halk Partisi, «Bu düzen bozuktur, bu düzen değişmelidir» sloganlarına dört elle sarılmış, köy köy, meydan meydan bu sloganlar haykırılmıştır, partinin temel propagandası haline getirilmiştir. İşçi eylemlerinde, toprak işgallerinde hep Cumhuriyet Halk Partisi vardır.

Moskova'ya mı, Pekin'e mi bağlanalım mücadelesini yapan TÖB-DER'le Cumhuriyet Halk Partisi beraberdir. Açıkça Proletarya ihtilalını müdafaa eden ve bunu eylemleriyle icra eden DİSK'le Cumhuriyet Halk Partisi beraberdir. Polisi ikiye bölen, POL-DER'le, DEV-GENÇ'le Cumhuriyet Halk Partisi beraberdir.

Bunların dışında, «Bütün kanunların üstünde doğa kanunu vardır» diyerek vatandaşı kanunsuzluğa,«Toprak işleyenin su kullananın» diyerek vatandaşı ilhakı hakka teşvik eden, yine bu Hükümetin başı Sayın Ecevit' tir.

Sevgili arkadaşlarım, Atatürk ve Devrimcilik adlı kitapta bakınız Ecevit ne diyor : «Gerçek devrim altyapı devrimidir. Yani üretim ilişkilerini yeniden düzenleyen ve ekonomik güce el değiştirten devrimdir.» Ve devam ediyor : «Bazı istisnalar bir yana bırakılırsa bu devrimler, üretim ilişkilerini halk yararına değiştirecek, ekonomik güce el değiştirtecek; öylelikle halkın ekonomik, sosyal durumunu dişe dokunur ölçüde düzeltecek, siyasal gücünü bir ölçünün üstünde artıracak nitelikte devrimler değildir. Şimdiye kadar Türkiye'de bu anlamda bir devrim, ekonomik güce el değiştirten bir devrim bütün ve köklü olarak yapılmış değildir. Cumhuriyetin ilk döneminde yapılan devrimlerden çoğu - yani Atatürk devrimleri bu; Ecevit söylüyor - üstyapı devrimlerinden ibaretti. (Atatürk devrimlerinin inkârı) Türkiye' de daha çok altyapı değişikliği gereklidir.»

MUSTAFA ŞENTÜRK (Malatya) — Yalan mı söylemiş yani?

MUSTAFA KEMAL AYKURT (Devamla) —Bu sözlerle...

BAŞKAN — Sayın Şentürk...

MUSTAFA ŞENTÜRK (Malatya) — Bu kadar geri zekâlılık olmaz canım.

BAŞKAN — Sayın Şentürk, çok müdahale ediyorsunuz. Çok rica ederim, rica ederim.

MUSTAFA KEMAL AYKURT (Devamla) — Atatürk'ün büyük ümitlerle gerçekleştirdiği inkılâplar Sayın Ecevit tarafından Marksist kriter ve yöntemlerde bulunarak yozlaştırılmakta ve toptan inkâr edilmektedir.

MUSTAFA ŞENTÜRK (Malatya) — Konuşma şekli bile acayip.

BAŞKAN — Siz tayin edecek değilsiniz hatibin konuşma şeklini. Biraz kendinize geliniz lütfen.

MUSTAFA KEMAL AYKURT (Devamla) — Değerli milletvekilleri, bugün Hükümet Başkanı olan Ecevit'in bu sözleriyle Marksizm'in Temel Kitabı adlı eserde geçen sözler, benzerlik değil ayniyet arz etmektedir. (CHP sıralarından gürültüler) Yine Engels'in şu sözleriyle Ecevit aynı çizgide buluşmaktadır.

MUSTAFA ŞENTÜRK (Malatya) — Bu kadar da geri kafalılık olmaz. Doğru söyle okudun mu kitabı?

BAŞKAN — Sayın Şentürk, Sayın Şentürk, size bir ihtar veriyorum efendim.

MUSTAFA KEMAL AYKURT (Devamla) — Engels, «Her şeyden önce görevimiz bireysel üretimi kooperatif şeklindeki üretime, bireysel mülkiyeti de kooperatif mülkiyete dönüştürmektir» demektedir. Engels söylüyor.

Sayın milletvekilleri, Hükümet anarşinin kaynağına inemez, inerse orada kendisini bulur; iddiamızın gerekçesi budur. Görüldüğü gibi Cumhuriyet Halk Partisi ve onun lideri, Marksist-Leninist devrimcilere amaç bakımından da, araç bakımından da bu şekilde delalet etmiş ve yol göstermiştir.

«Castro'nun önünde kilitli kapılar vardı, Che Guavera'nın önünde kilitli kapılar vardı, Ho Shi Minh'in önünde kilitli kapılar vardı, Mao Che Tung'un önünde kilitli kapılar vardı. Anahtarı devrimcilerin elinde olmayan o kapıları açabilmek için yüklenmek gerekirdi. Kapıları kırmak gerekirdi. Bizde ise kapılar kilitli değildir. Tokmağını çevirince açılabilir» diyen, bu Hükümetin başı değil miydi? (CHP sıralarından gürültüler)

AYHAN ALTUĞ (İstanbul) — Kaçıncı kez tekrar ediyorsun?

MUSTAFA KEMAL AYKURT (Devamla) — O halde anarşiyi dışarıda değil, bu sözleri söyleyenlerde aramak gerekirdi diyoruz.

Sayın milletvekilleri, Cumhuriyet Halk Partisi Hükümeti, olayları, devlet güvenlik teşkilatlarının Tertipleri gibi göstererek, kamuoyunun eşkıyayı ve onların niyetlerini teşhis etmesine daima engel olmuş, bu hususta alınan bütün tedbirlere sistemli şekilde yan örgütleriyle beraber karşı koymuştur.

15-16 Haziran işçi ihtilali DİSK'in tahrikiyle Türkiye'de büyük tahribat ve kanlı olaylara sebebiyet vermiştir. 1 Mayıs'ta olduğu gibi, bu olayda dahi Cumhuriyet Halk Partisi Lideri Ecevit'in tutumu ibret ve dehşet vericidir.

Sayın Ecevit 1 Temmuz 1970 tarihinde, «Ben de işçi olsaydım, böyle bir

kanuna, karşı isyan ederdim» demiştir. Ülkemizde cereyan eden bu olaylar, özellikle 1 Mayıs 1978 tarihinde Taksim Meydanında icra edilen «kızıl prova», hep bu Hükümetin bilgisi, teşviki ve himayesi altında cereyan etmiştir.

Eğer Genel Görüşme açılmasına Yüce Meclis karar verirse, bu olaylar enine boyuna tartışılacaktır. Adalet Partisi Grubu olarak biz, Genel Görüşme açılmasında, ülke yararına, büyük faydalar olduğu kanaatindeyiz.

AYHAN ALTUĞ (İstanbul) — Kaçıp kaçıp, sonra geliyorsunuz buraya.

MUSTAFA KEMAL AYKURT (Devamla) — Eğer korkmuyorsanız, geliniz siz de bu Genel Görüşme önergesine ,«evet» deyiniz. Kimin ret renkte olduğunu burada birlikte göreceğiz o zaman.

HAYRETTİN UYSAL (Sakarya) — Zaten söyledin söyleyeceğin kadar. Genel Görüşme açılsa ne olur?

MUSTAFA KEMAL AYKURT (Devamla) — Eğer iktidarın bir korkusu yoksa kendisini bu olayların suçlusu saymıyorsa, bizden evvel bu önergeye «evet» demelidir.

Sözlerime nihayet verirken, Grubumuzun bu önergeye olumlu oy vereceğini arz eder, Yüce Meclise şahsım ve Grubum adına saygılar sunarım. (AP ve MHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Aykurt. Sayın üyeler, daha önce Danışma Kurulu önerisi ve Genel Kurulumuzun aldığı karar gereğince, saat 18.00'e kadar yapılan çalışmalarımız tamamlanmıştır. 18.00'den sonra sözlü sorular üzerindeki çalışmalarımıza geçeceğiz.

Genel Görüşmeye, daha sonra, kaldığımız yerden devam edilecektir. Sözlü sorular kısmına geçiyoruz.

DÖNEM: 5, CİLT: 8, TOPLANTI: 2

MİLLET MECLİSİ TUTANAK DERGİSİ

39 ncu Birleşim
24.1.1979 Çarşamba

VI. — GENSORU, GENEL GÖRÜŞME VE MECLİS ARAŞTIRMASI
A) ÖNGÖRÜŞMELER

1. — Tokat Milletvekili Faruk Demirtola ve 10 arkadaşının, 1 Mayıs'ta Taksim Alanında yapılan gösteriler konusunda, Anayasanın 88. Millet Meclisi İçtüzüğünün 100 ve 101. maddeleri uyarınca bir genel görüşme açılmasına ilişkin önergesi. (8/8)

BAŞKAN — Gündemin, Genel Görüşme ve Meclis Araştırması yapılmasına dair ön görüşmeler kısmına geçiyoruz.

Gündemimizin, Genel Görüşme ve Meclis Araştırması yapılmasına dair ön görüşmeler kısmının 1. sırasında yer alan, 8/8 esas numaralı, Tokat Milletvekili Faruk Demirtola ve 10 arkadaşının, 1 Mayıs'ta Taksim Alanında yapılan gösteriler konusunda bir Genel Görüşme açılmasına dair önergesi üzerindeki görüşmelere kaldığımız yerden devam ediyoruz.

Sayın Hükümet? Yok.

Sayın Hükümet bir defa daha bulunmamıştı. Bunun için görüşmelere devam ediyoruz efendim.

İçtüzüğümüze göre, Genel Görüşme açılıp açılmaması hususunda Hükümete, siyasi parti gruplarına ve önerge sahiplerinden birine sırasıyla söz verilecektir. Hükümet ve gruplara 20'şer dakika, imza sahibine verilecek süre 10 dakika ile sınırlandırılmıştır.

HAYRETTİN UYSAL (Sakarya) — Kaç kişi konuşmuştu efendim.

BAŞKAN — Yeni başlıyoruz efendim görüşmeye.

METİN TÜZÜN (İstanbul) — Hayır efendim.

BAŞKAN — Bir dakika, bir dakika efendim. Pardon, evet efendim.

Geçen Birleşimde Hükümet ve Adalet Partisi Gurubu adına bir sayın üye konuşmuştu.

Şimdi söz sırası, istenilen söz sırasına göre Milliyetçi Hareket Partisi Gurubu adına Sayın Faruk Demirtola'nın. Yani Adalet Partisi Grubu adına ve Hükümet adına görüşme yapılmış oluyor efendim.

HAYRETTİN UYSAL (Sakarya) — Demin Hükümet adına konuşma yapılmadı dediniz de efendim, ben onun için bu sözleri söyledim.

BAŞKAN — Evet efendim. Sayın Hükümet bir defa daha bulunmamış Sayın Uysal.

HAYRETTİN UYSAL (Sakarya) — Hayır efendim, İçişleri Bakanı Trabzon'da olduğu için söyledim efendim. Buyurun Sayın Demirtola.

MHP GRUBU ADINA FARUK DEMİRTOLA (Tokat) — Sayın Başkan, saygıdeğer üyeler;

8 ay önce Taksim Alanında 1 Mayıs günü, başta DİSK olmak üzere pek çok sol görüşlü dernekler ve kuruluşlar bir gösteri yürüyüşü yapmışlardı. Bu yürüyüş ve sonuçları hakkında pek çok şeyler söylendi, 8 aydır da zaman zaman konuşmalar yapılıyor. Bunları iyi değerlendirebilirsek ancak, memleket için faydalı sonuçlara ulaşabiliriz.

Sayın üyeler, elbette ki, bu yürüyüş yasalara uygun, müsaade alınmış bir miting idi. Fakat bu miting bir yıl önce de aynı alanda yapılmış ve bir çatışma sonucu 35 vatandaşımız hayatlarını kaybetmişlerdi. Bunun gene böyle olacağı, belki de daha tehlikeli bir şekilde ortaya çıkacağı İstanbul' larca tahmin edilmiş olmalı ki, sokaklarda kimse kalmamış; çoğunluğu Cumhuriyet Halk Partisine oy veren şehir halkı, İstanbul'u sokağa teslim edip, şehir dışına çıkmıştır. Şehri terk edemeyenler ise, evlerinde mahsur kalmışlardır.

Daha önce de Hükümet bunu bilmiş veya sezmiş olmalı ki, bu mitingin olaysız geçmesi için 7000 civarında emniyet ve jandarma kuvvetlerine ek olarak, 1.Ordunun 20 bin kişilik gücünü bu miting meydanına ve miting güzergâhına yerleştirmiştir. Bu 20 bin kişilik güç, bir karşılaştırma için ilave ediyorum ki, Kıbrıs Harekâtına iştirak eden askerlerimizin sayısı kadardır. Bu tedbirlere rağmen, Maocularla, Maocular olarak bilinen bir grup göstericiyle, bu topluluğun üzerine doğru hücum eden ve askerlerimiz tarafından güçlükle önlenen ufak bir çatışma olmuştur. Bunun dışında bir de polisimiz yaralanmıştır.

Biz burada, Hükümetin aldığı tedbirleri yadırgamıyoruz. Biz iktidarın

zihniyetini ve mitingden sonraki takındıkları tutumu dile getirmek istiyoruz. «Miting olaysız geçti» diyorlar, «Bu hareket bir aşamadır» diyorlar. Yani olup bitenlerin kendi kafalarına göre birer methiyesini yapıyorlar, avuçlarıyla yapamadıkları alkışları, gösteri sonundaki beyanlarıyla ortaya koyuyorlar. Böylece, olup bitenlere beyinleriyle alkış tutuyorlar.

Toplantıdaki Rus büyüklerinin portrelerini göre göre, dalgalanan kızıl bayrakların önünde yürüyen, «Türkiye Komünist Partisine Özgürlük» afişlerini okuyan ve taşıyanlarla beraber olup sonra da Meclis kürsüsünden bu yürüyüşe katılmakla haklı olduklarını ifade eden 24 Cumhuriyet Halk Partili parlamenterler, bu işin lafla savunuculuğunu yapan ve bunun bir, aşama olduğunu söyleyen Cumhuriyet Halk Partisinin Genel Başkanından çok daha açık kalpli davranmışlardır,

Mitinglerden sonra Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına konuşan bir milletvekili, Meclis kürsüsünden «Bu yürüyüşe katılmalarını tesadüfî olarak yapmadıklarını, merak saikiyle yapmadıklarını» ifade etmişler ve sonra da, «Bu yürüyüşe bu yıl 24 üye ile katıldıklarını, ileriki yıllarda ise daha kalabalık olarak katılacaklarını» bu kürsüden ifade etmişlerdir. Başka bir Cumhuriyet Halk Partili milletvekili ise, miting kalabalığını oluşturan kimselerin ekseriyetinin Cumhuriyet Halk Partili olduğunu gazetelere verdiği beyanatla açıklamıştır.

Türk büyüklerinin resimleri yerine Rus büyüklerinin; Türk Bayrağı yerine kızıl flama ve bayrakların; İstiklal Marşımızın yerine Enternasyonal Marşın söylenmesi ve Hükümet olarak buna göz yumulması ile toplantıya katılan 24 Cumhuriyet Halk Partili parlamenterin tutumlarıyla ilgili ne Hükümet içinde ve ne de Cumhuriyet Halk Partisi Grubunda bir kıpırdanma olmayışı; memleketimizi bölmeye, memleketimizi Komünist-Marksist ideolojilere sahne yapmaya yönelik yanlış ve telafisi imkânsız bir tutumdur.

Anayasa ve kanunlarımız, milli duygularımıza yapılan bu azgınca fikir saldırıları karşısında iktidarın susmuş olması, kendisini «Devrimci dernekler» adı altındaki kuruluşlara teslim ettiğinin en açık delilidir

DİSK'in 10. kuruluş yıldönümünde Bulgaristan'dan, Romanya'dan, Polonya'dan gelmiş bulunan komünist partisinin bazı yetkilileri ve işçi konfederasyonu başkanı, yaptıkları konuşmalarla DİSK'in daima yanında olduklarını ve daima DİSK' in yardımcısı olduklarını açıkça beyan etmişler ve salondaki üyeler tarafından çılgınca alkışlanmışlardı.

Bu kuruluşların arkasında kimlerin olduğu zamanla her geçen gün meydana çıkmaktadır. İtalya'da Kızıl Tugaylar Aldo Moro'yu öldürdü, sadece Aldo Moro öldü. Bizdeki aşırı solcular ve sosyalist geçinen moda düşkünleri, doğruyu, hakkı, adaleti, insafı ve gerçekleri öldürdüler; insanı insan yapan, milletleri millet yapan ne varsa, hepsini katletmeye kalktılar. Duvarlardan Türk büyüklerinin resimlerini, milli mefahir tablolarını indirip parçalayıp mahzenlere atarak, çağlar açıp çağlar kapayan Türk İmparatorluklarını inkâr edercesine milletimi-

zi tarihinden koparmaya çalışıyorlar. Osmanlı İmparatorluğunun son yıllarında yapılan yanlış tutumlar, Türkiye Cumhuriyeti Devletinin başına da bu yıllarda getirilmek isteniyor.

Şimdi bir gazeteden bir pasaj okuyacağım, Cumhuriyet Halk Partisi yanlısı olarak bilinen ve KÖY-KOP Yönetim Kurulunca çıkarılan Taban Gazetesinin 27 Ekim 1978 günlü nüshasında aynen şöyle yazıyor.

«Cumhuriyet Halk Partisi görünümünde kendi siyasi eğilimlerinin propagandasını yapanlar, Türkiye Komünist Partisinden emir almaktadırlar. Bunlar Cumhuriyet Halk Partisi içerisinde güç toplamak için partinin sırtına kene gibi yapışmışlardır. Bunlar, Bizim Radyo'dan aldıkları direktiflere göre hareket ediyorlar, etkin oldukları örgütlerle de tam bir diktatörlük kurmuşlardır.» Bu gazete Cumhuriyet Halk Partisi yanlı Taban Gazetesidir.

Sayın milletvekilleri, Hükümet mensupları olarak, vatan ve milletin bütünlüğünü koruyacağımıza dair ant içen Millet Meclisi üyeleri olarak, bu olup bitenlere daha ne kadar göz yumacak, daha ne kadar hoşgörü ile karşılayacağız?

Hükümet olduğu günden beri, anarşiyi yaratan hakiki faillere, aşırı solcu ve eylemcilere müsamaha göstererek solu şımartan bunların yerine milliyetçileri suçlu olarak gösteren bu iktidar anarşiyi önleyemediği gibi, anarşinin artmasına bu tutumu ile sebep olmaktadır.

«Atom Enerji Merkezinde bomba imal ediliyor» diye yalan beyanlarda bulunulursa, üniversite patlamasında 7 kişinin ölümüne sebep olarak gösterilen ve yetkililerce sağcı olduğu ifade edilen ve TRT'den ilan edilen, ölüm mangası komutanı olarak ilan edilen milliyetçi Hamit Akyüz neticede suçsuz bulunur beraat ederse, 1 Mayıs olaylarında olup bitenlere Hükümet seyirci kalırsa; ne anarşiyi durdurmaya, ne de hakiki suçluları ele geçirmeye imkân olur.

Kendi yurdunda sulh ve sükûnu teminden aciz, anarşiden medet uman, otoriteyi sokak hareketleri ve polis baskısı ile kurmaya çalışan bu iktidardan, anarşiye yanlış teşhis koyan bu Hükümetten, anarşinin durmasını, huzurun gelmesini beklemek beyhudedir. Nitekim sıkıyönetimin gelmiş olması da bunun en açık örneğidir.

Hangi faşist yürüyüş yapılmış da, memleketimizde Mussolini'nin, Hitler'in resimleri taşınmış? Hangi faşisti metheden kitaplar bilgi olarak "vitrinlerde sergilenmiş ve hangi faşist mahkemede faşizm suçundan hüküm giymiştir? Ama 1 Mayıs'ta, hür demokratik rejimi ilgisi olmayan, grev hakkı tanımayan, sadece tek parti ile yönetilen komünist ülkelerin ileri gelenlerinden, Karl Marks'ın, Lenin'in, Engels'in, Stalin'in, boy boy posterleri eller özerinde taşınmıştır.

Resimleri başlar üzerinde taşınan o Karl Marks ki, doğduğu memleket olan Almanya'ya doğumunun 150. yıldönümü armağanı olarak Berlin'deki utanç duvarını çektirilmiştir. Doğu ve Batı Almanya diye Almanya'yı ikiye bölmüştür.

Karl Marks ki, kurduğu materyalist felsefe ile Uzak şarkta kıta Kore ve

Vietnam devletlerini ikiye ayırmıştır. Uzak Şark'ı kan deryasına boğmuştur. Koyduğu materyalist felsefe ile Avrupa'nın doğusunu Rus hâkimiyetine sokmuştur. Romanya, Bulgaristan, Çekoslovakya, Macaristan ve Polonya gibi, hürriyetlerini yitirmiş milletler manzumesini ortaya çıkartmıştır. Sonra da Angola'yı, Kamboçya'yı ve Tayland'ı karıştırmıştır. Son olarak da, fakir; fakat hür bir millet olan Afgan milleti çok kısa bir süre içerisinde, 3-4 ay evvel ortadan kaybolup gitmiştir. 2 ay içerisinde önce varlığını yitirmiştir.Afganistan, sonra da bayrağını, Rus milletinin emriyle Rus Bayrağına çok yakın bir şekle dönüştürmüştür. Bir milletin bayrağının rengini ve şeklini seçmek, o milletin iradesine aitken; Afgan milletini bunu seçmekten mahrum: bırakılmıştır ve yıllarca Afgan Bayrağı olan; lacivert, yeşil ve kırmızı olan bayrak, tamamen kızıl bir bayrağa dönüştürülmüştür.

Şimdi İran üzerinde, çok değişik mezhep ve rejim istismarıyla körüklenen büyük oyunlar oynanmaktadır. Bütün, 'bu oyunların sergilenme sırası, bütün ağırlığıyla bu yıllarda Türkiye üzerine yöneltilmektedir.

1 Mayıs'ta Türkiye'de de oynanan oyun budur. Bu oyunun adı proletarya diktatörlüğüne gidişin ön provasıdır.

Sayın Milletvekilleri, 1 Mayıs'ta başlar üstünde resmi taşınan Stalin, 1945'lerde Türkiye'den toprak istemişti. O zamanın Moskova Sefirine bu istek iletildiğinde, sefir; «lütfen, bu mesajınızı hükümetime götüremem. İtimatnamemi geri allıyorum, istifa ediyorum» demiştir. Böyle bir mesajı reddediyorum» demiştir. İşte o zaman (milli duygularla mücehhez bir sefiri ve o zamanın hükümetini bu vesileyle bir daha saygıyla anabiliriz.

Hâlbuki şimdi, ezelden beri boğazlar ve yurdumuz üzerinde gözü olan bir devlete karşı aşırı bir muhabbet ve hayranlık doğmuştur. Her an hür dünyadan ayrılıp duvarların ötesine geçeceğiz gibi tehditler savrulmaktadır.

TÖB- DER kongresinde Rusçularla Maocular mücadele vermiştir. Sokaklarda zaman zaman Maocularla Rus yanlıları çatışmaktadır. Nerede bu Türk milliyetçileri, nerede bu Türk milletinden yana olanlar, nerede o bizden toprak isteyen Moskova' ya karşı tek başına kafa tutan Türk sefiri?

Şimdi komünizme karşı olan her yürüyüş, Cumhuriyet Halk Partisinin bazı yetkililerince rahatlıkla faşizm damgasını yiyebiliyor.

Hâlbuki hakiki faşist olan, bazı Cumhuriyet Halk Partililer ve onun yandaşlarıdır. Bu mesnetsiz iddialarıyla kendi özledikleri ve himaye ettikleri sosyal faşizmi bu ülkeye sokmanın gayret ve niyeti içindedirler.

Kendi zihniyetleri dışındaki bütün düşüncelere kapalı olan yandaşları yurdun her tarafında «Tek Yol Devrim. Kurtuluşa Kadar Savaş. Devrim Kansız Olmaz. Faşistlere ölüm» sloganları atmaktadır.

Bu akacak kan kimin kanıdır? Türk'ü Türk'e kırdırmak, kardeşi kardeşe vurdurmak zihniyeti vardır son sloganların içinde. Memleketi bölmek, parçalamak zihniyeti vardır bu sloganların içinde. İşte son Maraş hadiseleri buna bir örnektir.

Saygıdeğer üyeler, Cumhuriyet Halk Partisi'nin (bu müsamahası, derneklere taviz vermesi, Cumhuriyet Halk Partisi'nin parçalanmaması, bölünmemesi ve gücünü kaybetmemesi içindir. Cumhuriyet Halk Partisi parçalanmasın diye, gücünden kaybetmesin diye, vatan ve milleti bölmeye hiç kimsenin ne rızası, ne de tahammülü vardır.

1 Mayıs olaylarından sonra İstanbul Milletvekili Sayın Metin Tüzün, basına verdiği beyanatında «Bilinçli, emekçi gençlere teşekkürü, yerine getirilmesi gerekli bir ödev biliyoruz» demiştir.

Sayın Bülent Ecevit aynı konuda «Türkiye Komünist Partisine özgürlük afişini kınamıyorum» demiştir.

Aynı konu ile ilgili olarak İstanbul Valisi «yürüyüşe müdahale etseydim büyük olaylar çıkardı» diyor; yani olup bitenleri tasvip etmiyor; aczini, dolayısıyla iktidarın tutumunu ortaya koyuyor. Bu tutum, Cumhuriyet Halk Partisinin yan kuruluşları olan DİSK ve emsali dernek ve kuruluşlardan çekinmesi mi, korkması mı, yoksa onları koruması olarak mı kabul edilecektir?

Bu, doğrudan doğruya anarşiye ve kanunsuzluğa açıktan açığa prim vermektir. Bu, parti menfaatleri uğruna sinsice anarşistleri korumaktır.

Bir vakitler, Sayın İçişleri Bakanı İrfan Özaydınlı bir demecinde «Pol-Der ve Pol-Bir kapatılacaktır» demişti. Pol-Der başkanı ise, buna cevap olarak, «Bu Hükümet gider, fakat Pol-Der kesinlikle yerinde kalır» diyebilmiştir. Olaylar zincirleme gelişiyor; Pol-Der Maraş olaylarında, Maraş olayları ise İçişleri Bakanının istifasında başlıca etken olabiliyor!

Sayın Milletvekilleri, komünizmin geliştiği her yerde anarşi vardır. Anarşi ile komünizm kol kola gezmektedir. Hükümet, bu tutumu ile anarşinin artmasına ve gelişmesine engel olamadığı gibi, yaptığı bu müsamahalarla onu korumuş, büyütmüş, yani anarşinin hamisi olmuştur.

1 Mayıs olaylarında hükümetin kayıtsız tutumu hatta zaman zaman beyanları ile bunu tasvip etmiş görünmesi, hükümetin, ağırlığını teşkil eden Cumhuriyet Halk Partisi'nin 24 milletvekilinin bu yürüyüşe iştirak etmiş olması, milletimizde, «rejim nereye gidiyor» endişesini, haklı olarak son haddine çıkartmıştır.

Devlete sahip olmak, yüce parlamentonun en başta gelen meselesi ve görevidir. Bu konuda gerekli tedbir ve çarelerin alınması için, açılacak bir Genel Görüşmede, yurdumuzda olup bitenleri delil olarak ortaya sergileyeceğiz.

1 Mayıs olayları, bunlardan sadece bir tanesidir. Memleket bütünlüğünü her şeyin önünde ve üstünde gören yüce parlamentodan, bu Genel Görüşmeye, memleket menfaatleri açısından olumlu oy vermelerini, böylece Cumhuriyet Halk Partisi'nin kendini savunma imkânını elde etmesini diler, şansım ve grubum adına saygılar sunarım.

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Demirtola. (MHP sıralarından alkışlar) Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına Sayın Metin Tüzün, buyurun efendim.

CHP GRUBU ADINA METİN TÜZÜN (İstanbul) — Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; Sayın Faruk Demirtola ve arkadaşlarının, 1 Mayıs 1978 tarihinde Taksim alanında Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu tarafından düzenlenen 1 Mayıs törenleriyle ilgili Genel Görüşme istemleri nedeniyle Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına görüşlerimizi aktarmak üzere huzurunuzdayım.

1 Mayıs 1979' a neredeyse 2 veya 2,5 ay kala hâlâ da 1 Mayıs 1978'in hesabını göre göre tüketemedik. Bu Mecliste 1 Mayıs'la ilgili olaylar defalarca tartışıldı. Gündem dışı konuşmalarla Meclise getirildi,

Meclisin ihtisas komisyonlarında defalarca tartışıldı. Şu görüşmekte olduğumuz 1979 bütçesiyle ilgili görüşmelerde yanlış hatırlamıyorsam en az 10 veya 12 bakanlığın bütçesinde görüşüldü, tartışıldı. Burada sataşmalar dolayısıyla ben ve bazı arkadaşlarım gerek kişisel, gerekse grup adına yaptığımız konuşmalarda bu konunun hesabını defalarca gördük.

Değerli arkadaşlarım, 1 Mayıs törenleri, 1 Mayıs'ın anlamı, içeriği Cumhuriyet Halk Partisi'nin 1978'deki hükümetiyle başlamaz. Hatta 1 Mayıs'ın anlamı bütün dünyada Lenin'le de başlamaz, Marks'la da başlamaz. 1 Mayıs 1890'lar Amerika'sının dünya gündemine getirdiği bir olgudur. 1 Mayıs anlamı bütün dünyada 1917'lerden evvel de kutlanıyordu. 1 Mayıs olgusu Marksizm Sovyetler Birliğini etkilemeden evvel de kutlanıyordu. 1890 Amerika'sında gelişen oluşan olaylarla Avrupa Kıtasına yayıldı ve dünya işçilerinin, emekçilerinin dayanışma ve birlik günü olarak, 1 Mayıs gerek sosyalist ülkelerde, gerek batı ülkelerinde, kapitalist blokta kutlanmaktadır, bundan evvel de kutlanıyordu.

Türkiye' de de 1 Mayıs 1976'lı arda, 1977'lerde, 1978'lerde kutlandı. Ama Türkiye'de de ilk defa 1976'da başlamadı 1 Mayıs.

Akdeniz limanları düşman işgaline uğradığı zaman işçi sınıfının dayanışma gücü, o zaman adı DİSK olmayan, örgütlü olmayan işçi sınıfının dayanışma gücü aynı 1 Mayıs'ın ruhuyla o müstevlileri o limanlardan söktü. Tersane işçilerinin, motor fabrikası atölyesi işçilerinin işçi sınıfı bilinci içinde, bir şuur altında davranmaları yine 1 Mayıs'ın özü, içeriği içindeydi.

1 Mayıs Türkiye'de 1976'dan itibaren kutlanmaya başlandığı zaman Cumhuriyet Halk Partisi iktidarda değildi. Yani 1 Mayıs Adalet Partisi ve onun ortakları partilerin iktidarda olduğu zamanlar kutlanınca demokratik bir hak veya kaçınılmaz bir hak, ama Cumhuriyet Halk Partisi iktidardayken kutlanırsa 1 Mayıs'ın fraksiyonlarıyla Cumhuriyet Halk Partisi flört halinde gösterilecek. Olmaz böyle şey. Böyle bir manayı kavramak, anlamak mümkün değildir.

Sayın Başkanım, sayın milletvekilleri, önergede bazı peşin yargılar var. Önergeye imza koyan arkadaşlarımdan bazılarının önergede yazdıkları şeylerin öyle olmadığını bildikleri halde bir belli peşin yargının esiri olarak imza attıkları belli.

Örneğin Taksim meydanında sosyalist enternasyonal marşının söylendiği önergede yer almış. Ben, dünyada sosyalist enternasyonal marşının olduğunu hiç bilmiyorum. Enternasyonal var da, sosyalist enternasyonal marşı, benim bildiğim yoktur. Sosyalist enternasyonal aslında Marksizm'e karşıdır çünkü ama illa sosyalist enternasyonali de enternasyonalin yanına oturtup, bir belli karalama, bir belli yargıya varmak için bu konuyu bilen arkadaşlarımın da imzalarını koymasını gerçekten bir yasak savma, şu 1 Mayıs'ı bir Meclise getirelim de, işte biz bunu izledik, takip edelim demekten öteye bir anlam taşıdığı kanısında değilim.

Sayın Başkanım, 1 Mayıs törenleri yalnız söylediğim gibi, sosyalist ülkelerde kutlanmıyor, hatta daha başka bir şey söyleyeyim; 1 Mayıs'ın Türkiye'de kutlama törenlerini yapan, Türkiye'de sınıfsal sendikacılığı yaptığını açık açık söyleyen Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu' dur; ama örneğin Türkiye'de Türk-İş'in üyesi olduğu Hür İşçi Sendikaları Konfederasyonu, yayın organlarında bütün dünya işçilerine ve üyesi sendikaları konfederasyonlara 1 Mayıs törenlerine katılmalarını ve bu kutlamaları mutlaka yapmalarını salık veriyor, bu bütün yayın organlarında bulunan bir husustur; ama Türkiye' de bir gerilim dolayısıyla veya işçi sınıfının yaklaşımına bakış açısı dolayısıyla Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu bunu organize ediyor, düzenliyor diye Türkiye' de diğer konfederasyonlar katılmıyorlar.

Bu benim eleştiri durumumun dışındadır. Bu meseleye karışmam, karışamam. Hakkım ve haddim değildir, ama söylemek istediğim şu; bütün dünyada, Avrupa medeniyeti demokrasisinde, onlarda olan bizde de olsun derken, illa Avrupa'nın sıkmalı çamaşır makinesi yahut işte bilmem çorabın bilmem nesi batı tipi olacak da, batı dünyasının kullandığı tüketim alışkanlıkları olacak; çikleti olacak, sabunu olacak da, onların sosyal hakları, onların sınıf bilincinin Türkiye'deki tezahürü olmayacak. Olmaz böyle şey.

Değerli arkadaşlarım, her türlü kompleksin ötesinde açık açık bir şeyi vurgulamakta yarar var: Eğer 1 Mayıs olayları, 1 Mayıs olaysa, 1977'de 1 Mayıs'ta bir olay vardı, ben 1978'den bahsediyorum; eğer 1 Mayıs bir olguysa, bir olaysa...

AHMET SAYIN (Burdur) — 1978'de Leninli, Markslı 1 Mayıs vardı.

METİN TÜZÜN (Devamla) — Çok doğru söylüyorsunuz. Eğer 1 Mayıs'ı Türkiye'de yahut 1 Mayıs'ın etrafında çevrelenen olguları Türkiye' de tehlikeli olaylar olarak görüyorsanız ve bu araştırmaları, bu önerileri onlara getiriyorsanız, bunun çaresi, Türkiye'de legal yelpazenin tamamlanmasıdır. Türkiye demokrasisi 141'li, 142'Ii, 163'lü kaldığı sürece bu tartışmalar bu Meclislerde ve bu ülkede bitmez. Şunu bütün Parlamento olarak artık bilmeliyiz ki, Türkiye demokrasisi, beğensek de beğenmesek de 1 Mayıs'lıdır; bundan vazgeçmeye Türkiye demokrasisinin hakkı yoktur.

Cumhuriyet Halk Partisi 1 Mayıs'ın içeriğine katılıyor mu, katılmıyor mu? 1 Mayıs Taksim alanındaki törenlere 23-24 Cumhuriyet Halk Partili milletvekili gitti, doğru arkadaşlar, ben de oradaydım. Yalnız, 1978'de değil, 1977'de de oradaydım, 1976'da da oradaydım, Tanrı ömür verirse 1979'da da orada olacağım, umuyorum ki, birçok arkadaşımız da olacak; ama hiçbir komplekse kapılmadan, illa gideceğim demek için değil değerli arkadaşlarım. Bir partimizin sayın lideri Avrupa'da Hıristiyan Demokrat Partisi toplantısına katıldı diye kendisine Hıristiyan demeye hakkımız var mı? Bir partimizin lideri, son derece doğal hakkı olan İstanbul'daki Hahambaşıyla görüşmek için İstanbul'da bir yöneticisini görevlendirirse, Hahambaşıyla görüşme talebinde bulundu diye kendisine bir başka tercih yaptı demeye hakkımız var mı değerli arkadaşlarım?

AHMET SAYIN (Burdur) — «İngiliz Büyükelçisiyle görüştü» diye Demirel' i kınadınız.

BAŞKAN — Rica ediyorum, rica ediyorum Sayın Ahmet Sayın.

METİN TÜZÜN (Devamla) — Efendim, Sayın Başbakanımız bu konuda burada son derece açıklıkla o mesele konusundaki düşüncelerini yansıttı; ayrıca ben o konuda sizin gibi düşünüyorum.

BAŞKAN — Sayın Tüzün, siz Genel Kurula hitap ediniz efendim, görüşmemize devam edelim.

METİN TÜZÜN (Devamla) — Ayrıca, ben o konuda sizin gibi düşünüyorum.

ABDÜLKADİR TİMURAĞAOĞLU (Mardin) — Beyefendi madem öyleyse, Arap harflerinin aleyhine niye gidiyorsunuz?

BAŞKAN — Rica ediyorum, rica ediyorum, karşılıklı görüşmemiz yok efendim, bırakınız, hatip görüşlerini belirtmeye devam etsin. Buyurun efendim.

METİN TÜZÜN (Devamla) — Olabilir efendim, Sayın Başkanım, 1 Mayıs' ta Hükümetin aldığı önlemlere teşekkür mektubu ertesi günü gazetelerde çıktı, benimdi, doğru. Şu anda Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına Hükümete yine teşekkür ediyorum. Bir yıl evvel 34 vatandaşımızın ölümüyle sonuçlanan 1 Mayıs kutlamalarından bir yıl sonra Hükümet, aldığı tedbirlerle, bir tek vatandaşın burnu kanamadan...

MUSTAFA RONA (Artvin) — Hükümet orak çekici korumanın tedbirlerini aldı.

BAŞKAN — Rica ettim sizden, tekrar ikaza mahal vermeyiniz.

METİN TÜZÜN (Devamla) — ... Bir tören, demokratik ve yasal haklarını kullanarak, bir örgüt tarafından tamamlandı. Sanıyorum ki değerli arkadaşlarım, o söylediğiniz konfederasyonun genel başkanı iki devre bu Parlamentoda parlamento üyeliği görevini yapan bir arkadaşınızdır. Yani, şurada Meclis araştırması yapılsa, o arkadaş burada olsaydı yahut bu tartışmalar geçen devre yapılsaydı aramızda olacak bir arkadaştı. Onun için, lütfediniz, böyle yaralayıcı, yarın burada bulunamayacak arkadaşları gerçekten yaralayıcı bazı sürçmeleri söylemekten kendimizi lütfen alıkoyalım.

Ha, 1 Mayıs'ta bayrak var mıydı, yok muydu? Hukuki tabirini bilemiyorum, bir araştırma sonucu savcılığın verdiği bir takipsizlik kararında 1 Mayıs törenlerinde Türk Bayrağının bulunduğu adliye arşivlerine geçmiştir. Bu, adliye arşivlerine geçtiği için oradan kuvvet alarak söylüyor değilim; biz 1 Mayıs'ta Türk Bayrağının altında yürüdük. Bulunduğumuz, törenleri izlediğimiz otelin balkonunda Türk Bayrağı dalgalanıyordu. Değerli arkadaşlar, insaf ediniz;

ETEM EZGÜ (Samsun) — O bayrak, o otelin bayrağıydı, sizin taşıdığınız bayrak değil. (Gürültüler).

BAŞKAN — Sayın Ezgü, Sayın Ezgü rica edeyim.

METİN TÜZÜN (Devamla) — İşte Türkiye'de türlü bayraklar olduğunu söyleyen bir arkadaşımız. Benim bildiğim, Türkiye' de Türk Bayrağı vardır, otelin flamasıdır o, bayrak olmaz. Ha, illa bir bayraktan bahsediyorsanız, burada bir «bayrak mitingi» yapıldı, Taksim'de 1 Mayıs'ta yapılan mitingde bir tek kurşun atılmadı. Yalnız tören alanında değil, İstanbul' un tümünde bir tek kurşun atılmadı ama birkaç gün sonra yapılan bayrak mitinginde, Taksim meydanına yakın bir otelin yakınında kurşun atıldı ve kovanları emniyetin elindedir.

ETEM EZGÜ (Samsun) — Kimin attığını da söyle.

BAŞKAN — Buyurun Sayın Tüzün.

METİN TÜZÜN (Devamla) — Bununla ilgili daha görüşmeler yapacağız. Kimin attığını buradan söylemek istemiyorum, hiçbir arkadaşı yaralamamak için. Ama kimin attığını merak ederseniz, özel olarak size söylerim.

«1 Mayıs'ta İstanbul bomboştu, 1 Mayıs'ta İstanbul İşçilere teslim edilmişti.»:

Değerli arkadaşlarım, 1 Mayıs'ta Taksim çevresinde gerçekten çok güzel emniyet tedbirleri vardı. 1 Mayıs'ta Taksim'i çevreleyen yerlerde işyerleri kapalıydı. (AP sıralarından her yerde sesi). Doğru.

BAŞKAN— Devam ediniz efendim.

METİN TÜZÜN (Devamla) — «1 Mayıs' ta talan olacak» dendi, «1 Mayıs' ta yağma olacak» dendi. 1 Mayıs'ta ne talan vardı ne yağma. 365 günün 1 gününde İstanbul'da yağma ve talan olmadı. 364 gün talana göz yumanlar, 1 Mayıs'ta talan olmadığı İçin burada kaşınıyorlar, gocunuyorlar.

ETEM EZGÜ (Samsun) — Demek ki talanı onlar yapıyorlar.

BAŞKAN — Lütfen, lütfen efendim.

METİN TÜZÜN (Devamla) — iki yanınızdaki arkadaşa bunları söyleyin, işçiler talan yapar mı, yapmaz mı, onlardan cevabını alırsınız.

BAŞKAN — Meclis adabı içerisinde takip edelim, lütfen.

ETEM EZGÜ (Samsun) — Orada işçiler yoktu, talebeler vardı.

BAŞKAN — Sayın Ezgü, lütfen.

METİN TÜZÜN (Devamla) — Sayın Başkanım, değerli arkadaşlarım, biz bu ülkede TÖB-DER'i olmasın, DİSK'li olsun, Türk-İş'li olsun kim olursa olsun... (Gürültüler).

BAŞKAN — Sayın Ezgü, Sayın Kaleli, lütfen... (Gürültüler) Çok rica ediyorum arkadaşlarım.

METİN TÜZÜN (Devamla) — Nereden olursa olsun, eline silah almayan, goşizme, terörizme, anarşizme sapmayan her kesimle diyalogda bulunuruz, toplantılarına katılırız, katiyen böyle bir kompleksimiz yoktur, böyle bir alınganlığımız da yoktur; Türk-İş'in de toplantılarına gider konuşurum, DİSK'in de toplantılarına giderim konuşurum, böyle bir kompleksimiz yoktur. Kendine güvenen insanlar o toplantılardan pek kaçmazlar, gocunmazlar. Ayrıca, «Orada işçiler de yoktu», demezler, İstanbul'da Taksim'de 200 bin kişi toplandı, «Orada işçiler yoktu»: deniyor. Hâlbuki verilen önergede, Taksim'deki işçilerden bahsediliyor; bu ne çelişkidir değerli arkadaşlarım?

Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına, bu meselenin Hükümet tarafından yeterli ve gerekli önlemleri alındığı için Hükümete teşekkür borcumuzu eda ederek, Meclis Araştırmasına gerek olmadığını beyan ediyoruz.

Yüce Meclisi saygıyla selâmlarım. (CHP sıralarından alkışlar).

BAŞKAN — Teşekkür ederiz Sayın Tüzün. Milli Selamet Partisi Grubu adına Sayın Hüseyin Erdal, buyurunuz.

MSP GRUBU ADINA HÜSEYİN ERDAL (Yozgat) — Sayın Başkan, Yüce Meclisin değerli üyeleri; Tokat Milletvekili Sayın Faruk Demirtola ve 10 arkadaşı tarafından, Taksim meydanında yapılan 1 Mayıs 1978 DİSK'in yürüyüşü hakkında vermiş oldukları Genel Görüşme önergesi üzerine, Milli Selamet Partisi Grubu adına söz almış bulunuyorum. Bu vesileyle Grubum ve şahsım adına Yüce Meclisi saygıyla selamlıyorum.

Değerli milletvekilleri, sözlerime başlamadan önce bir hususu arz etmek istiyorum. 27 Aralık 1978 Çarşamba günü bu önerge görüşülürken bir hatip kürsüde konuşurken, Cumhuriyet Halk Partisi Milletvekillerinden Kenan Akman isimli bir şahıs 1 Mayıs aleyhinde konuşulduğu için ne kadar kızmış ki, yerinden kalktı, muhalefet grubuna karşı hücum ederek galiz küfürler etti. Bu küfürler Meclis zabıtlarında mevcuttur ve ifadesi de şudur: «1 Mayıs mitingine ben de katıldım. 1 Mayıs mitingini ağzına alanın, bilmem karşı olanın» diye çok ağır küfürler etmiştir.

Muhterem arkadaşlar, 1 Mayıs mitingindeki hareketlere, kanunsuz hareketlere, komünist hareketlerine Milli Selamet Partisi Grubu olarak karşıyız. Eğer bu arkadaşımız Taksim' deki kanunsuz komünist hareketlerini tasvip etmeyenlere söylemişse aynen fazlasıyla o sözü kendilerine iade ediyoruz. (MSP sıralarından alkışlar).

SABRİ ÖZTÜRK (Hatay) — Kimi tahrik etmeye çalışıyorsun?

BAŞKAN — Sayın Erdal, bir dakikanızı rica edeyim.

HÜSEYİN ERDAL (Devamla) — Değerli arkadaşlarım, biz...

BAŞKAN — Sayın Erdal, beni dinler misiniz?

SABRİ ÖZTÜRK (Hatay) — Ne lüzum var buna?

BAŞKAN — Sayın Öztürk ben müdahale ediyorum. Zatiâlinizin ikazına gerek yok.

HÜSEYİN ERDAL (Devamla) — Niçin küfür ediyor, lüzum yok da? Küfür etmesine lüzum var mı?

BAŞKAN — Sayın Erdal, bir dakika beni dinleyiniz.

HÜSEYİN ERDAL (Devamla) — Buyurun Sayın Başkan.

BAŞKAN — Sayın Erdal, bu Mecliste yapılmış olan bir olay o oturumda arkadaşımızın özür dilemesiyle kapatılmıştır. Bunu burada getirip tekrar ifade etmenizin yeri olmadığını ve görüşmelere konu olan 1 Mayıs olayları üzerindeki görüşünüzü belirtmenizle devam etmenizi rica ediyorum; lütfen.

SABRİ ÖZTÜRK (Hatay) — Küfürü aynen tevcih etti. Geri alsın sözünü. (CHP sıralarından «Geri alsın sözünü» sesleri).

HÜSEYİN ERDAL (Devamla) — Sayın Başkan şunu arz etmek istiyorum: Biz burada 1 Mayıs Taksim hadiselerini görüşüyoruz ve bendeniz de şurada 1 Mayıs Taksim hadiselerinden bahsettim, başka mevzu bahsetmedim. Sayın Başkan, mevzu eğer dağıtılıyorsa, mevzu zaten 1 Mayıs'ta olan hadiselerdir. Mevzu budur.

BAŞKAN — Sayın Erdal lütfen, lütfen konu üzerinde.

HÜSEYİN ERDAL (Devamla) — Değerli arkadaşlarım, 1 Mayıs yürüyüşü Türk Milletini kalbinden yaralamıştır.

AYHAN ALTUĞ (İstanbul) — 1977'de niye konuşmadınız? 1977'de siz hükümetteydiniz.

BAŞKAN — Sayın Altuğ, rica edeyim.

HÜSEYİN ERDAL (Devamla) — Değerli arkadaşlarım, 1 Mayıs'ta millet devleti aramıştır, hükümeti aramıştır; fakat İstanbul'da devlet hükümet yoktu. Neden yoktu? Muhterem arkadaşlarım orada kullanılan pankartlar, atılan sloganlar ve taşınan flamalar Moskova meydanında da aynen yapılmıştır. Bu bizim kanunlarımıza göre suçtur. Onun için millet çok üzülmüştür. İstanbul gibi iman kalesi bir şehirde Moskof'un ismini duymak istemiyoruz millet olarak. Çünkü tarih boyunca biz Moskoflarla harp etmişizdir ve halen harp ediyoruz. Onların seslerini duymak istemiyoruz.

O bakımdan millet İstanbul'da Hükümeti görememiştir. Aslında halen Hükümet mevcut değildir. Çünkü bugün İstanbul'daki hadiseler gibi Türkiye'nin birçok yerinde hadiseler oluyor, Hükümet ancak seyirci kalıyor. Hatta nerede ne olduğunu dahi bilmiyor. Bu hadiseler çoğalmıştır.

AHMET SAYIN (Burdur) — Var mı ki Hükümet zaten?

HASAN CERİT (Adana) — Yer altında yaparsınız ne bilsin Hükümet.

BAŞKAN — Lütfen Sayın Cerit.

HÜSEYİN ERDAL (Devamla) — Değerli arkadaşlarım, bu mitingde Cumhuriyet Halk Partisi Hükümetinin yandaşları olan solcu bütün dernekler de vardı ve onlar komünist rejimini öven sloganlara katılıyorlardı. Hatta 31 Aralık'ta yılbaşı gecesi tertip ediyorum diye TRT sahnesine fon olarak bir yıldız-peyk ülkelerinin yıldızı gibi-bir de 6 oktan kuyruk yapmış olan TRT-DER'i de Taksim Meydanında aynı hadiseye katılmış yürüyordu. İnşallah bu milletin diniyle, inancıyla, tarihiyle alay eden bu Der'leri kısa zamanda yola getireceğiz.

HÜSEYİN KALELİ (Konya) — Bu kafayla mı?

BAŞKAN — Sayın Kaleli, rica ediyorum efendim.

HÜSEYİN ERDAL (Devamla) — Değerli arkadaşlarım, bu önergeyi kabul ederseniz, işte o Der'lerin neler yapmış olduğunu inşallah ortaya çıkaracağız. Yoksa bu hadiseleri ortaya çıkarmazsanız, yarın bu geminin içinde siz de beraber batarsınız.

O bakımdan siz iktidar olarak, muhalefetin söylediği en haklı olan bu hususları dikkate almaya mecbursunuz. Aynı gemide siz de varsınız. Siz kurtulamıyorsunuz.

İSMAİL HAKKI ÖZTORUN (Adana) — Akıncılardan da bahset.

BAŞKAN — Sayın Öztorun, illa siz de mi bulunmak istiyorsunuz yani? Buyurun efendim.

HÜSEYİN ERDAL (Devamla) — Değerli arkadaşlarım, 1 Mayıs'taki hadiseyi, yürüyüşü biz bir proletarya yürüyüşü olarak kabul ediyoruz. Çünkü kanunlarımızda bu ancak işçi kesiminin bir yürüyüşüdür. O da Türkiye' deki mevcut kanunlarda yoktur. Sosyalist ülkelerde veya diğer kapitalist ülkelerde vardır ama şu anda Türkiye'de mevcut bir kanun yoktur. O bakımdan bu hareket kanunsuzdur. Türkiye'de sınıf ayırımı yapmaya hiç kimsenin hakkı yoktur.

Değerli arkadaşlarım, şu soruyu sormamız lazım geliyor. Kanunsuz bu işçi yürüyüşünü yasal olarak kabul eden değerli Halk Partili arkadaşlarım, acaba yarın başka bir grup çıkar da, o da Taksim'de yürüyüş yaparsa, kanunlarımıza uymayan; onu da acaba yasal diye kabul edecekler mi? Mesela Türkiye'de bir inanç özgürlüğü istenmesi bakımından Taksim'de bir miting yapılsa.

AYHAN ALTUĞ (İstanbul) — Yaptınız, doğru, 1969' un Kanlı Pazar'ında yaptınız.

HÜSEYİN ERDAL (Devamla) — Olur ya. Yani işçiler, bir işçi devleti

kuracağız diye yürüyüş yaparsa; öbürü de ben inanç hürriyeti, inanç özgürlüğü istiyorum diye Taksim'de yürüse ve orasını da bir inanç özgürlüğü meydanı diye adını koyarsa, acaba aynı Halk Partili arkadaşlarım onu tasvip ederler mi? Yoksa bunlar nereden çıktı diye karşı mı gelirler? Eğer tasvip ederlerse, teşekkür ediyorum.

HÜSEYİN KALELİ (Konya) — Zaten ediyorlar canım, İslam Devleti kurmak istemiyorlar mı yani?

HÜSEYİN ERDAL (Devamla) — Değerli arkadaşlarım, bu mitinge 24 tane Sayın Cumhuriyet Halk Partili milletvekilleri katılmıştır ve arkadaşlarımız kendi inançları doğrultusunda bu katılmayı da haklı görmüşlerdir. Ama biz haklı göremiyoruz. Neden? Arkadaşlarım, milletvekili evvela Türk Devletinin kanunlarına uymaya mecburdur. Türk Devletinin kanunlarının yasak ettiği bir yürüyüşe nasıl bir milletvekili katılır da ve yasal haktır diye müdafaa eder, onu anlamıyoruz, milletvekilli sorumsuz olamaz arkadaşlarım.

O bakımdan, 24 milletvekili arkadaşımız bu hususta bilerek veya bilmeyerek, yanlış hareket etmişlerdir; tasvip etmiyoruz.

Sayın Metin Tüzün beyanat vermiştir; Hükümeti takdir etmiştir!

Arkadaşlar, siz, şehirdeki halkı şehir dışında veya evde hapsederseniz, bir hadise olması mümkün değil. Aslında, İstanbul'da 4 milyon halk, bir gün için mahkûm olmuştur; onun hürriyetini, Hükümet bir gün için almıştır. Neden? Çünkü yarısı Hadise olacak diye şehir dışına çıkmıştır, diğer yarısı da evden dışarı çıkmamıştır.

AYHAN ALTUĞ (İstanbul) — Bahar Bayramı; pikniğe çıkmışlar.

HÜSEYİN ERDAL (Devamla) — Türkiye'de 1 Mayıs Bahar Bayramı olduğu günler-dikkat edin-hiçbir işyeri kapanmaz; ama maalesef İstanbul tamamen kapanmış ve sanki bir nüfus sayımı yapılıyormuş gibi hiç kimse sokakta yok; yalnız mitingciler ve bir de mitingcileri korumak için seferber edilen devlet güçleri, askeri kuvvetler, emniyet mensupları var. Burada binlerce asker ve zabıta mensubu kimseler görev almıştır ye bu görevden dolayı da, Devlet milyonlarca lira zarara girmiştir. O bakımdan, bu kadar masrafın yapılması da, Devletin zararına olduğu için, bu yürüyüşün övülecek, tasvip edilecek bir tarafı yoktur.

Değerli arkadaşlarım, Türkiye Devrimci işçi Sendikaları Konfederasyonu, Rusya'daki sendikalarla irtibat halindedir. Devrimci işçi Sendikaları Mecmuasının yayınlarına bakarsanız, sendikanın genel sekreteri, devamlı, Rusya'daki sendikaların genel kurullarına gider, toplantılarında konuşur ve konuşmalarında «Biz Rusya'nın

60 yıllık tatbikatını örnek alıyoruz ve size uyuyoruz» demekle, Rusya'nın bugünkü despot idaresini, komünist idaresini Türkiye'ye örnek aldığını söyler.

O halde, 1 Mayıs'ta Taksim Alanında yapılan yürüyüşün Rusya'da planlandığı meydana çıkıyor; dikkat ederseniz, o yürüyüşteki birçok bayanların başında da, Rusça yazılı eşarplar mevcuttu. Nereden geldi bunlar? Herhalde Türkiye'de imal olmadı; bunlar Rusya'dan gelmiştir.

ERTUĞRUL GÜNAY (Ordu) — Var mı öyle bir şey?

İSMAİL HAKKI ÖZTORUN (Adana) — Öyle bir eşarp var mı?

HÜSEYİN ERDAL (Devamla) — Evet, size resimleriyle, Taksim Meydanındaki...

BAŞKAN — Lütfen sayın hatibe müdahale etmeyiniz efendim.

HÜSEYİN ERDAL (Devamla) — ...Taksim Meydanındaki, hanımların Rusça yazılı başörtülü resmini gösterebilirim.

İSMAİL HAKKI ÖZTORUN (Adana) — Müslümansın; yalan söylüyorsun.

BAŞKAN — Sayın Öztorun, rica ediyorum...

HÜSEYİN ERDAL (Devamla) — Sayın arkadaşlarım, o günkü gazetelerden ispata hazırım.

İSMAİL HAKKI ÖZTORUN (Adana) — Niye getirmedin?

HÜSEYİN ERDAL (Devamla) — İnşallah yarın görüşürüz.

İSMAİL HAKKI ÖZTORUN (Adana) — Niye getirmedin Meclis kürsüsüne?

HÜSEYİN ERDAL (Devamla) — İnşallah yarın görüşürüz; bu resimleri zatı âlinize takdim ederiz.

İSMAİL ÖZTORUN (Adana) — Yarın grupta görüşürüz inşallah.

BAŞKAN — Sayın Öztorun, rica ettim, artık, çok rica ettim...

HÜSEYİN ERDAL (Devamla) — Sayın arkadaşlar, şuradan da anlaşılıyor ki, Sayın Cumhuriyet Halk Partili milletvekili arkadaşlarım, biz 1 Mayıs'ta olan kanun dışı hareketlerin üzerine gittikçe, telaşlanıyorlar.

İSMAİL AYDIN (Uşak) — Yok.

HÜSEYİN ERDAL (Devamla) — Neden telaşlanıyorsunuz? Yarası olan gocunur. Eğer varsa bir şeyiniz, söyleyin; eğer siz bu rejimi açık açık tasvip ediyorsanız, çıkın buraya konuşun; yoksa biz tenkit edince, biz istemeyince, karşımıza, «Hayır, öyle konuşmayın » diye çıkmanın bir faydası yok; size de bir şey getirmez. Sizin de fikrinizi biz anlayamıyoruz?

İSMAİL AYDIN (Uşak) — Anlasanız, bizimle beraber olursunuz.

HÜSEYİN ERDAL (Devamla) — Biz diyoruz ki, arkadaşlar, bu hadise kanunlara aykırıdır; 1 Mayıs, kanunsuz yürüyüştür; oradaki hareketler Rusya'daki hareketlerin aynısıdır; komünist liderlerin resimleri gezdirilmiştir; Türk tarihine, Türk ahlakına, Türk maneviyatına, bu milletin maneviyatına hakaret edilmiştir, bu millet tahrik edilmiştir.

Bu, doğru bir şey değildir; bunun müsebbiplerini bulalım, bu hadiselere meydan vermeyelim diye konuşuyoruz. Sizin de bizimle beraber olmanız lazım gelirken, maalesef, bu kanunsuz hareketleri siz tasvip ediyorsunuz. Zaten, ayrıldığımız nokta da burada; zaten, siz tasvip etmeseniz, o hadise olmaz.

Sayın Başbakan, o hadisede, o yürüyüşte, «Hadise olmadığı için seviniyoruz» diyor. Daha ne hadise olacak?

ERTUĞRUL GÜNAY (Ordu) — 1977 yılında ne hadise oldu?

BAŞKAN — Rica ediyorum...

HÜSEYİN ERDAL (Devamla) — Yani, hadise olması illa bir cinayet işlenmesi midir?

ERTUĞRUL GÜNAY (Ordu) — Demirel zamanında 34 kişi öldü.

BAŞKAN — Sayın Günay, illa müdahale etmeniz şart mı? Hatibi bırakın, konuşsun.

HÜSEYİN ERDAL (Devamla) — Türkiye'de Devletin olmadığını göstermek, aslında hadiselerin en büyüğüdür. Biz bu vatana canımızı adayan, feda eden insanlarız; o bakımdan, insanın ölmesi bir şey değildir; yeter ki, sistem, nizam yürüsün. Yoksa orada hadise olmadı; ama Türk Devleti yoktu da, Moskova tarafından orada bir yürüyüş idare edildi. Bu mudur övünç kaynağı, bu mudur sevinç kaynağı? Biz asla kabul etmiyoruz. Biz orayı kan dökerek aldık, İstanbul'u ve Türkiye'yi; her karış toprağımızda şehit kanı yatar. Biz, tekrar

aynı şehit kanlarını dökmeden, Moskof bayrağını Türkiye'de dalgalandırmayız; buna kimsenin gücü yetmez. (AP ve MSP sıralarından alkışlar) O bakımdan, hadise gelip ona dayanıyor.

Lafla peynir gemisi yürür mü arkadaşlar?

ERTUĞRUL GÜNAY (Ordu) — O işçiler de: bizim kadar, Türk'tür, sizin kadar Türk'tür.

BAŞKAN — Sayın Günay, Sayın Günay çok rica ediyorum; bırakan, müdahale etmeyin.

HÜSEYİN ERDAL (Devamla) — Lafla peynir gemisi yürümez; en sonunda hadiseyi buna getirmeyin.

ERTUĞRUL GÜNAY (Ordu) — Oradaki işçileri suçlamaya kimsenin hakkı yoktur.

HÜSEYİN ERDAL (Devamla) — Biz, İşçi haklarını en iyi bilen kimseleriz; asıl işçinin hakkının, alnının teri kurumadan verilmesini biz kabul ediyoruz; bizim inancımızdır o; işçinin hakkı, alnının teri kurumadan verilir; biz bu inançta insanlarız. Yoksa «Her şey maddedir, her şey paradır, her şey dünyadadır; ahrette bir şey yoktur» diyen materyalist, maddeci sistemin işçiye bir şey vereceğini biz kabul etmiyoruz.

İşte, bir seneden fazla ki iktidarınızdan, hangi işçi memnun, hangi memur memnun, hangi halk memnun? Bir tane gösteremezsiniz; millet inim inim inliyor. Bu mudur işçi haklarını korumak? (Alkışlar)

GÜNDÜZ ONAT (Kırklareli) — 81 yılına az kaldı.

HÜSEYİN ERDAL (Devamla) — Size teklif ediyoruz, katsayı 22 olsun diyoruz; niye yapmıyorsunuz?

HAYRETTİN UYSAL (Sakarya) — Yok 52 olsun.

HÜSEYİN ERDAL (Devamla) — Niye asgari geçim indirimini getirmiyorsunuz; hak, işte bu. Devletsin; hakkını versene.

HÜSEYİN KALELİ (Konya) — Niye getirmediniz?

HÜSEYİN ERDAL (Devamla) — Hayır efendim, niye, niye?

BAŞKAN — Bir dakikanız var Sayın Erdal, lütfen...

HÜSEYİN ERDAL (Devamla) — Değerli arkadaşlarım...

HAYRETTİN UYSAL (Sakarya) — Sen hayatında 8 katsayı gördün mü?

BAŞKAN — Sayın Uysal, bırakalım da hatip görüşmelerini belirtsin efendim.

HÜSEYİN ERDAL (Devamla) — Efendim, aslında biz, katsayıdan daha değişik bir sistem getireceğiz; ama imkân verilmiyor.

GÜNDÜZ ONAT (Kırklareli) — Ne zaman göreceğiz, onu söyle.

HÜSEYİN ERDAL (Devamla) — Her şey var bizde, 1974'teki iktidarımızda gördünüz bizim neler yaptığımızı. Onun için, sizin, bize bir şey demeye hakkınız yok zaten.

Değerli arkadaşlarım, Milli Selâmet Partisi Grubu olarak bu önergenin lehinde oy vereceğiz; bu önerge, çok yerinde verilmiş bir önergedir. Taksim Mitinginde Devlet yoktu, bu hadiselerden millet çok üzülmüştü. Türk milletinin örf ve âdetlerine uymayan, kanunlara aykırı bu hareketlerin aleyhindeyiz biz; dün de aleyhindeydik, bugün de aleyhindeyiz, bundan sonra da aleyhinde olacağız.

Bu bakımdan sizlerin de, bu önergenin lehinde oy kullanmanızı teklif ediyorum. Gerçekler ortaya çıksın, kimse kimseyi suçlamadan, şu millete, şu vatana hizmet edelim. Yoksa böyle karşı karşıya horoz dövüşüyle bu memleket idare edilmez. Türk Devleti bin yıllık bir devlettir ve büyük bir devlettir, 45 milyonluk bir milletiz, biz lalettayin devlet ve millet değiliz.

O bakımdan, her şeyi açık açık konuşalım, fikirler konuşsun; kaba kuvvetle, küfürle, bağırmakla çağırmakla hiçbir yere varamayız.

Yüce Meclise saygılar sunarım. (Alkışlar)

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Erdal.

KENAN AKMAN (Kocaeli) — Sayın Başkanım, ismimden bahsettiler; lütfederseniz ben de cevap vermek istiyorum.

BAŞKAN — Sayın Akman, sizin o günkü burada özür dilemenizle kapanan olayı arkadaşımızın kürsüye getirmesine, gerçekten, ben de üzüldüm; arkadaşımızın bu konuyu kürsüye getirmesine gerek olmadığını kendisine hatırlattım; meseleyi de böylece kapatmış olduk. Siz, özür dileyerek, Mecliste yapılması gerekeni yaptığınızı zabıtlara geçirtmiş bulunuyorsunuz; o bakımdan, gerek görmüyorum.

KENAN AKMAN (Kocaeli) — Peki efendim, teşekkür ederim.

BAŞKAN — Teşekkür ederim. Önerge sahipleri adına Sayın Mehmet Irmak; buyurun efendim. Süreniz 10 dakikadır Sayın Irmak.

MEHMET IRMAK (Çorum) — Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın milletvekilleri, Genel Görüşme önergemiz üzerine, imza sahipleri adına söz almış bulunuyorum; Yüce Meclisi saygılarımla selamlıyorum.

Değerli milletvekilleri, önergemizin konusunu teşkil eden 1 Mayıs 1978 İstanbul Taksim Meydanında cereyan eden olaylardan, şahsımın ve önerge sahibi arkadaşlarımın, milletimiz adına duyduğu üzüntü, elem ve ıstırap, sonsuzdur. Bu nedenle, hiçbir art niyet taşımaksızın, hiçbir partizanlık kaygısı duymaksızın, bazı grupları ve bazı parlamenterleri suçlamak, karalamak arzusundan tamamıyla uzak kalarak, memleketin kötü gidişinden yahut akıbeti meçhul karanlıklara, labirentlere götürülüşünden duyduğumuz elemler, endişeler sonsuzdur.

İşte, bu sakim gidişe son verilmesini temine vasıta olmak için Yüce Mecliste Genel Görüşme açılmasını istemiş bulunuyoruz. Yüce Meclisçe buna karar verildiği takdirde, parlamenterler görevini yapmış olacaklardır kanaatindeyiz. Aksi halde, pek çok emsalinde görüldüğü gibi, olayların, fecaatlerin üzerine kalın bir şal daha örtülmüş olacak; milletimizin, kendi adına hükümranlık hakkını kullanan, milli iradeyi temsil eden Yüce Meclise güveni bir kat daha sarsılacaktır. Bu kabil parlamenter murakabenin işlememesi sonucunda ise, ister iktidar kanadına, ister muhalefete mensup olalım, ferden ferda, hiçbirimizin, vatandaşın huzuruna hulusu kalple, göğsümüzü gere gere çıkamayacağımız kanaatini taşıyorum.

Bu Genel Görüşmenin açılması, Yüce Meclisin bir kanadının bunu engellemesi halinde, değil İstanbul'u fetheden ecdada, Milli Mücadele sonunda yeniden işgalden kurtaranlara layık olmak, onlara hakaret edilmiş, tezyif edilmiş olunacaktır; her 29 Mayıs, her 6 Ekim'de fetih ve kurtuluş günleri kutlamanın hiçbir anlamı kalmayacaktır.

Muhterem milletvekilleri, kanunlarımıza göre, 1 Mayıs Bahar Bayramı olan bir günde, bunu geleneksel biçimde, ister işçi kesimi ve gruplar halinde olsun, isterse Türk halkının başka kesimlerinden olsun. Barış, huzur ve sükûn içinde geçirecek yerde, günlerce öncesinden, yüz binlerce, tornadan çıkma meşe sopaları imal ettirerek, buna dair yazı ve resimleri basın yoluyla yayarak, geniş biçimde terör havası yaratan bir zihniyetin kızıl ihtilal provaları yaptığı bellidir. Hükümet buna göz yummuştur, İstanbul halkı, durumu dehşetle görmüş; ancak meskenet içinde olmamış, bir kesim halk, günlerce önceden İstanbul'u boşaltmış, bir kesimi ise evlerinden çıkmamak suretiyle, bir gün de olsa, koca İstanbul'u anarşiye ve yabancı kuvvetlere, İstanbul'la birlikte bütün ülkeyi taksim ve teslim heveslilerine, günü birliğine terk etmişlerdir.

Bundan yanlış anlam çıkarmamalıdır. Türk halkının, İstanbul halkının, komünist dikta heveslilerine her zaman boyun eğeceği zannedilmemelidir. Bunla-

rın heveslerini milletimiz, aziz İstanbul'un değerli halkı her zaman kursaklarında bırakmaya azimli ve kararlıdır.

Değerli milletvekilleri, 1 Mayıs'ta İstanbul'da bir gösteri değil, bir kızıl facia cereyan etmiş, yabancı işgal kuvvetleri gibi bir işgal, bir istila provası yapılmıştır. Bunun başka manası yoktur, olamaz da.

Meselenin üstünü örtmek, küllemek imkânı yoktur. Kararınız ne olursa olsun, değil yalnız İstanbul halkı, bütün Türk milleti her zaman, her yerde, bu elim ve şeni olay üzerinde duracaktır. Bunun benzer dramları daha evvel 16 Haziran'da oynanmıştır; sonra İstanbul'da veya başka memleket köşelerinde, «Yaşasın 16 Haziran şanlı direnişimiz» sloganlarıyla, isyancılıkları kendilerince de kabul ve ilan olunmuştur.

Görülüyor ki, sayın milletvekilleri, olayları görmemezlikten geldikçe, Devlet vakarı ve ciddiyetiyle üzerine gidilmedikçe, hıyanet, himaye gördüğü zehabına kapılmıyor; yeni yeni provalara, provokasyonlara teşebbüsten geri kalınmıyor; halkın, milletin, Devletin de başı ağrımaktan hali kalmıyor.

Sayın milletvekilleri, Taksim, 1 Mayıs'ta kızıl bayram yapan, Cumhuriyet Meydanını kızıl meydan haline getiren, o meydanda kızıl Çar Stalin'in Rusya'da mezarı kaybedildiği, zulmünden şimdi Rus'ların da utanç duyduğu Stalin'in (kanlı portresini, diğer kızıllarda ve bu Yüce Meclisçe vatan haini ilan edilmiş olan «Benim vatanım Rusya, beni Stalin yarattı» diyen, Polonya soylu, Polonya vatandaşlığına girmiş Nazım Hikmet ve Brezinski'nin ve öteki Türkiye Gizli Komünist Partisi kurucusu hainlerin Marks'ın, Lenin'in, Mao'nun portreleri arkasında yürüyen birliklerin, kimler ve hangi demokratik kuruluşlar olduğunu ve bunların gerçek amaçlarının, gayelerinin ne olduğu hususlarında, daha evvel gizli ihtilal hareketlerine Konya Valisi olarak adı karışmış, eğer isyan hareketi başarıya ulaşsa idi, kurulacak ihtilal hükümetinde görev alacak, bakan olacak onurlu zatın İstanbul'a vali oluşundaki sebep ve bu vahim olaydaki tezgâhlayıcılarla müşterek rolü, tutumu üzerinde görüşülmesi kanaatimizce farz-i ayndır, elzemdir.

Yine, Hükümetin tutumu, olay öncesi ve sonrası davranışları, beyanları, Yüce Meclisçe inceleme konusu edilmelidir. Kıbrıs Barış Harekâtı kuvvetleri oranında, 20 bin kişilik askeri kuvvetle, şehrin, evlerinden çıkamayan mazlum İstanbul halkının mı, yoksa kızıl göstericilerin mi korunduğu bu ihtilal provalarının, Devletin himayesinde mi yaptırıldığı, Yüce Meclisçe en ince teferruatına kadar görüşme konusu edilmeli; olayların suçluları kim olursa olsunlar, hükümet de bulunsalar da, Parlamentoda bulunsalar da, demokratik sosyalist maskeli derneklerin Moskof hayranı ve yaranı üyeleri de olsalar, her kimler ise, Meclisçe bunlar görüşülmelidir. Yüce Meclisin tarihine, arşivine tescil ve tevdi edilmelidir.

Bir kısım parlamenterlerin bu faciaya görevli veya davetli olarak katılmalarındaki destek yardımı, yalnızca basın sayfalarında tozlu mahzenlere, isyanlara terk edilemez. Keza,

gösteride bulunanların, gösteride kullanılan pankartlar, sloganlar «Yaşasın Rusya, bağımsız Kürdistan, Türkiye Komünist Partisine özgürlük» gibi, Sovyet emperyalizmi hayranları ve işbirlikçileri, bölücüler, komünistler, köstebek inlerinden millet önüne çıkarılmalıdır. Yüce Meclis, milletin gözbebeği İstanbul'da Türk milletinin göğsüne batırılan hıyanet hançerini artık görmeli ve çıkartmanın çarelerini araştırmalıdır. Bu çağrımız onun içindir, bu Genel Görüşme isteğimiz onun içindir. Görüşme açılması halinde verilecek her oy, milletin ümidi; Yüce Meclisin şanlı tarihine şan ve şeref ekleyecek nitelikte olacaktır. Muhterem milletvekilleri, Cumhuriyet Halk Partisi Grup Sözcüsü olarak konuşan Metin Tüzün arkadaşımız, bizi, peşin yargıların esiri olarak bu önergeye imza koymuş olmakla suçladı.

HAYRETTİN UYSAL (Sakarya) — Kişisel olarak 10 dakika Sayın Başkan.

BAŞKAN — Daha 1 dakikaları var efendim.

MEHMET IRMAK (Devamla) — Bunu kendilerinin talihsiz bir beyanı olarak kabul ediyorum. Milletvekili sıfatıyla imza koyduğumuz her önergenin mesuliyetini müdrik kişileriz.

HAYRETTİN UYSAL (Sakarya) — 1 Mayıs haftaya da var.

BAŞKAN — Bağlayınız Sayın Irmak.

MEHMET IRMAK (Devamla) — Bağlıyorum efendim.

Muhterem milletvekilleri, yine Sayın Metin Tüzün, legal yelpazenin tamamlanması, yani Türkiye gizli veya bazılarının deyimiyle, sahte komünist partisine özgürlük verilmek suretiyle, Türkiye'de legal yelpazenin tamamlanması deneyinde bulundular; bunu teessürle karşılıyorum. Meri Türk Ceza Kanununun 141-142. maddeleri muvacehesinde, bu, talihsiz bir temenni olmuştur.

Muhterem milletvekilleri, Meclislerin de yapamayacağı, üstesinden gelemeyeceği konular vardır, iktidar partilerinin de üstesinden gelemeyeceği konular vardır. Türk milletine rağmen, Türkiye'de komünist partisinin kurulmasına yol açmak suretiyle yelpazenin tamamlanmasına imkân verecek güç, Parlamentoda da mevcut değildir. Yüce Meclise saygılar sunarım. (MHP sıralarından «Bravo» sesleri, alkışlar)

BAŞKAN — Teşekkür ederim.

ERTUĞRUL GÜNAY (Ordu) — Kendi kendine konuştu, Sayın Başkan; ne dedi?

BAŞKAN — Genel Görüşme önergesi üzerindeki ön görüşmeler tamamlanmıştır. Şimdi, Genel Görüşme açılmasını oylarınıza sunacağım: Genel görüşme açılmasını kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmemiştir efendim.

DÖNEM: 5, CİLT: 8, TOPLANTI: 2

MİLLET MECLİSİ TUTANAK DERGİSİ

42 nci Birleşim
31.1.1979 Çarşamba

VI. — GENSORU, GENEL GÖRÜŞME VE MECLİS ARAŞTIRMASI

A) ÖNGÖRÜŞMELER

1. — Konya Milletvekili Necmettin Erbakan ve 14 arkadaşının, Taksim Alanında yapılan 1 Mayıs gösterileri konusunda Anayasanın 88. Millet Meclisi içtüzüğünün 102 ve 103. maddeleri uyarınca bir Meclis Araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/26)

BAŞKAN — Gündemimizin, «Genel Görüşme ve Meclis Araştırması Yapılmasına Dair Ön görüşmeler» kısmına geçiyoruz.

Birinci sırada yer alan 10/26 esas numaralı, Konya Milletvekili Necmettin Erbakan ve 14 arkadaşının Taksim Alanında yapılan 1 Mayıs gösterileri konusunda Anayasanın 88. Millet Meclisi İçtüzüğünün 102 ve 103. maddeleri uyarınca bir Meclis Araştırması açılmasına ilişkin önergesi üzerindeki görüşmelere başlıyoruz.

Sayın Hükümet? Burada.

Sayın Hükümet yerinize buyurun. Hükümet yerini almıştır.

Önergeyi tekrar okutuyorum.

Millet Meclisi Başkanlığına

Özü : Meclis Araştırması talebi hakkında.

Anayasamızın 88/2 maddesi ve Millet Meclisi İçtüzüğünün 102 ve 103. maddeleri gereğince:

1 Mayıs Bahar Bayramını proletarya «İşçi» Bayramı ilan ederek yapılan kanunsuzlukların tespiti için bu Meclis araştırması talebine zaruret hâsıl olmuştur.

Kanunlarımıza göre «Bahar Bayramı» olarak kutlanması icap eden 1 Mayıs

1978 günü, maalesef Türkiye'de «Proleter Bayramı» olarak kutlanmıştır. Vukuu muhtemel müessif hadiselerden çekindikleri için, vatandaşlarımız evlerine kapanmışlardır. Bu yüzden büyük şehirlerimiz nüfus sayımı günlerinin sokağa çıkma yasağı konulan günlerin, tenhalılığı ve sessizliğine bürünmüştür.

İstanbul'da Taksim Meydanında düzenlenen toplantıda ve toplantı için şehrin çeşitli semtlerinden yapılan yürüyüşlerde kanunlar açıkça ihlal edilmiş, vatan ve milletin bütünlüğünü bozan sloganlar yazılmış, söylenmiştir.

Bu kanunsuz davranışlar ve kanun ihlalleri o derece korkusuz ve pervasızca işlenmiştir ki, vatandaşlarımızın pek çoğu gayri ihtiyari «Devlet nerede?» sualini sormuşlardır.

Devlet ve milletimizin geleceğini tehdit eden bu fiiller kadar endişe verici diğer bir tutum da, Cumhuriyet Halk Partisi Hükümetinin ve sorumluların, bu meseleler karşısında akıl almaz kayıtsız tutumlarıdır.

İstanbul anarşi ve kanunsuzluklara terk edilmiş, Güneydoğu Anadolu'daki bazı il ve ilçelerde aynı kanunsuz fiiller işlenmiş, Devletin güvenliğinden sorumlu kuruluşların karşısında, bölücü bez afişler günlerce asılı tutulabilmiştir.

Hal böyle iken sorumluların bir seyirci edasıyla «Bu törende kan dökülmemesi, memnuniyeti muciptir ve bu hal İstanbul halkına moral kazandırmıştır» diyebilmeleri cidden hazindir. Hakikaten CHP Hükümetinin aldığı tedbirlerin sonuca her hangi bir etkisi olmamıştır. 1 Mayıs «Proleter Bayramı», düzenleyicilerin hazırladıkları senaryoya göre aynen uygulanmıştır. Şayet daha müessif hadiseler cereyan etmemiş ise, bunun sebebi Hükümetin aldığı tedbirler değil, senaryoda bu hadiselere yer verilmeyişidir.

Meseleye hangi yönünden bakarsak bakalım Cumhuriyet Halk Partisi Hükümetinin, aczini, beceriksizliğini, Türkiye'deki sol cereyanların her tonuna özel müsamaha ve muamelesinde görmekteyiz. Mesele milletimizin ve memleketimizin geleceği bakımından çok hayati bir önem ifade etmektedir.

Bütün siyasi partilerin, ister iktidarda ister muhalefette olsunlar, her türlü parti mülâhazalarının üzerine çıkarak bu meseleleri ciddiyetle ele almaları, her türlü bölücü cereyanların karşısına çıkmaları, aynı inancın, tarihin ve vatanın çocukları arasına ayırıcılık, fitne ve fesat tohumları eken iç ve dış düşman mihrakların hepsini el birliği ile ezmeleri icap eder.

Üzülerek ifade edelim ki, CHP Hükümeti ve sorumlular bu müessif hadiselerin vukuundan önce ve sonra, Anayasa ve diğer kanunların kendilerine yüklediği vazifeleri yerine getirmemişlerdir.

Milli Selamet Partisi olarak, milletimizin ve memleketimizin geleceği bakımından hayati önem atfettiğimiz bu meselelerin yeteri ciddiyetle incelenmesi ve lüzumlu tedbirlerin belirlenebilmesi için bir «Meclis Araştırması» yapılmasında zaruret görmekteyiz.

Gereğini saygılarımızla arz ederiz.

5.5.1978

Konya Milletvekili-Necmettin Erbakan
İstanbul Milletvekili-Süleyman Arif Emre
Ankara Milletvekili-Oğuzhan Asiltürk
Konya Milletvekili-Tahir Büyükkörükçü
Mardin Milletvekili-Fehim Adak
Adana Milletvekili-Hasan Aksay
Diyarbakır Milletvekili-M. Yaşar Göçmen
Muş Milletvekili-M. Emin Seydagil
K. Maraş Milletvekili-Hasan Seyithanoğlu
Yozgat Milletvekili-Hüseyin Erdal
Siirt Milletvekili-Abdülkadir Kaya
İstanbul Milletvekili-Fehmi Cumalıoğlu
Trabzon Milletvekili-Lütfi Göktaş
Kars Milletvekili-Abdülkerim Doğru
Mardin Milletvekili-Abdülkadir Timurağaoğlu

BAŞKAN — İçtüzüğümüze göre, Genel Görüşme açılıp açılmaması hususunda Hükümete, siyasi parti gruplarına ve önerge sahiplerinden birine sırasıyla söz verilecektir.

Hükümet, buyurun efendim.

Süreniz 20 dakikadır Sayın Bakan.

İÇİŞLERİ BAKANI HASAN FEHMİ GÜNEŞ(C.Senatosu Sakarya Üyesi) — Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; 1 Mayıs 1978 Taksim mitingi çeşitli nedenlerle konuşma konusu yapılmıştır. En son 27 Aralık 1978 günü bu konu Millet Meclisi huzuruna getirilmiş, Sayın İçişleri Bakanı bu konuda enine boyuna bilgi sunmuştur.

Sayın milletvekilleri, kuşkusuz bir konunun çeşitli defalar buraya getirilmesi mümkündür. Ancak bir konu üzerinde bilinmedik, öğrenilmedik nokta kalmadığı anda da yine buraya getirmenin yararı olup olmayacağını yüksek takdirlerinize bırakıyorum.

Ben o günkü zabıtları inceledim. Orada bu konuda söylenmedik, gizli kalmış, yeniden araştırılarak ortaya çıkarılabilecek kadar açığa çıkmamış bir şey bırakılmadığı kanısındayım. Ancak izin verirseniz, vaktinizi de çok almadan bu münasebetle 1 Mayıs 1978 olayları konusundaki incelemelerimizin sonucunu size sunmak istiyorum.

Sayın milletvekilleri, 1 Mayıs toplantıları 1976 yılından beri Türkiye'de yapılmaya başlanmıştır. 1976 yılında yapılmıştır, 1977 yılında yapılmıştır ve 1978 yılında yapılmıştır.

1976 yılında yapılan toplantı, bu toplantıların başlangıcı olmuş, eğer bir alışkanlık husule gelmişse o gün alışılmıştır. Ancak, o olaylar, o toplantılar çok şükür ki olaysız geçmiştir.

1977 yılında düzenlenen 1 Mayıs işçi Birleşme, Dayanışma ve Mücadele Günü Toplantısı, hepimizin bildiği gibi, son derece üzücü olaylarla geçmiş. Bu olaylar sonunda maalesef 34 yurttaşımız hayatını kaybetmiş, 146 yurttaşımız yaralanmıştır.

1978 yılında da olaylar çıkmış ve yine çok şükür ki, bu olaylarda öldürme, ya da yaralama türünden tek olay olmamıştır. (AP sıralarından, «Kırmızı bayraklar vardı» sesleri)

BAŞKAN — Lütfen müdahale etmeyin. Sayın Bakan, konuşmanıza devam edin.

İÇİŞLERİ BAKANI HASAN FEHMİ GÜNEŞ (Devamla) — Değerli arkadaşlarım, önergede, «Bu Bayram Proleter Bayramı olarak yapılmıştır» deniyor, önce, birinci nokta olarak. Gerek toplantının yapılması için müsaade alınırken, gerekse toplantı sırasında resmi başvurularda kullanılan ibare şudur:«İşçi Birleşme, Dayanışma ve Mücadele Günü.» Bu, 1977'de de böyle söylenmiştir, 1976'da da, 1978'de de. Onun için, «Proleter Bayramı» başlığı altında bir bayram yapılmamıştır.

«Kanunlar açıkça ihlal edilmiş. Gösteriler yasaları ihlal eder biçimde yapılmış, bayraklar, pankartlar, dövizler, sloganlar gösterilmiştir» deniyor.

Eğer vaktinizi almazsam, 1977 ve 1978 yıllarında sloganları, dövizleri okuyayım, resimleri anlatayım. Tam bir objektiflik...

M. YAŞAR GÖÇMEN (Diyarbakır) — Meşru mudur, değil midir?

İÇİŞLERİ BAKANI HASAN FEHMİ GÜNEŞ (Devamla) — Onu da söyleyeceğim efendim.

BAŞKAN — Sayın Bakan, yapılan müdahaleler» cevap vermeyin, lütfen Umumi Heyete hitap edin.

İÇİŞLERİ BAKANI HASAN FEHMİ GÜNEŞ (Devamla) — Tam bir fotoğraf makinesi gibi, söylediğiniz fotoğrafların, yani, komünist ülkelerin liderlerinin fotoğrafları 1977'de de o meydana getirilmiş, 1978'de de getirilmiş. Şikâyetçi olduğunuz sloganlar 1977'de de söylenmiş, 1978'de de söylenmiş. Pankartlar 1977'de de asılmış, 1978'de de asılmış.

M. YAŞAR GÖÇMEN (Diyarbakır) — Söylenenler meşru mu, değil mi?

BAŞKAN — Müdahale etmeyin efendim.

İÇİŞLERİ BAKANI HASAN FEHMİ GÜNEŞ (Devamla) — Meşru de-

ğil. Meşru olmadığı zaman yapılacak iş şudur: Suç sayılan bu fiillerle ilgili tutanak düzenlersiniz, tahkikat yaparsınız, ilgili mercilere verirsiniz. 1978'de Gösteri Yürüyüşleri Hakkındaki Yasaya aykırı hareketin, yürüyüşün planlanması dışına taşırılmasından dolayı tutanaklar düzenlenmiş, sorumlular adli mercilere verilmiş, haklarında dava açılmıştır. Kişiler hakkında, dernekler hakkında, sendikalar hakkında açılmıştır.

Şimdi sayın milletvekilleri, benim Bakanlığımın bu tür toplantılarda yapması gereken şudur: Anayasaya göre, yasalara göre toplantı düzenlenmesi istendiği zaman, bu isteğin yasalar açısından, özgürlükler açısından mümkün olup olmadığını incelemek ve bu toplantının düzen içinde, sükûnet içinde geçmesini sağlamaktır. Bunu incelemişiz ve düzen içinde, sükûnet içinde geçmesini çok şükür sağlamışız.

Ülkemizde bulunan polis yetkilileri, İngiliz Scotland Yard yetkililerinden bir heyetle görüştüm. Onlar 1 Mayıs 1978 olaylarını baştan sona kadar izlediklerini anlattılar ve orada Türk Polisinin, Türk Jandarmasının, Türk Güvenlik Kuvvetlerinin aldığı önlemleri milletlerarası polis forumlarında örnek bir uygulama olarak gösterdiklerini söylediler. Bundan hep beraber övünür müyüz, övünmez miyiz, bilmem; ama ben iftihar ediyorum.

Bundan sonra, bu toplantının içinde sloganla, dövizle suç sayılan alet bulundurmakla yasalara aykırı hareket edenler hakkında benim yapacağım, benim Bakanlığımın yapacağı gene bir şey var: Bunlar hakkında tahkikat yapmak ve ilgili mercilere vermek.

Tahkikat yapılmış, dava açılmış, savcılığa sevk edilmiş; Buna rağmen, İçişleri Bakanlığına yönelik bir kusur var mı? Onu sizler takdir edeceksiniz; ama değerli arkadaşlarım, 1978 olaylarının kusurlarının hepsi bize ait, varsa; 1977'yi, eğer o zamanki Hükümet kabul ederse...

Değerli arkadaşlarım, 1977 ve 1978 1 Mayıs mitingleriyle ilgili ayrıntılı bilgiler sizlere çeşitli vesilelerle verildi; benim burada sunacağım bundan ibarettir, vakitlerinizi almak istemiyorum, konuyu takdirlerinize arz ediyorum.

Çok teşekkür ederim efendim. (CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Bakan. Milli Selamet Partisi Grubu adına Sayın Recai Kutan, buyurun efendim.

Süreniz 20 dakikadır Sayın Kutan.

MSP GRUBU ADINA MEHMET RECAÎ KUTAN (Malatya) — Sayın Başkan, muhterem milletvekilleri;1 Mayıs 1978 tarihinde İstanbul Taksim Meydanında cereyan eden hadiselerle ilgili olarak, Grubumuz tarafından verilmiş olan Araştırma önergesiyle ilgili olarak Milli Selâmet Partisi Grubunun görüşlerini arz etmek üzere huzurlarınızdayım. Konuşmama başlarken, Muhterem Heyetinizi Grubum ve şahsım adına hürmetle selamlıyorum.

Araştırma önergemiz 5 Mayıs 1978 tarihinde verildi; araştırma önergesinin verilişinden bugüne kadar takriben sekiz ay süre geçti; Meclisin çalışma usulleri içerisinde, 8 ay evvel cereyan etmiş, memleketimiz bakımından hakikaten hayati önem taşıyan bir meseleyi ancak 8 ay sonra bu Mecliste görüşebilir hale gelmişiz. Bunu bilhassa altını çizerek belirtmek istiyorum.

1978 yılını geride bıraktık. 1978 yılında anarşi bütün yurdu sardı, Türkiye'yi âdeta kana buladı. Biraz evvel Sayın içişleri Bakanının, memnuniyetle, döne döne ifade ettiği veçhile, 1 Mayıs hadiselerinde İstanbul'da kan dökülmedi; fakat bunu takip eden hadiselerle Maraş'ta, Elazığ'da, Malatya'da, Sivas'ta, Kars'ta, Mardin'de, Ankara'da, İstanbul'da, âdeta Türkiye'nin dört bir yanında çok müessif hadiseler cereyan etti ve yüzlerce vatandaşımız maalesef hayatlarını kaybettiler veya yaralandılar. (AP sıralarından «Bravo» sesleri)

Bu itibarla, biz, 1 Mayıs 1978 hadiselerini, 1 Mayıs 1978'den sonra cereyan eden hadiselerle birlikte mütalaa edilmesi icap ettiği kanaatindeyiz. Çünkü 1 Mayıs 1978 hadiselerinin cereyanına müsaade eden, bunun bu hale gelmesine müsaade eden zihniyettir ki, Maraş'ta da, Elazığ'da da, Malatya'da da, Kars'ta da cereyan eden hadiselerin vücuda gelmesine sebebiyet vermiştir.

1 Mayıs 1978 hadiseleri hakkında eski İçişleri Bakanı Sayın Özaydınlı bu kürsüden izahat verirken, mitingin, aldıkları tedbirlerle olaysız geçtiğini ve bundan duymuş oldukları büyük memnuniyetlerini ifade ettiler.

Biz, şu hususları bilhassa belirtmek mecburiyetindeyiz:1Mayıs 1978'de cereyan eden hadiselerden çok daha feci olan durum, Cumhuriyet Halk Partisi Hükümetinin bu meseleler karşısındaki akıl almaz kayıtsız tutumudur ve durumudur. Hükümete soruyoruz: Siz orada ne yaptınız? Ne tedbir aldınız?

Biraz evvel, her ne kadar yeni İçişleri Bakanımız, «Bir proleter bayramı düzenlenmemiştir» dediler; ama bir proleter bayramı düzenlenmiştir ve sloganlarla bu ifade edilmiştir. Burada, Marks'ın, Lenin'in, Stalin'in, Mao'nun ve bizimle alakası olmayan düşman fikirlerin babası durumunda olan ne kadar lider varsa, hepsinin resmi gezdirilmiştir. Bunu gezdirenler bir senaryo hazırladılar, bu senaryolarını da aynen uyguladılar; istedikleri yollardan yürüdüler, istedikleri kanunsuzlukları yaptılar; eğer daha öteye bir hadise olmadıysa, eğer ölen, yaralanan olmadıysa; bu, alman tedbirlerden değil, o senaryoyu hazırlayanların, senaryo içerisinde ölüme ve yaralamaya yer vermemiş olmalarındandır. Yoksa o gün, Taksim'de Devlet yoktu. (AP sıralarından «Bravo» sesleri) Cumhuriyet Halk Partisi Hükümeti, Devleti, maalesef, Taksim meydanında bir turist haline, seyirci bir turist haline getirdi. (AP sıralarından «Bravo» sesleri)

«Hiçbir şey olmadı» diyorsunuz. Daha neler olacak? Millet korkusundan sokağa çıkamadı; bundan daha vahim bir hadise tasavvur edemiyoruz; esnaf, korkusundan kepenklerini indirdi; yürünmesi yasak olan güzergâhlardan yürüdü; kanunla, siyasete karışması mutlak olarak önlenmiş olan memur dernekleri ve diğer dernekler, burada alabildiğine pervasızlıkla boy gösterdiler.

Muhterem kardeşlerim, bu kadar feci hadiseler olurken, bir turist gibi, Devleti seyirci bir turist haline getireceksin diğer bir hadiseye mukayese ettiğimiz zaman, tamamen kanuni Ölçüler içerisinde Konya'da cereyan etmiş bir mitingde, camiden çıkan masum vatandaşlar üzerine ateş edeceksin, Konya'da o masum insanların üzerine ateş eden kabadayılar, 1 Mayıs 1978 hadiselerinde neredeydiler? (AP sıralarından «Bravo» sesleri)

1 Mayıs 1978, maalesef, anarşinin en yüksek noktaya, doruk noktaya ulaşmasının bir başlangıcıdır. Komünist liderlerin resimleri gezdirilmiştir; Proletarya diktatoryasının gösterisi ve bir nevi provası yapılmıştır; İstiklal Marşı yerine Enternasyonal Marşı söylenmiştir; «Yaşasın Rusya. Türkiye Komünist Partisine özgürlük» diye bağırılmıştır ve maalesef, bu bağırma, bu haykırma içerisinde yürüyen insanların ardında, İstanbul'un eski ve yeni Cumhuriyet Halk Partisi Belediye Başkanları ile 24 tane Cumhuriyet Halk Partili milletvekili de var idi. (AP sıralarından «Bravo» sesleri) Bir sürü memur kuruluşu da; kanunla, siyasetle uğraşmaları kesin olarak men edilmiş olan memur kuruluşları da bu toplantılara iştirak etmişlerdir.

Hükümet bu müsamahayı gösterirse, bu vurdumduymazlık içerisinde olursa, netice elbette, 1 Mayıs 1978'den sonra cereyan eden müessif hadiselere inkılâp eder; elbette ki, o ahvalde Cumhuriyet Halk Partisi milletvekillerinin ve bakanlarının iştirak ettiği TÖB-DER toplantılarında, «Moskova'ya mı, yoksa Pekin'e mi bağlanılması; onların politikası istikametinde yürünmesi mi?» münakaşa edilebilir hale gelebilir; polis ikiye bölünür ve POL-DER Cumhuriyet Halk Partisinin desteğini kazanır ve DEV-GENÇ'in sırtı Cumhuriyet Halk Partisi tarafından sıvazlanır hâle gelir. Taksim hadisesinde de, Maraş'ta da, Malatya'da da, Elazığ'da da, Kars'ta da, Ankara'da, İstanbul'da ve diğer büyük şehirlerimizde de herkes şu suali sormuştur ve hâlâ sormaya devam etmektedir: Devlet nerededir, Devlet nerededir?

Evet muhterem arkadaşlarım, 1 Mayıs'ta her türlü anarşik hadise var idi; fakat maalesef, Devlet, Cumhuriyet Halk Partisi Hükümetinin sayesinde Taksim Meydanında yoktu. Bütün bu olanlara müsamaha, teşvik gösteren ve bir vurdumduymazlık anlayışı içerisinde bu hadiseye bakan Hükümet hakkında, elbetteki bir araştırma açmalı ve hadiseyi enine boyuna değerlendirmeliyiz.

Konuşmamın başından beri ifade ettiğim gibi, meseleye bir münferit hadise, bir küçük hadise olarak bakamayız. 1 Mayıs 1978 olayları, bunu takiben bütün Türkiye'yi boydan boya kana bulamış olan hadiselerin başlangıcıdır; onun için bilhassa üzerine eğilmek mecburiyeti vardır.

HAYRETTİN UYSAL (Sakarya) — 1977'lerde ölenler, öldürülenler ne oluyor?

MEHMET RECAÎ KUTAN (Devamla) — Biz diyoruz ki, bu anlayış, anarşiyi önleyemez, anarşiyi artırır. Meseleye hangi yönden bakarsak bakalım,

mesele, Cumhuriyet Halk Partisi Hükümetinin aczini, beceriksizliğini, solun her tonuna gösterilen müsamahayı ortaya koymaktadır.

Muhterem arkadaşlarım, durum, bizim anlayışımıza göre, hayatidir. Meselenin üzerinde ve bunu takip eden meseleler üzerinde ciddiyetle durmak mecburiyetindeyiz. Dünyada şu sıra hakikaten büyük oyunlar oynanmaktadır. Oynanan bu oyunlara dikkat edelim. Acaba, Türkiye'nin dışında, kapalı kapılar ardında süper güçler hangi planlan yapmaktadırlar? Uzak doğuda cereyan eden hadiseler; Vietnam, Kamboçya, Pakistan, Lübnan, Afganistan'da cereyan eden hadiselerden sonra, insan gayri ihtiyari şu suali soruyor: Sıra acaba Türkiye'de mi? Haçlı zihniyeti, Siyonist mihraklar, dış güçler ve onların yerli uşakları, acaba Türkiye'mizde hangi oyunları tezgâhlamaktadırlar? Elbette ki, bu meselelerin üzerine en başta biz Meclis olarak el koymak mecburiyetindeyiz.

Bu itibarla, Milli Selamet Partisi Grubu olarak diyoruz ki; bütün siyasi partilerin-ister iktidarda, ister muhalefette olsunlar-her türlü parti mülahazalarının üstüne çıkarak, bu meseleleri ciddiyetle ele almaları, her türlü bölücü cereyanların karşısına çıkmaları, aynı inancın, tarihin ve vatanın çocukları araşma ayırıcılık, fitne ve fesat tohumları eken iç ve dış düşman mihrakların hepsini elbirliği ile ezmeleri icap eder.

Üzülerek ifade edelim ki, Cumhuriyet Halk Partisi Hükümeti ve sorumlular, bu müessif hadiselerin vukuundan önce ve sonra, Anayasa ve diğer kanunların kendilerine yükledikleri vazifeleri yerine getirmemişlerdir. Milli Selâmet Partisi olarak, milletimizin ve memleketimizin geleceği bakımından hayati önem atfettiğimiz bu meselelerin yeteri ciddiyetle incelenmesini ve lüzumlu tedbirlerin belirlenmesini arzu ediyoruz ve bu sebepledir ki, bu Meclis Araştırmasının yapılmasına lüzum görmekteyiz.

Biraz evvel Sayın İçişleri Bakanımız, 1 Mayıs 1978 hadiseleri ile ilgili olarak görüşlerini bu kürsüden Muhterem Heyetinize ifade ettiler; dediler ki: «1978 hadiselerinde bir öldürme, yaralama olmamıştır; ama 1977'de şu şu hadiseler oldu; 1978'de de buna benzer hadiseler oldu.»

Muhterem arkadaşlarım, iktidarda olanların, bir sene evvel, iki sene evvel cereyan etmiş olan hadiseleri misal göstererek, kendi kusurlarına bahane bulmaya hakları mevcut değildir. Elbette ki, 1977'de cereyan eden hadiseler için, o zaman muhalefette bulunan Cumhuriyet Halk Partisinin bir Araştırma önergesi, bir Gensoru önergesi vererek meseleyi Meclisin tetkikine sunması, elbette ki, mümkündü; ama icrada olanlar, bakanlar, «Bakın 1977'de de bu hadi seler oldu; ne yapalım; öyleyse 1978'de de olur» diye konuşmaya elbette ki, hakları yoktur. Bu arada Sayın İçişleri Bakanı, «Biz İçişleri Bakanlığı olarak sendikalar ve şahıslar hakkında lüzumlu soruşturmaları yaptık, lüzumlu belgeleri hazırladık ve meseleyi adalet mekanizmasına intikal ettirdik» dediler.

Biz burada bekliyorduk ki, Sayın İçişleri Bakanımız, «Memur olmalarına

rağmen, siyasetle uğraşmaması icap eden dernekler olmasına rağmen, yüzde yüz çirkin bir politikanın, siyasetin içinde olan memur dernekleri hakkında da aynı takibatı yaptık ve bunun neticesinde şu şu dernekleri kapattık» diye burada eğer muhterem heyetinize bilgi verselerdi, kendilerini elbette ki, müteşekkir olacaktık.

Muhterem arkadaşlarım, Milli Selamet Partisi Grubu adına ve şahsım adına Yüce Meclisinize saygılar sunuyorum. (MSP ve AP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Kutan.

AP Grubu adına Sayın Etem Ezgü, söz sırası sizindir; buyurunuz efendim. Sayın Ezgü, süreniz 20 dakikadır.

AP GRUBU ADINA İ.ETEM EZGÜ (Samsun) — Sayın Başkan, değerli milletvekili arkadaşlarım; Konya Milletvekili Necmettin Erbakan ve 14 arkadaşının,1 Mayıs 1978'de Taksim'de yapılan gösterilerle ilgili olarak açılması istenilen Meclis Araştırması hakkında, Adalet Partisi Grubunun görüşlerini arz etmek üzere huzurlarınıza gelmiş bulunuyorum.

1 Mayıs 1978 gününün millet yaşantısındaki tahribatına, siyasal hayatımızdaki bazı kuruluşlara şirin görünme uğruna meydana gelen sarsıntılarına değinmeden önce, aynı doğrultudaki gelişmelere kısaca bir göz atmada yarar görüyorum.

Bir yılını doldurmakta olan CHP Hükümetinin kuruluşundan önceki günlere hafızalarımızı biraz götürelim.

İSMAİL AKIN (Afyonkarahisar) — İşçi değil misin sen kardeşim?

İ.ETEM EZGÜ (Devamla) — İşçiyim ama komünist değilim. (AP sıralarından «Bravo» sesleri, alkışlar).

BAŞKAN — Karşılıklı konuşmayın lütfen.

İ.ETEM EZGÜ (Devamla) — Bu kürsüden yumruğunu vura vura konuşan, «Acelemiz var»; diye haykıran…

İSMAİL AKIN (Afyonkarahisar) — İşçi sınıfının şuuru yok sende.

BAŞKAN — Lütfen müdahale etmeyin.

İ.ETEM EZGÜ (Devamla) — ... «Acelemiz var» diye haykıran, «Bu gece hangi doçentimizin kapısı çalınacak ve kurşunlanacak, bunu bilmediğimiz için acelemiz var» diyen; analarımızın gözyaşlarını bir günde durduracakları için

hükümete talip olduklarını söyleyenler, ne acıdır ki, o tarihten bu yana meydana gelen olayların, zirveye ulaşan anarşi ve terörün yıkıntısı altında ezildikleri için ortalıktan yok olmuşlar; kan ve gözyaşı, ülkeyi bir felaket halinde sararken, sanki kendi toplumlarının dışındaki olayları seyredercesine, beceriksiz, pişkinlik dolu, umursamazlıkla bakmaya başlamışlardır.

Değerli arkadaşlarım, Batı ülkelerinde 1 kişinin ölmesi halinde hükümetlerin istifa ettiklerini söyleyenler...

İSMAİL AKIN (Afyonkarahisar) — Amerika'da eğitilenler...

İ.ETEM EZGÜ (Devamla) — ... Yaklaşık 2 bin kişinin anarşi yüzünden can vermesi karşısında öylesine pişkindirler ki, gazetelerde, artık anarşinin köşeye sıkıştığını ve tükendiğini söyledikleri gün, en azından 8-10 gencimizin vurulduğu haberleri ile birlikte kamuoyunun karşısına çıkmaktadırlar. Olaylar ve demeçler birbirini böylesine tekzip ederken, «pişkinler kabinesi»; hâlâ hükümet olma hırs ve tutkusunu sürdürmenin hesaplarını yapmaktadırlar. (AP sıralarından «Bravo» sesleri, alkışlar).

Cumhuriyet Halk Partisinin değerli milletvekillerine sesleniyorum; Türk milleti «Umut» sloganları ile aldatılmışlığın, kandırılmışlığın kahrı içindedir. Sizlere oy veren vatandaşlarımızın, «Bu ne biçim Hükümet, başımızdan ne zaman gidecek?» diye birbirlerine sorduklarını yakından bilmektesiniz ve yine bilmektesiniz ki, umut tacirliği, kısa sürede CHP'yi iflasa sürüklemiş; bir yıllık tecrübe, bu millete çok ağır faturalar ödetmiştir.

Hiç kimse inkâr edemez ki, muhalefetteyken destek gördüğünüz derneklere taviz verme politikası yüzünden, hükümet olarak yakanızı bu derneklere kaptırmış ve DİSK'i ile, TÖB-DER'i ile, rejim düşmanlarının yuvalandığı dernekler cuntasından kurtulamaz hale geldiniz. (AP sıralarından «Bravo» sesleri, alkışlar).

İktidara geldiğiniz takdirde faşizmin sona ereceğini söyleyen de sizsiniz; iktidar süresince, bir faşizm tehlikesinden söz eden de sizsiniz; iktidardan giderseniz, yine bu tehlikenin süreceğini siz söylemektesiniz.

Bu faşizm, ne menem şeydir ki, sizin yokluğunuzun da, varlığınızın da uzantısı haline gelmiştir? (AP sıralarından «Bravo»ı sesleri).

Hükümet üyeleri, bir gün olsun sokaklardaki afişlere bakmak zahmetine katlansalar, kendilerinin varlığı ile cesaret bulan açıkça savaş çağrıları yapan aşırı sol fraksiyonların ülkemiz bütünlüğü üzerindeki tehlikesini kolayca tespit edebilirler; fakat muhalefette, bakmadan, gördüklerini söyleyenler, iktidar olunca âdeta birer bakar kör haline gelmişlerdir.

İşte, komünizmi tehlike görmediği içindir ki bir motelde kurulan Hükümet yasa dışı sol örgütlerin, alabildiğine, ülkeyi terörün içine itmesine seyirci kalmış, onların cüretlerini artırmıştır; üç beş oyun hesabını yaptığı içindir ki,

milleti anarşi ve teröre teslim etmiştir. Artık, bir doçentin öldürülmesi değil, profesörlerin peş peşe katledilmesi, polislerin ve ordu mensuplarının vurulması karşısında bu Yüce Meclisin daha fazla sessiz kalmasına imkân yoktur.

Derneklerin elindeki bu pişkin Hükümet, 1 Mayıs 1978'in toplumumuz üzerindeki tahribatından da sorumludur.

Değerli arkadaşlarım, Türk olmanın gururunu zedeleyecek her davranış, önce Yüce Parlamentoyu oluşturan sayın parlamenterlerin tepkisiyle karşılaşmak zorundadır. Yine, devlet otoritesinin sarsılmasına önce bizler karşı çıkmak mecburiyetindeyiz. 1 Mayıs 1978 öncesi, Taksim alanının DİSK ve sol kuruluşların gösterisine kapalı tutulacağının İstanbul Valiliğince açıklanmasının hemen sonrası, DİSK Genel Başkanı, âdeta, Devlete kafa tutarcasına, bu gösterilerin Taksim'de yapılacağını pervasızca ilan etmiştir.

Bu meydan okuyuş karşısında, Devlet gerilemiş ve İstanbul'un Valisi, Taksim alanını bu gösteri için rejim düşmanlarına teslim etmiştir. Aslında, Devleti zedeleyen bu olay, Hükümeti hiç mi hiç rahatsız etmemiş, üstelik CHP'li 24 milletvekili de bu gösterilere katılarak, derneklere teslimiyetin garip bir örneğini vermişlerdir.

Sayın arkadaşlarım, bunda tevile lüzum yok çünkü bu Meclis kürsüsünden zabıtlara geçen unsurlar vardır. Bir arkadaşımız çıkmıştır, demiştir ki.«Biz tetkikat için çıktık, onun için orada bulundum» Bir arkadaşımız da çıkmıştır, «İftiharla, göğsümüz kabara kabara iştirak ettik» demiştir.

Bunun tevil tarafı yoktur, açıktır ve ortadadır.

Bütün dünyanın saygı duyduğu, çağ değiştiren emperyalizmi salt Türklük onuruyla yenen Fatih'lerin, Atatürk'lerin nesli olan ulusumuz, 1 Mayıs'ta İstanbul'da, İzmir'de, Marks, Engels, Lenin, Stalin, Mao gibi portrelerle, kızıl bayrakların nasıl dalgalandırıldığını, İstiklal Marşımızı bile bilmeyenlerin, nasıl, «Enternasyonal» i kendilerine bayrak yaptıklarını görmenin kahrı içine sokulmuşlardır.

Geçen gün bu kürsüde bir arkadaşımız, «Enternasyonal marşı yoktur» dediler.

Enternasyonal marşı vardır, bu marş, Rus milli marşıdır, bunu biliyorsunuz. (AP sıralarından «Bravo» sesleri).

HAYRETTİN UYSAL (Sakarya) — Öyle demedi,«Sosyalist enternasyonal» dedi.

İ.ETEM EZGÜ (Devamla) — Müsaade edin... Yutturmaca yapmayalım... Güven duyduğunu göstermeye yeterlidir.

HAYRETTİN UYSAL (Sakarya) — Okuman lazım, çok okuman lazım; bilmiyorsun.

İ.ETEM EZGÜ (Devamla) — Onurlu hükümetlerin...

HAYRETTİN UYSAL (Sakarya) — Oku, oku; bilmiyorsun bunları.

İ.ETEM EZGÜ (Devamla) — Senin kadar ve senden daha çok...

İSMAİL AKIN (Afyonkarahisar) — Sen ne anlarsın bu işlerden?

BAŞKAN — Devam edin efendim. Sayın Uysal, müdahale etmeyin efendim.

İ.ETEM EZGÜ (Devamla) — Kaynağım, vatandaşların...

İSMAİL AKIN (Afyonkarahisar) — Sen anlamazsın bunlardan.

İ.ETEM EZGÜ (Devamla) — Sen biraz fırın kapağı yoklarsan, iyi öğrenirsin. (CHP sıralarından gürültüler)

Vatandaşın iradesine bağlayan hükümetlerin bulunmadığı zamanlar, vatandaşın panik içinde olması, can kaygısına düşmesi tabiidir.

Sayın milletvekilleri, rüzgâr ekenler mutlak fırtına biçerler. Demokrasi ve rejim düşmanlarını oy hesaplarıyla cezaevlerinden çıkarıp ortalığa bırakanlar, ceza kavramını dejenere edenler, muhalefette iken anarşiyi teşvik edenler, bugün ortalığı kasıp kavuran fırtınanın tohumlarını ekmişlerdir. Gönül isterdi ki, hatalardan da ders alınsın ve hiç olmazsa bu hatalara devam edilmesin. Bakıyorsunuz Lenin'in, Marks'ın, Engels'in ve Stalin'in resimleri altında kızıl bayrak ve kızıl gömleklilerin arasında, Atatürk'ümüzün kurduğu Cumhuriyet Halk Partisine mensup milletvekilleri yer alıyorlardı. Oysa durumun vahameti ortadadır. Bu rezaletten ürken, o tarihteki hükümeti oluşturan siyasi partinin genel başkanı ve Başbakan, kendini kurtarmanın telaşına düşmüş,«Yapılan hadiselerin kanuna aykırı olduğunu ve sorumlular hakkında tahkikat yapılıp, muameleye konulacağını» söylemektedir.

Dün, CHP'li parlamenterleri de aralarında görerek, hükümet desteğini bulduklarını amacına kapılan DİSK yanlısı ve hataların sonucu bugün de rejimi tehdit eder davranışlarda bulunmakta, Türk işçisinin gerçek temsilcisi Türk-İş'in bugünkü siyasal ortam içinde takındığı sorumluluk tavrının aksine, «Gün eylem günüdür», diye yeni tehditler savurmaktadırlar.

İSMAİL AKIN (Afyonkarahisar) — İşçi sınıfı hareketi bir bütündür; sen ne anlarsın?

İ.ETEM EZGÜ (Devamla) — 1 Mayıs'ta TRT'de, yapısına uygun bir politika izlemiştir; komünist bayramlar arasında ilişkiler kurulmasını ve benzerlikler bulunmasını, âdeta övünürcesine, istercesine ekranlarına getirmiştir. 1 Mayıs 1978 tarihinde, Hükümetin aczini gören yasa dışı örgütler, silahlı ey-

lemlerini daha da yaygınlaştırmışlar; komünizmin alabildiğine propagandası yapılmaya başlanmış, TKPML imzalı afişler duvarlarımızın kızılboyası haline getirilmiştir.

SÜLEYMAN GENÇ (İzmir) — Vay 1 Mayıs 1979'a.

İ.ETEM EZGÜ (Devamla) — Anarşiyi 1 günde durduracaklarını sananlar, esasında anarşiye destek olmuşlar ve güç vermişlerdir, sonra da bundan yakınmaya başlamışlardır. 1 Mayıs 1978'de, Cumhuriyet tarihimizde ilk defa, Hükümetin himayesi ve vesayeti ve desteği altında, Türklük ve İslâmlıkla ilgili bütün değerler tahrip edilmiştir.

Değerli arkadaşlarım, İstanbul'da Devlet himayesinde suç işlenmeye devam edilmiş, Devletin kolluk kuvvetleri, suçu işleyenlere müdahale dahi etmemiştir,

Dünyanın hiçbir yerinde, devletin himayesinde suç işlendiği, ne hukuk literatüründe, ne dünya siyasi tarihinde görülmemiştir; ama İstanbul'da Taksim meydanında işlenen suçlar, Devletin kolluk kuvvetlerinin ihata ettiği çember içerisinde işlenmiş ve Devlet müdahale etmemiştir.

BAHRİ DAĞDAŞ (Kars) — Bravo, bravo, tescil ettin.

İ.ETEM EZGÜ (Devamla) — 1 Mayıs 1978'de, Fatih Sultan Mehmet'in şanlı bayrağını dalgalandırdığı İstanbul'da, kızıl bayraklar dalgalanmış, âdeta komünist işgali altında bir kent görünümüne bürünmüştür. Bu işgal sırasında CHP'li parlamenterlerin, Türklük ve İslâmlık düşmanlarına şirin görünme çabaları ile Atatürk'ün kurduğu parti maddeten ve manen çökertilmiştir.

HAYRETTİN UYSAL (Sakarya) — O parti çökmez.

İ.ETEM EZGÜ (Devamla) — 1 Mayıs 1978'de,beceriksiz ve beceriksiz olduğu kadar da bilgisizliğini her yönüyle sergilemiş olan bu Hükümet, derneklere teslimiyetin sakınılmazlığı içerisinde, seçim sırasında kendilerini destekleyenlere...

ADNAN KESKİN (Denizli) — Oteller de var mı?

İ.ETEM EZGÜ (Devamla) — Onu siz daha iyi bilirsiniz.

BAŞKAN — Karşılıklı konuşmayınız lütfen.

HAYRETTİN UYSAL (Sakarya) —Senin fikirlerinle Türk-İş'i bağdaştırma.

İ.ETEM EZGÜ (Devamla) — Türk-İş'e senin dilinden gelecek her şey zararlıdır.

BAŞKAN — Devam edin konuşmanıza Sayın Ezgü; müdahalelere cevap verirseniz netice alamayız.

İ.ETEM EZGÜ (Devamla) — Dilinden zehir akıyor Hayrettin...

Karşı çıkarak, sonra da tehditlerden korkarak, Devleti teslim etmiş; öte yandan da, bir siyasi partinin Taksim'de yapacağı toplantısına izin vermemiştir. Bu bile, Hükümetle anarşi ilişkilerinin ne denli olduğunu tespit etmeye yeter de artar sanırım.

1 Mayıs 1978'de, İstanbul'un Belediye Başkanı, Belediyeye ait bütün araçları, rejimin ve Türklük düşmanlarının emrine tahsis etmiştir; Belediye ekskavatörlerinin köşe başlarını kestiği Taksim'de, komünist sloganlar bu araçlara asılmıştır. 1 Mayıs 1978'de manevi duygularımızı öylesine zedelendirmiştir ki, Marksist ve Leninist yayın organları, «komünist partisinin güneşi göründü» diye umuda kapılmışlar; seçimlerde uçurulan umut balonunun, bir asil millete değil, komünistlere umut getirdiği görülmüştür.

BAHRİ DAĞDAŞ (Kars) — Mikrofona yaklaş, mikrofona yaklaş.

İ.ETEM EZGÜ (Devamla) — 1 Mayıs 1978'de, «Kahrolsun faşizm» sloganları yeri göğü inletirken, komünizmi yeren tek bir slogan görülmemiştir. Oysa bu Hükümetin bugün tükenmiş bulunan başı, yıllar önce kalem oynattığı bir gazetede, «Bütün komünistler, kahrolsun faşizm diye haykırıyorlar» diye yazmıştır.

1 Mayıs 1978'de Devlet yok olmuştur, Anayasa çiğnenmiş, Türk Ceza Kanununun yasakladığı fiiller pervasızca işlenirken, Hükümet, büyük bir pişkinlik ve umursamazlık içinde olaylara seyirci kalmıştır.

1 Mayıs 1978'de dernekler karşısında gerileyen, görev yapamayan, devlet otoritesini zaafa uğratan, yasaları uygulatmayan, büyük illerimizde estirilen terör havası yüzünden milyonlarca liralık zarara yol açan bu Hükümet, bir umut değil, koskocaman bir karabulut olduğunu göstermiştir.

İşte bu nedenlerle anarşinin içinde boğulmuş, tükenmiş...

ADNAN KESKİN (Denizli) — Sayın Başkan, zamanı doldu.

İ.ETEM EZGÜ (Devamla) — Acıttı mı cicim? İşte bu nedenlerle anarşinin içinde boğulmuş, tükenmiş, mevta olmuş... (CHP sıralarından gürültüler).

SAMİ GÖKMEN (Muğla) — Burası Meclis kürsüsü Sayın Başkan, ne biçim konuşuyor?

TEMEL ATEŞ (Ordu) — Deliyi kürsüden indirin Sayın Başkan.

İ.ETEM EZGÜ (Devamla) — ... Devlete sahip çıkamayan, vatandaşı kendi kaderine terk eden… (Başkanın tokmağı vurması, CHP sıralarından sıra kapaklarına vurmalar, gürültüler).

BAŞKAN — Sayın Ezgü, Sayın Ezgü...

HAYRETTİN UYSAL (Sakarya) — Bunu bara gönderin, meyhaneye gönderin.

SAMİ GÖKMEN (Muğla) — Yazıklar olsun! Ne biçim konuşuyorsun? Ayıp ayıp.

İ.ETEM EZGÜ (Devamla) — ... Anayasayı, yasaları çiğnemesine seyirci kalan... (Gürültüler).

BAŞKAN — Sayın Ezgü...

İ.ETEM EZGÜ (Devamla) — ... Bir yandan, milletvekillerini yasa dışı gösterilere gönderen, öte yandan, dostlar alış verişte görsün diye... (CHP sıralarından gürültüler).

TEMEL ATEŞ (Ordu) — Sayın Başkan, nasıl böyle konuşturuyorsunuz?

BAŞKAN — Efendim, gürültüden takip edemiyorum. Sayın Ezgü, Sayın Ezgü...

İ.ETEM EZGÜ (Devamla) — ... Öte yandan, dostlar alış verişte görsün diye olayları kınama gereğini duymuş CHP Pişkin Hükümeti, bunun hesabını Türk ulusuna elbet verecektir. (AP sıralarından «Bravo» sesleri, alkışlar; CHP sıralarından gürültüler).

Hükümetin bütün beceriksizliğine, Devletin terk edilmişliği olması karşısında, pişkinliğine, bu Yüce Parlamento seyirci kalamayacaktır.

İşte bu nedenlerle, 1 Mayıs 1978 olaylarıyla ilgili olarak açılması istenen Meclis Araştırmasına Grubumun tüm milletvekillerinin parmak kaldıracağını belirtir, Sayın Meclisin milletvekillerini saygıyla selamlarım. (AP sıralarından «Bravo» sesleri, alkışlar).

SAMİ GÖKMEN (Muğla) — Sen Grubunu mu temsil ediyorsun?

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Ezgü.

Siyasi parti grupları adına söz isteyen sayın üye?

Önerge sahiplerinden söz isteyen sayın üye?

Siyasi Parti Grubu adına söz isteyen var mı efendim? Grup adına Sayın Kabadayı buyurunuz; süreniz 20 dakikadır.

MHP GRUBU ADINA İHSAN KABADAYI (Konya) — Sayın Başkan, kıymetli arkadaşlarım; Üzerinde bulunduğumuz tarihimize kara sayfa halinde geçecek, her Türk'ün bağrını yakacak, gelecek milliyetçi nesillerde bir matem günü olarak anılacak hadisenin üzerinde Milliyetçi Hareket Partisi'nin görüşlerini anlatmak üzere huzurunuza çıkmış bulunuyorum.

Benden evvelki arkadaşlarımın söylediklerine ekleyecek hiç bir şey yok...

SAMİ GÖKMEN (Muğla) — «Cicim» dediğine de katılıyor musun?

İHSAN KABADAYI (Devamla) — ... Ama yine de, Grup adına bir şeyler söylemiş olmak için konuşacağım.

İktidar mensupları, bakanları dâhil, ne derse desin, güneşi balçıkla sıvayamazsınız, mızrağı çuvala sokamazsınız. Hadise bir vakıadır, bir gerçektir. Gerçek olan vakıaları, hadiseleri, söz kurnazlığıyla, bazı zekâ manevralarıyla örtmeye imkân yoktur; hadise, tarihi bir gerçektir, bir vakıadır.

HASAN CERÎT (Adana) — Kaç kişi öldü, kaç kişi öldü?

İHSAN KABADAYI (Devamla) — Biz şu veya bu parti suçludur diye suçlu aramaktan çok, hadiselerin önüne geçmek, tekerrürüne mani olmak duygusunu, arzusunu, isteğini yaşayan bir siyasi teşekkül olarak maruzatlarımı arz etmeye çalışacağım.

1 Mayıs Bahar Bayramını işçi bayramı ilan ederek, Taksim'de vuku bulan gösteriler, her yönüyle milli birliğimize ve Türkiye Cumhuriyeti Devletine karşı girişilmiş, Anayasayı da ayaklar altına alan, Hükümetin himaye ettiği bir harekettir.

Kanunlarımıza göre, «Bahar Bayramı» olarak kutlanması icap eden 1 Mayıs 1978 günü, maalesef Türkiye'de proleter bayram olarak kutlanmıştır.

Sayın Bakan, «Verilen müsaade o değildir, proleter bayramı değildir» diyor.

Beyler, İhsan Kabadayı'nın adında değil, huyunda, tüyünde, mizacında durmaya mecbursunuz; mevcut hadisatın da iznin veriliş şeklinde değil, cereyan tarzı üzerinde durmaya mecbursunuz.

Sayın Bakan, biz, zarf okumuyoruz, mektup okuyoruz, olan hadiseleri okuyoruz. Olan, cereyan eden hadiseler İstanbul'da düpedüz bir proleter provasıdır, komünizm harekâtının bir provasıdır; bu bir vakıadır, işleyiş, tarz, hadisat, mekanizma odur; onu söylüyoruz, gerçek de budur.

İSMAİL AKIN (Afyonkarahisar) — Proleterlerden korkuyorsun.

İHSAN KABADAYI (Devamla) — Hiçbir şeyden korkmuyoruz, korktuğumuz tek şey Allah'tır; millete saygılı, Allah'tan korkan insanlarız. (Alkışlar).

Kimden korkacağız, neden korkacağız?

BAŞKAN — Lütfen Sayın Kabadayı, lütfen müdahaleye cevap vermeyin, karşılıklı konuşmayın.

İHSAN KABADAYI (Devamla) — Kadere rıza gösterdikten sonra, yatakta ölüm, kurşunla ölüm, urganda ölüm dedikten sonra, Allah'a iman edip, vatana bağlandıktan sonra, kimden korkacağız, neyinizden korkacağız, ne korkulacak haliniz var ki, korkacağız?

ADNAN KESKİN (Denizli) — Sen Allah'tan da korkmuyorsun, Doğan Öz'ün katilisin sen.

BAŞKAN — Müdahale etmeyin, müdahale etmeyin lütfen.

İHSAN KABADAYI (Devamla) — Korkuyoruz, korkuyoruz. O Allah korkusu dile dökülmez, gönüllerde yaşayan bir huşu ve meşk meselesidir; dile dökülmez, onu, yaşayan bilir.

ADNAN KESKİN (Denizli) — Doğan Öz'ün katilisin sen.

İHSAN KABADAYI (Devamla) — Bu vakitleri lütfen zamandan saymayacaksınız Sayın Başkan.

BAŞKAN - Tabii, tabii, onu nazara alıyoruz efendim.

İHSAN KABADAYI (Devamla) Mitingin olaysız geçtiği...

ADNAN KESKİN (Denizli) — Doğan Öz'ün katilisin sen.

BAŞKAN — Müdahale etmeyin lütfen.

İHSAN KABADAYI (Devamla) — ... Bunun bir aşama olduğu, ne kadar, Hükümet yetkililerince dile getirilmiş olsa da, bunun ismi tarihe «proletarya diktatörlüğünün ön provası»; olarak geçecektir.

CENGİZ ŞENSES (Ankara) — Doğru konuş.

İHSAN KABADAYI (Devamla) — Yurdu korumakla görevli olan Birinci Ordu dahi 20 bin kişilik kuvvetini vermiş, 6 bin kişilik emniyet kuvvetleri ve ayrıca her türlü silahla mücehhez vurucu timler de Taksim çevresini sarmak suretiyle bu mitingi tahtı emniyete almıştır.

CENGİZ ŞENSES (Ankara) — Gidip seyrettiniz mi?

İHSAN KABADAYI (Devamla) — Bunun böyle olması, Hükümetin her yönüyle nasıl bir otorite zafiyetiyle malûl olduğunun ve sokağa teslim olmasının ta kendisidir. (MHP sıralarından «Bravo» sesleri).

O gün dükkânlar kepenklerini indirdi, milyonlarca İstanbullu şehri terk etti. Ben İstanbullu değilim; İstanbullular vardır burada, hayır, aksi varit ise, çıksınlar söylesinler. İn uçmamış, cin gezmemiş, en küçük sükût duyulmamış, kapılar kapatılmış, pencereler indirilmiş, kepenkler çekilmiş, kimisi evine sinmiş, kimisinin İstanbul'u terk ettiği bir vakıadır.

CENGİZ ŞENSES (Ankara) — Ama hiçbir zaman Maraş gibi olmadı orası.

İHSAN KABADAYI (Devamla) — Böylece, İstanbul sokağa teslim edilmiş; Devlet silinmiş, adı bile kalmamış, kendi bulunmaz olmuş; evliyayı bulursunuz, fakat Devleti o gün İstanbul'da bulamaz hale gelmişsinizdir. Gerçek budur.

Hükümet bunca yurttaşı tedirgin etsin, normalin üstündeki emniyet kuvvetleriyle yetinmeyerek 20 bin askeri de bu işe tahsis etsin, sonra da «miting olaysız geçmiştir» desin, «bu törende kan dökülmemesi memnuniyeti muciptir; bu hal İstanbul halkına moral kazandırdı» diyebilsin... Ne hazin bir tablo, ne acı bir ifade! Şecaat arz ederken sirkatini söyleme... Şaştım buna doğrusu. Hadise olmuş da, kan akmamış, bir şey olmamış, İstanbul halkına moral vermiş!

YAŞAR CEYHAN (Ankara) — Zaten sizin üzüntünüz, orada hadise olmaması, insanların ölmemesi, değil mi?

İHSAN KABADAYI (Devamla) — İnsanın havsalası, bunca acı tablodan sonra, yürekleri taşıyamıyor. Yetkililerin bu ifadeyi nasıl verdiğini, eski bir Parlamenter olarak, havsalam almıyor; yüz ister, vicdan ister bunu söyleyebilmek için; bravo size, söyleyebiliyorsunuz. Bu kadar kuvvetin sevk edilmesi dahi acı bir olaydır; ama buna rağmen, yukarıdaki sözleri söylemeye kızarmayacak yüz, umursamayacak vicdan gerekir.

Hükümet olarak, Taksim meydanının Kızıl meydan gibi kullanılmasının - Kızıl meydanı ben görmedim, nasip olursa görmek isterim, ama duyduklarıma göre, o günkü Taksim meydanının panoraması, tablosu Kızıl meydandan daha

korkunç, daha vahim günler yaşadığının - okumalarını, tariflerini, anlatılışını dinleyen bir adamım. Bağırmanın çağırmanın ecele hiç faydası yok.

ADNAN KESKİN (Denizli) — Kendi ecelin yaklaştı senin.

İHSAN KABADAYI (Devamla) — Bağırma çağırma, gerçeği yıkamaz.

Kızıl meydan gibi kullanılmasına göz yumacak, sonra da milletin ve Millet Meclisinin karşısına geçip «bu bir aşamadır» diyeceksiniz. «Hadise olmadı» diyeceksiniz, «kan akmaması tesellidir» diyeceksiniz, suçun, günahın işlenmesine fırsat vereceksiniz, her türlü korkunç hadiseleri cereyan ettireceksiniz; sonra da «kan akmadı, olaysız geçti, bu da bir kâr» diyeceksiniz. Milli varlıktan, mefahirden çok şeyler kaybedeceksiniz. Kan akmadığını, İstanbul'un sanki cansız bir şehir haline gelişini, Hükümetiniz için bir muvaffakiyet göstereceksiniz. Buna, ancak «yazıklar olsun» denir. Ayrıca, «yaşasın Rusya, Türkiye Komünist Partisine özgürlük» diye meydanlarda bağırılacak, sonra da «Egemenlik ulusundur» diyeceksiniz. Bir Atatürk nesli olarak keşke ömrüm olmasaydı, bugünleri yaşamasaydım ve Türkiye Cumhuriyetinin, Atatürk'ün eserinin bu günlere geldiğini görmeseydim. (Gürültüler) Bir Atatürk nesli olarak, Atatürk'ün çocuğu olarak Atatürk'ün Türkiye'sinde...

SAMİ GÖKMEN (Muğla) — Kabadayı, sen mi Atatürk'ü savunuyorsun?

BAŞKAN — Müdahale etmeyin.

İHSAN KABADAYI (Devamla) — ... Bu sloganlar atılacak, «yaşasın Rusya» denecek, «Komünist Partisine özgürlük» denecek, kızıl bayrak çekilecek, Atatürk'ün büstüne kızıl bayraklar sarılacak, gibi yaşı geçmiş ihtiyarlar da bugünleri görecek, bu başları kızıl yaşmaklarla sarılmış, serpuşlarla sarılmış sergerdeler geçecek bu sloganları atacak, benim ömür değil bizler için, ömür törpüsü, dünyadayken cehennemde yaşamanın bir Türk olarak da kendisinin üzüntüsünü ve ıstırabım yaşadığımı Yüce Meclise, zabıtlara geçsin diye söylemeye mecburum. (CHP sıralarından gülmeler) Gülmeyin, «güleriz ağlanacak halimize» hikâyesindeki gibi, ancak buna ağlanır da, ağlama yerine gülüyorsunuz kabul ediyorum ben.

Türk Bayrağı yerine kızıl bayraklar çekilecek, Hükümet hâlâ «özgürlük» teranesinden bahsedecek. Ne biçim özgürlüktür bu? Ne biçim Atatürk Türkiye'sidir bu? Buna şaşmamak elden gelmiyor.

İstiklal Marşı yerine Sosyalist Enternasyonal marşları söylenecek, hâlâ Bakanlar Kurulu ve Halk Partisi iktidarı ayakta duracak. Olaya açıklık getirmeyecek, kurnazca laflarla, birtakım zekâ oyunlarıyla işi hafife alacak ve sonra da milliyetçilikten bahsedecek. (CHP sıralarından gürültüler).

Türk büyüklerinin ve Atatürk'ün portrelerinin olmadığı bu mitingde Lenin'in, Engels'in, Troçki'nin, Nazım Hikmet'in resimleri...

SAMİ GÖKMEN (Muğla) — Sen mi Atatürk'ü savunacaksın Kabadayı?

İHSAN KABADAYI (Devamla) — Daha dün denecek yılda Türkiye'den toprak isteyen, bugün Rusya'da dahi mezarı, heykelleri kalmayan, adı silinen, «hain» ilan edilen Stalin'in resmi. Stalin Rusya'da ikinci defa öldü. Heykelleri yıkıldı, adından bahsedemezsiniz, silindi süpürüldü. Türkiye'de yaşatılmak isteniyor. Ne hazin bir tablo?

TEMEL ATEŞ (Ordu) — Peki ne istiyorsunuz iki defa ölmüş adamdan?

İHSAN KABADAYI (Devamla) — Onun da resmi ellerde geziyor, portreleri ellerde geziyor. (CHP sıralarından gürültüler). Stalin'in büyük portreleri ellerde bulunacak. Hükümet hâlâ «Atatürkçüyüz» diye laf edecek, bu portre ve panoların önünden de, benim eski Halk Partili - adını kullanıyorsunuz, kendini değil - 24 tane Halk Partili milletvekili, eski ve yeni belediye reisleri önünden geçecek, bunu affedeceksiniz. «Benim anam seni filan yerde gördü» demiş. Peki, Halk Partili olarak tasvip etmiyorsunuz da, muamele yapıyorsunuz da, Sayın Bakan, 24 Halk Partisi milletvekilinize, eski yeni belediye reislerinize ne muamele yaptınız, yapıyor musunuz?

Her asker maiyetine, her evlat babasına, her mürit şeyhine uymaya mecburdur.

ADNAN KESKİN (Denizli) — Sen niye görüp uymadın?

İHSAN KABADAYI (Devamla) — Atatürk'ün Halk Partisi elinizde olduğunuza göre, babanıza göre, kurucuya göre tezekkür etmeye mecbursunuz.

ADNAN KESKİN (Denizli) — Niye etmediniz, niye?

İHSAN KABADAYI (Devamla) — Elbette eski Halk Partisinin huyunda, tüyünde, örfünde, âdetinde, tatbikatında böyle gelmiş geçmiş yoktur. Onu vasıta olarak kullanıyorsunuz. (CHP sıralarından gürültüler)

SAMİ GÖKMEN (Muğla) — Seni Halk Partisi yetiştirdi Kabadayı.

İHSAN KABADAYI (Devamla) — Ya Halk Partisinin mazisine, geçmişine, onun kurucusu Atatürk'ün geleneklerine uyacaksınız...

SAMİ GÖKMEN (Muğla) — Sen de Halk Partiliydin.

BAŞKAN — Müdahale etmeyin.

İHSAN KABADAYI (Devamla) — Onun dediklerinin zıddına 24 milletvekiliniz, eski ve yeni milletvekiliniz, belediye reisiniz geçecek, sonra da Halk Partili olacaksınız.

Zaten Halk Partisi sizin için, hedeflerinize varmak için vasıtadır. (Gülüşmeler) İşinize geldiği zaman gülünüz, gelmediği zaman külünüzdür; bunun bundan daha canlı hadisesi, ispatı, şahidi olamaz.

Bu kadar çelişki içinde bulunan, bu denli uyuşmazlık içinde olan bu Hükümet, basiretsiz tutumu ile memleketimizi bölmeye ve rejimi yıkmaya yönelik bu acı hareketlere göz yummuştur. Eğer 1 Mayıs günü ikinci bir devrimci işçi grubu bu topluluğa katılmış olsa idi, İstanbul'un yerinde yeller eser, binler değil, yüz binler ölürdü. İyi ki, ikinci işçi grubu, işçi teşekkülü bunların arasına sızmaya muvaffak olamadı. Alınan tertibat sayesinde teşekkür edeceğim tek nokta bu o ikinci devrimci işçi teşekkülünün araya sızmasına fırsat vermediniz; vermiş olsa idiniz İstanbul'un bugün birçok mamur bölgelerinde baykuşlar ötecek, yüz binlerce insanın kanı sel gibi akacaktı. Sadece takdire değer tarafınız burasıdır.

Yürüyüşçüler, anarşiyi bu hedefe vardıktan, bunun buraya varacağını bildiği için, mevcut Hükümet, Kıbrıs Harekâtında dahi kullanılamayacak 20 bin kişilik askeri bu maksatla kullanmıştır. Yürüyüş bittikten sonrada yürüyüşçüler, anarşiyi gaye edinen topluluklar, yürüyüş bitince Aksaray yollarını, bazı vasıtaları gaz dökerek yakmışlar ve bunu engellemeye çalışan polislere ateş açmışlar, sonunda bir memurumuzu da şehit etmişlerdir.

AYHAN ALTUĞ (İstanbul) — 34 tanenin hesabını niye vermediniz?

İHSAN KABADAYI (Devamla) — «Miting olaysız geçti» diyenlerden, İstanbul halkının neden şehri terk ettiğini, kapılarını pencerelerini panjurlarını kapattığını sormanın yeterli olduğu kanısındayım.

MEHMET GÜMÜŞÇÜ (Kayseri) — İstanbul'u Rumlar gibi telaffuz etme.

BAŞKAN — Lütfen müdahale etmeyin.

İHSAN KABADAYI (Devamla) — Bu yüzdendir ki, ecelin korkuya faydası yok; kaçtığınız kadar akıbetinize süratle yaklaşıyorsunuz, kaçmayın, çekinmeyin, gelin, Milli Selâmet Partisinin vermiş olduğu bu Meclis Araştırmasını kabul edin, enine boyuna bunu tahkik ve tetkik edelim.

Şunu bilesiniz; tarihi bilen insanlar, bildiği devri de beraber yaşayarak ömürlerini uzatan insanlardır. Politikacı her şeyden evvel tarihi bilmeye mecburdur. Tarihi bilirse; idarenin adı, şekli ne olursa olsun yönetmiş olduğu devleti güçlü kılar; vatanını kutlu, milletini mutlu kılar. Tarihi gerçeklerden kaçarsa, kötü yönlerinden kaçıcı, tedbir alıcı, iyi yönlerini geliştirici tedbirler almazsa; devletleri, milletleri tarih boyunca devletin, milletin adı ne olursa olsun çok kere yöneticileri yıkmıştır.

«Fertler fani, milletler bakidir» derler, ama bilesiniz ki fertler gibi milletler, devletler de fanidirler. Devleti yöneten kişiler tarihten ibret almazlarsa; kötüyü tekerrür ettirmekten kaçmazlar, iyilik yönünde tedbirler almazlarsa; milletini, örfüne, âdetine, inancına, köküne, kökenine, tarihine, temeline bağlayıcı; devrin teknik, sanayi, teknoloji, ekonomik gelişmesine fırsat verici, ordusunun eğitimine, silahına değer verici tedbirleri almazlarsa fertlerin öldüğü gibi, milletler de ölür. Fert ölür mezara, devletler, milletler de ölür tarihin milletler kabristanına gider,

Bizim burada alacağımız çok büyük ders vardır. Beyler bir gerçeği kabul etmeye mecbursunuz.

GÜNAY YALIN (Ordu) — Aramızda bayanlar da var?

İHSAN KABADAYI (Devamla) — Ben söylemekle mükellefim, siz beğenesiniz diye değil.

BAŞKAN — Müdahale etmeyin efendim. Devam ediniz Sayın Kabadayı.

İHSAN KABADAYI (Devamla) — Ben Grubum adına derdimi dökmeye, şu önergenin çok haklı olduğunu söylemeye mecburum.

Türkiye 260 sene içerisinde Çarlık Rusya ile komşuluk yapmış ve Osmanlı İmparatorluğu 260 yıl içerisinde13 defa harp etmiş, bu harplerin süresi de 26 senedir. Bundan hedef ne idi? Deli Petro'nun hedefini tahakkuk ettirmek, Osmanlı Devletini, Türklüğün kalanını da yutmak, sıcak denizlere inmek idi.

Dün Çarlık Rusya gitmiş, bugün komünizm Rusya'ya hâkim olmuştur. Dün Çarın hâkimiyeti vardı. Bugün komünizmin, kolektif diktanın Türklük için tutumu; Çarlık Rusya'ya hak, rahmet okutturacak, mevlit okutturacak kadar daha hazin, daha fecidir. 1885'de VII. Edward'la II. Nikolas toplanıp, Osmanlı İmparatorluğuna «Hasta Adam» adını veren bunlardır, paylaşmaya karar veren bunlardır. Hal böyle iken...

GÜNAY YALIN (Ordu) — *Sen* de hasta adamsın.

İHSAN KABADAYI (Devamla) — Komünist Rusya, tırnağı tuttuğu za-

man bütün dünyayı kaşıdığı gibi, bizi kaşımak da ezeli ve ebedi hırsıdır onun. Bu hırs ona Çarlık Rusya'dan miras kalmış, Deli Petro'nun vasiyetidir ona. 1945'de dahi «Vilayeti Selise» dediğimiz üç vilayeti istemekten hiçbir zaman geri kalmamıştır.

Şuna ben inanıyorum, evlatlarıma vasiyetim şu:

Şimalden Türkiye'ye kar, tipi, fırtına, bora, soğuk eser ama daima tarihimiz boyunca milli felaketler esmiştir. Bundan böyle de şimalden Türkiye'ye daima milli felaketler, bizi millet olarak, Devlet olarak yok edici oyunlar, komplolar eseceği için, bütün Türk Milletini-hepiniz dâhil gençliğimizi şimale karşı tedbirli olmaya davet etmek benim borcumdur.

Siz Atatürk'ün Partisisiniz, Halk Partisi, ya adını değiştirin, ya da onun usulüne uyun.

ADNAN KESKİN (Denizli) — Sen bizimle ne uğraşıyorsun? Sen kendine bak.

İHSAN KABADAYI (Devamla) — Adını değiştirmeyeceğini...

SAMİ GÖKMEN (Muğla) — Niçin kaçtın Atatürk'ün Partisinden?

İHSAN KABADAYI (Devamla) — Atatürk, «Komünizm Türk âleminin en büyük düşmanıdır. Nerede görülürse başı ezilmelidir» dediğine göre; siz değil onun kendine, lafına, sözüne, sloganına, parolasına dahi tahammül etmemeye mecbursunuz. Bu yoldaki müdafaa, ne bize düşer, ne de AP'ye düşer; Atatürk'ün Partisi olan size düşer. Zavallı kabrinde yatamıyor, bu tutumunuzdan dolayı azap içinde, ıstırap içinde kalıyor.

İSMAİL AKIN (Afyonkarahisar) — Faşizm nedir?

İHSAN KABADAYI (Devamla) — Bugün Türkiye, adı konmamış, ilanı yapılmamış bir harp içindedir. Bunun nedenini komünizm doktrininin, komünizm fikirlerinin Türkiye'de okulları, mektepleri, işyerlerini, bütün şehirleri sarmasında bulmaya mecburuz. Türkiye, adı konmamış, ilanı yapılmamış bir harp içindedir, diyorum. Bunun fikriyatını yapan, serpen, Türk Vatanında Türk Milletini birbirine düşman eden, işçisini işçisine, gençliği gençliğe düşman eden; anarşizmi, soygunları alıp götürten; muhtelif adlarla Devleti bölmek, yok etmek isteyen, düpedüz komünizm doktrininin kendisinden başka hiçbirisi değildir.

BAŞKAN — Sayın Kabadayı, lütfen konuşmanızı toparlayın.

İHSAN KABADAYI (Devamla) — Komünizm, sadece Türklük için değil, dünyanın her yerinde, tekmil milletler ve devletler için bir nevi ağı,

bir nevi güvedir. Güve kumaşı nasıl dalarsa; ağı, nasıl ağacı dalarsa; komünizm o milletin, o devletin milli pasaportlarını dalar, yok eder, ondan sonra da kendisi rahatlıkla oraya gider. İşte, bugün Türkiye'de tezgâhlanan aşırı solun oyunu, Türk Milletini milli pasaportundan, milli hüviyetinden ederek, güve gibi dalayıp, ağı gibi yok edip, rahatlıkla Türkiye'yi bir Bolşevik vilayeti haline getirmenin yolundadır; İstanbul'daki prova da bunun küçük bir resmi, bir parçasıdır.

Biz ne olursak olalım, parmaklarımız bir diyorum bakın, ayrı da olsa, elimiz bir, ellerimiz ayrı olsa da kolumuz bir, kollarımız ayrı olsa da bedenimiz bir. Bu anlayışla hepimiz, hep beraber ayılmaya, uyanmaya, kendimize gelmeye, komünizme, aşırı sola, memleketi, devleti yıkıcı her türlü cereyanlara karşı tedbir almaya mecburuz.

BAŞKAN — Lütfen son cümlenizi söyleyin Sayın Kabadayı.

İHSAN KABADAYI (Devamla) — Şunu bilin, tarih milletlere mehil verir; ama yöneticileri gerekli tedbiri almazsa, ona acımaz, tarih acımasızdır, milletleri de yutar, devletleri de yok eder.

Sayın Bakanıma şunları sorup, bitiriyorum:

Sayın Bakan diyor ki: «Tahkikat yaptırıyoruz» Tahkikat yaptırdınız da, demin dediğim acı hadiseler cereyan ederken, niye tedbir almadınız? «Suçlulara suç zemininde, niye müdahale etmediniz?» diyorum. Müdahaleyi sadece biz almışken, bu yürüyüşe demokratik sola mensup tam 39 dernek iştirak etmiştir. Bu da, Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Hakkındaki Kanuna mugayirdir. Bu hallere neden ve niçin fırsat verdiniz? Muhalefete mensup bir milletvekili olarak hesabını sormaya mecburum.

BAŞKAN — Lütfen son cümlenizi söyleyin Sayın Kabadayı.

İHSAN KABADAYI (Devamla) — Allah İstanbol'u korudu, millete bir kere daha acıdı.

HASAN VAMIK TEKİN (Giresun) — «İstanbul»de; İstanbol'u Rumlar söylüyor.

İHSAN KABADAYI (Devamla) — Hadiseler ters aksaydı, ikinci işçi teşekkülü gitseydi İstanbul, baştankara, Haçlı seferlerinde, Latin istilasında tahribe yağmaya uğradığı gibi tahrip olup, işgal edilip, daha çok kan akacaktı.

BAŞKAN — Sayın Kabadayı, son cümlenizi söyleyin lütfen.

İHSAN KABADAYI (Devamla) — Bu anlayış içerisinde biz, Milliyetçi

Hareket Partisi olarak, isabetli olarak verilen bu Araştırma önergesine müspet oy vereceğiz; sizler de gelin, müspet oy verin; bunu enine boyuna araştıralım, reçetesini yazıp, ilacını bulalım, derim.

Grubum adına hepinizi saygıyla selamlarım, sağ olun. (AP, MHP ve MSP sıralarından alkışlar.)

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Kabadayı. CHP Grubu adına Sayın Hayrettin Uysal, buyurun efendim. (CHP sıralarından «Bravo» sesleri, alkışlar)

Süreniz 20 dakikadır Sayın Uysal.

CHP GRUBU ADINA HAYRETTİN UYSAL (Sakarya) — Sayın Başkan, değerli arkadaşlarım;

1 Mayıs toplantısıyla ilgili, Yüce Meclisimizde Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına beşinci kez görüşlerimizi söylüyoruz. Hükümet üç kez buraya geldi ve görüşlerini Anayasa açısından, mevcut yasalar açısından belirledi, ifade etti; ama muhalefet partilerini, sözcülerini bir türlü ciddi bir noktaya getiremiyoruz.

Değerli arkadaşlarım, kavramlar üzerinde sürekli olarak inkârcı bir yöntem uygulamak hiçbir partiye değer katmaz. Geçen hafta 1 Mayıs toplantısını burada enine boyuna 'tartıştık; yazık değil mi bu Meclisin çalışmalarına? Geçen hafta 1 Mayıs olayını her Siyasi parti burada enine boyuna tartışarak görüşlerini söyledi. Hükümet görüşünü söyledi. Bir hafta sonra aynı önerge buraya getirilerek, temdit pilavı gibi, birtakım unsurları sürekli olarak denetim yapıyoruz diye buraya getirmek: suretiyle Meclisin saatlerini heba etmeye yazık değil mi arkadaşları? Biz görüşlerimizi söyledik, beyler görüşlerini söylediler, muhalefet partileri sözcüleri görüşlerini söylediler, Hükümet bu konuyla ilgili görüşünü söyledi.

1976'da 1 Mayıs toplantısı yapıldı, 1977'de 1 Mayıs toplantısı yapıldı, 1978'de 1 Mayıs toplantısı yapıldı. Bu ülkede dernekler, yasalarla kurulur. Bu ülkede sendikalar, yasalarla kurulur; toplantılarını Anayasaya ve yasallara uygun olarak düzenlerler.

Hükümetlerin görevi nedir? Hükümetlerin görevi, bu toplantılarda yasalara aykırı davranışta bulunuluyorsa, suç işlemiyorsa onları delilleriyle saptayıp, yargı organına tevdi etmektir.

1978 1 Mayıs toplantısını iki kez önerge vererek, üç kez burada Gensoru vesilesiyle dile getiren muhalefet partileri şunu söyleyebiliyorlar mı; Hükümet Anayasaya göre, yasalara göre bir demeğin, bir sendikanın yasal usullerle tertiplediği toplantıda bu yasalara aykırı davranışlardan ötürü soruşturma açmamış, meseleyi yargı organlarına tevdi etmemiş diyebiliyorlar mı? Hayır diyemiyorlar. Hükümet görevini yapmış. Hükümet, Anayasaya ve yasalara göre bir başka görevle daha yükümlü; toplantı yapanları, gösteri yürüyüşü yapanları, yasalara göre yapanları korumakla görevli; o toplantıyı burnunu kanatmadan,

bir başka gücün o toplantıya saldırı halinde bulunması hallinde dahi onu önlemekle görevli, kan döktürmemekle görevli, silah kullandırmamakla görevli. 1978 olaylarında Hükümet tedbirini almış, kan döktürmemiş, yani kendisine, uhdesine tevdi edilmiş yasal bütün işlemleri yapmış. Ama 1977 yılında 34 yurttaşın kanı dökülmüş. O zaman da bu ülkede hükümet vardı ve o zaman da muhalefet sözcüleri vardı, 1978 yılında «devlet yoktur» diyenler, 1977 yılında devletin hiç olmadığını hatırlamalıdırlar. (CHP sıralarından «Bravo» sesleri, alkışlar) Çünkü 34 yurttaşın kanı dökülmüş.

Değerli arkadaşlarım, şimdi bir araştırma talebinde bulunacaksınız, bir Genel Görüşme talebinde bulunacaksınız; 1977'yi bıçak gibi keseceksiniz bırakacaksınız, sorumluluğunuzla onu bir hak olarak göreceksiniz. 1978 yılında kan dökülmemesi, tedbir alınması, yasal toplantının yasa sınırları içerisinde yaptırılması göreviyle yükümlü bir hükümetin buradaki görevini hatırlamayacaksınız, bir suç işlenmişse onun cezasını ancak yargı organlarının vereceğini hatırlamayacaksınız, Hükümeti suçlamak için her gün, kamuoyuna birtakım propagandalar yapmak için her gün bu konuyu kaşıyacaksınız.

Değerli arkadaşlarım, bunu lütfen muhalefet partileri bıraksınlar. Kavramlar üzerinde, görevler üzerinde, birtakım sendikaların ve demeklerin kendi hakları üzerinde yapacakları ve kullanacakları birtakım işlemler karşısında Hükümet görevini yapmazsa, onu delilleriyle buraya getirsinler. Ama Hükümet görevini yaptığı halde Soruşturma, Araştırma, Genel Görüşme, arka arkaya bunları buraya getirip kamuoyunda kendilerine puan kazandıracağını sandıkları, «Efendim 'komünistler korunuyor, efendim yasalara aykırı hareket ediliyor, efendim Mao'nun resmi taşınıyor, Stalin'in resmi taşınıyor, şu oluyor, bu oluyor» diye sürekli olarak Türk halkına hissi bir takım noktalardan propaganda unsurları ile bu Meclisten ciddiyetten uzak, Hükümetin görev ve sorumluluğuyla asla bağdaştırılamayacak bir noktada eleştiri konusu yapılıyor.

24 tane milletvekili arkadaşımız toplantıya katılmış. Elbet katılır. Ülkü-Bir'in toplantısına, falan kuruluşun toplantısına, falan derneğin toplantısına, falan sendikanın, MİSK veya şunun toplantısına muhalefet partilerinden sayın milletvekilleri katıldıkları zaman onların ilkeleriyle veya düşünceleriyle o partileri özdeş gösterme gibi bir davranış, ilkel bir davranıştır. Herkes her fikri dinler. Herkes her fikir toplantısında her söyleneni isterse dinler, dinlemek istemezse o toplantıya katılmaz. Dinlediği zaman o fikirleri, o partinin, o Milletvekillerinin kafalarına, gönüllerine, yüreklerine, ilkelerine alacak diye bir kural da yoktur demokrasilerde. Biraz kendimizi demokrasiye alıştıralım. Birtakım düşüncelerden, bağnaz, kalıp, doğma gibi bir takım düşüncelerden kendimizi sıyıralım ve bu kürsüyü, denetim mekanizmasını, lütfen ciddi gördüğünüz konularda arka arkaya aynı konuda sürekli olarak kullanma yolundan da kendimizi kurtaralım.

M. YAŞAR GÖÇMEN (Diyarbakır) — Konya'da demokrasi yok muydu?

HAYRETTİN UYSAL (Devamla) — Şimdi değerli arkadaşlarım, biz geçen hafta parti olarak ve Hükümet de kendi görüşlerini buradan ifade etti. Geçen hafta 1 Mayıs toplantısı olayı İle ilgili açık seçik burada görüşler tartışıldı. İkinci kez, bir hafta, 7 gün sonra yine bu konu buraya getiriliyor; bu, gayri samimi bir davranıştır. Onun için bu önergeye Cumhuriyet Halk Partisi Grubu olarak ret oyu vereceğimizi ifade etmek istiyorum.

Saygılar sunuyorum. (CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN — Teşekkür ederiz Sayın Uysal.

Gruplar adına konuşmalar bitmiştir. Önerge sahibi olarak Sayın Erdal, buyurunuz; efendim.

HÜSEYİN ERDAL (Yozgat) — Sayın Başkan, Yüce Meclisin değerli üyeleri; 1 Mayıs 1978 Taksim olayları üzerine, Grubumuz adına verilen Araştırma Önergesinde, imza sahibi olarak huzurlarınıza çıkmış, söz almış bulunuyorum. Bu vesile ile Yüce Meclisi saygı ile selamlıyorum.

Değerli arkadaşlarım, biraz evvel Cumhuriyet Halk Partisinin sayın sözcüsü muhalefetten şikâyet etti. Hiç şikâyet etmeye hakkı yoktur. Muhalefet her gün, her an iktidarı gözetlemekle, takip etmekle; onun icraatının iyi olanını takdir etmekle ve iyi olmayanını da tenkit etmekle vazifelidir. Biz milletten bu görevi alarak bu kürsüye geldik. İktidara gelen bir parti «her şeyi kendi yapar» düşüncesine kapılıp da, muhalefetin söz hakkını alamaz. Çünkü bize millet bu görevi vermiştir.

Değerli arkadaşlarım, daha önce 1 Mayıs hakkında Genel Görüşme Önergesi verilmiş ve burada konuşulmuştur. Biz de Araştırma Önergesi verdik. Araştırma Önergemiz kabul edilirse, 1 Mayıs'ın tertibinde, teşkilinde, hazırlığında neler yapılmıştır? Burada hangi kanunsuz işlemler yapılmıştır? Burada Türk Devleti, Türk Milletinin rejimi nereye götürülmek isteniyor? Onun araştırılması için önerge vermiş bulunuyoruz. Bu, en tabii hakkımızdır.

Değerli arkadaşlar, bir hadise olduktan sonra, bu hadisenin vazifelileri üzerine gidecek diye biz seyirci kalamayız. Hiç olmazsa bundan sonra tedbir alalım. Testi kırıldıktan sonra çok akıl veren olur; ama biz, testiyi kırmadan tedbir almak istiyoruz.

Bu bakımdan, böyle Araştırma, Genel Görüşme, Gensoru önergeleri için Sayın Hükümet hiçbir zaman muhalefeti tenkit etmesinler. Çünkü onların muhalefetteki devrini de biliyoruz. Sayın Uysal buraya çıktığı zaman ter ter tepinirdi. «Katil Hükümet, bütün cinayetleri bunlar işliyor» diye ter ter tepinen Sayın Uysal, şimdi buraya çıkıyor ve «Efendim, muhalefet Hükümeti çalıştırmıyor, bizim görevimiz muhalefetin Araştırma önergesi ile uğraşmak değildir» diye muhalefete tarizde bulunuyor.

Değerli arkadaşlarım, Cumhuriyet Halk Partisi Hükümeti olarak, şu anda halen muhalefet görevini yapmakta devam ediyorsunuz. Muhalefet iktidar durumunda, iktidar da muhalefet durumundadır.

Değerli arkadaşlarım, buraya gelen Araştırma önergesinde kanunsuzluklar olduğunu iddia ediyoruz ve bunları da misalleri ile gösteriyoruz. Sizler buna oy verin, dökelim ortaya neyin ne olduğunu, ondan sonra bir daha bu işlem yapılmasın.

Muhterem arkadaşlar, Cumhuriyet Halk Partisi sayın milletvekilleri sizlerin muhalefetteki konuşmalarınıza şöyle bir göz atarsak, aslında bu hadiselerin meydana gelmesinde biraz da sizin yardımcı olduğunuz meydana çıkıyor.

Sayın Başbakan Ecevit, bir tarihte «Ey emniyet mensupları, sakın ha Hükümetin emrine uymayın, Hükümetin dediklerini yapmayın, ona karşı gelin. Biz iktidara geldiğimiz zaman size büyük makamlar vereceğiz» diye beyanatlarda bulunmuştur.

HAYRETTİN UYSAL (Sakarya) — Bunlar hep yalan, iftira. Bunların ispatlanması gerekir.

HÜSEYİN ERDAL (Devamla) — «Ey işçiler, isteyin. Ne kadar istersenizisteyin, hatta fabrikayı dahi isteyin» diyecek kadar ileri giden Cumhuriyet-Halk Partisi, gayet tabii bugün Taksim'deki DİSK'in mitingine mani olamazdı. Çünkü Devlet Güvenlik Mahkemesi Kanunu buraya getirildiği zaman Mecliste Cumhuriyet Halk Partisi, Meclisi çalışmaz hale getirmiştir; dışarıda da DİSK fabrikaları işgal etmiştir. «DGM'ne hayır» Fabrikalar kap attırılmıştı.

Ne çabuk unutuldu? Yani sizin bu hadiseleri müşterek yaptığınızı, eşgüdümle çalıştığınızı biliyoruz. Ama sizi tabii boş bırakmayacağız, sizi sahipsiz bırakmayacağız. Bakınız, Cumhuriyet Halk Partisi bu milleti nasıl bölüyor?

HAYRETTİN UYSAL (Sakarya) — Sen korkunç bir yalancısın.

HÜSEYİN ERDAL (Devamla) — «Yalancı» diyenlere cevap veriyorum.

Sayın Ecevit'in beyanatı : «Doğu Anadolu'da ayırıcı akımları olduğundan çok büyük gösterenler, sömürü düzenini sürdürmek isteyenlerdir. Cumhuriyet Halk Partisi iktidarında Devlet, Doğuya silahla değil, sevgi ile gidecektir.»

Arkadaşlar, bizim Doğu'muz, Batı'mız birdir, ayıramayız. Beyanatların tarihi de vardır. (CHP sıralarından gürültüler)

MUSTAFA ŞENTÜRK (Malatya) — Gereksiz laf ediyorsun.

BAŞKAN — Müdahale etmeyin efendim.

HÜSEYİN ERDAL (Devamla) — Yine bakınız; «Bu kesimde köylülerin, bazılarının eşkıya dedikleri devrimci genç anarşistlere karşı değil, köylülerin, sömüren ve tehdit eden köy ağalarına karşı olduklarını gördüm» diyor. Yani anarşistler köy ağalarına karşı imiş, Sayın Ecevit de böyle olduğunu tespit etmiş (CHP sıralarından gürültüler) ve bu, Ortam Gazetesinin 15.5.1973 tarihli sayısında yayınlanmış. Bakın bölücü kimdir? «1 Mayıs'a nasıl gelinmiştir?» işte bu şekilde gözlerinizin önüne sermiş oluyoruz. Buna «Yalan» diyenlerin, aslında kendisi yalandır.

MUSTAFA ŞENTÜRK (Malatya) — Aslında siz 1978 1 Mayısında cinayet işlemek için...

BAŞKAN — Müdahale etmeyin, müdahale etmeyiniz.

HÜSEYİN ERDAL (Devamla) — Değerli milletvekilleri, Maraş hâdiseleri için «Soykırım» diyen Sayın Ecevit, bakın ne diyor: «Bir mezhep mensupları eziliyorsa, elbette kendi haklarını korumak için demokratik ölçü ve biçimde mücadelelerini yapacaklardır.»

HAYRETTİN UYSAL (Sakarya) — Değil efendim, değil!

MUSTAFA ŞENTÜRK (Malatya) — Tam tersine.

HÜSEYİN ERDAL (Devamla) — Ve «Ey 1938'in kahramanları» diye Tunceli'leri karşılıyor. Evet arkadaşlar, Cumhuriyet Halk Partisinin sicilini bu millet tutuyor. Bu hâdiselerin neden ileri geldiğini gayet iyi biliyor.

MUSTAFA ŞENTÜRK (Malatya) — Tabii, tabii.

HÜSEYİN ERDAL (Devamla) — Değerli arkadaşlarım; bendeniz daha önce konuştum, size bu mevzuda fazla bir şey söylemeyeceğim, yalnız daha önce konuştuğumda; çok hazine var aslında konuşursak (CHP sıralarından «Tükendi» sesleri.) Siz tükenirsiniz, biz yine tükenmeyiz. Bakınız; daha önce konuşmamda, «Taksim'de 1 Mayıs Mitingine katılan bayanların başında Rusça yazılı eşarplar var» demiştim. Bir arkadaşım, şimdi burada oturuyor «yalan» diye bağırmıştır. İşte size okuyorum o gazetenin bastığı resmin altındaki yazıyı. Resim budur, (Gazeteyi kürsüden gösterdi) altında da şunu yazıyor...

MUSTAFA ŞENTÜRK (Malatya) — O, Milli Gazete mi? Sizin gibi milli mi o?

HÜSEYİN ERDAL (Devamla) — «Mitinge katılan kadınların Rusça yazılı başörtüleri dikkati çekiyordu» diyor.

MUSTAFA ŞENTÜRK (Malatya) — Gazetenin başlığını göster.

HÜSEYİN ERDAL (Devamla) — Arkadaşlarım, resim buradadır. Bize yalan diyenlerin, aslında kendisi yalandır.

BAŞKAN — Efendim müdahale etmeseniz süresinde bitirir konuşmasını; biz de kurtulmuş oluruz. Bırakın konuşsun. (CHP sıralarından «Bravo Başkan» sesleri.)

MUSTAFA ŞENTÜRK (Malatya) — Bitti mi?

HÜSEYİN ERDAL (Devamla) — Hiç telaşlanmayın. Aslında vaktimiz olsa çok konuşacağız.

Değerli arkadaşlarım, Cumhuriyet Halk Partisini bu millet aslında 1950 ile 1960 arasında da muhalefetliğini bilir; 1960'tan sonraki hallerini de bilir.

BAHRİ DAĞDAŞ (Kars) — Sayın Başkan, bir şey anlamıyorum.

BAŞKAN — Gürültüden Sayın Dağdaş. Çünkü bu gürültüleri dinlemek kolay değildir hakikaten.

HÜSEYİN ERDAL (Devamla) — Hangi üniversite hareketlerinde, hâdiselerinde Cumhuriyet Halk Partisi dışarıda kalmıştır? Hatta bugün bakan olan bazı sayın arkadaşlar da 1960'taki hâdiselerin elebaşlarıydı.

Bakarsanız şöyle, Türkiye'deki kanunsuz hareketlere yardımcı olan - içinde veya başında veya sonunda - maalesef Sayın Cumhuriyet Halk Partisi olmuştur. Bunu isteseniz de istemeseniz de biz söylüyoruz ve tarih de böyle yazıyor.

HAYRETTİN UYSAL (Sakarya) — Ağzından çıkanı kulağın duysun da söz almayalım. Bir de Müslüman geçiniyorsun. Yalan söyleme.

HÜSEYİN ERDAL (Devamla) — Bu bakımdan, biz burada Türk Milletinin bir temsilcisi olarak, Türkiye'deki kanunsuz hareketlerin önlenmesini istiyoruz. Taksim'de aslında Türkiye'de değil, Moskova meydanında yapılan bir 1 Mayıs gösterisi yapılmıştır; sloganlar, pankartlar, konuşmalar; hatta o gün akşamki televizyona bakarsanız Moskova'daki merasim de Taksim'deki merasimin aynı olmuştur. Yalnız dikkat ettiyseniz, her iki tarafta da, yani Moskova ve Türkiye'deki bu merasimlerde Mao yoktu. Çünkü Leninistler Maocuları sevmezler; 1978 Taksim hâdiselerine sokmadılar. 1977'de bağımsız bir İçişleri Bakanı vardı ve 1977 hadiselerinde Maocular bu yürüyüşe girmişlerdi ve hadiseleri öyle çıkarmışlardı. Hem Devrimci işçi Sendikalarının basındaki sözleri...

HÜSEYİN ERKANLI (Tunceli) — Sen Türk halkını ne zannediyorsun?

BAŞKAN — Sayın Erdal süreniz dolmak üzere, lütfen tamamlayın.

HÜSEYİN ERDAL (Devamla) — ... Hem diğer yazılardan da şunu çıkarıyoruz ki; 1977 Taksim hadiselerinde Maocularla CIA müşterek hareket etti deniyor, iddia budur, Devrimci işçi Sendikasının mecmuasında «onlar cinayet işledi» deniyor ve bakıyoruz, hakikaten, Sayın Cumhuriyet Halk Partisi 1977'deki hadiselerin üstüne dahi gidemiyor, ancak konuşuyor.

Aslında basında, Maocularla CIA'nin yaptığı kendileri tarafından söyleniyor, fakat ne o zaman, ne de ondan sonra bunun üstüne gidemiyorlar. Gönül isterdi ki; bugün hükümetsiniz, 1977 dâhil 1978'i içine alan bir tahkikat açın, suçluları bulun ve bu millete «Ey millet, işte rejim düşmanı bunlar, Devlet düşmanı bunlar, cezasını verdik» deyin. Millet rahatlasın, biz de bu kıymetli vaktimizi buralarda harcamayalım. Biz buraya çıkıp da konuşmaya gelmedik. Biz millete hizmet etmeye geldik. Millet bugün kan ağlıyor.

BAŞKAN — Son cümlenizi söyleyin Sayın Erdal. Son cümlenizi söyleyin lütfen.

HÜSEYİN ERDAL (Devamla) — Bitiriyorum Sayın Başkanım.

Bugüne kadar hizmet yapmadığınız gibi, yapılan hizmetleri de yıktınız ve Türkiye'yi bir enkaz haline getirdiniz. (CHP sıralarından gürültüler.)

FERHAT ARSLANTAŞ (izmir) — Yalan söyleme. Müslüman yalan söylemez.

HÜSEYİN ERDAL (Devamla) — Bu enkazın içinde, eğer Allah yardım etmez kurtulmazsak, hepimiz gideriz.

ABDURRAHMAN OĞULTÜRK (Ankara) — Doğru. Sahte temeller atarak memleketi ne hale getirdiniz. (AP sıralarından gülüşmeler.)

HÜSEYİN ERDAL (Devamla) — Temeller sahte diyenin kendisi sahtedir. Bizde sahtelik yoktur.(CHP sıralarından gürültüler.)

BAŞKAN — Son cümlenizi söyleyin Sayın Erdal.

HÜSEYİN ERDAL (Devamla) — Değerli milletvekilleri. Araştırma önergemize oy vermenizi arzu ediyorum.

Yüce Meclisi saygı ile selamlarım. (MSP ve MHP sıralarından alkışlar.)

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Erdal. Meclis Araştırması önergesi üzerindeki ön görüşmeler tamamlanmıştır…

…Simdi önergeyi oylarınıza sunacağım: Meclis Araştırması önergesini kabul edenler... Kabul etmeyenler... Reddedilmiştir efendim.

CİLT: 43, TOPLANTI: 18

CUMHURİYET SENATOSU TUTANAK DERGİSİ

63 ncü Birleşim
10.05.1979 Perşembe

IV. — BAŞKANLIK DİVANININ GENEL KURULA SUNUŞLARI

1. —Eskişehir Üyesi Ömer Ucuzal'ın 1 Mayıs 1979 olaylarına dair gündem dışı demeci.

BAŞKAN — Cumhuriyet Senatosu Eskişehir Üyesi Sayın Ömer Ucuzal 1 Mayıs olayları hakkında gündem dışı söz talep etmişlerdir.

Buyurun Sayın Ucuzal.

ÖMER UCUZAL (Eskişehir) — Sayın Başkan, değerli arkadaşlarım;

Memleketin içinde bulunduğu durum hepimizce malum. Ülkenin üzerinde esen fırtına ve milletimize musallat olan felâketler her geçen gün daha şiddetli ve daha karışık hâl almaktadır. Bu vahametin İlk müsebbibi ise, 16 aydır ülkenin kaderine malûm yollarla hâkim olan bugünkü hükümettir.

Bu Hükümet, millete ve onun parlamentosuna verdiği sözde durmadığı gibi, ülkeyi teslim aldığı şekil ve seviyede dahi muhafaza ödemeyip, 4 aydan beri de fevkalâde hâl ve idareye başvurarak, önce 13 ilde sonra da 19 ilde Sıkıyönetim uygulanmasına sebep olmuştur.

Sıkıyönetim uygulanmasına sebebiyet vermek elbette övünülecek bir hizmet delilidir; ama bu hâl, bu Hükümetin alın yazısı idi ve bunu görecekti. Çünkü muhalefet yıllarında ektiği tohumlar yeşerip büyüyecek, iktidar olunca yollarını kapayacaktı. Sonuçta, işbirlikçi yandaşlarıyla çelişkiye düşüp, sözünü dinletememe güçsüzlüğüne de ulaşacaktı. Nitekim öyle oldu Ve o günler de çok çabuk, geldi.

Bizi düşündüren konu, ektiği fena tohumların inkişaf ederek Ecevit'in yolunu, kapaması, işbirlikçi yandaşlarıyla arasının açılması veya çelişkiye düşmesi değildir. Biz ve bizim gibi düşünenlerin kaygısı, bir iktidar olma uğruna kanun-

lardan kaynaklanan halkların korunması için kurulan müesseselerin başındaki kişilerle işbirliğine girerek, onları meşru yollardan uzaklaştırıp; Devlete, rejime kanunlara ve nihayet sıkıyönetimi uygulamakla görevli kuruluşlara karşı maalesef pervasızca direnmişler, hatta tehditler savuracak noktaya itilerek böylece hem bünyelerinde coplananlara, hem de ülkeye zararlı hale getirilmeleridir.

Bu müesseseler bir kısım sendikalar, bir kısım dernekler ve kuruluşlardır. Bu sendikaların, derneklerin ve kuruluşların meydana gelişlerine imkân veren kanunların biç birinde, Devlete, kanunlara ve rejime karşı savaş açma, direnme veya meydan okuma yetkisi veren bir hüküm mevcut olmayıp, sadece bünyelerinde toplanan üyelerin iktisadi, sosyal ve kültürel menfaatlerini korumak ve geliştirmek için meslek teşekkülü olma yetkisi verilmiştir. Kanun budur; Başka türlü de olamaz ve düşünülemez.

Değerli arkadaşlarım;

Bu kuruluşların bir kısmı her fırsatta, bilhassa 1 Mayıs Bahar Bayramı günlerini tercih ederek, son senelerde kızıl ceketler giyip, kızıl kravat ve eşarplar bağlayıp, kızıl sloganlar atarak, kızıl pankartlar ve kızıl liderlerin resimlerini taşıyıp, Enternasyonal Marşını söyleyerek menfur, emelleri için harekete geçmektedirler.

Cumhuriyet meydanlarına, hem de Cumhuriyet Türkiye'sini kurup, Milletine emanet eden Büyük Atatürk'ün bu meydanlardaki heykelleri üzerine kızıl paçavralar asarak gösteri yapmanın; işçi sayılanların, dernek ve oda üyelerinin. Halkevleri üyelerinin, TÖB-DER'li öğretmenlerin iktisadi, sosyal ve kültürel menfaatlerini koruma ve geliştirme ile ne alakası var? Elbette yok ve olamaz.

Bu tutum ve davranışların kanunsuzluğu apaçık ortadadır. Yapılan hareketler ve sloganların hepsi suç başından sonuna kadar Devlete, rejime ve Meclise karşı saygısızlık, saygısızlıktan da öteye isyandır. Bu isyana karşı, bu yıl İstanbul'da İstanbul Sıkıyönetim Komutanlığınca gereken kanuni tedbir alınmış, 1402 Sayılı Kanuna dayanarak alınan kararı uygulamaya koyacağını, kendisine has ciddi ve vakur tutumuyla ilan etmiştir.

Milletçe şükranla karşılanan bu karara rağmen direnmeye devam edenlere, maalesef, Hükümet kucak açarak…

YUSUF ÇETİN (Adıyaman) — Ne kucağı açmış?

MEHMET FEYYAT (İstanbul) — Ciddiye alma…

ÖMER UCUZAL (Davamla) — Kanunsuz hareketlerini tezgâhlamak için İzmir'i tahsis edip, onlara; kanat germekten kendisini alamamıştır. Hükümetin bu hareketi İzmir'i, İzmirlileri Türklük için, Türkiye için 9 Eylül akşamına kadar Canlarını seve seve veren aziz şehitlerin ruhlarını muazzep, kanlarını döken kahraman gazilerin vicdanlarını sızlatmıştır.

Değerli arkadaşlarım;

26 Ağustos sabahı, «Ya istiklâl ya ölüm» emrini alarak yola çıkan, 9 Eylül 1922 günü İzmir'e girerek son düşman neferini ülkeden kovarak hem İstiklalimizi, hem de aziz vatanımızı bize emanet eden, başta Büyük Başkumandan Kemal Atatürk ve emrindeki Kahraman Ordumuzun aziz vediası İzmir'in toprakları üzerinde ve Cumhuriyet Meydanında 1 Mayıs 1979 Salı günü bir kısım sözde devrimci, Hükümetin kucak açtığı işçi sendikaları, Yazarlar Sendikası, Sinema Emekçileri Derneği, Mimar ve Mühendisler Odası, İzmir Tabipler Odası, Çağdaş Hukukçular Derneği, Söke Halkevleri ve üç bin TÖB-DER'li Öğretmen, başta İstanbul'dan olmak üzere başka illerden bir gün öncesinde İzmir'e otobüslerle akın ekmişleridir. Bu sendikalar ve dermeklerin üyeleri kırmızı ceket, kızıl kravat ve eşarplar takmış olarak, kızıl liderlerin resimleri, kızıl bayraklar, kızıl döviz ve pankartlar, kızılla boyanmış orak-çekiç ile İzmir'in Konak semtinden yürüyüşe geçip, Cumhuriyet Alanına geldiklerinde, Cumhuriyet Alanı kıpkızıl olmuştur. Meydandaki yüksek sesli hoparlör ise, kızıl çığlıklar atmaya başlamıştır. Aynı hoparlörden, bir kız çocuğuna doldurtulmuş olan banttan Kürtçe sözde özgürlük şarkısı söylenmiş, Kızıl Şair Nazım Hikmet'ten şiirler okunmuştur. «Türkiye Komünist Partisine özgürlük», «Halklara özgürlük», «Sıkıyönetime hayır», «141-142'ye hayır»…

MEHMET FEYYAT (İstanbul) — Siz de hayır dediniz Sıkıyönetime.

ÖMER UCUZAL (Devamla) — «Kürt halkına özgürlük», «İşçi sınıfının ebedi önderi Mustafa Suphi»…

MEHMET FEYYAT (İstanbul) — Adalet Partisi ile Maocular aynı paralelde.

ÖMER UCUZAL (Devamla) — «Üsler kalksın, Amerika defolsun», «Nato'ya hayır» gibi binlerce defa tekrarlanmıştır ama Türkiye ve Türklük adına tek söz yok... Orada Atatürk yok.

Değerli arkadaşlarım;

Bu sloganlar ve davranışların, işçilerin, öğretmenlerin, yazarların, sinema emekçilerinin, sözde Çağdaş Hukukçuların, halkevleri üyelerinin iktisadi sosyal ve kültürel menfaatleriyle ne alakası var? Bu sloganlar, bu tutum ve davranışlar, bu ülkede hangi vatandaşın, hangi işine yarar? Bu sloganlar ve davranışlar, tamamen Rusçulara aittir; ama ayaklarının altındaki toprak Türk toprağıdır. Bu meydan, Rusçular tarafından işgal edilirken, İzmir'in Karşı yakası da aynı gün, aynı saatte, Tiran ve Pekinliler tarafından kurtuluşun 57. yıl dönümünde işgal ediliyor. Bu ne hazin manzara, bu ne elim manzara, bu ne vahim bir tablo.

Bir İzmir gazetesi 2 Mayıs günü şu başlığı atıyor:

«Sıkıyönetimden kaçan bölücülük, İzmir'de at oynattı.» Şükür olay

yok; ama Devlete, topluma ve yasalara saygı da yoktu. Milyonluk şehirde bir avuç işgalci istediğini yapıyor, istediğini bağırıyor, söylüyor; sonra bu vahim tablo karşısında Hükümet ve onun İçişleri Bakanı memnun, müteşekkir ve müftehir ki, bu işgalcilere başarılarından dolayı, şükranlarını arz ile teşekkürlerini sunuyor.

Değerli arkadaşlarım, bu sunuş gaflet değil, acz hiç değil. Bu şükran ve teşekkür, yandaşlarına olan, sözde başarılarından dolayı duydukları sevindin ifadesidir. Bunca olanların karşısında, bu tutum sahibi Hükümet, milletle alay edercesine, «Bölücülükle savaş ulusal görevimizdir» diye yeni laflar etmeye başladı. Hâlâ işgalciler, isyancılar günlerden beri kanunları çiğneyenleri savunma ve koruma çabası içinde tehditler savurmaya devamda. Tahliye taleplerini reddeden bir başka şehirdeki ağır ceza reisi kurşunlanmakta. Soygunlara devamla polisler öldürülmekte, polislerin eli kolu bağlanarak silahları soyulmakta. Terör devamda. Bu Hükümet bu tutumu ile mi bu ülkede anarşiyi önleyecek, bu ülkeden anarşistleri temizleyecek, doğru yoldan sapanları doğru yola, meşruiyet çizgisine çekecek?

Değerli arkadaşlarım;

Bu olaylar sebebiyle üzüntümüz büyük, elemimiz sonsuzdur. Tesellimiz ise, İstanbul Sıkıyönetim Komutanının, kanunlara dayalı kararıyla uyguladığı tedbir sonucu, gerek İstanbul ve gerekse ülkenin tümünde millet adına, Taksim Cumhuriyet Meydanına Devletin ve milletin şeref ve haysiyetini temsil eden sancağı açması ve dikmesidir. Bu acil ve kararlı davranışından dolayı, kahraman komutanlara ve emrindeki bütün birliklere minnet ve şükranlarımızı sunmayı, bu Yüce Kürsüden yerine getirilmesi zaruri bir borç biliyor ve bundan dolayı da bahtiyarlığımı, mutluluğumu ifade ederek, Yüce Kurulunuza saygılar sunuyorum.

(AP sıralarından «Bravo» sesleri, alkışlar.)

2. — İçişleri Bakanı Hasan Fehmi Güneş'in, Eskişehir Üyesi Ömer Ucuzal'ın 1 Mayıs 1979 olaylarına dair gündem dışı konuşmasıyla ilgili konuda açıklaması.

BAŞKAN — Yüksek Heyete bilgi vermek ve açıklama yapmak üzere, İçişleri Bakanı Sayın Hasan Fehmi Güneş, buyurun efendim.

MEHMET FEYYAT (İstanbul) — Uşak'ta polisle beraber taş atanlar. İnönü orada taşlandı.

BAŞKAN — Sayın Feyyat.

MEHMET KILIÇ (Gaziantep) — Terbiyesiz herif!

MEHMET FEYYAT (İstanbul) — Soyadımı sonra aldım.

CAHİT DALOKAY (Elazığ) — Defol git! Belâ mısın bu Senatonun başına.

İÇİŞLERİ BAKANI HASAN FEHMİ GÜNEŞ (Sakarya) — Sayın Başkan, sayın üyeler;

Sayın Ömer Ucuzal arkadaşımızın, 1 Mayıs'la ilgili konuşması beni en azından üzdü.

1 Mayıs 1979 yılı 1 Mayıs gösterileri, ülkemizin 43 yerinde yapılmıştır. Hep biliriz ki, Anayasamızın 28. maddesi «Herkes, önceden izin almaksızın silahsız ve saldırısız toplanma veya gösteri yürüyüşü yapma hakkına sahiptir» der. 171 sayılı Yasa da, bu gösterilerin, toplantının, yürüyüşün nasıl yapılacağını ayrıca düzene bağlamıştır. 1 Mayıs günlerinde ve başka günlerde yapılmakta olan gösteriler hep bu Yasayla ve bu maddelere dayanılarak yapıla gelmiştir. Daha önceki yıllarda da, 1979 yılında da. O halde, önceden haber vermeksizin toplanma ve gösteri yürüyüşü yapma hakkına sahip iken, «Niye toplandılar da gösteri yürüyüşü yaptılar?» diye, izin almadan, yapma hakkına sahip olmayan vatandaşlar yaptılar diye Hükümeti bu derece acımasız suçlamanın insaflı olup olmadığını sayın arkadaşıma bırakıyorum... (AP sıralarından «Öyle bir şey denmedi» sesleri)

MUZAFFER DEMİRTAŞ (Konya) — Teşekkür ediyorsunuz; Sayın Bakan, teşekkür ediyorsunuz.

BAŞKAN — Lütfen müdahale etmeyin efendim, dinleyiniz.

İÇİŞLERİ BAKANI HASAN FEHMİ GÜNEŞ (Devamla) — Değerli arkadaşlarım;

1979 yılında, arz etmeye başladığım gibi, 43 yerde toplanılmıştır. Bu 43 yerdeki toplantılar sonunda çok şükür ki, tek bir vatandaşımızın canına kıyılmamıştır. Gerçekten bu önemli bir sonuçtur…

CAHİT DALOKAY (Elazığ) — Yaşasın Rusya lafları ne ya? O mühim değil mi?

FEVZİ ÖZER (Muğla) — Sayın Dalokay, dinle, Grup Başkanvekilisin, dinlemeyi öğren.

CAHİT DALOKAY (Elazığ) — Sen dinle.

FEVZİ ÖZER (Muğla) — Biz sizin hatibinizi dinledik, sen de dinle. Efendi ol.

CAHİT DALOKAY (Elazığ) — Sen efendi ol. Efendiliği bana öğretemezsin.

BAŞKAN — Lütfen efendim, lütfen sükûneti muhafaza edelim. Buyurun Sayın Bakan.

İÇİŞLERİ BAKANI HASAN FEHMİ GÜNEŞ (Davamla) — Hep biliyoruz, 1 Mayıs günleri çok kere hepimizi üzen olaylar olur. Daha önceki yıllarda da olmuştur. Bu yıl çok şükür ki olmamıştır. Olmadığı için, olay çıkmaması konusunda özen gösteren, gayret gösteren güvenlik kuvvetlerine de, yurttaşlarımıza da, o toplantılara katılanlara da teşekkür etmek herhalde bir İçişleri Bakanı için çok doğal bir harekettir...

ERDOĞAN ADALI (İstanbul) — Yazılara da mı teşekkür ediyorsunuz?

İÇİŞLERİ BAKANI HASAN FEHMİ GÜNEŞ (Devamla) — Efendim, çok doğru; yazıları taşıyanlar hakkında takibat yaptık. Suç sayılan yazılar taşındı sayın arkadaşlarım, doğru. Bunu kimse inkâr edemez. Yasalar, suç sayılan slogan atan, suç sayılan pankart taşıyan kişilere ne yapılacağını da bize emretmiş. Ne yapacaksınız? Bunları tutup zaptını tutacaksınız, fotoğrafını çekeceksiniz, filmini çekeceksiniz, mahkemeye vereceksiniz «İşte, suç işledi elindeki pankartla» diyeceksiniz, yargı organları bunlara ceza verecek.

Fotoğraflarını çektik, bütün toplantıların filmini aldık, isteyen arkadaşıma oynatabilirim, kimin hangi pankartı taşıdığı belli ve mahkemelere sevk ettik. İzmir'de iki yerde yapılmıştır, ikisinden de adam sevk ettik mahkemelere.

İçel'de toplantının yapıldığı sırada bazı bölücü imajlar veren kıyafetlerle toplantıya katılındığını gördük, derhal haber aldık ve buradan «Bunları toplayacaksınız» dedik. Bir riski göze aldık; toplanamayabilirdi, kalabalıktı. Topladık, o kıyafetleriyle mahkemeye verdik.

İçel'de, Allah rahmet eylesin, Ağır ceza Reisimizin başına gelen olay, belki bununla ilgili bir olay. Ama biz idare olarak orada böyle imaj veren bir kıyafetle dahi toplantıya katılmasına müsaade etmedik.

Şimdi, birbirimizi suçlamadan, izin verirseniz taşınan pankartların, ben tespit ettiklerimizi sayayım. 1977'de...

ÖMER UCUZAL (Eskişehir) — Yine geriye gitti.

İÇİŞLERİ BAKANI HASAN FEHMİ GÜNEŞ (Devamla) — Efendim, geriye gitmeyeyim Sayın Ucuzal. «İşçiyiz, güçlüyüz, devrimde öncüyüz...»

MUZAFFER DEMİRTAŞ (Konya) — Yine aynı adamlar, sizin adamlarınız.

İÇİŞLERİ BAKANI HASAN FEHMİ GÜNEŞ (Devamla) — Efendim, aynı sloganlar. Şimdi bunların ne yapıldığını...

BAŞKAN — Lütfen efendim, müdahale etmeden dinleyelim, çok rica ediyorum.

İÇİŞLERİ BAKANI HASAN FEHMİ GÜNEŞ (Devamla) — «Faşizmin zindanında yatanlara özgürlük», «İşçi sınıfı ya devrimcidir, ya hiçbir şey değildir», «Yaşasın dünya sosyalist sistemi», «TKP'ye özgürlük», 1977'yi okuyorum : «TKP'ye özgürlük», «1 Mayıs ilk direnişimiz, seni yaşatacak tunç bileğiz», «Bu alan, 1 Mayıs alanı», «141, 142 kaldırılsın», «Bütün ülkelerin işçileri birleşin», «Tek yol devrim», «Yaşasın Kürt halkının anti sömürgeci ulusal-demokratik mücadelesi», «Rızgari», «Kürtlere özgürlük», «Faşizme karşı omuz omuza», «Savaşsız ve sömürüsüz bir düzen» 1977'deki pankartlar suç teşkil eder...

MEHMET KILIÇ (Gaziantep) — 1978'dekileri okuyunuz. Onları da dinleyelim.

İÇİŞLERİ BAKANI HASAN FEHMİ GÜNEŞ (Devamla) — 1978'dekiler de böyle onları da okuyacağım gayet tabii.

«Türkiye Komünist Partisine özgürlük», «141-142'ye hayır», «Mahir, Hüseyin, Ulaş, kurtuluşa kadar savaş», «15'lerin yolundayız», «Onlar karanlığı yırttılar, biz aydınlığı getireceğiz», «Yasasın Kürt-Türk halkının mücadele birliği», «Bu kan denizinin ufkunda kızıl güneş doğacaktır», «Yasasın Filistin halkının silahlı direnişi», «Yolumuz Çayanların yoludur», «Bağımsız Türkiye», «Üreten biziz, yöneten de biz olacağız», «Tek yol devrim», «Kürdara azadi.»

MEHMET KILIÇ (Gaziantep) — Peki, toplantıda milletvekilleri var mıydı? (CHP sıralarından gürültüler, anlaşılmayan müdahaleler.)

ORHAN VURAL (Ordu) — Ayıp, dinliyoruz sabahtan beri. Siz de müdahale etmeyin.

MEHMET FEYYAT (İstanbul) — Sizinki çıktı, konuştu, dinledik.

BAŞKAN — Lütfen efendim... Lütfen efendim, rica ediyorum. Evet Sayın Bakan, devam ediniz efendim.

İÇİŞLERİ BAKANI HASAN FEHMİ GÜNEŞ (Devamla) — 1979 yılında...

MEHMET FEYYAT (İstanbul) — Terbiyesiz adam meydana çıktı. Hakaret eden belli oldu.

BAŞKAN — Sayın Feyyat, rica ediyorum efendim.

MEHMET FEYYAT (İstanbul) — Hakaret eden belli oldu.

BAŞKAN — Hayır, hakaret etmediler. Rica ediyorum.

MEHMET FEYYAT (İstanbul) — Bana hakaret etti, koruyorsunuz.

BAŞKAN — Sayın Feyyat, rica ediyorum. Salonun nizamını bozmayınız efendim.

İÇİŞLERİ BAKANI HASAN FEHMİ GÜNEŞ (Devamla) — Efendim, 1979 yılında, yani bizim, bendenizin de sorumlu olduğum 1 Mayıs günü sloganları pankartlardan okuyayım :

«Amerika Birleşik Devletleri, NATO, ölüm üssüne hayır», «Kıbrıs NATO üssü olamaz», «Topraklarımızda Amerika Birleşik Devletleri ve NATO üssü yok», «İkili kölelik anlaşmaları yıkılsın», «Öğretmenin yolu işçi sınıfının yoludur», «Varılacak yere kan içinde varılacaktır», «Doğumda ulusal baskıya son», «Bu meydan 1 Mayıs alanıdır», «Yaşasın dünya çocuklarının dostluk ve kardeşliği», «Yaşasın proletarya enternasyonalizmi», «Devrimci yolumuz Çayan'ların yoludur», «Savaşı kazanacağız», «Teröre karşı savaşalım», «Yönetime katılma aldatmacasına hayır (Ege-Dev-Genç)» «IMF emretti, Ecevit yaptı», «Maraş'ın katilleri nerede?»

«Sıkıyönetime hayır» burada yok; siz söylediniz.

ÖMER UCUZAL (Eskişehir) — Var efendim.

İÇİŞLERİ BAKANI HASAN FEHMİ GÜNEŞ (Devamla) — Ben bulamamışım.

ÖMER UCUZAL (Eskişehir) — (Bir gazeteyi göstererek) Var beyefendi, burada var.

İÇİŞLERİ BAKANI HASAN FEHMİ GÜNEŞ (Davamla) — O öyle diyorsa, siz de öyle dediniz geçen gün toplantıda.

Ve Kürtçe «1 Mayıs» yazılı bir bez.

Taşınan fotoğraflar:

1977'de; Marks, Engels, Lenin, Mustafa Suphi,

Kızıldere'de ölenlerin portreleri, Deniz Gezmiş, Ulaş Bardakçı.

1978'de; Marks, Engels, Lenin, Nazım Hikmet Che Guavera, Deniz Gezmiş, Cihan Alptekin, Stalin, Kızıldere'de öldürülen on kişinin portresi.

Bu sene: Marks, Lenin, Deniz Gezmiş, Mahir Cayan, İbrahim Kaypakkaya.

Taşınan flamalar:

1977'de, Türk Bayrağı, parti bayrağı, yürüyüşe katılan kuruluşların flamaları.

1978'de, Türk bayrağı, parti bayrağı, yürüyüşe katılan kuruluşların flamaları.

1979'da, Türk bayrağı, parti bayrağı, üzerinde çeşitli kuruluşların, amblemleri bulunan sarı-kırımızı renkli flama.

Değerli arkadaşlarım;

1 Mayıs'ın tatil günlerimizden olduğu yasalarımızda vardır; Bahar Bayramı olarak tatil günlerimizdendir. İlk olarak 1976'dan bu yana, kitle halinde kutlanmaya, işçi bayramı şeklinde kullanılmaya yeltenilmektedir ve bu törenler yapılmaktadır. Daha önceki yıllarda da, çok eski yıllarda da İşçi Bayramı olarak kutlanması için teşebbüslerde bulunulmuştur. Bu günkü yasalarımız karşısında, Anayasamız karşısında, 1 Mayıs 1977'de, de 1978'de de, 1979'da da, suç niteliğindeki pankartı taşıyanlar mahkemeye verilmiştir, slogan atanlar mahkemeye verilmiştir; ama farkı vardır kuşkusuz ve ben 1 Mayıs günü söylediğimi burada tekrar etmek istiyorum; hiçbir vatandaşımızın canına kıyılmamıştır, hiçbir vatandaşımızın burnu kanamamıştır. Bu, sevindiricidir. Maalesef 1977'nin acısını hepimiz, her zaman 34 ölen yurttaşımızın acısını çekmekteyiz. 1979'da böyle bir olayla karşılaşmadığımız için memnunuz, arkadaşlarımızın da memnun olacağını sanıyoruz.

«Siz bu kafayla mı anarşiyi önleyeceksiniz?» buyurdular Sayın Ucuzal.

Evet, 1 Mayısları, 34 cesedi arkamızda bırakmadan kutlamaya başlıyorsak, bu kafayla terörü ve anarşiyi inşallah önleyeceğiz ve sizin karşınıza öyle çıkacağız.

Saygılar sunarım. (CHP sıralarından alkışlar)

CİLT: 3

MİLLİ GÜVENLİK KONSEYİ TUTANAK DERGİSİ

44 ncü Birleşim
17 Mart 1981 Salı

MİLLİ GÜVENLİK KONSEYİ S. Sayısı: 188
Ulusal Bayram ve Genel Tatiller Hakkında Kanun Teklifi ve İhtisas Komisyonu Raporu. (2/41)
Ek: 5, *10 Mart 1981*

MİLLİ GÜVENLİK KONSEYİ BAŞKANLIĞINA

Ulusal Bayram ye Genel Tatiller hakkında Kanun Teklifi, genel ve madde gerekçeleri ile birlikte sunulmuştur.

Gereğini saygıyla arz ederim.

Sedat CELASUN
Orgeneral, J. Gen. K. ve MİM
Güvenlik Konseyi Üyesi

GENEL GEREKÇE

Her ulusun kendi geleneklerine göre çeşitli tatil günleri vardır. Ülkemizin ve ulusumuzun özellikleri göz önüne alınarak milli ve dini mahiyeti olan bu günler genel tatil günleri sayılmıştır.

Ulusal Bayram ve genel tatiller 1935 yılında yürürlüğe konan 2739 sayılı Kanunla düzenlenmiştir.

Bu Kanun hükümlerine göre ulusal bayram yalnız Cumhuriyet Bayramıdır. Bu bayram nedeniyle 28 Ekim öğleden sonra ve 29 - 30 Ekim günleri tatildir.

Aynı Kanun hükümlerine göre; 30 Ağustos Zafer Bayramı, 22 Nisan öğleden sonra ve 23 Nisan Ulusal Egemenlik Bayramı, Mayıs'ın birinci günü Bahar Bayramı ve Kurban ile Şeker Bayramları genel tatil günleridir.

1938 yılında yürürlüğe konan 3466 sayılı Kanunla 2739 sayılı Kanuna ek yapılmış ve 19 Mayıs Gençlik ve Spor Bayramı olarak, 1963 yılında yürürlüğe

konan 221 sayılı Kanunla da 26 Mayıs öğleden sonra ve 27 Mayıs Hürriyet ve Anayasa Bayramı olarak genel tatil günleri arasına alınmıştır.

1975 yılında çıkarılan 1907 sayılı Kanunla Şeker ve Kurban Bayramlarının arife günlerinde saat 13.00'te başlamak üzere tatil edilmesi kabul edilmiştir.

Tatil günlerimizin toplam süreleri Yabancı Ülkelerdeki ve özellikle Avrupa ülkelerindeki tatil günlerine göre bir iki istisna ile çok uzundur. Ülkemizin ekonomik durumu göz önüne alınırsa çalışma günlerinin çoğaltılması gereği kendiliğinden ortaya çıkmaktadır.

Ayrıca geçen süre içinde bazı tatil günleri milli özelliğini kaybetmiştir.

Bu nedenlerle ulusal bayram ve genel tatil günlerinin yeniden ele alınması ve günün koşullarına uygun bir yasal düzenlemenin yapılması gerekli olmuştur.

Halen yürürlükte bulunan Kanunda değişiklik yapılarak düzenlenme düşünülebilirse de yeni bir yasa çıkarılması daha uygun görülmüş ve bu nedenle ilişikteki teklif hazırlanmıştır.

Teklifte bayramlar; ulusal, resmi ve dini olmak üzere üç ana gruba ayrılmıştır.

Maddeler hakkında tafsilatlı açıklama madde gerekmelerinde yapılmıştır.

MADDE GEREKÇELERİ

Madde 1. — Bu maddede Cumhuriyetin ilan edildiği 29 Ekim günü ulusal bayram olarak kabul edilmiştir.

Bayram nedeniyle 28 Ekim günü saat 13.00'ten itibaren tatilin başlayacağı benimsenmiştir. Eski Kanunda yer alan 30 Ekim gününün tatil olmasına dair hükme yer verilmemiştir.

Madde 2. — 2739 sayılı Ulusal Bayram ve Genel Tatiller Hakkında Kanunun 2. maddesinde resmi, dini bayramlar ile yılbaşı tatili bir sisteme ve sıraya bağlı olmaksızın karışık şekilde düzenlenmiştir. Bu husus kanun tekniğine aykırı görülerek yeni tasarıda bayramların ulusal, resmi ve dini bayram günleri olarak üçe ayrılması, bunu takiben yılbaşı günü ve hafta tatili şeklinde düzenlenmesi düşünülmüşse de 1475 sayılı İş Kanunu hükümlerinin 2739 sayılı Kanunun 2. maddesine atıf yaptığı göz önünde tutularak Ulusal bayram, eskiden olduğu gibi 1. maddede resmi, dini bayramlar ile yılbaşı günü bir sistem ve sıra dâhilinde 2. maddede tertiplenmiştir. Böylece 2739 sayılı Kanundaki karışıklık büyük ölçüde önlenmiştir.

Maddenin A bendinde; 23 Nisan günü Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı, 19 Mayıs günü Gençlik ve Spor Bayramı ve Atatürk'ü anma günü, 30 Ağustos günü Zafer Bayramı adı altında resmi bayram günleri olarak düzenlenerek hükme bağlanmıştır.

Bugüne kadar Gençlik ve Spor Bayramı olarak kutlanan 19 Mayıs gününün aynı zamanda Atatürk'ü anma günü olduğu ayrıca belirlenmiştir. Bilindiği gibi

herhangi bir kanunda Atatürk'ü anmak için özel bir gün kabul edilmemiştir. Atatürk'ün ölüm yıldönümü olan 10 Kasım'da anılması gelenek haline gelmiştir. Ancak bugün yapılan törenler büyük kurtarıcının eserlerini ve devrimlerini gereğince yansıtmaktan uzaktır. Resmen kabul edilecek bir günde Atatürk'ü ve eserlerini geniş bir şekilde anmanın uygun olacağı düşünülerek 19 Mayıs günü aynı zamanda Atatürk'ü anma günü olarak teklif edilmiştir.

Halen Mayısın birinci günü bahar bayramıdır. Bu bayram uluslararası niteliktedir. Bazı ülkelerde işçi, bazılarında emek bayramı adı altında kutlanmaktadır. Yurdumuzda özellikle son yıllarda bu genel tatil günü amacından saptırılmış ve anarşik mihraklarca toplum ve devlet düzenini sarsıcı mahiyette kutlanmış, yer yer büyük olaylara sebep olmuştur. Bu günün gelecekte de aynı şekilde istismara sebep olacağı açıktır. Zaten geleneklerimiz arasında yer almayan, milli ve dini bir özellik taşımayan 1 Mayıs'ın genel tatil günü olarak muhafazasına gerek görülmemiş ve bu nedenle yeni tasarıya alınmamıştır.

27 Mayıs günü 1963 yılından beri Hürriyet ve Anayasa Bayramı olarak kutlanmaktadır. Bugün 1961 Devriminin ve dolayısıyla 1961 Anayasasının kutlandığı gündür. Ancak özellikle 1970'li yıllardan itibaren meydana gelen gelişmeler sonucu 1961 Anayasasının toplum bünyemize uygunluğu tartışılır hale gelmiş ve bayram günü halk arasında etkinliğini yitirmiştir. Bu nedenle 27 Mayıs resmi bayramlar arasından sayılmamıştır.

2. maddenin B bendinde dini bayramlar hükme bağlanmıştır. Ramazan ve Kurban Bayramlarının arife günlerindeki yarım günlük tatil, bu bayramlar için halkın alışveriş yapmasını kolaylaştırmak anne, baba ve akraba ziyaretleri dolayısıyla yurt içi seyahatlere ve örf ve adetlerimize uygun olarak bayram sabahları bir arada bulunmaya imkân, sağlamak için muhafaza edilmiştir.

Aynı maddenin C bendinde 1 Ocak gününün yılbaşı günü olduğu belirlenmiştir, iş günü kaybından başka değer taşımayan yarım günlük tatillere resmi bayramlarda ve yılbaşı gününde yer verilmemiştir.

D bendi, 23 Nisan günü hariç olmak üzere ulusal, resmi ve dini bayram günleri ile yılbaşı günü resmi daire ve kuruluşların tatil edileceğine amirdir.

Bugüne kadar 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı diğer bayram günleri gibi tüm yurtta kutlanmıştır. Ancak bu bayram daha ziyade çocuklara verilen önem dolayısıyla çocuk bayramı olarak kutlanmaktadır. Diğer devlet dairelerinin de bayram dolayısıyla törenlere katılması ve tatil yapması, çocukların yaptıkları tören ve ziyaretleri aksatmaktadır. Bu nedenle 23 Nisan Bayramının mahiyetine uygun olarak yalnız ana ve ilkokullarda kutlanması ve törenlere iştirak eden kurumlarla birlikte tatil edilmesi esası getirilmiştir.

D bendinin ikinci fıkrasında, mahiyetleri itibariyle sürekli görev yapması gereken kuruluşların tatil günlerinde ne şekilde görev ifa edeceklerine ilişkin özel kanun hükümleri saklı tutulmuştur.

Aynı bendin üçüncü fıkrasında 29 Ekim günü özel işyerlerinin kapanması-

nın zorunlu olduğu hükme bağlanarak diğer bayram günlerinde özel işyerlerinin kapanması isteğe bağlı tutulmuştur.

Madde 3. — Bu maddenin A bendinde hafta tatili gününün halen olduğu gibi pazar günü olduğu ve 35 saatten az olamayacağı açıklanmıştır.

B bendinde halkın zaruri ihtiyaçlarını karşıladığı işyerlerinin Cumartesi günü açık kalabileceği belirtilmiştir.

C bendinde; 394 sayılı Hafta Tatili Kanunu, 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu, 926 sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri Personel Kanunu, 1475 sayılı İş Kanunu ve diğer kanunların hafta tatili ile ilgili hükümleri uygulamada tereddütlere sebep olmamak amacıyla saklı tutulmuştur.

Madde 4. — Halen ulusal ve resmi bayramlarda yapılacak törenlerle ilgili hükümler karışık olduğu gibi uygulamada da aksaklıklar doğmaktadır. Bu kargaşalıkları önlemek amacıyla, Kanunun yürürlüğe girmesinden en geç üç ay içinde Milli Savunma, İçişleri, Dışişleri, Milli Eğitim, Gençlik ve Spor ve Kültür Bakanlıklarınca müştereken bir yönetmelik yayınlanması bu madde ile hükme bağlanmaktadır.

Madde 5. — 2739 sayılı Ulusal Bayram ve Genel Tatiller Hakkında Kanun ile bu Kanunda değişiklik yapan kanunlar bu madde ile yürürlükten kaldırılmaktadır.

Madde 6.ve 7. — Yürürlük ve yürütme maddeleridir.

İhtisas Komisyonu Raporu
TC Milli Güvenlik Konseyi
İhtisas Komisyonu, 13 Mart 1981
Esas No. 2/41, Karar No. 33

Milli Güvenlik Konseyi Başkanlığına

Ulusal Bayram ve Genel Tatiller Hakkında Kanun Teklifi Komisyonumuzca incelenip görüşülmüştür.

Komisyonumuz yapılan görüşmeler sonucunda: 27.5.1935 tarih ve 2739 sayılı Ulusal Bayram ve Genel Tatiller Hakkında Kanunu yürürlükten kaldıran, Ulusal Bayram ve Genel Tatil günlerini bir sistem içinde günün şartlarına uygun şekilde yeniden düzenleyen Kanun Teklifini olumlu mütalaa ederek aynen benimsemiştir.

Raporumuz Milli Güvenlik Konseyinin onayına arz edilmek üzere saygı ile sunulur.

Komisyon Başkanı	**Proje Yetkilisi**	**Üye**
Cumhur EVCİL	*Alton ATEŞ*	*Cengiz BULUT*
Kurmay Albay	Muhabere Yarbay	İçişleri Bakanlığı Mah.İd.Gen.Müd.Yrd.

Üye	**Üye**
Özcan METE	*Necdet ÖZDEMİR*
Genç.ve SporBk.Okul İçi Bed.Spor.Gn.Md.	*MEB Talim Terbiye D.Müş.*

TEKLİF

Ulusal Bayram ve Genel Tatiller Hakkında Kanun Teklifi

MADDE 1. — 1923 yılında Cumhuriyetin ilan edildiği 29 Ekim günü Ulusal Bayramdır. Türkiye'nin içinde ve dışında Devlet adına yalnız bugün tören yapılır. Bayram 28 Ekim günü saat 13.00'ten itibaren başlar ve 29 Ekim günü devam eder.

MADDE 2. — Aşağıda sayılan resmi ve dini bayram günleri ile yılbaşı günü genel tatil günleridir.

A) Resmi bayram günleri şunlardır:

1. 23 Nisan günü Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramıdır. Bugün ana ve ilkokullar düzeyinde törenler yapılır.

2. 19 Mayıs günü Atatürk'ü Anma ve Gençlik ve Spor Bayramı günüdür.

3. 30 Ağustos günü Zafer Bayramıdır.

B) Dini bayramlar şunlardır:

1. Ramazan Bayramı; Arife günü saat 13.00'ten itibaren 3,5 gündür.

2. Kurban Bayramı; Arife günü saat 13.00'ten itibaren 4,5 gündür.

C) 1 Ocak günü yılbaşı tatilidir.

D) Ulusal, resmi ve dini bayram günleri ile yılbaşı günü Resmi daire ve kuruluşlar tatil edilir. 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramında ana ve ilkokullar ve törenlere iştirak eden kurumlar tatil edilir.

Mahiyetleri itibariyle sürekli görev yapması gereken kuruluşların özel kanunlarındaki hükümler saklıdır.

29 Ekim günü özel işyerlerinin kapanması zorunludur.

MADDE 3. — A) Hafta tatili Pazar günüdür. Bu tatil 35 saatten az olmamak üzere Cumartesi günü en geç saat 13.00'ten itibaren başlar.

B) Yemek, içmek, giyinmek gibi zaruri ihtiyaçların giderilmesi için alışveriş yapılan dükkân ve mağazalar hakkında Hafta Tatili Kanununun Cumartesi günüyle ilgili hükümleri uygulanmaz.

C) 394 sayılı Hafta Tatili Kanunu, 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu, 926 sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri Personel Kanunu, 1475 sayılı İş Kanunu ve diğer kanunlardaki hafta tatili ile ilgili hükümler saklıdır.

MADDE 4. — Ulusal ve resmi bayramlarda yapılacak törenler Milli Savunma, İçişleri, Dışişleri, Milli Eğitim, Gençlik ve Spor ve Kültür Bakanlıklarınca müştereken hazırlanacak bir yönetmelikle düzenlenir. Bu yönetmelik Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren en geç üç ay içinde yayımlanır.

MADDE 5. — 27.5.1935 tarihli ve 2739 sayılı Ulusal Bayram ve Genel Tatiller Hakkında Kanun ile bu Kanunda değişiklik yapan kanunlar yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 6. — Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 7. — Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

İHTİSAS KOMİSYONU METNİ

Ulusal Bayram ve Genel Tatiller Hakkında Kanun Teklifi

MADDE 1.

Teklifin 1. maddesi aynen benimsenmiştir.

MADDE 2.

Teklifin 2. maddesi aynen benimsenmiştir.

MADDE 3. — Teklifin 3. maddesi aynen benimsenmiştir.

MADDE 4. — Teklifin 4. maddesi aynen benimsenmiştir.

MADDE 5. — Teklifin 5. maddesi aynen benimsenmiştir.

MADDE 6. — Teklifin 6. maddesi aynen benimsenmiştir.

MADDE 7. — Teklifin 7. maddesi aynen benimsenmiştir.

4.- Ulusal Bayram ve Genel Tatiller Hakkında Kanun Teklifi ve İhtisas Komisyonu Raporu (2/41) (S. Sayım: 168) (1)

BAŞKAN — Gündemimizin 4. sırasında, Ulusal Bayram ve Genel Tatiller Hakkında Kanun Teklifi ve bu konudaki İhtisas Komisyonu Raporu mevcut.

Bu rapor 168 sayı ile basılıp dağıtılmıştır.

İhtisas Komisyonu ve Bakanlık temsilcileri yerlerini aldılar.

Kanun teklifinin tümü üzerinde görüşme acıyorum.

Tümü üzerinde söz isteyen var mı? Yok.

Komisyonun, bu tasarının tümü üzerinde bir izahatı olacak mı?

KURMAY ALBAY CUMHUR EVCİL (İhtisas Komisyonu Başkanı) — Sayın Başkanım, 1938 yılında yürürlüğe konan 3466 sayılı Kanunla, 2739 sayılı Kanuna ek yapılmış; bilahare, 19 Mayıs Gençlik ve Spor Bayramı da, bayram olarak konulmuştur. 2739 sayılı Kanuna ilave olarak. Bilahare 1963 yılında yürürlüğe konan 221 sayılı Kanunla da 26 Mayıs öğleden sonra ve 27 Mayıs, Hürriyet ve Anayasa Bayramı olarak genel tatil günleri arasına alınmıştır. Malumları, ilk kanun, 1935 yılında yürürlüğe konan 2739 sayılı Kanundur. Bu kanun hükümlerine göre, ulusal bayram yalnız Cumhuriyet Bayramıdır. Bu bayram nedeniyle 28 Ekim öğleden sonra ve 29 Ekim ve 30 Ekim günleri tatildir. Gene aynı kanun hükümlerine göre, 30 Ağustos Zafer Bayramı; 22 Nisan öğleden sonra ve 23 Nisan tüm olmak üzere, Ulusal Egemenlik Bayramı, Mayısın birinci günü Bahar Bayramı; ayrıca Kurban Bayramıyla, Şeker Bayramları da genel tatil günleri içindedir.

1975 yılında çıkarılan 1907 sayılı Kanunla da, Şeker ve Kurban Bayramlarına, arife günlerinde saat 13.00'ten başlamak üzere, yarımşar gün ayrıca tatil ilave edilmiştir.

Tatil günlerimizin toplam süreleri, yabancı ülkelerindeki ve özellikle Avrupa

ülkelerindeki tatil günlerine oranla, bir iki istisna, çok uzundur. Ülkemizin ekonomik durumu göz önüne alınırsa, çalışma günlerinin çoğaltılması gereği kendiliğinden ortaya çıkmaktadır.

Ayrıca, geçen süre içinde bazı tatil günleri milli özelliklerini de kaybetmiştir. Bu nedenle, ulusal bayram ve genel tatil günlerinin yeniden ele alınması ve tensiplerine sunulması gereği meydana çıkmıştır.

Halen yürürlükte bulunan kanunda bir iki değişiklik yapılarak düzenleme düşünülebilirse de, yeni bir yasa çıkarılması daha uygun mütalaa edilmektedir. Zira, eski kanunda, 2739 sayılı Kamunda, ulusal bayramdan ayrı olarak genel tatil günleri karışık bir tasnife tabi tutulmuştur. Bu teklifle bunlar, bu tatil günleri, 2. maddede resmi bayram günleri, dini bayram günleri ve 1 Ocak Yılbaşı günü olmak üzere bir mantıki tasnife tabi tutulmuştur.

Bu kanunla Sayın Başkanım, genel tatil günlerinden 5,5 gün tasarruf öngörülmektedir. Şimdiye kadarki tatiller 18 gün idi, böylelikle 12,5 güne indirilip, 5,5 gün tasarruf öngörülmektedir.

Tensiplerine arz ederim.

BAŞKAN — Peki, teşekkür ederim.

Tümü üzerinde başka söz almak isteyen var mı?» Yok.

Tümü üzerindeki görüşmeler tamamlanmıştır.

Maddelere geçilmesini oylarımıza sunuyorum efendim: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

1. maddeyi okutuyorum:

Ulusal Bayram ve Genel Tatiller Hakkında Kanun teklifi

MADDE 1. — 1923 yılında Cumhuriyetin ilan edildiği 29 Ekim günü Ulusal Bayramdır, Türkiye'nin içinde ve dışında Devlet andına yalnız bugün tören yapılır. Bayram 28 Ekim günü saat 13.00'ten itibaren başlar ve 29 Ekim günü devam eder.

BAŞKAN — 1. madde üzerinde söz almak isteyen var mı? Eskiden 2,5 gündü, 1,5 güne indirilmiş oluyor; tıpkı 30 Ağustos'ta olduğu gibi. Yani 29 Ekim merasiminden sonra ertesi günü mesai, değil mi? Bir gün kısaltılmış oluyor.

KURMAY ALBAY CUMHUR EVCİL (İhtisas Komisyonu Başkanı) — Evet Sayın Başkanım, 1 gün kısaltılmış oluyor.

BAŞKAN — Buyurun efendim Orgeneral Ersin.

ORGENERAL NURETTİN ERSİN — Efendim, ulusal bayram olarak yalnız Cumhuriyet Bayramını kabul etmiş oluyoruz. Acaba 30 Ağustos, ulusal bayrama neden dâhil edilmedi, bunun hakkında izahat verebilirler mi?

BAŞKAN — Buyurun efendim.

KURMAY ALBAY CUMHUR EVCİL (İhtisas Komisyonu Başkanı) — Sayın Başkanım, 2739 sayılı Kanunda ulusal bayram olarak yalnız Cumhuriyetin ilan edildiği 29 Ekim gününü kabul edilmiştir; Türkiye'nin içinde ve dışında Devlet adına yalnız o gün tören yapılması esasını getirmiştir. Aynı esprinin muhafaza edilmesi öngörülmüştür.

Arz ederim.

BAŞKAN — Başka söz almak isteyen var mı efendim? Yoktur.

1. maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

2. maddeyi okutuyorum:

MADDE 2. — Aşağıda sayılan resmi ve dini bayram günleri ile yılbaşı günü genel tatil günleridir.

A) Resmi bayram günleri şunlardır:

1/ 23 Nisan günü Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramıdır. Bugün ana ve ilkokullar düzeyinde törenler yapılır.

2. 19 Mayıs günü Atatürk'ü Anma ve Gençlik ve Spor Bayramı günüdür.

3. 30 Ağustos günü Zafer Bayramıdır.

B) Dini bayramlar şunlardır:

1. Ramazan Bayramı; Arife günü saat 13.00'ten itibaren 3,5 gündür.

2. Kurban Bayramı; Arife günü saat 13.00'ten itibaren 4,5 gündür.

C) 1 Ocak günü yılbaşı tatilidir.

D) Ulusal, resmi ve dini bayram günleri ile yılbaşı günü Resmi daire ve kuruluşlar tatil edilir. 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramında ana ve İlkokullar ve törenlere iştirak eden kurumlar tatil edilir.

Mahiyetleri itibariyle sürekli görev yapması gereken kuruluşların özel kanunlarındaki hükümler saklıdır.

29 Ekim günü özel işyerlerinin kapanması zorunludur.

BAŞKAN — Evet, 2. madde üzerinde Komisyon Sözcüsü arkadaşımızın izahatını dinleyelim; buyurun.

KURMAY ALBAY CUMHUR EVCİL (İhtisas Komisyonu Başkanı) — Sayın Başkanım, bu madde de, tümünde arz ettiğim gibi, genel tatil günleri, resmi bayram günleri, dini bayramlar olmak üzere 3 bölüme ayrılmış ve tasnif edilmiştir.

23 Nisan günü Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı olarak ayrılmış ve...

BAŞKAN — Gene kalıyor.

KURMAY ALBAY CUMHUR EVCİL (İhtisas Komisyonu Başkanı) — Kalıyor.

Ancak, bugün de ilkokullar ve okul öncesi eğitim kurumlarında, anaokullarında törenler yapılacaktır.

BAŞKAN — Diğer kurumlar tatil olmuyor.

KURMAY ALBAY CUMHUR EVCİL (İhtisas Komisyonu Başkanı) — Diğer kurumlar tatil olmayacaktır. 19 Mayıs günü «Atatürk'ü Anma ve Gençlik ve Spor Bayramı» günü olarak...

BAŞKAN — Eskiden yalnız Gençlik ve Spor Bayramı idi.

KURMAY ALBAY CUMHUR EVCİL (İhtisas Komisyonu Başkanı) — Yalnız Gençlik ve Spor Bayramı idi. Bu, «Atatürk'ü Anma Günü» olarak da ilave edilmiştir.

30 Ağustos günü eskiden olduğu gibi gene Zafer Bayramıdır.

BAŞKAN — Dini bayramlarda bir değişiklik yok.

KURMAY ALBAY CUMHUR EVCİL (İhtisas Komisyonu Başkanı) — Dini bayramlarda bir değişiklik yok.

1 Ocak günü 1,5 gündü, sadece 1 gün olarak kalmıştır.

Daha önceleri, başlangıçta da arz ettiğim gibi, 26 Mayıs öğleden sonra ve 27 Mayıs Anayasa ve Hürriyet Bayramı ile 1 Mayıs Bahar Bayramı var idi.

Malumları olduğu üzere, 1 Mayıs Bahar Bayramı hem milli ve hem de ananevi geleneklerimizde yeri olmamakla birlikte, son yıllarda da kutlanış itibariyle değişik görüntüler arz etmiş, arz eder bir durumdadır; o da genel tatil günleri kapsamı dışında mütalaa edilmiştir.

BAŞKAN — 1 Mayıs, çocukluğumdan beri, askeri mektebe girdiğim günden beri bilirim, askerler 1 Mayıs günü kışlasındadır, görev başındadır, ne olur ne olmaz bir şey çıkacaktır diye; ismi de «Bahar bayramıdır; hep kışlada vazifede kalmışızdır; askeri okullara tatil verilmez ve bu yüzden de işçi bayramına, yani komünist bayramına dönüşmüştür.

ORGENERAL NURETTİN ERSİN — Aslında bahar bayramı çok zamanlar «Hıdrellez»de yapılır.

BAŞKAN — Hıdrellezde yapılır, 5'inde yapılır.

ORGENERAL NURETTİN ERSİN — ... 5'inde kutlanır, 1 Mayıs kimse kutlamazdı.

BAŞKAN — Bu 2. madde üzerinde başka söyleyeceğiniz var mı?

KURMAY ALBAY CUMHUR EVCİL (İhtisas Komisyonu Başkanı) — Efendim izin verirseniz, (D) fıkrasında, «Ulusal resmi ve dini bayram günleri ile yılbaşı ve resmi kuruluşların tatili» esası getirilmiştir;

23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramında sadece törene iştirak eden kurumların tatili esas getirilmiştir.

Burada ayrıca, mahiyetleri itibariyle sürekli görev yapması gereken kuruluşların özel kanundaki hükümleri saklı tutulmuştur. Malûmları, bazı, eski kanunda da vardı bu durum, resmi tatil ve bayram günlerinde sürekli çalışması lazım gelen emniyet kuvvetleri, sağlık tesisleri gibi, kurumların çalışmalarının gene devamı öngörülmüştür.

29 Ekim günü özel işyerlerinin kapanması zorunlu olarak mütalaa edilmiştir. Daha önceki kanunda 28 ve 30 Ekim günleri bu gibi yerlerin kapanmasının mecburi olmadığı söyleniyordu; kapalı olduğu zımnen belirli idi. Bu yeni düzenleme ile ulusal bayrama milletin tümü ile katılmasının sağlanması için kapanması zorunluluğu belirlenmiştir. Eski kanunda zımnen bu zorunluluk var idi; mecburi olmayan günler, açık olacağı günler belirtilmiştir. Arz ederim.

BAŞKAN — Bu kapalı olan yerlere fırınlar, şunlar bunlar da girdi mi?

KURMAY ALBAY CUMHUR EVCİL (İhtisas Komisyonu Başkanı) — Onlar ayrı bir kanunla saklıdır diyoruz Sayın Başkanım, o kanun içinde fırınlar, bazı yerler için gene saklıdır o hükümler.

BAŞKAN — 2. madde üzerinde söz almak isteyen var mı efendim? Buyurun Orgeneral Saltık.

ORGENERAL HAYDAR SALTIK (Milli Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri) — Sayın Başkanım, 2. maddenin (D) fıkrasında "bir...

BAŞKAN — Yalnız 1 gün konmuş değil mi, 1 Ocak?

ORGENERAL HAYDAR SALTIK (Milli Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri) — Hayır Sayın Başkanım,

(C) değil, (D) fıkrasında yazış itibariyle bir basım hatası olduğundan, bir ufak düzeltme önereceğim tensip buyrulursa. Şöyle okuyayım:

«Ulusal, resmi ve dini bayram günleri ile yılbaşı günü resmi daire ve kuruluşlar tatil edilir. 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramında ana ve ilkokullar... » Ondan sonrası «ve» bir daha olmuyor, «... ile törenlere iştirak eden kurumlar tatil edilir.» Yani, «ana ve ilkokullar»dan sonraki «ve»yi «ile» olarak değiştirirsek daha rahat bir Türkçe olacak.

Burada bir maruzatım daha olacak Başkanım.

Dini bayramlarda 3 günlük tatil esas idi; ama pratikte karşılaştığımız sıkıntılar bakımından, devlet dairelerinin bütünüyle 3,5 veya 4,5 günlük tatilden faydalanması prensip olarak kabul edildi ve böylece eğer tasvibinize mazhar olursa, kanunlaşacak. Ancak, evvelden beri uygulanan, eğer tatil cuma günü biterse, ondan sonraki cumartesi veya eğer bu şekilde bayram tatilleri pazartesi günü öğleyin başlarsa, o pazartesi sabahı tatile dâhil edilir, şeklinde bir yaklaşım getirmesi, pratikte çok defa uygulanan bir usulü kanunlaştırmış olacağından kolaylık getirir diye düşünürüm.

Yüksek Heyetlerine arz ederim.

BAŞKAN — Ama cumartesi yarım gün olduğuna göre idi o.

ORGENERAL HAYDAR SALTIK (Milli Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri) — Yine cumartesi günleri yarım gün çalışan işçiler var. Nitekim daha sonraki maddede onu konuşacağız; onun için «13.00'te başlayacak» diyoruz.

BAŞKAN — Onu konuşacağız. Pazartesiyi anlayamadım. Pazartesi başlarsa?

ORGENERAL HAYDAR SALTIK (Mili Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri) — Bayram, salı günü başlıyorsa, pazartesi öğleden sonra tatil veriyoruz. Pazartesi sabahtan öğleye kadar çalışmak zorunlu oluyor ki oldu da bu geçen yıl mesela.

BAŞKAN — Oldu... Ama azaltmaya gayret ediyoruz biz bu tatilleri, çoğaltıcı şeylere gitmeyelim. İyice azalttık, şimdi de bir de çoğaltma...

ORGENERAL HAYDAR SALTIK (Milli Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri) — Çoğaltma değil amaç; ama cuma günü biterse bayram, cumartesi günü çalışan müesseselerde bayramı devam ettirip, Pazar gününün sonunda tamamen bitirmek, izin bakımından bazı kolaylıklar verirdi.

BAŞKAN — O eski kanunda var mı idi?

ORGENERAL HAYDAR SALTIK (Milli Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri) — Vardı; eskiden «cuma günü tatilse, cumartesi günü de tatile devam edilir» hükmü vardı.

BAŞKAN — Onu koymakta fayda var. Hakikaten, yarım gün için şimdi, hele dini bayramlarda çok olur bu; cuma günü de dâhildir, cumartesi, perşembe, Çarşamba salıdan başlar cuma günü gelir; cumartesi günüde yarım gün için adamı getirtirler. O konabilir. Ama pazartesi...

ORAMİRAL NEJAT TÜMER — Salı gününe gelen bayram için de aynı şey varit.

BAŞKAN — Salı, çarşamba, perşembe, cuma; ancak Kurban Bayramına gelebilir bu, Şeker Bayramı olamaz, 3,5 gündür o çünkü.

ORAMİRAL NEJAT TÜMER — 3,5 gün olunca, salı günü olabilir bayram ve pazartesi günü öğleden sonra bayram başlar.

BAŞKAN — Hayır, cumartesi de dâhil olmaz onda,

ORAMİRAL NEJAT TÜMER — Cumartesi değil efendim, bayram salı günü başlarsa...

BAŞKAN — Olursa, o zaman pazartesi günü sabahtan başlar.

ORGENERAL NURETTİN ERSİN — Pazartesi günü öğleden sonra başlar.

BAŞKAN — O eski kanunda yoktu, «pazartesi başlarsa» diye, değil mi?

ORGENERAL HAYDAR SALTIK (Mili Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri) — Hayır yoktu eski kanunda; «cuma günü biterse, cumartesi dahidir» demektedir.

BAŞKAN — Yalnız o vardı.

KURMAY ALBAY CUMHUR EVCİL (İhtisas Komisyonu Başkanı) — Tensip ederseniz okuyayım efendim?

BAŞKAN — Evet.

KURMAY ALBAY CUMHUR EVCİL (İhtisas Komisyonu Başkanı) — Ek madde halinde: «Kanunda tayin edilen genel tatil günlerinin sonu cuma gününe tesadüf ettiği takdirde, müteakip cumartesi bütün gün tatil yapılır.»

ORGENERAL NURETTİN ERSİN — Cumartesi aslında tatil.

BAŞKAN — Çalışan işyerleri var, yani bazı fabrikalar var çalışır.

ORGENERAL NURETTİN ERSİN — Evet, onlar için o.

BAŞKAN — O konabilir.

ORGENERAL HAYDAR SALTIK (Milli Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri) — Şimdi bu hüküm varken, dini bayramlar 3 Ve 4 gün idi. Dini bayramlara yarımşar gün kondu, tabii salı günü başlayan dini bayramlarda...

BAŞKAN — Kaç senede bir olur?

ORGENERAL HAYDAR SALTIK (Milli Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri) — Oldu geçen sene.

BAŞKAN — 5, 6, 7 senede bir

ORGENERAL HAYDAR SALTIK (Milli Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri) — Geçen sene, hangisi oldu hatırlamıyorum; ama biz karargâhtaydık, bazı arkadaşlara pazartesi izin verdik.

BAŞKAN — O zaman cumartesiden pazartesiye kadar devam etti.

ORGENERAL HAYDAR SALTIK (Mili Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri) — Bazı arkadaşlara öyle 10 günlük bir izin verdik efendim.

BAŞKAN — Onu müesseseler kendileri de idare edebilirler, herkes gitmez zaten; herkes gitmeyeceğine göre, gidenlere bir izin verir, o yarım günü dâhil eder; ama diğerleri gelir yarım gün çalışır mı, çalışmaz mı, kıyamet kopmaz.

Öteki türlü, bir hak olur o.

Ama cuma günü doğrudur; cumaya gelirse, cumartesiyi dâhil etmek lazım. Onu bu 2. maddenin sonuna mı koyacağız; yoksa ayrı bir fıkra halinde mi koyalım?

ORGENERAL HAYDAR SALTIK (Mili Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri) — Eğer tensip ederseniz, «... tatil edilir» den sonra ayrı bir fıkra olarak koyalım Başkanım. Şöyle diyebiliriz : «Bu kanunda belirtilen Ulusal Bayram ve genel tatil günleri; Cuma günü akşamı sona erdiğinde müteakip Cumartesi gününün tamamı tatil yapılır.»

BAŞKAN — Önerge var mı?

ORGENERAL HAYDAR SALTIK (Milli Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri) — Var Sayın Başkanım. «Bu kanunda belirtilen ulusal bayram Ve genel tatil günleri pazartesi günü öğleden sonra başladığında, pazartesi gününün tamamı; cuma günü akşamı sona erdiğinde, müteakip cumartesi gününün tamamı» şeklinde idi, onu şimdi düzelterek sunuyorum.

BAŞKAN — Madde 2-D'yi ikinci paragrafı düzeltilmiş olarak okutuyorum:

«D - Ulusal, resmi ve dini bayram günleri ile yılbaşı günü resmi daire ve kuruluşlar tatil edilir. 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramında ana ve ilkokullar ile, törenlere iştirak eden kurumlar tatil edilir.

Bu kanunda belirtilen Ulusal Bayram ve genel tatil günleri; Cuma günü akşamı sona erdiğinde müteakip Cumartesi gününün tamamı tatil yapılır.

Mahiyetleri itibariyle sürekli görev yapması gereken kuruluşların Özel kanunlarındaki hükümler saklıdır.

29 Ekim günü özel işyerlerinin kapanması zorunludur.»

BAŞKAN — 2. maddeyi bu ilave ile oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler? Etmeyenler? Kabul edilmiştir.

3. maddeyi okuyunuz efendim.

MADDE 3. — A) Hafta tatili Pazar günüdür. Bu tatil 35 saatten az olmamak üzere Cumartesi günü en geç saat 13.00'ten İtibaren başlar.

B) Yemek, içmek, giyinmek gibi zaruri ihtiyaçların giderilmesi için alışveriş yapılan dükkân ve mağazalar hakkında Hafta Tatili Kanununun Cumartesi günüyle ilgili hükümleri uygulanmaz.

C) 394 sayılı Hafta Tatili Kanunu, 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu, 926 sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri Personel Kanunu, 1475 sayılı İş Kanunu ve diğer kanunlardaki hafta tatili ile ilgili hükümler saklıdır.

BAŞKAN — Evet, siz bu hafta tatilini 2 günden 1,5 güne indirmişsiniz, yani cumartesi gününü kaldırmışsınız.

KURMAY ALBAY CUMHUR EVCİL (İhtisas Komisyonu Başkanı) — Sayın Başkanım, hafta tatili günü eski kanunumuzda da aslında pazar günü. «Bu tatil 35 saatten az olmamak üzere cumartesi günü en geç saat 13.00'ten itibaren başlar» denmekledir. Cumartesi günü saat l3.00'te başladığına göre, 24.00'e göre 11 saat, pazar günü de 24 saat olduğuna göne 35 saat olmaktadır bu en az. Ancak, 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun (c) fıkrasında beliren, 926 sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri Personel Kanunu, 394 sayılı Hafta Tatili Kanunu ve 1475 sayılı iş Kanununda, malumu âliniz, cumartesi günü sabahından itibaren tatil öngörmektedir.

BAŞKAN — Orada oraya konmuş onlar... Evet...

KURMAY ALBAY CUMHUR EVCİL (İhtisas Komisyonu Başkanı) — Evet;

(c) fıkrasında saklı tutulduğu için, cumartesi günü sabahtan veya cuma akşamından itibaren kamu kurumlarının tatile başlaması (c) fıkrası hükümlerine göre olmaktadır.

BAŞKAN — Bunu şimdi yanlış anlayacaklar; yani 1,5 güne indirildi zannedecekler.

ORGENERAL HAYDAR SALTIK (Milli Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri) — Sayın Başkanım, eski kanun hükmünde de aynı şekilde kanunlaşmıştı» Ancak ondan sonra çıkan 657, 926 ve 1475 sayılı kanunlarla, cumartesi gününün bütünü tatil edildi. Biz bunları mahfuz tutuyoruz. Eğer emrederseniz, bu defa, «hafta tatili cumartesi ve pazar günüdür» dediğimiz takdirde...

BAŞKAN — Bunların hepsine teşmil edilecek.

ORGENERAL HAYDAR SALTIK (Milli Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri) — Hafta tatilini cumartesi günü yapmayan unsurlar var, işçiler var. Özellikle sorduk; bu şekilde geniş bir kanun, bu sefer istisnaları koyacak içerisine, «şuralar şunlar hariçtir» deyip daha büyük bir zorluk yaratacak. O bakımdan, eskisini aynen muhafaza etmeyi arzu ettik; kamuoyuna ve TRT'de yapılacak açıklamada, bu hususta değişiklik yapılmadığını, bu akşam verilecek bildiride belirtmek lazım.

BAŞKAN — Evet, bu hususu iyice belirtmek lazım.

ORGENERAL NURETTİN ERSİN — Bu (B) ile(C) fıkralarının yerlerini değiştirmek suretiyle, madde düzenlense esas hüküm başa gelmiş olur; «Yemek, içmek, giyinmek... filan, filan, cumartesi günleri uygulanmaz» fıkrası daha sonra gelir, daha da anlaşılmış olur.

BAŞKAN — Olabilir, (B) ile (C)'nin yer değiştirmesi. «Şunlar şunlar saklıdır» deyip, ondan sonra «Yeme, içme...» diye devam eden kısmı koymak daha doğru hakikaten. Vaktiyle kanun yapılırken ters konmuş.

ORGENERAL NURETTİN ERSİN — O zaman izahta da kolaylıklar sağlar hemen akabinde gelir.

BAŞKAN — «13.00'te başlar»; ondan sonra hemen (B) fıkrası; «394 sayılı Hafta Tatil Kanunu, 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu, 926 sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri Personel Kanunu ve 1475 sayılı İş Kanunu ve diğer kanunlardaki hafta tatili ile ilgili hükümler saklıdır» hemen arkasından gelirse, daha doğru olur tabii.

Onu bu şekliyle, yani önce (A)'yı ondan sonra (B) olarak (C)'yi (C) olarak da (B)'yi yer değiştirerek okuyunuz.

«MADDE 3. — A) Hafta tatili pazar günüdür. Bu tatil 35 saatten az olmamak üzere cumartesi günü en geç saat 13.00'ten itibaren başlar.

B) 394 sayılı Hafta Tatili Kanunu, 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu,

926 sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri Personel Kanunu, 1475 sayılı İş Kanunu ve diğer kanunlardaki hafta tatili ile ilgili hükümler saklıdır.

C) Yemek, içmek, giyinmek gibi zaruri İhtiyaçların giderilmesi için alışveriş yapılan dükkân ve mağazalar hakkında Hafta Tatili Kanununun cumartesi günüyle ilgili hükümleri uygulanmaz.»

BAŞKAN — Evet, «394 sayılı Hafta Tatili Kanunundaki hükümler saklıdır» demekten neyi kastediyorsunuz, onda, bununla ilgili ne var?

CENGİZ BULUT (İhtisas Komisyonu Üyesi — İçişleri Bakanlığı Temsilcisi) — İzin verirseniz arz edeyim Sayın Başkanım.

394 sayılı Hafta Tatili Kanununda hafta! tatili Cuma günü olarak gösterilmiştir. Bu, 1924'te tedvin edilmiş bir kanundur; cuma günü olarak gösterilmişti. 2739 sayılı Kanunun 3. maddesiyle bu, pazar gününe geçirilmiş ve 35 saatten az olmamak üzere, cumartesi gününden başlayacağı da hükme bağlanmıştır.

Ancak, bir kısım şeyler ki, burada belirttiğimiz yemek, içmek, giyinmek vesaire gibi şeyler satan dükkân ve mağazaların cumartesi gününün tümüyle açık olması kabul edilmiştir. Ondan sonra 'başka birtakım' yerlerin ki, ben kanunu madde madde hepsini okuyabilirim...

BAŞKAN — Yani, o halde, 394 sayılı Kanunun numarası değişmemiş; kanun olarak 394 sayılı kalmış; yalnız perşembe ile cuma değiştirilmek suretiyle, cumartesi, pazara alınmıştır. Yoksa, kanunun tümü, diğer kısımları duruyor.

CENGİZ BULUT (İhtisas Komisyonu Üyesi – İçişleri Bakanlığı Temsilcisi) — Evet Sayın Başkanım, duruyor.

BAŞKAN — Onun için «394 sayılı Hafta Tatili Kanunu saklıdır» dediniz.

CENGİZ BULUT (İhtisas Komisyonu Üyesi - İçişleri Bakanlığı Temsilcisi) — Evet Sayın Başkanım.

BAŞKAN — 3. madde üzerinde söz almak isteyen var mı efendim? Yoktur.

Maddeyi değiştirilerek okunmuş son şekliyle oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler? Etmeyenler? Kabul edilmiştir.

4. maddeyi okutuyorum:

MADDE 4. — Ulusal, ve resmi bayramlarda yapılacak törenler Milli Savunma, İçişleri, Dışişleri, Milli Eğitim, Gençlik ve Spor ve Kültür Bakanlıklarınca müştereken hazırlanacak bir yönetmelikle düzenlenir.;

Bu yönetmelik Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren en geç üç ay içinde yayımlanır.

BAŞKAN — 4. madde, yeni konmuş bir madde herhalde, değil mi?

KURMAY ALBAY CUMHUR EVCİL (İhtisas Komisyonu Başkanı) — Evet Sayın Başkanım.

Ulusal ve resmi bayram günlerinde yapılacak törenlerin her yerde, ülkenin içinde ve dışında kutlanmasında birlik ve beraberliği sağlamak için bir yönetmeliğin düzenlenmesi öngörülmüştür.

Arz ederim.

BAŞKAN — 4. madde üzerinde söz almak isteyen var mı? Yok.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler? Etmeyenler? Kabul edilmiştir.

5. maddeyi okutuyorum:

MADDE 5. — 27.5.1935 tarihli ve 2739 sayılı Ulusal Bayram ve Genel Tatiller Hakkında Kanun ile bu kanunda değişiklik yapan kanunlar yürürlükten kaldırılmıştır.

BAŞKAN — Bu, 27 Mayısı filan hepsini yürürlükten kaldırıyor, değil mi?

KURMAY ALBAY CUMHUR EVCİL (İhtisas Komisyonu Başkanı) — Evet Sayın Başkanım.

Daha önce de arz ettiğim gibi bu 2739 sayılı Kanun birkaç defa değişikliğe uğramış. O kanunun bazı maddelerini değiştirmektense, yeni bir yasayı sunmuştuk zatıâlilerine. O kalkmakla, onunla beraber 27 Mayıs da...

BAŞKAN — 1 Mayıs da...

KURMAY ALBAY CUMHUR EVCİL (İhtisas Komisyonu Başkanı) — Ve o kanunda yapılmış olan diğer değişiklikler de kaldırılmış olacak.

BAŞKAN — Bu madde üzerinde söz almak isteyen var mı efendim? Buyurun efendim.

ORGENERAL NURETTİN ERSİN — Biraz evvel okuduğumuz ve (B) fıkrası olarak kabul ettiğimiz 394 sayılı Hafta Tatili Kanununu Sayın Hükümet Temsilcisi izah ettiler. Şimdi o kanun yürürlükte. Acaba, bu maddede geçen şekilde «...tatiller hakkında kanun ile, bu kanunda değişiklik yapan kanunlar... » denilince yanlış bir anlama olmasın; bir irtibat var mı?

CENGİZ BULUT (İhtisas Komisyonu Üyesi - İçişleri Bakanlığı Temsilcisi) — Efendim, bu kanunla, Hafta Tatili Kanunu arasında bir irtibat yok. Şu bakımdan yok efendim; 2739 sayılı Kanun, Hafta Tatili Kanunu'ndan çok daha sonra çıkmasına rağmen, Hafta Tatili Kanunu değiştirilmemiş; sadece haf-

ta tatili gününü, cuma gününden pazar gününe almıştır. Tek değişiklik o.

Şimdi 2739 sayılı Kanunu biz bu kanunla ortadan kaldırmış oluyoruz; 394 sayılı Hafta Tatili Kanunu yine yürürlükte kalıyor.

BAŞKAN — Yani, «cumartesi ve pazarı buraya koyduğumuz için, şimdi artık 2739 sayılı Kanuna gerek kalmadı» diyorsunuz.

CENGİZ BULUT (İhtisas Komisyonu Üyesi - İçişleri Bakanlığı Temsilcisi) — Kalmadı efendim, 2739'a gerek kalmadı.

ORGENERAL NURETTİN ERSİN — Yanlış bir anlamaya sebep olmasın; çünkü «Değişiklik yapan kanunlar» tabiri var, o bakımdan arz ettim.

KURMAY ALBAY CUMHUR EVCİL (İhtisas Komisyonu Başkanı) — Sayın Başkanım, 2739 sayılı Kanunla değişiklik yapılan kanunlar 1907 sayılı Kanun, 3466 sayılı Kanun, 221 sayılı Kanun ve gene 3466 sayılı Kanun: yürürlükten kalkan kanunlar bunlardır; bunlar meri kanunlara işlenmiştir. «2739 sayılı Kanun ve onu değiştiren kanunlar» deyince, onların hepsini ihtiva etmektedir.

Arz ederim efendim.

BAŞKAN — 5. madde üzerinde başka söz almak isteyen? Yoktur.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler? Kabul etmeyenler? Kabul edilmiştir.

6. maddeyi okutuyorum:

MADDE 6. — Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

BAŞKAN — 6. madde üzerinde söz almak isteyen var mı efendim? Yok.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler? Etmeyenler? Kabul edilmiştir.

7. maddeyi okuyunuz.

MADDE 7. — Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

BAŞKAN — 7. madde üzerinde söz almak isteyen var mı efendim? Yok.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler? Etmeyenler? Kabul edilmiştir.

Efendim, gündemimizde görüşülecek başka konu bulunmadığından, bilahare tespit edilecek gün ve saatte toplanmak üzere Birleşimi kapatıyorum.

Kapanma Saati: 19.10

DÖNEM: 18, CİLT: 10, YASAMA YILI: 1

T.B.M.M.
TUTANAK DERGİSİ

63 ncü Birleşim
3.5.1988 Salı

2 — İstanbul Milletvekili Ali Tanrıyar'ın, 1 Mayıs 1988 günü meydana gelen öğrenci hareketleri ve çeşitli eylemlere ilişkin gündem dışı konuşması.

BAŞKAN — İstanbul Milletvekili Sayın Ali Tanrıyar, 1 Mayıs 1988 günü ile alakalı gündem dışı söz istemişlerdir, kendilerine söz veriyorum.

Buyurun efendim.

ALİ TANRIYAR (İstanbul) — Sayın Başkan, çok muhterem üyeler...

İBRAHİM DEMİR (Antalya) — Aile meclisi değil yalnız...

BAŞKAN — Sayın İbrahim Demir, bugün çok formunuzdasınız, takdir ederim sizi.

İBRAHİM DEMİR (Antalya) — Arkadaşınız mı Sayın Başkan, hukukunuz mu var?

ALİ TANRIYAR (Devamla) — 1 Mayıs tarihinde Türkiye'nin muhtelif illerinde ve özellikle İstanbul İlinde meydana gelen öğrenci hareketleri ve çeşitli eylemlerle ilgili olarak şahsî görüşlerimi arz ve ifade etmek üzere huzurlarınıza gelmiş bulunuyorum.

Muhterem arkadaşlar, aslında, 1 Mayıs vaktiyle masum bir bahar bayramı iken, daha sonra, kapatılmış, sözde Devrimci İşçi Sendikalarının aldığı bir kararla işçi bayramı adı altında... (SHP sıralarından gürültüler)

RIZA YILMAZ (Ankara) — Devrimci İşçi Sendikalarıdır.

TEVFİK KOÇAK (Ankara) — Sözünü geri al.

BAŞKAN — Devam edin efendim, devam edin.

ALİ TANRIYAR (Devamla) — ...düşündükleri devrimin gerçekleşmesi amacına yönelik eylemlerin yapıldığı, hadiselerin çıkartıldığı, hatta insanların öldürüldüğü; hulasa, devrimci ihtilal provalarının yapıldığı bir eylem günü haline dönüştürülmüştür arkadaşlar. (ANAP sıralarından «Bravo» sesleri)

1 Mayıs'ın ülkemizde çok acı hatıraları vardır. 1977 yılının 1 Mayıs'ında, İstanbul'daki devrimci ihtilal provasında 34 vatandaşımız hayatını kaybetmiş, 12'si polis olmak üzere 32 kişi yaralanmıştır. Sakat kalan insanlarımız olmuş, demokrasi rejimimiz yara almış; hulasa, ülkemiz bir günlük iç savaş tehlikesiyle karşı karşıya kalmış, bu hareketlerin ülkemize kazandırdığı hiçbir şey olmamıştır. Bize zarar vermiştir arkadaşlar.

VELİ AKSOY (İzmir) — öldürenler sizlerdiniz.

ALİ TANRIYAR (Devamla) — Bahar bayramı iken ağaç dikmeye vesile olan bu güzel günler, daha sonra fidan gibi gençlerin, işçilerin ve öğrencilerin öldürüldüğü kanlı eylem günleri haline getirilmiştir.

Arkadaşlar, 1 Mayıs deyince artık, kır yemeklerini hazırlamış, çocuklarıyla birlikte piknik yapan mutlu aileler değil; korkudan sokaklara çıkılamayan, polisi, askeri alarmda, işçisi, öğrencisi yollarda; tüm vatandaşları felaketli bir haber işitme endişesiyle tedirgin olan; kan dökülen, can alınan karanlık günler olarak hafızalara geçmiştir. Esasen, bu özelliği sebebiyle, artık, 1 Mayıs'lar özlenen, beklenen, istenen günler olmaktan çıkmış, korkulan, endişe edilen günler haline gelmiştir; ümit veren değil, ümit söndüren günler olmuştur.

Bu özelliği göz önünde bulundurularak, iç barışı sağlamak, kardeşi kardeşe düşman olmaktan kurtarmak maksadıyla, 1 Mayıs, kabul edilen bir kanunla, bayram olmaktan çıkartılmış ve her yıl tekrarlanan bu kanlı eylemler sona erdirilmek istenmiştir. Bunda da başarı sağlanmış, sekiz yıldan beri hemen hemen hiçbir hadise meydana gelmemişken, geçtiğimiz 1 Mayıs günü, özellikle İstanbul'da, eski olaylara benzer hadiseler başlatılmak istenmiştir arkadaşlar. Maalesef, bu olayların nüksetmesinde, Ana muhalefet Partisine mensup bazı milletvekillerinin rolü olduğu, SHP il ve ilçe merkezlerinde kanunsuz 1 Mayıs yürüyüşünün tertip edilip planlandığı yolunda basınımızda haberler çıkmıştır arkadaşlar. (ANAP sıralarından «Bravo» sesleri alkışlar) Kanunsuz olmasına ve yürüyüş izni bulunmamasına rağmen, SHP'ye mensup bazı milletvekillerinin kanunsuz yürüyüş yaptıkları ve hadiselerin tekrar nüksetmesine sebebiyet verdikleri, resimleriyle birlikte basınımızda yer almıştır.

KÂMİL ATEŞOĞULLARI (Ankara)— İyi akıl almışsın.

ALİ TANRIYAR (Devamla) — Sayın Başkan, değerli üyeler; huzur ve güvenin tesisinde sadece iktidar partisi değil, muhalefet partileri de sorumludur; huzur ve güvenin temini, millî bir görevdir. Muhalefet partileri, bu vazifeden müstağni değildir. Yıkmak kolay; ama yapmak zordur. Muhalefet partileri, İsterlerse ülkeye huzursuzluğu getirebilirler. Bu hiç de zor değildir. Belki, iktidar partisi olarak bizim gayretlerimiz huzur ve güvenin sarsılmasına imkân vermeyecektir.

MUSTAFA YILMAZ (Gaziantep) —Enflasyonu da yükselttiniz bu arada.

ALİ TANRIYAR (Devamla) — Ama huzur ve güveni bozmak isteyenlerin faaliyetleri, aziz milletimizin gözünden hiçbir surette kaçmayacaktır arkadaşlar. (ANAP sıralarından «Bravo» sesleri)

Saygıdeğer milletvekilleri, bir noktaya dikkatinizi çekmek istiyorum: Bu yıl yapılmak istenen, ancak, devletin güvenlik kuvvetlerince engellenen, kanunsuz 1 Mayıs eylemine sayıları 300'ü bulan öğrencimiz ve vatandaşımız katılmıştır. Bunların sayısının az olduğuna bakarak olayı küçümseyemeyiz. Ancak, olaydan evvel Sayın Cumhurbaşkanının anarşik olaylara dikkati çeken ikaz edici konuşmasının bu bölümünde haklı ve isabetli tespitler içerisinde olduğunu, gelişen olaylar doğrulamıştır.

Burada özellikle bir noktayı vurgulamak istiyorum: Anavatan Partisi, gücünü milletten alan, demokrasi dışı hiçbir eyleme alkış tutmayan yepyeni bir siyasî teşekküldür. (ANAP sıralarından alkışlar) Milletçe üzerinde düşünmemiz gereken nokta, 11 Eylülün şartlarına geri dönmemektir. (ANAP sıralarından «Bravo» sesleri) Yüce Allah bu milleti o günlere geri döndürmesin. (ANAP sıralarından «Âmin» sesleri) Asıl olan Türkiye'yi ve genç demokrasimizi her türlü tehlikeye karşı korumaktır.

Anavatan Partisi, Türk milletinin birliğinin, bütünlüğünün teminatıdır arkadaşlar. (ANAP sıralarından «Bravo» sesleri alkışlar) Devletin bekası, Türk Milletinin refah ve saadeti için bu Parlamentoda bulunan herkes and içmiştir. Türkiye'nin şartlarını unutarak, geçmişte yaptığımız acı olaylardan ibret almayarak, öğrenci ve işçiyi tahrik edip sokaklara dökmenin, hiç kimseye faydası yoktur. (ANAP sıralarından alkışlar) Öğrenci bizim öğrencimizdir, işçi bizim işçimizdir, polis bizim polisimizdir. Bunların birbirleriyle karşı karşıya getirilmesinden, muhalefetin de kazançlı çıkamayacağını bir kez daha hatırlatmak isterim arkadaşlar. (ANAP sıralarından «Bravo» sesleri)

ARİF SAĞ (Ankara) — Atma, atma.

ALÎ TANRIYAR (Devamla) — «Yaşasın 1 Mayıs; kahrolsun polis, tek yol devrim» sloganlarıyla sokaklara dökülenlerin, Türk Milletinin güçlenmesini istemeyen dış mihrakların oyununa alet oldukları aşikârdır.

NECCAR TÜRKCAN (İzmir) — Sayın Başkan, konuşma süresi yarım saat mi?

ALİ TANRIYAR (Devamla) — Arkadaşlar, Kızıl Çin'de, Sovyet Rusya'da bile komünizmin farklı yorumlarının yapıldığı bu günlerde, Türkiye'deki komünistlerin hâlâ 1970'li yıllardaki metotları tatbik etmeleri, az gelişmiş komünist olduklarını göstermektedir. (ANAP sıralarından «Bravo» sesleri, alkışlar)

Sayın Başkan, değerli üyeler; bu Yüce Meclisin yaş vasatiyesinin üzerinde olan bir arkadaşınız sıfatı ile, milletlerin geçmişlerinden ibret alma zarureti olduğunu hatırlatmak durumundayım. Milletler, tarihte istedikleri hataları tekrar edemezler arkadaşlar.

Bu konuşmamı bitirirken, hepinize sevgi ve saygılarımı bildiririm. (ANAP sıralarından «Bravo» sesleri, alkışlar)

HİKMET ÇETİN (Diyarbakır) — Sayın Başkan, Sayın Tanrıyar konuşmasının bir yerinde, Ana muhalefetin ilçe ve il örgütlerinin rolü olduğu hakkında beyanda bulunarak grubumuza sataşmada bulunmuştur.

Söz istiyorum. (ANAP sıralarından gürültüler)

BAŞKAN — Buyurun. (SHP sıralarından alkışlar)

KADİR DEMİR (Konya) — Yalan mı? Gazetelere bak.

BAŞKAN — Sayın Çetin, sadece bu beyanınıza münhasır kalmak üzere cevabınızı veriniz efendim.

HİKMET ÇETİN (Diyarbakır) — Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; çok önemli bir konunun, Türkiye'de- demokratik rejimi ilgilendiren ve hepimizin, grup ve parti farkı gözetilmeden sahip çıkması gereken bir konunun görüşüldüğü bir günde, yine zaman zaman yapıldığı gibi, konuyu başka tarafa saptırmanın yolları aranmıştır.

Bir konuyu çok açıklıkla ortaya koymakta yarar görüyorum. 1 Mayıs, dünyanın yüzden fazla ülkesinde, işçilerin, çalışanların partisi olarak kutlanıyor. (ANAP sıralarından gürültüler)

MUSTAFA RÜŞTÜ TAŞAR (Ankara)— Komünist parti mi, ne partisi?

HİKMET ÇETİN (Devamla) — Değerli arkadaşlarım, oradan laf atanlar biraz dünyayı görsünler. Başvurduğumuz ve başvurmakla övündüğümüz, Hükümetimizin de övündüğü, bizim de katıldığımız Avrupa Topluluğunun tüm üyelerinde, 1 Mayıs, İşçi Bayramı, çalışanların bayramı olarak kutlanır. (SHP sıralarından alkışlar)

CÜNEYT CANVER (Adana) — Bunlar az gelişmiş faşistler, bunları bilmezler.

HİKMET ÇETİN (Devamla) — Onun için, laf atan arkadaşlarımız, bilmeden, öğrenmeden oturduğunuz yerden «1 Mayıs komünist bayramıdır» diye cehalet örneğini lütfen göstermeyiniz. (SHP sıralarından alkışlar) 1 Mayıs'ın...

BAŞKAN — Sayın Çetin, siz, il ve ilçe örgütleri tarafından bu kanunsuz yürüyüşün hazırlandığı konusunda söz aldınız...

HİKMET ÇETİN (Devamla) — Tamam, oraya geliyorum.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; maalesef, 1 Mayıs, Türkiye'de anlamsız, yersiz ve gereksiz bir biçimde bir korku günü haline getirilmiştir. Üzülerek söylüyorum ki, Hükümet 1988 1 Mayıs'ında Sosyal Demokrat Halkçı Parti Genel Başkanının 100-200 kişilik bir topluluğun yer alabileceği bir salonda yapacağı konuşmasını da engellemiştir. Aslında, ayıp olan budur; demokrasinin önündeki bir utanç belgesi olan durum budur. (SHP sıralarından alkışlar) Bunların, bu baskıların, bu korkuların, bu yıldırmaların bizi demokrasiye götürmeyeceğini hep birlikte kabul etmemiz lazımdır.

1 Mayıs'ın işçi bayramı olarak gerçekleştirileceği, Sosyal Demokrat Halkçı Partinin programında açıkça yer almıştır. (ANAP sıralarından «Bizde yok» sesleri) Ve elbette ki, biz iktidara geldiğimizde milletimize, halkımıza verdiğimiz bu sözü yerine getireceğiz ve 1 Mayıs'ı, çalışanların, işçilerin bayramı olarak kutlamayı sağlayacağız değerli arkadaşlarım. Üstelik Anayasamızın 138. maddesi gayet açık; Türkiye Devrimci İşçi Sendikalarıyla ilgili dava halen yürümektedir, henüz, dava sonuçlanmamıştır, bu maddeye göre yürütülen bir dava konusunda konuşmak yetkisini, hakkını Sayın Tanrıyar nereden alıyor da, bu kürsüye gelip, yürütülmekte olan bir dava hakkında konuşabiliyor? Bu, Anayasanın 138. maddesine aykırıdır; görüşülmekte olan bir dava hakkında hiç kimse konuşamaz.

BAŞKAN — Sayın Çetin... Sayın Çetin...

HİKMET ÇETİN (Devamla) — Bu nedenle, değerli arkadaşlarım, Hükümet, 1 Mayıs'ta bir korku, bir baskı dönemi yaşatmıştır ve Türkiye'de Sosyal Demokrat Halkçı Partinin kendi çok masum ve açıkça programında yer verdiği ilkeler çerçevesinde kendi örgütlerinde 1 Mayıs'ı kutlamak İstediği zaman, bunu bile konu yapmak suretiyle engellemeye kalkışmıştır. Bununla biz, demokraside bir yere gidemeyiz. Bu nedenle, Sosyal Demokrat Halkçı Partinin örgütleri de, milletvekilleri de, ilçe örgütleriyle, il örgütleriyle yasaların gerektirdiği şekilde hareket etmişlerdir ve son derece masum bir davranışta bulunmuşlardır. Değerli arkadaşlarım, üyelik için başvurduğumuz Avrupa Topluluğu ülkelerine bakınız, o ülkelerin durumuna bakınız; eğer demokrasi olacaksa, eğer Avrupa Topluluğunun onurlu, demokrat bir üyesi olacaksak, hiç unutmayalım ki, Türkiye'de 1 Mayıs olacaktır ve 1 Mayıs meydanlarda da, alanlarda da kutlanacaktır. Hepinize saygılar sunuyorum. *(SHP* sıralarından alkışlar)

BAŞKAN — Gündeme geçiyoruz...

ABDULLAH BAŞTÜRK (İstanbul) — Sayın Başkan, müsaade eder misiniz?

BAŞKAN — Buyurun.

ABDULLAH BAŞTÜRK (İstanbul) — Ben SHP'nin milletvekiliyim, aynı zamanda halen DİSK'in Genel Başkanıyım; Ali Tanrıyar arkadaşımız, doğrudan DİSK ve dolayısıyla bana sataşmada bulunmuştur, söz istiyorum. (Gürültüler)

BAŞKAN — Efendim, sadece, sizin yürüyüş yaptığınızı beyan ettiler...

ABDULLAH BAŞTÜRK (İstanbul) — Hayır efendim, DİSK'ten bahsetmiştir, kanlı eylemden bahsetmiştir.

BAŞKAN — Efendim, ben Sayın Ali Tanrıyar'ın DİSK hakkındaki beyanlarını dikkatlice dinlememiş bulunuyorum. Bu itibarla Sayın Ali Tanrıyar DİSK hakkında bir beyanda bulunmuşsa, zabıtları getirtip tetkik edeceğim. Şu anda 70 inci maddeye göre size söz vermem mümkün değil...

CÜNEYT CANVER (Adana) — Ayıp sana Başkan, ayıp.

BAŞKAN — Bu itibarla, zatı âlinize de bu konuda söz veremeyeceğim. Gündeme geçiyoruz efendim.

ABDULLAH BAŞTÜRK (İstanbul) — Sayın Başkan müsaade eder misiniz efendim? Ali Tanrıyar profesör olabilir; ama cahil olduğunu, Meclisin huzurunda bütün dünyaya ilan ediyorum. (Gürültüler)

BAŞKAN — Diyarbakır Milletvekili Mahmut Kepolu'nun vefatına dair... (SHP sıralarından gürültüler, sıralara vurmalar)

BAŞKAN — Oturun efendim, oturun... efendim...

ABDULLAH BAŞTÜRK (İstanbul) — İşçiyi bilmeyen, işçinin hakkını bilmeyen...(Gürültüler)

BAŞKAN — Sayın Baştürk... Sayın Baştürk oturun. Efendim, basın mensupları vazifelerini tamamlamışlardır; rica ediyorum...

DÖNEM: 18, CİLT: 22, YASAMA YILI: 2

T.B.M.M.
TUTANAK DERGİSİ

54 ncü Birleşim
12.1.1989 Perşembe

T. B. M. M., (S. Sayısı : 121)

Malatya Milletvekili İbrahim Aksoy ve 20 Arkadaşının, 2429 Sayılı Ulusal Bayram ve Genel Tatiller Hakkındaki Kanunun 2. Maddesinin (A) Bendine Bir Fıkra Eklenmesine Dair Kanun Teklifi ve İçişleri Komisyonu Raporu (2/53)

T. B. M. M.
Sosyaldemokrat Halkçı Parti Grup Başkanlığı,
Tarih: 30.3.1988, Sayı: 24

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

2429 sayılı Ulusal Bayram ve Genel Tatiller Hakkındaki Kanunun 2. Maddesinin A) Bendine Bir Fıkra Eklenmesine Dair Kanun Teklifimiz, gerekçesiyle birlikte sunulmuştur.

Gereğini saygılarımızla arz ederiz.

İbrahim Aksoy-Malatya
Musa Gökbel-Muğla
Mahmut Alınak-Kars
Kâmil Ateşoğulları-Ankara
Cumhur Keskin-Hakkâri
Mehmet Kahraman-Diyarbakır
Erdal Kalkan-Edirne
Cüneyt Canver-Adana
Etem Cankurtaran-İçel
Ali Haydar Erdoğan-İstanbul

M. Adnan Ekmen-Mardin
Salih Sümer-Diyarbakır
Arif Sağ-Ankara
Y. Kenan Sönmez-İstanbul
Erol Köse-Kocaeli
Tayfur Ün-Bilecik
M. Erdoğan Yetenç-Manisa
Zeki Ünal-Eskişehir
Ayhan Arifağaoğlu-Artvin
Fuat At alay-Diyarbakır
Gürcan Ersin-Kırklareli

GEREKÇE

İçilerin, birlik, dayanışma ve savaşım günü olan 1 Mayıs, Amerikan işçi sınıfının sermayeye karşı, 8 saatlik işgünü savaşımından doğdu 1 Mayıs 1986 günü, ABD işçisinin 12, bazen de 14 saate varan çalışma gününe karşı genel greve gitti, iki gün sonra işçilerin üzerine ateş açıldı. Çıkan olaylarda birçok işçi öldü ve yaralandı. Bu olayları bahane yapıp, işçi liderlerden dördünü (Alberto Parsons, Auguste Speis, Adolphe Fisher, Georges Engel) komedi olan bir davayla 11 Kasım 1987 günü asarak öldürdüler. Mezarları üzerinde hâlâ «bir gün gelecek, suskunluğumuz, boğmak istediğiniz sesimizden daha güçlü olacak» yazılıdır. ABD'deki bu olaylardan sonra bütün dünya işçileri 8 saatlik iş gününe sahip çıktılar. Ve bütün dünyada 1 Mayıs günü işçilerin bayram günü olarak kutlanmaya başlandı.

Türkiye'de kitlesel anlamda ilk 1 Mayıs 1921 yılında işgal altındaki İstanbul'da, Saraçhanebaşı'nda Hürriyet-i Ebediye Tepesine kadar bir yürüyüşle kutlandı.

1922 yılında emperyalist Fransız işgalcinin Mersin limanına demir atmasından sonra ilk isyan bayrağını açanlar 1 Mayıs'ta işçiler oldu, 1 Mayıs 1922'de Mersin'de büyük bir gösteri yapıldı. 1923'te İstanbul'da, 1924'te yine İstanbul'da 1 Mayıs işçi bayramı kutlandı.

1925 yılında Doğudaki ayaklanma bahane edilerek bir sıkıyönetim yasası olan Takriri Sükûn Kanunu çıkarıldı ve bu Kanuna göre her türlü kitlesel hareket, toplantı işçi eylemi yasaklandı. 1926 yılında, 1 Mayıs «Bahar ve Çiçek Bayramı» ilan edildi.

1 Mayıs 1939 yılında Adana'yı ziyaret eden Cumhurbaşkanı İsmet İnönü'yü karşılamak için bütün fabrikalar paydos düdüğünü çalar. İşyerleri, işçilerin karşılama törenine gitmeleri için tatil edilir. Fakat işçiler başka bir yerde toplanıp, 1 Mayıs'ı kutlarlar.

İşçilerimiz tüm baskılara, 1 Mayıs'ın unutturulması, kırda haşlanmış yumurta ve dolma yenerek Bahar Bayramı, diye kutlanması için yürütülen tüm

propagandalara rağmen 1 Mayıs'tan vazgeçmedi. Yasaklanmasından 51 yıl sonra 1976 yılında görkemli törenle İstanbul'da kutlandı.

1976 yılında yüz binlerin yürüdüğü İstanbul'da, 1977'de beş yüz binin üzerinde, işçilerle birlikte öğretmeni, öğrencisi, sanatçısı, yazarı, doktoru, genci, kadını, çocuğu hepsi Taksim Meydanındaydı. Gösteri bitip dağılmak üzereyken, kitlenin üzerine ateş açıldı ve o gün 36 kişi can verdi. Bugüne kadar da katilleri bulunmadı. 1980 yılına kadar kutlanan 1 Mayıs'lar, 12 Eylül sonrası tümden yasaklandı.

Türkiye'de 1 Mayıs'ların niteliği, diğer bir deyişle «Bahar Bayramı» bağdaşmaz ikilemi artık ülkedeki baskı rejiminin ya da işçi sınıfının demokratik hak ve özgürlükler mücadelesindeki kazanmalarının bir göstergesi olmuştu.

İşçi sınıfı ve emekli kitlelerin mücadelesinin etkinleştiği, demokratik hak ve özgürlüklerin kazanıldığı ölçüde, 1 Mayıs'lar işçi bayramına dönüşüyor, baskı rejimi vurgulandığı, otoriter yönetimlere özenildiği zamanlarda Bahar Bayramı demekten bile korkulup, tümden yasaklanıyor. (Tüm dünyada kutlanan 1 Mayıs, Türkiye'de 7 yıldır kutlanmamaktadır.)

1 Mayıs, insanlığın ve uygarlığın vardığı son aşamayı vurgulayan bayramdır. Emeğin mal, emekçinin köle olmadığını belirleyen bayramdır. Demokrasinin emeğe dönüklüğünün, Emeğin demokrasiyi yaratan temel güç olduğunu 1 Mayıs'la algılar insan. Bağımsızlık bayramı gibi, Cumhuriyet Bayramı gibi, Çocuk Bayramı gibi...

1 Mayıs, beş kıtada, dünyanın yüzlerce ülkesinde, dilleri, renkleri, cinsleri ne olursa olsun kaderleri bir olan, çıkarları ortak olan işçi sınıfının bayramıdır.

1 Mayıs tüm dünya emekçilerinin uluslararası birlik ve dayanışmalarını gösterdikleri bir gündür.

17.3.1981 tarihinde 2429 No.lu Ulusal Tatil Günleri ile Millî Günler Hakkındaki Kanun ile yasaklanan 1 Mayıs'ın; tekrar gözden geçirilerek bu kanun içerisinde yer almasını ve tekrar kutlanmasını talep ediyoruz.

MALATYA MİLLETVEKİLİ İBRAHİM AKSOY VE 20 ARKADAŞININ TEKLİFİ

2429 Sayılı Ulusal Bayram ve Genel Tatiller Hakkındaki Kanunun 2. Maddesinin (A) Bendine Bir Fıkra Eklenmesine Dair Kanun Teklifi

MADDE 1. — 2429 sayılı Ulusal Bayram ve Genel Tatiller Hakkındaki Kanunun 2. maddesinin (A) bendine aşağıdaki fıkra eklenmiştir:

«4. 1 Mayıs günü işçi bayramıdır. Bu gün tüm işyerleri düzeyinde törenler yapılır.»

MADDE 2. — Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3. — Bu Kanunu Bakanlar Kurulu yürütür.

İçişleri Komisyonu Raporu
Türkiye Büyük Millet Meclisi
İçişleri Komisyonu, 4.11.1988
Esas No. 2/53, Karar No. 23

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Malatya Milletvekili İbrahim Aksoy ve 20 Arkadaşının; 2429 Sayılı Ulusal Bayram ve Genel Tatiller Hakkındaki Kanunun 2. Maddesinin (A) Bendine Bir Fıkra Eklenmesine Dair Kanun Teklifi, Komisyonumuzun 2.11.1988 tarihli toplantısında teklif sahibi, İçişleri Bakanı ve ilgili bakanlık temsilcilerinin de katılmasıyla görüşüldü.

Teklifle 1 Mayıs gününün işçi bayramı olarak kabul edilmesi öngörülmektedir. 27.5.1935 gün ve 2739 sayılı Ulusal Bayram ve Genel Tatiller Hakkında Kanun ile 1 Mayıs günü «Bahar Bayramı» olarak kabul edilmiş ve tatil günleri arasına alınmıştır.

1 Mayıs günü, kanlı toplumsal olaylara sebep olduğundan anılan gün «Bahar Bayramı» olarak anlamını kaybetmiş ve 19.3.1981 gün ve 2429 sayılı Kanunla resmî bayram ve tatil günü olmaktan çıkarılmıştır.

Ayrıca bir sınıfa mahsus olmak üzere belli bir günün bayram alarak kabul edilmesi Anayasanın genel esasları ile bağdaşmamaktadır.

Diğer yandan 1 Mayıs gününün işçi bayramı olarak kutlanması ve o gün bütün işyerleri düzeyinde törenler yapılması, geçmiş yıllarda meydana gelen olayların tekerrür etmesine sebebiyet verecek ve ülkemizdeki Anayasal rejimin korunması açısından sakıncalı olacaktır.

Bu sebeplerle tümü üzerinde yapılan görüşmelerden sonra teklif Komisyonumuzca reddolunmuştur.

Raporumuz Genel Kurula sunulmak üzere saygıyla arz olunur.

Başkan-*Galip Demirel*-Malatya
Kâtip-*Hasan Çakır*-Antalya
Üye-*Abdurrahman Karaman*-Adıyaman
Üye-*Ali Necmettin Şeyhoğlu*-Çankırı
Üye-*Ertekin Durutürk*-Isparta
Üye-*Mehmet Ali Eren*-İstanbul-Maddelere geçilmesini istiyorum.
Üye-*Kudbettin Hamidi*-Siirt
Başkanvekili-*Necat Tunçsiper*-Balıkesir
Üye-*Ersin Koçak*-Adana
Üye-*İbrahim Tez*-Ankara-Maddelere geçilmesini istiyorum,
Üye-*Mustafa Namlı*-Çorum
Üye-*İbrahim Gürdal*-Isparta
Üye-*Ömer Şeker*-Konya
Üye-*Selahattin Mumcuoğlu*

DÖNEM: 18 CİLT: 26 YASAMA YILI: 2

T.B.M.M.
TUTANAK DERGİSİ

83 ncü Birleşim
26.04.1989 Çarşamba

1- Ankara Milletvekili İbrahim Tez'in, 1 Mayıs kutlamalarına ilişkin gündem dışı konuşması ve İçişleri Bakanı Abdülkadir Aksu'nun cevabı.

BAŞKAN — 1 Mayıs kutlamaları hakkında. Sayın İbrahim Tez.
Buyurun Sayın Tez.
Süreniz 5 dakikadır efendim.

İBRAHİM TEZ (Ankara) — Teşekkür ederim Sayın Başkan.
Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; hepinizi en içten saygılarımla selamlıyorum.

Yıllardır, 1 Mayıs tartışılmıştır; bayram mıdır? Kimin bayramıdır? 1 Mayıs yasaklandı, "İşçi bayramı değil" dendi; yıllardır güvenlik önlemleri alındı; işçilerimiz öldü; emeğe saygı günü, Bahar Bayramına dönüştürüldü. Bayram kutlanıyor; ama kim kutluyor? Nasıl kutlanıyor? 1 Mayıs nedir? Nedir işçi bayramı? Bunun yanıtı, Türkiye Büyük Millet Meclisinin Genel Kurulunda verilen yanıt değildir. Türk işçisi, bunun yanıtını yıllar sonra, yani 1989'da kendisi veriyor. Türk işçisi sessizce ve haklı bir eylem başlattı. Amaç, haklarını almak. Hareket insanca yaşamak için. Bugün, işçi, ekmek mücadelesi veriyor. Bugün, 140 bin liraya çalışan işçimiz, emeğinin hakkını istiyor. Bugün, ekonominin temel direğini oluşturan Türk işçisi, alın terinin bedelini istiyor.

Son günlerde, ülkemiz, alışık olmadığı hak arama eylemlerine sahne oluyor. ANAP İktidarının yıllardır alın terini sömürdüğü emekçilerimiz, alışkın olmadığımız yöntemlerle, ancak yine de haklı yöntemlerle ekmek kavgası veriyor. İktidar, önce bu hareketi saptırmak istedi; ancak, başaramadı. Bu kez, İktidar, umursamazlığı denedi, yine de bu eylemleri gündemden çıkarmayı başaramadı. Görülüyor ki işçilerimiz bu haklı eylemlerini, haklarını alıncaya kadar sürdüreceklerdir. Bu eylemler, yaşadığımız her türlü baskıcı rejim hayalinin ürünü

olan özgürlük kısıtlanmasına rağmen yapılıyor, işçilerimiz, iktidarın önlerine koyduğu her türlü engeli meşru zeminde aşabilecek yöntemleri bulabiliyorlar.

Bu bir hak arama çabasıdır, insanın insanca yaşama mücadelesidir; ideoloji değil, yaşam mücadelesidir. Buna ideolojik kılıf uydurarak, insanımızı insanımıza kırdırarak, hele ki, devletin gücünü vatandaşımıza karşı kullanarak, engel olmak mümkün olamamıştır, olamayacaktır? (SHP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)

Dünya işçi hareketinin dayanışma günü olarak simgelediği 1 Mayıs'ı, amacından saptırarak, anarşinin nedeni olarak göstererek, demokrasinin engeli olarak göstererek, Türk işçisinin iş, ekmek, özgürlük kavgasını engellemeye kimsenin gücü yetmeyecektir. (SHP sıralarından alkışlar)

Kâğıt üzerinde işçi haklarını kabul etmek, sınırlı da olsa sendikal hakları benimsemek, hiçbir maddî karşılığı olmaksızın işçiye, emekçiye hak tanıyor görünmek, toplumsal karşıtlığı, toplumsal tepkiyi engelleyemez; olsa olsa geciktirir, çoğaltır, engellenemez kılar.

Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; bu iktidar, bu tepkiden korkmakta haklıdır; hiçbir zaman, asgaride de olsa, bir ortak noktası yoktur; amacı ekmek olan, amacı insanca yaşamak olan, demokratik hak ve özgürlükler olan bir istekle şu anki İktidarın bağdaşması, asgarî müştereklerde buluşması, olanaklı değildir. Tarihsel görevi, haklarıyla değil, vecibeleriyle bir dünya ekonomik sisteminde yer alacak Türkiye'yi yönetmek olan bir iktidarın, toplumun, işçisinden başlayarak gündeme getirdiği haklı istemlerine yanıt vermesi olanaklı değildir. İnsanımız, işçimiz, bugün, tüm Türkiye'de, "Alnımın terini, emeğimin karşılığını, hakkımı alacağım" diyor, bugüne kadar işçi hareketlerinin ardında hep bir art niyet arandı, bugün de bu hareketin altında aranıyor, işçimiz yürüyor. İşçimiz protesto ediyor. İşçimiz yaşama mücadelesi veriyor. Bu hareket İktidara karşı veriliyor; İktidarın yanlış politikalarına karşı veriliyor; İktidarın haksız uygulamalarına karşı veriliyor. Bu hareket, barışla bitmelidir. Bugüne değin ezilen, sömürülen, üzerine basılarak yükselinen, hakları başkalarına peşkeş çekilen işçilerin sesine kulak verelim.

Bu kürsüden, hiçbir parti gözetmeden, hepsine ve tüm halkımıza sesleniyorum. Gelin, elbirliği, güç birliği, yürek birliği yapalım, emeği esaretten kurtaralım, işçimizin alın terinin karşılığını verelim, işçimizin emeğine saygı gününü tanıyalım, ülkemizde kardeşçe, özgürce bayramlar kutlayalım, demokrasinin çiçeklerini açtıralım, Avrupa Topluluğuna üye olması beklenen ülkemizi, 1 Mayıs'ı yasaklama yanlışından kurtaralım.

Türk işçisi, kavgayı değil, barışı öğretiyor. Türk işçisi, yasaya saygıyı öğretiyor. Türk işçisi, toplumsal barış için, toplumsal diyalogu istiyor. Türk işçisi, demokrasi içinde haklarını almayı istiyor.

Bu duygular içinde, hepinize en derin saygılarımı sunuyorum. (SHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Tez. Gündem dışı konuşmaya cevap vermek üzere, Sayın İçişleri Bakanı; buyurun efendim.

İÇİŞLERİ BAKANI ABDÜLKADİR AKSU (Diyarbakır) — Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; Ankara Milletvekili Sayın İbrahim Tez'in,

Yüce Meclisimize gündem dışı konuşma yaptığı, 1 Mayıs ve son işçi olaylarıyla ilgili, müsaade ederseniz, ben de kısaca görüşlerimizi arz etmeye çalışayım.

Basın ve kamuoyunca da yakından bilindiği üzere, işçi ve işveren sendikaları arasında sürdürülen toplu iş sözleşmesi görüşmelerinin uyuşmazlık ile sonuçlanması ve uyuşmazlık zaptının tutulması sebebiyle, işçilerimiz, bağlı bulundukları sendikaların kararları doğrultusunda kamuoyu oluşturmak maksadıyla çeşitli eylemlerde bulunmaktadırlar. Bu eylemler, ülke genelinde kurulu, kamu sektörüne ait Tes-İş Sendikasının yetkili olduğu Türkiye Elektrik Kurumu, Devlet Su İşleri, Elektrik İşleri Etüt İdaresi ve İller Bankası; Yol-İş Sendikasının yetkili olduğu Köy hizmetleri, Karayolları, Devlet Liman ve Havaalanları İnşaatları Genel Müdürlüğü; Türk Metal Sendikasının yetkili olduğu Makine Kimya Endüstrisi ve Türkiye Ziraî Donatım Kurumu Genel Müdürlüğü; Şeker-İş Sendikasının yetkili olduğu şeker fabrikaları; Türk Harp-İş Sendikasının yetkili olduğu askerî işyerleri; Petrol-İş Sendikasının yetkili olduğu petrokimya tesisleri; TEK Gıda-İş Sendikasının yetkili olduğu Tekel sigara fabrikalarıyla, özel sektöre ait münferit işyerlerinde çalışan işçilerimiz tarafından, sakal bırakma, saç kesme, toplu halde viziteye çıkma, servis araçlarına binmeme, işverenin verdiği yemeği yememe, mesai saati başlamadan önce, işyeri önünde servis araçlarından topluca inerek, işyerine girişi geciktirmek suretiyle mesaiye geç başlamak şeklinde gerçekleştirilmektedir.

Elbette ki, işçilerimizin bu davranış ve fiillerinin tabi oldukları kanun, mevzuat ve sözleşme hükümleri karşısında, yorumu ve gereğinin takdiri, işverenlerine ve sendika idarelerine mevdudur.

Bugüne kadar yapılan pasif direniş şeklindeki eylemlerde güvenlik kuvvetleriyle işçiler arasında herhangi bir sürtüşme meydana gelmemiş, işçiler güvenlik kuvvetlerimizin ikazına uymuşlardır. Ancak, bu memnuniyet verici durum yanında, zaman zaman, bizleri de üzen, kanunların suç saydığı eylemlere tevessül eden işçilerimiz de olmaktadır.

Bu cümleden olarak, Mart 1989 tarihinden itibaren yapılan eylemlerle ilgili olarak 2911 sayılı Kanuna muhalefetten İstanbul'da 5 kişi, yine aynı suçtan Adana İlinde 5 kişi hakkında yasal işlem yapılmış ve sanıklar adalete sevk edilmiştir. Elazığ İlinde ise, emniyet müdürlüğüne intikal eden, 2911 sayılı Kanuna muhalefet hadisesiyle ilgili olarak, 201 kişi hakkında sadece kimlik tespiti yapılmış ve isnat edilen suç varit görülmediğinden bu kişiler serbest bırakılmışlar-

dır; ancak, kanun hâkimiyetinin hükümran olduğu her ülkede olduğu gibi, suç sayılabilecek her türlü eylem ve işlem ise takipsiz kalmayacaktır.

Esasen, Anayasamızda yazılı hak ve hürriyetlerin kullanılmasını suç işlemeye karşı bir muafiyet şeklinde değerlendirmek mümkün değildir. Suç işleyenlere karşı güvenlik güçlerimizin bigâne kalacaklarını sanmak büyük bir yanılgı olacaktır. İçişleri Bakanlığı ve Bakanlığıma bağlı güvenlik güçleri olarak, Anayasamızda yazılı hak ve hürriyetleri vatandaşlarımızın serbestçe kullanmaları konusunda gösterdiğimiz titizliği, bu hak ve hürriyetlerin suiistimal edilmemesi konusunda da aynen göstereceğimizden hiç kimsenin zerre kadar şüphesi bulunmamalıdır. (ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri;

1 Mayısla ilgili olarak da birkaç cümle söylemek isterim.

Hatırlarsınız, geçmişte mutlu ailelerin kır yemekleri hazırlayıp çocuklarıyla pikniklere çıktıkları; Bahar Bayramı olarak öğrencilerimizin, elleri öpülesi öğretmenleri tarafından ağaç dikmeye, tabiatı sevmeye özendirildikleri gün olan 1 Mayıs, maalesef, geçmişte yaşadığımız olayların etkisiyle, hafızalarımıza, fidan gibi gençlerin, işçilerin, öğrencilerin öldürüldüğü, Taksim Meydanının kanlı meydanlara döndürülmek istendiği, insanlarımızın korkudan sokaklara çıkmadığı, elleri nasırlı, yürekleri insan ve vatan sevgisiyle dolu işçilerimizin bazı karanlık emel sahiplerince karanlık işlere alet edilmek istendiği, kan dökülen, can alman, korkulan, ümitsizliğe düşülen gün olarak nakşedilmiş bulunmaktadır. 1 Mayıs, artık, çocuğuyla büyüğüyle Türk insanının Bahar Bayramı olarak özlediği, beklediği gün olmaktan çıkmış; geçmişte yaşanan ve hafızalarımıza yer eden bu kötü hadiselerin etkisiyle, âdeta, yaşanmak istenmeyen bir gün olmuştur.

Bu sebepledir ki, kabul edilen bir kanunla, toplumun huzur ve güveni düşünülerek, kardeşi kardeşe düşman olmaktan kurtarmak maksadıyla, o karanlık günler bir daha tekrarlanmasın diye, 1 Mayıs, Bahar Bayramı olmaktan çıkarılmıştır. O tarihten itibaren de, daha önce yaşanan kanlı olayların tekrarlanmamasından açıkça anlaşılacağı üzere, yapılan işte son derece isabet vardır.

1 Mayıs'ın bayram olmadığını kabul eden bu kanun halen yürürlüktedir. Bu sebeple, 1 Mayıs'ın kutlanması da, kanunî dayanaktan artık mahrumdur.

Hemen işaret edeyim, köylüsü, esnafı, sanatkârı, memuru, askeri ve tüccarı ile bütün Türk insanının, işçiye, işçinin alın teri, göz nuru ve emeğine sonsuz saygısı vardır. Bu, Türk toplumunun en belirgin özelliklerinden biridir. Hiçbirimiz işçilerimize karşı değiliz. İşçilerimizin haklarının tanındığı 24 Temmuz'un işçi bayramı olmasını da yürekten arzu ederiz. Karşı olduğumuz, işçilerimizin, öğrencilerimizin ve gençlerimizin birtakım karanlık emelli kişilerce kötü niyetlere alet edilmesidir. 1977 yılının 1 Mayıs'ı gibi, 34 vatandaşımızın hayatını kaybetmesini, 12'si güvenlik güçleri mensuplarımızdan olmak üzere, 32 vatandaşımızın yararlanmasını...

ÖMER ÇİFTÇİ (Ankara) — Kimler öldürdü onları?

BAŞKAN — Lütfen...

İÇİŞLERİ BAKANI ABDÜLKADİR AKSU (Devamla) — şehirlerimizin orta yerlerine...

ÖMER ÇİFTÇİ (Ankara) — Açıklayın, katilleri kimlerdi onların?

BAŞKAN — Sayın Çiftçi, lütfen, sükûnetle dinleyelim efendim.

ÖMER ÇİFTÇİ (Ankara) — Açıklayın...

BAŞKAN — Sayın Çiftçi, lütfen!

İÇİŞLERİ BAKANI ABDÜLKADİR AKSU (Devamla) — ... Atatürk'ün kurduğu Türkiye Cumhuriyetine söven pankartların, devlet ve millet düşmanı hainlerin posterlerinin asılmasını hiçbirimiz asla kabul edemeyiz. (ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)

Yüce Meclisin çatısı altında bulunan değerli arkadaşlarımdan hiçbirinin, bu karanlık tablonun...

ÖMER ÇİFTÇİ (Ankara) — Failleri nerede, onları açıklayın.

BAŞKAN — Sayın Çiftçi!

İÇİŞLERİ BAKANI ABDÜLKADİR AKSU (Devamla) — ... tekrar yaşanmasına göz yumabileceğini asla düşünmüyorum.

Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; muhalefetiyle iktidarıyla, bu oyunlara asla gelmeyeceklerini bildiğimiz işçilerimizi bu karanlık güçlerin tasallutuna bırakmamak, el ele vermemiz gerektiğinden hiç kimsenin en ufak bir şüphesi olmamalıdır.

ÖMER ÇİFTÇİ (Ankara) — Kontrgerillayı açıkla...

İÇİŞLERİ BAKANI ABDÜLKADİR AKSU (Devamla) — Ülkemizde huzur ve güvenin bozulmaması için gayret göstermek hepimiz için millî bir görevdir. Bu millî göreve ters düşen her türlü faaliyet, aziz milletimizin ve sevgili işçilerimizin gözünden kaçmayacaktır.

Türk Milletinin refah ve saadeti için And içmiş değerli milletvekillerimizin, milletimizi yeis ve ümitsizliğe düşürmek için fırsat kollayan mihrakların kötü

emellerini gerçekleştirmek isteyecekleri kötü günlerin bir daha yaşanmasına müsaade etmeyeceklerinden kesinlikle eminim. Cumhuriyet Hükümetinin İçişleri Bakanı olarak, bu karanlık tablonun tekrarlanmaması için her türlü tedbiri aldığımızı, kanunsuz hiçbir davranışa müsamaha etmeyeceğimizi huzurlarınızda beyan ediyor, bilvesile, sevgiler, saygılar sunuyorum. (ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Bakan.

DÖNEM: 18, CİLT: 27, YASAMA YILI: 2

T.B.M.M.
TUTANAK DERGİSİ

85 nci Birleşim
2.5.1989 Salı

IV, — BAŞKANLIĞIN GENEL KURULA SUNUŞLARI
A) GÜNDEM DIŞI KONUŞMALAR
1. — Konya Milletvekili Vefa Tanır'ın, 1 Mayıs 1989 Pazartesi günü İstanbul'da meydana gelen olaylara ilişkin gündem dışı konuşması.

BAŞKAN — İlk söz, Konya Milletvekili Sayın Vefa Tanır'ındır; buyurun efendim. Konu, 1 Mayıs olaylarıyla ilgilidir.

VEFA TANIR (Konya) — Muhterem Başkan, muhterem arkadaşlarım; dün gündem dışı söz talep ettiğim zaman konum başka idi; fakat İstanbul'daki dünkü olaylar, konumu değiştirdi. Aslında, dünkü olaylar Hükümet tarafından bu kürsüye getirilse idi, gruplara daha rahat ve daha uzun konuşma hakkı doğacaktı. Şimdi ise, bir gündem dışı konuşmanın sınırladığı dakikalar içerisinde, dün İstanbul'da meydana gelen olayların üzücü olduğunu, Doğru Yol Grubu olarak, olayların cereyan tarzını kınadığımızı dile getiriyorum.

KADİR DEMİR (Konya) – Müsebbibi sizsiniz.

BAŞKAN — Sayın Tanır, şahsınız adına konuşma yapıyorsunuz; grup adına değil; daha önce de söz talebiniz şahsınız adına idi. Lütfen...

VEFA TANIR (Devamla) — Muhterem arkadaşlarım, şahsım adına konuştuğumu biliyorum; ama Grubumuzun da bu konuda hassasiyetini bildirmek istediğim için, söze başlarken, '' Hükümet konuşsa idi daha rahat konuşma imkânına sahip olurduk" diye boşuna bir cümle kullanmadım; bu noktaya gelmek için kullandım.

Dün, İstanbul'da olaylar olmuştur. Olayları naklederken, lütfen heyecanlanmayalım; çünkü dünkü olaylar düne has değildir; yarın olmayacak diye bir kaydı da yoktur. İçinizden, dünkü olayların "Güneydoğuda sekiz yıldan beri sergilenen olaylarla ilgisi yoktur" diyebilen çıkabilir mi?

HÜSEYİN BARLAS DOĞU (Ankara) — Çıkar.

VEFA TANIR (Devamla) — Buyurun...

HÜSEYİN BARLAS DOĞU (Ankara) — Hiç alakası yok onun.

VEFA TANIR (Devamla) — "Hiç alakası yoktur" diye devam ettiğimiz müddetçe, bu olayları önlemenin de yolunu bulamayız. Türkiye'de bu konuyu başlı başına bu kürsüde münakaşa etmediğimiz müddetçe, varacağımız yer daima tıkalı yollar olacaktır.

HİLMİ BİÇER (Sinop) — Münakaşa ettiğimiz şey 36 kişinin ölümü meselesi değil.

ÖMER OKAN ÇAĞLAR (Aydın) — 34 kişi...

BAŞKAN — Efendim, hatibin sözünü kesmeyelim lütfen.
Buyurun efendim, devam edin.

VEFA TANIR (Devamla) — 1977 senesinde 35 kişinin ölmüş olması, dünkü ölen insanın hakkını aramaktan bizi alıkoyar mı? Niye hep geriye dönüp de misal veriyorsunuz?

Sayın Biçer, dün olduğunda acaba memnun muyduk; bayram mı yaptık? Dün nasıl üzülmüşsek, 35'e de, 1'e de aynı üzüntülerimizi bildirmek isteriz. Çünkü yıllar geçmiş olmasına rağmen, bu olayın temelinde aynı ideoloji yatıyor. Dün, "Hak arıyoruz" diye yola dökülenler, acaba, kaldırılan 1 Mayıs Bayramını mı arıyorlardı? 1 Mayıs Bayramına gidenler, cepleri taş dolu, elleri sopalarla mı giderlerdi? Bayram yapanların ellerindeki bayrağın -burası Türkiye- Türk Bayrağı olması lazım gelmez miydi? Dünkü bayraklar ne idi? (DYP ve ANAP sıralarından, "Bravo" sesleri, alkışlar) Bu yürüyenler işçi de değildi; Türk işçisi de bir itham altında kalmasın. İşçi teşekkülleri, izin' verilmediği için bu yürüyüşü yapmayacaklarını da ilan etmişlerdi; ama dün, yürüyenler vardı. Bu yürüyenler neyi sergilemek istiyorlardı?

İşte muhterem arkadaşlarım, konuşmamın birinci bölümü budur. Buna hassasiyet göstermez isek, dünkü olaylar ha 1 Mayıs'ta olmuş, ha 14 Temmuz'da olmuş, ha başka gün olmuş; " G günü" meselesi değildir, içindekini dışarı vurmanın meselesidir.

İşçi bayramı yapılmalıdır; hatta bütün çalışanların bayramı yapılmalıdır. Bu, vaktiyle de vardı... Niye kalktı? Onun sebeplerini aramalıdır. Tekrar olsun mu? Onun müzakeresini yapmalıyız. Yoksa aklına gelenin sokağa çıkıp, "Biz, bunu söke söke alacağız" diye kuvvet gösterisini, bir 1 Mayıs Bahar Bayramı gibi, işçi bayramı gibi göremeyiz.

Meselenin öbür tarafına baktığınız zaman da, yine acı gerçeklerle karşı karşıyayız. Güvenlik kuvvetleri, bunca tecrübeye karşı, dün olaylara telaşlı yaklaşmışlardır. Gazetelere baktığınız zaman, rastgele atışların resmi vardır, dize gelerek hedef almaların resmi vardır. Öyle ise, dün, idareciler ve güvenlik güçleri, geçmiş yılların tecrübesine rağmen, olaylara telaşla yürümüşlerdir ve kan dökülmesine sebep olmuşlardır. Bunun devam etmemesi için alınacak tedbirlerin başında, emniyet güçlerine, vatandaşa sıcak davranmayı, tedbirli olmayı aşılamak gelir.

Dünkü olaylardan memnun olanlar vardır. Bizim mücadelemiz bu olmalıdır; olsun varsın olaylar. Hüküm çıkaralım; ne diyelim? Her hareketi reye tahvil etmek için, "Görüyor musunuz, yine çıktılar kovuklarından" diyelim. Veya "Bak, rejimi zorluyorlar; 1982 Anayasası bile rejimi müdafaa etmiyor, etmeye yetmiyor" diye akıl öğretenler ortaya çıkacaktır. İşte, dünkü olaylardan bu iki zihniyet faydalanır.

Onun için, biz, sağduyunun sesine kulak verelim. Demokrasiyi, hürriyetleri ve serbestliği suçlamaya sebep olacak hareketlerden herkesin kaçınmasını istiyor sağduyu. Kimseye, "Haksızlığa teslim olun" demeye hakkımız yoktur; kimseye, "Hakkınızı aramak için yürümeyin" demeye hakkımız yoktur; ama "Burası Türkiye'dir; kırmadan, öldürmeden, Türk Bayrakları ile yürüyün" demeye hepimizin hakkı vardır. Bayrağımızın olmadığı bir yerde, bayram aramak nafiledir.

Hepinizi saygıyla selamlıyorum. (DYP ve ANAP sıralarından, "Bravo" sesleri, alkışlar)

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Tanır.

2-Uşak Milletvekili Mümtaz Güler'in 1 Mayıs 1989 Pazartesi günü İstanbul'da meydana gelen olaylara ilişkin gündem dışı konuşması

BAŞKAN — İkinci sırada, Uşak Milletvekili Sayın Mümtaz Güler, "1 Mayıs" olayları hakkında konuşmak istemektedir. Buyurun Sayın Güler (ANAP sıralarından alkışlar)

MÜMTAZ GÜLER (Uşak) — Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; günlerdir tartışma haline gelen 1 Mayıs'ın, dün yapılan gösterilerle, işçi bayramı konusundan çıktığını, maalesef, üzüntü ve ibretle yaşamış bulunuyoruz.

Taşlı, sopalı ve bazen de silahlı saldırılarla başlayan olaylar sırasında bazı gruplar, ellerinde değişik bayraklar, üzerinde Türkçe olmayan sözcükler yazılı yeşil, sarı, kırmızı pankartlarla İstanbul'un göbeğinde, maalesef bazı milletvekillerinin de öncülüğünde, yürümeye ve slogan atmaya teşebbüs etmek istemişlerdir.

M.CEVDET SELVİ (Eskişehir) — Nereden çıkardın onu?

KAMER GENÇ (Tunceli) — Yabancı bayrak yoktu; yalan, yalan.

M.CEVDET SELVİ (Eskişehir) — Yalan söylüyorsun sen.

MÜMTAZ GÜLER (Devamla) — Ancak, devletin kararlı tutumu sayesinde, amaçlarına ulaşamadan dağılmışlardır.

KAMER GENÇ (Tunceli) — Hükümet dün İstanbul'da mıydı?

BAŞKAN — Sayın Genç, hatibin sözünü kesmeyelim. Biraz sonra sizden de bir arkadaşımız konuşacak.

KAMER GENÇ (Tunceli) — Dün İstanbul'da kurşunları kim attı?

BAŞKAN — Söyler efendim; arkadaş gelir tekzip eder.
Lütfen, hatibin sözünü kesmeyelim.
Buyurun Sayın Güler.

KAMER GENÇ (Tunceli) — Efendim, doğruları söylesin. Onları dinlemekten bıktık.

MÜMTAZ GÜLER (Devamla) — 1976 yılında, DİSK'in organizesiyle İstanbul'da bir miting düzenlenmiş, bu mitinge yaklaşık 50 bin kişi katılarak, 1 Mayıs'ın işçi bayramı olarak yasalaşması dile getirilmiştir. Mitinge katılanların taşıdığı pankartlar ve filmlerle, attıkları sloganlar, asıl amaçlarının, işçi bayramını kutlamak olmadığı, aşırı solun, devleti ele geçirilmesinin provası mahiyetinde bir gösterisi olduğu gözlenmiştir. Bu tarihten itibaren, 1980 yılına kadar olan kutlamalarda aynı amaca yönelik, giderek organize olan topluluklar izlenmiştir.

Bilindiği gibi, 1977 yılında, Taksim Meydanında aşın sol uçların kendi arasında çıkan çatışmalar sonucunda 34 kişi hayatını kaybetmiştir. Bu mitinge yaklaşık 100 bin kişi katılmış, çıkan olaylar sonucu gözaltına alınanlardan 17'si tutuklanmıştır.

1978 1 Mayıs'ında İstanbul'da düzenlenen mitinge 75-80 bin kişi katılmış, izin verilmemesine rağmen, kanunsuz olarak yapılan bu mitingde sol örgütler, yine, bölücülüğün ve yıkıcılığın en büyük gövde gösterisini sergilemişlerdir; bir kısım parlamenterlerin de katılımı ve desteği ile âdeta ihtilal provası yapmışlardır. (ANAP ve SHP sıraları arasında karşılıklı laf atmalar)

BAŞKAN — Arkadaşlar, salonda, sükûneti lütfen muhafaza edelim. Buyurun Sayın Güler.

MÜMTAZ GÜLER (Devamla) — Çok sıkı güvenlik önlemlerine rağmen, ne yazık ki, mitingden dönen bir grup, güvenlik güçlerine saldırmış ve olay neticesinde, bir polisimiz şehit edilmiştir.

1979 yılında, DİSK yöneticileri tarafından düzenlenen 1 Mayıs mitingine sıkıyönetim komutanlığınca izin verilmemiş; ancak, miting tertip komitesi ve bu sendika yöneticilerinin, halkı sıkıyönetim yasaklarına uymamaya ve kanunsuz gösteri eylemlerine katılmaya tahrik ve teşvik etmesi sonucu, yine kanunsuz gösteriler yapılmış; bunun sonucu, DİSK yöneticilerinden 12 kişi ve TİP Genel Başkanı da dâhil olmak üzere, 1.216 kişi gözaltına alınmış ve bunlardan 88'i askerî mahkemece tutuklanmıştır.

Ayrıca, aynı tarihte İzmir'de 20 bin kişinin iştirakiyle bir gösteri yapılmıştır.

1980 yılında, 1 Mayıs mitinglerine, sıkıyönetim bölgelerinde izin verilmemesi sonucu, 30 Nisan günü, büyük şehirlerimizde yer yer kanunsuz gösteriler düzenlenmiştir. 1980'den önce 1 Mayıs'ların, anarşik mihraklar tarafından, toplum ve devlet düzenini sarsıcı mahiyette kutlandığı bilinmektedir. Yurdumuzda kutlanan 1 Mayıs'lar, kalabalık insan topluluklarının sokaklara döküldüğü, rejimin yıkılmasını öngören aşın sol sloganların atıldığı ve Marks, Lenin, Engels gibi komünist önderlerin resim ve sözlerinin, pankartlarının taşındığı, birçok vatandaşımızın öldüğü, devletin güvenlik güçleriyle silahlı çatışmaya girildiği, anarşizmin de, komünizmin de hâkimiyetinin tesisi çabalarının harcandığı günler olarak, Türk kamuoyunun vicdanlarında esefle yerini almıştır.

1 Mayıs, yurdumuzda, özellikle 1980'li yıllar öncesinde, "genel tatil günü" amacından saptırılmış ve anarşik mihraklarca, toplum ve devlet düzenini sarsıcı mahiyette kullanılmış; yer yer büyük olaylara sebep olmuştur. Bu günün, gelecekte de aynı şekilde istismara sebep olacağı düşünülerek, geleneklerimiz arasında yer almayan, milli ve dini bir özellik taşımayan 1 Mayıs'ın genel tatil günü olarak muhafazasına gerek görülmemiş; bu nedenle de, 17.3.1981 günlü Millî Güvenlik Konseyi kararıyla, ulusal bayram ve genel tatil günleri arasından çıkartılmıştır.

1 Mayıs 1989 tarihi öncesi, çeşitli yasa dışı örgütler, 1 Mayıs'ı amaçlan doğrultusunda istismar edebilmek için büyük bir çaba içine girmişlerdir. Ayrıca, çeşitli kuruluşlar 10 ilimizde valiliklere müracaat ederek, 1 Mayıs'ı miting

ve yürüyüş yaparak kutlamak istemişlerdir; ancak, bu günün, kanunlarımızda kutlanacak günler arasında olmayışı ve yasa dışı örgütlerce istismar edileceği açıkça ortada olduğundan, valiliklerce bu gösterilere izin verilmemiştir.

1 Mayıs öncesi, İstanbul'da, muhtelif yasa dışı örgütlerce 69 eylem yapılmış ve kanunsuz gösterilere katılması konusunda çeşitli unsurlara çağrı yapılmıştır. Bu eylemlerde 37 kişi gözaltına alınmıştır.

1 Mayıs 1989 atmosferinde, gösterilerin, bir takım yasa dışı eylemlerle amacından saptırılacağı anlaşıldığından, Hükümetimiz bu yasa dışı gösterilere izin verilmeyeceğini açıkça ortaya koymuştur. Her ne pahasına olursa olsun bu gösterileri yapacaklarını ilan edenler, çoğunluğu işçi olmayan, belli mihraklarca kışkırtılan bazı kişileri bu gösterilerde kullanmışlardır.

Dün olduğu gibi, bugün de, 1 Mayıs dolayısıyla polisle çatışanlar, işçiler değil, sağduyu sahibi işçileri istismar ederek, ülkeyi bir kaosun içine sokmak isteyen Dev-Genç ve PKK gibi, totaliter, bölücü terör örgütlerinin militanlarıdır. Türkiye'deki işçi sayısının yaklaşık 3,5 milyon olduğu düşünülürse, dün İstanbul'da gösteriye katılanların çok az sayıda oluşu, bu gösterilere işçilerimizin itibar etmediğini açıkça göstermektedir. Ayrıca, yakalanan sanıkların meslek grupları da keza, bu organizasyonun

işçiler dışında belli mihraklarca yapıldığının göstergesidir. Bu gösterileri organize edenlerin amacı, İstanbul'un çeşitli yerlerinde toplanarak Taksim

Alanına kadar yürümek ve burada daha büyük bir güç oluşturarak amaçlarına ulaşmaktır. Ancak, bu durum daha önce de istismar edildiğinden, alınan tedbirler sonucu büyük grupların Taksim'e ulaşmasına izin verilmemiş ve gruplar dağıtılmışlardır. Planlarının gerçekleşemeyeceğini anlayanlar, yanlarında getirdikleri taş ve sopalarla polise saldırmışlar, bu arada 18 emniyet görevlisi yaralanmış, 10 polis otosu kurşun ve taşlarla tahrip edilmiştir.

Türk işçisinin gösterdiği engin sağduyu ve vatanperverliği, devletine bağlılığı ve yasalara saygıyı, başta bu çatı altında milletin temsilcileri olarak bulunan siyasî parti liderlerimiz de gösterebilirlerdi. (SHP sıralarından gürültüler)

TUFAN DOĞU (Muğla) — Cümleyi baştan al, anlayamadık.

BAŞKAN — Sayın Güler, devam edin ve lütfen toparlayın; süreniz doldu.

MÜMTAZ GÜLER (Devamla) — Sayın milletvekilleri, dün yaşanan üzücü olayların tek sebebi, Sayın Demirel ye Sayın İnönü'dür. (DYP ve SHP sıralarından gürültüler) Bunu burada açıkça ifade etmek istiyorum. Siz, kalkıp, 1 Mayıs İşçi Bayramının kutlaması gerektiğini ve kutlamalara da demokrasi adına bizzat katılacağınızı önceden ilan edeceksiniz, masum kitleyi galeyana getireceksiniz, yasaların izin vermediği bir yürüyüşe çanak tutacaksınız; daha sonra da, bu düşüncenizden vazgeçtiğinizi, hem de yasal olmayacağı gerek-

çesiyle vazgeçtiğinizi bildirip, koltuğunuzda oturacaksınız... Tahrikleriniz ve kışkırtmalarınız sonucu sokağa dökülen eylemcilerin de sorumluluğunu taşıyamazsınız. Kim buna inanabilir? Türk Milletine bunun hesabını vereceksiniz.

BAŞKAN — Sayın Güler, zamanınız doldu, lütfen bitiriniz.

MÜMTAZ GÜLER (Devamla) — Çok az kaldı Sayın Başkan, müsamahanıza sığınıyorum.

Genel merkezinizden Türk İş binasına kadar, genel sekreterinizle birlikte, kırmızı karanfillerle yürümekle milleti kandıramazsınız. Alacağınızı umduğunuz ve sizlere hiçbir yarar sağlayamayacak olan üç buçuk oy için bu çapulculara, bu hainlere verdiğiniz cesaret ve taviz, tarih ve millet önünde sizleri vebalden kurtaramayacaktır. (ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar) Hele, geçmişte 1 Mayıs'ların darbesini yemiş meşhur bayrak mitinglerinde "Mao'nun, Lenin'in Taksim'de ne işi var? Kızıl bayrağın ne işi var? Onlar bu meydanda dolaştığı sürece, Fatih Sultan Mehmet'in ruhu muazzeb olmaktadır" diye Sayın Demirel de, 1 Mayıs'ın yapılması için beyanat vermekte... Acaba, geçmişte acısını yaşadığı bu olaylardan, bilmezliğe gelmek suretiyle, vicdanı sızlamamakta mıdır?

AHMET KÜÇÜKEL (Elazığ) — Sana onu yazıp verenler gelsin okusun.

MÜMTAZ GÜLER (Devamla) — Bugünlerde demokrasi havarisi kesilmesini anlamak mümkün değildir.

Demokrat görüntü sağlamak uğruna, dün Taksim'de söylediklerini unutup, bugün tam tersini, her zaman olduğu gibi, büyük bir demagoji ustalığı ile milletin gözünün içine baka baka söyleyebilme sanatını gösterdiğini, bu tahriklere çanak tuttuğunu esefle görmüş bulunmaktayız. Zaten, bu sayın liderimizin, "Geçmişte arkamda bir damla kan ve bir damla gözyaşı bırakmadım" diyebilecek kadar mahir olduğunu herkes bilmektedir.

Değerli milletvekilleri, sözlerime son vermeden önce, dün İstanbul'da yaşanan vahim olayların, geçmişte olduğu gibi, bugün de demokrasimize hiçbir şey kazandırmayacağını, hatta ondan çok şeyler götüreceğini ifade ederken, böyle bir vesileyle huzurlarınıza çıkmanın üzüntüsünü taşıyorum.

Hepinize en derin saygılarımı sunuyorum. (ANAP sıralarından alkışlar)

HİKMET ÇETİN (Diyarbakır) — Sayın Başkan, konuşmacı, konuşmasının bir yerinde "Dünkü olayların sebebi Sayın İnönü'dür" diyerek, partimize ve grubumuza açık sataşmada bulunmuştur; Grubum adına söz istiyorum.

BAŞKAN — Sayın İnönü'den bahsettiler.

HİKMET ÇETİN (Diyarbakır) — Parti Başkanı, aynı zamanda grup başkanıdır da.

BAŞKAN — Sayın İnönü'den bahsettiler, dikkatimi çekmemiş değil. Eğer Sayın İnönü'den böyle bir talep olursa, yerine getirmek için çalışacağım.

ERDAL İNÖNÜ (İzmir) — Sayın Başkan, sataşma vardır, söz istiyorum.

BAŞKAN — Peki, Sayın İnönü. Yalnız, zamanı takdir bana aittir; zamanı gelince zatı âlinize söz vereceğim.

VEFA TANIR (Konya) — Sayın Başkan!

BAŞKAN — Buyurun Sayın Tanır.

VEFA TANIR (Konya) — Sayın Başkan, grubumuzun başkanı için, söylemediği, bulunmadığı hareketleri yanlış olarak aksettirdi. Grup adına söz istiyorum.

BAŞKAN — Bir dakika efendim... Bir dakika...

3-Bursa Milletvekili Fehmi Işıklar'ın 1 Mayıs 1989 Pazartesi günü İstanbul'da meydana gelen olaylara ilişkin gündem dışı konuşması.

BAŞKAN — Üçüncü konuşmacı, Bursa Milletvekili Sayın Fehmi Işıklar: (SHP sıralarından alkışlar)

YAŞAR YILMAZ (Ankara) — Konuşma nasıl olur, şimdi dinleyin.

BAŞKAN — Efendim, laf atmayalım, havayı elektriklendirmeyelim; hatibi dikkatle dinleyelim.

Buyurun Sayın Işıklar.

FEHMİ IŞIKLAR (Bursa) — Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; dün, toplumumuzu derinden yaralayan, demokrasi bakımından kaygı duyabileceğimiz olaylar cereyan etti. Bu olayların temel nedeni, Hükümetin, yanlış, çağdışı tutumudur.

Bugün, 1 Mayıs, bütün dünyada, barışçı bir anlayışla, emeğin bayramı olarak kutlanıyor. Türkiye'de uzun yıllar kutlanmadıktan sonra, ilk kez, Sayın Demirel'in Başbakanlığı sırasında, 1976 yılında kutlanmış, hiçbir olaya sebebiyet vermeden, coşkuyla, herkes evine gitmiştir.

1977 yılında, gene aynı coşkuyla o gün sabahleyin evinden çıkıp gelen insanların üzerine dışarıdan ateş açılmış, belli karanlık güçler ve odaklar, 36 yurttaşımızın ölmesine neden olmuştur.

1980'den sonra birçok olayın faili ortaya çıkarıldığı halde, hatta bazı olaylar hakkında mükerrer davalar açıldığı halde, 1 Mayıs katliamının sorumluları bir türlü ortaya çıkarılamamıştır.

1978'de, 1977 katliamına ve o psikolojiye rağmen, gene hiç kimseye saldırmadan coşkuyla kutlanmıştır emeğin bayramı.

1979'da ve 1980'de, aynı coşkuyla ve ağırbaşlılıkla kutlanmıştır.

Zaman zaman, gerek mahkemelerde ve gerekse kamuoyunda, özellikle sermaye yanlısı basının yönlendirilmesiyle, 1 Mayıs'ı düzenleyen sendikalar, sendikacılar suçlanmıştır. Gururla söylüyorum ki - dergilerimizde ve o günkü basında da yer almıştır - bütün sendikalar, sendika flamalarının önünde Türk Bayrağı taşımışlardır. (SHP sıralarından alkışlar)

1978'de alana girerken, işçiler, polisler tarafından her girişte kontrol edilmiş, aranmışlardır. Şu Meclisin boyunca pankartları insanların cebinde getirmesi mümkün değildir. Eğer bunlar alana sokulmuşsa, belli karanlık güçlerin, işçi sınıfını kötülemek isteyen ajan provokatörlerin işiydi; DİSK'in ya da sendikaların işi değildi. Bunu, böylece bilmek zorundayız.

Bu yıl da, 1 Mayısı kutlamak için sendikalar başvurmuş ve hazırlık yapmışlardır. Ne yazık ki, Başbakan ve İçişleri Bakanı, kitleleri tahrik eden açıklamalarda bulunmuşlar, hatta "İnönü'yü bile yürütmem" diyerek, barış ortamını çatışma ortamına dönüştürmüşlerdir ve milletvekillerinin dokunulmazlığına gölge düşürmüşlerdir.

TEVFİK KOÇAK (Ankara) — Terbiyesizlik etmiştir.

FEHMİ IŞIKLAR (Bursa) — Bu ilkel yaklaşım, kimi güvenlik görevlilerini de ilkel davranmaya davet etmiştir. 1 Mayıs'a üç dört gün kala, okulların belli bölümünden, üniversitelerden bazı gençler gözaltına alınmış, terör havası estirilmiş ve toplum ve kitleler sindirilmek istenmiştir.

ILO (Uluslararası Çalışma Örgütü) Sendikal Özgürlükler Komitesi, "Özellikle 1 Mayıs günü nedeniyle yapılanlar dâhil, açık hava toplantıları ve gösteri yürüyüşleri düzenleme hakkı, sendikal hakların önemli bir yönünü oluşturur" kararına vararak, ülkelerin buna uymasını istemiştir.

Eğer ısrar ederseniz, "1 Mayıs, komünist, Marksist, Leninist bayram" diye ısrar ederseniz; bu ısrarınızla, Birleşmiş Milletleri ve Uluslararası Çalışma Örgütünü de komünist örgüt olarak suçlamış olacaksınız. Suçlarken, ölçüyü kaçırmayın; suçlarken, ülkemizi zor duruma düşürecek düzey düşüklüğü göstermemeliyiz. (SHP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)

Sayın Demirel, 1 Mayısın işçi bayramı olmasına karşı. Bunu bugün değil, çok öteden beri biliyoruz. Herkesin hakkını, hakka teslim edelim; bundan dolayı politik bir çıkar beklemeye çalışmayın. Sayın Demirel'in tutumu belli; aynı görüşü paylaşmıyoruz Sayın Demirel'le. Sayın Demirel diyor ki, "1 Ma-

yıs yerine, mayısın herhangi bir gününde kutlansın". Kimileri diyor ki, "Bahar bayramı olarak kutlansın."

Değerli arkadaşlarım, 1 Mayıs, işçilerin sekiz saatlik işgünü için mücadele verdiği günün başlangıcıdır, işçilerin ekonomik mücadelesinin başlangıcıdır; 1 Mayıs, bahar bayramı değildir. Eğer bahar bayramı kutlamak istiyorsanız, mevsimleri de ayırmayın; "Bahar bayramı, yaz

bayramı, sonbahar bayramı ve kış bayramı" diye günler getirin, onu hep birlikte kabul edelim ve mevsimlere haksızlık etmeyelim. (ANAP sıralarından "Siz getirin" sesleri, gürültüler)

1 Mayıs 1989'da, gazetelerde de görüldüğü gibi, polisler, hedef seçerek ateş etmişlerdir.

ABDÜLBAKİ ALBAYRAK (İstanbul) — Güneş Gazetesini de göster; onu da oku.

FEHMİ IŞIKLAR (Devamla) — Hepsini okudum; bence, İçişleri Bakanı da okumalı.

Hepsinde ortak görüş, Hükümetin basiretsizliği ve saldırının bir tertip olduğunu gösteriyor. Ya Türk basını yalan ve yanlış haber yazıyor ya da içişleri Bakanı gerçek dışı beyanda bulunuyor.

AYHAN UYSAL (Çanakkale) — Güneş Gazetesini de getirseydiniz.

MUSTAFA BALCILAR (Eskişehir) — Orak-çekiç taşıyanın kabahati yok mu?

FEHMİ IŞIKLAR (Devamla) — 1 Mayıs 1989'da, turistler, gazeteciler, yoldan geçen yurttaşlar dayak yemiş, gözaltına alınmışlardır. Bugün kaç kişinin gözaltında olduğunu bilmiyoruz. O konuda da İçişleri Bakanının verdiği bilgi yanlış, yanıltıcı...

ŞADAN TUZCU (Rize) — Bilmediğin şeyin, yanlış, doğru olduğunu nereden biliyorsun?

FEHMİ IŞIKLAR (Devamla) — Olayların gerçek sorumlusu, bugün bu makamda oturan İçişleri Bakanıdır.

ABDURRAHMAN KARAMAN (Adıyaman) — Esas sizsiniz.

FEHMİ IŞIKLAR (Devamla) - Basında atılan sloganları okuduk, siz de okudunuz... (ANAP sıralarından "Bayraklar?" sesleri, gürültüler) Evet, o da dâhil.

Hükümete ve İçişleri Bakanına soruyorum: Bunlardan hangisi, insanın yargılamadan öldürülmesine neden olabilir? Bu sloganlardan hangisi, slogan atanı ya da pankart taşıyanı, yargılamadan, sorgusunu yapmadan öldürmeye yeterlidir? Bunun yanıtını vermek zorundasınız. (SHP sıralarından alkışlar)

"Silah bulundu" deniyor. Kaç kişide silah bulunmuştur; hangi yurttaş, polise kurşun sıkmıştır; bunu açıklamak zorundasınız.

AHMET RÜŞTÜ KURT (Giresun) — Yalan söylüyorlar. Kaç silah bulundu?

FEHMİ IŞIKLAR (Devamla) — Bakın, İstiklal Caddesindeki binalarda yaşayan ve çalışan insanlar o gün nasıl haykırıyor: "Vurmayın artık be... Öldürüyorsunuz çocukları, ne olur vurmayın yahu... İsrail'i de geçtiniz... Onlar bizim çocuklarımız..." biçiminde tepki gösteriyorlar; bu tepkiler bile vahşetin ölçüsünü gösteriyor.

ABDURRAHMAN KARAMAN (Adıyaman) — Kim gösteriyor? Siz gösteriyorsunuz.

FEHMİ IŞIKLAR (Devamla) — Vatandaşlarımız gösteriyor.
Bu konuda birinci derecede sorumlu, İçişleri Bakanıdır.

ABDURRAHMAN KARAMAN (Adıyaman) — Genel Başkanınız ve Genel Sekreteriniz sorumlu.

FEHMİ IŞIKLAR (Devamla) — Derhal istifa etmelidir, o makamda oturamaz artık. (SHP sıralarından alkışlar)

Belli bir süreden beri, işçiler, yoksulluk zincirini kırmak için çeşitli eylemler yapıyor. Daha önce de sık sık belirttim; genel grev kapıdadır, iktidar, el koyduğu alın teriyle birlikte, döktüğü kanda boğulacaktır artık. İşçiler, alın terinin karşılığını istiyor ve işçilerin bu eylemi yasalara sığmıyorsa ve sıkıyorsa, o işçileri de hapishaneye atın. (ANAP sıralarından "Terbiyeli konuş" sesleri, sıra kapaklarına vurmalar)

BAŞKAN — Sayın Işıklar, sözünüzü lütfen tavzih edin. "Sıkıyorsa" dan maksat nedir? (ANAP sıralarından gürültüler)

MUSTAFA KIZILOĞLU (Afyon) — Sokak çocuğu gibi konuşma, burası Genel Kurul. Terbiyesiz!

BAŞKAN — Bir dakika arkadaşlar... Arkadaşlar, bir dakika... (ANAP sıra-

larından gürültüler, sıra kapaklarına vurmalar)

Sayın Işıklar, lütfen tavzih ediniz, "Sıkıyorsa" dan maksat nedir? Neyi söylemek istiyorsunuz?

FEHMİ IŞIKLAR (Devamla) — Ne maksatla söylediğimi söyleyeyim efendim.

BAŞKAN — Lütfen! (Gürültüler)

FEHMİ IŞIKLAR (Devamla) — Yasaları uyguladığını, sıkı sıkıya uyguladıklarını söyleyen İçişleri Bakanına diyorum ki, "Bunu da sıkı uygulamalısın". O anlamda söylüyorum. (ANAP sıralarından gürültüler)

BAŞKAN — Sayın Işıklar, süreniz doldu, lütfen bağlayınız.

FEHMİ IŞIKLAR (Devamla) — Bitiriyorum efendim.

Hiç unutmayın ki, bu İktidarın ömrünü işçiler biçecektir. İşçilerimizi, 116 ülkenin işçisinden geri gören, gösteren anlayış, çağ dışı bir anlayıştır. 1 Mayıs Bayramı bir haktır. Bu hakkı teslim edeceksiniz ve önünde selama duracaksınız. (SHP sıralarından alkışlar) Unutmayın ki, kefenine ve mezar taşına sarıldığınız rahmetli Menderes bile, 1 Mayıs 1960'ta işçilerin 1 Mayıs Bayramını kutlamıştır.

BEDRETTİN DOĞANCAN AKYÜREK (İstanbul) — Bayramlar, kanunla belirleniyor, kimsenin bunun dışında bir şey istemeye hakkı yok.

FEHMİ IŞIKLAR (Devamla) — 1990 yılında 1 Mayıs kutlanacak, o dönemin başbakanı, siyasî partilerin başkanları da çağrılı olacaktır. Coşkuyla, barış içinde kutlayacağız, bunun başka yolu yok. Eğer işçiler yeteri kadar katılmamışsa, bu, sendikaların büyük bir sorumluluk bilinciyle, yıpranma pahasına, açıklama yaparak, gösteriden vazgeçtiklerini ifade etmelerindendir. (ANAP sıralarından gürültüler)

Sizin Başbakanınız gelmeyecek oraya; 1990 yılındaki başbakandan söz ediyorum.

Bu duygularla, hepinizi saygıyla selamlarım. (SHP sıralarından alkışlar)

4-İçişleri Bakanı Abdûlkadir Aksu'nun, 1 Mayıs 1989 Pazartesi günü İstanbul'da meydana gelen olaylara ilişkin açıklaması.

BAŞKAN — Hükümet adına, İçişleri Bakanı Sayın Aksu; buyurun efendim. (ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)

İÇİŞLERİ BAKANI ABDÛLKADİR AKSU (Diyarbakır) — Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; konuşmama başlamadan önce belirtmeliyim ki, biraz evvel burada konuşan Sayın Işıklar, 1 Mayıs'la ilgili olarak Sayın Başbakanımın ve benim kışkırtıcı beyanlarda bulunduğumuzu ifade ettiler. Bunu asla kabul etmiyorum. Ne Sayın Başbakanımın ne de benim, bu mahiyette hiçbir konuşmamız ve beyanımız olmamıştır.

KADİR DEMİR (Konya) — Kışkırtıcı beyanda bulunan, İnönü'nün kendisidir.

İÇİŞLERİ BAKANI ABDÛLKADİR AKSU (Devamla) — Bizim, sadece, bütün yurttaşlarımızı, kanunlara saygılı olmaya davet eder mahiyette konuşmamız ve beyanlarımız olmuştur. (ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)

Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; Yüce Meclisimizde gündem dışı konuşma konusu yapılan, 1 Mayıs 1989 günü İstanbul'da meydana gelen olaylarla ilgili olarak görüşlerimizi beyan etmek için söz almış bulunuyorum.

1 Mayıs'ın kutlanması konusundaki görüş ve düşüncelerimizi, hatırlayacağınız üzere, yine bu kürsüden açıklarken, 1 Mayıs'ın, geçmişte yaşanan ve hafızalarımıza yer eden müessif hadiseler sebebiyle yapılan bir kanun değişikliğiyle Bahar Bayramı olmaktan çıkarıldığını, bu sebeple, 1 Mayıs'ta kutlama yapılmasının kanunî dayanağının kalmadığını söylemiştim. Belirtilen gün, 1981 yılında yürürlüğe giren 2429 sayılı Ulusal Bayram ve Genel Tatiller Hakkında Kanunla bayram olmaktan çıkarılmış olup, esasen, ülkemizde, 1 Mayıs hiçbir zaman, Bahar Bayramı olmanın dışında bir sıfatla da kutlanmamıştır.

Sayın milletvekilleri, Türkiye Cumhuriyetinde, devletimizin kurulduğu günden bugüne kadar, hangi günlerin millî ve dinî bayram, hangi günlerin ise resmî tatil olacağı, sizlerin yüksek iradenizle belirlenmiştir.

Yüce Meclisimizin kararına dayanmayan herhangi bir günün, yukarıda sayılan sıfatları kazanması ve bizim de icra olarak buna itibar etmemiz, anayasal düzene ve Meclisimize duyduğumuz saygı sebebiyle mümkün değildir. Nitekim 1 Mayıs'ta, yüksek iradenizle 2739 sayılı Kanunla Bahar Bayramı olarak kabul edilmiş ve yıllarca resmen böyle kutlanmıştır. Ancak, daha sonra, yine yasama organınca, Bahar Bayramı 1 Mayıs'ın yerine herhangi bir gün veya bayram ihdas edilmeksizin 1981 yılında kaldırıldığını görüyoruz. İlga ile ilgili görüşme tutanaklarının incelenmesinde, teklif gerekçesinin iki sebebe dayandığını tespit etmiş bulunuyoruz.

Bunlardan birincisi, Bahar Bayramının halk arasında 1 Mayısta değil, Hıdrellez günü kutlanır olmasıdır.

Diğer gerekçe ise, 1 Mayıs'ın, genel tatil günü olmak amacından saptırılıp, anarşik mihraklarca, toplum ve devlet düzenini sarsıcı mahiyette kutlanılarak büyük olaylara meydan vermiş olması ve gelecekte de istismara sebep olabi-

leceği, esasen millî ve dinî bir özellik taşımaması şeklinde görüştür. Bunlar, o zamanki tutanaklardan alınmıştır.

Bu açıkladığım gerekçesiyle, bayram niteliği kaldırılan bugünde bazı kişi ve kuruluşlar toplantı ve gösteri yürüyüşü yapmak isteyince, yine aynı sebeplerle; yani, "Geçmişteki müessif hadiseler tekrarlanmasın; kamu düzeniyle, toplumun huzur ve güveni bozulmasın" diye, mülkî idare amirlerimiz, bu toplantı ve gösterilere, 2911 sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanununun verdiği yetkiyle, izin vermediler. Bu durum karşısında, aklıselim sahibi müracaat sahipleri, izinsiz gösteri ve toplantı yapamayacağını açıklarken, bazıları da, kanunsuz bile olsa, 1 Mayıs'ta ne pahasına olursa olsun, toplantı ve gösteri yapacaklarını, 1 Mayıs'ı kutlayacaklarını ısrarla beyan ve ilan ettiler. Kanun hâkimiyetinin ve toplum nizamının muhafazasıyla görevli olarak, biz de, bu tür davranışlara asla seyirci kalınmayacağını, esasen yüce milletimiz ve işçilerimizin böyle davranış içerisinde olanlarla, onları destekleyenleri asla tasvip etmeyeceklerini açıkladık. (ANAP şıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)

Bu açıklamalara ve güvenlik güçlerimizce alınan tedbirlere rağmen, eski oyunların baş aktörü, aynı oyunu tekrar sahneye koymak amacıyla ve calibi dikkattir ki, bütün güçlerini teksif ederek, sadece İstanbul'da, kanunsuz toplantı ye yürüyüş yapmak istediler. Bu kanunsuz gösteri yürüyüşü ve toplantıyı, 2911 sayılı Kanunun 24. maddesi uyarınca engellemek isteyen güvenlik güçlerine, taş, sopa ve silahlarla saldırılınca, emniyet kuvvetleri... (SHP sıralarından "Yalan söylüyorsun" sesleri)... Zor kullanmak ve 2559 sayılı Polis Vazife ve Salahiyet Kanununun 16. maddesindeki yetkilerini kullanmak mecburiyetinde kaldılar. (ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)

EROL AĞAGİL (Ankara) — Baş aktör kim? Baş aktörün ismini söyle.

İÇİŞLERİ BAKANI ABDÜLKADİR AKSU (Devamla) — Polisin, emniyet kuvvetlerinin bu yetkiyi kullanma mecburiyetinde kalmasının sebeplerini, İstanbul'daki olayları, öncesiyle beraber kısaca arz etmek istiyorum size.

İstanbul'daki olaylar öncesiyle birlikte, özetle şöyle sıralayabiliriz: Önce, Sosyalist Parti ve 7 sendikadan oluşan bir grup ve ayrıca 7 ayrı tertip heyeti, 1 Mayıs'ı kutlamak üzere izin verilmesi için İstanbul Valiliği'ne müracaat etmişlerdir. Bu müracaatların bir kısmı, anılan Valilikçe, şekil şartlarından, bir kısmı, toplantı yapmanın mümkün olamayacağı alanlar talep edildiği için; diğer bir bölümü de, amaç noktasından reddedilmiştir. Vilayetin bu ret kararına karşı, Bakanlığımıza veya herhangi bir mercie itiraz sadedinde hiçbir başvuru olmamıştır.

Konuyla ilgili hukukî prosedür bu şekilde tamamlanmış olmakla beraber, daha önceki yıllarda yaşanan elim tecrübeler ve bazı istismarcı grupların özellikle Taksim Meydanında toplantı yapacakları duyumunun alınması sebebiyle,

Taksim Meydanı ağırlıklı olmak üzere, Vilayetçe, bütün İstanbul'da, can ve mal güvenliğiyle ilgili kanun hâkimiyetinin sağlanması amacıyla alınması gerekli tedbirler planlanmış ve uygulamaya konulmuştur.

ÖMER ÇİFTÇİ (Ankara) — Öldürme planı mı?

İÇİŞLERİ BAKANI ABDÜLKADİR AKSU (Devamla) — Yalnız İstanbul değil, bütün Türkiye kamuoyu önünde cereyan eden bu gerçeklere rağmen, yasal düzene karşı gelmeye peşinen kararlı oldukları her davranışlarından belli bazı organize gruplar, pankartlar taşıyarak, sloganlar atarak, kanunsuzluğu önlemek üzere tedbir almış güvenlik güçleri üzerine yürümüşlerdir.

Sayın milletvekilleri, sizleri aydınlatmak amacıyla, taşınan bu pankart ve atılan sloganlardan bir kısmını bilgilerinize sunmak istiyorum: "1 Mayıs şehitleri ölümsüzdür-Devrimci Gençlik"

ÖMER ÇİFTÇİ (Ankara) — Doğru.

İÇİŞLERİ BAKANI ABDÜLKADİR AKSU (Devamla) — "Faşizme ölüm, halka hürriyet-TDKP, TGKB"

ÖMER ÇİFTÇİ (Ankara) — Doğru; faşizme ölüm. Doğru...

İÇİŞLERİ BAKANI ABDÜLKADİR AKSU (Devamla) — "Hüseyin-Mahir-Ulaş, kurtuluşa kadar savaş", "Tek yol devrim..." (ANAP sıralarından "Doğru mu?" sesleri) "Partimiz, TDKP yolunda-Genç Komünistler Birliği" (ANAP sıralarından "Bu da doğru mu?" sesleri)

Bu ve benzeri sloganlarla beraber, orak-çekiçli kızıl bayraklar, bölücü pankartlar, gazetelerde de yer almıştır; buyurun, buradan da bakalım.

MUSTAFA YILMAZ (Gaziantep) — O pankartları siz yazdırmışsınızdır.

ETEM CANKURTARAN (İçel) — Onları da siz taşıttırmışsınızdır.

ARİF SAĞ (Ankara) — Sen yazdırdın onları, sen.

İÇİŞLERİ BAKANI ABDÜLKADİR AKSU (Devamla) — Evet, bakın, bakın...

EROL AĞAGİL (Ankara) — Türkiye Gazetesini gösteriyor... öbür gazeteleri de göster.

HİLMİ ZİYA POSTACI (Aydın) — Oradan gazete reklamı yapıyorsunuz.

İÇİŞLERİ BAKANI ABDÜLKADİR AKSU (Devamla) — Bakın, bütün gazeteler var.

ETEM CANKURTARAN (İçel) — Hangi gazeteler? Gazete ismini söyle.

İÇİŞLERİ BAKANI ABDÜLKADİR AKSU (Devamla) — İşte, polisimiz ve emniyet güçlerimiz, bu bayrakların, bu pankartların Taksim Meydanında dalgalanmaması için onlara müsaade etmemiştir. (ANAP sıralarından alkışlar)

M.ERDOĞAN YETENÇ (Manisa) — Sayın Bakan, onun için adam öldürülmez, yakalar, yargılarsınız. Adam öldürülmez; hiçbir zaman sebep değil insan öldürmeye.

BAŞKAN — Efendim, karşılıklı konuşmayalım lütfen.

M.ERDOĞAN YETENÇ (Manisa) — Yakalar, yargılarsınız.

HİLMİ ZİYA POSTACI (Aydın) — Gazete reklâmı yapıyor bakın.

BAŞKAN — Efendim, gazete gösteriyor, biraz önceki hatip de gösterdi.

M.ERDOĞAN YETENÇ (Manisa) — Hiçbir zaman, adam öldürmek için bunlar sebep olamaz.

BAŞKAN — Buyurun Sayın Bakan, devam edin.

İÇİŞLERİ BAKANI ABDÜLKADİR AKSU (Devamla) — Güvenlik güçleri, bu kanunsuzlukları önlemek için gayret sarf ederken, bu gruplar, nereden aldıkları belli olmayan bir emri uygulamak için, mutlaka Taksim Meydanına çıkmak inadıyla, kanunu temsil eden ve uygulayan emniyet güçlerine, acımasızca ve insafsızca, taş, sopa ve silahlarla saldırmışlardır...

ALİ TOPÇUOĞLU (Kahramanmaraş) — Daha ne olacak? Daha ne olacak?

M.ERDOĞAN YETENÇ (Manisa) — İnsan- öldürmenin sebebi değildir bunlar.

ÖMER ÇİFTÇİ (Ankara) — Yalan söylüyorsun; silah kullanılmadı.

İÇİŞLERİ BAKANI ABDÜLKADİR AKSU (Devamla) — Bu saldırılarda 18 polis yaralanmış, polis arabası kurşunlanmış, 10 polis otosu da tahrip edilmiştir.

ALİ TOPÇUOĞLU (Kahramanmaraş) — Daha ne olacak?

İÇİŞLERİ BAKANI ABDÜLKADİR AKSU (Devamla) — Bu gruplardan yakalananların üzerinde Molotof kokteyli, özel hazırlanmış bol miktarda tahta sopa, gazete kâğıdına sarılmış taşlar, çok sayıda bildiri ve çeşitli pankartlar, orak-çekiç amblemli bayraklar ele geçirilmiştir.

Bu olaylarda yakalanan ve gözaltına alınanların sayısı 530 kişi olup, bunlardan sadece 186'sı işçi, 140'ı da öğrenci olduğunu beyan etmiştir. Olaylar sırasında, 18' i polis olmak üzere, 44 kişi, taş, sopa ve ateşli silahlarla yaralanmış bulunmaktadır.

ARİF SAĞ (Ankara) — Ateşli silahla yaralanan kişi ne kadar?

ÖMER ÇİFTÇİ (Ankara) — Kaç tane polis ateşli silahla yaralandı, söyler misiniz?

İÇİŞLERİ BAKANI ABDÜLKADİR AKSU (Devamla) — Maalesef, bunlardan biri, dün ağırdı, bu sabah hastanede vefat etmiştir.

ARİF SAĞ (Ankara) — İnşallah sen de vefat edersin.

İÇİŞLERİ BAKANI ABDÜLKADİR AKSU (Devamla) — Bu kanunsuz nümayişlere katılanların, işçilerimizi temsil etmediklerini ve işçilerimizin de böyle kanun dışı yollara itibar etmediklerini dün yaptığımız açıklamada belirttik. Ayrıca, kendilerine ve buna katılmayan sendikalarımıza da teşekkür ediyorum. (ANAP sıralarından alkışlar)

Karanlık emelli kişi ve örgütlerin bu davranışları kanunsuz idi. Bu sebepledir ki, 1 Mayıs'ın İşçi Bayramı gibi kutlanmasını isteyen siyasî parti ve sendika mensupları, izin verilmediği için bu isteklerinden vazgeçtiklerini açıkladılar ve bu kanuna aykırı nümayişlere de katılmadılar.

Ancak, taşınan pankartlar ve atılan sloganlarla hangi amaçlara hizmet etmek için tertiplendiği Türk kamuoyu ve dünya âleme malum olan bu nümayişler arasına bazı milletvekillerinin de katıldığını öğrenmiş bulunuyoruz. "Milletin refah ve saadeti için and içen bu sayın arkadaşlarımın, yüce milletimizi yeis ve ümitsizliğe düşürmek isteyenlerin arasında ne işleri var?" diye sormaktan kendimi alamıyorum...

M.ERDOĞAN YETENÇ (Manisa) — Hangi partiden, Sayın Bakan; açıklayın lütfen, isimlerini söyleyin.

İÇİŞLERİ BAKANI ABDÜLKADİR AKSU (Devamla) — Sayın millet-

vekilleri, biliyorum ki, görevini yaparak, kanun hâkimiyeti ve kamu düzeni adına kanunsuzluğun karşısına dikilen güvenlik güçleri, gene, belirli çevrelerce veya politik mülahazalarla hareket eden siyasîlerce itham edilecektir. Bu durum, Atatürk'ün tabiriyle, kamu düzeninin, insan hak ve hürriyetlerinin, kanunsuzluk ve düzensizliğe, hak ve hürriyetlerin düşmanlarına karşı kalkanı olan güvenlik güçlerimizi her zaman suçlaya geldikleri için, bizce tabii olmakla beraber, gene de sormak zorundayım: Eğer güvenlik güçleri, kanun dışı davranış ve eylemlere müsamaha etmeye başlar ve kamu düzeniyle, huzur ve güven ortamı, yerini anarşiye bırakırsa, bundan kimin ne kadar istifadesi olacaktır? Veya 1977 yılında olduğu gibi, yetkili makamlarca toplantıya izin verilerek, yine pek çok vatandaşımızın ölümüne sebep olunsaydı, güvenlik güçleri hücumların hedefi olmayacak mıydı? Bu suallere kendiniz cevap vererek, ülkede huzur ve güvenin bozulmaması için gayret göstermenin bir millî vazife olduğunu lütfen hatırlarınızdan çıkarmayınız.

Sayın milletvekillerini, unutmamak gerekir ki, emniyet güçleri, esas itibariyle kendilerinin ve amirlerinin koyduğu değil, sizin koyduğunuz kuralları uygulamak, sizin iradenizi hâkim kılmak için gayret sarf etmektedirler. Eğer, bütün Türkiye, dünyanın pek çok demokratik ülkesine göre huzurlu ve güvenli bir memleket ise, bunu, sizin de evlatlarınız ve kardeşleriniz olan güvenlik güçlerimizin büyük Ölçüde vazife anlayışına borçlu olduğumuza, eminim, sizin de kabul edeceğinize inanıyorum.

Hepinize saygılar sunuyorum. (ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Bakan.

Efendim, Sayın Selvi'nin, "Bazı milletvekilleri"... Söz vermiyorum size Sayın Selvi, ayağa kalkmayın lütfen. İsminiz zikredilmedi orada. İsminizi zikreden benim. Zatı âlinize sataşma yok.

M.CEVDET SELVİ (Eskişehir) — Affedersiniz; beni çağırdınız sandım.

BAŞKAN — Bazı milletvekillerinden bahsedildi. Sayın Bakan da aynı şeye temas etti; herhangi bir isim zikredilmedi.

Biraz önceki sataşmadan dolayı, Sayın Çetin'in itirazını yerinde görüyorum ve söz veriyorum. Kim konuşacak Sayın Çetin? (ANAP sıralarından gürültüler)

Efendim, bir noktayı nazarı dikkate almak lazım. Parti liderleri, parti genel başkanları, bütün partiyi bağlar. Parti genel başkanlarına söylenilen söz, bütün Türkiye çapında partiye söylenmiştir. Parti başkanlarının adımları, sözleri, hareketleri çok ölçülüdür. Parti başkanı, ağzından çıkan bir tek lafla partiyi kapattırabilir. Ben bu badireden geliyorum. (Alkışlar) Onun için, partisindeki bütün milletvekillerinin burada konuşmaya hakları vardır.

ONURAL ŞEREF BOZKURT (Ankara) — İktidar Partisi için de bu geçerlidir, değil mi?

BAŞKAN — Hepsi aynıdır. Parti genel başkanları olarak arz ediyorum. Sayın İnönü, siz mi konuşacaksınız efendim?

HİKMET ÇETİN (Diyarbakır) — Sayın Genel Başkanım konuşacak.

BAŞKAN — Buyurun efendim. (SHP sıralarından alkışlar)

SHP GRUBU ADINA ERDAL İNÖNÜ (İzmir) — Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; hepinize saygılarımı sunarak, biraz önce yapılan bir sataşma hakkında görüşlerimi açıklamak istiyorum.

Uşak Milletvekili Sayın Mümtaz Güler, kendi adına yaptığı konuşmada, dün İstanbul'da meydana gelen, son derece üzücü, aynı zamanda son derece utanç verici olayları anlatırken, "Bunlardan sorumlu Sayın dedi mi bilmiyorum ama İnönü'dür" dedi; yani, beni kastetti.

Değerli milletvekilleri, gerçi, biraz sonra Sayın İçişleri Bakanı konuşurken, "Siyasî parti liderleri sorumlu davrandılar, herhangi bir sorumsuzluk göstermediler" dedi; dolayısıyla, Sayın İçişleri Bakanı, Sayın Güler'in söylediğinin yanlış olduğunu kabul etti. (ANAP ve SHP sıralarından karşılıklı laf atmalar, gürültüler)

BAŞKAN — Muhterem arkadaşlar...

ERDAL İNÖNÜ (Devamla) — Ancak ben, milletvekillerimizin aralarındaki tartışmaya girmeden, bu ciddî konuda düşüncelerimi söylemek istiyorum; sataşmaya cevaptır.

Tabii, Sayın Güler'in, muhalefet liderine, İstanbul'daki olaylardan sorumluluk atfetmeye çalışmasını anlamıyor değilim. Bir süredir, böyle bir karmaşık olay yaşıyoruz. Ülkede kim iktidar, kim muhalefet belli değil. 26 Mart'ta, vatandaşlar, millî irade olarak açıkça bir şey söylediler: "Bugünkü İktidar Partisi, üçüncü parti olmuştur" dediler. Şimdi, bunu unutmaya çalışsanız da, aklınızdan çıkmıyor. (ANAP sıralarından gürültüler)

ONURAL ŞEREF BOZKURT (Ankara) — Bu mu sataşmaya cevap?

ERDAL İNÖNÜ (Devamla) — Sayın Güler, onun için, durup dururken, İstanbul'da yaşanan bir olayı, ben Ankara'da bambaşka bir işle uğraşırken, benim sorumluluğum altında bu hale gelmiştir diye söyledi. Bu da gösteriyor ki, Sayın Güler kimin iktidarda olduğunu bilmiyor.

YASİN BOZKURT (Kars) — İşareti siz verdiniz.

ÜLKÜ GÜNEY (Gümüşhane) — Sataşmaya cevap verin efendim.

ERDAL İNÖNÜ (Devamla) — Haklı... Vatandaşlar da merak ediyorlar. Bunun çözümü, bir an evvel bir erken seçimdir. Onu yakında göreceğiz; ama şimdi konumuz o değil değerli milletvekilleri. Ben, Sayın Güler'in bana niçin böyle bir atıfta bulunduğunu anlamaya çalıştığım için bunları söylüyorum. Onları da yapmaya hakkım var. Bir sataşma yapılınca, o sataşmayı yapan insanın oraya nasıl geldiğini anlamaya çalışmak, o konuya açıklık getirir. Onun için, elimden gelen gayreti gösteriyorum; siz de yardımcı olursanız daha iyi olur. (SHP sıralarından alkışlar)

Değerli arkadaşlarım, şüphesiz, dinleyen herhangi bir vatandaşımız, eğer konu çok ciddî olmasaydı, İstanbul'daki olayın sorumlusunun Ana muhalefet Lideri olduğu iddiasına sadece gülüp geçerdi; ama gülünecek bir konu karşısında değiliz. Olay nedir sayın milletvekilleri?

Biraz evvel açıklanan ve hiçbir suretle kabul edilmeyecek isterseniz bölücülük deyin, isterseniz anarşizm deyin, hangi tehlikeden korkuyorsanız, o tehlikeyi dile getiren pankartlarla deyin- birtakım sorumsuz gruplar yürüyüşe geçmişlerse, Türkiye gibi, çağdaş olanakları elinde olan bir güvenlik gücünün faaliyette bulunduğu bir ülkede, böyle bir izinsiz gösteriyi durdurmak için, bu insanları dağıtmak için, onlara, bugün bütün basında gördüğümüz gibi, diz çökerek, nişan alarak, soğukkanlılıkla polisin ateş etmesinden, onları öldürmeye çalışmasından başka yol yok mudur? Demokrasilerde, böyle, izinsiz gösteriler sık sık görülüyor; televizyonlarda görüyoruz, gazetelerde görüyoruz. Bunlarda, güvenlik güçleri, o göstericileri öldürerek bu gösterileri ortadan kaldırmıyorlar. Ne kadar çok usuller var... Kendilerini koruyacak kalkanları kullanıyorlar, su sıkan araçları var, gaz püskürten tabancaları var, insanları etkisiz bırakan usuller var... Bütün bunlar, izinsiz gösterileri, kimseyi öldürmeden etkisiz hale getirmenin yollarıdır. Bunları yaptığınız zaman, demokrasi olduğunu gösteriyorsunuz, dünyaya. Bunları yapmadan, polisleriniz silahlarına sarılıp, sağa sola ateş etmeye başlarlarsa...

MEHMET ALİ DOĞUŞLU (Bingöl) — Teşvik etmeseydiniz daha iyi olmaz mıydı? Siz teşvik ettiniz.

ERDAL İNÖNÜ (Devamla) — Bakın, aklıma, geldi, Sayın Başbakan da bu konudan çok rahatsız. Biliyorsunuz, sizin (ANAP'ın) büyük kongrenizde, Sayın Başbakana bir kendini bilmez suikast yapmaya kalktı, bir iki el ateş etti; ondan sonra da, orada bulunan güvenlik görevlileri bir panik içinde sağa sola ateş etmeye başladılar. Orada, kongreye gelmiş masum vatandaşlarımız, sizin partililerniz yaralandılar, milletvekillerimiz, bir bakanımız bile yaralandı. Bunun nedeni ne idi? Oradaki güvenlik görevlilerinin yanlış talimat almalarıydı. Böyle bir anda ne yapacaklarını bilmemeleriydi; böyle bir anda ilk yapılacak şeyin silaha sarılıp sağa sola ateş etmek olduğunu sanmalarıydı. Bunu sonra

Sayın Başbakan da beğenmedi; "Doğru dürüst talimat verilmelidir" dediğini gazetede okudum.

Sayın milletvekilleri ve Sayın İçişleri Bakanı, size en büyük içtenlikle söylüyorum, karşı karşıya olduğumuz durum, Türkiye'de artık yaşanmaması gereken bir durumdur. Bir izinsiz gösteriyi bastırmak için, polisimiz, nişan alarak vatandaşlarımıza ateş etmemelidir; bunu yapmadan bu gösterileri etkisiz hale getirmenin yolu vardır. İstanbul'daki bu olay niçin bu hale gelmiştir; bunu araştırmak, önce sizin, yani İktidarda olanların görevidir, ama bizim de, Millet Meclisinde Ana muhalefet olarak görevimizdir. Biz, bu olayda niçin bu hale gelindiğini araştırmak için gerekli olan bir soruşturma önergesi vererek, sorumluları meydana çıkarmak azmindeyiz.

ONURAL ŞEREF BOZKURT (Ankara) — Genel görüşme mi, yoksa sataşmaya cevap mı; hangisi?

ERDAL İNÖNÜ (Devamla) — Bunu, milletvekilleri olarak, vatandaşlarımıza görevimiz biliyoruz.

Türkiye'de insanlar herhangi bir gösteri yerinden geçerken, polisin kurşunlarıyla hayatlarını kaybetmeyeceklerine inanmalıdırlar. Böyle bir şeyi sağlamak zorundasınız. Bunu herhangi bir parti çıkan için söylemiyorum, bir milletvekili olarak söylüyorum, bir vatandaş olarak söylüyorum. Bu gibi olayları bastırmanın uygar yolları vardır; bunları bularak uygulamak zorundayız ve bu olayda niçin bunlar uygulanmamıştır; onları meydana çıkarmak zorundayız.

BAŞKAN — Sayın İnönü, süreniz doldu lütfen bağlayınız efendim.

ERDAL İNÖNÜ (Devamla) – Sayın Başkan, sataşmanın süresi olur mu? Var mı, bilmiyorum.

BAŞKAN — Var efendim.

ERDAL İNÖNÜ (Devamla) — O halde, şunu söyleyerek sözümü bitireceğim: Sataşma konusu olarak, bu olaylara bizim yol açtığımızı söylediler ve "Her ne pahasına olursa olsun yürürüz" şeklinde bir atıf da yaptılar.

Sayın milletvekilleri, bu yalandır. Ben hiçbir zaman, "Yasal izin olmadan yürürüm" demedim. "Yasal izin alındığı takdirde, bu işçilerle dayanışma gününde, emeğe saygı gününde ben de işçilerin yanında yürürüm" dedim. Bunu, sonradan, İktidar çevreleri "her ne pahasına olursa olsun yürür" şekline getirip, beni tahrik etmek istediler.

Değerli milletvekilleri, mesele, kişisel tahrik ve parti çıkan meselesi değildir. Mesele, Avrupa Topluluğuna girmek istediğimiz bir çağda, dünyadaki demokrasilere eşit olduğumuzu göstermeye çalıştığımız bir çağda; 1 Mayıs

gibi, bütün dünyada "emeğe saygı günü" diye anılan bir günü, Türkiye'de de rahatlıkla, neşeyle; iktidarıyla, muhalefetiyle hep birlikte kutlanacağı, anılacağı bir gün haline getirme çabasıdır. Bunu biz barış içerisinde yapacağız; Bugünü biz, barış içerisinde, neşe içerisinde geçireceğiz. Bunu yapacak günler çok yaklaşmıştır. Bu yaklaşım, Türkiye'yi uygar ülkeler arasına sokacaktır. Bu inançla hepinize saygılar sunarken...

HİKMET ÇETİN (Diyarbakır) — Sayın Başkan, grup adına konuşuyor, daha 10 dakika var efendim.

ERDAL İNÖNÜ (Devamla) — Süremin 20 dakika olduğunu öğrenmekten ayrıca mutlu oldum. (SHP sıralarından alkışlar)

Sayın milletvekilleri, görüyorsunuz ki, eskiden de kullanılmış bazı yöntemlerle esas konuyu bir tarafa bırakarak, birbirimize tarizlerde bulunarak, birbirimizle kavga ederek ülkenin bu önemli sorununu bir tarafa bırakmaya çalışıyoruz. Bunu yapmamalıyız. Mesele, 1 Mayıs'ın ne

olduğunu doğru değerlendirmektir. Yüz yıldır dünyada, 1 Mayıs, "emeğe saygı günü" olarak anılıyor. Hangi partiden olursanız olun, hangi rejimden olursanız olun, 1 Mayıs'ı evrensel bir "emeğe saygı günü" diye anmak, dünyada uygarlık ölçüsü haline gelmiştir.

Şimdi biz bunu barış içinde yapalım diye söylüyoruz. Buna yasalarımız izin versin diyoruz. Bunun olacağı günü de çok yakın olarak görüyoruz. Bunu bir tarafa bırakıp, geçmişte şöyle olmuştur, bunlar şöyle tehlikelidir, böyle tehlikelidir dememeliyiz. Türkiye'de, güvenlik güçlerimiz, demokratik yapımız, birtakım sorumsuz grupların slogan atmaları karşısında teslim olacak kadar güçsüz müdür? Birtakım sorumsuz gruplar slogan atacak diye, 1 Mayıs gibi evrensel bir gün, Türkiye'de anılmayacak mıdır? Sayın milletvekilleri, bu kadar güçsüz müyüz? Bunu kabul etmiyorum. (SHP sıralarından alkışlar)

Demokrasimiz, böyle tahriklere hiç aldırmadan, böyle tahriklerle yolundan hiç sapmadan, uygar, çağdaş bir demokrasi olma yolunda ilerleyecektir. Bunu, Türkiye'de, iktidarıyla, muhalefetiyle birlikte gerçekleştireceğiz. Tabii, bugün, kim iktidar, kim muhalefet belli değil ama yakında seçimlerden sonra, millî irade doğrultusunda, Türkiye'de 1 Mayıs'ı, emeğe saygı günü olarak, neşeyle, coşkuyla hep beraber kutlayacağız ve bugünkü tartışmalar da bir tatlı anı olarak hatırlanacaktır.

Bu sataşmasıyla bana bu sözleri söyleme fırsatı veren Sayın Güler'e teşekkür ederim; ama İçişleri Bakanının sorumluluğu bitmemiştir. İçişleri Bakanımız dünkü olayların hesabını henüz vermemiştir. Burada bazı gazetelerden örnekler vermek yetmez; çünkü bütün basın dünkü olaylardan polisi sorumlu tutmaktadır. Bunun hesabını vermek zorundadır. O konuya tekrar dönmek üzere hepinize saygılar sunuyorum, teşekkür ediyorum. (SHP sıralarından "Bravo" sesleri alkışlar)

BAŞKAN — Sayın Süleyman Demirel, buyurun efendim. (DYP sıralarından alkışlar)

DYP GRUBU ADINA SÜLEYMAN DEMİREL (Isparta) — Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Dün İstanbul'da meydana gelen olaylar üzücüdür.

KADİR DEMİR (Konya) — Sen seviniyorsun Sayın Demirel!

BAŞKAN — Lütfen, hatibi dinleyelim efendim.

Buyurun efendim.

SÜLEYMAN DEMİREL (Devamla) — Bu olayların olmaması lazımdı, keşke olmasaydı. Olmuştur... O zaman, bunlara gayet soğukkanlı bakmak lazım; sataşarak bir yere varmak mümkün değildir. Bu olaylara bakalım; Türkiye Büyük Millet Meclisinde, bu zeminin gerektirdiği şekilde bakalım.

Türkiye'de, çalışanların, yalnız işçilerin değil, alın teri, el emeği, göz nuru ile hayatlarını kazanan milyonların bayramı olsa, acaba bu kime zarar verir?

Çalışanların bayramı olsun demek, sokaklara çıkın, birbirinizi kırıp geçirin veya her sokağa çıkanı kırıp geçirin manasına gelmez. Hem bir taraftan, uygar dünyayla beraber olacağız, hatta onların önüne geçeceğiz ve onların bugün bulunduğu safhayı aşacağız diyeceğiz, hem de bir taraftan, yasaklarla, Türkiye idaresini götürmeye çalışacağız! Bunlar mümkün değildir.

Türkiye'de, çalışanların bayramı olması ayrı iştir, çalışanların bayramı dolayısıyla bu hakkın suiistimali ve bu hakkın ideolojik maksatlarla kullanılması ayrı iştir. Hakkın suiistimalinden korkarak, hakkın suiistimali kötü neticelere müncer olur diye yasaklar getirdiğimiz takdirde, ortada hak kalmaz. Binaenaleyh, kim hakkı suiistimale giderse, onun yakasına yapışacak kanun kuvvetleri vardır. Eğer, çalışanların bayramı olursa, olaylar çıkar; binaenaleyh, çalışanların bayramı olmasın, böylece de olaylar çıkmasın demek, fevkalade ilkel bir düşüncedir.

Esasen, Türkiye'de senelerden beri 1 Mayıs'ta bayramlar yapıla gelmiştir; ama bir yerde, bizim anlayışımıza göre, bu, suiistimal edilmiştir. Kim diyor, yeniden, Taksim Meydanına Mao'yu, Lenin'i çıkarın diye? Taksim Meydanına, ne zaman, kim, Mao'yu, Lenin'i çıkarmaya kalkarsa, dün, bugün, yarın, bizi karşısında bulur. (DYP sıralarından, "Bravo" sesleri, alkışlar) Binaenaleyh, buraya gelip, dün şöyle olmuştu, bugün böyle oluyor falan gibi birtakım laflarla, doğrulan savunmaktan kimse bizi alıkoyamaz. Doğrusu, bu ülkede toplantı ve gösteri hakkı kullanılmalıdır. Doğrusu bu hakkı kullananlar, kavgasız, saldırısız, silahsız olarak kullanmalıdırlar. Doğrusu, bu hakkın kullanılmasından, ülkeyi yönetenler rahatsız olmamalıdır. Doğrusu, gösteri yapacak veya toplantı yapacak olanlara, şehirlerin dışında

meydanlar gösterilmek suretiyle, gösteri ve toplantı yürüyüş hakkının kullanılmaz hale getirilmesine cevaz verilmemesidir.

Türkiye'nin her tarafında, 2911 sayılı Kanundaki haklar kullanılacağı zaman, vilayet idarelerinin gösterdiği meydanlar fevkalade gülünçtür: Şehirlerin dışında, harman yeri gibi yahut hayvan pazarı gibi, neredeyse dağların kenarında, halkın gelip gitmesinin mümkün olmadığı yerlerdir.

Champs-Élysées' de 4 milyon insan yürüyor; kim rahatsız oluyor? Efendim, bunlar medenî haklardır. Aslında, sivil toplulukların, kırmadan, dökmeden, isyan etmeden, haksızlığa karşı kullanacağı haklardır. Bu hakların önüne set çekmeyiniz.

Hukuk devleti mi olmak istiyoruz? Evet, hukuk devleti olmak istiyoruz, hukukun üstünlüğünü istiyoruz. Hukukun üstünlüğünü istiyorsak, hukukun icaplarına uymamız lazımdır.

Gösteri hakkı, İnsan Hakları Beyannamesinin temel haklarından biridir. Kim, olursa olsun, vatandaşlarımıza diyoruz ki: Haksızlığa mı uğradınız; hakkınızı arayınız; ama meşru zeminlerde kalarak, meşru yollardan giderek ve haklı kalarak arayınız, yoksa sokaklara çıkıp, cam kırarak, çerçeve kırarak, kan dökerek, devletin polisini taşlayarak, silah atarak hak falan arayamazsınız; bulamazsınız da. Binaenaleyh, eğer bunlara müracaat ederseniz, o zaman haklı bile olsanız, haksız çıkarsınız. Binaenaleyh, haklı olmak kâfi değil; hakkı ararken tuttuğunuz yolun da haklı olması lazımdır.

Devleti yönetenlere dönüp diyoruz ki: Bu çeşit olaylar karşısında hemen tabancaya davranmayın; çünkü netice itibariyle kan dökülüyor. Kan dökülmesi hali, devletin gücünü göstermez. Sonra ıstırap oluyor; o kan, devletin üstünde kalıyor. Bunca tecrübeden sonra, acaba, hâlâ hiçbir şey öğrenmedik mi?

Bu olup biten olaylar, öyle korkulacak olaylar da değildir. Yani, Türkiye'nin aşıp geldiği olaylar muvacehesinde, bu olaylar, korkulacak olaylar değildir.

Açıklıkla söyleyeyim: Bu olayları yapan kimse, kanunsuz olarak bu olayları teşvik eden, tahrik eden kimse, kanun mercileri onun yakasına yapışmalıdır. Kim savunuyor kanunsuz iş yapanları, kim diyor kanunsuz iş yapın diye?

Şimdi, bir şey daha var: Kanunsuz iş yapanlar, faraza işçiyse, bu kanunsuzluklar işçinin üstünde kalmamalıdır, kim yaptıysa onun üstünde kalmalıdır. Binaenaleyh, işçilerin üstünde kalmamalıdır. Kanunsuz iş yapanlar öğrenciyse, bu hareketler öğrencinin üstünde kalmamalıdır.

Netice itibariyle ne oldu? Kanunsuz iş yapanlar oldu... Suçun şahsîliği söz konusudur, suç genellenmez. Kanunsuz iş yapanlar oldu. Kanunsuz iş yapanların yakasına yapışmak varken, tüm işçi haklarının, tüm üniversitenin, tüm gençliğin, tüm işçinin yakasına yapıştık ve bugün hâlâ bunları düzeltebilmiş de değiliz.

Şimdi neyi tartışıyoruz? Efendim, çalışanların bayramı olmasına kim karşı çıkabilir? Kimse karşı çıkamaz; beyler, hiç biriniz karşı çıkamazsınız...

ALİ TOPÇUOĞLU (Kahramanmaraş) — Varsa yapılsın; yoksa?

SÜLEYMAN DEMİREL (Devamla) — Uygar ülkelerde vardır. Nitekim dün (1 Mayıs günü) Avrupa'nın her tarafında, "çalışanlar bayramı"nı kutlamışlardır; şenlik halinde kutlamışlardır, bir tane de olay yoktur.

ÖMER OKAN ÇAĞLAR (Aydın) — Neden Türkiye'de böyle oldu?

SÜLEYMAN DEMİREL (Devamla) — Efendim, neden Türkiye'de böyle oldu; onu da söyleyelim. Şöyle oldu, böyle oldu; olmuş... Olduktan sonra, "Öyle ise, biz bunlardan vazgeçelim, olmasın" demekle bir yere varılmaz diyoruz. Gelin, hep beraber, toplum olarak, devlet olarak, hükümetler olarak, işçiler olarak, çalışanlar olarak, siyasî partiler olarak, başkaları gibi, biz de bunları yapabilir duruma gelelim.

Bu 1 Mayıs günü mü kutlansın? "Efendim, 1 Mayıs günü bu bayramın kutlanması zihinlerde birtakım tedailere sebep oluyor; 1 Mayıs günü kutlanmasın." Peki... "İllaki 1 Mayıs günü kutlansın..." Niye? "Çünkü bunu ideolojik maksatlara hizmet ettireceğiz..." Yanlış. "Hayır, efendim, 1 Mayıs günü kutlanmasın..." Niye, 1 Mayıs günü kutlanmasın? 1 Mayıs'ı kötü bir gün ilan edemeyiz ki...

ONURAL ŞEREF BOZKURT (Ankara) — Sayın Başkan, bu sataşma mıdır Allah aşkına? (DYP sıralarından gürültüler "Otur yerine" sesleri)

SÜLEYMAN DEMİREL (Devamla) — Evet, evet; işte sataşma burada.

BAŞKAN — Efendim, şahsî sataşmadan söz verildi.

ONURAL ŞEREF BOZKURT (Ankara) — Sataşmanın tarifi yok, belli bir çerçevesi vardır; 10 dakikadan fazla bir zamandır konuşuyor Sayın Başkan. (DYP sıralarından gürültüler)

SÜLEYMAN DEMİREL (Devamla) — Benim beyanlarımın da bu olaylara sebep olduğu iddia olunuyor. Ben diyorum ki, benim beyanlarım içinde, bu olaylara sebep olacak bir şey yoktur. Benim dediğim şey: Çalışanların bayramı olmalıdır. (DYP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar) Bu, niçin dünkü olaylara sebep oluyor? Benim dediğim; bunun 1 Mayıs'ta olması şart değildir; ama "Neden 1 Mayıs değildir?" dendiği zaman, 1 Mayıs'ı kötü gün ilan edemezsiniz. Eğer mazide şöyle şeyler, böyle şeyler olmuşsa, onlar olmasın. Yani, mazide birtakım sıkıntılar olmuşsa, onlar olmasın; onlar olmayacak şekilde olsun diyoruz. Gayet açıklıkla söyleyeyim; bir hakkın kullanılmasından korkarak, o hakları ortadan kaldırmak suretiyle hukuk devletini kuramayız.

ALİ TOPÇUOĞLU (Kahramanmaraş) — Peki, bir buçuk senedir neden teklif vermiyorsunuz?

SÜLEYMAN DEMİREL (Devamla) — 1 Mayıs olayı, 1 Mayıs'ta bayramın kaldırılmış olması olayı; 1 Mayıs dolayısıyla yapılmış bulunan üç dört tane gösterinin meydana getirdiği reaksiyondan doğmuştur. Yoksa Türkiye'de, senelerce, 1 Mayıs'lar hiç hadisesiz olarak kutlanmamıştır.

MUSTAFA BALCILAR (Eskişehir) — Onun için her şey böyle oldu, değil mi?

SÜLEYMAN DEMİREL (Devamla) — Evet, sadece 1976'da, 1977'de hadiseler olmuştur ve ondan başka da olmamıştır, ondan evvel de olmamıştır. Binaenaleyh, hadise olacak diye, bir şeyden kaçamayız. Şimdi, geliniz bir şey daha ifade edeyim: Bugün hadiseler oldu. Mademki kanunsuz bir olay olmuştur, bizim, ülkeyi yönetenlerden ve ülkenin güvenlik kuvvetlerinden, ülkenin yöneticilerinden... (ANAP sıralarından gürültüler)

ONURAL ŞEREF BOZKURT (Ankara) — Sayın Başkan...

BAŞKAN — Süresi var efendim, süresi var.

ONURAL ŞEREF BOZKURT (Ankara) — Sayın Başkan, insaf ediniz yani. Sataşmayla ne ilgisi var bunun? (ANAP sıralarından gürültüler)

BAŞKAN — Sayın Demirel, lütfen mevzu dışına... (Gürültüler)

HİLMİ BİÇER (Sinop) — Zorla konuşuyor...

ONURAL ŞEREF BOZKURT (Ankara) — Görevinizi suiistimal ediyorsunuz Sayın Başkan...

BAŞKAN — Bir dakika...

SÜLEYMAN DEMİREL (Devamla)— Kan dökülmesine sebep olunmasına itiraz etmemiz kadar haklı bir işimiz olamaz. Biz, "ülkede niçin kan dökülüyor" diyoruz. Burada da bir şey üzerinde durmak istiyorum. Bir veya bir kaç polis memuru hata etmişse, bu kusur da bütün polislerin üzerine kalmamalıdır. Kusur, bütün polislerin üzerinde kalırsa, görev yapamazlar. Biz, gayet açıklıkla söyledik, dedik ki, Ey vatandaşım! Kanunsuzluklara iltifat etme. Ey devleti idare edenler! Bu çeşit kanunsuzluklar olması halinde de hemen silaha davranacak tavırların içerisine girmeyin. Daha başka metotlar vardır; o metotlara başvurun; kan dökülmesine sebep olunmasın. Bizim söylediğimiz işte budur.

Biz, meşruiyeti savunuyoruz. Meşruiyeti savunanlara başka şeyler bulaştırmak mümkün değildir. Ne kadar bağırsanız çağırsanız da, biz, bu meşruiyeti ve hakkı savunmaya devam edeceğiz.

Saygılar sunarız.(DYP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)

DEVLET BAKANI KÂMRAN İNAN (Bitlis) — Sayın Başkan...

BAŞKAN — Buyurun Sayın Bakan.

DEVLET BAKANI KÂMRAN İNAN (Bitlis) — Sayın Başkan, her iki sayın parti liderine, şahsî sataşmadan dolayı söz verdiniz. Bunu saygıyla karşılıyoruz; ama her ikisinin de beyanları, şahsî sataşmaya cevap olmaktan çıkıp, genel beyan ve Hükümetin politikasına yönelik şekilde olmuştur. Bu, Hükümete cevap hakkı doğurmaktadır; hakkın kullandırılmasını rica ediyorum.

Saygılar sunarım efendim. (ANAP sıralarından "Bravo" sesleri)

BAŞKAN — Muhterem arkadaşlar, burada, hepimiz şahit oluyoruz. Her hatip kendi konuşma mevzuu üzerinde kalmıyor ve bazen de mevzuu taşabiliyor. Bunu hepiniz yapıyorsunuz ve görüyoruz. Ben, burada, sayın liderlere, bariz olarak, sataşmadan dolayı söz verdim.

Ayrıca, bir noktayı daha tasrih edeceğim. Ben, bu arkadaşa söz verirken, grup başkan vekillerinden istirhamda bulundum. Söz hakkı doğuracak herhangi bir girişimde bulunulmasın; aksi halde, sataşmadan dolayı söz veririm dedim. Maalesef, bu ricam da yerine getirilmedi; çok bariz sataşmalar yapıldı. Parti liderlerine onun için söz verdim; fakat hatipler, belki bunu kendilerinin dışında, birkaç kelimeyle de aşarak ifade ettiler.

DEVLET BAKANI KÂMRAN İNAN (Bitlis)— Hükümete cevap hakkı doğdu Sayın Başkan.

BAŞKAN — Bir şahsa sataşma yok; Hükümet politikası hakkında konuşuluyor.

DEVLET BAKANI KÂMRAN İNAN (Bitlis) — Sataşma var, ısrar ediyorum.

BAŞKAN — Sayın Bakan, rica ediyorum, istirham ediyorum... Zaten, zatı âliniz de bu işleri çok iyi bilir. (ANAP sıralarından, sıra kapaklarına vurmalar) Zaten, burada, zatı âlinize bir sataşma yok, burada Sayın Başbakana bir sataşma yok. (ANAP sıralarından gürültüler)

DEVLET BAKANI KÂMRAN İNAN (Bitlis) — Sataşma var Sayın Başkan...

BAŞKAN — Efendim, her hatip, Hükümet hakkında burada konuşuyor. Her seferinde söz hakkınız mı doğacak?

HİLMİ BİÇER (Sinop) — Burası sizin çiftliğiniz değil Sayın Başkan.

BAŞKAN — Sayın Biçer, bakınız, buraya çıkan her hatip, Hükümetin programını tenkit ediyor. Her seferinde söz hakkınız mı doğuyor? (ANAP sıralarından "Evet, tabii" sesleri) Rica ediyorum... Rica ediyorum, yok öyle bir usul. (ANAP sıralarından gürültüler)

ŞADAN TUZCU (Rize) — Her hatipten sonra Hükümet konuşur; bu normaldir.

RAŞİT DALDAL (Niğde) — Sayın Başkan, ısrar ediyor; oylansın.

DEVLET BAKANI KÂMRAN İNAN (Bitlis) — Israr ediyorum Sayın Başkan, ısrar ediyorum.

BAŞKAN — Efendim, istirham ediyorum... İstirham ediyorum...

DEVLET BAKANI KÂMRAN İNAN (Bitlis) — Israr ediyorum efendim.

BAŞKAN — Sayın İnan, çok istirham ediyorum... (ANAP sıralarından gürültüler) Arkadaşlar, susun. (ANAP sıralarından gürültüler) Gündeme geçiyoruz. (ANAP sıralarından sıra kapaklarına vurmalar, gürültüler)

HİLMİ BİÇER (Sinop) — Sana burada başkanlık yaptırmayız Sayın Başkan.

BAŞKAN — Cumhurbaşkanlığının iki tezkeresi vardır, okutup bilgilerinize sunacağım. (ANAP sıralarından gürültüler)

ONURAL ŞEREF BOZKURT (Ankara) — Israr ediyoruz Sayın Başkan; söz vermeniz lazım.

BAŞKAN — Sayın Bozkurt, zatı âlinizle sabahki konuşmamızı lütfen unutmayın.

ONURAL ŞEREF BOZKURT (Ankara) — Ne vardı efendim konuşmamızda?

BAŞKAN — Yok efendim...

ONURAL ŞEREF BOZKURT (Ankara) — Siz sataşma olduğu yolunda herhangi bir ikazda bulunamazsınız. (SHP ve DYP sıralarından gürültüler)

BAŞKAN — Sataşma yok muydu? Sataşma yok muydu? (Gürültüler)

ONURAL ŞEREF BOZKURT (Ankara) — Verdiğiniz cevap hakkı sataşmayla sınırlıdır.

BAŞKAN — Rica ediyorum... Buyurun efendim. (Gürültüler)

RAŞİT DALDAL (Niğde) — Sayın Başkan, ısrar ediyoruz; İçtüzüğe göre, oylansın efendim. (ANAP sıralarından "Oylayalım Sayın Başkan" sesleri)

BAŞKAN — Bir dakika efendim... Bir dakika... Sataşmanın takdiri, söz verme sırası ve zamanı Başkanın takdirine bağlıdır. Zabıtları getirtip bakacağım. (ANAP sıralarından gürültüler)

DEVLET BAKANI KÂMRAN İNAN (Bitlis) — Oylayın; İçtüzük açıktır Sayın Başkan. (ANAP sıralarından gürültüler)

BAŞKAN — İçtüzük bu... (ANAP sıralarından gürültüler, "Oylayın" sesleri) Efendim, susun lütfen... Lütfen... Tezahürata mahal yok. (ANAP sıralarından gürültüler) Efendim, oylamayalım. (ANAP sıralarından gürültüler)

DEVLET BAKANI KÂMRAN İNAN (Bitlis) — Israr ediyorum ve oylama istiyorum Sayın Başkan.

RAŞİT DALDAL (Niğde) — Sayın Başkan, İçtüzük açık.

BAŞKAN — Arkadaşlar...

M. CEVDET SELVİ (Eskişehir) — Sayın Başkan...
BAŞKAN — Efendim? (Gürültüler)

M.CEVDET SELVİ (Eskişehir) — Uşak milletvekili arkadaşımızla İçişleri Bakanı, 1 Mayıs'ta orada bulunan milletvekillerini âdeta suçlar halde hiç de doğru olmayan noktaları kürsüden söyledi. İzin verirseniz...

BAŞKAN — Efendim, böyle bir usul ve böyle bir şey yok; bütün milletvekillerini siz mi temsil ediyorsunuz Sayın Selvi?

M.CEVDET SELVİ (Eskişehir) — Hayır, ben İstanbul'daydım. Bellidir ve basın da biliyor. İzin verirseniz, yanlış anlaşılmaması bakımından...

BAŞKAN — Efendim, lütfen... Lütfen... Sayın Selvi, bakınız... (Gürültüler) Efendim, bir dakika...

ONURAL ŞEREF BOZKURT (Ankara) — Hükümetin söz isteği var efendim.

BAŞKAN — Israr edildiği için oya sunmak mecburiyetindeyim. (SHP sıralarından gürültüler, sıra kapaklarına vurmalar)

HİKMET ÇETİN (Diyarbakır) — Gündeme geçtiniz Sayın Başkan.

BAŞKAN — Hayır! (SHP sıralarından gürültüler)

HİKMET ÇETİN (Diyarbakır) — "Gündeme geçiyorum" dediniz, geçtiniz Sayın Başkan.

ONUR KUMBARACIBAŞI (Kocaeli) — Gündeme geçtiniz efendim, zabıtlara bakın.

BAŞKAN — Bir dakika... Bir dakika... (SHP sıralarından gürültüler, ANAP sıralarından "Oylansın, oylansın" sesleri) Zamanın takdiri bana ait. (ANAP ve SHP sıralarından gürültüler)

HİKMET ÇETİN (Diyarbakır) — Gündeme geçtiniz Sayın Başkan, tutanaklara bakın efendim; "Gündeme geçiyorum" dediniz.

DEVLET BAKANI KÂMRAN İNAN (Bitlis) — Israr ediyorum ve oylama rica ediyorum.

BAŞKAN — Efendim, bunun takdiri bana ait. Ben zatı âlinize sonra söz vereceğim, şimdi oturun.

HİKMET ÇETİN (Diyarbakır) — Gündeme geçtiniz Sayın Başkan, dönemezsiniz.

BAŞKAN — Cumhurbaşkanlığının iki tezkeresi vardır... (ANAP sıralarından gürültüler)

HİKMET ÇETİN (Diyarbakır) — Gündeme geçtiniz.

BAŞKAN — Tamam (ANAP sıralarından "Hayır, hayır" sesleri, gürültüler) Okuyun lütfen, okuyun. (ANAP sıralarında gürültüler, sıra kapaklarına vurmalar)

DEVLET BAKANI KÂMRAN İNAN (Bitlis) — Oylama istiyorum Sayın Başkan, "Oylama yapacağım" dediniz.

BAŞKAN — Okuyun, okuyun. Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı'na... (ANAP sıralarından gürültüler sıra kapaklarına vurmalar)

DEVLET BAKANI KÂMRAN İNAN (Bitlis) — Israr ediyorum.

BAŞKAN — Okuyun dedim, okuyun. (ANAP sıralarından gürültüler)

HİLMİ BİÇER (Sinop) — Okuma kardeşim, okuma.

ONURAL ŞEREF BOZKURT (Ankara) — Tutumunuz hakkında söz istiyorum.

DEVLET BAKANI KÂMRAN İNAN (Bitlis) — "Oylamaya geçiyorum" dediniz.

BAŞKAN — Efendim, hak gene baki. Ben bunu...

ONURAL ŞEREF BOZKURT (Ankara) — Tutumunuzla ilgili söz istiyorum.

BAŞKAN — Sayın Bozkurt, sataşmayı takdir, bir birleşim, boyunca olur. (ANAP sıralarından gürültüler) Efendim, sataşmayı takdir bir birleşim boyunca olur.

DEVLET BAKANI KÂMRAN İNAN (Bitlis) — Tutumunuz hakkında söz istiyorum Sayın Başkan.

ONURAL ŞEREF BOZKURT (Ankara) — Tutumunuz hakkında söz istiyorum.

BAŞKAN — Hayır efendim! Zamanı ben takdir edeceğim. (ANAP sıralarından "Oylayın" sesleri) Yok efendim; zamanın takdiri bana aittir. Sayın İnan, zamanın takdiri bana aittir. (ANAP sıralarından gürültüler)

Okuyun lütfen.

DÖNEM: 18, CİLT: 28, YASAMA YILI: 2

T.B.M.M.
TUTANAK DERGİSİ

96 ncı Birleşim
1.6.1989 Perşembe

IV. GENSORU, GENEL GÖRÜŞME, MECLİS SORUŞTURMASI VE MECLİS ARAŞTIRMASI

A) ÖNGÖRÜŞMELER

1. —İstanbul Milletvekili Hasan Fehmi Güneş ve 50 arkadaşının, 1 Mayıs'ın "Çalışanlar Günü " olarak değerlendirilmesi için sendikalarca yapılan başvurulara karşı tahrik edici beyanlarda bulunduğu, 1 Mayıs 1989 tarihinde meydana gelebilecek olayları önlemek amacıyla önceden gerekli tedbirleri almadığı ve olayların önlenmesi için güvenlik güçlerince çağdışı yöntemler uygulanmasına göz yumduğu ve bu eylemlerin Türk Ceza Kanununun 228, 230 ve 240 inci maddelerine uyduğu iddialarıyla içişleri Bakam Abdülkadir Aksu hakkında Meclis soruşturması açılmasına ilişkin önergesi.

BAŞKAN — Genel Kurulun 18.5.1989 tarihli 90. Birleşiminde alınan karar gereğince, İstanbul Milletvekili Hasan Fehmi Güneş ve 50 arkadaşının, 1 Mayıs'ın "Çalışanlar Günü" olarak değerlendirilmesi için sendikalarca yapılan başvurulara karşı tahrik edici beyanlarda bulunduğu, 1 Mayıs 1989 tarihinde meydana gelebilecek olayları önlemek amacıyla önceden gerekli tedbirleri almadığı ve olayların önlenmesi için güvenlik güçlerince çağdışı yöntemler uygulanmasına göz yumduğu ve bu eylemlerinin Türk Ceza Kanununun 228, 230 ve 240. maddelerine uyduğu iddialarıyla İçişleri Bakanı Abdülkadir Aksu hakkında Anayasanın 100. maddesi uyarınca bir Meclis soruşturması açılmasına ilişkin önergesinin görüşmelerine başlıyoruz.

Bu görüşmelerde, sırasıyla, önergeyi verenlerden ilk imza sahibine veya onun göstereceği bir diğer imza sahibine; şahıslar adına iki üyeye ve son olarak da hakkında soruşturma istenilmiş bulunan İçişleri Bakanına söz verilecektir.

Konuşma süreleri, Danışma Kurulunca alınan karar gereğince, önerge sahibi ve ilgili bakan için 20'şer dakika, şahıslar için de 15'er dakikadır.

Meclis soruşturması önergesi, Genel Kurulun 16.5.1989 tarihli 88 inci Birleşiminde okunmuş ve bastırılarak sayın üyelere dağıtılmış bulunmaktadır.

Bu soruşturma önergesini tekrar okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına;

1 Mayıs günü 100 yılı aşkın bir süredir pek çok ülkede "Çalışanlar Günü" olarak kabul edilmektedir. Evrensel boyut kazanmış olan 1 Mayıs toplantılarında, emekçi haklarında ve sendikal özgürlüklerdeki kazanımlarla işçi dünyasının sorunları konuşulmakta, çağdaş, barışçı yeni çözümler üretilmektedir. Toplantılara katılan siyaset adamları ve kurumları da emekten yana görüşlerini, dayanışma programlarını sunmakta, emekçilerin daha mutlu yaşam düzeyine kavuşmasını amaçlayan katkılar yapmaktadır.

1 Mayıs 1989 gününün Türkiye'de de evrensel anlamıyla değerlendirilmesini isteyen sendikalar resmî makamlara başvurmuşlardır.

Bu saygıdeğer başvuru resmî muhataplarınca anlaşılmaz ve onaylanmaz bir dille reddedilmiştir.

Haftalardır geçim sıkıntısı ve hayat pahalılığı yüzünden yasalar çerçevesinde hak arayışlarını sürdüren işçilerin kitlesel tedirginliklerine Başbakanın ve diğer yetkililerin "1 Mayıs'ın kutlanmasına izin vermeyiz, kimseyi yürütmeyiz, yürütmek isteyenler korksun" gibi meydan okuyucu ve kışkırtıcı beyanları da eklenmiş, böylece mevcut gerilim artmıştır.

1 Mayıs'ın çağdaş anlamıyla kutlanması isteminin bu görevin doğal sahibi ve sorumlusu olan sendikalara verilmemesi sorumsuz grupların konuya el atmasına yol açmıştır, İktidarın yarattığı olumsuzluklar yüzünden 1 Mayıs gününün sorunlu geçeceği çok önceden anlaşılmıştır.

Buna rağmen o gün doğabilecek olayların çağdaş yöntem ve donanımla önlemeyi sağlayacak hazırlıkların yapılmadığı görülmüştür. 1 Mayıs günü İstanbul'da bazı grupların da kalkıştığı izinsiz toplantı ve gösteri yürüyüşleri iç güvenlik güçlerince son derece sert, acımasız ve hoşgörüsüz biçimde cop, İsrail sopası ve ateşli silah kullanılarak, bir anlamda resmî terör uygulanılarak önlenmeye yeltenilmiş, bu arada çok sayıda insan halkın gözü önünde dövülmüş, yaralanmış, bir kişi de öldürülmüştür. Olay toplumumuzda korku, tepki, iç güvenlik güçlerine karşı güvensizlik yaratmıştır. Ayrıca dış dünyada da ulusumuz, demokrasimiz ve çağdaşlık düzeyimizle ilgili haksız yayın, tartışma ve değerlendirmelere yol açmıştır.

Bu tutumun ulusal bir zarara neden olduğu açıktır.

Ulusça edindiğimiz acı deneyimler bu konularda duyarlı ve sorumlu davranmamızı gerektirmektedir. Toplumsal barışımızı bozmak demokrasimize el atmak, çağdaşlaşmamızı geriletmek isteyenlerin benzer programlar uyguladığını biliyoruz.

Olayın tüm boyutlarıyla aydınlanması, sorumluların saptanması, bu nedenle zorunludur. Bu anlayışla bu konuda Meclis soruşturması açılmalıdır. Yüce Meclisin yapacağı soruşturmayla aydınlanması gereken başlıca noktalar şunlardır:

1. 1 Mayıs'ın "Çalışanlar Günü" olarak değerlendirilmesini isteyen sendikaların başvurusu karşısında Başbakan, içişleri Bakanı, il ve emniyet yetkililerinin sözlerinin tahrik edici etkilerinin olup olmadığının saptanması gerekmektedir.

2. Ani olay niteliği taşımayan, "Geliyorum" diyerek oluşan, yurt ölçüsünde beklenen 1 Mayıs olayları için önceden önleyici hazırlıkların hükümet, İçişleri Bakanlığı ve iller düzeyinde yapılması gerekirdi. Bu arada toplu olaylarda kullanılacak Özel eğitilmiş birliklerin, özel donanımın ve planlamanın tamamlanması zorunlu idi. Bu zorunluluğun yerine getirilip getirilmediğinin araştırılması gerekir.

3. Toplu olaylarda ateşli silah kullanılması terk edilmiş çağdışı bir yöntemdir. Polis Vazife ve Salahiyet Kanununun 16 ve Ek 6. maddesiyle ilgili nizamnamenin 17. maddesi de aynı doğrultuda düzenlenmiştir. Buna rağmen olaylarda göstericiler silah kullanmadığı halde iç güvenlik güçlerinin hedef gözeterek ve nişan alarak ateşli silah kullandığı görülmüştür. İlaveten özel eğitim görmemiş birimlerin de görevlendirildiği gözlenmiştir. Bu konulardaki sorumluların belirlenmesi tüm iç güvenlik örgütünün suçlanmaması için zorunludur.

4. Başbakan, olayların ülkemizin siyasal istikrarını bozmak isteyen "mihraklar" tarafından düzenlendiğini söylemektedir. Gerçekten olayların ülkemizi tekrar terör ortamına sürükleyerek demokrasimize el atmak isteyen bir programın kalkışması olup olmadığının anlaşılmasında, bu sinsi emelin sahibi olan iç ya da dış, resmî ya da gayri resmi, legal ya da illegal güçlerin bilinmesinde ulusumuzun yaşamsal yararı vardır.

5. 1977 1 Mayıs'ında sendikaların düzenlediği Taksim Alanındaki toplantının disiplin içinde sürdürüldüğü anda kasıtlı ya da sorumsuz güçler tarafından ateş açılarak başlatılan panik sonucunda çok sayıda insanın ölümüne neden olduğu bilinmektedir. Bu yılki olaylarda da benzer bir planın uygulanmak istenip istenmediğinin, olaylarda kışkırtıcı ajanların etkili olup olmadığının açığa çıkarılması yararlı olacaktır.

Ülkemizi ve demokrasimizi gelecek tehlikelerden korumak ve esirgemek için tüm siyasî partilerin sorumluluk anlayışı içinde katkıda bulunacağı bir Meclis soruşturmasında yarar görmekteyiz.

Açıklanan nedenlerle içişleri Bakanı Abdülkadir Aksu'nun Türk Ceza Kanununun 228, 230 ve 240. Maddelerine uyan cezaî sorumluluğu ve ayrıca Bakanlık görevinden alınmasını gerektiren siyasî sorumluluğu söz konusu olduğundan Anayasamızın 100. maddesi uyarınca Meclis soruşturması açılmasını diliyoruz.

Gereğinin Anayasanın anılan maddesine ve Türkiye Büyük Millet Meclisi Birleşik Toplantısı içtüzüğünün 12 ve izleyen maddelerine göre yapılmasını arz ederiz. 4.5.1989

Hasan Fehmi Güneş ve arkadaşları
(İstanbul)

BAŞKAN — İlk söz, önerge sahibi ya da onun göstereceği bir kişiye verilecektir. Sayın Güneş, zatı âliniz mi konuşacaksınız?

HASAN FEHMİ GÜNEŞ (İstanbul) — Evet efendim.

BAŞKAN — Buyurun efendim. (SHP sıralarından alkışlar) Sayın Güneş, süreniz 20 dakikadır.

HASAN FEHMİ GÜNEŞ (İstanbul) — Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; 1 Mayıs 1989 günü, İstanbul'da yaşanan olaylar; halkımızın toplumsal barış umudunu kırmış, kamu düzeni özlemini yaralamış, iç güvenlik güçlerine olan inancını sarsmış, uluslararası itibarını da önemli ölçüde zedelemiştir.

O gün, İstanbul'da, iç güvenlik güçleri, izinsiz yürüyüş yapan topluluklara karşı copla, sopayla, silahla şiddet kullanmış, 1 kişi tabancayla öldürülmüş, yaklaşık 50 kişi yaralanmıştır. Bu uygulama, izinsiz yürüyüşü dağıtma ve yatıştırma sınırını aşan, yasalara aykırı, düşmanca bir saldırı düzeyinde yürütülmüştür.

Takip eden günlerde, çıkan gazetelerin başlıkları ve resimleri insanlık ve uygarlık adına üzücü ve kahredici sahneler sergiliyordu. Aynı günün geç saatlerinde, Batı ülkelerindeki tüm yayın organları, birinci haber olarak İstanbul'daki olayları veriyor, televizyonlar bu olayların kanlı görüntülerini yayınlıyor; bu yayınlar bizi aşağılayarak, Avrupa Topluluğuna üyelik istemimizi tartışarak, bizi Güney Kore'yle, Filipinlerle aynı düzeyde göstererek sürdürülüyordu.

O gün İstanbul'da yaşanan olaylar, sıradan bir güvenlik sorunu boyutlarını aşmıştır değerli milletvekilleri. Olaylar, ulusumuzun çağdaşlık ve uygarlık sorunu boyutuna ulaşmıştır. Bugün konuşmak durumunda olduğumuz konunun asıl çerçevesi budur. Yoksa çağdaşlaşmamıza düşürülen haksız leke, toplumsal barış ve özlemimize bulaştırılan kan, güvenlik duygumuzu sarsan terör kışkırtıcılığı niteliğindeki resmî şiddet, bu çerçevenin ancak ayrıntılarıdır.

Bu, önlenemez ani bir olay değildi değerli milletvekilleri, beklenen bir olaydı. Resmî açıklamalarla gerginleştirilen ortamın inatlaşmasından kaynaklanan tepkinin sonucuydu; geleceğini haber vermişti. Bu nedenle, karşılanabilirdi. Ayrıca, önlenemez büyüklükte de değildi; cılızdı, yatıştırılabilir bir gösteriydi. Yetkililerin elinde ise yeterli güç vardı, donanım vardı, araç vardı. Buna rağmen bilinen boyuta gelmesi niye önlenememişti ya da niye önlenmemişti? Olmayan neydi; neydi noksan kalan?

Sayın milletvekilleri, 1 Mayısta, İstanbul'da, önce, demokrasi ve özgürlük kavramlarını içine sindirmiş, yüreği insan sevgisiyle dolu, aklını ve duygularını ilkel güdülerden arındırmış devlet otoritesi anlayışı yoktu. Sorun yaratmadan çözüm bulan, inatlaşmadan inandıran, zor kullanmadan

şiddet önleyen, kendisiyle de toplumuyla da barışık olan, barışçı olan gerçek yönetici yoktu. Tüm dünyadaki yumuşama sürecini algılayamamıştı o günkü yetkililer. Ulusumuz şiddet ve terör tuzağına düşmenin bedelini demokrasiyle ödemenin acılarını henüz unutmamışken aynı tuzağa yeniden düşmeme dikkatini gösterecek ileri görüşlülük yoktu İstanbul'da o gün. Ayrıca, hoşgörü yoktu, kendine güven yoktu; en acısı, sevgi yoktu değerli milletvekilleri. Yüce Tanrının insanlara verdiği en soylu duygu sevgidir; o gün İstanbul'da sevgi yoksunluğu egemendi. "Sevgi yoksa zorbalık vardır." özdeyişi o gün İstanbul'da bütün ilkelliğiyle sergilendi, sürdürüldü. (SHP sıralarından alkışlar)

1 Mayıs gününü emekçi günü olarak kutlamak için başvuran işçi sendikaları, izin verilmemesi üzerine programlarını iptal edip devreden çekilmişlerdi. Geçtiğimiz dönemlerden edindiğimiz acı tecrübelerle biliyoruz ki, yasal hak arama ve şikâyet etme yolları tıkandığında yasaları zorlayan yöntemler gündeme gelmektedir, taraftar bulmaktadır. Yasal örgütlenme yasaklanırsa, illegal örgütlenme hızlanır, yaygınlaşır. Bunları bildiğimiz halde, 1 Mayıs günü, bir kez daha saptandı ki, bu kurallara uyulmamıştır. İşçi sendikalarının izin istemleri, şık ve zarif olmayan, aksine, tehditkâr, sert, kışkırtıcı ifadelerle geri çevrilince, sorumsuz, disiplinsiz, yapıları gereği kışkırtmaya elverişli ve suç işlemeye yatkın grupların harekete geçmesine yol açılmış ve yasadışı ifade aracı olarak da, izinsiz gösteri yürüyüşü kalkışmasına izin verilmiştir. Bir başka anlatımla, 1 Mayıs'ta konunun gerçek sahibi ve sorumlusu olan sendikalara izin vermemek, gösteri yapılmamasını değil, yasadışı, kışkırtmaya açık, suç işlemeye yatkın, sorumsuz ve denetimsiz gösteri yapılmasını sağlamıştır.

Acaba istenen bu muydu? (SHP sıralarından alkışlar) Gerçekten istenen bu muydu acaba? Azgın ve kontrolsüz gruplara meydan açılsın, onların tahrik ettiği yasadışı topluluklarda yaratılacak panikle 1 Mayıs 1977 tekrarlansın mı isteniyordu? Öncelikle cevap bulmamız gereken soru budur.

Yüce Meclisin değerli üyeleri, bu noktada ısrarla yineleyerek bilginize sunmak istiyorum ki, Sosyaldemokrat Halkçı Parti, kaynağı ve gerekçesi ne olursa olsun, yasadışı tüm girişimleri reddetmekte, yanlış ve tehlikeli bulmaktadır. Yasaların çerçevesini aşan tüm eylem ve zorlamalara karşıdır. 1 Mayıs günü yapılan izinsiz yürüyüşe de, o yürüyüşte taşınan yabancı flama, bayrak ve yazılara da, söylenen sloganlara da bu dikkatle ve bu duyarlılıkla baktık. Ancak, bu tutumumuz, olayları bu noktaya getiren kışkırtıcı yönetim kusurlarını görmemize engel değildir ve olmamalıdır. (SHP sıralarından alkışlar) Anayasal bir hak olan gösteri özgürlüğünün yasaklanmasının olayları bu noktaya zorladığını görmemezlikten gelemeyiz. Özgürlüklerin yanlış kullanılmasından korkarak

yasaklamak mantığı, demokrasinin özüne yabancıdır, demokrasiye aykırıdır. Kötüye kullanma ihtimalini, korku ve öcü haline büründürüp, özgürlüklerden vazgeçemeyiz. Bu yolu açarsak, tüm özgürlüklerimizi elden çıkarma tehlikesine düşebiliriz. Bu yaklaşım, sadece, otoriter, baskıcı, şiddet ve korkuyu, yönetim aracı olarak kullanan demokrasi düşmanı rejimlerin gerekçesi olabilir; bizde olamaz.

Değerli milletvekilleri, demokrasimizi geliştirmek, kalıcı kılmak istiyorsak, hem özgürlükleri kuşandıracağız hem de kötüye kullanılmasını önleyeceğiz. Özgürlüklerin kötüye kullanılmamasının güvencesi, yasaklar ve yasaklamalar olamaz; bu güvence yine özgürlüktür; katılımcı, çoğulcu ve barışık toplumun iç dinamizmi, sağduyusu ve sivil özgürlüğüdür. Yasal bir özgürlük olan toplantı ve gösteri yürüyüş hakkının kullanılmasını, kötüye kullanılacak varsayımıyla yasaklamak ya da yasaklatmak, hem bu hakkın kullanılmasını engellemiş hem de yasadışı yollara yol açmıştır.

Sayın içişleri Bakanının sorumluluğu işte bu yanlış kararla başlamaktadır.

Sayın milletvekilleri, 1977'nin 1 Mayıs'ındaki olayların, bu yılkı yasaklama gerekçesi olarak ileri sürülmesi, inandırıcı da değildir artık; çünkü anılan olaydan sonra (1978 yılında, 1979 yılında, 1980 yılında) izinli 1 Mayıs gösterileri yapılmış ve ciddî bir yasal sorunla da karşılaşılmamıştır.

Sayın milletvekilleri, olayın bundan sonraki bölümleri ise herhangi bir gösteri yürüyüşü niteliğindedir. Saat 10.30 civarında İstiklal Caddesinde yaklaşık 2 bin kişilik bir grubun, Taksim Meydanına yönelik izinsiz yürüyüşüyle başlayan bu aşama, olaylı ve kanlı halde gelişmiş, yaralanmalarla ve ölümle sonuçlanmıştır.

BAŞKAN — Bir dakika Sayın Güneş... Müsaade eder misiniz?

Sayın milletvekilleri, ayakta olan arkadaşlar lütfen yerlerine otursunlar; konuşmaları takip edemiyorum. Arkadaşların oturmasını bekliyorum.

Devam edin Sayın Güneş.

HASAN FEHMİ GÜNEŞ (Devamla) — Olaya, önyargısız ve sorumluluk duygusuyla bakmaya devam edelim: İstiklal Caddesindeki yaklaşık 2 bin kişilik topluluk, polisin saldırısıyla dağıtıldıktan sonra, Tarlabaşı, Şişhane ve Kasımpaşa yönünde yaklaşık 400-500 kişilik yeni bir topluluk oluşturarak yürüyüşe geçmiştir. Yine bu sıralarda, aynı büyüklükte bir başka topluluğun Mecidiyeköy, Abide-i Hürriyet Meydanı doğrultusunda hareket ettiği görülmüştür. Söylemek istediğim şudur: Göstericilerin büyüklüğü sadece bu kadardır. Ayrıca, göstericilerin silahlı olmadığını, silah kullanmadığını, yetkililerin açıklamalarından öğreniyoruz. Göstericiler, ancak polisin saldırı ve meydan dayağından sonra taş ve sopa kullanmışlardır. Buna karşılık İstanbul'da alarm edilen polis sayısı 14 bindir; bekçi sayısı 4 bindir; asker sayısı 18 bindir; yeterli sayıda istihbarat elemanı günlerdir bu konuda bilgi topla-

maktadır. İç güvenlik güçlerinin elinde on binlerce ateşli silah, binlerce kalkan, yüzlerce telsiz ve taşıt aracı, 15 panzer, 5 helikopter ve yeterli sayıda gaz, kauçuk mermi ve su sıkma aracı bulunmaktadır. Denge bu... İç güvenlik güçlerinin en önemli üstünlüğü ise, kuşkusuz, yasal yetkileridir ve aldıkları eğitimdir. Daha polis okullarında ve uygulamalarda, izinsiz toplantı, gösteri yürüyüşlerinin ateşli silah kullanılmadan nasıl dağıtılacağını, çevik kuvvetler tarafından hat düzeni, kama düzeni, çapraz düzen gibi taktiklerle, kalkan ve bedenî güç kullanılarak nasıl dağıtılacağını, nasıl etrafının sarılarak bloke edileceğini, gösterilecek şiddet ve mukavemete orantılı olarak zor kullanma derecesinin nasıl artırılacağını öğrenmiş bulunmaktadırlar. Bütün uygar ülkelerde, benzer olaylarda bu teknikler kullanılmaktadır; ama o gün İstanbul'da gözlenen uygulama, buna ters yürütülmüştür; yasal sınırlar da, teknik sınırlar da aşılmıştır.

Bu aşamada yapılan yanlışlıkların bir bölümü şunlardır: Olayları önlemek için yapılması gereken haber alma, duyarlı alanları belirleyip kontrol etme, kuvveden ve donanımı kullanma planları yapma, yedek güçleri uygun bölgelerde konumlandırma hazırlıkları ihmal edilmiş; bunun aksine, gözdağı verilerek, "Şişli'den, Mecidiyeköy'den, Taksim'den o gün kimse geçmesin, yürüyecekler korksun" gibi meydan okumalarla vakit geçirilmiş; kolluk güçleri de meydan kavgasına göre, adam dövmeye göre, İsrail sopasıyla kemik kırmaya göre, saldırmaya göre, ateş etmeye göre eğitilmişlerdir.

Uygulamada, toplu olaylara göre eğitilmiş çevik kuvvet gibi birlikler görevlendirilmemiştir; aksine, böyle olaylarda kesinlikle kullanılmaması gereken, yasalara göre de kullanılmaması gereken, bekçi, sivil giyimli istihbarat elemanları ile karakol ve trafik polisi gibi birimler görevlendirilerek, olayların kanlı hale gelmesine neden olunmuştur. Kuvvetler başsız bırakılmıştır; küçük parçalara bölünmesine, paniğe kapılmasına, kendi başlarının çaresine bakacak duruma düşmesine; bunun sonucu olarak, yasal sınırlar aşılarak, silah kullanılmasına yol açılmıştır. Daha önceden ilan edilen panzerler olaya sevk edilmemiştir, sevk edilememiştir. Helikopterlerden yararlanamamıştır. Kalkan, göz yaşartıcı gaz, tazyikli su, kauçuk mermi kullanılmamıştır. Sadece şiddet ve korku salınarak, yaralayıcı ve öldürücü silahlar kullanılarak görev sınırlan çiğnenmiş, yaralama ve öldürme olaylarına zemin hazırlanmıştır.

Bilgili, basiretli ve tedbirli yöneticiler gibi davranamamıştır. Yanlış yöntem ve yönlendirme ile polis suça itilmiş, bu yüzden polis örgütü kamuoyunda yıpratılmış, buna bağlı olarak, polis örgütüne vatandaşın göstermesi gereken saygı ve güven sarsılmıştır.

Yüzlerce kez ateş edildiği halde, topluluğa karşı silah «kullanılmaması ikaz edilmemiş, olayların öldürme düzeyine gelmesine âdeta zımnen müsaade edilmiştir. Daha sonra da, ateş edenler ve ettirenler konusundaki sorumluluk ortada bırakılmıştır.

Bütün bunlar, gösterilerin 1977'nin 1 Mayısındaki katliam haline dönüşmesini sağlamak kastıyla ve provokasyon amacıyla davranıldığını iddia edenleri haklı çıkaracak yanlışlardır. (SHP sıralarından alkışlar)

Sonuç ise, değerli milletvekilleri, görmemezlikten gelemeyeceğimiz ağırlıkta suçtur ve suçlardır. Bu suçların sorumlusu da, Anayasanın 112. maddesinde belirtildiği gibi, hem doğrudan, hem emrindekilerin eylem ve işlemlerinden dolayı Sayın içişleri Bakanıdır ve sonra Tuzla katliamının da sorumlusu olan İstanbul Emniyet Müdürüdür.

Sayın milletvekilleri, olay, yasaların noksansız uygulanması ya da yasa hâkimiyetinin korunması gerekçesiyle örtbas edilemez. Nitekim 1 Mayıs tarihinden bir süre önce Cezeri Kasım Paşa Camiinin açılışında sergilenen, kamu düzenini de bozucu eylem namazında gösterilen görmemezlikten gelme marifeti, İstanbul'daki görevlilerin kamu hâkimiyeti konusundaki özenlerinin derecesini ve niteliğinin de göstergesidir. Anılan olayda şiddet kullanılmaması doğru da olmuştur. Yanlış olan, anılan olayın tertipçilerinin takipsiz bırakılması ve daha sonraki toplu olaylarda da aynı hoşgörülü yaklaşımın gösterilmemesi, aksine, düşmanca ve öfkeyle davranılmasıdır.

"Biz Taksim Meydanına yabancı bayrak diktirmedik" demek de yeterli savunma sayılmaz. Hamasi ve hayalî başarı övünmeleriyle kimse suçlarını gizleyemez, gizleyememiştir. Açık olan şudur...

RIZA YILMAZ (Ankara) — Sayın Başkan, ANAP milletvekillerinin çoğu ayakta, olmaz ki bu kadar... Biraz saygı göstersinler.

BAŞKAN — Efendim, ikaz ettik, zaman zaman da ediyoruz; lütfen...
Evet, devam edin Sayın Güneş.

EROL AĞAGİL (Ankara) — Ayıp, ayıp; burayı ANAP kongresine çevirdiniz.

HASAN FEHMİ GÜNEŞ (Devamla) — Değerli milletvekillerinin, benim de bu kürsüde konuşma özgürlüğümün bulunduğunu, bunu iyi kullanabilmem için, hiç olmazsa benim dikkatimi dağıtmamak özenini, nezaketini göstermeleri gerektiğini takdir edeceklerini umuyorum. Ben de bir özgürlük kullanıyorum; lütfen bana yardımcı olun. Söylediklerim çok önemli şeyler olmayabilir; bir kişi öldürülmüş, çok önemli olmayabilir, elli kişi yaralanmış, çok önemli olmayabilir; ama bu kürsüde söz söyleme hürriyeti onların hepsinden önemli olabilir. (SHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN — Sayın Güneş, lütfen devam edin.

HASAN FEHMİ GÜNEŞ (Devamla) — Değerli arkadaşlarım, açık olan

şudur: 14 bin polis, 18 bin asker, 4 bin bekçi, panzer, helikopter, araç, yetki... Bütün bunlarla 2 bin kişilik bir izinsiz gösteriyi kan dökmeden, adam öldürmeden dağıtamadılar, bunu sağlayamadılar. Bu, vahim bir durumdur. Beceriksizlikten öte, başarısızlıktan öte apaçık bir suçtur ve hesabını sormak gerekir. Bu Meclis bunun hesabını sormalıdır. Bunu söylemeye çalışıyorum (SHP sıralarından alkışlar)

Ayrıca, devlet nizamı için kardeş katline izin veren, beş yüz yıl önceki ortaçağ kurallarının arkasına gizlenmek de sadece çaresizliğinin göstergesi değildir, ayrıca bizi yönetmek durumunda olanların anlayışının ibret, ürküntü ve korku verici itirafıdır. (SHP sıralarından alkışlar)

Anayasanın dahi ihlalinde, işleri geldiğinde, devlet düzeni için sakınca görmeyenlerin bu çelişkisi, sadece kendi tutarsızlıklarının değil, karşı karşıya olduğumuz sorunun, uygarlık sorununun ciddiyetini de göstermektedir.

Sayın milletvekilleri, buraya kadar şunu ifade etmek istedim: Olayların öncesinde ve olaylar sırasında, içişleri Bakanının ve emrindekilerin verdiği karar, uyguladığı yöntem, izlediği tutum, olayların başlamasına, büyümesine, suç düzeyine ulaşmasına neden olmuştur. Diliyoruz ki, olayı savunmak için gereksiz bir gayretle, saptırma yoluna tevessül ve tenezzül edilmesin.

Resmî bir rivayete göre, olaydan bir süre sonra, güya telefon eden ve güya vicdan azabına dayanamayan meçhul bir kişi, Mehmet Ali Dalcı'yı kendisinin öldürdüğünü, tabancayı da, o civara bıraktığını bildirmiş, polis de gitmiş, eliyle koymuş gibi tabancayı bulmuştur. Bir başka gün, yine güya vicdan azabı çeken bir kahvehane yöneticisi polise başvurmuş, "Dalcı'yı, göstericilerin arasındaki bir sivilin vurduğunu gördüm" demiştir. Bu hayalî senaryolarla, bu kurgu film taklitçiliğiyle kamuoyunu aldatmaya kalkışmak ayıptır. Böylesi küçük oyunlar, sorumlu insanlara yakışmaz. Kaldı ki, göstericilerin arasına karışmış sivil polisler olduğunu, bunların silah da kullandığını, o günkü gazetelerin ilk sayfalarında görüyoruz; Milliyet'te var, Hürriyet'te var, Cumhuriyet, Gazete, Tercüman, Günaydın, Güneş gazetelerinin hepsinde var.

Sayın Başkanım, sayın milletvekilleri; tüm özgürlüklerin, yasaklanmadan ve yasal sınırlar da aşılmadan kullanılmasını istiyorsak, 1977'nin 1 Mayıs'ındaki olaylar bir daha yaşanmasın, o kışkırtmalar bir daha yapılmasın diyorsak, her izinsiz gösteri yürüyüşünün arkasında yaralılar, cenazeler ve kan gölleri kalmamasını diliyorsak, 1 Mayıs 1989 günü İstanbul'da yaşanan olayları onaylamıyorsak, bu Meclis, Meclis soruşturmasını açmalı ve Yüce Meclise yakışan bir sorumlulukla sonuçlandırmalıdır.

Sözünü çok ettiğimiz, her sıkışıldığında sözü edilen, iç ve dış mihraklar, ikide bir, gerçekten, istikrarımıza, demokrasimize, toplumsal barışımıza el atıyorlarsa; onların üzerine gitmek, yolunu kesmek, yakasından tutup çıkarmak ertelenemez bir görevdir ve o görev sadece bize aittir. Bize yakışan, şikâyet etmek değil, çözüm ve çare üretmektir. Bu soruşturma bu görevimizi yapmamız

için değerli bir fırsat olarak kullanılabilir. Diliyorum ki, Sayın Bakan, olayların gerçekten aydınlanması ve demokrasimiz açısından ileride tekrarlanmaması için Meclis soruşturması açılmasında bizim görüşümüze destek vereceklerdir.

Yüce Meclisin takdirlerine saygıyla arz ediyorum.

Teşekkür ederim Sayın Başkanım. (SHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Güneş.

Şahsı adına söz alan sayın milletvekillerinin adlarını okuyorum: Balıkesir Milletvekili Sayın Mustafa Çorapçıoğlu ve Erzurum Milletvekili Sayın Mehmet Kahraman.

Sayın Çorapçıoğlu, buyurun efendim. (DYP sıralarından alkışlar)

Sayın Çorapçıoğlu konuşma süreniz 15 dakikadır.

MUSTAFA ÇORAPÇIOĞLU (Balıkesir) — Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; hepinizi derin saygılarımla selamlıyorum.

İstanbul Milletvekili Sayın Hasan Fehmi Güneş ve 50 arkadaşı tarafından verilmiş ve özetle 1 Mayıs 1989 tarihinde İstanbul'da vuku bulan olaylar nedeniyle, İçişleri Bakanı Sayın Abdülkadir Aksu hakkında Meclis soruşturması açılmasına ilişkin önerge hakkında şahsî görüşlerimi arz etmeye başlarken, bir iki hususu Yüce Heyetinizin takdirlerine sunmak isterim.

Birincisi, vuku bulan olaylardan, gerek millet ve gerekse o milletin fertleri olarak hepimizin son derece büyük üzüntü duyduğumuz muhakkaktır. Keşke bu olaylar olmasaydı, keşke şu veya bu kötü niyetlilerden veyahut da ihmal vesaireden dolayı, halkla güvenlik kuvvetleri karşı karşıya gelmeseydi, keşke vatandaş kanı akmasaydı, keşke yaralanmalar, ölmeler olmasaydı ve keşke bugünkü şartlar içerisinde bunların bir daha tekerrür etmeyeceği hakkında kesin bir kanaat sahibi olabilsek.

Değerli arkadaşlarım, bu konudaki büyük teessürümüz ve hassasiyetimiz ne olursa olsun, meseleye, bir manada milletimizin ve devletimizin bekası mahiyetindeki bir olay olarak bakmak ve bütün bu hassasiyetimizi bir duygusallığa dönüşmeden, meselelere serinkanlı yaklaşmakta bulabileceğimize öncelikle inandığımı ifade ederek sözlerime başlamak istiyorum.

Bir diğer husus da, Anayasamızın 100. maddesine göre malumu âliniz, grupların, Meclis soruşturması önergeleri hakkında müzakere yapmaları mümkün bulunmamaktadır. Diğer arkadaşım gibi, buraya şahsî görüş ve fikirlerimi arz etmek üzere çıkmış bulunmaktayım; ancak, hepinizin, takdir buyuracağı gibi, bir partiye mensup milletvekillerinin o partinin gerek genel görüşlerinden, gerekse önerge konusu olaylar hakkındaki görüş ve kanaatlerinden ayrı bir görüş ve kanaat beslemesi, pratik olarak mümkün bulunmamaktadır. O itibarla, bu olayların vukuundan evvel ve sonra, gerek özünü teşkil eden istekler, gerekse olayların cereyan tarzı, bunların teşhisi ve önlenmesi bakımından, partimizin

yetkililerince, yüce huzurlarınızda, grubumuzda, basın organlarında vuku bulmuş olan beyanlarına ara sıra başvuracak olursam, bunu, malumu ilam etmek arzumdan değil; ama sözlerimin daha net anlaşılmasını, yeni moda tabirle, daha şeffaf anlaşılmasını temine matuf gayret olarak telakki etmenizi istirham edeceğim ve yine üçünü bir husus olarak da, hadiselerin önünde veyahut içinde bulunduğu iddia edilen bir istek ve bir talep üzerinde, partimin de ifade edilmiş görüşlerine istinaden, şahsî kanaatimi arz etmeye çalışacağım.

Bu husus şudur...

ONURAL ŞEREF BOZKURT (Ankara) — İçtüzük, şahsî kanaat ifadesini öngörmektedir.

MUSTAFA ÇORAPÇIOĞLU (Devamla) — Cevap vermekle vaktimizi geçirmeyelim diye takdirlerinize baştan sunmuştum Sayın Onural Şeref Bozkurt Beyefendi; o itibarla, onu bilahare özel olarak görüşmek üzere, ben sözüme devam edeyim müsaade ederseniz.

Değerli arkadaşlarım, idrak etmekte, içinde bulunmakta olduğumuz 20. Yüzyılın son çeyreğinde, çalışanların, senede bir günü bayram olarak kutlamamaları gerektiği hakkında bir düşüncenin var olabileceğini sanmıyorum, inanmak da istemiyorum. Biz, bütün dünyada olduğu gibi, çalışanlarımızın ve işçilerimizin, senenin bir gününü bayram olarak kutlamalarının bir mahzuru olduğu kanaatinde değiliz. Bilakis, çalışmanın insan topluluklarını toplum haline getirmedeki önemine ve yüceliğine inanmak ve çalışanlarımızla işçilerimizin, bir taraftan rızıklarını ararken, rızıklarını bulmaya çalışırken, diğer taraftan da cemiyetimize sonsuz katkılarda bulunduğunun idraki içinde olarak, onların maddî ve manevî emeklerinin karşılığını kendilerine vermekte bir mahzur bulmadığımızı ifade etmek isteriz. Yani, demek isteriz ki, işçilerin de senede bir gün kutlayacakları bir bayramı olmalıdır; ama bu bayram hangi gün olmalıdır? Bunu da tartışmaya ve müzakere etmeye açığız. Yüce milletimizin zihninde, evvelce vuku bulan yanlış olaylardan kaynaklanan birtakım istifhamlar giderilmişse, bu, Mayıs'ın herhangi bir günü de olabilir veyahut başka bir gün de olabilir; bunda katı bir tutum içinde olmadığımızı ve şahsen de bu görüşü benimsediğimi, bilhassa huzurlarınızda ifade ederek, bir noktayı kesin bir sonuca bağlamak isterim.

Değerli milletvekilleri, verilmiş bulunan önergenin tahlilinde, alakalıları itibariyle, üç kesim, üç taraf bulmaktayız: Birincisi, hadiselerin başlamasına esas olduğu iddia edilen, ama varit olup olmadığı ancak Yüce Heyetiniz el koyduğu takdirde anlaşılabilecek olan bir hadise vardır. işçiler ve işçileri temsilen işçi sendikalarımız, 1 Mayıs'ı işçi bayramı olarak kutlamak üzere resmen ve 2911 sayılı Kanun gereğince müracaat etmişlerdir. İdare burada Sayın içişleri Bakanı tarafından ifade edildiğine göre bir kısmında şeklî bir noksanlık, bir kısmında

yer ve meydan bulunmaması ve buna benzer sebeplerle, sendikalarımızın bu taleplerini reddetmiştir. Sendikalarımız, çok olumlu bir tavır içerisinde, izin verilmediği için, gösteri yapmayacaklarını ifade ederek, kendi mensuplarına, izinsiz gösterilere katılmama tavsiyesinde bulunmuşlardır, işçiyi temsil eden ve işçinin senede bir gün bayram yapması için kamuoyu oluşturmaya çalışan sendikalarımızın, bu davranışını akılcı, basiretli ve ümit verici bir davranış olarak bulduğumuzu ve takdir eylediğimizi ifade etmek istiyorum.

Ortada, zannediyorum, Hükümetimiz tarafından pek sıcak bakılmayan bir olay vardır. Bu olayda da, 2911 sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanununa göre, önceden izin alınmak kaydıyla, yani meşru olmak kaydıyla herhangi bir gösteri yapıldığı veya yürüyüşe teşebbüs edildiği, böyle bir demonstrasyona tevessül edildiği takdirde; bunun bir manada rahatsızlık verici olduğu hususunda peşin hüküm verilir.

Muhterem arkadaşlarım, oysaki toplantı ve gösteri yürüyüşü yapma hakkı sadece demokratik ülkelerde vardır. Demokratik olmayan ülkelerde böyle bir hakkın varlığından bahsedilemez. Haklarının verilmediğine inanan veyahut haklarının zayi edildiği inancında olan milyonları, onların arzularını, bu arzu etrafında Yüce Meclise gelinceye kadar bir kamuoyu oluşturmalarını, başka türlü, meşru zeminlerde tutamazsınız. Hükümetlere düşen görev, kanun gereğince müracaatı yapılmış bulunan bu kabil toplantıları kolaylaştırmaktır.

Biz, Doğru Yol Partililer olarak Türkiye sathında yüzlerce miting ve yürüyüş yaptık. Sadece, 1986 senesinde Antalya'da, o zamanki idarecilerin-maalesef basiretsizliği ve kraldan ziyade kralcı olmaları dolayısıyla tahaddüs eden ve bizim mensuplarımızı, yani milletvekillerimizin coplanmasıyla sonuçlanan hadiseye karşı dahi haklılığımızı kaybetmemek için sükûnetle muamele ettik. Onun dışında, on binlerce kişinin katıldığı ve bu devletin ve bu milletin iyiliği için, aklımıza gelen her türlü meşru fikirleri söylediğimiz yüzlerce toplantımızda, bir tek kişinin burnu kanamamış, bir tek evin camı kırılmamış ve hiçbir suretle, devletin güvenlik kuvvetleriyle karşı karşıya gelinmemiş ve buna azami itina gösterilmiştir.

Demek oluyor ki, bu tip gösterilerden, bu tip meşruiyet içerisinde yapılmak istenen ve kamuoyu oluşturmaya matuf bulunan gösteri hareketlerinden hükümetlerin ve idarelerin korkmaması; bilakis; onları meşru zeminlerde tutmayı temin etmek için, onlara gereken kolaylığı göstermiş olmaları, demokratik hürriyetlerin kullanılması ve muhafazası bakımından şarttır.

Değerli milletvekilleri, bu yapılmayınca acaba ne olmaktadır? Bu yapılmayınca bu, evvelce de tecrübe edilmiştir işçi kisvesinde görünmeyi, işçinin sırtına bir ahtapot gibi binerek, milletin evlatları olduğu halde, onları millet nazarında kötü göstermek isteyen ve işçinin samimiyetle aradığı gerçek bir bayramı; o günü bayram yapmak için değil; ama her günü Türk Milletine zin-

dan etmeyi kendine şiar edinmiş bulunan, bu milletin ve devletin bekasını hazmedemeyen güçlerin, kişilerin ve grupların arenası haline gelmekten maalesef kurtaramamaktayız.

İşte, bunlara engel olmak için, işte bunlara mani olabilmek için, milletin bütün fertlerinin ve orada işçi kesiminin, demokratik nizam içinde sahibi olduğu ve kendisine meşru bir hak olarak tanınmış olduğu için de onu yüce tutmaya mecbur olduğu ve buna 1 Mayıs hareketlerinden önceki tavırlarıyla da ortaya koymuş bulunan işçi kesimine ve onun mümessilleri olan sendikalara bu hak tanınmalıydı. Bu hakkın tanınmamış olması, kanaatimizce, bir takım nahoş hadiselerin ve üzücü hadiselerin ortaya çıkmasına sebep olmuştur. Elbette ki, bu hakkı kullanan sendikalarımız da, bu hakkın getirdiği imkânlar nispetinde sorumluluk duygusunu kendi vicdanlarında hissetmektedirler. Bunun işaretini, 1 Mayıs'ta, biraz da sudan sebeplerle talepleri toptan reddedilmiş olmasına rağmen, ağırbaşlılıklarını, vatanseverliklerini her yerde göstermiş olmakla ispat etmişlerdir.

Bu önergenin muhtevasına iştirak etmeyebilirsiniz, bu önergenin tavrına iştirak etmeyebilirsiniz, hatta bu önergede zikredilen sebepler dolayısıyla dersiniz ki, "Neden sadece Sayın içişleri Bakanı hakkında bir soruşturma isteniyor da, aynı konuda tahrik edici beyanlarıyla olaylara sebebiyet verdiği iddia edilen Sayın Başbakan hakkında soruşturma istenmiyor?"

Meseleyi bu zaviyeden mütalaa etmeyiniz. Meseleye, Yüce Meclisin önüne getirilmiş ve Yüce Meclisin millet ve devlet meselelerine eğilmesini temin edecek bir fırsat gözüyle bakmanızı istirham ediyorum.

Değerli arkadaşlarım, olayın ikinci yanı, devletin güvenlik kuvvetleridir. Elbette ki, devletin güvenlik kuvvetleri hepimizindir, bir hükümetin değil devletin, milletin güvenlik kuvvetidir ve milletin hizmetindedir. Evet, görevleri, kanun ve nizam hâkimiyetini tesis, devletin gücünü ve güçlülüğünü elbette ki muhafaza etmek ve de gerektiğinde göstermektir. Ancak, Polis Vazife ve Salahiyet Kanununun 16. maddesinde de belirtildiği üzere, devletin kanun ve nizam hâkimiyetini tesis etmek, devletin gücünü ve güçlülüğünü göstermek bakımından güvenlik kuvvetleri mensuplarının silaha davranacak halleri, pek istisnaî haller olarak tadat edilmiştir. O kanunun esprisi, eline silah verdiğiniz kişi, olayların içindeyken–her an başında bulunup "Ateş et", "Etme" diye talimat veremeyeceğinize göre- hangi olayın silah kullanmaya zorlayıcı, hangi olayın ise o olayın vüsat ve şümulüyle orantılı, nispetli anlamdaki tedbirlerle önlenebileceği şiarının, eğitiminin ve vasfının kendilerine kazandırılmasından geçer. Güvenlik kuvvetlerimizin bu konudaki eğitimlerine, yetiştirilmelerine, eğer Hükümetimizce dikkat edilmemişse, bakınız, bu önerge dolayısıyla o da araştırılmalıdır.

Televizyonlardan görüyoruz, gazetelerden okuyoruz; gün geçmiyor ki, dünyanın muhtelif yerlerinde toplu gösteriler, izinli veya izinsiz nümayişler ol-

masın; ama görüyoruz ki, orada polis, çağın getirdiği birtakım yeni imkânları kullanarak, kan dökmeden bunları önlemeye, lokalize etmeye muvaffak olabiliyor. Faraza-aklıma geldiği için söylüyorum-kalkan kullanabiliyor, tazyikli su sıkıyor; ama silah kullanmıyor. Mutlak bir zaruret olmayınca, hele hele kalabalıklara silahla ateş etmek, muhakkak-karşıdaki isterse eşkıya olsun-bir yerde vatandaş kanının dökülmesine sebep olmaktadır.

BAŞKAN — Sayın Çorapçıoğlu, süreniz doldu efendim; toparlamanızı rica ediyorum.

MUSTAFA ÇORAPÇIOĞLU (Devamla) — Toparlıyorum efendim. Elbette ki, devlet güvenlik görevlisine, kendisinin içine sokulduğu silahlı bir müsademede, silahlı bir çatışmada, "Sen ölünceye kadar bekle, ateş etme" diyemezsiniz; ama eline silahı verdiğiniz kişiye, toplum olaylarının genel psikolojisi, önleme çareleri, bunların teçhizatları ve geneliyle eğitim ve terbiyesi verilmedikçe; yani, bu vasıf kazandırılmadıkça-temenni etmiyoruz ama-bu tip olayların devamından endişe ettiğimizi açıklamak isteriz.

Değerli milletvekilleri, önergenin, Sayın İçişleri Bakanını Türk Ceza Kanununun 228, 230 ve 240. maddeleriyle suçlamış olması, benim kanaatime göre, şu anda herhangi bir anlam taşımamaktadır.

Kanaatimizce, hukukun, genel prensibi olarak, beraatı zimmet asıldır. Şu anda kimsenin suçluluğu ortaya çıkmamıştır. Binaenaleyh, bu önergenin kabulü halinde Sayın İçişleri Bakanının suçlanması, şimdiden suçluymuş gibi muamele görmesi veya o intibaın altında kalması gibi bir endişeniz olmamalıdır.

1 Mayıs'ta cereyan etmiş olan hadiseler, Yüce Meclisin bu tip olaylara el koyması gerektiğini sarahaten orta yere çıkarmıştır.

Milletvekili olarak, daha doğrusu Türk Milletinin bir ferdi olarak, bu milletin

demokratik nizam içerisinde, demokratik huzur ve sükûn içerisinde, (zorla elde edilmiş bir sükûn değil, bir Roma sükûnu ve huzuru değil) demokratik hürriyetlerin kullanıldığı demokratik sükûn içerisinde ebed müddet devamına bir parça faydamız olsun istiyorsak, lütfedin, bu olayların üzerine eğilmek imkânı çıkmışken, hep beraber eğilelim.

Hepinize saygılar sunuyorum, teşekkür ediyorum efendim. (DYP ve SHP, sıralarından alkışlar)

BAŞKAN — Teşekkür ediyorum Sayın Çorapçıoğlu. Sayın Mehmet Kahraman, buyurun.

MEHMET KAHRAMAN (Erzurum) — Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; İstanbul Milletvekili Sayın Hasan Fehmi Güneş ve arkadaşlarınca İçişleri

Bakanı Sayın Abdülkadir Aksu hakkında verilmiş olan Meclis soruşturması açılmasına dair önerge üzerinde şahsım adına söz almış bulunuyorum; Yüce Heyetinizi saygıyla selamlıyorum.

Sayın milletvekilleri, muhalefetin görevi, Mecliste, iktidarı, özellikle murakabe etmek, memleket hayrına gördüğü konuları kendi mantık ve felsefesi içerisinde Meclis gündemine ve kamuoyu önüne getirmektir.

Yoksa akın karşısında tek tercih olan karayı seçmek, methiyeler düzmek, edebî üslup ve sanatlarla karaya beyaz demek, gerçeği değiştirmeyecektir.

Kördüğüm haline getirilmek istenen partiler arası diyalog ve menfi olan tavır ve davranışlar, kimseye, hususen bu ülkeye fayda sağlamayacaktır. Rejimdeki işlerliği sağlayacak olan iktidar-muhalefet diyalogu, özellikle milletimizin ve ülkemizin yüksek menfaatlerinde bir araya gelmeyi zarurî kılmaktadır. Millî menfaatlerimiz, Cumhuriyet rejiminin selameti gibi hususlarda müşterek tavır koymayı bir millî vecibe olarak telakki ediyorum. Yoksa muhalefetçe her olayı iktidar aleyhine istismar etmenin, devletin yüce varlığına yönelen hususlarda yanlış yapmanın milletimize pahalıya fatura edildiğini geçmişte çok acı tecrübelerle yaşamış bulunuyoruz. Bu acı geçmiş, daha, tarih olacak kadar hafızalardan silinmiş değildir. Hal böyle iken, bir kısım milletvekilinin, üstelik o günlerin acı ıstırabını yaşamış ve bakanlığı döneminde bir günde dört beş kişinin öldürüldüğü bir eski sayın bakanın İçişleri Bakanı hakkında Meclis soruşturması istemelerinin, geçmişi yaşatmak, 1980 öncesine dönmek isteyen illegal teşkilatlara cesaret vermiş olacağından cidden endişe duyarım. (ANAP sıralarından alkışlar)

Bu noktadan sonra, soruşturma önergesinin mesnetsizliğini izaha çalışacağım. Bu önergede, 1 Mayıs günü İstanbul'da meydana gelen kanunsuz olaylar konu edilmiştir. Hür dünya işçilerini ve Türk işçilerini ilgilendirmeyen 1 Mayıs günü, yakın geçmişten beri, solcu, komünist, bölücü olayların gündeme getirildiği bir tarih olmuş; bu kanunsuzluk günü, aşın solculuk simgesi haline gelmiştir; işçilerimizle, hür ve demokrat dünyayla hiçbir alakası yoktur. 1 Mayıs gününün, millî geleneklerimizle de hiçbir ilgisi yoktur; fakat 1 Mayıs gününün, yüreğimize inen acıyla, matemle, ıstırapla çok yakından ilgisi vardır. Kanlı 1 Mayıs Taksim olayları,

1 Mayıs telaffuzuyla çağrışır kafalarımızda. 1 Mayıs'ta ölenlerin çocukları hâlâ, o buruk yaşantılarını telafi etmiş değillerdir. 1 Mayıs, ne işçiye, ne köylüye, hiçbir vatandaşımıza bayram olmamış, ama matem olmuş; 1 Mayıs günü, hep, emniyet kuvvetlerinin teyakkuzda olduğu, meşruiyetin aşıldığı, kanun hâkimiyetinin çiğnendiği, devlete rağmen, devletin aşıldığı bir gün olmuştur.

Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; devletin başta gelen görevlerinden birincisi, kanun hâkimiyetini temin ve tesis etmektir. Vatandaşların başta gelen vatandaşlık görevlerinden birisi ise, kanun ve nizama uymaktır. Herhangi bir vatandaş, üzerine tahmil olan bu vatandaşlık ve insanlık görevini ifa etmezse,

yakasına devletin, yapışacağını bilmesi gerekir. Kanunları çiğnediğinde, devlet hâkimiyeti aşıldığında, devlet, meşru güçleri ile buna mani olmak zorundadır. Şayet önleme imkânı olmazsa, kanun ve nizamlar vatandaşlarca çiğnenirse, devlet, devlet olma özelliğini kaybeder, ülkeye suç ve suçlular üstünlüğü hâkim olur.

1 Mayıs 1989 günü arifesindeki gelişmelere baktığımızda illegal örgütler, 1 Mayıs günü bazı olayları sergilemek, dokuz yıl öncesindeki senaryoları yeniden ülke gündemine getirmek istemişlerdir. 30 Nisan 1989 tarihine kadar İstanbul İlimizin çeşitli semtlerinde gerçekleştirdikleri bildiri dağıtma, pankart asma, kanunsuz gösteri yapma gibi 69 adet eylem vardır. "Yasa dışı eylemlerle Taksim Alanında toplumsal olay yaratacağız, kan akıtacağız" diyen bir avuç eli silahlı terörist grup, kanun hâkimiyetini tanımayarak, 1 Mayıs günü için planladıkları eylemleri hayata geçirmek amacıyla hazırlıklar yapmışlardır.

İş ve işçi ile hiçbir alakası olmayan ve çeşitli isimler altında boy gösteren terör örgütlerine mensup militan unsurlar tarafından provoke edilen müessif toplumsal olayların, yine bu örgütler tarafından istismar edilmesi pek tabiidir. Marksist-Leninist ideolojiye uygun bir davranıştır.

Bu masum iddiaların altında başlıca iki amaç yatmaktadır.

1. İşçi, öğrenci kitlelerini kanunsuz eylemlere sokarak illegaliteyi ve örgütsel yapıyı genişletmek, kanun hâkimiyetini sarsmayı alışkanlık haline getirmek, yaygınlaşan bir huzursuzluk ortamı yaratmak, kitlelerin gözünde devlet ve rejime olan güveni sarsmak.

2. Mevcut parlamenter demokratik sistemin özünde var olan demokratik hak ve özgürlükleri, ideolojileri doğrultusunda istismar ederek, mevcut anayasal düzenin yerine, Marksist-Leninist bir ideolojiyi kurma yolunda eylemleri yaygınlaştırmak maksadıyla 1 Mayıs senaryosu tezgâhlanmıştır.

Sayın milletvekilleri, kanuna, hukuka saygılı; devletine, hürriyetine, bayrağına bağlı vefakâr Türk işçisi, tamamen meşruiyet içinde kalmıştır; istek ve taleplerini Toplusözleşme Grev ve Lokavt Kanununun çizdiği hukuki çerçeve içerisinde sürdürmüştür; meşru çizgiyi aşarak devlete baş kaldırmamıştır; ıstırap ve taleplerine rağmen, geçmişin acı tecrübesini unutup illegal teşkilat ve grupların âleti olmamıştır. Vatanperver Türk işçisini bu asil davranışından dolayı takdir ve şükranla huzurlarınızda yâd ediyorum. (ANAP sıralarından alkışlar)

Kanunla, hukukla, işçiyle alakası olmayan bir grup ortaya çıkmış, "Ben, devlet, kanun tanımam. Yasaklara aldırmam kanun hâkimiyetini hiçe sayarım" demiş ve yürümüş; yine, bir grup, "Devlet güçlerini tanımam" demiş, tanımamış; yine, bu grup, devlet ve rejimi ortadan kaldırıcı, ülkeyi bölücü sloganlar atmış, bu konudaki pervasızlığını ortaya koymuştur. Bunlar da yetmemiş gibi, devletin meşru gücü olmaktan, kanun hâkimiyetini tesisten başka maksadı ol-

mayan devletin polisine taş ve sopalarla, silahlarla saldırıda bulunulmuştur. Bu kadar gayri kanuniliğe, devlet güçleri, ellerini bağlayıp da seyirci mi kalsalardı? Kızıl bayraklarla saldıranlara polis mani olmayacaktı da ne yapacaktı?

Kendisine taşla sopayla saldıran, kurşun atan; işçiyle, işçi kuruluşlarıyla hiç alakası olmayan kışkırtıcılara karşı hedef olarak duracak mıydı? Yani polisin, saldırıya uğrama, sopa yeme hakkı var; ama Polis Vazife ve Salahiyetleri kanununun kendisine verdiği yetkiyi kullanma hakkı yok! Öyle mi? Polise, Polis Vazife ve Salahiyetleri Kanunu ile diğer kanunlar ile ne yetki verildiyse, güvenlik güçleri onu kullanırlar, kullanmalıdırlar. Aksi halde, kanunun emrini yerine getirmedikleri için mesul olurlar. Nitekim polis, her şerefli devlet memuru gibi, orada memuriyet görevini ifa etmiştir.

1 Mayıs'taki olaylarla ilgili idarî tahkikat da yapılıyor. Bu yetkiyi kanuna aykırı olarak kullananlar, aşanlar varsa, gereği yapılacaktır; ama uygun davranışları muaheze etmeyi, tecziye etmeyi de kimse bizden beklemesin. Aksi halde, kanunsuzluk alır başını gider. Kanunsuzluğu kanun haline getiremeyiz. Sansasyonel tahriklerle, abartılmış ve kulaktan dolma havadislerle iş göremeyiz, anarşiye, kanunsuzluğa taviz veremeyiz. Zira milletler ve devletler, kendi güçleriyle ayakta kalırlar, yoksa kendilerini yıkmak isteyen, devlet, millet düşmanı anarşist militanların, kanunsuzların himmet ve hamiyetleriyle ayakta duramazlar.

Açıkça ilan ediyoruz: Biz, devletin ciddiyetini koruruz. Ferdî temel hak ve hürriyetleri, hiçbir iktidarın tahayyül dahi edemediği kadar sağladık ve sağlayacağız.

Kanun hâkimiyetinden taviz vermeyiz, anarşiyle, anarşistle pazarlık etmeyiz; onları öpemeyiz, onları kucaklayamayız. (ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar) 1 Mayıs'taki tutumumuz, bu inancımızın gereğidir. Hiçbir meşruiyeti olmayan kanunsuz bu hareket, karşısında, dirayetli devlet ve kanun hâkimiyetini savunan güçlü bir hükümet iradesi bulmuştur, zamanla, "Yollar yürümekle aşınmaz" felsefesinin toleransından istifade ile yol alan anarşinin yolu, devlet güçlerince kesilmiştir. (ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar) Suçlular adalete tevdi edilmiştir; üstelik hiçbir işçi veya çalışan, bu harekete devlet tarafından itilmemiştir; bilakis, önlemek için her türlü ciddî tedbir alınmıştır. Ancak, yaptıkları siyaseti muhalefet sıralarında yapanlar çok dikkatli olmak zorundadırlar; belli çevrelerin takındığı tavrı, muhalefet olsun diye takınamazlar; devletin güçlerine hücum edip, devletin polisini küçülterek, anarşi yaratanları meşru gösteremezler, onlara cesaret veremezler, onları lütfen acındıramazlar; hele geçmişin anarşi ıstırabını «yaşamış eski siyasiler veya liderler, sırf Sayın Özal Hükümetine muhalefet olsun kabilinden susamazlar; yumuşak demeçlerle, "Ne İsa'dan, ne Musa'dan yana" tavrını takınamazlar. Bu, gayet ciddi ve ehemmiyetli ülke meselesinde, herkes, devletten yana tavır koymak durum ve zorundadır.

Unutulmamalıdır ki, 1980 öncesi parlamenter rejimi askıya aldıran olaylar zinciri, işte böyle başlamıştır. Daha mı ders alınmadı da, demokrasi kavgasını ağızlarından düşürmeyen demokratlar, bu devlet ve ülke düşmanı hadiselere karşı yumuşak bakıyorlar?

1 Mayıs günü ajanslara demeçler yağdıran, birilerine mesajlar ulaştıran çevre ve kişilerin, ikinci gün 4 erimizin bölücü eşkıya tarafından şehit edilmesine karşı suskunluk içinde bulunmuş olmalarını kabul edemiyorum. Kamuoyuna, özellikle bu durumu Yüce Meclisin huzurlarında arz ediyorum. En azından, bir kişinin ölümünde koparılan kıyamet gibi kıyametin dört mislinin, ertesi gün 4 erimizin şahadeti duyulduğu zaman da koparılması gerekirdi; ancak, aynı çevrelerin suskunluk içerisinde bulunmasını şahsen affedemiyorum.

Her gün, şehit olan erlerimizin haberlerini işitince, 1 Mayıs'ta ölen bir vatandaşımız için feveran edenler neredeler, niçin susuyorlar, kimden yanalar diye düşünüyorum.

Aile ocağından kopup sınırda nöbet bekleyen o şanlı askerler, bu vatanın evladı değiller miydi?

SALİH SÜMER (Diyarbakır) – İyi yağ yakıyorsun yahu.

MEHMET KAHRAMAN (Devamla) — ... Üstelik kanunsuzluk mucidi değil, bayrak ve kanunun şerefli bekçileriydiler.

KÂMİL ATEŞOĞULLARI (Ankara) — Zamanında deden kesti onları, deden!

MEHMET KAHRAMAN (Devamla) — Silah kullanma hususuna gelince: Polis ve jandarmanın silah kullanma yetkisi, Polis Vazife ve Salahiyetleri Kanununun 16. ve ek 6. maddelerinde belirtilmiştir.

Polis, bu yetkisini kullanırken, kanuni şartların oluşması şartını arar, yoksa Emir komuta zincirini işleterek bekleyemez. Ateş altında bulunan, kendisine saldırılan polisin, gidip üstüne danışıp, amirine sorup, gelip silahını kullanmak için ne imkânı vardır, ne zamanı vardır, ne de zemin müsaittir. Bizde böyledir, Batı polisinde de bu gerçek böyledir. Polis, bu ülkenin ve kanunların şerefli bir bekçisidir. Onun canına yönelen tehlike, aslında devletin ta kendisine yönelmiştir. Polis, kendisine çevrilen silahı cevapsız bırakmasının faturasını kendi canı ile öder. Dolayısıyla, 1 Mayıs gününde polisin bu yetkisini bizzat kullanıldığı anlaşılmaktadır, Sayın İçişleri Bakanı ile bir ilgisi mevcut değildir.

Eğer polisin bir kusuru olmuşsa bunu devletin ilgili mercileri incelemektedir. Şayet kusur bulunursa, hiç affetmeyiz; herkes bundan emin olabilir. Mahkemelerde yargılanan, mahkûm olan bir sürü polisin durumları buna örnektir.

BAŞKAN — Sayın Kahraman, bir dakika efendim... 15 dakikalık süreniz dolmuştur, toparlamanızı rica ediyorum.

MEHMET KAHRAMAN (Devamla) — Nedense, burada hep polisten ve devlet güçlerinden hesap sorulmaktadır. Acaba, bu kanunsuzluğa vesile olan, kanun, ahkâm tanımaz insanlar neden suçlanmaz, neden "Vurun abalıya" hesabıyla hep devlet güçleri üzerine gidilir?

1 Mayıs'ta, ölüm sebebi henüz belirlenmemiş bir vatandaşımız hayatını kaybetmiş, Bir kısım insanımız da yaralanmıştır; ancak, suç ve suçlular Türk adliyesince ortaya çıkarılacaktır. Hür adalet ve cumhuriyetimizin savcıları vardır, görevlerinin başındadır. Nitekim 340 kişi hakkında soruşturma açılmış, bunlardan 65 kişi tutuklanmıştır.

Buna rağmen, salahiyetimizi aşarak, devletin polisine, jandarmasına verip veriştiremeyiz. Devletin polis ve jandarması öldüğünde, üzerimize ölü toprağı serpilmiş, kulaklarımız duymaz halde olamayız.

Devlet güçleri suçlanır, tahkir edilir, bazen de küçümsenir; devlet güçlerinin cesaretini kırmak için her türlü çareye başvurursak, bu, ancak, bölücü ve yıkıcı anarşistlerin işine yarar.

Sayın milletvekilleri, sözlerimin sonuna geldim.

Bu önergenin mesnetsiz olduğunu belirttikten sonra, kanunsuzluğa pabuç bırakmayacağımızı, devletin askeri, polisi, jandarmasının arkasında tam destek olduğumuzu altını çizerek belirtmek istiyorum.

Bunun yanında, kanun sınırlarını aşan her görevliden de Hükümetimizce hesap sorulacağını tekrarlıyorum bir kere daha.

Amacımız, ülkeyi 1980 öncesi gibi kan gölüne çevirmek isteyenlere fırsat vermemektir. Sokağa çıkamayan, komşusuna varamayan vatandaşlarımıza o ıstırabı bir daha yaşatmayacağız. Cadde ve sokaklarda "Neredesin ey benim yüce devletim?" diye haykırıp, devletini arayan vatandaşlarımıza o çileli günleri yaşatmayacağız.

SALİH SÜMER (Diyarbakır) — İyi yağ çekiyorsun ha...

MEHMET KAHRAMAN (Devamla) — Kahvehaneleri, okulları, camileri bölünen bir Türkiye istemiyoruz. Kalem yerine silah tutuşturulan ellere bu zemini hazırlatmayacağız. Günlük politikalarla, can değil, gün kurtaran, sorunları erteleyen bir politikanın uygulayıcısı olmayacağız. Polis ve asker rencide edilirken, kurtarılmış bölgeler ihdas edilirken, susan, acze düşen iktidarlar ve bakanlardan olmayacağız.

Muhalefetten de, yine, 1980 öncesinin, adı demokrasi olan, diyalogların koptuğu, liderlerin birbiriyle küstüğü, birinin "ak" dediğine diğerinin "kara" demesinin maharet sayıldığı tutumu sergilenmemesini; demagoji ustalığından puan kazanılacağının umulmamasını arzu ve temenni ediyor, hepinizi saygı ile selamlıyorum. (ANAP sıralarından sürekli alkışlar)

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Kahraman.

HASAN FEHMİ GÜNEŞ (İstanbul) — Sayın Başkan, izin verir misiniz?

BAŞKAN — Buyurun efendim.

HASAN FEHMİ GÜNEŞ (İstanbul) — Sayın hatip konuşması sırasında, "Bakanlığım döneminde her gün 4 kişinin öldüğünü" belirterek, beni kastedip, ismimi de vererek, "İllegal teşkilatlara cesaret verici mesajlar verdiğimi" ileri sürdü; daha sonra da, bir operasyondan bahisle, "Biz teröristleri öpmeyeceğiz" şeklinde sataşmada bulundu. İçtüzüğümüzün 70. maddesine göre söz istiyorum Sayın Başkan.

BAŞKAN — Sayın Bakan konuştuktan sonra o konuyu tezekkür edeceğim efendim.

İçişleri Bakanı Sayın Abdülkadir Aksu, buyurun efendim.

İÇİŞLERİ BAKANI ABDÜLKADİR AKSU (Diyarbakır) — Sayın Başkan, Yüce Meclisin değerli üyeleri; SHP İstanbul Milletvekili Sayın Hasan Fehmi Güneş ve 50 arkadaşı tarafından, 4.3.1989 tarihinde hakkımda verilen; 1 Mayıs 1989 günü İstanbul'da meydana gelen olaylarla ilgili olarak, Meclis soruşturması açılması talebini havi önerge üzerinde açıklama yapmak üzere huzurlarınızda bulunuyorum. Bu vesileyle, Yüce Meclisimizin değerli üyelerine saygılar sunuyorum. (ANAP sıralarından alkışlar)

Bu önergeyi vererek, söz konusu olaylarla ilgili gerekli açıklamayı bu kürsüden yapma imkânını bana tanımış olmalarından dolayı duyduğum memnuniyeti ifade ederek sözlerime başlıyorum.

Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; şahsıma yöneltilen önergede, yüz yılı aşkın süredir evrensel boyut kazanan 1 Mayıs'lardan bahsedilmektedir. Nedir evrensel boyut kazanan 1 Mayıs'lar? Gelin hep birlikte kısaca inceleyelim. Bu arada şunu da hemen belirteyim ki, biz, işçilerin bayram yapmasına karşı değiliz ve bu kürsüden bunu da ifade ettik. 24 Temmuz'da veya başka bir günde, işçi bayramı yapılabilir; biz bundan yanayız.

RIZA YILMAZ (Ankara) — Dünyanın dışında mı yaşıyoruz?

İÇİŞLERİ BAKANI ABDÜLKADİR AKSU (Devamla) — Dünya ile ilgili olayları şimdi size arz edeceğim efendim.

1850 yıllarından itibaren, Amerika Birleşik Devletleri, İngiltere, Fransa ve Almanya gibi ülkelerde sanayi hızla gelişmiş ve buna paralel olarak, çalışan sayısı da hızla artmıştır.

1860'tan itibaren, günde 10 saatten fazla çalıştırılan işçiler, 8 saatlik iş günü isteyerek, teşkilatlanmaya başlamışlardır.

1 Mayıs 1866 tarihinde Amerika Birleşik Devletlerinin New York, Philadelphia, Chicago şehirlerinde eyleme geçmeyi kararlaştırmışlardır.

İşte, ilk olarak 1866 yılında Amerika Birleşik Devletlerinde yapılan bu eylemler neticesinde, eylemciler ile güvenlik kuvvetleri çatışmalar ve çok sayıda eylemci ölmüş, sendikacılar tutuklanmıştır.

Olayların bu şekilde gelişmesiyle, Amerika Birleşik Devletleri İşçi Federasyonu, 1888 yılında, 8 saatlik iş günü kabul edilinceye kadar, her yılın 1 Mayıs'ında grev yapılması kararını almıştır; Batı Avrupa'daki bazı işçi sendikaları da, bu karara katılacaklarını beyan etmişlerdir.

Daha sonra (1920, 1926, 1930, 1950 ve 1960'lı yıllarda) İngiltere, Almanya, Fransa, Yunanistan, İspanya, Orta ve Latin Amerika ülkelerinde birçok olaylara sahne olan 1 Mayıs'lar yaşanmış ve toplumların huzurunu bozmak için, genellikle 1 Mayıs'ın ideolojik istismara konu edildiği görülmüştür.

Ülkemize gelince: Ülkemizde, 1 Mayıs, ilk olarak 1909 yılında Üsküp'te 120 Bulgar ve Sırp, 10 kadar Türk'ün kızıl bayraklarla yürümesiyle kutlanmıştır.

Daha sonra, 1910'da Selanik'te; 1911'de Üsküp, Selanik, İstanbul, Kumanova, Veles ve Edirne'de; 1912'de Selanik ve İstanbul'da, çoğunluğunu o dönemlerde kendilerince kurtuluş savaşı veren azınlıkların oluşturduğu kişilerce 1 Mayıs kutlamaları yapılmıştır. 1913 ve 1914 yıllarında bildiri dağıtmakla iktifa edilmiştir. Bu dönemde ortaya konulan eylemlerin, Osmanlı işçi sınıflarının mücadelesi olduğunu söylemek ve kabul etmek de mümkün değildir.

1920'de Trabzon ve civarı-dikkatlerinizi çekiyorum, Türkiye Kurtuluş Savaşı, Millî Mücadele Savaşını yaşamakta iken-Lenin'e övgülerle dolu 1 Mayıs gösterilerine sahne olmuştur. Yine, Millî Mücadele yıllarında 1 Mayıs 1921'de-bu da calibi dikkattir- İstanbul'da Türkiye Sosyalist Fırkası öncülüğünde bazı insanlar mavi gömlek, kırmızı boyunbağı ve kırmızı rozetlerle dolaşarak, 1 Mayıs'ı kutladılar. Türkiye Sosyalist Fırkası Merkezine.

FEHMİ IŞIKLAR (Bursa) — Doğru öğretmemişler sana.

BAŞKAN — Müsaade buyurun... Lütfen...

İÇİŞLERİ BAKANI ABDÜLKADİR AKSU (Devamla) — ... Ve bindikleri otomobillerine kızıl bayraklar çektiler. İşgal kuvvetleri bunlara mani olmadı, bunlar da işgal kuvvetlerini protesto etmediler.

1 Mayıs 1922'de Ermeni Sosyalist Demokrat Fırkası öncülüğünde İstanbul'da Türkiye İşçi Çiftçi Sosyalist Fırkası, Türkiye İşçi Derneği, Beynelmilel İşçiler İttihadı ve Türkiye Sosyalist Fırkası iştirakiyle, 1 Mayıs kutlamaları yapıldı.

1 Mayıs 1921'de, İstanbul ve Ankara'da 1 Mayıs kutlamalarının yapılmasını takip eden günlerde, Türkiye İşçi Sosyalist Fırkası yöneticileri tutuklandılar.

1 Mayıs 1924'te kutlamalara izin verilmedi.

1925'te, her türlü gösteri, Takriri Sükûn Kanunuyla yasaklandı.

1935 yılında Ulusal Bayramlar ve Tatiller Hakkında Kanunun 2. maddesi (C) fıkracıyla,

1 Mayıs, Bahar Bayramı olarak belirlendi. Unutmayalım ki, bu dönemde, genç Cumhuriyetimizin başında Büyük önder Atatürk vardı ve 1 Mayıs'lara böyle bakıyordu.

1 Mayıs, vatandaşlarımız tarafından, 1980 yılına kadar Bahar Bayramı olarak kutlandı; ancak, 1976 yılından itibaren, 1 Mayıs Bahar Bayramı, gerek öz ve gerekse biçim bakımından değişikliğe uğratılmak istendi. 1977 yılında İstanbul'da bir güç gösterisi şeklinde tertiplenen 1 Mayıs gösterileri, 34 vatandaşımızın ölümü ve çok sayıda kişinin yaralanmasıyla sonuçlandı.

1976-1977 yıllarında 1 Mayıs gösterilerinde ortak hareket eden legal ve illegal odaklar, 1978, 1979, 1980 yıllarında, değişik yerleşim merkezlerinde, ayrı ayrı gösteriler düzenlemek suretiyle, ideolojik görüşleri doğrultusunda kitleleri etkileyerek, taraftar zeminlerini genişletmeye çalıştılar. Bu gösteriler sırasında da üzülerek gördük ki, komünist önderlerden Marks, Engels, Lenin, Stalin ile bazı terör liderlerinin portreleri ve kızıl bayraklar teşhir edildi.

Sayın milletvekilleri, konuşmamın bu bölümünde, 1 Mayıs 1989 öncesi İstanbul'da ve Türkiye genelinde oluşturulan ortam hakkında da kısaca açıklamalarda bulunmak istiyorum. İllegal örgütler, terör örgütleri, izahını yapmaya çalıştığım amaçları doğrultusunda, yasaklanan masum kutlamalar maskesiyle, kitleleri 1 Mayıs günü alanlara toplamak gayesiyle yoğun bir kampanya başlatmışlardır. Belirlenen hedefler doğrultusunda, bazı dergiler tarafından, "Basın açıklaması" adı altında bir deklarasyon yayımlanmıştır. Bu deklarasyonda, başta işçiler olmak üzere, çeşitli kitlelere ihtilalcı çağrılar yapılmakta, 1 Mayıs alanının mücadele tarihinin bir parçası olduğu vurgulanmakta; yine, Sosyalist Parti tarafından yayımlanan bildirilerde, sanayinin çeşitli kollarında çalışan işçiler, 12 Eylül'e saldırılarak, emperyalist ve işbirlikçi hâkim sınıflardan bahsedilerek, genel greve davet edilmektedir. Ayrıca, illegal örgütler tarafından yayımlanan bildiri ve pankartlarla, anayasal rejimimizin ortadan kaldırılması ve ülke bütünlüğümüzü parçalayıcı mahiyette temalar işlenerek, kitleler 1 Mayıs'ta alanlara çağırılmıştır. İllegal, Türkiye Devrimci Komünist Partisi, "Devrimciler, gençler, komünistler ve emekçi kadınlar'' hitaplarıyla, genel grev çağrısıyla, kitleleri, 1 Mayıs'ta meydanlara davet etmişlerdir.

Sayın milletvekilleri, hak tanımaz rejimlerin uşaklığını ve sözcülüğünü yapan bu örgütlerden, Türkiye Komünist Partisi Bolşevik Marksist-Leninist adlı örgütün 1 Mayıs sebebiyle dağıttığı bildiriden, sağduyulu her vatandaşımızın kanını durduracak bir bölümünü bilgilerinize sunmak istiyorum.

FEHMİ IŞIKLAR (Bursa) — Bu bildiriye inanıyor musun? (ANAP sıralarından, "Sus, sus" sesleri)

BAŞKAN — Müsaade buyurun efendim.

İÇİŞLERİ BAKANI ABDÜLKADİR AKSU (Devamla) — Dağıtılan bildiriden bahsediyorum. (Gürültüler)

BAŞKAN — Hayır, hayır... Bildiri... Lütfen müdahale etmeyin.

İÇİŞLERİ BAKANI ABDÜLKADİR AKSU (Devamla) — Cumhuriyete en galiz ifadelerle saldırdıktan sonra, aynen şöyle denilmektedir: "1974'te Kıbrıs'ı işgal altına alan ve işgal ettiği bölgede kendine bağlı kukla bir devlet kuran Türkiye, emperyalizme bağımlı hâkim sınıfların faşist devletidir. Özal'ın gitmesiyle, Demirel'in, İnönü'nün veya bir başka emperyalist uşağın gelmesiyle çözülecek hiçbir sorun yoktur."

Sayın milletvekilleri, misallerle anlatmaya çalıştığım bu propaganda ve ajitasyon çalışmaları, çok az sayıda da olsa, bir kısım öğrenci ve işçiyi olayların içerisine çekmeyi sağlayabilmiştir.

FEHMİ IŞIKLAR (Bursa) — Sayın Başkan, o bildiri imzalı mı?

BAŞKAN — Efendim, müsaade buyurun. İmzalı ya da değil; takdir Meclisin.

İÇİŞLERİ BAKANI ABDÜLKADİR AKSU (Devamla) — Nisan ortalarından itibaren, bir grup öğrenci, sözde, 1 Mayıs İşçi Bayramını desteklemek amacıyla yemek boykotu, yürüyüş, forum düzenleme gibi eylemlere tevessül etmişlerdir. Düzenledikleri toplantılarda, kitleyi tahrik edici, rejimimizi yerici sloganlar atarak, öğrenci-işçi dayanışmasını sağlamak üzere çeşitli bildiriler dağıtmışlar ve değişik sloganları ihtiva eden pankartlar asmışlardır. Bu olaylardan sonra, 37 kişi, suç delilleriyle birlikte yakalanarak adlî mercilere tevdi edilmişlerdir.

Söz konusu mihraklar yurt dışında da boş durmamışlar, gerek yurt dışındaki vatandaşlarımıza ve gerekse yurt içindeki çeşitli kurum ve kuruluşlara bildiri ve broşürler göndermek suretiyle, "1 Mayıs'ta eylem" çağrısı yapmışlardır.

Sayın Başkan, Sayın milletvekilleri; Anayasamızın geçici 15. maddesine göre, Anayasaya aykırılığı iddia edilmeyeceği açıkça belirtilen 2429 sayılı Ulusal Bayram ve Genel Tatiller Hakkındaki Kanunda yapılan değişiklikle, 1 Mayıs Bahar Bayramı kaldırılmış olmasına rağmen, İstanbul İlinde, Sosyalist Parti, bazı sendika temsilcileri, biri dergi sahibi üç grup tarafından, 1 Mayıs günü 7 ayrı yerde 1 Mayıs İşçi Bayramını kutlamak üzere valiliğe başvuruda

bulunulmuştur. Bu başvuruları değerlendirmek üzere, İstanbul Valiliğine, ilgili güvenlik kuruluş temsilcilerinin iştirakiyle yapılan toplantıda, bu değerlendirmeleri dikkate alan valilik, söz konusu toplantıların 5442 sayılı Kanunun 11 (C) ve 2911 sayılı Kanunun 17. Maddesi gereğince yasaklanmasını kararlaştırmış ve durum ilgililere tebliğ edilmiştir. Bu tebligata, müracaatçılar tarafından, ne valiliğe ne de idarî yargıya hiçbir itiraz olmamış ve bu kuruluşlarca, karar aleyhine herhangi bir teşebbüse girişilmemiştir.

Buna karşılık, valiliğe izin için müracaat lüzumuna dahi gerek duymayan bazı gruplar ise, 1 Mayıs'ı kutlayacaklarını açıkça ve çok önceden ilan etmişlerdir. Kanunî müracaatları reddedilen kuruluşlar, yetkili merciin bu kararına uydukları halde, sorumsuz grupların idaresinin kesin tavrı basın yayın organları aracılığıyla kamuoyuna duyurulmasına rağmen, toplantı ve gösteri yürüyüşleriyle ilgili olarak Yüce Meclisimizden sadır kanunî düzenlemeleri hiçe sayarak, 1 Mayıs'ı kendi amaçları doğrultusunda istismar edecekleri kesin olarak anlaşılmıştır.

Bu gelişmeleri göz önüne alan İstanbul Valiliği, 1 Mayıs'ta vuku bulacak muhtemel olaylara karşı gerekli önleme ve müdahale planı hazırlatıp yürürlüğe koymuştur. Tedbirlerle ilgili olarak, valilik ve ilgili güvenlik birimlerinin iştirakiyle toplantılar yapılmıştır. Bu toplantılarda "EMASYA" adı verilen vukuu muhtemel olayları önleme ve müdahale planı, alınan istihbarî bilgiler, polisin davranış biçimi, personel ve araç imkânları, asker ve polis işbirliği ve kuvvet yardımı konulan görüşülerek karara bağlanmıştır.

ÖMER ÇİFTÇİ (Ankara) — Öldürmek de dâhil mi?

BAŞKAN — Hayır, dâhil değil. Müsaade buyurun lütfen.

İÇİŞLERİ BAKANI ABDÜLKADİR AKSU (Devamla) — Olayları önleme bakımından, sorumluluk sahaları, Beyoğlu, İstanbul ve Kadıköy olarak üç ana bölgeye; bu bölgeler de 19 tali bölgeye ayrılmış, özellikle de iki hassas bölge tespit edilmiştir.

Ayrıca, polisin kitleye hitap ve davranış şekilleri-olay vukuunda öncelik çevik kuvvet birimlerinde olmak üzere-olaylara ne şekilde müdahale edileceği, ayrıntılarıyla belirtilmiştir.

1 Mayıs 1989 günü saat 05.00'ten itibaren, güvenlik kuvvetleri, planda öngörüldüğü şekilde gerekli tertibatı alarak çalışmaya başlamıştır.

Valilikçe, kanunî gerekçeleriyle, günler öncesinden kesin ve net olarak hiçbir toplantı için izin verilmediği açıklanmış olmasına rağmen, o gün saat 07.20'den 14.20'ye kadar geçen süre içerisinde, 24 ayrı yerde, sayıları 50 ile 3 bin kişi civarında değişen gruplar toplanarak, kanunsuz yürüyüşe tevessül etmişler, yer yer, polise, taşlı, sopalı ve silahlı saldırıda bulunmuşlardır.

ÖMER ÇİFTÇİ (Ankara) — O yalan işte.

BAŞKAN — Müsaade buyurun efendim.

İÇİŞLERİ BAKANI ABDÜLKADİR AKSU (Devamla) — Sayın milletvekilleri, İstanbul'da 1 Mayıs günü cereyan eden olaylardan kısaca bölümler arz edeceğim. Ona geçmeden evvel şunu ifade edeyim ki, biraz önce de belirttiğim gibi, İstanbul'da 1 Mayıs günü olay bir yerde olmamıştır; polis İstanbul'un üç ayrı bölgesinde 19 yerde tertibat, önlem almıştır. Polis güçleri bu bölgelere yayılmıştır. Bunun yanında, mahallî karakollar, trafik ve bekçiler de ihtiyat kuvvet olarak tali bölgelerde bekletilmiştir, ancak, biraz sonra da izah edeceğim gibi, aynı gün saat 07.20 ile 14.20 arasında 24 ayrı yerde kanunsuz gösteri yürüyüşleri, toplantılar meydana gelmiştir; polise, taşla, sopayla, silahla saldırılar olmuştur.

ÖMER ÇİFTÇİ (Ankara) — Kaç tane güvenlik görevlisi silahla yaralandı?

İÇİŞLERİ BAKANI ABDÜLKADİR AKSU (Devamla) — Söyleyeceğim, söyleyeceğim.

BAŞKAN — Bir dakika, Sayın Çiftçi.
Lütfen... Lütfen...

ÖMER ÇİFTÇİ (Ankara) — Yalan söylüyor.

İÇİŞLERİ BAKANI ABDÜLKADİR AKSU (Devamla) — Söyleyeceğim.

ÖMER ÇİFTÇİ (Ankara) — Yalan söylüyorsun.

BAŞKAN — Bir dakika, Sayın Çiftçi... Lütfen... Lütfen... Konuşma yeri kürsü.

ÖMER ÇİFTÇİ (Ankara) — Yalan söylüyor.

BAŞKAN — Lütfen müdahale etmeyin. (SHP sıralarından gürültüler)

İÇİŞLERİ BAKANI ABDÜLKADİR AKSU (Devamla) — Söyleyeceğim. Dinleyin, dinlemesini öğrenin. (SHP sıralarından gürültüler)

BAŞKAN — Sonunu bekle canım. Lütfen...
Devam edin Sayın Bakan.

İÇİŞLERİ BAKANI ABDÜLKADİR AKSU (Devamla) — Sayın milletvekilleri, 1 Mayıs günü İstanbul'da vuku bulan bu olaylardan kısaca misaller arz edeceğim.

Aynı gün saat... (ANAP ve SHP sıralarından karşılıklı laf atmalar, ayağa kalkmalar)

BAŞKAN — Karşılıklı konuşmayın efendim.

Değerli milletvekilleri; Sayın Çiftçi, Sayın Binici, lütfen oturun efendim.

ÖMER ÇİFTÇİ (Ankara) — (Eliyle hatibi işaret ederek) Sen, katil damgası taşıyorsun. (ANAP sıralarından gürültüler)

BAŞKAN — Sayın Çiftçi, otur lütfen... Oturun efendim.

ERKAN KEMALOĞLU (Muş) — Katil senin babandır.

BAŞKAN — Lütfen müdahale etmeyelim arkadaşlar, lütfen oturun beyefendiler.

Sayın milletvekilleri, değerli arkadaşlar; burada, müzakereler gayet olgunluk içerisinde devam ediyor. Konuşma yeri kürsüdür. Lütfen, kimse kimsenin sözünü kesmesin. Hatibin sözünü beğenmemiş olabiliriz; ama cevap yeri burasıdır. Bakın, diğer sözcüler güzel güzel konuştu, şimdi sıra Sayın Bakanda. Müsaade buyurun... Bakanın konuşmasını beğenmemiş olabilirsiniz; ama demokrasi, fikirlere müsamaha ile oluyor, başka türlü mümkün değil.

Çok rica ediyorum...

RIZA ILIMAN (Çorum) — Oraya çıkıp da hakaret etmesi mi lazım?

BAŞKAN — Hayır, öyle bir şey yok. Ne dendi size? Bir şey denmedi ki...

M.ERDOĞAN YETENÇ (Manisa) — Yalan mı Sayın Başkan? Hakaret etti, şu siyahlı arkadaş hakaret etti.

BAŞKAN — Sayın Yetenç, rica ediyorum... Lütfen oturun... (ANAP ve SHP sıralarından gürültüler) Çok rica ediyorum... Lütfen oturalım arkadaşlar.

Sayın Bakan, 5 dakikanız kalmıştır. Sanıyorum notlarınız çok uzun; süreyi dikkate alarak bir gözden geçirin ve konuşmanızı tamamlayın efendim.

Buyurun Sayın Bakan.

İÇİŞLERİ BAKANI ABDÜLKADİR AKSU (Devamla) — Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; 1 Mayıs günü, İstanbul'da vuku bulan olaylardan misaller vererek açıklamalarda bulunmak istiyorum.

Saat 07.20 sıralarında, ilk toplanma teşebbüsleri Çağlayan Kavşağında görülmüştür. Saat 08.20'de, Merter Camii yanında toplanan 300 kişilik gruptan yakalanan 20 kişinin üzerinde, bir sürü pankart, afiş, bildiri bulunmuştur. Saat 09.20'de, Zeytinburnu'nda toplanan 500 veya 600 kişilik topluluk dağıtılmış, küçük gruplara bölünerek polisi bir süre oyalayan bu toplulukta elebaşı durumunda olan 9 kişi yakalanmıştır. Bu kişilerin üzerinde 4 adet Molotof kokteyli bulunmuştur. Saat 10.35 sıralarında, İstiklal Caddesi Yeşilçam Sokakta toplanan, sayıları takriben 2 bin kişiye ulaşan topluluk, tüm ikaza rağmen, dağılmayarak, Taksim istikametine doğru yürüyüşe geçmiş, Çevik Kuvvetin müdahalesiyle dağıtılmışlardır. Yine, saat 10.35'te, aynı anda 3 bin kişilik bir grup, Tarlabaşı'ndan Taksim'e doğru pankartlarla yürümüştür. Yine aynı saatte, Mecidiyeköy'de yapılmak istenen gösteri yürüyüşü, zor kullanılarak dağıtılmıştır. Saat 10.45 sıralarında, daha önce dağıtılan gruplar, Galatasaray ışıklarında tahminen 3 bin kişilik bir grup oluşturmuşlar ve Taksim istikametine yürümek istemişlerdir, Çevik Kuvvet birliklerine taş ve sopalarla saldırmışlardır. Bunlar da, Çevik Kuvvetin müdahalesiyle dağıtılmışlardır. Saat 10.55'te, Şişhane çok katlı otopark civarında 100-150 kişilik bir grubun, güvenlik kuvvetlerine taşlı, sopalı ve silahlı saldırıda bulunduğu görülmüş; takviye kuvvetlerin müdahalesiyle, 10 sanık yakalanmış, diğer mütecavizler kaçmışlardır.

Zamanımın kısalığı bakımından, olayların bir kısmını geçerek, önemli olan bir olayı arz etmeye çalışacağım. Saat 11.55 sıralarında, Taksim ara sokaklarından Tepebaşı istikametine çıkan bir grup ile Tarlabaşı'nda parçalanarak dağıtılan bir grup birleşerek, takriben 200-300 kişilik bir grup oluşturmuştur. Bu grup, taş ve sopalarla, önce polis otolarını tahrip etmiş, daha sonra da Şişhane'den Kasımpaşa istikametine dönen grup içerisindeki bazı kişilerin, kendilerini takip eden az sayıdaki güvenlik güçlerine silahla ateş etlikleri görülmüştür.

Görevlilerce bu topluluk silahla havaya ateş edilerek dağıtılmaya çalışılmıştır. Bazı çevrelerce iddia edildiği gibi, polis, hedef gözeterek topluluğa yaylım ateşi açmamıştır. Yaylım ateşi açılmış olsaydı, topluluktan çok sayıda kişinin öleceği ya da yaralanacağı açıktır.

CÜNEYT CANVER (Adana) — Gelecek sefere inşallah!

BAŞKAN — Sayın Canver, çoktan beri görünmüyordunuz... Lütfen... Lütfen...

İÇİŞLERİ BAKANI ABDÜLKADİR AKSU (Devamla) — Çeşitli yayın organlarında çıkan resimlerde bazı görevlilerin tabancalarını topluluk istikametine doğrultmaları, ilk bakışta o görevlilerin ateş ettikleri intibaını vermektedir. Ancak, güvenlik kuvvetleri, olayın büyümesinin önüne geçmek, saldırganları korkutmak ve kendine yönelmiş saldırıları durdurabilmek için topluluğa silah tevcih etmişlerdir. Polislere silahla karşı koyan şahısların da içinde bulunduğu

7-8 kişinin, olay yerinde bulunan bir minibüsü silah zoruyla gasp ederek, şoförünü attıktan sonra Kasımpaşa istikametine kaçtıkları, şoförün yazılı başvurusu üzerine öğrenilmiştir. Bu olayın vuku bulduğu mahalde bulunan 7 vatandaşımız -burayı dikkatle dinleyelim lütfen- polise başvurarak, Şişhahe- Kasımpaşa istikametine giden 50-60 kişilik grup içinden, biri kız olmak üzere, birden fazla kişinin polisin üzerine ve çevreye ateş açarak kaçtıklarını gördüklerini, yazılı ifadeleriyle beyan ve teyit etmişlerdir; hatta bu vatandaşlarımızdan bir tanesi, Şişhane'deki olayda yaralanan ve bilahare kaldırıldığı hastanede vefat eden Mehmet Akif Dalcı'nın güvenlik kuvvetleriyle taşlı, sopalı ve silahlı çatışmaya girip, Kasımpaşa istikametine doğru kaçan grup içindeki bir kişinin açmış olduğu tabanca ateşi sonucu yaralanarak yere düştüğünü gördüğünü beyan etmiştir. Bu beyan üzerine, olaylar sırasında çekilen video filmleri ve fotoğraflar şahide gösterilmiştir. Şahit, fotoğraflardan ve video filmlerinden, Mehmet Akif Dalcı'ya ateş eden kişiyi açıkça teşhis etmiştir. Kimlik tespiti çalışmaları sürdürülen bu kişi, Uluslar arası basın ajansları, hesabına çalışan bir kameraman tarafından çekilen filmde, elinde silahı ile net olarak tespit edilmiştir. Aynı filmin tetkikinde, üzerlerine ateş açılan güvenlik kuvvetleri mensuplarının hareketleri de net olarak görülmüştür. Basında topluluğun üzerine ateş açtığı iddia edilen ve elinde silahı ile fotoğrafı yayımlanan trafik polisinin yarım metre kadar ön tarafına düşen mermilerin çıkardığı toz bulutu ve polisin sağa-sola kaçarak kendini korumak için vaziyet aldığı ve topluluğun üzerine ateş etmediği açıkça görülmektedir.

Sayın milletvekilleri, silahlı fotoğrafları gazetelerde yayımlanan polislerin bulunduğu yer ile maktul Mehmet Akif Dalcı'nın bulunduğu yer arasındaki mesafenin, yapılan incelemede, kuş uçuşu olarak 166 metre olduğu ve polis memurları ile maktulün bulunduğu yerler arasında seviye itibariyle yüzde 30 ila yüzde 35 arasında bir meyil olduğu tespit edilmiştir.

Ayrıca, polisin elindeki silahların bu mesafeden tesirli olmayacağı balistik bir gerçektir, Kaldı ki, kurşun, maktule giriş ve çıkış yapmıştır. Yine fotoğrafların ve video filmlerinin incelenmesinden, polislerin silahlarını açı itibariyle yerden yukarı doğru tevcih ettikleri görülmektedir.

Netice itibariyle, kriminal laboratuar incelemelerinde, polislerin açtığı ateş sonucu bu topluluktan kimsenin yaralanmadığı ve ölmediği gerçeği ortaya çıkmaktadır.

FEHMİ IŞIKLAR (Bursa) — O işçi intihar etti öyleyse!

İÇİŞLERİ BAKANI ABDÜLKADİR AKSU (Devamla) — 1 Mayıs 1989 günü İstanbul ili genelinde vuku bulan çeşitli kanunsuz gösteri ve güvenlik kuvvetlerine saldırı olaylarında 31 gösterici ve 18 muhtelif rütbede güvenlik görevlisi, çeşitli yerlerinden, taş, sopa ve silahla yaralanmıştır. Olaylar sıra-

sında 10 polis otosu hasar görmüş, 1 Polis otosu da kurşunlanmıştır. Beyoğlu bölgesinde bir vatandaşımızın işyeri göstericiler tarafından tahrip edilmiş ve 1 minibüs silahlı göstericiler tarafından kaçırılarak tahrip edilmiştir.

Kanun dışı gösterilere katılarak yakalanıp adlî mercilere tevdi edilen 284 kişiden 86'sı tutuklanmış, 198 kişi hakkında dava açılmakla birlikte, tutuksuz olarak yargılanmak üzere serbest bırakılmışlardır.

Yüce Meclisin değerli üyeleri takdir ederler ki, bağımsız ve adil Türk adaletine tevdi edilmiş olan bir dava üzerinde polemiğe girmek hatalıdır, sakıncalıdır. Hepimiz inanıyoruz ki, Türk adaleti gerekli irdelemeyi yapacak ve en doğru kararı verecektir.

Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; eylemle propaganda kavramını ilke edinenlerin benzer gösterilerde dikkat ettikleri en önemli hususlardan birisi de, çirkin gayeleri için kendilerinden de kurban verebilmeleridir. Tamamen kendi hataları sonucu ölen veya kendileri tarafından öldürülen bu kurbanları bayrak yapmak suretiyle, kamuoyunu kendi lehlerine çevirebilme konusunda sistemli ve metotlu davranışlarda bulunurlar. İstanbul'daki son 1 Mayıs olaylarında da buna benzer ortamlar yaratılmak istendiği anlaşılmaktadır.

Meydanlarda gösteri yapılmasına izin verilseydi, aynı sahneler yaşanmayacak mıydı? Şüphesiz, benzer olaylar tekrarlanabilirdi. Çünkü biliyoruz ki, kitle mitingleri, bu sorumsuz unsurlarca yeterli sansasyonu yaratmamaktadır. Kanuni sınırlar dâhilindeki mitinglere katılan masum kitleler arasında terör havası estirerek kan dökmek, bu fanatiklerin temel ilkelerindendir. Yine biliyoruz ki, terör, kan içerek beslenir, malzemesi ise masum işçi ve öğrenci kitleleridir. Nitekim müteakip günlerde, 1 Mayıs 1989 olayları bahane edilerek, devleti ve güvenlik güçlerini yıpratmayı amaçlayan eylemler sürdürülmüştür.

Sayın milletvekilleri, konuşmamın başından beri arz etmeye çalıştığım ideolojik nitelikli olaylarla, polisimiz yıllardan beri karşı karşıyadır. Polis, sizin koyduğunuz kanunları uygulamıştır. İç güvenliğimizi, hepimizin güvenliğini polis sağlamıyor mu? Polisi pasifize ederek, onun şahsında kanun hâkimiyetini yok etmek, şer güçlerinin önde gelen amacıdır.

Israrla söylüyorum, geliniz, polisin de toplumun bir parçası olduğunu, onun da duyguları olduğunu göz önüne almadan, onun da insan olarak hata yapabileceğini düşünmeden, hak etmediği bir şekilde, bütün bir polis camiasını suçlamayalım. (ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)

Geliniz, polisimize sahip çıkarak, şer güçlerin oynadığı oyuna alet olmayalım. (ANAP sıralarından "Bravo Bakan" sesleri, alkışlar)

Yüce Meclisin değerli üyeleri, 1 Mayıs 1989 günü İstanbul ve diğer şehirlerde memnuniyetle gördük ki, işçilerimiz bu kanunsuz gösterilere katılmadılar hem de bütün kışkırtmalara rağmen katılmadılar. Yüz binlerce işçi, sokaklara dökülsün diye aylarca kışkırtılmaya çalışılmış, buna rağmen, içi memleket sevgisiyle dolu işçilerimiz ve onların kanunî temsilcileri olan sendikalarımız bu

tahriklere kapılmamışlardır. Huzurlarınızda, bu şuurlu davranışlarından dolayı kendilerine şükranlarımı sunuyorum.

1 Mayıs 1989 gösterilerine katılanların kimliği açıklıkla ortaya çıkmıştır. Bunlar, kendilerinin dediği gibi, geniş halk kitleleri veya temsilcileri değil, bir avuç zavallıdır, bir avuç devlet ve demokrasi düşmanıdır.

Cumhuriyetin ilk yıllarından bu yana, devleti yıkma ve yerine, arzuladıkları rejimi getirme tuzakları her seferinde bozulmuş ve bu güruh her seferinde, karşısında Yüce Türk Milletini bulmuştur.

Yüce Parlamentonun çatısı altında bulunan aziz Türk Milletinin temsilcileri değerli milletvekilleri, konuşmamın başından beri çeşitli tuzaklardan ve çeşitli özelliklerden bahsettim bu güruha nasıl tavır alacağız, gelin onu tartışalım.

Bunlar masum gençler, bu tuzaklar masum hareketler midir; tasvip mi edelim, hoş mu görelim veya yaptıklarını görmemezlikten mi gelelim, hatta ve hatta önlerine düşüp yürüyelim mi, sırtlarını sıvazlayıp destekleyelim mi, yoksa partiler yelpazesinin solunda kalan partileri bile "sosyal faşistlikle" suçlayan bu rejim düşmanlarına karşı, kanunî sınırlar içerisinde tavır mı alalım?

İLHAMI BİNİCİ (Bingöl) — Hepsini öldürelim!

BAŞKAN — Lütfen... Lütfen...

İÇİŞLERİ BAKANI ABDÜLKADİR AKSU (Devamla) — Demokrasinin nimetlerinden faydalanarak, demokrasinin verdiği hak ve hürriyetleri kötüye kullanarak, demokrasinin çatısını yıkmaya çalışan bu devlet düşmanları amaçlarına ulaşırlarsa, yıkılan bu çatının altında hepimiz kalmaz mıyız?

Gerçi, şehit kanlarıyla kurulmuş olan Türkiye Cumhuriyetini yıkmaya onlar değil, onların dış desteklerinin bile gücü yetmez ve ilelebet de yetmeyecektir. (ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)

Geliniz, parti menfaatlerimizin üstüne çıkalım, geliniz devlet düşmanlarına karşı birlik olalım, geliniz demokrasi düşmanlarına ortak tavır alalım ve geliniz, cumhuriyetimizin kuruluş tarihinden itibaren Yüce Atatürk ve O'nun koyduğu esaslara, millî değerlerimize sahip çıkarak, 1 Mayıs'ları kan gölüne çevirmeyelim. Geliniz, canı pahasına görev yapan, kanun hâkimiyetini sağlamaya çalışan güvenlik görevlilerimize ve özellikle o gün yaralanan 18 polisimize de sahip çıkalım. (ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar) Geliniz, el ele verip Türkiye'mizi parlak geleceklere taşıyalım.

Saygılar sunuyorum. (ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Bakan.

Meclis Soruşturması önergesi üzerindeki görüşmeler tamamlanmıştır.

HASAN FEHMİ GÜNEŞ (İstanbul) — Sayın Başkan...

BAŞKAN — Size oylamadan sonra söz vereceğim müsaade ederseniz. İçtüzük, "Aynı birleşimde..." diyor.

İçişleri Bakanı Abdülkadir Aksu hakkında Meclis soruşturması açılıp açılmaması hususunu oylarınıza sunacağım.

Meclis soruşturması açılmasını kabul edenler? Etmeyenler? Meclis soruşturması açılması kabul edilmemiştir. (ANAP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN — Sayın Hasan Fehmi Güneş, Sayın Kahraman'ın, "anarşistleri öptüğü" iddiasıyla kendisine sataştığını ifade etmiştir. Nitekim Başkanlığımızca da, bu, makul bir talep olarak karşılanmıştır.

Buyurun efendim. (SHP sıralarından alkışlar)

Sayın Güneş, zatı âlinize yakışan üslupla, mümkün olduğu kadar, yeni bir sataşma vesilesi yaratmadan, lütfen konuya değinmenizi rica ediyorum. (ANAP sıralarından ayağa kalkmalar, gürültüler)

Arkadaşlar, bu kutlamaları dışarıda yapalım lütfen... Sayın Bakan... Buna gerek yok esasen. (SHP sıralarından gürültüler) Lütfen müsaade buyurun. Olur, böyle, politikanın cilveleri bunlar.

Buyurun efendim.

HASAN FEHMİ GÜNEŞ (İstanbul) — Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; Sayın Kahraman bana sataşırken, iki konuda özellikle ağırlıklı oldu. Biri, konuşmamın illegal teşkilatlara cesaret verme amacı taşıdığını sezdiğini...

MEHMET KAHRAMAN (Erzurum) — Bize iş çıktı.

BAŞKAN — Müsaade buyurun.

HASAN FEHMİ GÜNEŞ (Devamla) — İkincisi, bir olayda, teröristlerle pazarlık ettiğimi, onları öptüğümü ve kanuna karşı gelenleri savunduğumu söyledi. Bu arada, Bakanlık dönemimde her gün 4 kişinin öldürülmüş olduğunu da ileri sürerek, o konuda da açıklama yapma zorunluluğu çıkardı.

Değerli arkadaşlarım, gerçekten, benim görev yaptığım dönemde terör olayları ciddî boyutlardaydı; çok önemli boyutlardaydı.

Tanrı bir daha, bu milleti, bu memleketi o tür olaylarla karşı karşıya bırakmasın. Ancak, şunu, kendi kişisel endişelerimi de aşmış olarak, mümkün olduğu kadar sorumluluk duygusu taşıyarak söylemek istiyorum ki, o günleri doğru tahlil etmezsek, o günlerin arkasındakini doğru anlamazsak, yine aynı durumlara düşmemiz tehlikesiyle karşı karşıya gelebiliriz. Terör olayı, uluslararası bir

olaydır. Eğer, toplumumuzun başına böyle bir çorap örülmesi programı yapılmış ise, biz de bunun uluslararası boyutunu anlayamamış isek; nasıl gelişiyor, nasıl büyüyor, nasıl örgütleniyor, çatışmalar nasıl başlatılıyor, nasıl besleniyor, nasıl ulusal bir bölünme haline getiriliyor, bunu öğrenemezsek, o günlerle ilgili birbirimizi suçlamaktan başka bir şey yapamayız.

Değerli arkadaşlarım, o günleri önlemek, ne o gün ne bugün, bir kişinin, bir bakanın gücü yetecek bir olay değildi. Ülkemize böyle bir program uygulanmıştı, o terör de onun bir parçasıydı. Onunla, o günlerde cumhuriyet hükümetlerinin hepsinde görev almış insanlar canlarıyla başlarıyla çalıştılar, olayı, tehlikeyi savuşturmak istediler. Sayın Kahraman belki de o günlerde yine idarede görevli bir arkadaşımızdı; belki de kaymakamdı. Nasıl olur da, o olayın boyutunu tümüyle bilmesi gereken insanın, onun kusurunu bir kişiye yükleyerek, partide, kürsüde acaba söz üstünlüğü sağlayabilir miyim gibi bir küçük hesabın peşine düşebilir?

Değerli arkadaşlarım, yine günde 4 kişi, 5 kişi 10 kişi öldürülmesin diye, 1 Mayıs 1989 günü İstanbul'daki olayların üzerine böyle gidilmesin diyoruz. Böyle gidersek, şiddetten şiddet doğar, yeni bölünmeler başlar, illegal örgütler ortaya çıkar. Sonra baş edemez noktaya geliriz. Onu önleyelim diyoruz, ona karşı çıkalım diyoruz. Demek istediğimiz bu. O gün baştan önlem alınamadığı için bu hale geldi.

Sayın Bakanı dinledim. Sayın Bakanın 1 Mayıs 1989 olaylarıyla hiç ilgilenmediğini gördüm. Bana yazıklar olsun ki, söylediklerimin hiçbirisini anlatamamışım. Çok başka şeyler söyledi. (SHP sıralarından alkışlar) Ha: Bir kişinin öldürülmesine, bir ufak yasa dışı olayın fışkırmasına yeterli duyarlılığı gösteremezsek, olaylar büyür, bir bakan olaylara böyle bakmamalıdır. Bakarsa, günde dört kişinin, on kişinin, on beş kişinin öldürüldüğü noktalara geliriz ve demokrasimizi kaybetmemizin gerekçesi olarak kullanılır o.

YASİN BOZKURT (Kars) — Sayın Başkan, sataşmayla ilgili cevap hakkını kullansın.

HASAN FEHMİ GÜNEŞ (Devamla) — Sataşmayla ilgili konuşuyorum.

BAŞKAN — Efendim, müsaade buyurun...

HASAN FEHMİ GÜNEŞ (Devamla) — Zatı âliniz komiser değilsiniz.

BAŞKAN — Sayın Güneş, süreniz de doldu, bitirmenizi rica edeyim efendim.

EROL AĞAGİL (Ankara) — Bakan 1 saat konuştu.

BAŞKAN — Hayır efendim, hayır!

HASAN FEHMİ GÜNEŞ (Devamla) — Değerli arkadaşlarım, bunları konuşmak zorundayız. Beni susturarak bir şey önleyemezsiniz ki... Bunları öğrenmek zorundayız. Sayın Kahraman bile öğrenememiş...

YASİN BOZKURT (Kars) — Sizin cevap hakkınız yok ki.

HASAN FEHMİ GÜNEŞ (Devamla) — Var, nasıl yok?

BAŞKAN — Siz grup başkanvekilisiniz; lütfen, bari siz söz atmayın. Sayın Güneş, lütfen toparlayın efendim.

HASAN FEHMİ GÜNEŞ (Devamla) — Değerli arkadaşlarım, konuşmamda şunu söyledim: "Bu noktada ısrarla yineleyerek bilginize sunmak isterim ki, Sosyaldemokrat Halkçı Parti, kaynağı ve gerekçesi ne olursa olsun, yasa dışı tüm girişimleri reddetmekte, yanlış ve tehlikeli bulmakta, yasaların çerçevesini aşan tüm eylem ve zorlamalara karşı çıkmaktadır" dedim. Şimdi Sayın Kahraman çıktı, "Güneş'in konuşması illegal teşkilatlara cesaret veriyor" dedi. Gözünüzü seveyim, insaflı olalım...

MEHMET KAHRAMAN (Erzurum) — Hiç öyle bir cümle kullanmadım.

HASAN FEHMİ GÜNEŞ (Devamla) — Efendim, not ettim, şimdi bakacaksınız buraya.

BAŞKAN — Sayın Kahraman, öyle anlamış olabilir efendim. Siz nasıl onun sözlerini yanlış anlamışsanız...

HASAN FEHMİ GÜNEŞ (Devamla) — Efendim, kullanmadınızsa özür dilerim; ama bakacağız...

EROL AĞAGİL (Ankara) — Kullandı efendim.

BAŞKAN — Sayın Ağagil, Sayın Kahraman da yanlış anlamış olabilir, Sayın Güneş de, Sayın Kahraman'ın konuşmasını değişik anlamış olabilir. (Gürültüler) Müsaade buyurun, herkes tavzih ediyor işte, onu halletmeye çalışıyoruz. Buyurun Sayın Güneş.

HASAN FEHMİ GÜNEŞ (Devamla) — Değerli arkadaşlarım, ayrıca bu arada bir şey daha söylemek istiyorum: Bu devlete hizmet etmek noktasına gelmiş-adam kıtlığında da olsa-benim gibi bakanlık görevine yükselmiş insanlar...

BAŞKAN — Estağfurullah...

HASAN FEHMİ GÜNEŞ (Devamla) — ...illegal örgütlere mesaj verme küçüklüğüne düşmezler. Bunu hiç kimseye yakıştırmıyorum; o mümkün değildir. (Alkışlar) Onlara ihtiyacımız da yok. Bizim İstanbul'da 1 milyon seçmenimiz var. 300-400 kişilik örgütlerden biz ne bekleriz? Türkiye'de 6 milyon seçmenimiz var, biz 300-400 kişilik örgütlerden ne bekleriz? Biz onları aşmışız. Bizim örgütümüz seçmenlerimizdir. Ne alakası var? (SHP sıralarından alkışlar) 6 milyon insanla çıkar geliriz ortaya. Bunlara gerek yoktur, siyasetçiler bunu yapmaz.

Benim görevli olduğum dönemde, Mısır Sefareti teröristler tarafından işgal edildi değerli arkadaşlarım. O konuda çok haksız biçimde eleştirildim. Arkadaşımın verdiği imkândan da yararlanarak, kısaca, sabrınızı taşırmadan anlatmak istiyorum.

BAŞKAN — Sayın Güneş, çok kısa rica ediyorum.

HASAN FEHMİ GÜNEŞ (Devamla) — Çok kısa olacak Sayın Başkanım, belki bu konu da kapanır.

4 terörist girdiler, ellerinde-şimdi hatırladığıma göre-18 rehine vardı. Bunların bir bölümü Türk memurelerdi, Türk memurlardı. Ellerinde bol miktarda silah, bomba, patlayıcı madde olduğunu, muhtelif imkânları kullanarak içerideki durumu öğreniyor, takip ediyorduk. Bizimle yapmak istedikleri pazarlık şuydu: Tabii, kendi siyasal-bazı talepleri vardı, Mısır'ın Camp David Anlaşmasındaki tavrı nedeniyle o ülkeyle ilişkilerimizi kesmemizi falan istiyorlardı; ama ondan ayrı olarak, Mısır'daki tutuklu arkadaşlarının serbest bırakılmasını istiyorlardı kendilerine bir uçak tahsis etmemizi istiyorlardı, sonra bir otobüs tahsis etmemizi istiyorlardı, otobüs şoförünün silahı olmasın diye, şort ve atletle gelmesini istiyorlardı; bunları havaalanına götürecekti, rehineleri de beraber götüreceklerdi, orada uçağa binecekler, rehineleri de ya bırakacaklar ya da bırakmayacaklardı.

Cumhuriyet Hükümetine o gün hizmet etmeye çalışmış bir arkadaşınız olarak, inanınız ki, hiçbir konuda en ufak taviz verilmemiştir, en ufak bir pazarlık yapılmamıştır. Kendilerine şunu anlattık: "Bunların hiçbirisi olamaz. Biz hukuk devletiyiz. Sizin etrafınızı güvenlik güçlerimizle sardık. Sizi aylarca, yıllarca bekleyebiliriz, bizim sabrımız var. Yapacağınız tek şey var, teslim olmaktır. Eğer teslim olmazsanız, eğer bir kan daha akıtırsanız, sizin cezanız ölüm olur. Size vereceğimiz tek garanti şudur: Sizi, doğrudan, bağımsız Türk yargısının önüne çıkarırız, onun vereceği karar geçerli olur, ayrıca başka bir işleme tabi tutmayız" dedik ve bunu yaptık.

Şimdi, değerli arkadaşlarım, Türkiye'de, benzeri çok olaylar oldu; ama yargılanan, idama mahkûm edilen tek olayın sanıkları onlardır. Onlar teslim oldular bizde; yargının önüne çıkardık, devlet ciddiyeti içinde dediğimizi yap-

tık; yargılandılar, idama mahkûm oldular. Sanıyorum bir bölümü Niğde Cezaevinde, bir bölümü başka cezaevlerinde. Kanun hâkimiyeti böyle olur. Yoksa kapıdan çıkarken kurşuna mı dizeydim onları Sayın Kahraman? (SHP sıralarından alkışlar, ANAP sıralarından gürültüler) Adam teslim olmak üzere kapıdan çıktığında koşarak önüme geldi, selam verdi, elimi öptü. Bunlar, vatanları için işgal edilmiş ülkeleri için mücadele eden insanlardı; bizimle bir savaşları yoktu ve bizim yasalarımıza, adaletimize güvenerek teslim oldular. Beni, Türk Devletinin temsilcisi olarak gördüler, bana itaat ettiler, gelip elimi öptüler, bana sarıldılar. Onları tokatlasa mıydım, kurşuna mı dizseydim? Devletin büyüklüğüne bu mu yakışırdı? (SHP sıralarından alkışlar)

Küçük olaylarla büyük hadiseleri lekelemekten vazgeçelim; devletimize de zarar verir.

Saygılar sunarım. (SHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN — Teşekkür ederim.

DÖNEM: 18, CİLT: 44, YASAMA YILI: 3

T.B.M.M.
TUTANAK DERGİSİ

107 nci Birleşim
1.5.1990

2- İçel Milletvekili Etem Cankurtaran'ın, 1 Mayıs kutlamalarına ilişkin gündem dışı konuşması ve Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı İmren Aykut'un cevabı.

BAŞKAN — Gündem dışı ikinci söz, "1 Mayıs'ın önemi" hakkında İçel Milletvekili Sayın Etem Cankurtaran'ın.

Buyurun Sayın Cankurtaran. (SHP sıralarından alkışlar)

ETEM CANKURTARAN (İçel) — Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; emeğin, birlik, dayanışma ve mücadele günü olan 1 Mayıs gününde sizleri saygıyla selamlayarak sözlerime başlıyorum.

Sayın milletvekilleri, 1 Mayıs, işçilerin birlik, dayanışma ve mücadele günü olarak bütün dünyada kutlanıyor. İngiltere'den, Japonya'ya; Finlandiya'dan, Güney Afrika'ya; İtalya'dan, Tayland'a kadar dünyanın hemen her ülkesinde işçiler neden 1 Mayıs'ı kutluyorlar?

1 Mayıs'ın kaynağı, aslında Amerika Birleşik Devletlerindeki işçilerin yüzyıl öncesi mücadelelerinde yatıyor. O tarihlerde, işçiler, çalışma süresi belli olmayan, gün doğdu kalk, gün battı yat esasına göre çalıştırılıyorlardı. Günlük iş süresinin sekiz saatle belirlenmesi için, Amerika'da, işçiler mücadele etmeye başlıyorlar. 1874 yılında New York Kentinde bir miting düzenleyerek 10 binlerce işçi, 8 saatlik işgününü gerçekleştirmek için ant içiyorlar; ama işverenler, 8 saatlik iş gününe yanaşmıyorlar. 1877 yılında kömür işçileri, ardından demiryolu işçileri harekete geçerek 16 saat süreyle çalışmayacaklarını ısrarla dile getiriyorlar; öncü işçileri, işverenler işten atıyorlar; ama 8 saatlik işgünü süresini bir türlü kabul etmiyorlar.

1884'te Chicago Kentinde toplanan Amerikan Sendikalar Federasyonu Ge-

nel Kurulunda, 1 Mayıs 1886'dan başlayarak normal işgününün 8 saat olarak belirlenmesi ve bütün işçi sendikalarının bunu gerçekleştirmek için hazırlıklar yapması kararlaştırılıyor. Bu kararlar doğrultusunda, Amerikalı işçiler, 1 Mayıs 1886 günü ülke çapında genel greve gidiyorlar; 5 binden fazla işyeri bir anda duruyor, Chicago Kentinde 80 binden fazla işçi genel greve katılıyor.

3 Mayıs günü Mc Cormick Harvester fabrikasının önünde toplanan 10 bin işçiye, "fabrika Polisi" adı altında, silahlandırılmış olan ajanlar ateş açıyorlar; 6 grevci işçi ölüyor, pek çoğu yaralanıyor. Ertesi gün bütün işçiler bir araya gelip, bir protesto mitingi düzenliyorlar. Bu mitingte de kışkırtıcılar ve polis, işçilere saldırıyor; ölü ve yaralı pek çok oluyor; sendikacılar ve işçiler tutuklanıyorlar; daha sonra, bu işçi liderlerinden 7'si idam ediliyor.

Amerikan işçi sınıfının ve sendikacılarının uğradığı bu ağır haksızlık, bütün dünyada nefretle karşılanıyor. Amerikan Sendikalar Federasyonu, 1888 yılı genel kurulunda, 8 saatlik işgünü hakkı elde edilinceye kadar her yıl ülke çapında gösterilere gidilmesi ve bu gösterilerin ilkinin 1 Mayıs 1890 günü yapılması kararlaştırılıyor.

Amerikan işçilerinin bu kararı 1889 yılında Paris'te toplanan uluslararası işçi kongresinde bir Fransız delegenin önerisi, diğer ulusların delegelerince de benimseniyor. Kongrede, bütün dünya işçilerinin, 1 Mayıs günü, 8 saatlik işgünü ve diğer işçi hakları için gösteriler yapması kararlaştırılıyor. İşçiler ve sendikaları, 8 saatlik işgünü hakkını elde edinceye kadar mücadele ediyorlar ve 8 saatlik işgünü, işverenlere, sonunda kabul ettiriliyor. Bu hakkın elde edilmesinden sonra da 1 Mayıs geleneği devam ediyor; işçiler her yıl 1 Mayıs'ı birlik dayanışma ve mücadele günü olarak kutlamaya devam ediyorlar.

İşte, 1890 yılından bu yana, yani yüz yıldan beri dünyanın çeşitli ülkelerinde kutlanan 1 Mayıs, uluslararası işçi günü olarak dünyaca kabul ediliyor.

Türkiye'de de 1 Mayıs geleneği 1900'lü yıllarla birlikte başlıyor. Türkiye'de işçiler 1 Mayıs'ı 1906 yılından itibaren kutlamaya başlamışlar; ama 1 Mayıs'ın 100 yıllık tarihi, işverenlerin baskılarına karşı, işçilerin, 1 Mayıs'ın yasallaşması, tanınması için harcadıkları çabaların tarihidir. İşçilerin bir araya gelip bir güç oluşturmasını engellemek isteyen işverenler, işçilerin 1 Mayıs'larda toplanıp, birlik ve dayanışma içerisinde mücadele azimlerini göstermelerinden her zaman çok rahatsız oluyorlar. Onun için, 1 Mayıs kutlamalarını yasaklamalar, etkisiz hale getirmeler, eğer yasaklanamaz ve etkisiz hale getirilemezse, kışkırtıcılar araya sokularak çeşitli olayların çıkarılması, yer yer çeşitli ülkelerde gündeme geliyor ve bu özgürlüğün sınırlanması ve kısıtlanması çabaları, çalışmaları sürdürülüyor.

Bugün 1 Mayıs, dünyanın pek çok ülkesinde, gerçek sahibi olan işçi sınıfınca kutlanmaktadır. Japonya, Almanya, Portekiz, İsveç, Fransa, İtalya ve daha birçok ülkede emekçiler, 1 Mayıs'ı görkemli bir biçimde kutluyorlar.

1 Mayıs kutlamalarının her biçimi, demokratik ülkelerde serbesttir. Askerî,

yarı askerî diktatörlükler, ırkçı rejimler ve antidemokratik baskıcı sivil hükümetler, 1 Mayıs kutlamalarına karşı çıkmaktadırlar. Bu karşı çıkma, 1 Mayıs kutlamalarını engelleme, yasaklama ve kutlamalara asker ve polis gücüyle müdahale biçiminde olmaktadır.

Bu yasaklamaların amacı, işçilerin bir araya gelip, bir güç oluşturmalarını engellemektir. Türkiye'de, ne yazık ki, 1 Mayıs'ın yasaklandığı, kutlanmasına izin verilmediği ülkelerden birisidir.

Bütün dünyanın demokratik ülkelerine ve işçi sınıfına mal edilmiş olan 1 Mayıs Emek Günü, Türkiye'de nasıl kutlanıyor? Bugünkü ajans haberlerine göre, İstanbul, Ankara, İzmir, Bursa ve çok sayıda ilimizde, 1 Mayıs nedeniyle, çok sayıda gözaltı var; binlerce insan emniyet müdürlüklerinde gözaltına alınmış; yaralılar var, ağır yaralılar var.

İstanbul Gayrettepe Emniyet Müdürlüğünde, İstanbul Valisi ve İstanbul'un üst düzey idarî yöneticileri nöbet tutuyorlar...

Bugün Türkiye'de, 1 Mayıs'ta işçiler özgür bir biçimde bir araya gelip, dileklerini dile getirseler, ne söyleyeceklerdi? Çalışmak isteyenler, iş bulamadıklarını anlatacaklardı; iş bulanlar, sendikalaşamadıklarını anlatacaklardı; sendikalaşabilmiş olanlar, çalışma koşullarının uygun olmadığından bahsedeceklerdi, toplu iş sözleşmesi yapma özgürlüklerinin olmadığını söyleyeceklerdi, toplusözleşme yapma masasında, grev hakkıyla tam anlamıyla donatılmadıkları için, haklarını alamadıklarını anlatacaklardı; sağlık koşullarının yetersiz olduğunu söyleyeceklerdi; eğitim olanaklarından çocuklarını yararlandırmadıklarını anlatacaklardı; dahası, Türkiye'de uygulanmakta olan siyasal rejimin, tam anlamıyla sivilleşemediğini ve demokratikleşemediğini söyleyeceklerdi.

Neden kaçıyoruz bütün bunlardan? Türkiye'de sendikalar ve işçiler 1 Mayıs'ı kutlamak istiyor, ama onlara izin verilmiyor. Bugün, bütün gazete sayfalarında Başbakandan bir demeç var: "Yürütmeyiz." Kimi, nereye yürütmüyoruz? Yürürlerse, ne yaparlar?

Önemli olan, bir devlet yönetiminin, bir Başbakanın, "Yürütmeyiz, sustururuz, hapse atarız" sözü değil; onların güvence altında yürümelerine fırsat hazırlamak; o yürümeden gocunacağı yerde, onların eleştirilerine açık olmak, o eleştirilerden ülkemizin de nasibini alarak çağdaş dünya içerisinde yerini almasını sağlamaktır.

Hepimiz biliyoruz ki, Türkiye'de, yasalara göre, 1 Mayıs, tatil günü değil, resmî bayram günü de değil; ama demin tarihî perspektifini söylemeye çalışmış olduğum 1 Mayıs'ın anlamını, bütün dünyada 1 Mayıs'ın, "Emek Günü" olduğu gerçeğini, Türkiye'de yasalarca yasaklanmış olması, ortadan kaldırabilir mi?

Kulağımızı ve gözümüzü bütün dünyaya daha ne kadar kapatabiliriz? Eğer, bütün dünyada "emek günü" olarak kutlanan 1 Mayıs günü, Türkiye'de, "emek günü, olarak kutlanamıyorsa, bu ayıp, dünyada 1 Mayıs'ı kutlayanlara ait değildir; kendini onlara uyduramamış olan Türkiye'yi yönetenlere aittir.

MEHMET ALİ DOĞUŞLU (Bingöl) — Sizce, bugün, anma günü mü? Dolduruşa getirmek istiyorsunuz...

ETEM CANKURTARAN (Devamla) — Sayın milletvekilleri, 1 Mayıs, şu ya da bu şekilde, şöyle ya da böyle anlatılarak ya da başka günler düzenlenerek tarihten silinecek bir gün değildir. Bugün, bütün dünyada, tüm dünya sendikacılığının üyesi olduğu uluslararası Hür işçi Sendikaları Konfederasyonu (ICFTU) ve Avrupa Sendikalar Konfederasyonu, dünyadaki üye kuruluşlarına bildiriler göndererek, bütün dünyada 1 Mayıs'ın kutlanmasını ve anlamına uygun bir biçimde değerlendirilmesini talep etmektedir.

ICFTU'nun bildirisinde bakınız ne talep edilmektedir: Dünyamızda Doğu-Batı ilişkilerindeki son gelişmeler nedeniyle, hem ekonomik olarak, hem sosyal olarak, hem siyasal olarak önemli gelişmeler yaşanmaktadır. Bu gelişmelerin etkilenme biçimini, işçileri nasıl etkileyeceğini, ülkeleri nasıl etkileyeceğini yeni değerlendirmeler içerisinde ciddiye almak; bu değerlendirmeleri, ülkelerin yönetimleriyle birlikte paylaşmak; ülkelerin mutluluğuna, çalışanların mutluluğuna ilişkin düşüncelerini dile getirmek gibi konuları içermektedir. Biz, dünyadaki bu gelişmelerle ilgili konuşmayı bırakınız, ülkemizde on yıldan bu yana gelişmekte olan olayları bile konuşma fırsatı yakalayamıyorsak, bunun değerlendirmesini en iyi yapması gereken siz milletvekillerisiniz; bunu sizin takdirinize sunuyorum.

Bir küçük örneği büyüterek, 1 Mayıs'a örnek vermek istiyorum: Bu yıl, Türkiye'de örgütlenmiş bulunan sendikaların tümünün kongreleri yapıldı; bu kongrelerin hepsine siyasî partiler olarak, milletvekilleri olarak katıldık. Bu kongrelerde, işçiler ve sendikacılar, içinde bulundukları zorlukları dile getiriyorlardı; ücret zorluklarını, iş güvenliği zorluğunu, sosyal güvenlik zorluklarım anlatıyorlar ve giderek, ülkenin ekonomik, sosyal ve siyasal politikalarıyla ilgili değerlendirmeler yapıyorlardı.

Bunlar, onların değerlendirmeleriydi; biz de, siyasal partiler olarak, konuk olarak katılıp, bu değerlendirmelere katkı yapmaya gayret ediyorduk.

O toplantılarda gördük ki, sendikal hak ve özgürlükler konusunda ülkemizi, dünyadan kopuk bir biçimde tutmaya çalışan iktidar partisi konuşamıyor; konuştuğu yerde de tepki alıyor, konuşturulmuyordu. Alın, bir küçücük sendika kongresini, toparlayın bütün işçileri; Türkiye'de, bu, işte 1 Mayıs günüdür. O 1 Mayıs gününde, iktidarın, söyleyeceği, iktidarın, konuşacağı ya da onları ikna etmek için anlatacağı bir şeyi kalmadığı için, büyük ölçüde 1 Mayıs yasaktır. Bunu yasaklayarak bir yere varmamız mümkün değildir. Türkiye'nin sorunlarını çözmenin yolu, daha baskıcı, daha yasakçı veya daha çok tutucu olmaktan geçmez. Türkiye'nin sorunlarının çözümü, daha çok demokrasi, daha çok özgürlükle sağlanabilir. Bunlar olmadan, parlamenter demokrasiyi, sivil demokrasiyi ayakta tutmak mümkün değildir.

Değerli arkadaşlarım, bugün Türkiye'de işçiler çeşitli yerlerde toplanıp, bu bildirileri okurlarken, elbette özele inip, ülkenin sorunlarını gündeme getirecekler. Bu ülkenin sorunlarının içerisinde, bize, işimize gelmeyen, eleştiriler yöneltilen yanlar da olacaktır. Türkiye'nin millî gelirinin düşüklüğünden bahsedecekler; fert başına düşen geliri 1 300 dolar olan bir ülkede, dağılım ne kadar adil, ne kadar eşit olursa olsun, insanların mutlu olmadığının zorluğunu anlatacaklar.

İş yasalarının, çalışmayı güvence altına almak yerine, işten atmayı güvence altına alan hükümlerini eleştirecekler; bunların değiştirilmesini talep edecekler.

Şu anda Türkiye'de oluşmuş olan Parlamentonun bugün içinde bulunduğu aksaklıkları ve eksiklikleri anlatacaklar; bu çarpık anlayışın, bu çarpık yaklaşımın düzeltilmesini talep edecekler. Elbette, bu talepler, çok yerde bizim işimize gelmeyecek, iktidar olarak bunlardan rahatsız olacağız.

BAŞKAN — Sayın Cankurtaran, süreniz doldu.

ETEM CANKURTARAN (Devamla) — Bitiriyorum.

Rahatsız olsak bile, bütün bunları dinlemek, içimize sindirmek, ülkemiz için doğru olanları yapmak gibi bir görevle karşı karşıyayız.

Değerli arkadaşlarım, bu yıl, maalesef, üzülerek ifade ediyorum, Pinochet'nin iktidardan gittiği Şili'de 1 Mayıs kutlanıyor.

1983 yılından bu yana sandık başına gidiyoruz; "Parlamenter demokrasiye geçtik" diyoruz, "Sivilleştik" diyoruz; ama hâlâ 1 Mayıs'ı kutlayamıyoruz!

Bu ayıptan, bu ülkeyi kurtarmalıyız. Yalnızca 1 Mayıs için değil, tüm hak ve özgürlükler için, bütün gelişmeler için, daha özgürlükçü, daha demokratik düşünmek bizim görevimizdir.

Bu 1 Mayıs gününde, işçilerin; birlik, dayanışma ve mücadelelerinin simgesi olan, Amerika'nın Chicago Kentinde idam edilen 7 işçi önderi sendikacıdan, daha geçen yıl 1 Mayıs günü bir kör kurşunla hayatını kaybetmiş olan bir 1 Mayıs şehidi, emekçi şehidi arkadaşımıza kadar, 1977 yılında öldürülen ve hâlâ, faili ve sorumluları bulunamayan 34 tane 1 Mayıs şehidi arkadaşımızın, manevî huzurlarında saygıyla eğiliyorum; tüm Türkiye işçi sınıfının ve emekçilerinin 1 Mayıs bayramlarını kutluyorum.

Saygılar sunarım. (SHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN — Hükümet adına, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı Sayın İmren Aykut. Buyurun efendim. (ANAP sıralarından alkışlar)

NECCAR TÜRKCAN (İzmir) — Sayın Başkan, keşke siz üstlenmeseydiniz bu işi. Hıdrellez Bayramı var gündemde...

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANI İMREN AYKUT (İstanbul) — Sayın Başkan, değerli arkadaşlarım; biraz önce Sayın Cankurtaran, 1 Mayıs'la ilgili olarak düşüncelerini ifade ettiler; ancak, çok farklı bir yaklaşımla ifade ettiler.

Biz, 1 Mayıs'ta, işçinin dayanışmasına, işçinin birlik ve beraberlik günü olarak bir kutlama yapmasına hiçbir şekilde karşı değiliz; karşı olduğumuza dair bir ifade de, Hükümetimizin herhangi bir üyesi veya Başbakanımız tarafından şu ana kadar ortaya atılmamıştır.

Değerli arkadaşlarım, biz neye karşıyız? Biz, terör ve cinayete karşıyız. (ANAP sıralarından alkışlar) 1 Mayıs, yıllar yılı "Bahar Bayramı" olarak çok güzel ve mutlu bir şekilde kutlanırdı. Yıllarca böyle kutlandıktan sonra, daha ilerideki yıllarda, toplusözleşme düzenine geçtiğimiz yıllarda da, çeşitli toplusözleşmelerde, hatta pek çoğunda "Bahar Bayramı" ve "İşçi Bayramı" diye hükümler kabul edildi ve bu şekilde de kutlamalar yapıldı; ta ki mahut bir yıla gelinceye kadar.

0 yıl ise, Taksim Meydanında yapılan ve ısrarla yapılan bir kutlamada 37-38 insanımızı kaybettik; yani, 1 Mayıs'ın üzerine kan döktük, işte ondan sonradır ki, Türk toplumunda 1 Mayıs, mutlu bir günü hatırlatan bir gün değil, tam tersine, ürkülen, korkulan, hatta evlerden çıkılmaması düşünülen bir gün olarak artık toplumun hafızalarında yerleşti. Geçen yılı da hatırlayalım; geçen yıl da 36 yaralıyla birlikte bir insanımızı kaybettik. Sürekli olarak 1 Mayıs'ın üzerine kan dökmeye devam ediyoruz.

İşte bunun içindir ki, bu yıl 1 Mayıs'ın kutlanılması isteniyorsa, daha farklı bir şekilde kutlanılması yolunda beyanlarımız ve kararlarımız oldu. Bu nedir? Bugün kapalı salonlarda da 1 Mayıs kutlanmakta ve buna hiçbir müdahale de bulunulmamaktadır.

1 Mayıs'ın, ille Taksim Meydanında mı kutlanması lazım! 1 Mayıs, eğer bir amaç, birtakım düşüncelerin ifadesi ise, bu düşüncelerin ifade edileceği pek çok platform vardır: Bakanlığımızın kapıları açıktır. Parlamentomuz açıktır; sizler herkese açıksınız; işçilerimiz gelip meselelerini çok rahat anlatmaktadır, anlatabilmektedirler hep beraber de bunlara çözümler aranmaktadır.

Eğer, "İlle de Taksim Meydanında, ille de belirli bir şekilde kutlayacağız" deniyorsa, bunun arkasında başka şeyler aramak gerekir ve bunu arzu edenler de, kesinlikle inanıyorum ki, işçilerimiz değildir. (ANAP sıralarından, "Bravo" sesleri, alkışlar)

Burada ikinci önemli husus, hukukun üstünlüğü meselesidir. Biz, Parlamentonun çatısı altında kanunları yapan insanlarız; hukukun üstünlüğünü de en çok bizim savunmamız gerekir; kanunları hâkim kılmayı da en çok bizim istememiz gerekir. Mevcut kanunlarda belki bazı hükümler eskimiş, güncelliğini kaybetmiş olabilir veya şartlar değişmiş, kanunların bu hükümleri şartlara uymamış olabilir. Bunların değiştirileceği yer, yine burasıdır arkadaşlar, sokak-

lar değildir. (ANAP sıralarından, "Bravo" sesleri, alkışlar)

İşte bunun içindir ki, herhangi bir şekilde, herhangi bir insanımızın hayatını kaybetmesi endişesiyle, 1 Mayıs'ın, daha değişik bir şekilde kutlanmasına izin verilmiş; ama eski kötü günleri hatırlatan biçimde kullanılmasına ise müsaade edilmemiştir. Çünkü ne geçen yıl kaybettiğimiz o bir insanımızın, ne de daha önceki yıllarda kaybettiğimiz 36-37 insanımızın hayatını hiçbirimiz telafi edebilmiş değiliz. Her şey telafi edilir; ama insan hayatı telafi edilemez. Onun için de, ne olursa olsun, böyle bir tehlikeye karşı tedbir alınır ve müsaade edilemez. Yoksa hiçbir şekilde, işçilerin birlik, beraberliği ve dayanışması değildir, karşı konulan husus. Tam aksi, biz ondan yanayız; tam aksi, güçlü bir sendikacılıktan yanayız; tam aksi, işçilerin, haklarını almalarından yanayız ve bunu almaları için de, onlara her türlü desteği vermekteyiz.

Bu duygu ve düşüncelerle sizleri tekrar selamlıyorum ve belki de, istismar edilmediği, kötü çevreler tarafından kullanılmaktan vazgeçildiği yıllarda da, 1 Mayıs, belki çok daha farklı kutlanacaktır ve belki hep beraber kutlayacağız.

Tekrar saygılarımı sunarım. (ANAP sıralarından alkışlar)

DÖNEM: 18, CİLT: 59, YASAMA YILI: 4

T.B.M.M.
TUTANAK DERGİSİ

111 nci Birleşim
1.5.1991 Çarşamba

2-İçel Milletvekili Etem Cankurtaran'ın, 1 Mayıs gününün çalışma hayatı yönünden anlamına ve ülkemizdeki uygulamalarına ilişkin gündem dışı konuşması ve İçişleri Bakanı Abdülkadir Aksu'nun cevabı.

BAŞKAN — Sayın Etem Cankurtaran, 1 Mayıs 1991 Çarşamba günü; yani bugün için, işçilerin birlik ve dayanışma gününün anlamını ifade etmek üzere söz istemişlerdir.

Buyurun Sayın Cankurtaran.

ETEM CANKURTARAN (İçel) — Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; yüz yılı aşkın bir süreden bu yana, bütün dünyada, çalışanların birlik ve dayanışma günü olarak kutlanan 1 Mayıs gününün anlamı ve ülkemizdeki uygulamalarla ilgili söz almış bulunuyorum. Bu nedenle, sizleri saygıyla selamlıyorum. (SHP sıralarından alkışlar)

1 Mayıs günü, hepinizin bildiği gibi, işçilerin, günlük çalışma sürelerini 8 saate düşürmek için, Amerika'nın Chicago Kentinde 1886 yılında yaptıkları genel grevin tarihidir. Bu tarihte, çalışma süresinin 8 saatle sınırlandırılmasını talep eden işçiler, bu talepleri yerine getirilmediği için genel greve başladılar. 3 Mayıs günü, güvenlik güçlerince, grevci işçilere ateş açıldı, o arada birçok işçi, açılan ateş sonucu hayatını kaybetti ve 1889 yılında Paris'te toplanan İkinci Enternasyonal, 1 Mayıs gününü, "Dünya işçilerinin Birlik ve Dayanışma Günü" olarak ilan etti; o tarihten bugüne kadar da, bütün dünyada 1 Mayıs günü, "Çalışanların Birlik ve Dayanışma Günü" olarak kutlanmaktadır.

Ülkemizde de 1 Mayıs, 1900'lü yılların başından itibaren, çalışanlar tarafından, "işçilerin Birlik ve Dayanışma Günü' olarak kutlama çabaları yıllarca sürdürülmüş; ancak 1960 sonrasında, çeşitli yıllarda kutlamalar gerçekleştiril-

miştir. Bu uygulama, bugün dünyanın en geri ülkelerinde, NATO ülkelerinin tamamında, Amerika Birleşik Devletlerinde yapılıyor ve kutlanıyor; ama ne yazık ki, 1 Mayıs'ı kutlamak, Türkiye'de, özellikle 12 Eylül sonrasında tümüyle yasaklandı ve her 1 Mayıs tarihine yaklaştığımızda da bir korku ve kaos dönemi yaşanıyor.

Gerginliklerin yaşandığı 1 Mayısın yaklaştığı günlerde, çeşitli kesimlerden insanlar gözaltına alınıyor, karakollarda ve emniyet müdürlüklerinde toplanıyorlar. Nitekim 1991 yılının 1 Mayıs gününün yaklaştığı bugünlerde çok sayıda insan, 1 Mayıs tarihinden sonra bırakılmak üzere gözaltında tutuluyorlar. Bunun nedeni üzerinde biraz durmak ve bu uygulamanın sona ermesiyle ilgili dileklerimi söylemek istiyorum.

1977 tarihinde, 1 Mayıs kutlamaları için Taksim Alanında toplanan işçilerin Üzerine, herkesin bildiği gibi, ateş açıldı; büyük bir panik yaşandı ve o panik sonucu, 38 yurttaşımız hayatını kaybetti. 38 kişinin öldürüldüğü o kanlı 1 Mayıs sonrasında, sanki suçlu 1 Mayıs günüymüş gibi, 12 Eylül yönetimi 1 Mayıs'ı yasakladı; ama hâlâ, bir askerî darbe dönemi geçmiş olmasına rağmen, iki sivil iktidar dönemi geçmiş olmasına rağmen, 1 Mayıs 1977'nin hesabı sorulamadı; o gün 38 kişiyi katleden insanlar, olayların sorumluları bulunamadı ve ortaya çıkarılamadı.

Ortaya çıkarılamayışını şununla eşdeğerli görmek mümkün ve sanıyorum, vicdan sorumluluğu içinde bulunan bütün insanlar da bunun hesabını yapıyorlardır: Nasıl ki günümüzde, Çetin Emeç, Muammer Aksoy, Turan Dursun, Bahriye Üçok gibi aydınlar, demokrasi için mücadele eden insanlar öldürülüyorlar ve bugün de, bunları öldürenlerin katilleri bulunamıyorsa, o gün öldürülenlerin katilleri de bulunamadılar. Sanıyorum, ikisinin mihrakı da aynı mihraktır.

Bugün, 1 Mayıs'la ilgili, yasakçı, gerçekten insanları tedirgin eden yaklaşımlar yerine; devleti yönetmekle görevli olan iktidarın, teröre teslim olmayacağını ispat etmesi için, bu katilleri yakalayıp, 1 Mayıs'ta 38 kişiyi katledenleri yakalayıp ortaya çıkarması gerekirken, asıl sorumluluğu bu iken, 1 Mayıs'ı yasaklamış olmasının ne kadar ibret verici olduğunu da, hepinizin düşüncelerine, beyinlerine havale etmek istiyorum.

Kimse, bayramları yasaklayarak, özgürlükleri kısarak; ama televizyon ekranı bulduğunda özgürlükçü kesilerek, demokrasiyi getireceğini sanmamalıdır. Demokrasi, hak ve özgürlüklerin kullanılabildiği bir düzendir. Siyasal iktidarların görevi de, o özgürlükleri kullandırmak, hem de huzur içerisinde, sükûn içerisinde, güvenlik içerisinde kullandırmaktır. Yoksa yasaklamak, demokratların, demokrasiyi yöneten iktidarların işi değildir. Yasaklamak, diktatörlerin ve diktatörlük iktidarlarının işidir. Bugünkü İktidarın bu yasakçı tutumunun, demokrasiyle uzaktan yakından ilgisinin olmadığını da, altını çizerek söylemek istiyorum.

BAŞKAN — Sayın Cankurtaran, toparlayınız efendim.

ETEM CANKURTARAN (Devamla) — Toparlıyorum Sayın Başkanım.

Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; 1 Mayıs'ta, çalışanlar bir araya gelirlerse ne yaparlar, ne söylerler? Çalışanlar bir araya gelirlerse, demokrasi için, özgürlükler için, insan hakları için talepler öne sürerler.

Bugün Türkiye'de, çalışanların büyük bir bölümünün örgütlenme özgürlüğü, sendikalaşma özgürlüğü yoktur. Memurlar, kurmuş oldukları sendikaları aracılığıyla, maalesef, özgürce sendikal hak talep edemiyorlar. Kurulmuş olan sendikanın kapatılması için siyasal iktidarın açmış olduğu dava bir yandan sürerken, bir yandan İçişleri Bakanlığı valiliklere genelge göndererek, sendikanın kapatılması talimatını veriyor, grevler yasaklanıyor... Zaten, toplusözleşme yapma hakkı olan büyük bir kesimin, grev yasağı kapsamında olduğunu hepimiz biliyoruz. Grev yasağı olan işyerlerinde, toplu iş sözleşmelerinin uyuşmazlık noktasına ulaşmış olması nedeniyle, orada çalışan işçiler huzursuzluklarını dile getiriyorlar. Evet, yasal olarak grev hakları yoktur; ama iktidar, bunların bu taleplerini meşru saymak gerektiğini kabul etmelidir.

Toplansalar neyi söyleyecekler? Genç insanların, iş bulmak için kapı kapı dolaşan insanların iş bulma taleplerini dile getirecekler. Eğer, siyasal iktidar, iş bulma taleplerini gerçekleştiremiyorsa, böbürlenerek anlattığı, artan refahtan pay talep edecekler, işsizlik sigortası talebinde bulunacaklar... Sosyal güvenlik kapsamı içerisine girememiş olan nüfusumuzun üçte biri, sosyal güvenlik hakkından yararlanmak için talepte bulunacak.

1 Mayıs yaklaştığında bu taleplerin kamuoyuna söylenmesini ve kamuoyunun bu doğrultuda oluşturulmasını engellemek için sürdürülmekte olan baskıcı çabaların, bu ülkenin geleceğiyle ilgili bir konuda, demokrasiden yana davranışıyla ilgili bir konuda karanlık tablolar gösterdiğini söylemek istiyorum.

Sayın milletvekilleri, geçmişte içinizde işçilik yapanlar, memurluk yapanlar vardır elbette... Yoksa anası, babası ya da bugün çocuğu, yakım işçi veya memur olanlar vardır. Onların, aldıkları ücretlerle geçinemediklerini, geçinme şartlarının zorluğunu dile getirmelerini Hükümetin engellemiş olmasına neden ses çıkarmıyorsunuz?

Bugün, hukuk dışılığın, fırsatçılığın, köşe dönmeciliğin baş tacı yapıldığı, devlet adamlarının özelliği haline getirildiği bir dönemi yaşatıyorsunuz! Bu dönem mutlaka kapanacak ve bitecek; bitmesi gerekiyor. Yasaksız, özgür, demokratik bir refah toplumu olmayı hak etmiş olan Türkiye insanı, bir daha bugünlere dönmemek üzere, bu sayfaları mutlaka kapatacaktır.

Geçtiğimiz günlerde, yamalı bohça gibi çıkarılmış olan Terörle Mücadele Yasası, şartlı tahliyeyi içeren bölümleriyle, tam bir kaos yaratmıştır. 141 ve 142. maddeleri kaldırmakla övünenlerin, uygulama sırasında "Siz, serbestçe düşüneceksiniz, hür davranacaksınız, hür biçimde toplanıp, taleplerinizi dile getire-

ceksiniz" diyen Sayın Başbakanın, 1 Mayıs'ın yasaklanmasıyla ilgili konudaki tavrıyla nasıl çelişki içerisinde olduğunu, dün söylediğiyle bugün yaptıklarının birbiriyle uyum içerisinde olmadığını, Türkiye halkı görüyor.

141 ve 142'yi kaldırmakla övünenler...

BAŞKAN — Sayın Cankurtaran, lütfen efendim...

ETEM CANKURTARAN (Devamla) — Bitiriyorum Sayın Başkanım.

BAŞKAN — Bitiriyorsunuz ama...

ETEM CANKURTARAN (Devamla) — ... şu anda çeşitli işyerlerinde çalışanların, alın teriyle birikmiş olan Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonunun mallarına el koyma sahteciliğinden vazgeçmelidirler.

Gelecek 1 Mayıs'ların özgürce kutlanması dileğiyle, demokratik bir Türkiye talebiyle, bütün çalışanların 1 Mayıs'ını kutluyorum ve sizleri saygıyla selamlıyorum. (SHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN — Teşekkür ederiz. Buyurun Sayın Bakan.

İÇİŞLERİ BAKANI ABDÜLKADİR AKSU (Diyarbakır) — Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; İçel Milletvekili Sayın Etem Cankurtaran'ın gündem dışı konuşmasıyla ilgili olarak huzurlarınızda bulunuyorum. Bu vesileyle, Yüce Meclisin siz değerli üyelerini saygıyla selamlıyorum.

Sözlerimin ayrıntılarına geçmeden önce bir iki noktayı vurgulamak istiyorum. Birincisi: Anavatan iktidarları olarak, demokratik rejim ve hukuk devleti anlayışı içinde, işçi haklarının en geniş şekilde ve özgürce kullanılmasından yana olduğumuzu her fırsatta ifade etmişizdir. Samimiyetle inandığımız bu düşünce, bizim için sadece prensip olarak kalmamış, çalışma hayatına ilişkin olarak da, bugüne kadar uyguladığımız politikaların temelini teşkil etmiştir.

İkinci önemli bir husus da: Biz, işçilerimizin bayram yapmasına da herhangi bir günün, işçi bayramı olarak kutlanmasına da karşı değiliz. Ancak, bugün yürürlükte olan mevzuatımız, 1 Mayıs veya "işçi bayramı" adı altında özel bir bayram kutlamasını öngörmemektedir.

Bu sebeple, "işçi bayramı" adı altında girişilecek her türlü eylem kanunsuz bir eylem olacaktır. Bu durumda, sorumlu bir Hükümet olarak, kanunların açıkça ihlaline izin vermemizi veya göz yummamızı da kimse bizden beklememelidir.

Aslında ülkemizde, "işçi bayramı" adı altında bir kutlamanın geleneği de yoktur. 1 Mayıs, eskiden, mevzuatımızda Bahar Bayramı olarak kabul edilmişti; ne var ki, 1970'li yılların ikinci yarısından itibaren 1 Mayıs günleri, kızıl

bayrakların, Marksist, Leninist liderlerin resimlerinin taşındığı, devlete ve demokratik nizama meydan okunduğu, hatta-üzülerek söyleyeyim-birçok insanımızın hayatını kaybettiği, tedirginlik ve korku dolu günler olarak yaşanmıştır.

Bu sebepledir ki, halkımız ve işçilerimiz arasında, 1980 öncesi yaşadığımız 1 Mayıs'lar, bayram olmak şöyle dursun, bilakis, kötü anılarla hatırlanmaktadır. Bunun içindir ki, o zamanki yönetim de, 1 Mayıs'ı bayram olmaktan çıkarmıştır.

Bu noktada memnuniyetle kaydetmek isterim ki, sağduyusundan emin bulunduğumuz vatanperver Türk işçisi ne geçmişte, ne de günümüzde, yasalarımızın cevaz vermediği tutum ve davranışları benimsememiş, hak arama mücadelesini daima kanunî sınırlar içerisinde kalarak yürütmeyi tercih etmiştir.

Hükümet programımızda da dile getirildiği gibi, işçi ve işverenin aynı gaye için çalışması, karşılıklı hak ve görevlerin adil esaslara bağlanması, mücadele ve kavga yerine, meseleleri görüşerek, anlaşma yolunun tercih edilmesi hedef olmalıdır. Bu doğrultuda hareket edildiği takdirde, işçi ve işverenlerimizin, çalışma barışının idamesinde, dolayısıyla sosyal ve ekonomik kalkınmamızda çok daha etkin olacakları muhakkaktır.

Hepinize saygılar sunuyorum. (ANAP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN — Teşekkür ediyoruz.

DÖNEM: 19, CİLT: 31, YASAMA YILI: 2

T.B.M.M.
TUTANAK DERGİSİ

79 ncu Birleşim
10.3.1993 Çarşamba

18. — İstanbul Milletvekili Ercan Karakaş'ın, 2429 Sayılı Ulusal Bayram ve Genel Tatiller Hakkındaki Kanunun 2. Maddesinin A) Bendinin Değiştirilmesi Hakkında Kanun Teklifi ve içişleri Komisyonu Raporu (2/296) S. Sayısı: 174) (1)

BAŞKAN — Aldığımız karar gereğince, 95. sıradaki, İstanbul Milletvekili Sayın Ercan Karakaş'ın, 2429 Sayılı Ulusal Bayram ve Genel Tatiller Hakkında kanunun 2. Maddesinin (A) Bendinin Değiştirilmesi Hakkında Kanun Teklifi ve İçişleri Komisyonu Raporunun görüşmelerine geçiyoruz.

Komisyon ve Hükümet yerlerini aldılar.

Raporun okunup okunmamasını oylarınıza sunacağım:

FETHULLAH ERBAŞ (Van) — Sayın Başkan, karar yetersayısı arayın.

BAŞKAN — Komisyon Raporunun okunup okunmamasını oylarınıza sunacağım: Raporun okunmasını kabul edenler? Kabul etmeyenler? Kabul edilmemiştir.

Teklifin tümü üzerinde Anavatan Partisi Grubu adına Sayın Ülkü Güney; buyurun efendim.

ANAP GRUBU ADINA ÜLKÜ GÜNEY (Bayburt) — Sayın Başkan, muhterem arkadaşlarım; İstanbul Milletvekili Sayın Karakaş'ın, 2429 Sayılı Ulusal Bayram ve Genel Tatiller Hakkındaki Kanunun 2.Maddesinin (A) Bendinin Değiştirilmesi Hakkında Kanun Teklifi ve İçişleri Komisyonu Raporu üzerinde Anavatan Partisi Grubu adına söz almış bulunuyorum.

Bu vesileyle hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Muhterem arkadaşlarım, bu teklifle (A) bendinin değiştirilmesi istenmekte ve ulusal bayramlarımıza, yani Cumhuriyet Bayramı, 23 Nisan Çocuk Bayramı, 19 Mayıs Gençlik ve Spor Bayramı, 30 Ağustos Zafer Bayramına ilaveten 1 Mayıs'ın da, "Çalışanlar ve Bahar Bayramı" olarak kutlanması istenmektedir.

Teklifin gerekçesine baktığımız zaman, ikinci paragrafta "Bilindiği gibi yüzyıllar süren insan hakları ve demokrasi mücadelesi sonucunda, bir ulus ile sınırlı olmayan, tüm uluslar, tüm insanlar için geçerli olan değerler ve ilkeler ortaya çıkmıştır." deniliyor.

Bu gerekçeye dayanılarak, bu ilkeler sonucu, biz 1 Mayıs'ı ulusal bayram ilan edelim ve bunu getirelim denmektedir.

Muhterem arkadaşlarım, ben, 1 Mayıs'ların tarihine girmeyeceğim. Bugüne kadar 1 Mayıs'larda ülkemizde olan olaylara dönüp bir baktığımızda, işte 1977 ve 1978 yıllarında olan olaylar şöyle olmuş ve böyle olmuş, bunların sonucunda hayatını kaybeden vatandaşlarımız tarihe mal olmuş bu konular üzerinde burada spekülasyon yapmak veya bir yargıda bulunmak istemiyorum.

Bizim, bu yasa teklifine karşı çıkmamızdaki amacımız şudur: Türkiye en çok bayramı olan ülkelerden biridir. Dinî bayramlarımız malum, artı ulusal bayramların sayısı itibariyle, Batılı ülkelerle mukayese edilemeyecek kadar çok bayramı olan bir ülkeyiz.

Şimdi, işçilerimizin böyle bir bayram kutlamasının genelde karşısında değiliz. İşçilerimiz, aynen diğer kesimlerde olduğu gibi, mesela tıp mensuplarının-14 Martta-bayramları, çevre günü için kutlanılan bayramlar, kadınlarımızın, Anneler Gününün veya buna bağlı, bildiğiniz gibi bir sürü kutladığımız sınırlı günler var, bu da bunlardan biri olabilir. İşçilerimiz yine 1 Mayıs'ta her türlü etkinliklerde bulunabilirler; forum düzenlerler, konferanslar verilir, toplantılar yapılabilir, bununla ilgili filmler vesaire gösterilebilir; bu, doğaldır ve yapılması doğrudur. Ben, buna katılıyorum; ama işçilerimizin bu kadar sorunları dururken, iş güvenliği gibi önemli yasa tasarıları ve teklifleri dururken, burada şeklen 1 Mayıs'ı da illa ulusal bayram kapsamına alalım, bugünü de ulusal bayram yapalım demek, bence, olaya doğru bir yaklaşım değildir.

Değerli arkadaşlarım, 1 Mayıs bayramı kaldırıldıktan sonra, 1 Mayıs bayramının kaldırılmasından dolayı ülkemize bir huzursuzluk gelmemiştir. Hâlbuki 1 Mayıs'larda, hepinizin hatırladığı, detaylarına inmek istemediğim, o olaylar olmuştur, olagelmiştir. 1 Mayıs bayramının kalkmasıyla, kanımca, ülke, huzursuzluğa değil, daha huzurlu günlere gelmiştir.

Biz, bunu tekrar gündeme getirmekle ülkemize bir fayda sağlarız kanaatinde değilim. Toplumumuzun bu kanun teklifinin kabulüyle daha huzura kavuşacağına, daha esenliğe kavuşacağına inanmıyorum ve bu nedenle bu teklifin, 1 Mayıs'ı ulusal bayram olarak getirmesinin yanlış olduğu düşüncesindeyim.

Tekrar ediyorum: Biz, işçilerimizle ilgili her türlü düzenlemede Koalisyon ortağı partilerimizin, arkadaşlarımızın getireceği kanun tasarı ve tekliflerinde

yanlarındayız ve hepsinin destekçisiyiz.

ILO sözleşmelerini hatırlayınız... Hiçbirisinde biz karşı çıkmadık, mümkün olduğu kadar destekledik. Bu doğaldır ye aynı zamanda bizim görevimizdir; ama biz bu kanun teklifini kabul ederek, o günü tatil etmekle, bunu ortaya atmakla, acaba diğer kesimlerin, yarın bunu örnek göstererek getirebilecekleri, "biz de bayram istiyoruz" taleplerine ne cevap verebileceğiz? Bu yolu açmak bize ne kazandıracak?

Bu nedenlerle, benim, değerli arkadaşlardan, değerli gruplardan istirhamım şudur: Konuyu tekrar gözden geçirelim, istiyorsanız detaylarına da inelim, hatta 1 Mayıs'ların tarihçesinden itibaren bütün olayları ortaya dökelim. Ben bunları açmak istemiyorum, özellikle açmak istemiyorum, söyleyeceğim çok şey var ama bunu, hadi canım bu işçiler için de 1 Mayıs'ı bayram yapalım, o gün de tatil olsun, işte işçiler de bundan çok memnun olur" deyip kısa bir şekilde burada geçiştirmekle ülkeye bir fayda temin etmiş olmayız.

Bu kanun teklifini veren çok değerli arkadaşım Sayın Karakaş, lütfen bunu bir daha gözden geçirsin, birlikte geçirelim, belki başka formüller bulabiliriz, bunu bu şekilde getirelim.

ALİ İBRAHİM TUTU (Erzincan) — Birlikte onaylayalım.

ÜLKÜ GÜNEY (Devamla) — O zaman biz de buna destek oluruz, katkıda bulunuruz; ama bu teklife, bu haliyle, söylediğim gerekçelerle ve huzurlarınızı işgal edip söylemek istemediğim, ülke için şu anda konuşulmasının yanlış olabileceği bazı hususları ortaya dökmek istemediğim için, bazı teferruatlara girmiyorum...

SABRİ YAVUZ (Kırşehir) — Ne istiyorsanız önerge verin, görüşelim.

ÜLKÜ GÜNEY (Devamla) — Tabii önerge veririz, önerge verme imkânımız var, veririz ve biz bunu düzeltebiliriz diye düşünüyorum.

Bu duygularla, bütün milletvekili arkadaşlarımın bu konuda bize destek olacağına inanıyor, hepinize saygılar sunuyorum. (ANAP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Güney.

Refah Partisi Grubu adına Sayın Başeğmez, buyurun. (RP sıralarından alkışlar)

RP GRUBU ADINA MUKADDER BAŞEĞMEZ (İstanbul) — Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; sözlerime başlarken Refah Partisi Grubu adına hepinizi saygılarla selamlıyorum.

Efendim, bu meselede huzurlarınızı fazla işgal etmeyeceğim. Ben meseleye şu zaviyeden bakmak istiyorum. Tarihte her toplumun, her milletin sevinç

günleri, yas günleri, bayramları vardır. Türk toplumunun da vardır; ama bunlar toplumun şevki tabiisiyle orta yere çıkan bayramlardır.

Tarihten ve kültürden aldığı destek ve kaynakla orta yere çıkmış bayramlardır.

İşin özü şudur: Kanunla bayram yapılmaz, hiçbir millete kanunla bayram yapılmaz; ama adı ne olursa olsun, hangi gün kutlanılacaksa kutlansın, ne şekilde ve ne tarzda kullanılacaksa kullanılsın, toplum huzurunu ihlal etmiyorsa, başkalarının egemenlik haklarına zarar vermiyor, insan haklarını çiğnemiyorsa, devlet toplanmayı, kutlamayı, bayramı, insanların inançlarını, davranışlarını korumak ve kollamakla görevlidir.

1 Mayıs'ta insanlar toplanacak bayram edeceklermiş ve bunun adını işçi bayramı koyacaklarmış. Eğer insanlar kendiliklerinden bunu yapacaklarsa, yapıyorlarsa, herhangi bir zorlama ve baskı yoksa kanunla koyulmadan, tabii olarak yapıyorlarsa, o toplantıyı korumak, zaten Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanununa aykırı olmadığı müddetçe, o güvenliği sağlamak devletin görevidir, ama devlet, kanunla "ben bir bayram icat ve ihdas ediyorum" diyemez. Bunu dediği an zaten tutmaz, tutarlı olmaz. Kültüre yerleşmez bu, geleneklere yerleşmez; fakat doğu toplumlarının-başta Türkiye olmak üzere-öteden beri taşıdığı bir kompleks var, bu kompleks resmî bayramlarımıza da intikal etmiştir. Dünyada Kadınlar Günü kutlanır, biz de deriz ki: "aman ne iyi bir şey, bunu biz de kutlayalım" Eğer Amerika'nın California Eyaletinde bir kadın bu bayramı icat etmeseydi, biz dünyada kadınların olduğunu fark edemeyecektik.

Batıdan esen bir rüzgâr; onlara benzeyelim, Dünya Kadınlar Gününü kutlayalım. Peygamber Efendimiz Aleyhisselatı vesselam "Cennet anaların ayağı altındadır" demiş. Niye uyanmamışız Amerikalılar veya İngilizler söyleyene kadar? Niye biz onlardan evvel Anneler Günü yapmamışız.

CEMAL ŞAHİN (Çorum) — Bütün mesele bu ya işte.

MUKADDER BAŞEĞMEZ (Devamla) — Evet. Şimdi, başkaları ne yapıyorsa, illa bizim de onu yapmamız mı lazım? Bakınız, Konfüçyüs'ün "Büyük Bilgi ve Müzik Hakkında Notlar" diye güzel bir kitabı var, orada: "Milleti millet yapan merasimler ve törenlerdir" diyor. Gerçekten merasimlerin ve törenlerin millet disiplini üzerinde büyük etkileri vardır. Nitekim dinlerde de vardır bu büyük merasimler. Mesela Cuma haftalık merasimlerdir, İslam Dininde, bayram merasimleri önemlidir; bu millet disiplinidir.

Cumhuriyet rejimini yerleştirmek için de Mustafa Kemal çok büyük merasimler ve törenler ihdas etmiştir; 19 Mayıs'lar, 23 Nisan'lar, 30 Ağustos'lar... Yani, İlkokul çocuklarının daha 7 yaşında 23 Nisan Bayramı çelengini taşırken iliğine, kemiğine bir şeyler işler.

ENDER KARAGÜL (Uşak) — Sayın Erbakan duymasın sakın!

MUKADDER BAŞEĞMEZ (Devamla) — Hayır, ben lehte veya aleyhte bir şey söylemiyorum...

AHMET SAYIN (Burdur) — Sahura az kaldı, bitir artık.

MUKADDER BAŞEĞMEZ (Devamla) — Bitireyim mi?

AHMET SAYIN (Burdur) — Bitir bitir yeter artık.

MUKADDER BAŞEĞMEZ (Devamla) — Konuşayım, sahura daha çok var.

BAŞKAN — Sayın Başeğmez, devam edin lütfen.

MUKADDER BAŞEĞMEZ (Devamla) — Değerli arkadaşlarım, neyse, sözü fazla uzatmayalım, kısa kesiyorum.

Biz, kanunlarla bayram yapılmasına karşıyız. O zaman birileri de gelsin desin ki, "Bir de Nevruz bayramı kanunu çıkaralım" değil mi? O zaman birisi de gelsin desin ki, "Ben de deliler bayramı yapacağım, kanun getirin." Değil mi?

ENDER KARAGÜL (Uşak) — Olmaz, olmaz.

ALİ OĞUZ (İstanbul) — Deliye her gün bayram!

MUKADDER BAŞEĞMEZ (Devamla) — Şimdi, atalarımız "deliye her gün düğün bayram" demişler...

ENDER KARAGÜL (Uşak) — Olmaz öyle şey, olmaz.

MUKADDER BAŞEĞMEZ (Devamla) — Bir başka şey; güzel bir türkümüz var değerli arkadaşlarım, "Bayram benim neyime; anam, anam garibem" diye. Bizim işçimizin bayram neyine! Getirsenize asgarî ücretten vergi indirimini... (RP sıralarından alkışlar)

İBRAHİM HALİL ÇELİK (Şanlıurfa) — Aç insanın bayramı olur mu?

MUKADDER BAŞEĞMEZ (Devamla) — Peygamberimiz, "Kölelerinize yediğinizden yediririz, giydiğinizden giydiririz" diyor. Ben öyle bir sistemde köle olmaya razıyım; çünkü patronun yediğinden yiyeceğim, giydiğinden giyeceğim...

Şimdi, bırakın bütün bunları, bir gecede, bir masada bıraktığını, adama, bir aylık değil, bir yıllık ücret diye veriyorsunuz, ondan sonra da "hadi bakalım, işçiler bayram yapsın" diyorsunuz!

Zorlamayla, kanunla bayram olmaz efendim, kesinlikle olmaz; bayram yapan yapsın... Onların özgürlük haklarını, onların bayram yapma hakkını koruyalım, kollayalım; ama bayram yapan insana, "bayram yapacaksın" diye kanun çıkarılmaz. Üstelik milletin tamamının kabul etmediği, şaibeli, ismini duyduğu zaman ürken, kanlı günleri hatırlarına getiren, âdeta, "1 Mayıs mı? Bu komünist bayramıdır" diye halkın zihninde, şuur altında yerleşik bir bayramı getirip de ne yapacaksınız? Bunu millî bünye kabul etmez, etmiyor, boşuna uğraşmayın.

Hepinize saygılar sunarım. (RP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Başeğmez.

ERCAN KARAKAŞ (İstanbul) — Grup adına söz istiyorum Sayın Başkan.

BAŞKAN — SHP Grubu adına Sayın Karakaş, buyurun efendim.

SHP GRUBU ADINA ERCAN KARAKAŞ (İstanbul) — Sayın Başkan, çok değerli milletvekilleri; görüştüğümüz yasa teklifi üzerinde Grubumuzun görüşlerini kısaca aktarmak için söz almış bulunuyorum. Sözlerime başlarken, hepinizi saygıyla selamlarım.

Bu yasa teklifini ben kaleme aldım. Tabii ki, grubumuzun da görüşlerini yansıtıyor; ama bununla kalmıyor... Biliyorsunuz, yasa teklifleri komisyonlarda görüşülürken, hükümetin görüşü isteniyor, hükümetin görüşü soruluyor. Hükümetimiz de bu yasa teklifine olumlu görüş bildirmiştir. Sayın Başbakanın yazısıyla bu olumlu görüş içişleri Komisyonuna gelmiştir, üyelere dağıtılmıştır ve orada birlikte bu meseleyi tartışmışızdır.

Benim yasa teklifimde verdiğim isim, önerdiğim isim farklı idi; Hükümet de bu ismi kabul etti. Hükümet de yasa teklifini olduğu gibi olumlu buldu; ama buna rağmen komisyonda, muhalefet partisinden arkadaşların önerilerini dikkate alarak, ismi de değiştirdik. Biliyorsunuz, 1925 senesinde Türkiye'de 1 Mayıs, Bahar ve Çiçek Bayramı olarak tatil günü ilan edilmişti ve bu 12 Eylül'e kadar geldi, yani Bahar Bayramı olarak 1 Mayıs zaten Türkiye'de sürekli tatildi. Burada ilave edilen, "bahar" kelimesinin önüne bir "çalışanlar" sözcüğüdür, yani "Çalışanlar ve Bahar Bayramı" olmuştur.

Türkiye'de on milyon insan çalışıyor, emeğiyle geçiniyor... Burada zaman zaman onların haklarını hukuklarını da konuşuyoruz... Az evvel muhalefet partilerinin üyeleri de konuştular. Önerilen, bir ulusal bayram değildir. Zaten geleneğimizde olan bir bayramın, 12 Eylül'le yasaklanan bir bayramın, çalışanlar boyutunu da ilave ederek devam ettirilmesidir ve bu Hükümet, hepimizin

bildiği gibi, Türkiye'de çağdaş demokrasiyi bütün gerekleriyle, kurumlarıyla, kavramlarıyla yerleştirmek için gelmiştir. Gene bu Hükümet, hatta siyasî partilerin çoğu, Avrupa Topluluğuyla bütünleşmekten yanadır.

İBRAHİM HALÎL ÇELİK (Şanlıurfa) — Biz karşıyız, biz karşıyız.

ERCAN KARAKAŞ (Devamla) — Siz karşısınız, biliyorum; tabii, ona da saygımız var.

Bugün Birleşmiş Milletlere bağlı 170 küsur ülkenin hemen tamamında 1 Mayıs, yüz yılı aşkın bir süredir, çalışan insanların sorunlarını dile getirdiği, çoluğuyla çocuğuyla bir şenlik havasında kutladığı gündür. Türkiye'de, 1 Mayıs'larda bazı acı olaylar yaşanmıştır, bu doğrudur; onlardan hepimiz üzüntü duyduk; ama maalesef bu acı olaylar henüz aydınlığa bile çıkmamıştır.

Şimdi, bakınız, 1993 yılında ne oluyor; üç büyük sendikal konfederasyonumuz var, Hak-İş var, Türk-İş var, DİSK var. Her üç konfederasyon da, farklı dünya görüşlerine sahip olmalarına rağmen, 1 Mayıs'ı kutlamak için bugünden başvurdular. Bunların niyeti 1 Mayıs'ta olay çıkarmak değil, 1 Mayıs'ta gerginlik yaratmak değil; 1 Mayıs'ta, 10 milyon çalışan insanın sorunlarını, konularını insanlara anlatmak. Bence bu hakkı çalışanlara, sendikalara vermek zorundayız.

Tüm Avrupa ülkelerinde olan bu hakkı Türkiye'de de kutlamalıyız. Çevre günü, kadın günü... Bunların hepsi var, bütün dünyada var. İstesek de istemesek de bu iletişim çağında karşılıklı etkileşim var; bunları insanlar benimsiyor ve kutluyor. Ama bence, 1 Mayıs'ın bunlardan farkı var; hem kendi geleneğimiz açısından farkı var-1925'te bayram kabul edilen bir gün-, hem de çalışanlar açısından bir farkı var, diğerleriyle kıyaslanmaz.

Onun için, bizim önerimiz, Hükümetin de işaret ettiği doğrultuda, 1 Mayıs'ın, tekrar, Türkiye'de bayram olmasıdır. Bundan, Türkiye'ye hiçbir zarar gelmez, hiçbir korkuya gerek yoktur. Bütün dünyada olduğu gibi bu gün bizde de pekâlâ kutlanabilinir.

AHMET KABİL (Rize) — Ne fayda var?

ERCAN KARAKAŞ (Devamla) — Bu konuda daha çok şey söylemek istemiyorum; ancak, Grup olarak bütün parlamenterlerden ricamız, farklı görüşten üç konfederasyonun istediği şekilde, bu teklif konusunda olumlu oy kullanmalarıdır.

Bu dilekle, hepinize saygılar sunuyor, teşekkür ediyorum. (SHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Ercan.

MEHMET ÇEBİ (Samsun) — Sayın Başkan, şahsım adına söz istiyorum.

BAŞKAN — Buyurun Sayın Çebi.

MEHMET ÇEBİ (Samsun) — Sayın Başkan, Meclisimizin çok değerli milletvekilleri; şahsım adına söz aldım, kısa bir şeyi ifade etmek istiyorum: 1 Mayıs'ta bahar bayramı yapılmasına kimse karşı değildir; ancak, bu ayırımcılığın ortaya konulması ve şekli çok çirkindir. Niçin? Kurban Bayramı işçilere yasak mı, Cumhuriyet Bayramı yasak mı, 19 Mayıs yasak mı? (DYP, ANAP, RP ve MHP sıralarından alkışlar) Hepimiz aynı bayramı kutluyoruz, neden yeniden bir bayram gündeme gelmiyor? Bu bayramın da geçmişi vardır. Bu geçmişine göre değerlendirirsek, bu bayramın bu millete reva görülmediği manasında demiyorum; ama dediğim gibi, her bayram herkesin bayramıdır; birleşik bir toplumun kıvançta, kederde, tasada beraber olduğunun ifadesidir. Kaldı ki, bu bayram, zamanında bu millete birtakım yaralar vermiştir; yeni yara açılmasına da şahsen gerek görmüyorum.

Saygılar sunuyorum. (DYP, ANAP, RP ve MHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Çebi.

Teklifin tümü üzerindeki görüşmeler tamamlanmıştır.

Maddelere geçilmesini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler?

HALİL ÇULHAOĞLU (İzmir) — Karar yetersayısı yok Sayın Başkan... (ANAP sıralarından "geçti, geçti" sesleri)

BAŞKAN — Kabul etmeyenler? Kabul edilmemiştir efendim. (MHP sıralarından alkışlar)

Sayın milletvekilleri, grupların mutabakatıyla ve sözcüler de hazır olmadıkları için, kanun tasarı ve tekliflerini görüşmek için, 11 Mart 1993 Perşembe günü saat 13.00'te toplanmak üzere birleşimi kapatıyorum.

T.B.M.M., (S. Sayısı: 174)

İstanbul Milletvekili Ercan Karakaş'ın, 2429 Sayılı Ulusal Bayram ve Genel Tatiller Hakkındaki Kanunun 2. Maddesinin (A) Bendinin Değiştirilmesi Hakkında Kanun Teklifi ve İçişleri Komisyonu Raporu (2/296)

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

2429 Sayılı Ulusal Bayram ve Genel Tatiller Hakkındaki Kanunun 2. Maddesinin (A) Bendinin Değiştirilmesi Hakkında Kanun Teklifim gerekçesi ile sunulmuştur.

Gereğini diler, saygılar sunarım.

Ercan Karakaş

İstanbul

GEREKÇE

Günümüzde, Türkiye'de resmî tatil olarak kabul edilen bayramlar resmî ve dinî olmak üzere iki başlık altında kutlanılmaktadır. Söz konusu bayram günlerini kutlama alanı olarak değerlendirdiğimizde bir kısmının sadece ulusal, diğerlerinin ise uluslararası boyutta oldukları görülecektir. Bunlardan 19 Mayıs, 23 Nisan ve 29 Ekim tarihleri Cumhuriyetin kuruluşunun temel adımlarının atıldığı tarihler olarak ulusal önemi büyük olan günlerdir. Diğer yandan dinî bayramlar, İslamiyet'in resmî din ya da nüfusunun çoğunluğunca inanış olarak kabul edildiği ülkelerin bütününde kullanılmaktadır.

Bilindiği gibi yüzyıllar süren insan hakları ve demokrasi mücadelesi sonucunda bir ulus ile sınırlı olmayan tüm uluslar, tüm insanlar için geçerli olan değerler ve ilkeler ortaya çıkmıştır.

20. Yüzyıldan itibaren iletişimin hızla gelişmesi uygarlığın evrensel de-

ğerlerinin giderek daha çok ülke tarafından kavranılmasını ve benimsenmesini de kolaylaştırmıştır.

İnsan haklarını pekiştiren metinler, gelenekler onları elde etmeyi başaran ulusların olmaktan çıkarak insanlığın ortak değerleri olmuşlardır. 19. Yüzyılda biçimlenmeye başlayan modern toplumun temeli olan emekçilerin 8 saatlik iş gününü kabul ettirmeleri de dünya emekçilerinin ortak kazanımlarıdır. 1846 yılında bu uğurda özellikle Avrupa ve Amerika emekçileri zorlu sınavlardan geçmişlerdir. 8 saatlik işgünü mücadelesinin doruğa ulaştığı 1886 yılında Amerika İşçi Federasyonu'nun bu kazanım için 1 Mayıs 1886'da ilan ettiği grev ve düzenlediği gösteriler provoke edilerek kanlı biçimde bastırılmıştır. 4 gün süren gösterilerde onlarca işçi ölmüş ve onlarcası yaralanmıştır. Bu üzücü olayların unutulmaması ve emekçilerin kendilerine yönelen saldırılara karşı, 1988'de Amerikan İşçi Federasyonu'nun ve 1889'da 2. Enternasyonal

Sosyalist Enternasyonalin aldığı kararlarla 1 Mayıs "İşçilerin uluslararası birlik ve dayanışma günü" olarak ilan edildi.

Ülkemizde de 1 Mayıs, 1908 yılından bu yana kutlanmaktadır. 1925 yılında, 1 Mayıs "Bahar ve Çiçek Bayramı" adıyla resmî tatil günü olarak yasalaştı. 12 Eylül 1980 tarihine kadar geçen dönemde yapılan kutlamalardan yalnızca biri ulusal tarihimize kabullenilemeyecek bir şekilde geçti. 1977 1 Mayıs'ında bugün bile bilinmezleri aydınlatılamamış bir provokasyonla 34 emekçi yaşamını yitirdi. Yargılamalar, iddiaların aksine 1 Mayıs kutlamalarını düzenleyen DİSK'i ve emekçileri akladı.

Ne 1 Mayıs 1977 olayı, ne de başka bahaneler emekçilerin bu uluslararası günü kutlamalarını engellemeye gerekçe olamaz.

Özgürlüklerin tanımının, kapsamının Türkiye Büyük Millet Meclisince de onaylanan uluslar arası belgelerle ortak kılındığı günümüz dünyasında, herkes düşüncesini özgürce ifade edebilmelidir.

Paris Şartı'nda da ifade edildiği gibi "toplanma özgürlüğü" garanti altına alınmalıdır.

Ülkemizin demokrasiyi tüm kurum ve kurallarıyla yerleştirmeye, insan haklarını uluslar arası sözleşmelerdeki içeriği ile geçerli kılmaya çalıştığı bir süreçte, BM'ye üye ülkelerin tamamına yakınında özgürce kutlanan 1 Mayıs'ın ülkemizde kısıtlanması anlaşılamaz ve kabul edilemez.

1 Mayıs işçilerin, emekçilerin bayramıdır. Onun yasaklanması geçtiğimiz yıllarda yaşandığı gibi gerginlik yaratmakta, demokratik açılımları zedelemekte ve uluslararası kamuoyunda ülkemizi zor duruma düşürmektedir. 1 Mayıs herhangi bir siyasal partinin ve eğilimin günü değildir. Hangi siyasal görüşten ve inanıştan olurlarsa olsunlar tüm işçi ve emekçilerin bayramıdır.

Demokratik hukuk devletinin görevi, işçilerin 1 Mayıs'ı barışçıl biçim-

de özgürce kutlamalarını güvence altına almaktır.

Yüzyılı aşan bir süredir dünyanın birçok ülkesinde özgürce kutlanılan ve emekçiler dünya yüzeyinde var olduğu sürece anlam ve önemini yitirmeyecek olan 1 Mayıs'ın ülkemizde de özgürce kutlanılmasına olanak tanınmalıdır. Bu nedenle 1 Mayıs'ın anlamına uygun bir gün olarak "1 Mayıs Emekçiler Bayramı" adıyla resmî tatil günü ilan edilmeli ve emekçilere ve örgütlerine bayramlarını özgürce kutlama olanağı sağlanmalıdır.

İçişleri Komisyonu Raporu
Türkiye Büyük Millet Meclisi
İçişleri Komisyonu, 24.9.1992
Esas No: 2/296, Karar No: 23

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

İstanbul Milletvekili Ercan Karakaş'ın 2429 Sayılı Ulusal Bayram ve Genel Tatiller Hakkındaki Kanunun 2. Maddesinin (A) Bendinin Değiştirilmesi Hakkında Kanun Teklifi, teklif sahibi, Adalet ve İçişleri Bakanlıkları temsilcilerinin de hazır bulunduğu toplantıda incelenip görüşüldü.

Teklif ile 1 Mayıs gününün resmî bayram günleri arasına alınması ve Emekçiler Bayramı olarak kabul edilmesi öngörülmektedir.

Komisyonumuz, gerekçesi doğrultusunda teklifi olumlu bulmuş tümü üzerindeki görüşmeler tamamlandıktan sonra maddelerine geçilmesini kabul etmiştir.

Teklifin 1. maddesi ile değiştirilen 2429 sayılı Kanunun 2. maddesinin (A) bendinin 2. alt bendinde geçen "1 Mayıs günü Emekçiler Bayramıdır" İbaresi dar kapsamlı olduğundan toplumun tüm kesimlerini kapsayacak şekilde "1 Mayıs günü Çalışanlar ve Bahar Bayramıdır" şeklinde yeniden düzenlenmiş ve madde yapılan bu değişiklikle kabul edilmiştir.

Teklifin 2. maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

Kanunun adı, 1. ve 3. maddeleri kanun tekniği açısından redaksiyona tabi tutularak kabul edilmiştir.

Raporumuz Genel Kurulun onayına sunulmak üzere Yüksek Başkanlığa saygı ile arz olunur.

Başkan
İsmail Köse
Erzurum
Kâtip
Kadir Bozkurt-Sinop
Üye
Hasan Çakır-Antalya

Muhalifim
Tümünün reddini
Üye
Nazmı Çiloğlu-Bolu
Üye
Hannan Özüberk-Gaziantep
Üye
Abit Kıvrak-Konya
Kabul etmiyorum.
Üye
Mehmet Erdal Koyuncu-Siirt
Sözcü
Ahmet Sezai Özbek-Kırklareli
Üye
Mustafa Dursun Yangın-Ankara
Üye
Hüsamettin Korkutata-Bingöl
Çekinser
Üye
Mehmet Özkaya-Gaziantep
Üye
Ahmet Bilyeli-İçel
Üye
Ömer Şeker-Konya
Üye
Cemalettin Gürbüz-Amasya

İSTANBUL MİLLETVEKİLİ ERCAN KARAKAŞ'IN TEKLİF ETTİĞİ İÇİŞLERİ KOMİSYONUNUN KABUL ETTİĞİ METİN

2429 Sayılı Ulusal Bayram ve Genel Tatiller Hakkındaki Kanunun 2. Maddesinin (A) bendinin Değiştirilmesi Hakkında Kanun teklifi.

MADDE 1. — 2429 sayılı Kanunun 2.maddesinin (A) bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"A) Resmî bayram günleri şunlardır:

1. (Değişik: 20.4.1983 - 2818/1 Md.) 23 Nisan günü Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramıdır.

2. 1 Mayıs günü Emekçiler Bayramıdır.

3. 19 Mayıs günü Atatürk'ü Anma ve Gençlik ve Spor Bayramıdır.

4. 30 Ağustos günü Zafer Bayramıdır."

MADDE 2. -— Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3. — Bu Kanunu Bakanlar Kurulu yürütür.

İÇİŞLERİ KOMİSYONUNUN KABUL ETTİĞİ METİN

2429 Sayılı Ulusal Bayram ve Genel Tatiller Hakkındaki Kanunun 2. Maddesinin (A) bendinin Değiştirilmesi Hakkında Kanun teklifi

MADDE 1. — 2429 Sayılı Kanunun 2.maddesinin (A) bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

A) Resmî Bayram günleri şunlardır:

1. 23 Nisan günü Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramıdır.
2. 1 Mayıs günü Çalışanlar ve Bahar Bayramıdır.
3. 19 Mayıs günü Atatürk'ü Anma ve Gençlik ve Spor Bayramıdır.
4. 30 Ağustos Zafer Bayramıdır.

MADDE 2. — Teklifin 2. maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

MADDE 3. — Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

DÖNEM: 20, CİLT: 5, YASAMA YILI: 1

T.B.M.M.
TUTANAK DERGİSİ

48 nci Birleşim
7.5.1996 Salı

III. - BAŞKANLIĞIN GENEL KURULA SUNUŞLARI

A) GÜNDEMDIŞI KONUŞMALAR

1. - İçişleri Bakanı Ülkü Güney'in, İstanbul Kadıköy'de meydana gelen 1 Mayıs olaylarına ilişkin gündem dışı açıklaması ve CHP Ankara Milletvekili Önder Sav, DSP İstanbul Milletvekili M. Cevdet Selvi, ANAP Ankara Milletvekili Nejat Arseven, DYP Muş Milletvekili Necmettin Dede ve RP İstanbul Milletvekili Mehmet Ali Şahin'in grupları adına konuşmaları.

BAŞKAN - Önce, 1 Mayıs olayları konusunda, İçişleri Bakanı Sayın Ülkü Güney; buyurun efendim. (ANAP sıralarından alkışlar)

İÇİŞLERİ BAKANI ÜLKÜ GÜNEY (Bayburt) - Sayın Başkan, muhterem milletvekilleri; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Bilindiği üzere, 1 Mayıs 1996 günü, İstanbul'da, Türk-İş, DİSK, Hak-İş ve Kamu Emekçileri Sendikası Konfederasyonu tarafından kutlanmak istenen 1 Mayıs etkinlikleri, maalesef, çeşitli illegal örgütlerin propaganda ve şiddet eylemlerine dönüşmüştür. Kadıköy İlçesinde meydana gelen olaylar, 3 kişinin ölümü, 58'i polis olmak üzere 76 kişinin yaralanmasıyla sonuçlanmıştır. Saldırılar sonucu, 12 otomobile kundaklama yapılarak maddî hasar verilmiş, 114 işyeri de tahrip edilmiştir. Olaylara sebebiyet verdikleri gerekçesiyle, 319 kişi gözaltına alınmış ve bunların sorgulamalarına başlanılmış, 9'u tutuklanmıştır; geriye kalanların sorgulamaları halen devam etmektedir.

Muhterem milletvekilleri, hepinizin bildiği gibi, olaylar, 1 Mayısta, saat 09.00'da, Taksim Anıtına-bahsetmiş olduğum bu konfederasyonlar tarafından-çiçek konulması ve saygı duruşunda bulunulmasıyla başlamıştır; ancak, özellikle DİSK, bu mahalde; yani, Taksim Alanında bir toplantı da yapmak istemiştir;

muhtelif yörelerden gelen, topladıkları mensuplarla, aynı zamanda Taksim'de de bir eylem ve toplantı yapmak istemişlerdir; güvenlik güçlerimizin müdahalesi sonucu, Taksim'de bu toplantıya izin verilmemiştir.

Taksim Alanında bu toplantının yapılacağı daha önceden istihbar edildiği için, 2 bine yakın güvenlik gücü ve gerekli araç-gereç temin edilerek önceden tertibat alınmış, o gün Taksim Alanında böyle bir gösteriye izin verilmemiştir. Bilahare, burada toplananlar Kadıköy'e hareket etmişlerdir. Kadıköy Meydanında yapılacak gösteriler, daha önceden bilgilerimiz dâhilindeydi, istihbarî bilgileri almıştık; bu nedenle, burada 4 500 civarında güvenlik gücü konuşlandırılmış idi; ayrıca, Fenerbahçe Stadında da 150 kişilik bir jandarma gücü, ihtiyat olarak bekletiliyordu.

Toplantı alanına intikal eden gruplar, daha önceden hazırlanan 45 arama kontrol noktasında denetimden geçirilmişlerdir. Kadıköy Evlendirme Dairesi önündeki kontrol sahasından DHKP-C ibareli pankartı açarak gelmek isteyen, yüzleri maskeli 300 kişilik bir grup, kontrol noktasında kendilerini aratmak istememeleri üzerine, ikazlara rağmen, güvenlik güçlerine ve çevre binalara taşlı sopalı saldırıda bulunmuşlardır. Bir başka istikametten gelen 500 kişilik bir grup da, bu gruba destek vermek suretiyle saldırılarını artırmışlardır. Binaların, işyerlerinin tahrip edilmesiyle gelişen olaylar esnasında emniyet mensuplarına saldırılmış, bu esnada, Emniyet Müdür Yardımcısı Ali Yön ile birlikte 5 kişi, silahla yaralanmıştır.

Bu saldırıdaki grupların yaş ortalamalarına baktığımızda, bunların daha çok 15 ile 20 yaş arasında olduklarını görmekteyiz.

Buradaki silahlı çatışma sonucunda, Dursun Odabaş, Hasan Albayrak ve Levent Yalçın isimli 3 vatandaşımız hayatını kaybetmiştir. Bunlardan Dursun Odabaş'ın, Marksist-Leninist Komünist Partisi örgütü mensubu olduğu, Hasan Albayrak'ın, TİKKO örgütü mensubu olduğu ve Levent Yalçın isimli şahsın da, Bayrampaşa Cezaevinde gardiyan olduğu anlaşılmıştır.

Saat 11.45'te Söğütlüçeşme istikametinden yürüyüş kortejine iştirak etmek isteyen DHKP-C, Türkiye Komünist Partisi, TİKKO ibareli pankartlar taşıyan yüzleri maskeli 500 kişilik grup, cadde üzerinde bulunan MHP ilçe binasına Molotof kokteyliyle saldırıda bulunmuşlardır. Bu saldırganlar, güvenlik güçlerinin müdahalesi sonucu dağıtılmışlardır.

Saat 12.00 civarında alana intikal eden grupların yerleştirilmesiyle birlikte, sendika temsilcilerinin konuşmaları başlamış; ancak, sendika temsilcileri, illegal gruplar tarafından konuşmalarını yapmadan, kürsüden indirilmişler, yasadışı gruplar kürsüyü işgal etmişlerdir. Bu arada, işçilerin toplantı alanını boşalttığı görülmüştür. Geriye kalan militan gruplar, tüm ikazlara rağmen, saat 15.00'e kadar, yasadışı konuşmalarını yapmışlar, eylemlerini de sürdürmüşlerdir.

Muhterem milletvekilleri, buradaki sendika mensuplarının sayısı 20 bin civarındadır. Tespitlerimize göre, alandaki yekûn insan sayısı 35 bin ile 40 bin

arasındadır. Sendika mensupları, kendilerinin konuşturmamasını müteakip, alanı terk etmişlerdir, ayrılmışlardır, olaylardan sıyrılmışlardır ve olayı da orada kınamışlardır.

Biz, sendika mensuplarına, olaylara katılmamalarından ve buradaki yasadışı, illegal örgütlerle o anda işbirliği yapmamalarından dolayı teşekkür ettik; ben de teşekkür ettim; ancak, hepinizin bildiği gibi, 2911 sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanununun düzenleme kurulunun görev ve sorumluluklarını düzenleyen maddesi-ki, bu toplantıları düzenleyenler bu kurullardır-kurulun, topluluk toplantı yerinden tamamen dağılıncaya kadar ayrılmamaları gerektiğini, toplantının disiplinini sağlamalarını ve güvenlik güçlerine yardım etmelerini emrettiği halde, bu gruplar, maalesef, bu sahayı terk etmişlerdir.

Militan grupların dağılmaları sırasında, cadde ve ara sokaklardaki banka şubelerine, mağazalara, oto galerilerine ve çeşitli işyerlerine saldırıda bulunulmuş ve gelişen olaylar karşısında, güvenlik güçlerinin müdahalesiyle, olayların daha büyük bir boyuta ulaşması önlenmiştir.

Güvenlik güçlerimiz, bütün bu olaylara müdahaleler esnasında 58 yaralı vermiş olmalarına rağmen, itidallerini ve soğukkanlılıklarını kaybetmemişler, olayların büyümemesi için, kanunî sınırların ötesinde güç kullanımına başvurmamışlardır.

Değerli milletvekilleri, elbette ki, cana, mala, devlete, millete yönelik bu şekildeki şiddet ve tahribat olaylarının hiçbir mazereti olamaz. İddia edildiği gibi, bu olaylar, tarafımızdan, hiçbir surette, asla, hafife alınmış da değildir.

Polisin, toplumsal şiddet olaylarında ne tür vasıtalar kullanması gerektiği, kanunlarımızda bellidir. O halde, İçişleri Bakanının, İstanbul'da, 1 Mayıs nedeniyle görev ifa etmiş olan güvenlik güçlerine "silah kullanın" veya "kullanmayın" şeklinde bir talimat verme yetkisi de yoktur. Polisin silah kullanma yetkisi, 2559 sayılı Polis Vazife ve Salahiyet Kanununun 16. maddesinde açıkça belirtilmiştir. Medyada, bana atfen yer alan, silah kullanılmaması yönünde emir verdiğim haberleri, tamamen asılsız ve yanlıştır; ancak, şu hususu da belirtmekte yarar görüyorum: 1 Mayıs gününü, amaçları uğruna kullanmak isteyen terör organizasyonları, küçük yaştaki çocukları toplantı sahasına taşımak suretiyle, güvenlik güçlerinin âdeta elini kolunu bağlamışlardır. Çocuklarını böyle toplantılara gönderen ailelerin bu sorumsuz davranışlarını affetmek de asla mümkün değildir. Görüntülere dikkat ettiyseniz, kalabalığın arasında çocukların sayısal olarak fazlalığı, güvenlik güçlerimizin bu konuda, en büyük endişe kaynağı olmuştur.

Muhterem arkadaşlarım, bu olayların genel bir değerlendirmesini yapacak olursak, şu tespiti göz önüne almamız gerekiyor: İllegal örgütler, sürekli, seslerini duyurabilmek ve varlıklarını sürdürebilmek için, eylem yapmak zorundadırlar; ayrıca, her eylemde, tabanlarını genişletme gayreti içerisindedirler. Gaziosmanpaşa olaylarıyla başlayan, İstanbul Taksim'de, Ankara Kızılay'da

ve Dil Tarih ve Coğrafya Fakültesinde sürdürülen olaylar, bu örgütlerde, şiddete yönelme arzusunu da beraberinde getirmiştir. PKK terör örgütünün, kırsal alanda, istediği sonuca ulaşamamış olması nedeniyle, büyük şehirlerde eylem ihtiyacı içine düştüğü de bellidir; aynı zamanda, üniversite gençliğine dönük yeni bir heyecan dalgası yaratmak suretiyle, Marksist terörist grupların azalan militan kadrolarını geliştirme amacı da taşımaktadır, önce Taksim Meydanında, sonra Kızılay Meydanında daha sonra da Dil Tarih ve Coğrafya Fakültesinde, üniversite harçlarını protesto etmek amacıyla çıkan olaylarda, polis imajı yıpratılmaya çalışılmıştır; şimdi ise, polis, etkisiz gösterilmeye çalışılmaktadır.

Değerli milletvekilleri, 1 Mayıs 1996 olaylarını analiz etmek istersek ve neden böyle oldu diye soracak olursak, geçmişe dönük şu tespitleri de yapmak zorundayız: Bu olaylar, 12 Mart 1995 günü, İstanbul Gaziosmanpaşa semtinde bir kıraathaneye vaki saldırı sonucunda başlayan olayların devamı niteliğindedir. Bu olayların temelinde yatan nedenleri hepiniz biliyorsunuz. Burada bu olayların temelinde yatan nedenlere uzun uzadıya girmek istemiyorum. Düşünebiliyor muyuz, her yıl, İstanbul'a ve İstanbul'un varoşlarına, özellikle güneydoğudan, 300 bin-400 bin insanımız geliyor ve buraya gelen bu insanlarımız, yeterince, istenildiği bir şekilde iskân edilemiyorlar; kalabalık aileler biçiminde burada barınmaya gayret ediyorlar. Kaçak yapılaşma ve işsizlik, bu insanların, bu ailelerin ve bu çocukların, bu şekilde, hırs ve kinle toplumun içerisine düşmelerine bir yerde neden oluyor.

Muhterem milletvekilleri, basında ve muhtelif kesimlerde, 1 Mayıs olayları nedeniyle bize yöneltilen suçlamalar vardır; bunların en başında, acaba, bu olaylar olurken, gelişirken yeterli istihbarat yapılmamış mıdır? Şunu açık yüreklilikle ifade etmek istiyorum; istihbarat birimlerimiz, bu olaylarla ilgili her türlü istihbaratı, hatta detaylarına kadar vermişlerdir. İlgili birimler, bu istihbaratları, özellikle 1 Mayıs'taki olaylarla ilgili istihbaratları, 15 Nisan itibariyle, her gün almışlardır. Yani, bilgi akışı konusunda ve istihbaratta herhangi bir eksiklik yoktur.

Acaba, askerî birliklerden bir yardım istenmiş midir konusuna gelince; askerî birliklerden gerekli yardım istenmiş ve askerî birlikler gerekli yerlerde; ayrıca, jandarmadan gelen 150 kişilik bir güç de Fenerbahçe Stadında konuşlandırılmıştır; ancak, olayların, ani gelişmesi ve ani gelişmesiyle birlikte, süratle ve kısa bir sürede oluşması, bu birliklerin intikalinde bir gecikme yaratmıştır.

Şunu memnuniyetle ifade etmek isterim ki, 1 Mayıs olaylarını yaratanların, provokatörlerin, illegal örgütlerin, şiddet eylemcilerinin elebaşlarının büyük bir bölümü, olay günü ve müteakip günlerde yakalanmıştır. Bu olaylara karışanların, daha önce de aynı tip olaylara karışan, sabıkalı, fişli insanlar olduğu ortaya çıkmıştır.

Muhterem milletvekilleri, bu olayla ilgili planlamanın eksik olduğuna dair eleştiriler vardır. Şunu rahatlıkla ifade edebilirim; 2 Mayıs günü İstanbul'da

yaptığımız incelemelerde, bu olayla ilgili planlamanın, konuşlandırılmanın eksiksiz bir şekilde yapıldığını görmekteyiz. Ancak, herhangi bir mazeretin arkasına sığınmak istemiyorum, böyle bir şeyi de asla düşünmüyorum. Olaylar olmuştur, olaylar üzücüdür, olaylar bizi rencide etmiştir; bunun bilinci içerisindeyim. Buradan alacağımız dersler olduğu kanaatindeyim. Bu bakımdan, tespitlerimize göre, polis çevik kuvvet birimlerinin yeniden yapılanması yönünde, reorganizasyonu yönünde ilgililere gerekli emirleri vermiş bulunmaktayım.

Polisimizin, araç-gereç ihtiyaçları, teknik donanım ve özlük sorunlarına ilişkin hususları kapsayan yasal düzenlemeleri, kısa bir sürede, Yüce Meclise getirmeye kararlıyız.

Ayrıca, yine, bu konuyla ilgili soruşturma ve incelemelerin ne safhada olduğuna dair sorular vardır. Şunu açıkça ifade etmek istiyorum: İstanbul Valisi de dâhil olmak üzere, olayda ihmal ve kusuru olanlar varsa, bunların tespiti için gerekli inceleme ve araştırmayı yaptırmaktayım. Kusur ve ihmali görülenler hakkında, kanunî işlemler eksiksiz yapılacaktır; yasaların emrettiği müeyyideler mutlaka uygulanacaktır.

Sayın milletvekilleri, şurasını da açık kalplilikle ifade etmek istiyorum: 1 Mayıs olaylarını, herhangi bir mazeretin arkasına sığınarak geçiştirmeyi asla kabul edemeyiz; bu, söz konusu da olamaz.

Sorumluluğumuzun idraki içerisindeyiz; gerek adlî gerekse idarî kovuşturmaların sonuçlan, en kısa zamanda, mutlaka, kamuoyuna açıklanacaktır.

Bu meyanda, toplumsal olayları ilgilendiren mevzuat boşlukları gözden geçirilecek, Çevik Kuvvet'in reorganizasyon sorunu acilen giderilecektir. Bütün aksaklıkları, her ne şekilde olursa olsun, düzeltmek kararında ve azminde olduğumuzu ifade ediyor, Yüce Meclisi en derin saygılarımla selamlıyorum. (ANAP ve DYP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Bakan.

Değerli milletvekilleri, gruplara söz hakkı doğmuştur.

Grupların söz süreleri 10'ar dakikadır. Grup sözcülerini, özellikle, bu süreye uymaları konusunda uyarmak istiyorum. Hiçbir grubun sayın sözcüsünün, bizi, sözünün kesilmiş olması gibi bir durumla karşı karşıya bırakmayacağını umut ediyorum.

İlk söz talebi Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına Sayın Önder Sav'dan gelmiştir; buyurun efendim. (CHP sıralarından alkışlar)

Sayın Sav, süreniz 10 dakikadır.

CHP GRUBU ADINA ÖNDER SAV (Ankara)-Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Başkan, Yüce Meclisin değerli üyeleri; 1 Mayıs'ta, Kadıköy'de meydana gelen olaylarla ilgili olarak içişleri Bakanı Sayın Güney'in gündem dışı

açıklama yapması ve gruplara söz hakkı doğmasından dolayı duyduğum memnuniyeti ifade etmek istiyorum. 1 Mayıs olaylarına bakış açımızı, Sayın Bakanın görüşleri konusundaki düşüncelerimizi Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına ifade etmek istiyorum.

Öncelikle Kadıköylülere, malı tahrip edilen esnafa, mitinge katılıp yarasız beresiz evlerine dönenlere, sivil ve polis kesimden yaralananlara geçmiş olsun dileklerimi iletmek istiyorum, ölenlerin yakınlarına da başsağlığı diliyorum.

Dünyada 1888'den bu yana kutlanan 1 Mayıs, ülkemizde, 108 yıl geçmiş olmasına rağmen, hâlâ, tam rayına oturtulabilmiş, tüm kurallarıyla rahatlıkla kutlanabilen bir gün olma noktasına gelememiştir.

Ülkemizde işçilerin, çalışanların her zamankinden çok birliğe, kenetlenmeye, ekonomik ve toplumsal çıkarları için ortak davranmaya gereksinimi olduğu bilinci giderek yerleşmeye başlamıştır.

İlk kez bu yıl, çalışanların dört büyük konfederasyonunun 1 Mayıs'ı kutlamak istemeleri anlamlıdır.

Aralarındaki siyasal görüş, etnik köken, dinsel inanç ve sendikal oluşum farklılıklarını bir kenara itip, dostluğu, dayanışmayı, kardeşliği ön planda tutmalarını da, ayrıca, altı çizilmesi gereken bir nokta olarak görüyorum.

Bu anlamlı birlikteliğin, 1 Mayıs şenliğinin sabote edilip, kana bulanması ise hüzün vericidir.

Belli bir süredir, maalesef, ülkemizde bir şeyler ısıtılıyor, bazı olaylar tırmandırılmak isteniyor; toplum, sindirilmeye, yıldırılmaya çalışılıyor; yetkililer, görevliler de, sadece seyrediyor.

Üç yıla yakın bir süredir, Sivas'ta, Madımak yangınıyla başlayan, memurların kıyasıya coplanıp dövülmesiyle, Gazi Mahallesi ve Ümraniye'deki öldürmelerle tırmandırılan, şehirlerdeki kundaklamalar ve cinayetlerle sürdürülen, üniversite öğrencilerinin kışkırtılmasıyla ayakta tutulmak istenen olaylar, en son, Kadıköy'de doruğa ulaştı. Kadıköy'deki 1 Mayıs olaylarının, çok yönlü, derinlemesine incelenmesinin yapılması gerekmektedir.

Kadıköy Belediye Başkanı, "iki ay önce, yürüyüş güzergâhının uygun olmadığını, Emniyet Müdürü aracılığıyla İstanbul Valiliğine bildirdik; dar olan sokaklardan, polisin alanı kontrol edemeyeceğini düşünerek, mitingin Kadıköy'de yapılmasının uygun olmayacağı tavsiyesinde bulunduk" diyor.

Bu uyarıya, her nedense, kulak asılmıyor, dinlenilmiyor, mitingin, Kadıköy'de yapılmasına izin veriliyor; aslında, hata zinciri de burada başlıyor. Miting saati başlamadan, alana yürüyüşe geçenler, tek tip üniformaları, maskeleri, taşıdıkları bayrak ve pankartları ve yüzlerini kapayan örtüleriyle hemen fark edilebildikleri halde, resmî geçitteki merasim bölüğü muamelesine tabi tutuluyor, rahatlıkla yürütülüyor, miting alanına rahatlıkla sokulabiliyor. Aslında, bunların, oldukça uzun zamanda hazırlanabilecek giysiler ve malzemeleriyle, miting alanına gelmeden önce istihbaratının yapılıp, önleminin alınamayışı,

ciddî yönetim anlayışının gerçekleştirilememesine bağlıdır.

Basındaki haberlere göre Sayın içişleri Bakanının istihbarat birimleri tarafından bilgilendirilmesine rağmen, önlem düşünülmeyişi, ayrıca, düşündürücüdür.

Türkiye'nin en büyük kentinin Valisinin, 1 Mayıs'ta İstanbul dışında olmasını ihmal ile açıklamak bile güçtür. Valinin "polis biraz pasif davrandı" demesi ve Emniyet Müdürünün "biz, kan dökmek istemedik, müdahale etseydik 3 ölü değil 100 ölü olurdu. Bir de, kamuoyu bunları görsün istedik" şeklindeki sözleriyle Valiyi doğrulaması, işin vahşet ve vahametini, umursamazlığın boyutunun ne noktalara geldiğini sergilemektedir.

Emniyet Müdürünün, kendi keyfince, kamuoyu bunları görsün mantığıyla, milyarlarca liralık mal ve 3 canın kaybına seyirci kalması, Valinin deyimiyle pasif davranması, derhal görevden uzaklaştırılması için yeter nedendir.

"İdare ve güvenlik güçleri, kendilerinin izin verdiği bu mitingin düzenli yapılmasını, amacından saptırılmamasını, toplantıya katılanların güvenliğini sağlamakla yükümlüdürler. Ciddî, demokratik bir ülkede, cana, mala kastedilirken, futbol maçı izler gibi olayları seyre kalkan polise kimse

aferin demez, madalya da vermez; efendi, görevini niçin yapmadın diye sorarlar adama. Olaylarda emniyet güçleri pasif kalmıştır. Siyasal otoritenin cesaret vermesi lazımdır. İdare veya güvenlik kuvvetleri, artık siyasî otoritenin kararlılığını görebilirlerse, daha etkili olurlar."

Bu son sözler bana ait değildir. Bu sözler, Hükümet ortağı olan bir siyasî partinin önemli yetkilisinin ağzından çıkmıştır.

Günlerdir basında yazılıp, söyleniyor "göstericiler, yürüyüşçüler, talancılar silah kullanılmadan caydırılabilirdi, geriletilebilirdi" deniliyor. Güvenlik güçlerinin olanakları, düzeni ve becerisiyle övünenler, acaba, gaz veya sis bombası, tazyikli su, plastik mermi ve benzeri önleyici yöntemlere niçin başvurulmadığını hiç düşünmüyorlar mı?

Kimilerinin, yasal ve izinli mitinge, demokratik haklarını kullanarak katılanları, meydanları harp alanına çeviren yasadışı örgüt militanlarıyla aynı kefeye koyup değerlendirmeleri de, teröristlerin amaçlarına ulaşmalarına katkı yapmaktadır; çünkü amaç, demokrasi meydanlarını, yasal biçimde haklarını kullanan insanlardan boşaltmak, onları yıldırıp, uzaklaştırıp sindirmektir. Demokratik hukuk devletinde, ülke bütünlüğüne saygılı, devletinden, çalışanlardan yana olanlar bu oyuna asla gelmemelidir.

Kamuoyunda, 3 kişinin polis kurşunlarıyla öldürüldüğü sanısı yaygındır; üstelik 2'si, henüz miting başlamadan önce öldürülmüştür. Bu husus ciddiyetle araştırılıp, aydınlığa kavuşturulmalıdır.

DHKP/C, TKP/ML ve TİKKO, MLSPB ve PKK örgütlerinin 1 Mayıs'ı bahane edip, Kadıköy'de sergiledikleri olayları, yasal bir mitingi basmalarını, hiçbir Cumhuriyet Halk Partili, hiçbir sosyal demokrat, hiçbir demokratik solcu, hiçbir demokrat benimsemez, kabul etmez. (CHP ve DSP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN-Sayın Sav, 1 dakikanız var.

ÖNDER SAV (Devamla) - Mitingde, Amerika ve İsrail Bayraklarının yerlere serilip üzerinde yürünmesini kınarız; bir haddini bilmez grubun, Türk Bayrağını ateşe vermek küstahlığını da asla affetmeyiz. (Alkışlar)

"Biji Apo", "Gerilla vuruyor, Kürdistan'ı kuruyor" sözleriyle, Misakı millî sınırları içerisinde, Türkiye Cumhuriyetinden ayrı bir devlet kurma özlemini dile getirenlerin, çatısı altında olmakla onur duyduğumuz Türkiye Büyük Millet Meclisinden ayrı bir meclis kurmaya çalışanların ve onlara söz ve eylemleriyle çanak tutanların, demokratik, laik Türkiye Cumhuriyetini bölmeye güçleri ve nefesleri yetmeyecektir.

Yüce Meclise saygılar sunarım. (Alkışlar)

BAŞKAN -Teşekkür ediyorum Sayın Sav. Demokratik Sol Parti Grubu adına Sayın Cevdet Selvi; buyurun efendim. (DSP ve CHP sıralarından alkışlar) Sayın Selvi konuşma süreniz 10 dakikadır.

DSP GRUBU ADINA M.CEVDET SELVİ (İstanbul) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; hepinizi saygıyla selamlarım.

Sayın İçişleri Bakanımızın 1 Mayıs ile ilgili gündem dışı söz alması ve Grubumuza da söz hakkının doğması nedeniyle kendilerine teşekkür ederim.

Sayın milletvekilleri, 1 Mayıs'ta, özellikle İstanbul'da yaşanan olaylar, tüm kamuoyunda üzüntüyle ve kaygıyla izlenmiştir. Bu olayları yüzeysel olarak ele almak, dar bir açıdan değerlendirmek, şimdiye kadar yapılan yanlışların devamını sağlamak ve giderek daha tehlikeli boyutlar kazanmasına imkân tanımak anlamına gelecektir.

Bu bakımdan, Kadıköy'de yaşanan 1 Mayıs olaylarının her yönüyle incelenmesi, irdelenmesi gerekmektedir. Kadıköy'de gelişen olaylarda Hükümetin, güvenlik güçlerinin hazırlıksız olduğu ve ihmali açıkça görülmektedir. Birtakım illegal örgütlerin, uzun süreden beri, 1 Mayıs eylemleri için hazırlık yaptığı, kendi yayın organlarında bile yer almıştır. Eğer, bunlar önceden istihbar edilmemiş ise, bu bir gaflettir. Eğer, bilgileri olduğu halde gerekli önlem alınmamışsa, bu daha da rahatsız edicidir.

Maalesef, ülkemizde, 1 Mayıs'ın sancılı olduğu, yakın tarihimizde de acı ve kanlı 1 Mayıs'lar yaşanmış olduğu halde gerekli önlemlerin alınmamış olması düşündürücüdür. Böyle bir günde, İstanbul Valisinin makamında bulunmaması, yeni Emniyet Müdürünün "halk görsün istedik" şeklindeki talihsiz açıklaması, hazırlıksızlığın, ihmalin ve sorumsuzluğun açık kanıtıdır. Olayda, gerekli hazırlığın yapılmamış olması, emniyet güçlerinin ve önlemlerin yetersizliğinden de anlaşılmaktadır.

Bugüne kadar, önceden belirlenmiş ve yasal izinli bir açık hava toplantı-

sında görülmeyen, maskeli, tek tip elbiseli, PKK flamalı, Apo posterli gruplar, toplantı alanına, önceden yapılan polis kontrolü ve yeterli hazırlık nedeniyle, bu kadar rahat girememiş, korteje kolay kolay katılamamıştır. Bu da, istihbarat açısından olduğu gibi, güvenlik güçlerinin ve önlemlerin de yetersizliğini açıkça ortaya koymaktadır.

Ayrıca, devlet adamlarının, ülke yönetimine gelmiş politikacıların, üst düzey bürokratların, her fırsatta ve her vesileyle, işadamlarına ait tatil köylerinde, yazlıklarında, otellerinde, yatlarında tatil yapması, kötü bir alışkanlık haline gelmiş olumsuz bir örnek teşkil etmektedir. Ancak, böyle

bir önemli günde, bu alışkanlığı sürdüren Valinin, İstanbul'da olmamasının hiçbir haklı gerekçesi olamaz; bunu da, hiçbir sorumlu kişi savunamaz. (DSP ve CHP sıralarından alkışlar)

Sayın milletvekilleri, 1 Mayıs, yüz yedi yıldır, tüm dünyada, değişik biçimlerde de olsa, İşçi Bayramı, birlik ve dayanışma günü olarak ve barış içinde kutlanmaktadır. Türkiye'de de, işçi konfederasyonları, yasal prosedürü yerine getirerek izin almış ve bu günü kutlamak, sorunlarını, bir

kez daha anlatmak, duyurmak istemişlerdir; ancak, miting alanında, belirli gruplar tarafından saldırıya uğramış, konuşturulmamış ve kürsüleri işgal edilmiştir. Bu durum, bir taraftan, işçilerin ve sendikacıların, olayların daha da büyümesini önlemek için gösterdikleri anlayışı ve bu mitingdeki amacını ve sağduyulu davranışını göstermesi bakımından önem taşırken; diğer taraftan da, hiç benimsemedikleri, tasvip etmedikleri, cumhuriyet düşmanlığı, devlete, demokrasiye, hatta ulusa karşı düşmanlık anlamı taşıyan tavırlar, saldırılar karşısında ne kadar etkisiz ve güçsüz kaldıklarını da sergilemiştir. Bunun nedeni de, demokrasinin vazgeçilmez unsuru olan, temel taşı sayılan sendikaların ve sendikacılığın, yıllardan beri yıpratılması, kamuoyunda itibarlarının sarsılması, antidemokratik yasalarla, haksız uygulamalarla etkisiz hale getirilmiş olmasıdır.

Değerli milletvekilleri, İstanbul Kadıköy'de yaşanan bu son olaylar, geçmiş iktidarların uyguladığı yanlış politikaların bir kez daha gözler önüne gelmesine neden olduğu gibi, geçmişteki iç güvenlik yetkililerinin de başarılı olmadığını göstermektedir. Bütün bunlara rağmen, bu olaylar gerekçe gösterilerek yanlışlar yapılmamalıdır. Ülke gündeminde bulunan önemli konuların, araştırma ve soruşturmaların kamufle edilmesi için kullanılmamalıdır. Çiftçinin mağdur edildiği, işçinin haksızlığa uğratıldığı, memurun, emeklinin aç kaldığı, özelleştirmenin hızlandığı," işsizliğin daha da çoğaldığı, esnafın sıkıntı içinde olduğu bu ortamda, demokratik hakların daha da sınırlandırılması, demokratik hak arama yollarının tıkanması yönüne kesinlikle gidilmemelidir. Geniş halk kitlelerini daha da baskı altına alacak yöntemler kesinlikle düşünülmemelidir; çünkü bunun çözümü bu değildir.

Sayın milletvekilleri, ilk önce ve kısa sürede yapılması gerekenler şunlardır: Bu olaylarda ihmali, hatası ve suçu bulunanlar saptanarak, gereken yasal

işlemler başlatılmalıdır. Devlet, halkın can ve mal güvenliğini sağlamakla yükümlü olduğuna göre, Kadıköy esnafının zararı tazmin edilmelidir.

Belirli mağduriyete ve hatta can kaybına uğrayanlar, mesnetsiz ve kanıtsız bir şekilde suçlanarak, olay geçiştirilmemeli, kamufle edilmemelidir; gerçekler aydınlatılmalıdır. Hükümet ortakları, birbirini suçlayarak olayı saptırmamak ve boşa zaman harcamamalıdır.

Değerli arkadaşlarım, özetlemeye çalıştığım bölüm, olayların görünen, bilinen yönüdür; yani, sonuçların değerlendirilmesidir.

Bunlar için önlemler alınabilir, gerekli çalışmalar yapılır veya yapılacaktır; ancak, önemli olan olayın kaynağıdır, temel nedenleridir, rüşvetin, devlet soygunlarının, haksız kazancın, usulsüzlük ve yolsuzlukların her geçen gün yaygınlaşması, yapanın-yurt içinde kalarak veya yurt dışına kaçarak-yanına kâr kalması, haksızlıkların, adaletsizliklerin günlük yaşamın bir parçası haline gelmesi, devlete olan güvenin azalması, bu olayların temel nedenini teşkil etmektedir.

Gelir dağılımında uçurum boyutuna ulaşan adaletsizlik, vergideki haksızlık, işsizlik, yoksulluk, pahalılık ve bunların getirdiği umutsuzluk, bu üzücü olayların kaynağını oluşturmaktadır. Özellikle, İstanbul'da yaşanan son olaylara bakıldığında, gençlerin, işsizlerin ve kırsal alandan göç eden insanların yoğunluğu görülür.

BAŞKAN - Sayın Selvi, 1 dakikanız var.

M.CEVDET SELVİ (Devamla) - Bu olumsuz gelişmelerde, dış kökenli kışkırtmaların etkisi olabilir; ancak, bu gençlerin, halkın, bu etki altında nasıl kaldığı, neden kaldığı incelenmelidir. İlgiyle-ilginç olarak-ibretle izlenen olaylarda, gençlerin, arabalara, vitrinlere, insanlara saldırısının dışında, trafik lambalarına, çiçeklere saldırdığı, hınçla saldırdığı görülmektedir.

Bunun önlemleri polisiye tedbirlerle alınamaz, bu genç insanların, bizim insanlarımızın, bizim yetiştirdiğimiz insanların psikolojik durumu, uzmanlar tarafından incelenmeli, bunun sosyal nedenleri araştırılarak, ciddî çözümler bulunmalıdır. Bu gençleri kazanmak zorunluluğu vardır.

Sayın milletvekilleri, görüldüğü gibi, eğitim politikasının olmaması, iç güvenlik politikasının tutarlı bir şekilde gerçekleşmemesi, gelir dağılımında ve kalkınmada adaletin sağlanmaması, insanlarımızı, gençlerimizi güç durumda bırakmaktadır. Bu bakımdan, Hükümetin, politikalarını, uygulamalarını tekrar gözden geçirerek... (Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Sayın Selvi, lütfen, 1 dakika içerisinde toparlayınız.

M.CEVDET SELVİ (Devamla) - ...bu olayları yüzeysel değil, temelinden

çözecek önlemleri bir an önce alması kaçınılmaz hale gelmiştir.

Hepinize saygılar sunuyor; başsağlığı ve geçmiş olsun dileklerimi Kadıköylü yurttaşlarıma gönderiyorum. Sağ olun. (DSP, DYP ve CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ediyorum Sayın Selvi. Anavatan Partisi Grubu adına, Sayın Nejat Arseven; buyurun. (ANAP sıralarından alkışlar)

ANAP GRUBU ADINA NEJAT ARSEVEN (Ankara) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; İçişleri Bakanımız Sayın Ülkü Güney'in, İstanbul Kadıköy'de yaşanan 1 Mayıs olayları dolayısıyla Yüce Heyetinize yapmış olduğu açıklamalarla ilgili olarak, Anavatan Partisinin görüşlerini arz etmek üzere huzurunuzdayım; bu vesileyle, Yüce Heyetinizi, bir kere daha saygıyla selamlıyorum.

1 Mayıs günü, İstanbul Kadıköy'de, Türk-İş, Hak-İş, DİSK ve KESK" in, 1 Mayıs İşçi Bayramı kutlamalarıyla ilgili düzenlemiş oldukları toplantıya karışan yasadışı illegal örgütlerin meydana getirmiş oldukları olaylar, hepimizi yürekten yaralamış bulunmaktadır. 3 sivilin öldüğü, 30 sivil ve 58 polisimizin yaralandığı, araçların ateşe verildiği, mağazaların cam ve çerçevelerinin kırıldığı, malların yağmalandığı ve yüz milyonlarca liralık maddî hasarın ortaya çıktığı bu olaylarda başlıca suçlular, elbette ki, taş ve sopalarla bu hain eylemlerini meydana getiren illegal örgütler ve onların teröristleridir. Aslında, bu olaylarda, yıkıcı eşkıya ve terör örgütlerinin, bugün, Türkiye'de ve özellikle İstanbul'da, neyin peşinde olduklarını ve amaçlarını, tüm kamuoyu önünde oynadıkları bu oyunla ortaya koymuş olmaları, son yıllarda, beli kırıldığı, bitirildiği ifade edilen terörün, değil güneydoğuda, büyükşehirlerdeki durumunu ortaya koyması da, aslında, bundan sonra, bu konuda yapılması gerekenlerin tespiti, durumun tespiti açısından, bir manada çok da önemli olmuştur.

Aslında, o gün, güvenlik kuvvetlerimizin itidalli davranışı, belki bir manada, Kadıköy Meydanının kana bulanmasının ve aslında, o kargaşa anında ayırt edilmesi fevkalade zor olan, halisane niyetlerle orada bulunan ve asıl amaçları 1 Mayıs İşçi ve Emek Bayramını kutlamak olan yüzlerce

değerli işçi kardeşlerimizin de yok yere kanlarının dökülmesinin önüne geçmiştir. O gün Kadıköy Meydanında yapılacak olan kutlama ve gösterilerle ilgili olarak, bu bölgede, resmi ve tam teçhizatlı 4 bin güvenlik görevlisinin görevlendirildiği yetkililerce ifade edilmiştir.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; burada, aslında, fevkalade üzücü olan, gerek siyasîlerimizin gerekse basınımızın, bu olaylarda polisin pasif kalması konusunda, İçişleri Bakanımızın ve Sayın Başbakanımızın talimatlarının etkili olduğu yolunda ve buna benzer açıklamalarla, aslında,

Yüce Parlamentonun yekvücut olarak karşı çıkması ve bir siyaset malze-

mesi konusu yapılmaması gereken anarşi ve terör konusunun, maalesef, siyaset malzemesi haline de getirilmesidir. İstanbul İlinde ilk kez olduğu, İçişleri Bakanlığı kaynaklarınca ifade edilen ve 40 bin kişinin katılımıyla gerçekleşen 1 Mayıs etkinliklerinin, 4 bin kişilik provokasyon grubuna rağmen, 6 bin kişilik bir güvenlik gücüyle kontrol altına alınmak suretiyle, olayların daha büyük bir boyut kazanmasının engellenmiş olmasını ve tabii, en önemlisi, bu manada katılımla gerçekleşen olaylarda, can kaybının sadece 3 kişiyle sınırlı olmasını da fevkalade önemli bulmaktayız; ancak, son yıllarda, kökünün kurutulduğu, bitirildiği ve üzerine kararlılıkla gidildiği ifade edilen terörün, 1996 1 Mayıs'ında ve henüz iki ayı bulmayan Hükümetimiz döneminde, İstanbul'un göbeğindeki bu gösteri ve eylemin, Hükümetçe de, üzerinde çok dikkatle durulması gereken bir olgu olduğu kanaatindeyiz.

Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; burada, asıl olan-tekrar ifade ediyorum-anarşi ve terör konularının istismarı değil, doğru tespit ve teşhislerle, kararlılıkla üzerine gidilmesidir. Bu konu, yalnız hükümetlerin değil, aslında, tüm Parlamentonun da ortak sorumluluğundadır.

Yine, burada, netice olarak, son dönemlerde, sokağa hâkim olmak istek ve eğiliminde aşırı ısrarlı oldukları görülen şiddet yanlısı grupları, bu davranışlarından, bir şekilde, mutlaka caydırmak gerekmektedir; aksi halin, radikal örgütlerin büyüme ve gelişme sürecine önemli katkılar sağlayacağı da gözden uzak tutulmamalıdır.

Bu ve benzeri olaylarda, görevini layıkıyla yaptığına inandığımız tüm güvenlik güçleri ve özellikle polisimizin etkisiz gösterilmesi ve yıpratılmasının da son derece yanlış olduğunu bir kere daha ifade etmek istiyorum. Yine, bu bağlamda, İçişleri Bakanımızın, konuyla ilgili bazı görevliler hakkında gerekli idarî soruşturmanın açılmış olduğu ifadesini de memnuniyetle karşılamakta olduğumuzu, huzurunuzda bir kere daha ifade ediyorum.

Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; bu olayda, illegal örgütlerin, eylemleri ve provokeleri için 1 Mayıs gününü seçmiş olmaları da, aslında, bir tesadüf değildir. Polisten sâdır olacak çok sert bir davranışın, aslında, orada halisane duygularla bulunan, vatanın birliği ve bütünlüğünü her şeyin üzerinde tutan işçi kardeşlerimize yönelik bir olay gibi gösterme gayretleri de, asil Türk polisinin olgun ve bilinçli davranışıyla neticesiz kalmıştır. Burada, aslında, çok basiretli davranan ve olayda, büyük ölçüde can kaybına sebebiyet vermeyen güvenlik güçlerimizi takdir etmek gerekmektedir.

Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; Ankara Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesinde yaşanan olaylarda, polisimizin, gereksiz yere, çok sert davrandığı iddiaları da, basınımızda geniş bir biçimde yer almış ve kamuoyunda tartışılmıştır. Böyle, çok önemli ve hassas toplumsal olaylarda, görüntülü ve yazılı medyanın, konunun önemine ve hassasiyetine binaen, çok dikkatli olması gereği de, bir vakıadır.

Çünkü toplumsal olaylarda, gerek polisin, güvenlik güçlerinin, tahriki ve şartlandırılması vatandaşların aynı yönde yönlendirilmesi neticesi, olayların büyüme temayülü ortada apaçık durmaktadır.

Bugün, Türkiye'de, tüm anayasal kuruluşların, artık, Türkiye'nin birlik ve bütünlüğüne kastettikleri konusunda hiçbir tereddüt bulunmayan bu kır ve şehir eşkıyasının yok edilmesi ve tabii, toplumumuzda, bu gibi yeni insanların üretememesi, yetişmemesi için gerekli her türlü ekonomik ve sosyal tedbirleri alma konusundaki zorunlulukları da ortadadır.

Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; bölücü eşkıya ve teröre, bugüne kadar kurban verdiğimiz tüm güvenlik güçleri mensuplarımıza ve vatandaşlarımıza, bu vesileyle, Anavatan Partisi Grubu adına, Tanrı'dan rahmet, yakınlarına başsağlığı ve sabırlar diliyorum, Yüce Heyetinizi sevgi ve saygıyla selamlıyorum. (ANAP ve DYP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ediyorum Sayın Arseven.

Doğru Yol Partisi Grubu adına, Sayın Necmettin Dede; buyurun. (DYP sıralarından alkışlar)

DYP GRUBU ADINA NECMETTİN DEDE (Muş) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Doğru Yol Partisi Grubu ve şahsım adına, hepinizi saygıyla selamlıyorum.

1 Mayıs 1996 günü İstanbul'da meydana gelen olaylar, belirli bir süreç içerisinde gelişerek, günümüze kadar gelen olayların bir halkasını oluşturmaktadır. Ülkemizi, 12 Eylül 1980 öncesindeki iç karışıklıklara sürüklemek isteyen bazı mihraklar, bundan önce, 12.3.1995 günü, İstanbul'da, Gazi Mahallesinde ilk senaryolarını ortaya koymuşlardır. Yasadışı örgütler, burada, etnik özellikleri olan bu bölge halkıyla devleti karşı karşıya getirmeye çalışmışlar ve bir ölçüde de muvaffak olmuşlardır.

Burada, güvenlik kuvvetlerinin her türlü önlemi almasına rağmen, yasadışı örgütlerin provokasyonu sonucu, olay, kontrolden çıkmış; olayın başlangıcında 1 kişinin ölümü, 11 vatandaşımızın yaralanmasına mukabil; yasadışı örgütler, bölgenin etnik yapısını kullanarak, kitle ile güvenlik güçlerini karşı karşıya getirmişler; sonrasında, 16 vatandaşımızın ölümüne, 34'ü güvenlik görevlisi olmak üzere 154 vatandaşımızın da yaralanmasına sebebiyet vermişlerdir.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; ittifak etmiş terör örgütleri, imkân buldukları her ortamda, değerlendirmeye çalıştıkları üniversite harçlarını bahane ederek, öğrencileri sokağa dökmüşlerdir; Ankara, İstanbul, İzmir, Bursa illerinde, üniversite gençliği ile güvenlik kuvvetlerini karşı karşıya getirmeye çalışmışlardır; sonuçta, bazı üniversitelerimizde önemli ölçüde tahribat yapmışlar, milyarlarca liralık maddî hasarın yanında, akademisyenlerimizin göz nuru elemeği olan bilgi ve dokümanların yok olmasına neden olmuşlardır.

1 Mayıs günü, işçi kesimini de bu olayların içine çekmeye çalışan provokatör güçlerin, olayları, bir isyan havasında sürdürmek istemelerine ve bunun için her şeyi yapmalarına rağmen, güvenlik güçlerimizin sağduyulu davranmaları sonucu, olayların çok büyük boyutlara ulaşmasının önüne geçilmiştir.

Zamanında şairimiz ne diyor:

"Geçmişten adam hisse kaparmış, ne masal şey!
Beş bin senelik kıssa, yarım hisse mi verdi?
Tarihi, bir ezelî tekerrür diye tarif ederler,
Hiç, ibret alınsa, tekerrür mü ederdi?"

Sayın milletvekilleri, 1977 yılında, ülkemiz, kanlı 1 Mayıs olaylarına şahit olmuştu. Aynı olaylar, on dokuz yıl sonra yine tekerrür ediyor. 1 Mayıs, yüz on yıldır dünya devletlerinde huzurla, şenlikle, güvenle kutlanıyor. Eski sosyalist ülkelerde de bunu görüyoruz, kimsenin burnu kanamıyor. 1 Mayıs, dünyanın bütün devletlerinde, Amerika'da, İngiltere'de, Fransa'da, her yerde şenlikle kutlanıyor; ama Türkiye'ye gelince, ne hazindir ki, kan revan, gözyaşı...

Özgürlük diyoruz... 1 Mayıs, çalışanların bayramıdır. Ülkemizde, güya 1 Mayıs kutlanıyor, güya bir bayrama katılınıyor güya bir ideale hizmet ediliyor. Bu yıkma, bu yakma, bu yağmalama, bu öldürme, hangi idealdir, hangi siyasettir, hangi inançtır, hangi ideolojidir?

Türkiye, hukuk devleti olsun, insan haklarına saygı göstersin, insan hakları saygı görsün, insanlarımız saygı görsün; Türkiye'de, talebenin, işçinin, çocuğun, emeklinin, yoksulun, dulun sorunları, ülkedeki en iyi şartlarla çözülsün, bunu istiyoruz.

Sokakta, arabalar ateşe veriliyor; bankalar, resmî daireler tahrip ediliyor... Demin bir sözcümüz arz ettiler; trafik lambası kırılıyor, çiçeklerimiz yolunuyor... Bu mu demokrasi? Dükkânların camlarını kıranlar, yağma yapanlar, ortaya çıkıp "hürriyet" desin! Bu, hiçbir insafa sığmaz.

Türkiye'yi gelişmiş ülke yapmak iddiasında samimi isek, her şeyi, sadece devletten beklemeye hakkımız yoktur; hele, polisin üst aramasına kızmak, tepki göstermek, hiçbir insafa sığmaz.

Polisimiz, benim çocuğumdur; polisimiz, sizin çocuğunuzdur; polisimiz, akrabamızın çocuğudur; polislerimiz, hepimizin birer hemşerisidir. Gençlerimiz, benim çocuğumdur; gençlerimiz, sizin çocuklarınızdır; gençlerimiz, akrabalarımızın çocuklarıdır; gençlerimiz, hemşerilerimizin çocuklarıdır. Bunları karşı karşıya getirmek, insafsızlıktır.

Polisi gözden geçirmek gerekir; polisin araç ve gereçlerini gözden geçirmek gerekir. Polis, hadisede, belki, araç ve gereçten dolayı kusurlu olabilir. Polise, eğitim vermemiz gerekir. Zamanında alınan polislerle, bugünkü polisleri mukayese etmek, insanları, son derece üzüntüye sevk

eder; ama bugün, polisin bilinçli olması, bu örgütün, hepimizin gönlünde taht kurmasına yeterlidir.

Gençlerimizi, örgüt eline teslim etmeyelim. Bütün partiler, gelin, elimizi taşın altına birlikte sokalım; bu kutsal çatı altında, birlik ve beraberliği sağlayalım.

Ülkemiz insanı, örf, âdet ve inançlarına bağlıdır; Bayrağına, Ezanına, kültürüne saygılıdır, bağlıdır; gelin, gençlerimizi bu törelerle yetiştirelim.

Görüyoruz, polis kusurlu görünüyor. İnanıyorum ki, o gün polis direnseydi, daha çok kan dökülürdü; ama akıllıca davranmakla, sadece maddî hasara yol açılmıştır. Belki bazı kusurlar görülebilir; zaten, Sayın Bakanımız da söylediler, ilgililer hakkında gerekli işlem yapılacaktır.

Değerli milletvekilleri, meydanda toplanan on binlerce işçimiz de olayların dışında kalarak, alanı terk etmişlerdir. Bu işçi kardeşlerimiz, terör örgütlerinin oyuncağı haline gelmiş militan gençleri, kanunsuz gösteri ve saldırılarıyla baş başa bırakmışlardır.

Olayları, sıkıntı içerisinde yaşayan kent varoşlarının başkaldırısı şeklinde değerlendirmek son derece yanlıştır. İstanbul'un nüfusunun yarıya yakın bir kısmı gecekondu bölgelerinde yaşamaktadır. Bu, 4-5 milyon nüfus demektir; hâlbuki olayları gerçekleştiren kişilerin sayısı 3-4 bini geçmemektedir.

Kaldı ki, bunların en az yansı dışarıdan gelmiş örgüt militanlarıdır.

BAŞKAN - Sayın Dede, 1 dakikanız var.

NECMETTİN DEDE (Devamla) - Değerli milletvekilleri, yüzlerini kapatan militanlar, yok olan bir sistemi ülkemizde hortlatmaya çalışan mihraklarca kandırılmış, beyinleri yıkanmış gençlerimizden başkası değildir.

Güvenlik kuvvetlerimiz olaylarda sağduyulu hareket ederek, olayların daha da tırmanmasını önlemiş ve işçi vatandaşlarımızla polisimizin karşı karşıya gelmesi şeklindeki provokatör senaryosunu bozmuşlardır.

Bir başka açıdan baktığımızda, demokrasi, kendisini ortadan kaldırmak isteyenlerin sığınağı, barınağı olamaz. Demokrasiyi, teröre kalkan ve sığınak yapmak isteyen çevreler, demokrasi düşmanlarıdır. Onların oyunlarına gelerek zafiyet içinde olmayalım. Demokrasi cesur insanların rejimidir.

Çok değerli arkadaşlarım, güvenlik güçlerine sahip çıkmayan bir devlet, devlet olma vasfından uzaklaşır. Güvenlik güçlerine yapılan saldırı, doğrudan doğruya devlete yapılan saldırıdır, başkaldırıdır, isyandır.

Örgütlü teröre başka gerekçeler aramak lazımdır... (Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Sayın Dede, lütfen 1 dakika içerisinde sözlerinizi tamamlayın...

NECMETTİN DEDE (Devamla) - Ülkemizin bütünlüğüne, milletimizin birliğine, vatandaşlarımızın huzuruna, can ve mal güvenliğine yönelmiş saldırılara asla hoşgörüyle bakılamaz. Terörle mücadelede başarının ve sonuç almanın sırrı, kararlılıktır.

Gelişmenin boyutlarının önceden kestirilmeyişi, devlet güçleriyle toplumsal hadiselerin kontrol altına alınmayışı önemli sorunlar yaratmaktadır.

Diğer bir husus da, güvenlik kuvvetlerimizin teknik ve teçhizat yönünden gerekli önlemleri almasıdır.

Bu tür üzücü olayların bir daha olmaması temennisiyle sözlerime son verirken; Sayın Başkan ve Türkiye Büyük Millet Meclisinin sayın üyelerini en içten duygularımla selamlıyorum. (DYP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ediyorum Sayın Dede.

Refah Partisi Grubu adına, Sayın Mehmet Ali Şahin; buyurun. (RP sıralarından alkışlar)

Sayın Şahin, süreniz 10 dakikadır.

RP GRUBU ADINA MEHMET ALI ŞAHİN (İstanbul) - Teşekkür ederim.

Muhterem Başkan, Meclisimizin saygıdeğer üyeleri; Refah Partisi Grubu adına hepinizi sevgiyle saygıyla selamlıyorum.

Konuşmama başlarken 1 Mayıs'ta meydana gelen olaylarla ilgili olarak Meclisimize bilgi sunmayı görev bilen Sayın Bakanımızı da kutluyorum, kendisine teşekkür ediyorum.

Efendim, 1 Mayıs'ta ne oldu da, bugün, burada, 1 Mayıs'ı görüşüyoruz. Bundan bir hafta kadar önce, dört konfederasyon bir araya gelerek 1 Mayıs'ta bir kutlama töreni yapmak istiyorlar ve İstanbul Valiliğine başvuruyorlar. İstanbul Valiliği de, kendilerine, Kadıköy meydanını tahsis ediyor. Peki, daha sonra ne oluyor; akşam televizyonları başında haberleri izleyenler, halkımız ve hepimiz dehşet içinde kalıyoruz.

Görünen nedir; gördüğümüz nedir; halkımızın izlediği nedir? Görünen, âdeta, birtakım illegal örgütlerin ihtilal provasıdır. Yasadışı hemen hemen tüm örgütler, düzenli bir ordu gibi, âdeta resmi geçit yapıyorlar. Buna, günlerce önceden hazırlandıkları belli. Tek tip elbise diktirmişler, tek tip sopalar hazırlamışlar; militanların birçoğu da yüzleri maskeli şekilde oraya intikal etmiş.

Peki, daha sonra ne gördük; televizyonları başında olayı izleyen vatandaşlarımız, milyonlar ne gördüler? Dört konfederasyona mensup işçiler veya bu konfederasyonun mensupları alana toplanmışlar ve programlarını icra ediyorlar; ancak, bu militanlar, yasal toplantıyı basıyorlar, kürsüyü işgal ediyorlar, konuşmakta olan sendika başkanlarından birinin konuşmasına bile mani olarak, elinden mikrofonu kapıyorlar. Bütün bunlar karşısında, Kadıköy meydanına, sadece yasal kutlamalar için gelen işçilerin çok büyük bir çoğunluğu, başkan-

larıyla birlikte oradan ayrılmak zorunda kalıyor ve artık, meydan, tamamen teröristlerin ve militanların...

Biraz önce Sayın Bakanın ve benden önce konuşan siyasî parti sözcülerinin de belirttikleri gibi, yüzlerce işyeri tahrip ediliyor değerli arkadaşlarım. Önlerine ne gelirse yakıp yıkıyorlar; kamu malına zarar vermek için özel gayret gösteriliyor. Hatta bundan, baharın müjdecisi olan laleler bile nasibini alıyor ve en korkuncu, belki de televizyonları başında hepimizi en çok üzeni; bir emniyet mensubumuz hunharca dövülüyor, dakikalarca dövülüyor. Bu emniyet mensubu dövülürken, ortada dövenler var, dövülen de var, bir de televizyon kameraları var; ama asıl, orada olması gereken yok. Asıl, orada olması gereken İktidar... İktidar yok; ama devletin polisi, orada, teröristlerce hunharca dövülüyor.

Şimdi, bu noktada, halkımızın kafasında oluşan, onların vekilleri olarak bizlerin de kafasında mevcut olan şu sorulara cevap arıyoruz. Sayın Bakanın konuşmasında bu sorulara cevap yakalayamadım; ama bu soruların mutlaka bir cevabı olmalı, bu sorulara cevap bulunmalıdır. Militanlar, özel elbiseler içinde, yüzleri maskeli, ellerinde tek tip sopalar, yürüyüş kolu halinde alana geliyorlar. Belli ki daha önceden hazırlık yapmışlar. Peki, istihbarat teşkilatlarımızın bunlardan haberi yok mudur? Deniyor ki, olmaması mümkün değil. Peki, neden önüne geçilmemiştir?

Cevaplandırılması gereken ikinci temel soru şudur: İstanbul Emniyet Müdürü, 1 Mayıs için Kadıköy Meydanında 5 bin polisin görevlendirildiğini söylüyor. Biraz önce, Sayın Bakan, bunu, 4 500 olarak ifade ettiler; ancak, olayları izleyenler, meydanda 500 polisin bile olmadığını söylüyor. Bu gerçek midir? Eğer gerçekse, polisi olaylara sokmayan, meydanı militanlara bırakanlar kimlerdir?

Polise, ta Ankara'dan, bakan veya Başbakan tarafından yetkilerini kısıtlayıcı müdahalede bulunulduğu söylentileri yaygındır; bu doğru mudur? Bu sözler de, Hükümetin büyük ortağının sözcülerine ait beyanlardır. Hiç şüphesiz ki, bu sorulara da, Hükümetin, özellikle İçişleri Bakanımızın cevap vermesi gerekir.

Üçüncü soru şudur: Eylemcileri dağıtmak için, elde su sıkacak panzer yok mudur; varsa, neden ortaya çıkmamıştır, çıkarılmamıştır? Göstericileri su sıkarak dağıtmak mümkün değil midir? Neden göz yaşartıcı bomba kullanılmamıştır? Devletin çevik ve çelik kuvvetleri, neden, yerli yersiz ve bilinçsiz müdahalelerle suçludan kaçan bir görüntüye mahkûm edilmiştir? Polise "olayı uzaktan takip edin" denilmişse, bu, bir sivil polisin linç edilmesine de duyarsız kalabilirsiniz demek midir? Özellikle, Kadıköy'deki emniyet güçlerinin başında bulunan İstanbul Emniyet Müdür Yardımcısı Ali Yön'ün ağır şekilde yaralanması, tabanca ve telsizinin elinden alınmasını müteakip ekipleri kim sevk ve idare etmiştir? Ali Yön ekipler tarafından niçin korunmamıştır? Olayda, çevrede hazır bulunduğu söylenen askerî birliklerden niye yardım istenmemiştir? Ankara'da Kızılay'da, İstanbul'da Taksim'de, bu gibi toplantı ve gösteri yürüyüşlerine izin

verilmezken, en az bu yerler kadar işlek olan, hassas olan Kadıköy Altıyol Caddesi ve İskele Meydanında bu toplantıya niçin izin verilmiştir?

Ben İstanbul Milletvekiliyim ve gayet iyi biliyorum ki, İstanbul Valiliği, her yıl, nerelerde açık hava toplantısı yapılacağını tayin eder. Bu yerler de, Gaziosmanpaşa Meydanı ve Abide-i Hürriyet Meydanıdır. Kadıköy, Valiliğin açık hava toplantısı için tahsis ettiği bir yer değildir. Neden burası özellikle bu toplantı için seçilmiştir?

Olayların vuku bulduğu Kadıköy'de işyerleri bulunan esnaf tahminen 300 milyarı aşan zarara uğramıştır. Zaman zaman bu kürsüden değişik vesilelerle özür dileyen Hükümetin, Kadıköy esnafından özür dilemesi ve zararlarını tazmin etmesi gerekmez mi? (RP sıralarından alkışlar)

Değerli milletvekilleri, hiç şüphesiz, yetkililer, bu olaylarla ilgili birçok değerlendirmeler yaptı. İstanbul'un yeni Emniyet Müdürü Kemal Yazıcıoğlu da değerlendirme yaptı ve 1 Mayıs olaylarını değerlendirirken "kan dökmek istemedik; müdahale etseydik, 3 ölü, 100 ölü olurdu" dedikten sonra hemen ardından ekliyor "bir de kamuoyu bunları görsün istedik" diyor, Eğer, bu ifade, bir sürçü lisan değilse, son derece talihsiz bir beyandır. Sayın Yazıcıoğlu'nun demokrat kişiliğini kamuoyu yakinen biliyor; ancak, hangi amaçla söylenmiş olursa olsun, böyle bir ifadeyi, milletimiz, bundan on altı yıl önce de duymuştu. Birilerinin "olaylar biraz pişsin bakalım, kamuoyunun tepkisi ve beklentisi en üst noktaya çıksın da bir görelim bakalım diye bekledik" değerlendirmelerini, biz, on altı yıl önce de duymuştuk. Eğer, bugün, bu ülkede, hâlâ, bu tür olayların bu şekilde gelişmesinden fayda umanlar varsa, onların heveslerini kursaklarında bırakmak, bu Meclisin, 550 kişilik 20. Dönem Parlamentosunun görevidir. (RP sıralarından alkışlar)

Değerli arkadaşlarım, ben inanıyorum ki, Meclisimiz bu potansiyele sahiptir; ancak, Meclisimiz, bu görevi, bu Hükümetle yapamaz. Niçin; çünkü bu Hükümetin bu görevi yapabilmesine yapısı müsait değil.

Dün, Sayın Başbakanın-Sayın Mesut Yılmaz'ın-basın toplantısını izledik ve kendisi "daha önce kurulmuş olan Hükümetlerden, bizim, iki bakımdan farklılığımız var; bunlardan bir tanesi, biz bir azınlık hükümetiyiz; diğeri de, biz dönüşümlü başbakanlığa göre yönetilen bir azınlık hükümetiyiz" dediler; ama iki aylık süre şunu göstermiştir ki, bu Hükümetin bir önemli özelliği daha vardır; o da, muhalefeti kendi içerisinde bir Hükümet... Muhalefeti kendi içerisinde olan bir Hükümetin, Türkiye'nin ağır sorunlarını yüklenmesi ve bunları çözmesi mümkün değildir. Aslında, Refah Partisi olarak bizim, Cumhuriyet Halk Partisinin, Demokratik Sol Partinin muhalefet yapmasına hiç gerek yok; Sayın Çiller olduktan sonra, Doğru Yol Partisi olduktan sonra, bu Hükümete muhalefet olarak onlar yeter de artar bile. (RP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Sayın Şahin, son 1 dakikanız kaldı.

MEHMET ALI ŞAHİN (Devamla) - Değerli arkadaşlarım, birbirlerini imhaya çalışan iki ortak, kendi içinde kavgalı olan bu Hükümet, Türkiye'nin -takdir edersiniz ki- hiçbir meselesini çözemez, akan kanı durduramaz, ekonomik sıkıntıları aşamaz, sosyal problemleri çözemez.

1 Mayıs olaylarının temelinde siyasî otorite boşluğu vardır. Eğer, aklı başında bir siyasî iktidar olsaydı, 1 Mayıs olaylarından önce mutlaka şu tedbirleri alması gerekirdi:

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

MEHMET ALİ ŞAHİN (Devamla) - Sayın Başkan, tamamlıyorum...

BAŞKAN - Lütfen 1 dakika içerisinde tamamlayın.

MEHMET ALİ ŞAHİN (Devamla) - Birkaç gün önceden istihbarat birimlerinin elde ettikleri bilgiler doğrultusunda, aramaların, şüpheli yerlerde mutlaka yapılması gerekirdi. Olay çıkaracağı istihbar edilen illegal örgüt mensuplarının bulunduğu yerlerde, bu olayla ilgilerini tespit edecek çalışmalar mutlaka yapılmalı ve bu olaylar engellenmeliydi. Miting meydanına gelen eli sopalı militanlar ciddî bir şekilde aranarak, ellerinden sopaları ve silahlan alınmalıydı. Olaylar sırasında-TV'den izlediğimiz-bu aramaya müsaade etmeyen grupların, derhal, ciddî bir müdahaleyle dağıtılması gerekirdi. Bu yapılmadığı için illegal örgütler cesaret bulmuşlardır. Olayların başlama temayülü belirince, gelişmesini önlemek için, derhal, mevcut 5 bin polis ve hazır beklediği söylenen askerî birlikler, topluluğu kontrol altına almalıydı. Bütün bunlardan önce, herhangi bir şekilde, topluluk içerisinde bazı grupların yan sokaklara dağılarak tahribat yapmasına hiçbir zaman imkân verilmemeliydi ve... (Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Sayın Şahin, teşekkür ediyorum.

MEHMET ALİ ŞAHİN (Devamla) - Ben de teşekkür ediyorum; hepinize saygılarımı sunuyorum efendim. (RP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Değerli milletvekilleri, 1 Mayıs olaylarına ilişkin İçişleri Bakanı Sayın Ülkü Güney'in Gündem dışı konuşması üzerinde grupların açıklamaları tamamlanmıştır.

IV. - SATAŞMALARA İLİŞKİN KONUŞMALAR

1-İçişleri Bakanı Ülkü Güney'in, İstanbul Milletvekili Ali Şahin'in, sözlerine farklı bir nitelik atfetmesi nedeniyle konuşması.

BAŞKAN - Sayın Güney'in, Refah Partisi sözcüsü tarafından, sözlerine farklı bir nitelik atfedildiğine ilişkin yazılı bir talebi vardır.

İÇİŞLERİ BAKANI ÜLKÜ GÜNEY (Bayburt) - Evet efendim.

BAŞKAN - Çok kısa olmak üzere; buyurun efendim.

İÇİŞLERİ BAKANI ÜLKÜ GÜNEY (Bayburt) - Sayın Başkan, muhterem arkadaşlarım; Refah Partisi Sözcüsü Sayın Şahin, bizim, polise, ateş açmaması için, siyasîler olarak, buradan emir vermiş olabileceğimizi ifade ettiler.

Zannediyorum, arkadaşımız, benim daha önceki konuşmamı iyi takip etmemiş; çünkü ben, o konuşmamda, son derece açık ve net bir ifadeyle, tarafımızdan böyle bir emrin verilmediğini, kanunen de bunun mümkün olmadığını ifade ettim "kanun sarih" dedim ve kanunun o maddesini de okudum. Polis Vazife ve Salahiyet Kanununda, polisin nerede, nasıl ve ne zaman silah kullanacağı açıkça yazılmıştır. Buradan, bir siyasînin, herhangi bir şekilde "silah kullanın" veya "kullanmayın" demesi abestir; bunu hiç kimse yapmaz ve böyle bir şey yapılmamıştır. Bunu, açık ve net bir şekilde ifade etmiş olmama rağmen, zannediyorum, değerli arkadaşım bu konuyu kaçırdı.

İkincisi-tabii, onu da biraz ifade ettim; ama zamanımın darlığı nedeniyle anlatamamıştım-televizyonda, bir karede, bir saniyede veya bir dakikada, bazı resimleri hep birlikte görüyoruz. Ben, olayların hemen akabinde İstanbul'a gittim ve polisin bu olaylarda çekmiş olduğu bütün video filmleri başından sonuna kadar seyrettim.

Muhterem milletvekilleri, burada, tahribat ve dövülme olayı, artık, militan grupların sahayı terk etmesinden sonra olmuştur ve bunlar, burada, müteaddit sokaklara, sokak başlarına dağılmış ve böyle gitmişlerdir. İşte, bu dağılma noktalarında bu tahribat olmuştur; ancak, siz de takdir edersiniz ki, çıkışta, dağılınacak her noktada, yeterli bir güç bulunmayabilir; çünkü çok çeşitli yerlerden dağılma olmuştur. Bu açıdan, ilk aşamada, belki, orada polis görmüyorsunuz; ama eğer, biraz devamını görmeniz mümkün olsaydı ki, ben, videoda seyrettim, gördüm... Zaten, yakalanan bu kadar insan da, olayı müteakip toplandı. Şunu açıkça ifade ediyorum; bugün, bu insanların yüzde 70'inden fazlası elimizdedir. Eğer, orada polis olmasaydı, gerekli tedbirler alınmasaydı; 5 bin polis yerine, sadece 500 polis görev yapmış olsaydı 40 bin kişiye karşı, bunun mümkün olmayacağını, sizler de takdir edersiniz.

Şimdi, diğer bir nokta; istihbaratın nasıl yapıldığını, nasıl bildirildiği... Burada, çok sayıda, İçişleri Bakanlığı mensubu var; eskiden içişleri Bakanlığı yapmış olan değerli dostlarımız var. 15 Nisan'dan itibaren, istihbarat birimleri; bu eylemlerin yapılacağı konusunda bütün illerin valilerini uyarmışlardır; her gün bu uyarılar yapılmıştır; çünkü onlar, bize, bilgi niteliğinde gelmektedir; biz, bunları takip ediyoruz, olmuştur. Ee peki, canım, bu istihbarat yapıldı da, bu olaylar niye oldu?

Toplumsal, olayların karakteristiğini bilirsiniz. Her türlü tedbiri aldığınız

halde, bazen, bu olaylarda, hiç ummadığınız, hiç beklemediğiniz sürprizler de olabilir. Burada, sadece gelen insanların aranması için 45 merkez kurulmuştu, istasyon kurulmuştu ve bu istasyonlarda, gelen insanlar arandı tarandı.

Zaten ilk olay da, bu istasyonların birinde çıktı; yani, bunlar yapılmıştır.

Burada, gelip, yani, keenlemyekün, böyle, hiçbir şey alınmamıştır demek, bence, polise, güvenlik güçlerine haksızlıktır; bunu ifade etmek istedim.

Bana bu fırsatı verdiği için Sayın Başkana teşekkür ediyorum; hepinize saygılar sunuyorum. (ANAP ve DYP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ediyorum Sayın Bakan.

Değerli milletvekilleri, 1 Mayıs'ın, bundan böyle, ülkemizde de güvenli bir ortamda ve huzur içerisinde kutlanmasını diliyorum. Yaşadığımız bu talihsiz olaydan alınacak derslerin de, terör örgütlerinin inisiyatifinin kırılması ve bu arada, az sayıda da olsa, kimi kamu görevlilerinin,'kendilerini siyasî otoritenin üzerinde görme alışkanlığının aşılması sonucunu beraberinde taşımasını diliyorum. (DSP sıralarından alkışlar)

4-Kocaeli Milletvekili Şevket Kazan ve 15 arkadaşının, İstanbul Kadıköy'de 1 Mayıs günü meydana gelen olaylarda gerekli tedbirlerin alınmadığı iddialarını araştırmak amacıyla Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/67)

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

1 Mayıs işçi Bayramında, İstanbul Kadıköy'de meydana gelen anarşik eylemlerde gereken tedbirleri alınıp alınmadığı, alınmamışsa sorumlu olanların tespiti açısından, Anayasanın 98 ve içtüzüğün 102. maddesi gereğince bir Meclis araştırması açılmasına delaletinizi saygılarımızla arz ederiz.

Şevket Kazan-Kocaeli
Alaaddin Sever Aydın-Batman
Oğuzhan Asiltürk-Malatya
Zeki Ergezen-Bitlis
Mehmet Elkatmış-Nevşehir
Mehmet Altınsoy-Aksaray
Kâzım Ataoğlu-Bingöl
Naci Terzi-Erzincan
Salih Kapusuz-Kayseri
Mustafa Kamalak-Kahramanmaraş
M. Sıddık Altay-Ağrı
Mikail Korkmaz-Kırıkkale
Mehmet Bedri İncetahtacı-Gaziantep

Fehim Adak-Mardin
Cevdet Akçalı-Adana
Kemal Albayrak-Kırıkkale

GEREKÇE:

Milletçe henüz anlamını tam bilemediğimiz ve kutlamasını, nedense, beceremediğimiz " 1 Mayıs İşçi ve Emek Bayramı" bu yıl, İstanbul'un Kadıköy İlçesinde, yine kana bulandı, yine, yasadışı örgütlerin estirdiği terör ortamında devlet aciz kaldı. ,

3 sivilin öldüğü, 30 sivil, 40 polisin yaralandığı, araçların ateşe verildiği, mağazaların cam ve çerçevelerinin kırıldığı, malların yağmalandığı ve yüz milyarlarca lira zararın ortaya çıktığı bu olayda, başlıca suçlular, elbette, taş ve sopalarla bu hain eylemi sergileyen illegal örgütler ve teröristlerdir.

Ancak, bu olayda, devletin de yeterli tedbiri almadığı, gerek caydırıcılık gerek müdahale ve gerekse suçluları yakalama açısından kendisinden beklenen dirayeti gösteremediği, herkesçe kabul edilen bir vakıadır.

Olay sonrasında, gerek yöneticilerin gerekse toplantıyı düzenleyen sendikacıların beyanatları, gerçekten, ilginçtir. Bir yanda, yöneticiler, gerekli önlemleri almadığı gerekçesiyle sendikacıları suçlamakta, öte yandan sendikacılar, güvenlik güçlerinin, olaya, zamanında ve yeterince müdahalede bulunmadığından yakınmaktadırlar.

Oysa 2911 sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu, toplantı ve Yürüyüşü düzenleyenlerle, toplantı ve yürüyüşün güvenliğini sağlayacak olanların görevlerini teker teker saymıştır.

1) Bu sayılan görevleri, taraflar yerine getirmişler midir?

2) Polise, ta Ankara'dan Bakan veya Başbakan tarafından, yetkilerini kısıtlayıcı müdahalede bulunulduğu şayiaları yaygındır, bu doğru mudur?

3) Poliste izinler kaldırılırken, Vali Bey gerçekten Marmaris'te tatilde midir?

4) Televizyon kameralarında meydanda 500 polis gözükmezken, Bakanın 5 bin polisle tertibat aldık demesi gerçek midir?

5) Polise, olayı uzaktan takip edin denilmişse; bu, bir sivil polisin linç edilmesine de duyarsız kalabilirsiniz demek midir?

6) Eylemcileri dağıtmak için elde su sıkacak panzer yok mudur? Varsa, neden ortaya çıkmamışlar, göstericileri su sıkarak dağıtmamışlardır, neden göz yaşartıcı bomba kullanılmamıştır?

7) Devletin çevik ve çelik kuvvetleri, neden yerli yersiz ve bilinçsiz müdahalelerle suçludan kaçan bir görüntüye mahkûm edilmiştir?

8) Bu mitinge yasadışı örgütlerin katılacağı, hem de özel üniformaları, bayrakları ve flamalarıyla katılacağı nasıl olup da haber alınamamıştır?

9) Ankara'da Kızılay'da, İstanbul'da Taksim'de bu gibi toplantı ve gösteri

yürüyüşlerine izin verilmezken, en az bu yerler kadar işlek olan Kadıköy Altıyol Caddesi ve İskele Meydanında bu toplantıya, kimler, nasıl izin vermişlerdir?

10) Kadıköy'deki emniyet güçlerinin başında bulunan Emniyet Müdür Muavini Ali Yön'ün ağır şekilde yaralanması, tabanca ve telsizinin elinden alınmasını müteakip, ekipleri, kim şevki idare etmiştir? Ali Yön, ekipler tarafından niçin korunamamıştır?

11) Olayda, çevrede hazır bekleyen askerî birliklerden niye yardım istenmemiştir?

Tüm bu soruların ve olayla ilgili daha bilinmeyen hususların Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından araştırılmasında zaruret görüldüğünden, bu önergenin verilmesi lüzumu hâsıl olmuştur.

BAŞKAN - Bilgilerinize sunulmuştur.

Önerge gündemde yerini alacak ve Meclis araştırması açılıp açılmaması konusundaki ön görüşme sırasında yapılacaktır.

DÖNEM: 20, CİLT: 5, YASAMA YILI: 1

T.B.M.M.
TUTANAK DERGİSİ

51 nci Birleşim
14.5.1996 Salı

VII. - GENSORU, GENEL GÖRÜŞME, MECLİS SORUŞTURMASI VE MECLİS ARAŞTIRMASI

A) ÖNGÖRÜŞMELER

1- Kocaeli Milletvekili Şevket Kazan ve 15 arkadaşının, İstanbul Kadıköy'de 1 Mayıs günü meydana gelen olaylarda gerekli tedbirlerin alınmadığı iddialarını araştırmak amacıyla Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/67)

BAŞKAN - Sayın milletvekilleri, alınan karar gereğince, Kocaeli Milletvekili Sayın Şevket Kazan ve 15 arkadaşının, İstanbul Kadıköy'de 1 Mayıs günü meydana gelen olaylarda gerekli tedbirlerin alınmadığı iddialarını araştırmak amacıyla, Anayasanın 98. İçtüzüğün 102. ve 103. maddeleri uyarınca bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesinin ön görüşmelerine başlıyoruz.

Sayın Hükümet hazır. Önergeyi tekrar okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

1 Mayıs İşçi Bayramında İstanbul Kadıköy'de meydana gelen anarşik eylemlerde gereken tedbirlerin alınıp alınmadığı, alınmamışsa sorumlu olanların tespiti açısından, Anayasanın 98 ve İçtüzüğün 102. maddesi gereğince bir Meclis araştırması açılmasına delaletinizi saygılarımızla arz ederiz. 3.5.1996

Şevket Kazan ve arkadaşları
(Kocaeli)

GEREKÇE:

Milletçe henüz anlamını tam bilemediğimiz ve kutlamasını nedense beceremediğimiz " 1 Mayıs İşçi ve Emek Bayramı" bu yıl İstanbul'un Kadıköy

İlçesinde yine kana bulandı, yine yasadışı örgütlerin estirdiği terör ortamında devlet aciz kaldı.

3 sivilin öldüğü, 30 sivil, 40 polisin yaralandığı, araçların ateşe verildiği, mağazaların cam ve çerçevelerinin kırıldığı, malların yağmalandığı ve yüz milyarlarca lira zararın ortaya çıktığı bu olayda başlıca suçlular elbette taş ve sopalarla bu hain eylemi sergileyen illegal örgütler ve teröristlerdir.

Ancak bu olayda devletin de yeterli tedbiri almadığı, gerek caydırıcılık gerek müdahale ve gerekse suçluları yakalama acısından kendisinden beklenen dirayeti gösteremediği herkesçe kabul edilen bir vakıadır.

Olay sonrasında, gerek yöneticilerin gerekse toplantıyı düzenleyen sendikacıların beyanatları gerçekten ilginçtir. Bir yanda yöneticiler gerekli önlemleri almadığı gerekçesiyle sendikacıları suçlamakta, öte yandan sendikacılar güvenlik güçlerinin olaya zamanında ve yeterince müdahalede bulunmadığından yakınmaktadırlar.

Oysa 2911 sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu, toplantı ve yürüyüşü düzenleyenlerle, toplantı ve yürüyüşün güvenliğini sağlayacak olanların görevlerini teker teker saymıştır.

1-Bu sayılan görevleri taraflar yerine getirmişler midir?

2-Polise, ta Ankara'dan, Bakan veya Başbakan tarafından, yetkilerini kısıtlayıcı müdahalede bulunulduğu şayiaları yaygındır. Bu doğru mudur?

3- Poliste izinler kaldırılırken, Vali Bey, gerçekten Marmaris'te tatilde midir?

4- TV kameralarında meydanda 500 polis gözükmezken. Bakanın "5.000 polisle tertibat aldık" demesi gerçek midir?

5- Polise, "olayı uzaktan takip edin" denilmişse, bu "bir sivil polisin linç edilmesine de duyarsız kalabilirsiniz" demek midir?

6- Eylemcileri dağıtmak için elde su sıkacak panzer yok mudur? Varsa neden ortaya çıkmamışlar; göstericileri su sıkarak dağılmamışlardır? Neden göz yaşartıcı bomba kullanılmamıştır?

7- Devletin çevik ve çelik kuvvetleri, neden, yerli yersiz ve bilinçsiz müdahalelerle, suçludan kaçan bir görüntüye mahkûm edilmiştir?

8- Bu mitinge yasadışı örgütlerin katılacağı, hem de özel üniformaları, bayrakları ve flamalarıyla katılacağı; nasıl olup da haber alınamamıştır?

9- Ankara'da Kızılay'da, İstanbul'da Taksim'de bu gibi toplantı ve gösteri yürüyüşlerine izin verilmezken, en az bu yerler kadar işlek olan Kadıköy Altıyol Caddesi ve İskele Meydanında, bu toplantıya, kimler, nasıl izin vermişlerdir?

10-Kadıköy'deki emniyet güçlerinin başında bulunan Emniyet Müdür Muavini Ali Yön'ün ağır şekilde yaralanması, tabanca ve telsizinin elinden alınmasını müteakip, ekipleri kim sevk ve idare etmiştir? Ali Yön, ekipler tarafından niçin korunamamıştır?

11-Olayda çevrede hazır bekleyen askerî birliklerden niye yardım istenmemiştir?

Tüm bu soruların ve olayla ilgili daha bilinmeyen hususların Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından araştırılmasında zaruret görüldüğünden bu önergenin verilmesi lüzumu hâsıl olmuştur.

BAŞKAN - Sayın milletvekilleri, İçtüzüğümüze göre, önce Sayın Hükümete, sonra sayın grup temsilcilerine, daha sonra ilk imza sahibine ya da birinci imza sahibinin işaret buyuracağı sayın milletvekiline söz vereceğim.

Hükümetin ve grupların konuşma süreleri 20'şer dakika, önerge sahibinin ya da temsilcisinin konuşma süresi 10 dakikadır.

Sayın Hükümet, buyurun efendim.

İÇİŞLERİ BAKANI ÜLKÜ GÜNEY (Bayburt) - Sayın Başkan, muhterem milletvekilleri; Kocaeli Milletvekili Sayın Şevket Kazan ve 15 arkadaşının, İstanbul Kadıköy'de 1 Mayıs günü meydana gelen olaylarda gerekli tedbirlerin alınmadığı iddialarının araştırılması için, Anayasanın 98. İçtüzüğün 102 ve 103. maddeleri uyarınca Başkanlık makamına vermiş olduğu Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergeleri üzerinde Hükümet adına konuşmak amacıyla söz almış bulunmaktayım. Bu vesileyle Yüce Meclisin saygıdeğer üyelerini saygıyla selamlıyorum.

Önergeyi incelediğimizde, önergedeki veriliş amacının, özetle tarafımdan veya Sayın Başbakanımızca polisin yetkilerini kısıtlayıcı bir müdahalede bulunup bulunulmadığının, 1 Mayıs 1996 tarihinde Kadıköy'de meydana gelen olayların önlenmesi ve suçluların yakalanmasıyla ilgili" olarak gerekli tedbirlerin yeterli düzeyde alınıp alınmadığının ve toplantı ve gösteri yürüyüşünü düzenleyenler ile bu toplantı ve gösteri yürüyüşünün güvenliğini sağlamakla görevli olanların, görev ve yükümlülüklerini, Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanununun amir hükümleri uyarınca yerine getirip getirmediklerinin; olaylar sırasında çevrede bekleyen askerî birliklerden yardım istenmemesinin nedenlerini araştırmak olduğu anlaşılmaktadır.

Muhterem arkadaşlarım, bildiğiniz gibi, İstanbul'un Kadıköy İlçesinde 1 Mayıs etkinlikleri nedeniyle düzenlenen mitingde meydana gelen üzücü olaylar ile ilgili olarak, Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kuruluna, 7 Mayıs 1996 günü, gündem dışı bir konuşmayla bilgi arz etmiştim. Bu konuşmamda, 1 Mayıs 1996 Çarşamba günü Kadıköy'de meydana gelen olayları bütün açıklığıyla belirtmeye çalışmıştım. Bu nedenle, konuya tekrar uzun uzadıya girerek kıymetli zamanlarınızı almak istemiyorum; olaya, sadece, bu konudaki bilgileri tazeleme açısından ana hatlarıyla değinmekle yetineceğim.

Hepinizin bildiği gibi, 1 Mayıs 1996 günü İstanbul'un Kadıköy Meydanında yapılan miting, Türk-İş, Hak-İş, DİSK ve KESK konfederasyonlarının öncülüğünde, bu günün mana ve ehemmiyeti için etkinlikler olarak düzenlenmişti. Saat 09.00'da, Taksim Anıtına, düzenleme kurulunca çelenk konulmuş ve saygı duruşunda bulunulmuştu. Bu sırada, Taksim Meydanı, bazı göstericiler

tarafından işgal edilmek istenmişse de önceden alınan sıkı güvenlik önlemleri nedeniyle, bunda, karşıt güçler başarılı olamamışlardı.

Taksim Meydanında yapılacak bu eylemleri daha önceden istihbar etmemizin sonucu, burada sıkı güvenlik önlemleri alınmış, takriben 2 bin civarında güvenlik gücü orada konuşlandırılmıştı.

Kadıköy tarafında ise, saat 08.00'den itibaren, Kadıköy Belediyesi önündeki toplanma alanına intikal eden gruplar, daha önceden hazırlanan 45 arama ve kontrol güzergâhlarında denetimden geçirilmiştir. Saat 09.00 sıralarında, Kadıköy Evlendirme Dairesi önündeki kontrol sahasına, DHKP-C ibareli pankart taşıyan, yüzleri maskeli 300 kişilik bir grup gelmiştir. Tüm ikazlara rağmen üstlerini aratmak İstemeyen, güvenlik güçlerinin kendilerini aramamaları için müdahalede bulunan ve güvenlik güçlerine saldırıda bulunan bu 300 kişilik gruba, 500 kişilik bir grup da, başka yönlerden katılmış, büyük bir grup halinde, güvenlik güçleriyle aralarında sıcak bir tartışma çıkmıştır.

İşte bu esnada, saldırgan grup tarafından taş, sopa ve silahla güvenlik güçlerine yapılan müdahaleler sonucunda burada 5 kişi silahla yaralanmıştır. Bunlardan 1'i emniyet müdür yardımcısı bir güvenlik görevlisidir, geri kalan 4'ü de, orada bulanan insanlardandır.

Yaralanan bu insanlardan, vatandaşlardan Dursun Odabaşı'nın, Marksist Leninist Komünist Partisi üyesi olduğu tespit edilmiştir, daha önce de bu eylemlere katıldığına dair sicili vardır; Hasan Albayrak, TİKKO örgütü mensubudur, bu da, yine, daha önceden bu tip eylemlere katılmış bir şahıstır. Ayrıca, Levent Yalçın isminde bir şahıs, yine, burada silahla yaralanarak hayatını kaybetmiştir; bu şahıs da, Bayrampaşa Cezaevinde gardiyan olarak görev yapmaktaydı.

Bu olaydan sonra, muhtelif istikametlerden gelen göstericiler ve sendika mensupları, Kadıköy Meydanına doğru yürüyüşe geçmişlerdir. Bu yürüyüş kanunsuzdur; bu yürüyüş için izin alınmamıştır; ama sayılarının çok fazla oluşu, aynı zamanda, federasyon başkanlarının rica ve teminatları sonucu; güvenlik güçleri, bu yürüyüşü yapanları, sadece koruma amacıyla; meydana, gidecekleri yere kadar koruma amacıyla takip etmiş ve korumuşlardır.

Meydanda toplanıldığında, sayının 35-40 bin civarında olduğu tespitlerimizdedir ve burada, DİSK, Hak-İş ve KESK Konfederasyonları Başkanları konuşma yapmak istemişler; ancak, konuşmaları çok kısa sürmüş; çünkü provokatör gruplar ve illegal gruplar bu konuşmalara mâni olmuştur.

Burada, asıl izin alan ve bu toplantıyı tertip eden konfederasyon başkanları konuşmalarını yapamamışlar; taş, sopa ve müdahaleler sonucunda kürsüden indirilmişlerdir.

Güvenlik güçlerimiz, burada müdahale edip, bu diğer grupları işçilerden ayırmaya gayret etmişse de, tabii, bu kadar büyük bir toplulukta, bu ayırım yeterince yapılamamış; aynı zamanda, gelen şahısların küçük yaşta oluşu, 15-20 yaş grubunun büyük bir sayıda oluşu, burada daha etkin bir müdahale yapma-

mızı da önlemiştir.

Muhterem arkadaşlarım, konfederasyonların konuşamamaları sonucunda, konfederasyon mensupları, yani toplantı izni alan düzenleme kurulu da başta olmak üzere, sahayı terk etmişlerdir ve saha; tamamen illegal örgütlere kalmıştır. İllegal örgütler konuşma isteminde bulunmuş, bir miktar konuşma yapmışlar; fakat güvenlik güçlerinin müdahalesi sonucunda bunlar da dağıtılmıştır.

Burada bir noktayı dikkatlerinize arz etmek istiyorum: 2911 sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanununun 12. maddesi, düzenleme kurulunun, toplantının disiplininden sorumlu olduğunu vurgular ve sonuna kadar burada kalmasını emreder "toplantının bitiminden sonra ancak sahayı terk eder" diye bir amir hüküm vardır.

Tabii, burada, olayın bu hale geldiğini gören konfederasyon mensupları, bize göre "evet, artık, bizim aramıza başka gruplar girdi, biz bu işi yapamıyoruz" demişler, burayı terk etmişlerdir.

Doğru bir davranış göstermişlerdir. Bunu, müteaddit defalar ifade ettik; ama görevlerini de yeterli ve tam olarak yapmamışlardır; çünkü bu toplantının sonuna kadar, bu disiplin konusunda, kendilerinin de görevleri vardır.

Değerli milletvekilleri, burada toplanan illegal örgüt mensupları dağılmaya başladıklarında bütün çıkış noktalarında, ara sokaklarda tahribata başlamışlardır. Hepinizin bildiği gibi, 114 işyeri tahrip edilmiş, 10 oto kundaklanmış, 2 oto yakılmıştır.

Burada bize "güvenlik güçleri, acaba nasıl oldu da-televizyondan seyrettiğimize göre-bunlar, bu işleri yaparken, camları kırarken, bir otoyu yakarken veya taş atarken polis orada yoktu" şeklinde isnatta bulunuldu. Sizler televizyonlarda muhtelif kareleri seyrediyorsunuz; dikkat ettiğinizde, o karelerde, olay, çok kısa bir süre içerisinde oluyor. Muhtelif çıkış yerlerinden, bu işi yapanlar kaçıyor. Eğer, burada çekilen filmleri, benim gibi, devamlı takip etmek mümkün olsa, muhtelif yerlerde, aynı anda, çıkış noktalarında bu tahribatı yapanların, polis tarafından takip edildiği görülecektir ve takip edildi, önleri kesildi ki, bu işi yapanlardan 338 kişi yakalandı, adalete teslim edildi. Şunu arz etmek istiyorum: Bu, meydanda olan bir olay değil, çıkış noktasında ve ara sokaklarda olan bir olaydır. Panzerin, orada o anda görülmemiş olması veya polisin, toplu olarak bulunmamış olması mümkündür, çünkü bu, çıkış noktasında olan bir olaydır; meydanda olan bir olay değildir.

Muhterem milletvekilleri, bu olayları müteakip, içişleri Bakanı olarak olaylara anında el koydum; hangi eksiklerimiz vardır, ne gibi yanlışlarımız vardır, bunları tespite çalıştım. Ertesi gün, Bakanlar Kurulumuz toplandı, Bakanlar Kurulu, bu konuda gerekli araştırma ve incelemeyi yaptı. Sayın

Adalet Bakanıyla aynı gün İstanbul'a gittim, İstanbul'da da, olay yerinde ilgililerle gerekli incelemeyi yaptım.

Şunu açık kalplilikle ifade etmek istiyorum: Herhangi bir mazeretin arkasına sığınmayı asla düşünmüyorum. Bu mesele, sadece bizim meselemiz değil, bu, ülkenin meselesi, hepimizin meselesi.

Terör meselesi, sadece, birtakım şahısların veyahut da sadece bir kesimin meselesi değildir, tümümüzün meselesidir. Bu meselede, hepinizin hassasiyetini anlıyorum, aynı hassasiyeti, ben de, sorumlu bir insan olarak taşıyorum. Bu nedenle, hiç düşünmeden, bu konuda, Hükümet olarak,

İçişleri Bakanlığı olarak, güvenlik güçleri olarak herhangi bir zafiyetimizin olup olmadığını, tarafsız ve ciddî bir şekilde araştırdım. Bu idarî araştırmayla birlikte, demin de arz ettiğim gibi, hukukî yönden de, tespit edilip yakalananlar, peyderpey mahkemeye, savcılığa gönderildi. Şu anda elimizdeki bilgilere göre, yakalanan, gözaltına alınan bu 330 şahsın 270'i mahkemeye, savcılığa sevk edildi, 14'ü tutuklandı, bugün de 58 kişi-ki, asıl kilit adamlarıdır bunlar-sevk edildi. Onların, şu anda, mahkemeleri hâlâ devam etmektedir.

Bizim tespitlerimize göre, bu olaya karışanların yüzde 70'i yakalanmıştır, geri kalanların da çoğunun isimleri, adresleri tespit edilmiştir, fotoğrafları elimizde mevcuttur, kısa bir süre içerisinde, onlar da, mutlaka yakalanıp, adalete teslim edilecektir.

Muhterem milletvekilleri, idarî yönden gerekli tahkikatı başlattım. İstanbul Valisinin, olay günü görevde olmadığı, görevinin başında bulunmadığı konusu gündeme gelmişti, hepiniz biliyorsunuz.

Vali, şahsî işleri için izin almıştır; yalnız, 1 Mayıs günü görevinin başında olmak kaydıyla izin verilmiştir-yerine vekili bakmaktadır- ama o gün uçağı geç kalktığı için, görev mahalline saat 14.00'te dönmüştür.

Bu konuda, gerekli tahkikatı yaptırdım, gerekli bilgileri aldım, araştırma bitti. Aynı zamanda, yine, diğer güvenlik güçlerimizi yönetenler ve yardımcılar konusunda da tahkikat devam ediyor. Tahkikat sonuçları, kısa bir süre içerisinde, net bir şekilde elime geçecektir.

Şundan emin olmanızı istiyorum: Bu tahkikatın sonucuna göre, rütbesi veyahut da konumu ne olursa olsun, hiç kimsenin gözünün yaşına bakmamız mümkün değildir. Kanunlar neyi emrediyorsa o yapılacaktır; bundan, hepinizin müsterih olmasını istirham ediyorum.

"Polise Ankara'dan herhangi bir talimat verilmiş midir" sorusu vardır. Polise, şahsım ve Sayın Başbakan tarafından herhangi bir talimat verilmemiştir; verilmesi zaten mümkün değildir. Polis Vazife ve Salahiyet Kanununda, polisin, nerede, ne zaman silah kullanacağı açıkça yazılmıştır.

Buradan, benim veya Sayın Başbakanın, polise "silah kullanın" veya "kullanmayın" demesi anlamsızdır ve böyle bir şey olamaz, mümkün de değildir.

İstihbarat, zamanında yapılmıştır. Ayın 15'inden itibaren istihbarat birimlerimizden gelen bu konudaki bilgiler, anında, gerekli mercilere gönderilmiştir; yani, istihbaratın yapılmamış olması diye herhangi bir şey söz konusu değildir.

Askerden yardım istenmiştir. Askerî birliklerle anlaşma yapılmıştır.

Mahallin en büyük mülkî amiri, Vali, bu istemi yapmış ve gerekli hazırlık yapılarak, 150 civarında asker, jandarma timi de Fenerbahçe Stadında konuşlandırılmış; ancak, bunlara ihtiyaç kalmamıştır.

Demin, olayı çok kısaca arz etmiştim, belki dikkatlerinizden kaçmış olabilir, tekrar etmek istiyorum: Olay, saat 9.45'te ani olarak bir kontrol noktasında meydana gelmiş; kırıp, dökmeler de, dağılma esnasında, ara sokaklarda olmuştur. O anda, askerî birliğin yapacağı bir şey de yoktu. Zaten, şunu çok açıkça ifade edeyim; biz, bu bölgede; yani, Kadıköy'de 4 500 civarında güvenlik gücü konuşlandırmıştık ve daha önceden bunun planı yapılmıştı. Burada, kimlerin, nerede, nasıl kalacakları, konuşlandırılacağı yerler daha önceden saptanmış ve bu plan çerçevesinde yapılmıştı.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Sayın Bakan, ne kadar süre arzu edersiniz efendim; 3 dakika yeter mi?

İÇİŞLERİ BAKANI ÜLKÜ GÜNEY (Devamla) - Yeter...

Hepiniz takdir edersiniz ki, toplumsal olaylarda, her şey, istenildiği gibi dakik bir şekilde gitmeyebiliyor; bir anda, hiç beklenmedik sürprizlerle karşılaşılabiliyor. 35-40 bin kişinin bulunduğu bu olay da, son derece kızgın, daha önceden şartlanmış, bugüne kadar tespit ettiğimiz 5 bin illegal örgüt mensubunun da araya sızmasıyla, istenmeyen bu sonuçlar meydana gelmiştir.

Muhterem milletvekilleri, polisimiz, güvenlik güçlerimiz orada görevini yapmıştır, bunu, açıkça burada ifade ediyorum; canları pahasına bu görevlerini yapmışlardır. Belki, içinizden, o anda, daha sert daha radikal tedbirler alınması o anda icap ederdi diye düşünenler olabilir. Daha önce de arz ettiğim gibi, ekseriyeti 15-20 yaşındaki çocukların getirildiği bir toplulukta, bu durum karşısında ben, şahsen, polisin sağduyusunu takdirle karşılıyorum. Eğer, burada, daha katı radikal tedbirlere o an için başvurulsaydı, sonucun, son derece daha kötü olacağını düşünmekteyim.

Değerli Refah Partili arkadaşlarımın bu konuda göstermiş olduğu hassasiyete katılıyorum, teşekkür de ediyorum; Meclisimiz de bu konuda son derece duyarlıdır bunu biliyorum; ama bu araştırma ister açılsın ister açılmasın, hangi şekilde olursa olsun, İçişleri Bakanı olarak, ciddî ve kararlı bir şekilde gereğini yapacağım. Bunu, buradan, açıkça ifade ediyorum; ama gerek idarî gerek hukukî bütün soruşturmaların başlamış olduğu böyle bir olayda, bir Meclis araştırmasının bu olay için yeni bir şeyler getireceğini, yeni birtakım deliller getirebileceğini veyahut da bu konuda bizi daha fazla aydınlatacağına inanmamaktayım. Bu düşüncelerle, araştırma önergesine, Hükümet olarak olumlu bakmamaktayız.

Durumu, Yüce Meclisin takdirine arz ediyor, hepinize en derin saygılarımı sunuyorum. (ANAP ve DYP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Sayın Bakan, teşekkür ediyorum.

Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına, Ankara Milletvekili Sayın Erdem; buyurun. (CHP sıralarından alkışlar)

CHP GRUBU ADINA EŞREF ERDEM (Ankara) - Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; şahsım ve Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına Yüce Meclisi saygıyla selamlayarak sözlerime başlıyorum.

İki hafta kadar önce, İstanbul Kadıköy'de 1 Mayıs günü meydana gelen olaylar ve aynı gün televizyonlarda yayınlanan ürkütücü görüntüler, hepimizi derinden etkilemiş ve üzmüştür. Elbette üzüldük; ama, bu yetmez. Bu Ülkenin siyaset adamları olarak, sorunu, duygusal ve önyargılı olmaktan uzak, sağduyulu ve soğukkanlı bir şekilde ele almak durumundayız.

Refah Partisinin verdiği Meclis araştırması önergesinin gerekçelerinin tümüne-en azından bir bölümüne-katılmadığımızı burada açıklamak istiyorum.

Değerli arkadaşlarım, olayın, üzerinde durulması gereken iki boyutu vardır. Bir boyutu terördür, bir boyutu da demokrasidir, Terör Ve demokrasi bir arada düşünülemez. Terörün olduğu yerde demokrasi, demokrasinin olduğu yerde terör olmaz. Şiddet yoluyla sonuç alınamayacağını, artık herkes kavramış olmalıdır. Cumhuriyet Halk Partisi olarak, şiddeti, hiçbir şekilde benimsemediğimizi ve reddettiğimizi, açık ve berrak bir şekilde, burada altını çizerek ifade etmek istiyorum.

Bu arada, Kadıköy'de işyerleri tahrip edilen değerli yurttaşlarımızın zararlarının tazmin edilmesi açısından, Cumhuriyet Halk Partisinin bu işin takipçisi olduğu, bu konuda bir listenin yapıldığı ve Kadıköy Kaymakamlığınca İstanbul Valiliğine gönderildiğini bilgilerinize sunmak istiyorum."

Değerli arkadaşlarım, tabii, terörü reddetmek, terörün ortadan kaldırılmasına yetmez. Demokrasiyi içimize sindirmek, onu bütün kurumlarıyla yaşama geçirmek gerekir. Kafalarımızdaki önyargıları, tabuları yıkmak ve ifade özgürlüğünün önündeki engelleri ortadan kaldırmak gerekir. Olayları doğru değerlendirmek, burada, bu tartışmadan yararlanmak ve ders almak için bütünü görmek gerekir. Türkiye Büyük Millet Meclisinde, birbirimizi önyargılı görmek yerine, bir daha kanlı 1 Mayıs'lar yaşamamak için, birbirimizi dinlemek ve olayı her cephesiyle tartışmak doğru olacaktır düşüncesindeyim.

Emeğin, birlik ve dayanışmasının en anlamlı günü olan 1 Mayıs, çoğu zaman tarihsel köklerinden koparılarak bir başkaldırı gibi takdim edilmektedir. Oysa bu anlamlı gün, yüz yılı aşkın bir süredir, emeğin, ekonomik, sosyal ve politik taleplerinin dile getirildiği bir gündür.

Sayın milletvekilleri, 1 Mayıs'ı, isteyenler bahar ve çiçek bayramı olarak

kutlar, isteyenler o gün piknik yapar. Ancak, 1 Mayıs'ın, emeğin birlik ve dayanışma günü olarak kutlanılmasına hiç kimsenin karşı çıkmaya hakkı yoktur.

Her topluluğun, her katmanın, örgütün ve sınıfın birlik ve dayanışma günleri vardır. 1 Mayıs, işçi sınıfının sesinin ve insanca yaşamak, barış ve özgürlük istemlerinin, uluslararası ölçekte en gür biçimde yükseltildiği tarihsel bir gündür. Geride bıraktığımız 1 Mayıs, bu önemine ve anlamına uygun olarak bir kez daha yaşatılmak istenmişse de, ne yazık ki, planlanan biçimiyle kutlanamamıştır.

I Mayıs kutlamalarının yapıldığı 1993'te Pendik, 1994'te Hürriyet Meydanı ve 1995 ve 1996'da Kadıköy'de, hepsinde, arama noktalarında, belli gruplarla polis arasında olaylar çıkmıştır. Pankart sokma sokmama noktasında başlayan gerginliklerin yaşandığı arama noktalarından birinde, ne yazık ki, ilk defa bu yıl silah kullanılmış ve 3 kişi yaşamını yitirmiştir. Yürüyüş güzergâhında değil de, toplanma yerinde ve toplanma yerine ulaşan noktalarda arama yapılması yine ilk defa bu mitingde olmuştur. Gerekçesi de, arama sırasında ortaya çıkabilecek gerginliklerin, daha az insanın bulunduğu noktalarda olmasının istenmesidir, sorunların daha kolay ve sessiz aşılmak istenmesidir. Ancak, düşünülenin tersi olmuş, küçük bir arama noktasında silah kullanılmış ve 2 insan hayatını kaybetmiştir. Saat 11.00'de başlayacak olan 1 Mayıs kutlamaları öncesi, saat 09.15'te bu olayın yaşanmış olması, tansiyonun, daha sabahın erken saatlerinden itibaren yükselmesine neden olmuştur. Burada, yürüyüşü düzenleyen konfederasyonlarımızın yöneticilerinin ve işçilerimizin, çalışanlarımızın, emekçilerimizin gösterdiği sorumluluk bilinci ve sağduyu, takdire şayandır. Güvenlik güçlerinin de büyük bölümünün itidali, olayın daha da vahim bir boyut almasını önlemiştir.

Buna karşılık, toplumda süren huzursuzluktan beslenen toplum ve demokrasi düşmanları da vardır. Ne yazık ki, yıllardır, polis politize edilmiş, belli bir ideolojinin sempatizanı olanlar, bu örgüte alınmış ve âdeta, bu anlayış teşvik edilmiş, ortaya bir dev çıkarılmıştır. Bugün, bu deve hâkim olunamamaktadır. Her kitle gösterisinde, polislerin bir kısmına hâkim olmaya çalışan amirlere sıkça rastlanılmaktadır.

"1 Mayıs" deyince tüyleri ürperen "gençlik" deyince saldıran "işçi" deyince "komünist" diye tepki gösteren; açıkça, radikal sağ eğilimlerden yana bir Emniyet yaratılmıştır.

Haftalar öncesinden başlayan ve giderek yoğunlaştırılan kampanyayla, 1 Mayıs'ın, amacı dışına taşınacağının ve doğrultusundan saptırılacağının kanıtlarına, kimi yazılı basında bolca rastlanmasına karşın, güvenlik güçlerince gerekli ve zorunlu duyarlılığın gösterilmediği açıkça anlaşılmaktadır. Emniyet güçlerinin olaylara bilerek seyirci kaldığı kuşkuları, ciddî şekilde dile getirilmiş ve sonuçta, bu kuşkular, İstanbul Emniyet Müdürünün açıklamalarıyla, daha da haklılık kazanmıştır.

Bazı örgütlerin, propaganda amacıyla, güçlerini alabildiğince sergileye-

bilecekleri ve bu yolla kamuoyu oluşturmaya çalışacakları konusunda, yeterli istihbaratın yapılmış olması gerekirdi.

Kutlamaların, düzenleniş amacının dışına çıkarılarak, bir şiddet gösterisi haline dönüştürülmesini kimse onaylayamaz ve eylemin terör karakterini hiç kimse göz ardı edemez. Toplumsal belleğe kaydedilen görüntülerin unutulması ve bugünden yarına silinme olanağı da yoktur; ancak, güvenlik güçlerinin savsamasını anlamak da mümkün değildir. Bu kuruluşun görevi, olayların gerçekleşmesini bekledikten sonra, onu bastırmak değil, ortaya çıkmadan önlemektir; oysa 1 Mayıs mitinginde bunun tam aksi yapılmıştır. Nitekim İstanbul Emniyet Müdürünün "fazla müdahaleci olmadık, kamuoyu, bunları görsün istedik, vatandaşlarımız da haklılığımızı nihayet gördü" yolundaki açıklaması, bu iddiayı haklı gösterecek ipuçlarını vermektedir; bu tutum, pek çok soruyu da akla getirmektedir. İlerideki günlerde, olası operasyonlar için kamuoyunun hazırlanması ve onun desteğinin şimdiden sağlanmaya çalışılması gibi bir tutumun benimsendiği düşünülebilir.

Geçmiş yılların deneyimiyle ifade etmek istiyorum ki, bu tür bahanelerle demokratik hak ve özgürlüklerin yeniden kısıtlanmasına dönük bir düşüncenin ön hazırlıkları yapıldığı biçiminde, kamuoyunda yaygın bir izlenim oluşmuştur. Var olan demokratik hak ve özgürlüklerin kısıtlanması, açık olan kısmî kanalların da kısılması, kendini ifade edebilme yollarının tıkanması çözüm değildir; çözüm görülüyorsa, gelecek için kaygılar taşımamız gerekir.

Yaşananlar veya topluma yaşattırılmak istenenler, yeni baskıları da gündeme getirmeyi hedefliyorsa, bu, tam bir yanılgıdır. Var olan eşitsizliklerin üzerine gidilmezse, demokratik ifade kanalları daha da kısıtlanırsa, bu tedbirlerin önleyici olmayacağı, daha hazırlıklı, daha büyük tepkileri beraberinde getireceği unutulmamalıdır.

Ülkemizin sorunu, 82 Anayasasının getirdiği yasakçı ve baskıcı anlayışın, antidemokratik düzenleme ve uygulamaların tümünün ortadan kaldırılması, çağdaş demokratik devlet ve topluma ulaşılmasıdır.

Özgürlüklerin, kimilerince kötüye kullanılması ve kötü örnekler gerekçe gösterilerek, insan haklarına dayalı hukuk devletinin tüm kurumlarıyla yaratılması ve yaşatılması gereğine aykırı düzenlemeler için, yapay nedenler yaratılmamalıdır.

12 Eylül 1980 darbesiyle susturulan, örgütlenme hakkından yoksun bırakılan, politika yapması yasaklanan ve acımasızca ezilen emekçilerin ve çalışanların, demokratik kitle örgütlerinin giderek yükselen bilinçlenmesinin ve buna bağlı taleplerinin nasıl geriletileceğinin hesaplarının yapıldığını sezer gibi oluyoruz. Oysa sivil toplumu güçlendirmek ve demokratik katılımı gerçekleştirmek için, sendikal yaşamı düzenleyen yasaların ivedilikle, gerçek demokratik usul ve esaslara bağlanarak yeniden düzenlenmesi, sendikaların demokratik örgütlenme hakkının verilmesi ve bu amaçla, 2821 ve 2822 sayılı Yasalarda de-

ğişiklik yapılması zorunludur. Böylece, sendikalar güçlenecek ve 1 Mayıs'larda şiddeti amaçlayan grupların karşısında güçlü bir demokratik sendika yapısı ve gücü oluşturulacaktır. Bu şekilde, bu alanlar şiddeti kendileri tasfiye edeceklerdir.

Aynı şekilde, kamu sendikalarının da iç hukuk düzenlemesi bir an önce gerçekleştirilerek, gerçek bir sendikal yapı ortaya çıkarılmalıdır. Böylece, legal örgütlenme genişledikçe, illegal örgütlenme gerileyecektir.

Unutulmamalıdır ki, çağdaş, demokrat bir toplum yaratma, demokrasiyi kurumlaştırma, daha çok baskıyla değil, daha çok demokrasiyle mümkündür.

Sayın milletvekilleri, 12 Eylül sonrası uygulamaya konulan kültürel, sosyal ve ekonomik politikalar, yeni bir insan tipi yaratmaya yöneliktir. Çevresinde gelişen olaylara duyarsız, bireyci, çıkarcı, tüm moral değerleri yadsıyan ve bunların yanına da, bedeli nasıl ödenmiş olursa olsun, sadece kazanmak amacını koyan bir insan tipi. Bu politikada, maalesef, büyük ölçüde başarılı olunmuştur.

Bugün, ülkemizde toplumsal gelirin dağılımındaki adaletsizlik artarak sürüyor. Millî gelir hakça bölüşülmüyor. Üretmeden kazanmak, ülkesini ve insanını soyarak zenginleşmenin adı, iş bitiricilik sayılıyor. Rant ve faiz âdeta özendiriliyor. Bütün ahlaki değerlerin ve kavramların içleri boşaltılıyor; insanlar, erdemlerinden özveride bulunmaya zorlanıyor, soylu davranışlara dudak bükülüyor. İşkence olayları, yargısız infazlar devam ediyor ve kurumlaşıyor. İnsan hakları, giderek hız kazanan ve yoğunlaşan bir biçimde ihlal edilmeye devam ediliyor. Ceza ve tutukevleri çağdışıdır. Çalışanların tamamı, örgütlenme, grev hakkına sahip değil. Yükseköğrenimin eşiğindeki gençler huzursuz ve güvensiz. İşsizlik çığ gibi büyüyor. Hayat pahalılığı çekilmez bir hal alıyor.

Kırsal alanlardaki yaşam koşullarının yetersizliği sonucu kentlere akan insanlarımız, başlarını sokabilecek, elektriksiz, yolsuz, susuz bir odacık için canlarını veriyor. Şehirlerin etrafında yeni halkalar oluşturan gecekondu kentler büyüyor. Yeni kültürler ortaya çıkıyor; kent, kırsal kesim ve gecekondu kültürüyle insan arasında uyum sağlanamıyor.

Pek çok noksanıyla özetlenmeye çalışılan bu tablo içinde, 1 Mayıs'ta sergilenen şiddet, insanlarımızda kaygılara ve korkulara yol açmıştır.

Ancak, bilinmelidir ki, bu olaylar, içinde bulunduğumuz toplumun koşullarına ve doğasına bir parça uygundur. Topluma egemen kılınan ekonomik, kültürel, politik ve hukuksal koşulların, suç ve suçlu yaratmaya ne denli elverişli iklim oluşturduğunu görmeliyiz; toplumun, her an patlamaya hazır bir barut fıçısı haline getirildiğini fark etmeliyiz. Hepimiz biliyoruz ki, suçluyu kazırsanız, altından insan çıkacaktır.

Ne var ki, polis devletine özgü baskıcılıktan, insanı kul gören devlet anlayışından, yurttaşlarını potansiyel suçlu gibi gören devlet anlayışından, insanları etnik kökenlerine ve mezheplerine göre bir şablona oturtan çağ dışılıktan,

hukuk devletiyle kanun devletini birbirine karıştıran görüşten, uzlaşmayı, anlaşmayı, konuşmayı, hoşgörüyü reddeden, sevgiyi reddeden kısırlıktan ve sığlıktan uzaklaşamadığımız sürece, emeğin hakkını vermediğimiz sürece, insan gibi yaşamanın asgari koşullarını sağlamadığımız sürece, hepimizin kınadığı olayların azalmasını beklemek ve umut etmek pek de haklı bir beklenti olmayacaktır.

İnsanlarımıza hayal kurma olanağı dahi vermiyorsunuz ve ondan sonra da, umutsuzca girişilen şiddet karşısında şaşkınlığa düşüyorsunuz. Olaylar, basında ifadesini bulduğu gibi varoşların kente inmesi değildir. O insanlar, az önce çizilen koşullar içerisinde yaşamaktadır, kimsenin de bir yere indiği yoktur; iç içe geçmiş sorunlar yumağıyla, yine, iç içe yaşamaktadırlar.

Bu olaylar rastlantısal değildir; ama kaderimiz de değildir. Dürüst, ahlaklı, emeğe saygılı, insan haklarına saygılı, hak ve özgürlüklerin özüne saygılı bir yönetim eliyle sorunların listesinden gelmek hiç de zor değildir.

Başbakan olduğunuz bir ülkede değil de, güvenceli gördünüz bir ülkede mal mülk alır, Türkiye'nin parasını dışarıya transfer ederseniz, gençlerimizi, gelecek güvencesi yerine, ülkesine ve geleceğine güvenemez hale getirirsiniz, öfkeli gençlik yetiştirirsiniz. (CHP sıralarından alkışlar) Eğitimi, sağlığı, sadece ve sadece varlıklıların erişebilecekleri bir hizmet haline getirirseniz, gençliğin öfkesini artırırsınız. Bir emlak meselesi yüzünden mahkemeye saatlerce ifade veren Amerika Birleşik Devletleri Başkanının, hukukun üstünlüğü ilkesine duyduğu saygı yanında, mahkemenin celbine icabet etmeyen bir eski Cumhurbaşkanı için de, tavrını, gençlere elbette anlatamazsınız.

Değerli arkadaşlarım, bu ve benzer örnekleri artırmak mümkündür. Yazılı ve görsel basın tarafından laleleri kopartırken görüntülenen genç kızın hıncını ve hırsını anlamak ve açıklamak çok zordur belki; ama 3 yurttaşımızın polis kurşunuyla öldürüldüğünü anlamak ve açıklamak hiç mümkün değildir. (CHP sıralarından alkışlar) Herkesin konuştuğu, kırılan cam, koparılan lale... Evet, bunların hepsi terörün bir parçasıdır ve asla onaylanamaz; bu kargaşa, bu kırıp dökme, kesinlikle bağışlanamaz; hiçbir gerekçe, bu suçu ve suçluyu ortadan kaldıramaz.

Değerli arkadaşlarım, 3 kişinin öldürülmesi hiç mi önem taşımamaktadır? (CHP sıralarından alkışlar)

İnsanın ayağını bastığı toprak diyebileceğimiz temel hakların başında bedensel güvenlik hakkı gelir; yaşamı güvenlikte olmayan bir kişinin, başkaca değerli hak ve özgürlüklerden yararlanma olanağı olamaz. Fizikî varlığı yasal ve toplumsal düzenlemelerle güvenliğe kavuşturulmamış insanın, mucizevî şekilde korunmuş olsalar da, diğer hak ve özgürlüklerden yararlanması düşünülemez.

Özünde bütün hak ve özgürlükler değerlidir; ancak, kullanılabiliyor ise ve

temel haklar güvenliğe kavuşturulmuş ise pratik olarak bir anlam taşırlar.

Kişinin can güvenliği ciddî tehditler altındayken, sözgelimi, eğitim hakkının bir anlamı kalmaz; bu nedenledir ki, yaşama hakkı, en başta gelen temel haktır.

Ülkemizdeki gelişmeler, bu temel hakkın özüne dokunmakta pek çekingen davranamadığını ortaya koymaktadır. Giderek korkutucu boyutlara varan toplumsal tepkisizlik ve duyarsızlık, en az bu olgu kadar büyük bir tehdit oluşturmaktadır, Yargı kararlarına bağlanmış idam cezalarının dahi tartışıldığı ve bu ceza yandaşlarının argümanlarının tek tek çürütüldüğü günümüzde, insanların cinayetlere kurban verilmesi, hepimizin örtülemez ayıbıdır.

Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; olayı, yalın değil, bütün boyutlarıyla, sosyolojik, politik, ekonomik ve kültürel boyutlarıyla ve yukarıda özet olarak sunmaya çalıştığım karmaşık tabloyla birlikte ele alır ve de irdelersek, sağlıklı çözümler bulmak mümkün olur.

Sonuç olarak, terör, çıkar yol değildir. Bunun vurgulanması ve altının çizilmesi önemlidir; ama çağdaş bir demokrasiyi kurumlaştırmak, çağdaş bir güvenlik konsepti oluşturmak da en az o kadar önemlidir.

Bu tür toplumsal gösterilerde, önceden yeterli önlem alınmalıdır. Daha yürüyüş başlamadan, o küçük grupların disipline edilmesi gerekirdi. Su sıkma, göz yaşartıcı bomba ve benzeri yöntemlerin kullanılmamış olması. Ayrıca, düşündürücüdür. Ayrıca, hiç bir mazeret, silah kullanmayı, haklı gösteremez. Güvenlik güçleri, hepimizin güvenliğini sağlamakla görevlidir.

Bilinmelidir ki, güvenlik güçlerinin, belli bir ideoloji doğrultusunda politize edilmesinin, bilinmelidir ki, hiç kimseye yararı yoktur. Güvenlik güçleri, kendilerini, taraf olarak görmemelidir. Cumhuriyeti, onun temel ilkelerini ve laikliği tehdit eden tarikatları pazarlıklarla büyük kentlere sokan ve onlara izinsiz gösteri olanağı sağlayan güvenlik görevlilerinin-en azından bir bölümünün aynı tavrı, ekonomik ve demokratik hakları için gösteri yapan memurlar, öğretmenler, çalışanlar karşısında göstermemiş olmasını, aksine, onları coplamasını anlamakta zorluk çektiğimizi ifade etmek istiyorum. (CHP sıralarından alkışlar) Bu tutum doğaldır ki, kamuoyu vicdanını yaralar. Bununla, güvenlik mensuplarının tümünü kastetmiyorum; ama altını çizmekte de yarar görüyorum.

Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; bunun sorumluluğunu, elbette, sadece kamu görevlilerine yüklemek doğru olmaz; hatta tamamen doğru değildir; bizim asıl muhatabımız, siyasî iktidardır, siyasî otoritedir. Asıl sorumlu olan, böyle bir anlayışın oluşmasına, yeşermesine ve gelişmesine destek veren siyasî otoritedir, siyasî iktidardır.

İçişleri Bakanı Sayın Güney'in "Vali, izinli değildi" ifadesi, Valinin sorumluluğunu ortadan kaldırmadığı gibi, Sayın İçişleri Bakanının sorumluluğunu da ortadan kaldırmaz.

Değerli arkadaşlarım, değerli milletvekilleri; bir daha böyle olayları yaşamak istemiyoruz; gerçekten, Ülke, böyle olayları yaşasın istemiyoruz. Bu nedenle de, burada, gerçek sorumluların ortaya çıkmasına katkıda bulunmak istiyoruz, destek veriyoruz.

Bu duygularla, yüce Meclisi selamlıyor, saygılar sunuyorum. (CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Sayın Erdem, teşekkür ediyorum.

Müzakereye konu görüşmeyle ilgili olarak, Demokratik Sol Parti Grubu adına, Sayın Selvi; buyurun. (DSP sıralarından alkışlar)

DSP GRUBU ADINA M. CEVDET SELVİ (İstanbul) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

1 Mayıs olaylarıyla ilgili Meclis araştırması önergesi üzerinde, Demokratik Sol Parti Grubu adına, görüş ve düşüncelerimi sunmak üzere huzurlarınızda bulunmaktayım.

İstanbul Kadıköy'de yaşanan, 3 sivilin öldüğü, 30 sivil ve 40 polisin yaralandığı, 114 işyerinin ve 12 aracın tahrip edildiği 1 Mayıs olayları, tüm ülkede, üzüntüyle, kaygıyla izlendi. Tabii ki, gelişen bu ve benzeri acı olaylar karşısında, sadece üzüntü duymak, kaygılanmak yeterli değildir.

Bu olaylar, bu gelişmeler, geçmiş uygulamaların, politikaların, olumsuzlukların birikimi ve sonucudur; kısa ve orta vadeli geleceğin de, maalesef, göstergesidir. Bu bakımdan, 1 Mayıs'ta, Kadıköy'de yaşanan olayların, her yönüyle incelenmesi, irdelenmesi, temel nedenlerinin saptanarak, çözümlerin bulunması ve acil olarak da uygulanması gerekmektedir.

Eğer, yaşanan bu olay yüzeysel olarak ele alınır, kaynağına inilmez, sıradan bir olay gibi geçiştirilirse, bugüne kadar yapılan yanlışlar devam edecek, yeni yanlış ve hataların yapılmasına neden olacaktır. Bu da, ülkede, daha üzücü, acı ve daha tehlikeli boyutlara ulaşan olayların yaşanması ve yaygınlaşmasını sağlayacaktır.

Sayın milletvekilleri, 1 Mayıs, tüm dünyada, bir asırdan fazla süredir kutlanmaktadır. İşçi ve emekçi bayramı, birlik ve dayanışma günü olarak, barış içerisinde ve çeşitli etkinliklerle kutlanan bu gün, Türkiye'de de, 4 işçi konfederasyonu tarafından kutlanmak istenmiştir. Günün anlamına uygun, ülkenin büyük ihtiyacı olan birlik, beraberlik ve dayanışmayı da simgeleyen farklı siyasî görüşe mensup konfederasyonlar, ülkedeki haksızlık ye adaletsizlikleri bir kez daha anlatmak, yetkili ve sorumlulara kendi sorunlarını duyurmak istemişlerdir. Bu yasal ve demokratik haklarını kullanmak üzere, ilgili makamlara başvurmuş ve resmî izinlerini almışlardır. Önceden bilinen ve belirlenen yerde yapılacak açık hava toplantısı için yetkili ve sorumluların hazırlık yapması, gerekli önlemleri alması kaçınılmazdır; can ve mal güvenliğini sağlaması yasalar-

la da verilmiş bir görevdir; ancak, bu yetkililer görevlerini yerine getirememiş veya getirmemişlerdir.

Maalesef, ülkemizde her 1 Mayıs'ın sancılı olduğu ve geçmişimizde acılı ve kanlı 1 Mayıs'lar yaşandığı halde gereken önlemlerin alınmamış olması, araştırılması, incelenmesi gereken önemli bir noktadır. Maskeli, tek tip elbiseli, PKK flamalı, Apo posterli illegal örgütlerin, grupların önceden ve özellikle bugün için hazırlandığı istihbar edilmemişse; bu, gaflettir; eğer, bilindiği halde yeterli ve gerekli önlem alınmamışsa, daha da tehlikelidir.

İstanbul Valisinin böyle bir günde makamında bulunmaması, Emniyet Müdürünün "halk görsün istedik" şeklindeki talihsiz açıklamaları, düşündürücüdür. Bu ihmal, bu yaklaşım, bu sorumsuzluklar, 1 Mayıs Kadıköy mitingindeki can ve mal kaybına neden olan olayların önemli bir unsurudur.

Halkın alana henüz toplanmamış olduğu saat 9.30-10.00 arasında 3 kişinin öldürülmesi, bir polisin linç edilme girişimine duyarsız kalınması, olaylardan sonra yetkililerin basına yansıyan çelişkili açıklamaları ve yapılan hazırlıklar, gözden kaçırılmaması gereken konulardır. Örneğin, Valinin, sendikacılar tertip komitesi hakkında suç duyurusunda bulunması, suçlarının ise, Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Yasasına muhalefet ve kürsü güvenliğini sağlayamamak olduğunu belirtmesi, sendikacıların sanık olarak ifadelerinin alınmaya başlanması, ciddiyetle üzerinde durulması gereken konular arasındadır.

Yasal prosedürü yerine getiren, izinli bir mitingi gerçekleştirmek isteyen sendika ve işçilerin suçlanması haksızlıktır. Yetkili ve görevlilerin ihmali veya başarısızlıkları sonucu sendikaların saldırıya uğradığı açıktır. Sendikacıların ve işçilerin bu sorumlu davranışı, olayların tırmanmasını önlemek amacıyla gösterdikleri anlayışı görmezden gelmek, hatta inkâr etmek yanlıştır. Bunun altında, ancak, sendikaları baskı altına almak, en azından psikolojik baskı altında tutmak ve kamuoyunda yıpratmak anlayışı yatabilir; bu olay gerekçe gösterilerek, demokratik yasal hak arama yollarının daha da sınırlandırılması isteği bulunabilir; sendikaların daha da etkisiz hale getirilme çabası olduğu, sendikalaşmanın engellenmesi, önlenmesi için yapılan hazırlıklar olduğu, haklı olarak düşünülebilir.

Pahalılığın çekilmez olduğu, gelir dağılımındaki ve vergideki adaletsizliğin uçurum boyutuna ulaştığı, özelleştirmenin hızlandığı, işsizliğin daha da yoğunlaştığı, çiftçinin, esnafın, emeklinin, işçinin ekonomik sıkıntı içinde olduğu, memurun, kamu çalışanlarının sendikalaşma hakkının gündemde bulunduğu, öğrencilerin, gençlerin bunalıma düştüğü bu ortamda yeni hatalar, yeni yanlışlar yapılmamalıdır.

Çünkü sadece alınacak polisiye tedbirler, baskı ve demokratik yasal hak arama yollarının sınırlandırılması veya tıkanması, hiçbir sorunu çözmeyeceği gibi, açılan yaraların derinleşmesine neden olacaktır.

Bu bakımdan, 1 Mayıs olayları, öncesi ve sonrasındaki uygulamalar, politikalar, çok yönlü, ayrıntılı ve gerçekçi olarak araştırılmalı ve incelenmelidir.

İlk önce, belirli mağduriyete uğrayanlar, can ve mal kaybı olanlar, mesnetsiz ve kanıtsız bir şekilde suçlanarak, oyalanarak, durum geçiştirilmemelidir. Kadıköy esnafının zararı tazmin edilmelidir.

Her konunun, hatta ayrıntının incelenerek aydınlatılması sağlanmalıdır. Hukuk devleti olmanın gereği de budur. Bu olaylarda, hangi kademe ve makamda olursa olsun, ihmali, hatası, suçu bulunanlar saptanarak, yasal işlemler başlatılmalıdır.

Sayın milletvekilleri, önemli ve gerekli olan, acı da olsa, bu Kadıköy olayının bir uyarı niteliği taşıyabilmesidir; tüm toplum kesimlerinin, demokratik kurum ve kuruluşların, devlet içinde yer almış görevlilerin, bu olayı tekrar değerlendirerek, olumlu yönde katkı sağlayabilmesidir. Önemli olan, ülkeyi yönetme yetkisi ve sorumluluğu almış iktidarların, uygulanan politikalardaki yanlışları görebilmesidir, yapılan hataların boyutunu ve ülkeyi hangi çıkmazlara sürüklediğini fark edebilmiş olmasıdır. Özellikle, Türkiye Büyük Millet Meclisinin, bu olaydan hareketle, sorunların kaynağına inerek, temel nedenlerin bulunmasını, gerçekçi, kalıcı ve demokratik önlemler alınmasını sağlamasıdır; bu da, Türkiye Büyük Millet Meclisinin aslî görevidir.

Sayın milletvekilleri, Kadıköy olaylarıyla ilgili basında yer alan açıklamalarda, 2 memur, 25 üniversite, 30 lise öğrencisi, 10 ev kadını, 37 işsiz, 213 serbest-yani, işsiz-olmak üzere, 317 kişinin gözaltına alındığı yazılmıştır. Bunların büyük bir bölümün, çocuk yaşta olduğu görülerek, bırakılmıştır. 8 Mayısta, gözaltında bulunan 194 kişiden 152'si, herhangi bir örgütle bağının olmadığı gerekçesiyle, devlet güvenlik mahkemesi tarafından serbest bırakılmıştır; 42'sinin de örgüt bağının olup olmadığı araştırılmaktadır. Bilinen, görülen durum-rakamlara yansıyan şekliyle-olaydaki, çocukların, gençlerin, işsizlerin ve kırsal alandan göç eden insanların yoğunluğudur.

Türkiye, nüfusu en genç ülkelerden biridir; ama Türkiye'nin bir gençlik politikası yoktur. Atatürk, cumhuriyeti gençliğe emanet etmiştir; fakat gençlik arasında cumhuriyet düşmanlığı yaygınlaşmaktadır; değil cumhuriyet düşmanlığı, devlete, demokrasiye, hatta ulusa düşmanlık yaygınlaşmaktadır. Bunda, çağdışı bazı ideolojik saplantıların, dış kökenli kışkırtmaların etkisi olabilir, bölücü akımların katkısı olabilir; ancak, asıl, bir kısım gençlerin, hatta çocukların, bu kışkırtmalardan neden ve nasıl etkilenebildikleri önemlidir.

Bazı yasadışı örgütler, belli ki, gençlerin ye çocukların üzerinde, eğitim kurumlarından daha etkili olmaya başlamışlardır. Açıkça görülüyor ki, devletin gençlik politikası olmadığı gibi, geçerli bir eğitim politikası da yoktur. Ayrıca, devletin, tutarlı ve etkili bir iç güvenlik politikasının da bulunmadığıdır.

Kitlesel olaylar karşısında, polis, etkisiz kalmakla, bazen kaçmakla, öldürücü, can alıcı silah kullanma seçenekleri arasında sıkışıp kalmış durumdadır.

Oysa Genel Başkanımız Sayın Ecevit, polisin, kitlesel eylemler, yasadışı eylemler karşısında, can alıcı, öldürücü silah kullanmadan, kitleleri denetim altına alabilecek araçlarla ve yöntemlerle donatılması gerektiğini önermiş ve savunmuştu. O sıralarda, bu öneri ciddiye alınmamış, o sıralarda, bazıları tarafından, olayın önemi bile kavranamamıştı; fakat son zamanlarda, herkes, bu ihtiyacı, bu zorunluluğu kabul etmektedir. Yani, kitlesel eylemler karşısında, öldürücü silah yerine, başka türlü önlemlerin uygulanmasının gerektiği daha geniş kabul görmektedir; fakat bu yönde, hâlâ bir adım atılmamıştır.

Değerli milletvekilleri, devletin, hakça, dengeli bir kalkınma politikası yoktur. Bunun sonucu olarak da-kırsal alanın ve tarımın ihmali yüzünden- büyük kentlere göç hızla artmaktadır. Özellikle İstanbul'da, bu göç, sosyal patlamalara yol açmaktadır.

Buna karşılık, bazı belediye başkanları, devlet yetkilileri, vize uygulaması gibi çağdışı birtakım önerilerde bulunmaktadır, önemli plan, vize koymak, baskı uygulamak değildir; önemli olan, bu hızlı göçe karşı gerekli önlemleri almak, geçerli politikaları uygulamaktır.

Eğer, Demokratik Sol Partinin yıllardan beri gündeme getirmeye çalıştığı, yaygın ve dengeli kalkınma politikası uygulanmaya başlansaydı, büyük kentlerdeki-özellikle İstanbul'daki-sosyal sorunlar bu ölçülere varmazdı. Demokratik Sol Partinin, coğrafî anlamda, dengeli, yaygın, kırsal alandan başlayan kalkınma politikası, kentlileşme ve sanayi toplumu aşamalarına, yerinde ve yumuşak geçişi sağlayabilirdi.

Sayın milletvekilleri, İstanbul'da yaşanan olaylarda dikkatle incelenmesi gereken diğer bir yön de, bazı gençlerin, çocukların, sadece vitrinleri taşlamakla, kırmakla kalmamaları, otomobillere, bankalara saldırmakla yetinmemeleri, trafik lambalarına, çiçeklere hınçla saldırmalarıdır. Bunlar, ciddî bir bunalım aşamasına gelindiğini de göstermektedir.

Bu tuzaklara düşen gençlerin ruhsal sorunlarının, mutlaka, uzmanlar tarafından tahlili gerekmektedir. Ruhsal bunalımın altındaki sosyal nedenlerin de sosyal bilimciler tarafından incelenmesi gerekmektedir. Bu çocuklar, bu gençler, bu insanlar, başka ülkelerden gelmemişlerdir; bizim ülkemizin çocukları, gençleridir, kendi ülkemizin, kendi toplumumuzun yetiştirdiği, daha doğrusu adam gibi yetiştiremediği gençlerdir, çocuklardır ve kazanılması gereken insanlarımızdır.

Değerli arkadaşlarım, özetlemeye çalıştığım bütün bu konuların ötesinde, sosyal adaletsizliğin çok ileri boyutlara varmış olması, haksız kazancın, devlet soygunlarının, rüşvet, yolsuzluk ve usulsüzlüklerin yaygınlaşması, halkın tepkisini artırmaktadır. Bu ve benzeri suç işleyenlerin, yurt içinde veya yurt dışına çıkarak serbestçe dolaşması; yani, yapanın yanına kâr kalması, kamu vicdanını yaralamaktadır. Günlük yaşama yansıyan her türlü haksızlık, adaletsizlik halkı bıktırmakta ve bunaltmaktadır. İşsizlik ve yoksullukla kıvranan insanlar hasta-

ne kapılarında kalmakta veya elini verse kolunu kurtaramamaktadır. Okuyamayan, sağlığını koruyamayan kitleler, ekmek bulamayan insanlar çoğalmaktadır. Bu geniş halk kitleleri ile israf içerisinde sorumsuzca yaşayan belirli bir kesim arasındaki dengesizlik, hızla, uçurum boyutuna varmakta, bu adaletsizlik toplumsal huzuru daha da bozmaktadır. Hükümetlerin bu yöndeki yanlış politikaları ve uygulamaları, yetersizliği, duyarsızlığı ve ilgisizliği, halkın yalnızlığa, karamsarlığa ve umutsuzluğa düşmesini sağlamaktadır. Bu ve benzeri gelişmeler de sosyal patlamalara zemin hazırlamaktadır.

Değerli milletvekilleri, yıkıp yakmaların en çok görüldüğü ülke Amerika'dır. Amerika Birleşik Devletlerinde, özellikle zenciler, zaman zaman yıkıp yakmakta ve yağmalamaktadırlar. Bunlara nedenleri sorulduğunda ise "bizi, kimse dikkate almıyor; dikkat çekmek için yaptım; bu sistemde geleceğimi göremediğim için, geleceği olanlara da zarar veriyorum" türü yanıtlar alınmaktadır. Bu yanıtlar, bize ve olayların nedenine, kısmen de olsa ışık tutmalıdır.

Yaşanan bu büyük çelişkiler ve uygulamalar, insanlarımızı arayışa, zaman zaman da yanlışlara sürüklemektedir. Toplumun demokratik ve yasal örgütlenme hakkının engellenmesi, sendikasızlaştırma, var olan kooperatiflerin, meslek kuruluşlarının ve sendikaların daha da etkisiz ve güçsüz hale getirilmesi, iş güvencesinden yoksun, sigortasız işçi çalıştırma, çalışma yasalarının bile uygulanmaması, bazı işçilerin illegal örgütlerden etkilenmesini kolaylaştırmaktadır.

Halkımızın her gün gördüğü ve yaşadığı ülke yönetimindeki belirsizlikler ve tutarsızlıklar, devlete ve yönetenlere olan güven duygusunu zayıflatmaktadır.

Polisin, güvenlik güçlerinin, hangi olayda, hangi kitlesel eylemde ne gibi bir davranış içinde olacağının anlaşılmaması, ciddî olarak incelenmesi gereken bir konudur. Belirli gruplara gayet toleranslı, hoşgörülü davranan polis, zaman zaman, hak arayan memurlara, kamu çalışanlarına, öğrencilere, öğretmenlere, işçi ve emeklilere aynı yaklaşımı göstermemektedir. Bu çifte standart, kamuoyunun da gözünden kaçmamaktadır.

Başka bir örnek de, Aczimendi denilen bir grubun Ankara'ya girmek istemesi karşısında, bunların, güvenlik güçleri tarafından Gölbaşı'nda çevrilerek, girişlerinin önlenmesi; ancak, yapılan tartışmalardan sonra, bu grubun, sert tepkisi, tehditkâr sözleri sonunda ve birkaç saat sonra, Başkente girerek eylemlerini gerçekleştirebilmeleridir. Bu ve benzeri pek çok çelişkili uygulamalar ve pazarlıklar, halkın polise olan güvenini sarsmaktadır.

Ayrıca, günümüzde, linç etme istekleri ve eylemleri çoğalmakta, futbol terörü de hızla artmaktadır. (Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Sayın Selvi, 2 dakika daha süre vereyim; lütfen toparlayın.

M. CEVDET SELVİ (Devamla) - Hemen bitireyim.

Futbol Federasyonuna bir ayda 100'e yakın olay rapor edilmiştir, 74 takımın sahası kapatılmıştır. İşte, bu ve benzeri olaylar da göstermektedir ki, çok yönlü, gerçekçi ve kalıcı önlemlerin alınma zamanı geçmek üzeredir.

Bu haksızlıkların, adaletsizliklerin, sosyal devlet ilkesinden uzaklaşmanın, hukuk devleti ilkesini yozlaştırmanın, hukuk devleti ilkesini yok etmeye çalışmanın, toplumu ve ülkeyi hangi yarınlara, nasıl bir geleceğe taşıdığı görülmektedir. Bütün yanıltmalara, saptırmalara ve ısrarlara rağmen, bu düzenin, bu sistemin, nasıl bir gençlik, nasıl bir nesil meydana getirdiği açıkça anlaşılmaktadır.

Bunun için, İstanbul'da yaşanan 1 Mayıs olayları, ülkede yaşanan acı gerçekler ve gelişmeler çok yönlü incelenmeli, temel nedenleri saptanarak çözümler bulunmalı ve acilen uygulamaya konmalıdır.

Demokratik Sol Parti Grubu olarak, bu anlayış ve duygularla, 1 Mayıs olaylarıyla ilgili Meclis araştırması önergesine olumlu oy vereceğimizi belirtir, hepinize saygılar sunarım. (DSP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Sayın Selvi, teşekkür ediyorum.

Anavatan Partisi Grubu adına, Sayın Nejat Arseven; buyurun. (ANAP sıralarından alkışlar)

ANAP GRUBU ADINA NEJAT ARSEVEN (Ankara) - Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; Refah Partisi Grup Başkanvekili Sayın Şevket Kazan ve 15 arkadaşının, 1 Mayıs İşçi Bayramında İstanbul Kadıköy'de meydana gelen anarşik eylemlerde gereken tedbirlerin alınmadığı; alınmışsa, sorumlu olanların tespiti açısından Anayasanın 98 ve İçtüzüğün 102. maddeleri gereğince bir Meclis araştırması açılması hususundaki talepleri üzerine, Anavatan Partisinin görüşlerini arz etmek üzere, söz almış bulunuyorum. Bu vesileyle hepinizi, Yüce Meclisi saygıyla selamlıyorum.

Sayın milletvekilleri, Değerli İçişleri Bakanımız, daha geçen hafta, burada, yine aynı olayla ilgili olarak, Yüce Meclisi bilgilendirmek üzere gündem dışı söz almış ve yaptığımız görüşmelerde, hemen bütün gruplar bu konudaki görüşlerini ifade etmişler ve bu konu, Yüce Meclisin huzurunda enine boyuna tartışılmış ve görüşülmüştü.

Bugün, burada, aradan bir hafta geçtikten sonra, yine aynı konuyla ilgili olarak bir Meclis araştırması açılması amacıyla bir önerge verilmesi hususunu, hepinizin önünde duran ve incelemekte olduğunuz Meclis gündemindeki araştırma ve soruşturmaların sayısını, bunların giderek artmasını ve bu konuda, yarın, Meclisin gündeminin ne hale geleceği konusunu çok dikkatli düşünmeye davet ediyorum.

Burada, Meclisteki grupların milletvekili sayısı da dikkate alınırsa, eğer, bu araştırma ve soruşturma önergelerinin birçoğunun kabulü ve kurulacak ko-

misyonlara her grubun vereceği milletvekili arkadaşlarımın sayısı da dikkate alınırsa, ben, öyle zannediyorum ki, çok yakın bir zamanda, bu Mecliste, burada oturacak arkadaşımızı bulamayacağız ve bütün arkadaşlarımız, eğer bütün zamanlarını bu komisyon çalışmalarına verseler dahi, ben, inanıyorum ki, bunların hiçbirisinin tamamlanması ve netice alınması da mümkün olmayacaktır.

Evet, değerli arkadaşlarım, bundan sonra, bu konudaki görüşlerimi, Anavatan Partisinin görüşlerini ifade ederek sözlerime devam etmek istiyorum.

Değerli milletvekilleri, 1 Mayıs günü, İstanbul Kadıköy'de Türk-İş, Hak-İş, DİSK ve KESK'in 1 Mayıs İşçi Bayramı kutlamalarıyla ilgili düzenlemiş oldukları toplantıya karışan yasadışı illegal örgütlerin meydana getirmiş oldukları olaylar, hepimizi ve tabii, Yüce Meclisimizi yürekten yaralamıştır. 3 sivilin öldüğü, 30 sivil ve 58 polisimizin de yaralandığı, araçların ateşe verildiği, mağazaların cam ve çerçevelerinin kırıldığı, mallarının yağmalandığı ve yüz milyonlarca liralık maddî zararın ortaya çıktığı bu olayda başlıca suçlular, elbette, taş ve sopalarla bu hain eylemlerini gerçekleştiren illegal örgütler ve teröristlerdir. Bu olayda, işçinin sosyal ve ekonomik sorunlarının duyurulmak istendiği böyle bir günde, kürsülerde konuşmak isteyen sendika temsilcileri, militan gruplarca taşlanmak suretiyle konuşturulmamıştır.

Bu olaylara katılan gruplara mensup kişilerin yaş ortalamasının, emniyet güçlerinin tespitlerine göre, 20 veya alt yaş grubunda oluşu, Gaziosmanpaşa olaylarıyla başlayan, İstanbul ve Ankara'da işyerlerine dönük saldırı ve tahrip eylemleriyle devam ede gelen örgütsel hareketliliğin, 1 Mayıs 1996'da, ülkede, anarşi ve terörün ulaştığı seviyeyi göstermesi bakımından da dikkat çekicidir.

Aslında, bu olaylarda, yıkıcı eşkıya ve terör örgütlerinin, bugün, Türkiye'de ve özellikle İstanbul'da, neyin peşinde olduklarını ve amaçlarını, tüm kamuoyu önünde oynadıkları bu oyunla ortaya koymuş olmaları, son yıllarda, beli kırıldığı, bitirildiği ifade edilen terörün, değil güneydoğuda, büyükşehirlerdeki durumunu ortaya koyması da, aslında, bundan sonra, bu konuda yapılması gerekenlerin tespiti ve bu işle ilgili durumun tespiti açısından da, bence, fevkalade önemli olmuştur.

Aslında, o gün, güvenlik kuvvetlerimizin itidalli davranışı, belki bir manada, Kadıköy Meydanının kana bulanmasının ve aslında, o kargaşa anında ayırt edilmesi fevkalade zor olan, halisane niyetlerle orada bulunan ve asıl amaçlan 1 Mayıs İşçi ve Emek Bayramını kutlamak olan yüzlerce değerli işçi kardeşlerimizin de yok yere kanlarının dökülmesinin önüne geçmiştir. O gün Kadıköy Meydanında yapılacak olan kutlama ve gösterilerle ilgili olarak, bu bölgede, resmî ve tam teçhizatlı 3.500 – 4.000 civarında güvenlik görevlisinin görevlendirildiği, yetkililerce ifade edilmiştir.

Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; burada, aslında, fevkalade üzücü olan, gerek siyasîlerimizin gerekse basınımızın, bu olaylarda polisin pasif kalması konusunda, Sayın İçişleri Bakanımızın ve Başbakanımızın talimatlarının etkili

olduğu yolunda ve buna benzer açıklamalarla, aslında, Yüce Parlamentonun yekvücut olarak karşı çıkması ve bir siyaset malzemesi konusu yapılmaması gereken anarşi ve terör konusunun, maalesef, siyaset malzemesi haline getirilmesidir. İstanbul ilinde ilk kez olduğu İçişleri Bakanlığı kaynaklarınca ifade edilen ve 40 bin kişinin katılımıyla gerçekleşen 1 Mayıs etkinliklerinin, 4 bin kişilik bir provokasyon grubuna rağmen, işte demin ifade ettiğim sayıdaki güvenlik gücüyle kontrol altına alınmak suretiyle, olayların daha büyük bir boyut kazanmasının engellenmiş olmasını ve tabii, en önemlisi, bu manada katılımla gerçekleşen olaylarda, can kaybının sadece 3 kişiyle sınırlı olmasını fevkalade önemli buluyoruz; ancak, son yıllarda, kökünün kurutulduğu, bitirildiği ve üzerine kararlılıkla gidildiği ifade edilen terörün, 1996 1 Mayıs'ında ve henüz iki-iki buçuk ayı bulmayan Hükümetimiz döneminde, İstanbul'un göbeğindeki bu gösteri ve eyleminin de, Hükümetçe, üzerinde çok dikkatli bir şekilde durulması, değerlendirilmesi ve irdelenmesi gereken bir konu olduğuna inanmaktayız.

Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; burada, asıl olan-tekrar ifade ediyorum-anarşi ve terör, konularının istismarı değil, doğru tespit ve teşhislerle üzerine gidilmesidir. Bu konu, yalnız hükümetlerin değil, aslında, tüm Parlamentonun da ortak sorumluluğundadır.

Yine, burada, netice olarak, son dönemlerde, sokağa hâkim olmak istek ve eyleminde aşırı ısrarlı oldukları görülen şiddet yanlısı grupların, bu davranışları, bir şekilde, mutlaka caydırılmalıdır.

Aksi halin, radikal örgütlerin büyüme ve gelişme sürecine önemli katkılar sağlayacağını da gözden uzak tutmamak gerekir.

Değerli milletvekilleri, bu ve benzeri olaylarda, görevini layıkıyla yaptığına inandığımız tüm güvenlik güçleri ve özellikle polisimizin etkisiz gösterilmesi ve yıpratılmasının da, son derece yanlış olduğunu, burada, huzurunuzda bir kez daha ifade etmek istiyorum.

Yine, bu bağlamda, İçişleri Bakanımızın, konuyla ilgili bazı görevliler hakkında gerekli soruşturmanın açılmış olduğu ifadesini ve demin buradaki ifadesini de çok önemli bulduğumuzu sizlere ifade etmek istiyorum.

Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; bu olayda, illegal örgütlerin, eylemleri ve provokasyonları için 1 Mayıs gününü seçmiş olmaları da, aslında, bir tesadüf değildir. Polisten sâdır olacak çok sert bir davranışın, aslında, orada, fevkalade halisane duygularla bulunan, vatanın birliği ve bütünlüğünü her şeyin Üzerinde tutan ve tuttuğuna inandığımız işçi kardeşlerimize yönelik bir olay gibi gösterme gayretleri de burada, asil Türk polisinin olgun ve bilinçli davranışıyla neticesiz kalmıştır. Burada, aslında, çok basiretli davranan ve olayda, büyük ölçüde can kaybına sebebiyet vermeyen güvenlik güçlerimizi takdir etmek gerekmektedir.

Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; Ankara'da, Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesinde yaşanan olaylarda, polisimizin, gereksiz yere, çok sert davranışlarda

bulunduğu iddiaları da, yine, geçmiş günlerde basınımızda geniş bir şekilde yer almış ve kamuoyunda da ciddî bir şekilde tartışılmıştır. Böyle, çok önemli ve hassas toplumsal olaylarda, görüntülü ve yazılı medyanın, konunun önemine ve hassasiyetine binaen, çok dikkatli olması gereği de apaçık ortada durmaktadır. Çünkü toplumsal olaylarda, gerek polisin, güvenlik güçlerinin tahriki ve şartlandırılması gerekse vatandaşların aynı yönde yönlendirilmesi neticesi, olayların büyüme temayülü de apaçık ortada durmaktadır.

Bugün, Türkiye'de, tüm anayasal kuruluşların, artık, Türkiye'nin birlik ve bütünlüğüne kastettikleri konusunda hiçbir tereddüt bulunmayan bu kır ve şehir eşkıyasının yok edilmesi ve tabii, toplumumuzda, bu gibi yeni insanların da üretememesi konusunda, yetişmemesi konusunda gerekli her türlü ekonomik ve sosyal tedbirleri alma zorunlulukları da ortadadır.

Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; Refah Partisinin Grup Başkanvekili Sayın Şevket Kazan ve arkadaşlarının vermiş oldukları 1 Mayıs olaylarıyla ilgili Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergelerinin gerekçe bölümünde ifade bulan bazı hususlara da tekrar gelmek ve bu hususlarda Anavatan Partisinin görüşlerini ifade etmek istiyorum.

Burada, özellikle, gerekçe bölümünün birinci paragrafında, bu olaylar karşısında devletin aciz kaldığı yolunda bir beyan var.

Sayın milletvekilleri, Türkiye Cumhuriyeti, tarihinden bu yana, hiçbir dönemde acz içerisinde olmamıştır. Gerek şanlı tarihimiz gerekse cumhuriyet dönemi bunun canlı örnekleriyle doludur. İstiklal Savaşında, o durumda, o günün şartlarında, Büyük Atatürk'ün önderliğinde, yurdumuzu işgal eden ve bize hayat hakkı tanımamak kararındaki tüm işgal kuvvetleriyle mücadele eden bu millet, bugün, yine-dış mihraklarca desteklendiği Ve teşvik edildiği bilinen-üç beş kır ve şehir eşkıyasına pabuç bırakmayacaktır. (ANAP ve DYP sıralarından alkışlar)

Değerli milletvekilleri, Türkiye'miz büyük bir ülkedir ve bu millet de, çok büyük bir millettir. Bu Yüce Meclis çatısı altında, İstiklal Savaşını yapmış bu Meclisin içerisinde "bugün, devletin acz içerisinde olduğu" ifadesini, fevkalade yakışıksız bulduğumuzu açıkça ifade etmek istiyorum.

İşte, biraz önce ifade ettiğim bu terör örgütlerinin asıl amacı ve isteği de, aslında, ülkede, devleti acz içerisinde göstermek ve bu hali de, millet önünde tespit ettirmektir.

Türkiye Cumhuriyeti Devleti, ülkesi ve milletiyle bölünmez bir bütündür ve aynı zamanda, çok büyük ve güçlüdür. Dün olduğu gibi, bugün de, yarın da, hiçbir zaman, hiç kimseye ve hiçbir güce karşı acz içerisinde olmamıştır, olmayacaktır da.

Yine, bu araştırma önergesinde, polise, güvenlik güçlerimize, Sayın Bakan veya Sayın Başbakan tarafından, yetkilerini kısıtlayıcı müdahalelerde bulunulduğu iddiaları yer almaktadır.

Sayın milletvekilleri, hükümetlerin birinci hedefi, ülkede, bu gibi olayların önüne

geçmek ve ülkede yaşayan bütün vatandaşların, huzur ve refah içerisinde yaşamalarını sağlamak; ayrıca, ülkedeki huzur ve refahı da artırmaktır. Bu, yalnız bizim Hükümetimizin değil, aynı zamanda, tüm cumhuriyet hükümetlerinin de görevidir.

Ayrıca, bizim, Anavatan Partisi olarak beğenilir beğenilmez, tasvip görür veya görmez; o konuda bizim bir şey söylememiz mümkün değil- muhalefet dönemimizde açıkça göstermiş olduğumuz ve ortaya koymuş olduğumuz gibi, muhalefetin de, ülke ve milletin bütünlüğünü ilgilendiren bu gibi konularda çok ciddî bir sorumluluğu vardır.

Şimdi, bu olaylarda durum bu iken, Sayın Başbakanın veya Sayın İçişleri Bakanının, polise "müdahale etmeyin" şeklinde emir vermesi mümkün müdür? Yukarıda ifade ettiğim olayda polisimiz ve güvenlik güçlerimiz, topyekûn olarak, fevkalade basiretli davranmıştır. Bu gibi, ağır tahriklerle dolu ve katılımı yüksek; ayrıca, katılanların da mutlaka bir olay çıkarmak gayreti içinde oldukları bir olayda ölü sayısının 3 ile sınırlı kalışı, burada, önemli değil midir? Aksini düşünelim: Bu olayda, suçsuz ve kusursuz, sadece, mensubu oldukları konfederasyonların düzenlemiş olduğu 1 Mayıs etkinliklerine katılmaktan başka hiçbir-kusur diyelim-kusuru bulunmayan değerli işçi kardeşlerimizden onlarca, yüzlerce kişi ölseydi, bugün daha mı iyi olacaktı; yani, güvenlik güçleri, burada, çok başarılı olacak; devlet acz içinde olmayacak mıydı?

Sayın milletvekilleri, devletlerin büyük ve güçlü oluşu, bugün, tüm dünyada, özellikle, gelişmiş tüm Batı toplumlarında bu gibi olayların ya hiç olmaması ya da vukuu halinde, can kaybının az oluşuyla tespit edilmektedir.

Şimdi, biraz hafızalarımızı yoklayalım. Yine, İstanbul'da meydana gelen Gaziosmanpaşa olaylarındaki polisin tutumu, Ankara'da ve özellikle Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesinde meydana gelen olaylarda güvenlik güçlerinin tutumu; hatta-isterseniz biraz daha geriye gidelim-bu gibi bir olayda, bir milletvekilinin polisler tarafından coplanması, bu Meclisin tasvip ettiği olaylar mıdır? Veya basınımız, kamuoyumuz bu olayları tasvip mi etmiştir?

Değerli milletvekilleri, nasıl ordumuz milletimizin gözbebeğiyse, Türk polisi de, özellikle 1980 sonrası tarafsız ve yansız tutumuyla, gerek eğitimi ve gerekse teknolojik gelişmesiyle milletimizin gözbebeği olma yolundadır. Hepimizin evlatlarından oluşan, içimizden çıkmış, ülkede huzur ve sükûnetin sağlanması için gece ve gündüz çalışan; aynı zamanda da, hepimizin ve hatta mensubu bulunduğumuz siyasî partilerimizin il, ilçe teşkilatlarının veya genel merkezlerinin önünde nöbet tutarken hayatını kaybeden polisimizi rencide etmek yerine, yüceltmek ve ona sahip çıkmak gibi bir görevimiz de vardır.

Bu olayda da, devlet ve onun güvenlik güçleri, olayın da seyri içerisinde büyük bir basiretle olayın önlenmesi ve özellikle hepsi birbirine karışmış o sahadaki insanlar içerisinde can kaybının az olması için elinden geleni yapmıştır.

Önergede ifade edildiği gibi, devletin çelik ve çevik kuvvetlerinin yersiz ve bilinçsizi müdahalelerle suçludan kaçan bir görüntüye mahkûm oldukları iddi-

alarını da kabul etmek mümkün değildir. Hele bu önergede, devleti ve bu gibi olaylarda, olayın nasıl geliştiğini ve bir bakanın müdahale imkânının ne ölçüde olduğunu yakinen bildiğine inandığımız eski bir adalet ve içişleri bakanının imzasının da bulunmasını üzücü bulduğumu burada ifade ediyorum.

Burada kasıt aramanın... (Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Efendim, toparlar mısınız lütfen.

NEJAT ARSEVEN (Devamla) - ...yahut "bilinçsiz müdahale" deyimini kullanmanın da yanlışlığına inanıyorum. Burada, bilinç vardır, şuur vardır; orada toplanan suçsuz, kusursuz on binlerce insanın hayatını riske atmamak basireti vardır. Burada, görevlilerin şahıslarından doğan bir hizmet kusuru varsa, bu konular ve kişiler hakkında idarî soruşturmanın açılmış ve neticelenme noktasında olduğu da, Sayın Bakan tarafından ifade edilmiştir. Eğer, kusuru olanlar varsa, bu tahkikatlar neticesinde, mutlaka gereken yapılmalıdır.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, Anavatan Partisi olarak, bu Meclis araştırması önergesiyle ilgili oylamada, burada ifade ettiğim nedenlerle, ret oyu vereceğimizi huzurunuzda ifade ediyorum.

Sözlerimi bitirmeden önce, özellikle, son 1 Mayıs olayları başta olmak üzere, bu tür anarşi ve terör hadiselerinde hayatını kaybeden bütün güvenlik güçlerimize ve aynı olaylarda hayatını kaybeden bütün vatandaşlarımıza, Anavatan Partisi Grubu ve şahsım adına Allah'tan rahmet, bütün yakınlarına da başsağlığı diliyorum.

Hepinizi sevgi ve saygıyla selamlıyorum. (ANAP ve DYP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Sayın Arseven, teşekkür ediyorum. Sayın milletvekilleri, 17.55'te toplanmak üzere, birleşime 10 dakika ara veriyorum.

Kapanma Saati: 17.42

İKİNCİ OTURUM
Açılma Saati: 17.55
BAŞKAN: Başkanvekili Yasin HATİBOĞLU
KÂTİP ÜYELER: M. Fatih ATAY (Aydın), Salih KAPUSUZ (Kayseri)

BAŞKAN -Türkiye Büyük Millet Meclisinin 51. Birleşiminin İkinci Oturumunu açıyorum.

VII. - GENSORU, GENEL GÖRÜŞME, MECLİS SORUŞTURMASI VE MECLİS ARAŞTIRMASI (Devam)

A) ÖNGÖRÜŞMELER (Devam)

1-Kocaeli Milletvekili Şevket Kazan ve 15 arkadaşının, İstanbul Kadıköy'de 1 Mayıs günü meydana gelen olaylarda gerekli tedbirlerin alın-

BAŞKAN - Müzakereye konu görüşmenin gruplar adına söz söyleme sırasıyla Refah Partisi Grubunun temsilcisini kürsüye davet ediyorum.

Refah Partisi Grubunun görüşlerini ifade etmek üzere, Sayın Mehmet Altınsoy; buyurun.

RP GRUBU ADINA MEHMET ALTINSOY (Aksaray) - Muhterem Başkan, saygıdeğer milletvekilleri; 1 Mayıs 1996 tarihinde İşçi Bayramının kutlanması sırasında İstanbul Kadıköy'de vaki olan müessif hadisenin Yüce Meclise intikaliyle, bu hususta Meclis araştırması açılması istemi hakkında konuşmak üzere huzurlarınızı işgal etmiş bulunuyorum.

Müessif hadise, gerek Sayın Bakan gerek muhterem partilerin değerli sözcüleri tarafından defaatle burada hikâye edildi; medya da enine boyuna hadiseyi anlattı. O nedenle, hafızalarınızda taze olduğu için olayı izah ederek başlamayacağım.

Olay, 1 Mayıs 1996 tarihinde vaki oldu, 3 Mayıs 1996 tarihinde Meclis araştırması önergesini Yüce Meclise takdim ettik. 7 Mayıs gününde, Sayın İçişleri Bakanı, gündem dışı söz alarak olayı bu kürsüden huzurunuzda bütün teferruatıyla anlattı; değerli partilerin saygıdeğer sözcüleri de partilerinin görüşünü buradan size hikâye ettiler. Buna istinaden, biraz evvel, bu konuda söz alan Sayın İçişleri Bakanı, artık Meclis araştırmasına lüzum kalmadığını, bu bakımdan da Hükümetlerinin Meclis araştırmasına karşı olduğunu; Anavatan Partisi sözcüsü değerli Arseven de, aynı istikamette, meselenin aydınlandığını, onun için araştırma önergesinin aleyhinde oy kullanacaklarını beyan ettiler.

Değerli arkadaşlar, kanaatler muhteremdir; ancak, olayın vahamet derecesini bir defa daha gözler önüne sermekte mecburiyet var. Hangi cepheden olursa olsun, 3 can kaybı, 58'i polis olmak üzere 76 yaralanma, 120'yi aşkın ticarethane, işyeri, dükkân tahribi olmuş, yani mal ve can kaybı olmuş, kan dökülmüş bir hadise, Meclis içinde gündem dışı bir konuşmayla kapatılacak. Ne güzel...

Değerli arkadaşlar, tarım sektöründe hayvan nesli için, tehlike arz ettiği için Meclis araştırması yapıyoruz; insan nesline, insanların can ve malına kasteden bir hadise için Meclis araştırması açılmasına lüzum görmüyoruz...

REFİK ARAŞ (İstanbul) - Ne alakası var. Hiçbir alakası yok.

MEHMET ALTINSOY (Devamla) - Bu mantıkla hareket edilmesi mümkün değil. Elbette ki, hayvanların neslinin ıslahı ve idamesi için Meclis araştırması yapılmalı, bunun için de yapılmalı; hatta kelaynak kuşlarının neslinin tükenmemesi için de araştırma yapılmalı. O zaman da, bu hadiseyi pek küçük görmemeli.

Aslında, biz, bu olayı, bir Meclis araştırmasının ötesinde, bir gensoru konusu olarak düşünüyorduk; ancak, Hükümetin henüz yeni olması, Sayın İçişleri Bakanının bütün iyi niyetine rağmen, görevinde yeni olması dolayısıyla, yapılan hadisenin hüsnüniyeti makrun olduğunu düşünerek bu yolu tercih etmedik; ama, bir araştırmanın zaruretine inanıyoruz.

Şimdi, olayları, size hikâye etmekten ziyade, neticelerine göre değerlendirmeyi huzurunuzda arz etmeye çalışacağım: 3 ölü, 76 yaralı, şu kadar dükkânın tahribi... Olayın tarzı cereyanı fevkalade enteresandır. Saat 10.00'dan 15.00'e kadar, tam 5 saat, bir şehrin en büyük meydanı kanunsuz bir ekip tarafından işgal edilmiş oluyor ve kanundışı hareketler cereyan ediyor; sonunda da tahripler, yakmalar, yıkmalar, yağmalar oluyor.

Hadise fevkalade enteresandır. Bu işi tertip edenler, son derece tertipli, talimli, eğitimli ve düzenli. Güvenlik güçlerini yanıltmak için çok kurnazca bir taktik kullanılıyor. Önce, Taksim Meydanında bir olay olacağı bir gün evvel ilan ediliyor; daha doğrusu sızdırılıyor; güvenlik güçleri tam orada tedbir almışken, bu sefer Kadıköy'de hadise patlak veriyor.

Geliş tarzları fevkalade enteresan; ayrı ayrı cephelerden, ayrı ayrı kollar halinde gelip, birleşiyorlar. Ancak, çok eskiden yapılmış sıkı bir talimin ancak meydana getireceği bir olaydır; tesadüfî değil. Ondan sonra, 40 bini aşkın bir kalabalığı toplamış olan Türkiye'nin en büyük ve en güçlü dört işçi temsilcisi konfederasyonun temsilcileri ve orada-Sayın Bakanın ifadesiyle-4.500 - 5.000 civarındaki emniyet gücünün elinden meydanı teslim alıyorlar, kürsüye hâkim oluyorlar, hoparlöre hâkim oluyorlar, mikrofona hâkim oluyorlar ve 5 saat kendi propagandalarını yapabiliyorlar. Bu, küçümsenecek bir hadise değil.

İşin asıl vahim tarafı bu kadar da değil. Bu hadise olayın sadece su yüzünde görünenidir. Aslında, terör ve anarşi, göründüğü kadar küçük değildir, asıl büyük gücü yeraltındadır, bu sadece küçük bir gösteridir; ama bu gösteride tespit edilmesi lazım gelen bazı hususlar var. Bir defa, çok enteresandır, burada adı geçen TİKKO, Dev-Genç, PKK ve benzeri illegal örgütler kulağımıza pek de yabancı değil; her hadisenin içerisinde bulunuyorlar, her provokasyonun içinde bunlar var, her masum gösteriyi bunlar provoke ettiler. Bu kadar biliniyorlar; ama bir şey daha bilinmiyor. Şimdiye kadar illegal örgütler devlete karşı oldukları gibi birbirlerine de karşıydılar; ama bu hadise gösteriyor ki, illegal örgütler birleşmişler, anlaşmalı, müttefik hareket etmeye başlamışlar; asıl üzerinde durulması lazım gelen nokta budur.

Şimdi, güvenlik güçleri, maalesef, bu olay karşısında cılız kalmıştır. İşçi teşekkülleri de kürsülerini muhafaza edememişlerdir. Belki, iyi olmuştur, daha fazla can, mal kaybına sebep olmamak için meseleyi büyütmemişler diye telakki edilebilir, öyle de düşünülebilir; ancak, gayri meşru güçleri, her hücumlarında meşru güçleri püskürtmeye alıştırırsanız, bir gün, önünde durma imkânını bulamazsınız. Bu bakımdan, araştırmanın, mutlaka, ihtiyacına inanmak mecburiyeti var.

Değerli milletvekilleri, çok enteresan bir husus daha var; gayet tertipli olduklarını gösteren bir husus: Ortada görünen, daha ziyade 15 ve onun altında olan yaştaki çocuklar... Bunlar, orada tesadüfen bulunmuş değil. Bu çocuklar, temyiz kudretine sahip olmadıkları için, kandırılarak, özel olarak getirilip, emniyet güçlerinin önüne, bir nevi perde olarak konulmuştur. Şimdi, bir bakıyoruz tesadüfen yakaladığımız 300 küsur kişinin, 125 tanesi 18 yaşın, hatta 15 yaşın altındaki çocuklar. Sonra da dönüp, diyoruz ki "efendim, işte, emniyet güçleri, oradaki bu işin müşevviklerini yakaladı, meydana getirdi; haklarında tahkikat yapılacak, gereken cezalar verilecek; onun için, herhangi bir araştırmaya gerek yok." 125 tanesi 15 yaşın altındaki küçük çocuktan, bilmem şu kadarı ev kadınından, bu kadarı iş güç sahibi insandan müteşekkil, tesadüfen getirdiğiniz insanların arasından seçip çıkarabildiğiniz beş, on, yirmi tane teröristi cezalandırmış olmak, bu meseleyi kapatmaya kâfi gelir mi? Sorarım?

Kaldı ki, meselenin boyutu bu kadar da değil: asıl işin derinine inmek mecburiyetindesiniz.

İstanbul'da, Türkiye'nin her yerinde, günlerce evvel, birbirinin aynı olan sopalar hazırlanmış, üniformalar dikilmiş, talimler yapılmış; seyrettiniz medyada; talimli adımlarla ve gayet tertipli, bir nevi, askerî birlikmiş gibi hareket ediliyor. Bunlar, bir günde kendiliğinden olan şeyler değil; mutlaka, bunun talimi, terbiyesi yapılmış; nerede; Türkiye'de. O halde, istihbarat güçlerimiz çalışıyor, her şeyi haber veriyor diyorsak, ya istihbarat güçleri doğru dürüst çalışmıyor yahut da istihbarat teşkilatının gönderdiği bilgiler gerekli makamlarda doğru dürüst tahlil edilemiyor, değerlendirilemiyor. Ee, bunların tahkik edilmesi lazım, araştırma bunun için lazım.

Değerli arkadaşlar, bir başka husus da şudur: Bu tarz hareketler olduğu zaman hemen bir bahane bulunuyor; şehrin varoşlarındaki insanlar bu kargaşayı yaratıyor... Şehrin varoşlarında yaşayan insanlar, kendi bulundukları yerde can ve mal emniyeti, geçim imkânı bulamadıkları için büyük şehirlere sığınmış, hayatlarına, mallarına, canlarına ve geçimlerine çare arayan insanlardır. Niçin bunları suçluyoruz hemen? Ha, şehrin varoşlarında iptidaî şartlarda yaşadıkları için kötülük tohumları bunların içerisine ekiliyorsa, onların çocukları iğfal ediliyorsa, bunu da araştırmamız lazım; hükümetin, devletin güçleri bunlara imkân vermediği için buraları mikrop yuvası haline geliyorsa, bunun getirmenin suçlusunu aramamız lazım, onun için araştırma lazım.

Değerli milletvekilleri, bütün açıklamaları dinledik. Güvenlik güçleri bütün imkânını harcamış, elinden geleni yapmış, görevini yerine getirmiş; Sayın İçişleri Bakanı görevini ifa etmiş, Başbakan görevini ifa etmiş; o halde, bu facia neden cereyan etmiş? İşte, bunun araştırılması lazım.

Biz, şu anda, kimseyi itham etmek istemiyoruz, ne güvenlik güçlerini ne Sayın Bakanı ne de Hükümeti; ancak, bu olay ve bundan sonra olma ihtimali olan benzeri olaylar için hangi tedbirlerin alınması lazım, hastalık nerede, mesele nereden cereyan ediyor, onu bulmak lazım.

Değerli milletvekilleri, mikroplar, müsait ortam bulurlarsa ürerler. İllegal hareketler, terör, mutlaka bir mikroptur, hem de hayata kasteden bir mikroptur; ortamını bertaraf etmezseniz, bunun üstesinden gelemezsiniz. Teröristi, anarşisti mahkûm etmek amenna; ama terörizmi ve anarşizmi kökünden kurutamazsanız, kaynağından kurutamazsanız, insanları hapsetmekle bu işin üstesinden gelemezsiniz. Bunları araştırmak mecburiyetindesiniz. (RP sıralarından alkışlar)

Değerli milletvekilleri, ortamlar nasıl yaratılır; kanunsuz hareketler, yeraltı hareketleri, illegal hareketler, belli ortamı, zayıf iktidarlar zamanında bulurlar. Devlet bir organizasyondur; devletin organlarından birisi ve birincisi icra organı, yani hükümettir. Eğer, hükümet zayıf kalırsa, devletin aczi bahis konusudur. Bir değerli arkadaşımız burada bize, bir devletçilik dersi verdi. Türk Milleti büyük millettir; Türk Devleti de büyük devlettir, güçlü devlettir; ancak, onları temsil edenler zayıf olursa, devlet ayağa düşer. (RP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar) Terör de, anarşi de bu ortamda ürer. Güçlü olan iktidarlar, teröre izin vermezler, kaynağını kökünden kuruturlar; bu hadiseler hep zayıf zamanlarda çıkar.

Dolayısıyla, şahsen, bununla Hükümeti de fazla muaheze etmek istemiyorum; güvenoyu alması bile meşkûk hale gelmiş-Anayasa Mahkemesi kanalıyla-bir hükümetten, daha fazlasını beklemek mümkün değil. O halde, Hükümet, görevini ifa ederken, dayandığı ekseriyet ne olursa olsun, güçlü olmak mecburiyetinde; her şeyin üstesinden gelecek gücünü ispat etmek mecburiyetinde; aksi halde, sokakları anarşiye ve teröre teslim etmek gibi bir tehlikeyle karşı karşıya kalırız.

Sayın milletvekilleri, vali izinli miydi değil miydi, emniyet müdürü şu beyanatı verdi mi vermedi mi, talihli miydi talihsiz miydi, orada bulunan-4 500 veyahut 5 bin kişilik-emniyet güçleri görevlerini kâmilen yaptılar mıydı yapmadılar mıydı gibi hususlar şüphesiz araştırılacak; ama araştırmadan asıl gayemiz bu değil, biraz evvel arz etmeye çalıştığım gibi, asıl, bu hareketleri kökünden, temelinden önleyecek tedbirler alınıyor mu alınmıyor mu? Bu tedbirler günlük mesele değil, bir genel politika meselesidir, bir rejim meselesidir. Rejimin ayakta durabilmesi için, bütün şer kuvvetlere karşı konulacak tedbirler alındı mı alınmadı mı, bunlara bakmak lazım.

Eğer vilayet güçlüyse, valinin kim olması, makamında olup olmaması, vekilinin olması, asilinin olması bir şey ifade etmez; ama vilayet makamı kâfi vazifesini yapacak güçte değilse, makamda kim olursa olsun hiçbir şey fayda etmez; makamı güçlendirmek mecburiyetindesiniz.

Devlet, elbette güçlüdür; ama devletin icra organı zayıfsa devleti güçsüz duruma düşürür, terörün karşısında aciz duruma düşürür. Bir şehrin en büyük meydanı kanunsuzlar tarafından beş saat işgal ediliyorsa, orada ülkede iktidardan bahsedilemez. İktidar olmak, muktedir olmak demektir, muktedir olmak, tehdidini ikaya kadir olmak demektir. (RP sıralarından alkışlar)

Her terörist hadiseden sonra yetkililerden "terörün belini kırdık, anarşistin canına okuduk, bitirdik" gibi çok güzel laflar dinledik; ama bir bakıyoruz ki, her seferinde daha güçlü, daha gümrah olarak terör hadiseleri meydana geliyor. Demek ki, terör bitmiyor, bitirilemiyor!

"Ayinesi iştir kişinin, lafa bakılmaz; şahsın görünür rütbei aklı eserinde. Yetkililer buraya gelip "terörün belini kırdık, kafasını ezdik" diyeceklerine, kırsınlar, ezsinler, onu ispat etsinler; bu güçleri var mı yok mu, bunun da araştırılmasını istiyoruz. (RP sıralarından alkışlar)

Değerli milletvekilleri, araştırma, bir meselenin derinliğine, detaylarına inme meselesidir; kimsenin ithamı, kimsenin cezalandırılması meselesi değildir, ama derinliğine ve detaylarıyla araştırılmadan o mesele onun hakkında bir hüküm vermek de mümkün değildir.

Tekrar sözümün başına dönüyorum: Gündem dışı bir konuşmada burada yapılan izahatla, bu işin geçiştirilmesi mümkün değildir, çünkü Kadıköy'deki hadise, sadece 1 Mayıs hadisesi değildir; Başka 1 Mayıs'lara, başka olaylara, başka terörist hareketlere meydan vermemek için, şimdiden üzerinde ciddi olarak, adamakıllı duralım, araştıralım, kaynağını bulalım. Kaynağını kurutacak tedbirleri alırsak, o zaman, yeni 1 Mayıs'lara, yeni terörist hareketlere, yeni müessif hadiselere şahit olmayız. Bütün mesele bundan ibarettir. Bu olmadığı sürece, bir netice almanın mümkün olmadığı kanaatindeyiz.

Sayın İçişleri Bakanına bir istirhamımız var: Lütfen, Hükümet olarak fikirlerini değiştirsinler, araştırma için bizimle beraber olsunlar, yardımcı olsunlar; çünkü bu araştırma kendilerini de beraata götürecektir. Üzerinden şöyle bir geçmekle bu işi bıraktıkları takdirde, korkarım ki, Sayın Bakan hakkında da...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Efendim, toparlar mısınız lütfen.

MEHMET ALTINSOY (Devamla) - Bitiriyorum efendim.

...hafızalarda istifham kalacaktır. Bir değerli arkadaşım olduğu için, şahsen kendisinden rica ediyorum: Kendisinin de vicdanlarda istifham bırakmaması için, bu işe bizimle beraber "evet" demesini tavsiye ediyorum. Teşekkür ederim. (RP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Sayın Altınsoy, teşekkür ediyorum.

Doğru Yol Partisi Grubu adına, Sayın Dede, buyurun. (DYP sıralarından alkışlar)

DYP GRUBU ADINA NECMETTİN DEDE (Muş) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Doğru Yol Partisi Grubu ve şahsım adına hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Toplumumuzun günlerdir kahvehanede, sokakta konuştuğu 1 Mayıs olay-

larının, biz de burada tartışmasını yapıyoruz. 1 Mayıs olayı, yalnız 1996 yılında zuhur etmiş bir olay değildir; maziye baktığımız zaman nice 1 Mayıs olaylarına rastlamış, şahit olmuşuzdur.

Bu yıl da 1 Mayıs Bayramı kutlanmış, ülke genelinde 16 ayrı merkezde kutlama ve gösteri yürüyüşü şeklinde 1 Mayıs etkinliklerinin yapılmak istendiği, ilgililer tarafından, mülkî idare amirlerine başvurularla gündeme getirilmiştir. 16 merkezde, tahmini 78 bin kişi bu etkinliklere katılmıştır. Meydana gelen bu olaylar sonucu, 3 vatandaşımız hayatını kaybetmiş, 20 vatandaşımız ile 72 amir ve memurumuz saldırılar sonucu muhtelif yerlerinden yaralanmış, olaylara sebebiyet verdiği gerekçesiyle 330 kişi gözaltına alınmıştır. Saldırılar neticesinde 114 işyeri tahrip edilmiş ve 12 otomobil kundaklanarak, maddî hasar verilmiştir. Türk-İş, DİSK, Hak-İş, KESK öncülüğünde yapılan 1 Mayıs etkinlikleri, terör gruplarının propaganda ortamına dönüşmüştür. İşçinin sosyal ve ekonomik sorunlarının kamuya duyurulmak istendiği böyle bir günde, kürsüde konuşmak isleyen sendika temsilcileri, militan gruplarca, taşlanmak suretiyle, konuşturulmamışlardır.

Ülke genelinde gerçekleştirilen 1 Mayıs olaylarının yoğunluğu, İzmir, İçel ve İstanbul'da zuhur etmiştir. İşçi sendika ve yöneticileri tarafından oluşturulan düzenleme kurulunca Kadıköy Meydanında yapılan 1 Mayıs kutlamalarına, 40 bin civarında kişi katılmıştır. Saat 9.45'te Kadıköy Evlendirme Dairesi yanında pankart açarak toplanma alanına girmek isteyen 300 kişilik bir grup, ikazlara rağmen, güvenlik güçlerine ve etraftaki binalara taşlı sopalı saldırıda bulunmuştur.

Aynı anda Ziverbey Caddesi 1 No'lu arama noktasında, aynı örgüte mensup yüzleri maskeli 500 kişilik bir grubun da üstlerini aratmadığı, taşlı sopalı olarak polise, etraftaki işyerlerine yönelik saldırılara geçtiği, alan içerisinde toplananlarca da bu gruba destek verildiği, çıkan çatışmada silahla 5 kişinin yaralandığı ve bunlardan 3'ünün hayatını kaybettiği; olay çıkaran bir grup, yürüyüşe geçen kortejin önüne geçmek istemiş ise de, ikaz edilerek, mitingi düzenleyenlerin önde yürümelerinin sağlandığı; saat 10.30'da Fatih Sultan Mehmet Köprüsünde, araçlarla gelen 300 kişilik bir grubun köprü girişini trafiğe kapattığı, ikaz edilmeleri üzerine araçlarına binerek Kadıköy'e hareket ettiği; saat 11.45'te yürüyüş kortejinin miting alanına geldiği sırada bir siyasî partinin Kadıköy ilçe binasına molotofkokteyli atıldığı, birtakım mağazaların tahrip edilerek yağmalandığı görülmüştür.

Saat 12'de miting alanında, sendika yöneticileri konuşurken yüzleri maskeli 30 kişinin kürsüyü işgal ettiği ve topluca, mikrofon eşliğinde yasadışı sloganlar attığı, türküler söylediği; bu arada, işçilerin miting alanını yavaş yavaş boşalttığı; işçilerin dışındaki 5.000 kadar yasadışı örgüt mensubunun saat 15'e kadar çeşitli pankartlar açarak slogan attığı; sonradan, dağılmaya başladıkları sırada, Rıhtım Caddesi ile Söğütlü Çeşmesi Caddesinde bulunan banka, mağa-

za, oto galerisi, postane turizm acenteleri, pastane ve muhtelif işyerleri tahrip edilerek yağmalandığı, resmî ve özel otomobillerin maddî zarara uğratıldığı ve kundaklanmak suretiyle yakıldığı müşahede edilmiştir.

Olaylarda, 114 işyerinin tahrip edilerek yağmalanması, 10 otomobile maddî hasar verilmesi, 2 otomobilin yakılması olaylarına sebebiyet veren 330 kişi de gözaltına alınmıştır.

Değerli milletvekilleri, tarihimizi gözden geçirmek istiyorum. 1960 yıllarında üniversitede talebeydik ve gençliği temsil ediyorduk O yıllarda, Türkiye Millî Türk Talebe Federasyonu Başkanlığı da yapmıştım.

Şu anda görüyorum. Bütün partilerimizin, sırayla, iktidarda olduklarını müşahede ettim. Yaşım, yarım asır. Talebe ve gençlik idareciliği yaptığım zaman gördüğüm olaylar, hâlâ zuhur ediyor.

Neden? Olay olduğu zaman "gençlik" diyoruz, işimize gelmediği zaman "güvenlik güçleri" diyoruz; o zamandan beri gençliğe ne yaptık? Bütün partiler sırayla iktidara geldiler; hangisi, gençliğin geleceğini âbâd şekle soktu?

Şu anda, olay zuhur ettiği zaman, tüm partilere mensup olarak burada fikirlerimizi rahatlıkla arz ediyor ve bazı kesimlere çatmakla yetiniyoruz. Bu gençler hepimizin evladı değil mi, bu güvenlik güçleri hepimizin evladı değil mi? Bunları ithal etmedik. Güvenlik güçlerimizin çoğu da, dün okumakta olan bu gençlerimiz değil mi, bu evlatlarımız değil mi? Neden böyle; çünkü hiçbir zaman, dış güçler, Türkiye'mizin, Türkiye Cumhuriyetinin, devletimizin istikrarlı bir şekilde yücelmesine imkân verme düşüncesinde değillerdir.

Bakın, olaylar zuhur etmeden önce, basın, zaman zaman, güvenlik güçleri aleyhinde yazılar yazdı, toplumu hazırladı-artık, güvenlik güçlerinin öcü olduğunu belirtmek istiyorlar-yavaş yavaş, bu yazılarla güvenlik güçleri sindirilmeye başlandı ve işte, olaylar zuhur ettiği zaman da, güvenlik güçleri bocalamaya başladı. Bunlar, o zamanki haleti ruhiye meselesidir; kolay değildir bir olayla karşı karşıya kalmak. Şu anda, kürsüde rahat konuşmak veya tenkit etmek son derece rahat bir olaydır; ama temenni etmiyorum, bu olaylarla karşı karşıya gelindiği zaman, üstesinden gelmek son derece zor bir olaydır.

Bakın, ne kadar güzel alıştık, ağzımızdan hep "varoş" kelimesi çıkıyor. Nedir Allah aşkına bu varoş? Buna-gecekondu bölgesi-diyemiyor muyuz? Basında, bir gazetede geçti, hepimizin ağzında bir "varoş" kelimesi, hemen yeni terimi kavramaya başladık. Bu bölgedeki insanlar fakir insanlardır.

Eğer bunlar sırasıyla gelen iktidarlar zamanında aş, iş sahibi olsalardı, inanıyorum ki, sokakta bu türlü olaylara rastlamak mümkün olamazdı

Doğu Anadolu'da, Güneydoğu Anadolu'da her gün binlerce insan ölüyor, hiçbirimizin kılı kıpırdamıyor. İstanbul'da 1 Mayıs olayları zuhur etti; bunu, hükümet meselesi haline getirdik.

Doğu ve Güneydoğu Anadolu'da, terör nedeniyle her gün binlerce insan ölüyor; bunlar hiçbir zaman kale alınmayacak mı, orada güvenlik güçlerimiz

yok mu? Terör diyoruz, terörün içerisinde acaba suçsuz olanlar yok mu? Bunların araştırılmasını neden hiç düşünmedik. Sadece 1 Mayıs olaylarını ele alarak, burada herhangi bir kesime yanaşmak ve o kesimin geleceğini siyasî yönden teminat altına almak için mi bu görüşmeleri yapıyoruz?

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; bütün düşüncelere saygı duymamak mümkün değildir; ama görüyoruz, bir laf atılıyor; "Başbakan, polis silah kullanmasın diye İçişleri Bakanına talimat vermiş" Zaten, 2559 sayılı Polis Vazife ve Salahiyet Kanununun 16. maddesinde açıkça belirtilmiştir; "hiçbir makam, polise, kanun dışı silah kullanma emrini veremez." denilmiştir. İnanıyorum ki, bugün polis bu bilinçle yetişmiştir. Onun karşısındaki de insandır, kendi vatandaşıdır; karşı karşıya kaldığı insanların, kendi öz vatandaşı, öz kanı, öz canı olduğunu hiçbir zaman gönlünden çıkarmamıştır.

Gelin, elbirliğiyle Türkiye'nin geleceğini düşünelim. Bakın, bu tür önergelerle Meclisimizin gündemini-benden önce konuşan sayın milletvekilleri arz ettiler-tıkıyoruz. İçişleri Bakanımız, "Olayın müsebbipleri hakkında, her kesim için, gerekli işlemi yapacağız" diye ifade ettiler. Beklemeliydik, acaba ne yapacak; çok aceleciyiz. Polise laf söylüyorsunuz ama polisin imkânları buna müsait mi?

Biz, zamanında, Amerika'ya, terörle mücadele kursuna gittiğimiz zaman, bize, ilk defa, bir terör olayıyla ilgili film gösterdiler ve olayı yapanlar için de "Türk teröristler" dediler. Biz, orayı terk ettik ve yapımcılara "böyle bir olay olmamıştır ve Türkiye'deki teröristler tarafından da yapılmamıştır" dedik. Demek ki, dış güçlerde, biz, her zaman, öcü olarak gösterilmekteyiz.

Gelin, elbirliğiyle insaflı olalım, biz imanlıyız, inançlıyız, azimliyiz, bizi kimse yıkamaz; buna ben inanıyorum; gelin, biz de güç birliği yapalım, hangi partiye mensup olursak olalım Türkiye'nin kaderinde oynanan oyunlara müsaade etmeyelim; evimizde müsaade etmeyelim, sokakta müsaade etmeyelim, hatta ve hatta birleşik yönde, bu Mecliste birlik ve beraberlik içinde olalım. (DYP sıralarından alkışlar) Eğer biz, burada birliğimizi göstermezsek, sokaktaki evlatlarımız da ayrı duyguları taşırlar; biz, burada beraber olursak, sokaktaki çocuklarımız da aynı görüşe sahip olur. Biz, hiçbir kesimi suçlamak istemiyoruz. Biz, bu önergeyi, bir araştırma açılsın ve ortada bir kan revan varsa üstü örtülmesin; bir hak hukuk varsa, bu zayi olmasın diye verdik; biz bu görüşü savunarak buraya çıktık, bunun müdafaasını yaptık; aksini yapmaya da tenezzül etmeyiz zaten.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; özellikle terör örgütleri, fırsat buldukları her ortamı değerlendirmek suretiyle, bu tür eylemlere tevessül edeceklerdir. Yapılacak olan ekonomik ve sosyal düzenlemelerle, işçi ve memur kesiminin tepkisel hareketlere yönelmelerinin önlenmesi Hükümetimizin başlıca görevleri arasında olmalıdır. İşçimizin, memurumuzun ve gençlerimizin sorunlarının yasadışı örgütlerce kullanılması ve masum gösterilerin provoke edilerek,

devlete ve rejime saldırıya dönüştürülmesinin önlenmesinde, aklıselim sahibi her kesime büyük görev düşmektedir. Gelişmelerin boyutlarının önceden kestirilemeyişi, devlet güçleriyle, toplumsal hadiselerin kontrol altına alınamayışı, önemli sorunlar yaratmaktadır.

Diğer bir husus da, güvenlik kuvvetlerimizin teknik bilgi ve teçhizat yönünden takviye edilmesi gerçeğidir; çünkü hep birlikte paylaştığımız toplumsal sorunlarımız devam ettiği sürece, toplumsal boyutu olan olaylarla karşı karşıya kalmamız her zaman mümkündür.

Değerli milletvekilleri, geleceğimizi düşündüğümüz zaman, burada alacağımız kararları, mazimizden örnek alarak, atiye taşıma inancında olmamız gerekiyor. Şu veya bu, sudan sebeplerden dolayı, bu gündemin başka konulara çekilmesi ve bir kesimimizin zedelenmesi de, hepimiz için sonradan üzüntü kaynağı olacaktır. Parlamento olarak, parlamenter olarak, atalarımızın bıraktığı temiz mazimizi, bizlerin de, aynı duygularla devam ettirme inancında olduğumuza ve bu şekilde yürüteceğimize kanaatim sonsuzdur.

Siz değerli milletvekillerinin zamanını fazla almak istemiyorum. Bu konu, hepimizce bilinen bir konudur. İnşallah, Cenabı Allah, bir daha bizi bu tür olaylarla karşı karşıya getirmesin; hiçbir zaman, bir eve acı vermesin, hiçbir zaman, bir can kaybını benim ülkemdeki insanlarıma nasip etmesin. Bugün yanlış düşüncededirler, yarın doğru düşüncede olabilirler; bunlar, inançlı insanların çocuklarıdır, imanlı, azimli Türk Milletinin çocuklarıdır; inanıyorum ki, elbet bir gün gerçeği görecekler ve onların gönüllerine de merhamet gelecek, bu tür yanlış hareketlerden onlar da kaçınacaklardır.

Değerli milletvekilleri, olayda güvenlik güçlerince her şeyin soğukkanlılıkla yerine getirildiğini gördüm; şahsî kanaatim olarak da bunu uygun gördüğümü belirtiyorum. O harekette–televizyonda seyrettik-yolda sokak ortasında öldürülmek istenen bir güvenlik mensubunun belinde silahı vardı; o silahta, en aşağı, dokuz on tane kurşunu vardı; bununla, en aşağı on can yakabilirdi; ama onu takdirle karşılıyorum ki, bu acıya sabır gösterdi ve o silahına el atmadı. Burada, güvenlik güçlerimizin geleceğinde de-bazı zararlarımız olabilir, bazı yanlış yolda olanlarımız olabilir- gençlerimizin daha iyi yolda olacakları inancını taşıyorum; sizlerin de, bu görüşe biraz katılmanızı canı gönülden arz ediyorum.

Değerli milletvekilleri, rahmetli olan vatandaşlarımızın da, şu anda, evlerinde acısı vardır; onlara da Tanrıdan rahmet diliyor, bir daha böyle bir acı göstermemesini diliyorum.

Grubum adına hepinizi saygıyla selamlıyorum. (DYP ve ANAP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Sayın Dede, teşekkür ediyorum.

Önergede birinci imza sahibi olan Sayın Kazan, söz hakkını Sayın

Korkmaz'a devrettiğini bir tezkereyle yazılı olarak gönderdi; bu sebeple, Sayın Korkmaz; buyurun. (RP sıralarından alkışlar)

Sayın Korkmaz, süreniz 10 dakikadır.

MİKAİL KORKMAZ (Kırıkkale) - Sayın Başkan, Yüce Meclisin değerli üyeleri; gönül isterdi ki, kanın aktığı, anaların ağladığı, yavruların öksüz kaldığı, devletin hırpalandığı 1 Mayıs'la ilgili Meclis araştırması önergesini, Sayın Başbakanın ve bütün bakanların huzurunda, bu Meclis tartışsın; ama ne yazık ki, güvenoyu almamış bir hükümetin huzurunda, 1 Mayıs olaylarını irdelemeye çalışacağız; bu da ayrı bir talihsizliktir.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; bugün, bu Yüce Mecliste, her şey yakılıp yıkıldıktan sonra-devlet adına görev yapan bu milletin en değerli varlıkları üniformalı polisleri dövüldükten, 3 insan öldükten, 200 milyar liralık zarar yapıldıktan sonra-1 Mayıs'ın konuşmasını yapacağız.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; bu milletin, güzel bir gününü, elinde lalelerle, kardeşlik havası içinde omuz omuza kutlaması gerekirken, belinde silahı, elinde sopasıyla birtakım gözü dönmüşler, hak arama adına, emek mahsulü serveti yakmışlar, yıkmışlardır.

1 Mayıs'ı, yakıp yıkma ve her şeyi altüst etmeye çevirenler, ellerini kollarını sallayarak gezeceklerse, cezasız kalacaklarsa, bundan sonra yağmalamanın olmayacağını, insanların ölmeyeceğini kim garanti edebilir? Buna, dikkatinizi çekmek istiyorum.

Dün, bu sokaklar bu milleti yok etmek isteyen işgal kuvvetleriyle işgal edilmiş; fakat bu asil millet, tarihî gel eneklerindeki hürriyet ve istiklal meşalesiyle düşmanı kovmuştu. Dün düşmanı elbirliğiyle bu ülkeden kovanların evlatları, yanlış ve köksüz kültür politikasıyla birbirlerine düşman edilmiş ve düşman edilmeye devam edilmiştir. Bu politikayı üretenleri bu vatan coğrafyası, tarih boyunca affetmeyecektir.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; bugün neden bu duruma geldik veya getirildik; sorunun temelinde bu yatmaktadır. Bu millet, bu devletini, Çanakkale'de, Dumlupınar'da, Sakarya'da, İnönü'de kan ve ter dökerek yeniden kurmadı mı, yeniden inşa etmedi mi... Benim yiğit Anadolu in sanım, eli nasırlı köylüm, çilekeş işçim, mağdur memurum, yoksul emekli dul ve yetimim; Maraş'ın Sütçü İmamının, Erzurum'un babayiğit dadaşının, Karadeniz'in aslan bakışlı uşağının torunları 1 Mayıs'ı böyle kutlamamalıydı, kutlaması da mümkün değildir.

Öyleyse kimdir bunlar? Birileri suçluları ilan etti; gecekondu sakinleri. Hayır... Hayır... Onlara bu suçları isnat edenler, yalanda ve yanlıştadırlar. Gecekondu sakinleri, Anadolu'nun, çileli, namus timsali, yiğit insanlarıdır; devletine bağlı, ezan ve bayrağına saygılı, Sivas'ın, Çorum'un, Erzurum'un, Edirne'nin, Diyarbakır'ın, Burdur'un, Kırıkkale'nin, topyekûn vatan coğrafyasının asıl insanlarıdır onlar.

MURAT BAŞESGİOĞLU (Kastamonu) - Kastamonulular da var; onları saymadın.

MİKAİL KORKMAZ (Devamla) - 70'li yıllardan itibaren, bu milletin genç nesillerinin beynini, tarih düşmanlığı, millet düşmanlığı teranesiyle yıkadıktan sonra, hiç kimse, 1 Mayıs'taki yakıp yıkmayı varoşlara yükleyemez. "Bunu varoşlar yaptı" diyorlarsa. Meclisin dibindeki fakültelerdeki tarumarı kimler yaptı? Anarşik olayların okumuşlukla okumamışlıkla hiç alakası yoktur, vatan sevgisinin varlığıyla yokluğuyla ölçülü; buna dikkatinizi çekmek istiyorum. Bu insanlar, eğer vatanda esen rüzgârdan nasibini almış olsalardı, hangi rüzgârdan hangi mananın çıkmış olduğunu bilmiş olsalardı, bu vatanın hangi hamurla yoğrulmuş olduğunu bilselerdi, üniversitelerdeki, göz nurunun, elemeğinin neticesinde milletin helal parasıyla yapılmış şeyleri yakıp yıkarlar mıydı? Bunun temeline inilmesi gerektiğine inanıyorum.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; 1 Mayıs 1996'da, Kadıköy meydanında kan dökülmüş, 3 insan ölmüş, devletin polisi sopa yemiş ve linç edilmiştir. Yüce Meclisin, bu olayların temelindeki sorunlara inerek, çözüm bulması lazımdır. Bu millet, acı bir tecrübe geçirmiştir, 1970'li ve 80'li yıllarda binlerce vatan evladı birbirine öldürtülmüştür, bu vatanın sokakları kan gölüne çevrilmiştir. Hükümetin görevi, vatanı doğru yönetmektir. Yeniden analaın ağlamaması, çocukların yetim, eşlerin dul kalmaması için, bu Yüce Meclisin, 1 Mayıs ve benzeri yürüyüşlerdeki devletle vatandaşı karşı karşıya getiren olayların perde arkasını iyice incelemeye tabi tutması, araştırması gereklidir; sayın üyelerin, bu önergemize olumlu oy vererek, bu görevlerini yapacaklarından eminim.

Aynı tarihî değerleri taşıyan Anadolu insanını birbirine öldürten ne idüğü belirsiz görüş ve düşünceleri bu Yüce Mecliste çözelim ve bizleri buraya hayır dualarıyla gönderen asil milletimizin çocuğuna aş, iş hazırlayarak, hayır duaları almaya devam edelim; Meclisin görevi budur, inşallah yapacaktır.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; 1 Mayıs 1996'da, Kadıköy'de, devlet ayaklar altına alınmıştır. Sayın Vali tatildeyken "5.000 polis var" denilmiş; ama polisler, kendi canlarını kurtarmak için çaba sarf etmişlerdir. Millî servet yağmalanmıştır. Gelin, bu araştırma önergemize olumlu oy vererek, İstanbul Halkına ve milletimize görevimizi helâlından ifa etmeye çalışalım.

Sayın İçişleri Bakanımız 1996'nın 1 Mayıs'ıyla ilgili olarak Mecliste yaptığı konuşmada "her yıl, İstanbul'a ve İstanbul'un varoşlarına, özellikle güneydoğudan, 300-400 bin insanımız geliyor ve yeterince iskân edilemiyorlar; bundan dolayı, bu insanlar bu hale getiriliyor" demiştir.

Hayır, Sayın Bakanım, hayır... Size verilen bilgi yalan ve yanlıştır... Varoşların insanları, temiz Anadolu insanlarıdır; varoşların insanları, her şeylerini, sandık demokrasisiyle çözmeye hazırdırlar; dün İstanbul'da çözmüştür; Kırıkkale'de çözmüştür, Mamak'ta çözmüştür, Çankaya'da çözmüştür; demok-

ratik yoldan oyunu vermiş ve belediye başkanlarını seçmiştir. Onun için, varoşların insanlarından başka şey beklemek, onları başka yerlere yönlendirmek, vatana ihanet kadar, o insanlara da ihanettir. (RP sıralarından alkışlar)

Devletine söven, polisini döven, ellerinde sopayla vatan ve milletini bölen insanlar varoşların insanları değil, varoşlarda yaşayanların hakkını bir imzayla yutan ve daha sonra da onun üzerine yatan haramzadeler ve onların piyonlarıdırlar. (RP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; bu Yüce Meclis, bu dönemde de, geçmiş dönemlerde olduğu gibi, insanımızla devletimizi zaafa düşüren olayların üzerine gitmelidir. 1 Mayıs 1996'da, İstanbul Kadıköy'de meydana gelen olaylarda-yeniden söyleyecek olursak-3 insan ölmüş, devletin üniformalı polisi dövülmüş, 65 milyon vatandaşımızın hakkı gasp edilmiş; mallar, yağma edilmiş, yetimin hakkı yenmiş. Geliniz, bu pisliği temizlemek, suçluları meydana çıkarmak ve yargı organlarımıza yardımcı olmak vazifesini, bu Meclise verelim.

Bir de şunu ifade edeyim ki: Bu kürsüden, İstanbul halkının sevgisini kazanmış Tayyip Erdoğan gibi bir yiğide "İstanbul'a vize koyacak" diye laf atıldı. Bu, çağ dışılık ise, çağın içi hangi hizmetle izah edilebilir; bunun da cevabını istiyoruz.

Sayın milletvekilleri, sözümün sonunda şunu demek istiyorum: Kan dökülmüştür, sopa yenilmiştir, millî servet tarumar olmuştur; onun için, geliniz, araştırma önergesine, olumlu oy verelim; bu milletin huzurunda, yeniden 1 Mayıs'ların olmaması için söz verelim. Tarihte olmuştur; buraya çıkılıyor deniliyor ki "olmasın." Olmasını hiç kimse istemiyor; ama çaresi söylenmiyor; bunun, tek bir çaresi vardır...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Sayın Korkmaz, toparlar mısınız lütfen.

MİKAİL KORKMAZ (Devamla) - Bu milletin, varoşlarından, Çankaya'da oturan insana kadar Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlığının firmasını ve TC vatandaşını tanıyan insanlara değer vermektir; günübirlik politikaların ötesinde, insanı insan olarak bilmek, onun inancına da saygı duymak, kardeşlik ruhunun temelindeki kültürün ne olduğunu insanlara vermektir.

Bu duygularla, yeniden 1 Mayıs'ların olmaması için bu önergemize olumlu oy vereceğinizi umuyor, hepinizi saygıyla selamlıyorum. (RP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Sayın Korkmaz, teşekkür ediyorum.

Sayın milletvekilleri, Meclis araştırması açılmasına dair önerge üzerindeki müzakereler tamamlanmıştır.

Şimdi, önergeyi oylarınıza sunacağım.

Sayın milletvekilleri, Meclis araştırması açılıp açılmaması hususunu oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler?

MURAT BAŞESGİOĞLU (Kastamonu)-Açılmasını mı, açılmamasını mı?

BAŞKAN - Efendim, açılması hususunu... Takdimden önce "açılıp açılmamasını" dedim.

BÜLENT AKARCALI (İstanbul) - Bir daha tekrar eder misiniz?

BAŞKAN - Efendim, tekrar edeyim.

Meclis araştırması açılması hususunu oylarınıza arz ediyorum: Kabul edenler? Kabul etmeyenler?

Meclis araştırması açılması hususu kabul edilmiştir. (RP ve CHP sıralarından alkışlar)

Sayın milletvekilleri, Meclis araştırmasını yapacak komisyonun 9 üyeden oluşması hususunu oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler? Kabul etmeyenler? Kabul edilmiştir; komisyon 9 üyeden oluşacaktır…

Sayın milletvekilleri, komisyonun çalışma süresinin, başkan, başkanvekili, sözcü ve kâtip üyenin seçimi tarihinden başlamak üzere 1 ay olmasını oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler? Kabul etmeyenler? Kabul edilmiştir.

Sayın milletvekilleri, komisyonun, gerektiğinde, Ankara dışında çalışabilmesi hususunu oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler? Kabul etmeyenler? Kabul edilmiştir.

Sayın milletvekilleri, sözlü sorular ile (10/63) esas numaralı Meclis araştırması önergesini ve zaman kaldığı takdirde kanun tasarı ve tekliflerini görüşmek için, 15 Mayıs 1996 Çarşamba günü saat.15.00'te toplanmak üzere, birleşimi kapatıyorum.

Kapanma Saati: 18.52

DÖNEM: 20, CİLT: 25, YASAMA YILI: 2

T.B.M.M.
TUTANAK DERGİSİ

69 ncu Birleşim
18.3.1997 Salı

Kocaeli Milletvekili Şevket Kazan ve 15 Arkadaşının, İstanbul Kadıköy'de 1 Mayıs Günü Meydana Gelen Olaylarda Gerekli Tedbirlerin Alınmadığı iddialarını Araştırmak Amacıyla Anayasanın 98 inci, İçtüzüğün 104 ve 105 inci Maddeleri Uyarınca Bir Meclis Araştırması Açılmasına İlişkin Önergesi ve (10/67) Esas Numaralı Meclis Araştırması Komisyonu Raporu

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

1 Mayıs İşçi Bayramında İstanbul Kadıköy'de meydana gelen anarşik eylemlerde gereken tedbirlerin alınıp alınmadığı, alınmamışsa sorumlu olanların, tespiti açısından Anayasanın 98 ve İçtüzüğün 102 nci maddesi gereğince bir Meclis araştırması açılmasına delaletinizi saygılarımızla arz ederiz. 3:5.1996

Şevket Kazan-Kocaeli
Mihail Korkmaz-Kırıkkale
Kazım Ataoğlu-Bingöl
Oğuzhan Asiltürk-Malatya
Fehim Adak-Mardin.
Salih Kapusuz-Kayseri
Mehmet Elkatmış-Nevşehir
Kemal Albayrak-Kırıkkale
Mehmet Altınsoy-Aksaray
Alaattin Sever Aydın-Batman
Mehmet Bedri İncetahtacı-Gaziantep
Naci Terzi-Erzincan
Zeki Er gezen-Bitlis
Cevdet Akçalı-Adana
Mustafa Kamalak-Kahramanmaraş
M. SıddıkAltay-Ağrı

GEREKÇE

Milletçe henüz anlamını tam bilemediğimiz ve kutlamasını nedense beceremediğimiz "1 Mayıs İşçi ve Emek Bayramı" bu yıl İstanbul'un Kadıköy İlçesinde yine kana bulandı, yine yasa dışı örgütlerin estirdiği terör ortamında Devlet aciz kaldı. 3 sivilin öldüğü, 30 sivil, 40 polisin yaralandığı, araçların ateşe verildiği, mağazaların cam ve çerçevelerinin kırıldığı, malların yağmalandığı ve yüz milyarlarca lira zararın ortaya çıktığı bu olayda başlıca suçlular elbette taş ve sopalarla ve bu hain eylemi sergileyen illegal örgütler ve teröristlerdir.

Ancak bu olayda Devletin de yeterli tedbiri almadığı, gerek caydırıcılık, gerek müdahale ve gerekse suçluları yakalama açısından kendisinden beklenen dirayeti gösteremediği herkesçe kabul edilen bir vakıadır.

Olay sonrasında gerek yöneticilerin, gerekse tooplantıyı düzenleyen sendikacıların beyanatları gerçekten ilginçtir. Biryandan yöneticiler gerekli önlemleri almadığı gerekçesiyle sendikacıları suçlamakta, öte yandan sendikacılar güvenlik güçlerinin olaya zamanında ve yeterince müdahalede bulunmadığından yakınmaktadırlar.

Oysa 2911 sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu, toplantı ve yürüyüşü düzenleyenlerle, toplantı ve yürüyüşün güvenliğini sağlayacak olanların görevlerini teker teker saymıştır.

1. Bu sayılan görevleri taraflar yerine getirmişler midir?

2. Polise ta Ankara'dan Bakan ve Başbakan tarafından yetkilerini kısıtlayıcı müdahalede bulunulduğu şayiaları yaygındır, bu doğru mudur?

3. Poliste izinler kaldırılırken Vali Bey gerçekten Marmaris'te tatilde midir?

4. TV kameralarında meydanda 500 polis gözükmezken, Bakanın 5 000 polisle tertibat aldık demesi gerçek midir? -

5. Polise olayı uzaktan takip edin denilmişse bu (bir sivil polisin linç edilmesine de duyarsız kalabilirsiniz) demek midir?

6. Eylemcileri dağıtmak için elde su sıkacak panzer yok mudur? Varsa neden ortaya çıkmamışlar, göstericileri su sıkarak dağıtmamışlardır? Neden göz yaşartıcı bomba kullanılmamıştır?

7. Devletin çevik ve çelik kuvvetleri neden yerli yersiz ve bilinçsiz müdahalelerle suçludan kaçan bir görüntüye mahkum edilmiştir?

8. Bu mitinge yasa dışı örgütlerin katılacağı hem de özel üniformaları, bayrakları ve flamaları ile katılacağı nasıl olup ta haber alınamamıştır?

9. Ankara'da Kızılay'da, İstanbul'da Taksim'de bu gibi toplantı ve gösteri yürüyüşlerine izin verilmezken, en az bu yerler kadar işlek olan Kadıköy Altıyol Caddesi ve İskele Meydanında bu toplantıya kimler nasıl izin vermişlerdir?

10. Kadıköy'deki emniyet güçlerinin başında bulunan Emn. Müd. Mv. Ali Yön'üh ağır şekilde yaralanması, tabanca ve telsizinin elinden alınmasını müteakip, ekipleri kim şevki idare etmiştir? Ali Yön, ekipler tarafından niçin korunamamıştır?

11. Olayda çevrede hazır bekleyen askerî birliklerden niye yardım istenmemiştir?

Tüm bu soruların ve olayla ilgili daha bilinmeyen hususların Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından araştırılmasında zaruret görüldüğünden bu önergenin verilmesi lüzumu hasıl olmuştur.

Türkiye Büyük Millet Meclisi (S. Sayısı: 179)

İstanbul Kadıköy'de 1 Mayıs Günü Meydana Gelen Olaylarda Gerekli Tedbirlerin Alınmadığı İddialarını Araştırmak Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonu Raporu (10/67)

Türkiye Büyük Millet Meclisi
10167 Esas No. lu Meclis Araştırması Komisyonu, 11.12.1996
Sayı:A.01.1.GEÇ.10/67-40

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulunun 14.5.1996 tarihli 51 inci Birleşiminde alınan 422 sayılı Karar ile kurulan (10/67) Esas Numaralı Meclis Araştırması Komisyonu görevini tamamlamıştır.

Gerekli incelemeler neticesinde hazırlanmış olan rapor Komisyonun 4.12.1996 tarih ve 11 inci Birleşiminde alman 4 sayılı Karar ile sonuçlandırılmıştır.

Rapor muhalefet şerhleri ve ekleri ilişikte sunulmuştur.

Gereğini saygılarımla arz ederim.

Ali Oğuz
İstanbul Komisyon Başkanı

İÇİNDEKİLER

I. BAŞLANGIÇ
II. KOMİSYONUN KURULUŞU
III. KOMİSYONUN SÜRESİ
IV. KOMİSYONUN ÇALIŞMALARI
V. KOMİSYONA İNTİKAL EDEN BELGELERİN İNCELENMESİ
VI. KOMİSYONCA DİNLENEN KİŞİLERİN VERDİĞİ BİLGİLER
VII. DEĞERLENDİRME
VIII. SONUÇ

I. BAŞLANGIÇ:

Kocaeli Milletvekili Şevket KAZAN ve 15 arkadaşının 03.05.1996 tarihinde Meclis Başkanlığına verdikleri önerge ile; İstanbul Kadıköy'de 1 Mayıs günü meydana gelen olaylarda, Devletin gerekli tedbirleri almadığını, 3 sivilin öldüğünü, 30 sivil ve 40 polisin yaralandığını, araçların ateşe verildiğini, mağa-

zaların cam ve çerçevelerinin kırıldığını, malların yağmalandığını ve yüz milyarlarca lira zararın ortaya çıktığını ve bu olaylarda suçluların taş ve sopalarla eylemi gerçekleştiren illegal örgütler ve teröristler olduklarını, ancak, Devletin bu olayda gerekli tedbirleri almadığını, gerek caydırıcılık, gerekse

suçluların yakalanması açısından kendisinden beklenen dirayeti gösteremediğinin herkes tarafından kabul edilen bir vakıa olduğunu belirtmişlerdir.

Ayrıca, olay sonrasında güvenlik kuvvetleri yöneticilerinin, gerekli tedbirleri almadıkları için sendikacıları suçladıkları, sendikacıların ise güvenlik güçlerinin olaya zamanında ve gerektiği şekilde müdahalede bulunmadıklarından yakındıklanm ifade etmişlerdir. Oysa 2911 sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanununun toplantı ve yürüyüşü düzenleyenlerle, toplantı ve yürüyüşün güvenliğini sağlayacak olanların görevlerini belirttiğine değinilerek; „

1. Devlet güvenlik güçleri ve sendika yöneticilerinin, kendilerinin, miting sırasında görevlerini yerine getirip getirmedikleri,

2. Güvenlik güçlerine Ankara'dan Bakan veya Başbakan tarafından yetkilerini kısıtlayıcı müdahalede bulunduğu duyumlarının doğru olup olmadığı, , ' :

3. Güvenlik güçlerinde izinler kaldırılırken, Vali Bey'in gerçekten Marmaris'e tatile gidip gitmediği,

4. TV kameralanyla görüntülenen meydanda 500 polis görünmezken, Bakanın 5000 polisle tertibat aldık demesinin gerçeği yansıtıp yansıtmadığı,

5. Polise olayı uzaktan takip edin denilmişse bunun "bir sivil polisin linç edilmesine de duyarsız kalabilirsiniz" demek anlamına gelip gelmediği,

6. Eylemcileri dağıtmak için elde su sıkacak panzer olup olmadığı, varsa neden ortaya çıkmadığı, göstericileri su sıkarak dağıtmadığı, neden göz yaşartıcı bomba kullanılmadığı,

7. Devletin Çevik ve Çelik Kuvvetlerinin yerli yersiz ve bilinçsiz müdahalelerle suçludan kaçan bir görüntüye neden mahkum edildikleri,

8. Yasa dışı örgütlerin, özel üniformalarıyla bayrak ve flamalarıyla mitinge katılacakları hakkında nasıl olup da haber alınamadığı,

9. Ankara'da Kızılay'da, istanbul'da Taksim'de bu gibi toplantı ve gösteri yürüyüşlerine izin verilmezken, en az bu yerler kadar işlek olan Kadıköy Altıyol Caddesi ve İskele Meydanında bu toplantıya kim veya kimlerce izin verildiği,

10. Kadıköy Emniyet güçlerinin başında bulunan Emniyet Müdür Muavini Ali YÖN'ün ağır şekilde yaralanması, tabanca ve telsizinin elinden alınmasını müteakip, ekipleri kimin sevk ve idare ettiği, Ali YÖN'ün ekipler tarafından neden korunamadığı,

11. Olayda, çevrede hazır bekleyen askeri birliklerden neden yardım istenmediği,

Konularında ve bilinmeyen diğer hususlarda, Anayasanın 98 nci ve İçtüzüğün, 102. ve 103. maddeleri gereğince, Meclis Araştırması açılmasını arz ve talep etmişlerdir. (Ek: 1-1/2)

II. KOMİSYONUN KURULUŞU:

Türkiye Büyük Millet Meclisinin 20. Dönem Yasama Yılı 48. Birleşimi 07.05.1996 salı günü yapılan Genel Kurul toplantısında, Kocaeli Milletvekili Şevket KAZAN ve 15 arkadaşının, İstanbul Kadıköy'de 1 Mayıs 1996 günü meydana gelen olaylarda gerekli tedbirlerin alınmadığı iddialarını araştırmak amacıyla Meclis Araştırması açılmasına ilişkin önergesi okunmuş (Ek: 2), bunu takiben 14.05.1996 tarihli 51 nci Birleşiminde 10/67 esas numaralı Meclis Araştırması önergesi üzerinde, ANAP Grubu adına Ankara Milletvekili Nejat ARSEVEN, DSP Grubu adına İstanbul Milletvekili M. Cevdet SELVİ, CHP Grubu adına Ankara Milletvekili Eşref ERDEM, RP Grubu adına Aksaray Milletvekili Mehmet ALTINSOY ve DYP Grubu adına Muş Milletvekili Necmettin DEDE'nin konuşacakları ilgili partilerin grup başkan vekillerince belirtilmiştir. (Ek: 3-3/9)

Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulunun 51. birleşiminde, 14.05.1996 tarih ve 422 no'lu karar ile; İstanbul Kadıköy'de! Mayıs günü meydana gelen olaylarda gerekli tedbirlerin alınmadığı iddialarını araştırmak amacıyla Meclis Araştırması yapılmasına, bu araştırmayı yapacak Komisyonun 9 üyeden kurulmasına, Komisyonun çalışma süresinin, Başkan, Başkanvekili, Sözcü ve Katip üye seçimi tarihinden itibaren başlamak üzere 1 ay olmasına ve gerektiğinde Ankara dışında da çalışmasına karar verilmiştir. (Ek: 4)

TBMM Başkanlığının 16 Mayıs 1996 tarih ve KAN.KAR.-MD.-A.01.-0. GNS.0.10.000.02- 10/67-1592/4293 sayılı yazıları ile TBMM'nde grubu bulunan siyasi partilerin grup başkanlıklarından, oran cetvellerine göre Meclis Araştırma Komisyonuna verecekleri üye adaylarının belirtilmesi istenilmiş; bu talep üzerine, Anavatan Partisinden Ankara Milletvekili Nejat ARSEVEN, İstanbul Milletvekili Yusuf PAMUK, Cumhuriyet Halk Partisinden Ankara Milletvekili Eşref ERDEM, Refah Partisinden İstanbul Milletvekili Ali OĞUZ, İstanbul Milletvekili Ekrem ERDEM, İstanbul Milletvekili Hüseyin KANSU, Doğru Yol Partisinden Bursa Milletvekili Abdülkadir CENKÇİLER, İstanbul Milletvekili Hayri KOZAKÇIOĞLU ve Demokratik Sol Partiden İstanbul Milletvekili Mehmet Cevdet SELVİ aday olarak gösterilmişlerdir.

TBMM Genel Kurulunun 60. birleşiminde 11.06.1996 gün ve 431 no'lu kararı ile adı geçen milletvekillerinin komisyon üyeliklerine seçilmesi kararlaştırılmıştır. (Ek: 5-5/8)

20.06.1996 günü toplanan Komisyonda Başkanlık Divanı seçimi yapılmış ve İstanbul Milletvekili Ali OĞUZ başkanlığa, İstanbul Milletvekili Mehmet Cevdet SELVİ başkanvekilliğine, Ankara Milletvekili Nejat ARSEVEN sözcülüğe ve İstanbul Milletvekili Hüseyin KANSU katip üyeliğe seçilmişlerdir.

Yapılan seçim sonucunda tasnif komisyonu tarafından düzenlenen'tutanak, Komisyon Başkanlığınca, 20.06.1996 gün ve A.Ol.l.GEÇ.10/67-1 sayılı yazı ile TBMM Başkanlığına sunulmuştur. (Ek: 6:6/3)

TBMM Başkanlığı Genel Sekreterliğinin 2 Aralık 1996 tarih ve 1592 sayılı yazısı ile, İstanbul Milletvekili Hayri KOZAKÇIOĞLU' nun komisyonumuz üyeliğinden çekildiğine dair önergesinin, Genel Kurulun 28.11.1996 tarihli 24 üncü birleşiminde okunduğu komisyonumuza bildirilmiştir. (Ek: 6/4)

III. KOMİSYONUN SÜRESİ:

TBMM Genel Kurulunun 14.05.1996 tarihli 51. Birleşiminde 1 Mayıs günü İstanbul Kadıköy'de meydana gelen olaylarda gerekli tedbirlerin alınmadığına ilişkin iddiaları araştırmak üzere, 422 sayılı karar ile kurulan geçici komisyonun süresi 1 ay olarak belirlenmiştir. (Ek: 4) Başkanlık Divanı seçimi sonucunun TBMM Başkanlığına bildirim tarihi olan 20.06.1996 tarihinden itibaren 1 ay süreyle çalışan komisyonun süresi 20.07.1996 günü sona erdiğinden 11.07.1996 tarihinde toplanan komisyonun 4. toplantısında çalışma süresinin 1 ay daha uzatılması kararı TBMM Başkanlığına sunulmuş ve Genel Kurulun 18.07.1996 tarihli 79 ncu Birleşiminde okunarak kabul edilmiştir. (Ek: 7-7/9)

TBMM Genel Kurulunun çalışma süresi Temmuz 1996 sonuna kadar uzatılması nedeniyle, komisyon tarafından daha önce alınan "yerinde tesbit kararı" uygulanamamış, TBMM Genel Kurulunun 86. Birleşiminde aldığı 455 sayılı kararı ile tatil süresi içinde 9 gün süreyle çalışma izni verilmiştir. (Ek: 9-9/7)

11.08.1996 tarihi itibariyle, tatil süresince komisyon çalışmalarına ara vermiş ve tatil sonrası 02.10.1996 günü toplanarak komisyon raporunun hazırlanması ve üzerinde görüşmeler yapılabilmesi için, 4 Ekim 1996 tarihinde çalışma süresi bitecek olan komisyonun çalışma süresinin 1 ay daha uzatılması için alman karar TBMM Genel Kuruluna sunulmuştur. Genel Kurulca süre uzatımı kabul edilmiştir. Komisyonun 06.11.1996 tarihinde yapılan 7 nci toplantısında alınan 3 nolu karar ile komisyonun görev süresinin 1 aylık kesin ek süre ile uzatılması kararlaştırılmış ve TBMM Genel Kuruluna sunulmuş ve ek süre alınmıştır. (Ek: 10-10/8)

IV. KOMİSYONUN ÇALIŞMALARI:

1 Mayıs günü meydana gelen olaylarda gerekli tedbirlerin alınmadığı iddialarını araştırmak üzere kurulan komisyonumuz, Başkanlık divanı seçimini takiben Başkan Ali OĞUZ, Başkanvekili Mehmet Cevdet SELVİ, Sözcü Nejat ARSEVEN, Katip Hüseyin KANSU ve Üye Hayri KOZAKÇIOĞLU ile birlikte aynı gün zamanın İçişleri Bakanı Ülkü GÜNEY'i ziyaret ederek olay hakkında bilgi almışlardır. Konuyla ilgili olarak Bakanlıkça yaptırılan soruşturmaya ilişkin dosyanın komisyona intikali için gereğini kendilerine arz etmişlerdir.

27.06.1996 günü toplanan komisyon üyeleri, çalışma planının saptanmasını müteakip, olay yerinde tesbit yapılmasının doğru olacağını, fakat daha önce gerekli bilgi ve belgelerle Emniyet Genel Müdürü ve Ankara'da bulunan İşçi Konfederasyonlarında^ ilgililerin komisyona davet edilerek bilgilerine başvurulmasının yerinde olacağı kararına varmışlardır. (Ek: 11-11/8)

Komisyon Başkanı Ali OĞUZ, 02.07.1996 tarih ve 2 sayılı faksıyla Türk-İş Mali Müşaviri Enver TOÇOĞLU'nu, 3 sayılı faksıyla HAK-İŞ Konfederasyonu Başkan Yardımcısı Hüseyin TANRIVERDİ'yi, 4 sayılı faksıyla, HAK-İŞ Konfederasyonu Başkanı Salim USLU'yu, 5 sayılı faksıyla Emniyet Genel Müdürü Alaattin YÜKSELİ, 6 sayılı faksıyla Şemsi DENİZER'i, 09.07.1996 tarihli 8 sayılı faksıyla bir kere daha Şemsi DENİZER'i komisyona davet ederek komisyon üyelerine konuyla ilgili bilgilerini aktarmalarını istemiştir. (Ek: 12-12/8)

Komisyon 03.07.1996 tarih ve 7 sayılı yazısı ile İçişleri Bakanlığından; 1 Mayıs 'ta meydana gelen olaylarla ilgili soruşturma dosyanın komisyona intikalini istemiştir. (Ek: 12/9)

Türkiye Büyük Millet Meclisi (S. Sayısı: 179)

Komisyon, 12.07.1996 tarih ve 11 sayılı yazısı ile Emniyet Genel Müdürlüğünden 1 Mayıs günü İstanbul Kadıköy'de meydana gelen olaylarda gerekli tedbirlerin alınmadığı iddialarını aydınlatmak amacıyla, anılan günde olay yerinde görevlendirilen emniyet mensuplarının listesinin komisyona intikalini istemiştir. (Ek: 13)

Komisyon, 18.07.1996 tarihli 5. toplantısında, başkan ve dört üyenin katılımıyla, olay yerinin incelenmesi ve yetkililerle görüşmelerde bulunulmasının yararlı olacağını kararlaştırmıştır. -

Komisyon bu kararını 19.07.1996 tarih ve 13 sayılı yazısıyla TBMM Başkanlığına sunmuştur. Ayrıca kararda, mahallinde görev yapacak üye ve görevlilerin, ulaşım ve harcırahlarının ödenmesi konusuna Başkanlığın müsaadelerini arz etmiştir.

Komisyon, 18.07.1996 tarihli 5 nci toplantısında aldığı "Mahallinde Tesbit" kararını, TBMM Genel Kurulunun çalışmalarını 1 Ağustos 1996 tarihine kadar uzatması nedeniyle, TBMM Genel Kurulunun tatile girdiği 05-11 Ağustos tarihleri arasında yapacağına dair kararını TBMM Başkanlığına bir tezkere ile sunmuş; bu tezkerede komisyon çalışmalarına yardımcı olması amaçlanan İçişleri Bakanlığı, Mülkiye Başmüfettişi Halil YILMAZ'm mahallinde çalışmalara katılmasının uygun görüldüğü de belirtilmiştir. (Ek: 9/1) ,

Komisyonun, TBMM'nin tatile girdiği tarihden sonra 05-11 Ağustos 1996 tarihleri arasında mahallinde çalışmalar yaparak 11 Ağustos 1996 tarihinden itibaren çalışmalarına ara vermesi ve TBMM'nin tatilinin bitişinden itibaren işine devam etmesine dair 31.07.1996 gün ve 18 sayılı müsaade isteme yazısı TBMM Başkanlığına sunulmuştur. (Ek: 14)

TBMM Genel Kurulunun 01.08.1996 tarih ve 455 sayılı Kararı ile 10/67 Esas Numaralı Meclis Araştırması Komisyonunun TBMM'nin tatile girdiği 03.08.1996 tarihinden itibaren 9 gün süreyle çalışmasına izin verilmiştir. (Ek: 9)

Komisyon, 24.07.1996 tarih ve 15 sayılı yazılarıyla İçişleri Bakanlığından, İstanbul Valisi Rıdvan YENİŞEN'in, 1 Mayıs günü görevinin başında bulun-

maması ve miting öncesi ve sırasında gerekli koordinasyonu yapmaması ile ilgili düzenlenen disiplin raporunun gönderilmesini istemiştir. (Ek: 15)

Komisyon, 01.08.1996 tarih ve 19 sayılı, İstanbul Valisi Rıdvan YENİŞEN adına yazılan bir yazı ile komisyon üyelerinin ve görevlilerinin 05-11 Ağustos 1996 tarihleri arasında İstanbul'da bulunacaklarını, liste ekindeki ilgililerin, Komisyonca uygun görülenleriyle, mahallinde belirlenecek takvime göre görüşmelerde bulunulacağını, görüşmelerin bir bölümünün Valilikçe tahsis edilecek bir salonda, diğer bir kısmının ise Dolmabahçe Sarayının salonunda yapılacağını belirtmiştir.

(Ek: 16,16/1) -

Komisyon, İstanbul'da. 01.08.1996 tarih ve 20-21 sayılı yazıları ile KESK Başkanı Siyamı ERDEM ve DİSK Başkanı Rıdvan BUDAK'ı, 08 Ağustos 1996 günü mitingle ilgili bilgi ve görüşlerini almak üzere; komisyonun Dolmabahçe Sarayındaki toplantı salonuna davet etmiştir. (Ek: 17,

Komisyon, 06.08.1996 tarih ve 23-24 sayılı yazıları ile DİSK Genel Sekreteri Kemal DAYSAL ile Kadıköy Cumhuriyet Başsavcısı Kenan ALTMIŞDÖRT'ü Dolmabahçe Sarayındaki çalış-, ma salonuna davet etmiş ve konuyla ilgili görüşlerini almıştır. (Ek: 18, 18/1)

Komisyon, 04-11 Ağustos 1996 tarihleri arasında İstanbul Dolmabahçe Sarayında yukarıda belirtilen ilgili ve yetkililerle görüşmesini tamamladıktan sonra TBMM'nin tatil bitiminde ilk toplantısını 02.10.1996 günü yapmış ve rapor taslağının hazırlanması çalışmalarına başlamıştır. (Ek:

Rapor taslağının hazırlanmasına yardımcı olacak bilgilere ihtiyaç duyulduğundan, 09.10.1996 tarih ve 29 sayılı yazı ile Kadıköy Cumhuriyet Başsavcılığından, 18.10.1996 tarih ve 31 sayılı yazı ile Devlet Güvenlik Mahkemesi Başsavcılığından olaylarla ilgili olarak, kaç kişi hakkında, hangi iddia ile dava açıldığı ve davanın hangi aşamada bulunduğu hususlarında komisyona bilgi verilmesi istenmiştir. (Ek: 20,21)

Komisyon, 09.10.1996 tarih ve 27-28 sayılı yazıları ile İçişleri Bakanlığından, İstanbul Valisi Rıdvan YENİŞEN hakkında Mülkiye Müfettişlerince düzenlenen disiplin raporu üzerine, ilgili hakkında bir disiplin cezası verilip verilmediğinin; ayrıca İstanbul Valisi Rıdvan YENİŞEN ve Vali Yardımcısı Nihat Kemal EREN'in olay tarihinde izinli olduklarına dair belgenin, iznin başlangıç ve bitim tarihleri ile göreve başlama belgesinin onaylı birer örneğinin komisyona gönderilmesini istemiştir. (Ek: 22,23)

Komisyon 14.11.1996 tarih ve 34 sayılı yazı ile Kadıköy Cumhuriyet Başsavcılığından, 1 Mayıs 1996 tarihinde meydâna gelen olaylarda ölen Levent YALÇIN, Dursun OD AB AŞ ve Hasan ALBAYRAK isimli şahısların ölümleriyle ilgili faillerin tespit edilip edilmediği, bu nedenle haklarında dava açılan sanıklar varsa isimlerinin neler olduğunun bildirilmesini, ayrıca bu ölüm olaylarıyla ilgili olarak yaptırılan balistik muayene raporlarının birer örneğinin

gönderilmesi hususunu istemiştir. Bu şahısların ölümüyle ilgili olarak Emniyet Genel Müdürlüğü tarafından, emniyet mensuplarının bir sorumluluklarının bulunup bulunmadığı yönünde bir soruşturma yaptırılıp yaptırılmadığı hususunun bildirilmesi ise bahis konusu Genel Müdürlükten 14.11.1996 tarih ve 35 sayılı yazı ile sorulmuştur. Bu ölüm olaylarının meydana geldiği 1 no.lu arama noktasında bulunan görevlilerden 4 rütbeli emniyet görevlisinin dinlenmesi amacıyla İstanbul İl Emniyet Müdürlüğüne 19.1L1996 tarih ve 36 sayılı yazı yazılarak bu şahısların dinlenmesi temin edilmiştir. (Ek: 25, 26, 27,28-28/18)

Kadıköy Cumhuriyet Başsavcılığından ve Emniyet Genel Müdürlüğünden raporun yazımı tarihine kadar Ölüm olaylarıyla ilgili yukarıda yazılan yazılarımıza herhangi bir cevap alınamamıştır.

V. KOMİSYONA İNTİKAL EDEN BELGELERİN İNCELENMESİ:

Komisyonumuzun yaptığı yazışmalar ve gerçekleştirdiği görüşmelerde elde edilen belgelerin incelenmesinden;

1. Kadıköy Kaymakamlığı sınırları içinde Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanununa göre tespit edilen ilk toplanma alanında inşaatlar yapıldığı, miting alanının bir kısmının belediye tanzim satış yeri ve depo olarak kullanıldığı, toplantı alanlarında daralma meydâna geldiği gerekçesiyle, İstanbul Emniyet Müdürlüğünün 16.2.1994 tarih ve 17282 sayılı teklifi ve Valiliğin 16.2.1994 tarihli onayı ile, toplanma, dağılma yön ve yerleri ile, afiş ve pankart asılacak yön ve yerlerin yeniden tesbit edildiği,

Buna göre; Kadıköy İlçesinde toplantı yerinin, Geziyolu (Kumluk Mevkii)-Rıhtım Caddesi, İnönü Parkı ile Sahil Geziyolu arasında kalan otopark alanı; dağılma yön ve yerlerinin, Sahil Geziyolu- Rıhtım Caddesi-Albay Faik Sözener (Moda)-Geziyolu (Kumluk Mevkii-İskele) Caddeleri olarak belirlendiği, 2911 Sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu ve bu kanunun uygulanmasına dair Yönetmelik hükümlerine göre bu değişikliklerin ilan edildiği ve yürürlüğe girdiği, (Ek; 29-29/12)

2. İstanbul Emniyet Müdürlüğü İstihbarat Şube Müdürlüğü tarafından 18Nisan 1996 tarih ve 4303/96 sayılı, 1 Mayıs hazırlıkları konulu haber ile, DİSK, TÜRK-İŞ, HAK-İŞ ve KESK'in kendi aralarında toplantı yaparak, 1 Mayıs'ı Kadıköy İskele Meydanında birlikte kutlama kararı aldıkları.' tertip komitesinin kimlerden oluşacağının kararlaştırıldığı, bu doğrultuda 19.4:1996 günü saat 11.00 sıralarında istanbul Valiliğine müracaatta bulunacakları duyumlarının, Valilik, Emniyet Müdürlüğü ve diğer ilgili birimlere duyurulduğu, (Ek: 30)

3. 1 Mayıs 1996 tarihinden önce; Sosyalizm Yolunda Kızıl Bayrak, Demokratik Haklar Platformu, Sınıf Sendikacılığı Platformu, Emekçi Halkın Birliği, Zafer Yolunda Kurtuluş, Sömürüye Karşı Yürüyüş, Kaldıraç, Direniş, Yurtsever Emekçiler, Devrimci Mücadele, Barikat, Devrimci Emek gibi gruplar ve dergi isimleri altında, işçileri, öğrencileri, memurları, köylüleri ve çeşitli toplum

kesimlerini, 1 Mayıs mitingine katılmaya, direnişe ve savaşmaya davet eden bildiriler dağıtıldığı, Zafer Yolunda Kurtuluş, Özgür Atılım, Odak, Sosyalist iktidar, Özgür Gelecek, Devrimci Emek Dergilerinin yayınları ile toplumun her kesiminin 1 Mayıs 1996 tarihinde Kadıköy ve Taksim Meydanlarında yapılacağı duyurulan kutlamalara katılmaya, direnmeye, savaşmaya, dayanışmaya, mücadeleye davet edildiği, (Ek: 31-31/41)

4. TÜRK-İŞ, DISK, HAK-İŞ ve KESK yöneticilerinden oluşan ve DİSK Genel Sekreteri Kemal DAYSAL başkanlığında, Ömer Faruk BÜYÜKKUCAK, Şenel OĞUZ, İrfan ERDEMOĞLU, Atilay AYÇİN, Hüseyin Hulusi KARLI ve Orhan ALTUĞ'un katıldıkları düzenleme kurulunun, 19.4.1996 tarihinde İstanbul Valiliğine başvuruda bulunarak, 1 Mayıs İşçi Bayramını 1 Mayıs 1996 Çarşamba günü, saat 11,00-17.00 arasında, Kadıköy İskele Meydanında düzenlenecek bir açık hava toplantısı ile kutlamak istediklerini bildirdikleri; müracaatçılara 19.4.1996 tarihli bir alındı belgesi düzenlenerek verildiği, ayrıca 29.4.1996 tarihinde de, 2911 Sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu ve Uygulama Yönetmeliği hükümleri gereğince düzenleme kurulunun görev ve sorumluluklarını belirleyen hususların maddeler halinde belirlenerek, tebliğ ve tebellüğ belgeleri şeklinde tertip komitesi başkanı Kemal DAYSAL'a tebliğ edildiği, (Ek: 32-32/2)

5. istanbul il Emniyet Müdürlüğünün, onaya sunduğu ve tertip komitesi başkan ve üyeleri hakkında bilgilerle birlikte, toplantının amacı dışına çıkacağı değerlendirmesinin yeraldığı yazının, 22.04.1996 tarihinde "açık hava toplantısının yapılması uygun" ibaresi yazılarak vali yardımcısı N. Kemal EREN tarafından vali adına imzalandığı, (Ek: 33-33/1)

6. 23.04,1996 tarih ve 3900-1 sayılı yazı ile, daha önceki mitinglerde Kadıköy Belediyesinin önünde toplanıldığı ve Kadıköy Meydanına kadar yürüyüş yapıldığının, oysa Kadıköy Meydanının sadece miting alanı olarak belirlendiğinin, yürüyüş güzergahının bulunmadığının, bu nedenle söz konusu yerde yürüyüş yapılamayacağının, yapılması halinde tertip komitesi hakkında yasal işlem yapılacağının Tertip Komitesi Başkanı Kemal DAYSAL'a tebliğ edildiği, (Ek: 34)

7. 24 Nisan 1996 tarih ve 4533 no'lu haber notu ile; Mitingi düzenleyen sendika temsilcilerinin, katılımın fazla olmasını sağlamak amacı ile, sendikalar aracılığı ile İstanbul ve çevre illerden çok sayıda işçi ve memur kitlesinin mitinge getirileceği, İnsan Hakları Derneği, Çağdaş Hukukçular Derneği gibi çeşitli dernekler aracılığı ile mitinge muhtelif toplum kesimlerinden iştiraklerin sağlanacağı, Halkın Demokrasi Partisi, Özgürlük ve Dayanışma Partisi gibi partilerin, üyelerine Taksim Meydanında toplanmaları yönünde çağrı yaptıkları,

Sol gruba mensup lise ve üniversite öğrencilerinin çeşitli pankartlar altında mitinge iştirak edecekleri, DHKP/C, TDKP, MLKP, TİKB, DEV-YOL, PKK gibi illegal örgütlerin mitinge katılacakları; bunlardan DHKP/C örgütünün,

"Haklar ve Özgürlükler Platformu" isimli seksiyon aracılığı ile tüm kadrolarına gösterilere katılma talimatı verdiği, miting alanına büyük bir kortej ile girmeyi düşünen örgüt sempatizanlarının birbirlerini tanıması için kollarına kırmızı-sarı band takacakları, daha önceki yıllarda olduğu gibi örgüte mensup silahlı mililerin üniforma giyip yüzleri maskeli olarak uygun adım yürüyüş ile gövde gösterisinde bulunacakları, bildiri, parti ve cephe bayrakları, afiş ve ölen örgüt mensuplarının resimlerini dağıtacakları, uygun ortam bulmaları halinde gösterileri provake ederek çatışma ortamına çekmeye çalışacakları, Adı geçen diğer illegal örgütlerin, çeşitli semtlerde, çeşitli toplum kesimlerini, muhtelif konuları işlemek suretiyle örgütleyerek mitinge iştirak ettirecekleri,

Hususlarının, Vali, Emniyet Müdürü ve diğer ilgili birimlere bildirildiği, (Ek: 35-35/2)

8. Gerek Kadıköy meydanında gerekse ilin diğer bölgelerinde Emniyet kuvvetleri tarafından önlenemeyecek büyüklükte bir toplumsal hadiseye fırsat vermemek bakımından, 3. Kolordu Komutanlığı ve İl Jandarma Komutanlığına yazılan 25.04.1996 gün ve 040425 sayılı yazı ile, 5442 sayılı İl İdaresi Kanununun ilgili hükümleri gereğince yeterli ihtiyat kuvvetin 1 Mayıs günü hazır bulundurulmasının, Vali Rıdvan YENİŞEN adına Vali Yardımcısı Nihat Kemal EREN imzası ile istendiği, (Ek: 36)

9. Miting günü ihtiyaç halinde güvenlik kuvvetlerinin veya kanunsuz olaylara tevessül eden kişilerin şevkinde kullanılmak üzere, sorumluları ile birlikte 10 adet belediye otobüsünün, yeteri kadar itfaiye ekibinin 4 adet ambulansın miting mahallinde bulundurulmasının, 25.04.1996 gün ve 40426, 40427 sayılı yazılar ile Büyükşehir Belediye Başkanlığından ve İl Sağlık Müdürlüğünden Valilikçe talep edildiği, (Ek: 37, 38)

10. Mitingle ilgili olarak, 2911 Sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu'nun Uygulanmasına Dair Yönetmelik'in 17 nci maddesi uyarınca, Vali Yardımcısı Osman DEMİR başkanlığında, 1. Ordu Komutanlığı, 3. Kolordu Komutanlığı, Merkez Komutanlığı, MİT Bölge Başkanlığı ve İl Jandarma Komutanlığı temsilcilerinin katılımı ile Emniyet Müdürlüğü hizmet binasında Asayiş Harekat Merkezinin oluşturulduğu, belirtilen yerde 1 Mayıs 1996 günü saat 08.00'den itibaren temsilci bulundurulmasının ve temsilci isimlerinin Emniyet Müdürlüğünün 6354381 no'lu faksına bildirilmesinin Vali yerine Vali Yardımcısı N. Kemal EREN tarafından imzalanan 25.04.1996 gün ve 40429 sayılı Emniyet Müdürlüğü yazısı ile istenildiği, (Ek: 39)

11. İstanbul İl Emniyet Müdürü Kemal YAZICIOGLU tarafından, gereği için emniyet teşkilatına, bilgi için de Emniyet Genel Müdürlüğü, Valilik, 1. Ordu Komutanlığı ve diğer ilgili mercilere yazılan, 25.04.1996 gün ve 041135 sayılı yazı ile; Kadıköy Meydanında yapılacak açıkhava toplantısı için Kadıköy Belediyesi önünden toplu yürüyüş yapılacağı yönünde duyumlar alındığı, bu nedenle belediye binası önünden başlayarak güzergah üzerinde cadde, sokak

girişleri ve miting alanı çevresinde toplam (45) arama noktası ve yürüyüş güzergahı ile miting alanında (12) hakim nokta tespit edilerek planlama yapıldığı; yasal olarak düzenlenen bu toplantı dışında Taksim Meydanı ve diğer önemli meydanlarda da izinsiz toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenlenmesi muhtemel olduğundan, kanunsuz toplantıları engellemek ve kamu düzenini sağlamak amacıyla etkin emniyet tedbirlerinin alındığı, 1 Mayıs günü ilde meydana gelebilecek olayları takip ve kontrol amacı ile Vali Yardımcısı Osman DEMİR başkanlığında Asayiş Harekat Merkezi oluşturulduğu,

Hususları belirtildikten sonra; ildeki özellikli alanlar ve hassas alanların ayrı ayrı belirtildiği, bu nedenle her ilçe Emniyet Müdürlüğünün bölgeleri dahilinde, daha önceki hassas günlerde ve meydana gelen toplumsal olaylarda almış oldukları tedbirleri 1 Mayıs ile ilgili olarak da alacakları, İstanbul Emniyet Müdürlüğünün 39 Şube Müdürlüğü ve 32 İlçe Emniyet Müdürlüğünden ibaret olduğu; x Personel sayısının, 1 il Emniyet Müdürü, 19 Emniyet Müdür Yardımcısı, 96 Şube Müdürü, 124 Emniyet Amiri, 630 Başkomiser, 415 Komiser, 498 Komiser Yardımcısı, 21104 polis memuru, 1983 çarşı ye mahalle bekçisi olmak üzere 24870 olduğu, Araç, muhabere, silah ve mühimmat, teçhizat konularında bilgi verildiği, Kadıköy'de yapılacak açıkhava toplantısı ile ilgili alınacak tedbirlerin belirlendiği, görevliler arasındaki işbölümü ve sorumluluk dağılımının yapıldığı, burada 34 rütbeli personelin görevli olduğu, Taksim, Şişhane, Sultanahmet, Eminönü-Sirkeci, Beyazıt, Mecidiyeköy, Şişli, Bakırköy, Kartal- Iskele, Saraçhane, Aksaray-Metro, Üsküdar-îskele, Bağlarbaşı meydanları ile Gaziosmanpaşa Mahallesi, Harem Otogarı, Ümraniye Mustafa Kemal Son Durak, Maltepe-Gülsuyu, Beşiktaş-Iskele'de tedbir alınması ile görevli ve sorumlu rütbeli personelin belirlendiği, Personelin uyması gereken hususların genel talimatlar başlığı altında tesbit edildiği; bu kapsamda, elinde kesici, vurucu, kinci ve öldürücü silahlarla yanıcı, parlayıcı ve paüayıcı madde bulunan toplulukların, mütecaviz olmaları ve uyanlara uymadıklan hallerde Polis Vazife ve Selahiyet Kanunu ve Nizamnamesi ile Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanun ve Yönetmeli ğindeki şartların oluşması durumunda amirin emriyle dereceli olarak zor kullanılacağı, emir alınmadan kesinlikle silah kullanılmayacağı1, dağıtmada en yakın boyalı su ihtiva eden panzerin kullanılacağı, Mitingle ilgili özel talimatlar başlığı altında; ruhsatlı dahi olsa miting alanına ateşli silah, kesici, delici, bereleyici alet ve edevatın sokulmasına müsaade edilmeyeceği; mitingin konusu ile ilgi ve alakası bulunmayan ya da ülkenin birliği ve bütünlüğüne aykın nitelikte ibareler taşıyan pankart, afiş ve dövizlerin miting alanına girişinin önleneceği, Şube Müdürlüklerinin görevlerinin ayrı ayrr belirlendiği; bu kapsamda Çevik Kuvvet Şube Müdürlüğünün bütün personeli ile görev yapacağı, bu müdürlükçe kürsü emniyetini sağlamak üzere yeter sayıda personel görevlendirileceği, Hususlarının duyurulduğu, Ayrıca Kadıköy Miting alanında Emniyet Müdür Yardımcısı dahil her kademeden toplam olarak 2354 kişilik

toplam kuvvet bulunduğu, çeşitli birimlerdeki şevke hazır 1655 kişilik kuvvetle genel toplamın 4009 olduğunun belirtildiği, (Ek: 40-40/36)

12. istanbul Emniyet Müdürlüğüne hitaben yazılan 26.04.1996 gün ve 155 sayılı istihbarat yazısında; DHKP/C örgütü tarafından 1 Mayıs gösterilerinin Kadıköy'de, askeri düzende kortej yürüyüşü ile kule oluşturma türünde gerçekleştirileceği, gösteriler sırasında veya sonrasında örgüt mensupları tarafından şiddet temelinde eylemler yapılacağının istihbar olunduğunun bildirildiği, (Ek: 41)

13. istanbul Emniyet Müdürlüğüne yazılan 26.04.1996 gün ve 157 sayılı istihbarat yazısında; DHKP/C örgütünün 1 Mayıs gösterileri sırasında Kadıköy miting alanında düzenlenecek etkinliklere askeri kamuflaj elbisesi kumaşından dikilmiş pantolon ve yelekler giymiş unsurları ile askeri yürüyüş şeklinde kortej halinde katılacaklarının, Türkiye Büyük Millet Meclisi (S. Sayısı: 179)

Ayrıca korteji korumakla görevli bir güvenlik zinciri de oluşturacaklarının, güvenlik zincirini oluşturacak unsurların siyah pantolon, siyah ayakkabı, ön ve arkalarında DHKP-DHKC yazılan basılmış siyah tişörtler giyeceklerinin istihbar olunduğunun bildirildiği, (Ek: 42) 14. istanbul Valiliği Emniyet Müdürlüğünce, Büyükşehir Belediye Başkanlığına yazılan

27.04.1996 gün ve 2570 sayılı yazı ile; 1 Mayıs 1996 günü saat 08.00'de Kadıköy Rıhtım ve Karaköy Rıhtımda emniyet kuvvetlerinin sevk ve naklinde kullanılmak üzere birer deniz otobüsünün, ayrıca gerek emniyet kuvvetlerinin nakli gerekse mitinge katılan vatandaşlann ulaşım ihtiyaçlannın karşılanması için Kadıköy minibüs duraklan, Salıpazan ve Rıhtım Caddesi-Haydarpaşa istikametinde toplam 100 adet belediye otobüsünün hazır bulundurulmasının istendiği, (Ek: 43)

15. istanbul Valiliğince, Zeytinburnu Belediye Başkanlığına yazılan, Emniyet Müdürlüğü çıkışlı 27.04.1996 gün ve 2574 sayılı yazı ile; 1 Mayıs 1996 günü Kadıköy Meydanında yapılacak miting sırasında topluluğa gerekli uyarıların yapılabilmesi için ses yükseltici aracın Kadıköy Merkez Karakolu önünde teknik personeli ve şoförü ile birlikte belirtilen gün saat 08.00'de hazır bulundurulmasının bildirildiği, (Ek: 45)

16. 27.04 1996 tarihinde istanbul Emniyet Müdürü Kemal YAZICIOĞLU başkanlığında, Emniyet Müdür Yardımcıları, İlçe Emniyet Müdürleri ve il Emniyet Şube Müdürlerinin katıldığı bir toplantı yapıldığı ve mitingle ilgili alınması gereken tedbirlerin tartışıldığı, (Ek: 46-46/5)

17. İstanbul Valiliğince yazılan 30.04.1996 gün ve Emniyet Müdürlüğü 2580 sayılı yazı ile Türkiye Denizcilik işletmeleri A.Ş. Şehir Hatlan işletmesi Müdürlüğünden;

1 Mayıs 1996 günü saat 11.00-17.00 saatleri arasında, Kadıköy iskele Meydanında düzenlenecek mitinge katılacak vatandaşlann dağılmalan esnasında ulaşım ihtiyaçlarının karşılanması için kullanılmak üzere saat 14.00'de deniz ulaşım araçlarının Kadıköy Rıhtımında hazır bulundurulmasının istendiği, (Ek: 48)

18. İstanbul Valiliğince yazılan 30.04.1996 gün ve Emniyet Müdürlüğü 2551 sayılı yazı ile 3. Kolordu Komutanlığından; Görevlendirilecek ihtiyat kuvvetin, 1 taburunun Fenerbahçe Stadyumu yanında, 1 bölüğünün GATA bahçesinde, 1 bölüğünün Göztepe Kavşağı Karayolları bahçesinde, 1 bölüğünün Taksim Gezi Parkında saat 09.00'da hazır bulundurulmasının istendiği, (Ek: 49)

19. İstanbul Valiliğince yazılan 30.04.1996 gün ve Emniyet Müdürlüğü 2582 sayılı yazı ile Büyükşehir Belediye Başkanlığından; Kadıköy iskele Meydanında yapılan miting sırasında, emniyet kuvvetlerinin sevk ve naklinde kullanılmak üzere, Kadıköy Rıhtım ve Karaköy Rıhtım'da saat 08.00'den itibaren birer deniz otobüsünün; gerek emniyet kuvvetlerinin naklinde, gerekse mitinge katılanların dağılmasında ulaşım ihtiyaçlarını karşılamak üzere saat 15.30'da Kadıköy Minibüs durakları, Salıpazan ve Rıhtım Caddesi-

Haydarpaşa istikametinde yeteri kadar belediye otobüsünün bulundurulmasının istendiği, (Ek: 50) .

20. 30.04.1996 günü saat 14.30-15.30 arasında; Emniyet Müdürü Kemal YAZICIOĞLU başkanlığında, Emniyet Müdür Yardımcıları ve ilgili 6 Şube Müdürünün katıldığı bir toplantı yapılarak, 1 Mayısla ilgili alınan tedbirlerin tekrar gözden geçirildiği, (Ek: 51-51/3)

21. 30 Nisan 1996 tarihinde Tertip Komitesinin davet edildiği, Komite Başkanı Kemal DAYSAL ve DİSK avukatı Necdet OKCAN'ın davete icabet ettiği, kendilerine, "arama noktalarına gelen gruplarla sürtüşme yaşanmaması için düzenleme kurulunca 45 arama noktasında tanıtıcı kıyafetli en az 2'şer kişinin görevlendirilmeleri, mitingin seyri esnasında, kürsü ve çevresinde özel tanıtıcı kıyafetli en az 2000 kişinin görevlendirilmesi, kürsü ve mikrofon hakimiyetinin elde tutulması" hususlarının söylendiği, (Ek: 52)

22. Miting öncesi yazılan bir istihbarat yazısında mitinge katılacak partiler ve dergiler belirtildikten sonra, öğrencilerin de, faaliyette bulundukları örgütlerin alacağı kararlar doğrultusunda mitinge katılacakları, Sosyalist İktidar Partisinin; Ankara'daki Genel Merkez yöneticilerinin 1 Mayıs 1996 tarihinde Taksim'de gerçekleştirmeyi planladıkları korsan gösteri eylemi için, Türkiye genelindeki parti teşkilatlarından yaklaşık 1000 kişiye eyleme katılacak kitlenin önünü açmak ve güvenlik kuvvetlerine karşı direniş göstermek

üzere görev verdikleri, DDP (Devrimci Demokrat Platform)un; DİSK içerisindeki sendikalarda faaliyet gösteren sosyalistlerin ve örgüt mensuplarının oluşturduğu Devrimci Demokrat Platformun, 1 Mayıs Mitingine katılımı artırmak ve ajitasyon-propaganda amacıyla 28 Nisan 1996 tarihinden itibaren Ümraniye ve Mecidiyeköy semtlerinde Basın-İş Temsilciliği imzası ile hazırlanan ve 1 Mayıs bildirilerini dağıtmaya ve afişlerini asmaya başladıkları, DDP'NİN 1 Mayıs'ta Kadıköy'deki mitinge; "1 Mayıs'tan 15-16 Haziran'lara"-"Ekmek ve adalet yoksa barış da olmayacak" ibareli ve Yürüyüş Gazetesinin logosunun da bulunduğu 100 adet döviz ile katılacağı, DDP'nin 1 Mayıs Mitingine 300-

400 kişilik bir kitle ile katılmayı hedeflediği, DHKP/C (Devrimci Halk Kurtuluş Parti/Cephe) nin; Uzun zamandır kendi kitlesi ve sosyalist platformlarda kaybettiği prestijini kazanmak ve tabanına gücünü göstermek amacıyla Kadıköy Meydanındaki 1 Mayıs gösterilerine etkin bir şekilde katılmayı amaçladığı, DHKP/C Örgütünün bu çerçevede;

- Kadıköy Meydanındaki Mitinge; diğer gruplardan ayrı, askeri düzen içinde, askeri kamuflaj kumaşından dikilmiş pantolon-yelek, siyah botlar giymiş olarak, kortej yürüyüşü ile gireceği,

- Yürüyüş sırasında kortejin güvenliğinin sağlanması ve çevrede etkin bir görüntü yaratması amacıyla 1.80 cm. boyundaki örgüt mensuplarından oluşan güvenlik zinciri oluşturacağı,

- Güvenlik zincirini oluşturacak olan DHKP/C unsurlarının siyah pantolon, siyah ayakkabı ve ön-arka yüzlerinde DHKP veya DHKC yazıları basılmış siyah tişörtler giyecekleri,

- DHKP/C unsurlarının meydanda gösteri amacıyla askeri yürüyüş düzenleyecekleri ve kule oluşturacakları,

- 1 Mayıs Gösterilerine katılacak unsurların emniyet güçlerince gözaltına alınmalarını engellemek ve gösteriler şırasında kullanılacak pankartlara el konulmasını önlemek amacıyla pankartların miting gününden önce Kadıköy'de bir yerde toplanacağı,

- Kadıköy Meydanına giriş sırasında ve miting süresince DHKP/C unsurlarının güvenlik güçleri ile çatışma ortamı yaratmaya çalışacakları, ayrıca kitleyi de çatışma ortamına çekmek amacıyla provakatif faaliyetlerde bulunacakları, MLKP (Marksist Leninist Komünist Parti)rtin;. 1 Mayıs kutlamalarında Taksim Meydanının tarihsel süreç içerisinde önemli bir yeri olmasından dolayı, MLKP olarak 1 Mayıs'ı Taksim Meydanında kutlama girişiminde bulunacağı, Kadıköy'de demokratik kitle örgütlerinin katılımı ile gerçekleştirilecek eylemde, DHKP/C örgütüyle eylem birliği çerçevesinde alanda birlikte hareket edecekleri, TKP/M-L KONFERANS (Türkiye Komünist Parti/Marksist-Leninist) tarafından;

- Gösterilerde parti bayrağı, Kaypakkaya'nın portresi, etkili pankartlar, bildiri, kuşlama türü materyallerin kullanılması,

- Kitlelerin militan ve coşkulu bir ruha ulaştırılması için her türlü çabanın gösterilmesi,

- 1 Mayıs günü salt mitinglere katılmakla yetinilmemesi, emekçi semtlerinde kitlesel gösteriler düzenlenmesinin hedeflenmesi,

Ayrıca örgüt tarafından miting esnasında; .

"1 Mayıs'ta TKP/M-L saflarında birleş"

" Mezarda emekliliğe hayır"

" SSK'nın tasfiyesine hayır"

" Devrimci-Demokrat İşçiler Sendika Yönetimine"

"Yaşasin sınıf sendikacılığı" ibarelerini içeren slogan ve pankartların taşınması kararı alındığı,

TKP/M-L DABK (Türkiye Komünist Parti/Marksist-Leninist Doğu Anadolu Birlik Komitesi) nin; Kutlamalara; "Demokratik Haklar Platformu" adı altında katılacağı, örgüt mensuplarının, Kadıköy'deki mitingde, "Demokratik Haklar Platformu" ibaresini taşıyan şapkaları giyecekleri, Ayrıca örgütün, 1 Mayıs'a ilişkin yazılama, bildiri dağıtma, afişleme gibi eylemlerde bulunacağı, MLSPB (Marksist-Leninist Silahlı Propaganda Birliği) nin;

1 Mayıs'ta gerçekleştirilecek etkinliklere kalabalık bir kadro ile iştirak edeceği; Örgüt mensuplarından 300 kişilik bir grubun Kadıköy'deki miting alanına girerken başlarına siyah maske takarak yüzlerini saklayacakları, Devrimci Yol'un; Örgüt mensuplarının Kadıköy'deki 1 Mayıs kutlamalarında legal partileri olan Özgürlük ve Dayanışma Partisi içerisinde yer alacakları, Devrimci Yol mensuplarından yasal partiye karşı olan kesimlerin, (yıldızlı yumruk, devrimci gençlik ve diğer küçük gruplar) başta Taksim olmak üzere İstanbul'un çeşitli semtlerinde ve gecekondu muhitlerinde korsan gösteri biçiminde eylemler düzenleyecekleri, TDP (Türkiye Devrim Partisi) nin; 1 Mayıs için hazırlanan "Hedef ibareli pankart ile Kadıköy meydanında yapılacak kutlamalara katılacak olan örgütün ayrıca Avrupa Temsilciliği tarafından hazırlanan "1 Mayıs işçinin emekçinin bayramı, devrimin şanlı yolunda "ilerleyen halkın bayramı" ibareli, "TDP" imzalı bildiriler dağıtacağı, hareketin öğrenci-gençlik kesiminin ise "1 Mayıs'ta alanlardayız" başlıklı, "genç sosyalistler" imzalı, 3000 adet bildiri hazırlayarak, dağıtımını yapacağı, TİKB (Türkiye ihtilalci Komünistler Birliği) nin; . 1 Mayıs öncesi kitleyi harekete geçirebilmek amacıyla Okmeydanı, Kâğıthane, Çağlayan İkitelli, Bağcılar, Avcılar, Esenyurt bölgelerinde yazılama, afişleme ve bildiri dağıtımında bulunduğu, Kadıköy'de yapılacak olan kutlamaların yanısıra, 1 Mayıs'ta Taksim'e çıkmayı planladığı, hareket tarafından hazırlanan "İşçiler, emekçiler, gençler" ibareli, "Türkiye ihtilalci komünistler birliği" imzalı bildiriler dağıtacağı, TDKP (Türkiye Devrimci Komünist Partisi) nin; Emek Partisi pankartı altında Kadıköy'deki mitinge katılacağı, Emek Partisi tarafından hazırlanan "Haydi 1 Mayıs'ta alanlara" imzalı bildiri dağıtacağı, 7'şer kişilik 1 Mayıs hazırlık komiteleri oluşturan örgütün, Kadıköy Meydanındaki kutlamalara katılımın fazla olması amacıyla,! Mayıs gündemi, zamlar, ekonomik sıkıntılar ve hayat pahalılığı, terör ve yargısız infaz konularını içeren ajitasyon çalışmaları yapmakta olduğu, TKEP/L (Türkiye Komünist Emek Partisi/Leninist) nin; 1 Mayıs'ı 1995 yılında olduğu gibi Taksim alanında korsan gösterileri tertipleyerek kutlamayı kararlaştırdığı, gösteri sırasında "TKEP/L ile Leninistler" ibareli pankart açacağı ve devrimci emek özel sayısı dağıtacağı, TKP/İşçinin Sesi'nin; MLKP, DHKP/C, PKK ve TKP tarafından oluşturulan demokratik cephe ile birlikte Taksim alanına çıkmayı hedeflediği; Kutlamalar sırasında kervan pankartı açılacağı;

Ayrıca, "Gazi'den Taksim'e, Taksim'den iktidara" sloganı atılacağı; TKP/K (Direniş Grubu) (Türkiye Komünist Partisi/Kıvılcım) in; Sendika ve Çağdaş Sanat Atölyesi etrafında tertiplenen kutlamalara, Kadıköy'de iştirak edeceği, Trakya'dan gelecek unsurların Okmeydanı SSK önünde toplanıp, Anadolu grubu ile Göztepe SSK önünde birleşerek, Kadıköy'e gidecekleri, DSEP (Devrimci Sosyalist Emek Partisi) nin; Fabrika çevresinde yer alan örgüt ve grupların (DSEP-Komünist İşçi) Kadıköy'deki kutlamalara iştirak edeceği, fabrika pankartı açılacağı, Sınıf Mücadelesi (Troçkist) nin; Kadıköy'deki kutlamalara Basın-İş Sendikası bünyesinde katılacağı; KKP (Kürdistan Komünist Partisi) nin; Gençlik kesimi legal yayın organı Re Heyal Dergisi çevresinin, Kadıköy'de yapılacak olan 1 Mayıs Mitingine katılacağı, KKP legal yayın organı nevroz tarafından çıkartılan 1 Mayıs özel sayısının dağıtılacağı, PKK (Kürdistan İşçi Partisi) nin; Hadep korteji ile birlikte hareket edeceği ve PKK içerikli sloganlar kullanacaklarının ihtimal dahilinde görüldüğü, Hususlarınm yeraldığı, (Ek: 53-53/5)

23. 01.05.1996 tarihinde tutulan bir tutanak ile, Tertip Komitesinin toplantı mahallinde hazır bulunduklarının tertip komitesi üyeleri ile Hükümet Komiseri ve yardımcıları tarafından tesbit edildiği, (Ek: 55)

24. 01.05.1996 tarihinde tutulan bir tutanak ile, tertip komitesi üyeleri Orhan ALTUĞ, Atilay AYÇİN ve Ömer Faruk BÜYÜKKUCAK'ın toplantı irtibat komitesini oluşturmak üzere görevlendirildikleri, (Ek: 55)

25. 1 Mayıs 1996 tarihinde İstanbul Valiliği Asayiş Harekat Merkezine telefonla verilen bilgiler arasında; saat 09.45'de Söğütlüçeşme-Kadıköy, Haydarpaşa-Kadıköy, Moda-Kadıköy istikametlerinin polis barikatı ile kesilmiş bulunduğu, araç sokulmadığı, gelenlerin üstlerinin arandığı; Kadıköy Evlendirme Dairesi önünde Soğanlı minibüslerinden 100 kişinin indiği, ellerinde kalın sopalar olduğu, polis barikatı dışında bulundukları ellerinde sarılı kırmızı bayraklar olduğu, polisin Söğütlüçesme'de bu kişilerle coplu çatışmaya girdiği, çevrede atılan taşlardan maddi hasar olduğu hususlarının bulunduğu, (Ek: 56)

26. 01.05.1996 günü saat 16.30'da 1 no'lu arama noktasında görev yapan Emniyet Müdürlüğü personeli tarafından tutulan tutanakta; 1 Mayıs 1996 tarihinde, arama ve kontroller normal olarak sürdürülmekte iken saat 09.45 sıralarında tahminen 2 ve 3 bin kişilik grubun slogan atarak arama noktasına yaklaşmakta olduklarını gördüklerini, bunun üzerine Çevik Kuvvet Müdürlüğüne ait bir grup kuvveti, arama yapan görevlilerin Ön tarafına alarak bir tampon oluşturulduğunu, 2-3 bin kişilik topluluğun tampon kuvvete yaklaştığı anda ön tarafta bulunan ve kimliği tespit edilemeyen şahısların yüzlerini, burun ve ağızlarını maske türü kumaştan maddelerle örtmüş olduklarının görüldüğünü ve kendi aralarında çuvallar içerisinde gizledikleri sopa ve demir çubukları çıkardıklarını ve yine bu grubun ön tarafında bulunan şahısların "Arama yapılmayacak, bizi arayamazsınız, yürüyün arkadaşlar" diyerek tampon gruba ve

arkasındaki diğer görevlilere sopa, demir çubuklarla saldırdıklarını ve grubun arkasından da Emniyet görevlilerine taş atılmakta olduğunu, bu şahıslar tarafından Emniyet görevlilerine saldırılarak, görevlilere ait silah, telsiz ve copların görevlilerin ellerinden alınmaya çalışıldığını, görevlilerin megafonla yapılan bu kanunsuz eylemin sona erdirilmesi ikazında bulunmalarına rağmen, kimliği tespit edilemeyen bu şahısların mütecaviz saldırganlıklarını artan bir şekilde sürdürerek 92-182 kod nolu, Şahin marka ekip otosunda ve yine aynı noktada görevli polis panzerinde tahribat yaptıklarını, bir nolu arama noktasındaki görevlilerce bu şahıslar engellenmeye çalışılırken, daha önceden normal şekilde arama noktasından geçip Belediye binasında toplanan mitinge gelmiş kimliği tespit edilemeyen sivil şahısların da büyük gruplar halinde 1 nolu arama noktası görevlilerine aynı şekilde taşlı, sopalı ve demir çubuklu olarak saldırdıklarını, 1 nolu arama noktasındaki görevlilerin bu iki saldırgan grubun arasında kaldığını, bu olay esnasında Çevik Kuvvetten sorumlu Emniyet Müdür Yardımcısı Ali YÖN'ün çeşitli yerlerinden, Emniyet Amiri M.Ali ÖZAL ve polis memuru Mehmet DEMİRCİ'nin başından, ayağından ve çeşitli yerlerinden taş ve sopalarlayaralandığını, sorumlu Emniyet Müdürü Yardımcısına telsizle durumun izah edildiğini ve takviye kuvvet gönderilmesinin istendiğini, Bu arada 2 büyük grup arasında ağır şekilde saldırıya uğrayan görevlilerin müessif bir olayın meydana gelmemesi için iyi niyetli olarak arama noktası üzerindeki aralara doğru çekildiklerini, Kısa bir süre sonra takviye kuvvetlerin 1 nolu arama noktasına geldiklerini, ancak bundan önce kimin tarafından ve ne şekilde atıldığı tespit edilemeyen silah seslerinin duyulduğunu, takviye, kuvvetin gelmesi ile saldırgan grubun eylemlerine son verdiğini ve kimliği tespit edilemeyen bu şahısların Belediye Meydanında biriken büyük kalabalık içerisine girdiklerinin anlaşıldığını ve bir nolu arama noktasında durumun normale döndüğünü belirttikleri, (Ek: 57-57/2)

27. 02.05.1996 günü 3 no'lu arama noktasında görev yapan Emniyet Müdürlüğü personeli tarafından tutulan tutanakta; 01 Mayıs 1996 günü saat 08.00 itibariyle Kadıköy Belediyesine Söğütlü Çeşme Caddesinden girişte köprü altı 3 no'lu arama noktasında arama ve kontroller yapmak üzere görev aldıklarını, saat 0930 sıralarında gruplar halinde Kadıköy istikametinden Belediye önüne kutlamalara katılmak üzere gelen şahıslar üzerinde arama ve kimlik kontrolleri yapılmakta iken, grup içerisinde yer alan bazı şahıslann, ellerinde bulunan sopalar ve yasadışı pankartlar alınmak istendiğinde vermeyerek karşı geldiklerini; bu sırada üzerleri aranarak toplantı bölgesine alınan diğer şahıslar tarafından görevlilere taş, sopa ve şişelerle saldırıda bulunulduğunu, aynı esnada "Kahrolsun faşist diktatörlük, yaşasın 1 Mayıs, hoşt hoşt köpekler vatan sizden ne bekler" şeklinde sloganlar atıldığını, bu sırada görevli personelle saldırının bertaraf edildiğini, olayda herhangi bir ateşli silah kullanılmadığını,

saldırılarda Çevik Kuvvet Şube Müdürlüğünde görevli iki polis memurunun hafif yaralandığını, olayın yatıştırılmasıyla birlikte arama.ve kontrollere devam edildiğini, saat 10.30 sıralarında toplantıya katılan grupların Kadıköy İskele Meydanı'na gitmek üzere harekete geçmiş olduklarını, Belirttikleri; (Ek: 58)

28. 02.05.1996 günü 4 no'lu arama noktasında görev yapan Emniyet Müdürlüğü personeli tarafından tutulan tutanakta; Belirtilen arama noktasında görev alındıktan sonra saat 08.00'den itibaren toplanma alanına girenlerin usulüne uygun olarak üst araması yapılarak alana girişlerinin sağlandığını, saat 10.00 civarında, Kadıköy Evlendirme Dairesi yanında bulunan (5) noju arama noktasında bir grubun aramaya itiraz ederek görevlilere mukavemette bulunduğunu ve arkadan bir grubun da desteği ile orada bulunan görevlilere taşlı ve sopalı saldırıya geçtiklerini, bunun üzerine burada bulunan görevlilerin ise geri çekilerek (4) nolu arama noktasına doğru geldiklerini, grubun bu saldırılarına devam ederek kendilerinin bulunduğu noktayı da taşlamaya başladıklarını, Söğütlü Çeşme tren istasyonunun camlarını ve Çevik Kuvvete tahsis edilen belediye otobüsünün camlarını ellerinde bulunan taş ve sopalarla kırdıktan sonra slogan atarak toplanma alanında bulunan kalabalığın arasına karıştıklarını,

Belirttikleri, (Ek: 59)

29. 01.05.1996 günü saat 11.30'da 5 no'lu arama noktasında görev yapan Emniyet Müdürlüğü personeli tarafından tutulan tutanakta; 5 no'lu arama noktasında sabah saat 08.00'de göreve başladıklarını, arama noktasında saat 10.00'a kadar herhangi bir olay olmadığını, geçen şahısların üzerinde yasadışı herhangi bir maddeye rastlanmadığını, saat 10.10 civarında 25-30 kişilik bir grubun arama noktasına intikal ettiğini ve üzerlerini aratarak toplanma alanına geçtiğini, sözkonusu grupla gelen ve ismi belirlenemeyen bir bayanın çantasının ağır ve şüphe arz etmesi üzerine detaylı aranmasına geçildiğini, bayanın çantasının aranması sırasında birden bire bağırmaya başlaması ve toplanma alanına kaçmaya çalışması ile birlikte toplanma alanında bulunan kalabalığın da taşlı sopalı saldırıya geçtiğini, daha sonra HADEP il örgütü pankartlarını taşıyan kalabalık bir grubun da taşlı sopalı saldırıya başladığını, kendilerinin, olayların büyümemesi için arama noktasından biraz geri çekilerek olayların yatışmasını beklediklerini, olayların bir süre daha devam ettiğini, bu esnada tren istasyonunun camlarının ve bazı emniyet otoları ile Belediyeye ait bir otonun camlarının kırıldığını, olayların taşlı sopalı grupların miting alanına hareketi ile son bulduğunu, olaylar esnasında gerek taşlı sopalı saldırıyı yapanlardan, gerekse kendilerinden hiçbir kimsenin yaralanmadığını, Belirttikleri, (Ek: 60)

30. 01.05.1996 tarihinde, Kadıköy meydanındaki mitingde meydana gelen olaylarla ilgili olarak çeşitli rütbedeki 48 emniyet personeli tarafından tutulan olay tutanağında;

1 Mayıs 1996 günü saat 08.00'den itibaren farklı yönlerden gelen grupların yasal.pankartlar ve yasadışı örgütlerin pankartları altında Kadıköy Belediyesi

çevresinde toplanmaya başladıklarını, saat 09.30 sıralarında Söğütlüçeşme ile Kurbağalıdere Caddesi tarafından girişte demiryolu ve İnkişaf Caddesi köprüleri altında 3 no'lu arama ve kontrol noktasında arama ve kontrol yapan güvenlik kuvvetlerine, üzerlerini aratmak istemeyen ellerinde DHKP-C ve TKP(ML)-TİKKO pankartları bulunan yüzleri yasadışı örgütün amblemleri ile maskeli yaklaşık 500 kişilik grubun polislerle sürtüşmeye girdiklerini, taş, şişe, pankart sopaları ile polise saldırı neticesinde bazı görevlilerin yaralandığını, topluluğun kontrol altına alındığını,

Saat 09.45 sıralarında ise Ziverbey Caddesi girişinde bulunan 1 no'lu arama noktasına gelen yaklaşık 500 kişilik, ellerinde DEV-GEÇYTKP(ML)-TİKKO/DHKP-C ibareli pankartlar taşıyan ve yüzleri maskeli grubun arama noktasında bulunan polisin arama yapmamasını, kendilerini aratmayacaklarını bildirdikleri, polis ikazlarına uymayarak taşlı, sopalı saldırıda bulunduklarını, bu arada alana daha önce giren grupların da polise saldıran gruba destek verdiğini, alt taraftan taşlı sopalı silahlı saldırıya geçtiğini, olay yerine yakın Garanti Bankasının camlarını kırdığını ve topluluğun dağılmasını temine çalışan Çevik Kuvvet'e ait panzeri tahribe çalıştıklarını, yukarıda yazılı pankartlar altındaki grupların saldırıları sonucu, aralarında Emniyet Müdür Yardımcısı Ali YÖN'ün de bulunduğu bazı güvenlik görevlileri ile eylemcilerden yaralananlar olduğunu, bu kişilerden Ali oğlu 1976 Espiye doğumlu Dursun ODABAŞ ile Gülsüm oğlu 1978 Kartal doğumlu Hasan ALBAYRAK, 1967 Ankara doğumlu (Gardiyan) Levent YALÇIN'ın kaldırıldığı hastanede hayatlarını kaybettiklerinin öğrenildiğini, yine aynı saatlerde Nikah Dairesi ile Belediye binası arasında Kurbağalıdere üzerinde oluşturulan 5 no'lu arama noktasında görev yapan güvenlik görevlilerine arama yaptırmak istemeyen grubun taşlı-sopalı saldırıya geçtiğini ve saldırının aynı şekilde alana daha önce gelen gruplarca sürdürüldüğünü, 5 no'lu noktada görevli güvenlik güçlerinin olayları büyütmemek amacıyla Söğütlüçeşme Tren İstasyonu çıkışında oluşturulan 4 no'lu arama noktası görevlilerinin yanına çekilmesine rağman saldırgan topluluğun 4 no'lu arama noktasına saldırısını sürdürerek bazı polis görevlilerine ve tren istasyonu camları ile çevrede bulunan otolara zarar verdiğini, Kadıköy Belediyesi önünde grupların oluşturduğu 30.000 kişilik topluluğun çeşitli pankart dövizler açıp çeşitli sloganlar atarak yürüyüşe başladığını, olaylar çıkartan yukarıda belirtilen grubun, kortejin önünü keserek önde yürümek istediğini, sendika yöneticilerince grubun ikaz edildiğini, Konfederasyon başkan ve yardımcılarının kortej önüne geçerek yürüyüşün saat 10.30 sıralarında başladığını, yürüyüş kortejinin önünün saat 11.45 sıralarında miting alanına geldiğinde, kortej içinde ellerinde DHKP-C ve TKP (ML)-TİKKO ibareli pankart taşıyan yaklaşık 500 kişilik grubun içerisinden yüzleri maskeli kişiler tarafından yasadışı sloganlar atılarak, Söğütlüçeşme Caddesi üzerindeki 11 no'lu arama noktası yakınındaki MHP Kadıköy İlçe binasına molotof kokteylli, taşlı- sopalı saldırıda bulunulduğunu,

binada yangın çıktığını ve maddi hasar meydana geldiğini, yine yürüyüş güzergahı üzerindeki Vakko Mağazasına aynı grup tarafından taşlı-sopalı saldırı yapılarak vitrindeki eşyaların yağmalandığını, binada maddi hasar meydana geldiğini, aynı grubun, dağılım esnasında Vakko mağazası önünde görevli polis memuru Faruk ERSOY 'u ağır şekilde darp ederek silah, telsiz ve kimliğinin kaybolmasına sebep olduklarını, Saat 12.00 civarında alan içine gelen grupların sunucu Ahmet ASENA tarafından alan içerisine anonsla yerleştirildiğini, İstiklal Marşımızın okunmasından sonra 1 Mayıs şehitleri ve iş başında hayatını kaybeden işçiler adına 1 dakikalık saygı duruşunun yapıldığını, Orhan AYDIN'ın su-nuculuğunda mitingin başlatıldığını, sanatçı Sadık GÜRBÜZ'ün saz eşliğinde türküler okumasında sonra, sırasıyla DİSK genel sekreteri Kemal DAYSAL, TÜRK-İŞ Genel Sekreteri Şemsi DENİZER tarafından 1 Mayıs ile ilgili kısa birer konuşma yapıldığını, sanatçı Haluk ÖZKAN'ın kürsüye davet edildiğini, kürsüye gelmesiyle birlikte yine yüzleri maskeli yaklaşık 30 kişilik grubun kürsüye çıkmak istemesi üzerine sendika görevlilerince grubun engellenmek istendiğini, ancak buna rağmen kürsüyü işgal eden grubun bu sırada konuşma yapan HAK-İŞ Genel Başkan Yardımcısı Hüseyin TANRI VERDİ'yi zorla kürsüden indirerek konuşmasını engelledikleri, kürsüyü tamamen işgal ederek mikrofon eşliğinde topluca yasadışı sloganlar atmaları üzerine DİSK Genel Başkanı Rıdvan BUDAK'ın kürsüye çıkarak mikrofonla grubu yatıştırmaya çalıştığını, ancak grubun zorla kürsü dışına kürsüye ve ses yükseltici araçlara yüzleri maskeli şahıslarca yasadışı örgütlere ait "DHKP-GTKP (ML)/ TİKKO/TMLGB ibareli pankartlar ile örgütlere ait bayrak ve filamalar astıklarım, daha sonra grubun mikrofonla sanatçı Ferhat TUNÇ'u davet ettiğini, saz eşliğinde türkülerini okumasına müteakip tekrar sanatçı Edip AKBAYRAM'ın davet edildiğini, türkülerini okuması esnasında miting alanındaki işçi gruplarının alanı boşaltmış, geride kalan işçiler dışındaki grupların oluşturduğu yaklaşık 5000 kişilik topluluğun 1 saat civarında alanı ve kürsüyü işgal ederek yasadışı pankart-dövizler açıp, aynı şekilde sloganlar atıp konuşmalar yaptıklarını, söz konusu topluluğun defalarca ikaz edildiğini, saat 15.00 civarında dağılmaya başlayan topluluğun dağılım esnasında Rıhtım Caddesi ile Söğütlüçeşme Caddesi üzerinde bulunan özellikle banka, döviz büroları, mağaza, oto galerileri, pastane, turizm acentaları, trafik lambaları ve muhtelif işyerlerine molotof kokteylli, taşlı-sopalı ve şişeli saldırılar yaparak binaları yağmalamaya çalıştıklarını, güvenlik kuvvetlerince müdahale yapıldığını, ara sokaklara dağılan gruplarca DYP Kadıköy İlçe Teşkilatına ait bir oto ile Emlak Bankası Kadıköy şubesine ait para nakil aracı olmak üzere yaklaşık 10 otoya maddi hasar verildiğini, 2 otonun kundaklanmak suretiyle yakıldığını, hasar tesbitleri ile nilgili ayrıca tutanak tutulduğunu, Topluluk tarafından ilk toplanma alanı (Kadıköy Belediye önü), yürüyüş güzergahı ve Kadıköy İskele Miting alanında "Kaldıraç / Basisen / Belediye-İş Sendikası / Yaşasın 1 Mayıs Dayanışma Mücadele-

miz / Hak-İş / T.Yol-İş / Emek Partisi / Medya-Sen / Kürt Ulusuna Özgürlük, (Devrimci Parti Güçleri) / Hedef Komünizm Zafere Kadar Sürekli Devrim / Bir Gün Değil Yeni Bir Dünya Kurana Kadar / Yaşasın 1 Mayıs (Değişik İmzalarla) / İnsan Hakları Derneği İst.Şb. / Düşünceye Özgürlük İhd. / Yaşasın Sınıf Dayanışması / 1 Mayıs Şehitleri Aramızda / İMF Reçetesini Yırtacağız / Muhtelif Sendika Pankartları / Zama Zulme Devlet Faşizmine Son / İşçi Meclislerini, Komitelerini Kuralım / Düzen Sendika Barikatlarını Aşalım / Bu Yerin Altından Gelen Bir Yangındır, Onu Söndüremezsiniz, Bek-Say / Evlatlarımızı Katlettirmeyeceğiz / TMMOB / Tüm Yargı-Sen / Dev-Genç / Mlkp / Tkp-Ml / Gençlik Cephesini Kuralım, TÖDEF / Dmlk / Birleşelim Savaşalım Kazanalım / Şehitlerimizle, Partimizle Hedefe Yürüyoruz / Parti Cephenin Yolu Kurtuluşun Yoludur / Dhkp-c Şehitlerimizin Hesabı Sorulacak / Alınteri / Devrimci Mücadele / Talat Türkoğlunu Sağ İstiyoruz/ Tekirdağ Halk Evi / Halk Evleri / Kirli Savaşa Özelleştirmeye Faşizme

Hayır / Yaşasın Faşizme Karşı Emekçi Mücadelemiz/ Gençlere Özgürlük Cephesi / Okullardan Fabrikalardan Varoşlardan Alanlara / Öldürmeyeceksin / Komünist Gençlik Örgütü /Partizan / Tikko / Özgür Gelecek / Özgürlük Meydanlarda / Yaşasın Halk Savaşı / Devrimci Kurtuluş / Grup Munzur / İşçi Memur El Ele Devrimci Mücadeleye / Kürdistan Sosyalist Partisi / Kızıl Bayrak / Sosyalizm Kazanacak / Devrimci Yol / İnadına Evrensel / Zindanlar Boşalsın Genel Af / Kayıplar. Bulunsun Hesap Sorulsun / PKK / Argk / Ernk / Biji Gulan Biji PKK / Biji Serok Apo / PKK Saflarında Enternasyonele Davet Var / Yaşasın Yıldırım Enternasyonal ist Tugayı / Özgür Halk Dergisi / Direniş /Mezopotamya Kültür Merkezi / Hadep / Kürdistana Özgürlük/ Kürdistan Faşizme Mezar Olacak / Zülfikar (Hz. Ali Resimli) / Ateşkese Cevap-Hadep / Tutsaklara Özgürlük-Kızıl Bayrak / Diren Küba Savaş Kürdistan Anadolu Geliyor / Halkız Haklıyız Kazanacağız. Gazi DHG" ibareli pankartlar, "Taban Fiyatı Talan Fiyatı 7 Eğitimde Katkıya Haraçlara Hayır / Zamlar Sürüyor Halk Sürünüyor / Tuz Sigara Çay Vay Mesut Vay / Kitler Halkındır Satılamaz/ Üreten Biziz

Yöneten de Biz Olacağız / Direniş Büyüyor / Ekmek Adalet Yoksa Barışta Yok / Yaşasın 1 Mayıs Yaşasın Grev Yaşasın Toplu Sözleşme /Çağdaş Demokratik Avukatlık Yasası istiyoruz / Yaşasın Halkların Kardeşliği / 1 Mayıs 1977 Yaşasın Anarşist Mücadelemiz / Dev-Genç" ibareli dövizler açıldığını, "Titre Oligarşi Parti Cephe Geliyor / Hüseyin, Mahir Ulaş Kurtuluşa Kadar Savaş / Yaşasın Devrimci Halk Kurtuluş Cephesi / Yaşasın MLKP / Yaşasın TKP-ML / Yaşasın Birlik Dayanışma / Yaşasın Sınıf Dayanışması / Yaşasın 1 Mayıs Kurtuluş Devrimde / Kurtuluş Sosyalizmde / Susma Sustukça Sıra Sana da Gelecek / İnsanlık Onuru İşkenceyi Yenecek / Paralı Eğitime Son / İşte Oligarşi Parti Cephe Geliyor / Kahrolsun Emperyalizm7 Umudun Adı DHKP-C / Bu Ses Devrimin Ayak Sesleri (Ayak Temposu İle) / Kahrolsun Faşizm / Yaşasın Devrimci Mücadelemiz / Yaşasın 1 Mayıs Biji Yek Gulan / İşte Bu Tikko'nun

Ayak Sesleri / Yaşasın Halk Savaşı / Yaşasın Partimiz TKP-ML / Faşizme Karşı Omuz Omuza / Zafer Birlik Mücadele / Kahrolsun Sendika Ağaları / Şehitler Yaşıyor, Tîkko Savaşıyor / Kahrolsun MİT, CİA, Kontr Gerilla / Sosyalist Kürdistan 7 Ordu Kürdistandan Defol / İş Ekmek Özgürlük Kahrolsun Faşist Diktatörlük / Faşizme Ölüm Halka

Hürriyet / İşte 1 Mayıs Alanlardayız / Biji Apo / Biji Serok Apo / Kürdistan Faşizme Mezar Olacak / PKK Halktır Halk Burada / Gençler Botana Özgür Vatana / Polis Boş Durma Civan'ı Yakala / Kahrolsun İMF / Gerilla Vuruyor Kürdistanı Kuruyor / Hoşt Hoşt Köpekler Vatan Sizden Ne Bekler" şeklinde sloganlar atıldığım, Ayrıca topluluğun gerek yürüyüş esnasında gerekse miting ve dağılım esnasında duvarlara, vitrin camlarına, elektrik direklerine, otobüs duraklarına, reklam panolarına, park etmiş araçlara "MLKP/TKP (ML) / TİKKO / DSİH / EKİM / DHKP-C/ DİRENİŞ / PKK / ERNK / ARGK / TİKP / TİKB/YAŞASIN 1 MAYIS / ibareli yazılar yazdıklarını, Topluluk içerisinde çeşitli gruplarca Haraçlar Kaldırılsın, Savaşa Değil Eğitime Bütçe / Kürt Halkının Onurlu Barış Çığlığına Sen de Sesini Kat / Özgür Tutsaklar Onurumuzdur, El Sürdürtmeyeceğiz7 Zindanlar Boşalsın Tutsaklara Özgürlük / Direniş başlıklı ve Direniş Gazetesi özel sayısı Nisan 1996 imzalı el ilanları, " 1 Mayıs'ta Sokaklara, Alanlara" başlıklı ekim imzalı, "Emekçilere ve Ezilen Halklara" başlıklı Yurtsever emekçiler imzalı, "Devrimci Mücadele" özel sayı 76 Nisan 1996, "Talat TÜRKOĞLU Kaybedilmek İsteniyor" başlıklı Hedef imzalı, " Çocuklarımızı Öldürtmeyeceğiz" başlıklı Dedutap imzalı, "1 Mayıs'tan 15-16 Haziran'lara" başlıklı ve Sömürüye Karşı Yürüyüş imzalı özel sayı 1, "İşçiler Emekçiler Kadınlar Gençler" başlıklı Emek Partisi Mer.Yür.Krl. imzalı, "1 Mayıs 1996 Birlik Mücadele Dayanışma" başlıklı Çalışanların Günlüğü imzalı, "Susma" başlıklı DİSK/SİNE-SEN özel sayı 1 imzalı, "Devrim Aslında Mideden Geçmiyor" başlıklı çeşitli ebatlarda bildiriler atıldığını, 130x250 cm, ebadında kırmızı zemin üzerine sarı bant yapıştırma "TİKB"/ 170x600 cm. ebadında kırmızı bez üzerine sarı boya ile yazılı "Halkız Haklıyız Kazanacağız Gazi DHG" / 100x500 cm. ebadında beyaz zemin üzerine kırmızı beyaz yazılı "Ne Özel Ne Devlet Kapitalizmi, Kahrolsun Ücretli Kölelik Düzeni"/ 200x500 cm. ebadında sarı bez üzerine kırmızı "Diren Küba Savaş Kürdistan Anadolu Geliyor" / 100x250 cm. ebadında kırmızı beze sarı yazılı "Yaşasın 1 Mayıs, Öğrenci Komiteleri" / Kırmızı bez üzerine sarı bezle işlenmiş orak-çekiç amblemli ve MLKP ile TGÖ / 300x350 cm. ebadında, açık lacivert bez üzerine sarı kırmızı bant ile "TKP-ML ve TMLGB" yazılı pankartlar ile 25x15 cm. ebadında yakılmak üzere hazırlanmış ve bir ucu yakılmış Türk Bayrağı, yine 10x25 cm. ebadında, üçgen şeklinde kenarları işlemeli Türk Bayrağı Filamasının mitingin dağılımından sonra tamamen boşalan alanda elde edildiğini, Kürsü ve miting alanını işgal eden grubun dağılması esnasında çevredeki kamu kurum ve kuruluşlarına, iş yerlerine, otolara hasar verdikleri ve bunun ayrıca tesbit

edildiğini, Meydana gelen olaylarla ilgili olduğu nedeniyle değişik yerlerde görevli birimlerce alınarak, Terörle Mücadele Şube Müdürlüğüne teslim edilen ve açık kimlikleri liste halinde yazılı şahısların gerekli tetkik ve tahkikat yapılmak üzere Güvenlik Şube Müdürlüğüne teslim edildiğini, Olaylarda grupların saldırısına maruz kalan, Emniyet Mensupları; Emniyet Müdür Yardımcıları Engin AKSAN, Yaşar KESİN ve Ali YÖN, Şube Müdürleri Muzaffer ALAT ve Ceyhun IŞIKSUNGUR,

Emniyet Amirleri M.Ali ÖZAL ve Adnan KURT, Başkomiser Ali Osman İNAL, Komiser Yardımcısı Ahmet DAVULCU, polis memurları Mürsel KÖDEK, Yüksel ÜNGÖRDÜ, Musa DEMİR, İdris AKKOÇ, Hayati YÜKSEL, İlhan EKİNCİ, Kubilay TOPÇU, Savaş m YILDIZ, Mehmet TATLI, Memiş TURAN, Oğuz SOYSAL, Mehmet ÇANKAYA, Ahmet TANKAL, Yunus PINAR, İsmet KILLI, Erhan YALÇIN, Mehmet BORAN, Fahrettin TURGUT, Oğuz CANİK, Hüseyin ÜNAL, Sedat DURMUŞ, Mesut KOÇAK, Ramazan POLAT, Can ÜNAL, Abidin KA- .ZANKAYA, Mehmet DEMİRCİ, Ercan AYDIN, Cemil ÇETİN, Murat YENİCE, Savaş YILDIZ, Mehmet Faruk ERSOY, Erdoğan KİLİM, Mahmut BORUN, Nurettin TOKUNGÜÇ, Aykut SEREN, Hüseyin İNAN, Erkan YALÇIN, Savaş YİĞİT, Edip IŞIK, Oktay AKMAN, Ayhan DİLAVER ve Zeki TUZCU ile aynı olaylar esnasında Aynur DEMİRCİ, Kahraman BEKTAŞ, Barış ÇİÇEK, Taner ÇOBAN, Necati KOTAN, Nurettin AKGÖL, Serdar ASLAN, Sami ÖZKAN, Çetin KOÇAK, Özlem DOĞAN, Mehmet Salih TOSUN, İmdat ÇELİK, Hasan BALUKAYA, Çetin GÖNDER, Sabri ŞENGÜL, Yaşar MERAL, Ali Ekber POLAT, Serdar KARTAL ve Aynur DEMİR isimli şahısların çeşitli yerlerinden yaralandıkları ve tedavi altına alındıkları, Yürüyüş, miting ve alanda meydana gelen diğer olayların gelişmelerinin kamera ve fotoğraf makinası ile görüntü, teyp ile ses kaydı yapılarak görevlilerce tespit edildiğini, Belirttikleri, (Ek: 63-63/9)

31. 01.05.1996 tarihinde, 1 komiser ve 9 polis memurunun tanzim ettikleri ve Güvenlik Şube Müdürlüğüne yazılan memur izlenim raporunda; Kadıköy mitinginin başlamasından bitmesine kadar olan sürede meydana gelen olaylarla ilgili olarak genel bilgi verildiği, (Ek: 64-64/3)

32. İstanbul Emniyet Müdürlüğü Güvenlik Şube Müdürlüğü tarafından Valilik ve Emniyet Müdürlüğüne yazılan 01.05.1996 gün ve 96 sayılı bilgi notunda; Kadıköy mitingi sırasında meydana gelen olaylarla ilgili olarak genel bilgi verildiği, 1 no'lu arama noktasında gelişen olaylarda silahla yaralanan 5 kişiden Dursun ODABAŞ, Hasan ALBAYRAK ve Levent YALÇIN isimli şahısların kaldırıldıkları hastanede hayatlarını kaybettiği, HAK-İŞ Genel Başkan Yardımcısı Hüseyin TANRI VERDİ 'nin konuşma yaptığı sırada, yüzleri maskeli 30 kişilik bir grubun kürsüye çıkmak istediği, sendika görevlilerince bu grubun engellenmek istendiği, ancak engellenemediği, konuşmacının kürsüden zorla indirildiği, yasadışı sloganlar atılmaya başlandığı, bunun üzerine, DİSK Genel

Başkanı Rıdvan BUDAK'ın kürsüye çıkarak mikrofonla grubu yatıştırmaya çalıştığı ve grup tarafından zorla kürsü dışına çıkarıldığı, Meydana gelen olaylarda 114 işyerinin maddi hasar gördüğü, 50 güvenlik mensubu ile 19 kişinin yaralandığının bildirildiği, (Ek: 65-65/6)

33. 01.05.1996 tarihinde Asayiş Harekat Merkezinde tutulan bir tutanakta;

1 Mayıs nedeniyle Vali Yardımcısı Osman DEMİR'in başkanlığında oluşturulan Asayiş Harekat Merkezinde saat 08.00'de görev alındıktan sonra tertibatta görevli kuvvetlerin yerlerini alıp almadığı kontrol edildiğinin, 30.04.1996 tarihinde yazılı olarak talep edilen askeri kuvvetlerin yerlerini almadığının öğrenildiğinin, Asayiş Harekat Merkezinde görevli 3. Kolordu Komutanlığı temsilcisi Albay Oktay ERCAN ile Merkez Komutanlığı temsilcisi Albay Şükrü AVŞAR'a konunun iletildiğinin, Vali Yardımcısı Osman DEMİR'e, 3. Kolordu Kurmay Başkanı tarafından, saat 09.12'de yapılan telefon görüşmesinde hazır kuvvetlerin birliklerinde bekletildiğinin, talep edilen yerlere gönderemeyeceklerinin belirtildiğinin, konunun Emniyet Müdürü Kemal YACIZIOĞLU'na iletildiğinin, Emniyet Müdürü tarafından Asayiş Harekat Merkezindeki görevli Albaylarla görüşüldüğünün, ancak sonuç alınamadığının, akabinde Emniyet Müdürü tarafından Tuğgeneral Hüseyin GÖKSU ile görüşme yapıldığının, adı geçen general tarafından kuvvetlerin gönderileceğinin söylenildiğinin, sürdürülen görüşmeler sonucu saat 12.45'te Ümraniye Cezaevinden 122.kişilik bir Jandarma Kuvvetinin Fenerbahçe stadı yanına gönderilmesi konusunda emir verildiğinin, 13^45'te 120 kişilik bir jandarma kuvvetinin Arnavutköy'den Göztepe Karayolları kavşağına intikal ettirileceğinin bildirildiğinin, Ümraniye Cezaevinden gönderilen jandarma kuvvetinin eskort eşliğinde saat 13.47'de Fenerbahçe stadına intikal ettiğinin, Belirtildiği, (Ek: 66-66/2)

34. 01.05.1996 tarihinde Hükümet Komiseri Osman YILMAZ tarafından düzenlenen toplantı tutanağında; 1 Mayıs İşçi Bayramı adı altında 1 Mayıs 1996 günü 11.00-17.00 saatleri arasında Kadıköy Meydanında düzenlenen mitinge gidildiği, Tertip Komitesini oluşturan Kemal DAYSAL, Ömer Faruk BÜYÜKBUCAK, Şener OĞUZ, İrfan ERDEMOĞLU, Atilay AYÇİN, H.Hulusi KARLI ve Orhan ALTUĞ'un toplantı alanında bulunduğu, Miting alanı olarak belirlenen Kadıköy Meydanında toplanmaları gerekirken, sendikaların, diğerdernek ve grupların Kadıköy Belediye binası yanında bulunan otopark alanında gruplar halinde toplanmaya başladıkları ve bu toplanma bölgesine gelen grupların Güvenlik kuvvetlerince oluşturulan arama noktalarında üst aramaları yapılarak alana alındığı, saat 09.30 civarlarında Ziverbey istikametinden gelen bir grubun arama noktasına geldiğinde, grubun üstünün aranacağının söylendiği, gruptakilerin üstlerinin aranmasına karşı çıktıkları, bu sırada grubun güvenlik güçlerine taşlı sopalı saldırıda bulundukları, otopark alanında bulunan diğer grupların da aynı noktaya taş ye sopalarla saldırıya geçtiği, iki grup arasında sıkışan güvenlik kuvvetlerinin gelen takviye birliklerle birlikte grupları yatıştırdıkları, ancak

bu sırada yasadışı grupların o mahalde bulunan işyerleri ve bankalara saldırıda bulunarak tahrip ettikleri, güvenlik güçleri olayları yatıştırırken meydana gelen olaylar esnasında güvenlik güçlerinden ve yasadışı gruplardan yaralananların olduğu, Tertip Komitesi üyelerine, toplanma bölgesinin Kadıköy Meydanı olduğu, Valilikçe'de bu meydan için izin Verildiği hatırlatılmasına rağmen otopark alanı içerisinde toplanıp yürüyüş düzenine geçilerek Söğütlüçeşme Caddesi Altıyol güzergahından Kadıköy Meydanına doğru yürüyüşe geçildiği, bu yürüyüş esnasında çeşitli döviz ve pankartların taşındığı, yasadışı sloganların atıldığı, yürüyüş güzergahındaki duvarlara, işyeri camlarına yasadışı sloganlar yazıldığı, Yürüyüş güzergahı üzerinde bulunan MHP binasına taşlı sopalı saldırıda bulunularak Molotof kokteyli atıldığı, Kadıköy Meydanında yaklaşık 30.000 kişinin bulunduğu, toplantının açılışım sunucu Orhan ERDEM'in yaptığı, işçilerin emekçilerin bayramım kutladığı ve istiklal Marşı'nın okunduğu, Kemal DAYSAL'ın açılış konuşmasını yaparak işçilerin emekçilerin bayramını kutladığı, sanatçı Sadık GÜRBÜZ'ün şarkı ve türküler söylediği, 1 Mayıs Marşı okunduğu, Türk-İş Genel Sekreteri Şemsi DENİZER'in kürsüye gelerek konuşmasını yaptığı, konuşma sırasında topluluktan yuhalamaların olduğu, kürsüye doğru dolu pet su şişeleri, boş kola kutuları, bozuk para atıldığı, HAK-İŞ Yönetim Kurulu üyesinin kürsüye gelerek işçilerin bayramını kutladığı, daha sonra DİSK Başkanı Rıdvan BUDAK'ın konuşma yapmak üzere kürsüye geldiği, konuşma sırasında yasadışı örgüt üyelerinin (yüzleri bezle kapalı kişiler) kürsüye çıktıkları, tertip komitesi üyelerinin kürsüden yasadışı örgüt üyelerini indirmeye çalıştıkları, ancak başarılı olamadıkları, kürsünün TÜRK-İŞ, HAK-İŞ, DİSK üyelerince korunduğu, ancak yasadışı örgüt üyelerine engel olamadıkları ve tertip heyetinin de insiyatifî ellerinden kaçırdıkları, yasadışı örgüt üyelerine söz geçiremedikleri, bu nedenle kendisi tarafından Tertip Komitesi üyelerine (İrtibat Kurulu üyelerine) toplantının hemen bitirilmesi ve iptal edilmesinin bildirildiği, ancak komite üyelerinin yasadışı örgüt üyelerine sözlerini geçirememeleri sonucunda toplantının seyrinin değiştiği, daha sonra yasadışı örgütlerin kürsüye hakim olduğu ve yasadışı pankart çektikleri ve slogan attıkları, bu arada kürsüye Ferhat TUNÇ ve Edip AKBAYRAM'm gelerek şarkı, türkü ve marşlar söyledikleri, sonra sunucunun 1 Mayıs İşçi Bayramı Mitinginin sona erdiğini belirterek toplantının saat 13.00'de bitirildiği, Bu esnada yasadışı örgüt üyelerinin kürsüyü zorla ele geçirmelerinden sonra TÜRK-İŞ, HAKİŞ, KESK, ve DİSK'e bağlı yönetici ve üyelerin miting alanından ayrıldıkları, tertip komitesinin toplantı bitiminde topluluğun dağılması için uğraş verdikleri, güvenlik güçlerine yardımcı olmaya çalıştıkları, Hususlarının belirtildiği, (Ek: 67-67/2)

35. İstanbul Emniyet Müdürlüğü, Güvenlik Şube Müdürlüğü tarafından, Devlet Güvenlik Mahkemesi Başsavcılığına yazılan 02.05.1996 gün ve 2615 sayılı-yazıda;

01.05.1996 günü Kadıköy İlçesi Meydanında düzenlenen açıkhava toplantısı öncesi, sırası ve sonrasında meydana gelen olaylar esnasında yakalanan Ve isimleri ile açık kimlikleri belirtilen 248 kişinin sorgulamalarının yapılabilmesi ve tahkikatın selameti bakımından 01.05.1996 tarihinden geçerli olmak kaydıyla, gözetim süresinin belirlenmesi hususundaki teklif yazısı üzerine, belirtilen kişilerin 09.05.1996 günü saat 10.00'a kadar gözlem altında tutulmasının uygun görüldüğü, (Ek: 68-68/14)

36. İstanbul Emniyet Müdürlüğü, Güvenlik Şube Müdürlüğü tarafından, Devlet Güvenlik Mahkemesi Başsavcılığına yazılan 03.05.1996 gün ye 2661 sayılı yazıda;

Daha önceki yazı ile gözlem altında bulundurulma süreleri belirlenmiş olan 248 sanığa ilave olarak 4 sanığın daha aynı süre ile gözlem altında bulundurulması hususunda müsaade istendiğini ve olumlu cevap alındığı,, (Ek: 69)

37. İstanbul Emniyet Müdürlüğü, Güvenlik. Şube Müdürlüğünce, Kadıköy Cumhuriyet Başsavcılığına yazılan 03.05.1996 gün ve 2665 sayılı yazı ile özetle;

DİSK Genel Sekreteri Kemal DAYSAL başkanlığında 7 kişilik bir tertip heyeti tarafından 1 Mayıs 1996 günü Kadıköy İskele meydanında düzenlenen açık hava toplantısında, yürüyüş güzergahı bulunmadığı ve bunun ilgililere tebliğ edildiği halde, topluluğun Kadıköy Belediyesi önünden Kadıköy İskele Meydanına kadar kortej halinde yürüyüşe geçtikleri, kamuya ve özel kişilere ait araç ve binalara zarar verdikleri, yasadışı grupların suç sayılabilecek pankart ve dövizler taşıdığı, sloganlar attığı, bildiriler dağıttığı, birçok emniyet görevlisi ve sivil şahısların çeşitli yerlerinden yaralandığı, bu olaylara sebebiyet veren 248 kişi hakkında Devlet Güvenlik Mahkemesi Başsavcılığının 09.05.1996 günü saat 10.30'a kadar verdiği gözetim süresi içinde tahkikatın sürdürüldüğü, Tertip heyetinin, olay çıkarmak isteyen grupları önlemede gerekli çabayı sarf etmediği, mitingi sevk ve idarede, topluluğu yatıştırmada yetersiz kaldığı, kürsüyü terkettiği, kamu kurum ve kuruluşlarına ve özel kişilere ait oto ve binalara taşlı sopalı saldırı, tahrip ve bazı işyerlerinin yağmalama olaylarına engel olma ve toplantının kanunsuz toplantıya dönüştürülmemesi yolunda gayret sarfetmediği, Böylece, düzenleme kurulunun görev, yetki ve sorumluluklarını yerine getirmediği, mitingde görevli Hükümet Komiserinin uyarılarına riayet etmeyerek, 2911 Sayılı Kanuna göre düzenlenen 1 Mayıs mitinginin kanunsuz toplantıya dönüştürüldüğü belirtilerek, tetkik ve kanuni gereğinin yapılmasının istendiği, (Ek: 70-70/30)

38. 03.05.1996 tarihinde, Emniyet Müdürü Kemal YAZICIOĞLU başkanlığında, Emniyet Müdür Yardımcıları ve EKKM Şube Müdürünün katıldığı bir toplantı yapıldığı, bu toplantıda 1 Mayıs olaylarının değerlendirildiği, polisin araç, gereç ve personel ihtiyaçlarının görüşüldüğü, (Ek: 71-71/8)

39. İstanbul Devlet Güvenlik Mahkemesi Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından İstanbul Emniyet Müdürlüğünden 03.05.1996 tarih ve 1996/899 Hz. sayılı

yazı ile Emniyet Müdür Yardımcısı Ali YÖN, Başkomiser Ali Osman İNAL ve polis memuru Faruk ERSOY ile miting tertip heyeti başkan ve üyelerine mağdur ve görgü tanığı olarak bilgilerine başvurulmak üzere tebligat yapılması istendiği; bunlardan Ali Osman İNAL, Faruk ERSÖY, Şemsi DENİZER ve Hüseyin TANRIVERDİ hariç diğerlerine tebligat yapıldığının Emniyet Müdürlüğünce ilgili Başsavcılığa bildirildiği, (Ek: 72-72/6)

40. 03.05.1996 tarihinde yapılan hasar tespit komisyonu raporuna göre; 101 sıra numarasında toplam 27.290.993.815.-TL. tutarında maddi hasar tesbit edildiği, (Ek:73-73/13)

41. İstanbul Emniyet Müdürlüğü Fotofilm Şube Müdürlüğü tarafından kayda alınan ve çeşitli televizyon kanallarınca çekilen 1,Mayıs olayları ile ilgili görüntülerin çözüm tutanağının komisyonumuza gönderildiği, (Ek: 74-74/10)

42. İstanbul Emniyet Müdürlüğünün Valilik Makamına yazdığı 15.05.1996 tarih ve 047405 sayılı yazıda; Kadıköy İlçesi Gezi Yolu-Rıhtım Caddesi-İnönü Parkı ile Sahil Gezi Yolu arasında kalan ve halen toplantı yeri olarak kullanılan otopark alanının, ilk toplanma ve yürüyüş güzergahı olmaksızın miting alanı olarak tesbit ve ilan edilmesine rağmen, yasal toplantı müracaatlarında; Mitinge katılanların doğrudan toplantı alanına gitmedikleri, Kadıköy Belediye binası önünde Altıyol civarında kanunsuz olarak toplanıp izinsiz yürüyüş yapmak suretiyle toplantı alanına gittikleri, yürüyüş nedeniyle Kadıköy Belediyesi-Altıyol-İskele Meydanı toplantı alanı güzergahının trafiğinin tamamen durduğu, tamamı işyeri ve ticarethane olan güzergahın toplantı günlerinde vatandaşın ve işyeri sahiplerinin anayasal hakkı olan ticaret hürriyetinin engellediği, aynı güzergah üzerinde siyasi parti teşkilatları vb. hassas yerlerin bulunduğu, toplantı sonunda alandan dağılım esnasında iskele ve toplu taşıt araçlarının duraklarının bulunduğu yerlerdeki yoğunluk nedeniyle, uzun süre trafiğin kapalı kaldığı, 1 Mayıs 1996 tarihinde, belirtilen güzergahlarda illegal örgütlerin, toplulukları provoke etmesi sonucu; (118) işyeri ile (20) aracın tahrip edildiği, (3) şahsın hayatını kaybettiği ve (50) güvenlik görevlisi ile (19) vatandaşın yaralandığı olayların meydana geldiği, Ayrıca, belirtilen yerin toplantı alanı olarak tesbit ve ilanından sonra, Erhas Demir Çelik Oto Yedek Parçaları İthalat Ltd.Şti.nce İstanbul Anadolu Yakası Emlak Müdürlüğü'nden oto park işletilmek amacıyla kiralandığı, toplantı günlerinde günlük zararlarının 50.000.000 TL. olduğu, toplantı esnasında otoparkı çevreleyen tellerin tahrip edildiği, bu zararı da kendilerinin karşıladığı, kendilerinin kiracı olduklarından sözleşme gereği bu alanı toplantı yeri olarak tahsis yetkileri olmadığından sözleşme ihlali nedeniyle, İstanbul Yakası Emlak Müdürlüğü'nce tahliyelerinin sözkonusu olabileceği, belirtilen sebeplerle toplantılara müsaade edimemesi, anılan şirket yetkililerinin Valiliğe muhatap 01.09.1995 tarihli dilekçesi ile de talep edildiği, gerekçeleriyle; Bundan sonra aynı yönde olayların meydana gelmemesi ve olumsuzlukların tekerrür etmemesi ve kamu esenliğinin tehlikeye düşürülmemesi için toplantı-

lara uygun alan özelliğini kaybeden Kadıköy İlçesi Otopark Alanının, toplantı yeri olarak iptali ve ilanı ile uygulamadan kaldırılmasının, Avrupa yakasında Kağıthane-Şişli, Sarıyer; Anadolu yakasında Beykoz ve Pendik ilçelerinde yeniden belirlenen, ilk toplanma alanı, yürüyüş güzergahı, toplantı yeri, dağılma yön ve yerleri ile afiş ve pankart asılacak yerlerin 2911 sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu ve ilgili Yönetmelik hükümleri gereğince ilanı ve uygulamaya konulmasının teklif edildiği ve 15.05.1996 tarihinde bu teklifin Valilikçe onaylandığı, (Ek: 75-75/2)

43. İçişleri Bakanlığı Emniyet Genel Müdürlüğünce, İstanbul Valiliğine yazılan 19.07.1996 gün ve 156958 sayılı yazı ile; 1 Mayıs 1996 tarihinde Kadıköy İlçesinde meydana gelen olaylarla ilgili olarak, Bakanlık Makamınca görevlendirilen Mülkiye Başmüfettişleri Halil ULUSOY ve Ali ÇETİNKAYA tarafından düzenlenen 19.06.1996 gün ve 85/41, 59/15 sayılı raporda; 1 Mayıs 1996 tarihinde İstanbul İli Kadıköy İlçesinde yapılan toplantı gösteri yürüyüşleri sırasında meydana gelen olaylarla ilgili olarak İl Yönetimi ve Güvenlik Kuvvetleri tarafından Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri öncesinde, icrası sırasında ve sonrasında gerekli tertip ve tedbirlerin alınmasında ve mal ve can güvenliğinin korunmasında İstanbul Emniyet Müdürlüğü görevlilerine izafe edilebilecek bir ihmal ve kusurun bulunmadığı, Kadıköy İlçesinde miting alanının etkili güvenlik tedbirlerinin alınmasını güçleştirecek fiziki yapıda olması sebebiyle, İstanbul İlinde Toplantı ve Gösteri Yürüyüşü için daha uygun yerlerin araştırılarak Kadıköy İlçesindeki İskele Meydanının miting alanı olmaktan çıkarılmasının uygun olacağı, . 2911 Sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanununa göre yapılacak planlara bağlı olarak, muhtemel toplumsal hadiselerin senaryolarının yapılarak, mümkün olan yerlerde tatbikatının yapılmasının faydalı olacağı görüşünün belirtildiği ifade edilerek, gereğinin yapılmasının istendiği, (Ek: **7 6)**

44. İçişleri Bakanlığı Emniyet Genel Müdürlüğünce, Komisyonumuzun 12.07.1996 gün ve 11 sayılı yazısı üzerine, 27.08.1996 gün ve 188289 sayılı yazı ekinde, mitingde görevlendirilen personele ait listeler ile emniyet tedbir planı, yürüyüş ve miting alanı krokisinin komisyonumuza gönderildiği, (Ek: 78-78/41)

45. Komisyon Başkanlığınca, İstanbul Valisi Rıdvan YENİŞEN'in cevaplandırması isteğiyle verilen 14 sorunun cevaplarının, 07.08.1996 gün ve Öz.Klm.12/36 sayılı yazı ekinde gönderildiği; Bu kapsamda; "Alınması gerekli tedbirlerin neler olduğu ve olaylar sırasında bu tedbirlerin alınıp alınmadığı" sorusuna; "1 Mayıs 1996 günü Kadıköy İskele Meydanı'nda yapılacak açıkhava toplantısının yapılmasının tarafımdan uygun görülmesinden sonra 22.04.1996 günü saat 09.00'da Vilayet Makamında Başkanlığımda İl Emniyet Müdürü Kemal YAZICIOGLU ve İl Jandarma Komutanı J.Kd.Albay Baki ONURLUBAŞ'la birlikte toplantı yapılmıştır. Bu toplantıda 1 Mayıs günü yapılacak olan açıkhava mitingi ile ilgili "Güvenlik Tedbirleri" ile taslak planlar

karşılıklı gözden geçirilmiştir. Alınan istihbaratlar, kuvvet durumu, araç-gereç imkanları, ordu birliklerinden kuvvet talebi gibi hususlardetaylı olarak görüşülmüştür. Ayrıca 1 Mayıs 1996 tarihi öncesi İl Emniyet Müdürü ve Yardımcılarının da katıldığı toplam 4 defa geniş toplantı düzenlenmiş ve toplantılarda vilayette başkanlığımda yapılan toplantı gereği, alınan istihbari bilgiler değerlendirilmiş, alınacak tedbirlerin detayı kararlaştırılmış ve nelerin nerede yapılacağı tek tek planlanmıştır." "Güvenlik güçlerinin zamanında müdahale etmediği konusundaki duyumların doğruluk derecesi nedir, bu konudaki yöneticilerin görüşleri nedir" sorusuna; "Güvenlik kuvvetleri olaylara zamanında ve uygun güç kullanarak müdahale etmiştir. Daha sert bir müdahale tarzı olayların tırmanması ve karşılıklı insan zayiatını arttırıcı.sonuçlar verebilirdi. Olaylara müdahale tarzı soğukkanlı bir şekilde akıllıca yapılmıştır." "Vali Bey'in Marmaris'te bulunmasıyla olayların büyümesinde etkili olduğu söylenebilir mi?" sorusuna; "28-29-30 Nisan 1996 günleri izinli olarak Marmaris'teydim. 1 Mayıs günü sabah 07.30'da Dalaman Havalimanından kalkması gereken uçak teknik nedenlerle gecikmiştir. Bu gecikme esnasında devamlı olarak İstanbul'da görevinin başında bulunan yetkililerle telefonla haberleştim. Yerime vekalet eden çok tecrübeli ve bilgili Vali Yardımcım görevinin başındaydı. Ayrıca 1 Mayıs 1996 günü için Vali Yardımcısı Osman DEMİR'in başkanlığında önceden oluşturulan "Asayiş Harekat Merkezi" sürekli olarak olayları canlı yayından takip etmiştir. Ben devamlı olarak Vali Yardımcısı Osman DEMİR ve İl Emniyet Müdürü Kemal YAZICIOGLU ile haberleştim. Basında yanlış olarak yer aldığı gibi, önemli olaylar meydana geldikten sonra "apar topar" uçak bulup döndüğüm doğru değildir. Zaten İ Mayıs günü izinli değilim. Mitingin dağılımı esnasındaki önemli olayların meydana gelmesinden önce dönüp görevimin basındaydım. Saat 13.00'den itibaren İl Emniyet Müdürlüğü binasındaki "Asayiş Harekat Merkezi"nde miting alanından naklen yapılan canlı yayını da izleyerek olayları yakından takip ettim. Gerektiğinde gerekli talimatları verdim. Bu esnada kuvvetlerin sevk ve idaresini sağladım. Dalaman Havalimanındaki teknik sebepler dolayısıyla geciktim. Bu süre zarfında veremediğim bir emir ve aldıramadığım bir tedbir yoktur. 50 dakikalık uçak yolculuğumun büyük bir kısmında bile telefonla haberleşme imkanı buldum." "3 sivilin öldürüldüğü 30 kişinin yaralandığı belirtilmiştir. Başkaca yaralananlar da var mıdır" sorusuna; "Sabah saat 09.45 sıralarında (1) no'lu arama noktasında üzerlerini aratmak istemeyen MLKP gurubunun emniyet görevlilerine yaptığı çok şiddetli saldırı sonucu çıkan çatışmada 3 kişi ölmüştür.

Bu olayda birçok güvenlik görevlimiz ciddi şekilde yaralanmışlardır. Genel sayı olarak 1 Mayıs olayları nedeniyle hastanelerde tedavi gören kişi sayısı 70'dir. Bunların 51'i güvenlik görevlisi, 19'u ise mitinge katılan kişilerdir. Resmi olarak tedavi gören bu kişilerin yanı sıra olaylarda hafif yaralanan başka şahısların olması doğaldır." "Olayda 500 polis mi yoksa 5000 polis mi görev-

lendirilmiştir" sorusuna; "Sadece miting alanı için 5000 polis görevlendirilmiştir." "Polis olayı uzaktan takip edelim şeklinde bir emir almış mıdır" sorusuna; "Polise olayı uzaktan takip edelim şeklinde bir emir verilmemiştir. Aksine polis olayı bütün detayları ile takip edebilmek için yoğun bir çaba içerisinde ^ulunmuş, gerekli yerlerde .ve zamanında topluluğa müdahalelerde bulunmuştur. "Linç edilen polisler, polis arkadaşları tarafından kurtarılmak için neden müdahale edilmemiştir" sorusuna; ' "Linç edilmeye çalışılan polislerin kurtarılması için diğer polisler yoğun bir çaba sarfetmişlerdir.

Sadece sivil giyimli"bir polis memurunun kurtarılması çabalarında bir gecikme meydana gelmiştir." "Çelik ve Çevik kuvvetler olaya müdahale etmiş midir? Olay üzerindeki etkileri ne olmuştur" sorusuna; "Çevik kuvvet birlikleri olayın başından beri görev, almışlar ve kendilerine tevdi edilen görevi hakkıyla yerine getirmişlerdir. Kalabalığın dağıtılması ve durumun tekrar normale dönmesinde çevik kuvvete mensup polislerimizin olağanüstü gayretleri olmuştur."Olaya karışan örgütler kimlerdir" sorusuna; "Olayların başlamasında ağırlıklı olarak TİKB, MLKP, TKPML ve DHKP/C örgütleri yol açmışlardır." "Özel giyimli katılan guruplar kaç kişi civarındaydı" sorusuna; "Özel giyimli gurup THKP/C örgütüne mensup 50-60 kişi civarındadır. Bu özel giysiler bu alanlara polisimizin tesbitine göre "ses düzeni" aracı ile sokulmuşlardır." , "Kadıköy'de toplantı iznini kim ve nasıl verdi" sorusuna;

"19.04.1996 günü TÜRK-İŞ, DİSK, HAK-İŞ ve KESK yöneticilerinden bir grup DİSK Genel Sekreteri Kemal DAYSAL başkanlığında Vilayet Makamında beni ziyaret etmişlerdir. Bu "Toplantı Düzenleme Kurulu" ile Vilayet Makamında emniyetten sorumlu Vali Yardımcısı Nihat Kemal EREN'in de katılımıyla bir toplantı yapılmıştır. İl Emniyet Müdürü ile telefonda konuşularak, başvuran kuruluşların önemi, ağırlığı ve toplantı konusunda verdikleri teminatlar gözönüne alınarak toplantının yapılmasının uygun görüldüğü kendilerine bildirilmiştir. "Kadıköy İskele Meydanı" Vilayet Makamının 16.02.1994 günlü onayı ile toplantı alanı ilan edilmişti. 19.04.1996 günü Vilayet Makamında sağlanan mutabakat gereği Valilik Makamı 2911 sayılı Yasa Hükümlerine göre 22.04.1996 gün ve 038999 sayılı yazısı ile açıkhava mitingini uygun görmüştür."' "Toplantı sırasında veya önceden askeri yardım neden çağrılmadı" sorusuna; "Önceden askerî kuvvetlere, meydana gelebilecek olaylarda polise yardımcı olması için gereken yazılı talepte bulunulmuştur. İkinci bir yazı ile askeri birliklerin nerede konuşlandırılmasının gerektiği bildirilmiştir. Askerin olaylara müdahalesini gerektirir bir durumla karşılaşılmadığı için müdahale için yardım istenmemiştir. Yeterli polis kuvveti vardı ve bu kuvvetler görevlerini en iyi şekilde yerine getirmişlerdir." "Toplantı öncesi veya sırasında itfaiye çağrılabilirdi. Neden itfaiyeden yardım istenmedi" sorusuna; "Toplantı öncesi miting alanına ilgili kurumlardan itfaiye ve sağlık ekipleri çağrılmış ve alanda bulunmaları sağlanmıştır. Bu itfaiye ekipleri yürüyüş güzergahında bulunan ve

molotof kokteyli atılması sonucu MHP binasında çıkan yangına da müdahale edip, söndürmüşlerdir." "Bu bir ihtilal provası mıdır" sorusuna; "1 Mayıs günü meydana gelen olayları bir ihtilal provası olarak değerlendirmek yanlış olur. Bu olaylar yasa dışı örgütlerin mensuplarının ve sempatizanı olan kişi ve gurupların yarattığı ve yapılan müdahale sonucu bastırılan eylemlerdir.

İstanbul'da 1 Mayıs 1996 günü Kadıköy İskele Meydanında yapılan miting sonucu meydana gelen olaylar basın ve televizyonlarda büyük çapta yankı bulmuştur. Birçok değerlendirmeler yanlış ve abartılı olmuştur. Yasa dışı kişi ve gruplar yoğun bir çalışma ve propaganda sonucu büyük kalabalıklar toplayabilmişlerdir. Toplantıyı düzenleyen büyük kuruluşlar ve "Toplantı Düzenleme Yürütme Kurulu" üyeleri görevlerini yerine getirmemişler, duruma ve "Miting Alanf'na hakim olamamışlardır. Bu toplantı sonucu çok büyük çatışmalar yaratılıp, çok kan dökülmek istenmiştir. Yüzlerce kisinin çatışmalarda ölmesi istenmiştir. Alınan tedbirler, istihbaratlar, akıllı ve soğukkanlı davranış, tutum ve yaklaşımlarla 1 Mayıs 1996 toplantısının vahim sonuçlar doğurması önlenmiştir." Şeklinde cevapların verildiği, (Ek: 79-79/4) '

46. İçişleri Bakanlığı tarafından, İstanbul Valisi Rıdvan YENİŞEN'in, İstanbul-Kadıköy'de 1 Mayıs 1996 tarihinde düzenlenen miting sırasında meydana gelen olaylarla ilgili olarak, miting öncesi ve olaylar sırasında vazife icabını takdir ve ifada müsamaha gösterdiği ve izin dönüşü göreve başlamaya ilişkin gerçek dışı beyanıyla itibar ve güven duygusunu sarsacak davranışta bulunduğu hususlarında, adı geçen hakkında, Mülkiye Başmüfettişleri Halil ULUSOY ve Ali ÇETİNKAYA'nın görevlendirilmesi suretiyle disiplin soruşturması yaptırıldığı; adı geçen müfettişlerce düzenlenen, 15.07.1996 tarih ve 85/49,59/19 sayılı disiplin raporunun tahlil ve sonuç bölümlerinde; Valilik Makamında 22.04.1996 tarihinde 1 Mayıs ile ilgili olarak İl Emniyet Müdürü ve İl Jandarma Komutanı ile alınacak tedbirlerin görüşüldüğü bir toplantı düzenlendiği Valiliğin 12.05.1996 gün ve 12/82 sayılı yazısında ifade edilmekte ise de buna ilişkin bir tutanağın bulunmadığı, Vali Rıdvan YENİŞEN'in 27-30 Nisan 1996 tarihleri arasında bayram iznini Marmaris'te geçirmek üzere Bakanlık Makamından izin alıp, İstanbul'dan ayrıldığı, Emniyet işlerinden sorumlu Vali Yardımcısı Nihat KemarEREN'in de bayram izni dolayısıyla 28 Nisan-1 Mayıs 1996 tarihleri arasında izin aldığı ve İstanbul'dan ayrıldığı, Asayiş Harekat Merkezine görevlendirilmiş Vali Yardımcısının, merkezin görev ve yetkilerinden ve 1 Mayıs ile ilgili alınan tedbirlerden yeterli bilgisi olmaması nedeniyle sevk ve idareye karışmadığı, sevk ve idarenin İl Emniyet Müdürünce yürütüldüğü, Vali Rıdvan YENİŞEN'in izni 30.04.1996 tarihinde bittiği halde 1 Mayıs 1996 sabahı görevi başında olmadığı, 01.05.1996 günü saat 13.07'de uçakla İstanbul'a geldiği, 01.05.1996 günü saat 13.51'de İçişleri Bakanlığına çektiği 30.04.1996 gün ve Öz.Klm.14/73 sayılı faks ile 30 Nisan 1996 Salı günü akşamı İstanbul'a dönerek görevine başladığını bildirdiği, 1 Mayıs 1996 günü görevi başında ol-

madığı kamuoyuna yansıyıp tartışma konusu olunca ve mülkiye müfettişliğince inceleme başlatıldıktan sonra, Vali Rıdvan YENİŞEN'in 07.05.1996 tarih ve 17/76 sayılı yazı ile daha önce 30 Nisan akşamı dönerek göreve başladığına ilişkin faksın zuhulen gönderildiği, İstanbul'a uçakta meydana gelen teknik nedenlerle 1 Mayıs 1996 günü öğle saatlerinde dönebildiğini İçişleri Bakanlığına bildirdiği,

Ortaya konulan bilgi ve belgelerden İstanbul İl Yönetiminin 1 Mayıs olayları öncesinde ve sırasında İl İdaresi Kanununda belirtilen ve Valilikten asgari seviyede beklenilen görev ve sorumluluk bilinci içerisinde hareket ettiğini söylemenin mümkün olmadığı, Vali tarafından Müfettişliğe cevaben yazılan 12.06.1996 gün ve 12/82 sayılı yazıda ve 04.06.1996 gün ve 14/112 sayılı savunmada güvenlik amirleri ile 22.04.1996 tarihinde toplantı düzenlediği ve gerekli talimatların verildiği ifade edilmekte ise de bu toplantıya ilişkin bir belgenin ortaya konulamadığı, yine Vali tarafından toplantı sonucu alınan kararlar gereği İl Emniyet Müdürlüğü ve İl Jandarma Komutanlığınca gerekli emniyet tedbirleri planlaması yapıldığı belirtilmekte ise de İl Jandarma Komutanlığının 24.04.1996 tarihli emrinde 1 Mayıs 1996 tarihinde düzenlenebilecek toplantı ve gösteri yürüyüşüne ilişkin ihtimale göre planlama yapılmış olmasının da bu toplantıda güvenlik tedbirleri ile ilgili taslak planların gözden geçirildiği ve uygulamaya konulduğuna dair savunmanın doğru olmadığı kanaatinin doğduğu,

Kaldı ki güvenlik amirleri ile toplantı yapılmış dahi olsa, 1 Mayıs gibi geçmişte ülkemizi rahatsız eden önemli olayların yaşandığı bir gün için çok daha kapsamlı, güvenlik amirleri, Garnizon Komutanlığı, MİT ve diğer ilgili birimleri biraraya getirecek, tedbirleri planlayacak ve en önemlisi 1 Mayıs olayları sırasında sağlanamayan koordinasyonu önceden sağlayacak toplantı düzenlenmesinin gerektiği, ancak bunun yapılmadığı, miting öncesi, sırası ve sonrasında askeri birlikten yardım talebinin koordine edilememiş olmasının miting öncesinde yapılacak toplantının önemini daha iyi ortaya koyduğu, Ayrıca toplumsal olaylarda en önemli unsurlardan olan İl İdaresi Kanununun 1 l/D maddesindeki askeri birliklerden kuvvet talebinde bulunulmasının dahi İl Emniyet Müdürünce yapılan Emniyet Müdür Yardımcıları ve Şube Müdürlerinin katıldığı toplantıda dile getirilip karar altına alındığı ve uygulamaya konulduğunun İl Emniyet Müdürlüğü toplantı tutanak defteri kayıtlarından açıkça anlaşıldığı, Valiliğin sadece yazışma aşamasında konuya müdahil olduğu, İstanbul Valisi Rıdvan YENİŞEN'in bu konudaki savunmasında bu suçlamanın gerçeği yansıtmadığı belirtilmekte ise de, Emniyet Müdürlüğü toplantı karar defterindeki karar özetlerinin İstanbul Valisi Rıdvan YENİŞEN'i doğrulamadığı, Emniyet Müdürlüğünce düzenlenen toplantıda özellikle askeri birlikten yardım talebi konusunda yapılan görüşme sırasında İstanbul Valisinin bu yöndeki bir talimatından da bahsedilmediği, Vali Rıdvan YENİŞEN'in 1 Mayıs mitingi ile ilgili yazışmalarda ismi açılmış olmasına rağmen tek bir imzasına rastlanamadığı,

İstanbul Valisinin savunmasında Valinin çok yoğun işleri, zorunlu protokol görevleri gereği çoğu zaman adına açılan yazıların bilgisi dahilinde Vali Yardımcılarınca imzalandığını kabul ettiği, ancak 1 Mayıs Mitingi gibi ülkemizi yıllardır meşgul eden bir olayı yoğun işler ve protokol görevi ile izah etmenin. mümkün olmadığı, Miting onayı ve 3. Kolordu Komutanlığına kuvvet takviyesine ilişkin yazıların dahi Vali Yardımcısmca imzalandığı, bu durumun 1 Mayıs Mitinginin İl Yönetimince ne kadar ciddiye alındığını göstermesi bakımından önemli olduğu;

Diğer yandan Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanununun uygulanmasına dair Yönetmeliğin 17. maddesi uyarınca Asayiş Harekât Merkezi mahallin en büyük mülki amiri başkanlığında, mahallin genel kolluk amir ve komutanları ile askeri birliklerden yardım istenmesi halinde yardıma gelecek olan askeri birlik komutanı veya temsilcisinden oluşturulması gerekirken, bu merkezin Vali Yardımcısı başkanlığında İl Jandarma Komutanlığı temsilcisi ve İl Emniyet Müdür Yardımcısı ve Garnizon Komutanlığı temsilcilerinden oluşturulduğu, Harekât merkezinde görevlendirilmiş olan Vali Yardımcısı Osman DEMİR'in kendisinin de açıkça beyan ettiği üzere, sevk ve idareye karışmamış, İl Emniyet Müdürü Kemal YAZICIOĞLU resmen görevli olmamasına rağmen baştan itibaren Asayiş Harekât Merkezinde bulunmuş, mitingi sevk ve idare etmiş olduğu, valinin ancak 13.30 sıralarında Harekât Merkezine gelebilmiş, diğer görevlilerin temsilci düzeyinde katılmış oldukları, Asayiş Harekât Merkezinin usulüne uygun oluşturulmaması konusuna İstanbul Valisi Rıdvan YENİŞEN savunmasında cevap vermediği, Emniyet işlerinden sorumlu Vali Yardımcısı Nihat Kemal EREN'in de bayram izni alarak 28 Nisan-1 Mayıs arasında İstanbul'dan ayrılmış olmasının Asayiş Harekât Merkezinde görev ve yetkilerini ve alman tedbirleri ayrıntıları ile bilmeyen bir Vali Yardımcısının görev yapması sonucunu doğurduğu, 1 Mayıs gibi geçmişte özellikle İstanbul'da toplumsal olayların yaşandığı ve 1996'da da yaşanabileceği istihbarat raporları ile ortaya konulduğu halde, Vali Rıdvan YENİŞEN'in 27-30 Nisan 1996 tarihleri arasında izin alıp İstanbul'dan ayrıldığı, üstelik Valinin 30 Nisan 1996 günü akşamı izni bittiği halde bu tarihte İl'e dönmediği, ancak olaylar başladıktan sonra 1 Mayıs 1996 günü saat 13.07'de İstanbul'a uçakla dönebildiği, böyle olduğu halde İçişleri Bakanlığına 01.05.1996 günü saat 13.51'de çektiği faksla 30 Nisan 1996 akşamı dönerek göreve başladığının kendi imzası ile bildirildiği, Valinin kendisinden beklenen dürüstlüğü de göstermediği, 3 Mayıs 1996 tarihli Hürriyet Gazetesinde yer alan "Valinin gafleti" başlıklı haberle, valinin 1 Mayıs'ta görevi başında olmadığı ortaya çıkarıldıktan, kamuoyunda tartışma konusu olduktan ve müfettiş incelemesi başlatıldıktan sonra Vali Rıdvan YENİŞEN'in 07.05.1996 gün ve 14/76 sayılı İçişleri Bakanlığına yazdığı yazı ile 30 Nisan 1996 akşamı göreve başladığına ilişkin yazının zuhulen yazıldığının bildirildiği, İstanbul Valisi Rıdvan YENİŞEN'in bu konuda Müfettişliğe

verdiği savunmasında, 1 Mayıs 1996 gününün bayramın son günü olup mevzuat yönünden tatil günü olduğunu, fakat İstanbul Valiliği gibi önemli bir görevi uhdesinde bulunduran bir Mülki İdare Amirinin böyle bir günde görevinin başında olmamasının büyük sorumsuzluk örneği sayacağını, 1 Mayıs 1996 saat 13.00 civarında İstanbul'a geldiğini, gecikmesinin tamamen uçaktaki teknik nedenlere dayalı olduğunu, bu durumun Bakanlık yetkililerine sözlü olarak ifade edildiğini belirttiği, 30 Nisan 1996 günü akşamı İstanbul'a dönerek göreve başladığını bildiren faks yazının daha önceden hazırlanıp tarafından imzalandığını, Vilayet nöbetçi memurları tarafından yanlışlıkla Bakanlığa faks çekildiğini, bu yanlışlığın farkına vardığında ikinci bir faks ile durumun Bakanlığa arzedildiğini belirttiği, 1 Mayıs gününün Bayramın son günü ve mevzuat yönünden tatil günü olmasının, Mülki İdare Amirliği gibi günün 24 saati görev yapmak durumunda olan bir meslek mensubu için mazeret olamayacağı, Valinin de böyle bir günde görevinin başında olmamayı büyük sorumsuzluk örneği sayan düşüncesine katılmamanın mümkün olmadığı, artcak maalesef bu sorumsuzluk örneğinin bu olayda gösterildiği, uçağın teknik nedenlerle kalkmaması nedeniyle 1 Mayıs günü görevi başında bulunmamanın ulaşım teknolojisinin geliştiği dünyamızda geçerli bir mazeret olmaması gerektiği, Ayrıca 30 Nisan 1996 günü akşamı İstanbul'a dönerek göreve başladığını bildiren faks yazının daha önceden hazırlanıp Vali tarafından imzalanmasının da devlet memurluğu ciddiyetiyle bağdaşır bir tutum olarak görülmediği, öte yandan Vilayet nöbetçi memurlarınca Sayın Vali İl'e geldikten 45 dakika sonra saat 13.51'de faksın çekilmiş olmasının dikkat çekici olduğu, bu durumun faksın memurlar tarafından kendiliğinden değil Valinin bilgisi altında çekildiğini gösterdiği, konu basına intikal ettikten ve mülkiye müfettişliğince inceleme başlatıldıktan ve aradan 7 gün geçtikten' sonra, İstanbul Valisince ikinci bir yazıyla durumun düzeltilmeye çalışılmasının eylemin suç olma niteliğini ortadan kaldırmayacağı, Açıklanan bu nedenlerle İstanbul Valisi Rıdvan YENİŞEN'in savunmasının yeterli bulunmadığı, İstanbul Valisi Rıdvan YENİŞEN'in Kadıköy 1 Mayıs Mitingi öncesinde ve sırasında vazife icabını takdir ve ifada müsamaha gösterdiği ve 30 Nisan 1996 günü akşamı izni bitmesine rağmen 1 Mayıs gibi geçmişte çok önemli olayların yaşandığı hassas bir günde görevi başında olmadığı, özellikle 01.05.1996 günü saat 13.07'de İstanbul'a döndüğü halde İçişleri Bakanlığına çektiği faks ile 30 Nisan 1996 günü akşamı İstanbul'a dönerek göreve başladığını bildirerek gerçek dışı beyanda bulunduğu, böylelikle üst düzey bir kamu görevlisi için çok önemli bir nitelik olan itibar ve güven duygusunu sarsacak davranış gösterdiği .anlaşıldığından, İstanbul Valisi Rıdvan YENİŞEN hakkında Devlet Memurları Kanununun İ25. maddesinin C/ı bendi uyarınca Aylık Kesimi Cezası uygulanması gerektiği, -

Tespit ve görüşlerine yer verildiği, (Ek: 80-80/33)

47. İçişleri Bakanlığı tarafından, mitingle ilgili olarak, il yönetimi ve gü-

venlik kuvvetleri tarafından toplantı ve gösteri yürüyüşleri öncesinde, icrası sırasında ve sonrasında gerekli tertip ve tedbirlerin alınmasında, mal ve can güvenliğinin korunmasında görevlilere izafe edilebilecek bir ihmal ve kusurun bulunup bulunmadığı hususunda inceleme yapmak üzere Mülkiye Başmüfettişleri Halil ULUSOY ve Ali ÇETİNKAYA'nın görevlendirildiği; adı geçen müfettişlerin tanzim ettikleri, 19.06.1996 tarih ve 85/41, 59/15 sayılı inceleme ve soruşturma raporu kapsamında; - 1 Mayıs 1996 tarihi itibariyle; İstanbul Emniyet Müdürlüğünün (39) şube müdürlüğü, (32) İlçe Emniyet Müdürlüğünden ibaret olduğu, İstanbul'da belirtilen tarih itibariyle (1) Emniyet Müdürü, (19) Emniyet Müdür Yardımcısı,

(96) Şube Müdürü, (İ24) Emniyet Amiri, (630) Başkomiser, (415) Komiser, (498) Komiser Yardımcısı, (21104) Polis Memuru, (1983) Bekçi olmak üzere Genel İdari Hizmetli memurları hariç (24870) personelin mevcut olduğu, - (1484) binek, (7) arazi binek, (480) minibüs, (10) midibüs, (48) otobüs, (8) kamyon, (443) motosiklet, (26) kurtarıcı çekici, (4) deniz motoru, (1) cenaze otosu, (2) akaryakıt tankı, (15) panzer, (2) ambulans, (4) su püskürtücü panzer, (4) özel donanımlı zırhlı akrep olmak üzere (2547) araç bulunduğu,

- Çeşitli cins ve özelliklerde toplam (28404) silah, (866) çelik yelek, (123) çelik başlık, (1400) kalkan, (4648) kelepçe, (797) gaz maskesi, (11693) jop, (3) bomba örtme battaniyesi, (2) bomba uzman elbisesi, (3) dürbün, (2) metal arama dedektörü, (1) paket arama dedektörü, (28) kapı dedektörü ve (799) gaz süzgeci mevcut olduğu,

- Mevcut imkân ve personelden 1 Mayıs 1996 günü1 Kadıköy meydanında (1) Şube Müdürü, (2) Şube Müdür Yardımcısı, (9) Emniyet Amiri (4) Başkomiser, (4) komiser, (24) komiser yardımcısı, (1340) polis memuru, toplam (1384) çevik kuvvet personeli ile, Emniyet Müdür Yardımcısı dahil her kademeden (966), arama noktaları ve alanda görevli diğer personel ile alandaki toplam kuvvetin (2354), şevke hazır çeşitli birimlerden hazır kuvvet (1655) olmak üzere toplam olarak (4009) personelin doğrudan görevlendirildiği,

- Kadıköy meydanında 1 Mayıs 1996 günü düzenlenen miting ile alakalı olarak gerektiğinde görev yapmak ve (2)'si su panzeri olmak üzere (4) panzer, (3) akrep bulundurulduğu, Çevik Kuvvet Şube Müdürlüğünün 1 Mayıs 1996 günü Kadıköy İlçesinde düzenlenen mitingde ihtiyaç olması halinde kullanmak üzere bulundurduğu ve görevlendirdiği diğer teçhizat ve gereçlerin de, (50) çelik yelek, (660) şeffaf kalkan, (110) gaz maskesi, (140) gaz maskesi filtresi, (6) model 10 gaz tüfeği, (7) gaz tüfeği (z-201), (5) tüfek gaz bombası, (5) tüfek gaz bombası sevk fişeği, (40) büyük boy kalkan, (2) yangın söndürme tüpü, (1398) cop, Kadıköy merkez karakolunda (4) köpek, Söğütlüçeşme toplanma alanında (4) köpek ve (185) bariyer olduğunun anlaşıldığı, 1 Mayıs 1996 günü yapılan telsiz konuşmaları bant çözüm tutanaklarının incelenmesi sonucunda;

- İstanbul İl Emniyet Müdürlüğünün telsiz muhaberesinin sağlıklı ve yeterli

olmadığı,

-1 Mayıs günü Kadıköy mitinginde görevlendirilen personelin hangi kanallardan konuşma yapacakları hususunun kesin esaslara bağlanmadığı, Her seviyedeki amirin, personeli mitinge katılmak için gelenlere iyi ve mesafeli davranmaları konusunda uyardıkları,

Görevlilerin emir verilmedikçe silah kullanmamaları konusunda devamlı uyarıldıkları,

- Arama noktalarında görev yapan personelin sayısal yönden ve araç-gereç bakımından yetersiz kalınması sonucunda mitinge gelenlerin üzerlerinin aranması görevini istenen seviyede yerine getiremedikleri, bazı grupların kalabalık gelerek ve polisi sıkıştırarak zaman zaman aranmadan miting alanına geçebildikleri,

- Mitinge katılmak için gelen bazı şahısların üzerlerini aratmamak için zaman zaman polis ile tartıştıkları ve polise taş ve sopalarla saldırdıkları,

- Göstericilerin taş ve sopalarla saldırısına karşı, zaman zaman polisin ilgili mevzuat çerçevesinde gereken karşılığı veremediği ve geri çekilmek zorunda kaldığı,

- Güvenlik görevlilerinin, telsiz muhaberesi konusunda eğitim yetersizliğinden kaynaklanan problemler yaşadığı,

- Muhtelif yerlere konuşlandırılan güvenlik güçlerinin gereken hallerde ihtiyaç duyulan yerlere kaydırılmasında zorluklarla karşılaşıldığı; bu durumun bir taraftan miting alanının fiziki yapısının emniyet tedbirlerinin uygulanmasını zorlaştırıcı özelliklerinden, diğer taraftan da miting sona erene kadar mitinge katılmak için gelenlerin devam edişinden kaynaklanmış göründüğü,

- Mitinge katılmak için gelenlerin 2911 sayılı Kanuna aykırı olarak Kadıköy Belediyesi önünde toplandıkları ve miting alanına yürüyüş yapılarak intikal edildiği,

Hususlarının tesbit edildiği,Raporun tahlil ve sonuç bölümlerinde; İl Emniyet Müdürlüğünün 1 Mayıs günü için emniyet tedbirlerini planladığının anlaşıldığı, ancak; uygulanan tedbirlerin olayları önlemekte yeterli olmadığının belirlendiği, bunun sebebi araştırıldığında; Herşeyden önce 1 Mayıs günü sadece Kadıköy mitingi için değil, hassas alanlar olarak değerlendirildiği belirtilen yerler için de emniyet tedbirlerinin alınmasının gerekmesinin, zaten sayısal yönden yetersiz olan emniyet güçlerinin Kadıköy mitingi için daha etkili tedbirler almasını engellediğini, îstanbul Emniyet Müdürlüğünün imkân ve kabiliyetlerinin kaydedilmeye değer önemli bir bölümünün Taksim alanı gibi hassas alanlar olarak değerlendirilen yerlerde konuşlandırıldığı ve kullanıldığı, örnek olarak Çevik Kuvvet personelinden Kadıköy mitingi için (1) Şube Müdürü, (2)' Şube Müdür Yardımcısı, (9) Emniyet Amiri, (4) Başkomiser, (4) Komiser, (24) Komiser Yardımcısı ve (1340) Polis memuru görevlendirilir iken, Taksim alanında görevlendirilen çevik kuvvet personel sayısının da (1) Şube Müdür Yar-

dımcısı, (4) Emniyet Amiri, (4) Başkomiser, (5) Komiser, (9) Komiser Yardımcısı ve (836) polis olduğu, böylece İl Emniyet Müdürlüğünün mevcut imkân ve kabiliyetlerinin 1 Mayıs günü çok farklı yerlerde kullanılması zaruretinin doğduğunun görüleceği, böyle bir zaruretin istihbari bilgiler, kanuni olarak düzenlenen ve idarenin bilgisi altında gerçekleşen Kadıköy Meydanındaki mitingin yanısıra, hassas bölgeler olarak isimlendirilen bölgelerde de yasadışı eylemler ve kanuna aykırı toplantılar yapılması girişimlerinin olabileceğinden kaynaklandığı, nitekim 1 Mayıs 1996 günü Taksim alanında yasadışı eylemde bulunma girişiminin olduğu, ancak bu teşebbüsün polisin etkili müdahalesiyle başarılı olamadığı, Taksim alanında önceki yıllarda meydana gelen bazı üzücü olaylar da hatırlanır ise, 1 Mayıs 1996 günü Taksim gibi hassas alanlarda alınan emniyet tedbirlerinin isabetli bir hareket olduğunun daha iyi anlaşılacağı, hassas alanlarda da emniyet tedbirleri alınmasının gerektiği ve bunun yapıldığı, hassas alanlarda da ciddi tedbirlerin alınmasının gerekmesinin de Kadıköy mitingi için daha etkili tedbirler alınmasını engellediği, İstanbul Emniyet Müdürlüğünün genel olarak sayısal yönden yetersizliği bulunduğu, ayrıca Çevik Kuvvet Şubesinde sayısal yetersizliğin daha da belirgin olduğu, toplumsal olaylar açısından ülkemizde çok özel bir yeri olan İstanbul ilinde Çevik Kuvvet Şube Müdürlüğünde (2800) polis memuru bulunduğu, bu yetersizlikler dikkate alınarak, 1 Mayıs günü toplantı alanına yakın yerlere gerektiğinde kullanılmak üzere askeri kuvvet konuşlandırılması hususunun İl Emniyet Müdürü tarafından 3. Kolordu Komutanlığına iletilmesinin sağlandığı, ancak talep edilen askeri kuvvetin belirtilen yerlere gönderilmediği, bu hususun bir taraftan Valiliğin gerekli koordineyi yapmamasından, diğer taraftan da İl İdaresi Kanununda bu konunun yanlış ve farklı anlamalara sebep olmayacak şekilde düzenlenmemiş olmasından kaynaklandığının değerlendirildiği, İstanbul Emniyet Müdürlüğünün mevcut imkân ve kabiliyetinden (personel olarak) 1 Mayıs 1996 günü Kadıköy meydanında toplam (2354) kişilik kuvvet gönderildiği, miting için görevlendirilen ve Çevik Kuvvet Şube Müdürlüğünde çalışmayan polislerin 1 Mayıs günü meydana gelen toplumsal olaylara müdahalede önemli Ölçüde vazife almalarının, toplumsal olayları önlemekte istenen seviyede etkili olunamamasının önemli bir sebebi olduğunun düşünüldüğü, çünkü karakollarda ve şubelerde görev yapan polislerin hem teçhizatları ve hem de eğitim durumları itibariyle toplumsal olaylarda verimli ve etkili görev yapmalarının mümkün olmadığı, nitekim gerek özel televizyonların yaptığı çekimlerde ve gerekse Emniyet Müdürlüğü personelinin yaptığı çekimlerde, gerekli araç-gereçle (kalkan vb.) donatılmayan ve aldığı eğitim itibariyle toplumsal olaylara müdahale biçimi konusunda tecrübeli olmadığı anlaşılan polislerin sık sık zor durumda kaldığının görüldüğü, hatta bazı polislerin ferdi olarak bazen kaçan bir göstericinin peşinden koştuğu ve arada kalıp dövüldüğü veya polis teşkilatını zaaf içinde gösterebilecek durumların ortaya çıkmasına sebep olduklarının rahatlıkla izlenebilece-

ği, toplumsal olaylara doğrudan müdahale edecek polislerin çevik kuvvet polisi olabilmesini sağlama açısından, İstanbul'daki çevik kuvvet polisi sayısının öncelikle (6000) rakamına kavuşturulmasının gerekli olduğunun düşünüldüğü, bazı polislerin sivil görev yapmalarına rağmen polis olduklarını belli edecek tutum ve davranışlardan sakınamamış olmalarından dolayı hırs ile etrafına saldıran bazı göstericilerin fiili saldırılarına hedef olduklarının da belirlendiği, Diğer taraftan miting ile ilgili olarak etkili güvenlik tedbiri alınamamasının ve uygulanamamasının bir önemli sebebinin de, Kadıköy miting alanının etkili güvenlik tedbirlerinin alınmasını güçleştirecek fiziki yapıda olması olduğunun belirlendiği, gerçekten de miting alanının fiziki yapısı ve özellikleri sebebiyle miting için görevlendirilen kuvvetlerin çok geniş bir alana dağıtılmak zorunda kalındığı, mitinge gelenlerin aranmalarını temin etmek için oluşturulan arama noktalarının sayısının (45) olduğu gözönüne alınır ise, miting alanının fiziki yapısı ve bu özellikteki bir yerde etkili güvenlik tedbiri alınmasının zorluğunun daha kolay anlaşılacağı, polisin sayısal yetersizliği ve askeri güçlerden faydalanılamamış olmasının miting alanının fiziki şartlarındaki olumsuzluklar ile birleşince bilhassa arama noktalarında ve mitingin dağılması sırasında polisin sık sık zor durumlara düşdüğü ve etkili görev yapamadığı, arama noktalarına bilhassa büyük gruplar halinde gelen göstericilerin çıkan herhangi bir sürtüşmeden de faydalanıp aranmadan miting alanına sokabildikleri, mitingin dağılması sırasında çok değişik noktalarda olayların meydana gelmesi sebebiyle kuvvet kaydırmalarının olayları önleyebilecek boyutta yapılamadığı, su panzeri, sis," ses ve gaz bombası gibi araç ve gereçlerin gerek uygun şartların oluşmadığının düşünülmesi sebebiyle ve gerekse polisin bu araç ve gereçleri kullanma konusundaki eğitim noksanlıkları sebebiyle toplumsal olaylara müdahalede kullanılamadığı, ayrıca gaz bombasının olması, ancak, bu bomba kullanıldığı taktirde etkilenebilecek tüm görevlilere yetecek miktarda gaz maskesi ve gaz süzgeci gibi aletlerin olmayışının da şartlar gerektirdiği hallerde dahi gaz bombası kullanılmasında görevlilerin kararlılık içinde olamayabİleceklerini göstermekte olduğunu, Miting esnasında yasadışı örgütlerin propaganda yapmalarına, slogan atmalarına, pankart açmalarına ve askeri bir düzen içinde yürümelerine güvenlik güçlerinin müdahale etmelerinin mitingde bulunan işçilerin ve çocukların zarar görmelerine sebep olabileceğinden dolayı alandaki yasadışı örgütlere müdahale edilmemesinin müsamaha olarak değerlendirilemeyeceği, ancak bir kısım PKK gurubunun köprüde alınması örneğinde olduğu gibi, yasadışı örgütlerin mitinge bu şekilde katılmalarının miting öncesi yapılacak uygulamalarla önlenmesinin daha doğru bir hareket olacağının değerlendirildiği, Miting sırasında, kürsü güvenliğinin sağlanamaması örneğinde olduğu gibi, miting düzenleme kurulunun kendileri tarafından alınacak bazı tedbirleri layıkıyla alamamış olmalarının da bazı olayların başlamasında ve gelişmesinde payının olabileceğinin düşünüldüğü, gerginliğin belirli bir çizgiyi aşmasından sonra

kürsü güvenliğini sağlamak maksadıyla resmi giysili polislerin müdahalede bulunmalarının daha üzücü olaylara sebep olabileceğinin de dikkate alınması gerektiği ve miting sırasında hem güvenlik güçlerinin amirlerinin ve hem de miting düzenleme kurulu üyelerinin bir kısmının bu hususu dikkate alarak davrandıklarının anlaşıldığı, Tertip Komitesinin 2911 sayılı Kanuna muhalefet olarak değerlendirilebilecek davranışları ile ilgili olarak Kadıköy Cumhuriyet Savcılığına suç duyurusunda bulunulduğunun belirlendiği, 1 Mayıs 1996 günü Kadıköy mitingi ile ilgili olarak görevlendirilen Emniyet güçlerinin önceden miting alanında herhangi bir takbikat yapmamış olmalarının ve dolayısıyla miting alanını yeterli bir şekilde tanımamalarının yürütülen hizmetleri olumsuz etkilemiş olabileceğinin değerlendirildiği, Sonuç'olarak emniyet güçlerinin 1 Mayıs ile ilgili aldıkları tertip ve tedbirlerin imkân ve kabiliyetleri oranında olduğu, toplumsal olayları önleyecek ve gerektiğinde müdahale edecek polis gücünün sayı, eğitim, teçhizat ve araç-gereç yönlerinden önemli noksanlıkların olduğu kanaat ve sonucuna varıldığı, Bir kısım işçi sendikaları tarafından 1 Mayıs 1996 günü İstanbul İli Kadıköy İlçesinde yapılan toplantı ve gösteri yürüyüşleri sırasında meydana gelen olaylarla ilgili olarak, miting öncesinde, icrası sırasında ve sonrasında gerekli tertip ve tedbirlerin alınmasında, mal ve can güvenliğinin korunmasında İstanbul Emniyet Müdürlüğü görevlilerine izafe edilebilecek bir ihmal ve kusurun bulunmadığı, 1 Mayıs 1996 güriü İstanbul İli Kadıköy İlçesinde düzenlenen toplantıda meydana gelen olaylarda gerek Valiliğin gerekli koordineyi yapamaması ve gerekseli İdaresi Kanunundan kaynaklanan bazı problemler sebebiyle askeri güçlerden hiç faydalanılmadığı dikkate alınarak İl İdaresi Kanununun İl/D ve 37/E maddelerinin yeniden düzenlenmesinin gerekli olduğu, Askerî birliklerden daha güçlü bir desteğin sağlanması bakımından Silahlı Kuvvetlerin asayişin temini bakımından nasıl kullanılacağını düzenleyen 21.1 sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri İç Hizmet Kanununun 86. maddesinin, 5442 sayılı İl İdaresi Kanununun İl/D maddesi doğrultusunda açık bir hükümle değiştirilmesinin uygun olacağı, Toplumsal olaylara müdahalede, göz yaşartıcı ve öksürtücü kimyasal gaz, boyalı ve boyasız basınçlı su sıkabilen araçların, eğitilmiş köpeklerin kullanılmasında problemler olduğu, bu problemlerin bazen sözkonusu araç-gereç ve hayvanların yeterli sayı ve nitelikte olmayışından, bazen de yetkililerin takdir hatasından kaynaklandığı, Toplumsal olaylara müdahalede -genellikle- sırasıyla beden gücü, cop ve silah kullanılmakta olduğu, halbuki coptan sonra silahtan önce kullanılabilecek olan ve bir önceki maddede sayılan araçların kullanılması ile hem kanun hakimiyetinin sağlanması ve hem de kişilere en az zararın verilmesi dengesinin daha kolay kurulabileceği, mPolisin göz yaşartıcı ve öksürtücü kimyasal gaz, boyalı ve boyasız basınçlı su sıkabilen araç ve kalkan gibi teçhizata ilişkin noksanlıklarının öncelikle giderilmesi gerektiği ve bu araçları gerektiğinde kullanacak personelin eğitimlerinin en iyi şekilde gerçekleştirilmesinin zorunlu olduğu, İstanbul İlinde polis sayısı-

nın genel olarak yetersiz olduğu, ancak; Çevik Kuvvet Şubesindeki personel yetersizliğinin daha belirgin olması sebebiyle öncelikle Çevik Kuvvet personeli sayısının (6000) kişilik kadro rakamına çıkarılması gerektiği, Kadıköy İlçesinde miting alanının etkili güvenlik tedbirlerinin alınmasını güçleştirecek fiziki yapıda olması sebebiyle, İstanbul İlinde toplantı ve gösteri yürüyüşü için daha uygun yerlerin araştırılarak Kadıköy İlçesindeki İskele Meydanının miting alanı olmaktan çıkarılmasının uygun olacağı, 2911 sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanununa göre yapılacak planlara bağlı olarak, muhtemel toplumsal hadiselerin senaryolarının yapılarak, mümkün olan yerlerde tatbikatının yapılmasının faydalı olacağı,

Tespit ve görüşlerine yer verildiği, (Ek: 81-81/415)

48. İçişleri Bakanlığınca, Komisyonumuzun 09.10.1996 gün ve 27 sayılı yazısına cevaben gönderilen 18.10.1996 gün ve 16760 sayılı yazıda; İstanbul Valisi Rıdvan YENİŞEN'in 27-30 Nisan 1996 tarihlerinde izinli olduğunun, Vali Yardımcısı Nihat Kemal EREN'in 1 Mayıs 1996 tarihinde izinli olmadığının belirtildiği, Yazı ekindeki belgelerde, İçişleri Bakanlığınca, 27 Nisan-30 Nisan 1996 tarihleri arasında, 4 gün süre ile İstanbul Valisi Rıdvan YENİŞEN'e il dışına çıkma izni verildiği; Valiliğin 07.05.1996 gün ve Özl.Kim. 14/76 sayılı yazısı ile İçişleri Bakanlığına, Valinin Marmaris'ten 30 Nisan 1996 akşamı döndüğünün zuhulen bildirildiği, uçakta meydana gelen teknik nedenlerle 01 Mayıs 1996 tarihinde döndüğünün Vali Rıdvan YENİŞEN tarafından bildirildiği, (Ek: 82-82/2)

49. İçişleri Bakanlığınca, Komisyonumuzun 09.10,1996 gün ve 28 sayılı yazısına cevaben gönderilen 21.10.1996 gün ve 16740 sayılı yazıda; 1 Mayıs 1996 tarihinde İstanbul Kadıköy'de meydana gelen olaylarla ilgili olarak İstanbul Valisi Rıdvan YENİŞEN hakkında düzenlenen disiplin raporu ile dosyanın incelenmesi neticesinde, Bakanlık Makamının 28.08.1996 gün ve 9532 sayılı onayı ile adı geçen hakkında ceza tayinine mahal görülmediğinin bildirildiği, (Ek: 83)

50. Kadıköy Cumhuriyet Başsavcılığınca, Komisyonumuzun 09.10.1996 gün ve 29 sayılı yazısına cevaben gönderilen 18.10.1996 gün ve 1996/92 c.iş. sayılı yazıda; 1 Mayıs 1996 tarihinde Kadıköy Meydanında meydana gelen hadisenin tahkikatının İstanbul

Devlet Güvenlik Mahkemesince sürdürüldüğü, anılan savcılığın kendi görevleri ile ilgili fiilin evrakının tefrikinden sonra diğer fiillere ait evrakın kendilerine gönderileceği; Ayrıca kendileri tarafından; 2911 sayılı Kanuna muhalefet suçundan 7 sanık hakkında takipsizlik kararı verildiği, olaylar sırasında ölen Dursun ODABAŞ ve Levent YALÇIN için tahkikatın devam etmekte olduğu ve faillerin tesbitine çalışıldığı, bir sanık için olaylar sırasında tahrip olan işyerinden hırsızlık nedeniyle Sulh Ceza Mahkemesinde dava açıldığı, davanın devam ettiği, Hususlarının bildirildiği, (Ek: 84)

51. İstanbul Devlet Güvenlik Mahkemesi Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından komisyonumuza cevaben yazılan 04.11.1996 tarih ve 1996/899 hazırlık

nolu yazı ile;

1 Mayıs 1996 tarihinde İstanbul Kadıköy'de meydana gelen olaylarla ilgili olarak bir sanık hakkında TCK.nun 146/1. maddesi, 49 sanık hakkında TCK. nun 168/2., 3713 sayılı Kanunun 5. maddesi, 45 kişi hakkında TCK.nun 169. maddesi, 3713 sayılı Kanunun 5. maddesi gereğince, toplam 95 sanık hakkında kamu davası açıldığının; haklarında TCK.nun 168/2. (yasadışı örgüt üyesi olmak) suçundan dolayı kamu davası açılan 4 kişi hakkında ayrıca TCK.nun 364/6. maddesi gereğince kamu davası açıldığının; 93 sanık hakkında ise eylemlerinin 2911 sayılı Kanuna muhalefet, özel ve resmi binaları tahrip ve izrar suçlarından dolayı ek görevsizlik kararı verildiğinin; 233 kişi hakkında da takipsizlik karan verildiğinin,

Bildirildiği ve ilgili dosyanın komisyonumuza gönderildiği anlaşılmıştır. (Ek: 85-85/157)

VI. KOMİSYON TARAFINDAN GÖRÜŞÜLEN KİŞİLERİN VERDİĞİ BİLGİLER:

1 Mayıs 1996 tarihinde İstanbul Kadıköy'de düzenlenen mitingle ilgili olarak, komisyonumuzca davet edilen ve komisyon başkanı ile üyeleri tarafından sorulan sorulara cevap veren; 1. 04.07.1996 tarihinde yapılan komisyon toplantısında Emniyet Genel Müdürü Alaattin YÜKSEL, özet olarak; 1 Mayıs 1996 tarihinde İstanbul Kadıköy'de meydana gelen olayları, 12 Mart 1995 tarihinde. İstanbul Gaziosmanpaşa Mahallesinde meydana gelen olayların devamı niteliğinde olduğunu düşündüklerini, . - 1 Mayıs etkinlikleri dolayısıyla, 1 Mayısta yapılacak olan işçi eylemlerinin provake edileceğini değerlendirdiklerini, İstihbafi çalışmalara ağırlık verilmesi ve elde edilecek bilgilerle birlikte, işçi ve öğrenci kesiminin yoğun olduğu illerde muhtemel toplantı merkezlerine olabilecek seyahat akımlarının takip edilerek, ilgili birimlerin uyarılması hususunda tüm valiliklere birer yazı yazıldığını, istanbul Valiliğinin, Bakanlığa hitaben yazdığı 25 Nisan 1996 tarihli yazısında, açık hava toplantısının

Kadıköy Meydanında yapılacağını, ancak, yürüyüşe izin verilmeyeceğini, İstanbul Valiliğinin hazırlamış olduğu harekat planında, 12 hakim nokta ve 45 arama noktasının tespit edilerek, tüm tedbirlerin planlandığının İçişleri Bakanlığına bildirildiğini, İstanbul ilinde 18 meydanda yasadışı gösterilerin yapılabileceğini İstanbul Valiliğinin değerlendirildiğinive bunlarla da ilgili etkin güvenlik tedbirlerinin alındığını da, yazılarında ifade ettiklerini, 1 Mayıs öncesi tedbir safhasında, mevcut polis kuvvetlerine takviye olarak askeri birliklerden de yardım istendiğinin ve muhtelif hassas noktalarda görevlendirilmek üzere askeri birliklerde de konuşlandırma yapıldığının, jandarmadan da yardım talep edildiğinin ve 150 kişilik bir kuvvetin de Fenerbahçe Stadında hazır bekletileceğinin yine bu yazıda ifade edildiğini,

Öte yandan, alan içinde resmi görevli bulundurulmamasına da bilhassa dikkat edildiğinin anlaşıldığını, ancak, bütün alınan bu tedbirlere rağmen, maalesef bilinen üzücü olayların meydana geldiğini ve bu olaylarda 3 vatandaşımızın hayatını kaybettiğini ve 58'i polis olmak üzere 76 kişinin yaralandığını, ayrıca 114 işyerinin tahrip edildiğini ve yağmalandığını, 2 otomobilin yakıldığını ve 10 otomobilin de maddi hasara uğratıldığını, Meydana gelen olaylarda, 25 PKK mensubu, 17 TİP mensubu, 3 Emek Partisi mensubu, 9 MLKP mensubu, 2 TKBL mensubu ve 10 TKPML mensubu, 56 DHKPC mensubunun gözlem altına alındığını ve bu toplantıda hükümet komiseri olarak görevlendirilen Osman YILMAZ'ın 01.05.1996 tarihli raporunda, mitinge katılanların Kadıköy Meydanında toplanmaları gerekirken, sendikaların, dernek ve grupların Kadıköy Belediye binası yanında bulunan otopark alanında toplandıklarının ve üst aramaları da yapılmak suretiyle yasal alana alındıklarının, ancak daha sonra toplantının yasal olmaktan çıktığının ve olay sonrası da, yine İçişleri Bakanlığınca görevlendirilen müfettiş raporlarında da, güvenlik kuvvetlerinin alanda genel olarak aldığı tertip ve tedbirlerin son derece yerinde olduğunun, tüm araç ve.gereçlerin usulüne uygun kullanıldığının ve bu konuda güvenlik güçlerinin hiçbir tedbir eksikliğinin ve ihmalinin bulunmadığının tespit edildiğini, ' Olay günü, kendisi, genel müdür yardımcıları ve diğer arkadaşlarının, çok erken saatlerden itibaren, tüm Türkiye'de yapılması muhtemel 1 Mayıs etkinliklerini takip altına aldıklarını, İstanbul 'da sorumlu vali yardımcısı başkanlığında kriz merkezinin kurulduğunu, bunun yanında 6 emniyet müdür yardımcısı, Çevik Kuvvetten 1383 amir ve memur, toplam 2360 kişinin ve ayrıca, çeşitli birimlere ait 41 ekibin görev aldığını, bunun sayı itibariyle oldukça güçlü bir rakam olduğunu, ordu komutanlığından ve jandarmadan alınan ve hazır bekletilen kuvvetlerin bunun içerisine dahil olmadığını, ayrıca yine olaylarda, 2 adet su panzeri, 2 adet panzer, 3 su püskürtücü panzer ve 3 adet de akrebin meydanda, çevre güvenliği için görevlendirildiğini, Bu tür toplantılarda, toplantının çekirdeğinde hiçbir zaman tedbir almadıklarını, genel itibariyle çevre güvenliği aldıklarını ve bu güvenlik tedbirleri içerisinde de, dahilde alınması gereken tedbirlerden esas sorumlu olanın düzenleme komitesi olduğunu, illegal örgütlerin, alanda önceden sakladığı pankartlar ve çivili sopaları bir anda ortaya çıkardıklarını, (Ek: 86-86/6)

2. 04.07.1996 tarihinde yapılan komisyon toplantısında Hak-İş Konfederasyonu Genel Başkanı Salim USLU özet olarak; 1 Mayıstan yaklaşık olarak 28 gün önceden gazetelerde yayınlanan ilanlara bakıldığında olayların adeta geliyorum dediğini, Yayımlanan gazetelerde, Kağıthane, Bahçelievler, Avcılar, Güngören,, Ümraniye, Maltepe, Kartal, Kadıköy'e en uzak yerlerde Küçükçekmece'de toplanma yerlerinin belirlenmiş olduğunu, bunların, Emniyet tarafından bilinmemesinin, görülmemesinin mümkün olmadığını, toplanma yerlerinde insanların toplandıklanm ve bunların gazete çağrılarıyla alanlara ta-

şındıklarını, alanlara çok rahatlıkla, kontrollerle birlikte girildiğini ve sonra kesici aletlerden pankartlara kadar, patlayıcı maddelere kadar ve silaha kadar her. şeyin alana sokulduğunu, Karabük'teki toplantıya katıldıktan sonra, saat 13.00 sularında İstanbul 'a intikal ettiğini, İstanbul Kadıköy Meydanına girdiğinde, olayların başlamış olduğunu ve olayların başlamasıyla birlikte, özellikle sendikacıların, kürsünün işgal edildiğini kendisine telefonla bildirdiklerini ve arkadaşlarına alanı terk etmelerini söylediğini, Genel Başkan Yardımcısı Hüseyin TANRIVERDİ beyin, bizzat alana katılarak kürsüde konuşma yaptığını, ancak, konuşmasının daha sonra çeşitli sloganlar ve fiili saldırılarla engellendiğini, Genel Başkan Yardımcısının konuşmasını yarıda keserek inmek zorunda kaldığını, Olaylardan sonra, İstanbul Emniyet Müdürünün "kamuoyu bunları görsün istedik" beyanlarının da, gazete ilanlarıyla beraber yan yana getirildiğinde, sanki Türkiye'de 1 Mayıs provoke edilmek suretiyle, gerginliklerin özellikle bilerek ve istenerek tırmandırıldığı kaygısının maalesef doğrulandığını, Kendi kortejlerinin güvenliğini sağlayacak, onların güvenlikli bir biçimde alana girmesini sağlayacak tedbirleri aldıklarını, ama bir büyük alanın ve onbinlerce kişinin katıldığı bir mitingin güvenliğini bütünüyle sendikaların sağlamasının mümkün olmadığını, Anayasal miting hakkının kullanımının emniyet tarafından sağlanmasının gerektiğini, saat 13.00'de kürsünün işgal edilmiş olduğunu, orada emniyetin olmadığını, sadece, kürsüde bulunan kendi güvenlik görevlilerinin kürsüyü korumaya çalıştıklarını, ancak arkadaşlarının itilip kakılmak suretiyle kürsüden uzaklaştırıldıklarını, Emniyet veya hükümet komiserinin doğrudan toplantıyı dağıtmak da dahil bazı yetkilerinin bulunduğunun ancak böyle bir şeyin olmadığını, kendilerini uyarmadıklarını, Kadıköy Meydanının onlarca büyük cadde, yüzlerce sokaktan oluştuğunu, dolayısıyla, alana tek kapıdan girişi sağlamanın sendikaların tek başlarına başarabileceği bir olay olmadığını, kaldı ki, Türkiye'de ne siyasi parti mitinglerinde ne sendika, dernek mitinglerinde, hiçbir şekilde, alanların bir gün öncesinden ilgililere, düzenleme kurullarına teslim edilerek, güvenliğin onlara terk edilmeyeceğini, emniyetin görevinin de alanların teslim edilmesiyle bitmediği kanaatini taşıdığını, çünkü, olayın hangi saatte, ne şekilde cereyan edeceğini, sendikaların özel güvenlik birimleri, özel istihbarat birimleri olmadığı için tespit etmelerinin mümkün olmadığını, umuma açık bir alanın birgün önce teslim edilmiş olsa bile kağıt üzerinde, bunun hiçbir anlamının olmadığını, insanların geleceğini, dükkanlarını açacağını, satış yapacağını, arabaların geçeceğini, orayı sendikaların kontrol etme imkânının olmadığını, Kaldı ki, burada üniformalı insanların alan dışından yürüyerek alana intikal ettiklerini, özel giysilerin günlerce öncesinden dikilmiş olduğunu, özel pankartların flamaların bayraklarıyla birlikte alana bir askeri düzen yürüyüşüyle intikal ettiklerini, bunların üniformalarının nerelerde dikildiğinin, ne zaman, ne şekilde hazırlık yapıldığının takibinin herhalde, sendikalara, sendikacılara düşmeyeceğini, orada güvenlik sağlanması işinin doğrudan emniyete

ait bir sorumluluk olduğunu, günler öncesinden hazırlıklar yapılmış, birçok gazete ve dergide ilanlar verilmiş olduğunu, (Ek: 86/6-86/13)

3.. 04.07.1996 tarihinde yapılan komisyon toplantısında Hak-İş Konfederasyonu Genel Başkan Yardımcısı Hüseyin TANRIVERDİ, özet olarak; Diğer sendika temsilcileri ile birlikte olay günü sabahı miting alanına gitmek üzere hareket ettiklerini, Kadıköy Belediyesinin taraçasından aşağıyı seyrettiklerini, aşağıda çok renkli bezler, bayraklar, flamalar, giysilerle işçiyi yansıtmayan işçi olmayan birçok grup gördüklerini, parti olarak HADEP'in bulunduğunu, arkadaşlarına işçi yoğun bir toplantı olmaması nedeniyle mitingin iptal edilmesinin ilanını önerdiğini, ancak arkadaşlarının bu aşamada uygun olmayacağı gerekçesiyle, biran önce korteji yürütelim dediklerini, kortejin yürümeye başladığını, arkadan yasadışı örgütlerin geldiğini, Kadıköy Meydanına geldiklerinde kürsüye çıkarak gelen kortejleri ve grupları selamladıklarını, öncelikle işçi grupları, TÜRK-İŞ, HAK-İŞ, DİSK, KESK'in geldiğini, belli bir müddet sonra alanın dolduğunu, bu sırada yasa dışı örgütlerin alan dişi sayılabilecek bir yerde kaldıklarını, ama konuşmalara geçerken alandaki işçi kortejini yara yara kürsü önüne kadar geldiklerini, DHKP ve DHKP-C grubunun büyük pankartlarla ve özel giysilerle 700-800 kişilik bir sayı ile içeri doğru girdiğini, konuşmalara geçildiğini, Şemsi Bey konuşmaya başlayınca kürsüye pet şişeler.'bozuk paralar, sopa parçaları gibi şeyler atılmaya başlandığını, grupların kürsü etrafını iyice sardığını, bu sırada kendisinin adının anons edildiğini, ellerinde çivili sopa bulunan kişiler arasında ve kargaşa içinde kürsüye çıktığını, selamlayıp indiğini, Tüm bu olayların olacağı önceden belli olduğuriu, dergilerle ilan edildiğini, ancak buna karşı tedbir alınmadığını, stadda bulunan askerin caydırıcı etki yapmadığını, sokak köşelerindeki iki-üç polisin alana sel gibi akan insanları kontrol altına almaya yetmediğini, kendilerinin işçilerin daha dikkatli ve tedbirli olmalarını sağladıklarını, oluşturdukları barikatla, işçi ile illegal örgütlerin karşı karşıya gelmesini engelledikleri, İkibin civarında güvenlik görevlisi tesbit ederek kürsü güvenliğini sağlama ve provakasyonu önlemeye çalıştıklarını, ancak bunun yeterli olmadığını, (Ek: 86/13 - 86/29)

4. 18.07.1996 tarihinde yapılan komisyon toplantısında, TÜRK-İŞ temsilcisi Şemsi DENİZER, özet olarak; Belirli örgütlerin 1 Mayıs'ı provake etmek için hazırlıklı olduklarını, ancak buna karşı tödbir alınmadığını, 15 Ekim 1995 tarihinde yasal bir miting için Ankara'ya gelen işçilerin yollarının kesildiğini ancak bu mitingde belirli güçlerin alana gelmesinin engellenmediğini, 1 Mayıs'ın kitlelere kötü gösterilmesine yönelik provokasyonlar yapıldığını, meydanın İstanbul'da tahsis edilebilecek en uygun yer olduğunu, meydana 1 km. uzakta kortejler halinde toplanıp alana güvenli bir şekilde yerleşmeyi amaçladıklarını, kendilerinin gerekli güvenlik tedbirlerini aldıklarını, polisin yeterli tedbir almamış olduğunu, hadiselerip illegal gruplarla polis arasında meydana geldiğini, miting alanında ve işçilerle ilgili bölümde olay çıkmadığını, kürsünün maskeli,

uyuşturucu kullanmış gençlerce işgal edildiğini, bunları kavgasız oradan indirdiklerini, mitingi erken bitirerek olayın büyümesini önlediklerini,Toplanma yerine saat 10.15 sıralarında geldiklerini, belediye binası önünde kortej oluşturduklarını, silahlı, taşlı sopalı grubun en arkada bulunduğunu, onun arkasında da polislerin bulunduğunu, taşlı sopalı grubun polislere saldırdığını, polislerin de kendilerini korumaya çalıştıklarını, daha sonra Belediye binasına çıktıklarını, bu sırada silah sesleri duyulduğunu, ancak silahın nereden atıldığını ve kimin kime attığını görmediklerini, Miting alanının da kalabalık olmadığını, çünkü, bir kilometre mesafede toplanarak 11.00 gibi veyahut 11.30 gibi saatlerde hareket edip, alana saat 13.00'te inmeyi amaçladıklarını bir saatte gideceklerini düşündüklerini, yavaş yavaş, sloganlarla gitmeyi düşündüklerini, TÜRK-İŞ, DİSK, HAK-İŞ ve diğer kitle örgütleri gibi katılımların düzenli yerleşmesi için alanın boş olduğunu, alanda tedbir alınıp alınmadığını göremediklerini, en önde yürüdükleri için alanda herhangi bir kalabalık olmadığını, sadece başlangıçtaki illegal, maskeli,,üniformalı, sopalı, tüfeğini asmış grupların bulunduğunu, bunların asker talimi yapmış kişiler olabileceğini, bu kişilerin işçiler alanı doldurduktan sonra dışarıdan geldiklerini, bu grupların alanda olmamaları gerektiğini ve Kadıköy Belediyesinin önünde dizilen kortejlerde de kendilerinin arasında olmadıklarını, en arkada olduklarını, onları kendi aralarına almadıklarını, ancak, kendi gruplarını alana aldıklarında onların da alana düzenli yürüyüşlerle geldiklerini ve seyredildiğini, aralardan sızarak kürsüye kadar gelme fırsatı bulduklarım, Daha önceki mitinglerde güvenlik güçlerine gerek kalmadan, güvenliklerini aldıklarını, ancak, 1 Mayıs'ın Kurban Bayramına tesadüf etmesi ve katılan işçi sayısının azlığı nedeniyle güvenliği temin etmekte biraz zorluk çektiklerini, miting alanının 72 saat önce kendilerine tahsis edildiğini, hareket sahasının İstanbul Emniyetince tesbit edildiğini, toplanacakları yerin, yürüyecekleri güzergahın, krokiyle belirlenerek kendilerine bildirildiğini, alan teslim edildikten sonra da devletin güvenlik güçlerinin asli görevleri olan koruma zorunluluğunun devam ettiğini, İşçiler alana gelirken didik didik arandığı halde, alana en son gelen illegal grupların ceplerindeki taşların ve ellerindeki sivri sopaların alınmadığım, kendilerinin legal kitle örgütlerine, katılım için çağrıda bulunduklarını, İllegal grupların ihtilal provası yapmaları yanında, onlara zemin hazırlayanların da "bir görelim bakalım ne oluyor" gibi bir düşünce içerisinde olabileceği sorusunun kafalarında olduğunu, mitingin 13.30'da bittiğini, (Ek: 86/30 - 86/45)

5. 05.08.1996 tarihinde İstanbul'da yapılan komisyon toplantısında İstanbul Valisi Rıdvan YENİŞEN, özet olarak; 19 Nisan 1996 tarihinde sendikacılardan oluşan bir grubun 1 Mayıs kutlamaları için müracaatlarını yaptıklarını, kendilerine toplantıya hakim olup olamayacaklarını, sızmaları önleyip önleyemeyeceklerini sorduğunu ve olumlu cevap aldığını, zaten izin vermeme gibi bir yetkilerinin olmadığını, sadece şartlar varsa erteleme imkânının bulunduğunu,

toplantının yapıldığı yerin toplantı yapılması bakımından mahsurlu bir yer olmadığını, tedbir alınabilecek bir yer olduğunu, toplanma alanında toplanmanın değil mitingin mümkün olabileceğinin tertip komitesine bildirildiğini, İstihbarat birimlerince, Kadıköy Evlendirme Dairesi önünde toplanıp Kadıköy İskele Meydanına kadar yürüyüş yapılacağının öğrenildiğini, bunun üzerine 45'ten fazla yerde arama noktalan tesis edildiğini, çok detaylı tedbirler alındığını, miting için onay verildiğini, Kendisinin üç gün için izne gittiğini, 30 Nisan akşamı İstanbul'a dönmeyi planladığını, ancak ulaşımdaki bir problem sebebiyle birkaç saat geç ulaşabildiğini, bu gecikme sırasında, uçaktan telefonla sürekli olarak İstanbul'la irtibat kurduğunu, saat 09.30'da ilgili generallerle görüşerek Jandarma Komando birliklerinin stada gelmesi konusunda mutabakat sağlandığını, 1. Ordu Komutanı ve daha alt kademelerden kendilerinin daima desteklendiğini, Kadıköy Belediyesi önündeki toplanma alanında, toplanılması uygun görmedikleri halde, onlara şiddetle muamele etmediklerini ve müsamaha ettiklerini, orada 20-30 bin kişinin toplanmış olduğunu ve dağıtma müdahalesinin iyi sonuç vermeyeceğini, Toplanma yerinde ve miting alanında meydana gelen olaylardan sonra düzenleme kurulundan kendilerine, bu gruplardan rahatsız olunduğu ve tedbir alınması gerektiği yönünde bir talep gelmediğini, Toplantının dağılma anında Emniyet Müdürünün tavsiyesi ile alan etrafındaki Çevik Kuvvet çemberinin Haydarpaşa yönünde açıldığını, bu sırada Fenerbahçe Stadında komando taburunun, GATA'da askeri birliklerin bulunduğunu, polisin aciz düştüğü, kuvvetlerin yetmediği durumla karşılaşmadıklarını, birkaç münferit polis dövülme olayı olduğunu, yasa dışı kuruluşların kendi pankartlarını taşıdıklarını, kendi sloganlarını haykırdıklarını*f*ve mitinge hakim olduklarını, Taksim'de görev alanlar haricinde bütün Çevik Kuvvetin Kadıköy mitinginde görevli olduğunu, alanda 500 polis bulunduğu iddiasının yanlış olduğunu, askerden yardım isteme ihtiyacının bile duyulmadığını, Olay öncesi yeterli istihbaratın alındığını ve bunların hemen hemen tamamının doğru çıktığını;

Polisin bazan geri çekilmesinin güç yetersizliğinden kaynaklanmadığını, alanın etrafının Çevik Kuvvet görevlilerince çevrilmiş olduğunu, ancak daha sert davranılması durumunda 50-100 ölü olabileceğini tahmin ettiğini, Düzenleme kurulunun, mitinge katılmak üzere gelen kişilerin kendilerinden olup olmadığını, toplantıya alınıp alınmaması gerektiğini tesbit edecek ve kendilerine bildirecek bir çalışması olmadığını, (Ek: 86/46 - 86/61)

6. 05.08.1996 tarihinde İstanbul'da yapılan komisyon toplantısında, İstanbul Emniyet Müdürü Kemal YAZICIOĞLU, özet olarak; İstanbul'da 20 Nisan 1996 tarihinde yani 1 Mayıs'tan 10 gün önce göreve başladığını, 1 Mayıs günü saat 08.00'den itibaren Kadıköy ve Taksim Meydanları başta olmak üzere şehrin tüm kritik bölgelerinde tedbir aldıklarını, 21 bin civarında emniyet personeli bulunduğunu ve bunların 12 saat çalışma, 24 saat dinlenme esasına göre çalıştığını, buna göre 12 saat boyunca 7 bin personelin görevde bulunduğunu,

1 Mayıs öncesi 12 saat çalışma, 12 saat dinlenme sistemi uygulayarak görevde olan personel sayısını 10-11 bin civarına yükselttiklerini, bunun 7-8 binini 1 Mayıs'la ilgili tedbirler için görevlendirdiklerini, bunun 4 bine yakınının Kadıköy bölgesinde, 2500- 3000'inin Taksim bölgesinde kalanlarının da diğer hassas bölgelerde görev aldıklarını, Sabahın erken saatlerinde yerlerini alan görevlilerin ilk hadiseyle 09.00-09.30 civarında, artniyetli bir topluluğun polise sataşması şeklinde karşılaştıklarını, Kadıköy Belediyesi önünde bazı grupların toplanmaya başladığını, esasen burada yasal bir toplanma bölgesi olmadığından bu grupları kanalize edip her zaman kullanılan Altıyol üzerinden miting alanına intikal ettirmeye çaba gösterdiklerini, ancak yukarıdan gelen bir grubun kendisini aramak isteyen polisle karşı karşıya geldiğini, arama yaptırmadığını ve taşlı sopalı bir şekilde polise saldırmaya başladığını, polisin önce cop kullandığını, ancak kalabalığı dağıtamadığını, karşı taraftan silah kullanıldığını sandığını, polisin de silah kullandığını, orada 3 ölümlü vaka meydana geldiğini, Muhasebe sisteminin çok kötü olduğunu, olaylardan sonra tesbit ettikleri ihtiyaçların 7,5 trilyon tuttuğunu, bunun 4 trilyon lirasını muhabere sisteminin oluşturduğunu, Emniyet Müdür Yardımcısı Ali YÖN'ün yaralanması üzerine Yaşar KESİN'i onun yerine görevlendirdiğini,- alınan tedbirlere rağmen Altıyol güzergahında saldırılarda bulunduklarını, miting alanında kürsüyü işgal ettiklerini;

Tertip komitesinin toplantıyı bitirme ilanından sonra topluluklara dağılma ihtarı yapıldığını, ancak etrafta tahribata başladıklarını, çevresi sarılı olan kalabalığın dağıtılabilmesi için Haydarpaşa istikametini açtıklarını, bu sırada kanunsuz eyleme katılanların toplanması talimatını verdiğini, üçyüz civarında sanık yakalandığını, Polisin sayısının yeterli olduğunu, güçlüğün, mitinge katılan insanlara zarar vermeden sonuç almak, topluluğu dağıtmak noktasında olduğunu, . Tertip heyetinin üç-beş bin civarında görevli koymayı vadettikleri halde birkaç yüz kişilik bir grup oluşturduklarını ve topluluğa hakimiyetlerini kaybettiklerini;

Üniforma şeklindeki kıyafetlerin ve maskelerin alana bir sendikanın aracı ile getirildiğinin, istihbarat çalışmaları ve ifadelerden anlaşıldığını, sendikanın ismini hatırlamadığını;

Tahribatların önlenmesi için, o noktada kuvvet bulunduğu takdirde, o gruba karşı tam güçle karşılık verilmesinin gerektiğini, ancak bû arada ölüm olayının duyulduğunu, karşıdaki gücün ise silahlı, molotoflu olduğunu, bir müdahale halinde karşılıklı silah kullanmanın kaçınılmaz olduğunu, çok sayıda ölü olabileceğini, ancak polisin itidalli davrandığını, tahrip hadisesi olan yere hemen yetişip oradaki grubu dağıttıklarını, Hürriyet Gazetesinden Ertuğrul ÖZKÖK ile telefon görüşmesi yaparken, "istemediğimiz,bir olay, ama şükürler olsun fazla can kaybı olmadı" "vatandaşlarımız da en azından, bu insanları, masum gençlik hareketleri olmadığı, belirli örgütlerin, yıkıcı, bölücü; her neyse o örgütlerin ol-

duğunu görmüş oldu" şeklindeki sözlerinin ertesi gün, "Emniyet Müdürü diyor ki, "vatandaş-görsün diye biz müdahale etmedik" şeklinde gazetede yeraldığını, Saat 08.00'de askeri birliklerin belirlenen yerlerde olmadığının bildirildiğini, Sayın Valiye bu konuyu telefonla ilettiğini, kolordu komutanının izinli olması nedeniyle yardımcısı ile görüştüklerini, birliklerin belirlenen yerlere geldiğini, ama bu sırada bütün olayların bitmiş olduğunu, Ankara'dan Bakan veya Başbakan tarafından polisin yetkilerini kısıtlayıcı bir müdahalenin kesinlikle olmadığını, Mitinge katılacakların nerelerde toplanacakları, hangi kanallardan gelebilecekleri ihtimallerine göre arama noktalan bulunduğunu, ama sadece gruplar halinde değil münferit gelişler de olduğunu, örgütlerin militanlarına münferit gelmelerini daha önceden bildirdiğini, bu insanların orada münferit olarak toplandığını sandığını, Üç kişinin ölmesiyle ilgili, müdahale eden polislerin belli olmadığını, ancak orada görevli grupta kimlerin bulunduğunun bilindiğini, Kadıköy Cumhuriyet Savcılığınca bu olayla ilgili araştırmanın sürdürüldüğünü, olay yerinde bulunan ve ölen insanlardan çıkan mermi çekirdekleri ile polis silahlarının mukayesesinin yapılacağını, (Ek: 86/62-86/72)

7. 05.08.1996 tarihinde İstanbul'da yapılan komisyon toplantısında, İstanbul Vali Yardımcısı Nihat Kemal EREN, özet olarak; Halen emekli olduğunu, 28 Nisan-2 Mayıs 1996 tarihleri arasında oğlunun nişanı için izinli olduğunu, emniyetten sorumlu Vali Yardımcısı olduğunu, mitingin hazırlık çalışmaları hakkında bilgisi olduğunu, tertip heyetinin kendisine müracaat ederek Kadıköy Meydanı için miting izni istediklerini, önceden yasal olarak tespit edilen alanlardan olduğu için Valilikçe miting yapılmasına izin verildiğini, polisin tedbir alacağını, ancak tertip komitesinin de, illegal grupların sızmalarına karşı tedbir alması gerektiğinin müracaatçılara belirtildiğini, onların da bunu kabul ettiklerini, bu yolda çaba da gösterdiklerini, polis araması sırasında olay.çıktığını sonradan öğrendiğini, Vali Beyin emniyet ve jandarma ile toplantı yaptığını, tedbirler için plan yapıldığını, askeri birliklere yazı yazıldığını, Asayiş Harekât Merkezi oluşturularak burada Vali Yardımcısı Osman DEMİR'in başkanlık ettiğini, 1 Mayıs'ın 1992,1993,1994 ve 1995 yıllarında da bu meydanda kutlandığını ancak bir olay çıkmadığını, bir iki yerden kamera ile alanın izlendiğini, 1995'te de yürüyüşe izin verilmediği halde topluluğun Kadıköy Belediyesi önünden meydana kadar yürüdüklerini, kendilerinin de zabıt tutarak sonradan Adliyeye verdiklerini, (Ek: 86/72 - 86/78)

8. 05.08.1996 tarihinde İstanbul'da yapılan Komisyon toplantısında, İstanbul Vali Yardımcısı Osman DEMİR, özet olarak; Kendisinin emniyetten sorumlu Vali Yardımcısı olmadığını, ancak ilgili Vali Yardımcısı Nihat Beyin izinli olması nedeniyle 1 Mayıs günü Asayiş Harekât Merkezinde görevlendirildiğini, Vali Vekilinin ise Erol YALÇIN olduğunu,

Asayiş Harekât Merkezine sabah saat 08.00-08.15 civarında gittiklerini, İstanbul'a giren grupların görevli ekiplerce bildirilmekte olduğunu, 09.45-

09.50 civarında, Kadıköy Evlendirme Dairesi önünde, arama yapan polislere, topluluğa katılmak isteyen bir grup tarafından taşlı sopalı saldırı başlatıldığının anons edildiğini,, beş dakika sonra da silah sesleri geldiğinin belirtildiğini, iki kişinin hayatını kaybettiğinin bildirildiğini, gösteriye katılan gruplardan ateş geldiğinin belirtildiğini, bu arada Vali Beyle birkaç telefon görüşmesi yaptıklarını, seyyar Ve sabit kameralarla harekât merkezine canlı yayın yapılmakta olduğunu, ancak bunun Kadıköy Meydanı için yapılabildiğini, yürüyüş yeri için yapılamadığını;

Emniyet Müdürünün kısa aralıklarla İçişleri Bakanına ve Emniyet Genel Müdürüne bilgi sunduğuna şahit olduğunu, ölüm hadisesinin televizyon kanallarından birinde spot olarak geçtikten sonra, daha önce belli yerlerde bulundurulması için yazı yazdıkları askeri kuvvetlerin belirtilen yerlerde bulunmadıklarını gördüklerini, askeri yetkililerle yapılan telefon görüşmesinde, kuvvetlerin kıtalarında hazır, olarak bekletildiklerini, talep halinde çıkartılabileceğini, askerin topluluk arasına sokulmasının istenmediğini öğrendiklerini, geç saatlerde Fenerbahçe Stadında bir birlik olduğunun bildirildiğini, Vali beyin saat 13.00 sıralarında geldiğini, 40 bin kişilik bir kalabalık tahmin ettiğini, Emniyet Müdürünün alanın tahliyesi için bir tarafı açık bırakma emri verdiğini, tahribat yapanların 1000-1500 kişi kadar olduğu izlenimini aldıklarını, Emniyetin teçhizat, donanım ve muhasebe sıkıntısının bulunduğunu öğrendiğini, polisin olabildiğince sabır gösterdiğini, yoksa yüzlerce kişinin Ölebileceği bir ortam oluşabileceğini, emniyetin aldığı tedbirlerin yeterli olduğunu düşündüğünü, Olaylar sırasındaki davranışların, ancak olayın içindeki kişi tarafından değerlendirilebileceğini, şiddet kullanıldığı zaman da, kullanılmadığı zaman da polisin tenkit edildiğini, güvenlik kuvvetlerinin, kendilerini basının baskısı altında hissettiklerini ve toplum gözünde kanunsuz bir görüntü ve imaj oluşturmama gayretinde olduklarını, Daha önce yazılan yazıdan bahsedilerek, ilgili tuğgenerale, askeri birliklerin belirtilen yere gelmesini söylediğini, ancak ilgilinin birliklerin karargâhta olacağını, kuvvet talebi olursa birliklerin doğrudan sahaya gönderileceğini belirttiğini ve birliklerin gelişini temin edemediklerini, jandarma komando birliklerinin bile mülki taksimat dışında asker sayıldığını ve Fenerbahçe Stadına gönderildiğini, (Ek: 86/78 - 86/90)

9. 05.08.1996 tarihinde İstanbul'da yapılan komisyon toplantısında, İl Jandarma Komutanı BakiONURLUBAŞ, özet olarak; İstanbul yüzölçümünün yüzde 70'inde jandarmanın görevli olduğunu, bunun dışında diğer yasal görevlerinin de bulunduğunu, İçgüvenlik birlikleri haricinde Halkalı'da konuşlandırılmış, üç bölüklü bir komando taburunun bulunduğunu, kritik yerler olan Esenyurt, Arnavutköy ve Sarıgazi'ye birer komando bölüğü yerleştirdiğini, daha sonra, Garnizon Komutanı vekilinin ısrarı üzerine Sarıgazi'deki komando bölüğünü Fenerbahçe Stadına saat 12.30'da ulaştırdığını, birlikleri akşamüstü çektiklerini, (Ek: 86/90 -86/93)

10. 06.08.1996 tarihinde İstanbul'da yapılan komisyon toplantısında, İstanbul Emniyet Müdürlüğü İstihbarat Şube Müdürü Adem DEMİR, özet olarak; 11 Nisan itibariyle, Kadıköy Meydanında sendikalar tarafından, Taksim Meydanında Sosyalist İktidar Partisi tarafından 1 Mayıs'ın kutlanacağı bilgileri aldıklarını, 24 Nisan tarihli haber notu ile sendikaların, derneklerin, siyasi partilerin, öğrencilerin ve illegal örgütlerin hareket tarzlarının ne olacağı, mitinge nerede ve nasıl katılacakları hususlarında aldıkları haberleri İl Valisi, İl Emniyet Müdürü ve Müdür Yardimcılan ve ilgili Şube Müdürlerine ilettiklerini, 30 Nisan tarihinde ise MİT tarafından benzeri bir raporun hazırlandığını, Diğer illerden 4 bin civarında katılım olacağının kendilerine bildirildiğini, Kendisinin yaklaşık 9 saat civarında Emniyet Müdürlüğünde bulunduğunu ve 09.30-10.00 arasında Kadıköy Meydanına geçtiğini, oraya ulaştığında 2 kişinin ölmüş olduğunu, daha sonra Kadıköy Belediyesi Evlendirme Dairesinin üzerinden, oradaki toplanmaları ve Kadıköy Meydanına gidişleri izlediğinii üçüncü kişinin nerede öldüğünü bilemediğini, olaylardan sonra resmi bir raporlarının değil, notlarının bulunduğunu, video kameralarla tespitler yaptıklarını, Bir güzergâhtan beş altı otobüs geldiğini, bunların aynı anda aranması şansının olmadığını, mukavemet görüleceğini, toplantı alanına 40 civarında giriş olduğunu, 300-400 kişiden aşağı polisle tedbir alınamayacağını ve bunun İstanbul kadrosu kadar polis yaptığını, Taksim Alanında da endişeler olduğunu, Emniyet Müdürlüğü bünyesinde, olay öncesinde üç veya dört toplantı yapıldığını, 1 Mayıs'la ilgili olarak [Vilayet bünyesinde toplandıklarını hatırlamadığını, Grupların ilk toplanma yerlerinde tedbir alınmasının düşünüldüğünü, ancak bunun için ciddi kuvvet kaldığını sanmadığını, çünkü toplanma yerlerinin çok fazla olduğunu, polisin kadro ve sayı olarak çok zayıf olduğunu, Bir gün önceden bütün malzemelerin meydanın uygun bir yerine getirileceği yönündeki MİT raporu doğrultusunda bir tespitleri olmadığını, ancak daha sonraki operasyonlarda sendikanın ses düzeninin bulunduğu araçla getirildiğini tespit ettiklerini;

45 arama noktasının yerine daha az arama noktası olması durumunda, 30-35 bin kişiyi arayıp alana sokma şanslarının olmayacağını, örgüt mensuplarının arattırmama düşüncesinde olduğunu, toplanma alanında meydana gelen direniş ve arattırmama durumundan sonra aramaların belli ölçüde kesildiğini, tali sokaklara fazla görevli konulamadığı için grupların o boşluktan istifade ettiklerini, Yürüyüş sırasında MHP ve polise saldırı olduğunu, Kıyafetin bir yelekten ibaret olduğunu ve cepte bile taşınabileceğini, üç kişi farklı birer mendil taşıdığı zaman örgüt bayrağını alabileceğini, ' Malzemelerin Kadıköy Belediyesinden gelme ihtimalinin büyük olduğunu ancak 1 Mayıs öncesi Kadıköy Belediyesini aramanın büyük hadiseye sebebiyet vereceğini, . Ölen şahısları DHKPC ve TKPML örgütlerinin sahiplendiğini, ölüm olayındaki polisler belli olmamakla beraber o arama noktasındaki görevlilerin belli olduğunu ve konunun Savcılığa intikal ettiğini, Malzemeleri getiren sendikanın DlSK olması gerektiğini, daha

sonra yapılan operasyonlarda DİSK*e bağlı Basın-İş Sendikası olduğunun öğrenildiğini, ancak sendika içinde üç-beş kişilik unsurun yaptığı şeyin sendikaya maledildiğini ve yanlış anlaşılmalar olduğunu, Sendikaların, 5 bin kolluklu görevli vererek güvenliklerini sağlayacaklarını söyledikleri halde miting alanında konuşma yapamadıklarım, Bir yıl önceden beri örgütlerin sokağı kullandıklarını, Gazi Mahallesindeki olaylardan beri korsan gösterilerin arttığını, seçim döneminde seçim güvenliği çalışmalarının ön plana çıktığını, Ümraniye olayları, cezaevleri olayları, Metin GÖKTEPE olayı olduğunu ve 1 Mayıs'ta da kitlenin patladığını, Asıl sıkıntının legal dernekler ve dergiler olduğunu, illegal örgütlere yönelik yapılan operasyonlarda bütün irtibatın çıktığını ancak yasal olarak hiçbir şeyin yapılamadığını, (Ek: 86/94 - 86/122)

11. 06.08.1996 tarihinde İstanbul'da yapılan komisyon toplantısında, İstihbarat Şube Müdür Yardımcısı Halil ÇATIKKAŞ özet olarak; Miting günü Kadıköy'de görevli olduğunu, saat 09.30 sıralarında Altıypl'a geldiklerini, bu sırada Garanti Bankası civarındaki olayı duyarak oraya intikal ettiklerini, kalkanların hadiseler sırasında kırıldıklarını, ikiyüz kişilik DHKP ve MLKP grubunun üzerini aratmak istememesi ve daha önce çeşitli yollardan içeri girmiş olan TİKKO grubunun da içeriden saldırısı ile polisin iki grup arasında kaldığını, silahı olan bir bayanın alınmaya çalışıldığını, ancak alınamadığını, gruptan ateş açıldığını, orada ölüm olup olmadığını bilmediğini, bu sırada saat 09.45 olduğunu, sonra ayrıldıklarını, bir binanın üzerine çıktıklarını, grupların pozisyonlarını görmek istediklerini, diğer gruplar ve sendikaların Altıyol Caddesinden Kadıköy'e doğru yürüyüş halinde olduklarını, yasadışı grupların en arkaya alınmış olduğunu, alanda hemen hemen bütün grupların bulunduğunu, yüzlerinin bandajlı olduğunu, bilhassa MLKP grubunun, TKP grubunun, THKP grubunun yüzlerinin maskeli olduğunu, hemen istasyonun önünde 2500-3000 kişiden oluşan bir HADEP kitlesinin bulunduğunu, HADEP kitlesinin önünde de PKK grubunun olduğunu, onların da yüzlerinin poşulu olduğunu, yaklaşık 200-250 kişilik bir grup olduklarını, en son yürüyecek şekilde kaldıklarını, bu arada diğer grupların duvarlara yazılamalar yaptıklarını, o anda Altıyoltarafmda bir polisin dövüldüğü Emniyet Müdürünün dövüldüğü, silahının gasbedildiği, kimliğinin gasbedildiği anonsunu duyduklarını, oraya ulaşmanın mümkün olmadığını, arka yollardan dolanarak alana geldiklerini, alanı daha iyi görmek için Migros'un üzerine çıktıklarını, grupların Haydarpaşa'ya doğru kaçmaya başladıklarını, polisin de takip ettiğini, daha ileride bir aracın yandığını bir patlama sesi duyulduğunu, Altıyol tarafındaki olayları görmeyip sadece duyduğunu, Sendika mensupları ayrıldıktan sonra 7-8 bin kişilik bir kalabalık kaldığını, bunun 3-4 bininin HADEP liler olduğunu, HADEP'in olaylara karışmadığını, PKK'lı 200 kişilik grubun da karışmadığını, bunların dışında diğer illegal örgütlerin mensuplarının 3500-4000 olduğunu, (Ek: 86/122-86/128)

12. 06.08.1996 tarihinde İstanbul'da yapılan komisyon toplantısında, Em-

niyet Müdür Yardımcısı Ali YÖN özet olarak; 1 Mayıs'ta çevik kuvvetten sorumlu emniyet müdür yardımcısı olduğunu, 1 Mayıs'tan önce Emniyet Müdürü başkanlığında 3 toplantı yaptıklarını, vilayette bir toplantı yapıldığı konusunda bir bilgi aldığını ancak bilgisinin olmadığını, 1 Mayıs günüyle ilgili Çevik Kuvvet Şube Müdürü ile görüşerek gerekli planlamaları yaptıklarını, toplantı yapılacak miting alanını, güzergâhı ve toplantının yapıldığı ve dağılış alanını gördüklerini, konuyla ilgili çevik kuvvetin hedeflerini planladıklarını, planlamalar yapıldıktan sonra sabah saat 06.30-07.00 sıralarında kendisinin orada olduğunu, yürüyüş güzergâhını, toplanma meydanını, Kadıköy meydanını gördüğünü, orada birtakım tedbirlerin alınmasına başladıklarını, alınan tedbirleri yerinde gördüğünü, 07.00'den itibaren toplantı alanına gelmeler başladığını, Kadıköy meydanına intikal ettiğini, oradaki tedbirleri de görüşürken Emniyet Müdür Yardımcısı Zekeriya BALKAN'ın görüşelim dediğini, saat 08.30-09.00 civarında tekrar geri döndüğünü, Kadıköy Halk Meydanından Söğütlüçeşme üstgeçidine geldiği sırada burada miting alanına gelenlerle polisler arasında bir hafif sürtüşme olduğunu, bu sürtüşmede polise taşlı ve sopalı saldırılar başladığını, saatin 08.30-09.00 arası olduğunu, burada TÜRK-İŞ'in görevlileri bulunduğunu, oradaki birliklerin 90 kişi olduğunu;

Burayı normale döndürdükten sonra, Ziverbey tren istasyonunun arka kısmında bir zaafiyet gördüğünü, burada da gelen grupların polise aratmadan miting alanına girmek istediklerini, buradaki tedbirleri gözden geçirdiklerini ve miting alanındaki görevli TÜRK-İŞ yöneticilerinden iki kişiyi kesinlikle gelen şahısların üstü aranmadan içeriye kimse alınmayacak şeklinde ikaz ettiğini, bu arada telsizden Ziverbey üstgeçidinde sürtüşmeler olduğunu duyduğunu, oraya giderken o esnada bir iki el silah sesini uzaktan duyduğunu, süratle intikal ettiğini ve orada polisle miting alanına giren şahıslar arasında sürtüşmeler taşlı sopalı olayların başlamış olduğunu, Buradaki grupları normale döndürmek için ikaz konuşması yaptığını, polisi tekrar normal tedbir ve düzene aldırdığını, fakat o esnada toplantı alanında da belediyenin ön tarafında da birtakım tahrikler olduğunu, bunları da ikaz ettirip uzaklaştırdığını ve orayı da normale döndürdüğünü, burada iki yüz kişilik çevik kuvvet olduğunu, bunu artırdığını ve dörtyüz kişi olduğunu, 09.30 sıralarında dörtyüz kişi civarında bir grubun arama alanına yaklaştığını, içeriye girmek istemediklerini, bunların başındaki tanımadığı iki kişiyi çağırttığını, arama yapılmadan miting alanına kimsenin girmeyeceğini, patlayıcı veya benzeri suç aleti eşyalardan arındırıldıktan sonra miting alanına girileceğini kendilerine ilettiğini, bunların 5 dakika kadar durduktan sonra giriyoruz dediklerini, polis arama barikatlarının arasında da karşı tarafta da yeterince çevik kuvvet yerleştirmiş olduğunu, bunların ön tarafı tam elli altmış kişi girdikten sonra arama grubunun ortasında birden karşılıklı çatışma başladığını, hemen müdahale ettiğini, yerlere torbalar halinde sopalar döküldüğünü, 70-80 tane özel yapılmış sopalar bulunduğunu, göstericilerin polis

arama yaparken birden saldırıya geçtiklerini, kendisinin de burada yaralandığını, normale döndükten sonra burada yine aynı şekilde tedbir aldıklarını, silahsız ve benzeri madde sokulmamak kaydıyla herkesin aranarak miting alanına sokulduğunu, 15 dakika sonra Garanti Bankası yanında bir huzursuzluk olduğunu, o arada silah sesleri de duyulduğunu, polisin gayet dikkatli davrandığını, aradan yine 10-15 dakika geçtikten sonra tren yolunun, istasyonun orada silah sesleri duyulduğunu, oraya yöneldiğinde oradaki olayın 1-2 dakika sürdüğünü, 10.00 civarında bir ambulansın girip çıktığını, olayın ne boyutlarda olduğunu tam anlayamadığını, yine aldıkları tedbirlerde taviz vermemek kaydıyla arama yapıldığını, kolundaki sancının artması üzerine tedavi olmak amacı ile ve Emniyet Müdürüne de bilgi vererek ayrıldığını, görevi Emniyet Müdürü Yaşar KESİM'in devraldığını, Çevik Kuvvetin 2700 mevcudundan yaklaşık 1400 ünün Kadıköy mitingi için, Taksim'de de 800'ünün görevlendirilmiş olduğunu, bu kuvvetlerin saat 07.00'de kendisi başlarında olduğu halde tek tek yerleştirildiğini, İlk toplanma alanında toplam 800 civarında kuvvet bulunduğunu, çevik kuvvetten tüm arama noktalarına değil, ana kavşaklara kuvvet verildiğini, 300 kişilik yedek kuvvetin de Kadıköy Meydanındaki karakolun yanında bulunduğunu, Toplantıya katılanların giydiği üniformaların arama sırasında alana sokulmadığını, nasıl sokulduğu konusunda bir fikrinin de bulunmadığını, Kendisinin, ayrılıncaya kadar 3 kez silah sesleri duyduğunu, kalabalık nedeniyle silah sesleri gelen yere anında intikal etme imkânı olmaması nedeniyle silahların kim tarafından atıldığının tespitinin mümkün olmadığını, Üç sivilin yaralandığı veya kurşunlandığı hususunun o anda kendisine intikal etmediğini, Toplantı alanının toplantıdan önce Çevik Kuvvet ekipleri ve uzman görevlilerce arandığını, (Ek: 86/128 - 86/140)

13. 06.08.1996 tarihinde istanbul'da yapılan komisyon toplantısında, Emniyet Amiri Adnan KURT, özet olarak; Güvenlik Şube Müdürlüğünde görevli olduğunu, toplantı ve gösteri yürüyüşleriyle ilgili sekreterya hizmetlerinin kendi şubelerince yürütüldüğünü, miting günü kendisinin tertip heyeti ile güvenlik güçleri arasında irtibat ve görevlilerin yerinde olup olmadığını kontrol ile görevli olduğunu, bir ay öncesinde müracaatı getirdiklerini, daha önce aynı meydanda yine 1 Mayıs mitingleri yapıldığını, bunun dışında başka mitinglerin de yapıldığını, tertip heyetinden, o gün ne kadar kalabalık geleceğini, hangi pankartları taşıyacağını, hangi grupların geleceğini, hangi iş kollarından kişilerin geleceğini ve orada yapılacak konuşmaları, kimlerin konuşacağını, tüm bu bilgileri istediklerini, istedikten sonra, Valiliğin, Emniyet Müdürlüğünün değerlendirme toplantıları yaptığını, Tertip heyeti hakkında soruşturmada bulunduklarını, değerlendirme toplantılarından sonra 1 Mayıs mitinginin yapılıp yapılmayacağı konusunun Valiliğin onayına sunulduğunu, gerekli tedbirleri aldıktan sonra, mitingin yapılacağına onay verildiğini, Tertip heyetinin yürüyüş güzergâhı, miting alanı dışında bir yerde toplanarak, esas miting alanına

gelmeyi düşündüğünü, buranın izin verilmiş yerlerden olmadığı gerekçesiyle kendilerine tebligatta bulunduklarını, onların da kabul ettiklerini, ancak, olay günü tam tersi olduğunu, bütün kalabalığın belediye önünde toplandığını, esas miting alanına kadar yürüdüklerini, daha önce de bu olayları yaşadıkları için orada toplanırlar düşüncesiyle tedbirlerini o yönde de aldıklarını, aramaları grupların toplandıkları noktalara kadar uzatmalarının onların yürümesine neden olmadığını,, Sabah 08.30'dan itibaren grupların çeşitli yönlerden gelerek Kadıköy Belediyesi önünde toplanmaya başladıklarını, tertip heyetini yanlarına alarak, ses düzeni olan bir araçla birlikte "burada toplanmayın, miting alanına gidin; burası toplanma alanı değildir, yasak bir iş yapıyorsunuz şu anda. diyerek kalabalığı uyarmaya çalıştıklarını, fakat, bu gelen grupların sendikacılara karşı da bir tavır aldığını, sendikacıların oradan uzaklaşmak zorunda kaldıklarını, 08.30'dan itibaren kalabalığın iyice arttığını, görevi itibariyle kendisinin belli bir noktası olmadığını, diğer noktalar arasında da sürekli gidip geldiğini, saat 13.00-14.00 arası dağılım başladığını, o sırada bir grubun saldırısına uğrayarak hafif yaralandığını ve polis hastanesine gittiğini;

Vilayet ve Emniyette, 1 Mayıs'la ilgili değerlendirme toplantısına ilişkin bir tutanak tutulup tutulmadığını hatırlamadığını, Tertip heyeti ile irtibat için, telsizli bir başkomiseri tertip heyetinin yanına gönderdiklerini, Bu vasıta ile taşkınlık yapan grupların uyarılmasını istediklerini, yasa dışı pankart ve sloganların olmaması gerektiğini ve bunların uyarılmasını istediklerini, Tertip komitesinin meydana hâkimiyetlerinin bulunmadığını, meydanda yaklaşık 30 bin kişinin bulunduğunu ve bunlardan sadece üçte birinin işçi ve memur grubu olduğunu tahmin ettiğini, 2 kişinin öldüğünü kürsüden anons edildiği zaman duyduğunu, (Ek: 86/140 - 86/148)

14. 06.08.1996 tarihinde İstanbul'da yapılan komisyon toplantısında, Emniyet Müdür Yardımcısı Yaşar KESİN, özet olarak; 1 Mayıs'la ilgili olarak, vilayette toplantı yapılıp yapılmadığını bilmediğini, Olay günü kendisinin Eminönü, Fatih ve Zeytinburnu'ndan sorumlu olduğunu, kendi bölgesinde kritik yerin Eminönü İskelesi olduğunu, orada gerekli önlemleri aldıklarını, saat 11.00 sıralarında, Emniyet Müdürü tarafından kendisine Kadıköy bölgesine geçip orada görev alması talimatının verildiğini, arabalı vapurla karşıya geçtiğini, 12.00'den sonra Kadıköy bölgesinde olduğunu, önce Altıyol'a geçtiğini, orada 20-30 kişilik bir kuvvet olduğunu ve geçişin başlamış olduğunu, illegal örgütleri temsil eden grupların geçişi olduğunu, karşıya geçme imkânı olmadığını, Oradan tekrar indiğini, eski itfaiyenin içindeki tiyatronun olduğu yerde 60-70 kişilik bir çevik kuvvet grubu bulunduğunu, yanlarında da 20-25 kişilik bir karakol grubu olduğunu, karşı tarafa geçme imkânı olmadığını, O arada Yapı Kredi Bankasına saldırılar başladığını, o arada, diğer müdür yardımcısının da kendisini yanına çağırdığını, kendisinin de gelemeyeceğini ifade ettiğini, Bir bankaya saldırıyorlar da siz duruyorsunuz diye normal vatandaşın da infial

göstermeye başlamış olduğunu, bir olaya sebebiyet vermeden, diğer taraftan öbür memurların yanma geçmek gerekiyor diye konuştuklarını ve o 60-70 kişiyi alarak grubun içerisine daldıklarını, Yapı Krediye ilk yüklenmeleri önlemiş olduklarını, fakat bu arada grubun toparlandığını ve tahmin ettiklerinden çabuk toparlandıklarını, kendilerinin Yapı Kredinin yanındaki köşede sıkıştırdıklarını, bu sefer arka taraftan da bunlar üzerlerine baskı yapınca, ön taraftaki görevlilerin silah kullanarak üzerlerine fazla gelinmesini önlediklerini, havaya ateş açtıklarını, fakat bu arada taş ve sopalarla yaralanan 8-10 tane görevlinin olduğunu, bunlara kendisinin de dahil olduğunu, Arka tarafın daha zayıf olduğunu görünce, kuvveti toparlayarak arka tarafı yararak çıktıklarını, bölgeyi de bilmesi dolayısıyla çarşı içinden Sular İdaresinin oradan merkez.karakola intikal ettiklerini, aşağı indiklerinde 100-120 kişi kadar olduklarını, ondan sonra diğer görevlilerle buluşarak tekrar bankanın oraya gittiklerini, o arada, ileride araba yakmaya başlanıldığını, oradaki grupları biraz ayıklayarak toplanıp geri döndüklerini, Saat 12.00'de kendisinin geldiğinde kürsünün tamamen illegal grupların eline geçmiş olduğunu, Kendisinin Kadıköy tarafında bir görev beklemediği için sadece ön bilgileri ile bu görevi aldığını, (Ek: 86/148 - 86/153)

15. 06.08.1996 tarihinde İstanbul'da yapılan komisyon toplantısında, Emniyet Müdür Yardımcısı Zekeriya BALKAR, özet olarak; Olay tarihinde kendisinin güvenlikten sorumlu Emniyet Müdür Yardımcısı olduğunu ve 1 Mayıs günü koordinasyondan sorumlu bulunduğunu, Saat Ö7.00'de görev yerine intikal ettiğini, Kapama noktalarından, Emniyet Müdür Yardımcısı Engin AKSAN'ın, Çevik Kuvvetin alacağı tedbir planlamasından Ali YÖN'ün, yedek olarak oluşturulan kuvvetlerden Muhterem KAVALCl'nın, sivil birimlerin oluşturduğu kuvvetlerden Reşat ALTAY'm, trafik tedbirlerinin düzenlenmesinden, takibinden Remzi TAN'ın sorumlu olduklarını, kendisinin de bu birimler arasındaki koordinasyonla beraber, dışarıdan getecek kuvvetlerin koordinasyonundan sorumlu olduğunu, Miting gününden önce, Emniyet Müdürü başkanlığında, tüm Şube Müdürlerinin, Emniyet Müdür Yardımcılarının katıldığı iki ayrı toplantı yapıldığını, bu toplantının birincisinde, olabilecek olaylarla ilgili bütün arkadaşların bildikleri kadar görüşler bildirdiklerini, gerek MİT'in, gerekse kendi istihbaratlarının verdiği bilgilere göre, Taksim ağırlıklı çok büyük olayların olabileceği yolunda ağırlıklı bilgi verildiğini, zaten öbür tarafın yasal miting alanı olduğunu, Bunun yanısıra Gaziosmanpaşa ve Ümraniye bölgelerinde yine korsan gösterilerin olacağı, bu arada gerek Bakırköy'de, gerekse Sultanahmet, taraflarında da birtakım olayların çıkabileceği şeklinde bildirimler verildiğini, hatta Kartal taraflarında bile olayların olabileceği haberinin geldiğini, bunun üzerine neler yapılabileceği hususunda, tüm emniyet teşkilatının yönetici kadrosunun değerlendirme yaptığını, Taksim Meydanı'nın Habitat dolayısıyla inşaat halinde olduğunu, parkelerin sökülmüş olduğunu, bu sebeple oraya 800 kişilik kuvvet konulduğunu, Olay günü sabah 07.00'den iti-

baren kendisinin bizzat Kadıköy Belediyesinin üzerine çıktığını, yanında bazı arkadaşlarının da bulunduğunu, burasının hâkim bir nokta olduğunu, aşağı, yukarı alana gelen bütün yolları görmekte olduğunu, bu noktada, yönetimde her tarafı da görebilmek lazım geldiğini, O zaman Güvenlik Şube Müdürü olan Hüseyin ARPACI ile birlikte, Kemal DAYSAL ile görüştüklerini, mitingden bir gün önce yaptıkları bu görüşmede, illegal grupların bu toplantıyı istismar edeceklerine dair bilgiler bulunduğunu, bu nedenle sendikaların kendi iç güvenliklerini almaları gerektiğini adı geçene söylediklerini, hatta bu hususu kendisinin telefonla Rıdvan BUDAK'a da söylediğini, Bu mitingde DİSK'in ağırlık taşıdığını, DİSK yöneticilerinin kendilerine 5000 kişi ile iç güvenliği sağlayacaklarını söylediklerini, ancak onların da ummadığı şekilde geliştiğini, ilgili arama noktasına büyük bir grubun geldiğini, ellerinde pankartlar ve sopalar bulunduğunu ve bu grupla polis arasında taşlı sopalı çatışma çıktığını, bu arada alana gelmiş bulunan bir grubun da arkadan polislere hücum ettiğini, yan taraftan bir grubun daha aynı tarafa hücum ettiğini, bu grupların THKP- /ML, DHC ve MLK grupları olduğunu, bü grupların yanlarında getirdikleri her türlü aleti alana sokmak amacı ile arama yaptırmamaya çalıştıklarını, bu çatışma sırasında bu üç grubun arasında kalan görevlilerin yan tarafta bankanın olduğu yerde bir ara boşluğa doğru gerilediğini, bu arada önce 2-3 el silah sesi duyulduğunu, onun peşinden yoğun bir silah sesi geldiğini, hücum eden grupların alana ve evlendirme dairesinin arkasına doğru kaçıştıklarının görüldüğünü, bu arada kendisinin kesinkes ateş açılmaması yönünde, telsizle talimat verdiğini, olayı anında cep telefonu ile Emniyet Müdürüne bildirdiğini, Emniyet Müdürünün de 8. kanaldan, kesinlikle ateş açılmaması, mümkün olduğu kadar gruplarla sürtüşmeye girilmemesi yolunda emir verdiğini, olayların 10 dakika bile değil, çok kısa sürdüğünü, saatin tahminen 09.20 olduğunu, Bu sırada belediye binasının üstüne, bulundukları yere sendikacılardan oluşan heyetin geldiğini, sendikacılarla görüşme sonucunda, sendikacıların 11.00 de başlatmayı planladıkları yürüyüşün 10.00 da başlamasını sağladıklarını, Bu arada evlendirme dairesi yanında bir havaya ateş etme durumu daha olduğunu, yaralı olduğuna dair bir bilgi gelmediğini, yalnız ilk olayda yaralıların olduğunu, yürüyüş başladıktan sonra illegal grupların takibine devam ettiklerini, tedbir alınmasına ve birlik bulundurulmasına rağmen MHP binasına molotoflu saldırı olduğunu, bu gruba müdahale edildiğini, sonra Altıyol istikametine doğru düzenli bir takım giysiler gördüklerini, bunun ilk etapta alan içerisinde olmadığını, Daha sonra, emniyet kameralarının da bulunduğu, miting alanına hâkim ve Giresunlular Derneğinin yeraldığı noktaya çıktığını, alanı gözlemeye başladıklarını, alanda konuşması gerekenlerin konuşturulmadığını, MLKP, THKC, TKPML gibi 3 örgütün kürsüyü ele geçirmediğini, komiteye toplantıyı bitirmelerini söylediklerini, bu arada alana hâlâ gelmelerin devam ettiğini, belediye yanında bekleyen gruplar bulunduğunu, 40-45 bin kişinin oraya geldiğini tahmin ettiklerini, Tertip ko-

mitesinin mitingin bittiğini anons etmesiyle sakin, büyük kitlenin Haydarpaşa ve İskele istikametine doğru ayrıldığını, tam bu sırada alana önde PKK'yı öven bir grupla arkada HADEP grubunun girdiğini, bazı partilerin bayrak ve filamalarını toplamakta olduklarını, bir grubun pankartını hiç kapatmadığını, sağdan soldan sopa topladığını, bu grubun olay çıkarmaya eğilimli olduklarını tahmin ettiklerini ve bunu oradaki arkadaşlarına söylediklerini, Merkez Karakolu (İskele Karakolu) yanındaki birliği yukarı aldıklarını, Altıyol'da bulunan kuvvetin de İskele'ye doğru inmesini söylediğini, Altıyol'da çok büyük dükkânlar, kuyumcular bulunduğu için yağma olaylarını düşünerek yukarıya doğru hiç kimsenin bırakılmamasını istediğini, bu arada PTT'ye saldırı olduğunu, 80 kişilik bir kuvvetle buna müdahale edildiğini, kendilerinin de yan taraftan bu grubun üzerine blok halinde yürüdüklerini, Altıyol'dan gelen kuvvetle de birleşerek bu grupları Haydarpaşa istikametinde dağıttıklarını, kendi bulunduğu grupta hiçbir silah atılma olayı olmadığını, saat 15.00 civarında olayın bittiğini, Sopalı, pankartlı ve üniformalı grupların bir miting arabası içine sokulduğunun ortaya çıktığını, ilk toplanma noktasında bunların görülmediğini, aşağıda yol üzerinde giyindiklerinin öğrenildiğini, İlk arama noktasının olduğu yerde, bu olaydan sonra yan tarafın da bir de evlendirme dairesi yanında olmak üzere 3 kez çok kısa sürelerle silah sesleri duyulduğunu, Kalabalığın içerisinde 2-3 el ateş edilmesi üzerine polisçe havaya ateş edildiğinin ifade edildiğini, o anda orada 1000-1500 kişi ile 400-500 polis bulunduğunu;

Dağılma sırasında yapılan tahribatları önlemeye yetecek ölçüde güçleri olmadığını ve istedikleri askeri yardımı da alamadıkjarım, askeri destekle bir zincir oluşturulmuş olsa vatandaşın malına bu kadar zarar verilmeyebilecek olduğunu, (Ek: 86/153 - 86/163)

16. 06.08.1996 tarihinde İstanbul'da yapılan komisyon toplantısında, Azınlıklar Basın Yayın Müdür Yardımcısı Hayati ÇİFTÇİ özet olarak; Hadise günü helikopter filo amirliğine bağlı havadan kontrol işiyle görevli olduğunu, Saat 10.00 civarında direkt Kadıköy'e geldiğini, Kadıköy, İskele, Rıhtım ve Belediye önünü kontrol ettiğini, belli bir kalabalığın gelmiş olduğunu, diğer bölgelerde de kontrol yaptığını ve bilgi verdiğini, toplantının bittiği saatte havalanma emri aldığını, direkt Kadıköy'e gittiğini, o sırada pilotun alçak uçuş yapmadığını, çünkü gazetecilere ait başka helikopterler de bulunduğunu, Kalabalığın dağılma yönlerini, aracın yakılması olayını, anonsla müdürlerine söylediğini, Altıyol'da dükkânların camlarının kırılması olayını duyunca o tarafa uçtuklarını, (Ek: 86/163 - 86/165) ..

17. 06.08.1996 tarihinde İstanbul'da yapılan komisyon toplantısında, Hava-İş Sendikası Genel Başkanı ve tertip komitesi üyesi Atilla AYÇİN özet olarak; 1 Mayıs sabahı, yaklaşık saat 07.00 civarında mitingin yapılacağı alanda olduğunu, çünkü kendisine komite içerisinden alanın düzenlenmesiyle ilgili ikinci bir görev verilmiş olduğunu, en son hadiseler olmadan önce işçi sendikaları olarak 1 Mayıs'la ilgili programlarının bittiğini belirterek alandan ayrıldıklarını, daha

sonradan kamuoyuna yansıyan şekliyle o vurdulu kırdılı sahnelerin kendilerinin bilgileri dışında olduğunu, Hava-İş Sendikası olarak mevcutlarının 300 civarında olduğunu, Alanın düzenlenmesi, kortejin düzenli olarak alana girmesi, belirlenen sıra doğrultusunda sendikaların, meslek odalarının, partilerin kendilerine ayrılan yerde yürümesi için dört konfederasyondan yaklaşık 400 civarında kişinin görevli olduğunu, bu kişilerin görevinin, kortejin kendi içinde, komite tarafından belirlenen güven içinde yürümesi, alana girmesi ve kortej dışından insanların oraya katılmasına engel olmak olduğunu ve bu anlamda bu sayının yeterli olduğunu düşündüklerini, Yüzü bantlı bir grup gencin polisin ateş etmesi sonucunda iki ölülerinin olduğunu söyleyerek bunların isimlerinin kürsüden anons edilmesini ve kan talep ettiklerini, bu isteğin kendisince de kabul edilmesinden başka yapacak birşey olmadığını, aksi takdirde bunun bir tahrik unsuru olabileceğini düşündüğünü, ancak bu grubu ve sonra gelen ikinci grubu da ikna ettiklerini, anonsların yapılmadığını, bunun üzerine bu anonsları kendilerinin yapacağı iddiasıyla kürsüye çıkmayı tercih ettiklerini, kendilerinin direnmeye çalıştıklarını, ancak sonunda programın bittiğini ve alanın terk edileceğini anons ederek alandan ayrıldıklarını, tahribatlardan haberinin olmadığını, Güvenlik güçlerinden yardım istemediklerini, çünkü, 100 bin, 50 bin insanın olduğu yerde, olayları tamamen engellemek düşüncesiyle, oradaki hükümet yetkilisini değil, resmi polisi dahi bulup yardım istemenin düşünülemeyeceğini, tertip komitesinin program sonuna kadar kürsüde kalarak olaylara hâkim olmaya çalıştığını, Emniyet güçlerinin daha iyi tedbir alabilmelerinin mümkün olduğunu, saat 06.30 civarında belli noktalara güvenlik gücü yerleştirilmiş olmasına rağmen, alana genel olarak bakıldığında yeterince resmi görevlilerin olduğunu söylemenin mümkün olmadığını, önceki mitinglerde kendisinin bile 4 polis arabasını ve arama noktasını aşarak alana girebildiğini ama bu defa bunun söylenemeyeceğini, Emniyet görevlilerinin görevlerini bilerek eksik bıraktıklarının söylenemeyeceğini ancak, bu dönem bir kendi haline bırakılmıştık, bir laçkalık gözlendiğini, (Ek: 86/166 - 86/178)

18. 06.08.1996 tarihinde İstanbul'da yapılan komisyon toplantısında; 1 Mayıs 1996 Kadıköy Mitinginde Hükümet Komiseri olarak görev yapan Osman YILMAZ, özet olarak;

Valilik makamının emirlerine göre 11.00 ila 17.00 arasında görevlendirildiğini, 08.30-09.00 civarlarında, Kadıköy Belediyesinin hemen yanındaki otopark alanına göstericilerin geldiğini, oradan itibaren takibe başladıklarını, İrtibat Komitesini 2911 sayılı yasa gereği kurduklarını, olay olmadan, toplantının yapılması için gerekli tertibatları aldıklarını, Ancak, saat 09.30 civarlarında Kadıköy Belediyesine gelen Ziverbey yolu üzerinde bir göste-. rici grup, üst araması yapılmasını istemediğini, kendilerine 300-400 metre uzak olduklarını, polise Bank Ekspres ve diğer işyerlerine taşlarla, sopalarla bir saldırı yapıldığını, polisin müdahale etme durumunda kaldığını, müdahale ederken toplanma

bölgesindeki bir grubun da polisi araya sıkıştırma eyleminde bulunduğunu, polisin yeterli olduğunu, Kürsüde sendika temsilcilerinin konuşturulmadığını, Edip AKBAYRAM ve Ferhat TUNÇ'un şarkı ve türküler söylediğini, kürsüye pet şişe, bozuk para, kola kutuları atıldığını, şarkı ve türkülerden sonra 1 Mayıs Mitinginin bittiğinin ilan edildiğini, meydanda kadın ve çocukların da bulunması nedeniyle polisin dağılma sırasındaki davranışının çok iyi olduğunu, polis müdahale etseydi panik ve zayiatın çok olacağını tahmin ettiğini, tertip heyetinin de görevini yaptığını ve itidalli davrandığını, Kendisinin oradaki tertip heyetine ve ilgililere toplantının seyrinin değiştiğini ve bitirilmesi gerektiğini söylediğini ama yapacak bir şey de kalmamış olduğunu, Düzenleme kurulu ile irtibatlarının oluşturdukları irtibat kurulu aracılığı ile sağladıklarını, irtibat kuramama diye bir hususun sözkonusu olmadığını, emniyet güçleri ile irtibatı da Başkomiser Nevzat Bey vasıtası ile sağladıklarını, toplantının bittiğinin mikrofondan ilan edildiğini, (Ek: 86/178-86/189)

19. 06.08.1996 tarihinde İstanbul'da yapılan komisyon toplantısında, polis memuru Mehmet Faruk ERSOY, özet olarak; Narkotik Şube Müdürü Muzaffer ALTIN'ın şoförü olduğunu, saat 08.00'de görev yerine gittiklerini, Saat 10.30-11.00 civarında iskele Meydanından Altıyol'a doğru çıkmaya başladıklarını, o sırada grupların polisleri tahrik edici sloganlar attıklarını, müdürün o noktadaki polisleri yatıştırıp geri çektiğini, tekrar ana caddeye çıkıp diğer bir noktaya peşpeşe giderken kendisinin en arkada olduğunu, çok kalabalık olduğunu, üç kişinin kendisinin koluna girdiğini, polis olduğunu söyleyip, seni öldüreceğiz dediklerini, onlara cebindeki telsizi çıkarıp vurduğunu ve önde giden müdür bey ile korumayı çağırdığını, daha sonra grup kalabalıklaşınca silahını çekerek havaya 7-8 el ateş ettiğini, bir yandan da kaçmaya çalıştığını, silahının tutukluk yapması sonucu şiddetli bir darbe alarak yere düştüğünü, dövenleri göremediğini ve tanıyamayacagını, kendilerinin sivil olmasına rağmen polislerle diyalog kurmaları, onları geriye çekmeleri, devrilen bir polis motosikletinin kaldırılmasına yardım etmeleri nedeniyle polis olduklarının anlaşıldığını, başını kaldırdığı zaman iki polis memuru (şahin) gördüğünü, (Ek: 86/189 - 86/193)

20. 07.08.1996 tarihinde istanbul'da yapılan komisyon toplantısında, DİSK Genel Sekreteri Kemal DAYSAL, özet olarak; 1 Mayıs günü çıkan olayların, ondan çok önce hazırlandığını, tertiplendiğini düşündükleri bir tertip olduğunu, o tertibi yapan, devletin içerisinde kimi güçler midir, devletin dışındaki kimi güçler midir? işte asıl, bu komisyonun araştırıp sonuçlandıracağı konunun bu olması gerektiğini, 1 Mayıs'ta ne kadar güvenlik gücü olduğunu bilmediğini, örgütsel olarak kendi güvenlikleri ile ilgili birtakım çalışmaları olduğunu, ama daha sabah miting başlamadan ateş açılmış, o ateş sonucu iki kişi yaşamını yitirmiş ve orada bir gerginlik meydana gelmiş şeklinde söylentiler olduğunu, bunun araştırılması gerektiğini, eğer böyle olmuşsa kim ateş açmıştır, neden açmıştır, ateş açma emrini kim vermiştir, ateş açılan silah nerededir, o silahın

balistik muayenesi yapılmış mıdır? Bütün bunları eğer araştırılırsa merak edilen sonuçların çıkacağını, orada gürültü patırtı olsun, ülkede sorunlar çıksın amacı taşımadıklarını, demokratik bir haklarını kullandıklarını, burada mağdur durumda olduklarını, mitinglerinin daha başlarken, bu olaylarla çığrından çıkarılmak istendiğini, Olayların gerçekten daha vahim bir hal alabileceği endişesiyle bu kez hem emniyet güçleriyle hem tertip komitesi olarak kendi aralarında yapmış oldukları görüşmede saat 10.30 civarında, mitingi 11.00 değil de hemen başlatalım dediklerini, millet yürüyüş koluna geçerse biraz daha sakinleşme meydana gelir diye düşündüklerini, 10.30'da başladıklarını, düzen içerisinde Kadıköy'e gelerek mitingi yaptıklarını, o mitinge birtakım "ben de konuşmak isterim, bize de söz verin, analara söz verin, kayıp analarına da konuşsun..." gibi her zaman olan işler olduğunu, onun üzerinde fazla durmak istemediğini, onların mitingin seyri içerisinde başlayıp bittiğini, sonra, tertip komitesinin mitingi tamamladığını, konuşmaların bittiğini ve herkesin sükûnet içerisinde dağılmaları talimatını verdiğini, dağıldıktan sonra da o Kadıköy'de yaşanan olaylar olduğunu, gerçekten Kadıköy'deki olanların spontane bir hareket olarak gelişip sonuçlanan bir olay mı, yoksa daha önceden düzenli bir şekilde planlanan bir olayın sonucunda birtakım yağmalama girişimi mi olduğunun araştırılıp sonuçlandırılması gerektiğini, Herhangi bir örgütün, hemen o andaki tepkisiyle, yaptığı, sonuçlandırdığı bir olay olarak görmediğini, gerçekten de eğer ihmali olanlar varsa ortaya çıkması gerektiğini, ama bir provokasyon varsa bu provokasyonun da ortaya çıkması gerektiğini, bu provokasyonun arkasında kim varsa onun da ortaya çıkması ve bundan ders çıkarılması gerektiğini, Saat 09.30'da meydana intikal ettiklerini, Kadıköy Belediyesine gelirken iki kişinin öldüğünü duyduklarını, kalabalığı yatıştıramadıklannı, mitingi biran önce başlattıklarını, Kendilerine toplanacakları yerin ve miting yapacakları yerin gösterildiğini, bu anlamda yürüyüş izninin bulunduğunu, polis tedbirlerinin yeterli olup olmadığı konusunu değerlendiremeyeceğini, Kadıköy'de sendikalarca görevlendirilen 800'e yakın görevli bulunduğunu, Kürsüde konuşmak isteyen ve mesaj iletmek isteyen çeşitli gruplar ve kişiler olduğunu, onları kürsüden atmanın olayları daha da büyüteceğini, esasen kürsü işgalinin sözkonusu olmadığını, ilk ve son konuşmaları kendisinin yaptığını, mitingin saat 13.50'de sona erdirildiğini, kendisinin yanında sendikalar masasından Nevzat Bey'in de bulunduğunu, miting bittikten sonra 45 dakika daha tertip komitesi olarak alanda kaldıklarını, polisin linç edilmesi ve tahribat olaylarını görmediklerini, Devletin içindeki güçlerin bu olayları tertipleyebilecekleri hususunda bir somut delili olmadığını, mümkünse bunun araştırılmasını istediğini, mitinge partileri davet ettiklerini, çeşitli dergiler etrafında kümelenmiş gruplardan gelenler varsa onların da gelmesini istediklerini, demokrasinin savunulması, adaletli gelir dağılımının sağlanması ve ülkede iç barışın egemen olması gibi üç ana taleplerinin olduğunu, katılanlann bu çerçevede davranmasını arzu ettiklerini, bu grupların partiler tarafından

yapılan mitinglere de katıldıklarım, bu grupların, İstanbul çevresinde oluşan, ekonomik ve sosyal problemleri olan yeni mahalleler nedeniyle Türkiye'nin bir problemi olduğunu, Yasal dergilere mitinge katılmamalarını söylemenin bir faydasının olmayacağını, aksine ortamı gerginleştirebileceğini, - Mitingdeki üniformaların alana hasıl sokulduğunu bilmediğini, Ateş açıldığında orada olmadıklarını, ateş eden kişinin resmi kaydı olan bir polis olmadığını zannettiğini, 1993, 1994, 1995 ve 1996 mitinglerinde alınan güvenlik tedbirleri arasında çok büyük farklar olmadığını, Pankartları ve alanda kullanılacak araçları kendi araçlarının alana getirdiğini, ses aracının da Petrol-İş'ten alındığını, (Ek: 86/194 - 86/227)

21. 07.08.1996 tarihinde İstanbul'da yapılan komisyon toplantısında, TÜRK-İŞ temsilcisi Faruk BÜYÜKKUCAK, özet olarak; Her sendikadan 200 kişinin sadece kürsü etrafında nizam ve intizam için görevlendirildiğini, Kürsüde hükümet komiseri ve polisle bir irtibat problemleri olmadığını ve devamlı beraber olduklarını, Üniformaların pankart ve sopaların sendika aracı ile alana sokulduğu iddiasını kesinlikle reddettiklerini, Kürsünün işgal edilmediğini, sadece kürsüye müdahale edildiğini, bunların 40-50 kişilik grup olduğunu, bunları iknaya çalıştıklarını, mutedil davrandıklarını, Ölen kişilerin sendika grupları arasında veya parti gruplarından olmadığını, Mitingde sendikalar olarak azınlıkta kaldıklarını, Sendikaların, cumhuriyetin ve demokrasinin idamesi için mücadele vermeye devam edeceklerini, (Ek: 86/201-86/222)

22. 07.08.1996 tarihinde İstanbul'da yapılan komisyon toplantısında KESK temsilcisi İrfan ERDEMOĞLU özet olarak; Üniformalıların alana nereden girdiğini bilmediğini, bu grupların mitingin tam alanına giremediklerimi dışında kaldıklarını, alanın sendikalar ve demokratik kitle örgütleriyle dolu olduğunu, Polisin, Zeytinburnu Belediyesinden temin ettiği ses aracını Kadıköy Meydanına getirdiklerini, Sendikalar kendi yasal pankartlarının sopalarını bile alana sokamazken üniformaların, pankartların ve sopaların, alana nasıl girdiğini merak ettiklerini, Ayrıca ölenlerin nasıl öldüğünü, kimin ateş ettiğini, hangi silahla ateş edildiğini bilmediklerini ve merak ettiklerini, Olaylar sonucunda sendikaların suçlu konumuna itilmeye çalışıldığını, (Ek: 86/194 - 86/227)

23. 07.08.1996 tarihinde İstanbul'da yapılan komisyon toplantısında, DİSK temsilcisi Hulusi KARLI özet olarak; Miting alanının toplanma merkezi olduğunu, yürüyüş değil intikal yapıldığını, emniyetle müşterek kararlarının orada aramalar yapılacağı yönünde olduğunu, mitingin başlamasından bitimine kadar spontane birkaç olaydan başka olay meydana gelmediğini, Dağılmanın tertip komitesi olarak kendilerinin yetki sınırları dışında olduğunu, kürsüde sonuna kadar kaldıklarını ve mutedil davrandıklarını, (Ek: 86/194 - 86/227)

24. 07.08.1996 tarihinde İstanbul'da yapılan komisyon toplantısında, HAK-İŞ temsilcisi Şener OĞUZ, özet olarak; Yürüyüş izninin sözkonusu olmadığını, kontrol noktalarında polisin barikatını kurması nedeniyle, doğal olarak bir

toplanma yerinin oluştuğunu, bunun sonucunda da doğal olarak miting alanına yüründüğünü, (Ek: 86/194-86/227)

25. 07.08.1996 tarihinde İstanbul'da yapılan komisyon toplantısında, KESK temsilcisi Orhan ALTUĞ, özet olarak; Mitingde Kadıköy'de görevli olduğunu, 1996 1 Mayıs düzenlemelerinin 1995'teki gibi yapıldığını, 1 Mayıs'a işçilerin, sendika üyelerinin dışında birçok kesimin de katılacağını biliyor olduklarını, gerek legal gerek illegal anlamda özellikle sol güçlerin bu 1 Mayıs kutlamalarına bir biçimde katılacaklarını düşündüklerini, amaçlarının burada, 1 Mayıs'ı olabildiğince kazasız, belasız ve anlamına denk düşen şekilde kutlamak olduğunu, dolayısıyla sendikaların dışındaki grupların katılımını da, katıldıkları takdirde de belirledikleri çerçeveye azami derecede uymalarını sağlamaya çalıştıklarını, ancak bunu gerçekleştiremediklerini, bunun kendilerinin noksanlıklarından kaynaklanmadığını, kendilerinin gerekli önlemleri almış olduklarını, zaten mitingin.başlayış ve bitiş saatleri arasında, kürsüye müdahale dışında önemli bir olayın olmadığını, 1 Mayıs'ın gergin bir ortamda başladığını, kendilerinin bu ortamı olabildiğince yumuşatmaya çalıştıklarını, örnek olarak iki kişinin ölümü hadisesinin ısrarlara rağmen kitleyi gerginleştireceği gerekçesiyle anons edilmediğini, Sosyal kesimlerin, yaşanılan sosyal problemleri dile getirmek amacında olduklarını, ancak birçok meydanın yasaklandığını, bu nedenlerle kamu çalışanlarının polisle karşı karşıya geldiğini, 1 Mayıs olaylarının, birtakım güçler tarafından, bu tür olaylara devletin müdahalesini sertleştirebilmek amacıyla mı yapıldığı sorusunun hatırına geldiğini;

Sabahki olay olmamış olsaydı belki biraz daha az gerginlik yaşanabilecek olduğunu, Bazı sendikaların pankartlarının bile alana zor girdiği bir ortamda üniformalıların alana nasıl girdiğini kendisinin de merak ettiğini, (Ek: 86/194-86/227)

26. 07.08.1996 tarihinde İstanbul'da yapılan komisyon toplantısında, Kadıköy Kaymakamlık Yazı İşleri Müdürü Ramazan GÜRÇAY özet olarak; 2911 Sayılı Kanuna göre 1 Mayıs ile ilgili görevlerin tamamen Valiliğe ait olduğunu, kendilerinin müdahalesinin bulunmadığını, olay günü toplanma alanı ve gösteri alanında bulunduğunu, polisin dövülmesi, divanın işgal edilmesi, MHP binasının saldırıya uğraması olaylarını gördüğünü, Polisin oldukça fazla olan kalabalığı arayamadığını, böylece olayların kontrolden çıktığını, polisin olaylara müdahalesi sonucu insanların öldüğünü, sopaların belediyenin alt katından ve yakındaki binalardan getirildiğini duyduklarını, (Ek: 86/227 - 86/232)

27. 07.08.1996 tarihinde İstanbul'da yapılan komisyon toplantısında, Kadıköy Kaymakamı Abdulkadir BAKAN özet olarak; 26 Nisan 1996 tarihinden itibaren 6 gün izin aldığını, kendisinin izinli olmaması halinde dahi durumun değişmeyeceğini, çünkü 2911 sayılı kanuna göre, Büyükşehir statüsündeki yerlerde valilerin tedbir almakla görevli olduğunu, buna paralel olarak İçişleri Bakanlığının 1989 da bir genelgesinin de bulunduğunu, hasar tespit komisyonu

kurdurduğunu, 105 işyerinde 27 Milyar lira civarında bir hasar tespit edildiğini, (Ek: 86/232 - 86/233)

28. 07.08.1996 tarihinde İstanbul'da yapılan komisyon toplantısında Kadıköy İlçe Emniyet Müdürü Ziya ÖZDEMİR Özet olarak; Olay günü bölgede görevli olduğunu, Müdür Yardımcısı Engin AKSAN Bey'in yardımcısı olduğunu, saat 10.00 sıralarında Belediye önünde Engin Bey'le görüştüklerini, Söğütlüçeşme tren istasyonu köprüsünün altında arbede çıktığını, o sırada kendisinin Engin Bey'in talimatı ile Belediye önüne geçtiğini, daha sonra da olayların meydana geldiğini, olaylara karışanlardan yakaladıklarını gözaltına aldıklarını;

Pankart açık vaziyette gelen örgüt olmadığını, olsa idi alınan tedbirlerin bunu önleyecek şekilde olduğunu, ölenlerin kim tarafından öldürüldüğünü görmediğini, Sendikalar tarafından görevlendirilen görevlilerin sayısı ile kalabalığın yoğunluğu arasında gözle görülür bir fark olduğunu, (Ek: 86/233 - 86/238)

29. 07.08.1996 tarihinde İstanbul'da yapılan komisyon toplantısında, itfaiye ekip amiri İbrahim YÜKSEL, özet olarak; Saat 09.00'da görev aldıklarını, Kadıköy Emniyet Karakol Amirliği yanına bir araç gönderdiğini, ekip amirinin orada olay başlaması nedeniyle araç ile emniyetli bir yere çekilmek istediklerini söylediğini, kendisinin de uygun bulduğunu, bu arada MHP binasında yangın olayı başladığını, polisten yardım istedikleri halde yolun açılamadığını ve geri geri merkezlerine gittiklerini, yangının ise büyümeden söndürülmüş olduğunu, akşam üzeri geç saatte, Kadıköy'de görevli arkadaşlarının olaylar ve yangın olduğunu belirttiğini, Altıyol'da lastik yakma, 10 dakika sonra Çayırbaşı'nda bir galeri yangını olduğunu, bu yangınları söndürdüklerini, diğer olaylar hakkında bilgileri olmadığını, (Ek: 86/238 - 86/240)

30. 08.08.1996 tarihinde İstanbul'da yapılan komisyon toplantısında, DİSK Genel Başkanı Rıdvan BUDAK, özet olarak; Birkaç yıldır 1 Mayıs'ı dört büyük emek örgütünün birlikte kutladığını, bu yıl da bu şekilde uygulama yapıldığını, kendisinin olağanüstü bir olay beklemediğini, Kadıköy Belediyesi yanına geldiklerinde iki kişinin öldüğü söylentisini duyduklarını, belediye binasımn terasına çıktıklarını, daha sonra hızlı hareket ederek kürsüye doğru gittiklerini, 12 Eylül'ün bastırdığı toplum ve işçi hareketinin yeterince örgütlü olmamasının kendileri için bir eksiklik olduğunu, kendileri dışındaki demokratik kurum ve kuruluşların ve oraya nasıl sokulduğu belli olmayan birtakım kıyafetler giymiş insanların sayısının kendilerinin kitlesinden fazla olduğunu, kendilerine ölenler olduğunun kitlelere kürsüden duyurulması için baskı gelmesine rağmen bunu yapmadıklarını, bazı konuşmalar ve engellemeler yapıldığını, olayların, sendikaların sorumluluğu bittikten sonra meydana geldiğini, kürsüye müdahale edenleri engellemek için talimat vermeleri halinde birçok kişinin ölebilecek olduğunu, Ölen üç kişinin müsebbiplerinin araştırılması gerektiğini, Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin, hukuk devleti anlayışının zedelenmemesi için be-

yaz Renault'dan ateş edenleri bulması gerektiğini, emniyetin bunu başaracak durumda olduğunu, 1 Mayıs'ın yasallaşması durumunda gerginliklerin ortadan kalkacağını düşündüğünü, Emniyet güçlerinden bir engelleme görmediklerini, destek gördüklerini, emniyetin tedbirlerinin yeterli olup olmadığının komisyonca'takdir edilmesi gerektiğini, emniyetin müdahale etmemesinin daha olumlu sonuç verdiğini, yoksa çok daha büyük olaylar çıkabilecek olduğunu, Pankartların, sopaların ve elbiselerin alana nasıl girdiğini bilmediğini, (Ek: 86/241 - 86/259)

31. 08.08.1996 tarihinde İstanbul'da yapılan komisyon toplantısında, 1 Mayıs olaylarından zarar gören işyeri sahiplerinden Rafet DİKİCİ özet olarak; ' 1 Mayıs günü Renault Bayiliği olan işyerinde bulunmadığını, saat 14.00'de telefonla işyerindeki hasardan haberdar edildiğini, işyerinde 9 otomobilin tamamen veya kısmen yandığını, işyerinin cam ve çerçevelerinin kırıldığını, dükkânın kapalı iken hasar gördüğünü, hasar miktarının 10 Milyar 500 Milyon lira olarak tespit edildiğini, tespitin valilik, kaymakamlık ve belediyeden gelen bir komisyon tarafından yapıldığını, (Ek: 86/259 - 86/263)

32. 08.08.1996 tarihinde İstanbul'da yapılan komisyon toplantısında, Esenler İlçe Emniyet Müdürü Işık SUNGUR, özet olarak; Olay günü saat 07,30'dan itibaren Kadıköy Rıhtım'da görevli olduğunu, saat 14.00 civarında mitingin bittiğinin anons edildiğini, 15-20 dakikada işçilerin dağıldığını, daha sonra diğer grupların geldiğini, yukarıdan Rıhtıma doğru gelen grupların etraftaki dükkânları tahrip ettiğini ve polise de saldırdıklarını, daha sonra oradaki amirleri Yaşar KESİM'in talimatı ile müdahale ettiklerini, kendisinin başından yaralandığını, " Kürsüye müdahale edildiğinde yeterli polis gücünün olduğunu, 4000 civarında illegal gruplara mensup kişilerin bulunduğunu, Tertip heyetince tedbir alınmış olmakla beraber yeterli sayılmayacağını, (Ek: 86/263 - 86/268)

33. 08.08.1996 tarihinde, İstanbul'da yapılan komisyon toplantısında, olaylardan zarar gören Kadıköy Rıhtım Caddesindeki Uludağ Turizm'de katip olarak görev yapan Hasan DERVİŞOĞLU, özet olarak; Olay günü sabah saat 09.00'dan itibaren orada bulunduğunu, işyerinin Meydandan 500 metre uzakta bulunduğunu, konuşmaların uzun sürmediğini, mitingi organize edenlerin oradan ayrılmasından sonra, etrafta tahribatlar başladığını, kendi çalıştığı işyerinin de camlarının kırıldığını,- toplam 50-60 Milyon liralık zararın olduğunu, emniyet güçlerinin olaya müdahale etmediğini ve ara sokaklarda beklediğini, buna karşılık polisin çok tahrik edildiğini, küçük esnafın zarar gördüğünü, bu sırada saatin 14.30-15.00 olduğunu;

Hasar tespitleri sonucunda kendilerine herhangi bir,ödemede bulunulmadığını, kendisinin o işyerinden ayrıldığını ve halen başka bir yerde çalıştığını, (Ek: 86/269 - 86/272)

34. 08.08.1996 tarihinde, İstanbul'da yapılan komisyon toplantısında, MİT İstanbul Bölge Başkam Galip TUĞCU, özet olarak; Bu sene 1 Mayıs olayla-

rının geçmiş senelerdekine nispetle biraz daha hareketli geçeceğine dair, zaten olayın öncesinde münferit bazı bilgiler almaya başladıklarını, Esasen teşkilat olarak kuruluş kanununun 4 üncü maddesindeki görevleri yürütme çerçevesinde, bu işi yapmalan gerektiğini, her sene de özellikle böyle belirli günlerde, çalışmaları biraz daha yoğunlaştırdıklarını, elde edilen bilgilerden biraz daha hareketli olacağını görünce, bazı ön bilgiler verdikten sonra, 30 Nisan 1996 tarihinde, Valiliğe, konunun aciliyeti nedeniyle Garnizon Komutanlığına, İstanbul Emniyet Müdürlüğüne, İl Jandarma Alay Komutanlığına bir kere daha elde edilen bilgileri topluca takdim ettiklerini, burada da her örgütün tek tek ne yapacağına dair derledikleri bilgileri "bu nota dahil ettiklerini ve bunları faksla bu kuruluşlara arz ettiklerini, son bilgilerle beraber özellikle illegal kuruluşların meseleyi maksadından saptırarak terör gösterisine döndürmek isteyeceğinin ortalığı kargaşaya getirecekleri hususunun bu raporda yer aldığını, hatta, atacakları sloganların bile büyük ölçüde kendilerince bilindiğini, DHKPC örgütünün 1 Mayıs gösterileri sırasında Kadıköy miting alanında düzenlenecek etkinliklere askeri kamuflaj elbisesi kumaşından dikilmiş pantolon ve yelekler giymiş unsurlarıyla, askeri yürüyüş şeklinde kortej halinde katılacaklarının 26 Nisan tarihinde gönderdikleri bilgi notlarında yer aldığını Ayrıca, korteji korumakla görevli bir güvenlik zinciri de oluşturacaklarının, bu unsurların da siyah pantolon, siyah ayakkabı, ön ve arkalannda parti amblemleri yazıları basılmış siyah tişörtler giyeceklerinin istihbar olunduğuna dair bilgi verdiklerini, devletin en azından üniforma tipi bir kıyafetle o meydana gelineceğini, artık bu bilgiden itibaren biliyor olduğunu, (Ek: 86/273 .*L* 86/282)

35. 21.11.1996 tarihinde Ankara'da yapılan komisyon toplantısında Kadıköy İlçe Emniyet Müdürlüğünde görevli Başkömi ser Uğur BAŞLANGIÇ özet olarak; Halen Kadıköy İlçe Emniyet Müdürlüğünde görevli olduğunu, olay günü 1 no.lu arama noktasında görev yaptığını, sabahın erken saatinde Kadıköy İlçe Emniyet Müdürlüğünden 14 kişi ile birlikte görev yerinde bulunduğunu, 100-150 kadar Çevik Kuvvetin de orada bulunduğunu, kendilerinin 2 yasadışı grup arasında kalarak ara sokaklara çekildiklerinden birkaç dakika sonra silah sesleri duyulduğunu, fakat vatandaşlardan birisi ateş edildiğini yahut polisin vatandaşlara âteş ettiğini görmediğini, silah seslerinin geldiği yerle kendilerinin arasında önemli bir mesafe bulunduğunu, ambulansların gelip gittiğini gördüğünü, bu konuda daha fazla bilgisi olmadığını (Ek: 86/285 - 86/288) /

36. - 21.11.1996 tarihinde Ankara'da yapılan komisyon toplantısında İstanbul Emniyet Müdürlüğü Güvenlik Şube Müdürlüğünde görevli Başkomiser Mustafa AYDIN özet olarak;

Olay günü 1 no.lu arama noktasında görevli bulunduğunu, silah seslerini duyduğunu, ancak vuran veya vurulanlarla ilgili birşey görmediğini, kendisinin olayın meydana geldiği yere epeyce uzakta olduğunu, (Ek: 86/289 - 86/291)

37. 21.11.1996 tarihinde Ankara'da yapılan komisyon toplantısında İstan-

bul Emniyet Müdürlüğü Terörle Mücadele Şube Müdürlüğünde görevli Başkomiser Mahmut ÇOPUR özet olarak; Olay günü 1 no.lu arama noktasında görevli bulunduğunu, ölüm olaylarıyla ilgili olarak ateş edeni görmediğini, ancak ambulansları gördüğünü, ateş edilen yerle kendilerinin arasında 450-500 metre mesafe bulunduğunu, (Ek: 86/292 - 86/294)

38. 21.11.1996 tarihinde Ankara'da yapılan komisyon toplantısında İstanbul Emniyet Müdürlüğü Asayiş Şube Müdürlüğünde görevli komiser Tan SÂĞOĞLU özet olarak; Olay günü Asayiş Şube Müdürlüğü görevlisi olarak 1 no.lu arama noktasında görevli bulunduklarını, şu anda Elazığ'da görevli olduğunu, ölüm olaylarıyla ilgili olarak ateş edeni görmediğini, kimin vurulduğunu da görmediğini, sadece iki grup arasında kalan kuvvetlerin sokağa gidişleri sırasında havaya ateş edildiğini gördüğünü, (Ek: 86/294 - 86/295)

Belirtmişlerdir.

VII. DEĞERLENDİRME:

Kocaeli Milletvekili Şevket KAZAN ve 15 arkadaşının 03.05.1996 tarihinde TBMM Başkanlığına verdikleri önerge üzerine, TBMM Genel Kurulunun 51 inci birleşiminde, 14.05.1996 tarih ve 422 no'lu kararı ile kurulan ve 1 Mayıs 1996 tarihinde İstanbul-Kadıköy Meydanında meydana gelen olaylarda gerekli tedbirlerin alınmadığı iddiasını araştırmakla görevli bulunan 9 üyeli komisyonumuz; 20.06.1996 tarihinde ilk toplantısını yapmış, başkan, başkanvekili, sözcü ve katip seçimini gerçekleştirmiş, 27.06.1996 tarihinden itibaren de çalışma planı üzerinde görüşme yaptıktan sonra çalışmalarına fiilen başlamıştır.

Bu kapsamda, ilk olarak zamanın İçişleri Bakanı Ülkü GÜNEY ziyaret edilmiş, kendisinden olay hakkında bilgi alınmış, konu ile ilgili olarak Bakanlıkça yaptırılan soruşturmaya ilişkin dosyanın komisyona intikali hususu talep edilmiştir.

Bunu takiben Emniyet Genel Müdürü ve Ankara'da bulunan İşçi Konfederasyonu ilgilileri komisyona davet edilerek bilgilerine başvurulmuştur. Yapılan çeşitli yazışmalarla ilgili birimlerden olaylarla ilgili bilgi ve belgeler istenmiş; 04.08.1996 - 11.08.1996 tarihleri arasında İstanbul'da çalışılarak emniyet ve MİT mensupları, diğer bazı kamu görevlileri, sendika temsilcileri ve olaylardan etkilenen işyeri sahipleri veya mensuplarının konu ile ilgili bilgilerine başvurulmuştur. Yapılan bu çalışmalar sonucunda elde edilen ve dosyada mevcut olan belge ve bilgilere göre; 1996 yılı Nisan ayının başlarından itibaren, illegal aşırı sol örgütlerin yayın organı olan çok sayıda dergi tarafından memurlar, işçiler, öğrenciler, köylüler gibi çeşitli toplum kesimlerinin 1 Mayıs mitingine katılmaya; direniş, savaşma, dayanışma ve mücadeleye davet edildiği; çeşitli illegal gruplar tarafından aynı doğrultuda bildiriler dağıtıldığı anlaşılmıştır.

1996 yılında 1 Mayıs kutlamalarının 2911 sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu hükümlerine göre toplantı alanı olarak tesbit edilen Kadıköy

İskele Meydanında yapılması amacı ile TÜRK-İŞ, DİSK, HAK-İŞ ve KESK yöneticileri mutabakata varmışlar ve bu doğrultuda 19.04.1996 tarihinde İstanbul Valiliğine müracaat etmişlerdir.

Sendikaların, mitinge katılımın çok olması için siyasi partiler, dernekler gibi legal örgütleri mitinge katılmaya davet ettikleri de anlaşılmaktadır. Illegal gruplardan büyük bir çoğunluğu çağrıda bulundukları taraftarlarına, Kadıköy Meydanına gelmelerini duyurmuş, bir kısmı ise Taksim Meydanında toplanma duyurusu yapmışlardır. Yasadışı sol grupların tüm bu faaliyetleri, mitinglere nerede katılacakları, hangi sloganları, pankartları kullanacakları, ne çeşit bildiriler dağıtacakları, ne çeşit kıyafetler giyecekleri, hangi isimler altında gösteriye katılacakları, mitingde şiddete başvurulacağı, mitingden önceki günlerde Emniyet Müdürlüğü İstihbarat Şube Müdürlüğü ve özellikle de MİT tarafından tesbit edilmiş ve başta Valilik olmak üzere ilgili birimlere gönderilmiştir. 22 Nisan 1996 tarihinde toplantının yapılmasına Valilikçe izin verildikten sonra, herhangi bir yürüyüş yapılmayacağının, Kadıköy Meydanının sadece toplantı alanı olarak belirlendiğinin, bu bölgede yürüyüş güzergahı belirlenmediğinin düzenleme kurulu başkanına tebliğ edildiği anlaşılmıştır.

25 Nisan 1996 tarihinde il Emniyet Müdürlüğü tarafından ilgili makamlara yazılan bir yazıda, Kadıköy Belediyesi önünden toplu yürüyüş yapılacağı yönünde duyumlar alındığı, buna göre gerekli tedbirlerin de alındığı belirtilmektedir. 1 Mayıs 1996 tarihinde esas itibariyle Kadıköy iskele Meydanında yasal olarak toplantı izni - verilmiş olmakla beraber, başta Taksim meydanı olmak üzere 18 ayrı yerde korsan gösteriler yapılabileceği duyumları üzerine, bu yerlerde de tedbir alınması gerektiği, ayrıca jandarma bölgesinde de Esenyurt, Arnavutköy ve Sangazi gibi tedbir alınması gereken yerlerin bulunduğu anlaşılmaktadır.

Olay tarihinde istanbul Emniyet Müdürlüğü bünyesinde, 1 İl Emniyet Müdürü, 19 Emniyet Müdür Yardımcısı, 96 Şube Müdürü, 124 Emniyet Amiri, 630 başkomiser, 415 komiser, 498 komiser yardımcısı, 21104 polis memuru, 1983 çarşı ve mahalle bekçisi olmak üzere, 24870 personel bulunduğu; bu personelin 39 şube müdürlüğü ve 32 ilçe Emniyet Müdürlüğü emrinde görev yaptıkları, Çevik Kuvvet Şube Müdürlüğünde görev yapan toplam memur sayısının 2800 olduğu anlaşılmıştır.

Aynı tarihte istanbul Emniyet Müdürlüğünün, 1484 binek otosu, 7 binek arazi, 480 minibüs, 10 midibüs, 48 otobüs, 8 kamyon, 443 motosiklet, 26 kurtarıcı-çekici, 4 deniz motoru, 1 cenaze otosu, 2 akaryakıt tankı, 15 panzer, 2 ambulans, 4 su püskürtücü panzer, 4 özel donanımlı zırhlı akrep olmak üzere 2547 aracının bulunduğu görülmektedir.

Bunlardan başka, müdürlük bünyesinde, çeşitli cins ve özelliklerde toplam 28404 silah, 866 çelik yelek, 123 çelik başlık, 1400 kalkan, 4648 kelepçe, 797 gaz maskesi,T İ693 job, 3 bomba örtme battaniyesi, 2 bomba uzmanı elbisesi,

3 dürbün, 2 metal arama dedektörii, 28 kapı dedektörü ve 799 gaz süzgecinin bulunduğu anlaşılmıştır.

Belirtilen personel mevcudu Ve diğer imkânlardan 1 Mayıs 1996 tarihinde, Kadıköy Meydanı ve çevresinde, görevlendirilen Emniyet Müdür Yardımcısı, şube müdürü, şube müdür yardımcısı, emniyet amiri ve daha alt rütbeli personel toplamının 4009 olduğu; bunlarda 1 şube müdürü, 2 şube müdür yardımcısı, 9 emniyet amiri, 4 başkomiser, 4 komiser, 24 komiser yardımcısı ve 1340 polis memuru olmak üzere toplam 1384 ünün çevik kuvvet şube müdürlüğü personeli olduğu; diğer taraftan alandaki 4009 kişilik kuvvetin 2354 ünün fiilen görev yaptıkları, 1655 inin ise çeşitli birimlerden teşekkül ettirilerek şevke hazır kuvvet olarak bulundurulduğu anlaşılmaktadır.

Kadıköy meydanında gerektiğinde görev yapmak ve 2 si su panzeri olmak üzere 4 panzer ve 3 akrep, ayrıca 50 çelik yelek, 660 şeffaf kalkan, 110 gaz maskesi, 140 gaz maskesi filtresi, 13 gaz tüfeği, 5 tüfek gaz bombası, 5 tüfek gaz bombası fişeği, 40 büyük boy kalkan, 2 yangın söndürme tüpü, 1398 cop, 8 köpek ve 185 adet bariyer bulundurulduğu belirlenmiştir.

Aynı gün Taksim Meydanında ise, Çevik Kuvvet mensuplarından 1 şube müdür yardımcısı, 4 emniyet amiri, 4 başkomiser, 5 komiser, 9 komiser yardımcısı ve 836 polis memuru görevlendirilmiştir. Gerek Kadıköy Meydanında, gerekse ilin diğer bölgelerinde, emniyet kuvvetleri tarafından önlenemeyecek büyüklükte bir toplumsal hadiseye fırsat vermemek için, 3 üncü kolordu ve İl Jandarma Komutanlığına 25.4.1996 tarihinde yazılan bir yazı ile 5442 sayılı İl İdaresi Kanunu hükümleri gereğince, yeterli ihtiyat kuvvetin 1 Mayıs günü,hazır bulundurulmasının Valilikçe istendiği; 30.04.1996 tarihinde yazılan bir yazı ile de, 3 üncü kolordu Komutanlığından, görevlendirilecek ihtiyat kuvvetin 1 taburunun Fenerbahçe Stadyumu yanında, 1 bölüğünün GATA bahçesinde, 1 bölüğünün Taksim Gezi Parkında saat 09.00'da hazır bulundurulmasının istendiği tesbit edilmiştir. Toplantı hazırlıkları kapsamında, Valilikçe, ayrıca, yeteri kadar belediye otobüsü, itfaiye aracı, deniz otobüsü, ses yükseltici araç, diğer deniz ulaşım araçlarının, gerek mitinge katılanların, gerekse emniyet kuvvetlerinin ihtiyacını karşılamak üzere belirlenen miktarlarda, yerlerde ve saatlerde hazır bulundurulmasının ilgisine göre Büyükşehir Belediye Başkanlığı, Zeytinburnu Belediye Başkanlığı veya Türkiye Denizcilik İşletmeleri A.Ş. Şehir Hatları İşletmesi Müdürlüğünden yazılı olarak istendiği görülmüştür.

Mitingle ilgili olarak, 291 TSayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanununun Uygulanmasına Dair Yönetmelik hükümleri gereğince, Vali Yardımcısı Osman DEMİR başkanlığında, 1 inci Ordu Komutanlığı, 3 üncü Kolordu Komutanlığı, Merkez Komutanlığı, MİT Bölge Başkanlığı ve İl Jandarma Komutanlığı temsilcilerinin katılımı ile Emniyet Müdürlüğü hizmet binasında Asayiş Harekat Merkezinin oluşturulduğu, temsilcilerin 1 Mayıs 1996 günü saat 08.00'den itibaren belirtilen yerde bulunmalarının ilgili birimlerden istendiği

belirlenmiştir.

Tüm bu gelişmeler yaşanırken; Valilik Makamında 22.04.1996 tarihinde, 1 Mayıs mitingi ile ilgili tedbirlerin görüşüldüğü ve Emniyet Müdürü ile İl Jandarma Komutanının katıldığı bir toplantı düzenlenmiş olduğu ifade edilmiştir.

Daha önceden yazılı olarak talep edilen takviye askeri birliklerin, istenilen saatte belirtilen yerde bulunmadıklarının tesbiti üzerine Asayiş Harekat Merkezindeki görevlilerce, askeri yetkililerle yapılan telefon görüşmeleri sonunda sadece Fenerbahçe Stadına bir jandarma komando bölüğünün saat 12.30 civarında gönderildiği anlaşılmıştır.

Miting alanının çevresinde 45 arama noktası tesbit edilerek, alana girmek isteyen göstericilerin bu noktalarda aranmasının planlandığı, bu noktalarda ortalama 30 civarında personel ve muhtelif miktarlarda çevik kuvvet personeli görevlendirildiği; ayrıca 12 hakim nokta tesbit edilerek alanın kontrol altında tutulmasının planlandığı görülmüştür. Arama noktaları miting alanı çevresinde oluşturulmanın ötesinde, bir taraftan da Kadıköy Belediyesine kadar uzanan yaklaşık 600 m. Mesafedeki caddenin iki yanındaki sokaklar ile Belediye önündeki meydana açılan yolların girişlerinde de oluşturulmuştur.

1 Mayıs 1996 günü sabah saat 08.00"den itibaren, farklı yönlerden gelen gösterici grupların, 45 arama noktasından vç özellikle Kadıköy Belediyesi civarındaki arama noktalanndan Kadıköy Belediyesi önünde toplanmaya başladıklan; ilk çatışmanın da saat 09.30 sıralarında, Belediye yanında demiryolu köprüsü altındaki 3 no'lu arama noktasında kontrol yapan güvenlik kuvvetlerine, arama yaptırmak istemeyen 500 kişilik bir yasadışı maskeli bir grubun saldırması ile ortaya çıktığı anlaşılmıştır. İkinci çatışma ise, Ziverbey Caddesi girişinde bulunan 1 no'lu arama noktasında meydana gelmiştir. Saat 09.45 civarında yaklaşık 1500 kişilik maskeli ve yasadışı pankartlar taşıyan bir grup, 1 no'lu arama noktasına gelmişler, polisin ikazlarına rağmen kendilerini arattırmamak için polise taşlı sopalı saldırıda bulunmuşlardır. Bu sırada daha önce alana giren grupların da diğer gruba destek vermek amacı ile polise saldırdığı, orada bulunan Garanti Bankası şubesinin camlarını kırdıkları, çevik kuvvete ait panzeri tahribe çalıştıkları, polis otosuna zarar verdikleri, Emniyet Müdür Yardımcısı ile iki polis memurunun yaralanmasına yolaçtıkları tesbit edilmiştir. Bu arada iki kalabalık yasadışı grup arasında kalan görevlilerin müessif bir olaya meydan vermemek için iyi niyetli olarak, arama noktası üzerindeki aralara doğru çekildikleri, takviye kuvvetlerin gelmesinden sonra durumun normale döndüğü ifade edilmektedir.

Takviye kuvvetlerinin gelmesinden önce ve arama yapan görevlilerin çekildiği sırada kimin tarafından ve ne şekilde atıldığı tesbit edilemeyen silah seslerinin duyulduğu, bunun sonucunda da, Dursun ODABAŞ, Hasan ALBAYRAK ve Levent YALÇIN adlı kişilerin kaldırıldıkları hastanede hayatlarını kaybettikleri belirtilmektedir. Bu kişilerin ölümü ile ilgili faillerin tesbiti için Kadıköy

Cumhuriyet Başsavcılığınca yürütülen soruşturmanın devam etmekte olduğu da ayrıca öğrenilmiştir. Saat 10.00 civarında, Kadıköy Evlendirme Dairesi yanında bulunan 5 no'lu arama noktasına gelen 20-30 kişilik bir grubun arama yaptırmamak için başka bir grubun da desteği ile polise.saldırıya geçtikleri, bu arama noktasındaki görevlilerin, olayları büyütmemek amacı ile Söğütlüçeşme tren istasyonu çıkışında oluşturulan 4 no'lu arama noktası görevlilerinin yanına çekilmesine rağmen saldırının devam ettiği, tren istasyonu, bazı emniyet otoları ile belediyeye ait bir aracın camlarının kırıldığı, bazı emniyet görevlilerine saldırıldığı anlaşılmıştır.

Bu saatlerde, kalabalıkların toplandığı alanda bulunan sendika temsilcileri ve tertip komitesi üyelerinden bazılarının alandaki olaylardan haberdar olması ve yasadışı grupların taşkınlıklarını, sayılarını, ve topluluğa hakimiyetlerini gördükten sonra mitingin bittiğini o sırada ilan etmenin uygun olacağını düşündükleri ancak daha büyük gerginlikler yaşanacağı düşüncesi ile böyle bir uygulamanın yapılmadığı anlaşılmaktadır.

Kalabalıkların toplandığı alanda yaşanan bu gerginlikler, sendikacıları ve tertip komitesini, mitingi belirlenen saatten önce başlatmaya sevketmiş, 11.00 sıralarında oluşturmayı düşündükleri korteji saat 10.30'da oluşturup yürüyüşü başlatmışlardın Kortejin ön sıralarında sendikalarca oluşturulan işçi gruplarının yürüdüğü, en arkadan ise yasadışı grupların geldiği ifade edilmektedir.

Kortejin saat 11.45 sıralarında miting alanına ulaşmasından önce, güzergah üzerinde bulunan MHP Kadıköy İlçe binasına, yaklaşık 500 kişilik maskeli bir grubun molotof kokteylli, taşlı, sopalı saldırıda bulunduğu, binada yangın çıktığı ve maddi hasar meydana geldiği; yine aynı güzergahta bulunan Vakko Mağazasına aynı grup tarafından taşlı sopalı saldırı yapılarak vitrindeki eşyaların yağmalandığı, yine aynı grup tarafından bu civarda bulunan bir polis memurunun ağır şekilde darp edilerek silah, telsiz ve kimliğinin kaybolmasına sebebiyet verildiği tesbit edilmiştir.

Saat 12.00 civarında, gelen grupların alana yerleştirildiği ve mitingin başlatıldığı, saygı duruşu, İstiklal Marşı ve türküler okunduğu, DİSK Genel Sekreteri Kemal DAYSAL ve TÜRK-İŞ Genel Sekreteri Şemsi DENİZER tarafından konuşma yapıldığı, sanatçı Haluk ÖZKAN'ın kürsüye davet edilmesi üzerine 30-40 kişilik bir grubun kürsüye çıkmak istediği, sendika görevlilerince bu grubun engellenmeye çalışıldığı, buna rağmen kürsüyü kontrol altına alan grubun bu sırada konuşma yapmak üzere.kürsüde bulunan HAK-İŞ Genel Başkan Yardımcısı Hüseyin TANRIVERDÎ'yi zorla kürsüden indirdikleri, daha sonra kürsüye çıkan ve grubu yatıştırmaya çalışan DİSK Genel Başkanı Rıdvan BUDAK'ın da başarılı olamadığı anlaşılmıştır. Yaklaşık saat 13.00 sıralarında mitingin sona erdiğinin ilan edildiği ve bu saatten sonra da yasadışı grupların kontrolüne geçen kürsüden, sanatçılar tarafından saz eşliğinde türküler söylendiği, bu arada alandan işçilerin ayrılmaya başladığı, sadece 5000 kişi civarında

bir topluluğun kaldığı, yaklaşık saat 15.00 sıralarına kadar kürsüyü işgal eden bu grupların, bu saatten sonra dağılmaya başladıkları belirtilmektedir.

Bu işgal sırasında yasadışı pankartlar ve dövizler açan, sloganlar atan, konuşmalar yapan gruplar, bütün ikazlara rağmen dağılma sırasında da Rıhtım Caddesi ile Söğütlüçeşme Caddesi üzerinde bulunan banka, döviz büroları, mağazalar, oto galerileri, pastane, turizm acentaları, trafik lambaları ve muhtelif işyerlerine molotof kokteylli, taşlı, sopalı ve şişeli saldırılarda bulunmuşlar, binaları yağmalamaya çalışmışlar, yaklaşık 10 araca hasar vermişler, 2 otoyu yakmışlar, tüm bu tahribatlar sırasında yaklaşık 105 işyerinde 27 Milyar liralık hasar ortaya çıkmıştır.

1 Mayıs 1996 tarihinde Kadıköy'de meydana gelen olaylarda çeşitli şekillerde yakalanarak İstanbul Devlet Güvenlik Mahkemesi Başsavcılığına sevkedilen toplam 421 kişiden 95'i hakkında TCK.nun çeşitli maddelerine göre işlem yapılması talebi ile kamu davası açıldığı, 93 sanık hakkında, eylemleri 2911 Sayılı Kanuna muhalefet, özel ve resmi binaları tahrip ve izrar suçlarından dolayı görevsizlik kararı verildiği, 233 kişi hakkında da takipsizlik kararı verildiği belirtilmiştir.

Olaylardan sonra, İçişleri Bakanlığı tarafından, mitingle ilgili olarak, il yönetimi ve güvenlik kuvvetleri tarafından mitig öncesinde, icrası sırasında ve sonrasında gerekli tertip ve tedbirlerin alınmasında, mal ve can güvenliğinin korunmasında görevlilere izafe edilebilecek bir ihmal ve kusurun bulunup bulunmadığı hususunda, inceleme yapmak üzere görevlendirilen iki mülkiye başmüfettişinin araştırmaları sonucunda, birçok noksanlıkları ve ihtiyaçları bulunan emniyet güçlerinin 1 Mayıs ile ilgili aldıkları tertip ve tedbirlerin imkân ve kabiliyetleri oranında olduğu, bu nedenle İstanbul Emniyet görevlilerine izafe edilecek bir ihmal ve kusurun bulunmadığı kanaati belirtilmiştir.

Mitinge katılan kalabalığın, Kadıköy Belediyesi önünde toplanarak miting alanına gitmeleri sonucu, Belediye-Altıyol miting alanı güzergahında trafiğin tamamen durduğu, yoğun iş yerleri bulunan bu güzergahta ticaret hürriyetinin engellendiği, yine bu güzergahta siyasi parti teşkilatları gibi hassas yerlerin bulunduğu, toplantı sonunda da toplu taşım araçları durak yeri olan alanda topluluğun yoğunluğu nedeniyle trafiğin uzun süre kapalı kaldığı, bu yerin toplantı alanı olarak tespit ve ilanından sonra otopark haline getirildiği, otopark işleticilerinin mitingler nedeniyle zarar gördüğü ve bunu dilekçe ile Valiliğe bildirdiği gerekçesi ile bu alanın 15.05.1996 tarihinde Valilikçe miting alanı olmaktan çıkarıldığı anlaşılmıştır.

1 Mayıs" 1996 tarihinde İstanbul Kadıköy'de meydana gelen olayların öncesine ve olay gününe ait gelişmelerin yukarıdaki şekilde özetlenmesinden sonra, Araştırma önergesinde yeralan soruların da ışığında, olay öncesi ve olay gününe ilişkin şu değerlendirme ve tesbitler yapılabilecektir:

1.1 Mayıs 1996 tarihinden önceki günlerde İstanbul Valisinin izinde olması

maksatlı bir hareket olmayıp, bir tesadüftür ve talihsizlik olarak değerlendirilmektedir. Vali 1 Mayıs günü İstanbul'da olmaya çok gayret etmesine rağmen uçağının arızalı olması sebebiyle zamanında yetişememiştir. Bu husus dosya münderecatından da anlaşılmaktadır. Esasen Vali izinden dönünceye kadar yerine vekalet eden Vali Yardımcısı da vekil sıfatıyla kendisinin bütün yetkilerine haizdir. Dolayısıyla bu konuda bir boşluk olmadığı kanaatına varılmaktadır.

2. Askeri birliklerden yardım istemek amacıyla ilgili Komutanlığa iki yazı yazılmış, bu yazılardan ikincisinde hangi kuvvetin nerede bulunacağı hususu da belirtilmiştir. Yani bu husus kanuna ve usule uygun cereyan etmiştir. Fenerbahçe Stadyumunda bekleyen jandarma birliğine ihtiyaç duyulmadığı için kullanılamamıştır. Kullanılabilmiş olsaydı daha faydalı ve isabetli olacağı kanaati oluşmuştur.

3. İçişleri Bakanlığınca görevlendirilen Mülkiye Başmüfettişlerince hazırlanan raporda, İstanbul'da polis sayısının genel olarak yetersiz olduğu, özellikle çevik kuvvetin sayısının 2800 den 6000 e çıkarılması gerektiği vurgulanmaktadır. Miting öncesi alınan ciddi istihbarata göre sadece Kadıköy'de değil, emniyet bölgesinde 18 ayrı yerde olay beklendiğine göre, Kadıköy miting alanında 45 ayrı yerde arama noktası teşekkül ettirilmesi, zaten yetersiz olan kuvvetlerin 30 civarında kişilik gruplar halinde ve çevik kuvvetin de çeşitli yerlerde tampon oluşturmak amacı ile bulundurulması, dağınık ve zayıf görünmesine neden olmuş, toplu halde bekleyen birlikler de kalabalık nedeniyle miting alanında yeterince manevra ve intikal imkânına sahip olamamıştır.

4. Yine Mülkiye Müfettişlerinin raporunda yeraldığı gibi, polisin araç gereç noksanları bulunduğu, ancak su panzeri gibi mevcut araçların da etkili bir şekilde kullanılamadığı anlaşılmıştır.

5. Tertip Komitesine, Kadıköy'de sadece toplantı alanının bulunduğu, yürüyüş güzergâhının bulunmadığı tebliğ edilmesine ve Kadıköy Belediyesi önünde toplanılarak kortej oluşturacağının istihbar edilmesine rağmen, burada toplanmayı caydırıcı bir toplu kuvvetin (askeri kuvvet de olabilir) orada bulundurulması ve kalabalığın bekletilmeden alaria gönderilmesi sağlanamamış, arama noktaları Belediye önündeki alanın ve buradan miting alanına giden yolun iki yanında oluşturularak âdeta tabii bir yürüyüş güzergâhı oluşturulmuştur.

6. 2911 Sayılı Kanuh'un 12. maddesi hükmüne göre, Düzenleme Kurulunun, toplantının sükun ve düzenini, bildirimde yazılı amaç dışına çıkılmamasını sağlamakla, bunun için gerekli önlemleri almakla ve gerektiğinde güvenlik kuvvetlerinin yardımını istemekle yükümlü tutulduğu ve bu konuda yeteri kadar görevliyi alanda bulundurmaya söz verdikleri halde, mitingin Kurban Bayramı tatiline rastlaması nedeniyle yeterli görevli bulunduramadıkları kurul üyeleri tarafından itiraf edilmiştir.

7. Miting öncesinde alınan tüm istihbarata ve olayların çıkacağının çok açık olarak bilinmesine rağmen, Komisyonumuzca bilgisine başvurulan bazı

kişilerin ifadelerinden, tedbirlerin önceki yıllarda olduğu ölçüde alındığı anlaşılmıştır.

8. Toplantıya gelmek için muhtelif semtlerde toplanan kişilerin, izdiham ve kuvvetlerin dağılması sebebiyle, ilk toplandıkları yerlerde etkili şekilde aranamadığı anlaşılmıştır.

9. Miting alanına yasadışı gruplarca sokulan pankartların, üniforma şeklindeki kıyafetlerin, sopaların ve çeşitli suç aletlerinin daha önceden alana yakm bir yerde muhafaza edildiği veya bir sendikanın aracı ile getirildiği iddia edilmekte ise de, bunun kesin delillerle tesbit edilemediği anlaşılmıştır. Esasen alana giren grupların yeterince aranamadığı hatta bazan arama yapan polis kuvvetlerinin iki saldırgan grup arasında kalarak ara sokaklara çekildiği de dikkate alınırsa, bu suç aletlerinin çoğunlukla o gruplarla beraber o sırada dışarıdan getirilmiş olması ihtimali daha fazla kuvvet kazanmaktadır.

10. Polisin sayıca yetersiz olması, yeterli donanımdan yoksun olması, kalabalık nedeniyle intikal ve manevra kabiliyetini kullanamaması, son bir yılda kamuoyunda polisin büyük bir manevi baskı altında bulunması gibi nedenlerle olaylarda caydırıcı olamadığı, sadece olayların meydana gelmesinden sonra grupları dağıtmaya çalıştığı, herşeye rağmen elindeki bütün imkânları olabildiğince kullanarak olayların üstüne gittiği, hatta bu sırada 50 güvenlik görevlisinin yaralandığı anlaşılmıştır. Esasen polisin fazla sert ve kırıcı davranmaması, olay günü bulunan ortam dikkate alındığı zaman oldukça basiretli bir tutum olarak değerlendirilmiştir. Aksi halde, ölü sayısının ve maddi hasarın çok daha fazla olabileceği, toplumumuz açısından kapanması güç yeni yaraların açılabileceği gerek ilgili kamu görevlilerinin ve gerekse mitingi tertipleyen sendika yöneticilerinin ortak kanaatidir.

Komisyonumuz da bu görüşe katılmaktadır.

11. Yaklaşık 30 bin kişinin katıldığı mitingde olay çıkaran grupların en fazla 4500-5000 kişiden oluştuğu, bu olaylar sırasında 105 işyerinde 27 Milyar liralık hasar tespit edildiği, 20 aracın tahrip edildiği, 19 vatandaşın yaralandığı, 3 vatandaşın hayatını kaybettiği anlaşılmıştır. 1.2. - Sayın Başbakan veya Bakan .tarafından polisin yetkisine bir müdahalede bulunulmadığı belirtilmiştir.

VIII. SONUÇ :

Elde edilen belge ve bilgilere göre, bir önceki bölümde yapılan değerlendirmelerin de ışığında,1 Mayıs 1996 tarihinde Îstanbul-Kadıköy'de meydana gelen olaylarla ilgili olarak, Komisyonumuz tarafından özetle;

1. Yasadışı örgütlerin 1 Mayıs mitingi öncesindeki günlerde yoğun hazırlıklar yaptıkları, bu hazırlıkları çeşitli aşırı sol dergiler ve bildiriler ile yandaşlarına ye kamuoyuna duyurdukları ve çeşitli' kesimleri mitinge katılmaya, direnişe ve savaşmaya davet ettikleri; bu hazırlıklardan, emniyet tedbirleri almakla görevli makamların

da istihbarat birimlerince haberdar edildiği, tüm bu gelişmeler, hadisenin ağırlığı ve vahameti gözönüne alındığı zaman miting için alınan tedbirlerin yetersiz kaldığı,

İstanbul Valisinin 1 Mayıs öncesi günlerde izinde olmasının maksatlı bir hareket olmayıp bir tesadüf ve talihsizlik eseri olduğu, 1 Mayıs günü İstanbul'da olmaya çok gayret etmesine rağmen uçağının arıza yapması nedeniyle yetişemediği, olayların Vali Yardımcılarının birisi tarafından takip edilerek görevin ifâ edildiği,

2. Polisin personel mevcudu, araç-gereç-moral ve eğitim bakımından noksanlıklarının bulunduğu, bu duruma rağmen olaylara mümkün olduğu kadar müdahalede bulunulduğu,

İllegal güçlerin haftalar ve aylarca önceden planlı ve programlı olarak, tek tip kıyafetlerle sopalar ve demir çubuklarla teçhiz edilmiş olarak meydana yürüdükleri ve toplantıyı sabote ettikleri, Daha önceden alınması gereken tedbirlerin yeterli olmaması sonucunda, olay günü karşılaşılan ortamda, polisin, silahının alınması, dövülmesi ve hatta hayatını kaybetmesi noktasına kadar varan saldırılara rağmen, fazla sert ve kırıcı davranmaması nedeniyle olayların daha büyümesinin ve çok daha üzücü sonuçlar çıkmasının önlendiği, polisin bu basiretli davranışının olumlu bulunduğu,

Polisin toplantının bidayetinden nihayetine kadar kendisine düşen görevi fedakarlıkla yaptığı ve daha büyük zararların önlenmesi daha çok can kaybıyla tahribatın önlenmesini temin ettiği,

3. İstanbul polisinin gerek personel mevcudu, gerekse araç gereç bakımından ne ihtiyaçları bulunduğunun tespiti ve temininin gerektiği,

4. - Toplantı ve gösteri yürüyüşleri için tespit edilen alan ve güzergahların, bu amaç için uygun, kamu düzeni ve güvenliğini bozmayacak şekilde tespit edilmesi gerektiği, zaten Kadıköy Meydanının da bu amaçla miting alanı olmaktan çıkarılmış olduğu,

5. Olaylardan zarar gören vatandaşların zararlarının, bir hizmet kusuru sonunda ortaya çıktığı ve tazminat talebi haklarının bulunmasına rağmen, bu davaların uzun zaman alması nedeniyle vatandaşların mağdur oldukları ve vatandaşın devlete güveninin zedelenmesine yolaçabildiği, ülkemizde zaman zaman meydana gelen bu tür hasarların tazmininde daha pratik usuller öngören yeni yasal düzenlemeler yapılabileceği,

6. - Komisyonumuzun, olaylar sırasında hayatını kaybeden 3 vatandaşın ölümü ile ilgili olarak da yazışmalar yapması ve ilgilileri dinlemesine rağmen aydınlatıcı bilgilere ulaşılamadığı, faillerin tespiti için Kadıköy Cumhuriyet Başsavcılığınca başlatılan soruşturmanın devam etmekte olduğu, Kanaat ve sonucuna varılmıştır.

Raporumuz, Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulunun bilgisine sunulmak üzere Yüksek Başkanlığa saygıyla arz olunur.

Başkan-*Ali Oğuz*-İstanbul

Sözcü-*Nejat Arseven*-Ankara
Üye-*Ekrem Erdem*-İstanbul
Üye-*Eşref Erdem*-Ankara
Başkanvekili-*Mehmet Cevdet Selvi*-İstanbul
(Muhalefetimi yazılı sunacağım.)
(Muhalifim. Gerekçemi yazılı olarak sunacağım.)
Kâtip-*Hüseyin Kansu*-İstanbul
Üye-*Yusuf Pamuk*-İstanbul

T.B.M.M. 1 MAYIS ARAŞTIRMA KOMİSYONU BAŞKANLIĞINA

Hazırlanan komisyon raporunda hiçbir konunun aydınlatılmadığı açıkça görülmektedir. Verilen süreler içinde komisyonun çalışmalarını tamamlayamadığı kanısındayım. Bu nedenle T.B.M.M. İçtüzüğünün 105 inci maddesi gereğince "Genel Kurulda görüşme açılmasını" gerekli ve yararlı görmekteyim. Bu gerçekleşmediği takdirde T.B.M.M. araştırma komisyonlarına olan güvensizlik daha da artacaktır.

Çünkü komisyonumuzun yaptığı çalışmalarda yetkili ve görevlilerden yeterli ve gerekli bilgiler alınamamıştır. Özellikle 3 vatandaşın ölümüyle ilgili olarak yapılan araştırma ve yazışmalardan hiçbir aydınlatıcı bilgi elde edilememiştir.

Savcılığın ölümlerle ilgili ne gibi çalışma yaptığı, ölüme neden olan mermilerin balistik raporları ve diğer bulgular hakkında yazılı bilgi istenmesine rağmen komisyona hiçbir makamdan yanıt gelmemiştir.

Muhalefette iken araştırma önergesini veren Sayın Şevket Kazan Adalet Bakanı olmasına rağmen, araştırma önergesinde yer alan konuların aydınlatılmasıyla ilgili hiçbir katkı sağlamamıştır.

Sorunların saptanması yönünde hiçbir girişimde bulunmamıştır.

1 Mayış mitinginden önce illegal örgütler tarafından yayınlanan dergilerde, MİT tarafından hazırlanan raporlarda ve ilgili makamlara verilen bilgilerde olayların çıkabileceği anlaşıldığı halde yeterli hazırlığın yapılmadığı ve gerekli önlemlerin alınmadığı, alınamadığı görülmüştür.

Mülkiye müfettişlerinin raporunda da saptanan davranışlar nedeniyle Sayın Valiye aylık kesimi cezası teklif edilmiştir. Ancak İçişleri Bakanlığınca cezaya gerek görülmediği bildirilmiştir. Bunu anlamakta güçlük çekilmektedir. Veya daha ciddî değerlendirmek gerekmektedir.

Çevreye verilen zarar ve saldırılar miting sona erdikten sonra meydana gelmiştir. Güvenlik güçlerinin koordinasyonu sağlanamamış, askerî birliklerden yardım alınamamıştır.

Olayların kaynağını teşkil eden temel sorunlar araştırılamamıştır. Örneğin ülkede yaşanan yoğun göç olayı, gelir dağılımındaki adaletsizlik,

işsizlik, sosyal adaletsizlik, gençlik politikasızlığı, eğitim ve eğitim politikasındaki yetersizlik, halkta uyanan umutsuzluk ve yalnızlık duygusu gibi toplumsal huzursuzluğa katkı sağlayan faktörler değerlendirilememiştir.

Güvenlik güçlerinin eğitimi, ekonomik ve sosyal hakları, idarî sıkıntıları ve çalışma koşulları raporda ele alınamamıştır. -

Yukarıda özetlediğim nedenlerle de komisyon raporuna muhalefet etmekteyim.

Saygılarımla.

Cevdet Selvi

İstanbul

DSP Genel Başkan Yardımcısı

10/67 ESAS NO.LU ARAŞTIRMA KOMİSYONU RAPORUNA MUHALEFET GEREKÇESİ

10.12.19% KOMİSYON BAŞKANLIĞINA

Yapılan bütün inceleme ve araştırmalardan, toplanan delillerden, dinlenen kişilerden;

1. Kadıköy İskele Meydanının etkin güvenlik tedbirlerinin alınmasını güncelleştirecek fizikî yapıda olmasına rağmen miting alanı olarak tespit edildiği ve bu olumsuzluk bilindiği halde burada miting yapılmasına izin verildiği, raporun sonuç bölümünün 4 üncü maddesinde bundan böyle Kadıköy Meydanının miting alanı olmaktan çıkarılmış olmasının ifade edilmiş olması geçmişe dönük sorumluluğu ortadan kaldırmayacağı,

2. Çok önceden mitingi sabote edecek illegal örgütler, yapacakları eylemler, kıyafetlerine ve sloganlarına varıncaya kadar bütün ayrıntıları ile istihbar edilmiş ve hatta kendi yayın organlarından ilan edilmiş olmasına rağmen, olay öncesi tarihlerde ve saatlerde güvenlik güçlerince yeterli önlemlerin alınmadığı, grupların miting alanına girmeden çok önce, uzak noktalarda ve birleşmeden etkisiz hale getirilmesi mümkünken, böyle bir yola başvurulmadığı, hatta İstanbul Emniyet Müdürünün "kamuoyu bunları görsün istedik" biçimindeki açıklaması ile, bilinçli olarak müdahale edilmediğinin anlaşıldığı,

3. Havadan kontrolün zamanında başlamadığı ve yeterince sağlanamadığı,

4. Tek tip üniforma giyerek ellerinde sopalarla, askerî bir düzen içerisinde miting alanına gelen militanlar önceden görüldüğü halde, gelişlerinin engellenmediği ve etkisiz hale getirilmediği, oysa bunların elbiselerinin nerede dikildiğinin bile bilindiğini, bunun önceden istihbarat örgütlerince ilgili mercilere bildirildiğinin bilindiği,

5. Aranarak alana bırakılan kişilerin taş ve sopalarla saldırıda bulunduğu, Emniyet Genel Müdürünün de taş ve sopaların miting alanına ge-

tirildiğini belirttiği, kısacası güvenlik güçlerinin olay öncesi ve sırasında yeterince arama ve inceleme yapmadığı,

6. Kamuya ve özel kişilere ait bina ve araçlara saldırılar yapılırken güvenlik güçlerinin hiç müdahale etmediği, eldeki panzer, itfaiye gibi araç ve gereçlerin etkin bir şekilde kullanılmadığı,

7. Mevcut güvenlik güçlerinin sayıca ve araç-gereç bakımından yetersiz olduğu, gereken düzeyde eğitilmediklerinin ve deneyimsiz olduklarının açıkça görüldüğü,

8. Telsiz muhaberesinin yeterli ve sağlıklı olması için gerekli tedbirlerin alınmadığı,

9. Ölen üç yurttaşımızın neden ve ne şekilde öldükleri konusunda yeterli bilgi ve belgelerin bulunmadığı veya yeterli bir açıklama yapılmadığı,

10. İçişleri Bakanlığının başta vali olmak üzere olay öncesinden itibaren takdir hataları gösteren sevk ve idareyi etkili bir şekilde yapamayan, özellikle askerî birliklerle koordinasyonu sağlanamayan yetkilileri suçsuz bulduğu, oysa böylesine önemli bir günde, hatta bu günün öncesinde vali ile emniyetten sorumlu Vali Yardımcısının her ikisinin de bulunmamasının kabul edilebilecek bir husus olmadığı açıktır.

Oysa raporun sonuç bölümü sorulan soruların hiçbirine cevap getirmemiştir. Görülüyor ki, raporda olayların sebepleri, sorumluları sağlıklı bir şekilde tespit edilmemiştir.

Bakanlığın, polisin yetiştirilmesi, eğitimi, yeterli araç-gereç sağlanması konularındaki politikası yanlış olduğu gibi, İstanbul Valisinin yanısıra, buradaki emniyet yetkililerinin, askerî birlik komutanının da ihmalleri ve yanlış değerlendirmeleri olayların bu boyutlara ulaşmasına spbep olmuştur.

Yukarıda sayılan gerekçelerle komisyon raporuna muhalefet şerhi koyuyorum.

Bilgilerinize sunarım.

Eşref Erdem

Ankara

10/67 Esas No.lu

Komisyon Üyesi

V. - GENSORU, GENEL GÖRÜŞME, MECLİS SORUŞTURMASI VE MECLİS ARAŞTIRMASI

A) GÖRÜŞMELER

1. - Kocaeli Milletvekili Şevket Kazan ve 15 arkadaşının, İstanbul Kadıköy'de 1 Mayıs günü meydana gelen olaylarda gerekli tedbirlerin alınmadığı iddialarını araştırmak amacıyla Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi ve (10/67) esas numaralı Meclis Araştırması Komisyonu Raporu (S. Sayısı: 179)(1)

BAŞKAN - Şimdi, 1 inci sırada yer alan, Kocaeli Milletvekili Şevket Kazan ve 15 Arkadaşının, İstanbul Kadıköy'de 1 Mayıs günü meydana gelen olaylarda gerekli tedbirlerin alınmadığı iddialarını araştırmak amacıyla Anayasanın 98 inci, İçtüzüğün 104 ve 105 inci maddeleri uyarınca bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi üzerinde kurulan (10/67) esas numaralı Meclis Araştırması Komisyonunun raporu üzerindeki görüşmelere başlıyoruz.

Sayın Komisyon?.. Burada.

Sayın Hükümet?.. Burada.

Sayın milletvekilleri, İçtüzüğümüze göre, Meclis araştırması komisyonu raporu üzerindeki görüşmede ilk söz hakkı, Meclis araştırması önergesi sahibine aittir. Daha sonra, İçtüzüğümüzün 72 nci maddesine göre, siyasî parti grupları adına birer üyeye, şahıslan adına iki üyeye söz verilecektir.

Ayrıca, istemleri halinde, Komisyon ve Hükümete de söz verilecek; bu suretle, Meclis araştırması komisyonu raporu üzerindeki görüşme tamamlanmış olacaktır.

Konuşma süreleri, Komisyon, Hükümet ve siyasî parti grupları için 20'şer dakika, önerge sahipleri ve şahıslar için 10'ar dakikadır.

Komisyon raporu, 179 sıra sayısıyla bastırılıp dağıtılmıştır.

Rapor üzerinde söz alan sayın milletvekillerinin isimlerini okuyorum: Önerge sahibi olarak söz talebi yok. Grupları adına, Doğru Yol Partisi Grubu adına Sayın Necati Çetinkaya, Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına Sayın Eşref Erdem.

Önerge sahibi söz istiyor mu?.. İstemiyor.

Doğru Yol Partisi Grubu adına Sayın Necati Çetinkaya; buyurun. (DYP sıralarından alkışlar)

Sayın Çetinkaya, süreniz 20 dakikadır.

DYP GRUBU ADINA M. NECATİ ÇETİNKAYA (Konya) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; konuşmama başlamadan önce, 18 Mart Çanakkale Zaferinde, başta, büyük komutan Mustafa Kemal ve arkadaşlarını ve aynı zamanda, Çanakkale Müstahkem Mevkiler Komutanı Cevat Paşa ve onun komutasında görev alan 253 bin şehidi ve geride kalan gazileri rahmet ve minnetle anıyor ve büyük Akif in, onlar için yazdığı çok güzel şu şiiri okuyorum:

"Vurulup tertemiz alnından uzanmış yatıyor;
Bir Hilâl uğruna, ya Rab, ne Güneşler batıyor!
Ey, bu topraklar için toprağa düşmüş, asker!
Gökten ecdad inerek öpse o pâk alnı değer.
Ne büyüksün ki kanın kurtarıyor Tevhid'i...
Bedir'in arslanları ancak, bu kadar şanlı idi...
Sana dar gelmeyecek makberi kimler kazsın?
'Gömelim gel seni tarihe!'desem, sığmazsın.
Here ü merc ettiğin edvara da yetmez o kitap...
Seni ancak ebediyetler eder istiap.
'Bu, taşındır'diyerek Kabe'yi diksem başına;
Ruhumun vahyini duysam da geçirsem taşına;
Sonra gök kubbeyi alsam da, ridâ namiyle,
Kanıyan lâhdine çeksem bütün ecramiyle;
Türbedârın gibi tâ fecre kadar bekletsem;
Gündüzün fecr ile avizeni lebrîz etsem;
Ey şehid oğlu şehid, isteme benden makber,
Sana âguşunu açmış duruyor Peygamber."
Ruhları şad olsun. (Alkışlar)

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Partim adına, geçtiğimiz yıl İstanbul'da yaşanan ve hepimizi üzen, 1 Mayısta meydana gelen olaylarla ilgili söz almış bulunuyorum. Konuşmama başlamadan önce, hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Hepinizin bildiği gibi, yıkıcı ve bölücü unsurların ortak amacı, ülkemizdeki mevcut rejimin tüm kurumlarıyla yıkılmasını sağlamak ve yerine, kendi ideolojisine uygun bir yönetim biçimi getirmektir.

12 Eylül 1980 öncesi, özellikle Marksist ve Leninist ideolojiye sahip örgütler bu yönde birçok eylemlerde bulunarak, ülkeyi kargaşaya ve terör ortamına sokmuşlardır. 1990 ve 1991 yıllarında, Sovyet Rusya'daki komünist rejimin çökmesiyle, bu gruplar destek ve kaynağını kaybederek, eskisi gibi taban bulamamaya başlamıştır.

Sayın milletvekilleri, bildiğiniz gibi, yıllardır kaynağını milletimize yabancı ideolojilerden alan yıkıcı faaliyetlerden olan Marksist ve Leninist düşünceye sahip bazı hainler ve bölücü unsurlar, ülkemiz insanlarını Türk-Kürt, laik-antilaik, Alevî-Sünnî olarak kamplara bölerek çatışma ortamını hazırlamaya çalışmışlardır; ancak, halkımızın sağduyusu, kendilerine çatışma ortamını yaratacak zemine her zaman engel olmuş, bu yıkıcı mihraklar da kendi yazdıkları senaryoları uygulama fırsatı bulamamışlardır. ,

Hepinizin bildiği gibi, Türkiye'nin en büyük sanayi, ticaret ve aynı zamanda eğitim merkezi durumunda olan İstanbul İlimiz, sanayileşmeye dayalı olmayan, kırsal alandan göçlerin şişirdiği bir değişimin tabiî sonucu, sosyolojik ve yönetsel olarak birçok sorunların temerküz merkezi haline gelmiştir.

Geçtiğimiz yıllar içinde, kanlı toplumsal olaylar ya da kanunsuz toplantı ve gösteri yürüyüşleri, her türlü başkaldırı niteliğindeki kitlesel hareketler, yine bu şehrimizde meydana gelmiştir. Legal görüntüde teşekkül ettirilen birtakım çevre ve kuruluşlar ile bazı mihraklar, sözde yıldönümü kutlamalarıyla, sükûn ve huzur isteyen milletimizin ve ülkemizin istikrarını bozma faaliyetlerini, bazı dış kaynaklı demokrasi havarilerinin -ama, sahte havarilerin-yönlendirmeleriyle de destek bularak sürdürmüşlerdir.

Saygıdeğer milletvekilleri, işçi bayramı olarak bilinen 1 Mayıslar daha önceki yıllarda da kutlanmıştır; ancak, 1977 yılının 1 Mayısı tam anlamıyla bir faciaydı. Zira, hatırlanacağı gibi, 36 vatandaşımızın ölümüyle sonuçlanan bu kutlamanın bir benzeri 1996 Mayıs ayında da tezgâhlanmak istenmiştir. Nitekim, 1996 yılı 1 Mayıs kutlamalarının tertip edildiği Kadıköy meydanı, 52'si emniyet mensubu olmak üzere, 69 kişinin yaralandığı, 3 kişinin de hayatını kaybettiği bir arenaya dönüşmüştür.

Ülkemizdeki iş hayatının geliştirilmesi için azamî gayret içinde olduklarını takdirle gördüğümüz Türk-İş, DİSK, Hak-İş, KESK gibi önemli işçi teşekküllerinin organizesiyle başlayan; ancak, bazı örgütlerin militanlaşmış uç kadrolarının tahrik ve provokasyonlarıyla isyana dönüştürülen Kadıköy'deki 1 Mayıs kutlamaları, düzenleyici işçi kuruluşlarının inisiyatifinden çıkarak, görev alan emniyet güçlerinin de kontrolünü zorlaştıran kitlesel bir tedhiş hareketine dönüşmüştür.

Böylece, Kadıköy'de dükkân ve mağazaların tahrip edilmesi, yağmalanması, bazı araçların ateşe verilmesi, güvenlik güçlerine ellerindeki her türlü vasıtalarla saldırıda bulunulması, zedelenen bazı değerler bir yana, gelişme gayreti içinde bulunan ülkemizi 27 milyarlık maddî bir zarara da sokmuştur.

Bu yasadışı unsurların maksadı, devlete olan güveni azaltmak, aslında, tükenmiş bulunan ideolojilerinin hâlâ devam ettiğini göstermek ve gerekirse şiddeti de kullanarak, geniş halk kitleleri üzerinde varlıklarını ispat etmektir. Ancak, bu şer güçler, sağduyulu milletimizin vicdanında ve güçlü devletimizin karşısında hiçbir zaman arzu ettikleri sonuca ulaşamayacak ve hak ettikleri cezaya çarptırılacaklardır.

Arz ettiğim gibi, bu olaylar öncesinde de İstanbul'un Gazi Mahallesi, Ümraniye, Esenyurt, Maltepe-Gülsuyu gibi bazı hassas bölgelerinde Marksist Leninist terörist gruplardan Devrimci Halk Kurtuluş Partisi, Marksist-Leninist Komünist Partisi, Türkiye Komünist Partisi-Marksist Leninist ve Türkiye İşçi-Köylü Kurtuluş Ordusu Partizan gibi örgütler, işçi kesimi ve üniversite öğrencileri arasında 1 Mayısın kanunsuz hale dönüşmesi için çalışmalarını hızlandırmışlardır.

Saygıdeğer milletvekilleri, ülke genelinde 19 ayrı merkezde kutlama ve gösteri yürüyüşü şeklinde 1 Mayıs etkinliklerinin yapılmak istendiği, ilgililer tarafından, mülki amirliklere başvurularla gündeme getirilmiştir.

İstanbul'da yapılacak mitinge, işçi sendikaları ve konfederasyonları ile diğer demokratik kitle örgütleri, geleneksel 1 Mayıs kutlamalarını yapmak ve bugünde sosyal ve ekonomik sorunlarını kamuoyuna duyurmak amacıyla 2911 sayılı Yasa çerçevesinde mülki amirliklere başvuruda bulunmuşlardır.

İşçi sendikalarının, ideoloji ayırımı yapmaksızın bir araya gelmesi dikkat çekicidir. Ayrıca, KESK'in, diğer kitle örgütleriyle birlikte ilk eylem birliğidir. Kamuoyuna mesaj verme açısından 1 Mayıs önemli bir fırsattır. Hakikaten, o günlerde, 1 Mayısa gelmeden bir gün önce bu dört konfederasyonun el ele vererek bu şekilde bir harekete girişmesi, ülke genelinde barışın müjdecisi olarak kabul edilmişti. Gelin görün ki, kötü niyetliler, maalesef, buna fırsat vermediler. Nitekim, İçişleri Bakanlığımız, 1 Mayısı açık hava toplantılarıyla kutlamak isteyen bu 19 ilimizle beraber, bütün valiliklerimizi, 28.2.1996 tarihinde yayınladığı genelgeyle, yasadışı unsurların, bu etkinlikleri provoke edebileceklerinden bahisle, işçi ve öğrenci kesiminin yoğun olduğu iller başta olmak üzere, kanunsuz olaylara karşı uyarmış, mevcut emniyet tedbirlerinin artırılarak uygulanması yönünde talimatlandırmıştır. 19 Nisan 1996 gününden itibaren, kutlama yapılacak illere, istihbarat dairesince, gerekli her türlü bilgi akışı ve geri destekleme yapılmıştır. Bu raporlarda, örgütlerin giyiminden taktiklerine kadar, her türlü bilgi mevcuttur. Bütün bu bilgi akışından sonra, 1977 yılı 1 Mayısında yaşanan olayların tekrar etmemesi için, İstanbul Valiliğince 5442 sayılı İl İdaresi Kanunu ve aynı zamanda 2911 sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu ile yönetmeliğine uygun olan yetkiler tam olarak başlangıçta kullanılmış ve askerî makamlardan da, anılan gün, ihtiyat kuvvetlerinin hazır bulundurulması istenmiştir.

Olay gününden önce, İstanbul Emniyet Müdürü de bu toplantının kanunsuz hale dönüşmemesi için ilçe emniyet müdürleri ve şube müdürleriyle değerlendirme toplantısı yapmış ve bu değerlendirmede Kadıköy alanı dışında oluşabilecek diğer kanunsuz toplantılar için alınacak tedbirler dizisi de görüşülmüştür. Vali yardımcısı başkanlığında, askerî yetkililer ve MİT temsilcilerinin de hazır bulundukları toplantıda, yönetmeliğe uygun olarak bir asayiş harekât merkezi oluşturulmuştur. İstanbul Emniyet Müdürlüğü, Kadıköy İskele Meydanı civarındaki yerlerden Kadıköy Söğütlüçeşme Belediye önü, Haydarpaşa köprüaltı ve çevresi, Kadıköy Altıyol Meydanı yanında, ilde hassas olan alanlardan, özellikle, Taksim Meydanı, Sultanahmet Meydanı, Ümraniye, Maltepe-Gülsuyu, Gaziosmanpaşa-Gazi Mahallesi gibi 18 meydanda da emniyet güçlerince alınacak tedbirler doğrultusunda 30 Nisandan itibaren arama ve kontrol noktalarında aramalar yaptırmıştır. Bir ucu Kocaeli il sınırında, diğer ucu Tekirdağ il sınırında olan bu geniş alanda kolluk hizmetlerinde görevlendirilen memur sayısına göre, eldeki mevcut imkânlarla görev ifaya gayret edilmiştir.

İstanbul İlinin yüzölçümüyle orantılı memur görevlendirme ve kuvvet kaydırmalarının, o gün için, 32 ilçe emniyet müdürlüğüne paylaştırılmış olduğu gö-

rülecektir. Asayiş, trafik ve diğer güvenlik hizmetlerini bekleyen 12 milyonluk İstanbul'un, 25 bin polisinin o gün için Kadıköy alanında görevlendirilmesinin mümkün olmadığı hepimizce de malumdur. Bu nedenle, takviye kuvvetlerle beraber Kadıköy Meydanında 1 300'ü çevik kuvvet olmak üzere -İstanbul'un toplam çevik kuvvetinin sayısı 2 500'dü o sırada; haddizatında TMK'ya göre asgarî 6 bin olması gerekir- 4 bin civarında güvenlik görevlisinin tedbirlerde görevlendirilmesi ve 2 500 civarındaki çevik kuvvetin yansının, hem miting yapıldığı alanda hem de diğer alanlarda görevlendirilmiş olması, bu gibi kuvvet zaaf i yetini meydana getirmede etken olmuştur. Toplumsal olaylarda çevik kuvvet polisi, kanunsuz toplantılardaki toplulukları dağıtmada en önemli güçtür ve deneyimleri sayesinde o gün meydanda bulunan ve saldırı olaylarını gerçekleştiren illegal örgüt mensuplarıyla -az sayıda olmalarına rağmen- etkin bir şekilde mücadele etmişlerdir. Çevik kuvvet polisi, diğer güvenlik güçleriyle beraber, olayları, saldırıları önlemiş, bu arada, 52 emniyet görevlisi yaralanmıştır; yaralananlar arasında çevik kuvvetten sorumlu müdür yardımcısı da bulunmaktadır. Miting Düzenleme Kurulunun da bazı tedbirleri yeterince alamaması, illegal örgütlerin kürsüyü ele geçirmelerine sebep teşkil etmiştir.

İstanbul İli Emniyet Tedbirleri Planı incelendiğinde, görevlendirme ve uyarıların ayrıntılı yapıldığı görülmektedir. İstanbul kadrosunda 24 bin görevli bulunduğu halde, miting alanında 4 bin, diğer noktalarda da 2 bin olmak üzere, toplam 6 bin güvenlik görevlisinin görevlendirildiği anlaşılmıştır. Netice itibariyle, 6 bin görevli Kadıköy mitingiyle ilgili olarak görevlendirilmiş, diğer görevliler de, Taksim, Sultanahmet, Gaziosmanpaşa-Gazi Mahallesi, Ümraniye ve diğer yerlerde görevlendirilmiştir. Netice itibariyle, güvenlik kuvvetleri, gerekli tertip ve tedbirleri almış, olaylar sırasında da gayret ve fedakârlıkla görev yapmıştır. Milletimiz, halkının huzuru için canını feda eden güvenlik güçlerinin, bu olayda da gösterdiği gayret ve çalışmaları görmüştür; bu husus, yakinen komisyonca da tespit edilmiştir,

Sayın milletvekilleri, özetle, söz konusu iddialarla ilgili olarak, Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanununun uygulanmasında, Kanunda gösterilen usul ve hükümlere uygun hareket edilmiştir. Yalnız, umulanın ötesinde, 40 bin kişilik topluluğun kontrole alınmasında, düzenleme kurulunun yeterince emniyet güçlerine yardımcı olmaması ve gerekli miktarda elemanıyla kürsü güvenliğini sağlayamaması, meydanın terörist gruplara terk edilmesi sonucunu getirmiştir. Düzenleme kurulu, inisiyatifi tamamen elden kaybetmiştir.

Yine, miting alanı yanlış tespit edilmiştir. 2911 sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanununda "kamu binalarında, halkın huzur ve güvenini ihlal edecek ana arterlerde; yine, devamlı olarak trafiğin yoğun olduğu yollar ve meydanlarda toplantı ve gösteri yürüyüşleri yapılamaz ve bu gibi yerlere izin verilemez" denilir; ama, her nedense, devamlı olarak, hep, bu şekildeki yerler zorlanarak alınmak istenir ve nihayet, o gün işte, Söğütlüçeşme ve Kadıköy

Belediyesi önünde toplanılarak, yürüyüş müsaadesi olmadığı halde yürüyüşe geçilmiş; yalnız'oradan değil, birkaç koldan yürüyüşe geçilerek, güvenlik kuvvetlerinin, değişik yönlere bölünerek, kuvvet zafiyetine sebebiyet verilmiştir.

Değerli milletvekilleri, o gün, ilin valisinin 27-30 Nisan tarihleri arasında izinli olması ve I Mayıs günü, sabah erken saatte, görevinin başında bulunamaması, teknik arızadan dolayı uçağının kalkmamasından kaynaklanmıştır; ancak, öğle saatlerinde intikal etmiştir. Bu nedenle, zamanında görevinin başında...

BAŞKAN - Sayın Çetinkaya, 2 dakikanız var.

M. NECATİ ÇETİNKAYA (Devamla) - Oldu efendim.

Değerli arkadaşlar, olay günü, mevcut imkân ve personelden 1 384 çevik kuvvet personeli ve 966 personel ile alandaki toplam kuvvet 2 354, ihtiyat kuvveti de 1 655'tir ve 24 komiser yardımcısı, 1 şube müdürü, 1 emniyet müdürü, 9 emniyet amiri, 4 başkomiser, 4 komiser dahil olmak üzere, toplam 4 009 personel, 18 alanda ve 45 arama noktasında görevlendirilmiştir. Biraz önce arz ettiğim gibi, miting alanının son derece uygun olmadığı, miting alanına 45 giriş arama noktasından da kendisini göstermektedir.

Değerli arkadaşlar, İstanbul Emniyet Müdürlüğünün planladığı emniyet tedbirlerine göre; dağıtmada er yakın boyalı su ihtiva eden panzer kullanılacağı, boyalı su kullanan araç, sis, göz yaşartıcı ve ses bombası kullanılmasında ve barikat kurmak için lüzumlu malzemenin ikmalinde en hassas bölgeye intikal ettirilmesinin düşünülmüş olduğu, yeterli miktarda panzer görevlendirileceğinin ve kuvvesinde 4 adet zırhlı su püskürtücü araç, 797 gaz maskesi ve 799 gaz süzgecinin hazır tutulduğu anlaşılmış; ancak, toplumsal olaylar sırasında gaz maskesi takılmasındaki aksaklıklardan dolayı, gaz bombasının kullanılması halinde, zaman zaman güvenlik güçlerinin de bundan zarar gördüğü ve zehirlenmeler nedeniyle personelin kuvvetinin azalacağı ve moralinin bozulacağı düşünülerek kullanılmaması, o anki değerlendirmedir; yetkililerin, olay esnasındaki değerlendirme hatası olarak da düşünülebilir.

Yine, yukarıda isimlerini zikrettiğimiz yasadışı örgütlerin, özel üniformalar, bayraklar, flamalar, maskeler, taş, sopa ve silahlarla topluluğu provoke edecekleri yolunda bilgiler alınmış; ancak, bu grupların önceden organize olarak ve Kadıköy istikametine minibüslerle, hazırlanmış taş ve sopalarla geldikleri ve arama noktalarında, taşlı, sopalı saldırılarda bulunmaları nedeniyle arama yaptırmadıkları, dar sokaklarda güvenlik kuvvetlerinin dağılması nedeniyle miting meydanına sızabildikleri, alınan duyumlara rağmen engellenemedikleri anlaşılmıştır.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Sayın Çetinkaya, lütfen toparlayınız.

M. NECATİ ÇETİNKAYA (Devamla) - Bitiriyorum Sayın Başkan.

Burada 2911 sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanununda görülen aksaklıklar, Bakanlığımızca hazırlanan tasarıyla -inşallah yakında Komisyonumuza gelecek ve bu aksaklıklar- düzeltilecektir. Yine, toplumsal olaylarda bizzat görev alan polis memurundan emniyet müdürüne kadar herkes, bu mitingde risk altına girmiş; fakat, yukarıda belirtilen sebepler ve provokasyonların etkinliği nedeniyle, maalesef, bazı talihsiz olaylar meydana gelmiştir.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; İstanbul İlinin toplumsal olaylardaki hassasiyeti göz önüne alınarak, Emniyet Müdürlüğünün personel yönünden takviyesi Bakanlığımızca da değerlendirilmiş ve...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

M. NECATİ ÇETİNKAYA (Devamla) - Sayın Başkan, 1 dakika daha rica edebilir miyim.

BAŞKAN - Lütfen, Genel Kurulu selamlayalım; süreniz doldu.

M. NECATİ ÇETİNKAYA (Devamla) - Netice itibariyle, ülkemizin Avrupa Birliğine üye olacağı şu günlerde, olayların sebeplerini sadece polisiye tedbirlerdeki eksikliklerde aramamak, bunun sosyoekonomik boyutunun yanında, kimlik arayışı bulunan bu varoşlarda faaliyet gösteren örgütlerin sokağa hâkim olmak konusundaki aşın isteklerini de göz önüne alarak, caydırıcı her türlü önlem ve tedbirleri almamız gerekir.

BAŞKAN - Sayın Çetinkaya, teşekkür ediyoruz efendim.

M. NECATİ ÇETİNKAYA (Devamla) - Bu konuda teşekkül eden Meclis Araştırma Komisyonu, görevini bihakkın yapmıştır. Temenni ederiz ki, bundan sonra, böyle günlerde alınacak tedbirlerle, inşallah bir daha bu tür talihsiz olaylar tekerrür etmeyecektir.

Hepinizi saygıyla selamlarım. (DYP ve RP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Çetinkaya.

Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına, Sayın Eşref Erdem; buyurun. (CHP sıralarından alkışlar)

Sayın Erdem, süreniz 20 dakikadır.

CHP GRUBU ADINA EŞREF ERDEM (Ankara) - Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; geçen yıl 1 Mayıs günü İstanbul Kadıköy Meydanında meydana gelen olayları araştırmak üzere; Genel Kurulun 14 Mayıs 1996 günkü toplantısında bir komisyon kurulmasına karar verilmişti; (10/67) esas numaralı Komis-

yon, süresi içinde çalışmalarını tamamlamış ve raporunu hazırlayarak Genel Kurula sunma noktasına getirmiştir.

Cumhuriyet Halk Partisi Grubunun görüş ve düşüncelerini ifade etmek üzere huzurunuzdayım; bu vesileyle, Yüce Meclisi saygıyla selamlıyorum.

Konuya geçmeden önce, bilindiği gibi, bugün, 18 Mart 1915 yılında Çanakkale'de, emperyalizme karşı Türk ordularının verdiği ve zaferle sonuçlandırdığı bir harekâtın 82 nci yıldönümüdür. 18 Martı, sadece, düşman kuvvetlerinin Çanakkale'nin karanlık sularına gömüldüğü gün olarak değil, bir başka açıdan da değerlendirmekte yarar var: O Çanakkale Savaşıdır ki, bugünkü laik, demokratik cumhuriyetimizin temelini atan Mustafa Kemal'in, bir büyük devlet adamının, bir büyük komutanın, bir büyük dehanın ortaya çıkmasına vesile olmuştur; bu vesileyle, başta, Mustafa Kemal Atatürk ve O'nun yakın silah arkadaşlarını ve vatanı uğrunda Çanakkale'de şehit olan yurttaşlarımızı, kahramanlarımızı şükran ve saygıyla anmayı da bir görev biliyorum.

Sayın milletvekilleri, geçen yıl 1 Mayıs günü İstanbul Kadıköy'de meydana gelen olaylar ve aynı gün televizyonlarda yayınlanan ürkütücü görüntüler, hepimizi derinden etkilemiş ve üzmüştü. Önce, konuyla ilgili olarak, kısa bir değerlendirme yapmak istiyorum: Siyaset adamları olarak, sorunu, duygusal ve önyargılı olmaktan uzak, sağduyulu ve soğukkanlı bir şekilde ele almamızın doğru olacağına inanıyorum. Olayın, üzerinde durulması gereken iki boyutu vardır: Biri, terör, diğeri ise demokrasidir. Terör ve demokrasi, bir arada zaten düşünülemez; terörün olduğu yerde demokrasi, demokrasinin olduğu yerde de terör olmaz. Şiddet yoluyla sonuç alınamayacağını, artık, herkes kavramış olmalıdır. Cumhuriyet Halk Partisi olarak, şiddeti hiçbir şekilde benimsemediğimizi ve reddettiğimizi açık ve berrak bir şekilde, burada, huzurunuzda, bir kez daha altını çizerek ifade etmek istiyorum.

Sayın milletvekilleri, terörü reddetmek, terörün ortadan kaldırılmasına yetmez; demokrasiyi içimize sindirmek, onu, bütün kurumlarıyla yaşama geçirmek; kafalarımızdaki önyargıları, tabuları yıkmak, ifade özgürlüğünün önündeki bütün engelleri ortadan kaldırmak gerekir. 1 Mayıs, yüzyılı aşkın bir süredir, emeğin ekonomik, sosyal ve siyasal taleplerinin dile getirildiği bir gündür. İsteyenler, bu günü, bahar veya çiçek bayramı olarak kutlayabilir; ancak, 1 Mayısın, emeğin birlik ve dayanışma günü olarak kutlanmasına da hiç kimsenin karşı çıkmaya hakkı yoktur zannediyorum.

Geride bıraktığımız 1 Mayıs, bu önemine ve anlamına uygun olarak bir kez daha yaşatılmak istenmişse de, ne yazık ki, dört büyük sendika konfederasyonunun istediği ve planladığı biçimde kutlanamamıştır. 1977'den sonra ilk kez bu kutlamalar sırasında silah kullanılmış ve üç yurttaşımız yaşamını yitirmiştir. Saat 11.00'de başlayacak olan kutlamalar öncesi -09.15'te- silah kullanılmış olması, tansiyonun, daha sabahın erken saatlerinden itibaren yükselmesine neden olmuştur. Burada, yürüyüşü düzenleyen konfederasyonlarımızın yöneticilerinin

ve işçilerimizin, çalışanlarımızın, emekçilerimizin gösterdiği sorumluluk bilinci ve sağduyu takdire şayandır. Güvenlik güçlerinin de büyük bölümünün itidali, olayın daha vahim bir boyut almasını önlemiştir. Buna karşılık, toplumda süren huzursuzluktan beslenen toplum ve demokrasi düşmanları da her zaman var olagelmiştir.

Ne yazık ki, yıllardır polis politize edilmiş, belli bir ideolojinin sempatizanı olanlar buraya alınmış ye âdeta bu anlayış özendirilmiş, ortaya bir dev çıkarılmıştır. Bugün bu deve hâkim olunamamaktadır. Her kitle gösterisinde, polislerin bir kısmına hâkim olmaya çalışan amirlere sıkça rastlanmaktadır.

1 Mayıs deyince tüyleri ürperen, gençlik, öğrenci deyince saldıran, işçi sözünü duyunca en sert şekilde tepki gösteren -açıkça, radikal sağ eğilimlerden yana- bir emniyet gücü yaratılmıştır. Ne acıdır ki, bu tablo, Susurluk olayıyla biraz daha günyüzüne çıkmıştır. Üzerinde durmamız gereken temel nokta budur. Çağdaş, aydınlık kafalı, olaylar karşısında taraf olmayan, sorgulamalarda işkenceyi, insan haklarıyla bağdaşmayan yöntemleri reddeden ve ne yapılması gerektiğini çok iyi bilen bir güvenlik örgütü hepimizin ortak hedefi olmalıdır.

Sayın milletvekilleri, haftalar öncesinden de giderek yoğunlaştırılan kampanyalarla 1 Mayısın amacı dışına taşınacağının ve doğrultusundan saptırılacağının kanıtlarına kimi yazılı basında bolca rastlanmasına karşın, güvenlik güçlerince gerekli ve zorunlu duyarlılığın gösterilmediği açıkça anlaşılmaktadır.

Emniyet güçlerinin olaylara bilerek seyirci kaldığı kuşkuları ciddî şekilde dile getirilmiş ve sonuçta, bu kuşkular, İstanbul Emniyet Müdürlüğünün açıklamalarıyla daha da haklılık kazanmıştır. Bazı örgütlerin propaganda amacıyla güçlerini alabildiğince sergileyebilecekleri ve bu yolla kamuoyu oluşturmaya çalışacakları konusunda yeterli istihbaratın yapılmadığı da veya yapıldıysa bundan yararlanamadığı da açıkça ortaya çıkmıştır. ; Kutlamaların düzenleniş amacının dışına çıkılarak bir şiddet gösterisi haline dönüştürülmesini kimse onaylâyamaz ve eylemin terör karakterini hiç kimse gözardı edemez. Toplumsal belleğe kaydedilen görüntülerin unutulması ve bugünden yarına silinmesi olanağı da yoktur; ancak, güvenlik güçlerinin savsamasını da anlamak mümkün değildir. Bu kuruluşun görevi, koruyucu hekimlik gibi, olayların gerçekleşmesini bekledikten sonra onu bastırmak değil, ortaya çıkmadan önlemektir; oysa, 1 Mayıs mitinginde bunun tam aksi yapılmıştır. Nitekim, İstanbul Emniyet Müdürünün "fazla müdahaleci olmadık, kamuoyu bunları görsün istedik; vatandaşlarımız da haklılığımızı nihayet gördü" yolundaki açıklaması, bu iddiayı haklı gösterecek ipuçlarını vermektedir. Bu tutum, beraberinde pek çok soruyu da akla getirmektedir.

Ülkemizin sorunu, 1982 Anayasasının getirdiği yasakçı ve baskıcı anlayışın, antidemokratik düzenleme ve uygulamaların tümünün ortadan kaldırılması, çağdaş, demokratik devlet ve topluma ulaşılmasıdır. Özgürlüklerin kimilerince kötüye kullanılması ve kötü örnekler gerekçe gösterilerek, insan haklarına

dayalı hukuk devletinin tüm kurumlarıyla yaratılması ve yaşatılması gereğine aykırı düzenlemeler için yapay nedenler yaratılmamalıdır.

12 Eylül 1980 darbesiyle susturulan, örgütlenme hakkından yoksun bırakılan, politika yapması yasaklanan ve acımasızca ezilen emekçilerin ve çalışanların, demokratik kitle örgütlerinin giderek yükselen bilinçlenmesinin ve buna bağlı taleplerinin nasıl geriletileceğinin hesaplarının yapıldığını sezer gibi oluyorum. Oysa, sivil toplumu güçlendirmek ve demokratik katılımı gerçekleştirmek için, sendikal yaşamı düzenleyen yasaların ivedilikle, gerçek demokratik usul ve esaslara bağlanarak yeniden düzenlenmesi, sendikalara demokratik örgütlenme haklarının verilmesi gereklidir. Böylece, sendikalar güçlenecek ve 1 Mayıslarda şiddeti amaçlayan grupların karşısında, güçlü bir demokratik sendika yapısı ve gücü oluşturulacaktır. Bu şekilde de, bu alanlar, şiddeti kendileri tasfiye edeceklerdir.

Aynı şekilde, kamu sendikalarının da iç hukuk düzenlemesi bir an önce gerçekleştirilmeli, gerçek bir sendikal yapı ortaya çıkarılmalıdır. Böylece, legal örgütlenme genişledikçe illegal örgütlenme de gerilemiş olacaktır. Unutulmamalıdır ki, çağdaş, demokratik bir toplum yaratma, demokrasiyi kurumlaştırma, daha çok baskıyla değil, daha çok demokrasiyle mümkündür.

Sayın milletvekilleri, 12 Eylül sonrası uygulamaya konulan kültürel, sosyal ve ekonomik politikalar, yeni bir insan tipi yaratmaya yöneliktir; çevresinde gelişen olaylara duyarsız, bireyci, çıkarcı, tüm moral değerleri yadsıyan ve bunların yanına da, bedeli nasıl ödenmiş olursa olsun, sadece kazanmak amacını koyan bir insan tipi. Bugün, ülkemizde, toplumsal gelirin dağılımındaki adaletsizlik artarak gidiyor, millî gelir hakça bölüşülmüyor; üretmeden kazanmanın, ülkesini ve insanını soyarak zenginleşmenin adı, iş bitiricilik sayılıyor; rant ve faiz âdeta özendiriliyor; bütün ahlâkî değerlerin ve kavramların içleri boşaltılıyor, insanlar erdemlerinden özveride bulunmaya zorlanıyor, soylu davranışlara dudak bükülüyor; işkence olayları, yargısız infazlar devam ediyor ve kurumlaşıyor; insan hakları, giderek hız kazanan ve yoğunlaşan bir biçimde ihlal ediliyor; ceza ve tutukevleri çağdışı; çalışanların tamamı örgütlenme, grev hakkına sahip değil; yükseköğrenimin eşiğindeki gençler huzursuz ve güvensiz; işsizlik çığ gibi büyüyor; hayat pahalılığı çekilmez bir hal alıyor; kırsal alandaki yaşam koşullarının yetersizliği sonucu kentlere akan insanlarımız başlarını sokabilecekleri, elektriksiz, yolsuz, susuz bir odacık için canlarını veriyor; şehirlerin etrafında yeni yeni halkalar oluşturan gecekondu kentleri büyüyor, yeni kültürler ortaya çıkıyor; kent, kırsal kesim ve gecekondu kültürüyle insan arasında uyum sağlanamıyor. Pek çok noksanıyla özetlenmeye çalışılan bu tablo içinde, 1 Mayısta sergilenen şiddet, insanlarımızda, kaygılara ve korkulara yol açmıştır; ancak, bilinmelidir ki, bu olaylar, içinde bulunduğumuz toplumun koşullarına ve doğasına bir parça da uygundur. Topluma egemen kılınan ekonomik, kültürel, politik'ye hukuksal koşulların suç ve suçlu yaratmaya ne denli elverişli iklim

oluş- turduğunu görmeliyiz; toplumun, her an patlamaya hazır bir barut fıçısı haline getirildiğini farketmeliyiz. Hepimiz biliyoruz ki, suçluyu kazırsanız altından insan çıkacaktır. Ne var ki, polis devletine özgü baskıcılıktan, insanı kul gören devlet anlayışından, yurttaşlarını potansiyel suçlu gibi gören devlet anlayışından, insanları etnik kökenlerine ve mezheplerine göre bir şablona oturtan çağdışılıktan, hukuk devletiyle kanun devletini birbirine karıştıran görüşten, uzlaşmayı, anlaşmayı, konuşmayı, hoşgörüyü reddeden, sevgiyi reddeden kısırlıktan ve sığlıktan uzaklaşamadığımız sürece, emeğin hakkını veremediğimiz sürece, insan gibi yaşamanın asgarî koşullarını sağlayamadığımız' sürece, hepimizin kınadığı olayların azalmasını beklemek ve umut etmek, pek de haklı bir beklenti olmayacaktır.

İnsanlarımıza hayal kurma olanağı dahi vermiyorsunuz ve ondan sonra da, umutsuzca girişilen şiddet karşısında şaşkınlığa düşüyoruz. Olaylar, basında ifadesini bulduğu gibi, varoşların kente inmesi değildir; o insanlar, az önce çizilen koşullar içerisinde yaşamaktadır, kimsenin de bir yere indiği yoktur, iç içe geçmiş sorunlar yumağıyla yine iç içe yaşamaktadırlar.

Bu olaylar rastlantısal değildir; ama, kaderimiz de değildir. Dürüst, ahlaklı, emeğe saygılı, insan haklarına saygılı, hak ve özgürlüklerin özüne saygılı bir yönetim eliyle sorunların üstesinden gelmek hiç de zor değildir.

Sayın milletvekilleri, olayı yalın değil, bütün boyutlarıyla, sosyolojik, politik, ekonomik ve kültürel boyutlarıyla ve yukarıda özet olarak sunmaya çalıştığım karmaşık tabloyla birlikte ele ahiye irdelersek, sağlıklı çözümler bulmak mümkün olur. Sonuç olarak, terör çıkar yol değildir; bunun vurgulanması ye altının çizilmesi önemlidir; ama, çağdaş bir demokrasiyi kurumlaştırmak, çağdaş bir güvenlik konsepti oluşturmak da en az o kadar önemlidir. Bu genel değerlendirmeden sonra, komisyon raporuna hangi noktalarda muhalefet ettiğimi kısaca açmaya çalışacağım.

Değerli arkadaşlarım, Kadıköy İskele Meydanının, etkin güvenlik tedbirlerinin alınmasını güçleştirecek fizikî yapıda olmasına rağmen miting alanı olarak neden tespit edildiği anlaşılamamıştır. Çok önceden, mitingi sabote edecek illegal örgütler, yapacakları eylemler, kıyafetlerine ve sloganlarına varıncaya kadar bütün ayrıntılarıyla istihbar edilmiş ve hatta kendi yayın organlarında ilan edilmiş olmasına rağmen, olay öncesi tahriklerde ve saatlerde, güvenlik güçlerince, yeterli önlem alınmamış, grupların miting alanına girmeden çok önce, uzak noktalarda ve birleşmeden etkisiz hale getirilmeleri mümkünken, böyle bir yola başvurulmamıştır.

Havadan kontrol, zamanında ve yeterince yapılamamıştır. . Tek tip üniforma giyerek, ellerinde sopalarla, askerî bir düzen içerisinde miting alanına gelen militanlar, önceden görüldüğü halde, gelişleri engellenmemiş ve etkisiz hale getirilmemişlerdir. Aranarak bırakılan kişilerin taş ve sopalarla saldırıda bulunduğu, Emniyet Genel Müdürünün de taş ve sopaların önceden miting alanına

getirildiğini belirttiği, kısacası, güvenlik güçlerinin, olay öncesi ve sonrasında, yeterince arama ve inceleme yapmadığı ortaya çıkmıştır. Kamuya ve özel kişilere ait araçlara saldırılar yapılırken güvenlik güçlerinin hiç müdahale etmedikleri, eldeki panzer, su sıkma aracı, itfaiye aracı gibi araç ve gereçleri etkin bir şekilde kullanmadıkları anlaşılmıştır.

Mevcut güvenlik güçlerinin, sayıca ve araç gereç bakımından yetersiz oldukları, gereken düzeyde eğitilemedikleri ve deneyimsiz oldukları açıkça ortaya çıkmıştır. Telsiz muhaberesinin yeterli ve sağlıklı olması için gerekli tedbirler alınmamıştır.

Ölen kişilerin neden ve ne şekilde öldükleri konusunda yeterli bilgi ve belge bulunamamış :ve tatmin edici bir açıklama yapılamamıştır. Polisin, personel araç gereç, eğitimi gibi yetersizliklerinin, yetkililerce, zamanında, tam takdir edilemediği anlaşılmıştır.

İçişleri Bakanlığı, başta Vali olmak üzere, olay öncesinden itibaren takdir hataları gösteren, sevk ve idareyi etkili bir şekjlde yapamayan, özellikle askerî birliklerle koordinasyonu sağlayamayan yetkilileri suçsuz bulmuştur.

Değerli arkadaşlarım, hepiniz hatırlarsınız, Amerika Birleşik Devletleri Başkanı Ronald Reagan'a bir suikast düzenlenmişti. Suikastın hemen sonrasında, Beyaz Sarayda, Başkanı korumakla görevli, sayıları dörtyüzün üzerinde olan koruma görevlilerinin tümü görevlerinden uzaklaştırılmıştır. Bu bir zihniyettir, bu bir anlayıştır. Bu yaptırımı uygulamazsanız, bunları, bu olayları önleyemeyiz. Görülüyor ki, raporda, olayların sebepleri, sorumluları sağlıklı bir şekilde tespit edilememiştir. Bakanlığın, polisin yetiştirilmesi, eğitimi, yeterli araç gereç sağlanması konularındaki politikası yanlış olduğu gibi, İstanbul Valisinin yanı sıra, buradaki emniyet yetkililerinin, askerî birlik komutanlarının da ihmalleri ve yanlış değerlendirmeleri, olayların bu boyutlara ulaşmasına sebep olmuştur. Unutulmamalıdır ki, 1977 yılının 1 Mayısında katledilen 37 yurttaşımızın, hâlâ, failini bulabilmiş değiliz: Ne yazık ki, 1996 yılı 1 Mayısında da, bunlara, 3 yurttaşımız daha eklenmiştir ve öyle görünüyor ki, faili meçhul cinayetler zincirinde bunlar da yerlerini alacaklardır.

Değerli arkadaşlarım, yukarıda sayılan gerekçelerle Komisyon raporuna muhalefet şerhi koydum.

Bu vesileyle, Yüce Meclise saygılar sunuyorum. (CHP, DSP ve ANAP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ediyorum Sayın Erdem.

Anavatan Partisi Grubu adına, Sayın Nejat Arseven; buyurun.

ANAP GRUBU ADINA NEJAT ARSEVEN (Ankara) - Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; ben de, 18 Mart Çanakkale Zaferinin yıldönümünde, Kurtuluş Savaşı destanımızın ilk sayfası, başlangıcı olarak değerlendirilebilecek bu

günde, Çanakkale'yi geçilmez kılan ve şehadet mertebesine erişen tüm memleket evlatlarımıza, bütün Anavatan camiası adına, Tanrı'dan rahmet diliyorum.

Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; Kocaeli Milletvekili Şevket Kazan ve 15 arkadaşının, İstanbul- Kadıköy'de 1 Mayıs günü meydana gelen olaylarda gerekli tedbirlerin alınmadığı iddialarını araştırmak amacıyla, Anayasanın 98 inci, İçtüzüğün de 104 ve 105 inci maddeleri uyarınca bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi üzerine açılmış bulanan (10/67) numaralı Meclis araştırmasıyla ilgili Komisyon raporu üzerinde, Anavatan Partisi Grubunun görüşlerini Yüce Heyetinize arz etmek üzere söz almış bulunuyorum; bu vesileyle, Yüce Heyetinizi de en içten duygularımla selamlıyorum.

Sayın milletvekilleri, 1 Mayıs günü, İstanbul-Kadıköy'de Türk-İş, Hak-İş, DİSK ve KESK'in 1 Mayıs işçi bayramı kutlamalarıyla ilgili olarak düzenlemiş oldukları toplantıya karışmış bulunan yasadışı örgütlerin meydana getirmiş oldukları olayların bütün milletimizi ve tabiî, Yüce Meclisimizi yürekten yaraladığı, hepinizin malumlarıdır.

Maalesef, bu olaylarda 3 sivil vatandaşımız ölmüş, 30 sivil ve 58 polisimiz yaralanmış, bu yasadışı örgütlerce araçlar ateşe verilmiş, mağazaların cam ve çerçeveleri kırılmış, mallar yağmalanmış ve maalesef, yüzmilyonlarca liralık maddî bir zarar da ortaya çıkmıştır. Yine, Yüce Heyetinizin 14.5.1996 tarihli ve 51 inci Birleşiminde alman 422 sayılı kararla kurulan (10/67) esas numaralı Komisyon, aynı zamanda, benim de Anavatan Partisi temsilcisi olarak üyesi bulunduğum bu komisyon, Yüce Meclisin kararından hemen sonra çalışmalarına başlamış ve fevkalade olumlu, ciddî, olayları büyük bir hassasiyetle inceleyen uzun çalışmalardan sonra, bugün huzurunuzda görüşülmekte olan raporunu, 4.12.1996 tarihli 11 inci Birleşiminde aldığı karar üzerine hazırlamıştır.

Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; 1 Mayıs olaylarıyla ilgili olarak kurulmuş olan bu Komisyonun çalışmaları sırasında, konunun önemini de dikkate alarak, başta donemin İçişleri Bakanı olmak üzere, konuyla ilgili bulunan toplantının düzenleyicisi konfederasyonlarımızın başkan Ve yöneticileri ile birçok sendika yöneticilerinin, emniyet yöneticilerimizin, idarecilerimizin ifadelerine başvurulmuş; bahse konu kişilerin yazılı ve sözlü ifadelerinin yanında, yine olayla ilgili birçok kişi dinlenmiş, yazışmaları ve raporları incelenmiştir.

Komisyonun yapmış olduğu bu çalışmalar ve elde edilen bilgi ve belgelere göre, 1996 yılı nisan ayının başından itibaren, illegal aşırı sol örgütlerin yayın organı olan çok sayıda dergi tarafından, memurlar işçiler, öğrenciler, köylüler gibi çeşitli toplum kesimlerinin 1 Mayıs mitingine katılmaya, direniş, savaşma, dayanışma ve mücadeleye davet edildiği; çeşitli illegal gruplar tarafından da, aynı doğrultuda bildiriler dağıtıldığı anlaşılmıştır.

1996 yılı 1 Mayıs kutlamalarının, Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu hükümlerine göre, toplantı alanı olarak tespit edilen Kadıköy İskele Meydanında yapılması amacıyla, yine, Türk - İş, DİSK, Hak - İş ve KESK yöneticileri bir

mutabakata varmışlar ve bu doğrultuda, 19.4.1996 tarihinde de İstanbul Valiliğine başvurmuşlardır.

Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; yasal bütün prosedürüne uyulmak suretiyle bahse konu konfederasyonlarımızın düzenlemiş oldukları 1 Mayıs kutlamasıyla ilgili bu toplantıda olayların meydana gelmesi ve gelişmesindeki etkin unsur ve suçlular, elbette, taş ve sopalarla bu hain eylemlerini gerçekleştiren illegal örgütler ve teröristlerdir. Bu olayda, işçinin sosyal ve ekonomik sorunlarının duyurulmak istendiği böyle bir günde, kürsülerde konuşmak isteyen sendika temsilcilerinin dahi militan gruplarca taşlanmalarını ve neticede kürsünün işgali suretiyle konuşturulmamalarını kabul etmek mümkün olmadığı gibi, bundan sonra olabilecek bu ve benzeri toplantılarda ilgililerin daha hassas davranmaları gerektiği de açıktır.

Bununla esas ifade etmek istediğimiz, 1 Mayıs 1996 tarihinde ülkedeki anarşi ve terörün gelmiş olduğu noktanın tespiti ve yaklaşan 1 Mayısta, geçen 1 Mayısın da tecrübesiyle -Hükümetin ve ilgililerin, tüm hassasiyeti göstererek- gerekli tedbirlerin alınmasıdır.

Değerli arkadaşlarım, aslında, o gün, yani geçen 1 Mayısta, güvenlik kuvvetlerimizin itidalli davranışı, belki -hatta, belki değil mutlaka- Kadıköy Meydanının kana bulanmasının ve aslında o kargaşa anında ayırt edilmesi fevkalade zor olan yüzlerce değerli işçi kardeşimizin de yok yere kanlarının dökülmesinin önüne geçmiştir.

Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; Yüce Heyetinizin kararı üzerine kurulmuş bulunan bu Komisyonun gerek çalışmaları sırasında gerekse huzurunuzda bugün görüşülmekte olan raporundan açıkça ve bir kere daha anlaşılmıştır ki, asıl olan, anarşi ve terör konularının istismarı değil, doğru tespit ve teşhislerle üzerine gidilmesidir. Bu konu, aslında, yalnız hükümetlerin değil, hükümetler tarafsız ve objektif bir şekilde görevini yaptıkları sürece, tüm Parlamentonun da ortak sorumluluğundadır. Asıl olan, bu ve benzeri olaylara -olayımızda olduğu gibi- hükümet görevini yaptığı sürece, Yüce Parlamentonun yekvücut olarak karşı çıkması ve bu olayları bir siyaset malzemesi haline getirmemesidir. Parlamentonun açıkça ortaya koyacağı bu tavır, sokağa hâkim olma istek ve eylemlerinde aşırı ısrarlı oldukları görülen şiddet yanlısı grupların bu davranışlarını da, arzularını da mutlaka caydıracaktır.

Değerli arkadaşlarım, Anavatan Partisi Grubu adına, bu ve benzeri olaylarda görevini layıkıyla, büyük bir özveriyle yaptığına inandığımız tüm güvenlik güçlerinin ve özellikle özel tim görevlilerinin, yani, bütün emniyet güçlerimizin etkisiz gösterilmesini ve yıpratılmasını da son derece yanlış bulduğumuzu, burada, huzurunuzda, bir kere daha ifade etmek istiyorum. Yine, Komisyon çalışmaları ve rapordan açıkça anlaşılmaktadır ki, illegal güçlerin, teröristlerin, sanki polisten sâdır oluyormuş gibi, çok sert bir davranışını, aslında, orada fevkalade halisane duygularla bulunan, vatanın birliğini ve bütünlüğünü her şeyin

üzerinde tutan ve tuttuğuna Anavatan Partisi olarak bizim de yürekten inandığımız işçi kardeşlerimize yönelik bir olay gibi gösterme gayretleri de, burada, asil Türk polisinin, emniyet güçlerinin olgun ve bilinçli davranışıyla neticesiz kalmıştır. Yani, her zaman olduğu gibi, bu olayda da çok basiretli davranan ve olayda büyük ölçüde can kaybına sebebiyet vermeyen güvenlik güçlerimizi, Anavatan Partisi adına bir kere daha takdir ediyorum.

Değerli milletvekilleri, ayrıca, bu olay, Türkiye'de, tüm anayasal kuruluşların ve özellikle icranın başı olan Hükümetin, Türkiye'nin birlik ve bütünlüğüne kastettikleri yolunda hiçbir tereddüt bulunmayan bu eşkıyanın yok edilmesi ve tabiî, toplumumuzda bu gibi yeni insanların -yani, ülkesine ve milletine kasteden insanların- üremesemesi, çoğalmaması konusunda gerekli her türlü ekonomik ve sosyal tedbirleri alma sorumluluklarını da ortaya koymuştur.

Çok değerli arkadaşlarım, yine, burada, bizim önemli tespitlerimizden birisi, bu toplantıyı düzenleyen ve orada fevkalade halisane niyetlerle bulunan işçi kardeşlerimizin, olay sırasında, bu kötü niyetli kişilere karşı göstermiş oldukları tepki ve yine, toplantıyı düzenleyen değerli konfederasyonlarımızın başkan ve yöneticilerinin olayla ilgili beyan ve ifadeleridir. Olayımızda büyük bir açıklıkla görülmüştür ve bir kere daha tespit edilmiştir ki, işçi kardeşlerimiz ve onların değerli yöneticileri, bu gibi olayların ve bunları meydana getirenlerin kesinlikle karşısındadır.

Değerli milletvekilleri, yine, bu Komisyon çalışmaları ve raporu açıkça göstermektedir ki, söz konusu araştırma önergesinde ifade edilen ve bizim o gün de, bugün de katılmadığımız, devletin . acz içinde olduğu ve acz içinde kaldığı beyanı fevkalade gerçekdışı olup, Türkiye Cumhuriyeti Devleti, tarihinden bu yana hiçbir dönemde acz içinde olmamıştır. Soruşturma raporu da açıkça. göstermektedir ki, devlet, olaylarla ilgili bütün tedbirleri yerinde ve zamanında almıştır. Türkiye Cumhuriyeti Devleti, ülkesi ve milletiyle bölünmez bir bütündür; aynı zamanda, çok büyük ve güçlüdür. Dün olduğu gibi, bugün de, yarın da, hiçbir zaman, hiçbir güce, hele böyle, bu gibi çapulculara karşı acz içinde olmamıştır ye olmayacaktır da.

Değerli arkadaşlarım, yine, araştırma önergesindeki "polisimize, güvenlik güçlerimize, devrin İçişleri Bakanı tarafından yetkilerini kısıtlayıcı müdahalelerde bulunulduğu" ifadesinin de gerçekle bir alakasının bulunmadığı, gerek komisyon çalışmaları sırasında ve de gerekse huzurunuzda bugün görüşülmekte olan raporla ortaya çıkmış bulunmaktadır. Bu gibi, bütün toplumu ilgilendiren ve Anavatan Partisinin iktidarda veya muhalefette olmak gibi bir tefrik yapmadan üzerine gidilmesini ifade ettiği konularda Anavatan Partili Sayın İçişleri Bakanımızın böyle bir tavır içinde olmayacağını, o günde bu araştırma önergesinin açılıp açılmamasının görüşüldüğü gün de bu kürsüden ifade etmiştik. Araştırma Komisyonunun çalışmaları ve raporunda, Sayın Bakanın böyle bir dahlinin bulunmadığının tespitinden de, Anavatan Grubu adına, büyük bir memnunluk duyuyorum.

Değerli milletvekilleri, nasıl ordumuz milletimizin gözbebeğiyse, Türk polis teşkilatı da, özellikle 1980 sonrası, tarafsız tutumuyla, gerek eğitim ve de gerekse teknolojik gelişmesiyle devletimizin en değerli kurumudur. Hepimizin evlatlarından oluşan, bizim içimizden çıkan ülkede huzur ve nizamın sağlanması için gece gündüz çalışan ve hatta siyasî partilerimizin il, ilçe teşkilatlarının veya genel merkezlerinin önünde nöbet tutarken hayatını kaybeden polisimizi rencide etmek yerine yüceltmek ve ona sahip çıkmak, bu Parlamentonun ve her bir milletvekilinin de görevidir. Bu olayda da, devlet ve onun güvenlik güçleri, hadisenin seyri içerisinde, büyük bir basiretle olayın önlenmesi ve özellikle, hepsi birbirine karışmış miting sahasındaki insanlar içinde can kaybının az olması için elinden geleni yapmıştır.

Önergede ifade olunan "kaşıt" ve "bilinçsiz müdahale" ifadelerinin de gerçekdışı olduğu, yine bu komisyon çalışması ve raporla ortaya çıkmış bulunmaktadır. Olay sırasında güvenlik kuvvetlerinin davranışlarında bilinç vardır, şuur vardır; orada toplanan suçsuz, kusursuz onbinlerce işçi kardeşimizin hayatını riske atmama basireti vardır.

Değerli milletvekilleri, üyesi bulunduğum Komisyonun huzurunuzda görüşülmekte olan raporu, ben ve bu Komisyonda Anavatan Partisini temsil eden İstanbul Milletvekili Sayın Yusuf Pamuk tarafından, herhangi bir muhalefet şerhi de olmadan imzalanmış bulunmaktadır. Dolayısıyla, Anavatan Partisi olarak, bugün huzurunuzda bulunan raporda ifade edilen hususlara katıldığımızı', huzurunuzda, bir kere daha ifade ediyorum. .

Ayrıca, bu komisyon çalışmalarına katılan bütün Komisyon üyesi arkadaşlarıma ve komisyon çalışmalarını büyük bir basiretle yöneten Komisyon Başkanımıza, huzurunuzda, Anavatan Partisi adına bir kere daha teşekkür ediyor; bu vesileyle, Yüce Heyetinizi en içten duygularımla selamlıyorum. (ANAP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ediyorum Sayın Arseven.

Refah Partisi Grubu adına, Sayın Ekrem Erdem; buyurun. (RP sıralarından alkışlar)

Sayın Erdem, süreniz 20 dakikadır.

RP GRUBU ADINA EKREM ERDEM (İstanbul) - Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; 1 Mayıs 1996 tarihinde İstanbul Kadıköy'de 1 Mayıs işçi ve emek bayramı kutlamaları sırasında meydana gelen olayları araştırmak üzere Yüce Heyetinizin tensibiyle kurulan Komisyonun hazırladığı rapor üzerinde Refah Partisi Grubunun görüşlerini arz etmek üzere, huzurlarınızda bulunuyorum.

Sözlerime başlarken, Yüce Heyetinizi saygıyla selamlarım.

Sayın milletvekilleri, birçok ülkede olduğu gibi ülkemizde de, her yıl, 1 Mayıs, işçi ve emek bayramı olarak kutlanmaktadır. Türk-İş, Hak-İş, DİSK ve

KESK, İstanbul-Kadıköy'de 1 Mayıs işçi ve emek bayramını birlikte kutlamak üzere miting yapma kararı alırlar. 1 Mayıs 1996'da bu miting gerçekleşir.

Hepimizin malumu olduğu üzere, sayıları 5 bini geçmeyen illegal örgüte mensup birtakım provokatörlerin gayretiyle miting alanı bir savaş alanına döndürülmüştü. Olaylarda 3 Vatandaşımız hayatını yitirmiş ve 50'si emniyet görevlisi olmak üzere, takriben 70 vatandaşımız da çeşitli yerlerinden yaralanmışlardı. Olaylar sırasında çok sayıda işyeri tahrip edilmiş; olayda, olaylarla uzaktan yakından ilgisi olmayan birçok esnafımız milyarlarca lira zarara sokulmuş ve kamuya ait birçok yer de tahrip edilmişti.

Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; bildiğiniz gibi, günlerce ülkemizin en önemli gündem maddesini bu olaylar oluşturmuş ve medyada konuyla ilgili çeşitli iddialar yer almıştı. Konuyla ilgili olarak sendikalar emniyeti suçlarken, emniyet de sendikaları suçlamıştı. Hatta, İçişleri Bakanımızın polisin yetkilerini kısıtladığı ve böylece olaylara sebebiyet verdiği iddiaları da basınımızda yer almıştı.

Bunun üzerine, o günkü Anamıhalefet Partisi Grup Başkanvekili Sayın Şevket Kazan ve 15 arkadaşı, konunun araştırılması, iddialara açıklık getirilmesi, varsa birtakım kusur ve ihmallerin ortaya çıkarılması, bu ve buna benzer-hadiselerin olmaması için, alınması gereken tedbirlerin tespiti amacıyla 3.5.1996 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına bir araştırma önergesi vermişlerdi. Türkiye Büyük Millet Meclisinin 51 inci Birleşiminde -yani, 14.5.1996 tarihinde yapılan Genel Kurul toplantısında- bu talep yerinde bulunmuş ve araştırma komisyonu kurulmasına karar verilmişti. Benim de içerisinde yer aldığım Komisyon, çalışmalarının büyük bir kısmını Ankara'da yapmış, dokuz günlük bir çalışmayı da, İstanbul'da gerçekleştirmişti.

Komisyon, çalışmalarına, İçişleri Bakanı Sayın Ülkü Güney'i ziyaretle başlamış, bilgisine müracaat edilmiş, konuyla ilgili Bakanlıkta bulunan bilgi ve belgeler talep edilmiş, daha sonra, Emniyet Genel Müdürü başta olmak üzere, konuyla ilgili emniyet mensupları, sendika başkanı ve yöneticileri dinlenmişti. İstanbul'daki dokuz günlük çalışmada da İstanbul Valisi, vali yardımcıları, İstanbul'da bulanan emniyet görevlileri ile sendika mensupları ve mağdur olan esnaf dinlenmiş; ayrıca, olay mahalline de giderek, olay, bizzat, yerinde incelenmişti. Konuyla ilgili çeşitli kurum ve kuruluşların ellerinde bulunan bilgi ve belgeler de istenilmiş ye bir kısmi temin edilmiştir. Neticede, toplanan bilgi ve belgelerin ışığı altında hazırlanan rapor, Yüce Heyetiniz önüne getirilmiştir.

Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; 1 Mayısı Kadıköy İskele Meydanında yapacakları bir açık hava toplantısıyla kutlama kararı alan Türk-İş, Hak-İş, DİSK ve KESK, DİSK Genel Sekreteri Kemal Daysal başkanlığında, Ömer Faruk Büyükkucak, Şenol Oğuz, İrfan Erdemoğlu, Atilay Ayçin, Hüseyin Hulusi Karlı ve Orhan Artuğ'dan oluşan bir düzenleme heyeti de oluştururlar. Söz konusu heyet, 19.4.1996 tarihinde İstanbul Valiliğine başvuruda bulunur. İstanbul

Valiliği de, 22.4.1996'da olurunu verir. Ayrıca, 29.4.1996 tarihinde, 2911 sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu ve Uygulama Yönetmeliği hükümleri gereğince, tertip heyetinin görev ve sorumluluklarını belirleyen hususlar maddeler halinde belirlenerek, tebliğ ve tebellüğ belgeleri şeklinde tertip heyeti başkanı Kemal Daysal'a tebliğ edilir.

Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; Millî İstihbarat Teşkilatınca, çeşitli illegal örgütlerin İstanbul'un çeşitli bölgelerinde, özellikle de Kadıköy'deki açık hava toplantısında olay çıkaracakları, meydanda bulunan kitleyi polisle karşı karşıya getirmeye çalışacakları önceden tespit edilmiş ve ilgili birimler bu konuda uyarılmış. Geçmiş yıllarda yaşanan üzücü hadiselerin bir daha yaşanmaması, herhangi bir nahoş hadiseye meydan verilmemesi için, gerek İstanbul Valiliğinde gerekse İstanbul Emniyetinde 1 Mayıs günü öncesi ve 1 Mayıs günü yapılması gereken tedbirlerle ilgili olarak çeşitli toplantılar yapılmış ve çeşitli kararlar alınmış. Bu cümleden olarak, 1 Mayıs günü ilde meydana gelebilecek olayları takip ve kontrol amacıyla Vali Yardımcısı Osman Demir başkanlığında asayiş harekât merkezi oluşturulmuş. Kadıköy Belediyesi önünde toplu yürüyüş yapılacağı yönünde duyumlar alındığı, bu nedenle, belediye binası önünden başlayarak, güzergâh üzerindeki cadde, sokak girişleri ve miting alanı çevresinde toplam 45 arama noktası ve yürüyüş güzergâhı ile miting alanında 12 hâkim nokta tespit edilerek planlama yapılmıştı.

Mitingle ilgili olarak alınacak tedbirler belirlenmiş, görevliler arasında işbölümü ve sorumluluk dağılımı yapılmış, 1 655'i şevke hazır olmak üzere takriben 4 bin emniyet görevlisi görevlendirilmiştir. Yine, Kadıköy dışında, Taksim Meydanı ile diğer önemli meydanlarda da izinsiz toplantı ve yürüyüşlerin de yapılacağı ihtimali üzerine, olası kanunsuz toplantıları engellemek, kamu düzenini sağlamak için gerekli tedbirlerin yanı sıra, ilçe emniyet müdürlükleri de konuyla ilgili olarak uyarılmış ve gerekli tedbirlerin alınması istenmiş. Personelin uyması gereken hususların "Genel Talimatlar" başlığı altında tespit edildiği; elinde kesici, vurucu, kırıcı ve öldürücü silahlarla yanıcı, parlayıcı ve patlayıcı madde bulunan toplulukların mütecaviz olmaları ve uyarılara uymadıkları hallerde, Polis Vazife ve Selahiyet Kanunu ve Nizamnamesi ile Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanun ve Yönetmeliğindeki şartların oluşması durumunda, amirin emriyle, dereceli olarak zor kullanılacağı, emir alınmadan kesinlikle silah kullanılmayacağı, dağıtmada, en yakın boyalı su ihtiva eden panzerin kullanılacağı kararlaştırılır.

1 Mayıs 1996 günü, saat 8.00'de Kadıköy Rıhtım ve Karaköy Rıhtımında emniyet kuvvetlerinin sevk ve naklinde kullanılmak üzere birer deniz otobüsünün, ayrıca, gerek emniyet kuvvetlerinin nakli gerekse mitinge katılan vatandaşın ulaşım ihtiyaçlarının karşılanması için, Kadıköy minübüs durakları, Salı Pazarı ve Rıhtım Caddesi-Haydarpaşa istikametinde toplam 100 adet belediye otobüsünün hazır bulundurulması kararlaştırılıp, İstanbul Büyükşehir Beledi-

yesinden talep edilmiş. 3 üncü Kolordu Komutanlığından görevlendirilecek ihtiyat kuvvetin bir taburunun Fenerbahçe Stadyumunun yanında, bir bölüğünün GATA bahçesinde, bir bölüğünün Göztepe kavşağı Karayolları bahçesinde, bir bölüğünün Taksim Gezi Parkında, saat 9.00'da bulundurulması istenmiş.

Komite Başkanı Kemal Daysal'dan, arama noktalarına gelen gruplarda sürtüşme yaşanmaması için, düzenleme kurulundan, 45 arama noktasında tanıtıcı kıyafetli en az ikişer kişinin, mitingin seyri esnasında kürsü ve çevresinde özel tanıtıcı kıyafetli en az 2 bin kişinin görevlendirilmesi de istenmiştir.

Kısacası, 1 Mayıs işçi ve emek bayramı nedeniyle yapılacak olan mitingin huzur içerisinde geçmesi, mitinge katılanların kolayca dağılmalarını sağlamak üzere her türlü kararlar alınmış, uygulamaya da konulmuştur.

1 Mayıs 1996 günü, görevliler, erken saatlerde görevli oldukları mahallerde yerlerini almaya başlamışlar; o gün, saatler 9.30'u gösterene kadar herhangi bir olay olmamış. Mitinge gelenler, kontrol noktasında kontrolden geçirilmiş, her şey seyrinde giderken, ilk çatışma 3 numaralı arama noktasında meydana gelmiş ve arama yapan görevlilere, güvenlik kuvvetlerine arama yaptırmak istemeyen, takribi 500 kişilik maskeli bir grubun saldırısıyla başlamış. İkinci çatışma ise, Ziverbey Caddesi girişinde bulunan 1 numaralı arama noktasında meydana gelmiş; saat 09.45'te, yaklaşık 1 500 kişilik yasadışı pankartlar taşıyan maskeli bir grup 1 numaralı arama noktasına gelmiş; polisin ikazlarına rağmen kendilerini arattırmamak için polise taşlı ve sopalı saldırıda bulunmuşlardır. Bu şırada, daha önce alana giren grupların da, bu 1 500 kişilik gruba destek vermek amacıyla polise saldırdığı, orada bulunan bir banka şubesinin camlarını kırdıkları, çevik kuvvete ait panzeri tahribe çalıştıkları, polis otosuna zarar verdikleri, Emniyet müdür yardımcıları ile iki polis memurunun yaralanmasına da yol açtıkları tespit edilmiş. Bu arada, iki kalabalık yasadışı grup arasında kalan görevlilerin, müessif bir olaya meydan vermemek için, iyi niyetli olarak arama noktası üzerindeki sokaklara doğru çekildikleri, takviye kuvvetlerinin gelmesinden sonra durumun normale döndüğü tespit edilmiştir. Takviye kuvvetlerinin gelmesinden önce ve arama yapan görevlilerin çekildiği sırada, kimin tarafından ve ne şekilde atıldığı tespit edilemeyen silah sesleri duyulmuş; bunun sonucunda da, yaralanan üç vatandaşımız, kaldırıldıkları hastanede hayatlarını kaybetmiştir.

Diğer bir çatışma da, saat 10.00 civarında, Kadıköy Evlendirme Dairesi yanında bulunun 5 numaralı arama noktasında meydana gelmiştir. Polise arama yaptırmak istemeyen 20-30 kişilik diğer bir grubun da desteğiyle polise saldırıya geçmiş; görevlilerin, olayı büyütmemek için Söğütlüçeşme tren istasyonu çıkışında oluşturulan 4 numaralı arama noktası görevlilerinin yanına çekilmesine rağmen, saldırı devam etmiş; tren istasyonunun, bazı emniyet otoları ile belediyeye ait bir aracın camlan kırılmıştır.

Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; sendika temsilcileri ve tertip komite-

si üyeleri, olayların bu boyuta gelmesinden, yasadışı grupların taşkınlıklarını, sayılarını ve topluluğa hâkimiyetlerini gördükten sonra,mitingin bittiğini ilan etmenin uygun olacağını düşünmüşler; ancak, daha büyük gerginlikler yaratacağı endişesiyle böyle bir karar almaktan vazgeçerek mitingin bir an önce başlatılmasına karar vermişler.

Miting alanına girişte yaşanan olaylara bakıldığında, polisin, aramalarda çok zayıf kaldığı ve zor anlar yaşadığını görmekteyiz; zaman zaman kendi mensuplarını bile koruyamama noktasına gelmiş, sayısal olarak polisimiz yetersiz kalmış, binlerce illegal örgüt mensubuna karşı 50-100 kişilik görevli grubu azınlıkta kalmış. Herhangi bir olayın yaşanmaması için emniyet görevlileri olağanüstü gayret göstermiş; zor anlar yaşamasına rağmen silah kullanmamış; bütün tahriklere rağmen, elinden geldiğince çatışmaya girmemiş; sağduyusuyla, olası daha büyük olayları önlemiştir.

Kalabalığın toplandığı alanda yaşanan gerginlikler, sendikacıları ve tertip komitesini, mitingi, belirlenen saatten önce başlatmaya sevk etmiştir. Saat 12.00 civarında saygı duruşu ve İstiklal Marşıyla miting başlatılmış, türküler okutulmuş; DİSK Genel Sekreteri Kemal Daysal ve Türk-İş Ge- . nel Sekreteri Şemsi Denizer tarafından konuşmalar yapılmış; sanatçı Haluk Özkan'ın kürsüye davet edilmesi sırasında 30-40 kişilik bir grup kürsüye çıkmak istemiş, bu grup sendika görevlilerince engellenmeye çalışılmış, bu sırada kürsü hâkimiyeti kaybedilmiş; Hak-İş Genel Başkan Yardımcısı Hüseyin Tanrıverdi ve DİSK Genel Başkanı Rıdvan Budak konuşturulmamış. Saat 13.00'te mitingin sona erdiği ilan edilmiş; bunun üzerine, işçiler alandan ayrılmaya başlamış; sayıları 5 bini bulan saldırgan topluluk kürsü hâkimiyetini tamamen ele geçirmiş, saat 15.00'te onlar da dağılmaya başlamışlar. Bütün ikazlara rağmen, saldırgan gruplar, dağılma sırasında da, Rıhtım Caddesi ve Söğütlü Çeşme Caddesi üzerinde bulunan işyerlerini tahrip etmişler, yaklaşık olarak 10 araca hasar vermişler, 2 otoyu yakmışlar, takriben 105 işyerinde 27 milyarlık hasar meydana getirmişlerdir.

Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; sonuç olarak ifade edilmek istenirse, Millî İstihbarat Teşkilatının da Önceden tespit ettiği gibi, o gün, İstanbul'un çeşitli yerlerinde, özellikle/Kadıköy'de, illegal örgütlerin, toplulukla güvenlik güçlerini karşı karşıya getirecekleri biliniyordu. Bunun bilinmesine rağmen, illegal örgütlerin, İstanbul'un çeşitli semtlerindeki toplanma noktalarında ve miting alanına geliş yolu güzergâhında tedbirlerin yeterince alınamadığı gibi, yanlış bir alan seçimi, ayrıca, 45 arama noktasının planlanması, zaten yetersiz olan emniyet güçlerini daha da yetersiz hale getirmiştir.

Neticede, yukarıda da ifade edildiği gibi, kalabalık grupların saha girişlerinde yeterli kontrolleri yapılamamış, komisyonumuzun yaptığı araştırmalarda da, özel kıyafetli illegal örgüt militanlarının, alana nasıl girdikleri ve söz konusu kıyafetleri nasıl soktukları kesin olarak tespit edilememiştir.

Bu konuda muhtelif rivayetler söz konusudur. Kimisine göre, bu kişiler, bir sendikanın özel aracıyla girmişler, bir başka rivayete göre, gün öncesi bölgeye sokulmuş, kimine göre de, bu kıyafetler daha önceden Kadıköy Belediyesinde saklanmıştır. Daha önce de ifade ettiğim gibi, bu tür iddialar olmasına rağmen, kesin bir belge ve bilgiye ulaşılamamıştır.

Gerçek olan bir şey varsa, o da, bu alan mitinge elverişli değil; nitekim, akabindeki günlerde de, bu alan miting alanı kapsamından çıkarılmıştır. İstanbul'umuzun en önemli sorunlarından bir tanesi de, uygun miting alanlarının olmayışıdır.

Bir başka gerçek de, emniyet görevlilerimizin bütün imkânsızlıklarına rağmen olağanüstü bir gayret göstermiş olmalarıdır. Emniyet mensupları, olayın daha fazla büyümesini önlemişler, bütün tahrik ve saldırılara rağmen başarılı olmuşlardır. Bir başka gerçek de, İstanbul'un asayişinden sorumlu emniyetimizin, gerek sayısal gerekse donatım olarak yetersizliğidir; bunun da telafi edilmesi gerekir. Bir başka gerçek de, katılımın yeterli olamayacağı kanaatiyle, başlangıçta, herkesin gelmesini hoşgörüyle karşılayan sendika yöneticilerimizin de, olaylar sırasında sağduyulu hareket ettikleri ve olayların daha fazla büyümemesi için olağanüstü gayret gösterdikleridir.

Bir başka gerçek de, olayla hiçbir ilgisi olmayan esnafımızın mağduriyetidir. Bu tür olaylarda mağdur olan esnaflarımızın mağduriyetini giderici tedbirlerin de alınması gereklidir.

Gerek emniyet görevlilerimizin gerekse sendika yöneticilerimizin, özellikle mitinge katılan işçilerimizin sağduyuyla hareket etmiş olmaları olayların büyümesini önlemiştir. Bu sağduyu ve gayretlerinden dolayı tüm emniyet görevlilerimizi, sendika yöneticilerimizi, işçilerimizi tebrik eder, bir daha 1 Mayısların, huzurumuzu bozan, bizleri üzen olaylara sahne olmadan, millî birliğimize katkıda bulunan gerçek bayramlardan olmasını diler, saygıyla hepinizi selamlarım. (Alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ediyorum Sayın Erdem.

Gruplar adına son konuşma, Demokratik Sol Partiden Sayın Cevdet Selvi'nin..

Buyurun Sayın Selvi. (DSP sıralarından alkışlar)

Sayın Selvi, konuşma süreniz 20 dakikadır.

DSP GRUBU ADINA M. CEVDET SELVİ (İstanbul) - Sayın Başkan, saygıdeğer milletvekilleri; ilk önce, hepinizi saygıyla selamlarım. Bugün, İstanbul Kadıköy'de 1 Mayıs günü meydana gelen olaylarla ilgili Araştırma Komisyonu raporu üzerinde, Demokratik Sol Parti Grubunun görüşlerini ve düşüncelerini sunmak üzere huzurunuzdayım. Sayın milletvekilleri, 1 Mayıs, işçilerin, emekçilerin birlik ve dayanışma günü olarak bir asırdan fazla süredir

bütün dünyada, özellikle demokrasinin var olduğu, kısmen var olduğu bütün ülkelerde kutlanan bir işçi bayramıdır. Türkiye'de de işçi var ise, Türkiye'de de emek, kısmen de olsa önem taşıyor ise, 1 Mayıs Bayramı işçilerin birlik ve dayanışma gününün kutlanması da o kadar doğaldır; çünkü, biz de, dünyanın bir üyesiyiz, ayrılamayız.

İşte, 1 Mayıslar, böylesine evrensel bir gün olmasına rağmen, Türkiye'de, her seferinde ve her vesileyle istismar edilmiş, belirli grupların, belirli görüş sahiplerinin o toplantılarda yeni sorunlar yaratarak, o toplantıları provoke ederek, Türk Halkını, tüm yurttaşlarımızı üzer hale gelmiştir.

İşte, 1996 yılının 1 Mayısında, İstanbul Kadıköy'de bu günü kutlamak üzere yapılan toplantıda da 3 yurttaşımızın ölmesi, 30-40 vatandaşımızın yaralanması, 105 araç ve dükkânın tahrip edilmesi tüm ülkede büyük bir üzüntü yaratmış, bütün insanlarımızın huzurunu kaçırmış ve kaygı doğurmuştur.

1 Mayısta yaşanan bu olaylar mutlak bir kez daha incelenmeliydi; çünkü, Türkiye, bu acı I Mayıslara yabancı değildi. O olay medyada yansıdığı an, Türkiye'de, bütün yurttaşlarımızın aklına, biz, bu filmi eskiden de görmüştük diye bir düşünce geldi; çünkü, 1977 yılında, hâlâ, daha-faili bulunmayan onlarca kişi öldürülmüş; Türkiye, âdeta, o birtakım insanların istediği, özlediği noktaya çekilmişti. Onun için, tüm yurttaşlar, üniversitelerde nasıl bazı olaylar olduğu zaman, biz, bu filmi bir kere daha gördük diye vicdan azabı çekiyorsa, 1 Mayıs da tüm kafalarda bu soru işaretini yaratmış, o geçmişteki olayı anımsatmıştı.

Elbette, o tarihte anamuhalefet partisi olan Refah Partisi bu konunun önemini kavradığı için, sanıyorum -ki, saygıyla söylüyorum- 3 Mayısta Meclisimizin gündemine, alınması gereken tedbirlerin alınmadığı iddiasının araştırılması gerekçesiyle bir Meclis araştırması önergesi getirdi, saygı duyduk, önemliydi; çünkü, bu toplumsal olaylarda provokasyonun çok önem taşıdığını, ülkedeki huzurun kaçırılarak, demokrasinin askıya alınmasına âdeta bir katkı sağladığını bildiğimiz için, biz de, bunun önemini kavrayarak oylarımızı verdik, bunun araştırılmasını istedik.

İşte, o zaman Susurluk olayı çıkmamıştı, o manzara, o, insanları üzen, hâlâ çözümünü umutla beklediği o olay, o kaza meydanda değildi. Toplumsal olaylarda Türkiye'ye pek çok zarar verildiğini, hak etmeyen insanların haksızlığa uğratıldığını, rejimimizin tehlikeye sokulduğunu ve bunda, yanlış uygulamaların, kolay yolun seçildiğinin de önemli rolü olduğunu söylememize rağmen, anlatamamıştık; ama, Susurluk olayı, bunu, tüm halkın gözünün önüne serdi. Öyle ki, çoluk çocuğunun nafakasından kesen, geçimini sağlayamayan insanların aldığı silahların bile hesabının verilmediğini gördük. Kimlerin kimlerle beraber olduğunu üzüntüyle gördük. Hukuku yok saymanın âdet olduğunu, kanıksandığını gördük ve faili meçhul cinayetlerin birkısım ucunu gördük; ama, bu, 1 Mayıs olaylarıyla ilgili araştırma önergesi verildikten sonra oldu. İşte, bunları

görünce,.olayların daha net ortaya çıkması, birtakım istismarların eskisi kadar geçerli olmadığı açıkça görüldü. İşte, o nedenle 1 Mayıs çok önemliydi. Bugün, okullarda, geçmişteki yanlışların, bugün, gençlerin birbirine düşürülmesinin önüne geçilebilecek bir araştırmaydı. Onun için, biz, parti grubu olarak, bu araştırmayı, ülkenin geleceği açısından da, tedbirlerin alınması bakımından da gerekli gördük ve oylarımızı verdik; teşekkür ederiz. Genel Kurul, 14 Mayısta bu Komisyonun kurulmasına karar verdi ve biz de, görev taksimi yapmak üzere, tüm siyasî partilerin üyeleriyle, temsilcileriyle içtenlikle, samimiyetle, bu kaos yaratacak ve tehlike geliştirecek olayı araştırmaya başladık; memnuniyet vericiydi.

Amacımız, elbette İçtüzüğün gösterdiği çerçeve içerisinde, Genel Kurulun vermiş olduğu görevi ciddiyetle, sorumlulukla yapmaktı. Maksadımız, kişileri suçlamak değil; hedefimiz, birtakım - siyasî amaçla dahi olsa- partileri ve kesimleri rahatsız etmek, mahkûm etmek değildi. Bu, Türkiye'nin sorunuydu. Tüm partilerin vazgeçemeyeceği gerekli önlemlerin alınması gerekirdi diye düşündük.

Bu anlayışla işe başladık; ancak, Hükümet değişti, 54 üncü Hükümet geldi. Bunu açıkça itiraf edeyim ki, sadece 1 Mayıs değil, diğer komisyonlarda da, hep katıldığım Refah Partisinin araştırma ve soruşturma önergelerinde, nasıl bizi inandırıcı gerekçeler söylenmiş, bu yolsuzlukların, usulsüzlüklerin mutlak belgeleri ortaya konulmuş, kamuoyunda anlatılmış ise, bu 1 Mayıs içirt de böyle yapılmıştı; ancak, 54 üncü Hükümet kurulunca, Refah Partisi üyelerinden istenilen sonucu alamamanın üzüntüsünü duyduk.

Maksadım, hiç kimseyi eleştirmek değildir; çünkü, bu komisyonun görevi ceza vermek değildir; bu komisyonun görevi, savcılık, hakimlik yapmak değildir; ama, gerçekleri ortaya çıkarıp, çok ciddî önlemlerin alınmasına imkân sağlamaktır, bu rahatsızlıkların ve beklenen daha büyük rahatsızlıkların önlenmesi için yasal düzenlemelerin, yasal değişikliklerin yapılmasını sağlamaktır. İşte, bu anlayışla baktık.

Fakat, gördüğümüz, özellikle benim gördüğüm, maalesef, başka komisyonlarda da rastladığım birkaç olaya temas etmek istiyorum. Ortada, dükkânları yıkılmış, araçları yakılmış, sadece 1 Mayıs olayında 27 milyar 270 milyon lira civarında zarar etmiş, hiçbir günahı olmayan esnaf var. Hukuk devletlerinde, hiç kimsenin, yargılamadan kimseyi öldürmeye hakkı yoktur; 3 yurttaş ölmüş, pek çok insan da yaralanmıştır. Hatta, hiç hak etmediği halde, kolluk kuvvetlerimiz, kamuoyunda küçük düşürülmüştür. Ancak, biz, gerek İstanbul'da gerekse Ankara'da yaptığımız bütün araştırmalarda, sanki bu olaylar olmamış gibi, bir tek sorumluya, olayı gören, anlayan bir tek kişiye rastlamadık.

Hiç kimse bir şey bilmiyor, amiri bilmiyor, memuru bilmiyor, yasaların sorumluluk verdiği mülkiye amirleri bilmiyor, onların görevlendirdiği kişiler bilmiyor, insanların öldüğü yerde görev yapan kimse bilmiyor. Sonradan öğren-

dik ki, âdet bu, yapanın yanına kâr kalıyor. Susurluk Komisyonunda da olduğu gibi, hiç kimse bilmiyor; ama, ölenler orada, umudu kırılan vatandaş burada, ne yazık ki, güveni sarsılan Türkiye ortada; bunu gördük. Ancak, bu olayda bir incelik vardı. Ben, üzülerek şunu söyleyeyim, Genel Kurula sunulan şu rapor, ne yazık ki, bir çelişkiler manzumesi ve bir ibret tablosudur, vesikasıdır. Bunu söylemek kolay değil, hemen söyleyeyim; işte, başta Refah Partisinin ısrarla gündeme getirip, Önlemlerin alınmasını istediği araştırma önergesine baktığımızda, bizden daha önce, İçişleri Bakanlığı müfettişlerinin olaya müdahil olduklarını ve orada rapor hazırladıklarını.gördük. İşte bu rapor; yani, o müfettişlerin hazırladığı rapor, bu komisyonun raporu içerisinde.

Yine, Sayın ve Değerli Valiye sorulan soruları aldık. Bu raporda, hemen, birkaç konuya değineyim. Sayın Vali "özel giyimli grup, THKP-C Örgütüne mensup 50-60 kişi civarındadır. Bu özel giysiler, bu alanlara, polisimizin tespitine göre, ses düzeni aracıyla sokulmuşlardır" demektedir. Sayın Vali, o, yasal, 2911 sayılı Yasaya uygun olarak o günün iznini alan sendikaları suçlamaya çalışmaktadır, çalışmıştır -daha yansına gelmeden, vaktimin hızla geçtiğini gördüğüm için, rapordan tek tek okumayacağım-sendikaları suçlamıştır.

2911 sayılı Yasa, bu gibi olaylarda kimlere görev ve sorumluluk verdiğini açıkça ortaya koymuştur; ancak "çelişki" dediğim şu: Sayın Vali, diğer bütün 14 soruya cevap verirken, âdeta, hiçbir şey yokmuş, her şey sütlimanmış, sanki, oradaki olaylar, kendiliğinden abartılmış gibi cevaplar vermiştir; ama, bu söylediğim iki olay önemlidir.

Sendikaları, o hazırlık dönemini, yasaya uygun, evrensel bir günü kutlama istediğini gerçekleştiren sendikaları suçlayan Vali, ne yazık ki, sorumluluğunu yerine getirmemiş, İstanbul'da bulunmamaktadır.'

Sayın Vali, "ses düzeni aracıyla getirildiğini" söylemektedir; bizim İstanbul MİT Başkanının, çok ciddî, saygı duyduğum araştırması ve söylemesine göre, buna lüzum olmadığını, biz, bunu peşinen, zaten ilgili yerlere bildirdik; bizim bildirmemizin ötesinde, bütün bu olaylar dergilerde yazıldı; biz de önlemlerin alınmasını söyledik ve orada biraz yanıltıldık; bu üniformaları nereye sakladılar diye baktığımızda, Sayın MİT Başkanı "yanlış yapıyorsunuz; bunlar düzenli bir şekilde, kolkola, el ele mitinge girdi; siz miting yerinde üniforma arıyorsunuz" diye söyledi; doğru; bunun belgeleri var; ama, vali, "ses düzeni aracıyla getirildiğini" söylüyor.

İşte, bu, kendi görevini yerine getirmeyen bir valinin yanlışlarından bir tanesi. , Size, bu rapor hakkında -bilgi vermesi için- kısaca bir olayı söyleyeyim. Sayın Vali, görevli,

Türkiye gibi bir yerde, 1 Mayıstan önce izin alıp gidiyor; yerine vali muavinini bırakıyor; vali muavini de izin alıp gidiyor; yerine başka bir vali muavini geliyor; o görevin acemisi; ön hazırlıklardan haberi yok, etkisi yok, yetkisi yok -konuştuğumuz için söylüyorum- ve arkasından, Sayın Vali geri geliyor; geldiği

saati ve günü Bakanlığa yanlış bildiriyor; yani "30 Nisan günü geldim" diye İçişleri Bakanlığına bilgi veriyor; müfettişler aradığında -ne yazık ki, basında da yer aldığı için- 1 Mayıs günü saat 13.50'de geldiğini anlıyorlar ve derhal/tekrar İçişleri Bakanlığına "ben, geldiğim günü sehven yazmışım" diye onu düzeltmek zorunda kalıyor. Müfettişler bunu araştırıyorlar, hiç de uygun olmayan, kamu görevlilerine ve memurlara, hele üst düzeyde bir görevliye uygun düşmeyen bu davranışın, mutlak disiplin cezasıyla ve aylık kesme cezasıyla cezalandırılmasını istiyorlar; İçişleri Bakanlığı -belki de yeni olduğu için- buna ihtiyaç bile duymuyor. İşte, sorumlusu yok...

A. TURAN BİLGE (Konya)-Sayın Vali, hâlâ vali değil mi efendim?!.

YALÇIN GÜRTAN (Samsun) - Yeni 1 Mayısı bekliyordur...

M. CEVDET SELVİ (Devamla) - Bir ara dişini çektirmek için helikopterle Bursa'ya gidip gelen vali. Bunlar -kimseyi küçültmek için değil; bizim yazdığımız rapor değil- devletin memurlarının yaptığı ciddî araştırmalar sonunda, hiç kimseye, -nedenini pek kavrayamadığım- yaptığı yanlışın demokratik bir biçimde cezasının verilmediğini, âdeta, bu yanlışların fazlalaşmasını teşvik ederek, yapanın yanına kâr kaldığı anlayışının, ülkeyi tehlikeye götürdüğünü göstermektedir.

Değerli arkadaşlarım, bu tedbirler alınmamıştır. O kadar ilginç ki, "burada üç kişi kurşunlanarak öldü; nasıl öldü?" diye gidip sorduğumuzda, "aratma yapılmadığı için" denilmekte. Peki, basında da yer aldı; bu kurşunların balistik raporu hazırlandı mı? Yok. Peki, hukuk devletlerinde savcılar vardır; ne iş yaparlar, buna nasıl uygulama yaptılar?; bilgi yok. İşte, burada, beni huzursuz eden, biraz üzen, o gün, hassasiyetle, eğer şantaj için yapmamışsa, eğer siyasî nedenle bu araştırmayı vermemişse, Sayın Şevket Kazan'dan -Adalet Bakanı oldu- Sivas'taki o insanların yakılmasının sonucundaki olaylara gösterdiği hassasiyeti, Sayın Adalet Bakanının, en azından kendi araştırma önergesine sahip çıkmak için, Sincan'daki Belediye Başkanına gösterdiği ilginin yüzde birini o olayları araştırmak için, Meclise kendi getirdiği araştırmasının selameti bakımından ilgilenmesini isterdik. (DSP sıralarından alkışlar) Bu evraklar yok. Nerede bunlar, bu araştırma ne?.. Sayın İçişleri Bakanımız Hanımefendi geldi -biraz da üzülerek söylüyorum; ama, arka arkaya geldiği için dikkatimi çekti- birdenbire halkın arasına girdi, çok mutluluk duyduk. Ancak, bir İçişleri Bakanının halkın arasına biraz daha farklı girmesini arzu ederdik; çünkü, İçişleri Bakanlığı ateşten gömlek, çocuk oyuncağı değil Türkiye'de. Bunun bilincinde olarak hareket etmenin gereği olduğuna inanıyoruz.

Varsa aksaklıklar ve eksiklikler onları derhal gidermesi gerekirdi. Ne yaptı; iyi langırt oynadığını 65 milyona gösterdi. Ne yaptı; dominoyu gösterdi. Ku-

sura bakmayın -bunu, biraz da benim samimiyetime verin- insanlar bildiği şeyi yapmalı. Istakayı bile tutmasını bilmeden bilardo oynamaya kalktı. Bu, İçişleri Bakanlığı değil, onun ayrı bir özelliği var.

İşte, sonra da öğrenci olaylarına geldik. Öğrenciler medyada... Yalanı yok; bugünkü olaylar, geçmiş tarihlerdeki acı olayları hatırlatıyor, 16 mart 1978 tarihini hatırlatıyor .

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Sayın Selvi, lütfen toparlayalım.

M. CEVDET SELVİ (Devamla) - Hemen bitiriyorum.

Geçenlerde, yine, bir televizyonda bir genç kız "biz, T cetvelini, herhangi bir aracımızı ve gerecimizi üniversiteye sokarken polisler engellediği halde, silahlar nasıl sokuluyor; burası yol geçen hanı oluyor" diye söylüyor. Dikkat ediniz, devletin görevi provoke etmek değildir; devletin görevi, sebep ve gerekçe ne olursa olsun, taraf tutmak, birtakım insanlara güç vermek, diğerlerini köşeye sıkıştırmak değildir. Geçmişte yapılan bu yanlış yapılmamalıdır. O gün yapılan yanlışın sonucunu acıyla izliyoruz. Bu yöntemden vazgeçilmelidir.

"Ülkücü" dediğiniz insanların bir bölümü -işçi çocukları, memur, emekli, köylü çocukları ölürken, bir kısmı mafya babası oldu, devletin içerisinde bazı kişilerle ortak oldu. Bunlar, bunu, inançları doğrultusunda yapmıştı. "Solcu" dediğiniz insanlar -işçinin, memurun, köylünün çocukları- birbirlerine düşürüldü. Onun için, devletin görevi, tarafsızlık olmalıdır; bu kanın altından hiç kimse kalkamaz. Üniversitelere tekrar dönüp bakılmalıdır.

İşte, ben, komisyonumuzun bu yanlışlarını gördüm ve sonra önlemler bile yazılmadı.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Sayın Selvi, süreniz doldu efendim.

M.CEVDET SELVİ (Devamla) - Rejim, sistem ne olursa olsun, kolluk kuvvetlerine ihtiyacımız var; güven kaynağımız polisimize ihtiyaç var, Onların özlük haklan üzerinde durulmadı, onların çalışma koşulları üzerinde durulmadı, eğitimleri üzerinde durulmadı. Ama, biz, işte böyle bir geçiştirme anlamı taşıyan, içinde çelişki dolu olan, aylarca çalıştığımız, gördüğümüz olayları, sizlerin huzuruna, yeni önlemler alabilecek biçimde, yeni öneriler getirebilecek biçimde rapor getiremedik.

Bu nedenle, vaktim dolduğu için de...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Sayın Selvi, lütfen toparlayın,

M. CEVDET SELVİ (Devamla) - Özür dilerim, hemen toparlıyorum.

...yazılı olarak Komisyona da vermiş olmam nedeniyle, biz, bütün bunları kapsayan, yararlı sonuç verebilecek bir çalışma ve rapor olmadığı için muhalefet ettik; muhalefet şerhimizi yazılıolarak verdik.

Ben diliyorum, komisyonlar ciddî çalışsın. Bu Meclisin itibarını ancak biz koruyabiliriz; çifte standart yaparak, biz, bu itibarı koruyamayız.

Beni dinlediğiniz için, hepinize saygılar sunarım. (DSP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ediyorum Sayın Selvi.

Sayın Komisyon, buyurun. (RP ve DYP sıralarından alkışlar)

(10/67) ESAS NUMARALI MECLİS ARAŞTIRMASI KOMİSYONU BAŞKANI ALİ OĞUZ (İstanbul) - Muhterem Başkanım, değerli muhterem arkadaşlarım; 1 Mayıs 1996 günü Kadıköy'de vaki olan olaylar sebebiyle, Şevket Kazan ve arkadaşları tarafından verilmiş bir araştırma önergesi üzerine, Yüce Meclisimiz karar aldı ve bizleri de bu konuda görevlendirdi. Burada, huzurlarınızda, çıkıp görüşlerini ifade eden arkadaşların hepsine şükranlarımı arz ediyorum. Bunlar, bu Komisyonda beraber seçildiğimiz ve vazife taksimi sebebiyle görevlerimizin gereğini yapmak hususunda titizlik gösterip, gayret ettiğimiz arkadaşlarımızdır.

Cumhuriyet Halk Partisi adına görüşlerini ifade eden Eşref Bey kardeşime ve diğer partilerin görüşlerini ifade eden ve özellikle müspet olarak görüşlerini burada ifade eden kardeşlerime teşekkür ediyorum; hepsinden Allah razı olsun. Tabiî ki, tenkitlerini de bu arada ifade ettiler; ama, en çok merakımı mucip olan, biraz önce, benden önce konuşmasını yapmış olan Cevdet Bey kardeşime şaşıyorum.

MUSTAFA YILMAZ (Gaziantep) - Beğenmedin mi?!.

(10/67) ESAS NUMARALI MECLİS ARAŞTIRMASI KOMİSYONU BAŞKANI ALİ OĞUZ (Devamla) - Bu kardeşimiz, sanki, Merihten, Aydan gelmiş ve bu Komisyonun raporuna, neredeyse şurada yeni muttali olmuş gibi akla hayale gelmedik laflar etti. Yani, dikkat çekmek ve bir şeyler söyleyerek başkalarını itham etmek bir meziyetse, ben kardeşime bir şey söylemem; ama, ben Başkansam, bu kardeşimiz de Başkan Yardımcısı. İki ay beraber çalıştık, iki ay; insan Allah'tan korkar!.. (RP ve DYP sıralarından alkışlar)

MUSTAFA YILMAZ (Gaziantep) - Neyini beğenmediniz?!.

(10/67) ESAS NUMARALI MECLİS ARAŞTIRMASI KOMİSYONU BAŞKANI ALİ OĞUZ (Devamla) - Ne yapmış peki?!. Ne yapmış; hangi tek-

lifte bulunmuş da, Komisyon olarak, biz, onun karşısında olmuşuz?!. Suçlamadığı insan bırakmadı; yani, bu marifet mi?!.

Diğer arkadaşlar demek ki bu işleri örtbas etmişler, bu mücahit, kahraman, vatansever kardeşim, işçi sever kardeşim, burada; yani, vatanı, milleti, polisi, herkesi... Olmaz böyle şey arkadaşlar...

ALİ RAHMİ BEYRELİ (Bursa) - Kişisel konuşmaya giriyor bu.

BAŞKAN - Sayın Oğuz, hitabınızda, biraz Genel Kurulda konuşmanın adabı içinde lütfen...

(10/67) ESAS NUMARALI MECLİS ARAŞTIRMASI KOMİSYONU BAŞKANI ALİ OĞUZ (Devamla) - Siz ikaz etseydiniz keşke... Keşke, deseydiniz ki "sen, Komisyon Başkan Yardımcısısın, bu Komisyonda emeği geçmiş bir insansın; yani olur mu?.."

BAŞKAN - Sayın Oğuz, muhalefet şerhi olan bir komisyon üyesini ikaz etmek Başkanlığın görevi değil; ama, Başkanlığın görevi, kürsüde kullanılan üsluba dikkat çekmektir. Lütfen...

10/67 ESAS NUMARALI MECLÎS ARAŞTIRMASI KOMİSYONU BAŞKANI ALİ OĞUZ (Devamla) -Asıl onun üslubuna müdahale etseydiniz Sayın Başkanım. Bu kardeşimiz, bizimle birlikte iki ay çalıştıysa...

BAŞKAN - Sayın Oğuz, lütfen, bu konuda polemiğe girmeyelim.

VELİ ANDAÇ DURAK (Adana) - Bizi aydınlatıyor efendim.

10/67 ESAS NUMARALI MECLİS ARAŞTIRMASI KOMİSYONU BAŞKANI ALİ OĞUZ (Devamla) - Rica ediyorum... Bu konuda beraber çalıştıysak, tekliflerinin ve getirdiği önergelerin hepsi de araştırıldıysa... -

BAŞKAN - Şahsa yönelik aşağılamaları lütfen yapmayalım. "

10/67 ESAS NUMARALI MECLİS ARAŞTIRMASI KOMİSYONU BAŞKANI ALİ OĞUZ (Devamla) -.,. bu üslup üzerinde burada olmayı ben yadırgıyorum.

MUSTAFA YILMAZ (Gaziantep) - Biz Refah Partili gibi konuşamayız.

10/67 ESAS NUMARALI MECLİS ARAŞTIRMASI KOMİSYONU

BAŞKANI ALİ OĞUZ (Devamla) - Açıkça ifade ediyorum ki, o günün İçişleri Bakanı Ülkü Güney Beyi ziyaret ettiğimizde ve onun dışında, getirilen teklifleri bütün gücümüzle değerlendirdiğimizde işte böyle bir rapor ortaya çıktı. Komisyonumuz, her türlü teklifi ve gereken incelemeleri iki ay içerisinde yapmıştır.

Komisyonumuz, seçildikten sonra, hemen zamanın İçişleri Bakanı Ülkü Güney Beyi ziyaret etmiştir, kendisinden gerekli görüşleri almıştır, hadiseyi bizzat dinlemiştir, elinde olan bilgi ve belgeleri istemiştir. Öyle mi Sayın Bakan? Bundan sonra, emniyetin-yetkililerini, Genel Müdürü çağırmış ve onu dinlemiştir. Hadise günü emniyette görevli olan polis amirlerini ve görevli arkadaşları dinlemiştir. Bununla da kalmamış, sendikalarımızın yetkililerini, temsilcilerini ve o günlerde görev başında olan arkadaşlarımızı da tek tek dinlemiştir ve bu dinleme esnasında değerli arkadaşım Cevdet Bey de yanımızda olmuştur.

İstanbul'a gidilmiş ve İstanbul'daki polis yetkilileri, vali, emniyet müdürü dinlenilmiştir ve o gün görev başında olan polis amirleri ve hatta polis memurlarına kadar bilgisi olan herkesin bilgisine müracaat edilmiştir.

Netice itibariyle, mahallinde keşif icra edilmiştir ve bu hadiseden zarar gören, bu hadisede hizmet kusuru sebebiyle zarar gördüğüne inandığımız insanların zararı tespit edilmiştir. Mahallinde keşif yapılarak, Kadıköy Kaymakamı, Kadıköy itfaiye yetkilileri dinlenilmiştir. Velhasıl, hadiseyle ilgili bilgisi ve belgesi olan herkesin bilgisine müracaat edilmiş ve şu rapor ortaya çıkmıştır.

Bu arada, yaralanan ve vurulan insanların, kimler tarafından yaralandığı, kimler tarafından vurulmuş olabileceği hususu hassasiyetle araştırılmıştır, özellikle, araştırılmıştır. Yetkililer, tekrar tekrar Ankara'ya çağrılarak, bilgilerine müracaat edilmiş ve ondan sonra, şu rapor ortaya çıkmıştır. Ben, arkadaşlarımın muhalefet şerhi yazmalarına saygı gösteriyorum; onların muhalefet ederek görüşlerini burada izhar etmelerine de bir şey demiyorum; ama, beni asıl şaşırtan, arkadaşımın, sanki, bu komisyonun dışında, bu bilgilere yeni muttali olmuş gibi bir üslup içerisinde olmasıdır.

Bunu yadırgadığımı ifade ediyorum ve diyorum ki, burada komisyonun çalışmasında emeği geçen bütün parti temsilcilerine ve özellikle, bu hadiselerde canını verme noktasına gelmiş olan polis yetkililerine ve polislerimize şükranlarımı arz ediyorum ve bu fedakârlıklarından dolayı kendilerini takdir ediyorum. Hepiniz ekranlarda seyrettiniz; bir polis memuru kardeşimiz, yavrumuz yere düştü; onu öldüresiye dövdüler ve ancak bir ölü noktasına geldiği zaman terk ettiler ki, Allahtan ölmedi.

Ben, ölenlerin ailelerine taziyetlerimi ifade ediyorum. Onların, kimler tarafından öldürüldüğünü keşke araştırıp, bulabilseydik; ama, ben kırk yılını, hatta, elli yılını -talebelik de dahil ifade edersem- hukuk hayatında geçirmiş bir kardeşiniz olarak ifade ediyorum ki, şu araştırma önergesinin görevi ne hâkimliktir ne savcılıktır; biz, Meclisin bize verdiği görevi yaptık ve netice itibariyle, ortaya

şu rapor gelmiştir. Onu, Kadıköy Savcılığı ve açılan davalar sebebiyle ilgililer araştıracaklar; bundan dolayı kimseyi itham etmemiz de mümkün değil; ancak, İstanbul polisinin ve polis yetkililerinin can siparane bir gayretle, fevkalade üstün bir başarıyla görev yaptıklarını burada ifade etmek istiyorum ve bunun yanında, İstanbul Valisi için, hele, en büyük şehrimizin, belki, Avrupa'nın 10 tane büyük devletin büyük bir şehrimizin valisi hakkında böyle, incitici sözler söylemeyi de uygun bulmadığımı da bir Komisyon Başkanı olarak ifade ediyorum.

Şunu da ifade edeyim ki; Valimiz o gün izinliymiş; olabilir, insan hali bu; onun yerine vakâlet edecek insanın da o gün mazereti çıkmış olabilir; ama, İstanbul'da Vali var, görevine devam eder; devlette devamlılık asıldır. Vali muavini var, o da görevine devam eder ve nitekim etmiştir. Valinin, hadise günü, saat 13.00'te İstanbul'a gelip kriz masasının kurulduğu emniyet müdürlüğünde görevinin başına geçip, akşama kadar ve onu devam eden günlerde de görev yaptığını, açıkça yetkililer ifade etmişlerdir.

Arkadaşım burada ifade etti; ama, çok üstü kapalı ifade etti; keşke, daha açık ifade etseydi. Valinin, hakkında ceza istemiyle yapılan kovuşturma neticesinde, bir disiplin cezasının dahi verilmesinin uygun olmayacağı hususu ifade edilmiştir ve dosyalarımızda mevcut.

Ben, insaflı olmamızın doğru olacağı kanaatindeyim. Bu raporda emeği geçen kardeşlerime ve grupları adına görüşlerini ifade eden bütün arkadaşlarıma şükranlarımı ve Cevdet Bey kardeşime de üzüntülerimi arz ediyorum..

Hepinize şükranlarımı ve saygılarımı sunuyorum. (RP ve DYP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN-Teşekkür ederim Sayın Oğuz.

VI. - SATAŞMALARA İLİŞKİN KONUŞMALAR

1 - İstanbul Milletvekili M. Cevdet Selvi'nin, İstanbul Milletvekili Âli Oğuz 'un şahsına sataşması nedeniyle konuşması

M. CEVDET SELVİ (İstanbul) - Sayın Başkan, yanlış anlaşılma oldu. Sayın başkan, çok dikkatli olmama rağmen, son derece sert, hak etmediğim şeyleri söyledi. Galiba yanlış anlaşıldı; izin verirseniz düzeltmek istiyorum; çünkü, hak etmedim.

BAŞKAN - Sayın Selvi, yeni bir sataşmaya meydan vermemek, çok kısa olmak şartıyla, sizeyönelik sözleri yanıtlamak üzere İçtüzüğün 69 uncu maddesine göre söz veriyorum; buyurun.

M. CEVDET SELVİ (İstanbul) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri;

ikinci kez vaktinizi almak zorunda kaldığım için üzgünüm; ancak, Sayın Komisyon Başkanını hayretle izledim, dikkatle dinledim; hep korktuğum, kuşku duyduğum bu tip yaklaşımlardı ve bunu da burada sergilemiş oldu.

Ben, bu Komisyonun ilk gününden itibaren, diğer komisyonlarda olduğu gibi Genel Kurulun verdiği görevi ve Partimin verdiği görevi sön derece samimiyetle günü gününe yaparım. Bu raporun hazırlanmasının başından beri orada idim; dinledim. Ben, kimseyi özel olarak suçlamadım.

Sayın Komisyon Başkanı, ben, kırmamak için bir başka arkadaşımı suçlamadım. İstanbul'daki toplantıda hiçbir sonuç alınmadığı zaman "ben, bunu kabul etmem, savcılıkla konuşalım, nerede bunun raporları" diye size sorduğumda, üstü kapandı. Ben, o zaman söyledim...

İki: Değerli milletvekilleri, bu rapor elinizde. Rica ediyorum; ben, hiçbir kimseyi suçlamadım. Bu raporun içinde hem yazıp dağıtacaksınız hem de ondan sonra "yok muydun; nasıl insanları suçluyor" diyeceksiniz... Biz vermedik bu araştırma önergesini -ihmalleri siz verdiniz, sonradan caydınız- Valiyi, İçişleri Bakanlığının müfettişleri denetlemiş, teftiş etmiş; onun raporundan okudum.

Yaptığı yanlışları da açık seçik ortada; ama, öbür tarafta da, bizim raporumuza baktığınızda, gelen bürokratlara da, değiştirtildiğini -çağırırız, konuşuruz, Cevdet Selvi belgeyle konuşmaz, söylediği kesindir- sonucu ve değerlendirmeyi, değiştirtildiğini görünce "kesinlikle kabul etmeyeceğimi" söyledim; benim ihtiyacım yok. Herkesle görüştük; ben, görüşmedik demedim. Madem görüştük de, olayı gören bir tek kişiyi buraya yazdık mı?! "Belirli sorumlunun, dürüstçe ve düzgünce bilgi verdiğini, bundan yararlandığımı" söylemedim mi?! Benim maksadım kimseyi suçlamak değil; ama, Allah, iki türlü davranan; söylenenleri, kendi rahatsızlığını örtmek için saptıranlardan hepimizi, milletimizi korusun.

Teşekkür ediyorum. (DSP sıralarından alkışlar)

(10/67) ESAS NUMARALI MECLİS ARAŞTIRMASI KOMİSYONU BAŞKANI ALİ OĞUZ (İstanbul) - Saptıran sizsiniz...

BAŞKAN-Teşekkür ederim Sayın Selvi.

V. - GENSORU, GENEL GÖRÜŞME, MECLİS SORUŞTURMASI VE MECLİS ARAŞTIRMASI (Devam)

A) GÖRÜŞMELER (Devam)

1. - Kocaeli Milletvekili Şevket Kazan ve 15 arkadaşının, İstanbul Kadıköy'de 1 Mayıs günü meydana gelen olaylarda gerekli tedbirlerin alınmadığı iddialarını araştırmak amacıyla Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi ve (10/67) esas numaralı Meclis Araştırması Komisyonu raporu (S. Sayısı: 179) (Devam)

BAŞKAN - Hükümet adına, Sayın Bakan; buyurun. (DYP ve RP sıralarından alkışlar)

İÇİŞLERİ BAKANI MERAL AKŞENER (İstanbul) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; ben de, 18 Mart 1915'te Çanakkale'de, dünya dillerine "Çanakkale geçilmez" sözünü kazandıran Büyük Atatürk ve silah arkadaşlarını, şehitlerimizi rahmet ve şükranla anıyor, aziz ruhları önünde saygıyla eğiliyorum. (Alkışlar)

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Kocaeli Milletvekili Sayın Şevket Kazan ve 15 Arkadaşının, İstanbul Kadıköy'de 1 mayıs günü meydana gelen olaylarda gerekli tedbirlerin alınmadığı iddialarını araştırmak amacıyla Anayasanın 98 inci, İçtüzüğün 104 ve 105 inci maddeleri uyarınca bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergeye istinaden kurulmuş olan Komisyonun hazırlamış olduğu raporla ilgili olarak söz almış bulunmaktayım; öncelikle, Yüce Meclisin değerli üyelerini saygıyla selamlıyorum.

Değerli milletvekilleri, bilindiği gibi, 1 Mayıs 1996 günü İstanbul'da, 3 vatandaşımızın ölümü, 52 emniyet mensubu ve 17 vatandaşımızın yaralanmasıyla sonuçlanan olaylar, hepimizi, son derece üzmüş; ayrıca, devletin, gerektiğinde zor kullanmasının sınırlarıyla, demokratik hak ve özgürlüklerin kullanım biçimini müzakereye sebep olmuştur.

Ülkemizde ilk kez 1906 yılında kutlanan ve İşçi Bayramı olarak bilinen 1 mayıslar, önceki yıllarda da, çeşitli sendikalar önderliğinde kutlanmıştır; ancak, 1977 yılında 36 kişinin hayatını kaybettiği feci olay halen hafızalarımızdadır. 1996 yılında yapılan 1 Mayıs kutlamaları da, İstanbul, İzmir, Ankara, İçel, Kocaeli gibi işçilerimizin yoğun olduğu 19 ilimizde kutlanmış, İstanbul'un dışındaki diğer illerimizde herhangi bir üzücü olay yaşanmadan, sağduyu sahibi işçilerimizin ve milletimizin arzu ettiği şekilde bitmiştir. Ne var ki; İstanbul'da 1 Mayıs 1996 günü, milletçe hepimizi derin üzüntülere şevk eden, hiç arzu edilmeyen olaylar meydana gelmiştir. Yasadışı örgütler, İstanbul Kadıköy'de banka ve mağazalara, oto galerilerine saldırılarda bulunmuşlar, binaları yağmalamaya çalışmışlar, 2 otoyu yakmışlar, 10 araca ve 105 işyerine de milyarlarca lira tutarında zarar vermişlerdir.

Bu olaylar nedeniyle 354 kişi gözaltına alınmıştır. Gözaltına alınanlardan yasadışı örgütlere mensup olduğu anlaşılanların yüzde 41'inin 19-24 yaş grubunda, yüzde 40'ının 15-18 yaş grubunda, yüzde 15'inin 25-30 ve yüzde 4'ünün ise 31-36 yaş grubunda oldukları tespit edilmiştir. Profesyonel terör örgütlerinin özellikle gençlerimizi kullanmaya çalışarak oynamaya çalıştıkları oyun, yakalananların yaş gruplarından bir kez daha anlaşılmaktadır.

Değerli milletvekilleri, 1 Mayıs 1996 günü İstanbul'da çıkan olaylarda, meydandaki sağduyu sahibi işçimiz alanı kendiliğinden terk ederek, illegal örgüt üyelerini yalnız bırakmışlar ve provokasyonlara alet olmamışlardır; böy-

lece, güvenlik güçlerimizin çalışmalarını kolaylaştırmış olmaları son derece takdire şayan bir tavırdır.

Kanaatim odur ki, çağdışı kalmış totaliter rejimlerin simgesini taşıyan bezlerle yüzlerini örterek şiddet ve terör havası estirmek isteyen illegal örgütler, demokratik gösteri haklarını yasal çerçevede kullanmak isteyen çoğunluğun bu hakkını engellemektedir. Huzur içinde, gerçek bir bayram havası içinde geçebilecek toplantılar, illegal örgütlerce sabote edilmektedir. Terörist örgütler, demokratik amaçlarla toplanmış kitleleri, kendileriyle amaç birliği içerisindeymiş gibi gösterme gayretkeşliğindedir.

Bu arada, vatandaşımız ile güvenlik güçlerimiz kışkırtmalarla karşı karşıya getirilmek istenmektedir. Böylece, devleti, kendi hayal ettikleri mecralara, demokrasi dışı uygulamalara sürüklemeye çalışmaktadırlar; ancak, ülkemizin bu oyunlara düşmeyecek engin tecrübeleri vardır. Güvenlik güçlerimiz, kendisine düşen görevi fedakârlıkla ve hukuk içerisinde kalarak kararlılıkla ifa edecek, bu oyunlara düşmeyecektir. Takdir edilir ki, burada, bu oyunu engelleme görevi sadece güvenlik kuvvetlerine düşmez; sorumluluk sahibi herkesin, demokratik hakların yasal kullanımına, hukukî kullanımına, diğer vatandaşlarımızın haklarını ihlal etmeden kullanımına sahip çıkması, titizlikle bu hakların üstüne titremesi gereği vardır/Demokratik rejimler, hukuka ve önceden onaylanmış kanunlara dayanır. Hukuk ve kanunlar herkes için vardır. Demokratik hakları kullanırken yasal çerçevenin dışına çıkılıyorsa, bunun hukukî neticelerine katlanmak da herkes için geçerlidir. "Ben haklıyım; yasal çerçeve dışına çıkma hakkım var" zihniyeti sadece böyle düşüneni bağlar. Buna müsaade edilmesini istemek, rejimde keyfîliğe müsaade edilmesini istemek demektir ki, bu kanaat, insanı, ister istemez, demokratik rejimlerde, ilkelerin, plan ve prensiplerin geçerli olmadığı, her şeye bir keyfîliğin hâkim olması gerektiği intibaına sevk eder. Oysa, demokratik rejimlerde, istisna işlemlere, ayrıcalık yaratan davranışlara yer yoktur.

Diğer yandan, şiddete, tahribata, tedhişe, anarşiye maruz kalma durumunda olan vatandaşın, can ve mal emniyeti ile, diğer temel hak ve hürriyetlerini de korumak devletin temel amaçlarındandır.

Değerli milletvekilleri, raporda da irdelendiği gibi, asayişi korumakla görevli emniyet mensubu sayısı, ülkemizde, bazı Batı ülkelerine oranla eksiktir; özellikle büyükşehirlerimizde bu konuda sıkıntılar vardır. Bu sebeple, bir süredir, polisimizin sayısının artırılması sağlanırken, eğitim ve teçhizat bakımından da yeterli düzeye getirilmeye gayret edilmektedir. İstanbul İlinin toplumsal olaylardaki hassasiyeti gözönüne alınarak, emniyet müdürlüğü personeli yönünden takviyesi Bakanlığımızca değerlendirilmiş ve söz konusu olay tarihinden günümüze kadar, Çevik Kuvvet de dahil olmak üzere, komiser sınıfından 247, memur sınıfından 3 027 olmak üzere, 3 274 personelle takviye edilmiştir. Yine, aynı tarihler arasında, araç gereç

yönünden; taşıt olarak 112 binek, 12 minibüs, 33 küçük otobüs, 2 panzer; teçhizat olarak 20 çelik yelek, 500 kalkan, 50 gaz maskesi ve 90 robokok elbisesiyle takviye edilmiştir. Ayrıca, Çevik Kuvvet personelinin devamlı eğitimi çalışmaları yeniden başlatılmış ve süratle devam etmektedir.

Ayrıca, Bakanlığımızca, 2911 sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanununun, kanuna aykırı toplantı ve gösteri yürüyüşlerini düzenleyen 23 üncü maddesinin (b) bendini değiştiren kanun tasarısı taslağı Başbakanlığa sunulmuştur. Söz konusu taslakla suç işlemek maksadıyla kurulmuş veya kurulduğu varsayılan örgütlere ait amblem ve işaret taşınarak veya bu işaret ve amblemleri üzerinde bulunduran üniformayı andırır giysiler giyilerek veya kimliklerini gizlemek amacıyla yüzlerini tamamen veya kısmen bez ve sair unsurlarla örterek toplantı ve gösteri yürüyüşlerine katılmak, 2911 sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanununun yasakladığı haller kapsamına alınmaktadır.

Değerli milletvekilleri, Anayasamızda ve yasalarımızda ifadesini bulan din ve vicdan hürriyeti, düşünce ve kanaat hürriyeti ile, düşünceyi açıklama ve yayma hürriyeti doğrultusunda, herkese, toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme, belirli amaçlarla bir araya gelerek düşüncelerini açıklayabilme hakkı tanınmıştır. Anayasamızın 34 üncü maddesi ve buna göre düzenlenen 2911 sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanununun 3 üncü maddesinde, kişilerin, önceden izin almaksızın, silahsız ve saldırısız olarak, kanunun suç saymadığı amaçlarla toplantı ve gösteri yürüyüşü yapma hakkına sahip olduğu belirtilmektedir; ancak, güvenlik kuvvetlerine saldırılmasını, vatandaşlarımızın işyerlerinin tahrip edilmesini, demokratik, masum birtakım isteklerin meşruiyetiymiş gibi göstermeye kimsenin hakkı olamaz. Yasalarla tanınan hak ve özgürlüklerin kullanılması sırasında yasaların çizdiği çerçevenin dışına çıkılması veya kanunların suç saydığı fiillere dönüşmesi halinde, güvenlik kuvvetleri, hukukî prosedür içerisinde yetkilerini kararlılıkla kullanacaktır.

Bu arada, 1 Mayıs 1996 tarihindeki üzücü olaylarda zarar gören vatandaşlarımızın da hasarlarının tazminiyle ilgili işlemlerin sürdürüldüğünü, olayların yargıya intikal ettirilmiş olduğunu ve davaların devam ettiğini belirtmek istiyorum.

Değerli milletvekilleri, Meclis Araştırması Komisyonunu teşkil eden arkadaşlarımız, milletimizin huzuruna, emniyetine yönelik bu olay hakkında güzel ve yapıcı bir rapor getirmişlerdir. Komisyon raporunda tespit edilen sorunlar ye önerilerin dikkat ve hassasiyetle izleneceğini; ayrıca, Yüce Meclis çatısı altında ifade edilen önerilerden faydalanacağımızı belirtir, hepinize saygılarımı sunarım. (Alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ediyorum Sayın Bakan.

Şahısları adına söz talebi?..Yok.

Sayın milletvekilleri, İstanbul Kadıköy'de 1 Mayıs günü meydana gelen olaylarda gerekli tedbirlerin alınmadığı iddialarını araştırmak amacıyla kurulan (10/67) esas numaralı Meclis Araştırması Komisyonu raporu üzerindeki genel görüşme tamamlanmıştır.

T.B.M.M.
TUTANAK DERGİSİ

87 nci Birleşim
30.4.1997 Çarşamba

2- Ankara Milletvekili Yılmaz Ateş'in, 1 Mayıs işçi bayramına ilişkin gündemdışı konuşması ve Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı Necati Çelik'in cevabı

BAŞKAN - Gündemdışı son konuşma Cumhuriyet Halk Partisi Ankara Milletvekili Sayın Yılmaz Ateş'in.

Sayın Ateş, 1 Mayıs işçi bayramıyla ilgili olarak konuşacaklar. Buyurun Sayın Ateş. Konuşma süreniz 5 dakikadır.

YILMAZ ATEŞ (Ankara) - Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; Yüce Meclisi saygı ve sevgiyle selamlıyorum.

Yarın 1 Mayıs; dünya emekçiler bayramı. Çalışma yaşamının demokratikleştirilmesi, emeğin özgürleştirilmesi uğruna yaşamını yitiren bütün emekçi şehitleri rahmetle anıyorum. (CHP sıralarından alkışlar) Soygunsuz, sömürüsüz bir dünya düzeninin yaratılabilmesi için, tüm insanlığın barış ve kardeşlik içerisinde bir arada yaşamasını sağlamak uğruna mücadele veren bütün emekçileri saygıyla selamlıyorum; emekçi bayramları kutlu olsun.

Sayın milletvekilleri, 1800'lü yıllarda, günlük çalışma süresinin 8 saate indirilmesi amacıyla, Amerika ve İngiltere'de başlatılan işçi eylemlerinin yıldönümü olarak, 118 yıldır, bütün demokratik dünyada, emekçilerin, birlik, mücadele Ve dayanışma günü, emekçi bayramı olarak kutlanmaktadır. 1911 yılından beri, aralıklarla, ülkemizde de, 1 Mayıs, emekçi bayramı olarak kutlanmaktadır. Zaman zaman, yönetimlerin "bahar bayramı" olarak adlandırması, emekçilerimizi, bu 1 Mayıs'ı emek bayramı olarak kutlamadan alıkoyamamıştır.

Maalesef, üzülerek belirtmek gerekirse, bu 1 Mayıs'lar, güzel günlerin bir anısı olarak, bir bayram anısı olarak değil, hep, bir gerginlik atmosferi içerisinde kutlanmıştır; bayram değil, özellikle gergin bir gün ortamına sokulması özel bir çabayla sergilenmiştir.

1 Mayıs 1977 tarihinde, 40'a yakın emekçi, 40'a yakın insanımız, halen failleri ortaya çıkarılamamış olaylar sonucu yaşamını yitirmiştir. Türkiye, bu ayıpla yaşamamalıdır. Aradan yirmi yıl geçmiştir, o olayları yaratan failler, maalesef, halen gün yüzüne çıkarılmamış, halen bu yaptıklarının hesabı kendilerinden sorulamamıştır. Türkiye, artık, bu ayıpla yaşamamalıdır; bir an önce bu failleri bulup hesabını sormalıdır.

Sayın milletvekilleri, 1992 yılında üç büyük işçi konfederasyonumuz bir araya gelerek, bu 1 Mayıs'ı, salonlarda, kendi disiplinleri, hoşgörüleri içerisinde işçi ve emekçi bayramı olarak kutlamışlardır.

O üç konfederasyonumuzu da kutluyorum. Bu üç konfederasyonumuza, bugün, ayrıca, Kamu Emekçileri Sendikaları Konfederasyonu da eklenmiş; yarın, 1 Mayıs'ı, bu dört konfederasyonumuz, emekçi bayramı olarak kutlayacaktır.

Üç konfederasyonumuzun kutlaması bu gerginliği ortadan kaldıramamıştır. Bu üç konfederasyonumuzun kutlamasına rağmen, 1 Mayıs, maalesef, emekçi bayramı olarak yasalarımızda halen yerini alamamıştır. Geçmişte, biz, Cumhuriyet Halk Partisi olarak, Sosyaldemokrat Halkçı Parti olarak verdiğimiz, 1 Mayıs'ın yasalarımızda yer almasına ilişkin teklifimiz, maalesef, bir gece yarısı baskınına feda edilmiştir. Bu 1 Mayıs'ın yasalarda yer alması, anlayamadığımız bir nedenle engellenmiştir. Şimdi, bu teklifimiz, geçen yıl yeniden Türkiye Büyük Millet Meclisine sunuldu; komisyonlarda bekletilmektedir. Parlamentomuz, milletvekillerimiz, bu teklifimizin bir an önce yasalaşması için katkıda bulunmalıdır. Biz, yasaklamalarla bir yere varamayız, engellemelerle bir yere varamayız, provokasyonlarla bir yere varamayız.

Sayın milletvekilleri, o nedenle, 1992 yılında, salonlarda, daha sonra meydanlarda, 1 Mayıs'ın, işçi bayramı, emekçi bayramı olarak kutlanmasını sağlayan üç, konfederasyonumuzdan birisinin Genel Başkanı Sayın Çelik şu anda Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı makamında oturmaktadır. Şimdi Sayın Bakana buradan soruyorum:

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Konuşmanızı tamamlayın efendim.

YILMAZ ATEŞ (Devamla) - 1992 yılından bu yana, 1 Mayıs'ın emekçi bayramı olarak kutlamasına katkı koyarken, şu anda Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı olarak bu konuda ne düşünmektedir?

Uzun süre başkanlığını yaptığı Hak-İş Konfederasyonumuz yarın meydanlarda olacaktır; acaba, Sayın Bakan da yarın, 1 Mayıs'ta, meydanlarda olacak mıdır? Tüm çalışanlarımızın bu emek bayramını kutlayacak mıdır? 1 Mayıs'ın yasalarımızda yer alması için yaptığı bir çalışma var mıdır, ne aşamadadır; onu da öğrenmek istiyoruz.

Sayın milletvekilleri, biz, Cumhuriyet Halk Partisi olarak, sizin de, 1

Mayıs'ın, bütün emekçilerin bayramı olarak yasalarımızda yer almasına katkıda bulunmanızı bekliyoruz. Ayrıca, Cumhuriyet Halk Partisi olarak, biz, tüm çalışanlara grevli, toplusözleşmeli sendikalaşma hakkının, yine, bu Parlamento tarafından sağlanması konusunda katkılarınızı bekliyoruz.

Yarın, biz, Cumhuriyet Halk Partisi olarak meydanlarda olacağız, bütün milletvekillerimizi de işçi, emekçilerimizle beraber, omuz omuza bu güzel günümüzde emekçi bayramını kutlamaya davet ediyoruz. Yarın 1 Mayıs emekçilerimizin bayramıdır, bir gerginlik günü değildir, bir provokasyon günü değildir. Bu provokasyonlara emekçilerimiz gelmemelidir, devletimizin güvenlik kuvvetleri de, bu günümüzün, Türkiye'ye yakışır bir biçimde kutlanmasına katkıda bulunmalıdırlar.

Bu duygularla, Yüce Meclisi tekrar saygıyla selamlıyorum. (CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Gündemdışı konuşan Ankara Milletvekili Sayın Yılmaz Ateş'e teşekkür ediyorum.

Gündem dışı konuşmayı, Hükümet adına, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı cevaplamak istiyor.

Buyurun Sayın Çelik. (RP sıralarından alkışlar)

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANI NECATİ ÇELİK (Kocaeli) - Sayın Başkan, değerli milletvekili arkadaşlarım; Ankara Milletvekili Sayın Yılmaz Ateş'in gündemdışı konuşmasını cevaplamak üzere huzurlarınızda bulunuyorum; sözlerime başlarken, hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Sayın hatibin bir dileğine yürekten katıldığımı ifade ederek sözlerime başlamak istiyorum: Temenni ediyoruz ki, 1 Mayıs, işçilerimizin dayanışma, birlik ve mücadele günü, yarın tüm yurtta barış ve huzur içerisinde kutlanır. Milletimizin huzurunu, sükûnunu bozacak en ufak bir taşkınlığa işçilerimizin sebebiyet vermeyeceği açıktır. Kanaatim odur ki, ifade edildiği gibi, bu günde, işçilerimizi huzursuz etmeye hiçbir provokatörün gücü yetmez ve işçilerimiz de bu provokasyonlara ve bu provokatörlere fırsat vermez.

Bu temenniyle, izninizle birkaç hususa işaret etmekte fayda görüyorum.

Değerli milletvekili arkadaşlarım, 1 Mayıs İşçi Gününü, tüm çalışanlarımız nezdinde kutluyorum.

Temenni ediyorum ki, 1 Mayıs'ın tatil olması, bu Meclis tarafından ve inşallah, benim Bakanlığım döneminde olur. Bu istikamette, bir işçi kuruluşunun genel başkanı olarak, öteden beri, yıllardır taleplerimiz olmuştur; şimdi de, Hükümet olarak ve Bakan olarak, bu hususun bir an önce gerçekleştirilmesi, elbette ki, samimi temennim ve dileğimdir. Bu konuda temenni ederim ki, Parlamentoda da bir uzlaşma sağlanarak, bu gün, geçmişte olduğu gibi, yine işçinin dayanışma, birlik ve mücadele günü olarak tatil olur.

Değerli milletvekilleri, 1 Mayıs, ırk, din, dil, cinsiyet, meslek ayırımı gözetmeden, tüm dünya işçilerinin ve çalışanlarının amaçlarının ekmek, barış, özgürlük olduğunu, dayanışma ve dostluk içinde ortaya koydukları bir gündür. 1 Mayıs, yaklaşık yüz elli yıldır, işçilerin, insanlık onuruna yaraşır bir hayat seviyesine ve demokratik haklara ulaşabilmek için verdiği mücadelenin sembolü haline gelmiş bir gündür. 1 Mayıs, rejimleri birbirinden çok farklı da olsa, birçok ülkede kutlanmaktadır ve huzurlarınızda ifade ediyorum ki, 1 Mayıs bir komünist bayramı değildir.

Ülkemizde de 1 Mayıs, kesintilere uğramakla birlikte, 1908 yılından bu yana kutlanmaktadır. Ancak, uzun yıllar, Türkiye'de 1 Mayıs, yanlış tanıtılmış, çeşitli çevrelerce istismar edilmeye kalkışılmış, maalesef, zaman zaman meydana gelen üzücü olaylar, toplum olarak hafızamızda izler bırakmıştır.

Yasal yollardan hak arama ye bu amaçla mücadele edebilme özgürlüğü, demokrasilerin vazgeçilmez gereğidir. Bu bakımdan, özgürlük ve bunun için mücadelenin sembolü olan 1 Mayıs'ları doğru anlayıp, algılayarak, bir bayram havası içerisinde ve dostluk, dayanışma, sevgi ve barış motifleriyle kutlamak, istismarcılara fırsat vermemek gerekmektedir.

Değerli arkadaşlarım, Türkiye'de çalışanların sendikal ve sosyal hakları bakımından gelinen nokta elbette küçümsenemez. Bununla beraber, bu konuda atılması gereken daha pek çok adımın bulunduğu da malumlarınızdır. Hükümet olarak ve Bakanlık olarak, çalışma hayatını, çalışanların temsilcisi olan kuruluşlarımızla birlikte programlamak ve olabildiğince uzlaşma sağlayarak, gerekli düzenlemeleri yapmak temel prensibimizdir. Memnuniyetle ifade ediyorum ki, bu şekilde, on aydır sürdürdüğümüz çalışmalar meyvelerini vermeye başlamıştır. Bu çerçevede, Sendikalar Kanunumuzda yapılacak değişiklikler, Türkiye Büyük Millet Meclisinin gündemindedir. Toplu İş Sözleşmesi, Grev ve Lokavt Kanununda yapılacak değişikliklerle ilgili çalışmalar tamamlanmış olup, kısa sürede Başbakanlığa sunulacaktır.

Kamu Görevlileri Sendikaları Kanun Tasarımız hazırlanmış olup, önümüzdeki aylarda, yine, Türkiye Büyük Millet Meclisine sevk edileceğini düşünmekteyim.

Sosyal Sigortalar Kurumunun malî durumu ve hizmetlerinin iyileştirilmesiyle ilgili kanun tasarısı, Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulu gündeminde bulunmaktadır.

Kamu kesimi toplu iş sözleşmeleri, tarafların barışçı yaklaşımları sonucu kısa sürede anlaşmayla sonuçlandırılmış; ayrıca verilen zamlarla, bütün kamu çalışanlarının ve emeklilerinin daha iyi hayat şartlarına kavuşturulması konusunda, hepinizin takip ettiği gibi, çok önemli adımlar atılmıştır.

Asgarî ücretin yeniden belirlenmesi amacıyla, ilgili komisyon, mayıs ayı sonunda toplanacaktır.

İnanıyorum ki, Türkiye'nin ihtiyacı, öncelikle, siyasî istikrarın sağlanma-

sıdır. Siyasî istikrar sağlandığı sürece, Hükümet, işçi ve işveren kuruluşları, Parlamento ve siyasî partilerin el ele vererek, halkımızın refah ve saadeti yolunda daha iyi tedbirler alabileceklerine kuşku yoktur. Böylece, 1 Mayıs'lar daha anlamlı ve mutlu bir şekilde kutlanabilecektir.

Değerli milletvekili arkadaşlarım, bu düşüncelerle, bu yıl da, 1 Mayıs etkinliklerinin, sorumluluk bilinciyle, barış ve güven içerisinde gerçekleştirileceğine inancımı belirtir; bu anlamlı günün, ülkemiz ve tüm dünya çalışanlarına mutluluk ve esenlikler getirmesini diler, hepinizi saygıyla selamlarım. (RP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Gündemdışı konuşmayı cevaplayan Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı Sayın Necati Çelik'e teşekkür ediyorum.

Cumhurbaşkanlığı tezkereleri vardır;

DÖNEM: 21, CİLT: 93, YASAMA YILI: 4

T.B.M.M.
TUTANAK DERGİSİ

94 ncü Birleşim
1.5.2002 Çarşamba

IV. - BAŞKANLIĞIN GENEL KURULA SUNUŞLARI

A) OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1. - Oturum Başkanı TBMM Başkanvekili Mustafa Murat Sökmenoğlu'nun, 1 Mayıs Uluslararası İşçi Bayramı nedeniyle konuşması

BAŞKAN - Sayın milletvekilleri, 1 Mayıs Uluslararası İşçi Bayramı münasebetiyle, alınteri ve emeğin gerçek sahipleri olan bütün Türk işçilerini, emekçilerini yürekten kutluyorum.

1 Mayıs İşçi Bayramı, ülkemizde 80 senedir kutlanmaktadır; 1925 yılında çıkarılan bir yasayla, aynı zamanda, Bahar Bayramı olarak da, bütün milletin katılımıyla, barış ve dayanışmayı pekiştirici bir değer ve anlama sahiptir. Sayın milletvekilleri, dolayısıyla, 1 Mayıs kutlamaları, işçilerimizle birlikte bütün milletimizin, ortak duygular içinde, geleceğin güzelliklerine doğru, umutlarının yeşertilmesini güçlendirici bir bayram özelliği taşımaktadır.

Her alanda özveriyle çalışarak ülke kalkınmasına üstün hizmetler veren bütün değerli işçilerimizin, emekçilerimizin ve milletimizin İşçi ve Bahar Bayramlarını en iyi dileklerimle tekrar kutluyor, başarılar diliyorum efendim. (DSP, MHP ve ANAP sıralarından alkışlar)

Sayın milletvekilleri, gündeme geçmeden önce, bu konuda üç sayın milletvekiline söz vereceğim.

İlk söz, emekçilerin eski genel başkanı İstanbul Milletvekili Sayın Rıdvan Budak'ın.

Buyurun efendim. (DSP ve MHP sıralarından alkışlar)

Süreniz 5 dakikadır Sayın Başkan.

B) GÜNDEMDIŞI KONUŞMALAR

1. - İstanbul Milletvekili Rıdvan Budak'ın, 1 Mayısın tarihî anlam ve önemine, Türk işçi ve emekçilerinin sorunlarına ve çözüm önerilerine ilişkin gündemdışı konuşması ve Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı Yaşar Okuyan'ın cevabı

RIDVAN BUDAK (İstanbul) - Sayın Başkan, değerli milletvekili arkadaşlarım; bütün çalışanların ve emeğin bayramı olan 1 Mayıs için söz almış bulunuyorum ve hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Bugün 1 Mayıs. 1 Mayıs, uzun yıllardan beri tüm dünyada ve ülkemizde çalışanlar tarafından işçi sınıfının ve emeğin bayramı olarak kutlanmaktadır. Ülkemizde, 1 Mayıs, uzunca bir süre, yalnız belli bir kesimin kutladığı ideolojik bir gün olarak algılandı, daha da kötüsü, 1 Mayıslar, hep olayların yaşandığı, hatta, kan dökülen bir gün olarak damgalandı. Bunun nedeni, 1 Mayısın tarihsel anlamının yeterince bilinmemesidir.

Sayın milletvekilleri, 1 Mayısın kökeninde, Amerikan işçilerinin, başta 8 saatlik işgünü olmak üzere, diğer temel talepleri için yürüttükleri mücadele yatmaktadır. Amerikan işçi sınıfı, 1886 1 Mayısında, günde 16 ile 20 saat çalıştırıldıkları ve bütün haklardan yoksun oldukları bir dönemde, 8 saatlik işgünü talebiyle mücadele başlattılar. Bu mücadelede çok sayıda arkadaşları hayatını yitirdi. Yıllar içinde bu taleplerin büyük bir bölümü dünyada yaşama geçti. Yalnız Amerika'da değil, tüm gelişmiş ülkelerde, işçiler, geçmişe göre, daha insanca ve hakça bir çalışma düzenine kavuştular. O tarihlerden bu yana, 1 Mayıs, bütün ülkelerde işçi sınıfının ve emeğin bayramı olarak kutlanmaktadır.

Türkiye'de de, işçiler, yüzyılın başlangıcından itibaren 1 Mayısı kutluyorlar. 1 Mayıs, işgal altındaki İstanbul'da bile ulusal kurtuluş mücadelesinin bir parçası olarak kutlanmıştır.

Değerli arkadaşlarım, 1977 yılında yapılan 1 Mayıs kutlamalarında provokasyon sonucu 37 yurttaşımızın yaşamını yitirmesi, tarihimizdeki acı bir gün olarak hafızalardadır; bu vesileyle, onları da saygıyla anıyoruz.

Yakın geçmişte yaşanan acıları ve inatlaşmaları bir yana bırakırsak, 1 Mayıs, 1990'ların başından itibaren, farklı düşüncelere sahip konfederasyonlarımız ve sivil toplum örgütlerimiz tarafından coşkuyla, ortak bir şekilde kutlanmaktadır; bugün de öyle olmuştur. Bu gelişme, son derece de önemlidir. 1 Mayısın, artık, ülkemizde de, hiçbir ayırım yapılmaksınız, bütün emekçilerin ortak dayanışma günü olduğu daha iyi anlaşılmaktadır.

Değerli arkadaşlarım, 1 Mayıs, solcuların ya da sağcıların bayramı değildir, Hıristiyanların ya da Müslümanların, düşünce ve inanç farklılıklarının bayramı da değildir; 1 Mayıs, emeğiyle, alınteriyle ve bilgisiyle çalışan ve üreten herkesin ortak bayramıdır.

1 Mayıs vesilesiyle konunun bir boyutunu daha vurgulamak istiyorum. Çalışanların yıllardır dile getirdiği talepler, Meclis gündeminde bekletilmekte, ekonomik harcama gerektirmeyen en küçük talepler bile çözülememektedir.

Çalışma hayatını düzenleyen kanunlarımız ILO sözleşmelerine uygun hale getirilmeli, örgütlenme özgürlüğünün önündeki bütün engeller kaldırılmalıdır. Sendikal hakların kullanımında karşılaşılan barajlar, noter şartı ve yetki prosedürü gibi uygulamalara, artık son verilmelidir.

Yaklaşık iki yıldır Mecliste bekleyen ve Sayın Başbakanın da çıkacağına dair söz verdiği iş güvencesi yasa tasarısı, sosyal tarafların uzlaşması sağlanarak muhakkak gerçekleştirilmelidir. Kamu çalışanlarının statüleri tekleşmeli ve bunların da, çağdaş demokrasilerin sendikal hak ve özgürlüklerine kavuşturulması gereklidir.

Değerli arkadaşlarım, bir kez daha vurgulamak istiyorum ki, Türkiye, dünyada, 1 Mayısın bayram olarak kutlanmadığı birkaç ülkeden birisidir. Bu nedenle, Meclisimiz ve hükümet, 1 Mayısın, dünyada olduğu gibi, ülkemizde de emeğin bayramı olarak kutlanması için gerekli adımı atmalıdır. 1 Mayıs, artık yasalaşmalıdır.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Sayın Budak, bir dakika efendim... Bir dakika... Mikrofonsuz konuşamıyorsunuz.

Buyurun.

RIDVAN BUDAK (Devamla) - Teşekkür ederim.

1 Mayıs, ülkemizde ve dünyada, bütün çalışanlara, yaşamını bilgisi, emeği ve alınteriyle kazananlara kutlu olsun.

Teşekkür ederim. (DSP, MHP ve ANAP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ediyorum efendim.

Efendim, ikinci söz, aynı konuda gündemdışı söz isteyen Hatay Milletvekili Sayın Mehmet Dönen'e aittir.

Sayın Okuyan, üç sayın milletvekiline de cevap verecek misiniz?

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANI YAŞAR OKUYAN (Yalova) - Evet.

BAŞKAN - Teşekkür ediyorum.

Buyurun Sayın Dönen. (DYP sıralarından alkışlar)

2. - Hatay Milletvekili Mehmet Dönen'in 1 Mayısın tarihî anlam ve önemine, Türk işçi ve emekçilerinin sorunlarına ve çözüm önerilerine ilişkin gündemdışı konuşması ve Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı Yaşar Okuyan'ın cevabı

MEHMET DÖNEN (Hatay) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, bugün, gerçekten, meydanlarda coşkuyla kutlanan 1 Mayısı, Doğru Yol Partisi Grubu adına, ben de, buradan, bir kez daha kutluyorum, emekçilere hayırlı olmasını diliyorum.

ASLAN POLAT (Erzurum) - Eski arkadaşlarının mı?..

MEHMET DÖNEN (Devamla) - Değerli arkadaşlarım, az önceki hatip arkadaşımızın da söylediği gibi, 1 Mayıs 1886'da, Amerika'nın Chicago Şehrinde, işçilerin, günlük çalışma sürelerinin 12-16 saatten 8 saate düşürülmesi için düzenledikleri eylemde, o eylemi protesto eden, sabote eden ve o eyleme silahlı saldırıda bulunan güçler, birçok işçinin ölümüne neden olmuş, daha sonra, 3 Mayısta, aynı eylem bir daha tekrarlanmış, yine birçok işçinin ölümüne neden olmuş. İşte, o günden itibaren 1 Mayıs, tüm Amerika Birleşik Devletleri işçi sendikaları tarafından anma günü olarak ilan edilmiş ve her yıl 1 Mayısta, bugün, burada, bu anma günü olarak düzenlenmeye başlamış; ama, sonuç olarak, bütün dünyada değişik adlar altında, bazı ülkelerde "Hak ve Özgürlük Günü olarak, bazı ülkelerde "İşçi Bayramı" olarak, bazı ülkelerde "Anma Günü" olarak günümüze kadar kutlanagelmiş; ama, Türkiye'de, hâlâ 1 Mayıs bayram olarak kutlanmamış, uzunca bir süre "Bahar Bayram" olarak kutlanmış; ama, bahar bayramı olarak dünyanın hiçbir ülkesinde kutlanmamış.

Değerli arkadaşlar, tabiî ki, 1 Mayıs, işçi sınıfının, özellikle, sanayi devriminden sonra elde ettiği 8 saatlik çalışma süresi, en büyük kazanımlarından birisi; yani, sanayi devriminden sonra en büyük kazanımlı 1 Mayısı elde ettiği için, bugünü bayram olarak ilan etmiş. Geldiğimiz günde, artık, işçilerin yeni bir konsept içinde, 1 Mayısa yeni bir anlam yüklemek durumunda oldukları düşüncesindeyiz; yani, artık, 1 Mayısı, sanayi toplumunun kavramları içerisinde, onun kurallarıyla eski kavramlar doğrultusunda 1 Mayısı kutlamak çok büyük bir anlam taşımaz; artık, sendikacılarımız da, işverenlerimiz de, özellikle küreselleşen dünyada 1 Mayısa yeni anlamlar yüklemek durumundadır. Tüm çalışanıyla, çalıştıranıyla birlikte, dünyada rekabet etmeye yönelen insanlar, 1 Mayısları, yeni kurallar, yeni kuramlarla, yeni anlamlar yükleyerek kutlamak durumundadırlar. Şimdi, dünyada -düşünün- bilginin sınır tanımadığı ve özgürce dolaştığı, sermayenin sınır tanımadığı ve özgürce dolaştığı, üç beş yıl sonra mal ve hizmetlerin, özgürce, artık sınır tanımadığı bir dünyada emeğin böyle bir hakkının olmayışı, önümüzdeki süreçte emek aleyhine büyük gelişmeler gündeme getirecek. İşte, dünyada var olan işçi hareketlerinin, artık, emek-sermaye çelişkisinin ötesinde, dünyadaki gelişmeleri yeniden yorumlayarak yeni bir konsepte girmesi, 1 Mayısları çağın gereklerine göre yeniden, yeni bir anlamla kutlamaları gerekir. Yoksa, eski kuramlarla, eski kurallarla 1 Mayısları kutlamak, artık çağdışı bir anlayış olarak görülmeye başlar ki, bu, 1 Mayısa da kötülük yapmak olur diye düşünüyorum.

Biz, Doğru Yol Partisi olarak, emek-sermaye çelişkisi yerine, emek ve sermayenin uzlaştığı ve birlikte dünyada rekabete yöneldiği bir anlayışı temsil ediyoruz. (DYP sıralarından alkışlar) Bu anlayış doğrultusunda, artık, yeni konseptler doğrultusunda 1 Mayısı yeni bir anlayışla kutlamak gerektiği ve

emek-sermaye çelişkisi yerine uzlaşmasını koymak gerektiği bir sürecin, bir dönemin başladığını hepimiz görmekteyiz. Eski kuram ve kavramların artık çağdışı kalmakta olduğunu da hepimiz görmekteyiz.

Hepinize saygılar sunuyorum. (DYP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN- Teşekkür ediyorum efendim.

Efendim, gene aynı konuda, söz alan Aydın Milletvekili Sayın Sema Pişkinsüt'e üçüncü konuşmacı olarak söz veriyorum.

Sayın Pişkinsüt, Buyurun.

3. - Aydın Milletvekili Sema Tutar Pişkinsüt'ün 1 Mayısın tarihî anlam ve önemine, Türk işçi ve emekçilerinin sorunlarına ve çözüm önerilerine ilişkin gündemdışı konuşması ve Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı Yaşar Okuyan'ın cevabı

SEMA TUTAR PİŞKİNSÜT (Aydın) - Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; Toplumcu Demokratik Parti adına hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Bugün 1 Mayıs. Amerika Birleşik Devletlerinin Chicago kentinde 1886'da, 8 saatlik işgünü için başlatılan mücadelenin yıldönümü.

Bugün, en yüce değer olan, tüm uygarlıkların yaratıcısı emeğin, emekçilerin uluslararası birlik ve dayanışma günü. Aradan geçen 116 yılda, dünyada ve Türkiye'de, emekçilerin hak arama mücadeleleri aralıksız sürdü. Bu uğurda pek çok bedel ödendi, görkemli başarılar elde edildi, hüzünler, acılar yaşandı; ama, umut ve başarıya olan inanç hiç eksik olmadı.

Teknolojide ve iş organizasyonlarında ortaya çıkan birçok değişikliklere karşın, emeğin ve emekçinin sorunları hâlâ çözüm beklemekte. Bütün dünya ve Türkiye, 1970'lerin ortalarından günümüze küreselleşme olgusunu yaşamakta. Küreselleşme sürecinde teknolojide yaşanan gelişmeler, özellikle iletişim alanındaki atılımlar dünyayı küçülttü, ülkeleri birbirlerine yaklaştırdı; ancak, bunların yanında yeni sorunların da kaynağı oldu. Bu süreçte, zengin ülkeler ile yoksul ülkeler, her ülkede de gelişmiş bölgeler ile geri kalmış bölgeler arasındaki farklar açıldı, sosyal kesimler arasındaki farkların büyüklüğü, yoksulluk, açlık ve işsizlik daha da arttı. "Sosyal adalet" ve "fırsat eşitliği" kavramları erozyona uğradı. Küreselleşmenin olumsuz koşullarından emekçiler korunamadı. Bu anlamda 1 Mayıslar, küreselleşme koşullarında yeni mücadele boyutları kazandı.

Emeğin ve emekçinin demokratik kurallar çerçevesinde ekonomik, sosyal ve kültürel haklarını koruyabilmesinin en önemli güvencesini, örgütlenmeyi, toplupazarlığı ve grevi de sağlayan sendikal haklar sağlar. Oysa, bugün bu hakların geliştirilmesi bir yana, önemli gerilemeler söz konusu. Gerçek sendikalı işçi sayısı 1980'lerden çok daha az, 1 000 000'un dahi altında, âdeta sendikasızlaştırma süreci yaşanmakta. Bu süreçte belki de tek sınırlı gelişme kamu çalışanlarının örgütlenme haklarının güvence altına alınması oldu; ancak,

toplupazarlık ve grev hakkının tanınmamış olması büyük bir eksikliktir ve bu durum hâlâ ulaşılması gereken bir hedefi oluşturmaktadır.

Artık, 21 inci Yüzyılı yaşıyoruz; ancak, ne yazık ki, Türkiye'de 8 saatlik işgünü mücadelesi emekçiler için hâlâ anlamını korumakta. Bugün sigortasız ve kaçak işçilik son derece yaygın. Üstelik bu işçiler olumsuz koşullar altında ve 8 saatten fazla sürelerde çalıştırılmakta.

Kadın emeğinin ucuz oluşu onları emek-yoğun üretim dallarında çalışmaya zorlamaktadır. Düşük statülü bu tür işler, düşük ücret, geçici çalışma, sosyal güvencesizlik kadınlara yönelik ayırımcılığa neden olmakta.

Çocuk işçiliğinin yasalarımıza göre yasak olması, bu kapsamdaki uluslararası sözleşmeleri onaylamış olmamıza karşın bu uygulamanın hâlâ önüne geçememiş durumdayız. Üstelik bu durumdaki çocuklarımız son derece ilkel ve ağır koşullarda çalıştırılmakta.

Günümüzde ülkeler için çağdaşlık ölçütleri arasında yer alan iş güvencesinin Türkiye'de yasal güvenceye kavuşturulmasına karşı çıkanlar hâlâ bulunmakta. Diğer yandan, çalışma yaşamımızı düzenleyen yasaların Birleşmiş Milletler Uluslararası Çalışma Örgütünün belirlediği ölçütlere göre yeniden düzenlenmesi Parlamentomuzun ertelenemez bir görevidir.

İki büyük krizi yaşamış, işyerleri büyük ölçüde kapanmış, işsizliği artmış bir ülkede, bugün, her zamankinden daha çok emeğe duyduğumuz saygıyı göstermek zorundayız.

Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; 1980 öncesi bahar bayramı olarak kutlanan 1 Mayısın tekrar bayram olması için 1989'da verilen yasa teklifi kabul edilmemiş, aynı yıl, sorun, İçişleri Bakanı hakkında gensoru verilmesine neden olacak kadar tartışılmış, 1993 yılında ise 1 Mayısın bayram olarak kutlanmasını öneren yeni yasa teklifi, hükümetin ve komisyonun olumlu görüş bildirmesine rağmen yasalaşamamıştı. Artık, soğuk savaş dönemi bitti. 1 Mayısa soğuk savaş anlayışıyla yaklaşmamalıyız. Soğuk savaş koşullarında yaşananları diri tutmaya çalışmamalıyız.

Birleşmiş Milletler üyesi ülkelerin çok büyük çoğunluğunun üyesi olduğu, üyesi olmayı da hedeflediğimiz Avrupa Birliği üyesi ülkelerinin tümünün bayram olarak kutladığı 1 Mayısı, emeğe duyduğumuz saygının bir ifadesi olarak çalışanlar bayramı olarak kabul edelim. Bu konuda vermiş olduğumuz yasa tasarısının, tahmin ediyorum ki, Parlamentomuz tarafından da uygun görüleceğine, destekleneceğine inanmaktayız.

Bu düşüncelerle, hepinizi, saygılarımla selamlarım. (Alkışlar)

BAŞKAN - Efendim, teşekkür ediyorum.

Hükümete söz vereceğim de, ondan önce, bu konuda, İçtüzük 60'a göre söz verebilirim; konuşmayan gruplar adına yerinden söz almak isteyen var mı efendim?..

NESRİN ÜNAL (Antalya) - Sayın Başkan...

BAŞKAN - Buyurun Sayın Ünal.

Çok rica edeceğim; İçtüzük 60'a göre söz veriyorum; çok kısa... Grubunuzun hissiyatını...

NESRİN ÜNAL (Antalya) - Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; Yüce Heyetinizi saygıyla selamlıyorum.

Medeniyet, teknoloji, sanat dahil, insanlığın iyiliğine, güzelliğine olan her şeyin temelinde emek vardır. Bu emek, alınteri, beyin ya da sanata ait olabilir. İşte, insanlığın geleceği olan bu emeklerin sahibi bütün işçilerimizin bayramını, Milliyetçi Hareket Partisi adına kutlar, onlar ve aileleri için daha güzel günlere haberci olmasını temenni ederim.

Emekli işçi ailesinin imkânlarıyla okuyup uzman hekim, demokrasinin nimeti sonucu milletvekili olmuş biri olarak konuşuyorum. Öncelikle, erkek işçilerin olduğu kadar kadın işçilerin de sosyal hakları her platformda dillendirilmelidir. Onlara, hem iyi bir eş hem iyi bir anne hem de iyi bir işçi olma imkânları sunulmalıdır; çünkü, ailenin temeli, toplumun geleceğini şekillendiren mimarlar, annelerdir.

Artık, Türk Milleti olarak, çok geç kaldığımız üretime geçmek zorundayız; eğer, kendimiz üretirsek, uluslarüstü Türk markalarını yaratırsak, o zaman, işçilerimiz, maddî manevî, daha iyi şartlarda çalışır, daha rahat emeklilik yaşarlar. Bu yüzden, işvereninden işçisine, bürokratından seçilmişine daha çok çalışmak, daha çok üretmek zorundayız;ancak, bu yolla, dünyanın en güzel, sağlıklı genç nüfusuna istihdam yaratabiliriz.

İşverenlere şu hadisi hatırlatmak istiyorum: "Çalışanın emeğini, alınteri kurumadan ödeyiniz." İşçilerimize de son olarak şunu söylüyorum: Sofranızdan helal lokma, yüreğinizden Türkiye sevdası eksik olmasın!

Teşekkür ediyorum. (MHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Ben teşekkür ediyorum efendim.

Sayın Güven, siz bu konuda değil herhalde?..

TURHAN GÜVEN (İçel)-Başka bir konuda...

BAŞKAN- Hayır, biliyorum efendim, onun için... Üç partiye söz verdim; bir, bağımsız milletvekiline, bir parti başkanına, bir de Doğru Yol Partisine.

Sayın Bakan cevap vermeden evvel, konunun önemi, haftanın önemi münasebetiyle, evvela, Sayın Mahfuz Güler'e, sonra Sayın Candan'a, yerinden ifade etmek üzere 2 dakikalık söz veriyorum; bu konuda hislerini öğreneceğiz.

Buyurun.

MAHFUZ GÜLER (Bingöl)- Sayın Başkan, teşekkür ediyorum.

Ben de bütün emekçilerin, işçilerimizin ve memurlarımızın bayramı olan 1 Mayıs gününün bütün çalışanlara hayırlı ve uğurlu olmasını diliyorum; tekrar teşekkür ediyorum efendim.

BAŞKAN - Ben teşekkür ediyorum.

Buyurun Sayın Candan.

VEYSEL CANDAN (Konya)- Sayın Başkan, değerli milletvekili arkadaşlarım; muayyen günlerde, Genel Kurulda, zaman zaman işçilerle ilgili, esnaflarla ilgili haftalar ve aylar kutlanmaktadır; belki, Genel Kurulda bunlar mutat hale geldi. Şu soruyu cevaplamamız lazım: Böyle temennilerle nereye gidebildiğimize, ne yapabildiğimize bakmak lazım. Mevcut hükümet uygulamalarına baktığımız zaman, bu bayram kutlamalarıyla, maalesef, tam tezat halinde olduğunu görüyoruz. Hükümet, genel anlamda, kamu açıklarını kapatmak için ya iç borçlanma ya dış borçlanma yoluna gitmekte veya vergi koymaktadır ve bugün toplanan vergilerle, borçların faizi ödenmektedir. Onun için de, işçilerimize, emekçilerimize verilen ücretler, daha verilme noktasında, kâğıt üzerinde geri alınmaktadır.

Böyle bir ortamda, yani işsizlik oranının yüzde 20'ye vardığı, toplumun 20 000 000'unun açlık sınırında olduğu bir ortamda, işte 1 Mayısı kutluyoruz ve birtakım temennilerde bulunuyoruz, böyle temennilerle işi savuşturuyoruz. Gündemdışı konuşmalarla bir yere varmak mümkün değildir. Daha sonra, bir yıl sonra geldiğimiz nokta itibariyle, bu çalışan insanlara somut, en azından mutfağında, en azından alabildiği ücretlerde bir iyileştirme yapmak mecburiyetindeyiz. Kaldı ki, hükümetin, bugüne kadar yaptığı bütün uygulamalarda, IMF ve Dünya Bankası, yani borç aldığımız kurumlar istikametinde baktığımız zaman, işçi ücretleri, memur ücretleri, çalışanların ücretleri, sağlık sorunları hemen hemen her gün bir adım daha geriye gitmektedir. Özellikle, bu kurumlarda da, Sayın Bakanların zaman zaman açıkladıkları gibi, yolsuzluklar had safhaya varmış, emekli insanlarımız ilaçlarını alamaz haldeler veya çok zor almaktalar, sağlık sorunları giderek artmaktadır.

Daha sonraki 1 Mayısta, bunların azalarak müzakere edildiği bir ortamda buluşmak dileğiyle, ben buradan, tekrar, çalışanlarımızın, işçilerimizin, emekçilerimizin ve emeklilerimizin bu günlerinin daha iyi günlere ulaşması dileğiyle saygılar sunuyorum. (SP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Efendim, teşekkür ediyorum.

Sayın Bakana söz veriyorum; buyurun. (ANAP ve DSP sıralarından alkışlar)

Sayın Bakan, bayramınız kutlu olsun.

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANI YAŞAR OKUYAN (Yalova) - Sayın Başkan, değerli üyeler; sözlerime başlamadan önce, hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Biraz önce konuşan çok değerli arkadaşlarımızın da ifade ettiği gibi, bu gün 1 Mayıs; işçilerin, emekçilerin, çalışanların günü. Ben de öncelikle, şahsım ve hükümetimiz adına bütün çalışanlarımızın, işçilerimizin, emekçilerimizin 1 Mayıs Bayramını tebrik ediyorum ve kutluyorum.

Bu gün vesilesiyle bazı şeyleri Muhterem Heyetinizle de paylaşmak arzusundayım ve yine sözlerimin başında, bugün, çeşitli illerde, çeşitli meydanlarda, başta, Türk-İş, Hak-İş ve DİSK Konfederasyonları olmak üzere, birçok sivil toplum örgütünce düzenlenen toplantıların, şu ana kadar, fevkalade yasalar çerçevesinde geçtiği ve herhangi bir olumsuzluğa rastlanmadığı haberini de sizinle paylaşmak istiyorum ve başta, bu üç konfederasyon olmak üzere, bütün bu etkinliklere katılan kuruluşlarımıza da teşekkür ediyorum.

57 nci cumhuriyet hükümeti döneminde özellikle çalışma hayatımızla ilgili çok önemli düzenlemeler yapılmıştır ve ben, bu Dönem Parlamentomuzun, 21 inci Dönem Parlamentomuzun, iktidarıyla muhalefetiyle, bütün değerli milletvekili arkadaşlarımızın katkılarıyla çıkarılan birçok yasadan dolayı da bugün, bir önceki yıla veya daha önceki yıllara nazaran, 1 Mayısta, çalışanlar adına daha yeni kazanımların ortaya çıktığını huzurunuzda ifade etmek durumundayım.

Ekonomik ve Sosyal Konseyin kurulmasına İlişkin Kanun, yine, Yüce Heyetinizin oylarıyla çıkmıştır; aşağı yukarı otuz yıldan bu yana Türkiye'nin gündeminde olan, tartışılan, istenilen bir kanundur.

İşsizlik Sigortası Kanunu, yine, 4447 sayılı Yasayla hayata geçirilmiştir ve işsizlik sigortası, geçtiğimiz nisan ayı itibariyle uygulamaya konulmuş olan bir sigorta dalıdır.

İlk defa, 1911 yılında İngiltere'de uygulamaya geçen, 1924'te İtalya'da, 1927 yılında da Almanya'da uygulama alanı bulan işsizlik sigortası, maalesef, doksan yıl sonra Türkiyemizde hayata geçirilmiştir ve Türkiye'nin gündeminde, çalışanların gündeminde de elli yıldan bu yana tartışılan bir yasadır; bu da, 57 nci cumhuriyet hükümetimizin döneminde, 21 inci Dönem Parlamentomuzun oylarıyla kanunlaştırılmıştır.

Yine, ta 1961 yılından bu yana tartışılan, kırk yılı aşkın bir süredir talep edilen, kamuda çalışanların sendikal örgütlenmeleriyle ilgili kanun tasarısı da, Yüce Heyetinizin oylarıyla kanunlaşmıştır.

Bireysel emeklilik sistemiyle ilgili kanun, sosyal güvenlikle ilgili düzenlemeler, hepsi bu dönemde çıkarılmış olan düzenlemelerdir.

Bütün bu çıkarılan yasalar, çalışma hayatımızda, özellikle işçilerimizle ilgili önemli yeni kazanımları da beraberinde getirmiştir.

Şu anda Parlamentomuzun gündemine intikal ettirilmiş olan, biraz önce

bazı arkadaşlarımız tarafından da dile getirilen İş Güvencesi Yasa Tasarısı da, sanıyorum önümüzdeki günlerde komisyonlarda ve daha sonra da Genel Kurulda, sizlerin huzuruna gelecektir.

Yabancıların Çalışma Usul ve Esaslarını Düzenleyen Kanun Tasarımız da, yine, Parlamentonun gündemindedir; 1 000 000 yabancı kaçak işçinin çalıştığından söz edilen bir Türkiye için, bu yasa tasarısının da kanunlaşması, çalışanlarımız açısından fevkalade önem arz etmektedir.

Yine, kötü biçimde çocuk işçilerin çalışmasını önleyici bir düzenlemeyi getiren kanun tasarımız da, en kısa sürede Yüce Heyetinizin huzuruna getirilecektir.

Bütün bu çıkarılmış olan yasalar ve Parlamentonun gündemine intikal ettirdiğimiz bu kanun tasarıları, çalışma hayatımızla ilgili mevcut boşlukların giderilmesi, mevcut eksikliklerin giderilmesi bakımından önemli bir gelişmedir; ancak, bugün, hâlâ, çalışanların, her yönüyle çok ciddî sorunlarının mevcut olduğunu da biliyoruz. Özellikle, 12 Eylül hukukundan kalma çalışma hayatıyla ilgili yasaların, kısa sürede değiştirilmesi de gerekiyor. Bununla ilgili olarak, 1475 sayılı İş Kanunu, 2821 sayılı Sendikalar ve 2822 sayılı Grev ve Lokavt Kanunları üzerinde -sosyal diyalogun en güzel örneği olarak, 3'ü işçi, 3'ü işveren ve 3'ü de hükümetin önerdiği 9 değerli öğretim üyesinden oluşan bir bilim kurulu tarafından- şu anda, çalışmalar devam etmektedir. 1475 sayılı İş Kanunu üzerindeki görüşmeler şu günlerde tamamlanmak üzeredir; bunu da, en kısa sürede Bakanlar Kuruluna ve daha sonra da Parlamentonun gündemine getireceğiz.

Bu yasalarda, bir taraftan çağdaş bir düzenlemeyi gerçekleştirirken, bir taraftan da Avrupa Birliğinin norm ve standartlarını ölçü alan ILO sözleşmelerini dikkate alan önemli düzenlemeleri amaçlıyoruz.

Hazırlanan bu yasa tasarılarının da kanunlaşmasıyla birlikte, özellikle çalışma hayatımızı yakından ilgilendiren hukuksal birçok sakıncaların veya hukuksal boşlukların giderilmesi de, sonuç olarak temin edilmiş olacaktır.

Bunlar, bugün, sizlerle, kısaca paylaşabileceğim hususlardır.

Bir hususu daha sizinle paylaşmak arzusundayım: Değerli arkadaşlarım, bugün, bütün dünyadaki değişime paralel olarak, Türkiye'de de, bu değişim, her alanda ve kesimde yaşanmaktadır. Daha düne kadar "sendika" denildiğinde, hemen karşısında "acaba bir kötü niyet mi" algılamasının var olduğu bir ülkedeydik; ama, görüyoruz ki, bugün, işçi sendikalarımız da, büyük ölçüde, kendi dünya gerçeklerini kabul ederek bir değişim sürecine katkı sağlar durumdadırlar. Son yıllarda, ekonomik kriz içerisindeki süreçte, birçok işçi sendikamızın işverenlerle beraber hükümete ortak öneriler getirmeleri, bu değişikliğin çok güzel ve çarpıcı örnekleridir; bundan dolayı da sendikalarımızın değerli yöneticilerini izninizle kutlamak istiyorum.

Tekrar, şahsım, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı ve 57 nci cumhuri-

yet hükümeti adına tüm işçilerimizin, emekçilerimizin, çalışanlarımızın 1 Mayıs gününü kutluyorum; hepinize en derin saygılar sunuyorum. (Alkışlar)

2/96-10-23/4213

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

2429 Sayılı Ulusal Bayram ve Genel Tatiller Hakkında Kanuna Bir Madde Eklenmesine Dair Kanun Teklifim ve gerekçesi ilişikte sunulmuştur.

Gereğini arz ederim.

Saygılarımla,

1-İzzet ÇETİN, Kocaeli Milletvekili
2- Cevdet Selvi, Eskişehir Milletvekili
3- Yakup Kepenek, Ankara Milletvekili
4- Haluk Koç, Samsun Milletvekili
5- Mustafa Gazalcı, Denizli Milletvekili
6- Orhan Ziya Diren, Tokat Milletvekili
7- Feramus Şahin, Tokat Milletvekili
8- Bayram Meral, Ankara Milletvekili
9- Kemal Kılıçdaroğlu, İstanbul Milletvekili
10- Enver Öktem, İzmir Milletvekili
11- Muharrem İnce, Yalova Milletvekili
12- Sedat Uzunbay, İzmir Milletvekili
13- Ali Arslan, Muğla Milletvekili
14- Şevket Arz, Trabzon Milletvekili
15- Yüksel Çorbacıoğlu, Artvin Milletvekili
16- Mehmet Tomanbay, Ankara Milletvekili
17- M.Vedat Yücesan, Eskişehir Milletvekili
18- Nejat Gencan, Edirne Milletvekili
19- Zekeriya Akıncı, Ankara Milletvekili
20- Ferit Mevlüt Aslanoğlu, Malatya Milletvekili
21- Atilla Başoğlu, Adana Milletvekili
22- İnal Batu, Hatay Milletvekili
23- Haşim Oral, Denizli Milletvekili
24- Halil Tiryaki, Kırıkkale Milletvekili
25- Sefa Sirmen, Kocaeli Milletvekili
26- Fahrettin Üstün, Muğla Milletvekili
27- Halil Ünlütepe,Afyon Milletvekili
28- Atilla Kart, Konya Milletvekili
29- Salih Gün, Kocaeli Milletvekili
30- Mehmet Boztaş, Aydın Milletvekili

31- Yaşar Tüzün, Bilecik Milletvekili
32- Hasan Aydın, İstanbul Milletvekili
33- Mehmet Ali Arıkan, Eskişehir Milletvekili
34- Mehmet Küçükaşık,Bursa Milletvekili
35- Ali Topuz, İstanbul Milletvekili
36- Nurettin Sözen, Sivas Milletvekili
37- Gülsün Bilgehan, Ankara Milletvekili
38- Özlem Çerçioğlu, Aydın Milletvekili
39- Feridun Ayvazoğlu, Çorum Milletvekili
40- Ali Cumhur Yaka, Muğla Milletvekili
41- Mevlüt Coşkuner, Isparta Milletvekili
42- Ahmet Küçük, Çanakkale Milletvekili
43- Güldak Okuducu, İstanbul Milletvekili
44- A.Sırrı Özbek, İstanbul Milletvekili
45- Harun Akın, Zonguldak Milletvekili

GEREKÇE

Yaşadığımız dünyanın bir çok ülkesinde 1 Mayıs 8 saatlik iş günü mücadelesinin bir ürünü kabul edilmekte ve işçi bayramı olarak kutlanmaktadır.

19. yüzyıl vahşi kapitalizmi döneminde sermayenin daha yüksek kar amacını karşılamak üzere işçiler günde yaklaşık 16 saat çalışmak zorunda kalıyorlardı. Üstelik bu çalışma son derece düşük ücret ve kötü koşullarda gerçekleşiyordu.

19. yüzyıl sanayileşme ile birlikte ortaya çıkan işçi sınıfının çeşitli alanlarda mücadelesine sahne olmuştur. İşçi sınıfı 19. Yüzyılda vermiş olduğu mücadelelerle pek çok kazanımlar elde etti. Bunlardan birisi de 8 saatlik iş gününü kabul ettirmeleridir.

Amerikan işçi federasyonunun 1 Mayıs 1886'da ilan ettiği ve onbinlerce işçinin aileleriyle birlikte katıldığı grev ve gösteriler kanlı bir şekilde bastırılmıştır. Ölümlerle ve yaralanmalarla sonuçlanan bu olayın unutulmaması için 1889'da toplanan 2. Enternasyonal'in aldığı kararla 1 Mayıs "İşçilerin Uluslararası birlik ve dayanışma günü" olarak ilan edilmiştir.

Ülkemizde de 1 Mayıs'ın kutlanmaya başlanması Cumhuriyet öncesine dek gitmektedir. Gerek 2. Meşrutiyet döneminde gerekse İstanbul'un işgal altında olduğu 1921 1 Mayısında işçilerin kitlesel gösteriler yaptığı bilinmektedir. Nitekim 1 Mayıs 1925 yılında 2739 sayılı yasayla "Bahar ve Çiçek Bayramı" olarak kabul edilmiştir.

Ülkemizde 1 Mayıs'a hep kuşku ile yaklaşıldı. 1 Mayıs yalnızca bir görüşün hatta bir siyasal yaklaşımın talebi olarak değerlendirildi. Oysa tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de her türlü siyasal görüş ve düşünceden işçilerin 1

Mayıs'ın bayram ve resmi tatil günü olarak kabul edilmesi talepleri vardır. Ve her görüşten işçi kuruluşları 1 Mayıs'larda kutlama yapmaktadırlar.

Günümüze gelindiğinde geçmişte yaşanan ve hala tam olarak aydınlatılamamış üzücü olaylara sahne olmuş 1 Mayıs gösterilerinin bahene edilerek 1 Mayıs'ın Resmi tatil günleri arasında yer almaması çalışanlarımız tarafından anlaşılamaz bir durum olarak kabul edilmektedir.

Çağdaş dünyadaki yerimizin demokratik açılımlara koşut olarak belirleneceği günümüz dünyasında 1 Mayıs'ı kutlamanın yasak olduğu çok az ülke arasında bulunmamız demokrasimiz açısından büyük eksikliktir.

19., 20. Ve 21. ci yasama dönemlerinde de bu konuda yasama girişimlerinde bulunulmuştur. Bu girişimlerden bir sonuç alınamamakla birlikte 1 Mayıs "işçi bayramı" konusunun toplumumuz tarafından da kabul gördüğünün hatırlanmasında yarar vardır.

Demokrasimiz 1 Mayıs'ın amacına uygun olarak emekçiler Bayramı adıyla kutlanması olgunluğuna sahiptir. Emekçilere ve onların örgütlerine bayramlarını özgürce kutlama olanağı sağlanmalıdır.

ULUSAL BAYRAM VE GENEL TATİLLER HAKKINDA KANUNA BİR MADDE EKLENMESİNE DAİR KANUN TEKLİFİ

MADDE 1.- 17.03.1981 tarihli 2429 Sayılı Kanun'un 2/A maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

A)- Resmi Bayram günleri şunlardır.
1- 23 Nisan günü Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramıdır.
2- 1 Mayıs günü İşçi Bayramıdır.
3- 19 Mayıs Atatürk'ü Anma ve Gençlik ve Spor Bayramıdır.
4- 30 Ağustos Zafer Bayramıdır.

MADDE 2.- Bu kanun yayımı tarihinden yürürlüğe girer.
MADDE 3.- Bu kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

DÖNEM: 22, CİLT: 13, YASAMA YILI: 1

T.B.M.M.
TUTANAK DERGİSİ

74 ncü Birleşim
1.5.2003

İÇİNDEKİLER

I.- GEÇEN TUTANAK ÖZETİ 285
II.- GELEN KAĞITLAR 286
III. YOKLAMA 384
IV. BAŞKANLIĞIN GENEL KURULA SUNUŞLARI 288

A) OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI 288-290
I.- Oturum Başkanı TBMM Başkanvekili Yılmaz Ateş'in, Bingöl İlinde meydana gelen deprem nedeniyle görüşlerini açıklaması ve AK Parti Bursa Milletvekili Fauk Çelik ile CHP Mersin Milletvekili Mustafa Özyürek'in, grupları adına konuşmaları,

B) GÜNDEMDIŞI KONUŞMALAR
1.- Tokat Milletvekili Feramus Şahin'in, 1 Mayıs işçilerin birlik ve dayanışma gününe ilişkin gündem dışı konuşması,
2.- Çorum Milletvekili Agah Kafkas'ın, 1 Mayıs işçilerin birlik ve dayanışma gününe ilişkin gündemdışı konuşması
3.- Malatya Ferit Mevlüt Aslanoğlu'nun, Radyo ve Televizyon Üst Kurulu tarafından yapılacak frekans ihalelerine ilişkin gündemdışı konuşması

Öncelikle, tabii, şunu yapmamız lazım: Niçin bu kamu binaları öncelikle çöküyor?

1- Müteahhit seçimiyle ilgili konuları gerçekten ciddi bir şekilde değerlendirmeliyiz.

2- Bu binaların denetimini yapan, hem devlet dairelerinde görevli hem belediyelerde görevli mühendislerin yetkilerini, sorumluluklarını ve kalitelerini mutlaka düzeltmeliyiz.

Gene, Türkiye Büyük Millet Meclisi, elbette devlet her türlü araştırmayı, incelemeyi yapacaktır, ama, burada yapılan kamu binaları kimler tarafından yapılmıştır, denetimlerde hangi eksiklikler olmuştur, ihale sistemindeki yanlışlar nedir, bunları araştırmak üzere mutlaka bir araştırma komisyonu görevlendirip, meclisimizin kapsamlı bir şekilde bilgilenmesini sağlamalıdır ve en önemlisi de, bundan böyle, bu tip kaçınılmaz depremlere maruz kaldığımızda, dayanıklı, ufacık bir depremde bile yıkılmayacak binlaraın nasıl yapılacağı konusunda kafa yormalıyız ve şu günlerin acil sorunu da, Kızılayıyla, t üm devlet kurum ve kuruluşlarıyla, orada çaresiz olan insanların yardımına koşmalıyız. Devletimizin bu konuda elinden geleni yapacağına inanıyorum. Siyasal partilerimiz –biraz önce Meclis Başkanvekilimizin de ifade ettiği gibi- oraya koşmuşlardır, Sayın Başbakan oradadır.

Umarım, dilerim, kısa sürede mevcut vatandaşlarımızın yaraları sarılır, göçük altındaki vatandaşlarımız canlı olarak kurtarılır.

Ben, tekrar, halkımıza, Türk Ulusuna başsağlığı diliyorum, hayatını kaybedenlere Tanrı'dan rahmet diliyorum, yakınlarına da sabır diliyorum, hepinize saygılar sunuyorum ve böylesi felaketler nedeniyle burada tekrar konuşma yapma durumunda kalmamamız, en büyük dileğimizdir.

Saygılar sunarım, (Alkışlar)

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Özyürek.

Sayın milletvekilleri, bugün 1 Mayıs ve işçi sınıfının birlik ve dayanışma günü. Bütün dünyada 1 Mayıs, artık, sadece işçi sınıfının birlik ve dayanışma günü olmaktan çıkarak, yaşadığı ülkede çalışma koşullarından, emeğinden, dilinden, dininden, mezhebinden, renginden, ırkından ötürü sömürülen, baskıya uğrayan ve ezilen her insan ve toplum kesimlerinin dayanışma gününe dönüşmüştür.

Bugünü alanlarda yaşayan, hisseden ve kutlayanları, biz de buradan yürekten kutluyor, dayanışma duygularımızı iletiyorum.

Bugün nedeniyle çok sayıda sayın milletvekili söz talebinde bulunmuştur; Kocaeli Milletvekili Sayın İzzet Çetin, İstanbul Milletvekili Sayın Ahmet Güryüz Ketenci, Ağrı Milletvekili Sayın Naci Aslan, Manisa Milletvekili Sayın Hüseyin Tanrıverdi ve Denizli Milletvekili Sayın Mustafa Gazalcı, Başkanlığımıza başvurarak bugünde konuşma yapmak isediklerini belirttiler.

Kendilerine bu duyarlılıkları için teşekkür ediyorum, ancak, biz, iki sayın milletvekiline söz vermek durumunda kaldık.

Şimdi, bu konuda gündemdışı ilk konuşmayı yapmak üzere, Tokat Milletvekili Sayın Feramus Şahin'i davet ediyorum.

Buyurun Sayın Şahin. (CHP sıralarından alkışlar)

Konuşma süreniz 5 dakikadır.

B) GÜNDEMDIŞI KONUŞMALAR

1.- Tokat Milletvekili Feramus Şahin'in 1 Mayıs işçilerin birlik ve dayanışma gününe ilişkin gündemdışı konuşması

FERAMUS ŞAHİN (Tokat) – Sayın başkan, değerli milletvekilleri; bütün çalışanların ve emeğin bayramı olan 1 Mayıs için gündemdışı söz almış bulunmaktayım; işçilikten gelen bir milletvekili olarak hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Sözlerime başlamadan, Bingöl depreminde hayatını kaybeden vatandaşlarımıza Allahtaan rahmet, ailelerine ve ulusumuza başsağlığı diliyorum.

Değerli arkadaşlarım, 1 Mayıs çalışma koşullarının iyileştirilmesi ve 8 saatlik işgünü mücadelesinin bir ürünü olarak kabul edilmekte, pek çok ülkede işçi bayramı olarak kutlanmaktadır. Ülkemizde ise 1 Mayıs, uzunca bir süre sadece belli bir kesimin kutladığı gün olarak algılandı. Daha da kötüsü, 1 Mayıs, hep olayların yaşandığı, hatta, kan dökülen gerilimli gün olarak damgalandı. Bir kutlamadan, şenlikten çok, asayiş sorunu olarak değerlendirildi. Bütün bu algılama ve değerlendirmelerin nedeninin, 1 Mayısın tarihsel anlamının yeterince bilinmemesi olduğunu düşünüyorum.

Sayın Milletvekilleri, 19 uncu Yüzyılda sanayi devrimiyle birlikte çocukların ve kadınların da çalışma yaşamına katılması, çalışma süreleri konusunda yoğun tartışmaları da beraberinde getirdi. Bu bağlamda 1 Mayısın kökeninde temel olarak 8 saatlik işgünü mücadelesi vardır. Bilindiği üzere, bu dönem, işçilerin 12 ila 16 saat çalıştıkları, bütün haklardan yoksun oldukları vahşi kapitalizm dönemidir. Bu dönem, aynı zamanda, işçilerin, hakları için mücadelelerini yükselttikleri dönemdir.

Böyle bir süreçte, Amerikan işçileri, 1886 yılının 1 Mayıs'ında 8 saatlik işgünü talebiyle mücadele başlattılar. Bu amaçla yapılan gösteriler kanlı bir şekilde bastırılmıştır. Bu mücadelede çok sayıda işçi hayatını kaybetmiş ve yaralanmıştır.

Bu olayın unutulmaması için 1889 yılında toplanan İkinci Enternasyonalde, 1 Mayıs'ın işçilerin birlik ve dayanışma günü olarak kutlanması kabul edilmiştir. İşte 1 Mayıs'ın tarihsel anlamı budur. 1 Mayıs, başta çalışma süresi olmak üzere, işçi haklarının kazanımlarının simgesi durumundadır. Bu konunun, az önce de belirttiğim gibi, temelinde son derece insani bir talep vardır.

Ülkemizde 1 Mayıs'a hep özünden kopuk bir şekilde bakılmıştır. Oysa, yüzyılın başında, işgal altındaki İstanbul'da bile, işçiler, 1 Mayıs'ı kutlayabilmişlerdir. 1977 yılında yapılan 1 Mayıs kutlamalarında meydana gelen ve hala tam olarak aydınlatılmamış üzücü olayların yaşandığı gösteriler bahane edilerek, 1 Mayıs'lara hep kuşkuyla bakıldı. Artık bizim ülkmizde de, tüm çağdaş dünyada olduğu gibi, insanlığın ortak değerlerinin kutlandığı diğer önemli günler gibi 1 Mayıs'ın da amacına uygun bir şekilde bayram havasında kutlanması gerekmektedir.

Değerli arkadaşlarım, 1 Mayısı kutladığımız bu günde bir üzüntümü sizlerle paylaşmak istiyorum: Maalesef, ülkemiz emekçileri 1 Mayıs'ı, tüm tarihsel kazanımlarının ellerinden alınmaya çalışıldığı, çalışma koşullarının tekrar 19 uncu yüzyıl şartlarına geriletilmek istendiği, yeni çalışma ilişkilerinin düzenlendiği bir dönemde kutlamaktadırlar.

Yeni iş yasasıyla, yaşanan ekenomik krizlerin bedeli, işçilere ödetilmek istenmekte, işçi haklarından çok işveren hakları korunmakta, işletme ve işyerleri gözetilmektedir. Yine, bu yasayla çalışma yaşamında, kuralsızlık kural haline getirilmektedir. İşçilerimiz, bu yasayı bu haliyle kabul etmemektedirler, bu yasaya karşı çıkmaktadırlar, bu konuda yapılan tartışmaları dikkatle izliyor ve bu yasanın bu şekliyle Türkiye Büyük Millet Meclisinden geçmemesini bekliyorlar.

İşçilerin yeni iş yasasına nasıl baktığnı da bu vesileyle burada belirtmek istedim.

Sayın başkan, değerli milletvekilleri; 1 Mayıs, ülkemizde ve dünyada bütün çalışanlara, hayatını emeğiyle ve alınteriyle kazananlara kutlu olsun.

Yüce meclisi saygıyla selamlıyorum. (Alkışlar)

BAŞKAN- Teşekkür ederim Sayın Şahin

Gündemdışı ikinci söz, yine, 1 Mayıs konusunda söz isteyen Çorum Milletvekili Sayın Agah Kafkas'a aittir.

Buyurun Sayın Kafkas. (AK Parti sıralarından alkışlar)

2.- Çorum Milletvekili Agah Kafkas'ın 1 Mayıs işçilerin birlik ve dayanışma gününe ilişkin gündemdışı konuşması

AGAH KAFKAS (Çorum)- Sayın başkan, değerli milletvekilleri, televizyonları başında bizleri izleyen işçiler, memurlar, emekçiler hepinizi sevgiyle selamlıyorum.

Sözlerimin başında belirtmeliyim ki, bugün bu bayram coşkumuza, Bingöl'de meydana gelen deprem, bizi ve bütün ülkemizi elim bir üzüntüye sevk etmiştir. Depremde hayatını kaybeden kardeşlerimize Allah'tan rahmet, yaralananlara acil şifalar diliyorum. Başta Bingöl'lüler olmak üzere, bütün ülkemize başın sağ olsun diyorum. Allah bir daha böyle acılar göstermesin temennisini bir kez daha vurgulamak istiyorum ve başta Başbakanımız olmak üzere, yaraları sarma gayreti içerisinde olan bütün görevlilere başarılar diliyorum ve süratle yaraların sarılmasını temenni ediyorum.

Sizlerin ve alanları dolduran tüm dünya emekçilerinin 1 Mayıs, birlik, kardeşlik, dayanışma gününü içtenlikte kutluyorum.

Bugün Türkiye'deki emekçiler, başta İstanbul olmak üzere bütün yurt sathında alandalar. Dünya emekçileri, Berlin'de, Brüksel'de, Bağdat'ta, Chicago'da, Moskova'da, Tahran'da, Kandahar'da, bütün dünyada alanlardalar, ekmek, barış ve özgürlük istemlerini haykırmaktadırlar.

Bütün dünya emekçileri, 117 yıl önce Chicago'da bir grup işçinin başlattığı insanca yaşam ve çalışma koşullarının iyileştirilmesi mücadele gerçeğini konuşmaktadırlar. 1 Mayıs, bir ülkeye, bir bölgeye ait olmayıp istisnasız bütün üleklerin sahip olduğu hem global hem de tarihsel bir gerçektir.

1 Mayıs gününün toplumsal anlamı büyüktür. 1 Mayıs'lar, emeğin yüceltildiği günler olarak kutlanmaktadır. 1 Mayıs'lar, emeğin sorunlarının, dolayısıyla da toplumun temel sorunlarının dile getirildiği günlerdir. 1 Mayıslar toplumsal denge arayışlarının ve toplumsal katılımların önemli bir aracıdır.

1 Mayıs kutlamaları, emek ortak temelinde ülkelerin kendi ekonomik, sosyal, siyasal modellerine göre farklı yorumlanıp farklı kutlandıkları bir gün olmuştur. Ülkemizde 1 Mayısların kutlanmasında, 1992 yılından bugüne kadar, işçileri temsil eden konfederasyonlarımız, Türk-İş, Hak-İş ve DİSK olumlu bir birliktelik sergileyerek kutlamalarda ortak hareket etmekedirler. Daha sonra KESK, Türkiye Kamu-Sen ve Memur-Sen başta olmak üzere, emek dünyamızın bütün sivil toplum örgütlerinin katılımıyla oluşan emek platformu çatısı altında, daha sistematik bir işbirliği, olumlu ve yaygın demokratik katılım sağlanmıştır. Sosyal taraflar ve sivil toplum, bugün Türkiye'de olgunluk açısından önemli gelişmeler kaydetmiş, ayrıca, sivil toplum örgütleri, ortak bir dili birlikte gerçekleştirmeyi başarmışlardır.

Değerli milletvekilleri, Türkiye, işsizlik, gelir dağılımındaki adaletsizlik, çalışanların ve emekçilerin insanca yaşam ücretini alamamaları, örgütlenme haklarının kısıtlandığı, sosyal güvenlik konusunda toplumun tümünün kucaklanmadığı, sağlık hizmetlerinden yeterlice yararlanılamadığı, vergi adaletsizliğinin korkunç boyutlara geldiği, konut sorununun çok büyüdüğü bir ülkedir. Tam böylesine bir ülke gerçeğiyle karşı karşıya olan milletimiz, 10 000 000'dan fazla insanımızın yoksulluk sınırında olduğu bir dönemde, 3 Kasımda bu tabloya "dur" demiş, siyaseti temize çekerek, AK Partiyi iktidara getirmiştir. Bizler de, dünya gerçekleri ve Türkiye gerçeklerinden hareketle, bu sorunlarına ilişkin çabalarımızı yoğunşatırmış bulunmaktayız.

İşte, işe başladığımız günden bu yana, emekli maaşlarında önemli iyileştirmeler yapılmış, sosyal güvenlik sisteminin tek çatı altında toplanması ve bir genel sağlık sigortasından bütün toplumun yararlanması için ciddi bir çalışma başlatılmıştır.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAKAN- Buyurun.

AGAH KAFKAS (Devamla) – Ayrıca, işsizlik sigortasından yararlanma koşullarının iyileştirilmesi konusunda büyük mesafe katedilmiştir. Vergi barışıyla, hükümetimiz, iş dünyamızı rahatlatmış, çiftçi borçlarının yeniden yapılandırılması ve ucuz mazot uygulamasıyla çiftçilerimizin nefes alması sağlanacaktır.

Onbeş yıldır emekçilerden zorla kesilen ve kamuoyunda "zorunlu tasarruf" olarak bilinen çalışanların tasarruflarının teşvik edilmesine dair fondaki paralar, Yüce Meclis tarafından bir kanun çıkarılarak tasfiye edilmiş ve 15 yılın biriken sorunu... Bugün, 1 Mayıs'ta emekçiler, anaparalarını almaktadırlar.

Konut sorununun çözümüne ilişkin, büyük bir konut hamlesi projesi başlatılmıştır. Umarım ki, konut sorununun çözülmesine katkı sağlayacak bu proje, istihdam sorunumuzun da hafifletilmesine katkı sağlar.

Yine, burada altını çizmek istediğim diğer bir konu, son Bingöl depreminde de gördüğümüz gibi, bu ülkede, sağlıklı konut üretilmesinde büyük sıkıntılar vardır ve umuyorum, diliyorum ki, hem sağlıklı konutlar üretilir hem de mevcut konutların depreme dayanıklı hale getirilmesi sağlanır.

Bugün 1 Mayıs 2003. Bugün, Türkiye'de, işçisiyle memuruyla, dar gelirlisiyle tüm emekçiler, meydanlarda "bizler, işçiler, kamu emekçileri, esnaf, işsizler, emekliler, küçük üreticiler gençler ve kadınlar; şimdi, eşitlik, özgürlük, adalet ve barış mücadelesini daha yakıcı buluyoruz; şimdi, birliğimizi, dayanışmamızı daha anlamlı buluyoruz" diye haykırıyorlar ve meydanlarda tolanan emekçiler "dünyada ve bölgede savaşan ve işgalin son bulması için; halkın özgür iradesine saygı için; eşit, adaletli, özgür ve barışçıl bir dünya için; çoğulcu, demokratik, hak ve özgürlükleri güvence altına alan bir ülke için; IMF güdümlü yoksulluk ve yolsuzluk politikalarına son vermek için; kölelik yasalarına, hak gasplarına dur demek için; eşit, parasız, yaygın kamu hizmeti için; toplusözleşmeli, grevli sendikal hak ve özgürlükler için; sermayeden değil emekten yana politakalar için, 1 Mayıs'ta mücadeleyi yükseltmeye ve geleceğimizi savunmaya çalışıyoruz. 1 Mayıs, gücümüzü, kararlılığımızı, birliğimizi gösterme zamanıdır" diyorlar.

BAŞKAN- Sayın Kafkas, sözlerinizi tamamlar mısınız.

AGAH KAFKAS (Devamla) – Bitiriyorum Sayın Başkan.

Biz de, iktidar olarak, AK Partisi olarak, Türkiye Büyük Millet Meclisi olarak, bu anlamlı haykırışları çok iyi anlamalıyız, çok iyi okumalıyız diye düşünüyorum. Bu noktada hedefimiz, bu sorunları, ülke gerçeklerini göz önüne alarak, bir an önce çözüme kavuşturmaktır.

Yarınlarına umutla bakabilen bir Türkiye hedefimiz için; barış, kardeşlik, dostluk ve dayanışmanın hakim olduğu bir Türkiye için; daha demokratik, daha aydın-

lık bir Türkiye için; çalışanların ve bütün milletimizin yarınlarına daha güvenle bakabildikleri bir Türkiye için sosyal adaletin gerçekleştiği, örgütlenmenin önündeki engellerin kaldırıldığı, daha çağdaş, daha gelişmiş, insanımızın mutlu olduğu bir Türkiye özlemiyle, yeniden, bütün dünya emekçilerinin 1 Mayıs birlik, dayanışma ve mücadele gününü içtenlikle kutluyorum. 1 Mayıs birlik, mücadele ve dayanışma gününün resmi tatil olarak kutlanması için, dün, arkadaşlarımızla birlikte Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına verdiğimiz kanun teklifinin hayata geçirilmesi için, değerli milletvekillerimizden destek beklediğimizi vurguluyor, şükranlarımızı sunuyorum, tekrar, bütün emekçilerin bayramını kutluyorum.

Saygılarımla. (Alkışlar)

BAŞKAN – Teşekkür ederim Sayın Kafkas.

Gündemdışı üçüncü söz, Radyo ve Televizyon Üst Kurulu tarafından yapılacak olan frekans ihalesiyle ilgili söz isteyen Malatya Milletvekili Sayın Ferit Mevlüt Aslanoğlu'na aittir.

Buyurun Sayın Aslanoğlu. (CHP sıralarından alkışlar)

3.- Malatya Milletvekili Ferit Mevlüt Aslanoğlu'nun, Radyo ve Televizyon Üst Kurulu tarafından yapılacak frekans ihalelerine ilişkin gündemdışı konuşması.

FERİT MEVLÜT ASLANOĞLU (Malatya) – Sayın Başkan, Yüce Meclisin çok değerli üyeleri, öncelikle, Bingöl'de meydana gelen elim deprem nedeniyle, tüm Bingöl halkına geçmiş olsun dileklerimi iletiyor, ölenlere Tanrı'dan rahmet, yaralılara acil şifalar diliyorum. Tanrı'nın bir daha bize böyle acıları göstermemesini, ama, ihmalin veya ihmal edilen şeylerin kader olmamasını diliyorum. Her şey kader değildir,, kadere karşı yapılan ihmaller, kader değildir. Kadere karşı önlemler almak, bizim, hepimizin görevidir.

Ayrıca, tüm çalışanların 1 Mayıs bayramını kutluyor,, önümüzdeki 1 Mayıslarda ekmeğini, aşını mutlulukla yiyen tüm işçi kardeşlerime böyle günler diliyor ve tekrar, tüm işçi kardeşlerimin 1 Mayısını kutluyorum.

DÖNEM: 22, CİLT: 48, YASAMA YILI: 2

T.B.M.M.
TUTANAK DERGİSİ

82 nci Birleşim
29 Nisan 2004 Perşembe

2-Kocaeli Milletvekili İzzet Çetin'in, 1 Mayıs işçi bayramı kutlamalarına ilişkin gündem dışı konuşması ve Adalet Bakanı Cemil Çiçek'in cevabı.

İZZET ÇETİN (Kocaeli) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; bugün 1 Mayıs değil: ama 1 Mayıs günü cumartesi gününe rastladığı için 1 Mayıs'la ilgili olarak bugün gündemdışı söz almış bulunmaktayım: bu vesileyle Yüce Meclisi saygıyla selamlıyorum.

Değerli arkadaşlarım. 1 Mayıs, ülkemizde, çeşitli tarihlerde, zaman zaman, gerginlik ve kavga günleri olarak anılırken, bazı zaman dilimlerinde de bahar bayramı gibi pikniğe gidilip eğlenilecek bir gün haline getirilmeye çalışıldı. 1 Mayıs, ne bir kavga zemini ne de kırlarda eğlenerek piknik yapılacak bir gündür. 1 Mayıs, işçi sınıfının uluslararası birlik, mücadele ve dayanışma gününün adıdır; 1 Mayıs, işçi bayramıdır.

1977 yılının 1 Mayıs'ında yaşanan bir provokasyon sonucu bu uğurda yaşamını yitiren 37 emekçimizi rahmetle anarken, o dönemi hatırlamanızı rica ediyorum. O dönemde o provokasyonun kontrgerilla tarafından yapıldığı hepimizin bilgileri dâhilinde. Zamanın Başbakanı ve Ana muhalefet Partisinin Genel Başkanları Sayın Demirel ve Sayın Ecevit'i-artık, aradan geçen neredeyse yirmi yedi yılda çok şey değişti, korkmalarına gerek yok-bu olayın faillerini buradan açıklamaya davet ediyorum.

Buradan, AKP Hükümetine ve Grubuna da seslenmek istiyorum. Avrupa Birliği uyum yasalarını gerçekleştirerek demokratikleştiğimizi söyleyebilmemiz, sadece onunla yetinebilmemizin olanağı yok. Biz, geçmişimizle hesaplaşmadan gerçek bir demokratikleşmeyi sağlayamayız.

O nedenle, 1977'nin hesabını sormanızı ve faillerini gün ışığına çıkarmanızı da sizlerden bekliyoruz.

Değerli milletvekilleri, 1 Mayıs'ın tarihine kısaca bakacak olursak, hepi-

mizin yakından bildiği gibi, 19. Yüzyılda çalışma koşulları son derece ağır. İşçiler, günde-kadınlar ve çocuklar dâhil-15 - 16 saate varan çalışma sürelerine maruz kalıyorlar ve evlerine gitmek yerine, fabrikalarının bir köşesinde uyuyarak dinlenip, ertesi gün yine işlerine gidiyorlardı. Bıçak kemiğe dayandıktan sonra, 1886 yılının 1 Mayısında, 15-16 saatlik çalışma sürelerine dayanamayan 80 000 işçi sokağa döküldü; talepleri 8 saatlik işgünüydü. Tabii, pek çok ülkede olduğu gibi, orada da, olaylar provokasyonla sonuçlandırıldı; 6 işçi öldü, daha sonra, bu olaylara bağlı olarak, 4 işçi önderi de idama mahkûm oldu ve idam edildi. Bunun üzerine, olaylar yaygınlaştı, gelişti ve 1889 yılında, İkinci Enternasyonal toplantısında, işçilerin 8 saatlik işgünü talebinin anısına, mücadelelerinin anısına, 1 Mayıs, Uluslararası Birlik, Mücadele ve Dayanışma Günü olarak kabul edildi. 1 Mayıs'ın kısa öyküsü, dünyada bu.

Bugün, bütün dünyada, 1 Mayıs, işçilerin ve diğer tüm emekçilerin demokratik hak ve özgürlüklerini gündeme getirdikleri, taleplerini gündeme getirdikleri özel bir gün haline geldi. 1 Mayıs'ın tarihi, eğer iyi bakılacak olursa, emeğiyle geçinen, alın teriyle geçinen işçilerin mücadelelerinin tarihidir. Dünyanın pek çok ülkesinde, 1 Mayıs'larda talep edilen hakların büyük bir bölümü yaşama geçerken, ne yazık ki, ülkemizde, durum istenilen noktaya gelebilmiş değildir.

Dünyada, 1 Mayıs, işçi sınıfının ve emeğin bayramı olarak kutlanırken, ülkemizde, 1 Mayıs'a halen kuşkuyla yaklaşılıyor. Hatta geçtiğimiz hafta, Kıbrıs'ta halkoyuna sunulan ve AKP Hükümeti tarafından da hararetle savunulan Annan Planında bile, Birleşik Kıbrıs'ın bayramları arasında 1 Mayıs yer alırken, kendi ülkemizde, bu konudaki girişimlere duyarsız kalmanızın anlaşılabilir bir mantığı ne yazık ki yoktur. 1 Mayıs'ın işçi bayramı olmasına ilişkin olarak birinci yasama yılında vermiş olduğumuz kanun teklifi alt komisyonlarda, komisyonlarda bile görüşülmedi.

Değerli arkadaşlarım, 1 Mayıs'ın bayram ilan edilmesine kulaklar tıkandığı gibi işçinin, memurun, köylünün, esnafın, kısaca emeğiyle geçinen tüm toplum kesimlerinin yükselen talepleri de görmezden gelinmekte, kazanılmış hakları ellerinden alınmaktadır.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Sayın Çetin, tamamlayın lütfen.

İZZET ÇETİN (Devamla) - Teşekkür ediyorum.

1 Mayıs'a tarihsel anlamını kazandıran 8 saatlik işgünü, işverenlerin talepleri doğrultusunda hazırlanarak yasalaştırılan 4857 sayılı Yasayla yeniden ortadan kaldırılmış, 45 saatlik iş haftası yerine, 69 saate varan çalışmanın yolu açılmıştır. Yine, bu hükümet, kısa dönemde önüne gelen her grevi "millî güvenlik" gerekçesine dayandırarak erteleme yolunu seçmiştir. İşçilerin örgütlü

mücadelesini kırmak adına ne gerekiyorsa yapılmaktadır. Emek örgütleri güçsüzleştirilmekte, hatta birbirlerine düşürülmeye çalışılmaktadır. İşsizlik ve yoksulluk hızla tırmanırken, kalıcı çözümler yerine, önlem olarak "zekât devleti" anlayışını yansıtan günlük iaşe yardımları öne çıkarılmaktadır. Gelir dağılımı bozulurken, kamusal üretim çökertilmeye çalışılmakta, sosyal devleti ortadan kaldıracak her türlü girişim ve düzenleme hızla hayata geçirilmektedir.

Memurlar, son yıllarda yapılan maaş düzenlemeleriyle yoksulluk sınırının altında yaşamaya mahkûm edilmişlerdir. Kamu Görevlileri Sendikaları Yasası yeniden ele alınıp grev ve toplusözleşme hükümlerinin düzenlenmesi şöyle dursun, var olan toplu görüşme sisteminde sendikaların talepleri bile ciddîye alınmamaktadır. Kamu reformu yasalarıyla mevcut memurluk sistemi de çökertilerek memurların işsiz bırakılmasının altyapısı hazırlanmaktadır. 2 500 000'i aşkın memurumuz, bugün, huzursuzdur.

Kendisinin ve ailesinin emeğini koyarak üretim yapan köylünün durumu yürekler acısıdır, biraz evvel Sayın Bakanımız da üreticilerin durumlarına değindi. Tarımsal desteklerin tümden kaldırılıp, yerine parasal yardım uygulamasına geçilmesi, onun da zamanında ödenmemesi, köylüyü üretemez duruma getirmiş ve yoksulluğun içine atmıştır. Bugün, kırsal kesim hızla yoksullaşmaktadır. Maalesef, bu yoksulluğu da ortadan kaldıracak hiçbir girişime rastlanmamaktadır. Yine, emeğiyle geçinen esnaf kesimimizin durumunda da hiçbir ilerleme yoktur, her geçen gün esnafımızın aleyhine işlemektedir, senetlerini ödeyemez durumdadırlar. Emekliler ise, bırakın ayın sonunu, ortasını bile bulamamaktadır. Geçtiğimiz günlerde Türk-İş tarafından açıklanan açlık ve yoksulluk sınırına göre, emeklilerimizin büyük bir bölümünün emekli aylıkları, yoksulluk sınırının altındadır.

Değerli arkadaşlarım, emeğiyle geçinen geniş toplum kesimlerinin içinde yaşadıkları sorunlara, 1 Mayıs vesilesiyle, bu kısa zamanın elverdiği ölçüde bir kez daha değinmek istedim.

1 Mayıs'ta, emekçiler, haklarının geriletildiğini, gasp edildiğini değil, geliştirildiğini görmek istiyor.

1 Mayıs'ı, tüm emekçi kesimler, barış içerisinde, dayanışma içerisinde, özgürce, alanlarda kutlamak istiyor. Taksim'i kullanmak istiyor. Taksim Meydanı toplumun bütün kesimlerine, her türlü gösteriye açıkken, sadece 1 Mayıs günü yasaklanmasının hiçbir mantığı yok. Kaldı ki, bugün, yine, İstanbul bir gerilim yaşamakta. Biraz evvel, sendika, konfederasyon liderleriyle görüştüm, hiçbirisi Taksim diye ısrarcı olmuyor; ama Beykoz Çayırı ya da Abide-i Hürriyet Meydanı diye daracık bir alanın kendilerine gösterilmiş olmasını kabullenemiyorlar. İstanbul'da pek çok meydan var.

BAŞKAN - Sayın Çetin, sürenizi çok aştınız: son cümlelerinizi rica ediyorum.

İZZET ÇETİN (Devamla) - Çok teşekkür ediyorum; toparlıyorum Sayın Başkanım.

Değerli arkadaşlarım, bu gerilimden ülkemizi kurtarmamız gerekiyor. 1 Mayıs'la ilgili olarak. 7 Mart 2003 tarihinde vermiş olduğum kanun teklifi ile yine eski bakanlarımızdan Sayın Ertuğrul Yalçınbayır'ın aynı konuda vermiş olduğu kanun teklifini bir an önce yasalaştırarak bütün dünyada olduğu gibi, ülkemizde de, 1 Mayıs'ın, işçi sınıfının birlik, mücadele ve dayanışma günü olarak, işçi bayramı olarak yasalaştırılmasını bu Meclisin yapması gerektiğine inanıyorum.

Bunu gerçekleştireceğinize olan inancımla, hepinizi kutlarken, tüm emekçilerin 1 Mayıs'ını da buradan kutluyor, sevgiler saygılar sunuyorum.

Teşekkür ediyorum. (CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ediyorum Sayın Çetin.

Hükümet adına, Adalet Bakanımız Sayın Cemil Çiçek; buyurun. (AK Parti sıralarından alkışlar)

ADALET BAKANI CEMİL ÇİÇEK (Ankara) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Kocaeli Milletvekilimiz Sayın İzzet Çetin'in 1 Mayıs günü dolayısıyla yaptığı konuşmaya cevap vermek üzere huzurunuzdayım; böyle bir fırsatı verdiği için kendilerine de teşekkür ediyorum ve yine sözlerimin başında, 1 Mayıs gününün, bütün çalışanlarımız için kutlu olmasını, faydalı olmasını, beklenen murada uygun bir gün olmasını temenni ediyorum.

Türkiye'de de, bütün dünyada olduğu gibi, 1 Mayıs günü, her sene kutlanmaktadır. Bu, bütün çalışanlarımız için anlamlı bir gündür. Dünyadaki gelişmeye paralel olarak, Türkiye'de, çalışanlarımızın da, düşüncelerini, isteklerini, beyanlarını, mesajlarını, iktidarlardan beklentilerini, bu 1 Mayıs günü vesilesiyle dile getirmiş olmaları onların haklarıdır. İktidarlar olarak bize düşen de, bu hakkın en iyi şekilde kullanılmasını sağlamaktır.

Ancak, biraz evvel Sayın Çetin'in de belirttiği gibi, 1 Mayıs, geçtiğimiz yıllarda, zaman zaman, çalışanlarımız için, bir yönüyle böylesine anlamlı bir gün olurken, zaman zaman da hepimiz için bir endişe kaynağı da olmuştur. Şüphesiz, bunun sebebi, çalışanlar değil ya da bu günün anlamına inanan insanlar değildir; ama bir vakıa olarak tespit ettiğimizde de, bu ülkede hepimizi üzen bir kısım olaylar da cereyan etmiştir. Yeni 1 Mayıs'ları kutlarken, şüphesiz, yaşadığımız bu acı derslerden istifade ederek, onlardan gerekli sonuçları çıkararak, bundan sonraki 1 Mayıs'ları, o tip olaylara meydan vermeden, fırsat vermeden kutlamış olmamız gereklidir.

BAŞKAN - Sayın Bakan, bir dakikanızı rica ediyorum.

B) ÇEŞİTLİ İŞLER

1. - Genel Kurulu ziyaret eden Moğolistan Cumhurbaşkanı Natsagin Bagabandi ve beraberindeki heyete Başkanlıkça "Hoş geldiniz" denilmesi.

BAŞKAN - Sayın milletvekilleri, Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Sayın Ahmet Necdet Sezer'in davetlisi olarak ülkemizi ziyaret etmekte olan Moğolistan Cumhurbaşkanı Natsagin Bagabandi ve beraberindeki heyet, Meclis Başkanımızla birlikte şu anda Meclisimizi teşrif etmiş bulunuyorlar. Kendilerine, Yüce Meclisimiz adına, hoş geldiniz diyorum. (Alkışlar)

A) GÜNDEMDIŞI KONUŞMALAR (Devam)

2. - Kocaeli Milletvekili İzzet Çetin'in, I Mayıs işçi bayramı kutlamalarına ilişkin gündem dışı konuşması ve Adalet Bakanı Cemil Çiçek'in cevabı (Devam)

BAŞKAN - Buyurun Sayın Bakan.

ADALET BAKANI CEMİL ÇİÇEK (Devamla) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Elbette, Türkiye'de, her kesimin olduğu gibi, çalışan kesimlerin de birçok sorunları, birçok sıkıntıları var; ama kabul etmeliyiz ki, bu 1 Mayıs'lar kutlandığı günden beri de, birçok alanda olduğu gibi, çalışma hayatımızda da önemli değişiklikler yapılmıştır, yasal düzenlemeler yapılmıştır, bir kısım özlemler anayasa hükmü haline getirilmiştir.

Bunların hepsi yeterli midir dersek, şüphesiz, buraya bir nokta koymamız mümkün değil; bundan sonraki çalışmalarımızda da, çalışanlarımızın hayat şartlarının iyileştirilmesi noktasında birlikte çalışmaları yaparız ve yapmalıyız.

Tabii, bütün bu çalışmaların yapılabilmesi için hep birlikte bir şeye dikkat etmemiz gerekir. Türkiye Cumhuriyeti, Anayasasının 2. maddesinde ifade edildiği gibi, devlet olarak, bir hukuk devletidir. Neyi söyleyeceksek, neyi talep edeceksek, hukuk kuralları içerisinde ve yasalar çerçevesinde bunu yapmış olmamız gerekiyor. Şüphesiz, 1 Mayıs'ın Türkiye'de beklentilere uygun kutlanabilmesi açısından. Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanununun sağladığı imkânlar neyse. Hükümet olarak biz, çalışanlarımıza bu hakkı vermeye kararlıyız. Bu noktada herhangi bir kısıtlamadan yana değiliz; ama, bunu yaparken, geçmişte yaşadığımız bir kısım sıkıntıları dikkate alarak gerekli önlemleri almak da, bizim, Hükümet olarak görevimizdir. Böylesine anlamlı ve sevinçli bir günü bir üzüntü kaynağı haline getirmememiz gerekiyor; ona da dikkat etmemiz lazım.

Biz, Hükümet olarak, bu haklan tanırken, özellikle 1 Mayıs günü bu kutlamaları, bu değerlendirmeleri yapacak, bu toplantıları yapacak sendikalarımıza ve tertip heyetlerimize de, geçmişte yaşadığımız olayların sorumluları ya da

tertipçilerinin aralarına karışarak yeni üzüntü kaynağı olmamasını da buradan temenni ediyoruz. Maalesef, böylesine anlamlı ve önemli günlerde aralara sızmalar oluyor, dükkânlar tahrip ediliyor, işyerleri tahrip ediliyor, devletin güvenlik güçleriyle karşı karşıya gelmeler söz konusu oluyor; toplantı mahallinin dışına çıkılarak, yasaklanmış ya da o gün için tahsis edilmemiş bir kısım yerlere doğru yürüyüşler söz konusu oluyor.

Değerli arkadaşlarım, bu ülkede her şey söylenebilir; ama usulüne uygun olarak söylenmesi lazım. Usulüne uygun söylenmesi demek de, mevcut yasaların uygulanması demektir. O yasalar eksikse, o yasalar yanlışsa, o yasalar çağın gereklerine uymuyorsa, bunları değiştirebiliriz; ama yasalar yürürlükte olduğu sürece, bunlara uymak gibi de bir mükellefiyetimiz herkes için vardır.

Özellikle, bugünü kutlamak için önde olan kesimler bakımından da böyle bir yükümlülük var.

Şimdi, bir kısım sendikalarımız, 1 Mayıs günü dolayısıyla miting yapmak için, bulundukları yerlerin valiliklerine başvurmuşlardır. Onlar da, yasalarda belirtilen şekilde, nerede miting yapacaklarsa, bunları göstermişlerdir.

Şimdi, hiçbir hukuk devletinde herkes, her istediği yerde her şeyi söyleyemediği gibi, her şeyi de yapamaz. Şimdi, 1 Mayıs'lardaki bir kısım sıkıntılar, işte, herkesin her istediğini istediği gibi söyleyip, istediği yerde söylemek gibi bir serbestliği istemesinden kaynaklanıyor. Bu, doğru değildir, bunun beraberinde getirebileceği sakıncaları var; onu bugün buradan ifade etmeye çalışıyorum.

Kaldı ki, bu bayramı kutlayacak tek bir sendika da değil, birden fazla sendika var, birden fazla kuruluş var, birden fazla organizasyon bugünü kutlamak istiyor olabilir. Herkesin belli bir mekânda ille biz burada yapacağız" demiş olması halinde, korkarım ki, bu hak kullanılamaz hale gelir; bu mesaj, 1 Mayıs dolayısıyla verilemez hale gelir. Onun için, biz de Hükümet olarak, tedbir almak gibi bir yükümlülüğümüz olduğuna göre, bütün bu talepleri en iyi şekilde, en uygun şekilde değerlendirmek durumundayız. Onun için, Sayın Çetin'in biraz evvel burada ifade ettiği gibi, bazı sendikalarımız yer talebinde bulunmuşlardır İstanbul Valiliğinden; hepimizin miting yaptığı-ki, 500.000'lik, 1.000.000'luk mitingler o meydanda rahatlıkla yapılabilmektedir; bunun geçmişte sayısız örnekleri vardır-Çağlayan Meydanı tahsis edilmiştir. Bir kısmına, isterlerse Kazlıçeşme'de bu mitingi yapabilecekleri ifade edilmiştir; ama, bazıları, ille de biz Taksim'de yapacağız diyorlarsa, tabiatıyla, herkesin isteğine uygun böylesine bir imkânı sağlamak gibi bir imkânımız da yoktur.

Onun için, bunu, bence, daha 1 Mayıs'a gelmeden bir gerginlik konusu yapıp, yasaların çiğnenmesinin bir vesilesi olarak kullanmak yerine, bu kutlamaları yasalara uygun yapmak herkesin menfaatinedir, en evvel de çalışanlarımızın menfaatinedir.

Bundan sonraki 1 Mayıs'ların daha görkemli, daha anlamlı, daha çok ka-

tılımlı yapılabilmesi için de, 1 Mayıs'lardan endişe etmeden, huzur içerisinde, barış içerisinde, ama neyi söyleyeceklerse, bu çerçevede söylemelerinde sayısız fayda vardır diye düşünüyorum.

Tekrar, bu düşüncelerle 1 Mayıs'ın bütün çalışanlarımız için kutlu olmasını temenni ediyor, hepinize saygılar sunuyorum. (Alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ediyoruz Sayın Bakan.

Sayın milletvekilleri, gündemdışı üçüncü söz isteği, Muş İlinin düşman işgalinden kurtarılışının 87. yıldönümü münasebetiyle, Muş Milletvekili Sayın Seracettin Karayağız'a aittir. Buyurun. (AK Parti sıralarından alkışlar) Süreniz 5 dakika.

DÖNEM: 22, CİLT: 73, YASAMA YILI: 3

T.B.M.M.
TUTANAK DERGİSİ

52 nci Birleşim
1 Şubat 2005 Salı

7. - Bursa Milletvekili Ertuğrul Yalçınbayır'ın, Ulusal Bayram ve Genel Tatiller Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun Teklifinin (2/232) doğrudan gündeme alınmasına ilişkin önergesi (4/245)

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına;

24.12.2003 günü verdiğim Ulusal Bayram ve Genel Tatiller Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi (2/232) esas sayıyla 5.1.2004 tarihinde İçişleri Komisyonuna havale edilmiş; ancak, havale gününden itibaren 45 gün içinde sonuçlandırılmamıştır.

Anılan kanun teklifinin Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünün 37. maddesi uyarınca doğrudan Genel Kurul gündemine alınmasını arz ederim. 15.10.2004

Ertuğrul Yalçınbayır
Bursa

BAŞKAN - Sayın Yalçınbayır; buyurun. Konuşma süreniz 5 dakika.

ERTUĞRUL YALÇINBAYIR (Bursa) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; İçtüzükte öngörülen süre içinde komisyonda görüşülmeyen kanun teklifimin doğrudan Genel Kurul gündemine alınması istemi sebebiyle söz almış bulunuyorum. Hepinizi sevgi ve saygıyla selamlıyorum.

Kanun teklifim, her yıl 1 Mayıs gününün işçi bayramı olarak kutlanmasına dairdir.

Kısaca işçi kimdir; işçi, yaşamını sürdürmek amacıyla işgücünü ücret ya da maaş karşılığı, kafa ya da el veya kol emeğiyle çalışan kişidir. Bu anlamda, mühendis de işçidir, mimar da işçidir, kaynakçı da, madenci de işçidir. Üretimin en önemli ve vazgeçilmez, olmazsa olmaz temel unsurudur ve işçi denilince

onların örgütlü toplulukları, sendikalar gelir. Kendi hak ve çıkarları etrafında, o hak ve çıkarları korumak ve geliştirmek üzere örgütlenen topluluklardır. Özgür birey, örgütlü toplum...

Değerli milletvekilleri, 1999 Nisanında 15 ve daha yukarı yaşta 21.545.000 kişinin istihdam edildiğini biliyoruz. Temmuz 2004 itibariyle, kayıtlı olarak, Sendikalar Kanunu gereğince yapılan Bakanlığın genel tebliğinde, işkollarında işçi sayısı ve sendikalardaki üye sayısı şöyledir: Toplam işçi sayısı 4.916.000, toplam sendikalı 2.854.000; örgütlenme oranı, sendikalılık oranı yüzde 58. 4688 sayılı Kamu Görevlileri Sendikaları Kanununa göre, toplam memur sayısı 1.564.777, sendikalı memur sayısı 787.000; sendikalılaşma oranı yüzde 50.

Değerli milletvekilleri, 1 Mayıs İşçi Bayramı, öteden beri kutlanmaktadır. Türkiye'de de, çeşitli dönemlerde kutlanmıştır. Kaynağına inip baktığımızda, 1880'li yıllarda Chicago'da başlayan hareket, 1 Mayıs 1886'da gösterilere dönüşmüş. Bu hareketin, daha sonra, Fransız Devriminin 100. yılında, İkinci Enternasyonalde, dünya işçi sınıfının birlik, dayanışma ve mücadele günü veya emek bayramı veya işçi bayramı olarak kutlanmasına karar verilmiştir.

Bir hayli kanlı boyutlara varmıştır 1 Mayıs'lar dünyada, Türkiye'de de böyle olmuştur; ama yeryüzünde sosyal sistemlerin uğradığı evrimlere koşut olarak, 1 Mayıs gösterileri de artık nitelik değiştirmiştir. Evrimin sonucu 1 Mayıs, kanlı çatışmalara sahne olmaktan çıkmış, tam bir emek bayramına dönüşmüştür; üretim ve üretimin gücü ve işçisiyle, işvereniyle, tüm toplumuyla, tüm çalışanlarıyla bir bayram...

1 Mayıs, Türkiye'de de çeşitli olaylarla birlikte anıldı. Osmanlı döneminde 1909, 1911,1912'de ve ilk kitlesel hareket 1921, 1922 ve 1923'te, bu etkinliklerle kutlandı; Birinci İktisat Kongresinde bir kanunla kabulü öngörüldü; ancak, 1925'teki Takrir-i Sükûn Kanunu burada da bir sükûneti beraberinde getirdi ve 1935 yılında, zaman zaman fiilen uygulanan ve idareyi de zorlayan hareketler 1 Mayıs'ın bahar bayramı olarak kutlanmasına imkân verdi; ancak, halk arasında, yine 1 Mayıs, işçi bayramı ve bahar bayramı olarak bilindi, anıldı; ta ki, 1 Mayıs 1960'ta, zamanın Başbakanı Adnan Menderes, radyodan yayınlanan uzun konuşmasında "bugün 1 Mayıs işçi bayramı; işçi kardeşlerimize elemsiz, kedersiz birçok bayramlar idrak etmelerini ve onların huzur ve refahını ve saadetini temenni ederken, bu çerçevede, kendilerine her zaman yardımcı olmanın, en aziz emelimi teşkil ettiğini ifade etmek isterim" dedi.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Konuşmanızı tamamlayın efendim. Buyurun.

ERTUĞRUL YALÇINBAYIR (Devamla) - 1970'li yıllarda işçi bayramı daha etkin olarak kutlanmaya başlandı. 1976'da Taksim Meydanındaki mitingden sonra, 1977'deki kanlı 1 Mayıs'ı unutmak mümkün değildi; orada 34 kişi

öldürüldü ve yüzlerce kişi yaralandı. Bunu, Türkiye'nin unutması mümkün değil. Üretimin içinden gelen güce sıkılan kurşunlar, Türkiye'de bir hareketi geriletmeye yönelikti.

Değerli milletvekilleri, 12 Eylül sonrası 1 Mayıs'a bakıldığında, 1981'de, 1 Mayıs bayram olmaktan da çıkarıldı, ta ki 1990 yılında, Türk-İş Genel Kurulunda alınan bir karara kadar; orada, üyesi bulunduğumuz Uluslararası Hür İşçi Sendikaları Konfederasyonunun ilke ve anlayışı çerçevesinde "1 Mayıs gününü, dünya işçilerinin birlik, dayanışma ve mücadele günü olarak kutlarız" denildi.

Değerli milletvekilleri, fiilen kutlanan 1 Mayıs'ın kayden de tanınması zarureti ortadadır; dünyada ve Avrupa'da çok büyük oranda kutlanmaktadır. Yarın, öbür gün bunu nasıl olsa kutlayacağız, nasıl olsa biz bu konuda karar alacağız. Çalışma hayatına ilişkin olarak, Avrupa Birliği sürecinde bizi bekleyen çok önemli konular var. Avrupa Sosyal Şartının içerdiği ve bugün hâlâ tartıştığımız, çalışma hakkı ve adil çalışma koşulları, güvenli ve sağlıklı çalışma koşulları, adil ücret ve örgütlenme hakkı, toplu pazarlık hakkı, çocukların, gençlerin, kadınların ve özürlülerin çalışmaları ve korunmaları, mesleğe yönelme, kaliteli meslekî eğitim, kaliteli üretim, kaliteli yaşam; burada, işçinin rolünü ret ve inkâr etmemiz mümkün değil. Bu, büyük bir uzlaşma için fırsattır. Dört ay sonra 1 Mayıs yine gündemimizde, meydanlar yine dolup taşacak. Biz, Türkiye'de tüm birimler el ele uzlaşarak; ama sorunların da üzerine giderek, mesafeyi bir an önce kat etmek durumundayız. Çalışma hayatında AB'nin yakınına yaklaşmamız zor görünüyor; ama bunu, bir diyalogla aşabiliriz ve bu diyalogun en önemli kesimi işçi sınıfıdır, işçilerin örgütlü temsilcileridir. Bu konuda desteklerinizi bekliyor, saygılar sunuyorum. (Alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ederiz Sayın Yalçınbayır.

Bu konuda hükümetin bir isteği var mı? Yok. Bir milletvekili olarak, Kocaeli Milletvekili Sayın İzzet Çetin söz istemişlerdir.

Buyurun Sayın Çetin.

Süreniz 5 dakika. Lütfen, bu süre içerisinde konuşmanızı tamamlayın.

İZZET ÇETİN (Kocaeli) - Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Sayın Başkan, değerli milletvekili arkadaşlarım; Sayın Ertuğrul Yalçınbayır'ın, genel hafta ve tatil günlerine ilişkin yasada değişiklik yapılmasına dair vermiş olduğu kanun teklifi hakkında, hem şahsımın hem de Cumhuriyet Halk Partisi Grubunun görüşlerini sizlere iletmek istiyorum.

Değerli arkadaşlarım, gerçekten, ülkemiz, bu yüzyılda, artık Avrupa Birliğiyle bütünleşme, çağdaş dünyada yerini alma uğraşısını veriyor. Bu Yüce Meclis çatısı altında, pek çok yasayı uluslar arası düzeye taşımak, Avrupa Birliği normlarına çekmek için hep birlikte çaba sarf ediyoruz ve Büyük Millet

Meclisimizde peş peşe önemli yasaları gerçekleştirdik. Ben de, 7 Mart 2003 tarihinde, Cumhuriyet Halk Partisi milletvekili olarak, aynı amaçla, aynı konuda bir kanun teklifi vermiştim; tabii, bu, henüz Meclisin gündeminde olmasına rağmen, Sayın Yalçınbayır'ın, doğrudan Meclis gündemine aldırma girişimi sonuç verdi ve 1 Mayıs'ın da, bütün çağdaş ülkelerde olduğu gibi, ülkemizde de, işçilerin birlik, mücadele ve dayanışma günü olarak kutlanmasının gündeme gelmiş olmasını sevinçle karşılıyorum, mutlulukla karşılıyorum; Sayın Yalçınbayır'a teklifi için teşekkür ediyorum.

Değerli arkadaşlarım, 1 Mayıs'ın tarihçesi hakkında uzun uzun konuşacak değilim. Gerçekten, 1800'lü yıllarda, vahşi kapitalizm döneminde, işçiler, 16 saatlik, 17 saatlik, 15 saatlik çalışma süreleri sonucunda takatsiz düşüp, evlerine güç bela gelip, elde ettikleri ücretle karınlarını bile doyuramıyorlar idi. O günlerde, işçiler, dayanılamaz noktaya geldikten sonra, 8 saatlik iş günü talebiyle, zaman zaman, öfkelerini, tepkilerini dile getirdiler. Bunlardan en önemlisi, 1886 yılında Chicago'daki tekstil işçilerinin ortaya koyduğu eylem...

Bundan sonra, 1889'da toplanan İkinci Enternasyonal, o olayların-grev ve tepkilerin-kanlı bir biçimde bastırılmasından sonra, 1 Mayıs'ı bütün işçiler için, bütün dünya işçilerinin birlik, mücadele ve dayanışma günü olarak ilan etti. O günden sonra, bugüne kadar, çağdaş ülkeler 1 Mayıs'ı kutlaya geldiler.

Cumhuriyetten önce, meşrutiyet döneminde, hatta ülkemizin işgal altında olduğu 1921 1 Mayısında, İstanbul işgal altında iken bile, ülkemizde de, 1 Mayıs'ı, o günkü çalışanlar, dünya işçileriyle birlikte kutladılar. Ancak, 1925 yılına geldiğimizde, bizim ülkemizde, 1 Mayıs, bahar ve çiçek bayramı olarak ilan edildi, özünden saptırıldı, amacından saptırıldı; işçilere, emekçilere, halka "siz, sakın ola ki, taleplerinizi, hükümetlere, siyasal iktidarlara hissettirmeyesiniz, dünya işçileriyle dayanışmanızı güçlendirmemeniz gerekir" dercesine, bahar ve çiçek bayramı olarak kutlana geldi. Biz de, çocukluğumuzda, bunu, bahar ve çiçek bayramı olarak biliyorduk; ancak, ergenlik dönemimizde, bir işçi olarak çalışma yaşamına başladığımızda, durumun hiç öyle olmadığını anladık, gördük.

Değerli arkadaşlarım, çok partili yaşama geçtiğimizden günümüze kadar geçen süre içerisinde pek çok yasama döneminde bu konuya ilişkin kanun teklifleri hazırlandı; ama hiçbiri o yasama döneminde gerçekleştirilemedi. Bütün bunlara rağmen, 1990'lı yılların başından günümüze kadar 1 Mayıs, bahar bayramı olarak değil, bütün dünya işçilerinin birlik, mücadele ve dayanışma günü olarak ülkemizde de fiilen kutlanıyor. 1976, 1977, 1978 1 Mayıs'larını, kanlı bastırma, şiddetle bastırma olaylarını anımsatmak istemiyorum; ama gördük ki, 1 Mayıs'lar, hangi siyasî görüşte olursa olsun, hangi dinden, hangi dilden olursa olsun, bütün işçiler tarafından şenlik havasında kutlanıyor; ülkemizde de kutlanıyor.

Şimdi, geçtiğimiz yıl Türk-İş, Abide-i Hürriyet'te; DİSK, Sultanahmet'te, dar alanlarda, baskı altında kutlamalarını gerçekleştirdiler ve bu kutlamalar eğer böyle devam ederse… (Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Sayın Çetin, lütfen, son cümlenizi rica ediyorum.

İZZET ÇETİN (Devamla) - Bitiriyorum Sayın Başkanım; teşekkür ediyorum. Polisiye önlemlerle bastırılmak istense de, engellenmek istense de kutlanmaya devam edecek.

1 Mayıs'ın bir gerginlik günü, korku günü olmaktan çıkarılması bu Meclise yakışan bir görevdir değerli arkadaşlarım. Avrupa Birliğine uyum için pek çok düzenleme yaptık, hepsine katkı verdik, Sayın Yalçınbayır'ın teklifine de katkı veriyoruz. 1 Mayıs'ın, çağdaş ülkelerde olduğu gibi ülkemizde de bütün işçiler tarafından, bütün emekçiler tarafından bir dayanışma günü olarak, bir tatil günü olarak kutlanması için bu teklifin kanunlaşması Yüce Meclise yakışan bir görevdir diyorum.

Hepinize katkılarınızdan dolayı teşekkür ediyor, saygılar sunuyorum. (CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ederiz Sayın Çetin. Hükümetin konuşma isteği? Yok.

Sayın Yalçınbayır'ın biraz önce gerekçesini açıkladığı önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler? (CHP sıralarından "kaldırın elinizi" sesleri)

İZZET ÇETİN (Kocaeli)- Niye kaldırmıyorsunuz?

MUSTAFA GAZALCI (Denizli)- Bütün dünyada var.

SALİH KAPUSUZ (Ankara) - Yeterince tatil var.

BAŞKAN- Efendim, lütfen, oturun. Bakın, Divan, kesin sonucu alamadı. Arkadaşlarımız otursun. Tekrar oyluyorum: Kabul edenler?

İZZET ÇETİN (Kocaeli)- Emekçiler, bayanlar, kaldırın elinizi!

MUSTAFA GAZALCI (Denizli)- Sizin bakanınızın...

K. KEMAL ANADOL (İzmir)- Avrupa Birliği normlarında var.

BAŞKAN- Kabul etmeyenler? Arkadaşlar biraz öne gelirse... Saymakta zorlanıyoruz.

İZZET ÇETİN (Kocaeli)- Arkadaşlar, 1 Mayıs'ı ret mi ediyorsunuz, kendi önergenizi...

BAŞKAN- Kabul edilmemiştir.

DÖNEM: 22, CİLT: 83, YASAMA YILI: 3

T.B.M.M.
TUTANAK DERGİSİ

94 ncü Birleşim
4 Mayıs 2005 Çarşamba

İÇİNDEKİLER	SAYFA
I.- GEÇEN TUTANAK ÖZETİ	169
II.- GELEN KÂĞITLAR	169
III.- YOKLAMALAR	170,223
IV.- BAŞKANLIĞIN GENEL KURULA SUNUŞLARI	170,178

A) GÜNDEMDIŞI KONUŞMALAR 170:176

1- Manisa Milletvekili Ufuk Özkan'ın, öğrenci seçme sınavı öncesinde lise son sınıf öğrencilerinin karşılaştıkları sorunlara ilişkin gündemdışı konuşması 170:172

2- Samsun Milletvekili Musa Uzunkaya'nın, sözde Ermeni soykırımı iddialarına ilişkin gündemdışı konuşması 172:173

3- Aksaray Milletvekili Ahmet Yaşar'ın, sütün insan sağlığına olan yararlarına, süt üreticilerinin sorunlarına ve alınması gereken tedbirlere ilişkin gündemdışı konuşması ve Sağlık Bakanı Recep Akdağ'ın cevabı 173:176

B) GENSORU, GENEL GÖRÜŞME, MECLİS SORUŞTURMASI VE MECLİS ARAŞTIRMASI ÖNERGELERİ 178:180

1- Denizli Milletvekili Mustafa Gazalcı ve 33 milletvekilinin, 1 Mayıs 1977 tarihinde İstanbul Taksim'de yaşanan olayların araştırılması amacıyla Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/280)

178:180

Milletvekillerinin dokunulmazlıklarının kaldırılması konusunda yargı organlarından gelen taleplerin sonuca bağlanmasının uzun zaman alması veya Meclisce genellikle kovuşturmanın milletvekili sıfatının

sona ermesine kadar ertelenmesine karar verilmesi, toplumun adalet duygusunu da zedelemektedir.

Diğer yandan dokunulmazlığının kaldırılmaması, hakkında suç isnadı bulunan milletvekillerinin yargılanma hakkından yararlanmasına da imkân bırakmamaktadır.

Bütün bu kanı ve değerlendirmelerin siyasal yaşantımızdaki olumsuz etkilerinin daha büyük boyutlara ulaşmasını engellemek için Anayasamızın 83 üncü maddesinin değiştirilmesi ve geçici dokunulmazlığın kapsamının daraltılması gerekmektedir. Bu konuda CHP ve siyasî partilerimizin pek çoğu 2002 seçimleri sırasında topluma taahhütte bulunmuştur.

Ancak şu ana kadar böyle bir Anayasa değişikliği gerçekleştirilmemiştir.

Bu durumda, milletvekili dokunulmazlığının hukuk devleti ilkesinin gerçekleşmesini güçleştirici bir husus haline dönüşmemesi, TBMM'nin saygınlığını zedeleyecek eleştirilere neden olmaması ve milletvekillerinin yargılanarak aklanma hakkından yararlanmalarını engellememesi için bir tek çözüm kalmıştır; o da, hakkında dokunulmazlığının kaldırılması istemi bulunan milletvekillerinin dokunulmazlığının kaldırılmasına karar verilmesidir.

Bu nedenlerle, komisyonun, kovuşturmanın milletvekilliliği sıfatının sona ermesine kadar ertelenmesi yolundaki kararına katılmıyoruz.

Uğur Aksöz, Adana, Mehmet Ziya Yergök, Adana, Halil Ünlütepe Afyonkarahisar, Yüksel Çorbacıoğlu Artvin, Oya Araslı, Ankara, Feridun F. Baloğlu Antalya, Tuncay Ercenk Antalya, Atila Emek Antalya, Feridun Ayvazoğlu, Çorum, Yılmaz Kaya İzmir, Muharrem Kılıç, Malatya, Orhan Eraslan, Niğde, İ. Sezai Önder, Samsun.

BAŞKAN — Bilgilerinize sunulmuştur.

Bir Meclis araştırması önergesi vardır; okutuyorum.

IV. BAŞKANLIĞIN GENEL KURULA SUNUŞLARI (Devam)

B) GENSORU, GENEL GÖRÜŞME, MECLİS SORUŞTURMASI VE MECLİS ARAŞTIRMASI ÖNERGELERİ

1- Denizli Milletvekili Mustafa Gazalcı ve 33 milletvekilinin, 1 Mayıs 1977 taihinde İstanbul Taksim'de yaşanan olayların araştırılması amacıyla Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/280)

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

1 Mayıs 1977 tarihinde İstanbul Taksim'de düzenlenen 1 Mayıs kutlamaları sırasında 37 kişi yaşamını yitirdi.

Kutlama barış içinde sona ermek üzereyken, Sular İdaresi binası ve Intercontinental Oteli (şimdiki adı The Marmara) üzerinden kalabalığın üzerine açılan ateş sonucunda panik yaşanmış, kimileri kurşunla, kimileri panzerlerin altında kalarak, kimileri de sıkışıp ezilerek yaşamını yitirmiştir.

Bu acı olay toplumu derinden sarsmış, tarihe "kanlı 1 Mayıs" olarak geçmiştir. Olay üzerine çok yazılmış, söylenmiş; ama, bir türlü aydınlığa kavuşturulamamıştır.

Olayla ilgili yapılan soruşturma ve yargılamada da gerçek suçlular bulunamamıştır. Kurşunları atanlar kimlerdir? Kim onlara emir vermiştir? Bir kışkırtma var mıdır? Gerçek sorumlular kimlerdir? Amaçları nedir?.. Intercontinental Otelin 5 inci katı 1 Mayıs günü boşaltılmış mıdır? 510, 511, 512 nolu odalarda kimler vardır? Bu odalardan ateş edildi mi? 2 Mayıs günü otelin önünde bir bomba patlatılıp kırılan camların yerine ithal cam takılıp kanıtlar yok edildi mi? Emniyette ya da devletin başka bir kuruluşunda bu konuda açıklanmamış bir bilgi var mıdır? Bütün bunlar ortaya çıkarılmamıştır. Bu yüzden olayla ilgili çeşitli yorumlar yapılmaktadır.

Demokratik hukuk devletinde toplumun barış içinde yaşayabilmesi ve ileriye güvenle bakabilmesi için hiçbir şey, hele 37 masum insanın canını yitirdiği bir acı olay örtülü kalamaz; zamanaşımına uğradı diye kapatılamaz.

Anayasanın 5 inci maddesinde "cumhuriyeti ve demokrasiyi korumak, kişilerin ve toplumun refah, huzur ve mutluluğunu sağlamak" devletin temel amaç ve görevleri başlığı altında sayılmıştır. Bu görev de, her kurumdan önce, ulus adına yasama, yürütme, denetleme görevi yapan Türkiye Büyük Millet Meclisine düşer.

1 Mayıs 1886 yılında, Amerika'nın Chicago Kentinde işçilerin günde sekiz saat çalışmak için başlattıkları mücadele ve bu mücadeleye öncülük eden 4 sendikacının asılması anısına, 1889'da Paris'te toplanan 2 nci Enternasyonelde işçilerin birlik, mücadele ve dayanışma günü olarak kabul edildi. Bu tarihten sonra birçok ülkede 1 Mayıs, işçi bayramı olarak kutlandı; resmî bayram oldu. Ülkemizde de henüz resmî bayram olmasa bile yıllardır kutlanmaktadır.

Demokratik devlet, açık toplumun sağlanması, demokrasimizin gelişmesi, 1 Mayısların bundan sonra barış ve güvenlik içerisinde kutlanabilmesi için 37 yurttaşımızı yitirdiğimiz 1977 Taksim 1 Mayıs olayı hakkında Anayasanın 98 nci maddesine, TBMM İçtüzüğünün 104 üncü ve 105 inci maddesine göre Meclis araştırması açılmasını dileriz.

Saygılarımızla.

1- Mustafa Gazalcı (Denizli),
2- Şevket Arz (Trabzon)
3- Harun Akın (Zonguldak)
4- Engin Altay (Sinop)
5- Osman Kaptan (Antalya)
6- Feridun Fikret Baloğlu (Antalya)
7- Orhan Eraslan (Niğde)
8- Muharrem Kılıç (Malatya)
9- Ramazan Kerim Özkan (Burdur)
10- Erdal Karademir (İzmir)
11- Gürol Ergin (Muğla)
12- Hüseyin Ekmekcioğlu (Antalya)
13- Mehmet Kartal (Van)
14- Osman Özcan (Antalya)
15- Tuncay Ercenk (Antalya)
16- Cevdet Selvi (Eskişehir)
17- İzzet Çetin (Kocaeli)
18- Mehmet Vedat Yücesan (Eskişehir)
19- Orhan Ziya Diren (Tokat)
20- Mehmet Ali Özpolat (İstanbul)
21- Feramus Şahin (Tokat)
22- Hüseyin Özcan (Mersin)
23- Mehmet S. Kesimoğlu (Kırklareli)
24- Hasan Ören (Manisa)
25- Nejat Gencan (Edirne)
26- Yüksel Çorbacıoğlu (Artvin)
26- Ufuk Özkan (Manisa)
27- Fahrettin Üstün (Muğla)
28- Mehmet Küçükaşık (Bursa)
29- Emin Koç (Yozgat)
30- Ali Rıza Gülçiçek (İstanbul)
31- Şefik Zengin (Mersin)
32- Hakkı Ülkü (İzmir)
33- Nurettin Sözen (Sivas)

BAŞKAN — Bilginize sunulmuştur.

Önerge gündemde yerini alacak ve Meclis araştırması açılıp açılmaması konusundaki öngörüşme, sırası geldiğinde yapılacaktır.

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığının bazı sayın milletvekillerinin izinli sayılmalarına dair bir tezkeresi vardır; ayrı ayrı okutup oylarınıza sunacağım.

C) TEZKERELER VE ÖNERGELER

1- Bazı milletvekillerinin belirtilen sebep ve sürelerle izinli sayılmalarına ilişkin Başkanlık tezkeresi (3/8/15)

Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kuruluna

Aşağıda adları yazılı sayın milletvekillerinin hizalarında gösterilen süre ve nedenlerle izinli sayılmaları Başkanlık Divanının 21 Nisan 2005 tarihli toplantısında uygun görülmüştür.

Genel Kurulun onayına sunulur.

Bülent Arınç

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı

"Ankara Milletvekili Muzaffer R. Kurtulmuşoğlu, mazereti nedeniyle 6.6.2005 tarihinden geçerli olmak üzere 13 gün"

BAŞKAN — Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

"Batman Milletvekili M. Nezir Nasıroğlu, hastalığı nedeniyle 24.2.2005 tarihinden geçerli olmak üzere 12 gün"

BAŞKAN — Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

DÖNEM: 22, CİLT: 118, YASAMA YILI: 4

T.B.M.M.
TUTANAK DERGİSİ

96 ncı Birleşim
2 Mayıs 2006 Salı

İÇİNDEKİLER	SAYFA
I.- GEÇEN TUTANAK ÖZETİ	466
II.- GELEN KÂĞITLAR	468
III.- BAŞKANLIĞIN GENEL KURULA SUNUŞLARI	470,498
A) GÜNDEMDIŞI KONUŞMALAR	470:479

1- **Kocaeli Milletvekili İzzet Çetin'in, dünya işçilerinin birlik, dayanışması ve mücadele günü olan 1 Mayıs İşçi Bayramına ilişkin gündemdışı konuşması.**

2- Nevşehir Milletvekili Mehmet Elkatmış'ın, Nevşehir ve çevresinde meydana gelen don olayı ile hastalıklı tohumların ithalinden sonra bölgede uygulanan patates üretim yasağı dolayısıyla çiftçilerin mağduriyetlerinin giderilmesi için doğrudan gelir desteği ve mazot desteği primlerinin ödenmesinin sağlayacağı yararlara ilişkin gündemdışı konuşması ve Tarım ve Köyişleri Bakanı Mehmet Mehdi Eker'in cevabı 471-478

3- Mersin Milletvekili Ömer İnan'ın, Mersin'e aşırı göçün ortaya çıkardığı ekonomik, sosyal ve güvenlik sorunlarına karşı alınması gereken tedbirlere ilişkin gündemdışı konuşması. 478-479

TBMM, B: 96, 2.5.2006, O:1
BİRİNCİ OTURUM
Açılma Saati: 15:00, 2 Mayıs 2006 Salı
BAŞKAN: Başkanvekili Nevzat PAKDİL
KATİP ÜYELER: Ahmet KÜÇÜK (Çanakkale), Harun TÜFEKCİ (Konya)

BAŞKAN — Sayın milletvekilleri, Türkiye Büyük Millet Meclisinin 96 ncı Birleşimini açıyorum.

Toplantı yetersayısı vardır; görüşmelere başlıyoruz.

Gündeme geçmeden önce, üç sayın milletvekiline gündemdışı söz vereceğim.

Konuşma süreleri 5'er dakikadır. Hükümet bu konuşmalara cevap verebilir. Hükümetin konuşma süresi 20 dakikadır.

Gündemdışı ilk söz, 1 Mayıs İşçi Bayramı münasebetiyle söz isteyen Kocaeli Milletvekili İzzet Çetin'e aittir.

Sayın Çetin, buyurun, (CHP sıralarından alkışlar)

III. – BAŞKANLIĞIN GEEL KURULA SUNUŞLARI
A) GÜNDEMDIŞI KONUŞMALAR

1.- Kocaeli Milletvekili İzzet Çetin'in, dünya işçilerinin birlik, dayanışma ve mücadele günü olan 1 Mayıs İşçi Bayramına ilişkin gündemdışı konuşması

İZZET ÇETİN (Kocaeli) — Sayın Başkan, değerli milletvekili arkadaşlarım; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Konuşmama başlamadan önce, 1 Mayıs 1977'de İstanbul'da Taksim Meydanında yaşamlarını yitiren 37 işçi ve 1 Mayıslarda yaşamını yitiren tüm emekçileri rahmetle anıyorum.

Değerli arkadaşlarım, dün 1 Mayıstı. 1 Mayısı, dünya işçileri, birlik, dayanışma ve mücadele günü olarak, Afrika'dan Amerika'ya, Asya'an Avustralya'ya kadar bütün dünyada, dili, dini, ırkı rengi ne olursa olsun, her kıtada milyonlarca emekçi, ulusal ve uluslararası taleplerini dile getirerek kutladılar.

Sendikalar, her 1 Mayısta, barış, demokrasi, insan hakları ve çalışma koşullarının iyileştirilmesi için uluslararası belgeleri ulusal istemlerle birlikte haykırırlar; ulusal istemler ile uluslararası istemleri birleştirir, kaynaştırırlar. Ülekmizde de, küçük istisnalar dışında dün de öyle oldu.

Türk-İş'e, DİSK'e, Hak-İşe bağlı işçiler, kamu çalışanları konfederasyonlarına bağlı memurlar, meslek odaları mensupları, çiftçiler, işsizler, toplumun tüm kesimleri hep bir ağızdan istemlerini, tepkilerini, amaçlarını demokratik bir biçimde dile getirdiler. Bu 1 Mayısta onbinlerce kişi İstanbul'da, Ankara'da, İzmir'de, yurdun dört bir yanında, insanca bir yaşam, eşitlik, özgürlük, adalet ve barış için yürüdü.

1 Mayıs, işçi sınıfının tüm dünyada birlik ve dayanışma günü; ama, işçiler, çalışanlar ne birlik içindeler ne de sosyal, siyasal dayanışma içinde. Öyle olduğu içindir ki, bugün, yüzyirmi yıllık mücadele sonunda elde ettikleri 8 saatlik çalışma süresinden sonra, emeklilik haklarını ve kamudaki sağlık haklarını da yitirilmiş bir ortamda kutlayabildiler.

Yine de umutsuz değillerdi dün alanlarda. Gelecekte, bugün kaybettikleri haklarına erişebilmenin umuduyla, bir bakıma da, biraz karamsar bir biçimde yürüdüler.

Değerli arkadaşlarım, kabul etmek gerekir ki, AKP İktidarı döneminde, bütün sağ siyasal iktidarların yaşama geçiremeyeceği kadar etkisizleştirilen işçi ve kamu çalışanları sendikaları, artık, bir bakıma, işçilerin önderlik görevlerini

de yerine getirip getirmedikleri tartışma konusu. Bugün, 23 000 000 çalışanın yaklaşık 12 000 000'u örgütlenme özgürlüğünden yararlanma hakkına sahipken, 3 işçi konfederasyonuna bağlı 700 000 işçi var ise ve 2 800 000 dolayında memurun, ancak, yine, işçiler kadarı, yani, 700-800 bini 6 konfederasyonda örgütlenebilmişse, Türkiye, çalışma yaşamı açısından, 1886'lı yıllardaki koşullara yeniden gitti demek hiç de abartılı omaz. O günlerde de, çalışanlar, 8 saatlik işgücü talebiyle ve ücretlerinin bastırılması, ücretlerinin düşürülmesi ile yaşama koşullarının zorlaştırılmasına karşı hep birlikte tepki koymuşlar ve 1879'da başlayan mücadeleleri, 1889'da, 8 saatlik işgücü kazanımı ve 1 Mayısın uluslararası düzeyde birlik, mücadele ve dayanışma günü olarak kutlanacak gün haline 2 nci Enternasyonalde gelmesiyle son bulmuştu.

O günden bugüne, 1 Mayıslar, hep kutlanagelir; ama, ülkemizde, 1 Mayıslar, her nedense, bir korku günü, bir gerilim günü, bir tepki günü olarak anılır. O nedenle de, sık sık, 1 Mayıslarda olaylar yaşanır ülkemizde. Tabiî ki, bu, bir bakıma da hükümet edenlerin sorunu gibi geliyor. Değerli arkadaşlarım, hatırlarsanız, bundan onbeş yirmi gün önce, Başbakanın Danışmanı Sayın Zapsu, ülkemizde bir değerlendirme yaparken "Nevruzu atlattık, Şemdinli olaylarını atlattık, 1 Mayısı da atlatırsak önümüz aydınlık" demişti.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN — Sayın Çetin, konuşmanızı tamamlayınız. Buyurun.

İZZET ÇETİN (Devamla) — Teşekkür ediyorum.

Yani, bir zihniyet düşünün –ki, o zihniyet iktidarda- 1 Mayısı, bütün dünyada, emekçilerin istemlerini gündeme getirdikleri, taleplerini açıkça söyledikleri bir ortamda, terör örgütleriyle, terör günleriyle 1 Mayısı aynı kefeye koyabiliyor ve böyle bir ülkede, ne yazık ki, işçi sendikalarının, konfederasyonlarının büyük bir bölümü, böyle bir iktidara destek verebiliyor.

Değerli arkadaşlarım, gelecekte, işçiler, çalışanlar, gerçekten, ülkemizde emeğin bu kadar horlanmadığı, çalışma koşullarının bu kadar aşağılanmadığı, kölelik koşullarının yeniden işçilere dayatılmadığı günleri, yeniden, mücadelelerle elde edeceklerdir, bundan hiç kuşku duymuyorum; ancak, bu zemini hazırlayacak olanlar da siyasal iktidarlardır, siyasal partilerdir. Cumhuriyet Halk Partisi, bu konuda, sosyal demokrasinin gereği olarak, emeğe saygının, emekçiye saygının bir gereği olarak çalışma ortamının AKP dönemideki tahriplerini gidermeye kararlıdır ve 1 Mayısı korku günü, gerilim günü olmaktan çıkartıp yasallaştırmaya da kararlıdır.

Ben, sözlerimi bitirmeden önce, üç yıldan bu yana, Mecliste birkaç tane teklifin -1 Mayısın tatil günü olarak Mecliste kararlaştırılma arzusu- komisyonlarda beklemesine rağmen yaşama geçirilmeyişini üzüntüyle karşılıyorum ve bu talebin, sadece 1 Mayıs günleri, 1 Mayıs arifesinde değil, 1 Mayıstan sonra

böylesi, 2 Mayıstan sonraki süreçte daha sağlıklı bir değerlendirmeyle, 1 Mayısın tatil kapsamına alınmasını öneriyor, hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Teşekkür ediyorum. (CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Çetin.

Gündemdışı ikinci söz, Nevşehir İli çiftçisinin patates ekim yasağı ve meydana gelen don olayı nedeniyle uğradığı zararlar hakkında söz isteyen Nevşehir Milletvekili Mehmet Elkatmış'a aittir.

Sayın Elkatmış, buyurun.

2.-Nevşehir Milletvekili Mehmet Elkatmış'ın, Nevşehir ve çevresinde meydana gelen don olayı ile hastalıklı tohumların ithalinden sonra bölgede uygulanan patates üretim yasağı dolayısıyla çiftçilerin mağduriyetlerinin giderilmesi için doğrudan gelir desteği ve mazot desteği primlerinin ödenmesinin sağlayacağı yararlara ilişkin gündemdışı konuşması ve Tarım ve Köyişleri Bakanı Mehmet Mehdi Eker'in cevabı

DEMOKRATİK TOPLUM PARTİSİ
GRUP BAŞKANLIĞI - DTP-SAYI: 192 - TARİH: 0.4.2008
TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞI'NA
2/215 5517-11614

2429 sayılı Ulusal Bayram ve Genel Tatiller Hakkında Kanunun 2 nci maddesinin (A) Bendinin Değiştirilmesine Dair Kanun Tekilfi gerekçesi ile ekte sunulmuştur.

Gereğini saygılarımla dilerim.

Akın Birdal (Diyarbakır) Milletvekili
Ahmet Türk (Mardin) Milletvekili
Selahattin Demirtaş (Diyarbakır) Milletvekili
Fatma Kurtulan (Van) Milletvekili
Ayla Akat Ata (Batman) Milletvekili
Bengi Yıldız (Batman) Milletvekili
Mehmet Nezir Karabaş (Bitlis) Milletvekili
Gültan Kışanak (Diyarbakır) Milletvekili
Aysel Tuğluk (Diyarbakır) Milletvekili
Hamit Geylani (Hakkari) Milletvekili
Pervin Buldan (Iğdır) Milletvekili
Sebahat Tuncel (İstanbul) Milletvekili
Emine Ayna (Mardin) Milletvekili
Sırrı Sakık (Muş) Milletvekili
M. Nuri Yaman (Muş) Milletvekili
Osman Özçelik (Siirt) Milletvekili
İbrahim Binici (Şanlıurfa) Milletvekili

Sevahir Bayındır (Şırnak) Milletvekili
Hasip Kaplan (Şırnak) Milletvekili
Şerafettin Halis (Tunceli) Milletvekili
Özdal Üçer (Van) Milletvekili

GEREKÇE

İnsan hakları ve demokrasi mücadelesi sürecinde tüm insanlığa malolmuş, evrensel boyutlara ulaşmış değerler ve ilkeler oluşmuştur.

Bu evrensel değerlerin en önemlilerinden birisi de "emeğin en yüce değer" olduğu ve emeğe duyulan saygıdır. 19. Yüzyıldan bu yana sürdürülen mücadeleler sonucu emekçiler ve çalışanlar tarafından günlük çalışma süresini 8 saate indirmek için, grev ve gösterilerin yapıldığı ve bu yolda bir çok acıların ve ölümlerin yaşandığı bilinmektedir. Bu mücadelesinin simgesi olarak ta 1 Mayıs günü dünyanın bir çok ülkesinde resmi tatil ilan edilerek "bayram" olarak kutlanmaktadır.

Ülkemizde de 1 Mayıs, 1908 yılından bu yana "İşçi Bayramı", 1925 yılından sonra "Bahar ve Çiçek Bayramı" olarak belirlenmiş ve bu durum 12 Eylül 1980'e kadar sürmüştür.

1 Mayıs 1977 yılında İstanbul Taksim Meydanında hala aydınlatılamamış ve 34 yurttaşımızın ölümüne neden olan saldırı emekçiler açısıdan 1 Mayısın değerini, anlamını ve vazgeçilmezliğini artırmıştır.

Bu çerçeveden hareketle, yüzyılı aşan bir süredir dünyanın hemen hemen her yerinde özgürce kutlanan ve emekçiler varolduğu sürece anlam ve önemini yitirmeyecek olan 1 Mayıs'ın ülkemizde de özgürce, kardeşçe, barış içinde kutlanmasına olanak tanınmalıdır.

TBMM İçtüzüğü uyarınca gerekli düzenlemelerin yapılarak, 1 Mayıs'ın "İşçi Bayramı" adıyla yasalaşmasının ve bayram nedeniyle de 1 Mayıs gününün tatil olmasının toplumsal barışa ve iş barışına önemli katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

17.03.1981 TARİH VE 2429 SAYILI ULUSAL BAYRAM VE GENEL TATİLLER HAKKINDA KANUNUN 2 NCİ MADDESİNİN A BENDİNİN DEĞİŞTİRİLMESİNE DAİR KANUN TEKLİFİ

MADDE 1.- 2429 sayılı Kanun'un 2 nci maddesinin A bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"A- Resmi bayram günleri şunlardır:
1- 23 Nisan günü Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramıdır.
2- 1 Mayıs günü İşçi Bayramıdır.
3- 19 Mayıs günü Atatürk'ü Anma ve Gençlik ve Spor Bayramıdır.
4- 30 Ağustos günü Zafer Bayramıdır."

MADDE 2.- Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.
MADDE 3.- Bu kanunu Bakanlar Kurulu yürütür.
ASLI GİBİDİR
Dr. İrfan NEZİROĞLU
Kanunlar ve Kararlar Müdürü

ADALET VE KALKINMA PARTİSİ
TBMM GRUP BAŞKANLIĞI, SAYI 141 - TARİH: 15.4.2008
TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞI'NA
2/212, 5760-12147
2429 Sayılı Ulusal Bayram ve Genel Tatiller Hakkında Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi ve gerekçesi ilişikte sunulmuştur.
Gereğini Saygılarımızla arz ederiz.
14.04.2008
Agah Kafkas
Çorum Milletvekili
İmza

GEREKÇE
Çalışanların 19 uncu Yüzyılda çalışma koşulları son derece zordu. Çalışanlar, günde ortalama 15-16 saate varan, karın tokluğuna çalışmak zorunda kalıyor, çalıştıkları fabrika ve atölyelerde yatıyor, ertesi gün kaldıkları yerden işlerine devam ediyorlardı. Doğru dürüst dinlenemiyor, temizlik, beslenme, uyku, tatil gibi en temel ihtiyaçlarını dahi karşılayamıyorlardı. Bu insanlık dışı uygulama çalışanları birlik ve beraberlik içerisinde hareket etmeye, örgütlemeye yöneltti. Bu nedenle Amerika'da 1886 yılının 1 Mayısında, 15-16 saatlik çalışma sürelerine dayanamayan 80 000 işçi eylem yapmak üzere sokaklara akın etti. Talepleri 8 saatlik işgünüydü. Tabiî ki bu eylem her zaman olduğu gibi provakasyonla sonuçlandı. Olaylarda 6 işçi öldü, daha sonra, bu olaylara bağlı olarak, 4 işçi önderi de idama mahkum oldu ve idam edildi. Bundan sonra olaylar yatışacağına daha da şiddetlenerek yaygınlaştı ve gelişti. 1889 yılında, İkinci Enternasyonal toplantısında, işçilerin 8 saatlik işgünü talebinin anısına, mücadelelerinin anısına, 1 Mayıs, Uluslar arası Birlik, Mücadele ve Dayanışma Günü olarak kabul edildi. Böylece 1 Mayıs tüm dünyada "Mücadele ve Dayanışma Günü" olarak kutlanmaya başladı.

Bugün, bütün dünyada, 1 Mayıs, işçilerin ve tüm emekçilerin demokratik haklarını ve taleplerini gündeme taşıdıkları bir gün olarak güne damgasını vurmaktadır. 1 Mayısın tarihine bakacak olursak, emeğiyle geçinen, işçilerin, emekçilerin mücadelesini görmekteyiz. Dünyanın pek çok ülkesinde, 1 Mayıslarda talep edilen hakların büyük bir bölümü yaşama geçerken, ne yazık ki, ülkemizde, 1 Mayısın İşçi Bayramı olarak kutlanmasına, 1 Mayıs gününün tatil

edilmesine dahi tahammül edilemediği gibi işçilerin demokratik hak ve talepleri ne yazık ki istenen seviyeye gelmiş değildir. 1 Mayıs İşçi Bayramı tüm dünyada "İşçi Bayramı" olarak kutlandığı gibi ülkemizde de tatil günü kabul edilerek İşçi Bayramı olarak kutlanmakta idi.

Ülkemizde; 1977 yılı 1 Mayıs kutlamalarında tıpkı 1886 yılında Amerika'da olduğu gibi yaratılan provokasyon sonucu 37 işçi ne yazık ki yaşamını yitirmiştir. Bu üzücü olay sonrasında İşçi Bayramı olarak yasaklanması, izin verilmemesine, 1 Mayısların işçi bayramı olarak kutlanmasını engelleyememiş, yasaklandığı için toplumda bir gerginlik ve huzursuzluk yaratılmıştır. Bu günün huzur ve güven içerisinde kutlanması fiili durumun resmiyete kavuşturularak medeni ülkelerde olduğu gibi kutlanmasının zemini oluşturulmalıdır. Bu günün genel tatil günü olarak kabul edilerek barış ortamı sağlanabilir. 1 Mayısın İşçi Bayramı olarak kabul edilmesi Anayasamızın 49. maddesinde

yer alan "Devlet, çalışanların hayat seviyesini yükseltmek, çalışma hayatını geliştirmek için çalışanları ve işsizleri korumak, çalışmayı desteklemek, işsizliği önlemeye elverişli ekonomik bir ortam yaratmak ve çalışma barışını sağlamak için gerekli tedbirleri alır." hükmü çerçevesinde çalışma hayatını olumlu yönde etikeleyecektir.

1 Mayıs'ın tatil edilmesi ile bugünün bayram havası içerisinde kutlanmasını sağlayacaktır. Tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de kutlanması demokrasimize de katkı sağlayacaktır.

ULUSAL BAYRAM VE GENEL TATİLLER HAKKINDA KANUNDA DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR KANUN TEKLİFİ

MADDE 1-17 Mart 1981 tarih ve 2429 Sayılı "ULUSAL BAYRAM VE GENEL TATİLLER HAKKINDA KANUN"un 2. maddesinin (C) ve (D) bentleri aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir:

C) 1. 1 Ocak "Yılbaşı" tatilidir

2. 1 Mayıs "Birlik ve Dayanışma Günü" tatilidir.

D) Ulusal, resmi, dini bayram günleri, yılbaşı ile 1 Mayıs birlik ve dayanışma günleri resmi daire ve kuruluşlar tatil edilir.

Madde 5- Bu kanun yayın tarihinde yürürlüğe girer.

Madde 6- Bu kanun hükümlerini bakanlar kurulu yürütür.

ASLI GİBİDİR
Dr. İrfan Neziroğlu
Kanunlar ve Kararlar Müdürü
İmza

T.B.M.M.
GENEL KURUL TUTANAĞI

96 ncı Birleşim
29 Nisan 2008 Salı

A) MİLLETVEKİLLERİNİN GÜNDEM DIŞI KONUŞMALARI

1.- İstanbul Milletvekili Ayşe Jale Ağırbaş'ın, 1 Mayıs İşçi Bayramı'na ilişkin gündem dışı konuşması ve Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı Faruk Çelik'in cevabı.

AYŞE JALE AĞIRBAŞ (İstanbul) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; **1 Mayıs İşçi Bayramı** nedeniyle gündem dışı söz almış bulunuyorum. Konuşmama başlamadan önce, yüce heyetinizi, Demokratik Sol Parti ve şahsım adına saygıyla selamlıyorum.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; işçi sınıfının uluslararası birlik, mücadele ve dayanışma günü olan 1 Mayıs'ın ülkemizde de "Emek ve Dayanışma Günü" olarak ilan edilmesi ve kutlanmasının sevincini yaşarken, aynı zamanda, bu günün tatil ilan edilmemiş olmasının ve 1 Mayıs'ın Taksim'de kutlanmasına izin verilmemesinin üzüntüsünü bir arada yaşamaktayım.

Kanaatimce, 1 Mayıs'ın İstanbul Taksim Meydanı'nda kutlanmasında bir sakınca yoktur. İşçilerimiz, herhangi bir tahrike kapılmadan demokratik hak ve özgürlük mücadelelerinin simgesi olan 1 Mayıs'ı kutlayacak bilinçtedirler. Bu hususta kimsenin tedirgin olmasına gerek yoktur. Türkiye, geçmişte yaşanan acı günlerin etkisinden, 1 Mayıs kaygılarından kurtulmalı, her şeyi kendi doğal çerçevesi içinde yaşayabilen bir ülke erginliğine kavuşmalıdır.

Ülkemizin en büyük sorunu istihdamdır. Ülkemizde işsizlik artmış, işsiz sayısı 10 milyonu bulmuştur. İstihdam olanağı bulanlar ise yoksulluk ve açlık sınırının altında ücretlerde çalışmaktadırlar. Çalışma ve yaşam koşulları milyonlarca emekçi için günden güne daha çekilemez bir hâle gelmektedir. Açlık, yoksulluk ve işsizlik daha geniş emekçi katmanlara yayılarak sürekli büyümektedir.

Ülkenin her bir vatandaşına güvenle çalışabileceği bir iş vermek, bunu te-

min edecek düzenlemeleri yapmak ve bu ortamı tesis etmek devletin görevidir. Ülkemizde güvencesiz, sendikasız ve sigortasız çalışan işçiler iş kazalarında canlarını yitirmektedirler. Tuzla'da, Davutpaşa'da yitirdiğimiz emekçilerimizin acısı hâlâ tazedir. Tekelin satılmasını istemeyen işçilerin coplanarak yerlerde sürüklenmesi, Tuzla'da işçi ölümlerine önlem alınmasını isteyen çalışanlara biber gazı sıkılması ve nihayet "Ayakların başları yönettiği yerde kıyamet kopar." cümlesinin öz ve içeriği Hükümetin işçilere bakışını ortaya koymaktadır.

Söz konusu işçiler ve emekçiler olduğu zaman AKP Hükümetinde isteksizlik göze çarpmaktadır. Aslında şaşırmamak gerekir. Çünkü bu Hükümetin iktidara geçer geçmez yaptığı ilk iş, 57. Ecevit Hükümetince çıkartılan İş Güvencesi Yasası'nın yürürlüğünü durdurmak olmuştur. Bunun bir örneğini daha vermek istiyorum: Mecliste 26 Şubatta oy birliğiyle Tuzla'daki tersane ölümlerinin araştırılması için Meclis araştırması açılması istenmesine rağmen, araştırmayı yönetecek Meclis Komisyonu bir türlü kurulamamaktadır. Sebebi ise, AKP'nin Komisyona hâlâ isim bildirmemiş olmasıdır.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; bu İktidar döneminde işçi ve emekçilerin haklarını budayan yasal düzenlemeler birer birer Meclisten geçirilmektedir. İktidar, işçilerin haklarını kısmakta, haklı mücadelelerine ise duyarsız kalmaktadır. Bir taraftan sayıları azımsanmayacak oranda işçi kardeşlerimiz sendikalı oldukları için işten atılırken, diğer taraftan AKP, işçi örgütlerini ele geçirmek için girişimlere başlamıştır.

Taşeronlaştırma yoluyla kamu hizmetlerinin özelleştirilmesi hızlanmaktadır. Kamu emekçilerine hâlâ grevli, toplu sözleşmeli sendika hakkı tanınmamıştır. İşçiler ve emekçi halkımız, güvenceli, sendikalı ve sigortalı çalışma hakkı için, tüm çalışanlara toplu sözleşmeli, grevli sendika hakkı için 1 Mayıs'ta seslerini Hükümete duyurmaya çalışacaklar. Bu haklı mücadelelerinde her zaman olduğu gibi Demokratik Sol Partinin yanlarında olduğunu bilmelerini isterim. Çünkü Demokratik Sol Parti, hayatı boyunca emeğin yanında olan, 1963 yılında Çalışma Bakanlığı döneminde Türk işçisini sendika, toplu sözleşme ve grev hakkına kavuşturan, Başbakanlığı döneminde de İş Güvencesi Yasası'nı çıkaran Sayın Bülent Ecevit'in yolundadır.

Değerli milletvekilleri, Hükümetin "reform" diye niteliği Sosyal Güvenlik ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu işçilerimizi ciddi kayıplarla karşı karşıya bırakmaktadır. "Reform" adı altında emeklilik kısıtlanmakta, emekli yaşı ve prim ödeme süreleri artırılmakta, emekli aylıkları düşürülmektedir.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

AYŞE JALE AĞIRBAŞ (Devamla) - Bu Yasa'yla, emekli olmak için prim ödenmesi gereken gün sayısı Avrupa Birliği ülkelerinden 2.200 gün fazlasıyla, 7.200 gün olarak belirlenmiştir. Üstelik altmış olan emeklilik yaşı altmış beşe çıkarılarak büyük bir tuzak kurulmuştur. İşçilere, 7.200 gün prim bile ödese

altmış beş yaşını bekleme zorunluluğu getirilmiştir. Ayrıca, sağlık hizmetleri çalışanlar ve emeklilerin sırtına ekonomik yük getirmektedir. İşçilerimizin çalışma koşullarının, ücretlerinin iyileştirilmesi ve emekliliğin hayal olmaktan çıkarılması için sürdürdükleri mücadelede Demokratik Sol Parti olarak her zaman yanlarında bulunduğumuzu yineler, **1 Mayıs İşçi Bayramı**'nın huzur ve coşku içinde geçmesi temennisiyle tüm emekçi ve çalışanlarımızın Emek ve Dayanışma Günü'nü yürekten kutluyorum.

Yüce heyetinizi saygıyla selamlıyorum. (DSP ve CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Ağırbaş.

Gündem dışı ikinci söz, yine aynı konuda söz isteyen İstanbul Milletvekili Sayın Mehmet Ufuk Uras'a aittir.

Buyurun Sayın Uras. (DTP sıralarından alkışlar)

2.- İstanbul Milletvekili Mehmet Ufuk Uras'ın, DTP Sakarya İl Örgütü tarafından düzenlenen kültür şenliğine ve **1 Mayıs İşçi Bayramı**'na ilişkin gündem dışı konuşması ve Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı Faruk Çelik'in cevabı

MEHMET UFUK URAS (İstanbul) - Sayın Başkan, değerli vekiller; bugün, Mecliste grubu olan partilerin toplantılarına baktığınızda zannedersiniz ki, çok güllük gülistanlık bir ortam var. Örneğin, Sakarya'da yaşadığımız vahim gelişmeler, bu ülkede söz konusu olmadı. DTP Sakarya İl Örgütü tarafından düzenlenen kültür şenliğine yönelik azgın saldırganlık uzun zamandır sistemli bir biçimde yükseltilen ve Kürt yurttaşlarımıza düşmanlığı artıran ırkçı iklimin ulaştığı boyutları gösteriyor hâlbuki. Saatler süren linç amaçlı kuşatma devam ederken yetkililer gereken müdahaleyi yapmıyorlar, şenliğin güvenliğini sağlamıyorlar. Farklı kültürlere düşman olanlar barış ve kardeşlik umutlarını yok etmeye çalışıyorlar. Irkçı saldırganlar ve teşvikçileri toplumda Türk-Kürt çatışması çıkarmak istiyor. Teşvikçiler Maraş'taki, Çorum'daki, Sivas'taki katliamların benzerlerini yaratmayı hedefliyor. Ama gruplarımız bunu görmese bile, Türkiye'nin demokrasi güçleri buna asla izin vermeyecektir! Toplumda var olan bir arada yaşama alışkanlığını ve dokusunu yıkmaya uğraşan bu anlayışları ve saldırganları teşvik edenler utanmalıdır. Bunu yapanlar ve teşvik edenler tarihin utanç bölümünde yerlerini şimdiden almışlardır; bundan hiç şüpheniz olmasın.

Kürt yurttaşlarımız bu ülkenin güzel bir gerçeğidir. Farklı kültürleri ve dilleri bu ülkenin zenginliğidir. Eşit koşullarda bir arada yaşama iradesinin güçlenmesi, demokrasimiz için çok önemli bir sınavdır. Şimdi, herkesin barış ve kardeşlik için eşit koşullarda ve insanca bir arada yaşamak için daha çok çaba göstermesi gereken bir zamandır. Şimdi, dayanışma zamanıdır.

1 Mayıs kutlamaları da demokrasimiz için başka bir sınav olacaktır. Adalet ve Kalkınma Partisi Hükümetine ve Sayın Başbakana bir kez daha sesleniyo-

ruz: Sağduyulu davranılmasını sağlayınız. İstanbul'da, 1 Mayıs'ın, Taksim'de kutlanabilmesi için gereken önlemleri alınız.

İstanbul Valisinin yersiz, talihsiz ve gerginliği artıran açıklamaları toplumda huzursuzluk yaratmaktadır. Korku salan ve demokrat olmayan bir anlayışa yaslanan İstanbul Valisi, geçen yıl da İstanbul'u bir savaş alanına çevirmiş, âdeta sıkıyönetim uygulatmıştı. Kahvede oturan yaşlı başlı yurttaşlarımıza tokat attıran, biber gazı dumanıyla insanlara acı çektiren bu anlayışın İstanbul'da 1 Mayıs'ı huzur içinde yönetmesi mümkün değildir.

1 Mayıs 1977 yılında 37 emekçinin hayatını kaybetmesinden bu yana tam otuz bir yıl geçti ama Taksim yasağından vazgeçilmedi. Suçlular bulunmadı ama mağdur olanlardan hâlâ intikam alınıyor. Bugün 1 Mayıs'ı Taksim'de kutlamak isteyenlere baskılar yapan, tehditler savuran anlayış, demokrat olmayan bir anlayıştır. 1 Mayıs'ın demokrasiye yakışır bir şekilde kutlanabilmesi için resmî tatil olarak kabul edilmesi, yıllardan beri sendikaların da taleplerine olumlu bir cevap verilmesi açısından anlamlı bir adım olacaktı. Ama mezarda emeklilik yasasını çıkarmayı marifet sayan, Tuzla'da âdeta toplu katliama dönüşmüş iş kazaları karşısında ilgisiz kalan Hükümet, akıl dışı bir kâr/zarar hesabıyla bu imkânı maalesef yaratmadı. Dünyanın en küresel bayramı olan ve zaten bütün dünya işçileri tarafından kutlanan 1 Mayıs'ı, bir kurnazlıkla "Bizde tatiller çok fazla." gerekçesiyle tatil ilan etmemek de emekçilerle alay etmenin bir diğer adı olsa gerek.

1 Mayıs'lar işçilerin birlik, dayanışma ve mücadele günü olarak kutlanacaktır. Emek her türlü üretimin vazgeçilmezi olduğuna göre, emeğin bayramı da, bayramların en anlamlılarından birisidir. 1 Mayıs, korku günü de savaş günü de değildir. Emekçilerin, ücretli çalışanların, işçilerin bayram günüdür, birlik ve dayanışma günüdür. Herkesin sağlık ve güvenli bir gelecek talebi için, ayakların baş olduğu, yani üretenlerin yönettiği, özgür, demokratik, bağımsız ve müreffeh bir Türkiye için, daha adil ve bütün halkların barış içinde bir arada yaşadığı bir dünya için; kısacası, toplumda barış, demokrasi ve sosyal adalet için hepinizin 1 Mayıs'ını şimdiden kutluyorum.

İnsanların ne söylediğinden çok ne yaptıkları önemlidir. "İşçi dostuyum, işçi dostuyum" diyorsanız ve bunun gereğini yerine getirmiyorsanız, zaten ortada bir problem vardır. İşçi dostu olan, sabah akşam "işçi dostuyum" demez.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

MEHMET UFUK URAS (Devamla) - Namuslu olan, sabah akşam "dürüstüm, namusluyum" demez; ne ise, onun gereğini yerine getirir. Dolayısıyla, çiviye yandan vuracak olduktan sonra çekice sarılmak bir işe yaramaz.

Bugün Cevizli Sigara Fabrikası işçileri yine ziyaretime geldiler. Bu fabrikaları Amerikan firmalarına ne kadara sattığınız belli, işçilerin ise bir ayı kaç liraya geçirdiği ve üç ay sonra geleceklerinin ne olacağı belli değil. Gün, tam da

emekten yana, sosyal politikadan yana tutum alma günüdür.

Sevgili Lefter'e soruyorlar, bir maçın sonu nasıl biter, diye. "Bunu maçtan sonra konuşalım." diyor. Umarım, 2 Mayıs tarihinde, çok daha demokratik, çok daha sosyal bir Türkiye umudunu perçinleyecek bir 1 Mayıs'ın ertesinde yine beraber oluruz.

Ben, emekten yana bütün milletvekillerini, Taksim'de, 1 Mayıs'ta bizlerle birlikte olmaya davet ediyorum.

Hepinize teşekkür ediyorum. (DTP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Uras.

Gündem dışı konuşmaya cevap vermek üzere, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı Sayın Faruk Çelik, buyurun. (AK Parti sıralarından alkışlar)

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANI FARUK ÇELİK (Bursa) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; 1 Mayıs Emek ve Dayanışma Günü vesilesiyle gündem dışı söz alan milletvekili arkadaşlarıma teşekkür ediyorum. Tüm dünyada yaklaşık bir buçuk asırdır, çalışanların Emek ve Dayanışma Günü olarak coşkuyla kutladıkları 1 Mayıs'ı kutluyorum. Bu günün, başta, çalışan, işçi, emekçi kardeşlerimiz olmak üzere tüm sendikal örgütlerimize hayırlı olmasını diliyorum.

Değerli milletvekillerim, hepimizin bildiği gibi, 1 Mayıs'ın yüzyıllara dayanan büyük anlam ve önemi bulunmaktadır. İşçilerin on altı saatlere varan çalışma saatlerinin sekiz saatle sınırlandırılmasını sağlamak amacıyla, 18. yüzyılda-özellikle sanayi ülkelerinde-verdikleri dayanışma ve mücadelenin sembolü 1 Mayıs'tır. Batı'da sanayi ve endüstri devrimlerinin ardından oluşan ekonomik kalkınma toplumsal tabanda da sosyal ve kültürel değişimlere yol açmıştır. Kapitalist sistemin inşası, kol gücüyle sağlanan emeğin yoğunluğuna bağlanmıştı. Sanayi devrimi ile üretimde işçi ve makinenin kullanımı iyice artmıştı. İşçiler iş yerlerinde on altı saat çalıştırılarak resmen sömürülüyorlardı. Çalışma şartları son derece kötü, ücretleri son derece düşük ve sosyal güvenlik namına hiçbir şeyleri yok idi, hiçbir insani hakka sahip değillerdi. Tüm bunlar işçileri uluslararası çapta dayanışmaya yönlendirmiş ve sendikalar seslerini daha gür çıkarır olmuşlardır.

1 Mayıs düşüncesini ilk olarak 1856 yılında Avustralyalı işçiler ortaya atmış ve sekiz saatlik iş günü için toplantılar, eğlenceler ve gösteriler düzenlemişlerdir. 1 Mayıs 1886 tarihinde Amerika Birleşik Devletleri'nin Chicago kentinde, sekiz saatlik iş günü için 10 binlerce işçinin aileleriyle birlikte yürüyüşleri sırasında 6 işçi arkadaşlarının hayatlarını kaybetmeleri tüm dünyada bir dönüm noktası olmuştur. Bu olayın hemen ardından çeşitli ülkelerde bir araya gelen işçiler, Amerikan işçileriyle dayanışma amacıyla 1 Mayıs'ı birlik ve dayanışma günü ilan etmişlerdir.

Osmanlıdan başlamak üzere ülkemizde 1 Mayıs kutlamaları olmuştur. Cumhuriyet dönemiyle birlikte ülkemizde 1 Mayısın, 1923 yılında İzmir İktisat Kongresi'nde Türkiye işçilerinin bayramı olarak kutlanması benimsenmiş, 1 Haziran 1935 yılında yayımlanan Ulusal Bayram ve Genel Tatiller Hakkında Kanun ile Bahar Bayramı olarak genel tatil günlerine dâhil edilmiştir. 1980 sonrası yapılan düzenleme ile ulusal bayram ve tatil günleri yeniden düzenlenmiş ve 1 Mayıs Bahar Bayramı bu düzenleme içerisinde yer almamıştır.

HASİP KAPLAN (Şırnak) - 12 Eylül darbesinde kaldırıldı.

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANI FARUK ÇELİK (Devamla) - 60'ıncı Hükümet olarak 25 Nisan 2008 tarihinde yayımladığımız 13526 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile 1 Mayıs'ı Emek ve Dayanışma Günü ilan ettik ve bunun çok önemli bir gelişme olduğunu huzurlarınızda ifade etmek istiyorum. 1980'den bugüne kurulan hiçbir hükümet böyle bir adımı bu konuda atmamıştır.

Ülkemizin demokrasi çıtası yükseldikçe toplumsal değişim ve dönüşümler de günlük hayatımıza yansımaktadır, yansıyacaktır. Devletimizin, Hükümetimizin önemli görevlerinden biri de çalışma hayatıyla ilgili özgürlüklerin önünü açmak, dünya ile uyumlu hâle getirmek ve çalışanlara daha yaşanabilir bir ortam sağlamaktır. Bu çerçevede, sosyal güvenlik reformundan sonra 2821, 2822 sayılı sendikal haklarla ilgili düzenlemeler içeren yasalarla ilgili sosyal taraflarla görüşmelerimiz son aşamaya gelmiş, son derecede olumlu düzenlemeler, yenilikler getiren bu yasa önümüzdeki günlerde yüce Meclise sevk edilecektir.

Değerli milletvekilleri, üretimin vazgeçilmez unsuru olan emeğin kutsallığı çerçevesinde, emekçilerin 1 Mayıs'ı huzur ve güven içerisinde, demokrasiye yakışır bir şekilde ve bayram havası içerisinde kutlamalarını en doğal hakları olarak görmekteyiz, görüyoruz.

Bu itibarla 1 Mayıs Emek ve Dayanışma Günü'nün ülkemize, ülkemizin itibarına gölge düşürmeyecek bir şekilde tüm sosyal taraflarca barış ve huzur içerisinde, demokratik bir olgunlukla kutlanması konusunda gerekli hassasiyetin gösterilmesi büyük önem taşımaktadır.

Bu vesileyle tüm milletimizin ve tüm emekçilerimizin Emek ve Dayanışma Günü'nü kutluyor, yüce Meclisi saygıyla selamlıyorum. (AK Parti sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Bakan

T.B.M.M.
GENEL KURUL TUTANAĞI

99 ncu Birleşim
6 Mayıs 2008 Salı

3.- Manisa Milletvekili Şahin Mengü'nün 1 Mayıs'ta İstanbul'da meydana gelen olaylara ilişkin gündem dışı konuşması ve İçişleri Bakanı Beşir Atalay'ın cevabı

Gündem dışı üçüncü söz, **1 Mayıs İşçi Bayramı**'nda İstanbul'da yaşanan olaylar hakkında söz isteyen Manisa Milletvekili Şahin Mengü'ye aittir.

Buyurun Sayın Mengü. (CHP sıralarından alkışlar)

ŞAHİN MENGÜ (Manisa) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; huzurlarınıza 1 Mayıs'ta İstanbul'da yaşanan olaylarla ilgili görüşlerimi açıklamak üzere geldim. Ancak sözlerime başlamadan evvel, otuz altı yıl önce bir hukuk skandalıyla idama mahkûm edilmiş, maalesef bu yüce Meclisin bir bölümünün aynı hukuk skandalına destek vermesiyle darağacında hayatlarını kaybetmiş 3 devrimci gençlik önderi Deniz Gezmiş, Yusuf Aslan ve Hüseyin İnan'ı saygıyla anıyorum.

Değerli milletvekilleri, 1 Mayıs'ta İstanbul'da uygulanan zulmün ve vahşetin mağduru olmuş bir milletvekili olarak huzurlarınızdayım. Televizyon kanallarına yansıyan, her gece ekranlarda seyrettiğimiz, yerde yatan genç bir kadının tekmelenmesi, hiçbir şeyden habersiz turistin sırtında patlayan cop, olayın çok çok basit kısmıdır. Olay çok daha vahimdir. Sabahın saat 09.00'unda biz DİSK Genel Merkezine gittiğimiz saatte, saat 06.30'da DİSK Genel Merkezinin önce tazyikli suyla tahrip edildiği, arkasından maalesef kullanılmaması gereken, her yerde kullanmayı Türk polisinin âdet hâline getirdiği biber gazı bombasıyla bombalanmış bir genel merkez binasına girdik.

Biz içeride bulunurken 9 milletvekilinin bulunduğu binaya aynı fütursuzlukla tekrar bomba atılmıştır. İçimizde baypas geçirmiş bir arkadaşımızın geçirdiği sıkıntıya, DİSK yöneticilerinin ambulans istemesine rağmen iki saat süreyle ambulans bile gönderilmemiştir.

Değerli milletvekilleri, İstanbul'da yaşanan olaylara baktığınız zaman, İstanbul polisinin bir hafta süreyle 1 Mayıs'ta meydanlara çıkacak insanlara karşı şartlandırılmış olduğunu görüyorsunuz. Polisin sicil numaralarının görülmemesi için ya söktürüldüğünü veya üzerlerine giydikleri diğer giysilerle bu numaraların okunamayacak hâle geldiğini görüyorsunuz. Yani suç işleyen polisi… Tahmin ediyorum Sayın Bakan o turisti coplayan polisi arıyordur, bulması mümkün değil çünkü o kişiyi teşhis edeceğiniz hiçbir sicil numarası yoktur. Yerde yatan insanı tekmeleyen polisi bulmanız mümkün değildir. Bu, bu sene olmuyor, 1 Mayıs 1977'de de aynı olayları seyrettik.

Değerli milletvekilleri, Cenevre Konvansiyonu'na göre kullanılması yasaklanmış, harpte kullanılması yasaklanmış olan biber gazı maalesef Türkiye'de yoğun olarak kullanılmaktadır. Konvansiyon'a bakarsanız, Konvansiyon, biber gazı, bu tip gaz bombalarının iç kalkışmalarda kullanılabileceğini amirdir. Yalnız, İstanbul'da 1 Mayıs'ta tek bir silah yoktur. Özellikle tazyikli suya maruz kalan, içine gaz bombası atılan DİSK binasının içinde bayrak flaması taşıyan bir parmak kalınlığında sopa bile yoktu. İçinde milletvekillerinin olduğu bir binaya hiç sıkılmadan gaz bombası atıldı.

Bugün Sayın Başbakan, sizin grubunuzda "1.500 kişiyi bulup yürüyemediler." dedi. İstanbul'da o gün kullanılan gaz bombası sayısını biliyor musunuz? Bin beş yüz elli. Bir kişiye demek ki bir bombadan fazla düşüyor. Bin beş yüz elli tane bomba kullanılmış. Bunun herhangi bir şekilde demokratlıkla alakası var mı? Sizin demokrasi anlayışınız sadece size mi demokratlık? İnsanların… Her şeyde Avrupa Birliğinin değer yargılarına sarıldığınızı söylüyorsunuz. Özellikle bunlardan bir tanesi, kendiniz de açıkladınız, "Dengeli güç kullanacağız." dediniz. Daha baştan güç kullanacağınızı herkese ilan ettiniz. Kullanılan güç dengeli falan değildi. Polisin kullandığı güç vahşetti, vahşet! İçinde yaşadım, insanların nasıl coplandığını bire bir yaşadım, bire bir gördüm, hiçbir füturları yok. Eğer bir hastaneye bomba atacak kadar gözü dönmüşse polisin bunu hep beraber oturup tartışmamız ve konuşmamız lazım. Hastaneye atılmış. Bir babanın, bir aylık, bir yıllık, kaç yaşında olduğunu bilemediğim, çok ufak çocuğunu kurtarmak için sarf ettiği çaba, muhakkak, tahmin ediyorum sizlerin de vicdanını sızlatmıştır. Ama bir polisi, numaralarını söktürerek, sicillerini söktürerek alanlara sürüklüyorsanız provokasyonu siz yapıyorsunuz.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun Sayın Mengü.

ŞAHİN MENGÜ (Devamla) - Orada provokasyon yoktu. Provokasyon varsa bunu maalesef Başbakan, kifayetsiz Vali, kifayetsiz muhteris Emniyet Müdürü yaptı. Bu insanlardan muhakkak hesap sormak gerekir. Vali ve Emniyet Müdürünün duraksamadan görevden alınması gerekir.

Eğer bir siyasi partinin bir il binasına girmeye bugün göz yumarsak, yarın, unutmayın, size de vururlar, sizin binalarınıza da girerler. İktidar, kimse için devamlı ve kalıcı değildir. Yarın, o patlayan coplar sizin partililerinizin de kafasında patlar.

Polis, elbette, kalkışma varsa, kanuna aykırılık varsa gereğini yapar. Ama İstanbul'da daha hiçbir olay olmadan, yürüyüşün başlamasından üç saat evvel siz, binasında bekleyen insanların üstüne tazyikli su sıkıp üstlerine gaz bombası atıyorsanız bunun tedbirle bir alakası yoktur. Bu bir vahşettir. Bu, hukuk devletiyle bağdaşmaz. Bu, sizin çok sevindiğiniz, her fırsatta savunduğunuz Avrupa Birliği ilkeleriyle hiç bağdaşmaz.

Bu sözlerime son veriyor ve hepinizi saygıyla selamlıyorum. (CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkürler Sayın Mengü.

Gündem dışı konuşmalara İçişleri Bakanı Sayın Beşir Atalay cevap verecek.

Buyurun Sayın Atalay. (AK Parti sıralarından alkışlar)

İÇİŞLERİ BAKANI BEŞİR ATALAY (Ankara) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; 1 Mayıs'la ilgili olarak Manisa Milletvekili Sayın Şahin Mengü'nün gündem dışı konuşması vesilesiyle söz almış bulunuyorum. Sözlerimin başında hepinizi saygılarımla selamlıyorum.

Geçmiş yıllarda olduğu gibi bu yıl da 1 Mayıs'ın öncesinde ve sonrasında her platformda konuyla ilgili değişik yorum ve değerlendirmeler yapılmaktadır. Bu gündem dışı konuşma vesilesiyle ben de bazı hususları yüce Meclis çatısı altında bir kez daha siz değerli milletvekillerimizle ve kamuoyumuzla paylaşmak istiyorum.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; bilindiği gibi, 1 Mayıs, işçilerin ve işçi örgütlerinin çalışma şartlarının, ücretlerinin ve sosyal haklarının iyileştirilmesine yönelik talepleri sonrası ortaya çıkmış, 18. yüzyıldan itibaren de kutlanan bir gündür ve Türkiye'de de 1 Mayıs işçi, emekçi ve çalışanlar tarafından "birlik ve dayanışma günü" olarak kutlanmaktadır. Osmanlı İmparatorluğu döneminde belli yerlerde başlamış ama 1923 yılında 1 Mayıs günü yasal olarak "işçi bayramı" ilan edilmiştir. 1 Haziran 1935 yılında yayımlanan Ulusal Bayram ve Genel Tatiller Hakkında Kanun ile "bahar bayramı" olarak genel tatil günlerine dâhil edilmiş, 1980 sonrası yapılan düzenlemeyle ise ulusal bayram ve tatil günleri yeniden düzenlenmiş ve 1 Mayıs bu düzenleme içerisinde yer almamıştır. Yani resmî bir kutlama günü değildir 1 Mayıs. Ancak Hükümetimizin kısa süre önce çıkardığı kararnameyle tekrar resmen kutlama günü hâline gelmiştir. Ama gayri resmî olarak da 1 Mayıs her sene belli çerçevede kutlanmıştır.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; tabii işin hukuki temelini burada, Meclis çatısı altında sizlerle, biraz detaylı olarak şöyle paylaşmak istiyorum:

Türkiye Cumhuriyeti bir hukuk devletidir. Bunun gereği olarak da devlet-vatandaş ilişkileri ve toplumsal yaşama ilişkin esas ve usuller belli yasal temellere dayandırılmıştır. Bu yasal temellere uyulması, kamu düzeninin sağlanması için bir tercih zorunluluğudur. Aksi takdirde, hukuk devletinden, kamu düzeninden bahsedilmesi mümkün olmayacağı gibi, toplumda huzur ve barışın tesis edilmesinden de bahsedilemez.

Bir defa, Anayasa'mıza göre herkes önceden izin almadan, silahsız ve saldırısız toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkına sahiptir. Toplantı ve gösteri yürüyüşü hakkı, ancak millî güvenlik, kamu düzeni, suç işlenmesinin önlenmesi, genel sağlığın ve genel ahlakın veya başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması amacıyla ve kanunla sınırlanabilir. Toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının kullanılmasında uygulanacak şekil, şart ve usuller kanunda gösterilir. Anayasa güvencesinde olan bu hakkın kullanılmasının ayrıntıları, bizim hukuk sistemimizde 2911 sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu ve ilgili diğer mevzuatla düzenlenmiştir. İl ve ilçelerde hangi meydan, yol ve açık yerlerde toplantı ve gösteri yürüyüşü yapılacağı, toplanma ve dağılma yerleri, izlenecek güzergâhlar, vali ve kaymakamlar tarafından, mevzuatta yazılı ilkeler çerçevesinde belirlenmekte ve önceden ilan edilmektedir. Toplantı ve gösteri yürüyüşü yapmak isteyenler de bu esaslar çerçevesinde talepte bulunmakta ve kendilerine bu alanlar tahsis edilmektedir. Yasal çerçevede yapılan bütün toplantı ve gösteri yürüyüşleri için bu prosedür yerleşmiştir ve uygulanmaktadır. Bu yolu izleyen herkes için ülke genelinde hiçbir sıkıntı yaşanmamıştır, yaşanmamaktadır.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Hükümet olarak 1 Mayıs'ın ülkemizde huzur ve barış içerisinde kutlanması için her türlü tedbir alınmıştır. Bunu bütün netliğiyle ifade ediyorum. Bu güzel ve anlamlı günün barış, kardeşlik ve dayanışma duygularının güçlenmesine katkı sağlayacağı inancımızı biz hep muhafaza ettik, açıkladık ve tekrarladık.

Bu çerçevede, 21 Nisan 2008 tarihinde Bakanlar Kurulumuzda 1 Mayıs'ın Emek ve Dayanışma Günü olarak en iyi şekilde değerlendirilmesi ve kutlanması amacıyla karar aldık ve bu kararı Resmî Gazete'de yayımlayarak Kamuoyuna duyurduk. Dikkatinizi çekerim, ilk defa Türkiye'de Hükümetimiz, bu günü emekle birleştirdi "Emek Günü" olarak ilan etti ve bundan sonra da resmî bir gün olarak resmî günler programımızın içine dâhil etmiş oldu ve biz dehem Çalışma Bakanımız hem biz İçişleri Bakanlığı-genelge yayınladık, bütün illerimizde, ilçelerimizde, bütün ülkemizde huzur ve güven içinde bu günün kutlanması için her türlü tedbirin alınmasını talep ettik.

Türkiye genelinde, gerek 1 Mayıs'ı Emek ve Dayanışma Günü olarak kutlamak isteyen vatandaşlarımızın sağduyusu, gerekse aldığımız güvenlik tedbirleri sonucu bazı istisnalar dışında amacına uygun kutlamalar yapılmıştır ve hiçbir yerde izin sorunu yaşanmamıştır.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; özellikle ifade ediyorum: Türkiye'nin hiçbir yerinde herhangi bir kuruluşumuz veya bir düzenleme komitesi "Biz şurada 1 Mayıs'ı kutlayacağız" diye talepte bulunduysa kendisine mutlaka izin verilmiştir, bunun aksi hiçbir yerde söz konusu olmamıştır ve 1 Mayıs Emek ve Dayanışma Günü 58 ilimizde 89 yasal etkinlikle kutlanmıştır. Bu etkinliklerden 43 açık hava toplantısı ve 46 basın açıklaması yasalara uygun olarak yapılmıştır. Bu etkinliklere bizim tespitlerimize göre ülkemiz genelinde 100 binin üzerinde vatandaşımız katılmıştır.

Size şöyle, bazı illerimizden de örnekler vermek istiyorum yani katılımın fazla olduğu, rakamın binin üzerinde olduğu: Adana'da Eğitim-Sen düzenlemiş, 6 bin kişi katılmıştır. Ankara'da iki yerde yapılmış, KESK adına düzenleme kurulu, oraya 9 bin kişi katılmış; Hak-İş adına 15 bin civarında katılım olmuştur Tandoğan Meydanı'nda. Antalya'da KESK düzenlemiş ve 3.300 kişi katılmıştır. Artvin'de ÖDP düzenlemiş, bin kişi katılmıştır. Balıkesir'de Şeker-İş adına düzenleme yapılmış, 4.500 kişi katılmıştır. Bursa'da Osmangazi'de 1.100 kişi katılmıştır. Çanakkale, KESK adına düzenleme yapılmış, 3 bin kişi katılmıştır. Denizli'de merkezde KESK düzenlemiş, bin kişi katılmıştır. Diyarbakır'da Türk-İş'e bağlı sendikaların oluşturduğu bir Emek Platformu düzenlemiş ve 2 binin üzerinde katılım olmuştur. Eskişehir'de Türk-İş adına düzenleme kurulu toplantıyı organize etmiş ve 6 bin kişi katılmıştır. Gaziantep'te Türk-İş, DİSK, Genel - İş Sendikası birlikte düzenlemiş 2 bin civarı katılım olmuştur. Hatay'da Büro Emekçileri Sendikası düzenlemiş, 3 bin kişi katılmıştır ve birçok şehrimizde, İzmir'de mesela Türk-İş, KESK birlikte düzenlemiş, 10 binin üzerinde katılım olmuştur. Kocaeli'nde KESK, Eğitim-Sen düzenlemiş, yine 2 binin üzerinde katılım söz konusudur. Malatya'da KESK ve Türk-İş birlikte düzenlemiş, Mersin'de Türk - İş düzenlemiş, 5 bin civarında katılım olmuştur.

Görüleceği gibi hemen hemen bütün illerimizde-ben sadece bazı örnekler burada saymış oldum, Trabzon, Samsun bunlara diğer örnekler olarak eklenebilir-ülkemizde elli sekiz ilimizde 1 Mayıs anılmış, kutlanmış ve halaylarla, coşkularla, bir kardeşlik ve dayanışma günü olarak, bir emek günü olarak, gerçekten, tam anlamına da uygun şekilde değerlendirilmiştir. Maalesef bütün gayret ve çabamıza rağmen, özellikle İstanbul'da, bu olumlu tabloya gölge düşürecek bazı girişimlere, tabii, rastlanılmıştır. Bu ilimizde, izin istenilmemiş ve izin verilmemiş, talep edilen, ısrar edilen bir meydanda 1 Mayıs kutlanmak için organizasyonlar yapılmıştır.

Ben, İstanbul'la ilgili, size, şunu ilk elden, doğru bilgi olarak, gerçekten bütün ayrıntısıyla burada arz etmek istiyorum ve bu doğru bilgilendirmenin önemli olduğuna da inanıyorum. Değerli milletvekilleri, toplantı ve gösteri yürüyüşlerine ilişkin mevzuatın verdiği yetki çerçevesinde, ilgili birimlerin görüşleri alınarak İstanbul Valiliğince toplantı ve gösteri yürüyüşleri için belirlenerek ilan edilen ve yıllardır kullanılan alanlar bellidir. Bunlar dört tanedir: Kadıköy,

Şişli Çağlayan, Zeytinburnu Kazlıçeşme ve Kartal'dır. Bugüne kadar, izinli tüm toplantı ve gösteri yürüyüşleri, siyasi partilerimizin mitingleri için de bu alanların tahsis edildiği bilinmektedir. En son, nevruz kutlamaları için de DTP'ye bu alan, Kazlıçeşme tahsis edilmiş ve orada kutlamışlardır. Yasal çerçevede talep edilen herkese tahsis edilmesi için bunların önünde hiçbir engel yoktur ve bu durum, bu yıl da defalarca kamuoyuna açıklanmıştır. Ne yazık ki bu durum bilinmesine rağmen, geçen yıllarda olduğu gibi, bu yıl da Taksim Meydanı'nda 1 Mayıs mitingi yapma konusunda ısrarlı taleplerle karşılaşılmıştır. Bu talepler, Taksim Meydanı'nın İstanbul ilinde toplantı ve gösteri yürüyüşü amacıyla ayrılmış yerden olmaması nedeniyle ilgili Valilikçe olumlu karşılanmamıştır ve esasen, 1978 yılından bu yana da bu alanda hiçbir resmî izinli toplantıya izin verilmemiştir, zaten talep de söz konusu olmamıştır.

Aradan geçen uzun yıllar içerisinde, Taksim Meydanı'nın toplantı ve gösteri yürüyüşleri için kullandırılmamasının iyi tahlil edilmesi gerektiğine inanıyorum. Bu süreçte, bakın, pek çok parti iktidar olmuş ama hiçbir dönemde bu ilke değiştirilmemiştir, bu uygulama değiştirilmemiştir; yani 1978'den günümüze kadar. Bunun rasyonel sebepleri vardır. Kuşkusuz bizim yaptığımız değerlendirmelerde de geçmiş yıllardaki yaşananlar, uygulamalar, hassasiyetler göz önüne alınmıştır; rastgele bir karar değildir.

Bilindiği üzere Taksim Meydanı trafik akışının merkezi konumunda ve pek çok yönden giriş-çıkış yapılabilen bir meydandır, denetimi çok zordur. İş yerlerinin, halkımızın ve yabancı turistlerin yoğun olarak bulunduğu âdeta İstanbul'un kalbi konumunda bir alandır. Bu alanın miting amacıyla kullanılması durumunda ekonomik ve sosyal yaşamın her yönüyle olumsuz etkilenmesi gerçeği göz ardı edilemezdi. Daha uygun alanlarda, güvenli ortamlarda bayram havası içerisinde 1 Mayıs kutlaması yapılması mümkün iken Taksim Meydanı'nda bu kadar ısrarcı olunmasını da sizlerin ve kamuoyunun takdirlerine sunuyorum.

Bakın, bu konuda gerçekten olanca çaba sarf edilmiştir.

ALGAN HACALOĞLU (İstanbul) - Yılbaşı kutlaması neden yapılıyor?

İÇİŞLERİ BAKANI BEŞİR ATALAY (Devamla) - Kendileriyle görüşülmüştür ve bu, günlerce önce açıklanmıştır. İstanbul'da 2007 yılında yaşanan tatsız ve üzücü olayların tekrar yaşanmaması için Sayın Başbakanımız başta olmak üzere Hükümet olarak konuya hep olumlu yaklaştığımızı sağduyu sahibi herkes kabul edecektir. Taksim'de miting yapma arzusunda olan ve bu niyetini her fırsatta açıklayan sendika temsilcilerimizle, değişik kişilerle, işçi temsilcilerimizle, başta Sayın Başbakanımız olmak üzere her düzeyce defalarca görüşme yapılmış, bu talebin uygun olmayacağı gerekçeleriyle birlikte açıklanmıştır. Bu görüşmelerde özellikle sendika temsilcilerine "Yasal olarak belirlenmiş miting

alanlarında 1 Mayıs kutlaması yapılsın, biz de katılalım, şölen içinde yapılsın, her desteği verelim, her tedbiri alalım." diye ifadeler daima yapılmıştır, kendileriyle görüşmelerde bu açıklamalarımız uzun uzun kendilerine yapılmıştır. Ve hatırlanacağı gibi, bütün bu görüşmelerden sonra, değerlendirmelerden sonra 30 Nisan günü Çalışma Bakanımızla ben, birlikte basın toplantısı yaptık. Gerekçeleriyle, 1 Mayıs'ta İstanbul'da Taksim'de kutlamaların yapılmayacağını, niçin yapılmayacağını, hepsini açıkladık. Yani bilinmez bir durum yoktu, herkes her şeyi biliyordu, bütün taraflar biliyordu, kamuoyu biliyordu. Bu toplantımızda, Taksim alanının niçin kullandırılmayacağı yönündeki gerekçelerimizi de kamuoyumuzla paylaştık, ama ısrarcı olundu. Tabii, bu karar açıklanırken de burayla ilgili tedbirler de alındı, alınması da tabii bir şeydir ve İstanbul'da alınan güvenlik önlemleri ve yaşanabilecek muhtelif olumsuzluklardan vatandaşlarımızın ve öğrencilerin mağdur olmaması için de ilave tedbirler de alınmıştır.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; 1 Mayıs öncesi alınan tedbirler kapsamında yapılan şifahi görüşmeler dışında, ilin emniyet ve asayişinden, kamu düzeninden sorumlu olan Valilik tarafından sendikalarımızın yetkililerine yazıyla da bu durum bildirilmiştir. Bu yazıda, özellikle Taksim Meydanı'nda miting yapılmasının yasal açıdan mümkün olmadığı, bu meydanda yapılacak bir gösteri nedeniyle halkımızın huzur ve sükûnunun bozulabileceği, genel güvenliğin ve kamu düzeninin ciddi şekilde olumsuz etkileneceği, açıklanan meydanlarda miting yapılması durumunda her türlü kolaylığın gösterileceği hususlarına da yer verilmiştir. Kutlama etkinlikleri ve mitingin yasal olarak belirlenen yerlerde yapılması kaydıyla sendika yöneticisi ve temsilcilerinin Taksim'e gelebilecekleri, burada hem saygı duruşu hem anıta çelenk konulması etkinliğini ve faaliyetini de yapabilecekleri, bu konuda da her türlü desteğin verileceği kendilerine ifade edilmiştir. Taksim Meydanı'nın yasal miting alanı olmaması yanında, burada yapılacak geniş katılımlı bir organizasyonun, bazı terör örgütleri ve uzantılarının eylem yapması için müsait bir ortam oluşturabileceği yönünde güvenlik birimlerinin uyarıları da olmuştur. İstihbarat birimlerimizin çalışmaları ve elde ettikleri duyumlar da güvenlik birimlerinin endişelerini teyit etmiştir. Bu istihbari bilgiler arasında, çok sayıda yasa dışı örgüt mensubunun provokasyon amacıyla İstanbul'a gelecekleri, 1 Mayıs günü yapılacak gösteriler esnasında güvenlik güçleriyle çatışacakları gibi önemli ayrıntılar da yer almaktadır.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; tabii, şunu çok içten duygularla ifade etmek istiyorum: Ciddi şekilde endişe edilmiştir. Biz Bakanlık olarak önümüze gelen veriler ve bilgilerden ciddi şekilde endişe ettik. Ben, en üst seviyede bu bilgileri sendika yöneticilerimize, konfederasyonların başkanlarına ilk elden de kendim ifade ettim; Bakanlığıma davet ettim ve bunları kendileriyle de paylaştım. Yani, eğer bir şey olmadıysa tedbirler alındığı içindir. Alınan tedbirler önleyici olmuştur. Bakın, unutmayalım ki eğer emniyet tedbirleri alınmasaydı çok daha vahim şeyler de olabilirdi. Biz sorumluluk sahibi kişiler, gelen bilgiler çerçevesinde bu tedbirleri almakla görevliyiz.

ALGAN HACALOĞLU (İstanbul) - Korkuyla siyaset yapılmaz. Milleti korkutmayın.

İÇİŞLERİ BAKANI BEŞİR ATALAY (Devamla) - Eğer bu tedbirleri almasaydık o zaman görevimizi yapmamış olurduk, o zaman görevimizi ihmal etmiş olurduk.

EŞREF KARAİBRAHİM (Giresun) - Binanın içine bomba neresinde var Sayın Bakan?

SIRRI SAKIK (Muş) - Hastaneye bomba atma nerede var?

BAŞKAN - Sayın milletvekilleri, lütfen dinler misiniz?

İÇİŞLERİ BAKANI BEŞİR ATALAY (Devamla) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Hükümetimizin yasal çerçevede, huzur, barış ve bayram havasında bir kutlama yapılması yönündeki irade, istek ve çabalarına rağmen istenmeyen bazı olaylar yaşanmıştır. Göstericilerin uyarıları dikkate almaması, özellikle yasa dışı örgüt mensuplarının taşlı sopalı ve molotofkokteyli saldırılara devam etmesi üzerine korsan gösterilere mevzuat çerçevesinde müdahale edilmiştir.

SEVAHİR BAYINDIR (Şırnak) - Sabahın altı buçuğunda korsan mı vardı?

İÇİŞLERİ BAKANI BEŞİR ATALAY (Devamla) - Bu müdahaleler sırasında öncelikle gerekli uyarılar yapılmış, bu uyarıların dikkate alınmaması durumunda da kademeli olarak diğer tedbirler uygulanmıştır. Çıkan olaylarda 533 kişi gözaltına alınmıştır.

ŞAHİN MENGÜ (Manisa) - Bir gün sonra hepsi de bırakıldı.

İÇİŞLERİ BAKANI BEŞİR ATALAY (Devamla) - İfadeleri alınan… 2911 sayılı Yasa'ya muhalefetten 165 kişi hakkında başlatılan adli süreç devam etmektedir.

SIRRI SAKIK (Muş) - Hastaneye bomba atıyorsunuz.

İÇİŞLERİ BAKANI BEŞİR ATALAY (Devamla) - Bu 165 kişiden 11'inin daha önce terör örgütü mensubu olmaktan ve diğerlerinin başka sebeplerle yargılandığı…

SIRRI SAKIK (Muş) - Ankara Esenboğa'daki teröre ne diyorsunuz? Milletvekilinin cebinde bomba arayan polise ne diyorsunuz?

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun Sayın Bakan.

İÇİŞLERİ BAKANI BEŞİR ATALAY (Devamla) - …ayrıca haklarında işlem yapılan bu kişilerden büyük çoğunluğunun işçi olmadığı da tespit edilmiştir. Çoğu yerde polisin karşısına işçiler değil, yasa dışı örgüt mensupları çıkmıştır.

Ben, bütün sendikalarımızı, bütün milletvekillerimizi, bütün siyasi parti temsilcilerimizi tenzih ediyorum, ayırıyorum ama böyle ortamların yasa dışı bazı unsurlar için…(CHP ve DTP sıralarından gürültüler)

BAŞKAN - Sayın milletvekilleri, lütfen… Lütfen dinler misiniz?

İÇİŞLERİ BAKANI BEŞİR ATALAY (Devamla) - …fırsat vereceğini ve bunu değerlendireceklerini zaten biliyorduk. Eğer bunlar meydana gelemediyse, o alana çıkamadıysa, Taksim Alanı'na ve daha ileri bazı bizi üzecek olaylar meydana gelmediyse, bunların çok önceden en ücra köşelerde oraya çıkmasının önlenmiş olmasıdır.

GÜLTAN KIŞANAK (Diyarbakır) - Siz istemediniz ama halk üzüldü.

SIRRI SAKIK (Muş) - Sayın Bakanım, Sakarya'ya cevap verin, Esenboğa'daki teröre cevap verin. Biz mağduru koruyoruz, sizinle paylaşıyoruz, Müsteşarınızın haberi var.

BAŞKAN - Sayın Sakık… Sayın Sakık…

İÇİŞLERİ BAKANI BEŞİR ATALAY (Devamla) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; bakın, yine yakalananlarda tabanca, molotofkokteyli, sopalar, sapanlar, bilyeler…

ŞAHİN MENGÜ (Manisa) - DİSK binasında var mıydı Sayın Bakan?

İÇİŞLERİ BAKANI BEŞİR ATALAY (Devamla) - Bu bilyeler nasıl, biliyor musunuz? Sapanın içine bilye koyuyorlar, kalkanları bile deliyor, metalleri bile deliyor.

K. KEMAL ANADOL (İzmir) - Yerde yatan kadın tekmelendi Sayın Bakan.

İÇİŞLERİ BAKANI BEŞİR ATALAY (Devamla) - O tür şeyler var elimizde. (CHP ve DTP sıralarından gürültüler) Yani bakın, bakın değerli arkadaşlar, DİSK binasına bomba atılmamıştır, DİSK binasında arama yapılmamıştır. Sendikalarımız, katiyen…

SIRRI SAKIK (Muş) - Biz oradaydık, biz, biz. CHP'li milletvekilleri, DSP'li milletvekilleri, DTP'li milletvekilleri hep beraber oradaydık.

K. KEMAL ANADOL (İzmir) - Sayın Bakan, milletvekilleri oradaydı bomba atıldığında.

İÇİŞLERİ BAKANI BEŞİR ATALAY (Devamla) - Hiçbir parti binasına bomba falan atılmamıştır.

ŞAHİN MENGÜ (Manisa) - Sicil numaralarını niye söktürdünüz?

İÇİŞLERİ BAKANI BEŞİR ATALAY (Devamla) - Bir de şunu ifade etmek istiyorum: Bakın, polise çok yükleniyoruz. Polis hepimizin güvenliği için var. Polis bize de lazım. Polisimiz kendisine verilen…

ÖZDAL ÜÇER (Van) - Polise emrederseniz onlar da yapar.

BAŞKAN - Sayın milletvekilleri, lütfen… Bakın, süreyi uzatma mecburiyeti oluyor. Lütfen…

Buyurun Sayın Bakan.

İÇİŞLERİ BAKANI BEŞİR ATALAY (Devamla) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; bakın, burada şunu ifade ediyoruz…

ÖZDAL ÜÇER (Van) - Kayıtlarda var, polis diyor ki: "Biz talimat aldık." Buna ne diyeceksiniz?

İÇİŞLERİ BAKANI BEŞİR ATALAY (Devamla) - İzin verirseniz, biz bunu da ifade ediyoruz. Burada hiçbirimizin arzu etmediği görüntüler olmuştur. Bunları hiçbirimiz tasvip etmeyiz. Ülkemizde bu görüntülerin hiçbirisinin olmasını istemeyiz ve şu anda bir ekip kuruldu, bunlar üzerinde de çalışılıyor. Ama bakın, polisimiz değerlidir ve hepimizin güvenliği için vardır.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Sayın Bakanım, süreniz tamamlandı efendim.

İÇİŞLERİ BAKANI BEŞİR ATALAY (Devamla) - Sayın Başkan, ben ilk konuşmaya da cevap vermedim.

ŞAHİN MENGÜ (Manisa) - Sayın Başkan, İç Tüzük'ün 60. maddesine göre yerimden çok kısa bir söz istiyorum.

BAŞKAN - Bir dakika efendim. Sayın Bakan konuşmasını bitirmedi henüz. Sayın Bakan, iki konuşmaya birden mi cevap vereceksiniz?

İÇİŞLERİ BAKANI BEŞİR ATALAY (Devamla) - Bana beş dakika kadar süre verirseniz, iki konuşmayı birleştireyim. (CHP sıralarından gürültüler)

BAŞKAN - Dinlemek istemiyor musunuz?
Sayın Bakanım, dinlemek istemiyorlar, şey yapalım?

AHMET YENİ (Samsun) - Sayın Başkan, biz dinlemek istiyoruz.

BAŞKAN - Sayın Bakan, size üç dakika süre veriyorum.

İÇİŞLERİ BAKANI BEŞİR ATALAY (Devamla) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; 1 Mayıs'ta ülke genelinde ve İstanbul'da yaşanan olayları ben kısaca özetlemeye çalıştım. Biz Hükümet olarak, 1 Mayıs'ta yasal çerçevede, usulüne uygun olarak kutlama yapmak isteyenlerin etkinliklerini rahatça gerçekleştirmelerini başından beri hep arzu ettik ve bu doğrultuda tüm güvenlik tedbirlerini aldık. Hiçbir vatandaşımızın incinmesini, üzülmesini istemedik, alınan tedbirler de bunun içindir. Bunu isteyenlere de fırsat verilmemesi konusunda kararlılığımızı muhafaza ettik. Ancak, İstanbul gibi mega bir kentte belirlenmiş kurallara aykırı olarak etkinlik düzenleyeceğini tüm ikazlara ve görüşmelere rağmen kamuoyuna açıklayan ve bu yönde hazırlık yapan, hatta teşebbüste bulunan kişi ve örgütlere karşı da yasaların verdiği yetki çerçevesinde tedbirler alınmıştır. Bu müdahaleler sırasında vatandaşlarımızın zarar görmemesi için azami gayret gösterilmiştir.

Şunu bütün açıklığıyla ifade etmek isterim ki: Bu tedbirler alınmasaydı çok daha fazla üzüleceğimiz vahim olaylar olabilirdi. Geçmiş yılları da hatırlarsak bunu daha iyi anlayabiliriz.

K. KEMAL ANADOL (İzmir) - Turistler ne oldu, turistler?

İÇİŞLERİ BAKANI BEŞİR ATALAY (Devamla) - Bakın, ben tek tek olaylara girmiyorum, vaktim yeterli değil ama turistlerle ilgili, diğer tek tek olaylarla ilgili İstanbul Valiliği zaten açıklama yapıyor. Bir de ekip kuruldu,

araştırmalar yapılıyor. Eğer bir haksızlık, bir yanlışlık varsa onlar üzerine de gidilir. Ama ben yine de şunu ifade ediyorum: Bizi çok daha üzecek olaylar olmamıştır.

OSMAN ÖZÇELİK (Siirt) - Hiç olmazdı…

İÇİŞLERİ BAKANI BEŞİR ATALAY (Devamla) - Eski yılları hatırlayın değerli milletvekillerimiz, yani hiçbir yerde bizi daha çok üzecek olay olmamıştır.

ŞAHİN MENGÜ (Manisa) - Sendika başkanlarına teşekkür borçlusunuz.

İÇİŞLERİ BAKANI BEŞİR ATALAY (Devamla) - Bakın, sendika başkanlarımızın, payı olanların, daha ileri seviyede olay olmamasında katkısı olanların-polisimiz de dâhil, sendikacılarımız da dâhil-hepsine teşekkür ederim.

Biz nice günler, 1 Mayıs'lar yaşamışız… Ölüm yok, ileri bir yaralanma yok küçük şeyler dışında. Bazı istemediğimiz görüntüler var, bunu hiçbirimiz arzu etmeyiz. Bakın, bugün Başbakanımız da söyledi, bu görüntüleri biz de arzu etmezdik.

K. KEMAL ANADOL (İzmir) - Sorumlulara ne yapacaksınız?

İÇİŞLERİ BAKANI BEŞİR ATALAY (Devamla) - Ama biz bu görüntüler olmasın diye çok uğraştık, çok çaba sarf ettik, görüşmeler yaptık, rica ettik. Bu sene Emek Bayramı ilan ettik ve istedik ki ülkemizin her tarafında Emek Bayramı, Emek Günü kutlayalım.

OSMAN ÖZÇELİK (Siirt) - Bayramı zehir ettiniz ama!

İÇİŞLERİ BAKANI BEŞİR ATALAY (Devamla) - Ama bu talebimiz yeterli karşılık bulmadı. Bütün dileğimiz, benim şahsi dileğim de bir daha bunlar olmasın ve gelecek yıllarda…

BAŞKAN - Teşekkürler Sayın Bakan.

İÇİŞLERİ BAKANI BEŞİR ATALAY (Devamla) - …inşallah daha huzurlu, daha olaysız 1 Mayıs'lar kutlamamızı dilerim.

Hepinize teşekkür ediyorum. (AK Parti sıralarından alkışlar)

AHMET YENİ (Samsun) - Polisimizi de alkışlıyoruz, polisimizi!

BAŞKAN - Teşekkürler Sayın Bakan.

ŞAHİN MENGÜ (Manisa) - Sayın Başkan, yerimden söz istiyorum çok kısa.

BAŞKAN - Buyurun Sayın Mengü.

ŞAHİN MENGÜ (Manisa) - Sayın Başkan, Sayın Bakan dedi ki: "Bomba atılmamıştır." Yürüyüşten üç saat evvel Taksim Meydanı'na 4 kilometre mesafedeki DİSK binasının içindeydik. Benle beraber 9 tane daha milletvekili vardı. İçeri bomba atıldı… (AK Parti ve CHP sıralarından gürültüler)

ABDURRAHMAN DODURGALI (Sinop) - Ne işiniz var!

ŞAHİN MENGÜ (Manisa) - Ben her sendikaya giderim…

BAŞKAN - Sayın Milletvekili…
Evet, Sayın Mengü, bana hitap ediyorsunuz, lütfen.
Buyurun.

ŞAHİN MENGÜ (Manisa) - Sayın Bakan benim hiçbir sözüme cevap vermedi, yuvarlak laflarla… Yakasındaki numaralar sökülmüş polisle ilgili ne yapıyorlar? Bir araştırma yaptığını söylüyor. Adamlar ortada, yerde yatan insanlar var, şuur kaybı var. Hiç bunların sorumlusu yok mu? Sayın Bakan sorumlu değil mi?

BAŞKAN - Efendim, kendi takdirleridir, ben bir şey diyemem, ne şekilde cevap verdiyse bilemem ben.
Evet, teşekkür ederim.

SIRRI SAKIK (Muş) - Sayın Başkan, özür diliyorum. Benim Sayın Bakanıma sorularım vardı. Esenboğa'da milletvekilinin cebinde bomba arayan oradaki ilgiliyi sorguladı mı? Sayın Müsteşarın bu konudan haberi var. Sakarya'daki olup bitenleri aktardım, bu konuda bize cevap vermedi.

MUSTAFA ELİTAŞ (Kayseri) - Sözlü soruları görüşmüyoruz Sayın Başkan. İç Tüzük'e göre gündem dışı konuşmaya Sayın Bakan cevap verdi.

BAŞKAN - Sayın Sakık, bakın, böyle bir usulümüz yok, yani cevap verdi vermedi, ben müdahale edemem ki. Ben müdahale edemem efendim "Niye vermedin?" diyemem yani!

SIRRI SAKIK (Muş) - Bizim bulunduğumuz alana bomba atıldı, ama "Bomba atılmadı." diyor. Biz nasıl inanacağız? Bütün söylediklerine nasıl inanacağız? Biz oradaydık, bombalandı DİSK Genel Merkezi ve buna rağmen "Bomba atılmadı." diyor.

BAŞKAN - Tamam tutanaklara geçti efendim. Buyurun efendim.

İÇİŞLERİ BAKANI BEŞİR ATALAY (Ankara) - Sayın Başkan…

BAŞKAN - Yerinizden, çok kısa efendim.

İÇİŞLERİ BAKANI BEŞİR ATALAY (Ankara) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Değerli milletvekilleri, tabii, Adapazarı'yla ilgili, Sakarya'yla ilgili daha önce açıklama yaptık, takip edilmedi herhâlde. Gönderdik, inceleme yaptırıyoruz, çok geniş boyutlu, sadece o olayı değil, daha kapsamlı bir çalışma yaptırıyoruz. O gün de olayı haber aldığımız anda, ilk başlarda haber aldık, valimiz oradaydı. Ben, burada telefonun başında, herkes evine sağ salim huzurla ulaşana kadar orayı da takip ettik. Olayla her safhasında…

SIRRI SAKIK (Muş) - Sayın Bakan, insanlar yedi saat rehin kaldı, ölüm var ortada, ölüm!

İÇİŞLERİ BAKANI BEŞİR ATALAY (Ankara) - Bakın, bunu en iyi siz biliyorsunuz.

SIRRI SAKIK (Muş) - Sayın Bakan, ölüm var, ölüm!

BAŞKAN - Sayın Sakık, böyle bir usulümüz yok. Lütfen dinler misiniz?

İÇİŞLERİ BAKANI BEŞİR ATALAY (Ankara) - Müsaade eder misiniz? Sizler konuştunuz, cevap veriyorum izin verirseniz.

BAŞKAN - Lütfen! Lütfen!

İÇİŞLERİ BAKANI BEŞİR ATALAY (Ankara) - Efendim, havaalanıyla ilgili her şeyi biliyorum, olayı siz de biliyorsunuz. Bir yanlışlıktır, kasti hiçbir şey değildir, VIP dışında meydana gelmiştir. Olayı da biliyorum, müdahale edilmiştir, siz de o gün müdahale edildiğini biliyorsunuz.

Değerli milletvekilleri, bakın, burası bizim güzel ülkemiz ve huzurla yaşamak istiyoruz. Yanlışlık varsa üzerine gideriz ama yanlışlık olmaması için

önceden her tedbiri almalıyız.

İstanbul'la ilgili ekip kuruldu, çalışma yapılıyor. Nerede ne olmuş hepsini bileceğiz, hepsini göreceğiz.

ŞAHİN MENGÜ (Manisa) - Bu ekip bizi dinleyecek mi, bu ekip bana da soracak mı?

İÇİŞLERİ BAKANI BEŞİR ATALAY (Ankara) - Ama bütün polis teşkilatımızı burada zan altında tutmayalım. Polisimizi de korumak bizim görevimiz, yüce Meclisin görevidir.

Sayın Başkan, çok teşekkür ediyorum.

DÖNEM: 23, YASAMA YILI: 2

T.B.M.M.
TUTANAK DERGİSİ

101 nci Birleşim
8 Mayıs 2008 Perşembe

D) GENSORU ÖNERGELERİ

1.- Cumhuriyet Halk Partisi Grubu Adına Grup Başkan Vekilleri Ankara Milletvekili Hakkı Suha Okay, İstanbul Milletvekili Kemal Kılıçdaroğlu ve İzmir Milletvekili K. Kemal Anadol'un, 1 Mayıs kutlamalarının Taksim'de yapılmasını engelleyerek toplantı ve gösteri yürüyüşü hakkını ihlal ettiği, güvenlik güçlerini orantısız güç kullanmaya teşvik ettiği, bu tutumuyla toplumsal barışı tehlikeye atarak şiddet görüntülerinin ortaya çıkmasına neden olduğu iddiasıyla Başbakan Recep Tayyip Erdoğan hakkında gensoru açılmasına ilişkin önergesi (11/2)

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

İstanbul'da 1 Mayıs kutlamalarının Taksim'de yapılmasını engelleyerek, toplantı ve gösteri özgürlüğünü ihlal eden açıklamaları ile güvenlik güçlerini orantısız kuvvet kullanmasına teşvik eden ve bu tutumu ile toplumsal barışı tehlikeye atarak çatışmacı bir süreç başlatan Başbakan Recep Tayyip Erdoğan hakkında Anayasanın 98 ve 99 uncu, TBMM İçtüzüğünün 106. maddeleri gereğince gensoru açılmasını saygılarımızla arz ve teklif ederiz.

Hakkı Suha Okay-Ankara / CHP Grup Başkanvekili
Kemal Kılıçdaroğlu-İstanbul / CHP Grup Başkanvekili
Kemal Anadol-İzmir / CHP Grup Başkanvekili

GEREKÇE:

Toplantı ve gösteri özgürlüğü;

a) Bireyin düşüncesini ifade etmesinin yolu olduğu için düşünce ve ifade özgürlüğünün,

b) Toplulukların faaliyetini içerdiği için de kolektif özgürlüğün, konusu-

dur. Bu açıdan toplantı ve gösteri hakkı, temel insan hakları çerçevesinde değerlendirilen bir haktır.

1 Mayıs 1977 tarihinde Taksim'deki kutlamalar sırasında yaşanan ve 37 yurttaşımızın ölümüyle sonuçlanan kanlı provokasyonun, Taksim Meydanını işçi ve sendikalar için önemli kıldığı bilinen bir gerçektir. Bu gerçek çerçevesinde işçi ve sendikalar bugüne kadar hala karanlıkta kalan bu kanlı provokasyonu anmak ve belleklerde saklı tutmak için 1 Mayıs'ı Taksim'de kutlamayı talep etmişlerdir.

Bu talepler AKP hükümetince, 1 Mayıs kutlamalarının Taksim'de gerçekleşmesi durumunda provokasyon olacağı, diğer alanlarda kutlanması durumunda ise provokasyon olmayacağı iddia edilerek, inandırıcı olmayan bir söylemle yanıtlanmıştır. Kaldı ki, Ankara Sıhhiye Meydanındaki kutlamalarda da olayların çıkması, bu iddianın ciddiyetsizliğini ortaya koymuştur.

Kutlamaların Taksim'de yapılmasının engellenmesi için hiçbir haklı ve ciddi sebep ortaya konmadığından, siyasi iktidarın aldığı karar toplantı ve gösteri hakkının özünü sakatlayan bir uygulama olarak ortaya çıkmıştır.

Yaşanan süreçte Sayın Başbakan inandırıcı olmayan ve temel özgürlükleri sakatlayan bu söylemin ardına saklanmış ve İstanbul Valisi ve Emniyet Müdürünün tehditkâr, süreci sabote eden ve tırmandıran açıklamalarının arkasında durmuştur. Okullar tatil edilmiş, kara ve deniz araçlarının seferleri durdurulmuş, güzergâhları değiştirilmiş, 165 ülkede bayram olarak dayanışma içinde kutlanan 1 Mayıs, İstanbul için korku günü ilan edilmiştir.

Sonuç olarak;

1 Mayıs 2008 günü sabah erken saatlerde DİSK Genel Merkezinin ablukaya alındığı, ardından Genel Merkez binasına can güvenliğini hiçe sayarak biber gazı bombaları ile müdahale yapıldığı,

Hastaneye, hastaları ve yakınlarını etkileyecek şekilde biber gazı bombaları ile müdahalede bulunulduğu,

Yeni plastik mermilerin deneme amaçlı olarak göstericilere karşı kullanıldığı,

Yerde yatan savunmasız yurttaşlara coplarla ve tekmelerle saldırıldığı, kutlamaya katılan yurttaşlarımıza tazyikli su, cop ve biber gazı ile sert müdahalelerin yapıldığı,

Görevli basın mensuplarının bile yaralandığı, insan haklarıyla bağdaşmayan görüntüler ortaya çıkmıştır.

Siyasi iktidarın talimatlarıyla hareket eden güvenlik güçlerinin bu eylemleri ile 1 Mayıs'ın Taksim'de kutlanmasının engellenmesi amacının ötesine geçilmiş, orantısız güç kullanıldığı bir tablo ortaya çıkmıştır. Bu durum, Türk Ceza Yasasının 256. maddesinde düzenlenen "Zor kullanma yetkisine sahip kamu görevlilerinin, görevini yaptığı sırada, kişilere karşı görevinin gerektirdiği ölçünün dışında kuvvet kullanması" hali çerçevesinde ele alınması gereken bir durumken, Başbakan tarafından "Devlet burada üzerine düşen görevi yapmıştır."

ifadeleri ile değerlendirilmiştir.

Böylece sendikaların barışçıl kutlama iradesi ve talepleri, siyasi iktidarın provokasyonu sonrasında şiddet görüntülerinin ortaya çıkması ile noktalanmıştır.

Siyasi iktidarın bazı sendikaların yaptığı toplantıları açıkça desteklemesi, bu sendikaların dışında yapılan kutlamalara karşı sert önlemlere başvurması tek tip toplum yaratma arayışlarını ortaya koymaktadır. En temel insan hakkı olan toplantı ve gösteri hakkının bazı sendikalara tanınmamasının altında siyasi iktidarın meşruiyetinin sorgulanacağı kaygısı vardır ki, bu da Türkiye'yi dikta rejimine sürükler.

Yukarıda belirtilen gerekçelerle, Başbakan Tayyip Erdoğan hakkında, Anayasanın 98 ve 99. İçtüzüğün 106. maddeleri uyarınca gensoru açılmasını arz ve talep ederiz.

BAŞKAN - Bilgilerinize sunulmuştur.

DÖNEM: 23, YASAMA YILI: 2

T.B.M.M.
TUTANAK DERGİSİ

103 ncü Birleşim
13 Mayıs 2008 Salı

Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına Grup Başkan Vekilleri, Ankara Milletvekili Hakkı Suha Okay, İstanbul Milletvekili Kemal Kılıçdaroğlu ve İzmir Milletvekili Kemal Anadol'un, 1 Mayıs kutlamalarının Taksim'de yapılmasını engelleyerek toplantı ve gösteri yürüyüşü hakkını ihlal ettiği, güvenlik güçlerini orantısız güç kullanmaya teşvik ettiği, bu tutumuyla toplumsal barışı tehlikeye atarak şiddet görüntülerinin ortaya çıkmasına neden olduğu iddiasıyla Başbakan Recep Tayyip Erdoğan hakkında Anayasanın 99. İçtüzüğün 106. maddeleri uyarınca bir gensoru açılmasına ilişkin (11/2) esas numaralı Gensoru Önergesinin gündeme alınıp alınmayacağı hususundaki görüşmelere başlıyoruz.

V.- GENSORU

A) ÖN GÖRÜŞMELER

1.- Cumhuriyet Halk Partisi Grubu Adına Grup Başkan Vekilleri Ankara Milletvekili Hakkı Suha Okay, İstanbul Milletvekili Kemal Kılıçdaroğlu ve İzmir Milletvekili K. Kemal Anadol'un, 1 Mayıs kutlamalarının Taksim'de yapılmasını engelleyerek toplantı ve gösteri yürüyüşü hakkını ihlal ettiği, güvenlik güçlerini orantısız güç kullanmaya teşvik ettiği, bu tutumuyla toplumsal barışı tehlikeye atarak şiddet görüntülerinin ortaya çıkmasına neden olduğu iddiasıyla Başbakan Recep Tayyip Erdoğan hakkında gensoru açılmasına ilişkin önergesi (11/2)

BAŞKAN - Hükümet? Yerinde.

Önerge daha önce bastırılıp dağıtıldığı ve Genel Kurulun 8/5/2008 tarihli 101. Birleşiminde okunduğu için tekrar okutmuyorum.

Sayın milletvekilleri, Anayasa'nın 99. maddesine göre bu görüşmede önerge sahiplerinden bir üyeye, siyasi parti grupları adına birer milletvekiline ve Bakanlar Kurulu adına Başbakan veya bir bakana söz verilecektir.

Konuşma süreleri önerge sahibi için on dakika, gruplar ve Hükümet için yirmişer dakikadır.

Şimdi, söz alan sayın üyelerin isimlerini okuyorum: Önerge sahipleri adına Sayın Kemal Anadol.

Gruplar adına: Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına Sayın Cevdet Selvi, Kocaeli; DTP Grubu adına Sayın Selahattin Demirtaş, Diyarbakır.

MEHMET ŞANDIR (Mersin) - MHP Grubu adına Mehmet Şandır.

BAŞKAN - Milliyetçi Hareket Partisi Grubu adına Sayın Mehmet Şandır.

Sayın Anadol, buyurunuz efendim. (CHP sıralarından alkışlar)

K.KEMAL ANADOL (İzmir) - Sayın Başkan, yüce Meclisin saygıdeğer üyeleri; Başbakan Sayın Recep Tayyip Erdoğan hakkında Cumhuriyet Halk Partisinin verdiği gensoru önergesini izah etmek için huzurunuzdayım. Hepinize saygılar sunuyorum.

Değerli arkadaşlar, 1 Mayıs dünyanın tüm ülkelerinde işçinin ve emeğiyle geçinen tüm çalışanların bayramı olarak uzun yıllardır kutlanmaktadır. Türkiye'de de tüm baskılara karşın 1906'dan bu yana 1 Mayıs bayram olarak kutlanmış, 1935'te Bahar Bayramı olarak kabul edilmiş, 12 Eylül darbesinden sonra ise tümüyle yasaklanmıştır.

Bu yasak 2008'de Taksim'de de devam etti. Lübnan'dan Paris'e, Moskova'dan New York'a kadar yüz altmış beş ülkede 1 Mayıs coşkuyla, şenlik havası içinde kutlanırken, Türkiye'de demokrasiye, insan haklarına, emekçilere indirilen darbe, gözyaşı ve kan oldu. AKP'nin demokrasi ve özgürlük anlayışı tüm gerçeğiyle ortaya çıktı, maskesi düştü. Ortaya elinde sopa, biber gazı ve gaz bombasıyla ceberut bir devlet çıktı.

İşçiler ve sendikalar 1 Mayıs'ı Taksim Meydanı'nda kutlamak istiyorlardı. Neden? Çünkü 1 Mayıs 77'de Taksim alanında büyük bir provokasyon olmuştu ve 37 yurttaşımız yaşamını yitirmişti. İşçiler ve sendikalar 1 Mayıs'ta onları anmak için Taksim'de bu bayramı kutlamak istiyorlardı, ısrarları bundandı. Bu provokasyonda işçilerin günahı yoktu.

Bu nedenle sendikaların bu insani yaklaşımına AKP duyarsızlık gösterdi, Başbakan anlamsız biçimde, ısrarla karşı çıktı. Oysa sağda solda derin devlet arayacağınıza, 1 Mayıs 1977'ye eğilin, derin devlet orada. Uğur Mumcu'nun 1 Mayıs 1977'den hemen sonra yazdığı önemli birkaç yazı hâlâ yanıt bulamadı. Uğur Mumcu'nun sorduğu sorulara hâlâ yanıt verilemedi. Altı aydır, dokuz aydır, bir senedir iddianamesi hazırlanamayan hayalî derin devletle uğraşacağınıza 1 Mayıs 1977'nin üstüne eğilseydiniz derin devleti orada bulurdunuz. Ama işinize gelmiyor, ne çare!

ABDÜLHADİ KÂHYA (Hatay) - Siz neredeydiniz?

K.KEMAL ANADOL (Devamla) - Kim neredeydi?

BAŞKAN - Lütfen…

K.KEMAL ANADOL (Devamla) - Başbakan, 1 Mayıs'ın Taksim'de kutlanmasına şiddetle karşı çıktı. Neymiş efendim? İhbar almış, provokasyon olurmuş. Şimdi soruyorum: Önümüzde 19 Mayıs Atatürk'ü Anma ve Gençlik ve Spor Bayramı var. Bütün Türkiye'de, sahalarda, stadyumlarda gençler gösteri yaparak bu bayramı kutlayacaklar. İhbar alırsa Sayın Başbakan, provokasyon olacak diye 19 Mayıs törenlerini yasaklayacak mı? (AK Parti sıralarından gürültüler)

AHMET YENİ (Samsun) - Ne alakası var?

K.KEMAL ANADOL (Devamla) - Ne alakası mı var? Provokasyon ihbarı alıyor, yasaklıyor. Ne farkı var arkadaşlar?

VEYSİ KAYNAK (Kahramanmaraş) - İzin verilen alanda yapsaydı onlar da, Kazlıçeşme'de yapsaydı!

BAŞKAN - Lütfen…

K.KEMAL ANADOL (Devamla) - İhbar alsanız Cumhuriyet Bayramı'nı yasaklayacak mısınız? (AK Parti sıralarından gürültüler)

Peki, sen nesin? Sen Başbakan değil misin? Sen hükümet değil misin? Önlemini al, provokasyona engel ol.

VEYSİ KAYNAK (Kahramanmaraş) - "Yasak yere izin ver!"

K.KEMAL ANADOL (Devamla) - Provokasyona engel ol. Devlet adamı olmanın, hükümet olmanın ciddiyeti buradadır.

AHMET YENİ (Samsun) - Hiç müdafaa etmeyin, hiç!

BAŞKAN - Lütfen, laf atmayın arkadaşlar.

K.KEMAL ANADOL (Devamla) - Taksim'de yılbaşı kutlamaları serbest. Yabancı turistlere cinsel taciz de serbest.

VEYSİ KAYNAK (Kahramanmaraş) - Yok canım!

K.KEMAL ANADOL (Devamla) - Bütün dünyaya yayılan televizyon ekranlarındaki görüntülerden millet olarak utanç duyuyoruz, yüzümüz kızarıyor.

VEYSİ KAYNAK (Kahramanmaraş) - Onlar kovuşturulmadı mı?

K.KEMAL ANADOL (Devamla) - Televizyonlarda var, utanmıyor musunuz?

BAŞKAN - Arkadaşlar, rica ediyorum, lütfen…

VEYSİ KAYNAK (Kahramanmaraş) - Onlar kovuşturulmadı mı? Kovuşturulmadı mı?

BAŞKAN - Lütfen laf atmayın. Rica ediyorum…

K.KEMAL ANADOL (Devamla) - Taksim, magandalara açık, işçilere yasak. Taksim magandalara açık, işçilere kapalı. (CHP sıralarından alkışlar)

VEYSİ KAYNAK (Kahramanmaraş) - Onlar da mı maganda olmak istiyor?

K.KEMAL ANADOL (Devamla) - 1 Mayıs 2008'de Taksim'e işçileri değil, hiç kimseyi sokmadınız. Bunun için de emrinizdeki vali ve emniyet müdürünü maşa olarak kullandınız. Yasaları paspas gibi çiğnediniz. Cenevre Konvansiyonu'nu bile ihlal ettiniz. İstanbul'un kara ve deniz ulaşımını yasakladınız. İstanbul'u İstanbullulara zehir ettiniz. İstanbul'u 1 Mayıs'ta korku kentine çevirdiniz.

SAFFET KAYA (Ardahan) - Vah vah!

BAŞKAN - Sayın Kaya, lütfen…

K.KEMAL ANADOL (Devamla) - İstanbul'u 1 Mayıs'ta hayalet kent hâline getirdiniz. Mitingle alakası olmayan, miting kenarında, aynı alanda yemek yiyen müşterileri tokatladınız. Hastanenin acil servisine biber gazı attınız. Kucağında çocuk "Burası hastane." diye bağıran yurttaşların feryadından utanmadınız, onlardan özür dilemediniz. Taksim'den çok uzaktaki DİSK Genel Merkezine insanları zorla, copla soktunuz. Sonra da içeriye gaz bombası attınız. Daha sonra da Mecliste "DİSK Genel Merkezine bomba atılmadı." diye yalan söylediniz bu kürsüden. Bomba atıldığında içeride 9 parlamenter vardı. Biri kalp hastasıydı, hayati tehlike geçirdi. (AK Parti sıralarından "Ne işi vardı?" sesleri)

Ne işi mi var? Hep borsalarda, ihalelerde Star, ATV dalaveresi mi çevirecek parlamenter? (CHP sıralarından alkışlar, AK Parti sıralarından gürültüler)

BAŞKAN - Şimdi, arkadaşlar, oturduğunuz yerden laf atmayın.

K.KEMAL ANADOL (Devamla) - Laf atan cevabını alır Sayın Başkan. Benim süremi kısmayın lütfen.

BAŞKAN - Sayın Anadol yanlış söylüyorsa biraz sonra Sayın Bakan cevap verir. Siz niye oradan laf atıyorsunuz?

Buyurun Sayın Anadol.

K.KEMAL ANADOL (Devamla) - Aynı şey Özgürlük ve Demokrasi Partisi İstanbul İl Merkezinde oldu. İnsanları zorla içeriye soktunuz, sonra biber gazı attınız. İçeride kalp hastası, yaşlı insanlar vardı. Bunlar her an ölebilirdi. Dua edin, bir kişi hayatını kaybetmedi, bir yurttaşımız, bir Türkiye Cumhuriyeti yurttaşı.

Bakınız, Türk Ceza Kanunu Madde 86 ne diyor: "Kasten başkasının vücuduna acı veren veya sağlığının ya da algılama yeteneğinin bozulmasına neden olan kişi bir yıldan üç yıla kadar hapis cezasıyla cezalandırılır… Suçun kişinin yerine getirdiği kamu görevi nedeniyle işlenmesi hâlinde iki yıldan beş yıla kadar hapis cezası hükmolunur." Bu suç işlendi 1 Mayıs 2008'de.

Orantısız güç kullanımıyla ilgili Türk Ceza Kanunu'nun 256. maddesi çok açık. Kasten yaralama suçuna ne ceza verilecekse orantısız güç kullanana da aynı ceza hüküm oluyor.

İşkence ve eziyeti yasaklayan 94 ve 96. maddelerdeki suçu işlediniz. Hangi maddeyi sayayım? Türk Ceza Kanunu'nu paspas ettiniz.

Şimdi sormak lazım, Sayın Recep Tayyip Erdoğan, sen sıkıyönetim komutanı mısın yoksa demokratik bir ülkenin başbakanı mısın? Bir karar ver. (CHP sıralarından alkışlar)

VEYSİ KAYNAK (Kahramanmaraş) - Asayişi sıkıyönetime bırakmayız.

K.KEMAL ANADOL (Devamla) - Elhak Genel Başkanınız birinci rolü çok iyi oynadı ve kendi kendini deşifre etti. 1 Mayıs'ta bu kadar kan ve gözyaşından sonra dedi ki: "Devlet görevini yaptı." Deşifre etti kendi kendini. Bu ne demek biliyor musunuz? Recep Tayyip Erdoğan'ın aklındaki, hayalindeki, idealindeki devlet, 1 Mayıs 2008'deki İstanbul'daki devlettir, ceberut devlettir. (CHP sıralarından alkışlar)

ABDÜLHADİ KÂHYA (Hatay) - O size yakışır, CHP zihniyetine yakışır.

K.KEMAL ANADOL (Devamla) - CHP zihniyetinin yanına bile yanaşamazsınız. (AK Parti sıralarından "Uzak olsun, uzak olsun." sesleri.)

BAŞKAN - Karşılıklı konuşmayın arkadaşlar. Rica ediyorum.

DEVLET BAKANI VE BAŞBAKAN YARDIMCISI HAYATİ YAZICI (İstanbul) - Biz ondan uzağız zaten.

BAŞKAN - Rica ediyorum… Sayın Bakanlar…

K.KEMAL ANADOL (Devamla) - 78'e gelelim, 78'e gelelim… Sayın Başbakanınız ya gerçekleri bilmiyor…

AHMET YENİ (Samsun) - Türkiye Cumhuriyeti'nin Başbakanı.

K.KEMAL ANADOL (Devamla) - Sayın Başbakan ya gerçekleri bilmiyor veya gerçekleri çarpıtıyor. Diyor ki, AKP, sizin grubunuzda: "1977 sonrasında Sayın Ecevit'in iktidar olduğu, Baykal'ın da Enerji Bakanı olduğu iktidar döneminde, Taksim, meydan mitinglerinin yasaklandığı meydan hâline gelmiştir." Neresini düzelteyim? Hâlâ laf atıyorsunuz bana. Ondan öğrendiğiniz yanlış bilgileri bana satmaya çalışıyorsunuz.

Cumhuriyet Halk Partisi 1 Mayıs 1978'in olduğu dönem iktidara geldi, kanlı 1 Mayıs'tan bir sene sonra. İçinde benim de bulunduğum Cumhuriyet Halk Partili milletvekillerinin, hatta şu anda hasbelkader sizde bakanlık yapan o zamanki Cumhuriyet Halk Partisi milletvekilinin, yirmi sekiz milletvekilinin katılımıyla, olaysız, şenlik içinde 1 Mayıs 1978 Cumhuriyet Halk Partisi iktidarında kutlandı. (CHP sıralarından alkışlar) Ve şundan emin olun: Cumhuriyet Halk Partisinin iktidarında 1 Mayıs, Taksim alanında, yine olaysız, kavgasız, gürültüsüz, şenlik içinde kutlanacak. Bundan hiç kuşkunuz olmasın.

VEYSİ KAYNAK (Kahramanmaraş) - Sıkıyönetimle mi? Asayişi sıkıyönetimle mi sağlayacaksınız?

K.KEMAL ANADOL (Devamla) - Şimdi arkadaşlar, 1979'da sıkıyönetim vardı, sıkıyönetim vardı 1979'da.

VEYSİ KAYNAK (Kahramanmaraş) - Kim ilan etti?

K.KEMAL ANADOL (Devamla) - Nasıl?

AGÂH KAFKAS (Çorum) - Sıkıyönetimi ilan eden kimdi?

K.KEMAL ANADOL (Devamla) - O zaman…

BAŞKAN - Rica ediyorum.
Sayın Anadol, karşılıklı konuşmayın, lütfen, siz Genel Kurula hitap ediniz.

K.KEMAL ANADOL (Devamla) - Şimdi arkadaşlar, bakın, bu önergenin asıl amacı şu…

BAŞKAN - Lütfen dinleyin arkadaşlar.

K.KEMAL ANADOL (Devamla) - Bir ülkenin yurttaşı önce kendi polisine, güvenlik güçlerine inanacaktır. "Onlar bizim evlatlarımız." Sayın Tayyip Erdoğan öyle söylüyor; doğrudur, evlatlarımız. Onun için canımızı, ırzımızı, namusumuzu, o polisimize, güvenlik gücüne emanet ediyoruz.

AHMET YENİ (Samsun) - Doğru.

K.KEMAL ANADOL (Devamla) - Bir olay çıktığı vakit, Fransa'dan polis ithal edecek değiliz…

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Sayın Anadol, bir dakika verdim.

K.KEMAL ANADOL (Devamla) - Yunanistan'dan polis ithal edecek değiliz. Ama şu manzarayı gören Türkiye Cumhuriyeti yurttaşı, şu Vandalizm tanık olan Türkiye Cumhuriyeti yurttaşı, terörle falan alakası olmayan, İşçi Bayramı'nda bayramını kutlamak isteyen şu işçinin hâli; şu biber gazı atılan, kucağındaki çocuğun canını kurtarmak için hastaneden kaçan anneyi gören hangi Türkiye Cumhuriyeti yurttaşı gönül rahatlığıyla bir karakola gidip müracaat edebilir arkadaşlar?

VEYSİ KAYNAK (Kahramanmaraş) - Hepsi, hepsi!

K.KEMAL ANADOL (Devamla) - Siz güvenlik güçlerine karşı halkın güvenini sarstınız. En büyük suçunuz budur, en büyük suçunuz budur, hukuk devletine en büyük zararınız budur. Ondan sonra da bütün bu manzaralara karşı özür dilemek bir tarafa-Genel Başkanımız defalarca çağrıda bulundu "Özür dilesin Başbakan." diye-"Devlet görevini yaptı." diyebiliyorsunuz. Devlet görevini yapmadı, saydım, Ceza Kanunu'nu açıkça çiğnedi, Ceza Kanunu'nun dört beş maddesini ihlal etti.

Şimdi, Başbakana düşen istifa etmektir. İçişleri Bakanına düşen istifa etmektir. (AK Parti sıralarından gürültüler)

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

K.KEMAL ANADOL (Devamla) - Son cümlemi söyleyeyim. Siz burada gülebilirsiniz, alay edebilirsiniz ama 1 Mayıs 1977'den sonra tarihe geçen 1 Mayıs 2008'in sahibi olacaksınız. Hayırlı olsun size! (CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ediyorum Sayın Anadol.

Değerli arkadaşlarım, şimdi gruplar adına görüşmelere başlıyoruz.

İlk söz, Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına Kocaeli Milletvekili Sayın Cevdet Selvi'de. (CHP sıralarından alkışlar)

Sayın Selvi, buyurun.

CHP GRUBU ADINA M.CEVDET SELVİ (Kocaeli) - Sayın Başkan, saygıdeğer milletvekilleri; İstanbul'da 1 Mayıs kutlamalarının Taksim'de yapılmasını engelleyerek toplantı ve gösteri özgürlüğünü ihlal eden, açıklamalarıyla güvenlik güçlerini orantısız kuvvet kullanmasına teşvik eden ve bu tutumu ile toplumsal barışı tehlikeye atarak çatışmalı bir süreç başlatan Başbakan Tayyip Erdoğan hakkında gensoru açılmasıyla ilgili önerge üzerinde Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına söz almış bulunuyorum. Hepinizi saygı ve sevgiyle selamlarım.

Değerli arkadaşlarım, herkesin bildiği gibi, 1 Mayıs, bundan yüz on sekiz yıl önce, bir asrı aşkın süre önce, Amerika'da sekiz saatlik iş gününü sağlayabilmek için verilen birlikte bir hak mücadelesi sonucunda ortaya çıkmıştır. 1889 yılında da Paris'te, bir işçi temsilcisinin önerisiyle, bütün dünyada bu, emek, dayanışma ve mücadele günü olarak kutlanır hâle gelmiştir ve o mücadelede 7 işçi ölmüştür, öldürülmüştür ve o yıldan bu yana, hangi sistem ve rejim ve dünya coğrafyasının neresinde olursa olsun tüm ülkeler bunu kutlama ihtiyacını hissetmiştir; o karanlık günleri, o acı günleri, o çatışma ve kavgayı azaltmak, toplumu daha da bir arada tutmak gayretini göstermişlerdir. Pek çok ülkede de 1 Mayıs, tüm o insanların, o topluluğun hepsinin memnuniyetle karşıladığı dayanışma, birlik günü ve bayramı olarak kutlanır.

İşte, Türkiye'de, her türlü söze, her zaman demokrasiden, özgürlükten, insan haklarından ve özellikle uzlaşmadan bahsedilmesine rağmen, başka ülkelerin mutluluk içinde, hoşgörü içinde birliği sağlayacak şekilde kutladığı 1 Mayıs'lar ve özellikle hiç bugüne uymamış 2008 1 Mayıs'ı, acı, huzursuzluk, kuşku günü olarak ortaya çıkmıştır.

Aslında, 1977 yılında 1 Mayıs'ta, 500 bini aşkın emekçi, sivil toplum örgütü, sendikalar katılmış. Orada hiçbir emekçinin, toplanan işçilerin ve örgütlerinin ve kuruluşlarının bir tek sürtüşmesi ve çatışması olmamıştır. Orada, tüm dünyada olduğu gibi, o günü birlik beraberlik, bir bayram havası, emeğin önemini ortaya koyabilmek… Elbette, sorunlarını demokratik çerçeve içerisinde anlatma gayretine çalışan insanların üzerine ateş edilerek, panzerler önünü keserek, beyaz bir Renault arabadan ateş edip etrafından dolaşarak öldürülmüştür. O, kanlı, Türkiye tarihinde, işçi sınıfı tarihinde utanç verici kara bir leke olarak hâlâ durmaktadır. İşte bu olumsuzluğu giderebilmek için, nasıl 7 işçi Amerika'da öldüğü zaman o meydan ve o 1 Mayıs önem taşımışsa, hiç suçu olmayan, namusluca çalışıp insan gibi yaşamak, ülkesine, milletine sahip çık-

maktan başka değişik görüş ve düşüncesi olmayan ve haksız yere öldürülen insanların öldürüldüğü alanda bir çiçek atmak, okuyan duasını okumak, onu anmak hakkının neden verilmediğini anlamak mümkün değil.

Gösteri ve toplantı temel insan hakları çerçevesi içerisindedir ve ne yazık ki o 2008 1 Mayıs'ının umut veren bir kısmı vardır çünkü 1 Mayıs'tan önce AKP'li bir milletvekili arkadaşımız 1 Mayıs'ın tatil olması için kanun teklifi vermiştir, bizim partimizde de arkadaşlarımız kanun teklifi vermiştir. "Bunlar birleşsin, tüm dünyada olduğu gibi Türkiye'de de bu bayram kutlansın, o 1 Mayıs sendromu, o, ülkedeki huzursuzluk yaratan olay kalksın." denmiştir ve ne yazık ki işçiler, sendikaları ve konfederasyonu umutlanmışlardır. Çünkü altı yıldan beri "uzlaşma, demokrasi, özgürlük" sözlerini ağzından bırakmayan Başbakan buna, hiç olmazsa, altı yıldır işçi sınıfının, emekçilerin yararına ve çıkarına hiçbir şey yapmadığı, özgürlükleri ve haklarını kullandırmadığını bildikleri için, şu altı yıl sonra, belki böyle bir jest yapar umuduna sahip olmuşlardır.

"Neden Taksim?" dendiğinde… Elbette Taksim'in özelliği vardır. Bunu kavrayamamak ya cehaleti ya art niyeti ortaya çıkarır. Elbette, 1 Mayıs Taksim'de önemlidir ve bu umutla bekleyen işçilere, Bakanlar Kurulu toplanmış-dağ fare doğurmuştur-bilinen, yüz asrı geçmiş olayı tekrar söylemiştir. Ama ne yazık ki akla, zekâya hakaret niteliği taşıyan gerekçelerle önlenmeye kalkılmıştır. "2 katrilyona mal olur." demiştir. Bunun doğru olmadığı ertesi gün söylenmiştir. "Efendim, çalışmaya ihtiyacımız var." denmiştir ve provokasyon baskısıyla halk ve işçiler korkutulmaya çalışılmıştır.

Değerli arkadaşlarım, işçi sağlığı, iş güvenliği, iş kazaları nedeniyle ve meslek hastalıkları nedeniyle yılda 20 katrilyon kaybeden, o canından olan işçileri, ekonomiye bu yönden, 20 katrilyon zarar verirken dikkate almayan Başbakan, 2 katrilyonun-israf içinde yaşayan AKP ve Başbakan-hesabını sormaya kalkmıştır. "Çalışmak lazım." demiştir. Son ILO raporunda, Türkiye'de haftalık çalışma süresi elli iki buçuk saat olarak en fazla çalışan ülkelerin ön sırasındadır. Bunun bir mantığı yoktur. "Provokasyon olacak…" İnanmak mümkün değildir. Valiye, Emniyet Müdürüne açıkça baskı yaparak o provokasyonun arkasına sığınıp korkusundan oraya işçileri, haklarını gasbettiği emekçileri toplamaktan korktuğu için o baskıyı sürdürmüştür ve bu 1 Mayıs Türkiye için son derece önemli olmuştur.

Yıllardan beri her olanağı elinde bulunduran, Meclis çoğunluğuna sahip olan bir iktidarın kendine oy verenlere hakaret etmesine, aç bırakmasına rağmen, hâlâ umutla "Belki olumlu bir noktaya ulaşır." diye sabırla beklemelerine rağmen, ne yazık ki o sonuç alınamamıştır. Bu 1 Mayıs'ın Türkiye'deki gerginliği giderebilmesi için tüm sendikalar, oraya katılmak isteyen konfederasyon ve sendikalar tarafından her türlü uzlaşma arayışına girilmiştir. Cumhurbaşkanıyla dahi konuşanlar olmuştur, olumlu karşıladığını söylemişlerdir. Sayın Başbakanla görüşmüşlerdir. Çalışma Bakanıyla, yok… İçişleri Bakanını bul-

mak mümkün değildi. Başbakanla da görüştüklerini söylemişlerdir. Ama "bir saatliğine" denmesine rağmen, "Provokasyon olacak, İstanbul halkına eziyet olur, burada İstanbullular perişan olur." demişlerdir. Mantığı olmadı, fakat haklı çıkmışlardır. Çünkü provokasyon olmuştur. Bu provokasyonu Tayyip Erdoğan kendi korkusu nedeniyle gerçekleştirmiştir. Nasıl gerçekleştirmiştir? Kamu görevi yapan, yurttaşının güvenliğini sağlayan insanları tahrik etmiş, İstanbul'u felç etmiş, bütün araçlar durdurulmuş. Sözde, orada 1 Mayıs olsaydı bunun gibi, bunun kadar ağır olması mümkün değildi.

İki: Bir Başbakan "Provokasyon olacak." diye kamuoyuna emniyet yetkilileriyle, bakanlarıyla açık seçik söylüyorsa bunun bir zafiyet olduğunu, bunun bir provokasyonu önleyemeyecek emniyet güçlerine sahip olunduğunu anlamaması mı gerekir? Provokasyon varsa, istihbar edilmişse önlemleri de elbet alınmalıdır, alınacaktır ve Türk polisi, öyle ufak tefek provokasyona pabuç bırakmaz ama başında onu yönetecek yetkili, halkı ve polisi şartlandıracak, devlet sorumluluğu olan bir başbakanı olması lazım. Her olayda gerginlik, her olayda bir yarış, devletin güçleriyle sendikaları… Kendini taraf olarak görüp sendikaları mahkûm etmeye, baskı altına almaya kalkmıştır, bütün iyi niyetli olmalarına rağmen. Uzlaşma istedikleri ve bu 1 Mayıs'ların Türkiye'de de diğer ülkeler gibi hoşgörüyle, acının kapandığı bir noktaya gelmesi için "bir saatlik" demişlerdir. "Üç koldan değil, tek koldan gidelim. Provokatif birtakım hareketler varsa bizim de sorumluluğumuz var, bunu önleriz. Tek pankartla gidelim." "Hayır, çünkü orada bir güç gösterisi yapılacaktır." Fakat en önemli nokta şudur: Bunlar yaşanmış geçilmiştir. İyi ki milletvekillerimiz ordaymış. Her ne kadar Valiyi arasalar da bulamamışlar. Çünkü görüşme ihtiyacı kalmamıştır. Yakaladığını dövecek, gazeteciyse kolunu kıracak, kenarda oturmuş bir kızsa tekme atıp geçecek ve orada... Hepinizin dikkatini çekmek istiyorum, bu güvenlik güçleri bize, bu Türkiye'ye lazım. Güvenlik güçlerinin de-Sayın Başbakan gibi-toplumda güvensiz bir noktaya düştüğü zaman bu insanlar kime güvenecek? Ne hakkı var, toplumdan kaçmış, kenarda oturan birisine…

Değerli arkadaşlarım, "Avrupa'da da bunlar oluyor. Dünyanın her yerinde olan bizde de olacak." demek yeterli değil. Avrupa'da hayvanları eğitiyorlar, atları eğitiyorlar; tekme atmıyor o toplumdaki insanlara, yan yan kenara itiyor. Atlar tekme atmıyor. Amaç o toplumu dağıtmak, işkence etmek değil. Ama orada, dağılmış, çaresiz birisine tekme atacak, bu asırda, insan haklarından bahseden, Avrupa Birliğine gireceğini söyleyen AKP'liler de alkışlayacak… Bu, siyasetin ötesinde. Bu, bir ülke yönetimindeki vicdan meselesidir, demokrasiyi özümsemek, kavramak meselesidir. Bu, özgürlüklere yaklaşım meselesidir. Ama bu 1 Mayıs neleri göstermiştir? Bu 1 Mayıs Tayyip Erdoğan'ın ve AKP'nin demokrasiyi kendine göre yorumlayıp kendi çıkarına kullandığını göstermiştir.

Bu 1 Mayıs, özgürlükleri, kendi ideolojisi, kendi siyasi anlayışına yakın olanlara kullandırdığı, karşı olanlara kesinlikle bu imkânı tanımadığını göster-

miştir. İnsan hakları, kendinden yana olanlara ekonomik, maddi, manevi, fiziki insan haklarının korunması kendi camiasına aittir, bu görülmüştür.

Hangi özgürlük vardır Türkiye'de? En ilginç yanı, bir devlet adamı olması gereken Başbakanın, o oy aldığı insanlara, tahammül edilemeyecek hakaretleridir. Sendikacılara, sosyal sigortalar ve genel sağlık sigortasında o kazanılmış haklar haksız yere alabildiğine yok edilirken, çıkmış "Sendikacılar namuslu davranmıyor, yalan söylüyorlar." demiştir oy veren insanlara. Ertesi gün, sendikalar-elbet siyasi partiler de-medya çarşaf çarşaf yalanını yazmış; hâlâ daha insanları şaşkına uğratan-bana göre biraz da yüzsüzce-yalan söylediğini binlerce, milyonlarca insan haykırırken, gayet rahat, o da başkalarını suçlayarak vakit geçirmeye çalışmıştır. Bu mudur? Telefonlardan bıktık. Tayyip, Sayın Başbakan olduğu için bizi çok üzüyor, Türkiye Cumhuriyeti Başbakanı olduğu için üzüyor. Canı sıkılan telefonu açıp "Pinokyo Başbakan" diyor. Bunu biz hak etmedik, Türkiye Cumhuriyeti hak etmedi.

VEYSİ KAYNAK (Kahramanmaraş) - Başbakan da hak etmedi.

M.CEVDET SELVİ (Devamla) - Yalan söylemeseydi hak etmezdi.

İki: Arkadaşlarım, 1 Mayıs'la uyum sağlamaya çalışan "uzlaşma, uzlaşma" dediği için yanılan, her türlü olumlu yaklaşımı gösteren sendikalara "Namussuzca…" affedersiniz, "Namuslu davranmıyorlar." dedi, "Yalan söylüyorlar." dedi. Yalan söyledikleri herhangi bir şey yoktu. Neden herkesi namussuzlukla suçladığı dikkat gerektirir. Neden kendi söylediği yalanına, ısrarla üstüne üstüne, insanların gözüne baka baka devam edip ısrar etmesini anlamak mümkündür. Çünkü geleceği muhalefetten daha iyi görmektedir. Çünkü o demokratik haklar kullanılır ise çiftçisinden işçisine kadar, memurundan emeklisine kadar, perişan olmuş esnafına kadar tüm emeğiyle geçinenler elbet toplanacak, altı yılın sabrını, altı yılın fedakârlığını soracak. O korkudan polisi kullanmıştır. Valiye suç işletmiştir, yasalarımıza göre ve hastaneye bomba atılmış… Balık baştan kokar. Hastaneye biber gazı… Küçücük çocuk… Ne istediniz? Orada da, belinden düşmüş. Yukarıda o kadar büyük yalanlar, daha doğrusu, yanlış, saptırma, kamufle, açık seçik gerçek dışı sözler söylenirse, hele onların arkasında "Vur bunlara, korkut bunları bir daha toplanamasın, bize şikâyet gelmesin." diye baskı yapılırsa o memurlar da elbet yalan söyler. Televizyonlar hepsini gösterdi ve burada nasıl devlet kademelerinde örgütlenmiş, orayı kuşatmış ve kuşattıkça baskılarını arttırmışsa, işine gelmeyen düşünür ve yazarları işinden attırıp hoşuna gitmeyenleri sabaha karşı içeriye aldırma alışkanlığını sürdürmüşse 1 Mayıs'ta da aynı şeyi yapmıştır.

Bakın, bundan sonra, dikkat edin, Türkiye'de şu olaydan sonra hiçbir vatandaş huzurlu olamaz. Neden olamaz? Yani sizin, bir iktidar oldunuz diye, halkın parasıyla halkın güvenliğini sağlamak durumunda olanları benim işime

gelmiyor diye diğerlerine saldırmaya hakkınız var mı? Bunlar kamu görevlisi değil mi? Tayyip Erdoğan'ın tayfası ve takımı mı?

Niye söyledim bunları? O polisi tanımak mümkün değildi. Yüzlerinde maske, ne miğferlerinde ne kollarında, polis olduğunu kanıtlayacak, iyi bir şey yapmışsa taltif edilecek, kötü bir şey yapmışsa suçunun cezası verilecek polisi bulmak mümkün değildir. Yarın öbür gün, birbirini tanımayan polis, vatandaşını tanımayan, mutlak onu hırsla, kinle yaralamaya, hatta öldürmeye dönük saldırıların içerisine başkaları girerse ne olur? Sayın Başbakan, işçileri böldü bu olayla. Gelin, benim dediğim gibi, benden yana olanlar burada miting yapsın. Son derece sağlıklı olan Sıhhiye'de bile rahat verilmedi, orada cümbüş yapıldı ve AKP'li milletvekilleri, grup başkan vekilleri orada ve 1 Mayıs bu değildi, ayrımsız herkesin bir araya gelmesiydi. Her yerde olduğu gibi, işçiyi, sendikayı da böldü, bölmek için gayret sarf etti.

Değerli arkadaşlarım, bu iş artık dikiş tutmaz. Korku dağları sarmış. O, demokrasiyi ve diğer konuları kendi çıkarına göre bu toplumda yeni huzursuzluk, yeni çatışmalar yaratacak sorumsuzluğu daha da sürecektir. Türkiye'yi dolaştı, halkı tahrik etmeye çalıştı. Söylediği neydi? Söylediği, şu kritik noktada: Üç çocuk yapın… Kabahat CHP'de. Yahu, Türkiye batıyor Allah'tan korkun.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Sayın Selvi, bir dakika verdim.

M.CEVDET SELVİ (Devamla) - Hemen bitiriyorum.

Repertuarında hiçbir şeyi yok, kendi bir malzemesi yok, Avrupa Birliğinin komiserleriyle girmiş kol kola, onlar da papağan gibi, iş yaptıklarını sanıyorlar. "Sağır Sultan duydu." demiş. Avrupa'da da hep bu deyim kullanılır, -atasözüyse-bu atasözü kullanılır ya. Yazık ettiniz adamlara. Onların da kapasitesi belliymiş! Türkiye'yi mi almak istiyorlar veya almayacaklar ama Türkiye'yi mi baz alıyorlar, AKP'yi ve onların yakınlarını mı oraya eş, dost, ahbap diye almak istiyorlar, anlamak mümkün değildir.

Değerli dostlarım, Türkiye'nin geleceği için, insanların mutluluğu için, şöyle veya böyle elinize imkân geçti diye bu ülkenin sahiplerini, bu ülkenin geleceğini düşünenleri totaliter bir rejime sürüklemeye hakkınız yok. Faşizan bir yaklaşımla, keyfî bir tutumla Türkiye'yi birbirine sokmaya hakkınız yok, başarılı olma şansınız da yok.

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Selvi.

M.CEVDET SELVİ (Devamla) - Şöyle bir vicdanınızla düşünün, yağmaları düşünün, polisin saldırılarını düşünün. Elinde sopalar… Sen çıkacaksın demokrasi, özgürlükten bahsedeceksin. Bu neyin denemesiydi?

BAŞKAN - Sayın Selvi… Sayın Selvi…

M.CEVDET SELVİ (Devamla) - Elimde belgeler var, çıkarmak istemiyorum: "AKP kendi ordusunu kuruyor." (AK Parti sıralarından "Allah Allah" sesleri, gürültüler)

ABDÜLHADİ KÂHYA (Hatay) - Bu memleketin ordusu belli.

M. CEVDET SELVİ (Devamla) - Ne var? Gayet tabii…

BAŞKAN - Sayın Selvi, süreniz geçti. (AK Parti sıralarından gürültüler) Bir dakika arkadaşlar… Bir dakika arkadaşlar… Sayın Selvi…

ABDÜLHADİ KÂHYA (Hatay) - Yüzde 20 barajı sizde var!

BAŞKAN - Arkadaşlar…

M.CEVDET SELVİ (Devamla) - Daha var da göstermiyorum.

BAŞKAN - Arkadaşlar, lütfen… Lütfen arkadaşlar…

M.CEVDET SELVİ (Devamla) - Daha var da göstermiyorum.

BAŞKAN - Sayın Selvi…

ABDÜLHADİ KÂHYA (Hatay) - Yüzde 20 barajından bahset.

M.CEVDET SELVİ (Devamla) - Şu davranış ve tutumlar bir totaliter rejime gidişi, gidiş kaygısını tüm düşünenlere…

BAŞKAN - Sayın Selvi…

M.CEVDET SELVİ (Devamla) - …düşündürüyor. Bu imajı verdiniz. Dünyaya da rezil ettiniz.

ABDÜLHADİ KÂHYA (Hatay) - Parti içi demokrasiden bahset!

M.CEVDET SELVİ (Devamla) - Ne demokrasisi? Senin demokrasin bu! (AK Parti sıralarından gürültüler)

BAŞKAN - Sayın Selvi…

M.CEVDET SELVİ (Devamla) - Demokrasi size daha çok uzak!

BAŞKAN - Buyurun Sayın Selvi. (AK Parti sıralarından "Süresini çok aştı." sesleri)

Bir dakika arkadaşlar, ben yönetiyorum.

Sayın Selvi, benim müsamahamı suiistimal ettiniz, üzülerek ifade edeyim. Süreniz çok geçti, buyurun lütfen.

Çok teşekkür ederim.

M. CEVDET SELVİ (Devamla) - Başkanım, özür dilerim.

Arkadaşların müdahaleleri oldu, cevap vermek zorunda kaldım, onu ona sayarsınız.

BAŞKAN - Onları dikkate aldım efendim.

Çok teşekkür ediyorum Sayın Selvi. (CHP sıralarından alkışlar)

Değerli arkadaşlarım, söz sırası Demokratik Toplum Partisi Grubu adına Sayın Selahattin Demirtaş, Diyarbakır…

Buyurun efendim. (DTP sıralarından alkışlar)

DTP GRUBU ADINA SELAHATTİN DEMİRTAŞ (Diyarbakır) - Teşekkürler Sayın Başkan.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Sayın Başbakan hakkında verilmiş olan gensoru üzerinde Demokratik Toplum Partisinin görüşlerini sizlerle paylaşmak üzere söz almış bulunmaktayım. Hepinizi en içten duygularımla, sevgiyle, saygıyla selamlayarak başlamak istiyorum.

Değerli arkadaşlar, Cumhuriyet Halk Partisinin, 1 Mayıs 2008'de İstanbul'da yaşanan olaylarla ilgili olarak Sayın Başbakanın sorumlu olduğuna dair gensoru önergesini aslında içeriği itibarıyla desteklemek üzere bir konuşma yapmayı planlamaktayım. Ama müsaadenizle, temel görevi yasama faaliyeti olan ve kanun yapıcı olan bu Mecliste neredeyse her vesileyle hak ve özgürlükleri, insan haklarını tartışmak durumundayız.

Şimdi, bazı toplumlarda, örneğin, Avrupa ülkelerinde yüzyıllardır süren bir demokrasi yürüyüşü var. Buna bağlı olarak, bu uğurda emek harcamış, bedel ödemiş halklar da, toplumlar da bu bedelle, emekle yarattıkları haklara ve özgürlüklere sahip çıkarak, bunları bir kültür hâline getirmişlerdir. Bizim ülkemizde de temel hak ve özgürlüklerle ilgili, Anayasa başta olmak üzere, uluslararası sözleşmelerle, yasalarla hak ve özgürlükler şu veya bu şekilde korunmuştur. Ama değerli arkadaşlar, üzüntüyle ifade etmek istiyorum ki, ülkeyi yönetenlerden başlamak üzere, belki de Türkiye Büyük Millet Meclisinden başlamak üzere, topluma kadar, neredeyse bütün kesimlerde temel hak ve özgürlüklerin bir kültür meselesi olarak algılanması ya da algılanmaması proble-

mi vardır Türkiye'de. Bu mesele, yasalarla ilgili ya da uygulamayla ilgili bir problem değildir.

Bakınız değerli arkadaşlar, sokağa tükürmek, belki Kabahatler Yasası gereğince yaptırıma tabi tutulan bir suçtur fakat biz, sokağa tüküren bir insanla karşılaştığımızda aklımıza ilk olarak Kabahatler Kanunu gelmez; bir kültüre, bir davranışa aykırı bir fiil gerçekleşmiştir orada, ondan rahatsızlık duyarız. Kimse, orada Kabahatler Kanunu'na zihninden atıf yaparak "Bu vatandaş burada Kabahatler Kanunu'nu ihlal etti." diye düşünmez.

Temel hak ve özgürlükler de değerli arkadaşlar, böyledir. Bir kültür hâline gelmedikçe, herkes-yönetenlerden sokaktaki yurttaşa kadar-gönülden buna inanmadıkça ülkemizde nice nice böyle olaylı 1 Mayıs'lar, olaylı "nevroz"lar yaşanmaya devam edecek maalesef. "İşkenceye sıfır tolerans." diyebilirsiniz, bu konuda iddialı, ısrarcı da olabilirsiniz ama hak ve özgürlükleri içselleştirmemiş, bunu bir kültür hâline getirmemişseniz önleyemezsiniz. Bu, bu kadar basittir değerli arkadaşlar. 1 Mayıs'ı tartışacaksak, Taksim olaylarını tartışacaksak bu kültürel yoksunluktan ve yoksulluktan bağımsız asla tartışamayız. Yoksa Anayasa'mızın 34. maddesi, herkes için toplantı, gösteri hakkını izin almaksızın bir hak olarak düzenlemiştir; Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi de bunu güvence altına almıştır; Anayasa'mızın 90. maddesi de uluslararası sözleşmelere atıfta bulunarak sözleşmeyi iç hukuk hâline getirmiştir. Dolayısıyla, hiyerarşik norm açısından en üst düzeyde korunan temel hak ve özgürlüklere sahibiz. Buna rağmen neden Taksim yaşanıyor, 1 Mayıs yaşanıyor? Neden "nevroz"da bu olaylar yaşanıyor? İşte bu, kültür meselesidir değerli arkadaşlar.

Şimdi, Anayasa'nın 34. maddesi bir düzeltme ihtiyacı hissediyor mu? Açık bir şekilde düzenlenmiş: İzin almaksızın, herkes, toplantı, gösteriyi düzenleme hakkına sahiptir.

Bakınız, "İzin almaksızın." Vatandaş, devletten izin almak zorunda değildir, Anayasa madde 34; bildirim yapar sadece, sadece bildirim yapar, "Ben, şurada toplantı ve gösteri yapmak istiyorum." der. Devlet ne yapar? Kamudan aldığı yetkiyi kullanarak "Ben burada, işte, yine yasanın bana verdiği yetki gereğince bunu yasaklayabilirim, erteleyebilirim." diyebilir.

Dolayısıyla değerli arkadaşlar, kavramların kullanılması dahi hak ve özgürlüklerin içselleştirilip içselleştirilmediğiyle çok doğrudan bağlantılıdır.

Bakın, Sayın Başbakan, AKP Grubunda 1 Mayıs'la ilgili yaptığı toplantıda "izinsiz gösteri"den söz ediyor. "İzinsiz gösteri" diye bir şey yoktur değerli arkadaşlar, yasalarımıza göre böyle bir şey yoktur. Kanuna aykırı olabilir, ama "izinsiz" yoktur. Bu hangi zihniyetin tezahürüdür? "Ben devletim, yürütmeyim, idareyim, bunun başı olarak da izin verme erkinin sahibiyim. Siz izinsiz gösteri yaparsanız devlet de üstüne düşeni yapar, görevini yapar." diyor. Oysa izin verme yetkisi Başbakanda da değildir, İçişleri Bakanında da valide de değildir değerli arkadaşlar. Ama devletin bu gücünü, kudretini elinde bulunduran

herkes, topluma karşı böyle bir üstten bakma, toplumdan daha fazla hak ve özgürlüklere sahip olma veya bunları kullanma, örgütleme, bunlara izin verme konusunda bir irade sahibi olduğunu düşündükleri için, kavramları kullanırken dahi içi dışına yansımış olur.

Dolayısıyla arkadaşlar, 1 Mayıs'ı, eğer bu gensoru vesilesiyle bugün burada tartışacaksak ki ne güzeldir ki Cumhuriyet Halk Partisinin verdiği bir gensoru önergesidir…

SIRRI SAKIK (Muş) - Kendileri de dinlemiyor.

SELAHATTİN DEMİRTAŞ (Devamla) - Şimdi, elbette ki 1 Mayıs'ta yaşananların bütün siyasi sorumluluğu, Sayın Başbakan başta olmak üzere Hükümettedir, siyasi sorumluluğunun hesabını elbette ki vermelidir, ama Taksim'deki 1 Mayıs'a gelmeden, değerli arkadaşlar, 1 Mayıs'tan kırk gün önceki "nevroz" olaylarına bakmanız gerekir. 1 Mayıs'ı arayacaksanız "Niye orada bunlar yaşandı?" diye soracaksanız "nevroz"a bakmamız gerekir.

Gensoru Cumhuriyet Halk Partisinin, memnuniyet verici değerli arkadaşlar. Ancak işte, bu 1 Mayıs'tan kırk gün önce, 'Nevroz' bayramındaki gösterilerde polis aşırı güç kullandı, yetkisini aştı, orada 4 yurttaşımız öldü, yüzlerce yaralı var." diyen DTP'li milletvekili arkadaşlarıma sataşan da yine maalesef ki bir Cumhuriyet Halk Partili vekil arkadaşımdı.

Dolayısıyla değerli arkadaşlarım, 1 Mayıs'a, 1 Mayıs'a nasıl geldiğimize bakacaksak "nevroz"dan başlamamız gerekir. Orada yaşananlar, değerli arkadaşlar… Ki, DTP'li milletvekilleri olarak biz, bunların birçoğunun tanığıydık. Bilemiyorum, aranızda kaç kişi gaz bombasının o etkisine maruz kaldı? Umarım, maruz kalmamıştır ama denemek isteyen varsa Sayın İçişleri Bakanı temin edebilir Emniyet Genel Müdürlüğünden, deneyebilirsiniz değerli arkadaşlar! Hani, denerken dikkatli olun, yanınızda çocuklarınız, eşiniz olmasın, ama bu daha acı bir tablo yaratıyor, çünkü orada çocuklar ve kadınlar da vardı. Anlayabilmek için o işkenceyi, değerli arkadaşlarım, ille de buna maruz kalmak gerekmiyor, ille de bu haksızlıklara maruz kalmak gerekmiyor. Bizler, o hukuk dışı, o aşırı güç kullanmayı da aşan, işkenceye varan uygulamaları dile getirdiğimizde burada sessiz kalanlar, 1 Mayıs'taki Taksim olaylarının sorumlusudur değerli arkadaşlar. (DTP sıralarından alkışlar)

Şimdi, hiçbir hak ve özgürlük, bir diğerinden veya diğerlerinden bağımsız ele alınıp değerlendirilemez. Toplantı, gösteri hakkı, ifade özgürlüğünden, düşünce özgürlüğünden bağımsız değerlendirilemez, örgütlenme özgürlüğünden bağımsız değerlendirilemez, din vicdan özgürlüğünden, yeri geldiğinde değerli arkadaşlar, bağımsız değerlendirilemez. Bütün hak ve özgürlüklerin anası ifade özgürlüğüdür. İnsanlar düşüncelerini değişik şekillerde, değişik araçları kullanarak dile getirirler, getirme hakkına sahiptirler. Bu hak, doğmakla kazanı-

lır değerli arkadaşlar. Anayasa'da düzenlendiği için bu hak vatandaşın hakkı değildir, insan olmakla kazanılır. Bu nedenle temel hak ve özgürlükler insan hakkıdır ve eğer siz toplantı, gösteri yapmayı yasaklarsanız ifade özgürlüğü yasaklanmış demektir, örgütlenme özgürlüğü yasaklanmış demektir. Sadece o hak ve özgürlüğü kullananlar değil, değerli arkadaşlar, önümüzdeki günlerde, önümüzdeki yıllarda kullanmayı düşünenler açısından da bir baskı yaratılmıştır. Bütün topluma şu mesaj verilmiştir: "Ya benim gibi düşünür, benim gibi slogan atar, benim istediğim meydanda kutlarsın ya da bunlara maruz kalırsın." Bu mesaj tüm topluma verilmiştir. Zaten insan hakları ihlallerinin en büyük özelliği budur. İşkence yaptığınız zaman, sadece işkence yapanla sınırlı kalmaz ihlalin etkisi, bütün toplum etkilenir, bütün toplum başına bir gün bunların gelebileceğini düşünerek, adım atarken daha dikkatli olur, tırnak içerisinde, iktidarı kızdırmamaya çalışır. Dolayısıyla, 1 Mayıs Taksim olayları toplumu sindirmenin, baskı altına almanın bir başka yöntemi, bir başka basamağıdır.

"Neden Taksim?" sorusu çok değerlendirildi arkadaşlar. Bunun cevabını sendikalar vermek zorunda değildir. "Neden Taksim'e izin verilmiyor?" sorusunun cevabını idare vermek zorundadır. Çünkü idare, hak ve özgürlüklerle ilgili bu kadar genel düzenleyici işlem yapma yetkisine sahip değildir. 1977'den bu yana, kesintisiz olarak, bir meydanı genel bir kararla, genel bir idari işlemle miting yapmaya, gösteri yapmaya kapatmak idarenin yetkisi değildir. Yasaya uygun olabilir, hukuka uygun değildir. Burada cevabı verilmesi gereken şey "Neden Taksim'de ısrar?" sorusu değildir. "Neden Taksim'de yasak ısrarı vardır?" sorusuna cevap verilmek zorundadır. Çünkü hak ve özgürlükler düzenlenirken, bir özgürlük en iyi nasıl kullanılır buna göre düzenleme yapılır. Özgürlük, hak kuraldır; kısıtlama, istisna olmak zorundadır. Eğer hukukun üstünlüğüne inanılıyorsa bu böyledir. Aksi durumda zaten ülkemizde olan uygulamalar hukukun üstünlüğünün geçerli olmadığını da, kanun devleti, polis devleti yeri geldiğinde bu yöntemlerin rahatlıkla kullanılabildiğini görmek mümkün, değerli arkadaşlar.

Toplantı, gösteri, sadece o meydanda toplanan insanların birbirini etkilemesi, örgütlemesi, fikirlerini birbirine aktarmasıyla ilgili bir özgürlük değildir. Aynı zamanda, o toplantı, gösteriye katılmayan, katılmayı düşünmeyen kişilere yönelik mesaj verme hakları da vardır o insanların. Bu nedenle, toplantı, gösteri hakkı kullanılırken kamuoyuna en güçlü mesajların verilebileceği meydanlar ve alanlar, bu hak ve özgürlüğün en geniş şekilde kullanılması için kamu tarafından tahsis edilmek zorundadır. Bu bir lütuf değildir değerli arkadaşlar. Bu nedenle, Kadıköy yerine, Kazlıçeşme yerine, bilmem neresi yerine, bilmem hangi şehir dışı yerine kentin meydanında sesini duyurmak toplantı, gösteri yapanların hakkıdır, özgürlüğüdür.

Şimdi, buna karşı gösterilen gerekçe provokasyon olabilirdi. Neyse ki, Allah korusun, provokasyon olmadı(!) Olsaydı ne olurdu? Allah korusun, polis

müdahale ederdi, gaz bombası kullanırdı(!) Olsaydı, Allah korusun, gaz bombası hastaneye falan düşerdi(!) Neyse ki provokasyon olmadı, değerli arkadaşlar(!) Ya provokasyon olsaydı, DİSK Genel Merkezine gaz bombası falan atılsaydı; Allah korusun, olmadı(!) ÖDP Genel Merkezi basılmadı(!) Kadınlar, çocuklar sokakta dövülmedi(!) Polis zaten aşırı güç de kullanmadı(!) Neyse ki provokasyon olmadı(!) Sağ olsun, İçişleri Bakanlığımız bu konuda aldığı istihbarat gereği önlemlerini aldı(!) (DTP sıralarından alkışlar) İstanbul Valimiz de, İstanbul Emniyet Müdürümüz de bu provokasyonları önlemiş oldular(!) Sayın Emniyet Müdürü Taksim Meydanı'na çıkıp ortalığın güllük gülistanlık olduğunu görünce "İşte, ne kadar haklıymışız, bakın (!)"

Ne gerekçe gösterildi değerli arkadaşlar sonradan yapılan açıklamalarda? İşte, Molotoflu gençler gelmiş, taş atan gençler gelmiş, sapan atan gençler gelmiş. Bakın, günler öncesinden, Sayın Başbakan başta olmak üzere, İçişleri Bakanı, Emniyet Müdürü, Vali, neredeyse bu gruplara, yani niyeti orada şiddet uygulamak olan, Molotof atmak olan, taş atmak olan gruplara neredeyse özel davetiye çıkardılar. "Hodri meydan." dediler. "Biz 1 Mayıs'a izin vermeyeceğiz Taksim'de, gelebiliyorsanız gelin." dediler. "Çok büyük güvenlik önlemleri alacağız, size adım attırmayacağız." dediler. "Yapabiliyorsanız buyurun." dediler. Yani neredeyse, o insanlar gelip orada taş atsın, bazı gruplar gelip Molotof atsın diye özel bir çaba gösterildi.

Peki, izinli miting yapılsaydı Taksim'de; Toplantı Gösteri Yürüyüşleri Yasası gereğince önlemler alınsa, alana gireceklerin üstü aransa, öyle girseler, o kadar taş, o kadar molotofkokteyli, o kadar sapan girebilir miydi değerli arkadaşlar? Dolayısıyla, eğer orada o olaylar yaşanmışsa, bunun sorumlusu da Validir, Emniyet Müdürüdür, Başbakandır, İçişleri Bakanıdır.

Gözden kaçan bir başka husus değerli arkadaşlar, güç kullanmadaki orantı meselesi. Sayın Anadol Türk Ceza Kanunu'ndan bazı maddelerin ihlaliyle ilgili tespitler yaptı. Bana göre, Türk Ceza Kanunu'nun işkenceyi düzenleyen maddesi orada ihlal edilmiştir. Orada aşırı güç kullanma, tıpkı "nevroz" olaylarında olduğu gibi aşırı güç kullanma söz konusu değil değerli arkadaşlar, orantısız güç kullanma söz konusu değil. Nasıl tanımlıyor bunu yasa veya güvenlik görevlilerine eğitim verilirken nasıl anlatıyor üniversite hocalarımız? Karşınızdaki grup gösteri yaparken şiddet kullanmaya başlar veya kanunsuz gösteriye dönüşür, onların ilk aşamada kullandığı şiddete orantılı dozda ilk müdahale yapılır. Eğer karşı grup bu konuda ısrarcıysa, şiddet kullanmayı tırmandırıyor, daha güçlü şiddet kullanıyor ve araçları kullanıyorsa, bununla orantılı olarak polisin, güvenlik güçlerinin müdahalesi devam eder ve saire ve saire. Eğer bunu aşarsanız orantısız güç olur.

Şimdi, "nevroz"da yaşanan ne değerli arkadaşlar? 4 sivil yurttaş ölmüş polis mermisiyle. Mayısta yaşananlar ne? Orada DİSK Genel Merkezinde, göstericilerden, nasıl bir şiddet kullanılmış ki buna karşı kullanılan şiddet orantısız

olmuş? ÖDP Genel Merkezinden ya da oraya giden 9 milletvekili arkadaşımızdan polise karşı nasıl bir şiddet kullanılmış ki polisin buna karşı kullandığı şiddet orantısız olmuş? Ortada "orantısız şiddet" diye bir durum yok değerli arkadaşlar. Özellikle bu belirttiğim noktalarda güvenlik güçleri işkence uygulaması yapmıştır sokaklarda, bunun tanımı budur.

Bir başka sığınılan nokta: Emniyet teşkilatımıza kimse laf söylemesin. Sayın Başbakanın da beyanları var burada. Şimdi, işkenceyi örtmekle mi, örtbas etmekle mi emniyet teşkilatına zarar vermiş oluyorsunuz yoksa kendini emniyet teşkilatı mensubu sanan bazı şiddete meyilli güvenlik görevlilerini ya da işkenceye meyilli güvenlik görevlilerini cezalandırdığınızda mı emniyet teşkilatını korumuş oluyorsunuz? Totaliter iktidar anlayışında en büyük savunma mekanizması budur. Eleştiri yaparsınız, güvenlik güçlerine karşı, aman kimse emniyet teşkilatımızı zan altında koymasın, kimse emniyet teşkilatımızı yıpratacak beyanlarda bulunmasın, hep birlikte görmezden gelelim, örtelim bu işleri. Sonra da gidersiniz "Ergenekon"la uğraşırsınız, "Şemdinli"yle uğraşırsınızın. Örte örte, bir bakarsınız dağ gibi büyümüş "Halının altına sığmıyor artık pislik." dersiniz bir gün.

Değerli arkadaşlar, aslında konuşmamın başında da ifade ettiğim gibi, burası bir yasama organı. Yaptığımız yasaların büyük bir kısmı da, şu veya bu şekilde, doğrudan ya da dolaylı temel hak ve özgürlüklerle ilgili, ilintilidir. Dolayısıyla, ben inanıyorum ki, her yasa vesilesiyle aslında bizler hak ve özgürlüklerin ne anlama geldiğini, kimler için ne kadar yararlı, ne kadar faydalı olduğunu burada tartıştıkça bu kültür hem Meclisimizde oluşacak hem giderek topluma yayılan bir kültüre dönüşecek. Aksi takdirde, sırf burada yasa yapmakla ya da uygulamayı bürokratlara bırakmakla insan hakları sorunlarını çözmek değerli arkadaşlar mümkün değildir.

Son bir hatırlatmayla konuşmamı sonlandırmak istiyorum değerli arkadaşlar. Bakın, "nevroz"da yapılan kutlamalarda insanlar şiddet kullanmıyordu polis müdahalesi başladığında, halay çekiyorlardı. 1 Mayıs'ta yapılan müdahalede DİSK'in önünde, ÖDP'nin önünde, Şişli'de yapılan müdahalede insanlar şiddet kullanmıyordu müdahale başladığında. Orada bir yönetim zafiyeti, basiretsizlik vardır. Müdahaleyle birlikte marjinal gruplar veya diğer grupların şiddeti sokaklara çekilmiştir. Orada bir yönetim zafiyeti var. Bunun hesabı sorumluları tarafından verilmelidir. Hükümete, iktidara düşen bunun hesabını sormaktır; yoksa değerli arkadaşlar, Sakarya'da altı saate…

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Sayın Demirtaş, bir dakika ek süre verdim.
Buyurun lütfen.

SELAHATTİN DEMİRTAŞ (Devamla) -…yakın bir süre yüzlerce DTP'linin-ki, aralarında milletvekili arkadaşımız da vardı-çocukların, kadınla-

rın bulunduğu bir düğün salonunu sarmış ırkçı gruplara karşı altı saat tahammül göstereceksiniz… Ki, onlar şiddet uyguluyordu o esnada, camlar kırılıyordu, küfürler atılıyordu, içeri girilmek isteniyordu, kalp krizi geçiren insanları almaya gelen ambulanslara izin verilmiyordu ama tam altı saat değerli arkadaşlar, oranın Sayın Valisi, Emniyet Müdürü, ricayla, "Haklısınız ama yapmayın. Tamam, biz hallederiz." diyerek tam altı saat orada gece vakti toplantı ve gösteri yaptırmıştır.

Hak ve özgürlük anlayışınızı sorgulayacaksanız buralardan başlayın değerli arkadaşlar. Eğer bunlar sorgulanmayacaksa, tek başına 1 Mayıs'ın sorgulanması, inanın ki, bu Hükümetin aklını başına getirmeyecektir, hak ve özgürlükler problemi de bu ülkede yaşanmaya devam edecektir. Bunlara rağmen, bu eleştirilerimize, bu bakış açımıza rağmen…

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

SELAHATTİN DEMİRTAŞ (Devamla) - …Cumhuriyet Halk Partisinin Sayın Başbakan hakkında verdiği gensoruyu destekleyeceğimizi ifade ederek hepinize saygılarımı sunuyorum. (DTP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ediyorum Sayın Demirtaş.

Sayın milletvekilleri, birleşime on dakika ara veriyorum.

Kapanma Saati: 17.30

İKİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 17.46

BAŞKAN: Köksal TOPTAN

KÂTİP ÜYELER: Yusuf COŞKUN (Bingöl), Fatma SALMAN KOTAN (Ağrı)

BAŞKAN - Sayın milletvekilleri, Türkiye Büyük Millet Meclisinin 103. Birleşiminin İkinci Oturumunu açıyorum.

Gensoru önergesinin gündeme alınıp alınmaması hususundaki görüşmelere kaldığımız yerden devam edeceğiz.

Hükümet? Yerinde.

Şimdi, gruplar adına söz sırası Milliyetçi Hareket Partisi Grubu adına Mersin Milletvekili Sayın Mehmet Şandır'da.

Buyurun efendim. (MHP sıralarından alkışlar)

Sayın Şandır, süreniz yirmi dakika.

MHP GRUBU ADINA MEHMET ŞANDIR (Mersin) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Cumhuriyet Halk Partisi Grubunun sayın başkan vekillerinin, 1 Mayıs kutlamalarının Taksim'de yapılmasını engelleyerek toplantı ve

gösteri yürüyüşü hakkını ihlal ettiği, güvenlik güçlerini orantısız güç kullanmaya teşvik ettiği, bu tutumuyla toplumsal barışı tehlikeye atarak şiddet görüntülerinin ortaya çıkmasına neden olduğu iddiasıyla Başbakan Recep Tayyip Erdoğan hakkında Anayasa'nın 99. İç Tüzük'ün 106. maddeleri uyarınca verilen gensoru önergesi üzerinde Milliyetçi Hareket Partisi Grubu adına söz aldım. Öncelikle yüce heyetinizi saygıyla selamlıyorum.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; bu yıl "Emek ve Dayanışma Günü" olarak kutlanacağı ifade edilen 1 Mayıs etkinlikleri kapsamında İstanbul, Ankara ve bazı şehir merkezlerinde yaşananlar hiçbir şekilde hoş olmamıştır, güzel olmamıştır. 1 Mayıs günü televizyon ekranlarına yansıyan görüntüler asla kabul edilemez. Etnik bölücü terör örgütü militanlarının ve bazı ideolojik sol kuruluşların kötü niyetli ve haince tahrik eylemleri ve bunları önlemek için görevlerini yapmaya çalışan emniyet güçlerinin ferdî kapsamda aşırıya kaçan ve özensiz davranışları sonuçta ülkemizi tüm dünyanın gözünde aşağılamış, milletimizi utandırmıştır. Ne yazık ki, bu yıl da, 1 Mayıs, emeğin ve emekçinin dayanışma günü, işçi bayramı, bahar bayramı olmaktan çıkarılmış, vatandaşa zulüm gününe dönüştürülmüştür. 2004 yılından bu yana her bir 1 Mayıs'ta yaşandığı gibi, maalesef bu yıl da göz göre göre bayram olarak kutlanması gereken 1 Mayıs günü insanımıza bir eziyet, ıstırap gününe dönüştürülmüştür.

Yaşananlar kör inadın eseridir. Bazı sendika ve sivil toplum kuruluşu yöneticilerinin feraset ve iyi niyetten yoksun yaklaşımları karşısında Hükümetin aldığı tedbir ve ortaya koyduğu tavır, maalesef gereksiz bir güç gösterisine dönüşmüştür. Olan halkımıza ve ülkemize olmuştur. Sendikalar ve Hükümet el birliğiyle 1 Mayıs'ı vatandaşımıza zehir etmiştir. Birlikte ülkemize haksızlık, milletimize saygısızlık yapılmıştır, bir anlamda birlikte suç işlenmiştir.

Değerli milletvekilleri, özellikle iktidar partisinin değerli üyeleri, şimdi size soruyorum: Elinizi vicdanınıza koyun ve düşünün. 1 Mayıs'ta olanlardan memnun musunuz? Türkiye'nin bu görüntülerle dünyaya tanıtılmasını onaylıyor musunuz? Eğer onaylamıyorsanız, neden bu hâle gelindiğini sizin vicdanlarınıza, takdirlerinize sunuyorum.

Değerli milletvekilleri, kısacası, 1 Mayıs'ta yaşananlar, Türkiye'ye ve Türk milletine yakışmamıştır. Sonuçta televizyon ekranlarına yansıyan görüntülerden AKP yöneticileri de dâhil olmak üzere herkes rahatsızlık duymuş ve olaylara tepki göstermiştir. Milliyetçi Hareket Partisi olarak 1 Mayıs günü özellikle İstanbul'da yaşanan olayların sorumlusu olarak doğrudan AKP Hükümetini görmekteyiz ve suçlamaktayız. Hükümet gerginliğin tarafı ve bir anlamda tırmandırıcısı olmuş, muhtemeli doğru öngörememiş, olayı önleyeceğim derken bizatihi kendisi olayın bir parçası hâline gelmiştir. Kısacası, Hükümet krizi iyi yönetememiştir.

Değerli milletvekilleri, 1 Mayıs olaylarının sorumlusu ve tarafları olarak asla işçiyi ve polisi göremeyiz, göstermemeliyiz. Türk işçisi ve Türk polisi bu

olayın faili değil, gerçek mağdurlarıdır. Olaylardan sonra bazı kesimlerin polisi ve işçiyi suçlaması haksızlıktır, talihsizlik olmuştur. Özellikle iktidar partisi sözcülerinin sendikalar üzerinden işçileri suçlaması ve iktidarı suçluyorum derken de ana muhalefet partisinin, 1 Mayıs'ta yaşanan olaylardan dolayı emniyet güçlerini kurumsal olarak suçlar bir görüntü oluşturmasını aynı şekilde yanlış ve talihsiz bir sonuç olarak görmekteyiz ve değerlendirmekteyiz.

Evet, İstanbul Şişli'de, Kadıköy'de, Taksim çevresinde, Ankara Sıhhiye Meydanı'nda ve daha birçok meydanda 1 Mayıs günü çok çirkin görüntüler oluşmuştur. Bölücü terör örgütü militanları ve birtakım aşırı sol gruplar âdeta devlete ve millete meydan okumuşlar, bir başkaldırı provası yapmışlardır. Ellerinde eli kanlı katilin posterleriyle etrafı yakıp yıkan ve vatandaşa zarar veren militanların **1 Mayıs İşçi Bayramı** ve işçilikle hiçbir ilişkileri olamaz, olmadığı da zaten bilinen bir hususturtur. Tedbir alınmamış olsaydı belki de bugün sonuçları itibarıyla şu görüştüğümüz anı arıyor olacaktık, başka şeyler konuşacaktık. Bugün burada başka şeyler konuşmanın örneğini, 1977 yılının 1 Mayıs Taksim kutlamalarında yaşanan vahşeti, 37 insanımızın hunharca katledilmesini unutan var mı içimizde?

Çeşitli vesilelerle ileri sürülen provokasyon planları ve bir kitlesel ayaklanma provası ihtimalleri her 1 Mayıs'ta olagelmiştir. Maalesef işçi sendikaları yöneticileri, bu hainleri ve provokatörleri bir türlü bu gösterilerden uzak tutamamışlar ve aralarından temizleyememişlerdir. Sendika yöneticileri tarafından 1 Mayıs kutlamalarının ille de Taksim Meydanı'nda yapılması ısrarı yanlış olmuştur. Bütün ikaz ve uyarılara rağmen, bu tür kötü ihtimallere rağmen tertip komitesinin ikna olmayışı, bana göre, hiç de masum ve haklı bir davranış değildir. İşçilerin sendikal haklarını, "İnadına Taksim Meydanı'nda olacak" ısrarı kadar kararlı ve cüretli savunamayan yöneticilerin iyi niyetleri ve en azından ferasetleri sorgulanması gereken bir hususturtur.

Neden Taksim Meydanı? Bazı sendika yöneticilerine ve tertip komitesinde olan bazı sivil toplum kuruluşlarına soruyorum: 2007, 2006, 2005, 2004 ve 2003'te ve daha önceki yıllarda 1 Mayıs kutlamalarını Taksim Meydanı'nda mı yaptınız? Emeğin, işçinin örgütlü gücünü göstermenin bir başka yolu, bir başka meydanı yok mu? Hak aramak, dayanışmayı geliştirmek ve geçmişte yaşanan bir üzücü olayı yaşatmak için ille de yıkmayı ve çatışmayı göze almak mı gerekiyordu? Kuralı bozmak, karara karşı çıkmak, uzlaşmaya yanaşmamak bir sendikal hak mıdır, yol mudur? Sendikal mücadelenin "toplumsal sorumluluk" gibi bir hassasiyeti olması gerekmez mi? Ülkenin ve toplumun içinde bulunduğu kritik süreç veya sıkıntılı istihbarat bilgileri, bazı fedakârlıkların yapılması gibi bir zarureti getirmez mi, getirmemeli miydi? Bugün, yaklaşık 11 milyon üyesi bulunan ve 40 milyon seçmenin oyuyla var olan siyasi partiler en büyük sivil toplum örgütleri olarak, yapacakları açık hava toplantıları için, meydan mitingleri için ille de Taksim Meydanı olacak diyorlar mı?

Birtakım çevreler, demokrasiyi ve temel hak ve özgürlükleri dillerinden düşürmezken, hukuk kurallarının bağlayıcılığını, hukukun üstünlüğünü ve idarenin millet adına yapıldığını maalesef bilerek unutuyorlar. Kamu düzenin korunmasının bir bireysel temel hak ve özgürlük alanı olduğunu ve kamu düzeni olmazsa ne demokrasinin ne de özgürlüklerin olmayacağını yine maalesef bilerek unutuyorlar. Bilerek unutmak kurnazlığını yapan bu açıkgözlere buradan soruyorum: Kamu düzeninin yıkılmasının işçiye ne faydası olacaktır? İşçinin, emekçinin örgütlü gücü olarak sendikaların ve sendika yöneticilerinin, işçi haklarını ve geleceğini savunmak ve geliştirmek için demokrasinin belirlediği ve hukukun devam ettirdiği bir kamu düzeni gereksinimi yok mudur? Anarşi yaratmanın kime ne faydası olacaktır? Millet adına karar ve tedbir almak yetki ve sorumluluğunun demokrasi gereği siyasi iktidarda olduğunu kabullenmek demokrat olmanın icabı değil midir? Sendika yöneticileri ve sivil toplum kuruluşları başkanlarına son söz olarak, sizleri, topluma, hukuka, millî iradeye ve Türk işçisine saygılı olmaya davet ediyorum.

Değerli milletvekilleri, meselenin bir yönü, bu çirkin ve bizi rahatsız eden görüntülerin oluşmasında doğrudan dahli olan işçi sendikalarına ve bu organizasyonda bulunan sivil toplum kuruluşlarına, ama esas sözümüz siyasi iktidara olacaktır.

Değerli milletvekilleri, 1 Mayıs'ta yaşanan çirkin olayların tabii sorumlusu AKP İktidarıdır çünkü Türkiye'yi AKP İktidarı yönetmektedir. 1 Mayıs kutlamalarının Taksim Meydanı'nda yapılmaması için sendikaların ve sivil toplum kuruluşlarının yöneticilerini ikna edememişlerdir. Bunları tespit etmemiz gerekiyor. Doğru olduğunu iddia ettikleri istihbarat bilgilerini ilgililerle yeterince paylaşamamışlar, olayı sadece polisiye tedbirlerle önlemeye çalışmışlardır.

Geleceği doğru öngöremediler, muhtemel sonuçlara uygun tedbirleri zamanında ve yeterince alamadılar; kısacası, krizi iyi yönetememişlerdir. Sonuçta kendileri de rahatsızlık duydular ve "Bazı uygulama hataları oldu." diyerek, ne yazık ki Sayın Vali'yi ve İstanbul polisini suçlamak kolaycılığına ve bana göre ucuz politikaya mecbur kalmışlardır.

Hükümet tedbir alıyoruz diye İstanbul'un birçok ana yolunu ulaşıma kapatmış, 1 Mayıs günü şehri yaşanmaz bir hâle dönüştürmüş, özellikle göstericilerin ilan ettiği toplanma yerleri çevresindeki vatandaşlarımıza hayatı zehir etmişlerdir. Emniyet güçlerine verdikleri talimat ve görev tanımı ile polisi halkla karşı karşıya getirmiş ve her defasında olduğu gibi maalesef istenmeyen görüntüler yaşanmıştır. Alınan bütün tedbirlere karşın yine de birkaç yüz militanın provokasyonu önlenememiştir. Vatandaş tahrikçilere ve bu provokatörlere karşı yeterince korunamamıştır. Dünyanın birçok ülkesinde 1 Mayıs bayram olarak kutlanırken, maalesef bizim ülkemizde, 1 Mayıs'ta yaşananlardan televizyon ekranlarına yansıyanlar çirkinlik örneği olarak tüm dünya televizyonlarında gösterilmiş, ülkemizin imajı zarar görmüş, milletimiz utandırılmıştır. Tüm bu

söylediğim hususların sorumlusu AKP İktidarıdır çünkü Türkiye'yi Türk milleti adına AKP yönetmektedir.

Değerli milletvekilleri, geliniz, birlikte bir öz eleştiri yapalım. Ne iktidarı ne iktidar grubunu suçlamak, kastı hakaret-Sayın Elitaş'ın ısrarla söylediği- böyle bir kasıt taşımadan gelin, bir öz eleştiri yapalım: Bakınız, dünyanın her tarafında bayram olarak kutlanan ve bayram olması gereken bir günü bugün burada acı cümlelerle tenkit ediyoruz, sorguluyoruz. Şimdi, niye böyle oldu diye bir sorgulayalım. Ülkenin ve milletin gündemi 1 Mayıs mı olmalıydı? Biz toplum olarak birlikte bir etkinliği olgunluk ve coşkuyla kutlama becerisini neden gösteremiyoruz? Bir tehdit, bir provokasyon karşısında neden böyle paniklıyoruz? Bir olumsuzluk ihtimali karşısında suhulet, sükûnet ve sağduyulu bir dayanışma gösteremiyor, korkuların kuşatması altında "vur" deyince gözünü neden çıkartıyoruz? Aramıza karışan kötü niyetlilere karşı neden duyarlı olamıyoruz? Neden dostlar birbirine güvenmiyor, kötüler iyilerden korkmuyor? Sorumluluğu, ahlakı, uzlaşmayı, paylaşmayı neden hayat hâline bir türlü getiremiyoruz? Halkımızın canhıraş bir gayretle oluşturduğu ve AKP'ye emanet ettiği istikrar ve iktidarı milletin huzuru ve mutluluğu için neden kullanamıyoruz, buna neden saygı göstermiyoruz? Sevgi, hoşgörü, huzur ve güven yerine neden gerginlik, ayrışma ve çatışma bizzat ülkeyi yönetenler tarafından topluma sanki bir politikaymış, bir hakmış gibi dayatılıyor?

Sayın milletvekilleri, bize ne oldu, ülkemizde neler oluyor, nereye gidiyoruz? Annesini boğazlayan evlatlar, çocuğunu öldüren anneler, torunu yaşındaki kız çocuklarına sarkıntılık yapan dedeler, zulme dönüşen iktidar gücü, sorumsuz sivil toplum! Nereye gidiyoruz? Allah aşkına, durup bunu bir düşünmemiz, sorgulamamız gerekmiyor mu? Bir toplumsal cinnetin eşiğinde miyiz? Anadolu'da bir güzel söz var: "Balık baştan kokar, tuz kokarsa çare tükenir." diye. Gelin, açık yüreklilikle ve cesaretle bu Anadolu nitelemesini muhalefetiyle iktidarıyla milletin önünde yapmamız gerekiyor. Buna cesaret gösterin, yoksa ülkeye ve millete yazık oluyor.

Adaletle kalkınmayı sağlayacağına söz veren iktidar nerede? Sayın milletvekilleri, sayın iktidar grubu milletvekilleri, adaletle ülkeyi kalkındıracağını bu millete söz veren iktidar 1 Mayıs'ta neredeydi, 1 Mayıs'ta yaşanan o çirkin olayların neresindeydi? Gelinen noktanın sorumlusu kim? Açık yüreklilikle milletin önünde, burada çıkıp bunu ifade edelim: Gelinen noktanın sorumlusu AKP İktidarıdır.

İktidarınızda bir bayram gününü bile millete zehrediyorsanız, 1 Mayıs görüntüleriyle dünyada ülkemizi rezil ediyor, milletimizi utandırıyorsanız, üç tane fırsatçıyı, tahrikçiyi önleyeceğiz derken hastane koridorlarında doktor bekleyen hastalara bile biber gazı sıkıyorsanız burada bir yanlışlık var.

OKTAY VURAL (İzmir) - Acil servis…

MEHMET ŞANDIR (Devamla) - Böyle bir sonuç karşısında bana göre ancak şu söylenebilir: Ülke iyi yönetilmiyor, hatta ülke maalesef yönetilmiyor.

Sayın milletvekilleri, AKP Hükümetlerinin millet adına, milletten aldığı yetkiyle Türkiye'yi yaklaşık altı yıldan bu yana tek başına yönettiğini sizlere tekrar hatırlatıyorum. Bunu önemsiyorum. Buna siz inanmazsanız, buna siz sahip çıkmazsanız maalesef bu acı soruların cevabı ortada kalır. Mazeretiniz yok. Millet size her türlü desteği ve yetkiyi verdi. Altı yıldır iktidardasınız. Millet adına, millet için yapılması gereken ne varsa onu yapmak sorumlusu olan sizlersiniz. Şikâyete de hakkınız yok. İstediğiniz kararı alabiliyor, istediğinizi istediğiniz yere atayabiliyor, istediğiniz kanunu çıkartıyor, isterseniz-olmadıyeniden değiştiriyor, hatta Anayasa'yı da değiştirebiliyorsunuz. Alınması gereken tedbir neyse onu almak sorumlusu olan da sizsiniz. Geçmişi suçlamaya -ki bunu çok yapıyorsunuz- geçmişte olanlarla avunmaya, geçmişle bugünü mukayese ederek övünmeye hiç mi hiç hakkınız yok. Çünkü bu millet sizi iyisini yapasınız diye iktidara taşıdı. Geçmişin yanlışını, eksiğini kendinize gerekçe göstermeye hakkınız olmasa gerek. Kaldı ki sığındığınız 2002 Türkiye'si bugün halkımız tarafından mumla aranır hâle geldi. Galiba sizler iktidar olarak Türkiye'yi yönetmenin sorumlusu olduğunuzun hâlâ farkında değilsiniz.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; biz Milliyetçi Hareket Partisi olarak 1 Mayıs'ın bir bayram coşkusuyla kutlanmasını, bin yıllık kardeşliğimize katkı vermesini temenni etmiştik. Sayın Genel Başkanımız Doktor Devlet Bahçeli 29 Nisan 2008 günü grup toplantısında "Dileğimiz kutlamaların barış ve huzur içinde gerçekleşmesi, gerilime neden olacak inat ve dayatmaların son bulmasıdır." diye tarafları uyarmıştı. Sendika ve sivil toplum kuruluşlarına, bir çatışmaya neden olmadan, Taksim Meydanı'nda toplantı ısrarının günümüzün hassasiyeti de dikkate alınarak önümüzdeki yıllara ertelenmesini ve 1 Mayıs'ın "Emek Günü", "Emek Bayramı" olarak kutlanabilecek bir anlam kazandıran ılımlı ortama çekilmesinde yarar olduğunu canhıraş gayretle tüm taraflara ifade etmişti. Hükümeti ise muhtemel kışkırtmalara karşı tedbir almaya, milyonlarca işçimizin bu günün anlamına uygun olarak bir bayram ortamında coşkuyla kutlamalarını sağlamaya davet etmişti.

Sayın milletvekilleri, hani 1 Mayıs "Emek ve Dayanışma Günü" olacaktı? Hani bunun sözünü vermiştiniz? Hâlbuki Hükümet ve sendikalar "Taksim'e gireriz." ve "Giremezsiniz." ekseninde karşılıklı sert açıklamalar yaparak tahriklere uygun bir ortamın doğmasına yol açmışlardır. Milyonlarca çalışanımızın bu günü kutlama talebinin polemik konusu yapılması yanlış olmuştur, sonuçlarını hep beraber gördük. Tabii ki bu arada birçok yanlış olmuştur. Sayın Başbakanın, daha sonra sözünü tevil ettiği "Ayakların baş, başların ayak olduğu yerde kıyamet kopar." sözü yanlış olmuştur. Keşke bu söz söylenmemiş olsaydı, keşke bu sözün tevili 1 Mayıs'tan önce yapılmış olsaydı!

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Sayın Şandır, bir dakika ilave ettim.
Buyurunuz efendim.

MEHMET ŞANDIR (Devamla) - Değerli milletvekilleri, 1 Mayıs'ta İstanbul'da ve Türkiye'nin birçok yerinde yaşanan hadiseler hepimize ders olmalıdır. Hepimiz bu olayların üzerinde samimiyetle durup düşünmemiz lazım. Niye aşamıyoruz? Her yılın 1 Mayıs'ı bize kâbusa dönüşüyor. Burada asla uygun görmediğimiz bazı münferit aşırılıklar dışında, talimatları uygulayan emniyet güçlerimizi topyekûn suçlamak ve töhmet altında bırakmak doğru bir yaklaşım değildir, yapılmamalıdır.

Polisimiz için bazı gruplar tarafından söylenen işkence suçu işlemeyi kabul etmiyorum. İşçilerimizi suçlamak ve sendika hareketini kötülemek de haksızlıktır. Bu noktada Hükümet partisini de uyarıyorum. Sendika yöneticilerini de kamu düzenine karşı daha duyarlı olmaya davet ediyorum. Bu tür toplumsal olaylarda Hükümetin daha duyarlı olmasını uyarmak maksadıyla gensorunun kabulü yönünde oy kullanacağımızı ifade ediyorum.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Teşekkür ediyorum Sayın Şandır.

MEHMET ŞANDIR (Devamla) - Son bir cümle Sayın Başkanım.

BAŞKAN - Buyurun.

MEHMET ŞANDIR (Devamla) - Gelecek 1 Mayıs'ların bayram olarak kutlanmasını temenni ediyor, konuşmamda ifade ettiğim hususların dikkate alınacağını da ümit ediyor, hepinize saygılar sunuyorum. (MHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ediyorum Sayın Şandır.

Söz sırası, Adalet ve Kalkınma Partisi Grubu adına Kocaeli Milletvekili Sayın Nihat Ergün'ün. (AK Parti sıralarından alkışlar)

Sayın Ergün, buyurun.

AK PARTİ GRUBU ADINA NİHAT ERGÜN (Kocaeli) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Cumhuriyet Halk Partisi grup başkan vekillerinin imzasıyla verilen gensoru önergesi hakkında grubumuzun görüşlerini açıklamak üzere söz aldım. Yüce heyetinizi saygıyla selamlarım.

Değerli milletvekilleri, bilmem dikkatinizi çekti mi, yaklaşık bir aydır 1 Mayıs'ın Taksim'de yapılması etrafında konuşup duruyoruz, on beş gün 1 Mayıs'tan önce, on beş gün 1 Mayıs'tan sonra. Hâlbuki Türkiye'nin ve dünya-

nın gerçek gündemi bu değil. Bu konuyla ilgili grup toplantılarında konuşuldu, bu konuyla ilgili basın toplantıları yapıldı, bu konuyla ilgili Parlamentoda gündem dışı konuşmalar yapıldı ve bu gündem dışı konuşmalara cevaplar verildi. Türkiye'nin ve gerçek dünyanın gündemi ne yazık ki bu değil. Muhalif siyaset koskoca bir ülkeyi bir ay boyunca böylesine bir gündemle meşgul etmek istiyorsa o zaman bu muhalif siyasetin hâli pürmelâlini başımızı iki elimizin arasına alıp düşünmek gerekmez mi?

Önümüzdeki yılların bütün dünya için ağır bunalım ve tehditleri içeren gelişmelerle dolu olacağı çok açıktır. Küresel ısınmanın etkileri, gıda ve enerjide yaşanan ve yaşanması muhtemel sıkıntıların büyük bölgesel ve küresel çatışmaları ve savaşları tetikleme olasılığı büyüktür. Açıkçası, dünyanın güvenliğini tehdit eden krizler kapıdadır. Siyasetin kalbi, millî iradenin yegâne tecelligâhı ve temsilcisi olan Parlamentomuz, asıl bu konulara odaklanmalı ve çözüm yolları aramalıdır. Bütün dünya ekonomik bir türbülansın içinden geçiyor ve ülkemiz de yükselen gıda, emtia ve enerji fiyatlarından aşırı derecede etkilenmektedir. İşte bu nedenle Türkiye'mizin en küçük bir iç çekişmeye ve çatışmaya tahammülü yoktur. Kıyasıya, kıran kırana bir politik rekabete değil, aklımızı ve gücümüzü birleştirmeye ihtiyacımız vardır.

Değerli arkadaşlar, biraz da bu nedenle 1 Mayıs'ı bir ay boyunca konuşmak gerçekten can sıkıcı olmuştur. Şimdi de Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına verilen bir gensoru önergesinin gündeme alınıp alınmamasını konuşuyoruz. Her şeyden önce, Başbakan hakkında gensoru verilmesi ciddi bir iş olmalıdır, çünkü Meclis içi denetim yollarının son merhalesidir. Başbakan hakkında gensoru vermek aslında Başbakanın görevinin sona ermesini, Hükümetin düşmesini talep etmektir.

KEMAL KILIÇDAROĞLU (İstanbul) - Aynen öyle.

NİHAT ERGÜN (Devamla) - Eğer böyleyse o zaman bu işin ciddiye alınmış olması lazımdı, şöyle, tek sayfa içerisinde, içi boş iddialarla bir gensoru verilmemiş olması lazımdı. (AK Parti sıralarından alkışlar)

Mademki bu gensoruyla Hükümetin, İktidarın meşruiyetini sorguluyorsunuz, mademki bu gensoruyla Türkiye'yi dikta rejimine götüreceğini iddia ediyorsunuz, size başka bir yol göstereyim: Siyasi Partiler Kanunu 100. maddesi çerçevesindeki hakkınızı doğrudan doğruya kendiniz de kullanabilirsiniz, hiç dolaylı yollara sapmaya gerek yok. Çünkü sizin partimiz ve Hükümet hakkındaki iddialarınızla, bu önergede veya başka yerdeki iddialarınızla başka yerlerdeki iddialar açıkça çok üst üste gelmektedir. O yüzden bu hakkınızı kullanmanız belki çok daha doğru bir şey olurdu, daha ciddi bir şey olurdu.

Sayın milletvekilleri, aslında bu verilen gensoru önergesinde gerçekten birden fazla ironik durum var. İronik durum şudur: Temel insan hakkı olan toplantı

ve gösteri hakkı engellenmiş. Peki, nasıl oldu da Türkiye'nin elli sekiz vilayetinde 1 Mayıs şenlik ve kardeşlik havasında kutlandı engellendiyse? Ve hak ve özgürlükler ne zamandan beri yasal olmayan yollardan, taşla, sopayla, molotofkokteyliyle saldırılar şeklinde ve illegal örgütlerle birlikte kullanılıyor? Ve milletvekilleri ne zamandan beri yasal olmayana öncülük ediyor arkadaşlar? (AK Parti sıralarından alkışlar) Provokasyon olacağı iddiaları inandırıcı değilmiş çünkü Sıhhiye'de de olay çıkmış. Ne olmuş Sıhhiye'de? Sıhhiye Meydanı'na girmek isteyen bir grup aranmak istememiş, kimlik göstermek istememiş, üzerindeki taşın sopanın, molotofkokteylinin ortaya çıkmasını istememiş ve polis de buna müdahale etmiş. Ne yapsaydı polis? "Gel, Molotof kokteyliyle topluluğun içine gir, sopayla taşla bu topluluğun içine gir de provokasyon yap." mı deseydi, ne yapsaydı? (AK Parti sıralarından alkışlar)

K.KEMAL ANADOL (İzmir) - Molotofkokteyli mi vardı DİSK'te?

NİHAT ERGÜN (Devamla) - 165 ülkede bayram havasında kutlanmış, dayanışma içinde kutlanmış, İstanbul için korku günü olmuş, öyle mi?

K.KEMAL ANADOL(İzmir) - Aynen… Aynen…

NİHAT ERGÜN (Devamla) - Şimdi sen bunu git de bir de Taksim Meydanı'nda iş yeri tahrip edilen adama sor? (AK Parti sıralarından alkışlar)

KEMAL KILIÇDAROĞLU (İstanbul) - Taksim Meydanı'nda kimse yok ki!

K.KEMAL ANADOL (İzmir) - Taksim Meydanı'nda kimse yok, polisten başka kimse yok.

NİHAT ERGÜN (Devamla) - Şimdi sen Taksim Meydanı'na git de orada sizi bir alkışlayıversinler o dükkânı tahrip edilen insanlar, bir alkışlayıversinler sizi!

K.KEMAL ANADOL (İzmir) - Onları siz tahrip ettirdiniz. Kimse yok ki orada!

BAŞKAN - Lütfen… Lütfen…

NİHAT ERGÜN (Devamla) - Üstelik Türkiye'yi… 165 ülkeyle bir şeyi kıyaslayacaksanız Türkiye'yi kıyaslayın. İstanbul Türkiye'nin bir vilayetidir. Türkiye'nin geride 58 tane vilayetinde, dünyanın 165 ülkesinde olan kutlamalar gibi kutlamalar yapılmıştır. İşte bunları görmek ve Türkiye'yi bununla kıyaslamak lazımdır.

İstanbul'da büyük bir provokasyon olmadı ise Taksim'de iddialara göre 100 bin veya 500 bin kişi toplanacağı için, her türlü önlem alındığı için olmamıştır. Eğer 100 bin kişinin, 500 bin kişinin içine bir provokatör grup girmiş olsaydı, on binlerce insanın ani hareketinden, hiçbir silah patlamasa bile kaç insanın hayatını kaybedeceğini, kendi arkadaşlarının ayakları altında can verip vermeyeceğini tahmin bile edemezdiniz. İşte 1977 1 Mayıs'ı böyle bir olay oldu, böyle bir olay.

MUSTAFA ÖZYÜREK (İstanbul) - Her meydanda olur o.

KEMAL KILIÇDAROĞLU (İstanbul) - Hangi kurguyla bahsediyorsunuz?

NİHAT ERGÜN (Devamla) - Değerli arkadaşlar, İstanbul'da kutlama yapmak isteyenler için Taksim Meydanı'nın 1 kilometre, 2 kilometre ötesinde Çağlayan Meydanı vardı değil mi? Orada siz toplantı yaptınız ne büyük kalabalıklarla. Sizler nevruzu Kazlıçeşme'de 100 bini aşkın, belki 100 bine yakın insanla kutladınız. Kazlıçeşme var biraz ötede. Niye orada kutlamadınız da Taksim'de ısrar ettiniz?

K.KEMAL ANADOL (İzmir) - Israrla anlamıyorsunuz.

NİHAT ERGÜN (Devamla) - Değerli arkadaşlar, özgürlük-güvenlik dengesi, özgürlüklerin kullanımıyla ilgili kuralları düzenlerken hassas bir dengedir. Eğer bir yerde "İlle burada kutlayacağız." ısrarı varsa ve siyaset de bu ısrarı tahrik ediyorsa güvenlik kaygılarını artıran bir durum var demektir. Güvenlik kaygıları artmıştır ve güvenlik önlemleri de artmıştır. İşte bu güvenlik önlemleri sebebiyledir ki; 77'de 1 Mayıs'ta Taksim'de olan provokasyon olamamıştır. Bu nedenle Kadıköy Meydanı'nda olan provokasyon da olamamıştır, önlemler alınmıştır.

MUSTAFA ÖZYÜREK(İstanbul)- Kimse gidemedi ki.

KEMAL KILIÇDAROĞLU (İstanbul) - Cop kullanıldı, cop.

NİHAT ERGÜN (Devamla) - Değerli arkadaşlar, eğer polisin göstericilere müdahalesinde bir hukuksuzluk ve gensoru önergesinde iddiaları doğrulayan bir durum varsa İçişleri Bakanlığının müfettişleri elbette gereken araştırmayı ve soruşturmayı yapmalıdır ve yapacaklardır.

Bireysel olarak hukukun üstüne çıkmaya çalışan devlet görevlisi kimse mutlaka cezasını bulur ve karşılığını alır ama bundan yola çıkarak önergeyle, illegal örgütlere de müdahale önlemleri tek tip toplum yaratma anlayışı gibi absürt bir

iddiaya maruz kalmış, bunlarla Hükümetin meşruiyeti sorgulanmaya kalkışılmış, Türkiye'nin bir dikta rejimine götürüldüğü iddia edilmiştir. Çok yazık, çok!

ÖZDAL ÜÇER (Van) - O zaman neden valiler görevden alınmadı?

BAŞKAN - Lütfen laf atmayın arkadaşlar.

NİHAT ERGÜN (Devamla) - İddialarınız da gösteriyor ki siz hakikaten hukuk çizgisinden iyice çıkmış, iktidar mücadelesi için her yolu mubah gören bir anlayışa saplanmışsınız. (AK Parti sıralarından alkışlar)

K.KEMAL ANADOL (İzmir) - Kendini tarif ediyorsun.

NİHAT ERGÜN (Devamla) - Bunlara Makyavelli bile şaşar kalırdı.

KEMAL KILIÇDAROĞLU (İstanbul) - Gerçekten şaşıp kalıyorsun!

NİHAT ERGÜN (Devamla) - Sizin bu yaklaşımlarınıza Makyavelli bile şaşar kalırdı. Ne diyelim? Allah ıslah etsin, nasıl biliyorsa öyle yapsın.

ALİ KOÇAL (Zonguldak) - Allah sizi ıslah etsin.

KEMAL KILIÇDAROĞLU (İstanbul) - Allah sizi ıslah etsin. Elinde sopayla çocuğa…

NİHAT ERGÜN (Devamla) - Güya, grup başkan vekili arkadaşlar AK Partiyi 12 Eylül faşizmini uygulamak ve onun ürünü olmakla suçluyorlar bir basın toplantısında. 12 Eylülcülere ceket iliklemeyi bırakın da 12 Eylül bir faşizm ise gelin 12 Eylül Anayasası'nı, yasalarını, 12 Eylül ve benzeri işleri birlikte temizleyelim bu memleketten, gelin beraber yapalım ama devamlı bunlardan kaçıyorsunuz. (AK Parti sıralarından alkışlar)

KEMAL KILIÇDAROĞLU (İstanbul) - Generallerin yasağını getirip…

BAŞKAN - Sayın Kılıçdaroğlu…
Lütfen arkadaşlar, laf atmayın.

NİHAT ERGÜN (Devamla) - Değerli arkadaşlar, önümüzde iki tane önemli örnek var, kötü örnek. Bir 77'nin 1 Mayıs'ı, bir de 96'nın 1 Mayıs'ı.

M. NURİ YAMAN (Muş) - Nerdeydiniz altı yıldır!

K.KEMAL ANADOL (İzmir) - Araştıralım 77'nin 1 Mayıs'ını. Devlet provokasyonu o. Hadi! Derin devlet orada! Derin devlet orada!

BAŞKAN - Sayın Anadol…

NİHAT ERGÜN (Devamla) - 96'nın 1 Mayıs'ıyla ilgili, 77'yle ilgili ve 96'yla ilgili çok şey söylendi. 96'yla ilgili söylenen bir iki hususa işaret etmek istiyorum.

K.KEMAL ANADOL (İzmir) - Derin devleti arayıp durma. Orada, 1 Mayıs 77'de!

BAŞKAN - Sayın Anadol…
Rica ediyorum arkadaşlar, lütfen…

NİHAT ERGÜN (Devamla) - 96'nın 1 Mayıs'ı burada müzakere edilmiş bir gündem dışıyla. Bakın bazı çok değerli siyasetçilerimiz, milletvekili arkadaşlarımız olaya şöyle bakmışlar, 3 kişinin ölümüyle, yağmalamalarla, bir faciayla sonuçlanınca, diyor ki bir değerli milletvekilimiz: "Kadıköy Belediye Başkanı iki ay önce yürüyüş güzergâhının uygun olmadığını, Emniyet Müdürü aracılığıyla İstanbul Valiliğine bildirdik. Dar olan sokaklardan polisin alanı kontrol edemeyeceğini düşünerek mitingin Kadıköy'de yapılmasının uygun olmayacağı tavsiyesinde bulunduk. Bu uyarıya her nedense kulak asılmıyor, dinlenilmiyor. Mitingin Kadıköy'de yapılmasına izin veriliyor. Aslında hata zinciri burada başlıyor." diyor o değerli siyasetçimiz, "Demek ki uygun olmayan bir yerde mitinge izin vermek büyük bir hatadır."diyor.

K.KEMAL ANADOL (İzmir)- Taksim başka, orası başka. Ne alakası var!

NİHAT ERGÜN (Devamla) - Sonra bu değerli siyasetçimiz diyor ki: "Bunu o günün emniyet teşkilatı-sözüm ona-kamuoyu bunları görsün diye gevşek davranmış, pasif davranmış polis, müdahale etmemiş ve kamuoyu bunları görsün mantığıyla milyarlarca liralık mal ve canın kaybına seyirci kalması, Valinin deyimiyle, pasif davranması, derhâl görevden uzaklaştırılması için yeter nedendir. İdare ve güvenlik güçleri kendilerinin izin verdiği bu mitingin düzenli yapılmasını, amacından saptırılmamasını, toplantıya katılanların güvenliğini sağlamakla yükümlüdürler. Ciddi demokratik bir ülkede cana, mala kastedilirken futbol maçı izler gibi olayları seyre kalkan polise kimse aferin demez, madalya da vermez. 'Efendi, görevini niçin yapmadın?' diye sorarlar adama." diyor o değerli siyasetçi arkadaşımız. (AK Parti sıralarından "Kim o?" sesleri)

AHMET YENİ (Samsun) - Kim o? Merak ettik.

NİHAT ERGÜN (Devamla) - O değerli siyasetçimizin bir önemli cümlesi daha var bu olayla ilgili: "Günlerdir basında yazılıp söyleniyor, 'Göstericiler, yürüyüşçüler başka yöntemlerle de caydırılabilirdi, geriletilebilirdi.' deniliyor. Güvenlik güçlerinin olanakları, düzeni, becerisiyle övünülüyor. Peki, acaba gaz veya sis bombası, tazyikli su, plastik mermi ve benzeri önleyici yöntemlere niçin başvurulmadığını hiç düşünmüyorlar mı?" (AK Parti sıralarından alkışlar)

KEMAL KILIÇDAROĞLU (İstanbul) - Kimlere karşı yalnız, kimlere karşı?

NİHAT ERGÜN (Devamla) - Değerli arkadaşlar, o gün gaz bombası kullanmak lazım, tazyikli su kullanmak lazım, plastik mermi ve benzeri yeni yöntemleri kullanmak lazım, bugün bunların hepsi yanlış.

KEMAL KILIÇDAROĞLU (İstanbul) - Kimlere karşı kullanıldığı çok önemli.

NİHAT ERGÜN (Devamla) - O gün "Niye kullanmıyorsunuz?" diyor, bugün "Niye kullanıyorsunuz?" diyor.

KEMAL KILIÇDAROĞLU (İstanbul) - Sayın Ergün, kimlere karşı?

NİHAT ERGÜN (Devamla) - Kim bu? Kim? (AK Parti sıralarından "Kim?" sesleri) Sayın Önder Sav, Cumhuriyet Halk Partisi Genel Sekreteri. (AK Parti sıralarından "Ooo!" sesleri, alkışlar)

HASAN ÇALIŞ (Karaman) - Sizin gibi o da değişmiş Başkan!

NİHAT ERGÜN (Devamla) - Şimdiki politika ne? Şimdiki politika ne? Şimdiki politika şu: "Polis bu tür olaylarda gaz bombası kullanmasın." Ne oluyor, öksürük mü yapıyor? (AK Parti sıralarından gülüşmeler)

"Polis bu tür olaylarda tazyikli su kullanmasın." Ne oluyor? Islatıyor mu, üşütüyor mu, ne oluyor?

KEMAL KILIÇDAROĞLU (İstanbul) - Kimlere karşı kullanıldığı çok önemli.

NİHAT ERGÜN (Devamla) - "İllegal örgütlere karşı…"

KEMAL KILIÇDAROĞLU (İstanbul) - Hah! Bravo!

K.KEMAL ANADOL (İzmir) - Ya DİSK var, bu illegal örgüt mü?

KEMAL KILIÇDAROĞLU (İstanbul) - DİSK illegal örgüt mü?

NİHAT ERGÜN (Devamla) - "…polis plastik mermi, cop kullanmasın." Ne oluyor? "Acıtıyor."

K.KEMAL ANADOL (İzmir) - Kardeşim, DİSK illegal örgüt mü? O senin dediğin adamlar illegaldi.

BAŞKAN - Sayın Anadol, rica ediyorum.

NİHAT ERGÜN (Devamla) - Peki, ne yapsın polis, ne yapsın? Düdük mü çalsın? Bu olayları düdük çalarak mı önlesin? Ne yapsın? (AK Parti sıralarından alkışlar)

K.KEMAL ANADOL (İzmir) - Hadi canım sen de! Hastaneye el bombası atıldı. Hastanede illegal mi vardı?

BAŞKAN - Grup Başkan Vekili arkadaşlar…

K.KEMAL ANADOL (Devamla) - İllegal örgüt mü vardı hastanede? Acil serviste illegal örgüt mü vardı?

NİHAT ERGÜN (Devamla) - Onun araştırmasını İçişleri Bakanlığı yapacak.

BAŞKAN - Sayın Anadol, rica ediyorum.

NİHAT ERGÜN (Devamla) - Değerli arkadaşlar, bir değerli politikacımızın daha konuşması var, bir değerli politikacımız: "Birtakım illegal örgütlerin uzun süreden beri 1 Mayıs eylemleri için hazırlık yaptığı kendi yayın organlarında bile yer almıştır. Eğer bunlar önceden istihbar edilememiş ise bu bir gaflettir, eğer bu bilgileri doğru olduğu hâlde gerekli önlemler alınmamışsa bu daha da rahatsız edicidir." diyor. Demek ki istihbarat bilgilerine göre bazı önlemler almak lazımmış. Maalesef ülkemizde 1 Mayıs'ın sancılı olduğu yakın tarihimizde de acı ve kanlı 1 Mayıs'lar yaşanmış olduğu hâlde gerekli önlemlerin alınmadığından şikâyet ediyor Kadıköy'de. "Alsaydınız, mademki istihbarat vardı." diyor

K.KEMAL ANADOL (İzmir) - Arada fark var çok çok! İllegal örgüttü oradakiler. DİSK değil, işçi konfederasyonu değil.

AHMET YENİ (Samsun) - Dinle, dinle!

NİHAT ERGÜN (Devamla) - Sonra "Türkiye'de işçi konfederasyonları yasal prosedürleri yerine getirerek bugünleri kutlamak durumundadırlar." diyor. Demek ki önemli yasal prosedürler. O siyasetçimiz o gün öyle diyor, şimdi de diyor ki:"Yasaların ne önemi var, hepimiz oraya gideriz." diyor, herkesi tahrik ediyor. O gün yasalar önemli, şimdi önemli değil. Aynı milletvekili: "Devlet halkın can ve mal güvenliğini sağlamakla görevli kardeşim. Mademki Kadıköy'de böyle bir şey olmuştur, bu zararlar tazmin edilmelidir." diyor.

KEMAL KILIÇDAROĞLU (İstanbul) - Doğrudur ama devlet sopayla gezmemeli.

NİHAT ERGÜN (Devamla) - Evet, devlet tam da Taksim'de halkın can ve mal güvenliğini sağlamıştır.

Bu değerli siyasetçimiz kim? Benden evvel konuşan Cevdet Selvi. (AK Parti sıralarından alkışlar) Bu siyasetçimiz de o zaman Cumhuriyet Halk Partili değil ama o zaman DSP'li ama şimdi Cumhuriyet Halk Partisi Genel Başkan Yardımcısı olan bir siyasetçi arkadaşımız.

Değerli arkadaşlar, sizin tutumunuz sadece bu olaylarla ilgili de böyle değil, ikircikli bir tutumunuz var bütün bu olaylar karşısında. 2006 Danıştay saldırısında da böyleydi. Orada da bütün olayları nasıl bizim üstümüze yıkmaya çalıştınız. (AK Parti sıralarından alkışlar) Merhum Adnan Menderes'in 60 İhtilalı sonrası idamıyla ilgili tutumunuz da hâlâ ikirciklidir. (AK Parti sıralarından alkışlar) Bunu coşkuyla karşılayanlar var.

K.KEMAL ANADOL (İzmir)- Nereden çıktı bu ya?

KEMAL KILIÇDAROĞLU (İstanbul) - Sayın Başkan, hiçbir hatip olayı saptıramaz, hakkı yoktur, yetkisi de yoktur. (AK Parti sıralarından "Dinle dinle!" sesleri, gürültüler)

BAŞKAN - Sayın Kılıçdaroğlu, bir dakikanızı rica ediyorum.

NİHAT ERGÜN (Devamla) - Değerli arkadaşlar, aslında Deniz Gezmiş olayıyla ilgili tutum da doğru tutum olmamıştır.

KEMAL KILIÇDAROĞLU (İstanbul) - Hatiplerin doğru söyleme görevi vardır, gerçek dışı beyanda bulunamaz.

BAŞKAN - Sayın Kılıçdaroğlu, lütfen, rica ediyorum.

NİHAT ERGÜN (Devamla) - Deniz Gezmiş idamı hak edecek bir suç işleme-

miş olabilir ama Deniz Gezmiş bir millî kahraman da değildir. (AK Parti sıralarından alkışlar) Buradaki konuşmalarda neredeyse millî kahraman ilan edildi.

Hasan Cemal'i okumanızı tavsiye ederim. (CHP sıralarından gürültüler)

BAŞKAN - Lütfen arkadaşlar…

NİHAT ERGÜN (Devamla) - İlhan Selçuk gibi, Doğan Avcıoğlu gibi, Cemal Madanoğlu gibi kişilerin Deniz Gezmiş gibi gençleri kendi devrim ve ihtilal hayalleri için nasıl kullandıklarını çok açık bir şekilde yazmıyor mu? Ama okumuyorsunuz. (AK Parti sıralarından alkışlar) İşte, biraz da o gençlere bu yüzden, onları kullananlar yüzünden yazık olmadı mı? Sonra, onların idamına burada parmak kaldıranları siz Cumhurbaşkanı seçtiniz. (AK Parti sıralarından alkışlar)

Gazeteci İlhan Selçuk da sabaha karşı evinden alınmayı hak etmemiş olabilir, yanlış bir uygulama da yapılmış olabilir, ama gazeteci İlhan Selçuk sütten çıkmış ak kaşık mı? (CHP sıralarından "evet" sesleri, gürültüler)

KEMAL KILIÇDAROĞLU (İstanbul) - Sayın Başkan…

NİHAT ERGÜN (Devamla) - Hâlâ bu yaşında darbeciliğe fikir finansmanı sağlamanın neresi ak kaşıklık? Olur mu böyle bir şey? (AK Parti sıralarından alkışlar, CHP sıralarından gürültüler)

KEMAL KILIÇDAROĞLU (İstanbul) - Sayın Başkan, Parlamentoda bulunmayan bir kişinin Parlamentoda bir milletvekili tarafından suçlanması doğru değildir. (CHP sıralarından sıra kapaklarına vurmalar, AK Parti sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Lütfen arkadaşlar… Arkadaşlar, rica ediyorum.

Sayın Kılıçdaroğlu, lütfen…

NİHAT ERGÜN (Devamla) - Sahi, bir sürü şey söylediniz, siz söyleyince biz dinleyeceğiz, biz söyleyince siz dinlemeyeceksiniz. Olmaz!

BAŞKAN - Sayın Ergün, bir dakika…

NİHAT ERGÜN (Devamla) - Değerli arkadaşlar…

BAŞKAN - Sayın Ergün, bir dakikanızı rica ediyorum.

Değerli arkadaşlarım…(CHP sıralarından sıra kapaklarına vurmalar, AK Parti sıralarından alkışlar)

NİHAT ERGÜN (Devamla) - Ama olmaz! Herkes…

BAŞKAN - Hadi bitirin bakalım! Tamam arkadaşlar... Tamam…

NİHAT ERGÜN (Devamla) - Canım, benim söylediklerim hoşunuza gitmeyebilir. Zaten hoşunuza…

BAŞKAN - Sayın Ergün… Sayın Ergün, bir dakikanızı rica edeyim.

KEMAL KILIÇDAROĞLU (İstanbul) - Sayın Başkan…

BAŞKAN - Arkadaşlar, sevgili arkadaşlarım…
Sayın Kılıçdaroğlu, müsaade eder misiniz?

ŞAHİN MENGÜ (Manisa) - Cevap verme hakkı olmayan insanlara saldırıyor!

BAŞKAN - Bir dakika efendim… Müsaade eder misiniz? Müsaade eder misiniz?
Şayet, Sayın Ergün'ün konuşmasında…

ALGAN HACALOĞLU (İstanbul) - Sözlerinizin nereye gittiğinin farkında değilsiniz!

BAŞKAN - Rica ediyorum… Sayın Hacaloğlu, rica ediyorum.
Şimdi, tecrübeli arkadaşlarımız…

ALGAN HACALOĞLU (İstanbul) - Siyaset tarihini bilmiyorsunuz, ağzınıza geleni söylüyorsunuz, böyle milletvekilliği olmaz!

BAŞKAN - Algan Bey, rica ediyorum.

ŞAHİN MENGÜ (Manisa) - Burada olmayan insanlara saldırıyor!

BAŞKAN - Arkadaşlar, bir sataşma iddiası varsa onu Sayın Hatibin konuşmasından sonra değerlendirmeye alırız ama Sayın Hatibin konuşmasının her cümlesinde "Burada yanlışlık var, siz yanlış söylüyorsunuz, çarpıtıyorsunuz." diye müdahale etme hakkınız yok. Kimsenin yok, benim de yok.

O nedenle, müsaade ederseniz, sayın konuşmacı konuşmasını bitirsin, ondan sonra ben sizin taleplerinizi alırım.

Lütfen oturun şimdi. Rica ediyorum.

KEMAL KILIÇDAROĞLU (İstanbul) - Sayın Başkan…

BAŞKAN - Lütfen oturun arkadaşım.

KEMAL KILIÇDAROĞLU (İstanbul) - Sayın Başkan, sizin söylediklerinize aynen katılıyorum.

BAŞKAN - Bir dakika…

KEMAL KILIÇDAROĞLU (İstanbul) - Ama Parlamentoda olmayan ve kendisini savunamayacak konumda olan bir kimseye…

BAŞKAN - Tamam efendim, onların hepsini konuşuruz. Lütfen, efendim. Buyurun efendim. (CHP sıralarından gürültüler)
Rica ediyorum arkadaşlar… Tamam, tamam.

KEMAL KILIÇDAROĞLU (İstanbul) - Herkes haddini bilmeli Parlamentoda.

AKİF EKİCİ (Gaziantep) - Ülkeyi parsel parsel satıp konuşamazsınız burada böyle.

BAŞKAN - Arkadaşlar, rica ediyorum.

AKİF EKİCİ (Gaziantep) - Sat ülkeyi parsel parsel, sonra konuş…

BAŞKAN - Lütfen…
Sayın Ergün, buyurunuz efendim.

NİHAT ERGÜN (Devamla) - Değerli arkadaşlar, benim sözlerim burada olmayan şahıslarla ilgili değil.

BAŞKAN - Sayın Ergün, lütfen toparlayın.

NİHAT ERGÜN (Devamla) - Benim sözlerim siyasi partilerin tutumuna ilişkin bir konudur. (CHP sıralarından gürültüler)

AKİF EKİCİ (Gaziantep) - Adam gibi konuş burada!

MUSTAFA ELİTAŞ (Kayseri) - Sayın Başkan, Grup Başkan Vekilleri varken ne yapıyor bunlar?

BAŞKAN - Rica ediyorum… (CHP sıralarından gürültüler)
Lütfen oturun… Lütfen oturun. Rica ediyorum. Rica ediyorum arkadaşlar.

NİHAT ERGÜN (Devamla) - Sözlerimin sonuna geliyorum.

BAŞKAN - Bir dakika…
Sayın Ergün, toparlayın lütfen.

YAŞAR AĞYÜZ (Gaziantep) - Toparlayamazsın ki, dağıttın.

NİHAT ERGÜN (Devamla) - Sözlerimin sonuna geliyorum.
Değerli arkadaşlar, Hükümet hakkında, Başbakan hakkında gensoru veriyorsunuz. Bizi Türkiye'yi diktatörlüğe götürmekle suçluyorsunuz.

YAŞAR AĞYÜZ (Gaziantep) - Gensoru hakkında konuş.

NİHAT ERGÜN (Devamla) - Yani, birçok başka işlerle suçluyorsunuz, ama biz de bunlara cevap veriyoruz. Çok kişi konuştu. Rica ederim. Öyle şey olmaz. (AK Parti sıralarından alkışlar, CHP sıralarından gürültüler)

ALİ KOÇAL (Zonguldak) - Sayın Başkan…

BAŞKAN - Lütfen… Sayın Koçal… Lütfen arkadaşlar…

NİHAT ERGÜN (Devamla) - Değerli arkadaşlar, işiyle, emeğiyle geçinen insan ile illegal örgüt mensuplarını kimsenin birbiriyle karıştırmaya hakkı yoktur. İşçilerimiz, elli sekiz vilayette "Emek ve Dayanışma Günü" olarak 1 Mayıs'ı huzur ve kardeşlik içinde kutlamıştır.

K.KEMAL ANADOL (İzmir) - Sen karıştırdın ya!

ALİ KOÇAL (Zonguldak) - Size lanet ettiler her yerde.

NİHAT ERGÜN (Devamla) - AK Parti ve Hükümetlerinin ise işçi ve emek konusunda yaptıkları çok açıktır. Başbakanımızın 29 Nisan tarihli konuşmasını okumanızı size tavsiye ederim. O konuşmadan bölümler ben de konuşmama almıştım, ancak, o kadar çok zamanımı çaldınız ki, onlara fırsat kalmadı.

ERGÜN AYDOĞAN (Balıkesir) - Çalmak size yakışır!

NİHAT ERGÜN (Devamla) - 1 Mayıs'a bakışımızı da o konuşmada son derece güzel bir şekilde özetlemiştik ve yaptıklarımızı, yapacaklarımızı o konuşmamızla çok veciz bir şekilde ortaya koymuştuk. İşçi kardeşlerimiz, Türkiye toplumu, beş altı yıldır AK Parti İktidarının işçiler için ne yaptığını, emekçi-

ler için ne yaptığını çok yakından bilmektedir. Bundan sonra ne yapacağını da çok yakından bilmektedir.

KEMAL KILIÇDAROĞLU (İstanbul) - Emekçilere "ayak takımı" dediniz, daha ne diyeceksiniz!

NİHAT ERGÜN (Devamla) - İşte şimdi bu gensorudan sonra-çok farklı tartışmalar yapıyoruz ama-istihdam paketini konuşacağız. Yeni daha, yeni… İstihdam paketini konuşacağız.

ABDULLAH ÖZER (Bursa) - Sendikalı olduğu için Susurluk'ta işten atılan işçileri işe aldırın!

NİHAT ERGÜN (Devamla) - Yeni, yatırımlarla ilgili, yatırım teşvikleriyle ilgili kanunları yeni konuştuk. Bütün bunların…

ABDULLAH ÖZER (Bursa) - Madem işçilerin yanındasınız, sendikalı olduğu için Susurluk'ta işten atılan işçileri tekrar işe aldırın!

BAŞKAN - Lütfen arkadaşlar, lütfen.

NİHAT ERGÜN (Devamla) - Böylesine bir yaklaşıma yasa dışı ve popülist bir karşılık verilmemeliydi. Gensoru gibi çok önemli bir denetim yolu bu kadar ucuza harcanmamalıydı.

Tekrar ediyorum: Başbakana gensoru vermek, bir hükümet devirme girişimidir ve çok ciddi bir iştir. Tek sayfalık içi boş iddialarla hükümet düşürmek mümkün değildir, olsa olsa sizin iddialarınız düşer. (AK Parti sıralarından alkışlar) Bu boş iddiaları burada yüce Parlamentonun ve yüce milletimizin vaktini çalmak için getirdiniz. Eminim bundan sonra bu konularda daha dikkatli olursunuz. (CHP sıralarından gürültüler)

BAŞKAN - Arkadaşlar…
Sayın Ergün, bitirin lütfen.

NİHAT ERGÜN (Devamla) - Değerli arkadaşlar, Adalet ve Kalkınma Partisi Grubunun böylesine boş iddiaları destekleme ve böylesine boş iddialarla Türkiye'mizin gündemini meşgul etme imkânı yoktur.

MALİK ECDER ÖZDEMİR (Sivas) - Çalmaktan başka bir şey bilmiyor musunuz?

NİHAT ERGÜN (Devamla) - Son olarak, Sayın Şandır'ın söylemiş olduğu bir konuya işaret edeceğim.

MALİK ECDER ÖZDEMİR (Sivas) - Çalmak, çalmak…

NİHAT ERGÜN (Devamla) - Sayın Şandır diyor ki: "Bu işlerde sorumlu Hükümettir, ikna edemedi sendikaları." Bazılarının ikna olmaya niyeti var mıydı Sayın Şandır?

MEHMET ŞANDIR (Mersin) - Edeceksiniz efendim!

NİHAT ERGÜN (Devamla) - Görmek istemeyenden daha kör, duymak istemeyenden daha sağır, anlamak istemeyenden daha anlayışsız kim olabilir ki, kim? (AK Parti sıralarından alkışlar)

Çok kıymetli arkadaşlar, bir aydır 1 Mayıs'ı konuştuk. Umarım bu son konuşma olur.

ERGÜN AYDOĞAN (Balıkesir) - Daha çok konuşacağız!

NİHAT ERGÜN (Devamla) - Baştan da söyledim, Türkiye'nin 1 Mayıs'tan, bir ay boyunca konuşacak daha önemli işleri var ve gelin, şu hadiseden sonra o önemli işleri konuşalım ve bütün milletimize hayır getirecek işlerin peşinde olalım.

Bu Parlamentonun işi budur, bu Parlamento bunu yapmalıdır diyor, hepinizi saygıyla, sevgiyle selamlıyorum. (AK Parti sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ediyorum Sayın Ergün.

K.KEMAL ANADOL (İzmir) - Sayın Başkan…

BAŞKAN - Sayın Anadol, buyurun.

K.KEMAL ANADOL (İzmir) - Sayın Başkanım, ben sadece merhum Menderes'in idamından Cumhuriyet Halk Partisini sorumlu tutan anlayışla ilgili, iddiayla ilgili…

BAŞKAN - O sizi söylemedi…

K.KEMAL ANADOL (İzmir) - Sadece…

BAŞKAN - Sizi söylemedi, hayır…

K.KEMAL ANADOL (İzmir) - Cumhuriyet Halk Partisini söyledi, beni değil.

BAŞKAN - Hayır, hayır… Sizi söylemedi.

K.KEMAL ANADOL (İzmir) - Tutanaklara bakın. Hayır…

MUSTAFA ÖZYÜREK (Mersin) - "Cumhuriyet Halk Partisi sorumlu." dedi.

BAŞKAN - Yani Cumhuriyet Halk Partisini söylemedi.

K.KEMAL ANADOL (İzmir) - Ne söyledi peki? Adnan Menderes'le ilgili kimi kastetti? Kimi kastetti?

BAŞKAN - Cumhuriyet Halk Partisini kastetmedi.

K.KEMAL ANADOL (İzmir) - "Sizin bu anlayışınız…" dedi.

BAŞKAN - En azından ben öyle anladım ama…

K.KEMAL ANADOL (İzmir) - Tamam…

BAŞKAN - Zabıtları getireyim bakayım Sayın Anadol.

K.KEMAL ANADOL (İzmir) - Yanlış… Efendim, 2 dakika izin verin. Olur mu?

BAŞKAN - Ama, yani, sizi kastetmediğinden ben eminim.

K.KEMAL ANADOL (İzmir) - Ağır bir itham altında kalıyoruz. Hayır… Ağır bir itham altında kalıyoruz. Cumhuriyet Halk Partisini sorumlu tuttu.

BAŞKAN - Cumhuriyet Halk Partisini kastet…

KEMAL KILIÇDAROĞLU (İstanbul) - Hayır efendim…

BAŞKAN - Sayın Ergün… Sayın Ergün…

K.KEMAL ANADOL (İzmir) - Olur mu böyle şey canım? Ona niye soruyorsunuz?

BAŞKAN - Bir dakikanızı rica edeyim. Lütfen… Sizin kastınız…

K.KEMAL ANADOL (İzmir) - Hürriyet Partisini mi kastettiniz yoksa?

BAŞKAN - Hayır… "Menderes'in asılmasından coşku duyanlar." diye siz Cumhuriyet Halk Partisini mi kastettiniz?

K.KEMAL ANADOL (İzmir) - Kimi kastetti? Söylesin.

NİHAT ERGÜN (Kocaeli) - Efendim, Cumhuriyet Halk Partisinden… (CHP sıralarından gürültüler)

BAŞKAN - Peki…
Sayın Selvi… (CHP sıralarından gürültüler)
Bir dakikanızı rica edeyim.
Sayın Selvi, siz, Sayın Ergün'ün okuduğu sözlerin size ait olmadığını mı söylüyorsunuz? Onun için mi söz istiyorsunuz?

M.CEVDET SELVİ (Kocaeli) - Çarpıtılmıştır.

MUSTAFA ELİTAŞ (Kayseri) - Tutanaklardan istenebilir Sayın Başkan.

M.CEVDET SELVİ (Kocaeli) - Tutanakları şimdi getirin…

MUSTAFA ELİTAŞ (Kayseri) - Tutanaklardan okudu Sayın Başkanım. gürültüler)

K.KEMAL ANADOL (İzmir) - Sayın Başkan, benim başvurum ne oldu?

BAŞKAN - Arkadaşlar, kendisi üç dakika rica etti, ben de üç dakika verdim, yani siz niye itiraz ediyorsunuz ki?

MUSTAFA ÖZYÜREK (Mersin) - Sayın Anadol'un söz hakkı var.

BAŞKAN - Buyurun Sayın Selvi.

ALİ KOÇAL (Zonguldak) - Yahu, konuşmamızdan niye korkuyorsunuz arkadaşlar? Konuşalım bakalım.

VI.- SATAŞMALARA İLİŞKİN KONUŞMALAR
1.- Kocaeli Milletvekili M. Cevdet Selvi'nin, Kocaeli Milletvekili Nihat Ergün'ün, 1996 yılında yapmış olduğu bir konuşmayı çarpıttığı gerekçesiyle konuşması

M.CEVDET SELVİ (Kocaeli) - Sayın Başkan, çok teşekkür ederim.
Biraz önce Grup Başkan Vekili-iktidar partisinin-değerli arkadaşım öylesine elmayla armudu birbiriyle karıştırdı ki… (AK Parti sıralarından gürültüler) 1996 yılında…

BAŞKAN - Lütfen dinleyin arkadaşlar.

NİHAT ERGÜN (Kocaeli) - Sen 96'da elmaydın, şimdi armut mu oldun? (AK Parti sıralarından gülüşmeler)

M.CEVDET SELVİ (Devamla) - İşte sen!

Kadıköy'deki 1 Mayıs'la ondan sonraki, hele bu son 1 Mayıs'ı mukayese etmek kadar yanlışlık olamaz. Neden, neden, neden? (AK Parti sıralarından gürültüler)

Değerli arkadaşlarım, o günkü İktidar ve o gün İstanbul Valisi, 1 Mayıs'ta, bırakıp gezmeye gitti.

K.KEMAL ANADOL (İzmir) - Marmaris'e gitti, Marmaris'e.

M.CEVDET SELVİ (Devamla) - Marmaris'e gitti. Vali Muavini oralarda bulunmadı, Emniyet Müdürü kaçtı ve sonuç olarak, orada özellikle provokasyona zemin hazırlandı. Ama o günkü İktidar, bu konuyla ilgili, o ışıkların kırıldığı, o çimlerin çiğnendiği günde Meclis araştırması verildi ve sorumlu davrandı. Bu yanlışlar olmasın diye Vali derhâl görevinden alındı. Ayrıntılı bir biçimde Meclis araştırmasında, bu ve benzeri olaylar tekrar yaşanıp acı duyulmasın diye önlemler ortaya kondu ve Vali görevden alındı. Orada…(AK Parti sıralarından gürültüler)

AHMET YENİ (Samsun) - Şimdiki Vali görevindeydi.

BAŞKAN - Arkadaşlar, lütfen dinleyin.

M.CEVDET SELVİ (Devamla) - Şimdiki Valiyi tabii ki Sayın Başbakan teşvik edip hâlâ savunduğu için yerinde kalıyor. O gün önlem alınmıştı.

METİN KAŞIKOĞLU (Düzce) - Başarılı olmuştur!

BAŞKAN - Lütfen… Lütfen…

M.CEVDET SELVİ (Devamla) - Bakınız, o araştırma komisyonunda, vali, sahte bir kâğıtla kendisinin belirli bir saatte İstanbul'da olduğunu söyledi. Araştırma komisyonu İstanbul'da olmadığını açık seçik ortaya koydu, görevden alındı. Ama bizim şu yapılan 1 Mayıs, hata, eksik… Eğer uzlaşma sağlansaydı en ufak bir şey olmayacaktı, dünyaya rezil olmayacaktık, Türkiye'de bir barış ve kardeşliğin açılımı olacaktı. Bu fırsatı kaçırdığı için rahatsızız. 96 yılında, o Valiye, oradaki Emniyet Müdürüne, Vali Muavini de bırakıp gittiği için ona,

o günkü Hükümet gereken yaptırımı uygulamıştır, sizin gibi daha fazla ileriye dönük teşvik etmemiştir.

Eğer merak eden varsa benim çizgimi, tutarlılığımı, Meclis tutanaklarında hazırdır. (AK Parti sıralarından gürültüler)

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Teşekkür ediyorum Sayın Selvi.

M.CEVDET SELVİ (Devamla) - Hepsini beraber okuyun.

BAŞKAN - Teşekkür ediyorum Sayın Selvi.

M.CEVDET SELVİ (Devamla) - 1 Mayıs 96 ile 2008'i mukayese etmek mümkün değildir.

BAŞKAN - Sayın Selvi, teşekkür ediyorum.

M.CEVDET SELVİ (Devamla) - Eğer siz de valiyi görevden alırsanız, Emniyet Müdürüne gereken cezayı verirseniz…

BAŞKAN - Sayın Selvi… Sayın Selvi…

M.CEVDET SELVİ (Devamla) - … size de ancak teşekkür ederiz.

MUSTAFA ELİTAŞ (Kayseri) - Kurallara uymamak alışkanlık hâline gelmiş.

BAŞKAN - Sayın Selvi…

M.CEVDET SELVİ (Devamla) - İstismara lüzum yoktur. (CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Sayın Selvi…

AHMET TAN (İstanbul) - Sayın Başkan…

BAŞKAN - Bir dakika…

HASİP KAPLAN (Şırnak) - Sayın Başkan…

BAŞKAN - Bir dakikanızı rica edeyim.

MUSTAFA ELİTAŞ (Kayseri) - Sayın Başkan…

BAŞKAN - Bir dakika arkadaşlar… Bir dakika arkadaşlar…

HASİP KAPLAN (Şırnak) - Sayın Başkan, Sayın Grup Başkan Vekili hiç yeri yokken…

BAŞKAN - Bir dakika…

HASİP KAPLAN (Şırnak) - Sayın Başkan, bir kelime buradan söyleyeyim…

BAŞKAN - Hayır, bir dakika… Hasip Bey, bir dakikanızı rica edeyim. Ahmet Bey, bir dakikanızı rica edeyim.

HASİP KAPLAN (Şırnak) - … hiç gereği yokken bu gensoruyla, "Deniz Gezmiş bir millî kahraman değildir." dedi. Deniz Gezmiş bir devrimcidir, bir halk kahramanıdır. (Gürültüler)

BAŞKAN - Sayın Kaplan… Sayın Kaplan…

HASİP KAPLAN (Şırnak) - Siz, darbelerin astığı insanlara bu Mecliste hakaret edemezsiniz!

BAŞKAN - Sayın Kaplan, size söz vermedim ben.

HASİP KAPLAN (Şırnak) - Özür dilemek zorundasınız!

BAŞKAN - Size söz vermedim. Buyurun, buyurun lütfen…

HASİP KAPLAN (Şırnak) - Sayın Başkan, buna hakkı yok.

BAŞKAN - Buyurun lütfen…

HASİP KAPLAN (Şırnak) - Kimse ölen bir insanın arkasından hakaret edemez.

BAŞKAN - Ee canım, yani siz söylediğiniz zaman sizin hakkınız oluyor da başkası söylediği zaman niye o hak olmuyor?

HASİP KAPLAN (Şırnak) - Ama hakaret edemezsiniz!

BAŞKAN - Rica ediyorum arkadaşlar, birbirinize tahammül etmeyi bilin. Rica ediyorum.

K.KEMAL ANADOL (İzmir) - Sayın Başkan…

BAŞKAN - Sayın Anadol…

K.KEMAL ANADOL (İzmir) - Evet…

BAŞKAN - Niçin? Tam net anlayabileceğim şekilde söyler misiniz lütfen.

K.KEMAL ANADOL (İzmir) - Efendim, çok net söylüyorum, Grup Başkan Vekili arkadaşımın da itiraz edeceğini sanmıyorum. Cumhuriyet Halk Partisini kastederek "Siz bu tutumunuzla Adnan Menderes'in idamına da sebep oldunuz. Bu tutumunuzu… "

KEMALETTİN AYDIN (Gümüşhane) - Millet biliyor, millet.

ÖZNUR ÇALIK (Malatya) - "Tutumunuzla" demedi.

K.KEMAL ANADOL (İzmir) - Ne söyledi?

BAŞKAN - Arkadaşlar, rica ediyorum…

K.KEMAL ANADOL (İzmir) - Kimi söyledi?

BAŞKAN - Sayın Anadol…

K.KEMAL ANADOL (İzmir) - Hürriyet Partisini mi kastetti? Hangi partiyi kastetti?

BAŞKAN - Sayın Anadol, ben öyle anlamadım. Ama bir yanlış anlamaya meydan vermemek için, size iki dakika içerisinde bir açıklama yapmak için söz veriyorum; buyurunuz. (CHP sıralarından alkışlar)

2.- İzmir Milletvekili K. Kemal Anadol'un, Kocaeli Milletvekili Nihat Ergün'ün, konuşmasında partisine sataşması nedeniyle konuşması

K.KEMAL ANADOL (İzmir) - Sabrınızı suiistimal etmeyeceğim Sayın Başkan.

Şimdi evvela, bu tür güncel tartışmaların, tarihin derinliklerine giderek, tarihi çarpıtmalarla sulandırılmamasını diliyorum.

Doğum tarihine baktım Sayın Nihat Ergün'ün, 1962. 1962'de, Menderesmerhum-idam edildiğinde siz dünyaya yeni gelmiştiniz ve bir yaşındaydınız.

(AK Parti sıralarından gürültüler)

Şimdi, tarih bilir ki, merhum Menderes'in oğlu Sayın Aydın Menderes bilir ki, Menderes'in idamını önlemek için o zamanki Cumhuriyet Halk Partisinin Genel Başkanı İsmet İnönü kapı kapı dolaşmış, son ana kadar bu idamı…(AK Parti sıralarından gürültüler)

Cehalet… Bağırmayın…

BAŞKAN - Lütfen arkadaşlar…

K.KEMAL ANADOL (Devamla) - Cehalete bakın arkadaşlar… Tutanaklara geçsin bu gürültünüz, cehalet sesleri bunlar, cehalet. (AK Parti sıralarından gürültüler) Cehalet…

BAŞKAN - Arkadaşlar, rica ediyorum… Lütfen arkadaşlar, rica ediyorum… Lütfen.

K.KEMAL ANADOL (Devamla) - Bu tür tarihî gerçeklerden haberi olmayan bir topluluğa hitap ettiğim için üzgünüm aynı zamanda. (CHP sıralarından alkışlar, AK Parti sıralarından gürültüler)

AHMET YENİ (Samsun) - Sayın Başkan…

BAŞKAN - Siz Genel Kurula hitap ediyorsunuz Sayın Anadol.

K.KEMAL ANADOL (Devamla) - Cumhuriyet Halk Partisi, ne Adnan Menderes'in ne Deniz Gezmiş'in, hiçbir siyasi idamın yanında olmamıştır ama biz, taa 60'ların hesabını soruyor bizden, vermeye hazırız. Biz sorduğumuz vakit, lütfen "Biz gömlek değiştirdik." mazeretine kapılıp kıvırtmayın.

Teşekkür ederim. (CHP sıralarından alkışlar, AK Parti sıralarından gürültüler)

BAŞKAN - Teşekkür ederim.

AHMET TAN (İstanbul) - Sayın Başkan…

BAŞKAN - Sayın Tan… (Gürültüler)

AHMET TAN (İstanbul) - Efendim, ben söz istemiyorum.

BAŞKAN - Arkadaşlar, lütfen, duyamıyorum.

AHMET TAN (İstanbul) - Sayın Başkan, ben söz istemiyorum. Eğer uygun görürseniz bir cümlenin tavzih edilmesini istiyorum. Sayın AKP Grup Başkan Vekili, Sayın İlhan Selçuk'la ilgili çok açık ve net olarak "darbe teşvikçisi" ifadesini kullandı. Ben, bu biçimde itham ettiği Başyazarın gazetesinde gazeteci olarak yirmi yıla yakın orada görev yapmış bir kişi olarak onları da burada temsil etmek durumundayım. O yüzden, Sayın Sözcünün İlhan Selçuk'la ilgili kullandığı "darbe teşvikçisi" ifadesini tavzih etmesini, geri almasını istiyorum.

BAŞKAN - Zabıtlara geçti Sayın Tan. Teşekkür ederim.

AHMET TAN (İstanbul) - Geçti ama… (AK Parti sıralarından gürültüler)
Sayın Başkan, biraz evvel kendiniz ifade buyurdunuz, "Birbirimize tahammül etmeyi öğreneceğiz." dediniz.

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Tan.

AHMET TAN (İstanbul) - Türk basınının önemli ve en kıdemli yazarlarından birisinin taburcu olduğu bir günde kendisine "Geçmiş olsun" demek yerine böyle bir ifade kullanmasını doğrusu ayıp karşılıyorum.

BAŞKAN - Zabıtlara geçti Sayın Tan.
Teşekkür ederim Sayın Tan.

AHMET TAN (İstanbul) - Tavzih etmesi gerekir. (AK Parti sıralarından gürültüler)

BAŞKAN - Sayın Tan, Sayın Selçuk'la ilgili "Erken saatte gözaltına alınması yanlış olabilir." dedi, benim takip ettiğim kadarıyla.

MUSTAFA ÖZYÜREK (İstanbul) - Sayın Tan'ı duyamıyoruz, söz verseniz de duysak Sayın Başkan. Kürsüye gelse de duysak Sayın Başkan, biz anlayamıyoruz, ne söylüyor?

AHMET TAN (İstanbul) - Hayır, bu "Darbe teşvikçisi" sözü… Bu yargıya da müdahaledir.

BAŞKAN - Sizin sözleriniz zabıtlara geçti.
Teşekkür ediyorum Sayın Tan.

AHMET TAN (İstanbul) - Peki, yalnız, bunun çirkin bir bühtan olduğunu da söylemek isterim.

OKTAY VURAL (İzmir) - Sayın Başkanım…

BAŞKAN - Sayın Vural, siz de mi söz istiyorsunuz?

OKTAY VURAL (İzmir) - Sayın Başkan, önce dinleyin, sonra…
Sayın Grup Başkan Vekilimiz konuşurken… (Gürültüler)

BAŞKAN - Arkadaşlar, lütfen dinleyin. Duyamıyorum konuşan arkadaşları. Çok rica ediyorum. (Gürültüler)
Arkadaşlar, lütfen…

OKTAY VURAL (İzmir) - Sayın Başkanım, Sayın Grup Başkan Vekilimiz konuştuğu zaman bir dakika otuz altı saniye geçti "Sabrımı istismar ettiniz." dediniz. Ama dört buçuk dakika geçti; sizin o sabrınızın aslında istismar edilip edilmediği konusunda bir söze ihtiyaç vardı, onu kullanmadınız. Şimdi kullanırsanız zannederim telafi etmiş olursunuz.

BAŞKAN - Hayır, hayır…

MUSTAFA ÖZYÜREK (İstanbul) - Başkanın sabrı partilere göre değişiyor arkadaşlar.

BAŞKAN - Sayın Ergün konuşması gereken yirmi bir dakikadan daha az konuştu. Biraz tartışmalar sebebiyle durdu burada, ondan sonra da üç dört dakika da…

OKTAY VURAL (İzmir) - Efendim, lütfen mazeret aramayınız.

BAŞKAN - Hayır, hayır. Yok, yok. Ben haksızlık yapmam arkadaşlar.

AHMET TAN (İstanbul) - Efendim, o yirmi bir dakikanın bir dakikasında o hakareti geri alması gerekirdi.

V.- GENSORU (Devam)
A) ÖN GÖRÜŞMELER (Devam)

1.- Cumhuriyet Halk Partisi Grubu Adına Grup Başkan Vekilleri Ankara Milletvekili Hakkı Suha Okay, İstanbul Milletvekili Kemal Kılıçdaroğlu ve İzmir Milletvekili K. Kemal Anadol'un, 1 Mayıs kutlamalarının Taksim'de yapılmasını engelleyerek toplantı ve gösteri yürüyüşü hakkını ihlal ettiği, güvenlik güçlerini orantısız güç kullanmaya teşvik ettiği, bu tutumuyla toplumsal barışı tehlikeye atarak şiddet görüntülerinin ortaya çıkmasına neden olduğu iddiasıyla

BAŞKAN - Bakanlar Kurulu adına Sayın Beşir Atalay, İçişleri Bakanı. Buyurun efendim. (AK Parti sıralarından alkışlar)

İÇİŞLERİ BAKANI BEŞİR ATALAY (Ankara) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Cumhuriyet Halk Partisi tarafından verilen gensoruya ilişkin olarak Hükümetimizin görüşlerini açıklamak üzere söz almış bulunuyorum. Sözlerimin başında hepinizi saygılarımla selamlıyorum.

Ama önce 9 Mayıs 2008 tarihinde Hakkâri Şemdinli Aktütün 13. Jandarma Sınır Bölük Komutanlığına PKK terör örgütü mensuplarınca yapılan saldırı sonucu şehit olan 6 vatan evladımızı rahmetle anıyor, ailelerine ve halkımıza başsağlığı diliyorum.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; gerçekten, bugün 13 Mayıs ve biz hâlen 1 Mayıs'ı konuşuyoruz. Aslında, 1 Mayıs'la ilgili, çok önceden de başlayarak ve sonrasında da söylenmedik hiçbir söz kalmadı. Daha geçen salı günü, ben, bizzat, bu yüce çatının altında, gündem dışı konuşmalara cevap vermek üzere söz aldım, tam yirmi beş dakika yüce Meclisimizi bilgilendirdim. Fakat, ısrarla bu konu tekrar gensoru hâline getirildi. Aslında, şöyle düşündüğümüzde-burada da ifade edildi-bir yönden de, bir Başbakan için gensoru vermek, Mecliste çok ciddi bir iştir, çok olağanüstü bir durumla ancak söz konusu olabilir. Yani, gensoruyu, bu şekilde, üzerinde her şey konuşulduktan sonra, Mecliste, ilgili bakanın, ilgili arkadaşların ve gruplar da üzerinde her türlü bilgilendirme yapıldıktan sonra tekrar gensoruya dönüştürülmesi, bir anlamda gensorunun itibarını da düşürmüştür diyebiliriz. Aslında, bu gensoru, bir yönden bakıldığında, Hükümete, niye görevinizi iyi yaptınız yahut görevinizi yaptınız, diye veriliyor.

Değerli arkadaşlar, ben, samimiyetle şunu söylüyorum, bakın, bir İçişleri Bakanı olarak: Burada, 1977 yılının 1 Mayıs'ı konuşuldu, 1996 yılının 1 Mayıs'ı konuşuldu ve ben şükrediyorum, ölülerin olduğu, canlar verilen, ağır yaralıların olduğu, bütün mağazaların, iş yerlerinin tahrip edildiği bir 1 Mayıs'ın muhatabı olarak huzurunuzda değilim. Doğrudur, arzu etmediğimiz, hepimizi üzen bazı görüntüler olsa da, bir anlamda kimsenin burnunun kanamadığı, can vermediğimiz, büyük yaralıların olmadığı 1 Mayıs üzerinde burada huzurunuzdayım, onun için de gerçekten kendimi şanslı sayıyorum ve bununla da gurur duyuyorum. (AK Parti sıralarından alkışlar)

MUHARREM İNCE (Yalova) - Bravo, Türkiye gurur duyuyor seninle(!)

İÇİŞLERİ BAKANI BEŞİR ATALAY (Devamla) - Sayın Başkan, değerli

milletvekilleri; aslında, 1 Mayıs öncesine ilişkin, sonrasına ilişkin araştırmalar da yapılıyor; bunların bir kısmı adliyeye intikal etti, bir kısmı idari soruşturmalar içinde devam ediyor. Yani bu sonuçlandırılmış da değil.

Ama şunu da konuşmamın başında iki cümleyle ifade etmek istiyorum izninizle: Zaman zaman konuşmalarda AK Parti Hükümeti için "âdeta otoriterleşmeyi geliştiren", "polis devleti görüntüsü veren" gibi suçlamalar da oluyor. Tabii bunu hiçbir aklı başında vatandaşımız söyleyemez. AK Parti olarak biz, Hükümet olduğumuz günden bugüne, demokratikleşmeyi derinleştirmek, bunu âdeta kültürümüz hâline getirmek, ifade özgürlüğünü yaygınlaştırmak, toplantı ve gösteri yürüyüşünü kolaylaştırmak için nice yasal düzenlemeler yaptık ve bu alanda gerçekten çok önemli adımlar attık. AK Partiyi bunun aksi şekilde suçlamak bir insafsızlık olur diye düşünüyorum.

ALİ KOÇAL (Zonguldak) - Dokunulmazlıklar ne oldu?

İÇİŞLERİ BAKANI BEŞİR ATALAY (Devamla) - Ama şunu da biliyoruz: Toplumlar kamu düzeni içinde yaşarlar. Güvenlik ve özgürlük hassas bir dengedir ve o düzeni sağlaması için bu dengeyi iyi kurmanız gerekir. Ben bu Bakanlığa geldiğim günden beri bunu ifade ediyorum. Güvenlik ve özgürlük dengesi bizim en hassas konumuzdur ve güvenlik birimlerimizde de eğitimimizde bunun üzerinde gerçekten çok duruyoruz ve bu yönde önemli mesafe alındı ve daha da alacağız.

Ama ben bugünkü konuşmamda-tabii burada siyasi boyutları olarak grup başkan vekillerimizin, değerli partilerin temsilcilerinin konuşmaları oldu- süreci şöyle kısaca bir özetlemek istiyorum müsaadenizle. Ne oldu 1 Mayıs öncesi? Biz ne yaptık Hükümet olarak? Sendikalarımız ne yaptı? Güvenlik birimlerimiz ne yaptı? Bunların da hem yüce Meclis tarafından hem vatandaşlarımız tarafından iyi bilinmesi gerekiyor.

Bir defa, Anayasa'mızda toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkı temel haklardan birisidir. Biz de bunu kolaylaştırmak için bugüne kadar her çabayı gösterdik. Ama bunun kullanılması, 2911 sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu ve bu Kanun'un çerçevesinde düzenlenen Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanununun Uygulanmasına Dair Yönetmelik ile düzenlenmiştir değerli arkadaşlar. Bu Kanun'a ve Yönetmelik'e göre, il ve ilçelerde hangi meydan, yol ve açık yerlerde toplantı ve gösteri yürüyüşü yapılacağı, toplanma ve dağılma yerleri, izlenecek güzergâhlar mülki makamlarca mevzuatta yazılı ilkeler çerçevesinde belirlenmekte ve önceden ilan edilmektedir.

ALİ KOÇAL (Zonguldak) - Bakanlarınız sizi dinlemiyor, sohbet ediyorlar.

İÇİŞLERİ BAKANI BEŞİR ATALAY (Devamla) - Toplantı ve gösteri

yürüyüşü yapmak isteyenler bu esaslar çerçevesinde talepte bulunmakta ve kendilerine bu alanlar tahsis edilmektedir. Yasal çerçevede yapılan bütün toplantı ve gösteri yürüyüşleri için bu prosedür yerleşmiştir, uygulanmaktadır ve hiçbir sorun yoktur ve bu yolu izleyen herkes için ülke genelinde de hiçbir sıkıntı yaşanmamaktadır.

Şunu da ifade edeyim: 2008 1 Mayıs kutlamalarıyla ilgili ülkemizin hiçbir yerinde sorun yaşanmamıştır. İstanbul bunun dışındadır. Ankara'da küçük bir olay yaşanmıştır. Onu da Grup Başkan Vekilimiz biraz önce-özelliğini- ifade etti. Ülkemizin her köşesinde 1 Mayıs âdeta şenlikle, şölenle kutlanmıştır. Hiçbir yerde izin verilmeme, alan tahsis etmeme diye bir olay olmamıştır. İstanbul'da da izin istenseydi alan tahsis edilecekti kendilerine, güvenlik tedbiri alınacaktı.

SELAHATTİN DEMİRTAŞ (Diyarbakır) - İzin değil Sayın Bakan, izin yok.

İÇİŞLERİ BAKANI BEŞİR ATALAY (Devamla) - Biz, gerçekten, Hükümet olarak, bu 1 Mayıs'ın âdeta bayram havasında kutlanması için elimizden geleni yapmaya çalıştık bakın. Biraz önce ifade edildi, "Karşılıklı ikna edilinmedi.", "Görüşmeler olmadı." gibi; o ayrıntıyı biraz vermek istiyorum. Bir defa, Hükümet olarak ne yaptık? Her şeyden, önce 1 Mayıs'ın coşku içinde kutlanması için, 12 Eylülden bugüne kadar ilk defa AK Parti Hükümeti bu meseleyi gündemine alıyor ve 1 Mayıs'ı "Emek ve Dayanışma Günü" olarak ilan ediyoruz. İlk defa 1 Mayıs "emek" kavramıyla buluşmuştur bakın Türkiye'de. Daha önce de "emek" kavramı kullanılmamıştır, 1980'e kadar başka isimle, "Bahar Bayramı" olarak 1 Mayıs kutlanmıştır ve Çalışma Bakanlığımızla birlikte Türkiye'de 1 Mayıs'ın coşku içinde ve huzur içinde kutlanması için her tedbir alınmıştır, valiliklerimize genelgeler gönderilmiştir. Türkiye'de 1 Mayıs Emek ve Dayanışma Günü, elli sekiz ilimizde seksen dokuz yasal etkinlikle kutlanmıştır. Benim elimde uzun bir liste var-bakın, 100 binin üzerinde insan katılmıştır-burada Ankara başta olmak üzere Antalya, Artvin, Balıkesir, Batman, Bitlis, bütün illerimizde birkaç bin kişinin katıldığı toplantılarla 1 Mayıs huzurla kutlanmıştır. Hiçbir yerde üzücü bir olay olmamıştır, hiçbir yerde engelleme olmamıştır, hiçbir yerde tatsız bir olay yaşanmamıştır.

Ve İstanbul… Şimdi, bakın, İstanbul'un yıllardır kullanılan miting alanları vardır: Kadıköy İskele Meydanı, Şişli Çağlayan Meydanı, Zeytinburnu Kazlıçeşme Meydanı ve Kartal Meydanı. Bütün siyasi partiler, bütün sivil toplum kuruluşları bu meydanları kullanır ve son nevruzda da DTP bu meydanı kullanmıştır, Kazlıçeşme'yi. Ve İstanbul'da 1 Mayıs, 93, 94, 97, 98, devam eden yıllar, 2004'e kadar yine bu sendikalarımız tarafından Çağlayan Meydanı'nda kutlanmıştır. 2006, 2005 ve 2007 yıllarında Kadıköy Meydanı'nda bu sendikalarımız 1 Mayıs'ı kutlamıştır ama bu sene "İlla Taksim" diye bir inat… Yani

Taksim'i biliyorsunuz; Taksim'in özelliğini biliyorsunuz, üzerinde değişik konuşmalar, değerlendirmeler yapıldı. Ta 1978 yılından beri Taksim bu toplantılar için miting alanı olarak kapatılmış, hiçbir toplantıya verilmemiş ama bütün çabalara rağmen, Taksim üzerinde… Adeta 1 Mayıs Taksim'e hapsedilmek istenmektedir.

K.KEMAL ANADOL (İzmir) - Sayın Bakan, 78'de kapatılmadı.

İÇİŞLERİ BAKANI BEŞİR ATALAY (Devamla) - 78'de yapılmıştır, 78'den sonra hiç kullanılmamıştır. Onu ifade etmek istiyorum.

K.KEMAL ANADOL (İzmir) - Tamam, doğru.

İÇİŞLERİ BAKANI BEŞİR ATALAY (Devamla) - Bakın, biz, 1 Mayıs öncesi hangi çalışmaları yürüttük? Bir defa, 1 Mayıs'ın Taksim'de kutlanması ısrarının gündeme getirilmesi üzerine, biz üç bakan ayrı ayrı sendika başkanlarıyla görüştük. Ben bu üç konfederasyonun başkanını bizzat davet ettim, İçişleri Bakanı olarak elimizdeki verileri, istihbarat bilgilerini kendileriyle paylaştım, rica ettim "Bize düşen neyse yapalım ama gelin, bu sene 1 Mayıs'ı farklı kutlayalım. Ben bu riski alamam, biz bu riski alamayız. Taksim'le ilgili bekleyenler var, provokatörler var, elimizde veriler var, eski yılların o acı hatıralarını canlandırmak isteyenler var, biz buna fırsat vermek istemeyiz." dedim, ikna ekmek için elimizden geleni yaptık. Bu görüşmeler Çalışma Bakanımız tarafından da yapıldı. Hatta, iki gün önce bizzat Başbakanımız bu üç konfederasyonun başkanını kabul etti. Belki cumhuriyet tarihinde ilktir. Bir Başbakan "Bu olaylar olmasın, 1 Mayıs bahar havası içinde geçsin." diye bizzat sendika başkanlarını davet ediyor ve ricada bulunuyor: "Gelin, İstanbul'un hangi meydanını istiyorsanız orada yapalım, biz de katılalım ama Taksim'i riske etmeyelim." Biz bunun hepsini yaptık ve 30 Nisan günü Çalışma Bakanımızla birlikte basın toplantısı düzenledim. Hükümetin iki bakanı çıkıyor, geniş katılımlı bir basın toplantısı yapıyor, sadece 1 Mayıs'la ilgili.

Değerli arkadaşlar, bu konuda değerlendirmenize bunu arz ediyorum. İki bakan diyor ki: "Yapmayın, elimizde şu bilgiler var, riskler var. Başka bir meydanda birlikte yapalım. Bu sene 1 Mayıs'ı, bakın, ilk defa 'Emek Günü' koyduk ismini, gelin, bunu değerlendirelim." Ama biliyorsunuz sonucunun ne olduğunu.

Şimdi, tabii, bütün bunları niçin ayrıntısıyla veriyorum? Yani, düşünelim ve değerlendirelim. Burada Hükümet suçlanıyor yani "Üzerine düşeni yapmadı, 1 Mayıs'ı iyi yönetemedi." gibi.

Bakın, ondan sonra, tabii, İstanbul Valisi yazılı olarak da bunları kendilerine bildirdi. Onlar izin falan istemediler ama yazılı olarak kendilerine bildirildi ve ondan sonra da tedbirler aldık. Bütün bunlardan sonra tedbir almak hakkımız değil mi? Kamu yönetiminin hakkı değil mi bütün bu uyarılardan sonra?

HALUK İPEK (Ankara) - Evet.

ASIM AYKAN (Trabzon) - Görevi.

İÇİŞLERİ BAKANI BEŞİR ATALAY (Devamla) - Ama, bunu tabii…

Bakın, 96'daki 1 Mayıs'tan sonraki konuşmalar biraz önce zabıtlardan okundu. Tabii, duruma göre, konjonktüre göre değerlendiriliyor.

Bakın, değerli arkadaşlar, eğer Hükümet olarak biz o tedbirleri almasaydık görevimizi ihmal etmiş olurduk ve bugün farklı şeyleri konuşurduk. Biz o farklı şeyleri konuşmuyoruz bugün. Ben görevimi yaptım, emniyet görevini yaptı.

Efendim, görev yaparken, hiçbirimizin hoşlanmadığı, görmek istemediğimiz görüntüler oldu. Üzerindeyiz.

K.KEMAL ANADOL (İzmir) - Nedir o?

İÇİŞLERİ BAKANI BEŞİR ATALAY (Devamla) - Bir defa, o ortamda her şeyin kontrolü gerektiği gibi sağlanamayabiliyor ama görev yapanlar kamu görevlisidir, hata yapanların üzerinde gerekli değerlendirmeler yapılır, müeyyideler uygulanır ama vatandaşlarımız, büyük oranda zarar almamıştır, biz onun tesellisi içerisindeyiz.

Şimdi, tabii, burada işçi sendikalarımızla ilgili, değerli konuşmacılar sözleri içinde Başbakanımıza bir iki ifade atfettiler. Yani "namussuz" falan gibi kelimeler geçti. Bunları tabii, belki, şu anda tam şey yapamıyorum ama Başbakanımızın sendikacılarla ilgili tek ifadesi "Dürüst davranmıyorsunuz"dur, burada ifade edilen kavramlar değildir.

ALİ KOÇAL (Zonguldak) - Ne anlama geliyor?

İÇİŞLERİ BAKANI BEŞİR ATALAY (Devamla) - İkincisi, bu "ayakbaş" meselesi. Onu zaten Başbakanlık bizzat açıkladı, kendisi açıkladı Başbakanlık bununla ne kastedildiğini.

KEMAL KILIÇDAROĞLU (İstanbul) - Biz onu gayet iyi biliyoruz!

İÇİŞLERİ BAKANI BEŞİR ATALAY (Devamla) - Sadece, otorite boşluğu olmasın, kaos olmasın, otoritenin yürütülmesiyle ilgili, düzenin sağlanmasıyla ilgili öyle bir anlam vererek bunun söylendiği ifade edildi. Bizim burada esasen 1 Mayısla ilgili endişemizin temeli işçilerimiz olmamıştı. Değerli arkadaşlar, bakın, sendikalarımız ve işçilerimiz olmamıştır. Şu anda hakkında soruşturma yürütülen 158 kişinin çok büyük kısmı işçi falan değildir.

ÖZDAL ÜÇER (Van) - İşsizlerin İşçi Bayramı'nı kutlama hakkı yok mu?

İÇİŞLERİ BAKANI BEŞİR ATALAY (Devamla) - O gün polise taş atanlar, molotofkokteyli atanlar, metali bile delip geçen bilye atanlar, sapanla bilye atanlar işçilerimiz değildir. Zaten biz de onlarla ilgili uyardık ve…

MUHARREM İNCE (Yalova) - O cop kullanan polisler kesin CHP'lidir (!)

İÇİŞLERİ BAKANI BEŞİR ATALAY (Devamla) - Bakın, burada ben, tabii vakit sınırlı, doğrusu bütün olaylarla ilgili tek tek açıklama yapmak isterim. Yani hastaneyle ilgili, DİSK binasıyla ilgili, diğerleriyle ilgili açıklama yapmak isterim. Hâlen de üzerinde çalışıyorlar, ön rapor çıktı ama biz peşini bırakmayacağız. Burada o açıklamaları yine zamanı gelince yaparım ama şimdi burada, tabii, şunu tekrar ifade etmek istiyorum: Bakın, Taksim inadı bu noktaya getirmiştir.

ALİ KOÇAL (Zonguldak) - Niye inat olarak düşünüyorsunuz?

İÇİŞLERİ BAKANI BEŞİR ATALAY (Devamla) - 78 yılından beri Taksim bu tür toplantılara kapalıdır.

KEMAL KILIÇDAROĞLU (İstanbul) - 79!

İÇİŞLERİ BAKANI BEŞİR ATALAY (Devamla) - 78 son, 79'dan itibaren. Bu kadar hükümet gelip geçmiş. Bakın, o zaman 39. Hükümet işbaşında, bugün 60. Hükümet. Hiçbirisi bu risklerden dolayı, Taksim'in özelliğinden dolayı, Taksim'in İstanbul'un kalbi, toplumsal hayatın merkezi olmasından dolayı Taksim'i mitinglere açmamıştır ve geçmiş hükümetlerin değerlendirmelerini biz de yaptık. Onların değerlendirmelerinden de faydalandık arkadaşlar.

MUHARREM İNCE (Yalova) - Yılbaşında sarhoşlara açmıyor musunuz? (AK Parti sıralarından gürültüler)

BAŞKAN - Sayın İnce, lütfen…

İÇİŞLERİ BAKANI BEŞİR ATALAY (Devamla) - Bakın, hiçbir toplantıya açılmıyor. Kendiliğinden, arızi oralarda kümelenmeler olabilir. Ama izinli, meydan tahsis edilerek hiçbir mitinge, hiçbir toplantıya açılmıyor.

MUHARREM İNCE (Yalova) - Allah'tan kork, Allah'tan!

BAŞKAN - Lütfen arkadaşlar…

İÇİŞLERİ BAKANI BEŞİR ATALAY (Devamla) - Ben tabii şunu da ifade etmek istiyorum burada, polislerimizle ilgili, sürem biterken: Polisler çocuklarımızdır, polisler güvenliğimizdir. Her topluluğun içinde iyi yapanlar, doğru yapanlar, yanlış yapanlar olabilir. Ama polis, bizim tarihiyle de iftihar ettiğimiz, giderek eğitimine büyük değer verdiğimiz, giderek gerçekten insan hakları ve özgürlükler konusunda hassasiyetleri daha da artan, artırmaya çalıştığımız bir kurumumuz. Onun için, daima kurumlarımızı koruyalım. İçinde yanlış yapanlar varsa onlara tabii gereken yapılır. Ama burada polisimiz çok büyük bir özveriyle çalışmıştır.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Sayın Bakanım, bir dakika lütfen…

Bir dakika verdim, lütfen bitirin.

İÇİŞLERİ BAKANI BEŞİR ATALAY (Devamla) - Polisimize de öyle haksız yere yüklenmeyelim. Polisimizi korumak da yüce Meclisin görevidir, bizim görevimizdir.

Ben şunu tekrar ifade ediyorum, tekrar konuşmamın sonunda şunu ifade etmek istiyorum: Değerli arkadaşlar, İstanbul gibi mega bir kentte belirlenmiş kurallara aykırı olarak etkinlik düzenleyeceğini tüm ikazlara ve görüşmelere rağmen kamuoyuna açıklayan ve bu yönde hazırlık yapan, hatta teşebbüste bulunan kişi ve örgütlere karşı, tabii, tedbirler uygulanmıştır. Gönlümüzün çok istemediği görüntüler de olmuştur. Ama bu müdahaleler sırasında vatandaşlarımızın zarar görmemesi için azami gayret gösterilmiştir, bundan sonra daha fazla gösterilecektir. Bu tür olaylarda daha fazla gösterilecektir. Şunu çok iddialı olarak da söylüyorum: Eğer gerekli tedbirler alınmasaydı çok daha vahim olaylar olabilirdi, biz bugün burada çok daha farklı konuları konuşuyor olabilirdik.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Lütfen bitirin Sayın Bakan.

İÇİŞLERİ BAKANI BEŞİR ATALAY (Devamla) - Olabilirdik diyorum çünkü biz riske etmedik. Eğer, biz tedbirleri almamış olsaydık işte asıl o zaman görevimizi ihmal etmiş olurduk. Biz göz göre göre orada olabilecek daha üzücü durumlara izin veremezdik. İşte, burada hakkında gensoru önergesi verilen, Hükümetimizin, 60. Hükümetin Başbakanı bu hassasiyetleri gözetmiştir de onun için bizzat Başbakan seviyesinde bu konuyla ilgilenmiştir. O, İstanbul'u iyi bilir Başbakanımız, İstanbul'un Büyükşehir Belediye Başkanlığını yapmıştır. İstanbul'u çok da sever. Onun için, İstanbul'la ilgili bu hassasiyetle bizzat ilgilenmiştir. Bunda da abartacak, bunda da yanlış hiçbir şey yok.

BAŞKAN - Lütfen bitirin Sayın Bakan.

İÇİŞLERİ BAKANI BEŞİR ATALAY (Devamla) - Ben, bu vesileyle, tekrar, dinlediğiniz için hepinize teşekkür ediyorum. İnşallah gelecek 1 Mayıs'ları daha güzel günlerde, daha bayram havasında birlikte kutlayalım diyorum.

KEMAL KILIÇDAROĞLU (İstanbul) - Taksim'de kutlarız.

MUSTAFA ÖZYÜREK (İstanbul) - Taksim'de kutlamak dileğiyle.

İÇİŞLERİ BAKANI BEŞİR ATALAY (Devamla) - Hepinizi saygılarla selamlıyorum. (AK Parti sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ediyorum.
Sayın Oktay Vural…
Sayın Vural, söyleyeceğiniz bir şey var mı?

OKTAY VURAL (İzmir) - Yok, hayır, sabrınızın…

BAŞKAN - Haa, şimdi, yoksa müsaade ederseniz ben söyleyeyim: Biraz evvel Sayın Oktay Vural ayağa kalkarak beni protesto etti ve dedi ki: "AK Parti sözcüsüne büyük müsamaha gösterdiniz-ki göstermedim-ancak Sayın Şandır'ın sözünü 'İyi niyetimi suiistimal ediyorsunuz.' diye kestiniz." dedi. Şimdi zabıtları çok kısa arz ediyorum: Sayın Şandır konuşmasını sürdürürken "(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)"
Zabıt okuyorum…
"Başkan - Sayın Şandır, bir dakika ilave ettim.
Buyurunuz efendim."
Sayın Şandır konuşmasına devam etmiş. O bir dakika bitince:
"(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)
Mehmet Şandır (Devamla) - Son bir cümle Sayın Başkanım…
Başkan - Buyurun."
Mehmet Şandır konuşmasını bitirmiş.
"Teşekkür ediyorum Sayın Şandır."
Sayın Vural, bu dediğiniz nerede var burada?

OKTAY VURAL (İzmir) - Şimdi, kullanmadığınızı ifade ediyorsanız…

BAŞKAN - Efendim?
MUSTAFA ELİTAŞ (Kayseri) - Kullanmadı, hayır…

OKTAY VURAL (İzmir) - "İstismar ettiniz"i kullanmadığınızı ifade ediyorsanız…

BAŞKAN - Sayın Vural, bakınız, siz, büyük bir partinin…

OKTAY VURAL (İzmir) - Kullandınız efendim.

MUSTAFA ELİTAŞ (Kayseri) - Hayır, hayır…

BAŞKAN - Bir dakika efendim… Bir dakika… Bir dakika…

OKTAY VURAL (İzmir) - Biraz önce tutanağa da itiraz ettim.

BAŞKAN - Müsaade eder misiniz?

Bakın, siz, büyük bir partinin Grup Başkan Vekilisiniz. Siz, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanına böylesine önemli bir oturumda bir şey söylerken çok dikkatli olmak zorundasınız. (AK Parti sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)

OKTAY VURAL (İzmir) - Evet…

BAŞKAN - Bir dakika…

Ben, o sözü, Sayın Cevdet Selvi'ye kendi isteği üzerine üç dakika… Kendi bana dedi; "üç dakika" dedi. Üç dakika söz verdim. Üç dakikayı çok fazla aşınca, Sayın Selvi için söyledim. Siz, Sayın Şandır'la Sayın Selvi'yi karıştırdınız.

OKTAY VURAL (İzmir) - Hayır efendim.

TEVFİK ZİYAEDDİN AKBULUT (Tekirdağ) - Karıştırıyor, karıştırıyor...

BAŞKAN - Kendinizi gözden geçiriniz lütfen. (AK Parti sıralarından alkışlar)

Teşekkür ediyorum.

OKTAY VURAL (İzmir) - Kimi kiminle karıştıracağımı bilecek kadar konuşma biliyorum.

BAŞKAN - Umarım… Umarım…

OKTAY VURAL (İzmir) - Siz bu konuşmayı yaptınız. Sayın milletvekillerimiz de şahittir.

BAŞKAN - Yani zabıtlar yalan mı yazıldı? Yanlış mı yazıldı?

OKTAY VURAL (İzmir) - Evet, zabıtlarda yer almamıştır. Biraz önce de itiraz ettim.

BAŞKAN - Hadi canım siz de!

OSMAN DURMUŞ (Kırıkkale) - Sayın Başkan, "Hadi canım sen de!" diyemezsiniz!

BAŞKAN - Sayın milletvekilleri… Sayın milletvekilleri…

OKTAY VURAL (İzmir) - Dört buçuk dakika neye göre istismar etmedi, izin verdiniz?

BAŞKAN - Hayır, vermedim.

OSMAN DURMUŞ (Kırıkkale) - Sayın Başkanım, Meclisi yönetiyorsunuz, "Hadi canım sen de!" diyemezsiniz.

BAŞKAN - Sayın milletvekilleri, Başbakan Sayın Recep Tayyip Erdoğan hakkındaki (11/2) esas numaralı gensoru önergesinin gündeme alınıp alınmayacağı hususundaki görüşmeler tamamlanmıştır.

Şimdi, gensoru önergesinin gündeme alınıp alınmayacağı hususunu oylarınıza sunacağım.

Gensoru önergesinin gündeme alınmasını kabul edenler… Etmeyenler… Gensoru önergesinin gündeme alınması kabul edilmemiştir. (AK Parti sıralarından alkışlar)

On dakika ara veriyorum.

T.B.M.M.
GENEL KURUL TUTANAĞI

80 nci Birleşim
22 Nisan 2009 Çarşamba

BAŞKAN - Teşekkür ederiz biz de.

Şimdi, 3'üncü sırada yer alan Ulusal Bayram ve Genel Tatiller Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Tasarısı ile Kırklareli Milletvekili Tansel Barış'ın, Çorum Milletvekili Agâh Kafkas'ın, İstanbul Milletvekili Ufuk Uras'ın, Diyarbakır Milletvekili Akın Birdal ve 14 milletvekili-nin, İzmir Milletvekili Bülent Baratalı ve 16 milletvekilinin, İstanbul Milletvekili Mustafa Özyürek'in, İstanbul Milletvekili Ayşe Jale Ağırbaş'ın, Bilecik Milletvekili Yaşar Tüzün'ün benzer mahiyetteki kanun teklifleri ve İçişleri Komisyonu Raporu'nun görüşmelerine başlayacağız.

Ulusal Bayram ve Genel Tatiller Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Tasarısı ile Kırklareli Milletvekili Tansel Barış'ın; Çorum Milletvekili Agah Kafkas'ın; İstanbul Milletvekili Ufuk Uras'ın; Diyarbakır Milletvekili Akın Birdal ve 14 Milletvekilinin; İzmir Milletvekili Bülent Baratalı ve 16 Milletvekilinin; İstanbul Milletvekili Mustafa Özyürek'in; İstanbul Milletvekili Ayşe Jale Ağırbaş'ın; Bilecik Milletvekili Yaşar Tüzün'ün Benzer Mahiyetteki Kanun Teklifleri ve İçişleri Komisyonu Raporu (1/690, 2/176, 2/212, 2/213, 2/215, 2/225, 2/420, 2/421, 2/430) (S. Sayısı: 354)

BAŞKAN - Komisyon ve Hükûmet yerinde.

Komisyon raporu 354 sıra sayısıyla bastırılıp dağıtılmıştır. (x)

Tasarının tümü üzerinde Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına İstanbul Milletvekili Mustafa Özyürek konuşacaktır.

Sayın Özyürek…

MUHAMMET RIZA YALÇINKAYA (Bartın) - Dışarıda, geliyor.

BAŞKAN - İkinci sıradaki konuşmacıyı çağırayım o zaman.

Demokratik Toplum Partisi Grubu adına Diyarbakır Milletvekili Akın Birdal. Buyurunuz Sayın Birdal. (DTP sıralarından alkışlar)

DTP GRUBU ADINA AKIN BİRDAL (Diyarbakır) - Teşekkürler Sayın Başkan.

Sayın Başkan, değerli arkadaşlar; Ulusal Bayram ve Genel Tatiller Hakkında Kanunda Değişik-lik Yapılmasına Dair Kanun Tasarısı'na ilişkin Demokratik Toplum Partisi adına söz almış bulunuyo-rum. Hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Yüce Meclisin çatısı altında, Hükûmet ile Mecliste grubu bulunan ya da bulunmayan siyasi partilerle bugüne değin demokratikleşme, demokrasi, barış ve bir arada yaşama yolunda ne yazık ki ortak mutabakatlar sağlanamamıştır birkaç konu dışında. İşte, geçtiğimiz aylarda, 2010 Avrupa kültür başkenti olma konusunda bir mutabakat sağlanmıştır ama onun dışında, yaklaşık iki yılı dolduracağız, ne emek ne demokrasi ne barış ne özgürlük ne adalet yolunda, ne yazık ki henüz daha bizi bir araya getirebilecek, nüanslarımızı kabul ederek, adım atılamamıştır.

Gerçi bugüne değin bizim verdiğimiz kimi öneriler, yasa tasarıları, araştırma komisyonlarının oluşturulması yolundaki öneriler komisyonlarda bekletilmekte, ama ilk kez 1 Mayıs konusunda Hükûmetin ve Mecliste grubu bulunan ya da bulunmayan siyasi partilerin, 1 Mayıs İşçi Bayramı, Emek Bayramı konusunda, tatil edilmesi yolunda bir mutabakat sağlanarak komisyondan Genel Kurula getirilmiş olmasını da önemsiyoruz.

Şimdi, bu tasarı, işçi sınıfının, emekçilerin, yoksul halk yığınlarının, ezilenlerin yıllardır sürdürdüğü mücadelelerinin kuşkusuz bir sonucudur. Örneğin geçtiğimiz günlerde seçim -yine- rüşveti olarak bilinen birtakım biliyorsunuz düzenlemeler yapıldı. Seçim rüşvetinden, baskılardan, tehditlerden ve seçimlerin demokratik, adil ve eşitlikçi olması yolunda birçok olaylar yaşandı, gerek bölgemizde ve gerekse İstanbul, metropol kentlerde. Ama ne yazık ki Hükûmetle ilişkili olanlar ve başta Sayın Başbakan, bu seçimlerin demokratik ve adil olmadığı yolunda da yakındı nedense. Nasıl bir paradokstur ki gerçekten seçimlerin demokratikliğinin, eşitlikçi olmasının ve herkesin, her yurttaşın iradesini serbestçe sandığa taşıması konusundaki güvencelerin kendilerince sağlanması gerekirken, bölgede baskı altında oyların kullanıldığı yolunda yakınmıştır ve bununla da yetinilmemiştir, sonra da Türkiye'nin birtakım şu andaki gerçekliklerini, olguları gizlemek niyetiyle de partimiz, Demokratik Toplum Partisi üzerinde operasyonlara girişilmiştir. 3 parti genel başkan yardımcımızın, çok sayıda parti meclis üye ve yöneticisinin, kadın meclisi ve gençlik meclisi yönetici ve üyelerimizin derdest bir operasyonla gözaltına alındığına ve tutuklandığına tanık olduk. Şu anda 200'ü aşkın arkadaşımız tutuklanmıştır. Dört gündür gözaltında olup da hâlâ kendilerine soru sorulmadığına da avukat arkadaşlar

aracılığıyla tanık olmaktayız.

Şimdi, tabii biraz sonra değineceğim, gerçekten Kürt sorununun demokratik, barışçıl çözümü, ki, Türkiye'nin demokratikleşmesinin olmazsa olmazı olan bu sorunun çözülmesine ilişkin 22 Temmuzda yaratılmış olan bir fırsatın bugüne değin değerlendirilmemesine karşın, ikinci kez, halkımızca yaratılmış bu fırsat gerçekten göz göre göre niye acaba gizlenmek isteniyor, ne örtbas edilmek isteniyor ya da halkımızdan hangi gerçekler saklanmaya çalışılıyor; onu biraz sonra yine elbette konuşacağız. Ama, 1 Mayıs kutlamalarının, özellikle dünya işçi sınıfının, emekçilerinin 1 Mayıs 2009'da 120'nci ve Türkiye'de de 100'üncü yılını kutluyor olmasının elbette ki, emekçiler, çalışanlar açısından büyük bir anlamı var ve özellikle bu 1 Mayısı anlamlı kılan… Bizim 1 Mayısta ve 1 Mayıs öncesinde ve sonrasında yaşadıklarımız ve trajediler, bu 1 Mayısı Türkiye emekçi güçleri açısından çok daha anlamlı kılmaktadır.

Şimdi, 1 Mayısın yüz yıl önce örgütlenmesinde temel rolü üstlenen Selanik Sosyalist İşçi Federasyonu, amaçlarını Sosyalist Enternasyonale şöyle açıklıyordu: "Osmanlı milleti aynı ülkede yaşayan ve her birinin ayrı dili, kültürü, edebiyatı, göreneği ve nitelikleri olan çeşitli milliyetlerden oluşmaktadır. Öyle bir teşkilat kurmak istedik ki, insanlar kendi dil ve kültürlerini terk etmeden ona girebilsinler. Hatta daha iyisi, aynı bir ülkü uğrunda -sosyalizm ülküsü- çalışırken her biri kendi kültürünü ve bireyliğini geliştirme olanağını bulabilsinler." diyorlardı. Bu, tam yüz yıl önce Türkiye'de yayınlanan bir 1 Mayıs deklarasyonundaki amacı ortaya koymaktadır. Ama ne yazık ki, vahşi kapitalizmin acımasız ve neo-liberal politikaların soy, sömür ve kazan politikalarının sonucunda ne yazık ki, bu özlem karşılık bulamamış, saldırılara, cinayetlere, katliamlara ve büyük meydan cinayetlerine dönüşmüştür.

Şimdi, Türkiye'de bu 1 Mayıs kutlandıktan sonra, tabii evrensel değerlerin en önemlilerinden birisi emeğin en yüce değer olduğu ve emeğe duyulan saygıdır. 19'uncu yüzyıldan bu yana sürdürülen mücadeleler sonucu emekçiler ve çalışanlarca günlük çalışma süresini sekiz saate indirmek için grev ve gösterilerin yapıldığı ve bu yolda birçok acıların ve ölümlerin yaşandığı bilinmektedir. Bu mücadelenin simgesi olarak da 1 Mayıs günü dünyanın birçok ülkesinde resmî tatil ilan edilerek, bayram olarak kutlanmaktadır.

Ülkemizde 1 Mayıs, 1908 yılından bu yana İşçi Bayramı, 1925 yılından sonra Bahar ve Çiçek Bayramı olarak belirlenmiş ve bu durum 12 Eylül 1980 askerî darbesine değin de sürmüştür.

Şimdi, bu 1 Mayıs, 1976'da ilk kez kitlesel olarak Taksim'de Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonunca kutlanmıştır ve 1976'da bir şiddet yaşanmamıştır. 1977'de bir şiddet yaşanmamıştır yine ve alana dört bir yandan gelen insanların alanda toplanmasının beklenmesi ve törenin başlaması biraz geç zamana yayılmıştır ve akşam 19.00 sıralarında Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu Genel Başkanı Kemal Türkler hemen konuşmasını bitirdikten sonra

sular idaresinden "InterContinental" denilen şu andaki The Marmara otelinden ateşler açılmaya başlanmıştır ve o günlerde emekçilerin bayramının kardeşçe kutlanması yolunda çaba gösteren İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanı Sayın Ahmet İsvan kürsüde bu ateş açanların polis mi, görevli mi olduğu konusunda yanındakilere sorduğu sorular karşılıksız kalmış ve hatta tartaklanmıştır.

Şimdi, bu konuda daha sonraki yıllarda, yine… 1978 yılında gerçekten yüz binler, o 1977 1 Mayıs katliamını telin etmek için 78'de yine 1 Mayıs, Taksim Alanı'nda buluşulmuş ve 1977'de yaşanılanları adları tek tek sayılarak 36 yurttaşımız emekçinin anısı önünde saygı duyulmuş ve Taksim Alanı'nın "1 Mayıs alanı" olarak kabul edilmesi kararlaştırılmış ve ilan edilmiştir. Ama ne yazık ki o günden sonra emekçiler 1 Mayıs alanında, Taksim'de buluşamamış ve bayramını, emek bayramını kutlayamamışlardır.

Şimdi, yine, işte biz burada bugün tatil günü ilan edeceğiz hep birlikte; keşke adını "bayram" olarak da koysaydık ve isteyen istediği şekilde bayramını kutlayabilseydi, bütün farklı diller, kimlikler, emekçiler buluşabilselerdi. Ama şimdi Sayın İstanbul Valisi "Orantılı güç kullanılacaktır eğer gelinirse." diyor. Şimdi, geçen yıl biz yine tanık olduk ve emek ve demokrasi güçlerinin kardeşliği ve birliği yolunda, dayanışması yolunda

Demokratik Toplum Partisinden 8 milletvekili arkadaşımız, emekçilerin bayramında birlikte olmaya gittik ama hepimiz tanık olduk DİSK Genel Merkezinin, emekçilerin, sendikacıların nasıl biber gazıyla, gaz bombalarıyla saldırıya uğradığına. Şimdi, orantılı güç bu mu oluyor acaba? O nedenle, biz bugün buradan bu kararı çıkarırken Hükûmet ve başta Sayın Bakan bu İstanbul Valisine, isteyenlerin istediği yerde özgürce bayramını kutlayabileceğini salık versin ve güvenlik güçleriyle İstanbul'da 1 Mayıs alanının kuşatılmasının önlenmesini istesinler.

Şimdi, dileğimiz tabii bu ki, bu 1 Mayısın… Yaratılmak istenilen, ki egemen güçlerin düzeninin yarattığı korku ve yoksulluktur; hem yoksulluğu üreteceksiniz hem iş, ekmek ve özgürlüğü baskı altına almaya kalkışacaksınız, ondan sonra da panzerlerinizle, tanklarınızla, askerlerinizle, polislerinizle, JİTEM'inizle, mahkemelerinizle korkuyu egemen kılmaya çalışacaksınız ama tabii, demokratikleşme ve özgürleşme yolunda korkuların nasıl yenildiğini, hak ve özgürlük mücadelesinden ve insanlık onuruna bağlılıktan nasıl vazgeçilmediğinin, Türkiye coğrafyasında, size çok iyi örneği de verilmektedir.

Şimdi, bakın, örneğin, orantısız… "Orantılı güç kullanılacaktır"ın biz şeyini de gördük. Dün örneğin burada bir gensoru tartışılırken hepsi reddedildi. Arkadaşlar, daha biz geçtiğimiz yıl nevruzda… Gerçekten orada, Kürk halkının, Orta Doğu halklarının uzun, ağır bedeller ödeyerek kazandığı bir gündür. Şimdi, o nevruzun, örneğin gerçekten kazanılmış bugün, artık birçok yerde özgürce kutlanabilmektedir 21 Martta, yine halklarımızın kardeşliği ve dayanışması orada ilan edilmektedir ama geçen yıl, izin verilmeyen yerlerde nasıl

orantılı güç kullanılarak 4 yurttaşımızın katledilişine, 197 yurttaşımızın ağır yaralanmasına ve 600'ü aşkın insanın da gözaltına alınıp tutuklanmasına da tanık olduk. Şimdi, nedir bu? O zaman bu şiddeti kaldırın ve gerçekten, 21 Mart nevruzun da tatil ve bayram olması için burada bir yasa önerimiz var, bunun da önümüzdeki günlerde Genel Kurula getirilmesini ve 21 Martın da Nevruz Bayramı ve tatil olarak kabul edilmesini diliyoruz.

Şimdi, DTP'ye yönelik son operasyonlar, gözaltı ve tutuklamalar neyi acaba ifade ediyor? Bakın, bu operasyonların sonunda yöneticilerin tutuklanması, gözaltı…

Şimdi, birincisi: Acaba ekonomik krizin gerçekten sonuçları mı gizlenmek isteniyor? Bakın, Sayın Başbakan, uluslararası mali krizin, finans çöküşünün, finans kapitalin çöküşünün bizi teğet geçeceğini söyledi ve ısrarla Sayın Başbakan… Örneğin, son şu krizden sonra 1 milyonu aşkın emekçi kapı dışarı edildi ama Sayın Başbakan hâlâ "Kriz yok." diyor, "Teğet geçecek." diyor.

Şimdi, örneğin, resmî rakamlar ki Türkiye Cumhuriyeti tarihinde ilk kez bu oranlara ulaştı yüzde 15,15. Yine resmî açıklamalara göre işsiz sayısı 3 milyon 650 bin. Ama konfederasyonlarımızın, ki dün daha DİSK Genel Başkanı Sayın Süleyman Çelebi'nin açıklamalarına göre 24,2 ve işsiz sayısı da 6 milyon 334 bine ulaşmıştır. Ama şimdi, hâlâ Sayın Başbakan "Teğet geçmiştir." diyor. Şimdi, işsizliğin rakamının, yüzdesinin çoğalmasını kadınlara bağlıyor Sayın Bakan. Diyor ki: "Şimdi, işsiz kadınlar iş için başvurdular, o nedenle bu yüzde arttı." Ya da Sayın Başbakan, ne diyor? "Eğer üretim kesintiye uğruyorsa, eğer atölyeler kapanıyorsa, eğer kepenkler kapatılıyorsa bu ekonomik krizden değil o yöneticilerin beceriksizliğindendir." diyor. Arkadaşlar, emek ve emekçiler, çalışanlar bu kadar aşağılanır mı? Bu nasıl bir sınıf fikridir, nasıl bir adalet fikridir Sayın Başbakanda, ki hâlâ "Ekonomik krizin sonuçlarını nasıl birlikte giderebiliriz?" konusunu Türkiye Büyük Millet Meclisinin Genel Kuruluna taşımıyor. Pekâlâ yine iki ay sonra göreceğiz bu ekonomik krizin gerçekten nasıl sonuçlar doğuracağını ve biz, şimdi bunu haber veriyoruz. Kaç kez bu Genel Kurulda ekonomi ile demokrasinin ilişkisini anlatmaya çalıştık, hak ve özgürlüklerin anayasal güvenceye bağlanmasının doğrudan ekonomik kalkınmayla, ilerlemeyle nasıl ilişkisinin olduğunu anlatmaya çalıştık. Ama ne yazık ki bunlar "Sözümüzün eriyiz, eğer 'Teğet geçiyor.' dediysek teğet geçecektir." diyorlar ve bunun tersini kabul etmiyorlar.

Yine, bu seçim sonrası gerçekten Kürt sorununun demokratik, barışçıl çözümüne yaratılan bu fırsatı ikinci kez heba ederken acaba PKK'nın 1 Haziran a kadar eylemsizlik kararını gözden kaçırmak mı istemişlerdir ya da Erbil'de gerçekten bütün iradelerin bir araya gelip Kürt sorununun çözümü konusunda düzenlenecek konferansın Kürt halkının iradesine bağlı bir çözüm olmayacağından kaygı duyarak mı erteleyerek yine bunu gözden kaçırmaya kalkışmışlardır ya da on gün sonra, meşru, kazanılmış 1 Mayıs Taksim Alanı'na dönüşün

meşruiyetini mi örtmeye kalkışmaktadırlar? Ama bütün bunlar nafile, çünkü halkın demokrasi, barış ve özgürlük isteyişini biraz erteleyebilirsiniz ama halkın ekmek isteyişini ve halkın açlığını erteleyemeyeceksiniz. Bunu önümüzdeki günlerde göreceğiz. AKP ve Sayın Başbakan, siz Kürtlersiz bir demokrasi mi istiyorsunuz, siz emekçilersiz bir demokrasi olacağını mı düşünüyorsunuz ve siz muhalefetsiz bir demokrasi olacağını mı düşünüyorsunuz? Bunların, Kürtlersiz, emekçilersiz, kadınlarsız ve muhalefetsiz bir demokrasinin olmayacağını ve olamayacağını çok kısa zamanda göreceksiniz.

Sayın Başkan, değerli arkadaşlar; şimdi gerçekten tartışılıyor, örneğin dün yine tanık olduk Ergenekon meselesi. Bakın, bu 1 Mayıs katliamının ardındaki adres bellidir; bu adres kontrgerilladır. Şimdi gelin, Türkiye Büyük Millet Meclisinde, gerçekten, Almanya ve Türkiye'nin dışında bütün NATO üyesi ülkelerde temizlenmiş olan bu gladyoyu, kontrgerillayı açığa çıkaralım. Neden bu konudaki araştırma önerimizi dikkate almıyorsunuz? Çünkü, bugünkü yaşanılan sonuç, darbelerin Türkiye'ye uğrattığı sonuçlardır. Çünkü, darbeler, emeğin ve emekçilerin düşmanıdır. Darbeler, halklara ve özgürlüklere karşıdır. Darbeler, insanlığa karşı işlenmiş suçlardır. Darbeler, solun, sosyalizmin ve emeğin düşmanıdır. O nedenle, bugünkü yaşanılan kriz ve sonuçları ve bugünkü tıkanıklık darbelerle hâlâ yüzleşememekten kaynaklanmaktadır.

Değerli Başkan, sayın milletvekilleri; şimdi, tabii, Sayın Bakan gerçekten mizah yapıyor hâlâ kanların üzerinde, bunu yapmayalım. "Gelin, beş yüz kişiyle 1 Mayıs alanında toplanın, çiçek bırakalım, ben de geleyim" diyor. Yapmayın Sayın Bakan, bu hakkın kabulünü önce siz buradan ilan edin. 1 Mayıs emek bayramıdır. 1 Mayıs işçi sınıfının bayramıdır. 1 Mayıs, işçi sınıfının, çalışanların birlik, mücadele ve dayanışma günüdür ve bu bir haktır. Gelin, bu hakka saygı gösterilmesini lütfen siz burada ilan edin ve hep birlikte emekçilerle 1 Mayısta buluşalım.

Şimdi yapılması gereken şu: Bugünkü yasa tasarısının kabullenilecek olması yetmez.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Lütfen sözlerinizi tamamlayınız.

AKIN BİRDAL (Devamla) - Bağlıyorum Sayın Başkan.

Gerçekten, bugüne değin 1 Mayısın kutlanmasından önce, 28-29 Nisanlarda yaşanılan acılar, 1 Mayısta yaşanılan dramlar ve yakınlarını yitiren ailelerden, emekçilerden, işçi sınıfından, onları açlığa, yoksulluğa, işsizliğe terk edenler bir defa özür dilemelidir.

İkincisi, yapılması gereken, 1 Mayısta, gerçekten, Taksim'de 1 Mayıs alanında toplanılmasının önündeki engelleri kaldırarak bunun güvencesi verilmelidir. Üçüncüsü de 1 Mayıs 1977 katliamının faillerinin bulunması yolunda

verdiğimiz Meclis araştırma komisyonu oluşturulması yolunda ortak bir irade gösterilmelidir. Yoksa örneğin KESK şimdi iş, aş ve barış olarak bu 1 Mayısı adlandırdı ve yine 1 Mayısın emekçilerin birlik, mücadele…

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Lütfen bağlayınız.

AKIN BİRDAL (Devamla) - Son sözümü söylüyorum Sayın Başkan.

…dayanışması için sekiz saat iş, sekiz saat uyku, sekiz saat de canınız nasıl isterse… İşte özgürlük bu, işte demokrasi bu, işte barış bu.

Bu umutla bugünlere 1 Mayısı taşıyan bütün emekçileri selamlıyorum ve bu yolda 1 Mayıs ateşini söndürmeyenleri selamlıyorum, emekçilerin 1 Mayısını kutluyorum ve bu yolda yaşamını yitirmişleri bir kez daha saygıyla anıyorum. (DTP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ediyoruz Sayın Birdal.

Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına İstanbul Milletvekili Mustafa Özyürek…

Buyurunuz Sayın Özyürek. (CHP sıralarından alkışlar)

CHP GRUBU ADINA MUSTAFA ÖZYÜREK (İstanbul) - Sayın Başkan, saygıdeğer milletvekilleri; Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına, görüşmekte olduğumuz 1 Mayısın tatil ve bayram ilan edilmesiyle ilgili tasarı hakkında söz almış bulunuyorum. Hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Değerli arkadaşlarım, bu, hükûmet tasarısı şeklinde görüşülüyor olsa da 8 milletvekilimizin -imzalayanların sayısıyla çok daha fazla milletvekilimizin- çeşitli tarihlerde verdiği yasa teklifleri birleştirilmek suretiyle bir tasarı önümüze gelmiştir. Aslında bugün burada tarihî bir görüşme yapıyoruz. Bizi televizyon başında izleyen yurttaşlarımızın, özellikle emekçi kardeşlerimizin Meclisin bu tenhalığına aldanmamalarını diliyorum. Meclis tenha ama görüşmekte olduğumuz konu tarihî ve önemli.

Tabii, Türkiye ve dünya buraya kolay gelmemiştir. Kısaca, şöyle bir geçmişe bakarsak: 1 Mayıs 1886 yılında sekiz saatlik iş günü mücadelesine önderlik eden Amerika Birleşik Devletlerindeki işçi önderleri bu mücadeleyi başlatmışlar ve daha sonra 1 Mayıs emekçilerin günü, işçilerin bayramı olarak kutlanmaya başlanmıştır. Sekiz saat çalışma -biraz önce değerli hatibin de söylediği gibisekiz saat dinlenme, sekiz saat uyku şeklindeki bu ilk mücadeleyi yapan Albert Persons şöyle diyor: "Bütün dünya biliyor suçsuz olduğumu. Eğer asılırsam cani olduğumdan değil emekçi olduğumdan asılacağım." Ne yazık ki dünyada ve Türkiye'de pek çok insan emekçi olduğu için katledilmiştir.

Değerli arkadaşlarım, daha sonra bu mücadele bir noktaya gelmiş ve emek

bayramı olarak 1 Mayıs kutlanmaya başlanmıştır. Gene, Türkiye coğrafyasında, Selanik'te -Osmanlı toprağıydı o zaman- bundan yüz yıl önce 1 Mayıs kutlanmıştır. Aynı zamanda, bizim için önümüzdeki günlerde, 1 Mayısta kutlayacağımız bayramın da yüzüncü yılıdır. Yani Osmanlı toprağında bile yüz yıl önce kutlanmış olan bir bayramı ne yazık ki Türkiye otuz yıldır kutlayamamıştır.

Şimdi bu tasarı bu Hükûmet döneminde geldiği için AKP Grubu ve Hükûmet kendince bir pay sahibi olabilir ama bu çok uzun mücadelenin buraya getirdiği bir noktadır ve bu mücadeleyi emekçiler yapmıştır. Hani hep kullandığımız güzel bir slogan vardır ya, söke söke alınan bir haktır. Emekçilerin, işçilerin söke söke aldığı, bedelini ödediği, canını verdiği bir hak yeniden verilmiştir. Oysa biz 1976 yılında, oysa biz 1978 yılında 1 Mayısı Taksim'de büyük bir coşku içinde kutlamıştık. 1977'deki o menfur saldırı ile bir tatsızlık yaşanmış ama onun öncesinde de, sonrasında da 1 Mayıs Taksim Meydanı'nda coşkuyla kutlanılmıştır. Ama daha sonra sıkıyönetim girmiş, 12 Eylül askerî darbesi 1 Mayısı işçilere, emekçilere çok görmüştür.

Değerli arkadaşlarım, geldiğimiz noktada bütün gruplar olarak, artık 1 Mayısın tatil olması noktasında ve 1 Mayısın emekçinin, işçinin bayramı olması noktasında birleşmiş bulunuyoruz. Her ne kadar tasarıda "Emek ve Dayanışma Günü" demek suretiyle bayram sözcüğü işçilerden, emekçilerden esirgeniyor olsa da, biz, gene de, bu yasayı ve bugünü bir işçi bayramı, bir çalışanlar, bir emekçiler bayramı olarak görmek, algılamak ve kutlamak istiyoruz.

Bu emek bayramının, bu işçi bayramının içini boşaltmak isteyen çevreler var ne yazık ki. Bu Taksim'de kutlanması yönündeki tartışmalar sırasında kendini solda gören bazı çevrelerde bile "Canım, gidip o gün piknik yapın, nasıl olsa tatil de var." diyorlar. Oysa, 1 Mayıs bir emek bayramıdır, biraz önce belirttiğim çok uzun mücadeleler sonunda elde edilen bir gündür; emekçiler, işçiler bunu coşkuyla kutlamalıdır. Piknik yapmak her zaman mümkündür. Geçmişte söylendiği gibi bahar bayramı olarak kutlamak her zaman mümkündür. O nedenle, bütün emek dünyasının, işçilerimizin, memurlarımızın, emeğiyle geçinen herkesin bu 1 Mayısı coşkuyla kutlaması gerekiyor.

Şimdi, 1 Mayıs 1977'de yaşanan olaylar özellikle belli çevreler tarafından emek dünyasını, işçileri susturmak, onların yükselen taleplerini bastırmak için hep kullanılmıştır, "İşte, siz birlikte coşkuyla kutlamak istiyorsunuz ama 1 Mayıs 1977'yi unutmayın." demektedirler. 1977'de olup bitenler elbette mutlaka araştırılmalıdır, sorumluları ortaya çıkarılmalıdır, ama hep o korkulu gün insanların önüne getirilmek suretiyle bu bayramın coşkuyla ve Taksim Meydanı'nda kutlanmasının engellenmesi düşünülemez.

Değerli arkadaşlarım, 1 Mayıs emekçilerin en doğal hakkı. İşte, emekçiler yıllarca bunun mücadelesini yaptığı için, bütün sendikalarıyla, örgütleriyle birey olarak bu mücadeleyi yaptıkları için yüce Mecliste hep beraber onların hakkını teslim etmek zorunda kalıyoruz. İşte, deniliyor ki AKP'li arkadaşlarımız…

"İşte bunu biz sağladık." Peki, yedi yıldır neredeydiniz? Bu mücadele bu hakkı doğurmuştur. Bu mücadele olmasaydı bu hak alınmazdı. Daha geçen yılki tartışmaları hatırlayınız, Sayın Başbakan "Ne tatili, bir günlük tatil Türkiye'de 2 katrilyona mal oluyor, onun için biz 1 Mayısı tatil yapamayız." demişti. Acaba şimdi hangi hesap değişti, Sayın Başbakana sormak lazım. Olsa olsa, herhâlde çalışanların sayısı azaldığı için, işsizlik çok arttığı için bu 2 katrilyon rakamı aşağı düşmüş olabilir!

Değerli arkadaşlarım, bu bayramı Meclis olarak sağlıyoruz. Hep beraber biraz sonra oylamada ellerimizi kaldıracağız ve yüce Meclisin nadiren birleştiği konulardan birisi olarak halkımıza, vatandaşlarımıza, işçilerimize, emekçilerimize bir bayramı yüce Meclis tescil edecek, kabul edecek. Öyleyse, geliniz, bu bayramı, bu coşkuyu insanlar, emekçiler diledikleri gibi kullansınlar. Bir "Taksim'de asla olmaz." yaklaşımı yüce Meclisin bu iradesine saygısızlık anlamına gelir değerli arkadaşlar. Yine pazarlıklar başladı. "500 kişiyle giderseniz gelirim." diyor Sayın Bakan. Peki, yüce Meclisin böylesine oy birliğiyle ilan edeceği, kabul edeceği bir bayramı niye 500 kişiyle kutluyoruz, niye 500 bin kişiyle kutlamıyoruz, niye herkesin istediği yerde kutlamıyoruz? Bunu anlamak mümkün değil. Bir Taksim takıntısını toplumun önüne, işçilerin önüne ve böylesine önemli bir günün önüne koymak son derece yanlıştır. Umarım ve dilerim ki, geçen yıl Taksim'de yaşadığımız, DİSK'in binasında yaşadığımız olaylara bu sene tanık olmayız. Güvenlik güçleri her türlü önlemi alır ve coşkuyla hep beraber gideriz Taksim'de bu bayramı kutlarız.

Şimdi bütün işçi sendikalarının, bütün işçi temsilcilerinin isteği bu bayramı Taksim'de kutlamaktır. Deniliyor ki: "Güvenlik yönünden bu güvenliği sağlayamayız Taksim'de."

Değerli arkadaşlarım, Taksim Meydanı, örneğin Kadıköy'e göre güvenliği sağlama açısından çok daha uygun bir meydandır. "Bir tarihte çok kötü olaylar meydana geldi." diye o meydanı devamlı öyle bir kötü alan olarak, menfur alan olarak görmek son derece yanlıştır. Geliniz, 1976'daki gibi, 1978'deki gibi bu bayramı hep birlikte kutlayalım diyorum.

Değerli arkadaşlarım, geçen yıl yaşanan olaylar Türkiye için bir yüz karasıdır, işçi sınıfı için yüz karasıdır -yani işçi sınıfına reva görüldüğü için yüz karasıdır- ve o uygulamayı yapan herkes için yüz karasıdır. O nedenle, artık biber gazının sıkılmadığı, buna karşılık çiçeklerin atıldığı bir 1 Mayısı Taksim'de kutlamak istiyoruz; emekçiler olarak, işçiler olarak hep birlikte kutlamak istiyoruz.

Geçen yılki olaylar bütün dünyada yansıdı, bütün uluslararası camia bunu hayretle, ibretle ve Türkiye'yle ilgili çok kötü değerlendirmeler yaparak izlemiş oldu. Bunlara asla meydan vermemek ve artık işçi sınıfının önüne, işçi sendikalarının önüne böyle barikatlar, setler kurmamak lazım.

Deniliyor ki: "Taksim miting alanı değil." Peki, kim diyor "Miting yapıla-

cak." diye? Taksim'de bir bahar şenliği, bir işçi bayramı, bir emekçi bayramı kutlanacak. Bu bir bayram, bu bir şenlik, bu bir miting değil. O nedenle, kategorik olarak yok Kazlıçeşme, yok Çağlayan…

Değerli arkadaşlarım, Çağlayan'da miting filan verilmez. Sayın Valinin geçen seçimler sırasında bize reva gördüğü Çağlayan'da gerçekten miting filan yapılmaz. Dört yolun ağzına kuruyorsunuz kürsüyü, "Burası miting alanı." diyorsunuz. Burada 1 Mayıs filan kutlanamaz. Kadıköy Alanı 15 bin metrekaredir, küçük bir alandır. Orada da hele ilk kez Yüce Meclisin bayram yaptığı, tatil kabul ettiği bir günde insanları küçük bir alana hapsetmek doğru değil. Burada tek alan var. O da Taksim Alanıdır, Taksim Meydanıdır. Hep birlikte bunu sağlamalıyız. Ben Hükûmetten rica ediyorum. İsteyerek-istemeyerek bir noktada geldik, işçilerin bu hakkını teslim ediyoruz. Öyleyse işçilerin uğrunda mücadele yaptıkları, otuz senedir hasretini çektikleri bir alanı onlara çok görmeyelim. Onlar da bu alanı bayram yeri gibi süslesinler, orada eğlensinler, coşsunlar istiyoruz.

Değerli arkadaşlarım, bu kanun teklifini verirken biz Cumhuriyet Halk Partisi olarak, sadece 1 Mayısın değil, aynı zamanda nevruzun da bayram olmasını istemiştik. Ne yazık ki Hükûmet ve AKP çoğunluğu o konudaki önerimize, kanun teklifimize itibar etmediği için onu görüşme fırsatını bulamadık. Umarım ve dilerim ki gelecek nevruzu da gene Meclisten çıkaracağımız bir kanunla coşkuyla bir bayram olarak kutlama şansını bulabiliriz.

Değerli arkadaşlarım, Türkiye çok sıkıntılı günlerden geçiyor. Bazı çevrelerde, bazı köşelerde görüyorum. "Bunca işsizlik varken, bunca yoksulluk varken bayram bizim neyimize?" deniliyor. Tabii Türkiye hep böyle fakir kalacak değil. Türkiye hep böyle işsiz kalacak değil. İnşallah, gecikmeden Türkiye bu sorunların altından kalkacak, ekonomi de düzelecek, işsiz kalan insanlar da iş bulacak. Şimdi, çalışanıyla çalışmayanıyla, işsiziyle işi olanıyla, memuruyla işçisiyle bu bayramı coşku içinde kutlamalıyız. Bu, emekçilerin en doğal hakkı; bu, işçilerin en doğal hakkı. Tabii, şartların ağır olduğunu biliyorum. Akşam eve götürecek ekmek derdinde olan insanların o coşkuyu doya doya yaşayamayacağını biliyorum ama bir hak, uğruna yıllardır mücadele edilmiş, bedeller ödenmiş bir hakkı kutlamak, elbirliğiyle ve coşku içinde kutlamak, işi olanın da işi olmayanın da, sıkıntıda olanın da rahat yaşayanın da hakkıdır diye düşünüyorum ve biraz önce de söylediğim gibi, bu emekçi bayramının, bu işçi bayramının hakkını hep birlikte vermemiz lazım. Bunu bir yasak savma kabilinden görmeyelim. İşte, "bu bir resmî tatildir, öyleyse resmî kurumlar da bunu kutlamalıdır" filan gibi görüşler de var. Bunlar doğru değil değerli arkadaşlarım. Bu, halkın; bu, emekçinin; bu, çalışanların; bu, memurların, emeğiyle geçinenlerin bayramı. Bırakalım, resmî kimlikli olan kişiler olmasın, onlar coşkuyla kullansınlar. Sayın Bakan "bakan" sıfatıyla oraya gitmesin, bir vatandaş gibi oraya gitsin, bayramı kutlasın ama oraya giderken yasaklarıyla beraber gitmesin,

“Beş yüz kişi olursa katılırım, beş yüzden fazla olursa katılmam.” demesin. Sayın Vali “Şu, şu, şu şartlarla siz bu bayramı kutlayabilirsiniz, bu şartlar olmazsa size izin vermem, fırsat vermem.” demesin. Mademki bir özgürlüğü tanıyoruz, madem ki bir coşkuyu, bir bayramı hep birlikte kabul ediyoruz, öyleyse yasakları kaldıralım. 1 Mayısın Taksim Meydanı’nda kutlanmasını sağlayalım. Bu konuda bütün işçi sendikalarının talebi var. İşçi sendikaları orada güvenliği sağlayabileceklerini söylüyorlar. Devlet de, güvenlik güçlerimiz de her türlü önlemi alır ve huzur içinde, coşkuyla bir bayramı kutlarız. Bugün Türkiye Büyük Millet Meclisinin kabul edeceği ve tarihî bir karar vereceği 1 Mayısı, gene Taksim’de kutlanacak mı, kutlanmayacak mı diye her yıl tartışmaya açmak son derece yanlıştır. Geldiğimiz nokta, artık bu konuda, 1 Mayıs konusunda her türlü engelin aşıldığı bir nokta olmalıdır. İşte geçmişte, daha 35’lerden başlayarak 1980’lere kadar bayram olarak kutladığımız bir günü otuz yıl sonra tekrar bir bayram şeklinde kutlayacağımız ve o yönde karar alacağımız bir noktada Taksim mutlaka aşılmalıdır yani her 1 Mayısta Taksim tartışması yapmaktan, her 1 Mayısta işçilerimiz Taksim’de coşkuyla…

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Lütfen sözlerinizi tamamlayınız.

Buyurunuz.

MUSTAFA ÖZYÜREK (Devamla) - Tamamlıyorum Sayın Başkan.

…bu bayramı kutlayacak mı, kutlamayacak mı tartışmasından, saplantısından kurtulalım; el birliğiyle, coşkuyla bu bayramı kutlayalım diyorum.

1 Mayıs İşçi Bayramı’nın emek dünyasına, milletimize, vatandaşlarımıza hayırlı olmasını diliyorum ve bu tarihî toplantıda bulunan, bu tarihî karara el kaldıracak herkese şükranlarımı sunuyorum.

Hepinizi saygıyla selamlıyorum. (CHP, MHP ve DTP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ediyoruz Sayın Özyürek.

Sayın milletvekilleri, on beş dakika ara veriyorum.

Kapanma Saati: 18.02

BEŞİNCİ OTURUM

Açılma Saati:18.16

BAŞKAN: Başkan Vekili Şükran Güldal MUMCU

KÂTİP ÜYELER : Yusuf COŞKUN (Bingöl), Canan CANDEMİR ÇELİK (Bursa)

BAŞKAN - Sayın milletvekilleri, Türkiye Büyük Millet Meclisinin 80’inci Birleşiminin Beşinci Oturumunu açıyorum.

354 sıra sayılı tasarının görüşmelerine devam edeceğiz.

Komisyon ve Hükûmet yerinde.

Şimdi, söz sırası Milliyetçi Hareket Partisi Grubu adına Bursa Milletvekili İsmet Büyükataman'da.

Buyurunuz efendim. (MHP sıralarından alkışlar)

MHP GRUBU ADINA İSMET BÜYÜKATAMAN (Bursa) - Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Sayın Başkan, saygıdeğer milletvekilleri; 354 sıra sayılı Ulusal Bayram ve Genel Tatiller Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Tasarısı üzerine Milliyetçi Hareket Partisi Grubu adına söz almış bulunmaktayım. Bu vesileyle, heyetinizi saygıyla selamlıyorum.

23 Nisan 1920 tarihi, Türk milletinin kendisine dayatılmak istenen ve rıza göstermesi beklenen teslimiyeti reddedişinin ve sonunda cumhuriyetle taçlanan sürecin en önemli dönüm noktasıdır. Kuruluşunun 89'uncu yılını kutladığımız Türkiye Büyük Millet Meclisi, bugün de tıpkı o gün olduğu gibi demokrasimizin, millî devletimizin ve geleceğimizin en büyük güvencesidir. Bu vesileyle, seksen dokuz yıl önce bu vatanı ve Meclisi emanet eden Büyük Atatürk'ü, kurucu kahramanları, şehitlerimizi ve gazilerimizi minnet ve rahmetle anıyorum. Aziz milletimizi ve çocuklarımızı bu bayram vesilesiyle bir kez daha kutluyor, sevgi ve saygılarımı sunuyorum.

Saygıdeğer milletvekilleri, 1 Mayıs İşçi Bayramı, işçi hareketinin sosyal ve ekonomik kazanımlarının kutlandığı gün olarak pek çok ülkede resmî bayram olarak kabul edilmektedir. Türkiye İşçi Bayramı'yla yüz yıllık tanışıklığına rağmen İşçi Bayramı'nın resmî bayram hüviyetini kazanamamış olması, toplumsal yaşamda kendini önemli bir eksiklik olarak hissettirmektedir. Dünya ölçeğinde kutlanmasıyla 1 Mayıs İşçi Bayramı toplumsal hafızada ilerleme fikrinin zaferini ilan vasıtası hâline gelmişken, kendisi ilerleme düşüncesinin ürünü olan Türkiye'de bu niteliği hiçbir dönemde elde edememiştir.

Sayın Başkan, saygıdeğer milletvekilleri; 1 Mayıs, işçi ve emekçiler tarafından dünya çapında birlik, dayanışma ve haksızlıklarla mücadele günü olarak kutlanmakta olup, dünya üzerindeki pek çok ülkede resmî tatil olarak kabul edilmektedir. 1 Mayıs ile ilgili tarihî sürece göz attığımızda, işçiler açısından organize bir şekilde ilk kez hak arama girişimi olarak, 1856'da Avustralya'nın Melbourne kentinde, taş ve inşaat işçilerinin çalışma saatlerinin günde sekiz saate indirilmesi için gerçekleştirdikleri yürüyüş ile başlamış; 1 Mayıs 1886'da Amerika İşçi Sendikaları Konfederasyonu önderliğinde işçilerin günde on iki saat, haftada altı gün olarak çalışma takvimine karşı günlük sekiz saatlik çalışma talebiyle iş bırakma eylemi yapmaları ile devam etmiş ve sonunda, 1889'da toplanan İkinci Enternasyonal'de, Fransız bir işçi temsilcisinin önerisiyle 1 Mayıs gününün tüm dünyada birlik, mücadele ve dayanışma günü olarak kutlan-

masına karar verildiğini görüyoruz.

Ülkemizde ise ilk kitlesel işçi hareketleri, Osmanlının meşrutiyet döneminde başlamış, cumhuriyet döneminde de işçiler tarafından kutlanmıştır. İlk kez 1911 yılında Selanik'te tütün, pamuk ve liman işçileri tarafından kutlanan 1 Mayıs, cumhuriyetin ilanından sonra ilk kez 1923'te resmî olarak kutlanmıştır. 1925'teki Takrir-i Sükun Kanunu'yla birlikte maalesef bu süreç askıya alınmıştır. 1935 yılında ise 1 Mayısın "Bahar Bayramı" olarak kutlanması kararı alınmıştır. Ancak halk arasında yine 1 Mayıs "İşçi Bayramı ve Bahar Bayramı" olarak bilinmiştir. 1976 yılında ilk kez geniş katılımlı olarak kutlanan 1 Mayıs, 1977 yılında 500 bin kişinin katılımıyla en kalabalık şekilde kutlanmıştır. 1 Mayıs 1977 yılında Taksim Meydanı'nda kutlanan İşçi Bayramı, provokatörlerin kışkırtması sonucu kanlı olaylara sahne olmuş; polisle çatışan işçilerden 34 kişi hayatını kaybetmiştir. Bu talihsiz hadise sonucu 1 Mayıs 1977 kutlamaları tarihe "Kanlı 1 Mayıs" olarak geçmiştir. Ülkemizde Mayıs 1977'de yaşanan bu acı hadiseler ne yazık ki toplumsal hafızamızda derin izler yaratmıştır. Toplumsal barışın tescil edildiği bir gün olması gereken 1 Mayıslar ne yazık ki ülkemizde bir tedirginliğin, korkunun kaynağı hâline gelmiştir. 1996 ve 2005 yıllarında da provokasyonlar sonucu yine çeşitli olaylar yaşanmış, 2005 yılında bir polis memuru linç edilmek istenmiştir.

Bu olayların bir daha yaşanmaması, 1 Mayısların, bütün çağdaş ülkelerde olduğu gibi ülkemizde de işçilerin birlik, mücadele ve dayanışma günü olarak kutlanması ve bir gerilim günü olmaktan çıkması Milliyetçi Hareket Partisi olarak en büyük temennimizdir. Bu konuda herkes üzerine düşeni yapmalı, duyarlı ve sorumlu davranmalıdır. Gerginlikten beslenen anlayış ve yaklaşımlardan artık vazgeçilmelidir. Asıl amaç kutlamak olmalıdır ve nerede olacağı, kutlanacağı önemli değildir.

Aslında 1 Mayıs çalışma bayramı olarak tatil edilmelidir. Böylece 1 Mayıs daha anlamlı hâle gelecektir. 1 Mayıs, anlamına uygun olarak, çalışanların sorunlarının tartışıldığı, sorunlarının çözümü için somut adımların atıldığı, çalışan, işveren ve siyasi iradenin kaynaştığı, çalışma barışının sağlandığı bir gün olarak görülmeli ve yapılacak düzenlemeler bu yolda olmalıdır.

Saygıdeğer milletvekilleri, işçi İş Kanunu tarafından "Hizmet akdine dayanarak, herhangi bir işte ücret karşılığı çalışan kişi." olarak tanımlanmaktadır. Daha genel bir ifadeyle işçi, yaşamını sürdürmek amacıyla bedenini, kafa gücünü veya el becerisini kullanarak ücretli olarak çalışan kimsedir. Üretimin en önemli ve vazgeçilmez temel unsurlarından bir tanesidir. Yüce dinimiz çalışmaya, emek sarf etmeye büyük bir değer vermiş ve bundan asırlar önce emeğin kutsallığına vurgu yapılmıştır. Bu kapsamda işçilerin haklarının korunması, ücretlerinin eksiksiz ve zamanında verilmesi, onlara güzel davranılması hususlarında yüce dinimizin getirdiği pek çok düstur vardır. "İşçinin ücretini alın teri kurumadan ödeyin." prensibiyle işçinin hakkını en mükemmel şekilde teminat

altına almış, Allah'a karşı vazifelerini de yerine getiren bir insanın çalışması ibadet olarak kabul edilmiştir. Peygamber Efendimiz "Hiç kimse kendi elinin emeğinden daha temiz bir kazanç elde edemez." buyurmuştur. Bu anlamda işçinin ve emekçinin haklarını korumak ve bu konuda düzenlemeler yapmak dinimizin de salık verdiği bir hususdur.

Saygıdeğer milletvekilleri, ülkemiz ekonomik açıdan oldukça zor ve sıkıntılı bir süreçten geçmekte, yaşanan ekonomik kriz etkisini her geçen gün daha ağır olarak hissettirmektedir. Ülkemiz giderek gelecekten ümidi olmayan, endişeli, mutsuz insanların yaşadığı bir ülke hâline gelmektedir. Bu tablonun mimarı, Adalet ve Kalkınma Partisi Hükûmetinin yanlış tercihi ve uyguladığı ekonomik politikalarıdır. Bu tercihler yüzünden Türkiye, gelişmekte olan ülkeler arasında işsizlikte 3'üncü, sanayi üretimindeki düşüşte 2'nci sırada yer almaktadır.

Bu kriz döneminden en çok etkilenenler şüphesiz evine alnının teriyle helal yollardan ekmek götürme derdinde olan işçi ve emekçi kesimler olmaktadır. Binlerce işçinin işini kaybettiği bugünlerde ekonomik krize karşı tedbir almakta geciken ve yaşanan sıkıntıların tek müsebbibi olan Hükûmetin, işçilerimizin ekonomik açıdan güçlenmesini sağlayacak tedbirleri bir an önce alması artık bir zaruret hâline gelmiştir.

Ekonomik krizin etkilerini giderek daha yoğun bir şekilde hissettirdiği, pek çok emekçinin işini kaybettiği ve işsizler ordusuna katıldığı, pek çok işçinin ücretsiz ya da yarı ücretli izne çıkarıldığı bu zor günlerde 1 Mayısın tatil olarak ilan edilmesi işçilerimiz için bir nebze de olsa moral olacaktır. Ancak, işçilerimize ve emekçilerimize asıl bayramı yaşatacak şey Hükûmetin işsizliği önlemeye yönelik olarak atacağı adımlar olacaktır.

Hükûmetin bugüne kadar aldığı kriz önlemleri ne yazık ki işten çıkarmaların, ücretsiz ya da yarı ücretli izne çıkarmaların önüne geçebilmiş değildir. Türkiye ekonomisinin mevcut görünümü ile "kriz" kelimesini ısrarla yan yana getirmekten imtina eden, "Her şey yolunda." mesajlarıyla hem kendisini hem de milletimizi aldatan Sayın Başbakan, ekonomiyi işsizlik fırtınasının tam ortasına getirip kendi hâline terk etmiştir. Dünya ekonomik krizle başa çıkmaya çalışırken Başbakan Erdoğan'ın krizi yok farz etmesi krizi küçültmemiş, ağırlığından bir şey kaybettirmemiş, aksine, fark edilemeyen etkileriyle ekonomik ve sosyal tahribat daha da büyümüştür. Resmî olarak ilan edilen rakamlarda bile çığırından çıktığı görülen işsizliğin gerçekte daha yüksek ve kaygı verici bir noktada olduğunu söylemek durumundayım.

Hükûmet insanlarımızın geleceğe güvenle bakmasını sağlamak için, toplumun her kesiminin görüşlerini alarak, toplumsal mutabakatla ve kararlılıkla artık bu soruna acil olarak çözüm bulmalıdır.

Sayın Başkan, saygıdeğer milletvekilleri; temel hak ve özgürlüklerin en iyi biçimde korunduğu ve kullanıldığı demokrasilerin önemli kurumlarından biri

de sendikalardır. İşçilerimizin hak ve menfaatlerini savunan ve siyasal karar alma organlarına ileten sendikalarımız çoğulcu demokrasinin vazgeçilmez örgütlerindendir.

Cumhuriyete kadar demokrasinin ve onun sağladığı hür ortamın yokluğu sendikacılığın etkin biçimde yerleşmesini ve gelişmesini engellemiştir. Cumhuriyetle birlikte benimsenen demokratik rejimin hürriyetçi yapısı, sendikal hak ve hürriyetlerin yerleşip gelişmesine imkân sağlamıştır. Bağımsız ve güçlü sendikal hareketlerin oluşması da, demokrasinin güçlenme ve gelişme sürecini hızlandırmıştır. İşçilerimizin haklarını savunan, görüşlerini dile getiren ve sorunlarına siyasal sistem içerisinde çözüm arayan sendikalar, demokrasinin sağlıklı temeller üzerinde işlemesine vatandaş-devlet diyaloğunun gelişmesine katkıda bulunmaktadır. Sendikalarımızın ülke sorunları konusunda getirdiği öneriler, kamu yönetiminin etkin ve saydam işleyebilmesi için kaynak oluşturmakta ve yardımcı olmaktadır.

Karar alma organlarıyla emekçilerimiz arasında köprü konumunda olan sendikalarımız, çalışanların eğilimlerini olumlu biçimde yönlendirmeleri ve demokratik çözüm arayışlarıyla toplumsal uzlaşmayı da güçlendirmektedirler. Emeklerini ortaya koyarak ülkemizin kalkınması için var gücüyle çalışan işçilerimizin en iyi yaşam düzeyine ulaşmaları hepimizin ortak dileğidir. Sendikaların bu konuda gösterdiği çabayı takdirle izlemekteyiz. Sendikacılığın gelişmesi için yasal düzenlemeler tek başına yeterli olmamaktadır. Haklarının bilincine varmış, önce ülkesinin çıkarlarını gözeterek kendi çıkarlarını savunan emekçiler, sendikacılığın ve ülkenin gelişimine güç katmaktadırlar.

Sayın Başkan, saygıdeğer milletvekilleri; Anayasa'mızın 2'nci maddesinde Türkiye Cumhuriyetinin sosyal hukuk devleti olduğu belirtilmiştir. 5'inci maddesinde ise, bireyin ve toplumun huzur ve mutluluğunu sağlamak, bireyin temel hak ve hürriyetlerini sosyal hukuk devleti ve adalet ilkeleriyle bağdaşmayacak biçimde sınırlayan siyasal, ekonomik ve sosyal engelleri kaldırmak, insanın maddi ve manevi varlığının gelişmesi için gerekli koşulları hazırlamaya çalışmak, devletin temel amaçları ve görevleri arasında sayılmıştır.

Sosyal devlet, bireyi ekonomik hayata yenik düşürmeyen, güçsüzleri güçlüler karşısında koruyarak gerçek eşitliği yani sosyal adaleti ve toplumsal dengeyi sağlamakla yükümlü devlettir. Bireylerin sosyal hakları ve asgari yaşam düzeyleriyle ilgilenerek, onların huzur ve mutluluk içinde yaşamalarını sağlamak sosyal devletin temel amaç ve görevlerindendir. Sosyal devlet, bireyin huzurunu sağlamakla kalmayıp aynı zamanda güvenceye alan devlettir. Bu bağlamda, işsizliği önleyici ve millî gelirin adaletli biçimde dağılımını sağlayıcı önlemler almak da sosyal devletin görevleri arasındadır. Devlet, sosyal niteliği nedeniyle bireyle toplum arasında denge kurmak, emek ve sermaye ilişkilerini dengeli olarak düzenlenmek, özel girişimcinin güvenlik ve kararlılık içinde çalışmasını sağlarken, çalışanların insanca yaşaması ve çalışma yaşamının kararlılık içinde

gelişmesi yönünde ekonomik, mali ve sosyal önlemleri alarak çalışanları korumak zorundadır.

Devletimiz anayasal sorumluluklarını ve sosyal devlet olma ilkesinin gereklerini yerine getirirken, sendikalarımızın girişimleri de işçilerimizin hayat düzeylerinin yükselmesini sağlamaktadır. Ülkede çalışma barışının sağlanması etkin üretimin en önemli anahtarıdır. Çalışma barışına giden yol uzlaşma kültüründen geçmektedir. Sendikalarımızın uzlaşmacı tutumları işverenle işçi arasındaki ilişkileri en üst düzeyde tutarak işçi mutluluğunu sağlamakta, bu da üretime olumlu biçimde yansımaktadır. İş güvencesi yasa tasarısının bir an önce çıkarılması bu alanda keyfî uygulamalara son verecek, işçilerimizi koruyarak etkin çalışmaları için güvenli ortam sağlayacaktır. Bu da işçilerimizin üzerindeki olumsuz baskıları azaltarak kapasitelerini en iyi biçimde kullanmalarına zemin oluşturacak ve verimliliği artıracaktır.

Bu tasarının yasalaşması Anayasa'da ve yasalarda yer alan sendikalaşma hakkının kullanılmasını da kolaylaştıracaktır. Milliyetçi Hareket Partisi olarak, bu yasada olduğu gibi sendikal mevzuatta yapılacak değişikliklerle ilgili olarak da sendikaların ve sivil toplum örgütlerinin desteğini almak şartıyla Hükûmete katkı sağlayacağımızı ifade etmek istiyorum. Çalışma barışı ve demokrasi kültürünün gelişmesi açısından bu düzenlemeyi önemli bulduğumuzu ancak tek başına yeterli görmediğimizi belirtmek istiyorum. 1 Mayısların barış ve bayram havasında kutlanmasını, bugünlerin demokrasi şölenine dönüşmesini, herkese örnek olacak bir olgunlukta gerçekleşmesini temenni ediyorum.

Sayın Başkan, saygıdeğer milletvekilleri; milletimizin her alanda ve her anlamda düzeyinin yükseldiği, ülkemizin demokratikleşme sürecini tamamladığı, siyasal yapımızın istikrara kavuştuğu, işsizliğin olmadığı, herkesin sosyal güvencesinin bulunduğu, üreten, güçlü ekonomisi olan, Büyük Atatürk'ün koyduğu amaçların gerçekleştirildiği mutlu Türkiye'ye ulaşmak için hepimize büyük görevler düşmektedir. Türkiye, ülke çıkarlarını her şeyin üzerinde tutan şuurlu vatandaşlarının ve sorumlu kurum ve kuruluşlarının el ele vermesiyle bu amaçları yakalayacak güçtedir. Herkesin çabalarıyla güçlü, başarılı, huzurlu, mutlu Türkiye'ye ulaşacağımıza yürekten inanıyor, bu duygular içerisinde yasanın çalışanlarımıza, milletimize hayırlara vesile olması temennisiyle hepinizi saygı ve hürmetlerimle selamlıyorum. (MHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ediyoruz Sayın Büyükataman.
Adalet ve Kalkınma Partisi Grubu adına Çorum Milletvekili Agâh Kafkas. Buyurun Sayın Kafkas. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

AK PARTİ GRUBU ADINA AGÂH KAFKAS (Çorum) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Ulusal Bayram ve Genel Tatiller Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Tasarısı üzerine AK PARTİ Grubu adına söz

almış bulunuyorum. Yüce heyetinizi saygıyla selamlıyorum.

Bugün önemli bir kanunu görüşmek için bir aradayız ama bugün 22 Nisan ve 23 Nisanın bir öncesi günü. 23 Nisan Türkiye Büyük Millet Meclisinin açılışının 89'uncu yılı ve Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı'nı coşkuyla kutluyorum. Ulusal egemenlik Türkiye'nin karakteridir. Bugün, millet olarak ulusal egemenliğimizin üzerinde hiçbir gücün olmadığını bilmeli ve demokrasimize, özgürlüklerimize, diyalog ve iş birliği bilincimize sahip çıkmalıyız diye düşünüyorum. Yine dünyada meclisinin kuruluş yıl dönümünü çocuklara bayram olarak hediye eden tek ülke olmanın da onurunu paylaşmak istiyorum ve 23 Nisan'ı, başta çocuklarımız olmak üzere aziz milletimize, kutluyorum.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; 1 Mayıs dünya işçi hareketi için kuşkusuz önemli bir gündür. Resmî miladı, 1886'da Chicago'da, insan onuruna yakışmayan çalışma saatlerinin günde sekiz saate indirilmesi talebiyle 80 binin üzerindeki emekçinin Amerika Birleşik Devletleri'ndeki onurlu duruşunun kanlı bir şekilde bastırılması, liderlerinin ya idam edilmesi ya da hapse atılmasıyla başlamıştır. Gerek başlangıç eylemi gerekse dünyada ve ülkemizde bazı yıllarda yaşanan çatışmalarla kanlı bir şekilde sona eren 1 Mayıs kutlamaları nedeniyle bu bayram günü hafızalarımızda hep kavga, kan, hüzün günü olarak yer etmiştir. 1 Mayıs kutlamaları, emek ortak temelinde, ülkelerin kendi ekonomik, sosyal, kültürel, siyasal modellerine göre yüzün üzerinde ülke tarafından kutlanılmaktadır.

1 Mayıs bütün dünyada birlik ve dayanışma günü olarak kutlanırken ülkemizde de 1905'lerde kutlanılmaya başlanmıştır ve bu süreç İstanbul'un işgal yılları dâhil olmak üzere zaman zaman kesintiye uğrasa da emek ve dayanışma günü olarak kutlanmıştır ve ta ki 1935'te Bahar Bayramı olarak resmî tatil edilmiştir. Sonraki süreçler hepimizin malumu. Konuşmamı tekrarla geçiştirmemek üzere çünkü hem ülkemizde hem de dünyadaki tarihsel sürecini değerli konuşmacı arkadaşlarım detaylarıyla dile getirdiler. Ama Türkiye'deki kutlanışına baktığınız zaman en acısı 1977 1 Mayısında Taksim'de 34 canımızı kaybettiğimiz kara ve kanlı 1 Mayıstır. 136 kişi yaralanmış ve tarihin sayfalarına kanlı bir gün olarak geçmiştir. Daha sonra 1980'de darbeyle birçok hak ve özgürlüklerimizin elimizden alındığı gibi, bilindiği gibi 1 Mayıs da her ne kadar bahar bayramı olarak kutlanılıyor olsa da tatil olmaktan çıkarılmıştır.

Değerli arkadaşlarım, Türkiye'de de son on beş yıldır 1 Mayısın kutlanması konusunda çok olumlu gelişmeler olmuştur. 1991 yılında, içinde, tertip komitesinde bizzat görev aldığım ve üç konfederasyon tarafından ilk defa kutlanması gerçekleştirilmiştir. 1 Mayısta, resmî ideoloji, devlet ve hükûmetler hep mesafeli olmuşlardır. İlk defa Atatürk tarafından 1 Mayıs kutlanmıştır Türkiye'de. Daha sonra, rahmetli Menderes tarafından kutlanmıştır. Yine burada rahmetle anıyorum, 1991 yılında üç konfederasyon birlikte kutladığımızda, Sayın Erdal İnönü tarafından bizzat katılınılarak kutlanmıştır.

Ve Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; son döneme geldiğimiz zaman, yedi yıldır, AK PARTİ İktidarı döneminde, Sayın Başbakanımız her yıl 1 Mayısı kutlayarak 1 Mayısa meşruiyet zemini oluşturma gayreti içerisine girmiştir. 2008'de, Hükûmetimiz ilk defa, cumhuriyet tarihinde ilk defa, 1 Mayısı Emek ve Dayanışma Günü olarak Bakanlar Kurulu kararıyla ilan etmiştir ki ondan önceki döneme baktığınız zaman, Cumhuriyet Halk Partisi döneminde, 1935'te çıkarılan kanunla Bahar Bayramı'ydı adı bildiğiniz gibi ve o güne kadar resmî hiçbir hükûmet, Emek ve Dayanışma Günü'nün kimliğini kabul eden bir Bakanlar Kurulu kararı ya da bir hukuki düzenleme yapmamıştır; AK PARTİ'nin demokratik açılımının önemli bir göstergesidir. Yine Hükûmetimiz tarafından, 13 Nisan 2009'da Türkiye Büyük Millet Meclisine sevk edilmiştir Bakanlar Kurulu kararıyla 1 Mayısın tatil olması.

Burada, benim ve 26 AK PARTİ milletvekili arkadaşımla birlikte verdiğim kanun teklifi vardır. Ayrıca, benimle birlikte, muhalefet partilerimize mensup 7 ayrı milletvekilimiz ve arkadaşları da kanun teklifi vermiştir. Ama, burada Önemli olan, devletin bakış açısının, Hükûmetin bakış açısının bir göstergesi, demokratikleşme sürecinin somut bir örneği olarak Hükûmet tarafından Emek ve Dayanışma Günü olarak tatil yapılmasının teklif edilmesi bence demokratikleşmemiz açısından önemli bir adımdır diye düşünüyorum.

Bilinen resmî görüş yerine, sivil, demokratik bir açılım olarak önem kazanmaktadır. AK PARTİ ile hızlanan demokratik sürecin bu 1 Mayısta kazandığı önemli aşamanın bundan sonra da başta sivil bir anayasa olmak üzere çalışma yaşamını düzenleyen yasaların da demokratikleşmesini de hızlandırarak ivme kazandırmalıyız ve Türkiye'nin özgürleşmesi, demokratikleşmesi konusunda sivil bir anayasa ve çalışma yasalarının ve tüm yasaların demokratikleşmesi konusunda da Parlamentomuzda bugün sağlanan konsensüsün bundan sonraki süreçlerde de sağlanması en önemli temennimizdir. Yine yüce Meclisimizin 12 Eylülün baskıcı yasalarını kaldırması açısından da bu yasal düzenlemeyi çok çok önemsiyorum.

Değerli arkadaşlarım, yine burada çalışma yasalarını düzenleyen ve tarafımdan Türkiye Büyük Millet Meclisine verilen ve Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanımızın üçlü danışma konseyinde ve zaman zaman çok sayıda toplantılarıyla sosyal kesimlerle bir ortak paydada buluştuğu, temel parametrelerinde çok çok büyük oranda anlaşılan 2821 sayılı Sendikalar Kanunu'nun, 2822 sayılı Grev ve Toplu İş Sözleşmesi Kanunu'nun da bir an önce hayata geçirilmesi en önemli temennimdir.

Burada sosyal taraflardan, özellikle, ayrıntılara takılmak yerine, 12 Eylülden kalma bu vesayetçi yasanın ana parametrelerinde anlaştığımız şekilde hayata geçirilmesi konusunda desteklerini bekliyorum. Ayrıntılarla uğraşarak esası kaçırmanın kimseye bir faydası olmayacağının altını çizmek istiyorum.

Değerli arkadaşlarım, bu düzenlemelerin ayrıca bana göre dünyanın en bü-

yük barış projesi olan Türkiye'nin Avrupa Birliğine uyum sürecinde de ciddi anlamda katkılar sağlayacağına inanıyorum. Çünkü bu açılımlar, Avrupa Birliği uyum süreci konusundaki yüce Meclisin yaptığı çalışmalar kendi insanımız ve emekçilerimiz için mutlak gerçekleşmesi gereken hususlardır diye düşünüyorum.

1 Mayısla ilgili bu güzel konsensüsün ve bu demokratik açılımın birileri tarafından alan fetişizmine kurban edilmemesini diliyorum ve 1 Mayısın korku günü olmaktan kurtarılmasını diliyorum. 1991 yılından beri üç konfederasyon birlikte kutlarken zaman zaman Taksim'le ilgili taleplerimiz olduğu hâlde hiçbir ısrarda bulunmayıp son iki yılda Taksim'i olmazsa olmaz hâline getirip dayatılmasını da gerçekten anlamakta güçlük çekiyorum.

SIRRI SAKIK (Muş) - Size biat mı etsinler, ne yapsınlar işçiler?

AGÂH KAFKAS (Devamla) - O dediğin kültür bizim kültürümüzde yok, herhâlde sende var vaziyete göre.

SIRRI SAKIK (Muş) - Onu istiyorsunuz, başka ne istiyorsunuz? Uzlaşı kültürü olsa "Buyurun, birlikte kutlayalım." derdiniz.

AGÂH KAFKAS (Devamla) - Şimdi, 1977 kanlı 1 Mayısının üzerinde durmak istiyorum esas itibarıyla. Türkiye bugün 1 Mayısı tatil ederken ve Parlamentodaki bütün partilerin bu konsensüsünün sağlandığı bu noktada ben Türkiye'deki savcıları, Türkiye'nin adalet mekanizmalarını 1 Mayısın, 1977 1 Mayısının karanlık noktalarını araştırmaya davet ediyorum. Türkiye karanlık noktalarını, cumhuriyet tarihimizdeki karanlık noktalarını aydınlatmadığı sürece demokratik gelişmemizi tamamlamamız, yarınlara emin adımlarla yürüme imkânımız bir şekliyle mümkün olmayacaktır. O nedenle Türkiye, ayıplarını, depolarını, yanlışlarını temizlemelidir.

HAMİT GEYLANİ (Hakkâri) - Her alanda ama her alanda!

AGÂH KAFKAS (Devamla) - Ve o günün, bu kanlı 1 Mayısın sorumlularına bir şekliyle bu ülke hesap sormalıdır, hesap sormalıdır. Yoksa 1 Mayısa gitmekle 1 Mayıstaki o karanlık noktaları temizlemediğimiz sürece Taksim'de değil de nerede kutlarsanız kutlayın Türkiye o ayıptan, o günahtan, o karanlık noktadan kurtulamayacaktır ve bence önemli olan bu noktadır. Bu noktada bir konsensüs sağlayıp birlikte bu karanlık noktaların üzerine gidiyor olmamız lazım. Türkiye'nin dünündeki karanlıkları temizlemeliyiz, bugünündeki karanlık noktaları temizlemeliyiz ki yarınlarımız ancak aydınlık olabilsin. Onun için alan fetişizmiyle birbirimizden ayrışacağımıza, madem öyle işte böyle mantığı

içerisinde tartışma kültürü içerisinde olacağımıza bir uzlaşmayı arıyor olmamız lazım.

Türkiye sendikal hareketi dünya sendikal hareketiyle ciddi anlamda entegrasyonunu sağlamıştır ve gerçekten de çok büyük bir uzlaşı kültürünü edinmiştir. Bu noktada son günlerde dün çeşitli gazetelerde tam sayfa olarak DİSK'e bağlı bir sendikamızın ilanlarını memnuniyetle gördüm. Tekstil sektöründeki bir kriz vesilesiyle "kaderine terk edemezsiniz" diyor, Başbakana bir mektup yazıyor. "Bu yeni bir anlayış" diye de bir kısım köşe yazarlarımız tarafından da takdim ediliyor. Ben kendilerini kutluyorum, dünya sendikal hareketinin ve Türkiye sendikal hareketinin çok uzun yıllar önce yakaladığı bu uzlaşı kültürünü değerli arkadaşlarımın da yakalamış olmasından duyduğum memnuniyeti ifade etmek istiyorum çünkü "Sayın Başbakanımız" diye başlayan o ilanı benim de genel sekreteri olduğum sendika 1992 yılında zamanın Başbakanı Demirel'e Antalya'daki bir fabrika için gazete ilanlarıyla yapmıştı. O açılımların, bugüne bugün bütün Türkiye'de ve bütün sendikalarımız tarafından kabul ediliyor olmasını da çok anlamlı buluyorum ama burada bir başka şeyin altını çizmek istiyorum, işverenlerle uzlaşma konusunda bu kadar güzel bir jest yapan, bu kadar güzel bir duruş sergileyen değerli konfederasyonumuzun yöneticilerini üç konfederasyon arasında uzlaşma konusunda da Emek ve Dayanışma Günü'nün birlikte kutlanması konusunda da göstermelerini de temenni ediyorum, diliyorum çünkü bu…

SELAHATTİN DEMİRTAŞ (Diyarbakır) - DİSK Başkanı burada, ona da söz hakkı doğdu.

AGÂH KAFKAS (Devamla) - DİSK Başkanının avukatlığı sana düşmez. O benim senden daha çok arkadaşımdır.

SELAHATTİN DEMİRTAŞ (Diyarbakır) - Buradan DİSK'i eleştireceğine yardımcı olmaya çalış. Taksim'in önünü hep birlikte açalım. DİSK'in avukatlığını yapmaktan da onur duyarım.

AGÂH KAFKAS (Devamla) - DİSK'e, emekçilere, bütün konfederasyonlara yardımcı olmak bizim boynumuzun borcudur ve ben o emek hareketinin içinden gelen birisiyim ve biz…

SELAHATTİN DEMİRTAŞ (Diyarbakır) - Tıkıyorsunuz Taksim'i işte!

AGÂH KAFKAS (Devamla) - Hiçbir şeyi tıkamıyoruz

Şimdi burada birileri çıkıp şunu söylüyorlar: Vay efendim "Bir kısım emekçiler bunu söke söke aldılar." Emekçilerin 1 Mayısın tatil olması adına yaptıkla-

rı mücadeleyi alkışla karşılıyorum, tebrik ediyorum, kararlılıklarını kutluyorum ama 80'den bu yana bu köprünün altından çok su aktı be kardeşim. Bu ülkede biraz önce "Söke söke emekçiler aldı." diyenler, otuz senedir sizin iktidar olduğunuz dönemlerde, bu 1 Mayıs sizin döneminizde Bahar Bayramı iken sonra 12 Eylülde kaldırılmış iken sizin iktidar olduğunuz, kimi partilerinizin iktidar olduğu dönemlerinde 1 Mayıs takvimden çıkmış mıydı?

HASİP KAPLAN (Şırnak) - Yedi senedir iktidardasınız.

AGÂH KAFKAS (Devamla) - Çıkmış mıydı?

HASİP KAPLAN (Şırnak) - Yedi sene geçti…

AGÂH KAFKAS (Devamla) - 1 Mayıs yine vardı bu takvimlerde. Yine emekçiler vardı, yine Taksim oradaydı. Neredeydiniz de o gün, bu emekçilerin taleplerini bizim kabul edişimizi küçültmek adına "Bu, birilerinin kazanımıdır." diyorsunuz.

MUSTAFA ÖZYÜREK (İstanbul) - Elbette emekçilerin kazanımı… Kimin kazanımı? Emekçilerin kazanımı.

AGÂH KAFKAS (Devamla) - Ben, burada özellikle Sayın Başbakanımızı kutluyorum. Bir kısım arkadaşlarımız diyorlar ki: "Sayın Başbakan geçen sene 'Şu kadar maliyeti var yapmayalım.' dedi, bu sene niye yaptı?"

SIRRI SAKIK (Muş) - Bu kadar maliyetle gaz bombası attılar 1 Mayısta.

AGÂH KAFKAS (Devamla) - Ya herkesin anlaması gereken bir konunun altını çizmek istiyorum: AK PARTİ, demokrasiyi bir yaşam biçimi olarak almış bir partidir. (CHP sıralarından "Vay be!" sesleri) AK PARTİ, demokrasinin teminatıdır. (AK PARTİ sıralarından alkışlar) AK PARTİ, dün kendi süreçleri içerisinde tartışmış, o günün konjonktüründe ilk defa, cumhuriyet tarihinde ilk defa Bakanlar Kurulu tarafından " Emek ve dayanışma Günü" ilan edilmesine karar vermiş, sonraki tartışma sürecinde de 1 Mayısın tatil olmasını getirmiştir. Şimdi bir hakkı teslim etmeyelim mi? Burada bir konsensüsün olmasında bütün partilerimize, bütün milletvekili arkadaşlarımıza teşekkür ediyorum emek dünyasından gelen birisi olarak. Ama, kabul edin ki bu grup da bu işe "evet" diyor olmasaydı ve ilk defa Hükûmet böyle bir tasarıyı getiriyor olmamış olsaydı, bugün bunu burada görüşüyor olmamız ve hayata geçiriyor olma şansımız var mıydı, var mıydı yani? Bunu da teslim etmemiz lazım diye düşünüyorum. (CHP sıralarından gürültüler)

Değerli arkadaşlarım, mutlaka 1 Mayısları korku tünelinden çıkartmak zorundayız.

HÜSEYİN YILDIZ (Antalya) - Başbakan Köşke çıktı, sen geç kaldın.

AGÂH KAFKAS (Devamla) - Ben yıllarca sendikacılık yapmışım. Her 1 Mayıstan önce 1 Mayısı kutlamak, alanları daha coşkulu yapmak üzere fabrikalara gittiğimde, bir yandan emekçilerin 1 Mayıs alanlarına gelme konusundaki heyecanlarını, gayretlerini görürdüm, bir yandan da terör ve anarşi konusundaki endişeleri, o bakışları hiç hafızamdan silinmedi. Gelin, korku tüneli olmaktan kurtaralım. Gelin! Üç konfederasyonun yöneticilerine sesleniyorum, emekçilere sesleniyorum: Sadece emekçilerin katıldığı hiçbir 1 Mayısta olay çıkmamıştır.

MUSTAFA ÖZYÜREK (İstanbul) - Hep beraber Taksim'de kutlayalım.

AGÂH KAFKAS (Devamla) - Gelin, şu 1 Mayıs meydanlarında laleyle problemi olan, oradaki laleyi dövmeye kalkanlarla aramıza mesafe koyalım. Gelin, işçilerle 1 Mayısı barıştıralım. Gelin, bu halkla 1 Mayısı barıştıralım. (AK PARTİ sıralarından alkışlar) Gelin, birlikte biz olalım, beraber olalım ve 1 Mayısları korku tüneli olmak yerine, 1 Mayısları emeğin, demokrasinin, özgürlüklerin, hakların genişletileceği zeminler olarak esası tartışmaya bakalım, esası tartışmaya bakalım.

MEHMET NEZİR KARABAŞ (Bitlis) - 1 Mayısı kiminle sınırlamak istiyorsun?

AGÂH KAFKAS (Devamla) - Gelin, terörü savunmaktan vazgeçelim, demokratikleşmeyi birinci öncelik hâline getirelim. (DTP sıralarından gürültüler) Gelin! Gelin, bunları yapalım.

HASİP KAPLAN (Şırnak) - İşçiler terörist değil!

AGÂH KAFKAS (Devamla) - Demokrasi olmazsa olmazımız bizim.

SIRRI SAKIK (Muş) - En büyük terörist sensin!

AGÂH KAFKAS (Devamla) - Önce demokrasi ve demokratik zemin içerisinde mücadele yapmayı öğrenelim. Yani hem demokrasinin kodları konusunda sıkıntımız olacak, hem demokrasi hem terör diyeceksiniz, bu ikisinin bir arada oluyor olma şansı yok.

Ve gelin, artık Türkiye bir muz cumhuriyeti değil, Türkiye demokratik, laik, sosyal hukuk devleti.

ZEKERİYA AKINCI (Ankara) - Sizin döneminizde kivi cumhuriyeti oldu; muz cumhuriyeti değil kivi cumhuriyeti!

AGÂH KAFKAS (Devamla) - Bir hukuk devletinde herkesin, yargının bağımsız ve özgürce karar vermesinin zeminini oluşturma konusunda bu yüce Meclise giren herkesin destek vermesi ve gayret göstermesi bir zorunluluktur diye düşünüyorum.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Lütfen sözlerinizi tamamlayınız.

AGÂH KAFKAS (Devamla) - Aksi takdirde yüce Meclise giren insanların demokrasi konusunda sıkıntılarının oluyor olması üzücü bir durumdur diye bakıyorum.

Emekçiler bilmektedirler ki ne kadar demokrasi o kadar özgürlük, ne kadar demokrasi o kadar yaşam kalitesi, ne kadar demokrasi o kadar ekmek ve o kadar iş diyebilmekteyiz biz. Onun için de Türkiye'de ne kadar demokratik gelişme olmuşsa o kadar bizim ekmeğimiz büyümüştür. O nedenle ben bu demokratikleşme adımına katkı veren herkesi içtenlikte kutluyorum.

1 mayıslar bir anlamda sömürüye karşı verilen bir mücadelenin de tarihidir, bir mücadelenin de tarihidir.

ALİ RIZA ÖZTÜRK (Mersin) - O işte.

AGÂH KAFKAS (Devamla) - 1 mayısları ideolojik ve siyasal nedenlerle de sömürmekten vazgeçelim. Gelin, 1 mayısları anlamına uygun bir şekilde emek ve dayanışma günü olarak birlikte coşkuyla kutlayalım diyorum.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

ALİ RIZA ÖZTÜRK (Mersin) - Taksim'de bekliyoruz.

MUSTAFA ÖZYÜREK (İstanbul) - Taksim'de bekliyoruz.

AGÂH KAFKAS (Devamla) - Sayın Başkanım, değerli milletvekilleri; Türkiye emekçileri adına Hükûmetimize, Meclis Başkanımıza ve grup başkan vekillerimize birer karanfil takdim etmek istiyorum.

Tekrar emeği geçen herkese saygılar sunuyorum. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ediyoruz Sayın Kafkas.

Teşekkür ediyoruz, 1 Mayısın İşçi Bayramı olması nedeniyle yaptınız bu jesti.

OKTAY VURAL (İzmir) - Evet Sayın Başkanım, devam edelim, seremoniyi beklemememize gerek yok.

BAŞKAN - Ediyoruz efendim.

Alanları açacakları günü bekliyoruz esasında, alanların açılacağı günü bekliyoruz biz aslında.

HASİP KAPLAN (Şırnak) - Biz Taksim kutlamalarında göreceğiz karanfilleri, Taksim kutlamalarında!

BAŞKAN - Şimdi, şahsı adına tasarının tümünde Bursa Milletvekili Mehmet Ocakden.

Buyurunuz Sayın Ocakden. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

MEHMET OCAKDEN (Bursa) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; 2429 sayılı Ulusal Bayram ve Genel Tatiller Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Tasarısı hakkında şahsım adına söz almış bulunuyorum. Bu vesileyle hepinize saygılar sunuyorum.

Bu tasarı ile 1 Mayıs gününün bütün demokratik dünyada olduğu gibi ülkemizde de "Emek ve Dayanışma Günü" adıyla tatil günü olarak belirlenmesi öngörülmektedir.

Bugün bütün dünyada 1 Mayıs, işçilerin ve tüm emekçilerin demokratik haklarını ve taleplerini gündeme taşıdıkları bir gün olarak insanlığın hafızasında yer almaktadır.

Ülkemizde ilk kez 1908'de kutlanan 1 Mayıs, 1923 yılında İzmir İktisat Kongresinde işçilerin bayramı olarak benimsenmesine rağmen maalesef yasal bir düzenleme yapılmamış, dahası zaman zaman da 1 Mayısın kutlanması fiilen engellenmiştir.

1935 yılında "İşçi Bayramı" olarak değil "Bahar Bayramı" olarak tatil günleri arasında yerini almıştır.

1976'da ilk kez kitlesel olarak kutlanmaya başlanan 1 Mayısta, 1977 yılındaki kutlamalarda, tıpkı 1886'da Amerika'da olduğu gibi, yaratılan provokasyon sonucu 37 işçimiz ne yazık ki hayatını kaybetmiştir.

1978, 79 ve 80 yıllarında engellemelere rağmen 1 Mayıs kitlesel olarak kutlanmıştır.

12 Eylül 1980 darbesi sonrasında 1 Mayısın Bahar Bayramı olmasına dahi tahammül edilememiş ve 1 Mayıs İşçi Bayramı âdeta bir tabu hâline getirilmiştir.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; emek her türlü üretimin vazgeçilmezi olduğuna göre emeğin bayramı da bayramların en anlamlılarından biridir.

1 Mayısın huzur ve güven içinde, demokrasiye yakışır bir şekilde kutlanabilmesi için fiilî durumun resmiyete kavuşturularak resmî tatil olarak kabul edilmesi, sendikalarımızın da taleplerine olumlu bir cevap verilmesi açısından anlamlı bir adım olacaktır. Kaldı ki Anayasa'nın 49'uncu maddesi "Devlet, çalışanların hayat seviyesini yükseltmek, çalışma hayatını geliştirmek için çalışanları ve işsizleri korumak, çalışmayı desteklemek, işsizliği önlemeye elverişli ekonomik bir ortam yaratmak ve çalışma barışını sağlamak için gerekli tedbirleri alır." şeklindedir. Yüce Meclisimizin bu maddeyi de göz önünde bulundurarak 1 Mayısı resmî tatil ilan etmesi hem demokratik değerlerin hayata geçirilmesi hem de toplumsal barışımız açısından büyük bir önem taşımaktadır.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Türkiye'de iktidarımız döneminde özgürlükler, insan hakları ve topyekûn demokratikleşme konusunda önemli mesafeler alınmış, demokratik kazanımlar anlamında devrim niteliğinde adımlar atılmıştır. İşte, bugün, burada, bu yüce çatı altında, Sayın Başbakanımızın öncülüğünde, parti gruplarımızın da desteğiyle bir tabuyu daha yıkıyoruz ve yeni bir demokrasi baharı başlatıyoruz. Çünkü 1 Mayıs bütün demokratik dünyada emeğin bayramı olarak kutlanmaktadır. Bir demokrasi ülkesi olan Türkiye'nin bütün işçilerinin de 1 Mayısı bayram olarak kutlama hakkı vardır. Ancak kabul etmek gerekir ki Türkiye'deki demokratik değişimler kolay olmamıştır. Demokratik açılımların önü zaman zaman demokrasi dışı kuşatmalarla, zaman zaman da doğrudan darbe anayasalarıyla kesilmiştir. Kısacası Türkiye'nin demokrasi tarihi uzun ve yorucu bir insan hakları ve özgürlükler mücadelesinin tarihidir. Artık, Türkiye'nin, özgürlükler konusunda daha fazla gecikmelere tahammülü yoktur. Bunca gecikmişliğin ardından ertelenen özgürlüklerin emekçilere iade edilmesi demokrasimizin ve sendikal hareketin ciddi bir kazanımı olacaktır. Zaman zaman muhalefete mensup değerli milletvekillerinin, sanki bu tür demokratik açılımları sadece AK PARTİ yapıyormuş gibi itirazlarının aslında çok da temeli olduğunu sanmıyorum, çünkü şükrediyoruz ki bu demokratik hayatı yaşamın bir parçası olarak algılayan AK PARTİ İktidarı, yine 1 Mayıs emeğin bayramı hakkının işçilere iade edilmesi de AK PARTİ İktidarının sayesinde olmuştur.

MUSTAFA ÖZYÜREK (İstanbul) - Yani lütufta mı bulunuyorsunuz?

MEHMET OCAKDEN (Devamla) - Hayır, bugüne kadar sizin de iktidarları içinde bulunduğunuz iktidarların…

MUSTAFA ÖZYÜREK (İstanbul) - Ne zaman iktidar olduk?

MEHMET OCAKDEN (Devamla) - …bu hakkı iade etmemelerinin bize nasip olmasından söz ediyorum sadece.

MUSTAFA ÖZYÜREK (İstanbul) - Hep böyle lütuf, işçilerin başına kakarak nereye kadar?

MEHMET OCAKDEN (Devamla) - Aynen Nazım Hikmet'in üzerindeki tabuların da, yasakların da kalkması bu iktidara nasip olmuştur.

MUSTAFA ÖZYÜREK (İstanbul) - Söke söke alıyor işçiler!

MEHMET OCAKDEN (Devamla) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; üretimin temel unsuru olan insan emeğine gerekli değerin verilmesi, aynı zamanda uygarlığın da ön koşuludur.

Bugün, burada 1 Mayısı emeğin bayramı olarak ilan etmeye hazırlanırken, işçilerin haklarını ve sorunlarını sadece insan hakları ve hürriyetleri temelinde çözme iradesinde olduğumuzun ve bu hakları asla ideolojik yaklaşımlara kurban etmememiz gerektiğinin altını da özellikle çizmek istiyorum, çünkü özgürlüklerin ideolojik bir formatta gündeme gelmesi, bu konunun tüm topluma mal olmasını maalesef engellemektedir. Dolayısıyla, Türk çalışma hayatının ve işçilerimizin sorunlarını popülist ve ideolojilere hapsolmuş bir zihniyetle çözemeyiz. 1 Mayısın emeğin kutsal olan haklarının korunması, bu konuda toplumsal bir bilinç oluşturulması ve bir bayram havasında kutlanması asıl temennimizdir.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; şimdi demokrasi zamanıdır. Korkuları aşarak tabuları yıkma zamanıdır.

Tıpkı İspanyol şairi Neruda'nın "Buğdayın Türküsü" şiirinde olduğu gibi:

"Halkım ben, parmakla sayılmayan.
Sesimde pırıl pırıl bir güç var;
Karanlıkta boy atmaya,
Sessizliği aşmaya yarayan."

Şimdi, emekçi kardeşlerimizin yıllardır ertelenen emeğin bayramını kutlama zamanıdır ve şimdi, sendikalarımıza düşen en önemli görev bu bayramı ideolojik bir gösteriye dönüştürmeden, toplumsal barışı zedelemeden, daha da önemlisi kutlamaları birtakım inatlaşmalara kurban etmeden bir demokrasi şöleniyle kutlamaktır.

İnanıyoruz ki, demokratik kazanımlarla daha bir güç kazanan sendikalarımız 1 Mayıs bayramını toplumsal barış duyarlılığı içinde kutlayacaklardır.

Hepinize sevgiler ve saygılar sunuyorum. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ediyoruz Sayın Ocakden.

Sayın milletvekilleri, otuz dakika ara veriyorum.
Kapanma Saati: 19.09

ALTINCI OTURUM
Açılma Saati:19.47
BAŞKAN: Başkan Vekili Şükran Güldal MUMCU
KÂTİP ÜYELER : Yusuf COŞKUN (Bingöl), Canan CANDEMİR ÇELİK (Bursa)

BAŞKAN - Sayın milletvekilleri, Türkiye Büyük Millet Meclisinin 80'inci Birleşiminin Altıncı Oturumunu açıyorum.
354 sıra sayılı tasarının görüşmelerine kaldığımız yerden devam edeceğiz.
Komisyon? Yerinde.
Hükûmet? Yok.
Birleşime beş dakika ara veriyorum.
Kapanma Saati: 19.48

YEDİNCİ OTURUM
Açılma Saati: 19.53
BAŞKAN: Başkan Vekili Şükran Güldal MUMCU
KÂTİP ÜYELER : Yusuf COŞKUN (Bingöl), Canan CANDEMİR ÇELİK (Bursa)

BAŞKAN - Sayın milletvekilleri, Türkiye Büyük Millet Meclisinin 80'inci Birleşiminin Yedinci Oturumunu açıyorum.
354 sıra sayılı Tasarı'nın görüşmelerine kaldığımız devam edeceğiz.
Komisyon ve Hükûmet yerinde.
Şimdi söz sırası Hükûmet adına Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı Faruk Çelik'te.
Buyurunuz Sayın Çelik. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANI FARUK ÇELİK (Bursa) - Sayın Başkan, değerli milletvekili arkadaşlarım; 23'üncü Dönem Türkiye Büyük Millet Meclisi olarak otuz yıldır gerçekleştirilemeyen 1 Mayısın tatil olması, "Emek ve Dayanışma Günü" olmasıyla ilgili kanun tasarısını Hükûmet olarak huzurlarınıza getirmekten mutluluk duyuyor, hepinizi saygıyla selamlıyorum.
Değerli milletvekilleri, sanayideki gelişmeler -bilindiği gibi- emeğin sömürülmesini, insanı ruhsuz bir makine gibi gören yaklaşım ve üretim anlayışları, daha çok kazanma ve üretim, günde on beş - on altı saat karın tokluğuna çalışma ve çalıştırma anlayışları neticesinde bu hak arama süreci başlamış ve

dünyada, bu hak arama süreci çerçevesinde birçok ölümcül olaylar, birçok müessif olaylar yaşanmıştır. Amerika Birleşik Devletleri de, Almanya da, Fransa da bu acı olaylara sahne olmuştur.Neticede, 1889 yılında, 1 Mayıs "Uluslararası Birlik, Mücadele ve Dayanışma Günü" olarak kabul edilmiş ve ülkemizde de ilk olarak 1906 yılında 1 Mayıs kutlanmıştır. Daha sonra, bildiğiniz gibi 1935 yılında "Bahar Bayramı" olarak tatil günlerine dâhil edilmiş. İlk olarak, kitlesel olarak 1976 yılında… 1977 yılında da yine kitlesel olarak kutlanırken, maalesef birçok müessif olaylar yaşanmıştır ve 12 Eylül 1980 müdahalesiyle "1 Mayıs Bayramı" ortadan kalktığı gibi sendikal örgütlenmelerin önüne de çok ciddi yasaklar getirilmiştir.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; aradan geçen otuz yılda Türkiye'de ve dünyada çok şey değişti. Çalışma hayatında "çatışmacı" değil "dayanışmacı" anlayış kökleşirken sosyal devlet, sosyal diyalog ve insan merkezli çalışma politikaları hayata geçirilmeye başlanmıştır. Emek ve sermaye yani işçi ve işveren endüstriyel ilişkilerde birbirinin rakibi değil üretimi ve kalkınmayı gerçekleştiren vazgeçilmez iki unsur olarak görünmeye başlanmıştır. Bu bakış ülkemizin kalkınmasını, gelişmesini hızlandırmıştır. Bu anlayış aynı zamanda alın terinin sembolü olan 1 Mayıs'ı ülkemizde korku günleri olmaktan çıkarıp işçi ve emekçinin dayanışma gününe dönüştürmüştür. Her alanda özgürlükleri genişleten Hükûmetimiz 25 Nisan 2008'de almış olduğu kararla 1 Mayıs'ı fobi olmaktan çıkararak "Emek ve Dayanışma Günü" ilan etmiştir. Bugün burada hep birlikte tarihî bir adım daha atıyoruz. Tüm dünyada coşkuyla kutlanan 1 Mayıs'ı yirmi dokuz yıl aradan sonra tatil günü ilan ediyoruz. Ülke olarak, millet olarak, demokrasi yolunda önemli bir mesafe daha katetmiş oluyoruz.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; ülkemizde bildiğiniz gibi 29 Ekim Cumhuriyet Bayramı 1,5 gün; 23 Nisan, 30 Ağustos ve 19 Mayıs 3 gün; ramazan ve kurban bayramları -dinî bayramlar- 8 gün, yılbaşı 1 gün olmak üzere, tatil günlerimiz toplam 13,5 günden ibarettir. Bugün alacağımız kararla, 1 Mayıs'la birlikte bu tatil günlerinin sayısı 14,5 güne ulaşmış olacaktır. Dünyada hâlen 1 Mayıs 148 ülkede tatil ilan edilmiş, 28 ülkede bayram olarak kutlanmaktadır, 15 ülkede ise İşçi Bayramı nedeniyle 1 Mayıs haricinde farklı günler tatil günü olarak kutlanmaktadır.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; 1 Mayıs Emek ve Dayanışma Günü, emeğin dayanışması, çalışma hayatının sorunlarının irdelendiği, demokrasi kültürünün zirveye çıktığı, sevginin, barışın yeşerdiği bir gün olarak hafızalarda yer etmelidir. Bundan sonra 1 Mayısları dünyaya örnek olacak bir olgunlukla kutlamamız, demokrasimize büyük katkılar sağlayacaktır. Bu konuda herkese büyük sorumluluklar ve fedakârlıklar düşmektedir. Geçmişte yaşananlara sünger çekip 1 Mayıs'ı bir matem günü olarak değil, ruhuna uygun bir şekilde milletçe coşkuyla kutlamak için enerjimizi kullanmalıyız. Meseleye ideolojik yaklaşarak bugünün anlam ve önemini hiç kimsenin gölgelemesine müsaade

etmemeliyiz. Nerede kutlanacağı tartışmalarıyla bugünün tarihsel önemini gölgelemekten kaçınmalıyız. Kutlamanın kendisi, nerede kutlanacağından çok daha önemlidir. Geçmiş tecrübeler bize gösteriyor ki demokrasi bir sonuç değil, bir süreçtir ve bu sürecin olağan akışını sekteye uğratmamalıyız. Şimdiden 1 Mayıs'ın Emek ve Dayanışma Günü'nün çalışanlarımıza, milletimize hayırlı olmasını diliyorum. Bu yasa tasarısını tabii ki Hükûmet olarak getirdik. Bunun üzerinde bir tartışma yürütülmesini doğrusu uygun bulmuyorum. Milletvekili arkadaşlarımız, çeşitli siyasi partilere mensup milletvekili arkadaşlarımız bu sürece, 1 Mayısın tatil olma sürecine katkıda bulunmuşlardır. Kendilerini de kutluyorum, emeği geçenleri kutluyorum ve büyük ihtimalle bizleri yanıltmayacağınızı umuyorum.

Kabul edeceğinizden dolayı da 1 Mayısın, tatil gününün milletimize, çalışanlarımıza tekrar hayırlı olmasını temenni ediyor, hepinizi saygıyla selamlıyorum. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ediyoruz Sayın Çelik.

Şahsı adına İstanbul Milletvekili Ayşe Jale Ağırbaş.

Buyurunuz Sayın Ağırbaş. (DSP sıralarından alkışlar)

AYŞE JALE AĞIRBAŞ (İstanbul) - Teşekkür ediyorum.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; 354 sıra sayılı Kanun Tasarısı ve bu konuda verilen kanun teklifleri üzerinde şahsım adına söz almış bulunuyorum. Yüce heyeti saygıyla selamlıyorum.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; çalışanların hakları için verilmiş ve kazanılmış mücadeleden doğan Demokratik Sol Partinin milletvekili olarak, 1 Mayısın işçi bayramı olarak resmî tatil ilan edilmesine ilişkin kanun teklifim demokratik sol felsefe açısından ayrı bir önem taşımaktadır.

1963 yılındaki çalışma yasaları, iş yasaları, toplu sözleşme, grev ve sendika yasaları demokratik sol felsefeyle ülkemizde şekillenmiş ve hayat bulmuştur. 57'nci Hükûmet döneminde İş Güvencesi Yasası yine Demokratik Sol Partinin öncülüğünde çıkartılmıştır. Merhum Başbakanımız, işçi dostu Bülent Ecevit "Kırk yedi yıllık siyasi yaşamınızda en çok gururlandığınız 'İyi yaptım.' dediğiniz iş nedir?" şeklinde sorulan soruya, 15 Temmuz 1963 yılında sendika yasalarının çıkartılması olduğunu, bundan gurur duyduğunu belirterek, Türkiye'de İşçi Bayramı'nın sendika yasalarının çıkarıldığı 15 temmuz tarihinde kutlanması gerektiğini ifade etmiştir. Bülent Ecevit'in ışığında ilerleyen Demokratik Sol Parti, bu bilinç ve sorumluluk içerisinde emekçilerin hep yanında yer almış ve daima emekçilerin sorunlarını dinleyen, onlara sahip çıkan bir anlayış içerisinde olmuştur. 1 Mayısın tatil edilmesine ilişkin kanun teklimiz bu felsefenin gereği olarak verilmiştir. Bu konuda Mecliste siyasi partiler arasında bir uzlaşma olmasını, ülkemizin bu konuda demokratikleşmede ulaştığı seviyeden son derece memnuniyet duyduğumu ifade etmeliyim.

Diğer taraftan şunu da belirtmeden geçemiyorum: 1 Mayısın resmî tatil ilan edilmesi emekçilerimize bahşedilen bir hak değildir, onların yılmadan verdikleri mücadele ve kararlı duruşlarının bir sonucudur. Bir başka ifadeyle biz siyasiler işçilere haklarını teslim etmekteyiz.

Değerli milletvekilleri, toplum olarak geçmişte acı, hatırlamak istemediğimiz, bizlerde kötü izler bırakan olaylardan korkmak yerine yaşananlardan gerekli dersleri alarak geleceğimizi şekillendirmeliyiz. Hiçbir zaman geçmişte yaşanan olumsuz olayların geleceğimizi de etkilemesine müsaade etmemeliyiz. Bugün görüştüğümüz kanun teklifi bahsettiğim kırılmayı gerçekleştirecek, bizleri korkularımızın esiri olmaktan kurtaracak önemli bir mihenk taşıdır. Geçmişte yaşanan birtakım olayları kendi şartları içerisinde değerlendirmek, olumsuzlukları o şartları göz önüne alarak derinlemesine analiz etmek sağlıklı kararların alınmasını sağlayacaktır. Bunu yaptığımız takdirde, bugün tartıştığımız, önümüzde yıllardır sorun olarak duran birçok konunun da kendiliğinden hallolduğunu o zaman göreceğiz. Bu nedenle öncelikle korkularımızı, bardağın boş tarafını görmeyi bir kenara bırakmalıyız diye düşünüyorum.

İşçilerimiz, işçi temsilcileri, sendikalar 1 Mayısı İstanbul Taksim Meydanı'nda kutlamak istemektedirler.

Dünyanın birçok ülkesinde İşçi Bayramı kentlerin en merkezî yerlerinde, coşkuyla kutlanmaktadır. Ülkemizde de işçilerin 1 Mayısı Taksim Meydanı'nda kutlama istekleri yerine getirilmelidir. 1 Mayıs İşçi Bayramıdır ve bayramlar yasakların gölgesinde kutlanamaz. Bu günün Taksim Meydanı'nda kutlanma kararı asla ama asla bürokrasinin üzerine yıkılmamalıdır. Hükûmet bu konuda kesin tavrını işçilerden yana ortaya koymalıdır. 1977 yılında yaşanan olayların zihinlerde bıraktığı kötü izlenimi ve 1 Mayısın ülkemizde kutlama biçimine ilişkin olumsuz algıyı yıkmak için emekçilerin bayramı Taksim Meydanı'nda kutlanmalıdır.

Şuna inanıyorum ki emekçilerimiz 1 Mayısı Taksim'de miting havasında değil, bayram havasında, kışkırtmalara kapılmadan, coşkuyla kutlayacaklardır. Türkiye geçmişte yaşanan acı günlerin etkisinden, 1 Mayıs kaygılarından kurtulmalı, her şeyi kendi doğal çerçevesi içinde yaşayabilen bir ülke erginliğine gelebilmelidir.

1 Mayısın bayram ilan edilmesi emekçilerin taleplerine kulak verilmesi açısından önemli bir aşama olmakla beraber, yeterli değildir. İşçilerimiz sorunlarının çözülmesi konusunda önemli adımlar atılmasını beklemektedirler. Öncelikle işçi hak ve özgürlüklerini geri götüren 4857 sayılı İş Kanunu yeniden ele alınmalıdır. İş Güvencesi Yasası'nın kapsamı genişletilmeli ve etkinliği artırılmalıdır.

Üzülerek ifade ediyorum ki İş Güvencesi Yasası'nın uygulama etkinliği farklı yollar takip edilerek zayıflatılmıştır. Oysa çıkarıldığı zamanki mevcut zor koşullar düşünüldüğünde aksaklıkları olmakla beraber İş Güvencesi Yasası'nın

ne kadar önemli bir adım olduğu ve daha da ileri götürülmesi gerektiği yadsınamaz bir gerçek olarak önümüzde durmaktadır.

Örgütlenme özgürlüğünün önündeki her türlü yasal ve kuramsal engellere son verilmelidir. Bugün çalışanların büyük bir kısmı sendikasız ve örgütsüzdür. İşçilerin sendikasız olması seslerini duyuramamalarına, mevcut zor koşullar altında ezilmelerine neden olmaktadır. İşçilerin sendikalı olmalarının önünün yeteri kadar açılmaması sebebiyle ülkemizde çalışma saatleri keyfî olarak belirlenmekte, iş güvenliği önlemleri yetersiz kalmaktadır.

Geçtiğimiz aylarda hemen hemen her gün Tuzla'da tersane işçilerinin ölüm haberleri yazılı ve gör-sel medyada sıklıkla yer almaktaydı. Bugün de bu ölümler devam etmektedir. Tuzla'daki tersanelerde yaşa-nan işçi ölümleri sadece bu iş kolunda medyaya yansıyan iş kazalarıdır. Yazılı ve görsel basına yansımayan, bizim haberdar olmadığımız diğer sektörlerde de ölümlerin varlığı düşündürücü ve üzücü diğer bir hususdur.

İşçilerimiz sendikalı olmadıkları için, sendikaya üye olmaları görünen ve görünmeyen engellerle zorlaştırıldığından, emekçilerimiz keyfî kararlarla işten çıkarılmaktadırlar. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı Sayın Faruk Çelik 1 Mayısın resmî tatil ilan edilmesine ilişkin kanun tasarı ve tekliflerinin birleştirilerek görüşüldüğü komisyon toplantısında 2821 ve 2822 sayılı Kanunlarda değişiklik yapılacağına dair açıklamalarda bulunmuştu. Bu düzenlemelerin ivedilikle ve işçilerin hak ile kazanımlarını güçlendirecek şekilde gerçekleştirilmesini temenni ediyorum.

Değerli milletvekilleri, ülkemiz dünyayı etkileyen bir global krizin içerisindedir. Bu krize Hükûmetin basiretsiz ekonomi yönetiminin eklendiğine de dikkatinizi çekmek istiyorum. Bundan en büyük zararı emekçiler görmüştür. Kurun düşük tutulduğu, "özelleştirme" adı altında millî servetlerimizin satıla-rak gelmekte olan ekonomik krizin etkilerinin geciktirilmeye çalışıldığı ortamda emekçiler, memurlar, e-mekliler bankalara borçlandırılmak suretiyle ev almaları, araba almaları, tüketimlerini artırmaları yolunda teşvik edilmişlerdir. Kriz geldiği zaman, harcamaları teşvik edilen kesimler işsiz kaldıklarında, işten çıka-rıldıklarında kaderleriyle, yüklendikleri borçlarla karşı karşıya kaldılar. Kredi kartı borcunu, zorunlu har-camalarını dahi karşılayamayacak duruma düşen emekçiler, umutsuzluk içerisinde kendilerine bir çözüm yolu gösterilmesini beklemektedirler.

Son dönemde ülkemizde toplu işçi çıkarmaları görülmüştür. İşçilerimiz güne işten çıkarılma tedirginliği yaşayarak başlamaktadırlar. Ekim 2008'den bugüne kadar 500 bin kişi işsiz kalmıştır. İş yerlerine asılan listelerde işten çıkarıldığını gören emekçilerimiz gözyaşlarına boğulmaktadırlar.

Ülkemizde şartlar her geçen gün emekçilerin aleyhine işlemektedir. Emeklilik yaşının altmış beş olduğu ülkemizde, emekçilerimiz kırk yaşında işsizliğe mahkûm edilmektedir. Mersin'de Toros Devlet Hastanesinin temizlik işlerinin

ihalesini alan taşeron firma, yaşı kırkın üstünde olan 41 temizlik işçisini 28 Şubat 2009 tarihinde işten çıkarmıştır. Gerekçesi çok ilginç değerli milletvekilleri: İhale şartnamesinde, temizlik işlerinde çalışacak kişilerin yaşının kırkın üzerinde olmaması öngörülmüştür. Yaşı kırkın üzerinde olan insanlar çalışmayacak mı? Evlerine nasıl ekmek götürecekler? İşçilerin yıllarca emek verdikleri hastanelerde kırk yaş gibi hiçbir şekilde kabul edilemeyecek gerekçelerle kolayca işten çıkarılması, Hükûmetin buna göz yumması, emekçi kesime bakış açısını göstermesi açısından bir o kadar düşündürücüdür.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Lütfen sözlerinizi tamamlayınız.

Buyurunuz.

AYŞE JALE AĞIRBAŞ (Devamla) - Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Kayıt dışı istihdamı önleyecek, işçilerimizin çalışma şartlarını ve aldıkları ücreti iyileştirecek, haklarını tam olarak verecek düzenlemelerin yapılması ve bu hususta doğru bir politika izlenmesi zaruridir.

Temennim, 1 Mayısın işçi bayramı olarak, resmî tatil olarak kabul edilmesini sağlayan teklifin kanunlaşmasının, bugüne kadar ihmal edilen, istekleri, sesleri duyulmazdan gelinen işçi sınıfının hak ettiği haklara kavuşmasının dönüm noktalarından biri olmasıdır.

Bu duygu ve düşüncelerle, 1 Mayısın resmî tatil ilan edilmesine katkı veren, başta işçi temsilcileri, sendikalar olmak üzere emeği geçen herkese şükranlarımı sunuyorum. Kanunun hayırlı olması dileğiyle yüce heyeti saygıyla selamlıyorum. (CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ediyoruz Sayın Ağırbaş.

Sayın milletvekilleri, şimdi soru-cevap bölümüne geçiyoruz.

Tekrar yineliyorum, süre bir dakikadır.

Buyurunuz Sayın Kaplan.

HASİP KAPLAN (Şırnak) - Sayın Bakan, Taksim Meydanı, değişik meslek gruplarının, çeşitli kurum, kuruluşların ve en son Polis Günü'nde bütün trafik yolları kapanarak kutlamanın yapıldığı bir alan ancak işçilerin 1 Mayıs bayramına geldiği zaman yıllardır bir engellemeyle karşı karşıya. Bu artık temel bir demokrasi ölçütü olmaya başladı ve Taksim 1 Mayıs alanı olarak bütün işçi, emekçi kesimce bilinmektedir.

Sizler açıklamanızda "500 kişiyle gidilirse ben de katılırım." dediniz. Ben buradan bir davette bulunuyorum. Gelin, Sayın Bakan, siz başta olmak üzere bütün parti gruplarını, hepsini 1 Mayısa, 1 Mayıs işçi bayramına katılmaya davet ediyorum ve buradaki engelleri… Sayın Başbakanı, İçişleri Bakanını ve

İstanbul Valisini bugünden itibaren, bu yasa çıktığı andan itibaren ilan etmesini ve 1 Mayısın Taksim'de kutlanacağının müjdesini vermeye davet ediyorum çünkü toplumsal barış için, işçi bayramının ilan edildiği…

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

HASİP KAPLAN (Şırnak) - 12 Eylül askerî darbesinin yasakladığı bu güne kavuşması açısından önemlidir.

BAŞKAN - Çok teşekkür ediyoruz Sayın Kaplan.

Sayın Yıldız…

BENGİ YILDIZ (Batman) - Sayın Başkan, ulusal bayramlarda, konserlerde, millî marşlarda on binlerce insan Taksim'de toplanıyor. Televizyonlar canlı yayın yapıyor. Bu insanlarımızın güvenlik problemi olmuyor ama nedense 1977'den itibaren Taksim'de işçi sınıfının, emekçilerin bayram yapma isteği güvenlik gerekçesiyle reddediliyor. Taksim'de 1 Mayısı kutlatmamak kimin kırmızı çizgisidir? Taksim'de 1 Mayısı kutlamamak mı alan fetişizm mi yoksa burada kutlama yapmaya çalışmak mı?

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN - Teşekkür ediyoruz Sayın Yıldız.

Sayın Ağyüz…

YAŞAR AĞYÜZ (Gaziantep) - Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Sayın Bakanım, "Bayram" sözcüğü esirgenerek çıkaracağımız 1 Mayıs Emek ve Dayanışma Günü tatili yasasını olumlu bir yasa olarak görüyorum ve zamanlaması da özellikle 23 Nisan öncesi olduğu için takdir ediyorum.

Sendikalarımızın yıllardır verdiği mücadeleyi de göz ardı etmeden, bu mücadelede özellikle DİSK'in kararlı mücadelesini inkâr etmeden sağlanan bu kazanımı işçilerimiz için emek tarihi açısından özel bir anlamı olan Taksim Alanı'nda kutlamalarına izin vererek neden taçlandırmıyoruz?

1 Mayısları bir gerilim, bir kâbus günü olmaktan çıkarmamız gerekmiyor mu? Bu yasayı bu vesileyle bir araç olarak kullanamaz mıyız? Güvenlik veya miting alanı olmaması bir gerekçe midir?

Teşekkür ederim.

BAŞKAN - Teşekkür ediyoruz Sayın Ağyüz.

Sayın Aslanoğlu…

FERİT MEVLÜT ASLANOĞLU (Malatya) - Sayın Bakan, 1 Mayıs bir dayanışma günüdür, emeğin ve sorunların dile getirilme günüdür ama son yıl-

larda 1 Mayıslar işçilerimizin sorunlarının dile getirilmesi bir yana, dövüldüğü, coplandığı, biber gazı atıldığı günler olarak hep hafızalarda kalacaktır.

Bu yasanın uygulayıcısı İçişleri Bakanıdır. İçişleri Bakanı maalesef ne bugün var ne de Komisyonda vardı. En azından bu yasayı o uygulayacaktır, sizin kadar. Bu nedenle, ben bu konuda üzüntülerimi bildiriyorum.

1 Mayıslarda copun, biber gazının ve dayağın yerini çiçekler alacak mı? İçişleri Bakanının bu konuda önlemi var mı?

Taksim'deki 1 Mayısa siz katılıp işçilerimize çiçek atacak mısınız?

BAŞKAN - Teşekkür ediyoruz Sayın Aslanoğlu.

Sayın Vural…

OKTAY VURAL (İzmir) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Bakanım, bu 1'inci maddede yapılan bir değişiklik var. Tasarıdan sonra, Komisyonda "Kanunun 2'inci maddesinin (D) bendinde ulusal resmî ve dinî bayram günleri ile yılbaşı günü resmî daire ve kuruluşlar tatil edilir." Burada "1 Mayıs Emek ve Dayanışma Günü" çıkartılmış. Komisyon raporunda "Mükerrerlik olmasın diye çıkardık." deniyor ama zaten mükerrerlik yılbaşı tatili için var. Bu durumda acaba kanun koyucu olarak… Özellikle 1 Mayıs günü resmî daire ve kuruluşların tatil edilmeyeceği anlamı çıkartılabilir. Aslında (d) bendinde zaten yılbaşı günü mükerrer olarak yer almış. Mükerrer olarak yer almış yılbaşı günü varken Emek ve Dayanışma Günü'nün mükerrerlikten dolayı çıkartılmış olması bu konuda bir tereddüt oluşturabilir. Dolayısıyla, bu konudaki kanaatinizi öğrenmek istiyorum.

BAŞKAN - Teşekkür ediyoruz Sayın Vural.

Sayın Sakık…

SIRRI SAKIK (Muş) - Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

1 Mayıs 1977 yılında 34 vatandaşımız orada katledilmişti, Taksim'de. Acaba, Sayın Hükûmetimizin, Bakanımızın bu ölen insanların anısına orada bir anıt yapmak gibi bir düşünceleri var mıdır?

İkinci bir sorum: 1980 askerî darbesiyle özellikle bütün sendikaların mallarına el konuldu ama DİSK'in de mallarına el konuldu. Ankara'da Anayasa Mahkemesi tarafından kullanılan bir bina vardı, çok ucuz bir fiyata satın alınmıştı. Bugün, DİSK o parayı faizleriyle birlikte ödemek istiyor -Anayasa Mahkemesi de oradan ayrıldı- böyle bir olanak sağlayabilir misiniz?

Üçüncü bir sorum: Siz gerçekten emekten, özgürlükten yanaysanız neden 1 Mayısta yoksunuz? Neden polislerin elinde gazlı bombalar var ve siz hâlâ yoksunuz?

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN - Teşekkür ediyoruz Sayın Sakık.
Sayın Gök…

İSA GÖK (Mersin) - Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.
Sayın Bakan, Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'yla işçi hakları budandı. Emekliliği kavuşulamayacak hâle getirdiniz. Sendikacılık fiilen bitirildi, çok cılız bir kamu sendikacılığı kaldı. Hükûmet içerisinde, parti içerisinde sizin beş altı dönemdir vekil olanlarınız var hatta bakanlık yapanlarınız var. Bu süre içerisinde 1 Mayısı kutlatmadınız, coplandı insanlar, hastane acil servislerine bombalar atıldı. Bu insanlar hakkında soruşturma dahi açılmadı, emniyet güçleri hakkında. Ne oldu da 1 Mayıs yasa tasarısı bir anda aklınıza geldi? Bu farlı bir değişim.
Bir de bir şey söylemek istiyorum: Kırmızı karanfil bizimdir, elinize yakışmıyor, karanfilimize el uzatmayın.

BAŞKAN - Teşekkür ediyoruz Sayın Gök.

AGÂH KAFKAS (Çorum) - Ayıp oluyor!

BAŞKAN - Sayın Baytok…

NESRİN BAYTOK (Ankara) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

AGÂH KAFKAS (Çorum) - Senin eline yakışıyor, benim elime yakışmıyor! Bu ayıp ya! Bu yüce Meclise saygı duyun!

BAŞKAN - Buyurunuz Sayın Baytok.
Lütfen sayın milletvekilleri, sonra tartışın.

NESRİN BAYTOK (Ankara) - Teşekkür ediyorum.
Sayın Bakan, 1 Mayıs, 1977 yılıyla tarihe geçmişti, bir de 1 Mayıs 2008 tarihe geçti, coplarla, gaz bombalarıyla, yoğun şiddetle ve hak edilenin çok ötesinde çok yoğun bir saldırıyla tarihe geçti. Yüzde 47 oy alınca coplar, gaz bombaları, yüzde 38'e düşünce oylar 1 Mayısın tatil edilmesi mi gündeme geliyor?
Teşekkür ederim.

BAŞKAN - Teşekkürler Sayın Baytok.
Buyurunuz Sayın Bakan.

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANI FARUK ÇELİK (Bursa) - Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Öncelikle tabii, Genel Kurulda önemli bir tasarıyı görüşüyoruz, otuz yıldır beklenen bir tasarıyı. Ben komisyonda da çok arzu etmeme rağmen, özellikle işçi konfederasyonu başkanlarının komisyonda olmamalarını komisyonda eleştirmiştim. Konfederasyon başkanlarının bugün Genel Kurulda olmalarından dolayı kendilerine teşekkür ediyorum. Aynı zamanda, Bakanlığımızın sosyal partnerleri, birlikte çalışıyoruz, bu kararları birlikte alıyoruz ve dolayısıyla, kendilerine hoş geldiniz diyorum.

Bu çerçevede, sorulara baktığımız zaman, ağırlıklı olarak Taksim Meydan'ında 1 Mayısın kutlanmasıyla ilgili değerlendirmeler yapılıyor.

Değerli milletvekilleri, tabii, Türkiye bir hukuk devleti. Demokrasimiz, genç cumhuriyetimiz, ciddi mesafeler kat ederek, önemli mesafeleri kat ederek bir noktaya geldi. Bugün, 1 Mayısla ilgili de önemli bir düzenlemeyi gerçekleştiriyoruz, hep birlikte gerçekleştiriyoruz. Bu 1 Mayısı otuz yıl aradan sonra tatil günü ilan ettikten sonra 1 Mayıs gününün tekrar bir kargaşa, bir olumsuz gün olarak hafızalarda yer etmesi veya böyle bir tatil gününün bu şekilde bir başlangıca vesile olması, inanıyorum ki hiç kimseyi memnun etmez.

K. KEMAL ANADOL (İzmir) - Nereden biliyorsunuz Sayın Bakanım?

ÖZDAL ÜÇER (Van) - Siz zaten insanları vurmazsanız öyle bir şey olmaz.

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANI FARUK ÇELİK (Bursa) - Dolayısıyla konfederasyon başkanları da buradadır, kendileriyle bu görüşmelerimizi sürdürüyoruz. Son ana kadar da bu diyaloglarımızı sürdüreceğiz. Ben inanıyorum ki aklıselim galip gelecektir ve burada sağlıklı bir çıkış noktasını yine birlikte bulacağız.

Yani iki açıdan bakılabilir: Sizlerin de ifade ettiğiniz gibi Taksim'de bu 1 Mayıs kutlansın. Bu birinci yolu. İkinci yolu: Diyelim ki idare, toplantı-gösteri yürüyüşleriyle ilgili kanun çerçevesinde bugüne kadar belirlediği alanlarda bunun kutlanması konusunda karar alır ise, hukuk devletinde medeni bireylerin yapmaları gerekenler bellidir. Yani bu konuda bu karar niye alınıyor? Tabii ki eleştirilebilir, tabii ki değerlendirilebilir, ama netice itibarıyla demokratik girişimlerde bulunulabilir, hak arayışları gerçekleştirilir, sonunda bir karara varılır. O karara varılınca herkesin buna saygı duyması gerekiyor. Yani ülkemizde bu ve benzeri günler, bayram günleri, tatil günleri kutlanırken ille de dünyaya olumsuz görüntüler vermek zorunda değiliz.

NESRİN BAYTOK (Ankara) - Siz veriyorsunuz Sayın Bakan, siz veriyorsunuz!

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANI FARUK ÇELİK (Bursa) - Bu konuda yalnız idareyi suçlamak, yalnız kamuyu suçlamak ne kadar doğru?

ZEKERİYA AKINCI (Ankara) - Nereden biliyorsunuz Sayın Bakan?

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANI FARUK ÇELİK (Bursa) - Kaldı ki 1 Mayısa daha sekiz günlük bir süreç var.

YAŞAR AĞYÜZ (Gaziantep) - Nereden biliyorsunuz ama, nereden biliyorsunuz?

HALİL AYDOĞAN (Afyonkarahisar) - Siz nereden biliyorsunuz?

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANI FARUK ÇELİK (Bursa) - Ben biraz önce yine konfederasyon başkanlarıyla görüştüm. Yine görüşmemizi sürdüreceğiz ve ben inanıyorum ki…

ZEKERİYA AKINCI (Ankara) - Kardeşim, çıkacaksa her yerde çıkar! Yani Taksim'de oluyor da Çağlayan'da olmaz mı! Çağlayan'da olmuyor da Taksim'de niye oluyor?

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANI FARUK ÇELİK (Bursa) - Şimdi, bakınız, benim söylediğim olay, böyle bir görüntüyü vermeyi ne konfederasyonlar ister ne işçiler ister ne bu yasayı çıkaranlar ister. Kimsenin böyle bir talebi yok diyorum ben. Böyle bir arzu da olamaz zaten.

ZEKERİYA AKINCI (Ankara) - İçinizde öyle bir his mi var yoksa?

YAŞAR AĞYÜZ (Gaziantep) - Kavga çıkacak diye iddia ediyorsunuz. Bir bakana yakışır mı bu?

HASİP KAPLAN (Şırnak) - Hepsiyle görüştüm kuliste. Hepsi Taksim'i istiyor.

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANI FARUK ÇELİK (Bursa) - Efendim, sizin de burada Taksim talebini dile getirmeniz saygıdeğerdir. Buna saygı duyarız. Ama netice itibarıyla diyorum, idare bir karar alacaksa, hukuk devletinde bireyin nerede, nasıl duracağı bellidir.

YAŞAR AĞYÜZ (Gaziantep) - Sayın Bakanım, siz "Kargaşa çıkar." diyorsunuz.

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANI FARUK ÇELİK (Bursa) -Hukuka saygımız varsa bu konuyu…

K. KEMAL ANADOL (İzmir) - İdare size bağlı. Yapmayın.

ÖZDAL ÜÇER (Van) - Gerekçeniz yanlış.

ZEKERİYA AKINCI (Ankara) - Sayın Bakanım, siz şimdiden korku salıyorsunuz, ilan ediyorsunuz kargaşayı, karmaşayı, şimdiden korku salıyorsunuz topluma.

YAŞAR AĞYÜZ (Gaziantep) - O zaman niye Hükûmetsiniz?

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANI FARUK ÇELİK (Bursa) - Yani, burada bazı arkadaşların tribüne oynamalarını da saygıyla karşılıyorum. Bunu da saygıyla karşılıyorum fakat hukuk devletinde olması gerekenler olur, bu konuda da kimsenin endişesi olmasın. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

YAŞAR AĞYÜZ (Gaziantep) - Hükûmetin görevi sorun çözmektir.

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANI FARUK ÇELİK (Bursa) - Şimdi, biz sorunları çöze çöze geliyoruz. Bakınız, onu bu iktidara söylemeyin.

ALİ RIZA ÖZTÜRK (Mersin) - Esas tedirgin olan sizsiniz!

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANI FARUK ÇELİK (Bursa) - Bakınız, en basitinden 1 Mayısı tatil yapıyoruz. Bu da sorun çözmektir. Ama sizler çözemediniz. Yani ben bu şekilde bir cevap vermeyi de kendi siyasi yaşamım açısında, üslubum açısından doğru bulmuyorum. Ama daha ileri götürürseniz farklı şeyler de söyleriz yani.

K. KEMAL ANADOL (İzmir) - Söyleyin canım, söyleyin.

ALİ RIZA ÖZTÜRK (Mersin) - Söyleyin Sayın Bakan, içinizde kalmasın.

K. KEMAL ANADOL (İzmir) - İçinizde kalmasın.

YAŞAR AĞYÜZ (Gaziantep) - Gaipten haber geliyor sana zahir!

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANI FARUK ÇELİK (Bursa) - Şimdi, bir başka konu: İşte, 1977'de ölen, orada katledilen vatandaşlarımız adına bir anıt, Anayasa Mahkemesi binasının devri ve benzeri konularla ilgili doğrusu, tarihî geçmişiyle ilgili şu anda bir bilgim yok. Bu konuları yazılı ola-

rak sizlere bildiririz.

Bir önemli konu Sosyal Güvenlik Kurumuyla ilgili. Sosyal güvenlik reformunu burada gerçekleştirdik. Hayret ettim, işçi haklarını budayan bir yasa getirdiğimizi söylediler. Sosyal güvenlik reformunu da çok büyük bir uzlaşıyla geçirdik. Arkadaşımız herhâlde burada bulunmadılar. Bakınız, haklarla ilgili…

İSA GÖK (Mersin) - Emeklilik primleri ne oldu Sayın Bakan? Yapmayın! İnsaf yani, insaf! Sendikalar burada.

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANI FARUK ÇELİK (Bursa) - Sosyal güvenlik reformunu herkesin ben okumasını tavsiye ediyorum, özellikle soruyu soran arkadaşımızın iyi okumasını tavsiye ediyorum.

K. KEMAL ANADOL (İzmir) - Biz rey vermedik!

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANI FARUK ÇELİK (Devamla) - Çok büyük bir uzlaşı ve gerçekten çok ciddi sosyal hakları içeren bir düzenleme getirdik.

K. KEMAL ANADOL (İzmir) - Sayın Bakan rey vermedik biz!

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANI FARUK ÇELİK (Devamla) - En basitinden yalnız eşitsizlikleri gideren düzenleme bölümünü okursanız sizin için yeterlidir.

K. KEMAL ANADOL (İzmir) - Rey vermedik!

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANI FARUK ÇELİK (Devamla) - Sendikal hakları budadığımızı söylüyorsunuz, 2821-22 ile ilgili 4688'le ilgili düzenlemeler Meclisin gündemindedir. İnanıyorum ki bu dönem içerisinde bunları da yasalaştıracağız ama bizim dönemimizde sendikal haklarla ilgili bir budama söz konusu değildir. Aksine, 12 Eylülden kalan yine bu düzenlemeleri 2821-22 ile ilgili o düzenlemeleri de ortadan kaldırmak için iradeyi ortaya koyduk ve Meclisin gündemine yine birlikte taşıdık. Bunları da bilmiyorsanız… Tabii ki milletvekilinin bir görevi denetimde bulunmak, eğer muhalefetteyseniz ağırlıklı denetim göreviniz vardır. Mecliste olup bitenleri, bakanların yapmış olduklarını bilmek ve denetlemek de asli görevinizdir, bunlardan uzak kalmanıza üzüldüm doğrusu.

İSA GÖK (Mersin) - Neyin cevabı… Neye cevap verdiniz bugüne kadar?

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANI FARUK ÇELİK (Devamla) - Bir diğer konu, yani kırk yedi oy, otuz dokuz oy… Vallahi şimdi…

ÖZDAL ÜÇER (Van) - Bir gerileme yok diyorsunuz. Hangi sendika…

BAŞKAN - Lütfen… Sayın Bakan lütfen karşılıklı konuşmayalım sayın milletvekilleri. (AK PARTİ sıralarından gürültüler)

NURETTİN CANİKLİ (Giresun) - Milletvekilleri rahatsız ediyor Sayın Başkan.

AGÂH KAFKAS (Çorum) - Böyle usul yok Sayın Başkan.

BAŞKAN - Yoksa cevap verilmek…

AGÂH KAFKAS (Çorum) - Efendim oradan öyle mi gözüküyor?

BAŞKAN - Sorularınızı sordunuz, Sayın Bakanın cevap vermesini dinleyelim lütfen.

Devam ediniz Sayın Çelik.

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANI FARUK ÇELİK (Devamla) - Şimdi, seçimler geride kaldı. Herkes seçimlerden tabii ki nasibini aldı. Soruyu soran arkadaşın seçimlerden galip çıktım diyemediğini hepimiz biliyoruz. Onun için güzel bir kanun görüşüyoruz, seçim tartışmalarını biz meydanlarda bolca yaparak geldik. Milletimiz bir tabloyu ortaya koydu. İnanıyorum ki bunları düşünüyorsunuz ama şunu söyleyeyim bu seçim neticelerinde tek AK PARTİ'de, AK PARTİ İktidarında bir liderlik tartışması ve benzeri tartışmalar, hiç böyle bir şey gündeme gelmedi ama genelde diğer tüm partilerde bu ve benzeri tartışmalar yaşanıyor şu anda. (CHP sıralarından gürültüler)

ALİ RIZA ÖZTÜRK (Mersin) - Nerede yaşanıyor, nerede?

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANI FARUK ÇELİK (Devamla) - Onun için biraz kendi içimize bakmamız gerekiyor.

İSA GÖK (Mersin) - Ne alaka Sayın Bakan?

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANI FARUK ÇELİK (Devamla) -

Tekrar ediyorum…

ALGAN HACALOĞLU (İstanbul) - Saygısızlık yapıyorsunuz. Böyle bir bakan üslubu olamaz!

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANI FARUK ÇELİK (Bursa) -Ben, bu üslubu hiç sevmiyorum ama sorduğunuz sorular bunları gerekli kıldığı için söylüyorum.

Evet, öyle tahmin ediyorum, genelde 1 Mayıs ve Taksim'le ilgili sorular geldi, onun için, başka bir soru gelmediği için… Gerçekten de 1 Mayıs ilk olarak otuz yıl sonra tatil günü olarak ilan ediliyor. Hep birlikte bunun altında imzamız var, katkımız var, desteğimiz var. Ben inanıyorum ki önümüzdeki 1 Mayıs, bu amaca dönük, barış içerisinde, huzur içerisinde, sevgi ve kardeşlik içerisinde kutlanacaktır. Bundan hiç şüphemiz yok. Gerekli temasları ve diyalogları da ilgili sosyal taraflarla sürdüreceğiz.

Çok teşekkür ediyorum. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ediyoruz Sayın Çelik.

Sayın Vural'ın sorusuna Komisyon Başkanı Ziyaeddin Akbulut cevap verecektir.

Buyurun Sayın Akbulut.

İÇİŞLERİ KOMİSYONU BAŞKANI TEVFİK ZİYAEDDİN AKBULUT (Tekirdağ) - Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Sayın Oktay Vural'ın sorusuna cevap vermek için söz aldım. Efendim, buradaki tasarının dikkatlice okunması hâlinde farklılık görülecektir. 1'inci maddede "yılbaşı günü", "1 Mayıs günü" şeklinde bir tespit yapılıyor. Bunların tespitinden sonra (C) fıkrasında "tatili" kelimesine yer verilerek "1 Ocak günü yılbaşı tatili, 1 Mayıs günü Emek ve Dayanışma Günü tatilidir." deniyor. Dolayısıyla 1'inci maddedeki olay günün tespitidir, (C) fıkrasındaki olay tatil olduğunun tespitidir.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN - Teşekkür ediyoruz Sayın Akbulut.

Sayın milletvekilleri, tasarının tümü üzerindeki görüşmeler tamamlanmıştır.

Maddelerine geçilmesini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler… Kabul etmeyenler… Kabul edilmiştir.

1'inci maddeyi okutuyorum:

ULUSAL BAYRAM VE GENEL TATİLLER HAKKINDA KANUNDA DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR KANUN TASARISI

MADDE 1- 17/3/1981 tarihli ve 2429 sayılı Ulusal Bayram ve Genel Tatiller Hakkında Kanunun 2 nci maddesinin birinci fıkrasına, bu fıkrada geçen

"yılbaşı günü" ibarelerinden sonra gelmek üzere "ve 1 Mayıs günü" ibaresi eklenmiş ve birinci fıkranın (C) bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"C) 1 Ocak günü yılbaşı tatili, 1 Mayıs günü Emek ve Dayanışma Günü tatilidir."

BAŞKAN - 1'inci madde üzerinde Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına Bartın Milletvekili Rıza Yalçınkaya konuşacaktır.

Buyurunuz Sayın Yalçınkaya. (CHP sıralarından alkışlar)

CHP GRUBU ADINA MUHAMMET RIZA YALÇINKAYA (Bartın) - Sayın Başkan, saygıdeğer milletvekili arkadaşlarım; 354 sıra sayılı Ulusal Bayram ve Genel Tatiller Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Tasarısı'nın 1'inci maddesiyle ilgili Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına söz almış bulunuyorum. Hepinizi saygılarımla selamlıyorum.

Değerli arkadaşlarım, ülkemizde 1 Mayıs ilk kez 1905 yılında İzmir'de kutlanmış, bunu 1909 Üsküp kutlaması izlemiştir. İstanbul'da ilk 1 Mayıs kutlaması ise 1910 yılında yapılmıştır.

1 Mayıs, Anadolu toprakları açısından sadece "işçi bayramı" anlamını değil, aynı zamanda "özgürlük ve bağımsızlık" anlamını da tarihten bu yana taşımıştır. Nitekim 1920 yılının 1 Mayısında, işgal idaresinin ve Osmanlı Hükûmetinin yoğun baskılarına rağmen 1 Mayıs "İşçi Bayramı" olarak bu coğrafyada kutlanmıştır. 1920 yılında tüm baskılara rağmen işçiler Haliç'ten başlayarak Karaköy üzerinden Beyoğlu'na kadar yürüyüş yapmışlar ve "Bağımsız Türkiye" yazılı bir pankart taşımışlardır. Aynı şekilde 1921'in 1 Mayısında da İstanbul'da işçiler, özellikle Şirketi Hayriye, Seyrisefain, Haliç İdaresi ve Tramvay Şirketi çalışanları 1 Mayısı kutlamışlardır. Genç Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk 1 Mayısında, 1923 yılında çok sayıda yerli ve yabancı işletmede çalışan işçiler greve çıkmış, taleplerini dile getirmişlerdir. İşçilerin taleplerinin arasında yabancı şirketlere el konulması, 1 Mayısın resmen işçi bayramı olarak tanınması, sekiz saatlik iş günü, hafta tatili, serbest sendika ve grev hakkı bulunmakta idi. 1925 yılında çıkarılan Takriri Sükun Kanunu'na kadar işçiler Türkiye'de 1 Mayısı İşçi Bayramı olarak kutladılar. 1925 yılında yasaklanmış da olsa işçiler 1 Mayısı İşçi Bayramı olarak kutlamayı 1935 yılına kadar sürdürmüşlerdir. 1935 yılında çıkarılan Ulusal Bayram ve Genel Tatiller Hakkında Kanun ile 1 Mayıs "Bahar ve Çiçek Bayramı" olarak genel tatil günlerine dâhil edilmiş, çocuklar için bahar ve çiçek bayramı olan 1 Mayıs, çalışan babalar ve anneler için her zaman bütün dünyada olduğu gibi birlik, dayanışma ve mücadele günü olarak kabul görmüştür.

Yaklaşık 500 bin emekçinin katılımıyla gerçekleşen 1977 Taksim kutlamaları emekçilerimizin, insanlarımızın yaşamını yitirdiği son derece üzücü provokasyonlara sahne olmuştur. 1978 1 Mayısında da Taksim Meydanını 100 binlerce emekçi doldurunca dönemin sıkıyönetimi korkmuş, 1979 yılında Taksim'i emekçilere kapatmış ve 12 Eylül darbesinden sonra bahar bayramı olarak bile 1

Mayıs kutlamalarına tahammül gösterilememiştir.

Bütün dünyada, yüz altmış beş ülkede bayram havasında kutlanan, yüz yirmi yıldır evrensel bir değer olarak kabul edilen, emeğin, emekçilerin direniş ve mücadele gününün simgesi olan 1 Mayıs kutlamaları ülkemizde her yıl çeşitli engellere takılmaktadır. Kölelik yasalarına, haklarının ellerinden alınmasına karşı emekten yana politikalar için grevli sendikal hak ve özgürlük mücadeleleri için bir araya gelen emekçilerin birlikteliği maalesef ülkemizde her yıl 1 Mayısta engellenmeye çalışılmıştır.

Türkiye toplam çalışanının 22 milyona ulaştığı ve Avrupa Birliğine uyum sürecinde olup da 1 Mayısı "İşçi Bayramı" olarak kutlamayan tek ülke konumundadır. Bu gerçeğin farkında olan emek dostu siyasi partiler ve milletvekilleri de Türkiye Büyük Millet Meclisinde 1 Mayısın emeğin bayramı, yani işçi bayramı olması ve tatil ilan edilmesi konusunda yıllardır mücadele vermişlerdir.

1905 yılından bu yana Anadolu coğrafyasında kutlanılmakta olan ve emekten yana işçi sendikaları öncülüğünde yaklaşık otuz iki yıldır da kitlesel olarak 1 Mayısı kutlayan bir ülke olduğumuz hâlde anlamsız çağ dışı yasaklar ve korkularla 1 Mayıs kutlamalarına her yıl çeşitli engeller çıkarılmakta ve emeğin, emekçinin hak mücadelelerinde saygın bir yeri olan 1 Mayıs kutlamaları âdeta illegal örgütlerin yürüyüşü gibi kamuoyuna yansıtılmaktadır.

Değerli arkadaşlar, AKP İktidarının İşçi Bayramı ve 1 Mayıs hakkında ne denli samimi olduğu geçtiğimiz yılın 1 Mayısında ortaya çıkmıştır. Hatırlayınız, 1 Mayısların simgesi olan Taksim sıkıyönetim bölgesi ilan edilmişti geçen yıl. Hükûmetten talimat alan güvenlik güçleri Taksim'de kuş bile uçurtmamışlardı. Yapılamayan kutlamalara rağmen sadece emekçilere değil, pastanede oturan sade vatandaşa bile artık moda olan deyişle orantısız güç kullanılmıştı. Hatırlayınız, bu nedenle Cumhuriyet Halk Partisi tarafından Başbakan Recep Tayyip Erdoğan hakkında güvenlik güçlerini orantısız güç kullanmaya teşvik ettiği, bu tutumuyla toplumsal barışı tehlikeye atarak şiddet görüntülerinin ortaya çıkmasına neden olduğu iddiasıyla gensoru önergesi verilmiştir. Ancak çoğunluk anlayışıyla işleyen Meclis demokrasisi nedeniyle, gensorunun gündeme alınması her zamanki gibi AKP milletvekilleri tarafından engellenmiştir.

1 Mayıs 2008'de İstanbul korku şehrine, açık hava cezaevine dönüştürülmüştür, hayat felç edilmiştir. Emekçilerin üzerine binlerce gaz bombası kullanılmıştır. Hastanelere, sendika binalarına gaz bombaları atılmıştır. Bir gazetecinin kolu kırılmış, bazıları dövülmüş, kadınlar tekmelenmiş, turistler coplanmıştır. Polisin emekçilere karşı bu acımasız ve sert bir tutum ile uyguladığı olağanüstü şiddet tüm dünyada hayretle, ibretle izlenmiş, AKP İktidarının demokrasi anlayışı bu vesileyle bir kez daha somutlaştırılmıştır. 1 Mayıs kutlamalarına gölge düşüren, engellemek için elinden geleni yapan, işçi sınıfından ve işçi sınıfı bilincinden nefret eden AKP Hükûmetinin nasıl olup da aniden 1 Mayısın "işçi bayramı" olması yönünde ka-

nun tekliflerini desteklemeye karar verdiğini anlamak ise yerel seçimler sonrasında aslında hiç de zor değildir. Aslında daha bir sene önce 1 Mayısın tatil olması ve Taksim'de kutlanmasıyla ilgili "1 Mayısı tatil ilan etmeyeceğiz çünkü Türkiye tatiller ülkesi, bir günlük tatilin maliyeti 2 katrilyondur." diyen ve bu kadar ince hesaplar yapan Başbakanımız, insanlarımızın yiyecek ekmek bulamadığı, sosyal patlamaların yaşandığı, işsizlik oranının yüzde 15,5'la tüm zamanların en yüksek rakamına dayandığı, yaklaşık 4 milyon işsizin bulunduğu bu kriz ortamında kendisine 60 milyon dolara iş jeti, yani uçak almayı ihmal etmemiştir. Gene Sayın Başbakan konuşmalarında "Ayaklar baş olursa kıyamet kopar." sözünü sarf etmiş ve emekçilere talihsiz bir şekilde "ayak takımı" yakıştırması yapmıştır. Mart 2009 yerel seçimlerinde seçmen frene basıp AKP'ye "Kendine gel." deyince, yani AKP'nin oyları tüm kamusal baskılara, dağıtılan hediye paketlerine, buzdolaplarına, çamaşır makinelerine, kanepelere rağmen, aniden kesilen elektriklere, oy torbalarının belediye araçlarında yaptıkları seyahatlere rağmen yüzde 47'lerden yüzde 38'lere düşünce, Başbakan, 1 Mayısın bayram ve tatil olması için düğmeye basmıştır. Ancak hangi gerekçelerle olursa olsun 1 Mayısın "emek ve dayanışma günü" olarak resmî tatil ilan edilmesi tarihsel sürecin ve bu süreç içerisindeki işçi sınıfının ortaya koymuş olduğu emek mücadelesinin haklı ve gururlu sonucudur. Çıkacak olan kanunla, artık 1 Mayıs resmî olarak Emek ve Dayanışma Günü olacaktır. 1 Mayıs 2009'da kutlanacak olan Emek ve Dayanışma Günü'nün, emek hareketinin uluslararası birlik, dayanışma, mücadele ve direniş günü olarak en geniş katılımla, ülkemizde 1 Mayısın simgesi hâline dönüşmüş olan Taksim'de kutlanacağına inanıyorum ve diliyorum. (Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Lütfen sözünüzü tamamlayınız.

MUHAMMET RIZA YALÇINKAYA (Devamla) - Değerli arkadaşlarım, artık 1 Mayısın Emek ve Dayanışma Günü olduğunun herkes tarafından kabullenilerek huzur içerisinde kutlanılmasını temenni ediyor, işsizliğin ortadan kalktığı, yoksulukların sona erdiği, tüm çalışanların refahının yükseldiği, temel hak ve özgürlüklerin engellenmediği, sendikal örgütlenmelerin önündeki engellerin kaldırıldığı, çalışanların sorunlarının çözüldüğü, barışın egemen olduğu, cumhuriyetin temel ilkelerinin tartışılmak yerine demokratik kazanımlarının artırıldığı bir ülke dileğiyle 1 Mayıs Emek ve Dayanışma Günü'nü yürekten kutluyorum. Emekten yana olan sendikalarımıza da bugünün hayırlı uğurlu olmasını diliyorum. (CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ediyoruz Sayın Yalçınkaya.

1'inci madde üzerinde Demokratik Toplum Partisi Grubu adına Siirt Milletvekili Osman Özçelik.

Buyurunuz Sayın Özçelik.

DTP GRUBU ADINA OSMAN ÖZÇELİK (Siirt) - Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; Ulusal Bayram ve Genel Tatiller Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Tasarısı'nın 1'inci maddesi üzerine Demokratik Toplum Partisinin görüşlerini sunmak üzere söz aldım. Hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Görüldüğü gibi Meclisimizde 1 Mayısın bayram ve tatil günü olarak kabul edilmesi konusunda bir mutabakat var, "Emek ve Dayanışma Günü" olarak tescil ediliyor, oysa bugünün evrensel adı "Emeğin Uluslararası Dayanışma, Birlik ve Mücadele Günü"dür. Yalnız ittifakla, mutabakatla "Emek ve Dayanışma Günü" adının verilmesi de sanıyorum içeriğini ifade ediyor. Yıllardır çatışma, tartışma ve gerginlikle geçen 1 Mayısın bayram tatili ilan edilmesi için işçiler, emekçiler, aydınlar, demokratlar, insan hakları savunucuları büyük bir mücadele yürüttüler. En zor koşullarda bile emekçiler, kendi bayramlarını kutlamak üzere alanlara çıktılar; yaşamları pahasına bunu yaptılar, gaz bombaları, biber gazları yeme pahasına bunu yaptılar, cezaevlerine girme pahasına emek mücadelesini alanlarda yürüttüler; ülkenin demokrasisinin gelişmesine bu şekilde büyük katkı sundular. Bu arada, kaybettiğimiz işçi önderleri Sayın Kemal Türkler ve Sayın Abdullah Baştürk'ü de saygıyla anıyorum buradan.

Eğer biz 1 Mayısı bir yıl önce, gerek Grubumuz gerek ÖDP Milletvekili Sayın Ufuk Uras'ın ve diğer milletvekillerinin 1 Mayısın bayram olarak ilan edilmesi konusunda verdiği kanun teklifi geçen sene kabul edilmiş olsaydı, en azından, 2008 1 Mayısında İstanbul o günü yaşamayacaktı. O gün neler yaşandı? O gün, hastanelere gaz bombaları atıldı, o gün, siyasi partilerin merkezlerine gaz bombaları atıldı, milletvekilleri biber gazı yediler, sendika genel başkanları, emekçiler kırmızı boyayla boyandılar, coplandılar; bugünleri yaşamamış olacaktık. Gecikmiş de olsa, yine de Meclisimizin bugün 1 Mayısı tatil günü ilan etmesi sevindiricidir, Parti olarak bunu destekliyoruz.

Bilindiği gibi, yüzlerce yıldır bu mücadele sürdürülüyor ve gelişmiş demokratik ülkelerde 1 Mayıs bayram havası içinde, tam bir festival gibi kutlanmakta ve bayramın kutlandığı, günün kutlandığı ülkelerin ilgili kentlerinin en güzel meydanları, en ünlü meydanları 1 Mayıslara tahsis edilmekte ve gerçekten bayram şölen havası içinde geçmekte. Ama ülkemizde ne yazık ki, 1 Mayıs Taksim Meydanı ile özdeşleşmiş durumda.

Bunun önemli bir nedeni var: 1977 1 Mayısı. Ben de o 1 Mayıstaydım. Beyaz gömleğimle, sağlık emekçileriyle birlikte işçilerimizin, emekçilerimizin bayramında dayanışma amacıyla oradaydım. 500 bin insanın katıldığı büyük bir şölen, büyük bir coşku, büyük bir bayram havası içinde geçen bayramın dağılma anında birdenbire insanların üzerine ateşler açıldı, birdenbire siren sesleri, ses bombaları patlatıldı. 5 insan kurşunla yaşamını yitirdi, 25 insan ezilerek canını verdi, 1 insan da panzer altında kaldı.

Bunun büyük bir provokasyon olduğu çok açıktı. Ancak diğer gün hemen,

bayramın ikinci günü, yani 2 Mayıs'ta sağ basın olayı çarpıtarak kamuoyunu yanıltmaya kalktı.

Günaydın gazetesi şöyle dedi: "Maocu vatan hainleri İşçi Bayramını kana buladı."

Tercüman gazetesi: "Maocular DİSK'in İstanbul'da yaptığı mitingi bastı."

Son Havadis gazetesi: "Kızıllar kudurdu, Taksim savaş alanına döndü."

Hergün gazetesi: "Solcular 40 kişiyi katletti."

Yeni Asya gazetesi: "DİSK mitinginde komünistler birbirini yedi." gibi tamamen gerçek dışı ve amaçlı, kamuoyunu yanlış yönlendirmeye yönelik haberler yapıldı.

İşte bugün aynı zihniyet devam ediyor. Sanki 1 Mayısta emekçiler, işçiler, devrimciler, demokratlar kan dökecekmiş gibi bir hava yaratılıyor. Ne yazık ki, Hükûmette de böyle bir ön kabul var gibi görüyoruz. Oysa işçilerin, emekçilerin kendi düşüncelerini ifade etmek için kullandıkları sloganları dışında ve taşıdıkları pankartların dışında herhangi bir şiddet uyguladıklarına rastlamıyoruz 1 Mayıslarda. 1 Mayıslarda kendi sınıf çıkarlarını savunmak üzere düşüncelerini dile getiriyorlar. Ne zaman ki polis müdahale ediyor, işte o zaman kan dökülüyor, o zaman insanlar coplanıyorlar.

Müdahalenin olmadığı hiçbir 1 Mayıs'ta emekçiler 1 Mayıs'ı bayram havası dışında kutlama gayreti içinde olmamışlardır. Bu 1 Mayıs'ta da böyle olacaktır. Bakın, DİSK polis sendikalarını davet etti, polisleri davet etti Avrupa'dan; polisler gelecekler 1 Mayıs'a, 1 Mayıs'ı Türkiye emekçileriyle birlikte kutlamaya gelecekler, daveti kabul etmişler. Bizim polisimizin de oraya gelmesini istiyoruz, ama nasıl? Copsuz, biber gazsız ve panzersiz; bayrama, şölene katılmalarını istiyoruz 1 Mayıs'ta.

1 Mayıs'ın önemi: İşçi sınıfı açısından çok önemli. 1 Mayıs'ın Taksim'de kutlanması son derece önemli. Geçmişimizle yüzleşmek zorundayız. O gün 1 Mayıs'ta provokasyon yapanlar 1980 askerî darbesinin hazırlıklarını yapanlardı ve şartlar olgunlaşınca darbe yaptılar. Bugün de Türkiye bir darbe tehlikesi yaşamıştır ve darbe belki önlenmiştir ama işin kökü kazınmadıkça bu ülke her an bir darbeyle karşı karşıya kalabilir. Bu tehlikeyle, bu korkuyla yaşayamayız.

Eğer biz 1 Mayıs 1977'nin katillerini, örgütleyicilerini ortaya çıkarmaz isek, eğer biz Susurluk'u ortaya çıkarmaz isek, eğer biz Şemdinli'yi ortaya çıkarmaz, faili meçhul cinayetleri ortaya çıkarmaz isek bu ülke demokrasiye ulaşamaz. Demokrasi ancak geçmişimizle yüzleşmek ve karanlık bütün cinayetleri ve olayları aydınlatmakla mümkündür. Bu da Hükûmetin görevidir, Meclisin desteğini arkasında bulacaktır.

Bakın, 1 Mayıs'ta alanda çok büyük sayıda görevli vardı. 15 emniyet müdürü, 315 emniyet amiri, 3.094 polis, 207 bekçi, 81 motorlu ekip, 9 panzer ve 1 jandarma birliği görev yapmıştı. Ancak, kitleye saldıranlar değil, doğrudan doğruya kitleye bu güvenlik görevlileri müdahale ettiler. O günün belediye baş-

kanı Sayın İsvan coplandı o gün orada. Sayın İsvan mıydı kitleyi kurşunlayan? O gün, 1 Mayısta görevli olan kişi, 1 Mayısın güvenliğini sağlamak üzere görevlendirilen kişi kimdi biliyor musunuz? 1955 6-7 Eylül olaylarına neden olan, Selanik'te Atatürk'ün evini kundaklayan kişi -daha sonra ki adı Oktay Ergin- Emniyet Genel Müdürlüğü Güvenlik Daire Başkanlığında 1 Mayıs toplantısıyla ilgili önlemlerin alınması ve uygulanmasında görevlendirilmişti. Yani, güvenlik önlemi almak yeterli değil. Gerçekten olayın yaşanmaması için, demokrasiye inanmış, barışa inanmış insanların görevlendirilmesi gerekmektedir.

Zaman yeterli değil. Biz, 1 Mayısla ilgili kanun teklifi vermiştik ancak gündeme gelmemişti. Yine bizim, nevruzun bayram günü ilan edilmesiyle, kabul edilmesiyle ilgili verdiğimiz bir yasa değişikliği önerimiz vardı; o da gündemimize, Meclisimizin gündemine getirilmedi. Bunların bir an önce gündeme getirilmesi ve yasallaşması temennimizdir.

Zaman darlığı nedeniyle… Daha fazla konuşmak mümkün ama zamanım bitti. Diyorum ki: Yaşasın 1 Mayıs…

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

OSMAN ÖZÇELİK (Devamla)

Saygılar sunuyorum. (DTP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ediyoruz Sayın Özçelik.

Adalet ve Kalkınma Partisi Grubu adına Manisa Milletvekili Hüseyin Tanrıverdi.

Buyurunuz. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

AK PARTİ GRUBU ADINA HÜSEYİN TANRIVERDİ (Manisa) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; 354 sıra sayılı Ulusal Bayram ve Genel Tatiller Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Tasarısı'nın

1'inci maddesi üzerinde Grubumuz adına söz almış bulunuyorum. Sözlerime başlarken yüce heyetinizi saygıyla selamlıyorum.

Değerli milletvekilleri, 1 Mayıs'ın tarihine baktığımızda 1886'da Chicago'da bayraklaşan ağır çalışma şartlarının ve sürelerinin yeniden düzenlenmesi için başlatılan mücadeleyi görmekteyiz. Bu mücadele, sadece iş saatlerinin düzenlenmesi değil, çalışanların, ezilenlerin, işsizlerin, yoksul halk kesimlerinin ekmek, barış, özgürlük, hak ve onur mücadelesidir. 1 Mayıs bir ideolojinin kavramı değildir. Tüm çalışanların ve dünyanın evrensel ortak bir değeridir. Tüm dünyada "Uluslararası Birlik ve Dayanışma, Mücadele Günü" olarak kutlanmaktadır. Ülkemizde 1 Mayıslar ilk kez 1909'dan itibaren kutlanmaya başlanmıştır. 1 Mayıs, 1923'te resmî "İşçi Bayramı" olarak kutlandı. 1924'te kitlesel kutlamalar yasaklandı. 1935'te "Bahar ve Çiçek Bayramı" oldu, ilk defa ücretsiz tatil günü ilan edildi. 1981 yılına kadar da ülkemizde

resmî tatil olarak kutlanıyordu. Ancak, 12 Eylül ihtilal döneminde 1 Mayıs resmî tatil olmaktan çıkarılmıştı.

Değerli arkadaşlarım, hafızalarımızı yoklarsanız yıllardır Türkiye'de 1 Mayıslar kavgayla, endişeyle, korkuyla, kanla, şiddetle anılmıştır. Özellikle, küçük, illegal örgütler 1 Mayıs'ı fırsat bilerek meydanlarda terör estirmektedirler. Anlaşılmaz bir şekilde, bazı örgütler de buna çanak tutmaktadırlar. 1990'lı yıllardan itibaren işçi konfederasyonlarının 1 Mayıs'ı ortak kutlamalarında emeği geçmiş ve bu kutlamalarda aktif görev almış sendikacı kökenli bir arkadaşınız olarak ifade etmeliyim ki 1 Mayıs'a damgasını vuran maalesef hep üzücü olaylar olmuştur. 1977'de 34 kişi, 1996'da 3 kişi, insanımız, çıkan olaylarda hayatını kaybetmiştir. Kaldırım taşlarının söküldüğü, camların ve canların kırıldığı, lalelerin tekmelendiği, trafik lambalarının parçalandığı görüntüler hâlâ hafızalarımızdadır. Geçmişte yaşadığımız acı tecrübeler hepimizce malumdur. Artık bu olumsuzluklara, şiddet görüntülerine son verilmeli, hafızalarımızda yeni bir sayfa açılmalıdır. Sivil toplum kuruluşlarıyla, sendikalarımızla, işçi ve işveren kuruluşlarımızla bu acı tecrübelerin tekrarlanmaması için, hep beraber ortak akılla hareket etmeliyiz.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Hükûmetimizin attığı bu ileri ve olumlu adım, sadece 1 Mayısın resmî tatil ilan edilmesi olarak görülmemelidir. Bu adım, AK PARTİ İktidarında sağlanan açılımların, toplumsal huzura ve barışa getirilen yeni kazanımların devamıdır, demokratikleşmenin, bireysel hak ve özgürlüklerin genişletilmesidir. 1980 sonrasında bütün işçi sendikalarının ve konfederasyonlarının her platformda dile getirdiği "1 Mayıs resmî tatil olsun" talebi, dönemin bütün iktidarları tarafından görmezden gelindi ama bunu yine AK PARTİ gündeme taşıdı ve bugün de hep beraber gerçekleştiriyoruz. AK PARTİ, her zaman söylediğimiz gibi değişimi ve dönüşümü takip eden değil, bizzat gerçekleştiren partidir. Biz, ülkemizin geçmişinde ne kadar kara delik ve olumsuz iz varsa onları tek tek gideriyoruz ve siliyoruz. Değişen ve gelişen dünyanın tüm açılımlarını ülkemize kazandırıyoruz.

Değerli arkadaşlarım, 1 Mayıs, bildiğiniz gibi, geçen yıl Hükümetimizce Emek ve Dayanışma Günü olarak ilan edildi. Bu yıl da Türkiye Büyük Millet Meclisine resmî tatil olması için kanun teklifi verildi. Biz bütün toplumsal kesimlere olduğu gibi çalışanlarımıza da her zaman elimizi uzattık. Çalışanların haklarında önemli ilerlemeler kaydedildi, birçok yasal düzenleme yapıldı.

Hatırlamak istersek bunları: İş Kanunu revize edildi. 1980 öncesindeki hak grevine benzer şekilde, ücretlerini alamayan çalışanlara iş borcunu yerine getirmeme hakkı tanındı. Yine bizim dönemimizde 13,5 katrilyon zorunlu tasarruflar anapara ve nemalarıyla ödendi. Konut edindirme yardımlarında hak sahiplerine şu ana kadar 3 katrilyona yakın geri ödeme yapıldı ve hâlen ödemeler yapılmaya devam ediyor. 2821 sayılı Sendikalar Kanunu ve 2822 sayılı Toplu İş Sözleşmesi, Grev ve Lokavt Kanunu önümüzdeki günlerde Türkiye

Büyük Millet Meclisi gündemine gelecek. Çalışma hayatının kronik sorunlarından birisi olan geçici işçiler sorununda 218 bin geçici işçi AK PARTİ ile daimî kadrolarına kavuştu. Bütün bunlar AK PARTİ'nin emekçilere bakışını açıkça, net bir şekilde ortaya koymaktadır.

Biz hiçbir şeye kayıtsız kalmadık, kalmıyoruz, kalmayacağız. AK PARTİ olarak, Anayasa'nın 2'nci maddesindeki "demokratik, laik, sosyal hukuk devleti" kavramlarının içini doldurmak ve onları hayata geçirmek için çaba sarf ediyoruz. Türkiye elde ettiği kazanımlarını kaybetmeyecek, daha ileri düzeylere taşıyacaktır.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; üzerinde konuştuğumuz düzenleme Türkiye Büyük Millet Meclisine sevk edildikten sonra emekçilerin tebrik ve teşekkür mesajlarını aldık ancak birtakım çevrelerin de "1 Mayısı aldık, sıra Taksim'de." yaklaşımları şimdiden ortamı germektedir. Bu tür yaklaşımlar 1 Mayısın barış, kardeşlik ve dayanışma ruhuna aykırı yaklaşımlardır. Biz 1 Mayısın "Emek ve Dayanışma Günü" olarak kutlanması için üzerimize düşeni yapıyoruz, çalışanların taleplerine geçmişte yapıldığı gibi seyirci kalmadık ancak bu konuda konfederasyonlarımızın da yerine getirmeleri gereken görevler vardır. Son yıllarda 1 Mayıs kutlamalarında ciddi gelenekler oluşmaya başlamıştır ancak bu gelenekler bazı girişimlerle birtakım tartışmaları da beraberinde getirmektedir.

1 Mayıs konusunda alan ısrarını anlamlı bulmuyoruz. Çünkü alanlar değil, emek kutsaldır. Kaldı ki Taksim Meydanı hiçbir zaman 1 Mayısa kapatılmamıştır. 1 Mayıs öncesi Taksim Meydanına bütün işçi ve memur konfederasyonu temsilcileri çıkarlar, önce Atatürk Anıtı'na çelenk konur, ondan sonra da Kazancı Yokuşu'ndaki 1 Mayısta hayatını kaybeden işçilerin başına karanfil konulur, anılır.

MUSTAFA ÖZYÜREK (İstanbul) - Onu da mı yasaklayacaksınız!

HÜSEYİN TANRIVERDİ (Devamla) - Dolayısıyla, Sayın Özyürek, 1 Mayısta Taksim alanı kapalı değildir ancak siz ifade ettiniz, dediniz ki: "Taksim'de kutlayalım." Oysa yetkililerden…

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Lütfen sözlerinizi tamamlayınız.

Buyurunuz.

HÜSEYİN TANRIVERDİ (Devamla) - Eğer yetkililerden alanlara ilişkin bir hacim sorarsanız, öğrenirseniz en büyük alan Kazlıçeşme Alanı'dır, 300 bin metrekaredir.

MUSTAFA ÖZYÜREK (İstanbul) - Dağın başıdır.

HÜSEYİN TANRIVERDİ (Devamla) - Onun yanı başına baktığınızda Çağlayan Meydanı, "Burada miting mi olur!" dediğiniz yer 180 bin metrekaredir.

MUSTAFA ÖZYÜREK (İstanbul) - Orada meydan falan yok.

HÜSEYİN TANRIVERDİ (Devamla) - Taksim Alanı 60 bin metrekaredir.

Eğer geniş katılımlı, hepimizin orada bulunmasını arzu ettiğiniz bir meydan, bir alan istiyorsanız, hepimizi alacak en büyük meydan Kazlıçeşme Alanı'dır. Eğer meydanı böylesine…

ÖZDAL ÜÇER (Van) - O zaman yılbaşını da orada kutlayın.

MUSTAFA ÖZYÜREK (İstanbul) - Taksim'i niye kapatıyorsunuz?

HÜSEYİN TANRIVERDİ (Devamla) - Taksim kapalı değil…

HASİP KAPLAN (Şırnak) - İşçilere kapalı.

HÜSEYİN TANRIVERDİ (Devamla) -…beraberce 1 Mayıs günü gidelim, karanfilimizi beraber koyalım.

MUSTAFA ÖZYÜREK (İstanbul) - 100 kişiyle!

HÜSEYİN TANRIVERDİ (Devamla) - Sayın Özyürek, ben yirmi yıldır 1 Mayısı Taksim Meydanı'nda kutlayan bir arkadaşınızım.

MUSTAFA ÖZYÜREK (İstanbul) - 100 kişiyle mi?

HASİP KAPLAN (Şırnak) - Sembolik ama!

HÜSEYİN TANRIVERDİ (Devamla) - Siz Kazancı Yokuşu'ndaki o hayatını kaybeden işçi arkadaşlarımızın hangisine karanfil götürdünüz? (CHP sıralarından gürültüler)

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

K. KEMAL ANADOL (İzmir) - Yapma ya!

MUSTAFA ÖZYÜREK (İstanbul) - Senin yaşın kadar ben oraya çelenk bıraktım.

BAŞKAN - Sayın Tanrıverdi, lütfen sözlerinizi bağlayınız.

HÜSEYİN TANRIVERDİ (Devamla) - Sayın Özyürek, size soruyorum ben… (CHP sıralarından gürültüler)

BAŞKAN - Sayın Tanrıverdi, lütfen sözlerinizi bağlayınız.

HÜSEYİN TANRIVERDİ (Devamla) - Ben size soruyorum… Şimdi bakın…

MUSTAFA ÖZYÜREK (İstanbul) - Evet, evet… Ben İstanbul il başkanıydım, o zaman gider oraya karanfil bırakırdım.

ALİ RIZA ÖZTÜRK (Mersin) - Hepsine…

HÜSEYİN TANRIVERDİ (Devamla) - O zaman Sayın Özyürek…

BAŞKAN - Karşılıklı konuşmayalım lütfen.

HÜSEYİN TANRIVERDİ (Devamla) - Sayın Başkanım, bir dakika alabilir miyim?

BAŞKAN - Ek bir dakika daha verdim Sayın Tanrıverdi, lütfen tamamlayınız.

HÜSEYİN TANRIVERDİ (Devamla) - Teşekkür ederim.

ALİ RIZA ÖZTÜRK (Mersin) - Geçen sene neredeydiniz?

HÜSEYİN TANRIVERDİ (Devamla) - Sayın Özyürek, görülüyor ki Taksim Alanı kapalı değil, karanfilinizi götürebiliyorsunuz, koyabiliyorsunuz.

K. KEMAL ANADOL (İzmir) - Bırak ya! Yapma ya! Sana kapalı değil.

HÜSEYİN TANRIVERDİ (Devamla) - O hâlde burada başka bir şey yapmaya gerek yok, düşünmeye gerek…

K. KEMAL ANADOL (İzmir) - Kitlelere kapalı, sana kapalı değil.

MUSTAFA ÖZYÜREK (İstanbul) - Biz emekçilerin hakkını savunuyoruz, sizin hakkınızı değil.

HÜSEYİN TANRIVERDİ (Devamla) - Şimdi, önemli olan 1 Mayısta mesaj verebilmektir, mesaj.

MUSTAFA ÖZYÜREK (İstanbul) - Taksim'de verelim!

HÜSEYİN TANRIVERDİ (Devamla) - Biz bu meydanlarda çok mesaj verdik ama kimse algılamamıştı. İşte şimdi AK PARTİ İktidarı bunu algılıyor, uyguluyor.

Hayırlı olsun diyorum. Sağ olun, var olun. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ederiz Sayın Tanrıverdi.

K. KEMAL ANADOL (İzmir) - Kanlı Pazarlarda da verdiniz mesajı vaktiyle!

BAŞKAN - 1'inci madde üzerine şahsı adına Mersin Milletvekili Ali Rıza Öztürk.

Buyurunuz Sayın Öztürk. (CHP sıralarından alkışlar)

ALİ RIZA ÖZTÜRK (Mersin) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Sayın Bakan, bizim Genel Başkan ABD'nin, tarikatların ve cemaatlerin izni ve icazetiyle ısmarlama genel başkan olmamıştır. Bizim Genel Başkan, Hikmetyar'ın dizinin dibinde çökerek, büyüyerek genel başkan olmamıştır. O nedenle, AKP rahatsız olabilir bizim Genel Başkan'dan, siz rahatsızsınız diye, siz istemiyorsunuz diye, Amerika istemiyor diye biz Genel Başkan'ımızı değiştirecek değiliz. Cumhuriyet Halk Partisinin Genel Başkanının değişmesini bekleyenler avuçlarını yalarlar! (CHP sıralarından alkışlar)

AGÂH KAFKAS (Çorum) - Ya şimdi ne alakası var bunun? Başkasına niye satışıyorsunuz?

ALİ RIZA ÖZTÜRK (Devamla) - Şimdi, değerli arkadaşlarım, ben bir konuşmacının konuşma metnini düzelterek konuşmama devam etmek istiyorum: "1 Mayıs 1977'de Taksim Meydanı'nda polisle çatışan işçilerden 34 kişi hayatını kaybetmiştir." diye bir ifade geçmiştir. Siz de hatırlarsınız ki, 1 Mayıs 1977'de Taksim'de işçilerin polisle çatışması değil, orada yapılan bir provo-

kasyon sonucu işçilerin paniklemesiyle, o kalabalığın paniklemesiyle ezilerek insanlar ölmüştür, işçilerle polisin çatışması söz konusu değildir.

AKP'nin sözcüsü, dedi ki: "1 Mayısta Taksim Meydanının emekçilere açılmasını savunacağımıza, gelin 1 Mayıs 1977'deki katliamı yapanların üzerine gidelim." Ben bu Meclis kürsüsünde de defalarca söyledim, 1 Mayıs 1977 katliamının üzerine gidin dedim. Şimdi, 1 Mayısta Taksim Meydanı'nın emekçilere açılmasını istemek, 1 Mayıs 1977 katliamını yapanların üzerine gidilmesine engel midir değerli arkadaşlarım?

AKP sözcülerinin konuşmalarından anladığımıza göre hâlâ şu anlayıştan vazgeçmiş değiller: Hâlâ kendilerinin lütfettiğini ve işçilere 1 Mayıs Emek ve Dayanışma Günü'nü kendilerinin bir lütfu olarak verdiklerini söyleyip duruyorlar. Oysa, kendilerinin de sendikacı olduğunu söyleyen arkadaşlarımız, dünya toplum tarihinin ezenler ve ezilenlerin mücadelesi olduğunu çok iyi bilirler ve hak verilmez, hak alınır. Siz lütfetmiyorsunuz, dünya işçi sınıfı bunu canıyla aldı, Türkiye işçi sınıfı da yüz yıldır mücadelesi sonucunda, artık, o mücadelenin elde ettiği başarıyı kazanmanın mutluluğunu yaşıyor. Bugün, işçi sınıfının, Türkiye işçi sınıfının verdiği mücadele sonucunda bu haklarını elde etmişlerdir. Türkiye'de ilk defa 1909 yılında kutlanmıştır 1 Mayıs, yüz yaşındadır bu 2009'un 1 Mayısında.

Değerli arkadaşlarım, burada yine ben teknik bazı şeyler söylemek istiyorum. Şimdi, ısrarla bu 1 Mayısta Taksim Meydanı'nın açılmasına karşı olan dar bir kesim ideolojik dayatmayla aslında olaya bakıyor, 1 Mayısın açılmaması için çeşitli bahaneler ileri sürüyorlar. Bunlardan bir tanesi, Taksim Meydanı'nın büyüklük olarak mitinge elverişli olmamasıymış; diğeri ise Taksim Meydanı turizm merkeziymiş, miting yapılamazmış. Bir kere, bu miting falan değil, bunu Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu kapsamında değerlendirmek doğru değildir. Bu, 1 Mayıs, uluslararası, işçilerin dayanışma, birlik, beraberlik ve mücadele günüdür. Nasıl diğer bayramlar istenildiği tarzda buralarda kutlanabiliyor ise, işçiler de bu dayanışma gününü pekâlâ özgürce burada kutlamadırlar. Buradaki bütün telaş, bütün kaygı, bu toplantıların özgürce yapılamayacağı kaygısından kaynaklanmaktadır. Şimdi, burada, öteden beri, olay çıkacağı konusunda iktidarın bakanı felaket tellallığı yapıyor, iktidar partisi felaket tellallığı yapıyor. Hükûmetin görevi felaket tellallığı yapmak değildir. İktidarın görevi, olay çıkacak diye insanların haklarını kullanmasını engellemek değildir, özgürce bunun kutlanması için gereğini yapmaktır, gereğini sağlamaktır.

Burada, İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanının İstanbul Metropoliten Planlama Bürosuna yaptırdığı "İstanbul Çevre Düzeni Planı" var, bu planda İstanbul'un meydanları işaretlenmiştir. Burada benden önce konuşan AKP sözcüsü arkadaşımız, Şişli'deki meydanın en büyük meydan olduğunu, Taksim'in 2 katı olduğunu söylemiştir. Oysa, bu elimizdeki raporda, İstanbul Büyükşehir

Belediyesi tarafından yaptırılan raporda, Taksim Meydanı, Kadıköy Meydanı ve Çağlayan Meydanı kıyaslanmıştır. Taksim Meydanı 58 bin metrekaredir, oysa Çağlayan Meydanı 15 bin metrekaredir; bu, İstanbul Büyükşehir Belediyesinin yaptırdığıdır ve bu raporda hem güvenlik bakımından hem ulaşım bakımından hem teknik bakımdan hem de büyüklük bakımından…

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Lütfen sözlerinizi tamamlayınız.

Buyurunuz.

ALİ RIZA ÖZTÜRK (Devamla) - … Taksim Meydanı'nın en uygun meydan olduğu, 1 Mayıs Emek ve Dayanışma Günü'nün kutlanacağı en uygun alan olduğu belirtilmektedir.

Bu meydanlar, alanlar yolların, salt yolların kesişmesinden meydana gelen yerler değildir. Bu meydanların geçmiş tarihindeki anılar vardır. Meydanlar o anılarıyla birlikte değerlendirilir, o anılarıyla birlikte anlam kazanırlar. Meydanların güzelliği, ulaşımı, çevresi elbette önemlidir ama tarihin, toplumun ona kattığı değer hepsinden daha da önemlidir. Bugün tüm dünyada meydanlar insanların protestolarını, sevinçlerini, acılarını haykırdıkları toplu buluşma alanlarıdır. Acı günlerinde ağıt yakarlar. Sevinçlerinde türkü söylerler, halay çekerler. 1 Mayıs denilince Taksim anlaşılır, Taksim Meydanı anlaşılır. Taksim Meydanı'nın Türkiye işçi sınıfı için çok özel bir anlamı vardır. Orada, Taksim'de işçiler 37 tane şehit vermişlerdir. Bu mücadele ve dayanışma gününün Taksim'de kutlanılmasından korkulacak hiçbir şey yoktur.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Lütfen sözlerinizi bağlayınız.

ALİ RIZA ÖZTÜRK (Devamla) - Toparlıyorum Sayın Başkan.

Bakın, Nasreddin Hoca'nın deyimiyle eşeği yanlış yerde aramamak lazım. Bu korkunun sebebi oraya katılan işçiler değildir. O dayanışma gününde orada toplanan insanlar değildir. Bunun sebebinin kim olduğunu herkes biliyor. Şimdi toplumda yapılması gereken bir geniş uzlaşıyla… Bir de kendisine "Demokratım ve özgürlüklerin savunucusuyum." diyen AKP döneminde Taksim Meydanı kapatılarak 1 Mayıs uluslararası dayanışma günü kutlanılamaz değerli arkadaşlarım. O nedenle 1 Mayısa korkusuzca gitmemiz lazım.

Ben Sayın Çalışma Bakanımıza, Sayın Başbakanımıza, AKP'li milletvekili arkadaşlarımıza 1 Mayısta Taksim Meydanı'nda hep beraber bu işçi sınıfının uluslararası dayanışma, birlik ve mücadele gününü beraber kutlayalım diyorum. Yaşasın 1 Mayıs diyorum. Saygılar sunuyorum. (CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ediyoruz Sayın Öztürk.

1'inci madde üzerinde şahsı adına İstanbul Milletvekili Mehmet Domaç. Buyurunuz Sayın Domaç. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

MEHMET DOMAÇ (İstanbul) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; 1 Mayısın Emek ve Dayanışma Günü adıyla tatil günü olarak düzenlenmesini sağlayacak kanun tasarısının 1'inci maddesi hakkında şahsım adına söz almış bulunuyor, sizleri saygıyla selamlıyorum.

Sayın Başbakana, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanımıza, Bakanlar Kurulu üyelerine, AK PARTİ Grubuna, Cumhuriyet Halk Partisi Grubuna, Milliyetçi Hareket Partisi Grubuna, Demokratik Toplum Partisi Grubuna, tek tek milletvekillerimize, işçilerimizin temsilcisi sendikalarımıza 1 Mayısın Emek ve Dayanışma Günü, kısaca işçi bayramı olarak kutlanmasına sundukları katkılar için teşekkür ediyor, şükranlarımı sunuyorum.

Sayın milletvekilleri, sanayileşmiş ülkelerde 19'uncu yüzyılda çalışma saatleri gün ışığıyla başlama esasına göre belirleniyordu ve işçiler yaklaşık yaz aylarında on sekiz, kış aylarında on beş saat çalışıyorlardı. Bu nedenle, sekiz saat iş gücü talebi kapitalizmin geliştiği her ülkede yükseldi ve "sekiz saat çalışma, sekiz saat sosyal hayat, sekiz saat dinlenme ve uyku" sloganı Avustralyalı işçiler tarafından hayata geçirildi, talep edildi ve 1856 yılında Avustralya'da gerçekleştirildi.

Saat hareketi Amerika Birleşik Devletleri'nde yığınsal bir harekete döndü. 1886 yılında, Ulusal Emek Birliği Kuruluşu bunu karar altına aldı. Hak arama süreçleri kolay olmadı. Ölümlerle sonuçlanan acı olaylar gerçekleşti. Emeğin dünya dayanışması geliştirildi ve 1 Mayıs, 1889 yılında işçilerin, emekçilerin birlik, mücadele, dayanışma günü olarak belirlendi, insanlık tarihinin önemli günlerinden biri olarak ülkelerin, toplumların hafızalarına kaydedildi.

Sayın milletvekilleri, ülkemizde de 1 Mayıs yasaklarla dolu bir geçmişe sahip, acı olayların, ölümlerin gerçekleştiği bir mücadele süreci. 1 Mayıs bahar bayramlarından yola çıkarak kutlamalar 1923-1975 yılları arasında doğru düzgün gerçekleştirilemedi. 1977 yılında bizim de o topluluğun içinde bulunduğumuz, failleri henüz bulunamayan acı ölümlerin yaşandığı yıllarla yüzleşmek durumundayız. Bu yüzleşmeyi hep birlikte yapmalıyız, toplumun bütün kesimleri yapmalı herhangi bir kesimini ayırmadan. Demokrasiye ve insan onuruna olan inancımız ise bu felaketler karşısında her gün daha pekişiyor. Bu inançla geliştiğimizi, değiştiğimizi ve insana daha fazla değer vermeyi öğrendiğimizi düşünüyorum hep birlikte.

12 Eylül 1980 darbesi 1 mayısı ortadan kaldırdı. Yani bizi yüz yıl geri taşıdı, yüz yıl. Belleklere işlenmiş, nesilden nesile geçen mücadele, dayanışma, birlik duygusunu yok etmek olanaksızdı çünkü o genetik bir özellik hâline dönüşmüştü. Tabii ki işçiler, sendikalar durmadılar, mücadele ettiler, acı çektiler ama her zaman vardılar, var olacaklarını da gösterdiler.

Sayın milletvekilleri, yirmi dokuz yıl aradan sonra bugün 1 Mayısı emeğin ve dayanışmanın günü olarak tatil yapmak için çaba harcıyoruz. Bunun için işçi bayramının yalnızca işçilerin değil, barışın, kardeşliğin, tüm yurttaşların bayramı olmasıdır buradaki çabamız çünkü üretim, emek tek tek bireylere yönelen, paylaşılan bir olgudur. 1 Mayıs işçi bayramının doğuracağı coşku ve kıvanç herkesçe paylaşıldığı oranda artacaktır. 1 Mayıs sevinci, dayanışmayı, paylaşma coşkusunu, erinci kendisinde saklı tutulmaktadır. Ülkemizin sınırları dışında tüm emekçilere bir selam gönderiyor, böylece dünyada barış istendiği kararlı bir şekilde haykırılıyor. Onun için, 1 Mayısta omuz omuza olmayı, geleceğe ait ideallerimizin daha bir yeşermesi için, yansıtılması için, paylaşmayı, dostluk duygularını geliştirmemiz gerekiyor.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Lütfen sözlerinizi tamamlayınız.

MEHMET DOMAÇ (Devamla) - 1 Mayıs Emek ve Dayanışma Günü'nün resmî tatil olarak kutlanacak olmasının kıvancı ve sevgisiyle saygılar sunuyorum, hayırlı uğurlu olmasını diliyorum. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ediyoruz Sayın Domaç.

Sayın milletvekilleri, şimdi soru-cevap işlemine geçiyoruz.

On dakika süremiz var, beş dakikasını sorulara ayıracağım, beş dakika dolduğu zaman sorulara son vereceğim.

Sayın Genç, buyurunuz.

KAMER GENÇ (Tunceli) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Efendim, bugün televizyonlarda bir yayın yapılıyor. Sayın Bakan, 500 bin kişi geçici işçi alacağını deklare etmiş. Zaten aslında bu ekonomik krizde 500 bin değil belki 1 milyon insan almak lazım. Bu doğru mudur? Alınacaksa, bunları hiç olmazsa ağaç dikmede ve taşlı arazilerin temizlemesinde kullanmayı düşünüyorlar mı?

1 Mayısın kabulü elbette ki olumludur, resmî tatil günü olarak kabul edilmesi. Ama, AKP yedi yıldır iktidardadır, yedi yıl sonra mı aklı başına geldi? Keşke daha önceden de bunu getirseydi, bu iş daha da kutlanacak bir durum olacaktı. Ayrıca, AKP İktidarı zamanında sendikacılık öldürüldü yani KİT'ler özelleştirildi, işte, devletin resmî kurumlarındaki işçi kanalıyla görülmesi gereken işler, temizlik işçisi ve güvenlik görevlisi…

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Teşekkür ediyoruz Sayın Genç.

Sayın Kaplan…

HASİP KAPLAN (Şırnak) - Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Sayın Bakan, yedi senedir iktidardasınız, her 1 Mayıs gelişinde iktidar ile işçi ve emekçi kesim temsilcileri arasında izin ve meydan krizi yaşanıyor. Demin kürsüde yapılan konuşmalar da bunu ortaya koyuyor. Şunu sormak istiyoruz gerçekten: AKP'nin agorafobi hastalığı mı var? Yani, meydan fobisi hastalığına mı yakalandı? Yani yedi sene sonra ilk defa ortak bir önerge veriyoruz 1 Mayıs İşçi Bayramı'nın yasallaşması için ve bayramların kutlanması biçimi mitingler gibi değil siyasi partilerin. Mitinglere emniyet müdürleri, valiler yer gösterebilir. Ama bayram olduktan sonra artık bu değişimi AKP'nin de görüp bu hastalığı aşması gerekiyor. Bunun zamanı geldi. Toplumsal barış…

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Teşekkür ediyoruz Sayın Kaplan.

Sayın Üçer…

ÖZDAL ÜÇER (Van) - Söz hakkı için teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Sayın Bakanın az evvelki söylemine bağlı olarak… Sendikal hakların AKP Hükûmeti süresince genişlediğini ifade etti ve buna karşılık olarak, altı yıllık iktidarınız süresince sadece sendikal faaliyetler yürüttükleri için acaba kaç sendika yöneticisi ya da sendika şube başkanı, sendika şube temsilcisi gözaltına alındı? Kaç sendikanın iş yeri binası güvenlik güçlerince basıldı? Sendika üyesi olup sendika yöneticiliği yapan kaç kişi görevinden alındı ya da görev yeri kendi isteği dışında değiştirildi, yani sürgün edildi? Bunları yanıtlarsa söylediğinin haklı ya da haksız olduğunu değerlendirme şansımız var.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN - Teşekkür ederiz Sayın Üçer.

Sayın Dibek…

TURGUT DİBEK (Kırklareli) - Sayın Başkanım, teşekkür ediyorum.

Ben sorumu aslında İçişleri Bakanımıza soracaktım ama kendisi yok, sanıyorum Komisyon Başkanımız yanıtlayabilir.

Şimdi, dün sanıyorum basında da yer almıştı, geçen yıl Taksim'de hiç istemediğimiz görüntüler oldu. Polis memurlarımızın -hatta az önce Rıza Bey de belirtti- pastanede oturan bir vatandaşa tokat attığını biliyoruz. Bunları önlemek üzere, İçişleri Bakanlığı, Çevik Kuvvet polis memurlarının kasklarına numaralandırma işleminin yapılacağını söylemişti. Dün sanıyorum basında yer aldı, İstanbul, Diyarbakır gibi çok büyük iller de dâhil olmak üzere otuza yakın ilde bu uygulamanın henüz başlamayacağı, yapılamadığı belirtildi. Şimdi anlaşılıyor ki on gün sonraki 1 Mayısta Taksim ile ilgili olarak bu olayların tekrar çıkması muhtemeldir.

Benim sormak istediğim şu: Aradan bir yıl geçti, niçin İstanbul, Diyarbakır ve diğer otuza yakın illerde bu uygulamayı İçişleri Bakanlığı başlatmadı? Bunu öğrenmek istiyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN - Teşekkür ediyoruz Sayın Dibek.

Sayın Kafkas…

AGÂH KAFKAS (Çorum) - Sayın Başkanım, aracılığınızla Sayın Bakanıma bir soru sormak istiyorum.

Biraz önce bir değerlendirme yaparken kimi partilerde seçim sonrasında liderlik tartışmalarının olabileceğini söylerken acaba hangi partinin liderine hakaret ettik ki bir arkadaşımız çıkıp burada partimizin Genel Başkanı ve Başbakanımıza haddini aşan ifadeler kullandı? Biz mi duymadık, yoksa bu arkadaşımız hadsizlik mi yaptı?

Bir de bir arkadaşımız kırmızı karanfillerin birilerinin eline yakışıp yakışmadığını sordu. "Acaba kırmızı karanfili bile ortak, birlikte sevemiyorsak burada bir sevgisizlik yok mu?" diye sormak istiyorum.

MUSTAFA ÖZYÜREK (İstanbul) - Bakana mı soruyorsunuz bunu?

ALİ İHSAN KÖKTÜRK (Zonguldak) - Bakan nereden bilecek?

RAHMİ GÜNER (Ordu) - Bakan konuşurken yoktunuz herhâlde.

BAŞKAN - Teşekkürler Sayın Kafkas.

Buyurunuz Sayın Bakan.

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANI FARUK ÇELİK (Bursa) - Efendim, teşekkür ederim.

Öncelikle tabii önemli bir gündem maddesi. Yıllarca beklediğimiz bir gündem maddesini görüşüyoruz. Burada konuya bağlı kalınması…

ALİ RIZA ÖZTÜRK (Mersin) - Nereden çıkarıyorsunuz siz, nereden çıkarıyorsunuz? Adını ben ağzıma almadım ki. Tutanak orada. Nereden çıkardınız? Niye alınıyorsunuz?

BAŞKAN - Sayın milletvekilleri, lütfen sakin olunuz. Buyurunuz Sayın Bakan.

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANI FARUK ÇELİK (Bursa) - …son derece önemli.

ALİ RIZA ÖZTÜRK (Mersin) - Alınacak ne var? Tutanak orada.

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANI FARUK ÇELİK (Bursa) - Çünkü 1 Mayısı konuşuyoruz, 1 Mayısın dışında birçok şeyler burada gündeme geliyor.

ALİ RIZA ÖZTÜRK (Mersin) - Siz getirdiniz Sayın Bakanım, siz getirdiniz!

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANI FARUK ÇELİK (Bursa) - Hayır efendim.

ALİ RIZA ÖZTÜRK (Mersin) - Siz getirdiniz! Bizim Genel Başkanımızı siz getirdiniz!

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANI FARUK ÇELİK (Bursa) - Bakınız, söylenen…

ALİ RIZA ÖZTÜRK (Mersin) - Tutanaklar orada.

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANI FARUK ÇELİK (Bursa) - Bakınız, ben size şunu söyleyeyim: Siz Genel Başkanınızdan tabii ki memnunsunuz. Doğrusu biz de memnunuz.

ALİ RIZA ÖZTÜRK (Mersin) - Siz niye getiriyorsunuz? Size ne bizim Genel Başkanımızdan!

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANI FARUK ÇELİK (Bursa) - Biz de memnunuz efendim, bir şey yok.

MUSTAFA ÖZYÜREK (İstanbul) - Tam bir demagoji! Gecenin bu saatinde bir bakana yakışıyor mu bu!

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANI FARUK ÇELİK (Bursa) - Yani demagoji değil. Bizim bir memnuniyetsizliğimiz söz konusu değil fakat burada ifade edilen konu, yok "47 alırken bilmem şuraya indiniz, bundan dolayı mı getirdiniz?" gibi yakışıksız ifadeler kullanılıyor. Bu anlamda söylediğimiz bir şey.

MUSTAFA ÖZYÜREK (İstanbul) - Bir bakana yakışıyor mu!

ALİ RIZA ÖZTÜRK (Mersin) - Siz niye getiriyorsunuz?

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANI FARUK ÇELİK (Bursa) - Tabii ki bu cümleyi ifade ederken, doğrusu seçimlerden sonra bazı genel başkanlar da siyasetten ayrıldılar veya istifa ettiler.

ALİ RIZA ÖZTÜRK (Mersin) - Yüzde 39 oy almadınız mı?

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANI FARUK ÇELİK (Bursa) - Burada bu soru üzerine verdiğimiz cevap çerçevesinde de gerçekten bu sorunun muhatabı olmayan ve bu kadar önemli bir gündemi takip eden Sayın Bahçeli'ye de ben gerçekten çok teşekkür ediyorum, çünkü önemli gündem maddesini görüşüyoruz ve muhatap, soruyu soran muhataba dönük ifademiz biraz daha genelleme şeklinde anlaşıldıysa bu konuda tavzihini ifade etmek için söylüyorum, yoksa bizzat bu soruyu soran arkadaşıma dönük bir cevap idi çünkü… O da şu: Seçimlerden sonra dikkat ederseniz günlerce partinizle ilgili değerlendirme yapıldı medyada. Buna yanlış diyebilir misiniz? Yani, bunu, böyle bir şeyi…

ALİ İHSAN KÖKTÜRK (Zonguldak) - Ne alakası var bunun konuyla?

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANI FARUK ÇELİK (Bursa) - Böyle bir şeyi sorup da bize bu…

MUSTAFA ÖZYÜREK (İstanbul) - Size ne! Size ne!

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANI FARUK ÇELİK (Bursa) - Bizi ilgilendirmiyor ve Genel Başkanınıza da memnuniyetimizi ifade ediyoruz.

YAŞAR AĞYÜZ (Gaziantep) - Siz kendi işinize bakın! Kendi işini yaptın da CHP mi kaldı?

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANI FARUK ÇELİK (Bursa) - Şimdi, sayın bir milletvekilimizin sorusu: "500 bin geçici işçiyi nasıl alacaksınız? Nedir?" şeklinde. Bu konuyla ilgili tabii bu küresel krizin yansımaları neticesinde işsizlikle ilgili ciddi sorunlar var talep daralmasından kaynaklanan, iç talep, dış talep daralmasından dolayı yaşadığımız sorunlar var. Bununla ilgili… Kriz tabii geçici. Geçici önlemler alıyoruz, vergi indirimleri, ÖTV, KDV indirimleri gibi bazı düzenlemelerimiz var. Yine işsizliğin önlenmesi konusunda da geçici bazı önlemler üzerinde çalıştığımız anlamında medyaya verdiği-

miz bir demeçtir. Özellikle toplum yararına işlerle ilgili olarak yaygın bir şekilde seksen bir ilde altı aylık süre veya üç aylık süre veya bir yıllık süre içerisinde çok yaygın bir istihdamı gerçekleştirme imkânımız olduğu gibi mesleki eğitimi de yaygınlaştırarak şu anda yılda 100 bin kişiyi mesleki eğitime tabi tutmayı, kapsamı daha da genişleterek 300 bin kişiye çıkarma hedeflerimiz var. Böylece 1 milyona yakın vatandaşımızın gerek meslek edinme, bir mesleki formasyona kavuşma gerekse belli süreli toplum yararına işlerde istihdamı konusundaki çalışmamıza dönük medyanın soruları karşısında verdiğim cevap idi.

Bir diğer soru ise: Sendikal hakların genişlemesi veya daraltılmasıyla ilgili ben burada bir ifade kullanmadım. Sendikal mevzuatın, 12 Eylül döneminde çıkan bir mevzuat olduğunu, bu konuda AB ve ILO normları çerçevesinde bu yasanın değişmesi gerektiği konusunda bir irade var. Bu iradeyi hep birlikte Parlamentoda, komisyonlarda bu iradeyi ortaya koyduk ve yasayı Türkiye Büyük Millet Meclisi gündemine taşıdık. Bu 2821 ve 22'yle ilgili düzenlemeyi gerçekleştirdiğimiz an bu konuda elde edilmesi gereken haklar elde edilmiş olacak anlamında bir şeyler söylemeye çalıştım.

Efendim, sendikal faaliyetlerinden dolayı herhangi baskı veya tutuklama veya gözetim altına alınma diye bize iletilen bir şey söz konusu değil fakat illegal faaliyetler neticesinde…

SIRRI SAKIK (Muş) - 4 tane KESK şube başkanı tutuluyor.

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANI FARUK ÇELİK (Bursa) - Bakınız, yani yasalara aykırı bir tutum neticesinde bir durum söz konusu ise sendikacı da olsanız kim olursanız olun yasalara karşı bir tutumunuz söz konusu ise o ayrı bir olaydır. Bu konuda da hukuka hepimizin saygılı olması gerekiyor.

İçişleri Bakanımızla ilgili bir soru tevcih edildi. Sayın Bakanımız tabii burada olmadıkları için o konuda ben bir değerlendirme yapmayı uygun bulmuyorum.

1 Mayıs huzur içerisinde, barış içerisinde kutlansın temennisinde bulunuyoruz. Taksim'e, az önce arkadaşlarımız da ifade ettiler, hep beraber de gidebiliriz, çiçeklerimizi de koyabiliriz, geçmişin anılmasıyla ilgili bir tablo söz konusu ise hep birlikte bunu gerçekleştirebiliriz ama meydanla ilgili, miting alanıyla ilgili veya büyük kitlesel toplantıyla ilgili tabii ki ilgili ve yetkililerin alacağı karara da hepimizin saygılı olması gerektiğini ifade ediyorum.

Çok teşekkür ediyorum, sağ olun.

BAŞKAN - Teşekkür ediyoruz Sayın Çelik.

K. KEMAL ANADOL (İzmir) - Yetkililer kim? Vali, Hükûmetin emrinde memurlar.

ÖZDAL ÜÇER (Van) - Sayın Başkan, sormuş olduğumuz sorulara…

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANI FARUK ÇELİK (Bursa) - Efendim, biz Çalışma Bakanı olarak çalışma hayatındaki sorunları…

BAŞKAN - Bir dakika sayın milletvekilleri, bir dakika…

Şimdi, sizin sözünüz bitti Sayın Bakan, bir arkadaşımız bir talepte bulunuyor.

Buyurunuz.

ÖZDAL ÜÇER (Van) - Milletvekillerinin sorusunu hükûmet sözcüsü olan sayın bakanların cevaplaması İç Tüzük esasına dayalıdır ve Sayın Bakanların da kamuoyunu doğru bilgilendirme sorumluluğu vardır. Bu anlamda sormuş olduğumuz soruya kendi mecrasından saptırılarak, başka bir yöne çekilerek cevap verildiği için…

NURETTİN CANİKLİ (Giresun) - Sayın Başkan, soru sordu…

ÖZDAL ÜÇER (Van) - Ben sormuş olduğum soruya net cevap istiyorum. O zaman sorumu şu şekilde soruyorum: En son Ağrı Eğitim-Sen İl Başkanı hangi hukuki gerekçelerle göz altına alındı ve o zaman denildiği şekilde gözaltına alınan ya da yasal prosedüre tabi tutulan sendika yöneticilerinin hangi hukuki gerekçelerle gözaltına alındığını söyleyebilir mi?

BAŞKAN - Sayın Üçer, sorunuza tam yanıt alamadığınızı söylüyorsunuz, doğru mu anlıyorum?

ÖZDAL ÜÇER (Van) - Evet.

BAŞKAN - Sayın Bakan, bu sorunun tam yanıtını verebiliyorsanız lütfen şimdi veriniz, yoksa yazılı olarak veriniz. (AK PARTİ sıralarından gürültüler)

AGÂH KAFKAS (Çorum) - Böyle bir usul yok!

HALİL AYDOĞAN (Afyonkarahisar) - Sayın Başkan, böyle bir usul yok!

BAŞKAN - Buyurunuz.

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANI FARUK ÇELİK (Bursa) - Şimdi, Sayın Başkan, sendikal faaliyetler yasal zemin faaliyetleridir. İlgili yasalar çerçevesinde sendikalar kurulur ve faaliyetlerini icra ederler. Bu çerçevede bize intikal etmiş olan bir durum söz konusu değil, bir olumsuz durum

söz konusu değil. Ama yasalara aykırı bir durum var ise tabii ki ilgili merciler bununla ilgili değerlendirmeyi yapacaklardır. Eğer suçsuzluk söz konusu ise yine ilgili adli merciler kararını vereceklerdir. Eğer sendika, yasaların hükümleri çerçevesinin dışında bir faaliyet söz konusu ise illegal bir faaliyet söz konusu ise de onunla ilgili de değerlendirmeyi hep beraber göreceğiz. Ama ben Çalışma Bakanlığına bugüne kadar sendikal faaliyetinden dolayı gözetim altına alınan, tutuklanan bir sendikacının bize intikal etmediğini söylüyorum.

BAŞKAN - Teşekkür ediyoruz Sayın Çelik.

ÖZDAL ÜÇER (Van) - Hangi hukuki gerekçelerle gözaltına alındı?

BAŞKAN - Sayın milletvekilleri, 1'inci madde üzerindeki…

ÖZDAL ÜÇER (Van) - Eğitim-Sen Başkanı hangi gerekçelerle gözaltına alındı?

BAŞKAN - Sayın Üçer, böyle bir usul yok. Sorunuzu sordunuz, Sayın Bakan cevap verdi. Eğer cevap uygun gelmiyorsa tekrar yazılı olarak yineleyin, gerekli cevabı tekrar alırsınız.

ÖZDAL ÜÇER (Van) - Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN - Şimdi 1'inci madde üzerinde konuşmalar tamamlandı ve 1'inci madde üzerinde üç önerge var.

Önergeler aynı mahiyette olduğundan birlikte işleme alacağım ve istemleri hâlinde ayrı ayrı söz vereceğim. Şimdi önergeleri okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

354 S. Sayılı Kanun Tasarısının 1. Maddesinde geçen "ve 1 Mayıs günü" ibaresinin "1 Mayıs günü ve 21 Mart günü" olarak değiştirilmesini; C bendinde geçen "1 Mayıs günü Emek ve Dayanışma Günü" ibaresinden sonra "ve 21 Mart Nevruz Günü" ibaresinin eklenmesini arz ederiz.

Oktay Vural, İzmir
Atila Kaya, İstanbul
M.Akif Paksoy, K.Maraş
Hasan Çalış, Karaman
Akif Akkuş, Mersin
Ahmet Duran Bulut, Balıkesir

TBMM Başkanlığına

Görüşülmekte olan 354 s. sayılı yasa tasarısının 1. maddesinin aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ederiz.

Saygılarımızla.
Ferit Mevlüt Aslanoğlu, Malatya
Mustafa Özyürek, İstanbul,
Atila Emek, Antalya
Hüseyin Ünsal, Amasya
Bayram Meral, İstanbul
Sacid Yıldız, İstanbul

Madde: 1- 17.3.1981 tarihli ve 2429 sayılı Ulusal Bayram ve Genel Tatiller Hakkında Kanunun 2. maddesinin birinci fıkrasına, bu fıkrada geçen "yılbaşı günü" ibarelerinden sonra "1 Mayıs günü ve 21 Mart nevruz günü" ibaresi eklenmiş ve birinci fıkranın (C) bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"C) 1 Ocak günü yılbaşı, 1 Mayıs günü Emek ve Dayanışma Günü ve 21 Mart Nevruz günü tatilidir."

TBMM Başkanlığına

Görüşülmekte olan 354 s. sayılı kanun tasarısının 1. maddesinin aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

Selahattin Demirtaş, Diyarbakır
Akın Birdal, Diyarbakır
Nuri Yaman, Muş
Fatma Kurtulan, Van
Sırrı Sakık, Muş

Madde 1: 17.3.1981 tarihli 2429 sayılı Ulusal Bayram ve Genel Tatiller Hakkında Kanunun 2 nci maddesinin birinci fıkrasına, bu fıkrada geçen "yılbaşı günü" ibarelerinden sonra "1 Mayıs günü ve 21 Mart Nevruz Günü" ibaresi eklenmiş ve birinci fıkranın (C) bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"C) 1 Ocak günü yılbaşı, 1 Mayıs günü Emek ve Dayanışma Günü ve 21 Mart Nevruz Günü tatilidir."

BAŞKAN - Komisyon önergelere katılıyor mu?

İÇİŞLERİ KOMİSYONU BAŞKANI TEVFİK ZİYAEDDİN AKBULUT (Tekirdağ) - Katılmıyoruz Sayın Başkanım.

BAŞKAN - Hükûmet?

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANI FARUK ÇELİK (Bursa) - Katılmıyoruz.

BAŞKAN - Şimdi gerekçeler mi yoksa…

OKTAY VURAL (İzmir) - Gerekçe okunsun.

MUSTAFA ÖZYÜREK (İstanbul) - Söz istiyorum Sayın Başkan.

SELAHATTİN DEMİRTAŞ (Diyarbakır) - Söz istiyoruz Sayın Başkan, ben konuşacağım.

BAŞKAN - Buyurunuz Sayın Özyürek. (CHP sıralarından alkışlar)

MUSTAFA ÖZYÜREK (İstanbul) - Sayın Başkan, saygıdeğer milletvekilleri; önergemiz hakkında söz almış bulunuyorum, hepinizi saygıyla selamlarım.

Konuşmamda da ifade ettiğim gibi Nevruz'un da biz tatil olmasını ve bütün Türkiye coğrafyasında coşkuyla kutlanmasını istiyoruz, o nedenle de bu önergeyi vermiş bulunuyoruz.

Şimdi, 1 Mayısı tatil ve bayram ilan etmek suretiyle emekçilerin, işçilerin yıllardır devam eden bir taleplerine cevap vermiş oluyoruz.

Nevruz için de yurdumuzun pek çok bölgesinde fiilen kutlanan, diğer bazı ülkelerde de kutlanan bugünün de tatil ve bayram olmasını istiyoruz, bu nedenle bu önergeyi vermiş bulunuyoruz.

Burada deminden beri AKP'nin ne kadar özgürlükçü, halkın taleplerine ne kadar duyarlı olduğuna dair güzel konuşmalar dinledik. Bu konuşmaların bir gereği olarak arkadaşlarımızın bu önergemize sahip çıkacaklarını, kabul edeceklerini umuyorum ve bekliyorum.

Değerli arkadaşlarım, biraz önce burada konuşulurken, bir polemik açmak için söylemiyorum ama arkadaşlarımızın, özellikle AKP sözcülerinin laleye karşı, lale çiçeğine karşı çok duyarlı olduklarını gördük, bundan çok mutlu olduk, memnun olduk. Çiçeklere, böceklere, hayvanlara karşı da sevgi göstermek, sempati duymak güzeldir ama geçen yıl 1 Mayısta biber gazı sıkılan, coplanan insanlara da aynı saygıyı, aynı sevgiyi göstermek gerekmez mi? (CHP sıralarından alkışlar) Şimdi, Tuzla'da hayatını kaybeden, peş peşe hayatını kaybeden insanlara da aynı saygıyı göstermek gerekmez mi değerli arkadaşlarım?

Şimdi öyle bir hava estiriliyor ki burada, tamam kardeşim biz size, emekçilere bayram tatilini verdik, bir de Taksim Meydanı talebi nereden geliyor havası esiyor. Değerli arkadaşlarım, bunlar birbirinin ayrılmaz parçaları. (AKP sıralarından "Olur mu öyle şey?" sesleri) Tabii, tabii, yıllardır, yıllardır, otuz yıldır Türkiye'de -arkadaşlarım eğer emek dünyasının taleplerini, sendikaların taleplerini izleme fırsatı bulmuşlarsa- 1 Mayısın Taksim'de kutlanması talebi vardır, bunun mücadelesi vardır. Bu mücadelenin sadece bayram kısmını, tatil kısmını görüp diğer esas kısmını, Taksim'de kutlanmasını görmezden gelmek bütünüyle ideolojik bir takıntıdır. Bu ideolojik takıntıdan kurtarın kendinizi, bu talebi kabul edin, geliniz, hep beraber işçiler, memurlar, emekçiler bugünü coşkuyla kutlasınlar diyorum. (AK Par-

ti sıralarından gürültüler) İdeolojik takıntıdır sizin Taksim'e karşıtlığınız. Bunun başka hiçbir anlamı yoktur. Ama geçen yıl bu tartışmalar gündeme geldiğinde Sayın Başbakan demişti ki "Ayaklar baş olursa elbette o ülkeyi yönetemezsiniz." demişti. Ayakların baş olması meselesi değil, ayakların da özgürlüğünün, ayakların da haklarının korunması, verilmesi, onların haklarına saygı gösterilmesi meselesidir. Bizim talebimiz budur.

NURETTİN CANİKLİ (Giresun) - Ayak değil, ayak!

AGÂH KAFKAS (Çorum) - Ne ayağı? Neden bahsediyorsunuz? Ayak ne?

MUSTAFA ÖZYÜREK (Devamla) - Şimdi, değerli arkadaşlarım, Sayın Bakan; eğer demagoji yapacaksak burada, biz alasını yaparız.

AGÂH KAFKAS (Çorum) - Başlayalım isterseniz.

MUSTAFA ÖZYÜREK (Devamla) - Ama gecenin bu saatinde hem görüşmekte olduğumuz kanuna, bunun bir an önce yasalaşmasına saygımız nedeniyle susuyoruz ama size de bir partinin iç işiyle, bir partinin lideriyle ilgili değerlendirme yapmak yakışmıyor. Bu sizin konunuz değil. Siz, meydanlarda herkes eteğindeki taşı döktü, herkes boyunun ölçüsünü aldı, oturun onu değerlendirin, onun bunun işiyle meşgul olmayın.

Hepinize saygılar sunuyorum. (CHP sıralarından alkışlar)

MUHYETTİN AKSAK (Erzurum) - Boyunuzun ölçüsü ne kadar? Boyunuzun ölçüsünü söyleyin!

BAŞKAN - Teşekkür ediyoruz Sayın Özyürek.

Sayın Demirtaş, buyurunuz. (DTP sıralarından alkışlar)

SELAHATTİN DEMİRTAŞ (Diyarbakır) - Teşekkürler Sayın Başkan.

Değerli arkadaşlar, hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Aslında 1 Mayısla ilgili olarak iktidar grubunun değerli sözcülerinin yapmış oldukları gerçekten de demokratik açılımlara, demokrasiye ne kadar saygı duyduklarına ve bu konuda açılımlara devam edeceklerine dair bu umut veren söylemleri üzerine "Niye olmasın?" dedik. Acaba, bu kadar demokrasi havası eserken neden 1 Mayısın yanına da "nevroz" eklenmiş olmasın? İki sendromdan birlikte kurtulmuş oluruz.

Bu ülkede yıllardır iki sendrom vardı: 1 Mayıs sendromu, "nevroz" sendromu. Yıllardır "nevroz" bu ülkede izinli kutlanıyor, geçen yıl ve ondan önceki yıl bazı kentlerde maalesef ki İstanbul 1 Mayısına benzer talihsiz olaylar yaşandı,

hatta Van'da, Yüksekova'da sivil yurttaşlarımız bu müdahalelerde yaşamını yitirdi. Madem bu kadar demokrasi heveslisiyiz, madem açılımlar, Avrupa Birliği süreci, AKP Hükûmeti demokrasi konusunda bu kadar büyük bir hevesle çalışmalarını yürütüyor; binlerce yıldır Orta Asya'da, Orta Doğu'da değişik halkların kutladığı, Türkiye'de de yıllardır kutlanan "Nevroz" Bayramı'nı da resmî tatil ilan edelim ve hep birlikte bu bayrama sahip çıkalım, bu bayramın anlamına, bu bayramın önemine binaen bunu da kardeşlik içerisinde, barış içerisinde hep birlikte kutlayalım. Yoksa 1 Mayısta demokrat olup "nevroz"da eğer yasaklamaya veya "nevroz"u tanımamaya devam edeceksek, yarım demokratlık olmaz. Demokrasi ya tam bir inanışla tümüyle yürekten sahiplenilir ya da burada öyle demokrasi nutukları atmakla olmaz.

Dolayısıyla, değerli arkadaşlar, mademki seçim sonrasında 1 Mayısın tatil olması konusunda halktan bir mesaj aldınız, emekçilerden bir mesaj aldınız, aynı mesajı "nevroz" konusunda da almış olmanız gerekir, bu mesajı da eğer doğru okursanız bu değişiklik önergelerinin desteklenmesi gerekir.

Biz, bu umutla, bu beklentiyle, sizlerin bu demokrasi anlayışına güvenerek önergemizi destekleyeceğinizi umut ediyor, bekliyoruz.

Hepinize saygılarımı sunuyorum. (DTP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ediyoruz Sayın Demirtaş.

Sayın Oktay Vural ve arkadaşları tarafından verilen önergenin gerekçesini okutuyorum:

Gerekçe:

Bilindiği gibi milletleri yaşatan, millet hayatını devamlı kılan ve "tarih sahnesinde ben de varım" dedirten en önemli temel dinamik kültürdür.

Bunun içindir ki, milletimizi her türlü kültür emperyalizmine karşı korumak isteyen Mustafa Kemal Atatürk, yaptığı bir konuşmada "Dünyanın bize hürmet göstermesini istiyorsak, evvela bizim kendi benliğimize ve milletimize bu hürmeti hissen, fikren, fiilen, bütün ef'al ve hareketimizle gösterelim. Bilelim ki; millî benliğini bulamayan milletler başka milletlerin esiridir," diyerek millî kültür hayatımıza sahip çıkmanın hayati derecedeki önemine değinmiştir.

Demek ki, bir millet varsa, bir kültür, bir tarih olacaktır. Tarihini ve kültürünü yaşatamayan milletlerin ömrü az olur.

Şayet kültür; geçmiş nesillerin, sonrakilere miras bıraktıkları bir millî-manevi değerler ve kavrayışlar bütünüyse, bir millete ait hayat biçimi ve asırların süzgecinden geçerek yaşanılan çağa kadar intikal etmiş bir zenginliklerin ifadesi ise; bizim de kendi kültürümüzü yaşatma mecburiyetimiz vardır.

Çünkü Millî Kültürümüzün yaratacağı her türlü güçlü fikir ve mefkûreler bize kazandıracağı millî şahsiyet ve hassasiyetle ayakta kalır ve mutlu oluruz.

Bu vesileyle hem millet gerçeğimize ihanet olan her türlü kopyacılık ve taklitçilikten kurtuluruz, hem de gelişmek ve mutlu olmak sırrını kendi kültür dün-

yamızda buluruz. Bu aynı zamanda şerefli yaşamanın da vazgeçilmez şartıdır.

İşte bu güzelliklerden birisi de Nevruz Bayramıdır.

Temelinde sevgiyi, güzelliği, dayanışmayı, baharın gelişini ve binlerce yıllık vazgeçilmez âdetlerimizi, gelenek ve göreneklerimizi yaşatan Nevruz Bayramının bir günlük resmî bayram olarak kutlanması milletimizi sevindirecektir.

Aynı zamanda bu kabul -kadim Türk bayramını bahane ederek ülkemizi kan ve gözyaşına boğmak isteyenlerin de hain emellerine dur- diyecektir.

Tüm Türk Cumhuriyetlerinde resmî bayram olarak kutlanan bu müstesna günün bizde de resmî bayram ilan edilmesi; ortak bir geçmişin ortak yaşanacak bir geleceğe öncülük etmesine de hizmet edecektir. Bu sebeple dili, tarihî, tüm maddi ve manevi kıymet hükümleri bir olan büyük bir milletin sevinçleri, bayramları da bir ve ortak olmalıdır.

KAMER GENÇ (Tunceli) - Karar yeter sayısının aranılmasını istiyorum.

BAŞKAN - Dikkate alacağım.

Önergeleri oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler… Kabul etmeyenler…

Karar yeter sayısı vardır; kabul edilmemiştir.

1'inci maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler… Kabul etmeyenler… 1'inci madde kabul edilmiştir.

Sayın milletvekilleri, yeni geçici madde eklenmesini isteyen bir önerge vardır.

Önergeyi okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan 354 sıra sayılı Ulusal Bayram ve Genel Tatiller Hakkında Kanun Tasarısı'na 1 inci maddeden sonra gelmek üzere aşağıdaki geçici maddenin eklenmesini arz ve teklif ederiz.

"Geçici Madde - 1 Mayıs 2009 tarihinde kamu kurum ve kuruluşlarınca yapılması kararlaştırılan iş ve işlemler yürütülür. Kamu kurum ve kuruluşları bu iş ve işlemlerin yürütülmesi için gerekli tedbirleri alır."

Nurettin Canikli, Giresun
Kemal Anadol, İzmir
Oktay Vural, İzmir
Hüseyin Tanrıverdi, Manisa
Agah Kafkas, Çorum
M. Nuri Yaman, Muş

BAŞKAN - Komisyon önergeye katılıyor mu?

İÇİŞLERİ KOMİSYONU BAŞKANI TEVFİK ZİYAEDDİN AKBULUT (Tekirdağ) - Takdire bırakıyoruz Sayın Başkanım.

BAŞKAN - Hükûmet?

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANI FARUK ÇELİK (Bursa) - Katılıyoruz efendim.

BAŞKAN - Kim konuşacak?

K. KEMAL ANADOL (İzmir) - Gerekçe okunsun.

BAŞKAN - Gerekçeyi okutuyorum:

Gerekçe:

Bu Tasarı'nın hazırlanmasından önce 1 Mayıs 2009 tarihinde yapılacağı kararlaştırılan bir çok iş ve işlem bulunmaktadır. Bunların bazılarının uzun bir tebligat ve hazırlık aşaması söz konusudur. Anılan kapsama giren iş ve işlemlerin aksaması kişi ve kurumların, mali konularda ve süre açısından mağduriyetine sebep olabilecektir. Bu bağlamda örneğin 1 Mayıs 2009 tarihinde yapılması belirlenmiş olan icra satışlarında mağduriyetin yaşanacağı açıktır. Değişiklik önergesi, 1 Mayıs 2009 tarihine mahsus bu gibi sorunların giderilmesini amaçlamaktadır.

BAŞKAN - Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler… Kabul etmeyenler… Önerge kabul edilmiştir.

2'nci maddeyi okutuyorum:

MADDE 2- Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

BAŞKAN - 2'nci madde üzerine, Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına Kırklareli Milletvekili Tansel Barış konuşmak istiyor.

Buyurunuz Sayın Barış. (CHP sıralarından alkışlar)

CHP GRUBU ADINA TANSEL BARIŞ (Kırklareli) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Ulusal Bayram ve Genel Tatiller Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Tasarısı hakkında Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına söz almış bulunuyorum. Bu vesileyle yüce heyeti saygıyla se-lamlıyorum.

Değerli milletvekilleri, "İşçi Bayramı"nın tarihi, 1886 yıllarında Amerika'da on beş-on altı saatlik çalışma sürelerine dayanamayan yaklaşık 80 bin işçinin çalışma saatlerinin düşürülmesi amacıyla başlattıkları eylemlere dayanır. Günde ortalama on beş-on altı saat çalışan işçiler dinlenmek, uyumak ve temizlenmek için, çalışmaktan geriye yeteri kadar zamanları olmadığından, çalıştıkları yerlerde uygun olmayan ortamlarda barınarak uyumaya, dinlenmeye çalışmakta, bu sürenin sonun-

da da tekrar kaldıkları yerden on beş-on altı saatlik işlerine devam ediyorlardı. Çalışanların başlattığı bu eylemle çalışma koşullarının iyileştirilmesi ve sürenin sekiz saate indirilmesi isteniyordu. Tabii ki her zaman olduğu gibi hak arama cezasız kalmayacak, çalışanların önderleri cezasını çekecekti; öyle de oldu. Çalışma koşullarının iyileştirilmesi ve çalışma saatinin on beş-on altı saatten sekiz saate indirilmesini isteyen işçi önderlerinden 4'ü idam edilmiştir.

1889'da toplanan İkinci Enternasyonal Toplantısı'nda işçilerin çalışma koşulları ve sekiz saatlik iş gücü isteklerinin anısına 1 Mayıs'ın "Uluslararası Birlik, Mücadele ve Dayanışma Günü" olarak kutlanması kabul edilmiştir. Bugün dünyada yüz altmışın üzerinde ülkede "İşçi Bayramı" olarak kutlanan 1 Mayıs ülkemizde ilk defa 1923 İktisat Kongresi'nde işçilerin önerisi üzerine "İşçi Bayramı" olarak kutlanmaya başlanmıştır.

Değerli milletvekilleri, 1961 Anayasası ile hak ve özgürlük alanlarında elde edilen kazanımlar sonucu 15-16 Haziran 1970'te başlayan büyük işçi eylemleri sonucu 1 Mayıs, yeniden, güçlü bir şekilde gündeme gelmeye başlamıştı. 1976 yılında, başta Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu (DİSK) olmak üzere Türk-İş'e bağlı çok sayıda sendikanın da katılımıyla, elli yıl aradan sonra, ilk kez, yasal 1 Mayıs İşçi Bayramı, Taksim Meydanı'nda, 100 binden fazla emekçinin katılımıyla kutlanmıştır. 1977 yılında büyük bir şölen ve bayram havasında başlayan, Taksim Meydanı'nda düzenlenen, "Yakın tarihimizin en büyük işçi eylemi." olarak kabul edilen, emekçilerin, demokratik, ekonomik, politik talep ve sloganlarının öne çıktığı, 500 binden fazla işçinin katıldığı 1 Mayıs İşçi Bayramı'nda, maalesef yaratılan provokasyon sonucu 37 vatandaşımız hayatını kaybetmiştir. Bu çatı altında ben, hayatını kaybeden işçi kardeşlerimi saygıyla anmaktayım.

Değerli milletvekilleri, yıllardır işçilerden, "işçi" kelimesinden, işçi bayramından bir korku vardır. Kim bu insanlar? İşçi kardeşlerimiz kimler? Bu ülkenin kalkınmasında emeğini, alın terini akıtan, hatta işverenlerin de kalkınmasında emeği olan insanlardır. Bunlardan korku niye? Bu insanlara, inşaat sektöründe, sanayi sektöründe, tarım sektöründe emeğini harcayan ve elbette yaşam koşullarının düzelmesi için, haklarını aramak için, birtakım, böyle 1 Mayıs günlerini kendi haklarını aramak için kutlamak isteyen işçilerimize bu niye çok görülmektedir?

Değerli arkadaşlarım, bu korkulardan bir an önce arınmamız gerekiyor. Ben 26 Şubat 2008 tarihinde, 1 Mayısın tatil olmasıyla ilgili bir kanun teklifi vermiştim. Aradan on dört ay geçti ve Bugün, Başbakanımız, bu tatil gününün, 1 Mayıs'ın tatil olmasıyla ilgili doğru yolu bulmuştur diyelim. Ama aradan geçen on dört ay içerisinde ne değişti de dün "Hayır, olmaz." diyen Sayın Başbakanımız, bugün buna "Olur." demiştir? Ve o günlerde hatırlarsanız bir günlük tatil maliyetinin bile hesabı yapılmıştı ve bu hesap 2 katrilyon olarak ortaya konmuştu. Acaba o günden bugüne bu 2 katrilyon liranın nazarıdikkate alınmaması ülkemizin çok fazla zenginleştiğinden mi arkadaşlar? Bunun bir cevabını

almak gerekiyor. Sayın Başbakanımız "Yapacak çok işimiz var." derken acaba neden o gün 1 Mayıs'ın tatil olmasını istememişti? Ebette, bunun da bir cevabı olacaktır. Ancak, yine de bugün Sayın Başbakanımızın ve İktidarın, Hükûmetin 1 Mayıs işçi bayramını tatil olarak önermesi -ki ondan önce önerenler bizleriz- yine de umut verici, mutluluk vericidir.

Tabii ki "Dünden bugüne ne değişti?" derken maalesef dünden bugüne işsizler ordusuna 1,5 milyon kişi daha eklenmiştir arkadaşlar. Bunun yanında, dünden bugüne derinleşen bir ekonomik kriz hâlen ülkemizi kasıp kavuruyor ve aile ocaklarını söndürmeye devam ediyor. Gençlerimizin üçte 1'i işsiz, üniversite mezunlarımızın ikide 1'i işsiz. Esnaf, memur, emekli ve çiftçi hangi durumda bunun hesabını sizler yapın arkadaşlarım. Korkularla veya korkutularak bir yere varılamaz. Baskı, tehdit ve korku ile günü kurtarabilirsiniz ama sonuç her zaman hüsrandır. Ergenekon dalgaları ile yaratılan korku, telefon dinlemeleriyle yaratılan korku elbette bir gün sandıkta gerekli cevabını alacaktır değerli arkadaşlarım. Taksim korkusu nereye kadar diyoruz. Her yıl tartışma, toplumsal bir gerilim, "Taksim'de olmasın, şurada olsun, burada olsun."

Değerli arkadaşlarım, bir otuz yıl daha bekleyerek bu sorunu çözmek mümkün değildir. O nedenle, Sayın Çalışma Bakanım da burada, ben İçişleri Komisyonunda da bu öneriyi yapmıştım kendisine; gelin bizlerle beraber, hepimiz, orada işçi kardeşlerimizle, sivil toplum örgütleriyle, siyasi partilerle hep beraber bugünü kutlayalım ve orada coşkuyu hep beraber işçi kardeşlerimizle bir bayram havasında kutlayalım, demiştim. Tabii ki zaman var, sanırım Sayın Bakanımız da bu konuda gerekli ilgiyi gösterecektir ve o gün hep beraber işçi bayramını Taksim'de kutlayacağız.

Değerli arkadaşlarım, Türk-İş ne diyor? "1977 1 Mayısının zihinlerde bıraktığı travmayı geride bırakmak için Taksim şart." diyor. Devrimci İşçi Sendikaları ne diyor? "1977 1 Mayısında hayatını kaybedenler anısı için Taksim şart." diyor. İşçi örgütlerimiz böyle derken bakıyorum burada siyasi partilerin çoğu, ana muhalefet, diğer partiler "Taksim şart" derken, bundan kaçmak niye, bu toplumsal barışı hep bir arada hayata geçirmek varken bundan kaçmak niye, diye soruyorum ve bu kürsüden bu çağrıyı yineliyorum ve hep beraber özgürlük meydanı Taksim'de 1 Mayısı kutlayalım diyorum değerli arkadaşlarım. Adına ne denirse densin, "Emek ve Dayanışma Günü" densin, bir başka şey densin ama herkes şunu bilsin ki bugün 1 Mayıs işçi bayramıdır.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Lütfen sözlerinizi tamamlayınız.

TANSEL BARIŞ (Devamla) - Sokakta kime sorarsanız "1 Mayıs günü ne bayramıdır?" diye, herkes işçi bayramı olduğunda birleşecektir. İktidarın da bu konuyu nazarı dikkate almasını ben istiyorum.

Değerli arkadaşlarım, yasaksız bir bayram için ve yasaksız bir Türkiye için tüm emekçilerin Taksim'de buluşmasını ve işçi bayramını hep beraber kutlamanın çok şık olacağını düşünüyorum.

Ben tüm emekçilerimizin 1 Mayıs işçi bayramını kutluyorum ve yüce heyeti saygıyla selamlıyorum. (CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ediyoruz Sayın Tansel.

Demokratik Toplum Partisi Grubu adına Diyarbakır Milletvekili Aysel Tuğluk. (DTP sıralarından alkışlar)

Buyurunuz Sayın Tuğluk.

DTP GRUBU ADINA AYSEL TUĞLUK (Diyarbakır) - Teşekkürler.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; 354 sıra sayılı Ulusal Bayram ve Genel Tatiller Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Tasarısı'nın 2'nci maddesiyle ilgili, DTP Grubu adına söz almış bulunmaktayım. Hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Ezilen halkların ve sömürülen sınıfların özgürlük ve demokrasi mücadelesi dinamizminden hiçbir şey kaybetmeden, egemen ve tahakkümcü iktidarlara karşı büyük bir inançla sürmekte, sürdürülmektedir. Daha güzel bir dünya, daha yaşanılır bir hayat için verilen bu mücadele kendi geleneğini ve değerlerini yaratarak insanlık için büyük bir miras ve ilham var etmiştir. Çağdaş dünyanın ulaştığı düzey, hak ve hürriyetler, demokratik değer ve kazanımlar, kimse unutmasın ki yoksul ve ezilen halkların mücadelesi sonucudur. Bu sebeple, insanlık adına, bu en büyük fedakârlık hareketlerini doğru tanımlamak ve anlamak önemlidir. Tarihin özgürlüksel akışı bilinmelidir ki bu direnişçi yaşam tarzının sonucudur ve hâlen de büyük bedel ve acılarla sürmektedir.

İşçi ve emekçilerin dayanışma ve mücadele günü olan 1 Mayıs, hâkim, iktidarcı, savaşçı kültür ve sisteme karşı özgürlük ve eşitlik arayışında olan ezilenlerin belki de en kapsamlı eleştirisi olmaktadır. Simgesel anlamı ve önemi bir yana, özgürlük ve eşitlik ideallerini ezilenler ve emekçiler adına güncel ve yaşanılır kılması, bu uğurda atılmış tek bir adımın dahi boşa gitmediğinin kanıtlanması bakımından da insanlığın ortak belleği ve bilinci olma özelliğini korumaktadır. Belki bugün teknik ve yasal bir değişiklikle 1 Mayısı tatil ilan edeceğiz ancak bu öyle bir özgürlük mücadelesidir ki direnişçi özünden hiçbir şey kaybetmeden, halkların özgürlük arayışına ve kendi gelişim tarihine öncülük etmeyi sürdürecektir.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; devletin baskıcı, tahakkümcü ve savaşçı iktidarı nasıl zincirin halkaları gibi gelişim göstermişse ezilen ve yoksul halkların buna karşı hareketleri de kendi özgün gelişim tarihine sahiptir. 1 Mayıs bu tarihin kuşkusuz ki en önemli dönemeçlerinden biridir. Özgürlük, emek, eşitlik talepleriyle halkların özgür duruşunu, sömürgenliğe, gaspçılığa,

hırsızlığa karşı demokratik bir seçenek olarak, yeni ve anlamlı yaşam bayrağı olarak dalgalandırmıştır. Hâlen küreselleşmenin bir fetişizm hâline getirdiği ve allayıp pullayıp topluma sunduğu serbest piyasa değerlerine karşı emek ve dayanışmanın ahlakıyla aynı geleneğin sürmesine vesile olmaktadır. Ahlaklı hiçbir insan ve toplum, halkların ve özgün toplulukların bu mücadelesini inkâr edemez. Tarihin esas dinamiği de ezilenlerin bu mücadelesi olmaktadır. Zaman zaman kesintilere uğrasa da bu tarihin başat bir rol oynayarak süreceğinden kuşku duyulmamalıdır. Belki bastırılabilir, geriletilebilir, kıstırılabilir ama asla yok edilemez. Yoksulların varlık savaşları tüm direngenliğiyle sürecek, sürdürülecektir. O nedenle halkların politik seçeneği olan demokrasiyi doğru tanımlayıp çözüm gücünü ortaya koymak en yakıcı ve en acil olguların başında gelmektedir.

Sadece 1 Mayısı resmî tatil ilan etmekle bir yol almış olmayacağız. Tatil olsa da olmasa da emekçilerin ve yoksulların mücadele ve dayanışma günü olan 1 Mayıs kutlanmaya devam edecektir.

1 Mayıs gibi tarihsel ve güncel simge değerinde olan bir günü kendi özgün tarihini yok sayarak iktidarcı siyasetinize alet etmek sizleri kesin olarak solcu yapmaz, demokrat ise hiç yapmaz. Belki şeklen yapar diye düşünebilirsiniz ancak bu, takiyeciliğinizi pekiştirmekten başka bir algıya da yol açmayacaktır.

Eğer gerçekten samimiyseniz ve kaygınız varsa ezilenlere karşı sermaye sınıfının dizginsiz sömürüsüne ve gaspçılığına, çalışan ve emekçi sınıfın hakkını ve hukukunu koruyacak tutuma sahip olmalısınız. İlkeli, ahlaklı ve tutarlı davranmak esas göreviniz olmalıdır.

İnsanlığın uzun bir direnme tarihi boyunca var ettiği özgürlük değerlerine günümüzün çağdaş, demokratik ilke ve kriterlerine uygun bir toplumsal yaşam tarzı ve bunun hukuksal ve anayasal ifadesini Meclis içinde ve dışında bir konsensüsle oluşturmak gibi bir göreviniz ve sorumluluğunuz vardır. Bundan daha fazla kaçamazsınız çünkü seçimlerden sonra siyasi denge ve koşulları her açıdan değişmiş bir ortam ve sürece girmiş bulunmaktayız.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Türkiye'yi yönetenler bir dönem "Sürdürülebilir çatışma." dedikleri nispeten daha az kanlı ve siyaset üzerindeki vesayeti de sürdürebilecekleri bir konsept çizdiler. Ancak ABD seçimleri ve ekonomik krizle birlikte değişen dünya dengeleri ve yine Türkiye'nin iç denge ve çelişkileri ve özellikle de demokratik Kürt muhalefetinin bu yeni sürece yönelimi söz konusu konsepti geçersiz kıldı. DTP'ye yapılan ve faşizmi andıran yöntemlerle tutuklamalarla sonuçlanan operasyon göstermektedir ki, Türkiye'deki vesayet rejimi, soruna ciddi bir iç hazırlık süreciyle başlamış bulunmaktadır. Adına "demokrasimiz" dedikleri oyuna son vermeyi düşünüyorlar. Zaten,adım adım bunu yapıyorlar. OHAL uygulamaları zaten çoktandır sıradanlaşmış haldeydi. Hakeza, AB ve demokratikleşme çabaları askıya alınmış durumdadır. Burada esas hedef demokratik Kürt siyasetinin tamamen işlem dışına itilmesidir. Evet, Türk siyaset eliti, farklı kesimler arasında

denge siyaseti sürdürebileceğine inanmaktadır. Böylesi zor bir oyunun en önemli iki koşulundan birincisi, iç temizliktir. Buna "birlik ve bütünlük" diyorlar. İkincisi ise, güçlü uluslararası aktörlerle kısmi iş birlikçi bir ilişki tarzıdır. İşte böylesi zor bir oyuna hazırlanan ordu ve AKP kliği 2009 baharıyla birlikte yeni bir esas hamle başlatmış durumdadırlar.

Elbette ki partimiz, Kürtler ve demokratik kamuoyu bu konsepte karşı demokratik direnişini ve onurlu mücadelesini büyüterek karşı duracaktır. Demokratik bir toplumsal yaşam ve birlikte gelecek yaratma adına özgürlükçü politik çizgimizi ve değerlerimizi savunmayı sürdüreceğiz. Bu, bizler için sadece bir siyaset yapma ve mücadele etme biçimi değildir. Bu, herkes çok iyi bilmelidir ki, halkların özgür duruşu adına direnmeyle, bedelle, ahlak ve onurla yaratılmış ve asla vazgeçilmeyecek bir yaşam tarzı ve felsefesidir.

Bu memlekette hayata ve dünyaya yönelik samimi kaygıları ve demokrasi tasavvuru olanlar, kendilerini asla yalnız hissetmemelidir. Bütün direnenlerin, özgürlük arayışında olanların demokratik bir yaşam ve gelecek adına emek ve çaba sarf edenlerin ütopyalarını gerçekleştirmek için 1 Mayısın özüne de uygun olarak daha fazla dayanışma ve birlik ruhu içinde olacağımızın bilinmesini istiyorum.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Türkiye çok sert bir kapışma ortamına doğru sürüklenmektedir. Yoksul Türk ve Kürt halklarının nasıl bir sona yöneltildiğinin farkına varmaları ve nasıl bir gelecek istediklerini haykırmaları gerekiyor. Yoksa, uluslararası sermayenin toz dumanında kanlarının hiçbir değer taşımadığını ve egemenlerin ise, olası gelecekleri bu kanla hazırlamaya karar verdikleri bir ortamda "Duyduğumuz çığlıklardan sonra yüreğimiz dağlandı." cümlesi herkes için şık bir yalan hâline gelecektir.

Sonuç olarak, 1 Mayısın resmî tatil olması için verilen yasa teklifini destekleyeceğimizi belirtiyor, tüm emekçilerin birlik, emek ve dayanışma gününü kutluyorum, Meclisi saygıyla selamlıyorum. (DTP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ediyoruz Sayın Tuğluk.

2'nci madde üzerinde şahsı adına İstanbul Milletvekili Ayşe Nur Bahçekapılı. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

Buyurun Sayın Bahçekapılı.

AYŞE NUR BAHÇEKAPILI (İstanbul) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; şahsım adına söz aldım ve 354 sıra sayılı Ulusal Bayram ve Genel Tatiller Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Tasarısının 2'nci maddesi üzerinde görüşlerimizi açıklayacağım. Hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Özgürlük, insanın var oluşunun en önemli ve en temel nedenidir. Bu nedenledir ki tarih, insanların ve toplumların özgür olabilme, bağımsız kalabilme

mücadeleleriyle yazılır. Özgürlüğünü istemek, insanın varlığını koruyabilme eylemidir. Bu yönüyle özgürlük, insanın haksızlığa uğradığında hakkını arayabilmesinin, haksızlık karşısında hayır diyebilmesinin ya da baş kaldırabilmesinin ifadesidir çünkü düşünme yeteneğine sahip olan insan talep etme hakkına da sahiptir. Talep etme, isteme mutlak bir haktır ve insanların bu haklarını kullanabilmeleri için özgür olabilmeleri şarttır. Bu bağlamda baktığımızda aslında özgürlük ve hak kavramları birbirini tamamlayan maddi olgulardır. İnsanlar ve toplumlar haklarını aradıkları oranda özgürleşir ve özgürleştikleri oranda da haklarını daha sağlam temeller üzerinde talep eder ve korurlar. Bu gerçeklik ise demokrasinin dokusunu oluşturur.

1 Mayıs hak arama, özgürleşme ve demokrasi bilincinin çok önemli bir yapı taşıdır. Biliyoruz ki 1886 yılının 1 Mayısında işçiler ve çalışanlar bedel ödeyerek haklarını elde ettiler. O gün haklarını talep ederek mücadele edenler bu hak kazanımları ile 1 Mayısın Birlik, Dayanışma, Emek Günü olarak ilan edilmesine neden oldular. Onları selamlıyorum.

Sayın milletvekilleri, ülkemin 1 Mayıs tarihi ise 1925 yılında o günün İşçi Bayramı olarak kabulü ile başladı. Evet, 1 Mayıs tarihi dedim. Ülkemin 1 Mayısları bir tarih oluşturmuştur. Tarihsel bu süreç aynı zamanda ülkemin hak, özgürlük ve demokrasi tarihi ile iç içe geçmiştir. Sıkıyönetimler, sokağa çıkma yasakları, baskı, korku yayma ve sindirme uygulamalarıyla doludur bu tarih. Ben de dâhil olmak üzere burada bulunan milletvekillerinin bir kısmı bu tarihin çok önemli bölümlerine ve özellikle 1 Mayıs 1977'ye tanık olmuştur veya o günleri bire bir yaşamıştır. 1 Mayıs 1977'yi hafızalardan silmek imkânsızdır. O gün yaşamını yitiren 34 kişinin faili ise meçhul değildir. Onlar günün anlamını kutlamak, düşüncelerini ifade etmek ve özgürce haklarını talep etmek için toplanmışlardı, katledildiler. Onları saygıyla selamlıyorum. 1 Mayıs 1977, 12 Eylül darbesinin önünü açan bir dönüm noktasıdır. Türkiye, tarihinin bu kara günüyle, olması gerektiği gibi, yargı yoluyla yüzleşmelidir. 1 Mayıs 1977 günü yapılanlar insanlık suçudur ve insanlığa karşı işlenen suçlarda zaman aşımı yoktur.

Sayın milletvekilleri, 12 Eylül darbesiyle yasaklı gün ilan edilen 1 Mayıs, o tarihten itibaren ilk kez geçtiğimiz yıl, AK PARTİ İktidarı tarafından Emek ve Dayanışma Günü olarak kabul edildi. Bu yıl ise Emek ve Dayanışma Günü olan 1 Mayıs gününü resmî tatil olarak kabul ediyoruz. Bugün, toplumsal barışı güçlendirme yolunda önemli bir adım daha atıyoruz, bir yasağı kaldırıyoruz. Bugüne tanık olduğum için kendimi mutlu hissediyorum. Emeği geçen tüm arkadaşlarıma teşekkür ediyorum ve gösterdikleri cesaret için kendilerini kutluyorum, sağ olsunlar. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ediyoruz Sayın Bahçekapılı.

Adıyaman Milletvekili Mehmet Erdoğan.
Buyurunuz Sayın Erdoğan. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

MEHMET ERDOĞAN (Adıyaman) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Ulusal Bayram ve Genel Tatiller Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Tasarısı'nın 2'nci maddesi üzerine şahsım adına söz almış bulunmaktayım. Yüce heyetinizi saygıyla selamlıyorum.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığınca hazırlanan Ulusal Bayram ve Genel Tatiller Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Tasarısı ile 1 Mayıs günü tüm dünyada çalışanların birlik ve dayanışmasının simgesi olarak kabul gördüğünden, tasarıyla anılan günün ülkemizde de Emek ve Dayanışma Günü adıyla tatil günü olarak belirlenmesi öngörülmektedir. İşçilerin, insanlık onuruna yaraşır bir hayat seviyesine ve demokratik haklara ulaşabilmek için verdiği mücadelenin sembolü olan 1 Mayıs, emekçilerin uluslararası birlik, mücadele ve dayanışma günüdür.

Emeğiyle, alın teriyle ve bilgisiyle çalışan ve üreten herkesin ortak bayramı 1 Mayıs işçi bayramı yüz on yılı aşkın bir süredir her kıtada ve ülkede kutlanmaktadır. Bugün Türkiye Büyük Millet Meclisimize verilen kanun teklifiyle 1981'den sonra tekrar resmî bayram olarak 1 Mayısın kabul edilmesi gündeme gelmiştir. 1 Mayıs işçi bayramı, işçi hareketinin sosyal ve ekonomik kazanımlarının kutlandığı gün olarak pek çok ülkede resmî bayram olarak kabul edilmektedir. Türkiye, işçi bayramıyla yüz yıllık tanışıklığına karşın işçi bayramının resmî bayram hüviyetini kazanamamış olması toplumsal yaşamda kendini önemli bir eksiklik olarak hissettirmekteydi. Toplumsal barışın tescil edildiği bir gün olması gereken 1 Mayıs ne yazık ki ülkemizde bir korku kaynağı olarak takdim edilegelmiştir. Ülkemizde 1 Mayısın resmî bayram olarak tanınması toplumsal ufkumuzun olmazsa olmaz belirleyicisi, toplumsal dayanışma ruhunun hak ettiği yere kavuşturulması sadece dayanışma ruhunu kazanmamıza neden olmakla kalmayacak aynı zamanda emeğin toplum hüviyetini kazanmamızdaki kurucu rolünü gelecek kuşaklara aktarmamızı sağlayacaktır. 1 Mayısın dünyanın her yanında olduğu gibi Türkiye'de bayram ilan edilmesi çalışanların isteklerini, dertlerini, sıkıntılarını barış, sevgi, dostluk içinde birlik ve dayanışma duygularıyla dile getirmeleri sağlanmış olacaktır.

Gecikmiş bir beklentiyi hayata geçirecek yasa, toplumsal barışımıza katkı sağlayacak, emekçilerimizin demokratik şuurla kendilerini ifade edebilecekleri bir kazanım olacaktır.

Bu anlayış içerisinde, yasanın, başta işçilerimiz olmak üzere ülkemize ve milletimize hayırlı olmasını diliyor, yüce heyetinizi saygıyla selamlıyorum. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ediyoruz Sayın Erdoğan.
Soru-cevap işlemine geçiyoruz, on dakika süremiz var.
Sayın Tuncel…

SEBAHAT TUNCEL (İstanbul) - Sayın Başkan, teşekkür ediyorum.
İşçi ve emekçilerin özgürlük mücadelesinin kazanımı olan 1 Mayısın, halkların özgürlük sembolü olan Nevruzun ve kadın emekçilerin özgürlük mücadelesinin kazanımı olan 8 Martın özgürce ve bayram coşkusuyla kutlanması umudunu koruyoruz çünkü burada, 1 Mayıs sadece Birlik ve Dayanışma Günü olarak ilan ediliyor, ne yazık ki bayram olarak ilan edilmiyor.
Bu vesileyle, Sayın Bakana şunu sormak istiyorum: Sendikalı oldukları için, başta ATV ve Sabah Grubu ve DESA işçileri olmak üzere işten çıkartılan ve sayıları 5 milyonla ifade edilen işsizler konusunda herhangi bir çalışmaları var mı? Yine bu, sendikalı oldukları için işten çıkartılan işçilerin işe geri alınması konusunda herhangi bir çalışmaları var mı?
Ve 500 bin işçi alınacağından bahsediliyor.
(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Teşekkür ediyoruz Sayın Tuncel.
Sayın Sakık…

SIRRI SAKIK (Muş) - Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.
Biraz önce, Sayın Bakanımıza bir arkadaşımız bir sual sordu ama sual tam cevabını almadı. Şimdi, 4 tane KESK şube başkanı tutuklu. Bunlar, düşüncelerinden dolayı alındı ve tutuklandı. Görevine son verilen 2 tane genel başkan var: Biri, SES Genel Başkanı ve bir MYK üyesi; bir de DİVES Genel Başkanı var, Bunun da politik nedenlerden dolayı görevlerine son verildi, işlerine son verildi. Onun dışında KESK'e bağlı olan bir sürü sürgün yaşanıyor, bu bütün Bakanlıklarda var. Bu konuda Sayın Bakan ne diyor? Özgürlüklerden çok bahsediyorlar ama bu partizan tutumlarını ne zaman sona erdirecekler? Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN - Teşekkürler Sayın Sakık.
Sayın Aydoğan…

ERGÜN AYDOĞAN (Balıkesir) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.
Döneminizde çalışanlar hızla sendikasızlaştırılmıştır. Çalışanlar her geçen gün hak kaybı yaşamaktadır. 1 Mayıs Emek ve Dayanışma Günü buruk kutlanacaktır. Daha önce 1 Mayısın tatil edilmesine karşıyken bugün kabul ediyorsunuz. Bugün de Taksim'de kutlamaya karşısınız. Taksim'de kutlamaya ne zaman izin vereceksiniz? İşsizliğin resmî rakamlara göre 3 milyon 650 bine yükseldiği günümüzde işsizlere ne zaman bayram yaşatacaksınız? Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN - Teşekkür ediyoruz Sayın Aydoğan.
Sayın Kaplan…

HASİP KAPLAN (Şırnak) - Sayın Bakan, biber gazı yiyen vatandaşlarımız, bir de 1 Mayıs gösterilerinde gaz bombasıyla gazlanan vatandaşlarımızın bir kısmı Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinde dava açtı ve kazandı. Bu kazandıkları Mahkeme kararlarında devletlerin sadece toplantı yapma hakkını korumakla kalmayıp bu hakkı dolaylı yoldan usulsüz bir şekilde sınırlandırmaktan da kaçınmaları gerektiğini not etmektedir. 2004'teki Anayasa -madde 90- değişikliğinden sonra Avrupa Birliği reformları karşısında toplantı hakkını kullanmak isteyen sendikaların bu haklarını neden görmezlikten geliyorsunuz? Kaç tane mahkûmiyet kararı oldu bugüne kadar bu şekilde yapılan başvurularda? Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine başvurusu yapılıp kazanılan dava sayısı kaçtır?

BAŞKAN - Teşekkür ediyoruz Sayın Kaplan.
Buyurunuz Sayın Bakanım.

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANI FARUK ÇELİK (Bursa) - Evet, teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Şimdi, 1 Mayısın Emek ve Dayanışma Günü olarak ilan edilmesinin sebebi, bütün emekçileri, bütün çalışanları kapsasın diye. İşçi bayramı olarak ilan edilmesi hâlinde yalnız işçi kesimine has bir bayram olacak idi. Oysa biz önümüzdeki süreçte mevzuatımızı "çalışanlar" diye değiştirme arzusu içerisindeyiz. Böyle baktığımız zaman, emeği öne çıkarmanın, dayanışmayı öne çıkarmanın çok daha geniş kapsamlı, çok daha kucaklayıcı olacağı düşüncesiyle "Emek ve Dayanışma Günü" olarak tatilini uygun bulduk.

Diğer sorular: Ben tekrar ifade ediyorum, sendikal faaliyetinden dolayı bizde kayıtlı, bize ifade edilen tutuklu hiçbir sendikalı söz konusu değil. Fakat konu yargıya intikal etmişse yargıdaki sonucu beklemek gerekiyor ve neye dayanarak bu tutuklama olmuş doğrusu bilgi sahibi değiliz. Bununla ilgili gerekli çalışmayı, araştırmayı biz de yapıp yazılı olarak arkadaşlara bilgi verebiliriz.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN - Teşekkür ediyoruz Sayın Bakan.

2'nci maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler… Kabul etmeyenler… Kabul edilmiştir.

3'üncü maddeyi okutuyorum:

MADDE 3- Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

BAŞKAN - 3'üncü madde üzerinde Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına Muğla Milletvekili Ali Arslan.

Buyurunuz Sayın Arslan. (CHP sıralarından alkışlar)

CHP GRUBU ADINA ALİ ARSLAN (Muğla) - Sayın Başkan, değerli milletvekili arkadaşlarım; görüşülmekte olan 354 sıra sayılı Ulusal Bayram ve Genel Tatiller Hakkında Kanun'da değişiklik yapılarak 1 Mayısı Emek ve Dayanışma Günü tatili yapan kanun üzerinde Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına 3'üncü maddede söz almış buluyorum. Sözlerime başlamadan önce sizleri, yüce Meclisi, emeğin temsilcilerini, televizyonları başında bizi izleyen değerli emekçilerimizi saygıyla selamlıyorum.

Değerli arkadaşlarım, bugün sanıyorum bütün Meclisin onur duyacağı, gurur duyacağı bir gün, çok az yaşıyoruz bunu aslında. Yaşadığımız yasalar var ama bütün Meclisin tüm üyelerinin katılarak, onaylayarak birlikte olduğu bir yasayı gerçekleştiriyoruz. Bu, gerçekten onur verici, gurur verici bir tablo bu Meclis için. Dilerim bu tür yasaların, bütün Meclisin birlikte aldığı yasaların sayılarında artışlar olur. Büyük mücadele var tabii. Bu, aslında verilen bir hak değil belki alınan bir hak aslında. 1 Mayısın, emeğin bayramı, işçinin bayramı olması için, emeğin mücadele günü olması için yıllardan beri insanlar, sendikalarımız, sivil toplum örgütleri, siyasi partiler uğraş veriyor ancak bugün bunu gerçekleştirme onuruna biz ulaştık. Gerçekten onurlu bir gün, gururluyuz hepimiz. Ben bu yasanın hazırlanmasında emeği olan herkese, teklif veren bütün milletvekili arkadaşlara, bütün siyasi parti gruplarına bir işçi çocuğu olarak şükranlarımı sunuyorum, çok teşekkür ederim.

Değerli arkadaşlarım, aslında 1 Mayısın bir başka özelliği var, belki de bu yasa geçtikten sonra bütün dünyayla birlikte kutladığımız evrensel, küresel bir bayramın içine biz de dâhil olmuş olacağız. Belki bu yönüyle de aslında enteresan. Bütün dünyayla birlikte kutladığımız bir yılbaşımız var, bir de şimdi bütün dünya emekçileriyle aynı anda, Türkiye'deki, bütün dünyanın emekçileriyle aynı anda kutlanan bir bayram olacak. Bu yönüyle de enteresan bir bayram ve dünya ülkeleriyle yavaş yavaş entegre olduğumuzu da gösteriyor.

Geçtiğimiz yıllarda yine Sayın Agâh Kafkas'ın -yanılmıyorsam- yine 22'nci Dönemde milletvekili olan İzzet Çetin arkadaşımızın 1 Mayısın bayram olmasıyla ilgili tekliflerine Sayın Cemil Çiçek'in çok enteresan bir cevabı var, diyor ki: "Yahu, dünyada yok ki başka bir yerde, çok fazla yok ki." Bugün ne mutlu ki Sayın Çalışma Bakanının ağzında duyuyoruz, ki öyle olduğunu da hepimiz biliyorduk, o zaman da öyleydi, dünyada 140'tan fazla ülke 1 Mayısı emeğin bayramı olarak, emeğin mücadele günü olarak ve tatil olarak kutluyor. Bu değişiklik nereden nereye geldi, altı yıllık süre içinde nasıl oldu? Doğrusu gerçekten iyi bir gelişme AKP Grubu için. Bir Sayın Bakan "Dünyada böyle bir bayram yok." derken, bugün artık AKP'li bir Bakan da "Dünyanın birçok ülkesinde… " Hatta bakın hangi ülkeler bunlar? Komşumuzdaki neredeyse tüm ülkeler değerli arkadaşlarım. Yunanistan'da, Bulgaristan'da, Irak'ta, Suriye'de

1 Mayıs emeğin bayramı olarak, işçi bayramı olarak kutlanıyor ve tatil. İşte Amerika'da, İngiltere'de, dünyanın birçok ülkesinde tatil. Bugün böyle bir yanlışlığı, böyle bir eksikliği hep birlikte gidermiş oluyoruz.

Değerli arkadaşlarım, tarihsel sürecini, dünyadaki ve Türkiye'deki tarihsel sürecini birçok kez dinlemek durumunda kaldık. Türkiye'deki tarihsel sürecine baktığımızda, sanıyorum, iki önemli köşe taşı var 1 Mayısın. Birincisi, 1977'de hepimizi üzen 37 emekçinin can verdiği olaylar ve hâlâ faillerinin bulunamadığı olaylar. Bir de sanıyorum tarihe 22 Nisan 2009 önemli bir gün olarak geçecek, emekçilerimize 1 Mayısın tatil ve bayram hakkı olarak verildiği bir gün olarak geçecek. İki önemli köşe taşı.

Tabii tartışmalar bu noktaya gelince, 1977 en çok tartışılan tarih olunca da Taksim… Konuşmaların önemli bir bölümü Taksim'i verelim mi vermeyelim mi?

Değerli arkadaşlarım, bir AKP'li milletvekili arkadaşımızın anlayışı çok garibime gitti. Diyor ki işçi sendikalarına seslenerek: "Yani 1 Mayısı aldık, Taksim'i de mi alacağız diyorsunuz?" Siz, ne o, 1 Mayısı verdik, size Taksim'i vermeyiz mi diyorsunuz? Nasıl 1 Mayısı aldılarsa o insanlar, söke söke aldılarsa, o hakkı bugün teslim ediyorsak, yıllardan beri bununla ilgili mücadele verdilerse Taksim için de mücadele verilecektir. Elbette Meclisten çıkacak karar ama 1 Mayısı verdik, Taksim'i vermeyiz. Böyle bir inatlaşmanın içine girmeyi anlamak mümkün değil.

Bakın, Taksim alanını siz yılbaşında İstanbul Büyükşehir Belediyesine veriyor musunuz? Veriyorsunuz. Yılbaşı gösterileri Taksim alanında yapılıyor ve İstanbul Büyükşehir Belediyesi yapıyor. Bu çifte standart değil mi? Futbol kulüplerimiz Taksim alanını şampiyonluk kutlamaları için kullanıyor mu kullanmıyor mu? Kullanıyor. Ee siz, İstanbul Büyükşehir Belediyesine yılbaşı kutlamaları için vereceksiniz, spor kulüplerimize şampiyonluk kutlamaları için verilecek. "Onlara niye veriyorsunuz?" diye suçlamıyorum, sakın onlardan geri almayın. Ama 1 Mayısı en çok hak eden kurumların başında Türkiye'nin emekçileri geliyor, 37 insanı şehit vermişler. Hatta birçok konuşmacı arkadaşımız da dile getirdi. Bırakın Taksim'de 1 Mayısın her yıl kutlanmaya izin verilip verilmeyeceğini, Taksim Alanı'na "1 Mayıs Alanı" adı verilmesi gerekiyor, hatta Taksim Alanı'na anıt dikilmesi gerekiyor. (CHP sıralarından alkışlar) Eğer gerçekten Türkiye'de demokratik açılımların, sendikaların bu tür demokratik hareketlerin önünü açtığını, demokrasinin gelişmesi konusunda büyük emekleri olduğunu kabul ediyorsak, 1 Mayıs'a biz, Taksim Alanı'na biz 1 Mayıs anıtını hep birlikte dikmek zorundayız. Bırakın, yarın, 1 hafta sonra yapılacak 1 Mayısta Taksim Alanı'nı tahsis edip etmemeyi.

Şimdi, değerli arkadaşlarım, yine sayın konuşmacılar diyorlar ki: "İşte 1 Mayıs korku, endişe, gerilim günleri hâline geldi.", hatta bir konuşmacı arkadaşımız "korku tüneli." Şimdi, değerli arkadaşlarım, 1 Mayısın korku tüneli

hâline gelmesinde 37 insanı öldürenler mi sorumlu, işçiler mi sorumlu? Şimdi öyle bir tablo çiziyorsunuz ki, sanki 37 insan, 37 işçi, 37 emekçi o törene katılanlar tarafından öldürüldü. Ben de biz de katılıyoruz. Bu konuda birçok da şimdiye kadar Cumhuriyet Halk Partisi tarafından verilmiş önergeler var. 1 Mayısın faillerinin mutlaka bulunması gerekiyor, mutlaka bulunması gerekiyor. Bu konuda, bu Meclisin yapacağı en büyük görevlerden birisinin de bu olduğuna inanıyoruz.

Değerli arkadaşlarım, bir yandan övünüyoruz işte "Biz yaptık, bizden öncekiler yapmadı." Hatta bakın, bırakın insanlar Taksim Alanı'na gitsinler, haykırsınlar. 1977 yılında o meydanda can verenlerin çocukları gitsinler, babalarının katillerinin bulunması için yüksek sesle bağırsınlar, hep birlikte bağırsınlar. Niye korkuyorsunuz bundan?

Değerli arkadaşlarım, tersanede can veren, âdeta bir ölüm tarlasında çalışır gibi tersanelerde ölüm pahasına çalışan işçilerimiz bırakın dayanışma içinde -Emeğin Dayanışma Günü diyorsunuz- hep birlikte haykırsınlar 1 Mayısta, bayram etsinler, bayramın ötesinde sorunlarını dile getirsinler. Emekli olduktan sonra yeniden işçi hâline gelip ayağındaki varisle elli yaşında, altmış yaşında ev temizliğine giden kadınlar da o insanlarla omuz omuza olsun, dayanışma içinde olsunlar.

1980 yılında Türkiye'de biliyorsunuz 40 milyon civarında nüfusumuz var, sendikalı işçi sayısı kaç? Toplu sözleşmeden yararlanma hakkı olan sendikalı işçi sayısı kaç? 2,5 milyon değerli arkadaşlar. Bugün nüfus kaç? Neredeyse 2 katına çıkmış. Sendikalı işçi sayısı 2 katına mı çıkmış? Hayır, beşte 1'e, dörtte 1'e düşmüş. Şimdi bu insanlar 1 Mayısta Taksim Alanına gidip bu olumsuz tabloyu haykırmasınlar mı? "Efendim ona sıra gelmedi. Biz iktidardayız, işte yavaş yavaş yapıyoruz."

Bakın sıra ilk neye geldi? Hatırlayın, 2002 yılında iktidara geldiniz, bu Meclise getirdiğiniz ilk yasa işçileri kölelik hâline getiren kölelik yasasıdır. Çok acele ettiniz o konuda ama bu konuda acele etmiyorsunuz. Sendikalar Yasası'nın bu Meclisten bir an önce çıkması konusunda bir aceleniz yok. Bakın geçen sene ILO toplantısına giderken acilen komisyona Sendikalar Yasası'nı getirdiniz Sayın Bakan. Bir yıl oldu görüşüldü komisyonda. Bir yıldan beri işçileri iş güvencesiz, köle hâline getiren, sendikalaşmasını engelleyen bu olumsuz tabloyu yaratan yasayı düzeltecek yasayı hâlâ bu Meclise getiremediniz. Belki bir daha ILO toplantısına giderken acele yine toplayacaksınız, ILO'ya ayıp olmasın, Avrupa Birliğine ayıp olmasın diye çıkarmak zorunda kalacaksınız.

Bakın, bu insanlar…

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Sözlerinizi toparlayın lütfen.

ALİ ARSLAN (Devamla) - Eleştiriyor Sayın Başbakan Cumhuriyet Halk Partisini, İstanbul Büyükşehir Belediyesinde iktidarda olduğu dönemde çöp yığınları varmış. Arkadaşlar, o çöp yığını Cumhuriyet Halk Partisinin onurudur. (AK PARTİ sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar.[!]) Neden? Bugün siz o işçileri, grev yapıp çöpleri toplamayan işçileri taşeronların emrine verip köle hâline getirdiniz, aç karnına çalıştıkları, karın tokluğuna çalıştıkları hâlde "Biz grev yapıyoruz." diyemez hâle getirdiniz işçileri. (AK PARTİ sıralarından gürültüler)

K.KEMAL ANADOL (İzmir) - Hepsi taşeron, hepsi taşeron…

ALİ ARSLAN (Devamla) - Biz o çöpün hesabı veririz de siz bu işçileri bu hâle nasıl getirdiniz onun hesabını vermek zorundasınız, değil mi?

ÜNAL KACIR (İstanbul) - İşçilere hakkı verilmiyor mu?

K.KEMAL ANADOL (İzmir) - Hangi belediyenizde sendika var? Bütün belediyelerde taşeron, sendika yok.

ALİ ARSLAN (Devamla) - Yok ki, sendikası yok, iş güvencesi yok,. Karın tokluğuna çalışıyorum diyemez hâle getirdiniz işçiyi, grev yapamaz…

LÜTFİ ÇIRAKOĞLU (Rize) - İSKİ-gate onurunuz mu?

ALİ ARSLAN (Devamla) - …hâle getirdiniz işçiyi. Yazık değil mi?
Bu insanlar, bırakın gelsinler Taksim'e, bu sorunlarını hep beraber haykırsınlar değerli arkadaşlarım.

LÜTFİ ÇIRAKOĞLU (Rize) - Susuz İstanbul, susuz!

ALİ ARSLAN (Devamla) - Sevgili dostlar, yarın 23 Nisan, ben 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı'nı hem de bütün emekçilerimizin, beyaz yakalı, mavi yakalı bütün emekçilerimizin, sağlık çalışanlarının, eğitim çalışanlarının bütün işçi kardeşlerimin…
(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Sözünüzü bağlayınız lütfen.

ALİ ARSLAN (Devamla) - ...1 Mayıs Dünya Emek ve Dayanışma Günü'nü, 1 Mayıs İşçi Bayramı'nı yürekten kutluyorum. Hepinize saygılar sevgiler sunuyorum. (CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ediyoruz Sayın Arslan.

Demokratik Toplum Partisi Grubu adına Şırnak Milletvekili Hasip Kaplan. Buyurunuz Sayın Kaplan. (DTP sıralarından alkışlar)

HASİP KAPLAN (Şırnak) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; aslında 1 Mayıs bayramıyla ilgili bütün grupların uzlaştığı bir noktada konuşuyoruz ama bir iki gerçeğin altını çizmekte büyük yarar var.

Şimdi, 12 Eylül askeri darbesi oluyor, 1 Mayıs bayramını yasaklıyor ve yasaklar bugüne kadar sürüyor. Bu hak gaspını, işçi sınıfının, emekçi halkın verdiği mücadelelerin, yılların mücadelesinin sonucu kazandığı bu hakkı -yarın 23 Nisan Ulusal Egemenlik Bayramı yarın- 5 tane general geliyor, darbe yapıyor, bu Meclisi kapatıyor, üstelik Atatürk'ün kurduğu partiyi de kapatıyor, bütün partileri kapatıyor, liderlerini de Zincirbozan'a kapatıyor, 1 Mayısı da kapatıyor. Aradan yirmi dokuz sene geçmiş. Biz bir hak gaspını, darbecilerin gasp ettiği bir hakkı burada almaya kalkarken, bu konsensüsü bu muhalefet gruplarının sayesinde yakalamış, yedi yıldır iktidar olan AKP'nin milletvekili, sendika kökenli milletvekili kalkıyor burada bir lütufmuş gibi gösteriyor. Bakın, işçi sınıfına, emekçi halka yapılacak en büyük saygısızlık budur. Sakın ha bir lütuf gibi göstermeyin. 1890'lardan bu yana dünya işçi sınıfı hareketi mücadeleler vere vere, meydanları gümbürdeterek Taksim Meydanı'na 1 milyon insanı yığdığı zaman şu marş söyleniyordu:

"Günlerin bugün getirdiği baskı, zulüm ve kandır.

Ancak bu böyle gitmez, sömürü devam etmez.

Yepyeni bir hayat gelir bizde ve her yerde.

1 Mayıs, 1 Mayıs, işçinin, emekçinin bayramı."

Hatta daha ötesine gidelim, orijinal şiirine gidelim marşın:

"Devrimin şanlı yolunda ilerleyen halkların bayramı." 1890'lardan bu yana. (DTP sıralarından alkışlar)

"Devrimin şanlı yolunda ilerleyen halkın bayramı" ve

"Yepyeni bir güneş doğar dağların doruklarından,

Mutlu bir hayat filizlenir kavganın ufuklarından,

Yurdumun mutlu günleri mutlak gelen gündedir." diyordu işçiler meydanlarda.

Ben 1977 1 Mayısında hukuk fakültesi son sınıf öğrencisi bir genç olarak o meydanda 1 milyon insanın Türk-İş'i, DİSK'i… Hak-İş yoktu o zamanlar, bazı sendikalar yoktu. KESK yoktu ama TÖS vardı, TÖB-DER vardı, gençlik örgütleri vardı, kadın örgütleri vardı, halkevleri vardı, değişik kurumlar vardı. 1 milyon insan Taksim Meydanı'na toplanıp gümbürdettiğinde, sömürüye karşı emeğin hakkını savunduğunda, meydanlarda o bayrakları dalgalandığında işçilerin, acımasızca kurşun sıktılar Sular İdaresinin üstünden, gözlerimle gördüm. Acımasızca insanlarımızı katlettiler Intercontinental Oteli'nden. O gün kürsüde konuşan işçi lideri Kemal Türkler'i de katlettiler.

Şimdi, hepimiz geldik, yarın 23 Nisan Ulusal Egemenlik Bayramı'nı kutlayacağız çocuklara armağan edilen. Hepsi bunların hazırlanan bir darbenin milim milim adımlarıydı. Hiçbir siyasetçi uyanmadı. Ve 12 Eylülde bu Meclis kapandı, İstiklal Savaşı'nın kapatmadığı bu Meclisi darbeyle kapattılar.

Şimdi, lütfen, bu Mecliste çoğunluk olmuş AKP İktidar, yedi senedir bu darbecilerin gasp ettiği hakkı siz hangi haysiyet ve onurla lütuf olarak sunabilirsiniz burada? Hangi hakla? Lütfen, onuruna, emeğin onuruna, insanlık onuruna biraz saygı. Saygıya davet ediyorum, lütfen. Bu bir.

AGÂH KAFKAS (Çorum) - 12 Eylül yedi sene önce miydi?

HASİP KAPLAN (Devamla) - İki, işçinin, emekçinin bayramını teslim etmek, bu gasp edilen hakkı yirmi dokuz senede teslim etmek, geç teslim etmek, bizim siyasilerin maalesef çok geç kalmış bir uzlaşması ve konsensüsüdür.

Ben, bu Meclisi, yüzde 85 temsilini, farklı renkleri bir araya gelip birlikte bunu yapabilme becerisini gösterebilecek bir kıvamı yakalamış bu Meclisten daha büyük şeyler bekliyorum.

Taksim'de bu korkuyu biz yenemezsek, bu terör korkusudur, yok provokatör korkusudur, yok ajan korkusudur, yok bilmem ne korkusudur deyip, pala bıyıklı, boyalı pala bıyıklı emniyet müdürlerinin insafına Taksim Meydanı'nı bırakırsak, gaz bombalarıyla hastanelerin acil servislerini bombalarsak, çıkıp demokrasiden bahsetme hakkını kendimizde bulamayız. Biz, gerçekçi olmak zorundayız. Biz, bu ülkede hukuku savunmak zorundayız.

Ben, burada şunu açıklıkla ifade etmek istiyorum: Ulusal Egemenlik Bayramı'nı kutlayacağız yarın, değil mi? Peki, ben buraya seçildiğim günden bugüne -işte "Egemenlik kayıtsız şartsız milletindir."- benim Genelkurmay Başkanım, Kara Kuvvetleri Komutanım, sadece Obama geldiği zaman buraya geldi oturdu. Ben sandıktan çıktım, 3 milyon oyun iradesine saygı göstermiyorsa… Eğer İktidar Partisinin Başbakanı, yedi yıldır iktidar olan Başbakanı hâlâ benim partime "O parti." diyorsa, beni, 22 Temmuzda halkın iradesini tanımıyorsa, daha dün tuşa geldi 29 Mart seçimlerinde, doğu ve güneydoğuda kendi seçildiği ve Başbakan yapan Siirt'te de belediye başkanlığının kaybediyorsa, bakanının olduğu Van'ı kaybediyorsa, bakanının olduğu Diyarbakır'ı kaybediyorsa, Şırnak'a giremiyorsa, gelip burada bana "O parti." diyemez. (DTP sıralarından alkışlar)

Yarın 23 Nisan Egemenlik Bayramı. Egemenlik Türkiye halkınındır. O halkın üstünde güç, o halkın üstünde kurum, o halkın üstünde kişi tanımam, ama buradaki, Meclisteki her partinin önünde, her milletvekilinin önünde saygıyla eğilirim. Her zaman, bunu da eksiklik saymam, diyalog da kurarım, Türkiye'nin sorunları için de uzlaşırım, tıpkı bu yasada olduğu gibi. Ama, bir Nevruz önergesi verdik üç parti olarak. Ayıp! Yazıktır, yazık! 75 tane Kürt milletvekili ret

oyu kullandı. Ret! Ret! Bunu nasıl anlatacaksınız, söyler misiniz. Nasıl anlatacaksınız Iğdır'da Azeri'ye? Gidip Van'da Kürde, gidip Diyarbakır'da "Amed" de nasıl anlatacaksınız? Orta Doğu halklarının bu kadim bayramına ret kaldırdınız, ret. Bu üç partinin, üç grubun ortak verdiği önerge karşısında sınıfta çaktığınızın en büyük fotoğrafı budur.

Şimdi, Taksim Meydanı'na Çin Seddi'nin surlarını çekmek istiyorsunuz. Çekemez AKP. Gücünüz yetmez. Bu muhalefet, bu dinamizm olduktan sonra gücünüz yetmez.

Ben buradan sesleniyorum Sayın Baykal'a, Sayın Bahçeli'ye, Sayın Ahmet Türk'e. Lütfen, Taksim Meydanı'na emekçilerle beraber gelin. (DTP sıralarından alkışlar) Sizler Taksim Meydanı'na barış getirin. Taksim Meydanı'na bayram havası getirin. Taksim Meydanı'na coşku getirin. O zaman iktidarın gazları, copları, bombaları, panzerleri tanzerleri de o tarafta kalsın. Gerçek demokrasi budur arkadaşlar.

23 Nisan'da çocuklarınıza teslim edeceğiniz, çocukların babalarına bayram hakkını verirken o çocukların geleceğine dair vicdanınızın sesini dinleyin. İnsanlığın sesini dinleyin. Demokrat olmanın sesini dinleyin. Hukukun üstünlüğünün sesini dinleyin. Hukuk, bir emniyet müdürü ile bir valinin iki dudakları arasında kalamaz.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Lütfen sözlerinizi tamamlayınız Sayın Kaplan.

HASİP KAPLAN (Devamla) - Hakları bir emniyet müdürü ile bir valinin insafına, keyfine, takdirine terk edecek kadar işçi sınıfı aciz değildir. Emekçi halk aciz değildir. KESK aciz değildir. DİSK aciz değildir. TÜRK-İŞ aciz değildir. Türkiye Barolar Birliği aciz değildir. Türk Tabipler Birliği aciz değildir. Mühendis odaları aciz değildir. Meslek örgütleri aciz değildir. O insanlarımıza potansiyel suçlu gözüyle bakmak vicdansızlıktır, haksızlıktır, hakarettir, zulümdür. Yeter!.. İnsan ne zamana kadar vatandaşına potansiyel düşman gözüyle bakacak. Vatandaşını dışlamanın bir sınırı, bir izanı, bir vicdanı olsa gerek diyoruz.

Hepinizi vicdana ve insafa davet ediyorum. Taksim Meydanı'na bütün grupları, bütün milletvekillerini. Ben orada olacağım, ister izin verin Sayın Bakan ister vermeyin, ister Hükûmet versin ister vermesin ben 1 Mayıs'ta olacağım. 1 Mayıs şehitlerinin katillerini çıkaramadık ortaya ama…

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Sayın Kaplan, lütfen sözünüzü tamamlayınız.

HASİP KAPLAN (Devamla) - …saygı duruşunda durmak için on binlerle,

yüz binlerle; o meydandaki, 77'deki bir milyon emekçi gibi onurumuzla ve Türkiye'nin barışı için, demokrasisi için, hepsi için 1 Mayıs kutlanacak. O haktır, hak alınır, verilmez; bunu bilin, bunu bilin, bunu bilin!

Teşekkür ediyorum. (DTP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ediyoruz Sayın Kaplan.

3'üncü madde üzerinde şahsı adına Çorum Milletvekili Agâh Kafkas.

Buyurunuz Sayın Kafkas. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

AGÂH KAFKAS (Çorum) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; yüce heyetinizi saygıyla selamlıyorum.

Bugün burada önemli bir kanunu görüşüyoruz ve bu kanunun vesilesiyle emeğin, emeğin sorunlarının, ülkenin, ülkenin sorunlarının ve demokratikleşmenin daha enine boyuna konuşacağımız zemin yerine, bu kanun vesilesiyle tribüne selam verme anlayışımızı bazı arkadaşlarımız hararetle sürdürmektedirler.

Birkaç konunun altını çizmek ve küçük düzeltmeler yapmak istiyorum. Biz, ben ve AK PARTİ'nin hiçbir sözcüsü emek hareketinin verdiği mücadeleyi küçümseyecek hiçbir beyanda bulunmadık. Aksine, ben yaşamımın en güzel yıllarını emek hareketi içerisinde geçirmiş, bu işi de haysiyetlice yapmış bir sendikacılık dönemi geçirmiş birisiyim. Emek hareketinin bu konudaki istemlerini biz haklı bulduk ve hakkı teslim ettik, bunu söylüyoruz; bundan niye gocunuyorsunuz?

Ve 12 Eylül yedi yıl önce olmadı. 12 Eylül takvimlerde, 12 Eylül'ün takvimi 1980. Yani 80'den 2009'a gelene kadar bu ülkede, burada siyaset yapanların birçoğu, özellikle sol siyaset adına konuşan değerli arkadaşlarımızın birçoğu iktidar oldular, koalisyon oldular, hükûmet oldular. O takvimde… O iktidar olduğunuz yılların takvimlerinde de 1 Mayıs vardı. Bu 1 Mayısın bazı yıllarda olup bazı yıllarda olmamak diye bir şansı yok, her yıl 1 Mayıs oluyor. (AK PARTİ sıralarından alkışlar) Her yıl 1 Mayıs oluyor ve siz iktidardaydınız, bu Mecliste çoğunluğunuz oldu; hiçbir gün aklınıza gelmedi ve şimdi ilk defa… Ve sizin döneminizde, 1935'lerde, bugün "İşçi Bayramı" dediğiniz Emek ve Dayanışma Günü'nün adını Bahar Bayramı siz yaptınız ve 12 Eylüle kadar böyle geldi ve biz geçen yıl "Emek ve Dayanışma Günü" olarak ilk defa, Hükûmetle, resmî anlayışla sivil anlayışları örtüştürmek adına bir adım attık ve Emek ve Dayanışma Günü ilan ettik ve sonunda da döndük, bu sene de kendi iç dinamiklerimizle tartıştık.

Şunu anlamıyorum ya: Siz "Geçen dönem böyle demişti, niye böyle yaptı?" Yani AK PARTİ, bir kere daha söylüyorum… Bazı arkadaşlarımız parti içi demokrasiyi görmedikleri ve yaşamadıkları için anlamakta zorluk çekiyor olabilirler, AK PARTİ demokrasiyi bir yaşam biçimi olarak almış, kendi dinamikleri içerisinde sorunları tartışarak çözüm üretmeyi becerebilen, Türkiye'nin

en büyük partisidir. (AK PARTİ sıralarından alkışlar) Bunu anlayacağız, bunu anlayacağız; bu kadar basit. Dün tartıştık Emek Günü ilan ettik, bugün tatil yapıyoruz; bu bir süreç. Biz durduğumuz yerde durmuyoruz ki her gün ders çalışıyoruz, her gün dersimize çalışıyoruz. Tavsiye ederim, bu ders çalışmanın kimseye de bir zararı yok. Onun için değerli arkadaşlarım…

Bir de sendikacılar çıkıp burada… Bize kimse haysiyet mücadelesi veremez, haysiyet dersi veremez. Cümlenin arasında diyeceksin ki: "İşte, hukuka saygı." "Hukuka saygı" diyeceksin ve satır aralarında diyeceksin ki: "Başbakan Şırnak'a giremiyor." Başbakan bütün illere gitti ve gidemediği hiçbir vatan toprağı olamaz. (AK PARTİ sıralarından alkışlar) Bugünkü Başbakanımız da gitmiştir, bundan sonrakiler de gidecektir. Kimsenin de haddine değil başbakanları bir yere sokup sokmamak.

RAHMİ GÜNER (Ordu) - Devletin uçağıyla gitti değil mi?

AGÂH KAFKAS (Devamla) - Kimsenin de gücü yetmez! Kimsenin de gücü yetmez!

SEVAHİR BAYINDIR (Şırnak) - Sandıklarda sokmadılar, "güle güle" dediler.

AGÂH KAFKAS (Devamla) - Sen, "sonuçlarda "Şurada burada kaybettik." diyeceksin. Ağrı'da, bütün örgütlerinizi toplayacaksınız gideceksiniz, "Seçim sonucunu kabul etmiyorum." diyeceksiniz. Siz hukuku, önce bir hukuku içselleştirin, önce terörle aranıza bir mesafeyi koyun.

SIRRI SAKIK (Muş) - Terör sensin, sen! En büyük terörist sensin!

AGÂH KAFKAS (Devamla) - Önce bu ülkenin hukuk sistemine bağlılığınızı bir ortaya koyun, hep beraber ondan sonra olayları çok daha rahat tartışalım. Sen hukukla, hukuku olan… Hukuk lazım olduğu zaman, kullanılması gereken bir şey değil ki, herkese, her gün ve her zaman lazım olan şey.

Onun için bir de bir konun altını bu kısa süre içerisinde çizmek istiyorum. Yani burada "Vay efendim, 47 olunca cop, 38 olunca bilmem ne." Ya arkadaşlar, bu 38'e niye takılıyorsunuz ki, bütün muhalefet partilerinin toplamı kadar 39 yani bu milletin verdiği ölçü. Bizim bu milletin verdiği ölçüye bir itirazımız yok. Bugün, dün, cumhuriyet tarihinde hiçbir partiye vermediği kadar büyük destek vermiştir. Biz bu seçim sonuçlarından dersimizi çıkardık, milletle küstüğümüz filan yok. Gereken dersi çıkardık ve sizin de çıkarmanızın faydalı olacağını düşünüyorum. (AK PARTİ sıralarından alkışlar) Sizin de çıkarmanızın faydalı olacağını düşünüyorum, çünkü biz demokrasinin bir unsuru olarak buradayız. Geçerken hiç kimse buraya gelmedi.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Lütfen, sözlerinizi tamamlayınız.

AGÂH KAFKAS (Devamla) - Burada önce Anayasa'da belirtilen o temel ilkeleri hepimiz içselleştireceğiz. Demokratik, laik, sosyal hukuk devleti dediğimiz şeyi hepimiz içselleştireceğiz.

ALİ RIZA ÖZTÜRK (Mersin) - Kesinlikle doğru.

MUSTAFA ÖZYÜREK (İstanbul) - Kesinlikle doğru. Laiklik de esas değil mi?

AGÂH KAFKAS (Devamla) - Bu Mecliste olmanın temel, olmazsa olmazının bu olduğunu hepimiz kabul edeceğiz. Ondan sonra ayrışmalarımız olabilir, ondan sonra tartıştığımız konularımız olabilir ama burada bu konuda kimsenin ihtilafının olmaması lazım. Allah aşkına, artık bu kölelik yasasını çıkardınız filan… İlk defa, bu "kölelik yasası" dediğiniz şeyin bu kriz döneminde ne kadar işe yaradığını kısa çalışma deneyiyle gördük ve bu, sendikalar yok, başka şeylerde filan yok. İlk defa cumhuriyet tarihinde ilk defa taşeronun alt işveren olarak sorumluluk içerisine alınmasını o "köle yasası" dediğiniz yasalar sağladı, geçmişte öyle diyordunuz, o yasa çıkarken. Allah aşkına, Ali'ciğim sen iyi bir araştırmacısın, bir araştır sevgili kardeşim, Allah aşkına bir araştır. O dediğiniz gün, "köle yasası" diyordunuz ama uygulamalarıyla bunun böyle olmadığını emekçilerin hepsi biliyorlar, gidip sorarsan öğrenme imkânın olur diyorum.

K. KEMAL ANADOL (İzmir) - Yok canım.

MUSTAFA ÖZYÜREK (İstanbul) - Nereden çıkardın.

AGÂH KAFKAS (Devamla) - Yüce heyetinizi saygıyla selamlıyorum. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ediyoruz Sayın Kafkas.
Şahsı adına İstanbul Milletvekili Bayram Meral. (CHP sıralarından alkışlar)
Buyurunuz Sayın Meral.

BAYRAM ALİ MERAL (İstanbul) - Sayın Başkan, saygıdeğer milletvekilleri; 354 sıra sayılı yasanın 3'üncü maddesiyle ilgili şahsım adına söz almış bulunmaktayım. Yüce Genel Kurulu saygıyla selamlarım.

Değerli arkadaşlarım, yarın 23 Nisan, bir hafta sonra 1 Mayıs. Gönül istiyor ki 1 Mayısları, 23 Nisanları işsizliğin aza indiği, yoksulluğun aza indiği, haksızlığın ortadan kalktığı bir dönemde kutlayalım ama ne yazık ki bunu yaşayamıyoruz. Bugün ülkemizde işsizliğin had safhaya çıktığı, binlerce iş yerinin

kapandığı, yüz binlerce işçinin kıdem tazminatsız kapının dışına bırakıldığı; çiftçinin ektiğine, biçtiğine pişman olduğu; emeklinin, memurun sosyal yardım beklediği, çalışanların yarınına güvenle bakamadığı, kısacası değerli arkadaşlarım, işsizliğin, yoksulluğun, sıkıntının had safhada olduğu bir ortamda 23 Nisanı kutluyoruz, 1 Mayısı kutlayacağız.

Değerli arkadaşlarım, bir konuyu yine özellikle bilginize sunmak istiyorum. Seksen beş yıllık cumhuriyet hükûmetlerinin yaptığı iç ve dış borç 226 milyar dolar. Bir cumhuriyeti kurmuştur, okullar yapmıştır, fabrikalar yapmıştır, yapmıştır da yapmıştır… Yedi yıllık Hükûmetiniz döneminde değerli arkadaşlarım, yaptığınız iç ve dış borç 260 milyar, 80 milyara yakın da özelleştirmeden gelen parayı koyarsak paha biçilmez bir borç edindiniz. Bunun nereye gittiğini benden daha fazla sizler merak ediyorsunuz.

Değerli arkadaşlarım, elbette ki 1 Mayıs, mücadele eden insanların kanı pahasına, zindanlarda çürüme pahasına elde edilmiştir. 1 Mayıs işçi sınıfının uluslararası dayanışma ve birlik günüdür; çalışanların emek, barış, özgürlük, demokrasi günüdür; güçlü sendikacılığın temelinin atıldığı günlerdir; sömürünün önüne set çekildiği dönemlerdir değerli arkadaşlarım.

Muhterem arkadaşlarım, burada önemli bir tartışma yapıyoruz. Sayın Kafkas da bilir, sizler de bilirsiniz değerli arkadaşlarım, Türk-İş'te genel başkanlığım döneminde en fazla miting yapan, meydanları dolduran genel başkanlardan birisiyim. Ne bir insanın burnu kanadı ne bir insanın malına zarar verdik. İçinizde bunu söyleyen var mı? Niye burada kendimizi bu kadar yoruyoruz?

Sayın Bakanım diyor ki: "Taksim için müracaat eden olmadı." Oldu Sayın Bakanım, Türk-İş yaptı, DİSK yaptı, Hak-İş meraklı, diğer kuruluşlar yaptı, yaptı. Bakınız, yapıyoruz, bozuyoruz.

Çalışma yaşamında tarihte iz bırakan siyasiler vardır değerli arkadaşlarım. 1961 Anayasası'ndan sonra 274, 275 sayılı Yasalar merhum Ecevit döneminde çıkarılmıştır. 12 Eylül bütün tahribatına rağmen iskelesini yıkamamıştır. İz bırakmıştır işte bu.

Yine iz bırakanlar vardır. 57'nci Hükûmet döneminde -Sayın Başbakan Yardımcımız burada oturuyor, kendisine teşekkür ediyorum- saatin üç buçuğuna kadar İş Güvencesi Yasası çıktığında Ecevit hasta hasta Mecliste bulunmuştur, Sayın Başbakan Yardımcım bulunmuştur. Ne olmuştur sonra? Tahrip edilmiştir. Şimdi Sayın Bakanım diyor ki: "Bir sürü haksız yere işçi atılıyor, bunları yeniden getirip düzelteceğiz." Memnuniyet vericidir.

Şimdi değerli arkadaşlarım, olay Taksim. Size şaşıyorum! Ya değerli arkadaşlarım, neyin tartışmasını yapıyorsunuz? Yani anlamakta zorluk çekiyorum, niye zorluyorsunuz? Yani orada yapılmış ne, burada yapılmış ne… Bakınız, iz bırakandan bahsediyorum.

Sayın Bakanım, size bir şey daha söylemek istiyorum: 2821'i, 2822'yi değiştirirken lütfen 274 ve 275'le bir mukayesesini yapın, size yardımcı olur.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Lütfen sözlerinizi tamamlayınız.
Buyurunuz.

BAYRAM ALİ MERAL (Devamla) - Muhterem arkadaşlarım, bakınız, bir baklava pişiriyorsunuz -bu Meclis pişirdi- tavanın kulpundan da siz tutuyorsunuz. Kime götürüyorsunuz? İşçiye. Götürürken üzerine niye acı biber atıyorsunuz? Yaptığınızın farkında mısınız? Hep birlikte gelin, gidelim Taksim'e, davullu zurnalı halayları çekelim. Yanlış bir şey olursa sorumlu siz olmazsınız, biz oluruz, biz! Biz oluruz! Sorumlu kimse de olmaz değerli arkadaşlarım, olmamıştır da bugüne kadar. Geçen dönem polis gidip de DİSK'in kapısının önünde işçilere cop vurmasa olay olur muydu? Olmazdı. Dövme beni dövmeyeyim seni, bu kadar basit. Muhterem arkadaşlarım, yapmayınız bunu. Güzel bir şey yaptınız, çok teşekkür ederim yüce Meclise, emeği geçenlerin hepsine teşekkür ederim. Bu küçümsenecek bir olay değildir, bunu kabul ediyorum. Yılların beklentisi ortadan kalkmıştır ama beklentiyi yeni bir beklentiye sokmayın.
(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Lütfen sözünüzü bağlayınız Sayın Meral.

BAYRAM ALİ MERAL (Devamla) - Değerli arkadaşlarım, bakınız, sorunlar had safhada, sıkıntılar had safhada, işsizlik had safhada, yoksulluk, haksızlık had safhada. Derdin üzerine bir dert daha yüklemeyin. Bırakın millet gitsin, Taksim'e çıksın, halayını çeksin, davulunu çalsın, konuşan konuşsun, yuhalayan varsa da bizi biraz yuhalasın. Gelirseniz kısmetinizi alırsınız, gelmezseniz evinizde oturun, çağıran mı var sizi?
İşte onun için, muhterem arkadaşlarım, bu güzel konuyu güzellikle sonuçlandıralım, sizden özellikle rica ediyorum. Tahrik de etmiyorum, sizden özellikle katkı bekliyorum. İktidarsınız, sorumlusunuz, sorumluluğunuzun yerine getirilmesini istiyorum. Bu da sizin göreviniz.
Hepinize saygılar sunuyorum. Hayırlı olsun, uğurlu olsun, barış getirsin!
Teşekkür ederim. (CHP ve AK PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ediyoruz Sayın Meral.
3'üncü maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler… Kabul etmeyenler… Kabul edilmiştir.
Tasarının tümünü oylarınıza sunmadan önce, lehte, oyunun rengini belirtmek üzere İzmir Milletvekili Kemal Anadol.
Buyurunuz efendim. (CHP sıralarından alkışlar)

K. KEMAL ANADOL (İzmir) - Sayın Başkan, yüce Meclisin değerli üye-

leri; oyum elbette olumlu olacak. Tarihî bir gün bu. Bu Meclis Türkiye'yi çok geç de olsa bir ayıptan kurtardı. Gerçekten, 1 Mayısı yasaklayan bir ülke olarak ayıp ediyorduk yıllarca.

Bu arada, bir vefa borcu olarak, 29 Nisan 1980'de yani 12 Eylül darbesinden dört buçuk ay önce 1 Mayısın İşçi Bayramı olması için kanun teklifi veren ve çoğu aramızda olmayan, bir kısmı aramızda olmayan önerge sahiplerinin isimlerini tutanaklara geçirtmek istiyorum. Bunu bir vefa borcu sayıyorum: Kemal Anadol, Mustafa Gazalcı, İsmail Hakkı Öztorun, Gündüz Onat, Erol Saraçoğlu, Altan Tuna, Yılmaz Cemal Bor, Neccar Türkcan, Mehmet Balta, Mehmet Ali Pestilci, İskan Azizoğlu, Temel Ateş, Veli Zeren, Süleyman Sabri Öznal, Ertuğrul Günay, Süleyman Genç, Sevil Korum, Orhan Yağcı, İsmail Akın, Mustafa Şentürk, Ferhat Arslantaş, Nizamettin Çoban, Süleyman Sırrı Ergun, Yücel Akıncı, Hüseyin Kaleli, İbrahim Akdoğan, Mehmet Sönmez, Abdullah Emre İleri, Nedim Tarhan.

Biz, tek parti dönemini de eleştirmesini biliriz, onun sorumluluğunu da üstlenmesini biliriz. 1935'lere arkadaşım geldi, temas etti. Yanlış yapmışız, tek parti dönemiydi. Canım 1 Mayısı bahar bayramı hâline getirmek yanlış, tek partinin koşullarında. Bakın, üstleniyoruz ama "Hikmetyar" deyince tüyleriniz diken diken oluyor. 1993'te… 1993'te…(AK PARTİ sıralarından gürültüler)

AGÂH KAFKAS (Çorum) - Kemal Ağabey yapma, bak "ağabey" diyorum.

NURETTİN CANİKLİ (Giresun) - Millet yapıyor Başbakan, millet yapıyor!

LÜTFİ ÇIRAKOĞLU (Rize) - Millet seçiyor Başbakanı, millet!

K. KEMAL ANADOL (Devamla) - 1993'te "Elbette laiklik elden gidecek. Laiklik ne menem şey yahu?" diyen Recep Tayyip Erdoğan'ın cümlelerini söylediğim vakit kıvırıyorsunuz, "Biz gömlek değiştirdik." diyorsunuz. (AK PARTİ sıralarından gürültüler)

NURETTİN CANİKLİ (Giresun) - Egemenliğin kaynağı millet!

AGÂH KAFKAS (Çorum) - Sayın Anadol, arkadaki yazıyı okur musunuz.

BAŞKAN - Sakin olun lütfen… Sayın milletvekilleri, lütfen sakin olun…

K. KEMAL ANADOL (Devamla) - Gömlek değiştirmek kolay ama deri değiştirmek imkânsız! (AK PARTİ sıralarından gürültüler)

NURETTİN CANİKLİ (Giresun) - O yetkiyi millet veriyor, millet!

K. KEMAL ANADOL (Devamla) - Dinleyin… Dinleyin…
Bak, sizin geçmişinizden bahsettiğimiz vakit kıvırıp "Gömlek değiştirdik." diyorsunuz. Gömlek değiştirmek kolay, deri değiştirmek imkânsız, dövmeler de üstünüzde duruyor, alnınızda duruyor! (AK PARTİ sıralarından gürültüler) Geç... Geç... Şimdi…

AGÂH KAFKAS (Çorum) - Şu arkadaki yazıyı bir okusana… İstersen ben okuyayım: "Egemenlik kayıtsız şartsız milletindir."

BAŞKAN - Sakin olun lütfen sayın milletvekilleri…
Buyurunuz Sayın Anadol, devam edin.
K. KEMAL ANADOL (Devamla) - Ya, takdiriilahî…

AGÂH KAFKAS (Çorum) - Takdiriilahî değil, millet seçiyor, millet!

K. KEMAL ANADOL (Devamla) - Dinle, Agâh dinle…
22 Nisan 2008... (AK PARTİ sıralarından gürültüler)
Sayın Başkan…

BAŞKAN - Devam ediniz Sayın Anadol.
Sayın milletvekilleri, lütfen dinleyiniz konuşmacıyı.

K. KEMAL ANADOL (Devamla) - Takdiriilahî arkadaşlar. Bundan tam bir sene önce bugün, Recep Tayyip Erdoğan ne demiş bakın, bugün, bir sene önce: "1 Mayısı resmî tatil ilan etmemizi isteyenler var. Türkiye tatiller ülkesi, yıllık çalışma günü iki yüz gündür. Bunun dışı tatildir."

METİN KAŞIKOĞLU (Düzce) - Yanlış mı?

K. KEMAL ANADOL (Devamla) - E niye getirdiniz? "Yanlış mı?" diyor! E niye getirdiniz bu kanunu ya? Niye getirdiniz? (AK PARTİ sıralarından gürültüler)

LÜTFİ ÇIRAKOĞLU (Rize) - Sağlığına zarar veriyorsun bak.

K. KEMAL ANADOL (Devamla) - "Hesap edecek olursak, bugünün maliyeti 2 katrilyondur. Bir taraftan emeğin karşılığının daha fazla olmasını arayacağız, bir taraftan tatiller artsın diyeceğiz, biz böyle bir noktada değiliz." Bu ne biliyor musunuz? Sayın Recep Tayyip Erdoğan'ın ne kadar değişimci, ne kadar dönüşümcü, bir senede nasıl mesafe aldığını gösteren çok somut bir örnektir. Hayırlı olsun! (CHP sıralarından alkışlar)

AGÂH KAFKAS (Çorum) - Bir de siz değişseniz, dönüşseniz!

ABDULLAH ÖZER (Bursa) -Bir dinle kardeşim ya!

K. KEMAL ANADOL (Devamla) - Hayırlı olsun bu değişim, bu dönüşüm! (AK PARTİ sıralarından gürültüler)
Şimdi…

BAŞKAN - Sayın milletvekilleri, lütfen, dinleyelim.
Devam edin Sayın Anadol.

K. KEMAL ANADOL (Devamla) - Merhum Uğur Mumcu o kadar güncel ki… InterContinental'in 5'inci katı, o gün misafirler kapatmıştı. O katta kimler kalıyordu? Taksim alanına bakan 510, 511, 512 no.lu odalardan ateş edildi mi? O odalarda kimler kalıyordu? 2 Mayısta, InterContinental Otelinin önünde bir bomba patlatılarak bütün camlar kırıldı -2 Mayıs günü, olaydan bir gün sonra- ve ertesi gün ön cephe bütünüyle ithal camla kaplandı. Neden?
(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Devam edin, lütfen, Sayın Anadol.

K. KEMAL ANADOL (Devamla) - Şimdi, tarihle yüzleşmek deniyor. Cumhuriyet Halk Partisinin önergesi var…

NURETTİN CANİKLİ (Giresun) - Vardır…

K. KEMAL ANADOL (Devamla) - Cumhuriyet Halk Partisinin önergesi var.

LÜTFİ ÇIRAKOĞLU (Rize) - Uğur Mumcu'yu ortadan kaldıranları niye saymıyorsunuz?

K. KEMAL ANADOL (Devamla) - Hadi bu Meclis, el koyalım, araştırma komisyonuna "evet" deyin, o 1 Mayıstaki cinayeti işleyenleri ortaya çıkaralım. Hodri meydan! Hadi! Haydi! Haydi! (CHP sıralarından alkışlar)

LÜTFİ ÇIRAKOĞLU (Rize) - Hadi… Hadi…

K. KEMAL ANADOL (Devamla) - Kontrgerillayı ortaya çıkaralım. Haydi! Haydi! (AK PARTİ sıralarından gürültüler) Ha, siz bunlara "evet" demezsiniz.

LÜTFİ ÇIRAKOĞLU (Rize) - Uğur Mumcu'yu ortadan kaldıran Ergenekonculara sahip çıkmayın bakalım.

AGÂH KAFKAS (Çorum) - Hadi… Hadi…

LÜTFİ ÇIRAKOĞLU (Rize) - Hadi bakalım.

K. KEMAL ANADOL (Devamla) - Ergenekon'u dava edin. Şu 1 Mayıs katillerini Ergenekon'un içine sokun, Ergenekon'a sokun, Ergenekon'a sokun! (AK PARTİ sıralarından gürültüler)

Şimdi, son olarak…

LÜTFİ ÇIRAKOĞLU (Rize) - Uğur Mumcu'yu ortadan kaldıran Ergenekonculara sahip çıkmayın.

BAŞKAN - Lütfen… Sayın…

K. KEMAL ANADOL (Devamla) - Kes sesini!

LÜTFİ ÇIRAKOĞLU (Rize) - Hadi bakalım…

BAŞKAN - Sakin olun lütfen sayın milletvekili.

K. KEMAL ANADOL (Devamla) - Uğur Mumcu'yu ağzına alma!

LÜTFİ ÇIRAKOĞLU (Rize) - İşine gelmedi değil mi?

K. KEMAL ANADOL (Devamla) - Uğur Mumcu'yu sen ağzına alamazsın.

LÜTFİ ÇIRAKOĞLU (Rize) - Sayın Anadol, işine gelmedi değil mi?

K. KEMAL ANADOL (Devamla) - Kes!

Şimdi, Sayın Bakan dedi ki… Son cümlemi söylüyorum. Niye Taksim değil 1 Mayısın kutlama alanı? Dedi ki: "Yüzümüzü kızartacak sahneler olmasın." Sayın Bakan, emekçilere Taksim Meydanı'nı açmak yüzümüzü kızartmaz ama emekçilerden esirgediğiniz Taksim Meydanı'na doldurduğunuz magandaların, sarhoşların, yılbaşında yabancı kadınlara tacizlerinin bütün dünya televizyonlarında yayınlanması Türkiye için bir utançtır!

AGÂH KAFKAS (Çorum) - Bizim maganda arkadaşımız yok.

K. KEMAL ANADOL (Devamla) - Onlara tanıdığınız özgürlüğü emekçilere tanımıyorsunuz. 1 Mayıs alanını, 1 Mayıs törenini Taksim'de işçilerden esirgiyorsunuz.

Onun için, elbette bu yasaya "evet" diyeceğiz ama yarım bir yasadır, ayıplı bir yasadır. Siz 1 Mayısı Taksim'de kutlamayı önlediğiniz sürece kendinize demokrat diyemezseniz.

Teşekkür ederim. (CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ediyoruz Sayın Anadol.

Tasarının tümünü oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler… Kabul etmeyenler… Kabul edilmiştir.

Tasarı kabul edilmiş ve kanunlaşmıştır.

Sayın Bakan, buyurunuz. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANI FARUK ÇELİK (Bursa) - Sayın Başkan, değerli milletvekili arkadaşlarım; yıllarca beklenen, emekçilerin, bütün çalışanların beklediği 1 Mayısın tatil olmasıyla ilgili düzenlemeyi yasalaştırmış bulunuyoruz. Tabii bu konuda emeği geçen herkesi ben kutluyorum. Özellikle bu Yasa'nın gerçekten benim Bakanlığım döneminde olması, AK PARTİ İktidarı döneminde olması ve 23'üncü Dönem Parlamento döneminde olması gerçekten bizleri son derece memnun etmektedir. Emeği geçen, katkısı olan herkesi kutluyorum. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

Şimdi, efendim, bakınız, 1 Mayıs sevgi, barış günü olsun diyoruz. Burada maalesef öyle konuşmalar yapıldı ki sanki muharebeye gidiyoruz yani ben doğrusu bunu anlamakta zorlandığımı ifade ediyorum. Hatta öyle şeyler de kullanıldı ki, bunu bir sevince dönüştürmemiz, hiç olmazsa bağlarken bir sevince dönüştürme imkânımız varken burada benim hiç söylemediğim şey bana izafe edildi: Taksim'in yüz karası filan gibi. Nereden bulundu, nereden duyuldu, nasıl icat edildi, doğrusu bilemiyorum. Hele hele deneyimli bir siyasetçi arkadaşımızın, ağabeyimizin bunu kullanması da doğrusu hiç hoş olmadı. Bu Yasa'ya "Ayıplı yasa." demek… Nasıl olacak yani? Bu Yasa'nın meydanıyla birlikte çıkması diye bir şey söz konusu değil. Böyle bir yasa yok ortada. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

K. KEMAL ANADOL (İzmir) - Söyle ya! Kapatmadık de!

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANI FARUK ÇELİK (Devamla) - Bu yasa 1 Mayısın tatiliyle ilgili bir durum. Yani, saygı duyun. Biz sosyal taraflarla bu konuları görüşüyoruz, görüşmeye devam ediyoruz. Efendim, 1 Mayısa gidemezsiniz, gelemezsiniz diye bir şey demedik. Bunu -yani herkesin dediği gibi bir kutlama olmaz ki- zaten önümüzdeki yıllarda göreceksiniz. Bu 1 Mayıs zaten bir gerilim olmaktan

çıkacak, tatil olacak, millet bunu piknik olarak değerlendirecek. Yani şu anda bunun ısrarla tatile dönüşmesini bir sevince değil, burada bir gerilime dönüştürmek, aslında 1 Mayıs açısından da çok büyük talihsizlik. Bunu Parlamentoda bizim yapmamamız gerektiği inancındayım. Hani en sonunda ne güzel Bayram Bey söyledi "Tatlı, baklava, filan…" Üzerine tuzu biberi niye ekiyoruz, onu anlayamadım.

MUSTAFA ÖZYÜREK (İstanbul) - Hep siz ekiyorsunuz.

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANI FARUK ÇELİK (Devamla) - Özellikle, buna hiç ihtiyaç yok idi. Tekrar döndük, siyasi parti genel başkanlarına konuları götürdük. Buna da hiç gerek yok. Herkes herkesi biliyor. Az önce arkadaşlarımız söylediler. En güzel ölçüyü veren, en güzel tartı yeri millettir. Millet tartıyor, ölçüyor, biçiyor, herkesi bir yere oturtuyor. Ona da saygı duymamız gerekiyor. O çerçevede değerlendirmelerin daha doğru olacağı inancındayım.

1 Mayıs 77'deki tüm olumsuzluklar ortaya çıksın. Çıksın arkadaşlar. Çabamız, gayretimiz…

K. KEMAL ANADOL (İzmir) - Önergemiz var… Hep beraber…

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANI FARUK ÇELİK (Devamla) - Bir dakika…

Çabamız, gayretimiz Türkiye'de karanlık bir nokta kalmasın mücadelesidir. Bunun için… (AK PARTİ sıralarından alkışlar) Ama bu konuda demokrasimiz daha da kökleşsin, daha da yaygınlaşsın anlamındaki bütün mücadeleler karşısındaki duruşumuzu da bir görmemiz gerekiyor, bir aynaya da bakmamız gerekiyor. Kim bu karanlıkların aydınlanması konusunda nasıl bir duruş sergiliyor, bunları da değerlendirmemiz gerektiği inancındayım.

Ben tuz biber ekmek için söz almadım. Gerçekten, bütün milletvekili arkadaşlarıma teşekkür ediyorum. Sayın Başbakanıma teşekkür ediyorum çünkü gerçekten, 1 Mayısın tatil olması için talimatını verdiler ve bu çalışmayı gerçekleştirdik. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

Aslında, şunu söyleyeyim Kemal Bey: Bakınız, geçen yıl sendika konfederasyon başkanlarıyla bugünün tatil olmasıyla ilgili birlikte mutabakat sağlamış idik fakat buradaki bazı konuşmalara dikkat edince sanki son oylamada vazgeçelim bu 1 Mayıstan anlamını taşıyan ifadeler var burada. Yani demokratik bir adım ise bu, bu adıma hepimizin destek vermesi gerekiyor.

MUSTAFA ÖZYÜREK (İstanbul) - Veriyoruz işte.

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANI FARUK ÇELİK (Devamla) - Niye bu adımı atıyorsunuz tarzında bir yaklaşım son derece yanlış.

MUSTAFA ÖZYÜREK (İstanbul) - Veriyoruz, oyumuzu da veriyoruz, daha ne istiyorsunuz?

ALİ ARSLAN (Muğla) - Sakın vazgeçmeyin.

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANI FARUK ÇELİK (Devamla) - Geçen yıl da benzer tarzda olumsuzluklar yaşandı. Ben diyorum, bu süreci -bakın- demokratikleşme konusundaki bu süreci saygıyla karşılayalım ve her yıl yeni yeni şeyler ilave edelim bu sürece. Türkiye'nin buna ihtiyacı var, Türkiye'nin bu hoşgörü iklimine ihtiyacı var. (Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurunuz.

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANI FARUK ÇELİK (Devamla) - Son, efendim.

Türkiye'nin kavga ile Türkiye'nin çatışmayla varacağı bir yer yok.

Son olarak da Sayın Kaplan şunu söylemek istiyorum: Sizin de bizim de 70 milyonun da güvenliğini sağlayan güvenlik güçlerinin içlerinde yanlış yapan, hukuk karşısında yanlış yapan var ise hukuk devletinde tabii ki onlarla ilgili gerekli işlemler yapılıyor…

SIRRI SAKIK (Muş) - Valla, hiç görmedik Sayın Bakan.

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANI FARUK ÇELİK (Devamla) - …ama burada kalkıp tümden, toplumun güvenliğini sağlayan insanlarla ilgili rastgele ifadelerde bulunmak da şık olmamıştır bu anlamlı günde ve bu anlamlı yasa çerçevesinde.

AHMET TÜRK (Mardin) - Sayın Başkan, eleştiri için mi söz verildi, teşekkür için mi söz verildi?

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANI FARUK ÇELİK (Devamla) - Bunu da ifade ediyorum, hayırlı olmasını diliyorum, hepinize saygılar sunuyorum. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ediyoruz Sayın Bakan.

Sayın milletvekilleri, alınan karar gereğince Türkiye Büyük Millet Meclisinin kuruluşunun 89'uncu yıl dönümünün ve Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı'nın kutlanması ve günün önem ve anlamının belirtilmesi amacıyla yapılacak görüşmeler için 23 Nisan 2009 Perşembe günü saat 14.00'te toplanmak üzere birleşimi kapatıyorum. Kapanma Saati: 23.19

EK:

İŞÇİ GRUBUNUN İKTİSAT ESASLARI No: 248

(1923 Yılında Toplanan İzmir İktisat Kongresi'ne Amele Grubu Tarafından Sunulan Tekifler)

Madde 1 – Amele namiyle hitap edilmekte olan kadın ve erkek erbab-ı sây ve amele bundan böyle işçi denilmesi.

(Müttefikan kabul)

Madde 2 – Sarî hastalıklar ve bilhassa verem son zamanlarda işçiler ve umum muhtacîn ve ailelerinde pek ziyade tahribat yaparak ırkın özünü mahvetmekte olduğundan hasılatı tesis edilecek verem tecridhaneleri, sanatoryum, emzikhaneleri ve hastanelerin masraflarına karşılık tutulmak üzere (sıhhat vergisi) namiyle bir verginin temettu vergisine bir miktar zammı.

(İşçiler, çiftçiler müttefikan kabul, sanayi ekseriyetle kabul, ticaret red.)

Madde 3 – Meb'us ve belediye intihaplarında temsil-i meslekî usulünün kabulü.

(Üç grup ekseriyetle kabul, ticaret red.)

Madde 4 – Dernekler – yani sendikalar – hakkının tanınması. Tatil-i Eşgal Kanununun yeniden işçilerin hakkını tanımak üzere tetkik ve tanzimi.

(Müttefikan kabul)

Madde 5 – Ziraattan maada sanayi işçileri ile bil'umum işçiler için (bir saat) istirahat müddeti hariç olmak üzere çalışma müddetinin sekiz saat olarak kabulü.

(Müttefikan kabul)

Madde 6 – Sekiz saat çalışan bir işçinin gece dahi çalıştırılmasına mecburiyet hasıl olduğu takdirde yalnız dört saat çalıştırılacak ve tam gündelik alacak. Yalnız gece çalıştırılan işçiler gündüz işçisi gibi sekiz saat çalışır. Fakat iki kat gündelik alır.

(Birinci fıkra müttefikan kabul, ikinci fıkra üç grup red, işçiler ısrar.)

Madde 7 – Maden ocaklarında çalışan işçilerin altı saatlik mesaisinin bir gündelik itibar olunması ve maden ocaklarında onsekiz yaşından dûn olanlarla kadınların çalıştırılmaması.

(Müttefikan kabul)

Madde 8 – Alelumum sanat müesseselerinde ve gümrüklerde oniki yaşını ikmâl etmeyen çocukların çalıştırılmaması için leylî ve meccanî müesseseler açılması veya azamî dört saat çalışma ile hafif işlerde çalıştırılmalarına müsaade edilmesi.

(Üç grup müttefikan kabul. İşçiler oniki yaşını bitirmemiş çocukların alelıtlak çalıştırılmamasında ısrar.)

Madde 9 – Sanat müesseselerinde, matbaalarda ve gümrüklerde üç ay çalışan bir işçiye (sabit işçi) denilmesi.

(Üç grup müttefikan kabul, ticaret red.)

Madde 10 – Bil'umum müesseselerde sabit işçi olarak istihdâm edilen kadınlara doğurmazdan evvel ve sonraya ait olmak üzere sekiz hafta ve her ay üç gün izin verilmesi ve bu gündelikleriyle aylıklarının tamam verilmesi.

(Müttefikan kabul)

Madde 11 – Bil'umum işçi gündeliklerinin memleket maişetiyle mütenasip olarak hadd-i asgarî miktarının her üç ayda bir defa dernekler teşekkül edinceye kadar işçi mümessilleri hazır olduğu halde Belediye meclislerince tayiniyle müesseseler tarafından vacib-ül-ittibâ olmak üzere neşir ve ilânı.

(Müttefikan kabul)

Madde 12 – İşçi gündelik ve aylıklarının umum müesseselerde nakden ve muntazaman verilmesi.

(Müttefikan kabul)

Madde 13- Haftada bir gün işçilere istirahat müddetinin verilmesi ve hafta tatilinin Cuma günü kabulü.

(Müttefikan kabul)

Madde 14 – (Bir Mayıs) gününün Türkiye işçileri bayramı olarak kanunen kabulü

(Sanayî ve işçi müttefikan, çiftçi ve tüccar ekalliyetle kabul.)

Madde 15 – Sabit işçilerin hafta tatilleri ile resmî günlerde ve işçi bayramı gününde gündeliklerinin tam verilmesi.

Umumî tatil günlerinde içşileri çalıştırmak mecburiyeti hasıl olduğu takdirde iki kat gündelik verilmesi.

(Birinci fıkra üç grup tarafından red. İşçiler tarafından ısrar, diğerleri müttefikan kabul.)

Madde 16 – Umum sanat müesseselerinde ve gümrüklerde ve matbaalarda ve şirketlerde müstahdem işçilerin hastalandıkları takdirde üç aya kadar gündeliklerinin tam verilmesi.

Ve üç ay hastalanan ve hastalığı şifa bulmayan bir illetle malûl olduğu tahakkuk eden işçilerin işten çıkarıldıkları takdirde müesseselerin iktidar-ı malîsile mütenasip ikramiye vermeleri.

(Birinci fıkra üç gruptan red, işçiler ısrar. Diğer fıkra müttefikan kabul.)

Madde 17 – Evlenecek işçilere gündelikleri verilmek şartiyle bir hafta izin verilmesi.

(Müttefikan kabul)

Madde 18 – Bir sene iş başında bulunan işçilere senede bir ay izin verilmesi ve gündeliklerinin tam itası.

(Üç grup red, işçiler ısrar)

Madde 19 – Daimî büyük sanat müesseselerinde, gümrüklerde, şimendüfer, elektrik ve tramvay gibi şirketlerde, maden ocaklarında çalıştırılan işçilerin kaza ve ihtiyarlık dahil olduğu halde hayat sigortasına raptları ve sigorta ücretinin müessese sahipleriyle işçiler trafından yarı yarıya verilmesi. Ve derneklerin koyacağı tekaüdiye hakkının müesseselerce tanınması.

(Müttefikan kabul)

Madde 20 – İş başında sakatlanan umum işçilerin sermayedarlar ve müesseseler tarafından hayatlarının emniyet altına alınması.

(Üç grup red, işçiler ısrar)

Madde 21 – İki yüzelli işçi kullanan fabrikalar, şirketler müesseseleri içinde veya yakınında bir dispanser, maden ocaklarıyla büyük kıtada ormanları işleten ve ormanlarda fabrika yapan sermaye sahiplerinin veya şirketlerin ve tuzlaların civarında birer hastahane ve maden ocaklarında işçiler için behemahâl birer parasız hamam yapmalarına mecbur tutulmaları.

(Müttefikan kabul)

Madde 22 – Sanayi ve Mesaî Müdüriyet-i Umumiyesinde bir mesai heyet-i teftişiyesinin ihdası ve bu heyete Birlikler İttihadından müşavir kabulü.

(Ekseriyetle kabul)

Madde 23 – Sanat müesseselerinin ve işçi çalıştıran diğer müesseselerin mevcut sıhhî nizamlara tevfikan daimi suretle sıhhiye memurları tarafından teftiş ettirilmesi ve bu bapta bir kanun yapılması.

(Müttefikan kabul)

Madde 24 – Büyük sanat müesseseleriyle, şirketler, madenler, tuzlalar ve büyük kıt'ada orman işletenler ve bu ormanlar civarında fabrika yapanların müesseseleri yakınında işçileri için sıhhî evler yapmalarına mecbur tutulması veya ev kirası zammı vermeleri.

(Üç grup müttefikan kabul, tüccar ekaliyetle kabul.)

Madde 25 – İşçi çocuklarının şehir çocuklarından sonra tercihan leylî sanat mekteplerine meccanen kabulü. *(Müttefikan kabul)*

Madde 26 – Memlekette açılacak bütün işçilerin Türk erbab-ı sây ve ameline tahsisi.
(Müttefikan kabul)

Madde 27 – Memleket dahilinde ticaretin tamamen serbest bulunması ve inhisar şeklinde imtiyaz verilmemesi.
(Müttefikan kabul)

Madde 28 – İnhisar suretiyle memleketimizde icra-i ticaret etmekte olan Tütün Rejisi inhisarının hemen ilgası. (Ve imtiyazlı ecnebî müesseselerinin devletleştirilmesi).
(Birinci fıkrası müttefikan kabul, sonuncu fıkrası yalnız işçiler tarafından kabul, diğer gruplar red.)

Madde 29 – Ham eşya ve memleketimizde mebzulen yetişen ve birinci derecede ihracat mevaddi meyanında bulunan tütün, pamuk, palamut, üzüm, incir ve ikinci derecedeki yün, tiftik, deri gibi mevaddın işlenmedikçe ihracatının kat'iyyen men'i. İhracatının kat'iyyen men'. İhracı halinde de ağır ihracat resmine tâbi tutulması.
(Sanayi ve işçi müttefikan kabul, tüccar ve çiftçi grupları; buna müteallik mukarreratı nakzetmemek üzere tab'ını müttefikan talep.)

Madde 30 – Temettu Kanununun servet ve kazanç itibariyle her ferde gelir üzerinde tarhını temin eden bir kanun tanzimi. (Ve bu meyanda işçilerin temettu vergisinden kat'iyyen affı ve onbin lirayı mütecaviz sermaye üzerine "müterakki sermaye" ve miras ve vergisinin ihdası).
(Birinci fıkra müttefikan kabul, diğer iki fıkra üç grup tarafından red, işçiler ısrar.)

Madde 31 – Hiç bir asrî zihniyete uymayan Esnaf Talimatnamesinin ilgasıyla cemiyet teşkili hakkının her sınıf halka kanun mucibince bahşedilmesi.
(Mütetefikan kabul)

Madde 32 – Gediklerin, kabzımallığın, sırık hammallığının kat'iyyen ilgası. Limanlarda, gümrüklerde kâhya vesair namlarla işçinin hukukunu kaybettiren ve memlekette işçiyi istibdatla kullanan kimselerin faaliyetlerine meydan verilmemesi.
(Müttefikan kabul)

Madde 33 – Müesseseler tarafından her sene işçilere verilecek ikramiyenin müsavatla tevzii.
(Üç grup müttefikan, tüccar grubu ekalliyetle kabul.)

Madde 34 – Ziraat işçilerinde kullanılan işçiler yukarıki maddelerin ahkâmından müstesnadır.

(Müttefikan kabul)

İfade-i Mahsusa

Her grupta teşekkül eden ihtisas encümenlerince tetkik edilen ve doğruca Divan-ı Riyasete verilen diğer birçok kıymetli lâyihalar da başkaca ve aynen Hükûmete takdim edilmiş ve İktisat Kongresi Heyet-i Umumiyesince kabul edilen yukarıdaki kararlar dahi Encümenlerimizce tasnif ve tesbit olunmuştur.

İktisat Kongresi ve Mazbata Encümeni Reisi
Manisa Sanayi Murahhası
Kâzım Karabekir

Mazbata Encümenine Memur Murahhas Azâlar

Ziraat Grubundan:

Kâni (Manisa), Lütfi Arif (Akhisar ve Kırkağaç), Mollazâde Süleyman (Afyon Karahisar).

Ticaret Grubundan:

Mahmut (Gediz), İbrahim Hakkı (Zonguldak ve Bartın), Hâmit Şevket (Ödemiş).

Sanayi Grubundan:

Sezai (İzmir), Ahmet Şerif (İstanbul), Mahir Arif (İstanbul).

İşçi Grubundan:

Aka Gündüz (Kütahya), M. Şefik (Afyon Karahisar). Haydar Rüşdü (Gümüşhane)